ΑΧΑΪΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
21ος ΤΟΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
ΤΟΜΟΣ 21ος 2005

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο
ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΚΙΤΣΟΣ
Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών

ΕΚΔΟΣΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
ΤΟΜΟΣ 21ος 2005

ΑΧΑΪΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Περιέχονται αποφάσεις του Εφετείου Πατρών του έτους 2004
και αναλυτικό ευρετήριο.

Συλλογή, επιλογή και κατάταξη της νομολογίας,
περιλήψεις αποφάσεων,
αναλυτικό ευρετήριο και επιμέλεια της έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Φ. ΖΗΝΟΖΗΣ
Επίτιμος Πρόεδρος
του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

Εικοστός πρώτος τόμος
της
Αχαϊκής Νομολογίας

Παραδίδεται στους αγαπητούς συνδρομητές μας ο 21ος τόμος της Αχαϊκής Νομολογίας με την ελπίδα ότι και η προσφορά μας αυτή θα βοηθήσει τους δικηγόρους και τους δικαστές στο δύσκολο έργο τους.

Πάτρα
Νοέμβριος 2005

Ο Πρόεδρος	Ο Αντιπρόεδρος	Ο Γενικός Γραμματέας	Ο Ταμίας
Ιωάννης Κίτσος	Γεώργιος Καλαπόδης	Αθανάσιος Καφέζας	Νικόλαος Παπάκος

Τα μέλη

Αγγελακόπουλος Ανδρ.	Διαμαντόπουλος Αθανάσιος	Παπαδόπουλος Παν.
Αμπατζής Αθανάσιος	Ζούπας Αθανάσιος	Τσαούσογλου Δημήτριος
Ανδριόπουλος Ευάγγελος	Λάφης Παναγιώτης	ΤσούκαληΠολύχρου Μιράντα
Βγενόπουλος Αθανάσιος	Λέων Κων/νος	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

Συνεργάτης του τόμου III

Χαιρετισμός της διοίκησης του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών V

ΛΗΜΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ . . . VII

Αποφάσεις Εφετείου Πατρών σελ.

1. Γενικές Αρχές 133

2. Ενοχικό Δίκαιο 34139

3. Εμπράγματο Δίκαιο 140170

4. Οικογενειακό Δίκαιο 171190

5. Κληρονομικό Δίκαιο 191212

6. Πολιτική Δικονομία 213367

7. Εμπορικό Δίκαιο 368421

8. Διαταγές Πληρωμής 422429

9. Εργατικό Δίκαιο 430527

10. Επαγγελματική στέγη μισθώσεις κατοικιών 528533

11. Δημόσιο Δίκαιο Δημόσια Έργα Απαλλοτριώσεις 534593

12. Αυτοκίνητα 594654

13. Δίκαιο πολυκατοικίας 655672

14. Δικηγόροι 673684

15. Πολεοδομική Νομοθεσία 685691

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 692795

Παρατηρήσεις

Δημητρίου Φ. Ζηνόζη

Κατά το έτος 2004, στο Εφετείο Πατρών δημοσιεύθηκαν συνολικά 1.174 αποφάσεις. Από αυτές 428 ήταν απορριπτικές των εφέσεων και οι 503 έκαναν δεκτές τις εφέσεις και εξαφάνισαν τις πρωτόδικες αποφάσεις. Με τις υπόλοιπες 243 αποφάσεις απορρίφθηκαν οι εφέσεις για τυπικούς λόγους (ερημοδικία κ.λ.π.) ή αναβλήθηκε η έκδοση οριστικής αποφάσεως κ.λ.π. Έτσι συνολικά οι αποφάσεις των ένδεκα Πρωτοδικείων του Εφετείου Πατρών εξαφανίσθηκαν σε ποσοστό 54,02% και επικυρώθηκαν σε ποσοστό 45,98%. Ο πιο κάτω πίνακας αναφέρεται στην εικόνα κάθε Πρωτοδικείου.

Αποφάσεις Εφετείου Πατρών του έτους 2004			
Πρωτοδικείο	Δέχτηκαν τις έφεση	Απέρριψαν τις έφεση	Ποσοστό % εσφαλμένων αποφάσεων
Πατρών	220	167	56,8%
Αγρινίου	59	52	53,1%
Αιγίου	37	19	66,07%
Αμαλιάδας	36	24	60%
Ζακύνθου	12	18	40%
Ηλείας	30	46	39,4%
Καλαβρύτων	10	7	58,8%
Κεφαλληνίας	20	26	43,4%
Λευκάδας	50	50	50%
Μεσολογγίου	29	19	60,4%
Συνολικά	503	428	54,02%

Νομίζω ότι κατά το έτος (2004) είχαμε περισσότερες εσφαλμένες αποφάσεις από τα προηγούμενα έτη.

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2005
Δημήτριος Ζηνόζης

ΛΗΜΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
ΣΕΛ. 693795

Λ Η Μ Μ Α Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο

από το Ευρετήριο (σελ. 633744)

Α

Αγροτικά ακίνητα . . . . . σελ. 695
Αγωγή . . . . . » 695
Άδεια εργασίας . . . . . » 697
Άδεια οδήγησης . . . . . » 697
Αδέσποτα ακίνητα . . . . . » 698
Αδικαιολόγητος πλουτισμός . . . . . » 698
Αδικοπραξία . . . . . » 699
Αθέμιτος ανταγωνισμός . . . . . » 700
Αλληλόχρεος (ανοικτός) λογαριασμός . . . . . » 700
Αλλοδαποί . . . . . » 700
Αμέλεια . . . . . » 701
Αναγγελία σε πλειστηριασμό . . . . . » 701
Αναγκαστική εκτέλεση . . . . . » 701
Αναγωγή . . . . . » 701
Αναδασμός . . . . . » 702
Αναίρεση . . . . . » 702
Ανακοπή . . . . . » 702
Α) Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής . . . . . » 702
Β) Ανακοπή ερημοδικίας . . . . . » 702
Γ) Ανακοπή κατά έκθεσης πλειστηριασμού – αναγκαστική εκτέλεση . . » 703
Δ) Ανακοπή κατά πίνακα κατατάξεως . . . . . » 703
Ε) Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης . . . . . » 704
ΣΤ) Διεκδικητική ανακοπή . . . . . » 704
Αναπηρία ή παραμόρφωση . . . . . » 704
Αναπροσαρμογή . . . . . » 705
Αναστροφή πώλησης . . . . . » 705
Ανατοκισμός . . . . . » 705

Αναψηλάφηση . . . . . σελ. 706
Ανήλικος . . . . . » 706
Ανοίγματα . . . . . » 706
Ανταγωγή . . . . . » 706
Αντέφεση . . . . . » 707
Αντιπαροχή . . . . . » 707
Αντιπρόσωπος . . . . . » 707
Ανώτερη βία . . . . . » 707
Απάτη . . . . . » 707
Απεργία . . . . . » 707
Απεργοσπάστης . . . . . » 708
Αποδεικτικά μέσα . . . . . » 708
Απόδειξη . . . . . » 708
Αποδοχή κληρονομιάς . . . . . » 708
Αποζημίωση . . . . . » 708
Αποκτήματα . . . . . » 709
Αποποίηση . . . . . » 709
Απαλλοτρίωση . . . . . » 709
Απάτη . . . . . » 711
Αποσβεστική προθεσμία . . . . . » 711
Απόφαση . . . . . » 711
Αρμοδιότητα κατά τόπο . . . . . » 712
Αρμοδιότητα καθ' ύλην . . . . . » 712
Αρραβώνας . . . . . » 712
Αρτοποιεία . . . . . » 712
Ασθένεια μισθωτού . . . . . » 712
Αστικά ακίνητα . . . . . » 712
Ασφαλιστικά μέτρα . . . . . » 712
Ασφαλιστική εταιρία . . . . . » 713
Ασφαλιστική σύμβαση (αυτοκινήτου) . . . . . » 714
Ασφαλιστήριο συμβόλαιο . . . . . » 715
Αυλή . . . . . » 716

Αυτοκίνητο . . . . . σελ. 716
Αυτοκινητικό ατύχημα . . . . . » 717
Άφεση χρέους . . . . . » 719
Αχαριστία . . . . . » 720

Β

Βιβλιάριο υγείας . . . . . » 720
Βιβλία διεκδικήσεων . . . . . » 720
Βιβλία μεταγραφών . . . . . » 720
Βλαπτική μεταβολή . . . . . » 720
Βοσκοτόπια . . . . . » 720

Γ

Γκαράζ . . . . . » 721
Γονείς . . . . . » 721
. » 721
Γονική παροχή . . . . . .

Δ

» 721
Δάνειο . . . . . » 721
Δαπάνες . . . . . » 722
Δάσος . . . . . » 722
Δασικές εκτάσεις . . . . . » 722
Δεδικασμένο . . . . . » 723
Δ.Ε.Η. . . . . » 723
. . » 723
Δήλωση αποδοχής κληρονομιάς . . . . . » 723
Δήλωση φορολογική . . . . . » 724
Δήμος . . . . . » 724
. . » 724
Δημόσια έργα . . . . . » 725
Δημόσιο . . . . . » 725
Δημόσια Δάση . . . . . » 725

Διαθήκη . . . . . σελ. 725
Διακοπή δίκης . . . . . » 726
Διανομή . . . . . » 726
Διανυκτέρευση . . . . . » 726
Διαπραγματεύσεις . . . . . » 726
Διαταγή πληρωμής . . . . . » 727
Διατροφή . . . . . » 727
Διαφέρον αρνητικό . . . . . » 728
Διαφυγόντα κέρδη . . . . . » 728
Διευθυντικό δικαίωμα . . . . . » 728
Διευθυντικό στέλεχος . . . . . » 728
Δίζηση . . . . . » 729
Δικαιοδοσία . . . . . » 729
Δικαιοπραξία . . . . . » 729
Δικαστικά έξοδα . . . . . » 729
Δικαστική δαπάνη . . . . . » 729
Δικαστικό ένσημο . . . . . » 730
Δικαστικές διακοπές . . . . . » 730
Δικηγόροι . . . . . » 730
Δικηγορικός Σύλλογος Αγρινίου . . . . . » 731
Δίοδος . . . . . » 731
Διοικητικά Δικαστήρια . . . . . » 731
Διοικητική διαφορά . . . . . » 732
Διοικητική πράξη . . . . . » 732
Διοικητική σύμβαση . . . . . » 732
Δ.Ο.Υ. . . . . » 733
Δουλεία . . . . . » 733
Δρόμος . . . . . » 733
Δυσφήμιση . . . . . » 733
Δωρεά . . . . . » 734

Ε

σελ.

Έγγραφο . . . . . » 734
Εγγύηση . . . . . » 734
Εγγυητής . . . . . » 735
Έγκυος εργαζόμενη . . . . . » 735
Εικονικότητα . . . . . » 735
Εκκαθάριση . . . . . » 735
Ειδικές διαδικασίες . . . . . » 735
Εκκλησιαστικά έργα . . . . . » 735
Εκκλησιαστική περιουσία . . . . . » 735
Εκκρεμοδικία . . . . . » 736
Εκτέλεση . . . . . » 736
Ελληνικό Δημόσιο . . . . . » 736
ΕΛ.ΤΑ . . . . . » 737
Ενεχύραση . . . . . » 737
Έννομο συμφέρον . . . . . » 737
Εντολή . . . . . » 737
Ένορκες βεβαιώσεις . . . . . » 738
Ενοχή . . . . . » 738
Ένσταση . . . . . » 738
Έξοδα εκτέλεσης . . . . . » 738
Εξοφλητική απόδειξη . . . . . » 738
Εξόφληση χρέους . . . . . » 739
Εξύβριση . . . . . » 739
Εξώγαμο τέκνο . . . . . » 739
Εορτές (επιδόματα εορτών) . . . . . » 739
Επαναφορά πραγμάτων . . . . . » 739
ΕΠΕ . . . . . » 739
Επίδομα οικογενειακών βαρών . . . . . » 739
Επίδομα . . . . . » 740
Επίδοση δικογράφου . . . . . » 740
Επικαρπία . . . . . » 740

Επικουρικό Κεφάλαιο . . . . . σελ. 740
Επιταγή (ν. 5960/1933) . . . . . » 741
Εργατικό ατύχημα . . . . . » 742
Εργολάβος . . . . . » 742
Εργοληπτικές επιχειρήσεις . . . . . » 743
Ερημοδικία . . . . . » 743
Ε.Σ.Υ. . . . . » 743
Εταιρία . . . . . » 743
Ε.Τ.Β.Α. . . . . » 743
Έφεση . . . . . » 743
Εφετείο . . . . . » 745
Εφημερίδα της Κυβερνήσεως . . . . . » 746
Εφοπλιστές . . . . . » 746

Ζ

Ζώνη ασφαλείας . . . . . » 746
Ζώο . . . . . » 747

Η

Ηθική βλάβη . . . . . » 747

Θ

Θηροφύλακας . . . . . » 747

Ι

Ιατροί . . . . . » 748
Ιδιοκτήτης αυτοκινήτου . . . . . » 748
Ι.Κ.Α. . . . . » 748
Ιόνια Νησιά . . . . . » 749

Κ

Καζίνο . . . . . » 749

Κάθετη ιδιοκτησία . . . . . σελ. 749
Καλή πίστη . . . . . » 749
Κανονισμός πολυκατοικίας . . . . . » 750
Κανονισμός . . . . . » 750
Καταγγελία σύμβασης εργασίας . . . . . » 750
Καταδολίευση δανειστών . . . . . » 751
Καταναλωτής . . . . . » 751
Καταπίστευμα . . . . . » 751
Καταστροφή πράγματος . . . . . » 751
Κατάσχεση εις χείρας τρίτου . . . . . » 752
Κατάχρηση δικαιώματος . . . . . » 752
Καταχρηστική απόλυση . . . . . » 752
Κάτοχος αυτοκινήτου . . . . . » 752
ΚΕΔΕ . . . . . » 752
Κληρονομητήριο . . . . . » 753
Κληρονομιά . . . . . » 753
Κλήση προς συζήτηση . . . . . » 753
Κοινοπραξία . . . . . » 754
Κοινότητα . . . . . » 754
Κοινόχρηστα πράγματα . . . . . » 754
Κοινόχρηστοι ιδιωτικοί χώροι . . . . . » 754
Κοινόχρηστα ακίνητα . . . . . » 754
Κοινωνία . . . . . » 754
Κ.Ο.Κ. . . . . » 755
Κ.Τ.Ε.Λ. . . . . » 755
Κτιριοδομικός Κανονισμός . . . . . » 755
Κτίσμα . . . . . » 755
Κυνηγετική Οργάνωση . . . . . » 756
Κυριότητα . . . . . » 756
Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ) . . . . . » 756

Λ

σελ.

Λαϊκή κατοικία . . . . . » 756
Λιμενικό Ταμείο Μεσολογγίου . . . . . » 756
Λογαριασμός κοινός . . . . . » 757

Μ

Μαγνητοταινία . . . . . » 757
Μάρτυρας . . . . . » 757
Μερική απασχόληση . . . . . » 757
Μεσότοιχος . . . . . » 758
Μεταβίβαση επιχείρησης . . . . . » 758
Μεταγραφή . . . . . » 758
Μητρώο Εργοληπτικών επιχειρήσεων . . . . . » 758
Μηχανικοί . . . . . » 758
Μισθός . . . . . » 759
Μίσθωση εμπορική . . . . . » 759
Μίσθωση . . . . . » 760
Μίσθωση έργου . . . . . » 762
Μισθωτικές διαφορές . . . . . » 762
Μοτοποδήλατο . . . . . » 762

Ν

Ναυτολόγηση . . . . . » 762
Νομή . . . . . » 763
Νομικό ελάττωμα . . . . . » 763
Νομικό πρόσωπο . . . . . » 763
Νόμιμη μοίρα . . . . . » 763
Νόμιμος τίτλος . . . . . » 764
Νομισματική Επιτροπή . . . . . » 764
Νοσοκομείο . . . . . » 764
Νυκτερινή εργασία . . . . . » 764

Ο

σελ.

Οδηγός φορτηγών αυτοκινήτων . . . . . » 764
Οδός . . . . . » 765
Οργανισμός Λιμένος Πατρών (Ο.Λ.Π. Α.Ε.) . . . . . » 765
Οικογένεια . . . . . » 765
Οικογενειακή στέγη . . . . . » 765
Οικογενειακό επίδομα . . . . . » 765
Ομογενείς . . . . . » 766
Ομοδικία . . . . . » 766
Ομολογία . . . . . » 766
Ομόρρυθμη Εταιρεία . . . . . » 766
Οριζόντια ιδιοκτησία . . . . . » 766
Ο.Τ.Α. . . . . » 767
Ο.Τ.Ε. . . . . » 767

Π

Παραίτηση (από δικαίωμα ή δικόγραφο) . . . . . » 767
Παραγραφή . . . . . » 767
Παρέμβαση . . . . . » 769
Πεζός . . . . . » 769
Πιλοτή . . . . . » 769
Πίνακας κατάταξης . . . . . » 770
Πιστωτικά Ιδρύματα . . . . . » 770
Πλαστογραφία . . . . . » 770
Πλαστότητα . . . . . » 771
Πλατεία . . . . . » 771
Πλειστηριασμός . . . . . » 771
Πληρεξουσιότητα . . . . . » 772
Πλοία . . . . . » 772
Πλοίαρχος . . . . . » 772
Πλοιοκτησία . . . . . » 772
Ποινική ρήτρα . . . . . » 772

Πολεοδομία . . . . . σελ. 773
Πολεοδομικό Σχέδιο . . . . . » 773
Πολυκατοικία . . . . . » 773
Προβληματική επιχείρηση . . . . . » 774
Προξενείο της Ελλάδος . . . . . » 774
Προσεπίκληση δίκης . . . . . » 774
Προσημείωση . . . . . » 774
Προσύμφωνο . . . . . » 775
Προσωπική κράτηση . . . . . » 775
Προσωπικότητα . . . . . » 776
Προτάσεις . . . . . » 776
Πρωτοδικείο . . . . . » 777
Πρωτόκολλο αποζημίωσης . . . . . » 777
Πταίσμα . . . . . » 777
Πτώχευση . . . . . » 777
Πώληση . . . . . » 778
Πώληση αυτοκινήτου . . . . . » 779

Σ

Στάθμευση (αυτοκινήτου) . . . . . » 779
Στέγαση Υπηρεσιών του Ελληνικού δημοσίου . . . . . » 780
Συγκυριότητα . . . . . » 780
Συλλογική σύμβαση εργασίας . . . . . » 780
Σύμβαση . . . . . » 780
Σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών . . . . . » 781
Σύμβαση ασφάλισης . . . . . » 781
Σύμβαση εργασίας . . . . . » 781
Σύμβαση έργου . . . . . » 785
Σύμβαση υπέρ τρίτου . . . . . » 785
Συμβιβασμός . . . . . » 785
Συμψηφισμός . . . . . » 785
Συναλλαγματική . . . . . » 786

Σύνδικος . . . . . σελ. 786
Συνυπαιτιότητα . . . . . » 786
Σχέδιο πόλης . . . . . » 787
Σχέση εργασίας . . . . . » 787
Σωματεία . . . . . » 787
Σωματεία Αθλητικά . . . . . » 787

Τ

Ταξί . . . . . » 787
ΤΑΣ . . . . . » 788
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο . . . . . » 788
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.) . . . . . » 788
Τίμημα . . . . . » 788
Τίτλος εκτελεστός . . . . . » 789
Τόκοι . . . . . » 789
Τράπεζα . . . . . » 789
Τριτανακοπή . . . . . » 789
Τύπος . . . . . » 790

Υ

Υπαναχώρηση . . . . . » 790
Υπόσχεση αφηρημένη . . . . . » 790
Υπερεργασία . . . . . » 790
Υπερημερία . . . . . » 791
Υπερωρία . . . . . » 791
Υποθήκη . . . . . » 792
Υπουργός Οικονομικών . . . . . » 792

Φ

Φόρος . . . . . » 793
Φορτωτική . . . . . » 793

σελ.

Χ

Χαρτόσημο . . . . . » 793
Χρησιδάνειο . . . . . » 793
Χρησικτησία . . . . . » 794

Ψ

Ψυχική οδύνη . . . . . » 795

Ω

Ωράριο . . . . . » 795

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

39/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Νικολόπουλος,** Παρασκευή Σφαέλου).

Πολεοδομικό σχέδιο. Π.Δ. της 26/5/1995 για τον υπολογισμό των υποχρεώσεων των ιδιοκτησιών που βρίσκονται εκατέρωθεν του κοινού ορίου περιοχών ενταγμένων στο σχέδιο πόλεως με διαφορετικό σύστημα υπολογισμού των υποχρεώσεών τους. Ζητήματα για την παράδοση των ακινήτων.

Κατά το άρθρο 3 του Π.Δ. της 26-5-1993 για τον υπολογισμό των υποχρεώσεων των ιδιοκτησιών που ευρίσκονται εκατέρωθεν του κοινού ορίου περιοχών εντεταγμένων σε σχέδιο πόλεως με διαφορετικό σύστημα υπολογισμού των υποχρεώσεών τους, που εκδόθηκε κατ'εξουσιοδότηση του άρθρου 12 &11 του Ν.1337/83 για την επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων κ.λ.π. όπως προστέθηκε με το άρθρο 98 & 9 του Ν.1892/90 (ΦΕΚ 648 τ.Δ΄/ 14693), όταν εγκεκριμένος κοινόχρηστος χώρος διαχωρίζει περιοχές Α από περιοχές Β, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 του ίδιου Π.Δ. και αναφέρονται αμέσως κατωτέρω, συντάσσεται η πράξη εφαρμογής του άρθρου 1&2 του παρόντος (άρθρ.12 του Ν.1337/83) ως εξής, στην περίπτωση που δεν έχουν καταβληθεί αποζημιώσεις λόγω ρυμοτομίας για τον ανωτέρω χώρο, ήτοι 1) για τις ιδιοκτησίες των περιοχών Α: υπολογίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. της 1771923 και του άρθρου 6 του Ν.5269/31, όπως ισχύει, και των εκτελεστικών του διαταγμάτων, και 2) για τις ιδιοκτησίες των περιοχών Β : α) υπολογίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα ως ανωτέρω, β) υπολογίζεται η εισφορά σε γη σύμφωνα με την &4 και επόμενες του άρθρου 8 του Ν.1337/83 και γ) συγκρίνονται οι προκύπτουσες υποχρεώσεις και αναλόγως καθορίζονται οι περαιτέρω υποχρεώσεις της ιδιοκτησίας κατά τα οριζόμενα στην ίδια διάταξη, κατά το άρθρο δε 2 του ίδιου Π.Δ. της 2651993 για την εφαρμογή του παρόντος ορίζονται ως 1. Περιοχές Α, αυτές των οποίων το πολεοδομικό σχέδιο εγκρίθηκε α) με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. της 1771923, β) με βάση τις διατάξεις του Ν. 1337/83 αλλά αποτελούν πυκνοδομημένο τμήμα οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 και δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του ίδιου νόμου, 2. Περιοχές Β, αυτές των οποίων το πολεοδομικό σχέδιο εγκρίθηκε α) με βάση τις διατάξεις των παραγρ.4 και επόμενες του άρθρου 8 του ίδιου νόμου, β) με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. της 1771923 και υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν.1337/83 και γ) με βάση τις διατάξεις του Ν.1337/83, αποτελούν δε πυκνοδομημένο τμήμα οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 και υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του ίδιου νόμου. Τέλος, κατά τις διατάξεις του προαναφερθέντος άρθρου 12 του Ν.1337/83 η συντασσόμενη κατά

την διαδικασία του άρθρου αυτού πράξη εφαρμογής της πολεοδομικής μελέτης αφού κυρωθεί με απόφαση του οικείου Νομάρχη και μεταγραφεί επιφέρει όλες τις μεταβολές στις ιδιοκτησίες που αναφέρονται σ'αυτήν εκτός από εκείνες για τις οποίες οφείλεται αποζημίωση και για την συντέλεση των οποίων πρέπει να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες του Ν.Δ. της 1771923 και του Ν.Δ. 797/71, και ο οικείος Ο.Τ.Α. και κάθε ενδιαφερόμενος μπορούν να καταλάβουν τα νέα ακίνητα που διαμορφώθηκαν με την πράξη εφαρμογής και παριέχονται σ'αυτούς με την προϋπόθεση ότι έχουν καταβληθεί οι προαναφερόμενες αποζημιώσεις, σε περίπτωση δε αρνήσεως του κατόχου ή νομέα να παραδώσει το ακίνητο που του αφαιρείται σύμφωνα με την πράξη εφαρμογής εντός 15 ημερών από την έγγραφη πρόσκλησή του διατάσσεται η αποβολή του με απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που εκδίδεται μετά από αίτηση των ανωτέρω ενδιαφερομένων κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η κατά τα ανωτέρω αποβολή από το αφαιρούμενο για την δημιουργία κοινόχρηστων χώρων με την πράξη εφαρμογής της πολεοδομικής μελέτης ακίνητο που βρίσκεται στο όριο περιοχών με διαφορετικά πολεοδομικά καθεστώτα μπορεί να γίνει υπό την ισχύ των διατάξεων αυτών, όπως εν προκειμένω, στα μεν ακίνητα της προαναφερθείσης περιοχής Β, για τα οποία οφείλεται εισφορά σε γη, μετά την μεταγραφή της πράξεως εφαρμογής, στα δε ακίνητα της περιοχής Α, όπου τηρείται η διαδικασία του Ν.Δ. της 1771923 περί σχεδίου πόλεων, μετά την συντέλεση της απαλλοτριώσεως κατά τις διατάξεις των άρθρων 32 επ. του Ν.Δ. 1771923 και 797/71 (ήδη Ν.2882/01), την σύνταξη δηλ. πράξεως αναλογισμού κ.λ.π., που μπορεί να ενσωματώνεται στην πράξη εφαρμογής και την καταβολή της δικαστικώς καθορισθησομένης αποζημιώσεως (βλ. λεπτομερώς για όλα τα ανωτέρω Δημ. Χριστοφιλόπουλου, πράξη εφαρμογής πολεοδομικής μελέτης, 1997, &8 σελ.162 επ., &2 σελ.53 επ.).

Οι καθών αν και προσκλήθηκαν νόμιμα και εμπρόθεσμα να παραδώσουν στον αιτούντα το ανωτέρω εδαφικό τμήμα αρνούνται να το πράξουν, βάσει δε του ιστορικού αυτού ο αιτών ζήτησε την αποβολή των καθών από το εν λόγω εδαφικό τμήμα. Με αυτό όμως το περιεχόμενο και το αίτημα η ένδικη αυτή αίτηση είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως και τούτο για τους ακόλουθους λόγους. Η προαναφερθείσα πράξη εφαρμογής υπάγεται.

57/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Κιέκα, Θανάσης Βγενόπουλος**).

Απάτη του ΑΚ (147 ΑΚ). Διαφέρει από την απάτη του ΠΚ (386 ΠΚ) αφού η συμπεριφορά του απατήσαντος μπορεί να αναφέρεται και σε υπόσχεση για την τήρηση στο μέλλον ορισμένης στάσης του προς τον απατηθέντα. Αυτά ισχύουν και σε προσύμφωνο πώλησης. Προκαταβολή τιμήματος και αρραβώνας. Είναι διαφορετικά πράγματα.

Από τις διατάξεις των άρθρων 147 και 149 ΑΚ προκύπτει ότι όποιος παρασύρθηκε με απάτη σε δήλωση βουλήσεως, έχει δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας και παράλληλα την ανόρθωση κάθε άλλης ζημίας του, σύμφωνα με τις περί αδικοπραξιών διατάξεις, είτε να αποδεχθεί την δικαιοπραξία και να ζητήσει μόνο αποζημίωση για θετική ή αποθετική ζημία. Απάτη κατά την έννοια του άρθρου 147 ΑΚ αποτελεί κάθε από πρόθεση συμπεριφορά που τείνει να παραγάγει, ενισχύσει ή διατηρήσει πεπλανημένη αντίληψη ή εντύπωση με σκοπό να προκαλέσει την απόφαση του άλλου. Η συμπεριφορά αυτή μπορεί να συνίσταται σε παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή απόκρυψη ή αποσιώπηση ή ατελή ανακοίνωση αληθινών γεγονότων, που αναφέρονται στο παρελθόν, παρόν και μέλλον, διαφέρουσα κατά το τελευταίο αυτό στοιχείο η κατά το άρθρο 147 ΑΚ απάτη της ποινικής απάτης του άρθρου 386 Π.Κ. Η παραπλάνηση είναι δόλια όταν ο παραπλανών είχε την πρόθεση να παραπλανήσει τον άλλο, γνωρίζοντας ο ίδιος το ψευδές των γεγονότων που παρουσίασε ως αληθινά. Για την επιδιωκόμενη ακύρωση της δικαιοπραξίας συνεπεία απάτης προσαπαιτείται δόλος (έστω και ενδεχόμενος) του εξαπατήσαντος να παρασύρει σε δήλωση βουλήσεως τον άλλο και χωρίς την δολία αυτή συμπεριφορά ο απατηθείς δεν θα προέβαινε στην δήλωση βουλήσεως που προέβη. Δεν έχει σημασία το καταλογιστό του απαιτήσαντος, αφού ο λόγος ακύρωσης της δικαιοπραξίας συνεπεία απάτης, είναι το ελάττωμα της βούλησης του απατηθέντος, ούτε αν η παραχθείσα πλάνη είναι συγγνωστή ή όχι, ουσιώδης ή επουσιώδης, ως και αν αυτή αφορά τα παραγωγικά της βουλήσεως αίτια του απατηθέντος, αρκεί να υπάρχει κατά τον χρόνο δηλώσεως του απατηθέντος. Η δολία παράσταση του απατήσαντος μπορεί να συνίσταται και σε υπόσχεση για την τήρηση στο μέλλον ορισμένης στάσης αυτού προς τον απατηθέντα (ΑΠ 898/2000 Ελλ.Δ. 41.1585, ΑΠ 1458/01 Ελλ.Δ. 43.1622). Περαιτέρω από τις διατάξεις 381, 383, 385, 166 και 402 επ. ΑΚ προκύπτει, ότι και επί προσυμφώνου πωλήσεως, που αποτελεί τελεία σύμβαση, είναι δυνατό να συμφωνηθεί αρραβώνας, ο οποίος συνίσταται στην μεταβίβαση από τον ένα συμβαλλόμενο στον άλλο χρημάτων ή άλλων πραγμάτων. Ο αρραβώνας δεν πρέπει να συγχέεται με την «προκαταβολή» έναντι του τιμήματος, που καταβάλλεται από τον αγοραστή προς μερική εξόφληση της χρηματικής συνήθως υποχρεώσεώς του προς τον πωλητή, διότι στην περίπτωση της προκαταβολής δεν μπορεί να γίνει λόγος περί εκπτώσεως σύμφωνα με το άρθρο 403 ΑΚ (βλ. Μπαλής Ενοχ. Δίκαιο σελ. 333). Ο αρραβώνας, εκτός αν τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν διαφορετικά, έχει τον χαρακτήρα αστικής ποινής και αποβλέπει στην κάλυψη της ζημίας για την περίπτωση της μη εκπληρώσεως (ολικής ή μερικής) της παροχής, καταπίπτει δε υπέρ του λαβόντος ή αποδίδεται στο διπλάσιο από αυτόν στον δόντα. Για την κατάπτωση ή επιστροφή στο διπλάσιο όταν αυτός δόθηκε για την εκπλήρωση προσυμφώνου απαιτείται υπερημερία του υπόχρεου (ΕΑ 12580/90 Ελλ.Δ. 32.1636, Εφ.Πειρ. 106/98 Ελλ.Δ. 40.428).

357/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Μπουρμπούλης, Ανδρέας Ζήκος, Λίλα Καππάτου**).

Προσωπικότητα. Προσβολή της (άρθρο 59 Α.Κ.). Ικανοποίηση ηθικής βλάβης μόνο εφόσον η προσβολή είναι παράνομη. Αστική ευθύνη του τύπου. Δημοσίευμα που θίγει την προσωπικότητα τρίτου. Ευθύνη του ιδιοκτήτου. Επιδικαζόμενη χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Αρχή της αναλογικότητας.

Επειδή η διάταξη του άρθρου 59 ΑΚ αναφέρεται στην προστασία της προσωπικότητας από κάθε παράνομη προσβολή της ηθικής, κοινωνικής, οικονομικής και επαγγελματικής υποστάσεως του ανθρώπου. Προσωπικότητα με την ευρύτερη σημασία του όρου εννοούμε το πλέγμα εκείνο των αστάθμητων αξιών που είναι συνδεδεμένες αναπόσπαστα με το πρόσωπο και σύμφωνα με τις εκάστοτε επικρατούσες αντιλήψεις συνιστούν την ατομικότητα και μοναδικότητα του ανθρώπου (βλ. Εφ. Αθ. 1688/1998, Δνη 98,667, 5356/1996 ΝοΒ 45,803, 10504/85 Δνη 87,1315). Τέτοιο προστατευόμενο αγαθό είναι μεταξύ άλλων και η τιμή κάθε ανθρώπου, η οποία αντικατοπτρίζεται στην αντίληψη, εκτίμηση και αξία που αποδίδεται σε αυτόν από άλλους (βλ. Εφ.Αθ. 12154/90 Δνη 91,1673). Η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας επιτρέπεται μόνο όταν η προσβολή είναι παράνομη (βλ. ΑΠ 1696/1988, Δνη 90,1415), όπως είναι η προσβολή που γίνεται χωρίς δικαίωμα ή με την άσκηση δικαιώματος το οποίο όμως είτε είναι από την άποψη της έννομης τάξης μικρότερης σπουδαιότητας είτε ασκείται υπό περιστάσεις που καθιστούν την άσκησή του καταχρηστική, σύμφωνα με το άρθρο 281 του ΑΚ και 25&3 του Συντ. (βλ. Εφ. Αθ. 1688/98, ό.π.). Επί πλέον, απαιτείται και πταίσμα εκείνου από τον οποίο προέρχεται η προσβολή (βλ. ΑΠ 849/85, ΝοΒ 34,836, Εφ.Αθ. 5783/97, Δνη 98,667, 3346/96, Δνη 98,665, 12154/90, Δνη 91,1673), προϋποθέτει δε σημαντική οπωσδήποτε προσβολή της προσωπικότητας και για τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποιήσεως λαμβάνονται υπόψη ιδίως το είδος της προσβολής, η έκταση της βλάβης, οι συνθήκες τελέσεως αυτής, η βαρύτητα του πταίσματος, η περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση των μερών (ηλικία, φύλλο, ευαισθησία), η συμπεριφορά του υπευθύνου μετά την αδικοπραξία (βλ. Εφ.Αθ. 3346/96, ό.π., 6805/87, Δνη 90.1458, 10505/86, ό.π.). Περαιτέρω, με την παρ.1 του Ν. 1178/1981 «περί αστικής ευθύνης του τύπου και άλλων τινών διατάξεων» ορίζονται τα ακόλουθα : «Οι ιδιοκτήτες εντύπου υποχρεώνονται εις πλήρη αποζημίωσιν δια την παράνομον περιουσιακήν ζημίαν, ως και εις χρηματικήν ικανοποίησιν δια την ηθικήν βλάβην, αι οποίαι υπαιτίως προξενήθησαν δια δημοσιεύματος θίγοντος την τιμήν ή την υπόληψιν παντός ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 Α.Κ. υπαιτιότης, η κατά το άρθρο 919 του ΑΚ, πρόθεσις και η κατά το άρθρο 920 του ΑΚ γνώσις ή υπαίτιος άγνοια συντρέχει εις τον συντάκτην του δημοσιεύματος

ή, εάν αυτός είναι άγνωστος, εις τον εκδότην ή τον διευθυντήν συντάξεως του εντύπου. 2. Η κατά το άρθρο 932 του ΑΚ χρηματική ικανοποίησις λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος εκ τινός των υπό της προηγουμένης παραγράφου προβλεπομένων πράξεων ορίζεται, εφόσον ετελέσθη δια του τύπου, κατά την κρίσιν του δικαστού ουχί κατωτέρα των 300.000 δρχ. δι'εφημερίδας και περιοδικά εκδιδόμενα εις την περιφέρειαν τέως διοικήσεως πρωτευούσης ή εις Θεσ/νίκην και των 50.000 δρχ. δι'εκδιδόμενα εις την λοιπήν χώρα». Περαιτέρω, η παρ.2 του άνω νόμου αντικαταστάθηκε με την παρ.4 του άρθρου μόνον του Ν.2243/1994, που ισχύει από 3/10/1994 και έλαβε την ακόλουθη διατύπωση : «Η κατά το άρθρο 932 ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος από κάποια από τις προβλεπόμενες στην προηγούμενη παράγραφο πράξεις ορίζεται, εφόσον αυτές τελέσθηκαν δια του τύπου, κατά την κρίση του δικαστή, όχι κατώτερη των δέκα εκατομμυρίων δραχμών (10.000.000) για τις ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και για τα περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των πρακτορείων εφημερίδων και των δύο εκατομμυρίων δραχμών (2.000.000) για τις άλλες εφημερίδες ή περιοδικά, εκτός αν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό». Από τον συνδυασμό των άνω διατάξεων που είναι ειδικές και επικρατούν έναντι του άρθρου 46 του Ν.1092/1938 και των άρθρων 914 και 932 ΑΚ αναφορικώς προς τα ενεχόμενα σε αποζημίωση για περιουσιακή ζημία ή χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη πρόσωπα, σαφώς προκύπτει ότι καθιερώνεται αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη κάθε εντύπου σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπαιτίως προξενήθηκαν με δημοσίευμα που θίγει την τιμή ή την υπόληψη κάθε ατόμου. Προϋπόθεση έτσι για την αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου δημοσιεύματος είναι η συνδρομή υπαιτιότητας στο πρόσωπο του συντάκτη του επιλήψιμου δημοσιεύματος ή, αν ο τελευταίος είναι άγνωστος, στο πρόσωπο του εκδότη ή διευθυντή συντάξεως του εντύπου. Τα πρόσωπα αυτά, δηλαδή ο συντάκτης του θίγοντος την τιμή ή την υπόληψη δημοσιεύματος, ο διευθυντής και ο εκδότης της εφημερίδας ή του περιοδικού, εξακολουθούν να ευθύνονται βάσει των γενικών διατάξεων του ΑΚ και του νόμου περί τύπου (βλ. ΑΠ 1043/2001, Δνη 2002,460, 1276/2000, Δνη 2002,170, 1267/2000, Δνη 2002,170, 788/2000, Δνη 2001,162, 167/2000, ΝοΒ 49,247). Ας σημειωθεί ότι η κατά τον άνω νόμο αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου δημοσιεύματος δεν διαπλάσσεται από το νόμο με βάση τις αρχές της προστήσεως, αν και σχετίζεται με την ευθύνη του προστήσαντος από παράνομη και υπαίτια πράξη του προστηθέντος κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ή εξ αφορμής αυτής (βλ. Εφ.Αθ. 5783/97, ό.π.). Εξάλλου, κατά το άρθρο 14&1 του Συντ. καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους, κατά την παρ.2 δε του ίδιου άρθρου ο τύπος είναι ελεύθερος. Με τις διατάξεις αυτές καθιερώνεται και προστατεύεται η ελευθεροτυπία και συνακόλουθα η ελεύθερη δημοσιογραφία, η οποία χωρίς να ανάγεται σε δημόσια λειτουργία, πρέπει να λειτουργεί προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Η ελευθεροτυπία

και η ελεύθερη δημοσιογραφία, μέσα στα πλαίσια της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας του τύπου εμφανίζεται ως ελεύθερη έκφραση στοχασμών, ως αδέσμευτη ειδησεογραφία και ως έντονη άσκηση κριτικής και ελέγχου των δημοσίων προσώπων και πραγμάτων. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 25 &3 του Συντ. και 281 ΑΚ και το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας, όπως και της ελεύθερης δημοσιογραφίας, υπόκεινται στους περιορισμούς των νόμων με τους οποίους επιδιώκεται όχι η παρεμπόδιση της ελευθεροτυπίας και της ελεύθερης δημοσιογραφίας, αλλά η προστασία των ατόμων, των νομικών προσώπων και του κοινωνικού συνόλου από την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος αυτού. Τα όρια μεταξύ της ελεύθερης και της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας, αν και δυσδιάκριτα, προσδιορίζονται σε ικανοποιητικό βαθμό ως προς την προστασία της τιμής και της υπόληψης τρίτων, δηλαδή ως προς την προσβολή της προσωπικότητάς τους, από τις διατάξεις του άρθρου 361 επ. ΠΚ. Το άρθρο 367 ΠΚ ορίζει ότι δεν αποτελούν άδικη πράξη και συνεπώς δεν δημιουργούν υποχρέωση αποζημιώσεως οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για την διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε ανάλογες περιπτώσεις, καθώς και ότι τα ανωτέρω δεν εφαρμόζονται όταν οι εν λόγω εκδηλώσεις περιέχουν τα στοιχεία της συκοφαντικής δυσφημήσεως, καθώς και όταν από τον τρόπο της εκδηλώσεως ή από τις περιστάσεις από τις οποίες τελέσθηκε η πράξη προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως. Ο απαιτούμενος από το νόμο ειδικός σκοπός εξυβρίσεως υπάρχει στον τρόπο εκδηλώσεως της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής συμπεριφοράς, όταν δηλαδή δεν ήταν πραγματικά αναγκαίος για να αποδοθεί όπως έπρεπε αντικειμενικά το περιεχόμενο της σκέψεως του πράττοντος για προστασία δικαιολογημένου ενδιαφέροντος και το οποίο αν και το γνώριζε τον χρησιμοποίησε για να προσβάλλει την τιμή άλλου (βλ. ΑΠ 166/2001, Δνη 2001, 1639, 167/2000, ό.π., 1407/88, ΝοΒ 37.1207 και Δνη 90,25, 137/1985, ΝοΒ 33.510, Εφ.Αθ. 6234/2002, Δνη 2003,564).

…Εξάλλου, η δεύτερη εναγομένη υπό την ιδιότητα του ιδιοκτήτη του εντύπου που καταχωρήθηκε το επιλήψιμο δημοσίευμα ευθύνεται αντικειμενικά, εφόσον υπάρχει υπαιτιότητα του συντάκτη της επιστολής και συνεπώς, υποχρεούται και αυτή σε αποζημίωση των εναγόντων για την ηθική βλάβη που υπέστησαν. Η εκκαλουμένη απόφαση που απέρριψε την αγωγή ως προς την εναγομένη αυτή με την αιτιολογία ότι προέβη στην δημοσίευση από δικαιολογημένο ενδιαφέρον, συνιστάμενο στο καθήκον της για πληροφόρηση του κοινού ως προς τις πράξεις και την συμπεριφορά προσώπων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το κοινωνικό σύνολο, αφού σχετίζονται με ένα κοινωφελές έργο, εσφαλμένα εφάρμοσε το νόμο, διότι, όπως ελέχθη, εφόσον υφίσταται υπαιτιότητα του συντάκτη του επίμαχου δημοσιεύματος, η ευθύνη του ιδιοκτήτη είναι αντικειμενική. Έτσι, πρέπει κατά παραδοχή του σχετικού πρώτου λόγου της εφέσεως των εναγόντων να γίνει δεκτή η έφεσή τους ως προς την δεύτερη εναγομένη και ως ουσία βάσιμη. Ως προς τον καθορισμό του ύψους της επιδικασθησομένης χρηματικής ικανοποιήσεως, της οποίας τα κατώτατα

όρια ρυθμίζονται νομοθετικά, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να σημειωθεί ότι το δικαστήριο οφείλει, πάντως, να ερευνά μήπως στην συγκεκριμένη περίπτωση με την επιδίκαση της προβλεπομένης από το νόμο ελάχιστης χρηματικής ικανοποιήσεως παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας μεταξύ του χρησιμοποιούμενου μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού, η οποία απορρέει από την συνταγματική αρχή του Κράτους Δικαίου και καθιερώνεται ήδη ρητώς στο ισχύον άρθρο 25&1 του Συντ., υιοθετείται δε σταθερά από την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ. ΑΠ 1043/2001, Δνη 2002,460, 899/2001, Δνη 2002,771 και Δνη 2003, 505). Στην προκειμένη περίπτωση με βάση τα στοιχεία που έχουν προαναφερθεί, δηλαδή με την βαρύτητα της προσβολής σε συνδυασμό με την δημοσιότητα που έλαβε χώρα, την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των μερών, επί πλέον δε ότι η δεύτερη εναγομένη είναι ιδιοκτήτης εβδομαδιαίας επαρχιακής εφημερίδας με περιορισμένη ύλη και κυκλοφορία (η ίδια ασκεί τα καθήκοντα του εκδότη και διευθυντή), με την τυχόν επιδίκαση της προβλεπόμενης κατά νόμο ελάχιστης χρηματικής ικανοποιήσεως σε κάθε ενάγοντα παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας, διότι επέρχεται υπέρμετρη επιβάρυνση που μπορεί να καταστήσει απαγορευτική την συνέχιση της κυκλοφορίας του εντύπου, μέτρο δυσανάλογο με τον επιδιωκόμενο σκοπό που είναι η αποκατάσταση της ηθικής βλάβης των εναγόντων. Η χρηματική ικανοποίηση που πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλλει η δεύτερη εναγομένη στους ενάγοντες ανέρχεται σε 2.500 ευρώ για έκαστο εξ αυτών, ποσό που κρίνεται εύλογο.

369/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Παπαντωνόπουλος, Ευάγγελος Ματσούκης**).

Εικονικότητα. Εικονική μεταβίβαση ακινήτου. Η εικονική δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου δεν εμποδίζεται αφού αυτός είναι εντεταλμένος να πιστοποιεί την δήλωση των δικαιοπρακτούντων όπως αυτή εμφανίζεται εξωτερικά και όχι να συμπράττει με την βούλησή του στην δικαιοπραξία. Η πώληση ακινήτου με τίμημα κατώτερο από το πραγματικό δεν συνεπάγεται ακυρότητα της υπόλοιπης σύμβασης αφού ως τίμημα λαμβάνεται εκείνο που δηλώθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου. Προσβολή της εικονικότητας από τρίτο εφόσον υπάρχει έννομο συμφέρον.

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 138 παρ.1 Α.Κ., δήλωση βουλήσεως που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη. Συνεπώς η πώληση ακινήτου που έγινε χωρίς τον σκοπό μεταβίβασης της κυριότητος για την αιτία αυτή, αλλά φαινομενικά μόνο είναι άκυρη και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα. Η εικονικότης δεν εμποδίζεται και όταν η δήλωση βούλησης έγινε ενώπιον συμβολαιογράφου, αφού αυτός είναι

εντεταλμένος απλά να πιστοποιεί την δήλωση των δικαιοπρακτούντων, όπως αυτή εμφανίζεται εξωτερικά και όχι να συμπράττει με την βούλησή του στην δικαιοπραξία (Εφ. Αθ. 1096/1996 Δνη 37, 1626, Εφ.Θεσ/νίκης 229/1993 Αρμ. ΜΖ 204). Από την προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 138 Α.Κ. σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 513 του Α.Κ. με σαφήνεια συνάγεται ότι στην περίπτωση της σύμβασης πώλησης της οποίας τα στοιχεία είναι το πράγμα, το τίμημα και η συμφωνία των συμβαλλομένων για μετάθεση της κυριότητος και την πληρωμή του τιμήματος (ΑΠ 1048/1993 Δνη 35, 1575, ΑΠ 306/1993 Δνη 35.1301), υπάρχει εικονικότητα και συνεπώς είναι άκυρη η σύμβαση, αν η συμφωνία για το τίμημα δεν είναι σπουδαία, αλλά έγινε φαινομενικά μόνο (Εφ.Αθ. 1099/1996 ΝοΒ 45.459). Η πώληση ακινήτου αντί τιμήματος κατώτερου του πραγματικού δεν συνεπάγεται ακυρότητα της υπόλοιπης σύμβασης, αφού ως τίμημα λαμβάνεται εκείνο που δηλώθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου (βλ. Γεωργιάδη – Σταθόπουλο υπ'άρθρ. 138). Η αναγνώριση της ακυρότητος δικαιοπραξίας λόγω εικονικότητας μπορεί να ζητηθεί και από τρίτο εφόσον υπάρχει έννομο συμφέρον, πράγμα που συμβαίνει όταν πρόκειται για αβεβαιότητα της σχέσης από την οποία δημιουργείται για τα συμφέροντα του τρίτου κίνδυνος είτε αυτός είναι άμεσος και επικείμενος είτε εξαρτάται από την συνδρομή και άλλου μελλοντικού περιστατικού από την αποτροπή του οποίου κατατείνει η ζητούμενη αναγνώριση της ακυρότητος (Εφ. ωδ. 85/1993 Αρμ. ΜΗ, 258).

448/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Αλεβίζος Αντωνόπουλος, Ειρήνη Ρουσάκου**).

Εικονική πώληση. Πραγματική σύμβαση η δωρεά. Τα άρθρα 178 και 179 ΑΚ δεν εφαρμόζονται στην δωρεά.

Επομένως η καλυπτόμενη κάτω από την σύμβαση της πωλήσεως σύμβαση της δωρεάς προς τον πρώτο εναγόμενο της ψιλής κυριότητας των 4/8 εξ αδιαιρέτου του προαναφερθέντος ακινήτου με το υπ'αριθμ. 4353/21.4.1988 πωλητήριο συμβόλαιο, είναι έγκυρη αφού την ήθελαν τα μέρη και περιβλήθηκε τον απαιτούμενο για την εγκυρότητά της τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου, επειδή δε πρόκειται για χαριστική δικαιοπραξία για την οποία δεν καταβλήθηκε αντάλλαγμα, δεν υπάρχει περιθώριο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 178 και 179 του ΑΚ, οι οποίες προϋποθέτουν αντιπαροχή (βλ. ΑΠ 1121/2002 Ελλ.Δνη 43.1639, ΑΠ 727/1994 Ελλ.Δνη 37.71, ΑΠ 1506/1992 Ελλ.Δνη 35.389).

604/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Μιχοπούλου – Τσιμπούκη, Βασίλης Ροϊδήμος**).

Κατάχρηση δικαιώματος. Αντιπαροχή. Άρνηση οικοπεδούχου να συναινέσει στην μεταβίβαση διαμερίσματος που συμφωνήθηκε, με ιδιωτικό συμφωνητικό, μεταξύ αγοραστή και εργολάβου η πώληση του ημιτελούς διαμερίσματος που αποπερατώθηκε στην συνέχεια με δαπάνες του αγοραστή. Περιστατικά που χαρακτηρίζουν την ένσταση του άρθρου 281 ΑΚ ως νόμιμη. Υποχρέωση του αγοραστή να τους αποδείξει χωρίς εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης. Ισχυρισμοί του που είχε απορρίψει την ένσταση ως μη νόμιμη η πρωτόδικη απόφαση.

Στην παρούσα υπόθεση οι εναγόμενοι με τις προτάσεις τους ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου ισχυρίσθηκαν ότι η άσκηση της αγωγής είναι καταχρηστική για τους ακόλουθους λόγους : Ότι το επίδικο, που είναι διαμέρισμα πολυόροφης οικοδομής, που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου 3741/1929 «περί ιδιοκτησίας κατ'ορόφους» κατασκευάσθηκε με το σύστημα της αντιπαροχής, σε εκτέλεση σχετικής συμβάσεως, που είχε νομότυπα καταρτισθεί μεταξύ της ενάγουσας, ως οικοπεδούχου, και τρίτου, που δεν είναι διάδικος, ως εργολάβου, αποτελούσε δε (το επίδικο) εργολαβικό αντάλλαγμα. Ότι συμφώνησαν με τον τελευταίο (εργολάβο) να αγοράσουν το επίδικο ημιτελές και τούτο καταρτίσθηκε μεταξύ τους σχετικό ιδιωτικό συμφωνητικό τον Οκτώβριο του 1996, στον οποίο και κατέβαλαν το συμφωνημένο τίμημα των 15.500.000 δρχ., προέβησαν δε ακολούθως με δικές τους δαπάνες στην αποπεράτωσή του, 31.500.000 δρχ. Ότι από το τέλος του 1998 εγκαταστάθηκαν και κατοικούν έκτοτε στο επίδικο μέχρι και τον χρόνο που ασκήθηκε η αγωγή. Ότι η ενάγουσα γνώριζε την άτυπη αγορά του ακινήτου αυτού, την αποπεράτωσή του με δικές τους δαπάνες, καθώς και την εγκατάστασή τους σ'αυτό και ουδέποτε διαμαρτυρήθηκε. Ότι το Μάιο του 1999 κάλεσαν την ενάγουσα, να προσέλθει σε συμβολαιογράφο προκειμένου να καταρτισθεί το οριστικό συμβόλαιο, μεταβίβασης της κυριότητας του επιδίκου και η τελευταία αρνήθηκε να συμπράξει προς τούτο, για το λόγο ότι ο εργολάβος, που είχε αναλάβει την ανέγερση της πολυκατοικίας, καθυστερούσε την καταβολή στο ΙΚΑ ασφαλιστικών εισφορών του εργατοτεχνικού προσωπικού, που είχε απασχολήσει για την εκτέλεση του έργου, οι οποίες βάρυναν την ίδια ως οικοπεδούχο, αλλά με βάση την εργολαβική σύμβαση, την υποχρέωση της καταβολής τους είχε αναλάβει ο εργολάβος. Ότι συμφώνησαν με την ενάγουσα να προβούν για λογαριασμό της στη ρύθμιση της παραπάνω οφειλής της προς το ΙΚΑ, να προκαταβάλουν το παράβολο συζήτησης της αίτησης ρύθμισης της οφειλής της, την προκαταβολή ρύθμισης της ίδιας οφειλής και δύο ακόμα μηνιαίες δόσεις και ότι εκείνη θα κατέβαλε τις υπόλοιπες και ότι θα συμπράξει έτσι στην κατάρτιση του μεταβιβαστικού της κυριότητας, του επιδίκου, συμβολαίου. Ότι στα πλαίσια αυτής της συμφωνίας οι ίδιοι κατέβαλαν το ποσόν των 5.953.407 δρχ. δηλαδή το παράβολο, την προκαταβολή της ρύθμισης και δύο δόσεις, πλην όμως η

ενάγουσα αθέτησε την συμφωνία τους και αρνείται να εκτελέσει την παραπάνω συμβατική της υποχρέωση και τους ζήτησε να καταβάλουν το σύνολο της οφειλής της στο ΙΚΑ. Ότι και μετά την άρνησή της αυτή τους διαβεβαίωνε έκτοτε ότι δεν διατηρεί εμπράγματες αξιώσεις στο επίδικο ακίνητο, αλλά επιδιώκει να υποχρεώσει τον εργολάβο να καταβάλει τα οφειλόμενα στο ΙΚΑ. Ότι με βάση τα δεδομένα αυτά εύλογα δημιουργήθηκε σ' αυτούς η πεποίθηση ότι δε θα ασκήσει την ένδικη αξίωσή της. Ο ισχυρισμός αυτός είναι νόμιμος, ως ένσταση καταχρηστικής ασκήσεως της αγωγής, καθ' όσον με τα εκτιθέμενα περιστατικά, αν αποδειχθούν αληθή, η ένδικη αξίωση της ενάγουσας υπερβαίνει κατά τρόπο προφανή τα όρια, που διαγράφονται από το άρθρο 281 ΑΚ (βλ. σχ. ΑΠ 938/2003 Δνη 44,1595).Ο ισχυρισμός αυτός, που έχει ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της παρούσης δίκης και στον οποίο ήδη επαναφέρουν οι εκκαλούντες με λόγο εφέσεως, κρίθηκε μη νόμιμος από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και δεν τάχθηκε το σχετικό θέμα αποδείξεως σε βάρος των τελευταίων. Συνεπώς και σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, χωρίς να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, πρέπει να αναβληθεί η έκδοση οριστικής αποφάσεως και να ταχθεί το σχετικό θέμα αποδείξεως σε βάρος των εκκαλούντων.

619/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Γιάννης Παπαναστασόπουλος**).

Προσωπικότητα. Έννοια. Προϋποθέσεις για άρση της προσβολής της και διεκδίκηση αποζημίωσης. Δυσφήμιση και εξύβριση. Αίρεται ο άδικος χαρακτήρας, αν οι προσβλητικές της τιμής άλλου, εκδηλώσεις γίνονται προς εκτέλεση νομίμου καθήκοντος ή προς διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε παρόμοιες περιπτώσεις. Η άρση όμως αυτή γίνεται υπό τον απαραίτητο όρο ότι δεν συνιστά η εκδήλωση του δράστη καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος.

Το μη περιουσιακό, απόλυτο και προσωποπαγές δικαίωμα της προσωπικότητας του ανθρώπου προστατεύεται από παράνομες προσβολές με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1,5 παρ.1 και 2, 25 του Συντάγματος, 576 του ΑΚ, άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα δικαιώματα του ανθρώπου (ν.δ. 53/1974) και τις διατάξεις του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά δικαιώματα (άρθρα 17 και 22 του ν. 2462/1997). Ως προσωπικότητα του ανθρώπου νοούνται τα αγαθά που συνδέονται με το πρόσωπό του και συγκροτούν τη σωματική, ψυχική και κοινωνική του ατομικότητα. Τα αγαθά αυτά δεν αποτελούν αυτοτελή δικαιώματα αλλά επί μέρους εκδηλώσεις – εκφάνσεις ή πλευρές του ενιαίου επί της προσωπικότητας δικαιώματος κάθε ανθρώπου, σε τρόπο ώστε η προσβολή οποιασδήποτε από τις εκφάνσεις αυτές

να συνεπάγεται και προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας. Κυριότερες από τις επί μέρους αυτές εκδηλώσεις που συνιστούν το δικαίωμα της προσωπικότητας είναι η ζωή, η υγεία, η σωματική ακεραιότητα, η ελευθερία, το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής, η εικόνα του ανθρώπου, η περουσία του, η τιμή και υπόληψή του κ.λ.π. (Ολ.ΑΠ 40/1998 Ελλ.Δ. 40.46, Ολ.ΑΠ 13/99 Ελλ.Δ. 40.753). Ο παρανόμως προσβαλλόμενος στην προσωπικότητά του δικαιούται να απαιτήσει την άρση της προσβολής και να μην επαναληφθεί αυτή στο μέλλον, ανεξαρτήτως πταίσματος (δόλου ή αμελείας) του προσβάλλοντος. Αν η προσβολή είναι και υπαίτια, οπότε συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αδικοπραξίας ως γενεσιουργού λόγου ευθύνης ο προσβαλλόμενος δικαιούται να ζητήσει επί πλέον αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Παράνομη και υπαίτια είναι η προσβολή της προσωπικότητας όταν προσβάλλεται η τιμή και υπόληψη του ανθρώπου με τις αξιόποινες πράξεις της δυσφήμισης και εξύβρισης, που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις των άρθρων 361,362 και 363 ΠΚ (ΑΠ 854/2002 Ελλ.Δ. 44.1368, ΑΠ 1010/02 Ελλ. Δικ. 44.1357, ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου τόμος 1ος σελ. 98 επ. Γ. Μπαλής Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου έκδ. 8η σελ. 78 επ.). Περαιτέρω από τις διατάξεις του άρθρου 367 ΠΚ προκύπτει ότι ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων της απλής δυσφήμισης και εξύβρισης αίρεται και στην περίπτωση που οι προσβλητικές της τιμής άλλου εκδηλώσεις γίνονται προς εκτέλεση νομίμου καθήκοντος ή προς διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε παρόμοιες περιπτώσεις. Η κατ' αρχήν όμως αυτή άρση του αδίκου γίνεται με τον απαραίτητο όρο, ότι η εκδήλωση του δράστη στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν συνιστά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος ή του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος και ότι χωρίς την χρήση της συγκεκριμένης εκδήλωσης δεν θα ήταν δυνατή η προστασία αυτή με άλλο νόμιμο τρόπο, ο δε δράστης κινήθηκε στην προσβλητική εκδήλωση αποκλειστικά με σκοπό να προστατεύσει δικαίωμα ή δικαιολογημένο ενδιαφέρον (ΑΠ 825/02 Ελλ.Δ. 44.988, ΑΠ 1678/94 Ποιν. Χρ. ΜΕ46).

662/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Περπής, Γεώργιος Φιλιππόπουλος**).

Προσωπικότητα. Έννοια και προσβολή της.

Επειδή η διάταξη του άρθρου 59 του ΑΚ αναφέρεται στην προστασία της προσωπικότητας από κάθε παράνομη προσβολή της ηθικής, κοινωνικής, οικονομικής και επαγγελματικής υποστάσεως του ανθρώπου. Προσωπικότητα με την ευρύτερη σημασία του όρου εννοούμε το πλέγμα εκείνο των αστάθμητων αξιών που είναι συνδεδεμένες αναπόσπαστα με το πρόσωπο και σύμφωνα με τις εκάστοτε επικρατούσες αντιλήψεις συνιστούν την ατομικότητα και μοναδικότητα του ανθρώπου (βλ. Εφ.Αθ. 1688/98, 667, 5356/96, ΝοΒ

45,803, 10504/85, Δνη 87,1315). Τέτοιο προστατευόμενο αγαθό είναι μεταξύ άλλων και η τιμή κάθε ανθρώπου, η οποία αντικατοπτρίζεται στην αντίληψη, εκτίμηση και αξία που αποδίδεται σ'αυτόν από άλλους (βλ. Εφ.Αθ. 12154/90, Δνη 91,1673). Η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας επιτρέπεται μόνο όταν η προσβολή είναι παράνομη (βλ. ΑΠ 1696/88, Δνη 90,1415), όπως είναι η προσβολή που γίνεται χωρίς δικαίωμα ή με την άσκηση δικαιώματος στο οποίο όμως είτε είναι από την άποψη της έννομης τάξης μικρότερης σπουδαιότητας είτε ασκείται υπό περιστάσεις που καθιστούν την άσκησή του καταχρηστική, σύμφωνα με τα άρθρα 281 του ΑΚ και 25 & 3 του Συντ. (βλ. Εφ.Αθ. 1688/98, ο.π.). Επί πλέον, απαιτείται και πταίσμα εκείνου από τον οποίο προέρχεται η προσβολή (βλ. ΑΠ 849/85, ΝοΒ 34,836, Εφ.Αθ. 5783/97, Δνη 98,667, 3346/96, Δνη 98,665, 12154/90, Δνη 91,1673), προϋποθέτει δε σημαντική οπωσδήποτε προσβολή της προσωπικότητας και για τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποιήσεως λαμβάνονται υπόψη ιδίως το είδος της προσβολής, η έκταση της βλάβης, οι συνθήκες τελέσεως αυτής, η βαρύτητα του πταίσματος, η περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση των μερών (ηλικία, φύλλο, ευαισθησία) η συμπεριφορά του υπευθύνου μετά την αδικοπραξία (βλ. Εφ.Αθ. 3346/96, ο.π., 12154/90, ο.π., 6805/87, Δνη 90, 1458, 10505/86, ο.π.). Εξάλλου, κατά το άρθρο 367 &1 του Π.Κ., δεν αποτελούν μεταξύ άλλων άδικη πράξη οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, για την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για την διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον. Κατά την παρ.2 του ίδιου άρθρου η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363 ΠΚ και όταν από τον τρόπο της εκδηλώσεως ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως. Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι ο άδικος χαρακτήρας της εξυβρίσεως και της απλής δυσφημήσεως αίρεται εκτός από άλλες περιπτώσεις, όταν η προσβολή της τιμής ή της υπολήψεως του άλλου γίνεται από δικαιολογημένο ενδιαφέρον. Και στην περίπτωση αυτή όμως ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημηστικής εκδηλώσεως δεν αίρεται και συνεπώς παραμένει η παρανομία ως συστατικό στοιχείο της αδικοπραξίας (άρθρ. 914 του ΑΚ) όταν από τον τρόπο και υπό τις περιστάσεις υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση αυτή προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως, δηλαδή σκοπός που κατευθύνεται ειδικά σε προσβολή της τιμής άλλου με αμφισβήτηση της ηθικής ή κοινωνικής αξίας του προσώπου ή με περιφρόνησή του (βλ. ΑΠ 166/2001, Δνη 201,1639, 1407/88, Δνη 90,95).

Οι διάδικοι είναι δικηγόροι, κάτοικοι Αιγίου. Ο ενάγων Γ.Φ. είχε εκλεγεί δημοτικός σύμβουλος στον Δήμο Αιγίου κατά τις δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου 1998 με την παράταξη του εκλεγέντος τότε Δημάρχου Α.Μ. από δε την 112000 μέχρι την 31122000 διετέλεσε Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αιγίου. Κατά την ίδια περίοδο Δημοτικός Σύμβουλος ήταν και ο εναγόμενος Γ.Π. Στα πλαίσια της διενεργουμένης τότε προανακρίσεως για το αδίκημα της απιστίας που αφορούσε μελλοντικό πλειστηριασμό περιουσιακών στοιχείων του εργοστασίου της πρώην «Χαρτοποιίας

Αιγίου», που ανήκαν στην κυριότητα του Δήμου Αιγίου, το τμήμα Ασφαλείας Αιγίου, ενεργώντας κατ'εντολή του αρμόδιου Εισαγγελέα, με την από 2522002 έκθεση προέβη στην κατάσχεση των αντικειμένων και μηχανημάτων του άνω εργοστασίου, που επρόκειτο να εκπλειστηριασθούν την 852002 και στην σφράγιση των χώρων στους οποίους ευρίσκονταν, διόρισε δε μεσεγγυούχους τον Δήμαρχο Αιγίου Α.Μ., τους ήδη διαδίκους και τον επίσης δημοτικό σύμβουλο Ε.Θ. (ομοίως δικηγόρο).

Προκειμένου να παραχωρηθεί μέρος των εγκαταστάσεων του εργοστασίου στα ΤΕΙ Πάτρας, όπως είχε προαποφασίσει ο Δήμος Αιγίου, για την λειτουργία τμήματος των ΤΕΙ στο Αίγιο, οι μεσεγγυούχοι με την από 8112002 κοινή αίτηση προς τον Εισαγγελέα Πλημ/κών Αιγίου ζήτησαν την αποσφράγιση των χώρων του εργοστασίου και την άρση της κατασχέσεως των μηχανημάτων, άλλως την αποσφράγιση συγκεκριμένων κτιρίων και τη μεταφορά των ευρισκομένων σε αυτά μηχανημάτων σε άλλο χώρο. Επί της αιτήσεώς των εκδόθηκε το 185/10122002 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημ/κών Αιγίου, το οποίο δέχθηκε την αίτηση και επέτρεψε μεν την αποσφράγιση με την διενέργεια των λεπτομερώς διαλαμβανομένων σε αυτό εργασιών αλλά όρισε ότι οι εργασίες αυτές θα εκτελεσθούν με την εποπτεία του Διοικητή του τμήματος Ασφαλείας Αιγίου, ο οποίος θα εκαλείτο προς τούτο 24 ώρες τουλάχιστον πριν από την έναρξή τους από τον Δήμαρχο Αιγίου και με την επίβλεψη αστυνομικών της Υπηρεσίας του ίδιου τμήματος, καθόλο τον χρόνο εκτελέσεως των εν λόγω εργασιών. Το βούλευμα αυτό κοινοποιήθηκε στους ενδιαφερομένους την επομένη της εκδόσεώς του. Από 112003 ανέλαβε τα καθήκοντά της η νέα αρχή με Δήμαρχο τον εναγόμενο. Έτσι, ο ενάγων με την από 1712003 αίτησή του προς τον Εισαγγελέα Πλημ/κών Αιγίου ζήτησε την αντικατάστασή του ως μεσεγγυούχου, αφού όπως αναφέρεται σε αυτήν, έπαυσε πλέον να έχει την ιδιότητα του Δημοτικού Συμβούλου και του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου και δεν ευρίσκεται σε καμία σχέση με το Δήμο Αιγίου. Ενώ εκκρεμούσε η αίτηση περί αντικαταστάσεώς του (η οποία έγινε δεκτή με το 34/2422003 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημ/κών Αιγίου), ο ενάγων υπέβαλε στον ίδιο Εισαγγελέα την από 1122003 αναφορά στην οποία μεταξύ άλλων διαλάμβανε ότι «πληροφορήθηκα δυστυχώς από τον τοπικό τύπο ότι με άγνωστες σε μένα διαδικασίες κάποιοι εισήλθαν στον χώρο της Χαρτοποιίας και αποσφράγισαν ερήμην μου, αλλά και των άλλων μεσεγγυούχων, όπως πληροφορήθηκα χωρίς να κάνουν απογραφή μετέφεραν πράγματα εκ του χώρου που είχε σφραγισθεί δυστυχώς εκτός εργοστασίου. Επειδή αδυνατώ να πιστεύω ότι τέτοια γεγονότα συνέβησαν και δεν αντιλαμβάνονομαι την σκοπιμότητα τέτοιων ερήμην μου ενεργειών σας παρακαλώ να λάβετε πάντα τα προσήκοντα μέτρα για την απαλλαγή μου εκ της οιασδήποτε ευθύνης μου για ενέργειες που παραβιάζουν και τις διατάξεις του ανωτέρω βουλεύματος, αλλά και της Α02784/1842002 παραγγελίας σας αλλά και να διερευνήσετε τις τυχόν παράνομες τελεσθείσες πράξεις». Ο Εισαγγελέας την ίδια ημέρα που έλαβε την αναφορά διέταξε επείγουσα προκαταρκτική εξέταση για να διακριβωθεί αν τελέσθηκε κάποια αξιόποινη πράξη. Την επόμενη ημέρα, 12122003, ο εναγόμενος Δήμαρχος Αιγίου σε δηλώσεις του προς τον Ρ/Σ «ΡΑΔΙΟ ΑΙΓΙΟ» (που δημοσιεύθηκαν στο φύλλο της 1322003 της τοπικής εφημερίδας «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ»)

αναφερόμενος στην ως άνω αναφορά του ενάγοντος δήλωσε σε έντονο ύφος μεταξύ άλλων ότι «εκείνοι οι κύριοι, μεσεγγυούχοι, που τους κοινοποιήθηκε το βούλευμα του Συμβουλίου Πλημ/κών όφειλαν να γνωρίζουν και να μην κάνουν λάθη», ότι σύμφωνα με το βούλευμα για τις εργασίες που έπρεπε να εκτελεσθούν δεν απαιτείτο η συνδρομή των μεσεγγυούχων και ακόμη αναφερόμενος εμμέσως πλην σαφώς στον ενάγοντα είπε ότι «ο άνθρωπος είναι συμπολίτης και οφείλει να γνωρίζει και να διαβάζει τα κείμενα, αφού είναι και δικηγόρος. Αυτοί που κάνουν αναφορές με ψευδές περιεχόμενο έχω να τους πώ να λάβουν γνώση των εγγράφων και να μην τρέχουν στην δημοσιότητα εκθέτοντας τον εαυτό τους, εκτός και αν αντιστρατεύονται την προσπάθεια της εγκαταλελειμμένης δημοτικής αρχής». Επίσης, περιέγραψε την διαδικασία που ακολούθησε για την αποσφράγιση και η οποία κατ'αυτόν ήταν σύμφωνη με τα οριζόμενα στο βούλευμα. Μάλιστα, στο φύλλο της τοπικής εφημερίδας «ΠΡΩΤΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ» της 1322003 ο εναγόμενος προέβη σε πληρέστερη ενημέρωση σχετικά με το ζήτημα που προέκυψε από την παραπάνω αποσφράγιση και για να αποδείξει το σύννομο αυτής έδωσε στη δημοσιότητα, εκτός άλλων α) μέρος του 185/2002 βουλεύματος που προαναφέρθηκε, β) το από 522003 έγγραφό του προς την Αστυνομική Δ/νση Αιγίου με το οποίο ζητούσε, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του βουλεύματος, να προσέλθει την επομένη, 622003, στον χώρο του εργοστασίου της χαρτοποιίας ο Διοικητής του τμήματος Ασφαλείας Αιγίου και να διαθέσει αστυνομικό της υπηρεσίας καθ'όλο το χρονικό διάστημα εκτελέσεως όλων των εργασιών που αναφέρονται στο βούλευμα και γ) τον από 622003 κατάλογο υλικών του Δήμου Αιγίου που ευρίσκονταν στο αποσφραγισμένο κτίριο, άσχετα με τα κατασχεθέντα, προερχόμενα κυρίως από το παλιό λυόμενο του Δήμου και τα οποία μεταφέρθηκαν με εντολή του σε αποθήκη του Δήμου για περαιτέρω φύλαξη (βλ. και το 2156/1322003 έγγραφο του εναγομένου προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αιγίου για το ίδιο θέμα). Τα ως άνω λεχθέντα από τον εναγόμενο στη ραδιοφωνική εκπομπή αποτελούν εκφράνσεις γνώμης και αξιολογικές κρίσεις, που ελέχθησαν εν μέρει με οξύτητα αλλά δε συκοφαντούν τον ενάγοντα με αναφορά συγκεκριμένων γεγονότων του παρελθόντος ή του παρόντος ούτε τον εξυβρίζουν με φράσεις μειωτικές της τιμής και της υπόληψής του, πάντως δε σε κάθε περίπτωση δεν ενείχαν σκοπό εξυβρίσεως αλλά απέβλεπαν στην υπεράσπιση των ενεργειών στις οποίες είχε προβεί ως Δήμαρχος και στην απάμβλυνση των εντυπώσεων που δημιουργήθηκαν από την αναφορά του ενάγοντος προς τον Εισαγγελέα («έγκληση» την χαρακτήρισε ο τελευταίος) περί ενδεχόμενης διαπράξεως ποινικώς ελεγκτέων πράξεων κατά την αποσφράγιση του χώρου στο εργοστάσιο της Χαρτοποιίας και που προφανώς αποδιδόταν στον εναγόμενο Δήμαρχο. Όπως ελέχθη, άλλωστε, ο Εισαγγελέας είχε παραγγείλει την ίδια ημέρα την διενέργεια επείγουσας προκαταρκτικής εξέτασης. Περαιτέρω, την 2122003 στην προ ημερήσιας διάταξης συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο, στον χρόνο ερωτήσεων και επερωτήσεων, ο εναγόμενος απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με την λειτουργία τμημάτων του ΤΕΙ Πάτρας στο Αίγιο στην παραχωρηθείσα από τον Δήμο έκταση του εργοστασίου Χαρτοποιίας Αιγίου, είπε και τα ακόλουθα, «…και ειλικρινά παραδίδω στην χλεύη όλων και της κοινωνίας εκείνους» και όταν

τον διέκοψε ο δημοτικός σύμβουλος Ε.Θ. με τη φράση, «όχι και στην χλεύη», συνέχισε, «στην χλεύη, ναι, βεβαίως. Ναι, κύριε, στη χλεύη, όχι εσένα, άλλους… ξέρω, ξέρω εγώ τι τους λέω και το ξέρουν και οι ίδιοι. Οι παραλήπτες τους το ξέρουν». Στην παρατήρηση δε του ίδιου δημοτικού συμβούλου ότι «κριτική κάνουν όλοι και οι μεν και οι δε», ο εναγόμενος απάντησε «ποια κριτική ; Η μηνυτήρια αναφορά στον Εισαγγελέα κριτική είναι ; Εκεί ξεπέσανε ;» Είναι φανερό ότι ο εναγόμενος έκαμε λόγο για την αναφορά του ενάγοντος προς τον Εισαγγελέα σχετικά με την κατά τα άνω διαδικασία αποσφράγισης, αφού στην επόμενη παρατήρηση του ίδιου δημοτικού συμβούλου ότι « (ο αναφέρων) ήταν Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου» απάντησε «Δεν κατάλαλαβα, και λοιπόν τι έγινε ; Δεν όφειλε να ξέρει τον νόμο; Δεν όφειλε να ξέρει και το βούλευμα, που ήταν και αυτός παραλήπτης;» Και όταν ο ίδιος δημοτικός σύμβουλος ρώτησε, «Γιατί, εσείς τον αφήσατε να πει την αλήθεια;» ο εναγόμενος απάντησε, «Τα λέω για άλλους εκείνα που πρέπει να πω. Τότε μην κάνετε τον υπασπιστή του. Έχετε την τάση του δικαστηρίου να είσθε συνήγορος υπερασπίσεως. Αφήστε την λοιπόν. Εντάξει ; Το ίδιο με πιάνει και μένα καμιά φορά αλλά δεν κάνει. Λοιπόν, στην χλεύη παραδίνω, λοιπόν, αυτούς οι οποίοι προσπαθούν να βάλουν προσκόμματα. Θέλω, λοιπόν, εδώ … να σας πω ότι δεν υπογράφησαν συμβόλαια για την διάθεση των 70 στρεμμάτων. Θα υπογραφούν όποτε κρίνουμε εμείς και όποτε κρίνει το ΤΕΙ Πάτρας. Αυτή είναι η απάντηση». Όσα ελέχθησαν παραπάνω και τα οποία μεταδόθηκαν την ίδια ημέρα από τοπικό τηλεοπτικό σταθμό και καταχωρήθηκαν κατά το πλείστον περιληπτικά και κατά διαφορετικό τρόπο (αποδίδοντας κυρίως στην φράση «παραδίδω στην χλεύη της κοινωνίας») σε τοπικές εφημερίδες (βλ. φύλλα της εφημερίδας «ΑΙΓΙΟΧΟΣ» της 2422003, της εφημερίδας «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ» της 2722003 και της εφημερίδας «Η ΑΙΓΙΑΛΕΙΑ» της 2722003 και της εφημερίδας «Η ΑΙΓΙΑΛΕΙΑ» της 2722003) αποτελούν εκφράσεις και αξιολογικές κρίσεις, που ελέχθησαν στην φορτισμένη ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, όπου συζητούνταν και άλλα σοβαρά και αντικρουόμενα ζητήματα που απασχολούσαν τον Δήμο Αιγίου και όπως καθίσταται εμφανές από το σύνολο των λεχθέντων ο εναγόμενος εκλαμβάνοντας ότι η μηνυτήρια αναφορά του ενάγοντος τον καθιστούσε στο κοινό του Αιγίου ύποπτο διάπραξης ποινικών αδικημάτων κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του, χρησιμοποίησε προς προάσπιση του δικαιώματος προστασίας του εαυτού του και του αξιώματός του, καθώς και της ενημέρωσης των πολιτών, δριμύ μεν ύφος αλλά όχι με τρόπο και σκοπό εξυβρίσεως. Επιδίωξή του ήταν όχι η καταφρόνηση του προσώπου του ενάγοντος αλλά η αποδοκιμασία της μηνυτήριας αναφοράς που τον καθιστούσε κατ' εξοχήν ύποπτο διάπραξης αδικημάτων. Πρέπει να σημειωθεί ότι μετά την διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης η έγκληση του ενάγοντος απορρίφθηκε ως αστήρικτη στο νόμο με την 28/1442003 διάταξη του Εισαγγελέα Πλημ/κών Αιγίου χωρίς να ασκηθεί ποινική δίωξη. Στην διάταξη αναφέρεται ότι ο εναγόμενος ενήργησε νομοτύπως («πέραν του ότι συμμορφώθηκε απολύτως προς το διατακτικό του με αριθμ. 185/2002 βουλεύματος, έδρασε εντελώς καλόπιστα»), αν και επισημαίνεται ότι ευλόγως διαμαρτύρεται ο εγκαλών (ενάγων) με την αναφορά του, αφού είχε

την ιδιότητα του μεσεγγυούχου και παρά ταύτα ο εναγόμενος παρέλειψε να τον ειδοποιήσει για την αποσφράγιση. Η υποχρέωση αυτή όμως, αν δηλαδή ο εναγόμενος όφειλε να ειδοποιήσει τους μεσεγγυούχους για την αποσφράγιση, που φαίνεται ότι αποτέλεσε και την αφορμή της υποβολής της αναφοράς του ενάγοντος και της διένεξης που ακολούθησε, δεν προκύπτει από το βούλευμα, που όπως έχει εκτεθεί αναγράφει λεπτομερώς και διασφαλίζει τον τρόπο της αποσφράγισης με φροντίδα του Δημάρχου, τον οποίο και τήρησε πιστά ο τελευταίος. Κατ' ακολουθίαν και με την εκδοχή ότι ορισμένες από τις εκφράσεις που χρησιμοποιούσε ο εναγόμενος στην συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου της 2122003 ήταν δυσμενείς για τον ενάγοντα και θίγουν την προσωπικότητά του, αυτό το έπραξε από δικαιολογημένο ενδιαφέρον με αποκλειστικό σκοπό την προστασία και προάσπιση των ενεργειών και του κύρους της Δημοτικής Αρχής που εκπροσωπούσε και δεν μπορούν να συστήσουν επίμεμτη πράξη κατά της τιμής και υπόληψης του ενάγοντος, διότι δεν αποδείχθηκε ότι υπήρχε σκοπός εξυβρίσεως αυτού, ότι δηλαδή απέβλεπε ειδικώς στην προσβολή της προσωπικότητάς του. Η εκκαλουμένη απόφαση, επομένως, που δέχθηκε τα αντίθετα καθόσον αφορά τις φράσεις «άνθρωπος είναι συμπολίτης και οφείλει να γνωρίζει και να διαβάζει τα κείμενα, αφού είναι και δικηγόρος», καθώς και όσα διημείφθησαν στην συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου την 2122003 και επιδίκασε χρηματική ικανοποίηση υπέρ του ενάγοντος προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που προκλήθηκε από τα κατά τα άνω λεχθέντα από τον εναγόμενο, εσφαλμένα εκτίμησε τις αποδείξεις και οι σχετικοί περί τούτου λόγοι της εφέσεως του τελευταίου είναι βάσιμοι. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η έφεση του ενάγοντος, με την οποία παραπονείται ότι κακώς η εκκαλουμένη απόφαση δεν δέχθηκε ότι και οι λοιπές αναφερόμενες στην έφεσή του και στο σκεπτικό της παρούσας εκφράσεις είναι προσβλητικές της τιμής και της υπολήψεώς του και δεν επιδίκασε του σύνολο της αιτουμένης με την αγωγή του χρηματικής ικανοποίησης, ως ουσία αβάσιμη, να γίνει δεκτή δε η έφεση του εναγομένου και ως ουσία βάσιμη, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση και εκδικαζομένη κατ'ουσίαν, ν'απορριφθεί η αγωγή ως ουσία αβάσιμη. Δικαστική δαπάνη δεν επιδικάζεται εις βάρος του ενάγοντος ελλείψει σχετικού αιτήματος του εναγομένου.

857/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Μπουρμπούλης, Ηλίας Στεφανόπουλος**).

Προσωπικότητα. Δυσφήμηση δια του τύπου (363 Π.Κ.). Ηθική βλάβη από ψευδή δημοσιεύματα. Καταδίκη σε χρηματικό ποσό γιατί θίχτηκε η τιμή και η υπόληψη των εναγόντων.

Αποδείχτηκαν τα παρακάτω περιστατικά: Ο πρώτος των εναγόντων είναι από το έτος 1995 Δήμαρχος του Δήμου Παλικής του Νομού Κεφαλληνίας και ο δεύτερος των εναγόντων είναι εκπαιδευτικός και ειδικότερα εργάζεται ως διευθυντής του δημοτικού σχολείου Ληξουρίου. Ο εναγόμενος είναι ιδιοκτήτης, εκδότης, διευθυντής και συντάκτης της εκδιδόμενης στο Περιστέρι Αττικής, μηνιαίας εφημερίδας με τον τίτλο «Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ», που διανέμεται και πωλείται στην περιφέρεια του Δήμου Παλικής Κεφαλληνίας. Τον Νοέμβριο του 2000 στην εν λόγω εφημερίδα, στην πρώτη σελίδα του φύλλου 138, καταχωρήθηκε κείμενο με τίτλο «ΝΤΡΟΠΗ ΣΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕ Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ (ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΑΛΙΚΗΣ) ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΕΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΓΟΝΟΥΣ – ΠΑΠΠΟΥΔΕΣ ΠΑΤΕΡΑΔΕΣ ΜΑΣ ΠΟΥ ΠΗΓΑΝ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ, ΤΟΥΣ ΠΑΡΟΜΟΙΑΣΕ ΟΜΟΙΟΥΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΒΑΝΟΥΣ», με κεφαλαία έντονης γραφής γράμματα στο οποίο κείμενο αναφέρονται τα εξής: Εάν ακούσατε προ ημερών από την τηλεόραση τον σεμνόν Δήμαρχο Παλικής, ο οποίος μιλούσε για τους προγόνους (παππούδες πατεράδες) οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει εις την Αμερική, τους χαρακτήρισε εγκληματίες και ζημιογόνους της κοινωνίας, και τους παρομοίασε ομοίους με τους σημερινούς ΑΛΒΑΝΟΥΣ. Παλικιώτες, σηκώστε το κεφάλι ψηλά, κάνετε σκληρή πολιτική εναντίον του Δημάρχου, ζητήστε να ανακαλέσει δημόσια τα όσα είπε προ ημερών εις το κανάλι της τηλεόρασης, ή άλλως προσέλθετε εν ώρα συνεδριάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου να τον αποπέμψετε και να του ζητήσετε να ανακαλέσει τα όσα είπε, δια τους αγωνιστές που ελάμπρυναν εις την Αμερικήν από την προσφορά των και τίμησαν το Ελληνικό Έθνος με τα έργα των, όπου και σήμερον αγωνίζονται δια τα ιδανικά μας. Η εφημερίδα όταν επληροφορήθη το συμβάν και τα λεγόμενα του Δημάρχου, αισθάνθηκε ρίγος με την αθλιότητα που περιέγραψε δια τους συμπολίτες Κεφαλλονίτες, Ληξουριώτες και τον προκαλεί να ανακαλέσει τα όσα είπε ή άλλως θα φωνάξει πολύ πιο δυνατά δια να τον απομονώσει από τον λαό της Παλίκης. Δήμαρχε, βγάλε το προσωπείο σου, πες την ΑΘΛΙΑ πολιτική σου ταυτότητα, και σταμάτησε να προσφέρεις υπηρεσίες εις τους Δημότες της Παλικής. (Ο λαός αηδίασε με τα λεγόμενα και τις αθλιότητες σου)». Επίσης, στην ίδια σελίδα του παραπάνω φύλλου και στο κάτω δεξιό μέρος, της, καταχωρήθηκε κείμενο με τίτλο «Τα Τ.Ε.Ι. Ληξουρίου (Παλικής) ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΝΟΥΝ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΑΡΧΟ; Με ομοίως έντονης γραφής γράμματα στο οποίο κείμενο αναφέρονται τα εξής: Πράγματι είδα ένα ωραίο κτίριο το οποίο πρόκειται να στεγάσει δια πρώτη φορά τα Τ.Ε.Ι. Ληξουρίου, ρώτησα εάν πράγματι λειτουργεί και μου απάντησαν ότι δεν είναι δυνατόν φέτος τα παιδιά να κάνουν μαθήματα καθ' ότι δεν υπάρχουν ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ. Ομολογουμένως παρέμεινα ανήμπορος να απαντήσω σε αυτά που μου έλεγαν οι κάτοικοι του Ληξουρίου και να σκεφτώ πώς λειτουργεί αυτό το σεμνό κράτος με τους σοφούς δασκάλους Υπουργούς των καραγκιόζηδων, οι οποίοι κάθονται και βλέπουν τα πράγματα όπως αυτοί νομίζουν διότι ο κομματισμός και η ανευθυνότητα τους προτρέπει ως προς την ανυπαρξία των εμφανιζόμενων γεγονότων. Αλλά εκείνο που μας εξανάγκασε να γράψουμε αυτά τα λίγα είναι η ανευθυνότητα του Δημάρχου Παλίκης, ο οποίος για να καλύψει αυτάς τας πράξεις των κομματικών και

ανεύθυνων οργάνων που υπηρετούν εις το Υπουργείο Παιδείας, της περιφέρειας ακόμα και της Νομαρχίας, έσυρε τους φοιτητές των Τ.Ε.Ι. που κάθονταν άπρακτοι χωρίς μαθήματα και τους έκανε βολτούλα, εκδρομές δια να καλύψει τις αθλιότητες των ως άνω υπηρεσιών. ΜΠΡΑΒΟ ΔΗΜΑΡΧΕ, ΠΑΡΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΣΟΥ ΜΑΚΗ (ΔΑΣΚΑΛΟ) να μπείτε καβάλα σε ένα γαϊδούρι και να γυρίζεται γύρω εις την πόλη και να σας πετροβολούν δια τας ωραίας πράξεις σας. ΚΡΑΤΟΣ ΣΕΜΝΟ, ΑΤΟΛΜΟ ΜΕ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΓΚΡΕΜΟΥ». Αφορμή για το πρώτο ως άνω δημοσίευμα στάθηκε μια συνέντευξη του πρώτου ενάγοντος στον τοπικό τηλεοπτικό σταθμό «KEFALLINIA CHANNEL» όπου μεταξύ άλλων τέθηκε και θέμα συζήτησης σχετικά με την αύξηση της εγκληματικότητας στην Ελλάδα από την αθρόα είσοδο των αλλοδαπών μεταναστών και ειδικότερα των Αλβανών στη χώρα μας. Είναι αληθές, ότι ο πρώτος ενάγων κατά τη συνέντευξη αυτή, σχετικά με την είσοδο των Αλβανών στη χώρα και την παράλληλη αύξηση της εγκληματικότητας, αναφέρθηκε στο κύμα μετανάστευσης των Ελλήνων στην Αμερική και δήλωσε ότι και μεταξύ των Ελλήνων μεταναστών υπήρχαν άνθρωποι που είχαν κάνει και ληστείες και γκάγκστερς στη δεκαετία του ’20 και ότι αυτά έχουν γραφτεί και στις εφημερίδες, θέλοντας όμως κυρίως να περάσει ένα πνεύμα αντιρατσιστικού κλίματος έναντι των Αλβανών, καθόσον την συγκεκριμένη περίοδο είχε συμβεί κάποιο αποτρόπαιο έγκλημα στην περιοχή (δολοφονία δύο Άγγλων από δύο Αλβανούς) που είχε συγκλονίσει την τοπική κοινωνία και επικρατούσε έτσι έντονο αρνητικό κλίμα εναντίον τους. Ωστόσο δεν αποδείχτηκε το γεγονός ότι ο ενάγων παρουσίασε τους Έλληνες μετανάστες στο σύνολο τους ως εγκληματίες και τους παρομοίασε όλους όμοιους με τους Αλβανούς εγκληματίες στη χώρα μας. Η παράσταση του ανωτέρω γεγονότος που δημιούργησε ο εναγόμενος στο αναγνωστικό κοινό με το ανωτέρω δημοσίευμα, ότι δηλαδή ο ενάγων και Δήμαρχος χαρακτήρισε εγκληματίες τους προγόνους μας που πήγαν στην Αμερική, είναι ψευδές, και ο εναγόμενος τελούσε εν γνώσει του ψεύδους καθόσον είχε παρακολουθήσει την ως άνω συνέντευξη, ή σε κάθε περίπτωση μπορούσε καταβάλλοντος την απαιτούμενη από το μέσο δημοσιογράφο προσοχή να διαπιστώσει την αναλήθεια των ανωτέρω, αφού η συνέντευξη μεταδόθηκε από τον παραπάνω τηλεοπτικό σταθμό και την παρακολούθησε ευρύς κύκλος προσώπων. Συνεπώς, εφαρμοστέα τυγχάνει εν προκειμένω η διάταξη του άρθρου 363 Π.Κ., καθόσον ο εναγόμενος διέδωσε σε τρίτους το αναφερόμενο στο δημοσίευμα αναληθές γεγονός και τελούσε υπαίτια σε γνώση της αναλήθειας τούτου. Επίσης το δημοσίευμα αυτό προσβάλλει την τιμή και την υπόληψη του πρώτου ενάγοντος τόσο ως Δημάρχου όσο και ως Έλληνα υπηκόου, διότι παρουσιάζεται ως άτομο που δεν σέβεται και δεν εκτιμά τους προγόνους του και πολύ περισσότερο τους Έλληνες μετανάστες που αποτελούν ένα ευαίσθητο κομμάτι της ελληνικής Ιστορίας και ο εναγόμενος διαδίδοντας το ως άνω ψευδές γεγονός είχε σκοπό να προσβάλει την τιμή και την υπόληψη του. Περαιτέρω, όσον αφορά το δεύτερο ως άνω δημοσίευμα είναι αληθές ότι στο Ληξούρι Κεφαλληνίας υφίσταται τμήμα Τ.Ε.Ι., το οποίο κατά τον αναφερόμενο στο δημοσίευμα χρόνο δεν λειτουργούσε για λόγους που δεν αφορούν την τοπική αυτοδιοίκηση της περιοχής, καθόσον τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα λειτουργούν ανεξάρτητα από τον ως άνω φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά

κυρίως λόγω ελλείψεως εκπαιδευτικού προσωπικού. Επίσης, είναι αληθές ότι ο πρώτος ενάγων παραχώρησε στους φοιτητές, κατόπιν αιτήματός τους, το λεωφορείο του Δήμου, προκειμένου αυτοί πραγματοποιώντας ημερήσια εκδρομή, να προβούν σε περιήγηση της περιοχής και να γνωρίσουν έτσι τον τόπο που θα τους φιλοξενούσε κατά την φοίτησή τους στο εν λόγω Τ.Ε.Ι. Όσον αφορά όμως το γεγονός ότι ο πρώτος ενάγων προέβη στην ως άνω πράξη για να καλύψει τα κενά των αρμόδιων για την λειτουργία των Τ.Ε.Ι, υπηρεσιών, δεν προέκυψε η αλήθεια του, καθόσον ο πρώτος ενάγων ουδεμία αρμοδιότητα ή ανάμειξη έχει στην εύρυθμη λειτουργία του εν λόγω εκπαιδευτικού ιδρύματος και σε κάθε περίπτωση η παραχώρηση του λεωφορείου για μία ημέρα στους φοιτητές των Τ.Ε.Ι, δεν αποδείχτηκε ότι έγινε με σκοπό να καλύψει τα τυχόν κενά των αρμόδιων υπηρεσιών αλλά ως κίνηση καλής θελήσεως για την γνωριμία των φοιτητών με την περιοχή. Ο εναγόμενος γνώριζε την αναλήθεια του γεγονότος αυτού, αλλά υπαιτίως διέδωσε ενώπιον τρίτων με σκοπό να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του πρώτου ενάγοντος παρουσιάζοντάς τον ως υπεύθυνο του προβλήματος της λειτουργίας των Τ.Ε.Ι και υπόλογο των πράξεων των αρμόδιων προς τούτο (λειτουργία ΤΕΙ) υπηρεσιών και δημιουργώντας την πεποίθηση στο αναγνωστικό κοινό ότι ο πρώτος ενάγων ενήργησε στην ανωτέρω περίπτωση υπό το καθεστώς κομματικών επιρροών, γεγονός που μπορούσε να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του, εκ της ιδιότητας του κυρίως ως φορέα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Συνεπώς συντρέχει και στην περίπτωση αυτή συκοφαντική δυσφήμηση του πρώτου ενάγοντος, σύμφωνα με το άρθρο 363 Π.Κ. Επίσης, στο ίδιο ως άνω δημοσίευμα, δια των φράσεων «Μπράβο Δήμαρχε, πάρε και τον αδελφό σου Μάκη (Δάσκαλο) να μπείτε καβάλα σε ένα γαϊδούρι και να γυρίζεται γύρω εις την πόλη και να σας πετροβολούν δια τας ωραίας πράξεις σας», σαφώς προκύπτει σκοπός εξύβρισης των εναγόντων, διότι οι ανωτέρω προσβλητικές φράσεις δεν αποτελούν επιβεβλημένο μέσο για να επιτευχθεί η ενημέρωση του κοινού και σαφώς υπερβαίνουν το αναγκαίο προς τούτο μέτρο, καθόσον ο εναγόμενος θα μπορούσε να προβεί σε απλή παράθεση των πράξεων των εναγόντων και να επισημάνει την τυχόν παρατυπία τους, χωρίς τα σχόλια του να διανθίζονται με τις ανωτέρω φράσεις, οι οποίες θίγουν την προσωπικότητά τους. Για τα ανωτέρω δημοσιεύματά του ο εναγόμενος καταδικάστηκε τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' έφεση για συκοφαντική δυσφήμηση δια του τύπου και για εξύβριση κατά συρροή (βλ. τις υπ' αριθμ. 1082/2001 και 2271/2002 αντίστοιχες αποφάσεις του Τριμελούς Πλημ/κείου Κεφαλληνίας και του Εφετείου Πατρών). Περαιτέρω, τον Αύγουστο Σεπτέμβριο του 2001 και τον Οκτώβριο του 2001 στα υπ' αριθμ. 146 147 και 148 φύλλα της ίδιας ως άνω εφημερίδας και στην πρώτη σελίδα αυτών καταχωρήθηκαν αντίστοιχα τα εξής δημοσιεύματα: 1) «Ποιος κυβερνά τον Δήμο Παλλικής; Υπάρχει διαρχία αδελφών; Είναι αληθινή αυτή η πληροφορία. Πόσες θέσεις έχει ο αδελφός δάσκαλος Γ. (Μ.). Όποιον κι αν ρωτήσεις δεν θα σου αποκρύψει την πραγματικότητα. Δήμαρχε πες μας σε πόσες θέσεις έχεις τοποθετήσει τον δάσκαλο κομμουνιστή όπως μας είπε ο ίδιος τηλεφωνικώς είναι καλός και πιστός κομμουνιστής; Ή μήπως κρύβεται εις τον ήλιο του ΠΑΣΟΚ. Περιμένουμε την απάντηση σου.» και 2) «Δήμαρχε του

Δήμου Παλλικής Δεν μας απάντησες, σε πόσες θέσεις έχεις τοποθετήσει τον αδελφό σου Γ. (Μ.). Δώστε μας ανοιχτά τα χρήματα που πήρε (τα εκατομμύρια) δια το σωματείο. Τι τα έκανε και πού τα έδωσε; Ακόμα πόσα χρήματα λαμβάνει ο Μ. μηνιαίως εις τις θέσεις που τον έχεις τοποθετήσει. Γνωρίζετε και οι δύο ότι έχετε ψευδολογήσει και μάλιστα εγγράφως ότι ο αδελφός σου δεν έχει καμία συμμετοχή εις τα δρώμενα». Και τα ανωτέρω δημοσιεύματα περιέχουν επίσης πραγματικά γεγονότα και όχι αμιγή ερωτήματα. Συγκεκριμένα στο πρώτο από τα ανωτέρω δημοσιεύματα (146147) και στο ερώτημα αν υπάρχει δυαρχία αδελφών στην «διακυβέρνηση» του Δήμου Παλικής απαντά ο ίδιος ο εναγόμενος αμέσως παρακάτω ότι είναι αληθινή αυτή η πληροφορία, ενώ στο έμμεσο ερώτημα σε πόσες θέσεις έχει τοποθετήσει ο πρώτος ενάγων Δήμαρχος τον δεύτερο ενάγοντα αδελφό του απαντά επίσης παρακάτω ο εναγόμενος ότι όποιον και αν ρωτήσεις δεν θα σου αποκρύψει την πραγματικότητα. Στο δεύτερο από τα ανωτέρω δημοσιεύματα (148) ζητεί ο εναγόμενος να του απαντήσει ο πρώτος ενάγων πόσα χρήματα λαμβάνει ο δεύτερος ενάγων μηνιαίως στις θέσεις που τον έχει τοποθετήσει και τι έκανε και πού τα έδωσε τα εκατομμύρια που πήρε για το σωματείο (εννοεί ο εναγόμενος το σωματείο με την επωνυμία «ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ – ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ ΣΑΛΑΣ 5 χ 5). Στα ανωτέρω δύο δημοσιεύματα των φύλλων 146, 147 και 148, περιέχονται ως πραγματικά γεγονότα ότι και οι δύο ενάγοντες διοικούν το Δήμο Παλικής, ότι ο πρώτος ενάγων Δήμαρχος έχει τοποθετήσει τον δεύτερο ενάγοντα αδελφό του σε περισσότερες από μια θέσεις (του Δήμου προφανώς) και παίρνει μηνιαίως μισθούς για κάθε θέση και ότι ο δεύτερος ενάγων πήρε εκατομμύρια για το προαναφερθέν σωματείο και είναι άγνωστος ο τρόπος διάθεσής τους. Τα ως άνω γεγονότα που διέδωσε ο εναγόμενος μέσω της εφημερίδας του είναι ψευδή, γιατί ο δεύτερος ενάγων είναι από πολλά χρόνια (πριν γίνει δήμαρχος ο αδελφός του) διευθυντής του Α' Δημοτικού Σχολείου Ληξουρίου και μόνο αυτή τη θέση κατέχει και δεν αναμιγνύεται στις υποθέσεις του Δήμου ούτε έχει τοποθετηθεί σε κάποια άλλη θέση από τον αδελφό του ούτε έχει πάρει χρήματα (και μάλιστα εκατομμύρια) για το προαναφερθέν σωματείο, με το οποίο δεν έχει καμία σχέση και δεν είναι ούτε καν απλό μέλος αυτού. Ο εναγόμενος γνώριζε την αναλήθεια των ανωτέρω γεγονότων που διέδωσε και σε κάθε περίπτωση όφειλε ως μέσος συνετός δημοσιογράφος και μπορούσε ευχερώς να διαπιστώσει την ως άνω αναλήθεια, αν έλεγχε και διασταύρωνε τις πληροφορίες που τυχόν είχε (αν είχε), όπως ήταν υποχρεωμένος βάσει της αποστολής του τύπου που είναι να δημοσιεύει αληθείς ειδήσεις και διασταυρωμένες ή εξακριβωμένες πληροφορίες και να μην μεταφέρει ψευδείς ή αβέβαιες πληροφορίες, ούτε να χρησιμοποιείται ως μέσο για να θίγονται υπολήψεις. Τα ως άνω γεγονότα ήταν πρόσφορα να προσβάλουν και πράγματι στη συγκεκριμένη περίπτωση προσέβαλαν την τιμή και την υπόληψη των εναγόντων, οι οποίοι εμφανίζονται στο αναγνωστικό κοινό της εφημερίδας ότι ο πρώτος από αυτούς εκμεταλλεύεται προς ίδιο όφελος την ιδιότητά του ως Δημάρχου και αφενός επιτρέπει στον δεύτερο ενάγοντα να συνδιοικεί τον Δήμο και αφετέρου τοποθέτησε παρανόμως τον ενάγοντα αδελφό του σε έμμισθες θέσεις, ενώ ο δεύτερος ενάγων αφενός δέχτηκε να τοποθετηθεί παρανόμως σε θέσεις με

μισθό και να αναμιγνύεται στη διοίκηση του Δήμου και αφετέρου πήρε εκατομμύρια για το προαναφερθέν σωματείο χωρίς να είναι γνωστός ο τρόπος που τα διέθεσε και η πεποίθηση που δημιουργείται από τη διατύπωση του ανωτέρω τελευταίου γεγονότος είναι ότι τα ιδιοποιήθηκε ή τα διέθεσε με μη νόμιμο τρόπο. Ο εναγόμενος γνώριζε ότι τα ανωτέρω γεγονότα είναι πρόσφορα να θίξουν την τιμή και την υπόληψη των εναγόντων και προέβη στα δημοσιεύματα με αυτόν ακριβώς το σκοπό, τον οποίο και πέτυχε όπως αναφέρθηκε . Έτσι και στην περίπτωση των ανωτέρω δημοσιευμάτων φύλλα υπ' αριθ. 146 147 και 148, ο εναγόμενος τέλεσε την πράξη της συκοφαντικής δυσφημήσεως των εναγόντων, για την οποία πράξη και καταδικάστηκε τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' έφεση (βλ. τις υπ' αριθ. 284/2003 και 1637/2003 αποφάσεις του Τριμελούς Πλημ/κείου Κεφαλληνίας και του Εφετείου Πατρών αντίστοιχα) για το δημοσίευμα στο υπ' αριθ. 148 φύλλο, ενώ για το δημοσίευμα στο υπ' αριθ. 146 147 φύλλο δεν υποβλήθηκε έγκληση και δεν ελέγχθηκε ποινικώς ο εναγόμενος, πλην όμως και με αυτό τελέστηκε συκοφαντική δυσφήμηση των εναγόντων. Από όλα τα ανωτέρω δημοσιεύματα στα φύλλα 138, 146147 και 148 προσβλήθηκε παρανόμως από υπαιτιότητα του εναγομένου η προσωπικότητα των εναγόντων και θίχτηκε η τιμή και η υπόληψη τους και υπέστησαν εκ τούτου ηθική βλάβη, η οποία πρέπει να αποκατασταθεί με το ποσό των 18.000 Ευρώ για τον πρώτο ενάγοντα και το ποσό των 12.000 Ευρώ για τον δεύτερο ενάγοντα, τα οποία ποσά κρίνονται εύλογα ενόψει του είδους και της βαρύτητας της προσβολής του κάθε ενάγοντος, της βλάβης που επήλθε στον καθένα, του βαθμού του πταίσματος του εναγομένου και της κοινωνικής και οικονομικής καταστάσεως των διαδίκων.

864/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Γάτσος, Ευάγγελος Ματσούκης, Ελισσαίος Ανδρονόπουλος, Βασίλειος Λαδάς**).

Εικονικότητα. Προυποθέσεις της ακυρότητας δηλώσεως βουλήσεως λόγω εικονικότητας είναι η ύπαρξη απευθυντέας δηλώσεως βουλήσεως, η συμφωνία αμφοτέρων των μερών και να μην πρόκειται για δικαιοπραξία που είναι ανεπίδεκτη εικονικότητας. Εικονική μπορεί να είναι η σύμβαση της μίσθωσης (573 Α.Κ.) αλλά και η εμπορική μίσθωση (813/1978). Επικαρπία. Είναι νόμιμη η μεταβίβαση της άσκησής της για το χρόνο που δεν υπερβαίνει τη διάρκειά της.

Από τη διάταξη του άρθρου 138 παρ. 1 ΑΚ συνάγεται, ότι προϋποθέσεις της ακυρότητας της δηλώσεως βουλήσεως λόγω εικονικότητας είναι η ύπαρξη απευθυντέας δηλώσεως βουλήσεως, η συμφωνία αμφοτέρων των μερών περί του ότι η δήλωση γίνεται όχι στα σοβαρά αλλά φαινομενικά, έτσι

ώστε μία σύμβαση να είναι εικονική, όταν και οι δύο δηλώσεις βουλήσεως με τη σύμπτωση των οποίων καταρτίζεται αυτή είναι εικονικές και τέλος να μην πρόκειται περί δικαιοπραξίας ανεπίδεκτης εικονικότητας (ΑΠ 1162/2000 Ελλ. Δνη 42.1296, Καρακατσάνης, στον ΑΚ Γεωργιάδη Σταθόπουλου, αρθρ. 138139 αρ. 35). Εικονική μπορεί να είναι όχι μόνο σύμβαση μισθώσεως κατά την έννοια του αρθρ. 573 επ. ΑΚ, αλλά και εμπορική μίσθωση διεπόμενη από το Ν. 813/1978 (ΑΠ 1671/2000 Ελλ. Δνη 42.1327). Εξάλλου, περιεχόμενο της επικαρπίας είναι, εφόσον από τη συστατική πράξη δεν προκύπτει κάτι άλλο, η πλήρης, δηλαδή η καθολική, άσκηση των εξουσιών της κυριότητας, η οποία εφεξής γίνεται ψιλή (αρθρ. 1142 ΑΚ). Η επικαρπία, αν δεν ορίστηκε διαφορετικά στη συστατική δικαιοπραξία, είναι αμεταβίβαστη, όμως η άσκηση της επικαρπίας, ως ενοχικό δικαίωμα κατά την ορθότερη γνώμη, μπορεί να μεταβιβαστεί σε άλλον για χρόνο που δεν υπερβαίνει τη διάρκεια της επικαρπίας (αρθρ. 1166 ΑΚ, Μπαλής, Εμπράγματο Δίκαιο, έκδ. δ', παρ. 173, αρ. 2, σελ. 376377, Εφ. Αθ. 10506/1997 Ελλ. Δνη 40.414, Εφ. Αθ. 7567/1991 Ελλ. Δνη 34.641). Τέλος, η κατά το άρθρο 138 ΑΚ εικονικότητα της δικαιοπραξίας και η ύπαρξη της άλλης ισχυρής δικαιοπραξίας που καλύπτεται κάτω από αυτήν, μπορεί να αποδειχθεί με τα επιτρεπόμενα, κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ, αποδεικτικά μέσα, διότι δεν πρόκειται για τροποποίηση της δικαιοπραξίας κατά το περιεχόμενο της που καθορίστηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη (ΑΠ 26/2003 Ελλ. Δνη 44.736, ΑΠ 1642/2000 Ελλ. Δνη 42.713).

964/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αναστάσιος Τελώνης, Ευάγγελος Ματσούκης**).

Κατάχρηση δικαιώματος. Δεν χωρεί στην άσκηση δικονομικών δικαιωμάτων π.χ. στην άσκηση εφέσεως.

…… Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εναγομένη ισχυρίζεται ότι η άσκηση της υπό κρίσιν έφεσης είναι καταχρηστική, καθ' όσον υπερβαίνει τα όρια που διαγράφονται από το άρθρο 281 Α.Κ. Ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, αφού η απαγόρευση ασκήσεως που προβλέπει το τελευταίο αυτό άρθρο, αφορά μόνον τα δικαιώματα που απορρέουν από διάταξη ουσιαστικού νόμου. Τα δικονομικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα του διαδίκου, που νικήθηκε πρωτόδικα, να ασκήσει έφεση, δεν υπόκειται σ' αυτόν τον περιορισμό (βλ. Κ. Α.Π. 224/86 Δνη 27, 1109, Α.Π. 13/81 ΝοΒ 82, 413).

988/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λάζαρος Γρομιτσάρης, Πάνος Παπαχρήστου**).

Διαπραγματεύσεις προς σύναψη συμβάσεως. Η ευθύνη προς αποζημίωση είναι ιδιότυπη ευθύνη εκ του νόμου και όχι από αδικοπραξία εκτός αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν και οι όροι της αδικοπραξίας. Οι σχετικές αξιώσεις παραγράφονται σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικοπραξίας. Νόμιμη και η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Η αποζημίωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση του αρνητικού εδιαφέροντος. Περίπτωση διεκδίκησης διαφυγόντος κέρδους που δεν είναι νόμιμη.

Κατά την Α.Κ. 197 κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμβάσεως τα μέρη οφείλουν να συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Κατά δε την ΑΚ 198 όποιος κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμβάσεως προξενήσει υπαίτια στον άλλο ζημία είναι υποχρεωμένος να την ανορθώσει και αν ακόμη η σύμβαση δεν καταρτίσθηκε. Για την παραγραφή της αξίωσης αυτής εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη για την παραγραφή των απαιτήσεων από την αδικοπραξία. Με τις ανωτέρω διατάξεις θεσπίζεται η προσυμβατική ευθύνη και καθιδρύεται υποχρέωση προς αποζημίωση εάν τα διαπραγματευόμενα μέρη δεν τήρησαν μεταξύ τους την υπό της (αντικειμενικής) καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών υπαγορευόμενη συμπεριφορά. Η εν λόγω ευθύνη προς αποζημίωση είναι ιδιότυπη ευθύνη εκ του νόμου και όχι ευθύνη εξ αδικοπραξίας, εκτός και αν στην συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν και οι όροι της αδικοπραξίας (περί της φύσεως της ευθύνης εκ των διαπραγματεύσεων βλ. Σημαντήρας Γεν. Α.Π. Α.Κ. (1573) § 36). Ως προς την παραγραφή της άνω αξιώσεως προβλέπεται ρητώς η ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του Α.Κ. περί παραγραφής των απαιτήσεων από αδικοπραξία. Όμως γίνεται δεκτή η ανάλογη εφαρμογή και της Α.Κ. 932 στην περίπτωση της ευθύνης εκ των διαπραγματεύσεων και επομένως ο ζημιωθείς μπορεί να ζητήσει, εκτός από το αρνητικό διάφεραν και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης συντρεχόντων και των λοιπών ουσιαστικών όρων. Η εν λόγω αξίωση άλλωστε, μπορεί να βρει νομικό έρεισμα και στην ΑΚ 57 (βλ. σχετ. Λιτζερόπουλο, ΝοΒ 9 428. Κουμάντο Ερμ. Α.Κ. 197198 αρ. 83). Όσον αφορά το περιεχόμενο της οφειλομένης άνω αποζημιώσεως, αυτή περιλαμβάνει κάθε ζημία που ο διαπραγματευόμενος υπέστη, θετική και αποθετική, πιστεύοντας ότι θα οδηγηθεί στην κατάρτιση έγκυρης συμβάσεως. Πρόκειται περί αποκαταστάσεως του αρνητικού διαφέροντος ή διαφέροντος εμπιστοσύνης, καλύπτοντος ολόκληρη την εκ του προσυμβατικού πταίσματος προκληθείσα στον άλλο ζημία, περιεχόμενο όμως της αποζημιώσεως αυτής δεν μπορεί να είναι το ποσό που έχασε ο ένας εκ των συμβαλλομένων από την αθέτηση συμβατικής υποχρεώσεως (ενδοσυμβατική ευθύνη), η οποία προϋποθέτει έγκυρη σύμβαση, είτε με τη μορφή προσυμφώνου, είτε με τη μορφή οριστικής συμβάσεως. Αν δεν συνεστήθη

έγκυρη ενοχή ο συμβαλλόμενος δεν μπορεί να ζητήσει ό,τι έχασε από την μη εκπλήρωση της παροχής, αφού δεν υπάρχει έγκυρος συμβατικός δεσμός, αλλ' ό,τι ζημιώθηκε από την άνω συμπεριφορά του αντισυμβαλλομένου, οφειλόμενη σε πταίσμα αυτού, ή αποζημίωση κατά τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού, (βλ. σχετ. περί της φύσεως της ευθύνης εκ των διαπραγματεύσεων και του περιεχομένου της άνω αποζημιώσεως Σημαντήρα, ο.π.) Συναφώς προς την ανωτέρω σκέψη η αγωγή επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση είναι νόμιμη μόνο ως προς το αίτημα περί αποδόσεως του καταβληθέντος ποσού των 6.500.000 δραχμών, και επιδικάσεως χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης ερειδόμενη στις προαναφερόμενες διατάξεις του Α.Κ. Είναι όμως απορριπτέα ως μη νόμιμη ως προς το αίτημα περί καταβολής του ποσού των 3.500.000 δραχμών ως διαφυγόν κέρδος, το οποίο προϋποθέτει ύπαρξη ενδοσυμβατικής ευθύνης, η οποία δεν υφίσταται στην προκειμένη περίπτωση.

Αποδείχθηκαν τα εξής : Στις αρχές Ιουλίου 1997 οι εναγόμενοι διαπραγματεύθηκαν με τον ενάγοντα την προς αυτόν πώληση μιας αγροτικής εκτάσεως 5.252.923 μ2 που βρίσκεται στη θέση «Μαύρικας» της κτηματικής περιφερείας Παναιτωλίου επαρχίας Τριχωνίδας Ν. Αιτ/νίας έναντι τιμήματος εξ 20.000.000 δραχμών. Οι διάδικοι επεφυλάχθηκαν να καταρτίσουν το οριστικό πωλητήριο συμβόλαιο, ο δε ενάγων τους κατέβαλε τμηματικά από αρχές Ιουλίου 1997 μέχρι 22.8.1997 το συνολικό ποσό των 6.500.000 δραχμών έναντι του άνω τιμήματος με την συμφωνία ότι το υπόλοιπο θα κατεβάλετο κατά την κατάρτιση του πωλητηρίου συμβολαίου μετ' αφαίρεση του ποσού των 9.000.000 δραχμών που αντιστοιχούσε σε οφειλή των εναγομένων προς την Ε.Τ.Ε., προς εξασφάλιση της οποίας στο άνω ακίνητο είχε εγγραφεί προσημείωση υποθήκης. Οριστικό πωλητήριο συμβόλαιο ή προσύμφωνο με συμβολαιογραφικό έγγραφο μεταξύ των διαδίκων που να αφορά το άνω ακίνητο δεν καταρτίσθηκε. Τούτο δε γιατί οι εναγόμενοι αφού εισέπραξαν από τον ενάγοντα το παραπάνω ποσό, με το υπ' αριθμ. 8288/26.8.1997 πωλητήριο συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Αγρινίου Β.Μ., νομίμως μεταγραφέν, επώλησαν το άνω ακίνητο στον Α.Θ., αρνούμενοι όμως να αποδώσουν στον ενάγοντα το ποσό των 6.500.000 δραχμών που είχαν εισπράξει. Με την ανωτέρω συμπεριφορά τους παραβίασαν κατά τις διαπραγματεύσεις προς σύναψη συμβάσεως πωλήσεως τις αρχές της καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών και από υπαιτιότητά τους ζημίωσαν τον ενάγοντα κατά το ανωτέρω ποσό που συνιστά το αρνητικό διαφέρον ή διαφέρον εμπιστοσύνης. Συναφώς προς την ανωτέρω μείζονα σκέψη και τα άνω περιστατικά ορθώς επεδικάσθη στον ενάγοντα με την εκκαλουμένη απόφαση το ανωτέρω ποσό των 6.500.000 δραχμών ως διαφέρον εμπιστοσύνης, απορριπτόμενου ως κατ' ουσίαν αβασίμου του σχετικού με το κεφάλαιο αυτό λόγου εφέσεως των εναγομένων. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο ενάγων εξαιτίας της ανωτέρω συμπεριφοράς των εναγομένων στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων, που ήταν αντίθετη στη συναλλακτική καλή πίστη, στενοχωρήθηκε, δικαιούμενος χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης κατά την Α.Κ. 932, αναλόγως εφαρμοζόμενη εν προκειμένω, συναφή προς την ανωτέρω σκέψη. Το εύλογο ποσό της εν λόγω χρηματικής ικανοποιήσεως ενόψει του

μεγέθους υπαιτιότητας των εναγομένων στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, της οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως των διαδίκων και των λοιπών εν γένει περιστάσεων πρέπει να ορισθεί στο ποσό των 500.000 δραχμών, το οποίο και ορθώς επεδικάσθη πρωτοδίκως, απορριπτόμενου ως αβασίμου του σχετικού με το κεφάλαιο αυτό λόγου εφέσεως του ενάγοντος. Τέλος, με την εκκαλουμένη απόφαση ορθώς απορρίφθηκε ως μη νόμιμο το αγωγικό αίτημα περί επιδικάσεως του ποσού των 3.500.000 δραχμών ως διαφέρον εκπληρώσεως, συναφώς προς την ανωτέρω σκέψη, απορριπτόμενου ως αβασίμου του σχετικού με το κεφάλαιο αυτό λόγου εφέσεως.

1019/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Βγενόπουλος, Νικόλαος Ανδρικόπουλος**).

Κατάχρηση δικαιώματος. Η απλή αδράνεια του δικαιούχου, οσοδήποτε μακρυά και αν είναι και όταν ακόμα δημιούργησε την πεποίθηση στον οφειλέτη ότι αυτός δεν θα ασκήσει ποτέ πλέον το δικαίωμά του, δεν καθιστά την μεταγενέστερη άσκησή του καταχρηστική. Περιστατικά.

Επειδή κατά την έννοια του αρθρ. 281 του ΑΚ το δικαίωμα θεωρείται ότι ασκείται καταχρηστικά, εκτός άλλων, όταν η συμπεριφορά που προηγήθηκε της άσκησής του και η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μέχρι τότε, δεν δικαιολογούν επαρκώς τη μεταγενέστερη ενάσκησή του, από την οποία, αντιθέτως, προκύπτει προφανής υπέρβαση των ορίων της καλής πίστης ή των χρηστών ηθών ή του κοινωνικού ή οικονομικού σκοπού του δικαιώματος. Ειδικότερα, η απλή αδράνεια του δικαιούχου, οσοδήποτε μακρά και αν είναι και όταν ακόμη δημιούργησε την πεποίθηση στον οφειλέτη ότι αυτός δεν θα ασκήσει ποτέ πλέον το δικαίωμά του, δεν καθιστά τη μεταγενέστερη άσκησή του καταχρηστική, διότι άλλως δεν θα διέφερε από τη σιωπηρή παραίτηση από του δικαιώματος ή από τον θεσμό της παραγραφής, εκτός αν συνοδεύεται από ειδικές συνθήκες και περιστάσεις, κάτω από τις οποίες η ικανοποίηση του δανειστή θα επιφέρει τόσο δυσβάστακτες συνέπειες στον οφειλέτη, ώστε για την αποτροπή αυτών να κρίνεται, με γνώμονα την καλή πίστη και τα χρηστά ήθη, επιβεβλημένη η θυσία του αξιούμενου δικαιώματος (βλ. ΑΠ (ολ) 7/2002, Δνη 2004, 681, ΑΠ 938/2003, Δνη 2003, 1595, 291/2003, Δνη 2004, 424, 1741/2002, Δνη 2003, 1596, 205/2001, Δνη 2001, 1571, 180/2001, Δνη 2001, 1569, 1125/99, Δνη 2000, 379). Εν προκειμένω, ο εναγόμενος και ήδη εκκαλών με τις προτάσεις του ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου ισχυρίσθηκε ότι η ένδικη αξίωση της ενάγουσας, με την οποία ζητεί την αναγνώριση του κληρονομικού της δικαιώματος (νόμιμης μοίρας) επί της κληρονομιάς της αποβιώσασας το έτος 1990 μητέρας τους Α.Γ., ασκείται καταχρηστικά για τους ακόλουθους

λόγους : Η μητέρα των διαδίκων, η οποία συγκατοικούσε με τον εναγόμενο από το έτος 1987 προσβλήθηκε από καρκίνο με αποτέλεσμα να υποβάλλεται σε συχνά χρονικά διαστήματα σε χειρουργικές επεμβάσεις και νοσηλεία σε νοσηλευτικά ιδρύματα της Ζακύνθου, των Πατρών και της Αθήνας. Ο εναγόμενος ήταν συνεχώς μαζί της και τη συνόδευε, εκτός δε από τις προσωπικές του φροντίδες κατέβαλε και τις δαπάνες νοσηλείας της ανερχόμενες σε 12.000.000 δρχ. περίπου. Ακόμη, αυτός αποκλειστικά κατέβαλε τα έξοδα κηδείας ύψους 2.000.000 δρχ. Μετά τον θάνατο της εγκαταστάθηκε στα ακίνητα που του κατέλιπε η κληρονομουμένη χωρίς η ενάγουσα να διαμαρτυρηθεί ποτέ αλλά αντίθετα αναγνώριζε την προσφορά του στην άρρωστη μητέρα τους και αυτόν κύριο των ακινήτων. Με το ιστορικό αυτό ο εναγόμενος ισχυρίσθηκε ότι ενόψει της προηγηθείσας της αγωγής συμπεριφοράς της ενάγουσας και της διαμορφωθείσας πραγματικής κατάστασης, η αξίωσή της υπερβαίνει προφανώς τα εκ της καλής πίστεως και των χρηστών ηθών επιβαλλόμενα όρια και ζητούσε την απόρριψη της αγωγής για τον λόγο αυτό. Τα περιστατικά αυτά όμως και αληθή υποτιθέμενα δεν θεμελιώνουν την εκ του αρθρ. 281 του ΑΚ ένσταση, διότι δεν γίνεται επίκληση και άλλων ειδικών συνθηκών και περιστάσεων η συνδρομή των οποίων, εφόσον αποδειχθεί η ουσιαστική βασιμότητά τους, θα προκαλέσει επαχθείς και δυσβάστακτες συνέπειες στον εναγόμενο, ώστε να επιβάλλεται προς αποτροπή αυτών, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα χρηστά ήθη, η απόρριψη της αγωγής. Η εκκαλουμένη απόφαση, επομένως, που απέρριψε την ένσταση αυτή ως μη νόμιμη, ορθώς εφάρμοσε τον νόμο και ο πρώτος λόγος της εφέσεως με τον οποίο ο εκκαλών ισχυρίζεται τα αντίθετα, δεν είναι βάσιμος.

1046/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αποστόλης Τσινιάς, Χρήστος Λούκας**).

Διαπραγματεύσεις. Η ευθύνη από αυτές υφίσταται εφόσον υπάρχει στάδιο διαπραγματεύσεων, η υπαίτια παράβαση των αρχών της καλής πίστης κατά το στάδιο αυτό και επέλευση ζημίας στο άλλο μέρος. Η αδικαιολόγητη διακοπή των διαπραγματεύσεων τότε μόνο αντίκειται στις αρχές αυτές όταν οι διαπραγματεύσεις είχαν ουσιαστικώς περατωθεί και υπολειπόταν η κατάρτιση της συμβάσεως. Ως αποζημίωση οφείλεται το αρνητικό της συμβάσεως διαφέρον, και όχι το διαφέρον εκπληρώσεως ή το διαφυγόν κέρδος. Περίπτωση ματαίωσης της πώλησης γιατί βρέθηκε άλλος αγοραστής με μεγαλύτερο από το προσυμφωνηθέν τίμημα. Περιστατικά. Διαπραγματεύσεις και αδικοπραξία.

Από τις διατάξεις των άρθρων 197, 198, 195 και 159 του Α.Κ. προκύπτει ότι επί των συμβάσεων, οι οποίες κατά το νόμο πρέπει να καταρτίζονται με έγγραφο, όπως η σύμβαση για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου (άρθρα 369, 1033 ΑΚ), το στάδιο των διαπραγματεύσεων για το οποίο τα δύο πρώτα άρθρα επιβάλλουν υποχρεώσεις και ευθύνες στους διαπραγματευόμενους,

διαρκεί μέχρι τη νομότυπη κατάρτιση της συμβάσεως ή του προσυμφώνου (ΑΠ. 261/1996, Ελ.Δνη 37,1560, ΑΠ. 786/1982, ΝοΒ 31,671) ή την οριστική της ματαίωση (ΑΠ. 309/1996 Ελ. Δνη 38,83, ΑΠ. 1324/1994, Ελ.Δνη 37,639, ΑΠ. 1303/1984 ΝοΒ 33,993). Δηλαδή από τις ως άνω διατάξεις των άρθρων 197 και 198 Α.Κ. συνάγεται ότι για την ύπαρξη ευθύνης από τις διαπραγματεύσεις απαιτείται: α) στάδιο διαπραγματεύσεων προς σύναψη συμβάσεως, β) υπαίτια παράβαση των αρχών της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών κατά το στάδιο αυτό από το ένα μέρος. Η αδικαιολόγητη διακοπή των διαπραγματεύσεων τότε μόνο αντίκειται στις αρχές αυτές, όταν οι διαπραγματεύσεις είχαν ουσιαστικώς περατωθεί και υπολειπόταν η τυπική κατάρτιση της συμβάσεως, ή όταν υπήρχαν διαβεβαιώσεις ότι θα καταρτιζόταν η σκοπούμενη σύμβαση και γ) επέλευση ζημίας στο άλλο μέρος. Η ζημία από τις διαπραγματεύσεις δεν είναι η προκαλούμενη από τη ματαίωση της συμβάσεως σαν να υπήρχε υποχρέωση για τη σύναψη της, αλλά από τη διάψευση της εμπιστοσύνης ότι η σύμβαση θα καταρτιστεί και επομένως οφείλεται το αρνητικό της συμβάσεως διαφέρον ή διαφέρον εμπιστοσύνης, δηλαδή καθετί που ζημιώθηκε ο έτερος, επειδή πίστεψε στην κατάρτιση της συμβάσεως και όχι το διαφέρον εκπληρώσεως ή το διαφυγόν κέρδος από την μη πραγματοποίηση της συμβάσεως, περιλαμβάνει δε τούτο την περιουσιακή μείωση που προήλθε από τη διάψευση της εμπιστοσύνης του καλόπιστου μέρους το οποίο, πιστεύοντας στην έντιμη στάση του άλλου μέρους, είτε υποβλήθηκε σε δαπάνες, είτε έχασε άλλη ευκαιρία. Εξάλλου, στο πραγματικό της Α.Κ 919 εμπίπτει και η κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων δόλια (αρκούντος και του ενδεχόμενου δόλου) συμπεριφορά του ενός μέρους προς το άλλο, όταν αυτό, πιστεύοντας στις διαβεβαιώσεις του άλλου περί επικείμενης κατάρτισης της συμβάσεως, έχει υποβληθεί καλοπίστως σε δαπάνες και εκ των υστέρων η εμπιστοσύνη του αυτή διαψεύδεται, επειδή το κακόπιστο μέρος, καίτοι γνωρίζει ότι ο άλλος θεωρεί βέβαιη τη σύναψη της συμβάσεως, ματαιώνει την οριστική της κατάρτιση, ενώ υπολείπεται μόνο η σύνταξη του συμβολαίου, επιλέγοντας άλλον αγοραστή με μεγαλύτερο από το προσυμφωνηθέν τίμημα (πρβλ. ΑΠ(Ολ) 10/1991, ΝοΒ 1991, 1203). Στην περίπτωση αυτή η υπαίτια (δολερά) συμπεριφορά του υπόχρεου μπορεί υπό τις ως άνω προϋποθέσεις να θεμελιώσει εκτός από την ευθύνη λόγω προσυμβατικού πταίσματος, που συνιστά ευθύνη από την αθέτηση ειδικής εκ του νόμου ενοχής (ΑΠ. 211/1980, Νο Β 28,1483) και αδικοπρακτική ευθύνη τούτου κατά το άρθρο 919 του Α.Κ. με τις εντεύθεν ως προς την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του ζημιωθέντος συνέπειες.

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Η πρώτη εναγόμενη κοινοπραξία με την επωνυμία «Κοινοπραξία Ν.Ν. και Σία», και έδρα το Αγρίνιο, της οποίας μέλη και διαχειριστές είναι οι υπόλοιποι τρεις (3) εναγόμενοι, που έχουν εξουσία να την εκπροσωπούν και ατομικώς, δραστηριοποιούμενη στο χώρο της οικοδομής, κατασκευάζει πολυόροφες οικοδομές στις περιοχές του Αγρινίου και της Ναυπάκτου και πωλεί διαμερίσματα. Στο «Γρίμποβο» της Ναυπάκτου και επί των οδών Φιλικής Εταιρείας και Πλαστήρα αριθμός 16 η ως άνω Κοινοπραξία είχε κατασκευάσει κτιριακό συγκρότημα και πωλούσε ένα διαμέρισμα με στοιχεία ΒΓ3 του τρίτου ορόφου πάνω από την πυλωτή, εμβαδού 69,45 τ. μ. Για την πώληση του

διαμερίσματος υπήρχε και σχετική καταχώρηση στον ημερήσιο τύπο της περιοχής, οι δε ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα για περισσότερες πληροφορίες να απευθύνονται και στο μεσιτικό γραφείο στη Ναύπακτο του Α.Λ. ο οποίος από τους εκπροσώπους της Κοινοπραξίας είχε και σχετική άτυπη εξουσιοδότηση να διαπραγματεύεται την πώληση του διαμερίσματος με τους υποψήφιους αγοραστές, αφού αυτός είχε τη δυνατότητα κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων να εισπράττει για λογαριασμό της Κοινοπραξίας προκαταβολές έναντι του προσυμφωνηθέντος τιμήματος και να εκδίδει αντίστοιχες προσωπικές του αποδείξεις, έχοντας στην κατοχή του τα κλειδιά αλλά και τους τίτλους του διαμερίσματος για να τους επιδεικνύει στους ενδιαφερόμενους. Οι ενάγοντες, οι οποίοι είναι σύζυγοι και κάτοικοι Βύρωνα Αττικής, εκδήλωσαν ενδιαφέρον για την αγορά του συγκεκριμένου διαμερίσματος και στις αρχές του μηνός Ιουλίου 2001 ήλθαν αρχικώς σε επαφή με τον μεσίτη Α.Λ. στη Ναύπακτο από τον οποίο και ζήτησαν να επισκεφθούν το διαμέρισμα και να πληροφορηθούν για το τίμημα και τους όρους αποπληρωμής του, δοθέντος ότι για την πληρωμή ενός μέρους του τιμήματος θα έπαιρναν δάνειο από την Αγροτική Τράπεζα. Στη συνέχεια με την μεσολάβηση του Α.Λ. οι ενάγοντες ήλθαν και σε προσωπική επαφή με τον τέταρτο εναγόμενο Π.Ν., πολιτικό μηχανικό, μέλος και διαχειριστή της Κοινοπραξίας, τον οποίο και επισκέφθηκαν στο γραφείο της Κοινοπραξίας στο Αγρίνιο την 15 Ιουλίου 2001 για να συζητήσουν τους όρους της συμβάσεως, το τίμημα και τον τρόπο της αποπληρωμής του. Οι διαπραγματεύσεις για την αγορά του διαμερίσματος μεταξύ των εναγόντων και του τετάρτου εναγομένου Π.Ν. ολοκληρώθηκαν την 24 Ιουλίου 2001 και συμφωνήθηκε η υπογραφή του οριστικού συμβολαίου να γίνει στο συμβολαιογράφο της Ναυπάκτου Ν.Π. το αργότερο μέχρι και την 14 Αυγούστου 2001, επειδή θα έπρεπε να προηγηθεί η λήψη από τους ενάγοντες στεγαστικού δανείου από την Αγροτική Τράπεζα (κατάστημα Ναυπάκτου) ύψους 10.000.000 δραχμών για την πληρωμή μέρους του τιμήματος. Το τίμημα συμφωνήθηκε στο ποσό των 27.600.000 δραχμών, έναντι του οποίου οι ενάγοντες την 24 Ιουλίου 2001 κατέβαλαν στο μεσίτη Α.Λ. 500.000 δραχμές για λογαριασμό της Κοινοπραξίας, ενώ την 27 Ιουλίου του ιδίου έτους ο εναγόμενος Π.Ν. απέστειλε με φαξ στην Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (Υποκατάστημα Ναυπάκτου) την προσαγόμενη «Προσφορά πώλησης διαμερίσματος» προκειμένου οι ενάγοντες αγοραστές να διευκολυνθούν στη λήψη του στεγαστικού δανείου για την πληρωμή του τιμήματος. Την 27 Ιουλίου 2001 οι ενάγοντες έλαβαν και τα κλειδιά του διαμερίσματος, επειδή την 30 Ιουλίου 2001 ο μηχανικός της Αγροτικής Τράπεζας θα επισκέπτετο το διαμέρισμα για να εκτιμήσει την αξία του πριν χορηγηθεί το δάνειο, έκτοτε δε αυτά (κλειδιά) παρέμειναν στην κατοχή τους μέχρι και την 9 Αυγούστου 2001 που ο εναγόμενος ΠΝ. άλλαξε το μηχανισμό, πωλώντας το διαμέρισμα σε τρίτον. Την ίδια ημερομηνία (9.8.2001) χορηγήθηκε στους ενάγοντες και το δάνειο των 10.000.000 δραχμών από την Αγροτική Τράπεζα, όπως τούτο προκύπτει από την προσαγόμενη υπ' αριθμ. 54/ 9.8.2001 σύμβαση τοκοχρεωλυτικού στεγαστικού δανείου, ενώ την 13 Αυγούστου 2001 αποδόθηκε σ' αυτούς από το μεσίτη Α.Λ. και το ποσό της προκαταβολής των 500.000 δραχμών, αφού ήδη είχε ματαιωθεί η υπογραφή του συμβολαίου για το διαμέρισμα. Ενώ έτσι

έχουν τα πράγματα μέχρι και την 8 Αυγούστου 2001 και οι ενάγοντες έχουν κάθε λόγο να πιστεύουν ότι για την αγορά του διαμερίσματος απομένει μόνο η τυπική κατάρτιση της συμβάσεως, δηλαδή η υπογραφή του μεταβιβαστικού συμβολαίου στο συμβολαιογράφο της Ναυπάκτου Ν.Π., η οποία κατά τις διαβεβαιώσεις του τέταρτου εναγομένου Π.Ν. θα ελάμβανε χώρα το αργότερο μέχρι και την 14 Αυγούστου 2001, αφού οι διαπραγματεύσεις γι' αυτό είχαν ουσιαστικά περατωθεί μέχρι και την 24 Ιουλίου 2001 με τον καθορισμό του τιμήματος και του τρόπου αποπληρωμής του, την 9 Αυγούστου 2001 η πρώτη εναγομένη κοινοπραξία δια του ως άνω μέλους και εκπροσώπου της ενεργώντας δολίως και με τρόπο αντίθετο στην καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, ματαίωσε την κατάρτιση της συμβάσεως, ενώ εγνώριζε ότι οι ενάγοντες, θεωρώντας βεβαία την υπογραφή του συμβολαίου, είχαν υποβληθεί σε δαπάνες, μεταβιβάζοντας το διαμέρισμα με το υπ' αριθμ. 26296/ 9.8.2001 πωλητήριο συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Ναυπάκτου Ν.Π. στην Α.Χ με τίμημα 31.000.000 δραχμών, δηλαδή μεγαλύτερο κατά 3.500.000 δρχ. από αυτό που είχε προσυμφωνήσει με τους ενάγοντες. Εξ αιτίας της ως άνω δόλιας και αντισυναλλακτικής συμπεριφοράς του εκπροσώπου της εναγομένης Κοινοπραξίας Π.Ν. οι ενάγοντες, πιστεύοντας στην έντιμη στάση του άλλου μέρους και αναμένοντας την πρόσκληση για την υπογραφή του οριστικού συμβολαίου, αφού ήδη, με βάση τα προεκτεθέντα, οι διαπραγματεύσεις για την αγορά του διαμερίσματος είχαν ολοκληρωθεί επιτυχώς και είχε οριστεί ως χρόνος υπογραφής του συμβολαίου το αργότερο η 14 Αυγούστου 2001, ζημιώθηκαν, υποβληθέντες καλοπίστως σε δαπάνες, τις οποίες θα είχαν αποφύγει αν από την αρχή τηρούσαν αρνητική στάση και δικαιούνται γι' αυτές να αποζημιωθούν, αφού διαψεύσθηκε η εμπιστοσύνη τους για την κατάρτιση της συμβάσεως. Ειδικότερα, κατά το χρονικό διάστημα από 23 ή 24 Ιουλίου 2001 που είχαν ήδη ολοκληρωθεί οι διαπραγματεύσεις και μέχρι την 9 Αυγούστου του ιδίου έτους που ματαιώθηκε, κατά τα άνω οριστικώς η σύναψη της συμβάσεως, οι ενάγοντες δαπάνησαν : 1) το ποσό των 500.000 δραχμών που κατέβαλαν την 8.8.2001 (βλ. την 359/8.8.2001 απόδειξη παροχής υπηρεσιών) στο δικηγόρο Αθηνών Κ.Μ. για εργασίες ελέγχου τίτλων στο υποθηκοφυλακείο της Ναυπάκτου, συγκέντρωσης δικαιολογητικών εγγράφων για την κατάρτιση της δανειακής σύμβασης με την ΑΤΕ (κατάστημα Ναυπάκτου), υποβολής αιτήσεων και παράστασης του σε υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ., Υποθηκοφυλακείο Ναυπάκτου , ΑΤΕ κ.λ.π) για τη λήψη του στεγαστικού δανείου στο συντομότερο δυνατό χρόνο, 2) το ποσό των 200.000 δραχμών που κατέβαλε την 3.8.2001 (βλ. την 674/3.8.2001 απόδειξη παροχής υπηρεσιών) στον εκπρόσωπο της διακοσμητικής εταιρείας που εδρεύει στην Αθήνα (Πανεπιστημίου 56), ο οποίος επισκέφθηκε το διαμέρισμα μετά την 27.7.2001 για να συντάξει μελέτη διακόσμησης του εσωτερικού του χώρου και εν συνεχεία να διακοσμήσει τούτο, 3) το ποσό των 20.000 δραχμών που κατέβαλαν την 27.7.2001 (βλ. την 11/ 27.7.2001 εντολή είσπραξης της ΑΤΕ) στην Αγροτική Τράπεζα για έξοδα εξέτασης της αίτησης τους για τη λήψη του δανείου, 4) το ποσό των 10.790 δραχμών που κατέβαλαν τμηματικώς την 30.7.2001 και 8.8.2001 στην Υποθηκοφύλακα της

Ναυπάκτου Ε.Ζ., για έκδοση πιστοποιητικών και για αντίγραφο συμβολαίου (βλ. τις 1248/30.7.2001 και 1317/8.8.2001 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών του Υποθηκοφύλακα), 5) το ποσό των 36.000 δραχμών που κατέβαλαν την 30.7.2001 (βλ. την 16/30.7.2001 απόδειξη παροχής υπηρεσιών) στο συμβολαιογράφο της Ναυπάκτου Ε.Ζ. για επικύρωση τίτλων ιδιοκτησίας κ.λ.π, 6) το ποσό των 25.000 δραχμών που κατέβαλαν στον ίδιο συμβολαιογράφο για τη σύνταξη του φύλλου υπολογισμού αξίας ακινήτου, 7) το ποσό των 700 δραχμών που κατέβαλαν την 8.8.2001 (βλ. την 5/ 8.8.2001 απόδειξη πληρωμής) στον Κ.Γ., που διατηρεί φωτοτυπείο τυπογραφείο στη Ναύπακτο, για έκδοση φωτοτυπιών των τίτλων, των κατόψεων του ακινήτου και άλλων εγγράφων και 8) το ποσό των 10.000 δραχμών που κατέβαλαν την 24.7.2001 για έξοδα μετακινήσεώς τους από την Αθήνα στη Ναύπακτο και τανάπαλιν. Στους ενάγοντες ενόψει των ως άνω περιστάσεων πρέπει ακόμη να επιδικαστεί και το ποσό των 150.000 δραχμών στον καθένα ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, που κρίνεται δίκαιο και εύλογο, αν ληφθεί υπόψη η δόλια και αντισυναλλακτική συμπεριφορά του εκπροσώπου της εναγομένης Κοινοπραξίας, το ανεύθυνο αυτών (εναγόντων), η οικονομική και κοινωνική τους θέση (ο πρώτος των εναγόντων είναι εκπαιδευτικός και πατέρας δύο ανηλίκων), η δυσφορία που δοκίμασαν από τη ματαίωση της συμβάσεως, τη σύναψη της οποίας θεωρούσαν βεβαία ως καλόπιστοι συναλλασσόμενοι και τέλος η έκταση της περιουσιακής τους ζημίας. Ενόψει όλων αυτών πρέπει η αγωγή να γίνει εν μέρει δεκτή κατ' ουσίαν για το ποσό των 1.102.490 δραχμών ή 3.235,48 Ευρώ και να απορριφθεί στην ουσία του το αίτημα για απαγγελία προσωπικής κράτησης σε βάρος των υπόχρεων φυσικών προσώπων, αφού από κανένα στοιχείο δεν προέκυψε η περιουσιακή αφερεγγυότητα της συνυπόχρεης για την καταβολή της αποζημιώσεως Κοινοπραξίας.

1088/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος ΔράκοςΒούλγαρης, Νίκος Κορδόσης**).

Παραγραφή. Αρχίζει από τη στιγμή που γεννήθηκε η αξίωση. Εξαίρεση υπάρχει μόνο στην παραγραφή του άρθρου 937 Α.Κ. Εγερση αγωγής και διακοπή της παραγραφής. Επανέγερση μέσα σε έξι μήνες της αγωγής μετά την απόρριψή της χωρεί εφόσον η απόφαση που εκδόθηκε δεν αποφαίνεται επί της ουσίας.

Από την γενική αρχή του άρθρου 251 Α.Κ., κατά την οποία η παραγραφή αρχίζει από τη στιγμή που γεννήθηκε η αξίωση και είναι δυνατή η δικαστική επιδίωξη αυτής εισάγει εξαίρεση το άρθρο 937 παρ. 1 Α.Κ. Ενώ για την έναρξη της παραγραφής κατά τις γενικές διατάξεις είναι αδιάφορο αν ο δανειστής γνωρίζει την αξίωσή του ή όχι, η πενταετής παραγραφή της

αξιώσεως από αδικοπραξία αρχίζει προς το συμφέρον του δικαιούχου από τη στιγμή που αυτός έλαβε γνώση τόσο της ζημίας όσο και του υπόχρεου για αποζημίωση. Πότε λαμβάνει γνώση ο παθών των δύο αυτών στοιχείων είναι ζήτημα πραγματικό. Πρέπει να θεωρηθεί ότι υπάρχει η γνώση αυτή από τη στιγμή που ο δικαιούχος γνωρίζει τόσα περιστατικά, ώστε να είναι δυνατή η από μέρους του δικαστική επιδίωξη της αξιώσεως. Παθών κατά την έννοια του άρθρου 937 είναι ο δικαιούχος, στο πρόσωπο του οποίου γεννιέται η αξίωση για αποζημίωση. Ως γνώση της ζημίας νοείται η γνώση των επιζήμιων συνεπειών της άδικης πράξης, χωρίς να απαιτείται και γνώση της έκτασης κατά ποσόν της ζημίας. Συνεπώς το γεγονός ότι ο παθών δεν μπορεί να προσδιορίσει ακριβώς το μέγεθος της ζημίας, δεν εμποδίζει την έναρξη της παραγραφής. Εκτός από τη γνώση της ζημίας απαιτείται περαιτέρω και γνώση των υπόχρεων για αποζημίωση προσώπων (Γεωργιάδης Σταθόπουλος, αστικός κώδικας κάτω από το άρθρο 937 ΑΚ). Διακοπή της παραγραφής, που επήλθε μετά την έγερση της αγωγής κατά τη διάταξη του άρθρου 261 Α.Κ., θεωρείται σα να μη διακόπηκε, αν ο ενάγων παραιτηθεί από την αγωγή ή η αγωγή απορρίφθηκε για λόγους μη ουσιαστικούς. Ο νόμος εννοεί την απόρριψη της αγωγής ένεκα λόγων που δεν ανάγονται στο υποστατό της αξιώσεως αλλά δικονομικούς λόγους δηλ. για έλλειψη δικονομικών προϋποθέσεων που συνεπάγονται ακυρότητα ή απαράδεκτο της αγωγής. Η απόφαση περί απορρίψεως πρέπει να μην αποφαίνεται επί της ουσίας της αξιώσεως αλλά να απαγγέλλει την τυπική απόρριψη της αγωγής. Αν ο δικαιούχος εγείρει και πάλι αγωγή μέσα σε έξι μήνες, η παραγραφή θεωρείται ότι έχει διακοπεί με την προηγούμενη αγωγή. Το εξάμηνο διάστημα προς επανέγερση της αγωγής θεωρείται ως χρόνος παραγραφής της αξιώσεως και αρχίζει από της παραιτήσεως ή από της τελεσιδικίας της απορριπτικής αποφάσεως. Πρόκειται περί αναβιώσεως του διακοπτικού αποτελέσματος της παραγραφής που επήλθε με την πρώτη αγωγή (αρθρ. 263 παρ. 2 Α.Κ., Γεωργιάδης Σταθόπουλος όπ. π. κάτω από το αρθρ. 263 Α.Κ.).

1157/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αγγελική Βουτσινά, Βασιλική Γεωργοπούλου**).

Σωματεία. Γενική Συνέλευση. Προσβολή της με αγωγή ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου (101 εδ. α Α,Κ.) Ακυρώνεται η απόφαση όταν είναι αντίθετη προς το νόμο. Προσβολή του νόμου υπάρχει όχι μόνο όταν δεν εφαρμόζεται αλλά και όταν γίνεται εσφαλμένη εφαρμογή του. Ι.Κ.Α. Πλεόνασμα εργοδοτικής εισφοράς. Το πλεόνασμα αυτό ύστερα από μία τριετία χρησιμοποιείται προς κάλυψη των εξ εργατικής εισφοράς τρεχουσών υποχρεώσεων όλων των μελών του σωματείου και όχι μόνο των μελών του σωματείου που ανήκουν σ' αυτό κατά το χρόνο δημιουργίας του πλεονάσματος κατά αποκλεισμό των νέων μελών. Περιστατικά.

Κατά το αρθρ. 101 εδ. α Α.Κ., που εφαρμόζεται συμπληρωματικώς και επί συνδικαλιστικών οργανώσεων (αρθρ. 1 § 1 β ν. 1264/82), απόφαση της συνέλευσης είναι άκυρη αν αντιβαίνει στο νόμο ή στο καταστατικό. Η κατά την άνω διάταξη ελαττωματική απόφαση μπορεί να έχει οποιοδήποτε περιεχόμενο, θετικό ή αρνητικό (Βαθρακοκοίλη, Ερμ. ΑΚ, αρθρ. 101, σελ. 480, 5, Σ. Βλαστού, αστικά σωματεία, συνδικαλιστικές και εργοδοτικές οργανώσεις, συνεταιρισμοί, Δ' έκδοση σελ. 274) και θα είναι άκυρη, ως παράνομη, είτε το ελάττωμά της αφορά σε παράβαση της ειδικής σωματειακής ή συνδικαλιστικής κ.λ.π. νομοθεσίας, είτε (το ελάττωμα) αφορά σε παράβαση οποιουδήποτε άλλου νόμου (Σ. Βλαστού, ο.π. σελ. 274). Εξάλλου το ελάττωμα της προσβαλλόμενης ως παρανόμου αποφάσεως της γενικής συνέλευσης μπορεί να αναφέρεται τόσο σε διαδικαστικές διατάξεις (σύγκληση συνέλευσης, τρόπος λήψεως αποφάσεως κ.λ.π.), όσο και σε αντίθεση του περιεχομένου της, ως εκφράσεως της βουλήσεως της συνέλευσης, προς το νόμο (Βλαστού, ο.π. σελ. 274, Βαθρακοκοίλη οπ., σελ. 483, 10). Προσβολή του νόμου υπάρχει, όχι μόνο όταν δεν γίνεται εφαρμογή των διατάξεών του, αλλά και όταν γίνεται εσφαλμένη εφαρμογή. (Λευτέρη Σπ. Σεραφείμ, συνδικαλιστικό και σωματειακό δίκαιο, ΑΘΗΝΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗ 2004, § 124, σελ. 134). Τέλος, ως νόμος νοείται κάθε κανόνας δικαίου που περιέχεται σε διάταξη που έχει τυπική ισχύ νόμου (νόμος, πδ, ΥΑ κ.λ.π, Αθανασίου Κρητικού, Ορια νομικής λειτουργίας συλλογικών οργάνων σωματείων, συνδικαλιστικών οργανώσεων και συνεταιρισμών, ΑΘΗΝΑ 1994, § 163 σελ. 39, Δαγτογλου, γενικό διοικητικό δίκαιο, ΑΘΗΝΑ 1977, σελ. 54 επ και ιδίως 59), ενώ δεν έχει σημασία ο χαρακτήρας της νομοθετικής διατάξεως που παραβιάσθηκε, εάν δηλαδή πρόκειται ή όχι για διάταξη αναγκαστικού δικαίου και εάν η παραβιασθείσα διάταξη είναι βασική ή δευτερεύουσα (Βλαστού, οπ, σελ. 274). Περαιτέρω, στο αρθρ. 59 §§2 και 3 της υπ' αριθμ. 55575/1479/1965 ΥΑ (Εργασίας) «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεως Κανονισμών Ι.Κ.Α. περί υπαγωγής εις την ασφάλισιν και εισπράξεως εισφορών ως και κωδικοποιήσεως τούτων» (Κανονισμός Ασφάλισης ΙΚΑ) ΦΕΚ Β 816), όπως το αρθρ. αυτό (59) αντικαταστάθηκε με την υπ' αριθμ. Β 1/21/21/908 της 16/21 Δεκ,. 1976 (ΦΕΚ Β'127) Υ.Α. Κοινωνικών Υπηρεσιών Ισχυούσης από Ι. Ιαν. 1977 (ΦΕΚ Β' 12 της 14.1.1977) ορίζεται ότι «2. Εις την περίπτωσιν το συνολικό ποσόν των καταβληθεισών καθ' έκαστον ημερολογιακόν έτος εργοδοτικών εισφορών του πρώτου εδαφίου της § 1 του παρόντος άρθρου υπερβαίνει το ποσόν των εργοδοτικών εισφορών, υπολογιζόμενων επί της ασφαλιστικής κλάσεως και των ημερών εργασίας των αρθρ. 60 και 62 § 1 του παρόντος κεφαλαίου, μετά των δώρων εορτών και αποδοχών και επιδόματος αδείας, τούτο παραμένει στο ΙΚΑ ως πιστωτικόν υπόλοιπον επί τρία έτη, υπολογιζόμενα από της λήξεως του ημερολογιακού έτους εντός του οποίου εδημιουργήθη, ίνα καλύψη τυχόν δημιουργηθησόμενον χρεωστικόν υπόλοιπον εντός της τριετίας κατά τα εν τω επομένω εδαφίω οριζόμενα, είτα δε χρησιμοποιείται κατά τα εν § 3 του παρόντος άρθρον» Και «3. Το τυχόν πέραν της τριετίας εναπομένον πλεόνασμα εργοδοτικής εισφοράς του πρώτου εδαφίου της § 2 του παρόντος άρθρου χρησιμοποιείται

: α) προς κάλυψιν των εξ εργατικής εισφοράς τρεχουσών υποχρεώσεων απάντων των μελών του Σωματείου ή Συνεταιρισμού...». Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται με σαφήνεια ότι το πέραν της τριετίας εναπομένον πλεόνασμα εργοδοτικής εισφοράς χρησιμοποιείται προς κάλυψη των εξ εργατικής εισφοράς τρεχουσών υποχρεώσεων απάντων των μελών του σωματείου και όχι μόνο των μελών του σωματείου που ανήκαν σ' αυτό κατά το χρόνο δημιουργίας του πλεονάσματος, κατά αποκλεισμό των νέων μελών.

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Οι ενάγοντες αποτελούν το 1/50 των οικονομικά τακτοποιημένων μελών του εναγόμενου σωματείου, που εδρεύει στην Πάτρα και αποτελείται από 17 μέλη. Στα γραφεία του ως άνω σωματείου, εντός του λιμένα Πατρών, την 17.1.2001, συνήλθαν όλα τα μέλη σε γενική συνέλευση, κατόπιν νομίμου προσκλήσεως, με θέμα, μεταξύ άλλων και του «συμψηφισμού από το ΙΚΑ του πιστωτικού υπολοίπου της εργοδοτικής εισφοράς του έτους 1997». Το θέμα αυτό ανέκυψε όταν, κατά την εκκαθάριση της εργοδοτικής εισφοράς της χρονικής περιόδου 1.1.1997 έως 31.12.1997, προέκυψε πιστωτικό υπόλοιπο ύψους 10.720.788 δραχμών, το οποίο δεν μειώθηκε κατά τα έτη 1998, 1999 και 2000, αφού δεν δημιουργήθηκε χρεωστικό υπόλοιπο και συνεπώς θα έπρεπε να συμψηφισθεί με εργατικές εισφορές του έτους 2001. Κατά την ως άνω γενική συνέλευση, κατόπιν ψηφοφορίας επί του ανωτέρω θέματος, ελήφθη κατά πλειοψηφία, μη συναινούντων των εναγόντων, η υπ' αριθμ. 91/17.1.2001 προσβαλλόμενη απόφαση. Ειδικότερα η πλειοψηφία των μελών της γενικής συνέλευσης αποφάσισε ότι το προαναφερόμενο πιστωτικό υπόλοιπο εκ δραχμών 10.720.782 θα χρησιμοποιηθεί για να καλύψει τις τρέχουσες εργατικές εισφορές του έτους 2001, όχι όλων των μελών του σωματείου, αλλά μόνο εκείνων που ανήκαν σε αυτό κατά το έτος 1997, κατά αποκλεισμό των νέων μελώνεργαζομένων, ήτοι των εναγόντων, που έγιναν μέλη μετά το έτος 1997. Η απόφαση όμως αυτή είναι άκυρη γιατί αντιβαίνει στο νόμο και δη στις προδιαληφθείσες διατάξεις.

2. ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

6/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Πάρις Παπαδόπουλος, Χρήστος Πουλακίδας**).

Αποζημίωση. Προυποθέσεις για την ευθύνη προς αποζημίωση. Απάτη (Α.Κ.). Έννοια. Δεν αποκλείεται η ψευδής παράσταση να αναφέρεται σε μελλοντικό γεγονός. Αισχροκερδής σύμβαση μίσθωσης.

Από τις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 330, 914 Α.Κ. συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις της ευθύνης για αποζημίωση είναι : α) η ύπαρξη ζημίας, β) η ζημία να προξενήθηκε παρανόμως από τον ζημιώσαντα, γ) ο τελευταίος να βρισκόταν σε υπαιτιότητα, η οποία υπάρχει και στην περίπτωση της αμέλειάς του, δ) η παράνομη συμπεριφορά του υπαιτίου να οφείλεται σε πράξη ή παράλειψή του και ε) να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της πράξεως ή της παραλείψεως και της ζημίας, (βλ. Ε. Πειρ. 118/1995 Ελλ.Δικ. 36.1573). Γενεσιουργό λόγο της υποχρεώσεως σε αποζημίωση κατά τις ανωτέρω διατάξεις αποτελεί και η απάτη σε βάρος του ζημιωθέντος, η οποία υπάρχει όταν κάποιος από δόλο προκαλεί, ενισχύει ή διατηρεί με κάθε μέσο ή τέχνασμα σε άλλον τη σφαλερή αντίληψη πραγματικών γεγονότων, ένεκα της οποίας προβαίνει σε δήλωση βουλήσεως ή την επιχειρηθείσα πράξη, ενώ δεν αποκλείεται η τυχόν χρησιμοποιηθείσα για την απάτη ψευδής παράσταση να αναφέρεται και σε μελλοντικό γεγονός (ΑΠ. 1516/1999 Ελλ.Δικ. 44.1273). Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 178, 179 και 180 Α.Κ. συνάγεται ότι για να θεωρηθεί μια αμφοτερής δικαιοπραξία περιουσιακής φύσεως, όπως είναι και η σύμβαση της μισθώσεως, ως αισχροκερδής (καταπλεονεκτική) και σαν τέτοια άκυρη, πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά οι εξής προϋποθέσεις: α) η ύπαρξη φανερής δυσαναλογίας μεταξύ παροχής και αντιπαροχής, β) η συνδρομή ανάγκης, κουφότητας ή απειρίας του αντισυμβαλλομένου και γ) η εκμετάλλευση από το συμβαλλόμενο μιας ή περισσοτέρων από τις ως άνω καταστάσεις του αντισυμβαλλομένου που ήταν γνωστές σ' αυτόν. Ειδικότερα φανερή δυσαναλογία παροχής και αντιπαροχής είναι αυτή που υποπίπτει στην αντίληψη λογικού και έχοντος πείρα των σχετικών συναλλαγών ανθρώπου και η οποία υπερβαίνει το μέτρο κατά το οποίο είναι ανθρωπίνως φυσικό να αποκομίζει κάποιος όφελος από σύμβαση οικονομικού περιεχομένου επί ζημία του άλλου (βλ. ΑΠ. 1121/2000 Ελλ. Δικ. 41.1612).

24/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Σπύρος Σωχωρίτης**).

Μίσθωση. Αγωγή εξώσεως. Απαραίτητη η προσαγωγή του πιστοποιητικού της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι δηλώθηκαν τα μισθώματα. Δυνατόν να προσκομιστεί και μετά τη συζήτηση και ενώπιον του Εφετείου. Δεκτό το πιστοποιητικό που αποδεικνύει ότι η δήλωση έγινε από μερικούς εκμισθωτές αλλά για ολόκληρο το ακίνητο.

Επειδή κατά τις διατάξεις του αρθρ. 81 του Ν. 2238/94 τα δικαστήρια απέχουν να δικάσουν αγωγή αποδόσεως του μισθίου αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας ΔΟΥ από το οποίο να προκύπτει ότι τα μισθώματα του ακινήτου δηλώθηκαν στη φορολογία εισοδήματος κατά την τελευταία διετία πριν από τη συζήτηση της αγωγής, εφόσον υφίσταται υποχρέωση υποβολής δηλώσεως φορολογίας (βλ. ΑΠ 621/2000, Δνη 2001, 143). Η παράλειψη προσκομιδής της άνω βεβαιώσεως καθιστά απαράδεκτη τη συζήτηση της αγωγής για την απόδοση του μισθίου (η μη κήρυξη του οποίου όμως δεν δημιουργεί τον εκ του αρθρ. 559 αρ. 14 του Κ. Πολ.Δ, λόγο αναιρέσεως, βλ. ΑΠ 621/2000, ο.π.), αλλά το κώλυμα αυτό μπορεί παραδεκτώς να αρθεί με μεταγενέστερη προσκομιδή της βεβαιώσεως ακόμη και ενώπιον του εφετείου για πρώτη φορά (βλ. Εφ.Αθ. 5494/94, Δνη 95, 1609, 9006/87, Αρχ. Ν. 1988, 356). Επομένως, δεν αποτελεί λόγο εφέσεως το γεγονός ότι το πιο πάνω πιστοποιητικό έχει προσκομισθεί μετά τη συζήτηση ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, αν ληφθεί υπόψη μάλιστα ότι, κατά το αρθρ. 227 του ΚΠολΔ, αν υπάρχουν τυπικές ελλείψεις, όπως η προκειμένη, ο δικαστής καλεί τον διάδικο να τις συμπληρώσει εντός εύλογης προθεσμίας, οπότε αν συμπληρωθούν δεν επέρχεται καμία συνέπεια από την καθυστερημένη επανόρθωση της παράλειψης (βλ. Εφ.Αθ. 1442/89, Δ 20, 287). Περαιτέρω, εφόσον σκοπός της διατάξεως είναι να λάβει γνώση της μισθώσεως του ακινήτου και του ύψους του μισθώματος ο αρμόδιος για τον έλεγχο της προβλεπόμενης δηλώσεως φορολογίας εισοδήματος οικονομικός έφορος, συνάγεται ότι η σχετική διατύπωση που απαιτεί ο νόμος τηρήθηκε στην περίπτωση που η δήλωση έγινε από μερικούς μόνο ενάγοντες αλλά αφορά τα μισθώματα ολόκληρου του ακινήτου, ενώ το δικαστήριο που δικάζει την αγωγή δεν έχει εξουσία να ελέγξει το αληθινό περιεχόμενο της δηλώσεως ούτε ενδιαφέρει αν τα μισθώματα έχουν εισπραχθεί (βλ. ΑΠ 141/86, Δνη 86,936, Εφ.Αθ. 1967/2000, ΕΔΠ 2001, 257, 6584/90, Δνη 91,1655, 7241/88, Δνη 89,355, 89/85, Δνη 85,513, Εφ.Θεσ. 1325/91, Αρμ. 1991, 335).

31/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος**, εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λεωνίδας Βλάχος, Σπύρος Ταμπάς**).

Καταγγελία μίσθωσης (αγροτικού ακινήτου) λόγω μη καταβολής του μισθώματος. Προσφορά του μισθώματος μέσα στη δίμηνη προθεσμία (628 Α.Κ.) χωρίς τόκους και έξοδα καταγγελίας. Προσφορά εξόδων και τόκων κατά τη συζήτηση της αγωγής. Χωρίς σημασία. Η καταγγελία είναι νόμιμη.

…….. Η εναγομένη ισχυρίζεται ότι η καταγγελία των εναγουσών είναι χωρίς αποτέλεσμα εφόσον εντός της προθεσμίας των δυο μηνών κατέβαλε το καθυστερούμενο μίσθωμα. Ο ισχυρισμός όμως αυτός είναι αβάσιμος, εφόσον η εναγομένη ναι μεν κατέβαλε το μίσθωμα όχι όμως και τους τόκους υπερημερίας καθώς και τα έξοδα καταγγελίας και συνεπώς η εμπρόθεσμη αυτή καταβολή δεν ήταν η προσήκουσα και επομένως δεν έμεινε ανενεργής η καταγγελία της μίσθωσης. Ειδικότερα οι τόκοι υπερημερίας μέχρι το τέλος Αυγούστου, που παρακατατέθηκε το μίσθωμα ανερχόταν σε 144.500 δραχμές (1.700.000 χ 12,75 χ 8 μήνες). Εξάλλου τα έξοδα καταγγελίας, τα οποία ναι μεν δεν προσδιορίσθηκαν από τις ενάγουσες πλην όμως ήταν προβλεπτά, εφόσον αυτή ασκήθηκε με την κρινόμενη αγωγή και συνεπώς αυτά αφορούσαν την αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου, το ελάχιστο όριο της οποίας ήταν ίσο με το ελάχιστο όριο αμοιβής για τη σύνταξη εξώδικης καταγγελίας, σύμφωνα με τα άρθρα 114 του Κώδικα Δικηγόρων και η αμοιβή του δικαστικού επιμελητή για την επίδοση αυτής. Επομένως στο παραπάνω ποσό των 144.500 δραχμών πρέπει να προστεθούν και 17.000 δραχμές και συνεπώς τα συνολικά έξοδα ανέρχονταν σε 161.500 δραχμές. Η εναγομένη εντός της διμήνου προθεσμίας από την καταγγελία έπρεπε εκτός του μισθώματος των 1.700.000 δραχμών να καταβάλει και το παραπάνω ποσό το οποίο δεν κατέβαλε και το οποίο δεν κρίνεται ασήμαντο. Η εναγομένη ισχυρίζεται ότι εκ πλάνης άλλως εκ παραδρομής δεν κατέβαλε τους παραπάνω τόκους υπερημερίας και προσφέρθηκε να τους καταβάλει κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της κρινόμενης αγωγής, στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, πλην όμως οι ενάγουσες αρνήθηκαν. Ο ισχυρισμός τους αυτός, ανεξαρτήτως της αοριστίας του, εφόσον δεν διευκρινίζουν σε τι συνίσταται η πλάνη ή η παραδρομή, είναι ουσία απορριπτέος, εφόσον η εναγομένη, στην άρνηση των εναγουσών να παραλάβουν το μίσθωμα, το παρακατάθεσε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και επέδωσε το σχετικό γραμμάτιο αυτού, στις ενάγουσες με δικαστικό επιμελητή, πράξεις τις οποίες ενήργησε οπωσδήποτε με τη συμβουλή ή βοήθεια νομικού παραστάτη.

43/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Κορδόσης, Ιάκωβος Μπαλτάς**).

Ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται στην "οικογένεια" του θύματος. Αυτή αποτελείται από τους γονείς, το σύζυγο, τα τέκνα, τα αδέλφια, τον παππού και την γιαγιά καθώς και τους εγγονούς. Ποίοι δεν υπάγονται κατά τη νομολογία.

Η προβλεπόμενη από το άρθρο 932 ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, η οποία, όπως ρητώς ορίζεται στη διάταξη αυτή, «μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος», καταβάλλεται για την αποκατάσταση μη περιουσιακής ζημίας, που προξενήθηκε συνεπεία αδικοπραξίας, σε έννομα αγαθά του προσώπου, τα οποία δεν μπορούν να αποτιμηθούν (ΑΠ 800/78 ΝοΒ 27.724) και αποσκοπεί στην κάλυψη, όσο αυτό είναι δυνατό, του ψυχικού πόνου που τα μέλη της οικογένειας του θύματος υπέστησαν από τον θάνατο του προσφιλούς οικογενειακού τους προσώπου. Το ύψος αυτής ορίζεται κατά την εύλογη κρίση του δικαστηρίου, μετ' εκτίμηση του βαθμού του πταίσματος του υπόχρεου και του θύματος, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής θέσης του δικαιούχου και υπόχρεου, εκτιμώμενων των στοιχείων αυτών κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και του ορθού λόγου, που υπαγορεύουν την ύπαρξη κάποιας αναλογίας μεταξύ των στοιχείων αυτών και του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης, δεδομένου ότι το εύλογο αυτής δεν αποσυνδέεται εντελώς από το ανάλογο αυτής προς τα παραπάνω στοιχεία, με βάση τα οποία προσδιορίζεται το μέγεθος της (ΑΠ 1433/00 Ελ.Δ. 42.673, ΑΠ 1349/93 Ελ.Δ. 35.1272, ΑΠ 800/78 όπ. παρ., ΑΠ 602/92 Ελ.Δ. 34.1968, ΑΠ 1823/81 ΝοΒ 30.1076). Για τη θεμελίωση της σχετικής αξίωσης του δικαιούχου και της αντίστοιχης υποχρέωσης του υπαιτίου, απαιτείται, εκτός των άλλων, αφ' ενός μεν παράνομη και υπαίτια πράξη ή παράλειψη του υπόχρεου, αφ' ετέρου δε η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παράνομης και υπαίτιας συμπεριφοράς και του αποτελέσματος που συνεπείας αυτής επήλθε. Υπάρχει δε αιτιώδης σύνδεσμος, όταν η συμπεριφορά του υπαιτίου, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, κατά τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων, ήταν πρόσφορη (ικανή) να επιφέρει, εν όψει δε και των συγκεκριμένων συνθηκών επέφερε το επιζήμιο αποτέλεσμα (ΑΠ 1349/93 όπ. παρ.). Για το ορισμένο της σχετικής αγωγής δεν απαιτείται όπως ο ενάγων εξειδικεύει τα στοιχεία εκείνα που είναι προσδιοριστικά της κοινωνικής και περιουσιακής κατάστασης του δικαιούχου και του υπόχρεου, διότι το δικαστήριο προσδιορίζει το ποσό κατά την εύλογη κρίση του, μετ' εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που οι διάδικοι θέτουν υπόψη του, χωρίς την υπαγωγή του πορίσματος σε νομική έννοια (ΑΠ 1433/2000 όπ. παρ.).

Στο άρθρο 932 εδ. γ' ΑΚ, στο οποίο, όπως προαναφέρθηκε, ορίζεται ότι η χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης «μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος», δεν

προσδιορίζονται ειδικότερα τα μέλη αυτής, που είναι δικαιούχα χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης. Ο μη ειδικότερος προσδιορισμός από το νόμο των μελών της οικογένειας, δεν έγινε από το νομοθέτη, προφανώς διότι αυτός δεν θέλησε να προδιαγράψει δεσμευτικά τα όρια του θεσμού της οικογένειας, ο οποίος, από τη φύση του, υφίσταται αναγκαίως τις επιδράσεις των κοινωνικών διαφοροποιήσεων κατά τη διαδρομή του χρόνου, ώστε τα μέλη της, λαμβανομένων υπόψη των επιδράσεων αυτών, να περιορίζονται ή να επεκτείνονται. Κατά τη σαφή όμως έννοια της διάταξης αυτής, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενά συνδεόμενοι με το θύμα συγγενείς αυτού, αδιαφόρως αν συζούσαν με το θύμα ή διέμεναν χωριστά (Ολ. ΑΠ 762/92 ΝοΒ 46.919). Για τον προσδιορισμό των προσώπων της οικογένειας, υπό την έννοια αυτής σύμφωνα με το άρθρο 932 ΑΚ, δεν είναι πρόσφορη η ερμηνευτική προσφυγή στις διατάξεις των άρθρων 57, 1813, 1814, 1356, 1929 και 1930 ΑΚ, διότι ο προσδιορισμός της οικογένειας στις διατάξεις αυτές γίνεται για διαφορετικούς λόγους (κληρονομικούς κλπ), αν δε ο νομοθέτης ήθελε να συμπεριλάβει στα πρόσωπα της οικογένειας που δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης τα πρόσωπα εκείνα που αναφέρονται στις διατάξεις αυτές, θα όριζε τούτο ρητώς στο άρθρο 932, που όμως ηθελημένα δεν έπραξε, για τους παραπάνω αναφερόμενους λόγους (Καυκάς Εν. Δίκαιο εκδ. 5η τόμος 2ος σελ. 915 επ.). Στα πρόσωπα της οικογένειας του θύματος που δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι υπέστησαν ψυχική οδύνη, περιλαμβάνονται οι γονείς, ο σύζυγος, τα τέκνα, οι αδελφοί, ο παππούς και η γιαγιά καθώς και οι εγγονοί, διότι μεταξύ αυτών και του θύματος αναπτύσσεται, κατά κανόνα, λόγω της στενής συγγενικής σχέσης, έντονος δεσμός στοργής και αγάπης, η δε απώλεια του προσφιλούς τους συγγενικού προσώπου συνεπάγεται γι' αυτά έντονο ψυχικό πόνο (Ολ. ΑΠ 444/64 ΕΕΔ 23.845, ΑΠ 30/1961 ΝοΒ 8.711, ΑΠ 437/60 ΝοΒ 9.69, Καυκάς όπ. παρ., Ζέπος Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο έκδ.. 2η σελ. 759). Με διάφορες δικαστικές αποφάσεις έχει κριθεί ότι στην οικογένεια του θύματος, σύμφωνα με το άρθρο 932 ΑΚ δεν περιλαμβάνονται οι δευτέρου βαθμού συγγενείς εκ πλαγίου σύζυγοι αδελφών (ΑΠ 762/92 Ποιν. Χρ. ΜΒ 665), το κυοφορούμενο (ΑΠ 1153/93 Ελ.Δ. 36.321, ΑΠ 583/97 Ελ.Δ. 39.88), δεν περιλαμβάνονται ο σύζυγος και ο γιος της αδελφής του θύματος (επ' αδελφή γαμβρός και ανεψιός του) (Ολ. ΑΠ 21/2000 ΝοΒ 49.598) οι πρώτοι εξάδελφοι, οι θείοι και οι ανεψιοί του θύματος (ΑΠ 868/02 Ελ.Δ. 44.1276, ΕΑ 1707/97 Ελ.Δ. 38.867, 3448/96 Ελ.Δ. 37.1380). Κρίθηκε επίσης ότι δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης οι αγχιστείς πρώτου βαθμού (πεθερός, πεθερά, γαμπρός, νύφη) (ΑΠ 723/02 Ελ.Δ. 44.709, ΑΠ 185/98 Ελ.Δ. 39.838 αντίθετα ΑΠ 160/01 Ελ.Δ. 42.1543 με την οποία κρίθηκε ότι ο από θυγατέρα γαμπρός του θύματος ή η από υιό νύφη αυτού δεν δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης από μόνη τη συγγενική τους σχέση με το θύμα), οι μνηστοί (ΑΠ 614/95 ΝοΒ 44.2460), οι γαμβροί και νύφες (ΑΠ 1054/98 Ελ. Δ. 39.1551), τα τέκνα ενός των συζύγων από προηγούμενο γάμο του άλλου για το θάνατο του δευτέρου συζύγου

(ΑΠ 1228/96 Ελ.Δ. 38.561), τα ηλικίας τριών, ενός και ημίσεως ετών τέκνα του θύματος (ΑΠ 1236/93 Ελ.Δ. 36.135, ΑΠ 1471/97 Ελ.Δ. 39.538, ο εν διαστάσει σύζυγος υπό ορισμένες προϋποθέσεις (ΕΑ 5805/91 Ελ.Δ. 33.1495, 1588/97 Ελ.Δ. 39.401, 9751/97 Ελ.Δ. 39.1349). Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη απέρριψε την αγωγή των εναγόντων και ήδη εκκαλούντων Ε. Κ., Α. Κ., Ε. Κ., Γ. Γ., Δ. Γ. και Σ. Γ. ως προς το αίτημα αυτής περί επιδικάσεως χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ψυχικής οδύνης που οι τρεις πρώτοι εξ αυτών υπέστησαν από το θάνατο της νύφης τους (συζύγου του αδελφού τους) Μ. Κ. και οι λοιποί τρείς από το θάνατο του επ' αδελφή γαμπρού τους Α.Κ., ορθώς το νόμο ερμήνευσε και εφήρμοσε και όσα αντίθετα υποστηρίζουν αυτοί με την έφεσή τους και ζητούν την εξαφάνιση της εκκαλουμένης ως προς την παραπάνω διάταξη της και την παραδοχή της αγωγής τους και ως προς το αίτημα αυτό, είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

48/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Μπολοβίνης, Αριστείδης Σπυρόπουλος**).

Μηχανικοί. Τ.Ε.Ε. Αμοιβή για μελέτη. Καθυστέρηση του μηχανικού για τη σύνταξη της μελέτης, έκδοση αδείας κ.λ.π. Δικαιούται ο εργοδότης να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση οπότε η αμοιβή καταργείται και ισχύουν οι διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού για το έργο που εκτέλεσε ο μηχανικός μέχρι την υπαναχώρηση. Αγωγή από τη σύμβαση έργου απορρίπτεται.

Η σύμβαση, με την οποία ανατίθεται σε μηχανικό η εκπόνηση μελέτης, φέρει το χαρακτήρα της μισθώσεως έργου, βάσει της οποίας ο μηχανικός έχει υποχρέωση να εκτελέσει το έργο, εκπονώντας την αναληφθείσα μελέτη (άρθρο 681 Α.Κ.) και δικαιούται να λάβει τη συμφωνημένη αμοιβή (άρθρο 694 Α.Κ.), ή αν δεν συμφωνήθηκε, τη νόμιμη αμοιβή που καθορίζεται από το Π.Δ. 694/1974. Την αμοιβή του μηχανικού για τη μελέτη δύναται να αξιώσει, εκτός από τον ίδιο (ΑΕΔ 26/1993) και το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, ως υποκαθιστάμενο στα δικαιώματα του μηχανικού κατά τις διατάξεις του β.δ/τος της 30/31.5.1956 (Α.Π. 1256/1999 Ελλ. Δικ. 1999 σελ. 799, Α.Π. 537/1995 Ελλ. Δικ. 1996 σελ. 340, όπου και εκεί παραπομπές). Εξάλλου, στη μεταξύ του μηχανικού και εργοδότη σύμβαση για την εκπόνηση μελέτης, ισχύουν και οι λοιπές διατάξεις των άρθρων 681 επ. Α.Κ., μεταξύ των οποίων και εκείνη του άρθρου 686 § 1 Κ.Πολ.Δ. (ΕΑ 5700/1999 ΝοΒ 48.281), που ορίζει ότι αν ο εργολάβος δεν αρχίσει εγκαίρως την εκτέλεση του έργου ή αν, χωρίς υπαιτιότητα του εργοδότη επιβραδύνει την εκτέλεση στο σύνολο της ή εν μέρει με τρόπο που αντιβαίνει στη σύμβαση και καθιστά αδύνατη την έγκαιρη περάτωση του έργου, ο εργοδότης μπορεί να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, χωρίς να περιμένει το χρόνο της παράδοσης του έργου. Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του όρθρου 389 § 2 του ίδιου κώδικα, η υπαναχώρηση επιφέρει απόσβεση των υποχρεώσεων

για παροχή που πηγάζουν από τη σύμβαση και οι συμβαλλόμενοι έχουν αμοιβαία υποχρέωση να αποδώσουν τις παροχές που έλαβαν κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Τέλος, κατά τη διάταξη του άρθρου 387 § 2 του ως άνω κώδικα, στο δικαίωμα της (συμβατικής) υπαναχώρησης κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 389 έως 396. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών (686 § 1, 389 § 2, 387 § 2), σαφώς προκύπτει ότι εάν ο εργοδότης υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, επικαλούμενος κάποια από τις περιπτώσεις νόμιμης υπαναχώρησης, που αναφέρονται στο άρθρο 686 § 1 Α.Κ., η σύμβαση καταργείται από την αρχή (ex tune) και συνεπώς αποσβήνονται όλες οι από αυτήν υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, οι οποίοι πλέον υποχρεώνονται να αποδώσουν κάθε τι που έλαβαν σε εκτέλεση της συμβάσεως, κατά τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Επομένως, ο εργοδότης δεν έχει υποχρέωση από τη σύμβαση να αμείψει τον εργολάβο, ο οποίος αντιστοίχως δεν έχει αξίωση για την αμοιβή του, έχει όμως αξίωση από το άρθρο 904 Α.Κ., εφόσον ο πρώτος κατέστη πλουσιότερος άνευ νομίμου αιτίας, μάλιστα δε όταν το έργο που εκτελέστηκε μέχρι την υπαναχώρηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί απ' αυτόν (Καυκάς, Ενοχ. Δικ. Άρθρο 686 §2 σελ. 819, ολ Α.Π. 568/75 ΝοΒ 23.1080, Α.Π. 1093/73 Νσ6 22.776, ΕΑ 11988 /90 ελλ. Δικ. 1992 σελ. 911). Ο ισχυρισμός του εναγομένου εργοδότη περί υπαναχωρήσεως από τη σύμβαση, αποτελεί όχι γνήσια, αλλά καταχρηστική ένσταση, δηλαδή μ' αυτή ο τελευταίος αντιτάσσει άρνηση του αναφερόμενου στην αγωγή δικαιώματος του εργολάβου περί καταβολής της αμοιβής του με βάση τη σύμβαση, οπότε σε περίπτωση που αποδεχθεί τέτοια υπαναχώρηση απορρίπτεται η αγωγή (βλ. Μπαλή, Ενοχ. Δικ. έκδ. 3η σελ. 323 § 91 αριθ. 6)

Ο εκκαλών, προκειμένου να προβεί στην ανέγερση νέας διώροφης οικοδομής με υπόγειο επί οικοπέδου του, που βρίσκεται στο Αίγιο και στη συμβολή των οδών Κουλούρας, Ρήγα Φεραίου και Σελινούντος, ανέθεσε, την 25.9.1996, στον υποκαθιστάμενο από το εφεσίβλητο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος πολιτικό υπομηχανικό Ν.Τ., κάτοικο Αιγίου, την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών για την έκδοση από το Πολεοδομικό Γραφείο Αιγιαλείας οικοδομικής άδειας για την ανέγερση της ανωτέρω οικοδομής. Επίσης, ο εκκαλών, λόγω της απουσίας του στην Αθήνα, εξουσιοδότησε την 20.10.1995, τον ίδιο μηχανικό να προβεί στην αναγκαία διαδικασία για λογαριασμό του στο ΤΑΣ και την Πολεοδομία Αιγίου για την έκδοση δανείου ανακατασκευής της υπάρχουσας επί του παραπάνω οικοπέδου του σεισμόπληκτης οικοδομής και την επίβλεψη κατεδαφίσεώς της. Ο προαναφερόμενος όμως μηχανικός, μετά την κατεδάφιση της σεισμόπληκτης αυτής οικοδομής, που έγινε με τη δική του επίβλεψη, αδρανούσε να προβεί στην εκπόνηση των μελετών κατασκευής του έργου και την υποβολή αιτήσεως στο Πολεοδομικό Γραφείο Αιγιαλείας για την έκδοση οικοδομικής άδειας. Έτσι, δημιουργήθηκαν προστριβές μεταξύ αυτού και του εκκαλούντος, ο οποίος πληροφορήθηκε ότι από την καθυστέρηση αυτή υπήρχε κίνδυνος να απωλέσει το σεισμόπληκτο δάνειο. Κατόπιν τούτου, ο τελευταίος υπαναχώρησε από τη σύμβαση, χωρίς να τάξει στον ως άνω μηχανικό προθεσμία για την εκπλήρωση της παροχής, καθόσον από την όλη στάση του το μέτρο τούτο θα ήταν άσκοπο,

ενόψει και του γεγονότος ότι αυτός είχε διοριστεί ήδη ως δημόσιος υπάλληλος στο ΤΑΣ Αιγίου και δεν μπορούσε να ασκήσει καθήκοντα ιδιώτη μηχανικού επ' αμοιβή (Α.Π. 1019/1998 Ελλ. Δικ. 40. 127). Ειδικότερα, ο εκκαλών, περί τα μέσα Νοεμβρίου 1997, επισκέφθηκε το γραφείο του ανωτέρω μηχανικού και δήλωσε προς αυτόν ότι, λόγω της αδικαιολόγητης καθυστέρησης του, ως προς την εκπόνηση των μελετών κατασκευής του έργου και την έκδοση της οικοδομικής άδειας, ανακαλεί την εντολή που του έχει δώσει και ότι τον παύει από μηχανικό του. Ακολούθως, ο εκκαλών ανέθεσε την εκτέλεση του έργου στον πολιτικό μηχανικό Α.Α., ο οποίος προέβη στις αναγκαίες μελέτες και με βάση αυτές εκδόθηκε η 353/1998 άδεια οικοδομής του Πολεοδομικού Γραφείου Αιγιαλείας. Με τη γενόμενη αυτή υπαναχώρηση, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη, η σύμβαση έργου καταργήθηκε από την αρχή και ως εκ τούτου αποσβέστηκαν όλες οι από αυτήν υποχρεώσεις των συμβαλλομένων. Συνεπώς, ο εκκαλών δεν έχει υποχρέωση από τη σύμβαση να αμείψει το μηχανικό, ο οποίος αντιστοίχως δεν έχει αξίωση για την αμοιβή του, έχει όμως αξίωση από το άρθρο 904 Α.Κ. για το έργο που εκτέλεσε μέχρι την υπαναχώρηση και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον πρώτο. Ενόψει αυτών, η αγωγή, με την οποία ζητείται να υποχρεωθεί ο εκκαλών να καταβάλει την αμοιβή του παραπάνω μηχανικού για το έργο που εκτέλεσε για λογαριασμό του, με βάση τη μεταξύ τους σύμβαση, είναι απορριπτέα ως αβάσιμη.

51/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Σακελλάρης, Σωτήρης Αμούργης**).

Οικογένεια. Περιλαμβάνει τους γονείς, τα αδέλφια, τον παππού και τη γιαγιά. Συνεπώς μόνο αυτοί δικαιούνται να εισπράξουν αποζημίωση για ψυχική οδύνη και όχι και οι θείοι του θύματος.

Κατά την διάταξη του άρθρου 932 Α.Κ., σε περίπτωση θανατώσεως προσώπου από αδικοπραξία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει χρηματική ικανοποίηση στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Στη διάταξη αυτή δεν γίνεται προσδιορισμός της έννοιας του όρου «οικογένεια του θύματος». Κατά τη σαφή της όμως έννοια, που απορρέει από το σκοπό της θεσπίσεώς της, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενώς συνδεόμενοι συγγενείς του θανατωθέντος, αδιαφόρως αν συζούσαν μ' αυτόν ή διέμειναν χωριστά (Ολ. ΑΠ. 762/1992 ΝοΒ 40.919). Στην κατηγορία αυτή των προσώπων ανήκουν: 1) οι γονείς του θανόντος, 2) τα αδέλφια του και 3) ο παππούς και η γιαγιά του (ΑΠ. 163/1990 ΝοΒ 39.612), όχι όμως και θείοι του (ΑΠ. 520/1994 Ελλ. Δικ. 1996, σελ. 64, ΕΑ \707/1997 Ελλ. Δικ. 1997, σελ. 867 , ΕΑ. 5483/1993 Ελλ. Δικ. 1995, σελ. 202, ΕΑ. 3720/1993

Ελλ. Δικ. 1995, σελ. 203). Συνεπώς, η αγωγή, κατά το μέρος που ασκείται από τους τέσσερις (4) τελευταίους ενάγοντες, θείους του θανόντος, είναι μη νόμιμη, αφού αυτοί, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην ανωτέρω μείζονα σκέψη, δεν περιλαμβάνονται στην έννοια του όρου «οικογένεια του θύματος» και ως εκ τούτου δεν δικαιούνται χρηματικής ικανοποιήσεως, λόγω ψυχικής οδύνης, για το θάνατο του ανεψιού τους.

122/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Ευάγγελος Τρίγκας**).

Δάνειο. Συμφωνία με ιδιωτικό έγγραφο η εξόφληση να γίνει με μεταβίβαση ακινήτου. Δεν πρόκειται περί συμβιβασμού αφού η συμφωνία δεν υποβλήθηκε στο συμβολαιογραφικό έγγραφο. Άρα οφείλεται το δάνειο.

Στις 6.11.2000 οι διάδικοι, με ταυτόχρονο ιδιωτικό συμφωνητικό, συμφώνησαν να μεταβιβάσει ο εναγόμενος στον ενάγοντα, για ολοσχερή εξόφληση των οφειλόμενων παραπάνω ποσών, ένα χωράφι, επιφάνειας ενός στρέμματος, στη θέση «Κουτσοχερέικα» περιοχής Λακόπετρας Αχαΐας. Το συμφωνητικό όμως τούτο δεν υλοποιήθηκε μέχρι δε σήμερα ο εναγόμενος δεν μεταβίβασε στον ενάγοντα το πιο πάνω ακίνητο. Ούτε παράγει αποτελέσματα για τον τελευταίο, αφού η σχετική συμφωνία δεν υποβλήθηκε στον τύπο του Συμβολαιογραφικού εγγράφου, όπως ορίζουν τα άρθρα 166 και 369 ΑΚ. Επομένως δεν μπορεί να γίνει λόγος για εξώδικη συμβιβαστική επίλυση της ένδικης διαφοράς, εφόσον ο ενάγων δεν μπορεί ν' αξιώσει την εκτέλεση της προεκτεθείσας συμφωνίας. Άρα ο εναγόμενος εξακολουθεί να οφείλει στον ενάγοντα τα παραπάνω ποσά, με τους νόμιμους τόκους από την ημερομηνία που είχε οριστεί για την επιστροφή τους.

126/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαρίνα Μπεβούδα, Παύλος Χρονόπουλος**).

Ηθική βλάβη από εξύβριση με εξυβριστικά συνεχή τηλεφωνήματα. Χρηματική ικανοποίηση αυτού που εξυβρίζεται (932 Α.Κ.).

Με την υπ' αριθμ. 370/132001 τελεσίδικη απόφαση του Τριμελούς Πλημ/κείου Ηλείας οι εκκαλούντες καταδικάσθηκαν σε ποινή φυλακίσεως 40 ημερών έκαστος για την κατ' εξακολούθηση εξύβριση της εναγούσης (ίδετε προσκομιζόμενη απόφαση). Από τα εκτεθέντα περιστατικά αποδεικνύεται ότι την αδικοπραξία σε βάρος της εναγούσης τέλεσαν οι δύο πρώτοι των εναγομένων όχι όμως και η τρίτη όπως ορθά εδέχθη και το πρωτόδικο δικαστήριο και θα πρέπει

ο σχετικός πρώτος λόγος της εφέσεως της εναγούσης ν' απορριφθεί ως ουσία αβάσιμος όπως και ο συναφής λόγος της εφέσεως των εναγομένων. Τέλος εν όψει των συνθηκών, υφ' ας ετελέσθη, από μέρους των εναγομένωνεκκαλούντων, η σε βάρος της ενάγουσας αδικοπραξία (εξύβριση μέσω τηλεφωνημάτων), της συχνότητος, του υβριστικού περιεχομένου, τηλεφωνημάτων (πέντε έως έξι την ημέρα επί μήνες), του περιεχομένου των ύβρεων (να μη χαρείς το παιδί σου, να γαμηθείς πουτάνα), στην υποστάσα ηθική βλάβη ενάγουσα πρέπει να επιδικασθεί ως χρηματική της ικανοποίηση το ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) δρχ. καταβλητέο από κάθε ένα ενάγοντα, το οποίο (ποσό), μετά την στάθμιση των κατά νόμο στοιχείων ιδιαίτερα δε της υπαιτιότητας των δύο πρώτων εναγομένων και της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης αυτών και της ενάγουσας κρίνεται εύλογο και δίκαιο (αρθ. 932 ΑΚ).

171/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευτυχία Αναστασιάδου, Κώστας Χαλιώτης**).

Αδικοπραξία (914 Α.Κ.). Προυποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για τη θεμελίωση της σχετικής αξίωσης. Έννοια της αμέλειας. Σύμβαση και αδικοπραξία. Πότε η παράβαση της σύμβασης μπορεί να θεμελιώνει αξίωση και από αδικοπραξία. Γενικό καθήκον του να μη ζημιώνει κανείς άλλον υπαιτίως.

Για τη θεμελίωση αξιώσεως προς αποζημίωση από αδικοπραξία με βάση τις διατάξεις του αρθρ. 914 ΑΚ απαιτείται να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις : α) πράξη ή παράλειψη του δράστη που να είναι παράνομη, β) η πράξη ή παράλειψη να είναι υπαίτια, δηλαδή να οφείλεται σε δόλο ή αμέλεια αυτού, γ) ζημία και δ) αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του νόμιμου λόγου ευθύνης και της ζημίας, η οποία υπάρχει όταν κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και της λογικής η συμπεριφορά αυτή ήταν ικανή υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες και κατά τη συνήθη και κανονική πορεία των πραγμάτων να επιφέρει το επιζήμιο αποτέλεσμα, το οποίο πράγματι επέφερε (βλ. ΑΠ 812/1998 Ελλ. Δ/νη 39.1548). Μόνη η πρόκληση της ζημίας δεν καθιστά την πράξη που την επέφερε παράνομη. Απαιτείται προσβολή κανόνα δικαίου που απονέμει δικαίωμα ή προστατεύει συμφέρον (βλ. ΑΠ 812/1998 ό.π., Εφ Αθ 4944/1993 Ελλ. Δ/νη 37.1612). Παράνομη προσβολή αλλότριου δικαιώματος υφίσταται ιδίως όταν προσβάλλεται απόλυτο δικαίωμα, όπως επί της προσωπικότητας σε όλες της τις εκδηλώσεις, της κυριότητας και των λοιπών εμπραγμάτων δικαιωμάτων, όπως είναι και η από υπαιτιότητα κατά οποιοδήποτε τρόπο μείωση της συναλλακτικής αξίας του πράγματος, καθώς και το δικαίωμα επί της νομής ή κατοχής (βλ. Καυκά, Ενοχ. Δίκ., 6η έκδ. υπ' αρθρ. 914, παρ. 6 Β, Γεωργιάδη, στον ΑΚ Γεωργιάδη Σταθόπουλου, αρθρ. 914 αρ. 33 επ.). Από τις διατάξεις των αρθρ. 914 και 330 ΑΚ προκύπτει, ότι αμέλεια, η οποία θεμελιώνει τόσο την

αδικοπρακτική όσο και τη δικαιοπρακτική ευθύνη εκείνου που από ενέργεια του προκλήθηκε ζημία σε τρίτο, υπάρχει όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές, δηλαδή η επιμέλεια την οποία καταβάλει ο συνετός άνθρωπος μέσα στον κύκλο της επαγγελματικής του δραστηριότητας (βλ. ΑΠ 90/1993 Ελλ Δνη 36.1057). Εξάλλου, η αποζημίωση, κατά τις διατάξεις των άρθρων 914, 297 και 298 ΑΚ, περιλαμβάνει τη διαφορά ανάμεσα στην παρούσα περιουσιακή κατάσταση αυτού που ζημιώθηκε και σε εκείνη στην οποία θα βρισκόταν αν το γεγονός που επέφερε τη ζημία δεν είχε συμβεί (βλ. ΑΠ 90/1993 ό.π.). Περαιτέρω, η υπαίτια ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη, με την οποία παραβιάζεται η σύμβαση μπορεί να θεμελιώσει εκτός από τη συμβατική και αξίωση από αδικοπραξία, όταν και χωρίς τη συμβατική σχέση η διαπραττόμενη παραπάνω πράξη ή παράλειψη θα ήταν παράνομη, διότι αντίκειται στο επιβαλλόμενο από το δίκαιο, κατ' αρθρ. 914 ΑΚ, γενικό καθήκον του να μην ζημιώνει κανείς άλλον υπαιτίως, χωρίς να απαιτείται προς τούτο και η συνδρομή κάποιου άλλου στοιχείου (βλ. Ολ. ΑΠ 967/1973 ΝοΒ 22.505, ΑΠ 1600/2002 Ελλ. Δ/νη 44.768, ΑΠ 47/1996 ΝοΒ 46.246, Εφ Αθ. 108/1998 ΝοΒ 47.614, Εφ. Πειρ. 38/1995 Ελλ. Δ/νη 36.1313).

198/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Λαμπρόπουλος, Γεράσιμος Παρασκευόπουλος, Διονύσιος Βασιλόπουλος, Δημήτριος Λειβαδάς**).

Αδικοπραξία (αυτοκινητικό ατύχημα), Αποζημίωση για ό,τι θα κέρδιζε στο μέλλον ο τραυματισθείς. Αίτημα της αγωγής να επιδικασθεί ολόκληρο το ποσό της αποζημίωσης επειδή υπάρχει "σπουδαίος λόγος". Αν όμως κριθεί ότι δεν υπάρχει σπουδαίος λόγος, δεν απορρίπτεται η αγωγή, αλλά επιδικάζεται η αποζημίωση με μηνιαίες δόσεις.

Σε περίπτωση που κατέστη ανίκανος προς εργασία ή μειώθηκε η ικανότητα του προς εργασία, έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον κατά νόμο υπόχρεο, ως αποζημίωση και κάθε τι που στο μέλλον με βάσιμη πιθανότητα και κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων θα κέρδιζε, αν δε γινόταν λόγω της σωματικής του βλάβης, ανίκανος προς εργασία ολικώς ή μερικώς. Η αποζημίωση του παθόντα για στέρηση προσόδων από την εργασία του, εφόσον μεν αναφέρεται στο χρόνο μέχρι την άσκηση της αγωγής, μπορεί να πληρωθεί με καταβολή κεφαλαίου εφάπαξ, αν όμως αναφέρεται στο μέλλον καταβάλλεται σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα. Σε περίπτωση που υπάρχει, σπουδαίος λόγος, ο οποίος πρέπει να εκτίθεται στην αγωγή, μπορεί και η αναφερόμενη στο μέλλον αποζημίωση, να επιδικασθεί σε κεφάλαιο εφάπαξ. Αν το ζήτημα για την καταβολή αποζημίωσης για το χρόνο μετά την έγερση της αγωγής με κεφάλαιο εφάπαξ, δε συνοδεύεται από περιστατικά, τα οποία να συνιστούν το σπουδαίο λόγο, ώστε να δικαιολογείται η εφάπαξ

καταβολή, η αγωγή δεν απορρίπτεται ως αόριστη ή ως μη νόμιμη, αλλά σε περίπτωση, που αποδειχθεί ως κατ' ουσίαν βάσιμη, η αποζημίωση θα επιδικασθεί σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα. Και τούτο καθόσον στο αίτημα περί καταβολής κεφαλαίου εφάπαξ, περιλαμβάνεται και το αίτημα καταβολής σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα, αφού ο τελευταίος αυτός τρόπος καταβολής αποτελεί τον κανόνα, ενώ η καταβολή κεφαλαίου εφάπαξ, αποτελεί την εξαίρεση, η οποία ισχύει μόνον όταν αποδειχθεί ο επικαλούμενος σπουδαίος λόγος.

214/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Μπολοβίνης, Δημοσθένης Σπαθής**).

Υπερημερία σε αμφοτεροβαρείς συμβάσεις. Ο μη υπερήμερος συμβαλλόμενος μπορεί να τάξει προθεσμία (383 Α.Κ.) για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του άλλου με τη δήλωση ότι αν παρέλθει η προθεσμία αποκρούει την παροχή. Αυτό το στοιχείο (της προθεσμίας κ.λ.π.) πρέπει να αναφέρεται στην αγωγή, αλλιώς αυτή είναι αόριστη.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 383 έπ. ΑΚ και 216 Κ. Πολ.Δικ., σαφώς συνάγεται ότι επί αμφοτεροβαρών συμβάσεων αν ένας από τους συμβαλλομένους ευρίσκεται σε υπερημερία ως προς την παροχή που οφείλει, έχει δικαίωμα ο άλλος να του τάξει εύλογη προθεσμία για εκπλήρωση δηλώνοντας συνάμα ότι μετά την πάροδό της αποκρούει την παροχή. Το τελευταίο αυτό στοιχείο πρέπει να περιλαμβάνεται στον ισχυρισμό του ενάγοντος δανειστού διότι διαφορετικά αυτός (ισχυρισμός) είναι απορριπτέος ως αόριστος. Η αναγραφή των συγκεκριμένων στοιχείων της αγωγής ή κάποιου κονδυλίου ή αιτήματος αυτής είναι απαραίτητη για να μπορέσει ο εναγόμενος να αμυνθεί αλλά και το δικαστήριο να διατάξει τις επιβαλλόμενες αποδείξεις και να ελέγξει το κατά νόμο βάσιμο αυτών (ΑΠ 365/2000 Δνη 41, 1301). Η έλλειψη ή ανεπαρκής ή ασαφής αναφορά κάποιου από τα στοιχεία αυτά, καθιστά την αγωγή αόριστη και συνιστά έλλειψη προδικασίας που εξετάζεται αυτεπαγγέλτως διότι ανάγεται στη δημόσια τάξη. Η αοριστία αυτή δεν μπορεί να συμπληρωθεί ούτε με τις προτάσεις ούτε με την παραπομπή σε άλλα έγγραφα, ούτε με την εκτίμηση των αποδείξεων (ΑΠ 1374/1994 Δνη 37, 683). Στην προκειμένη περίπτωση και όσον αφορά τον πρώτο εναγόμενο, ο ενάγων ισχυρίσθηκε στην αγωγή του ότι κατήρτισε με τον πρώτο εναγόμενο σύμβαση έργου δυνάμει της οποίας ο τελευταίος ανέλαβε την υποχρέωση να κατασκευάσει διάφορες ξυλουργικές εργασίες στην κατοικία του ενάγοντος. Ότι ο εναγόμενος αυτός κατά μήνα Σεπτέμβριο 1995 είχε λάβει έναντι αμοιβής του 920.000 δραχμές ενώ η αξία των εργασιών που είχε εκτελέσει δεν υπερέβαινε το 1/3 της συμφωνηθείσης αμοιβής (1.850.000) και ότι δεν έκαμε άλλες εργασίες δια τούτο αυτός αναγκάστηκε να εξεύρει άλλο τεχνίτη, δια τούτο και υποχρεούται να του επιστρέψει το ποσό των 300.000 δραχμών. Όμως ο ενάγων, σύμφωνα με τα παραπάνω, δια την πληρότητα του αιτήματος του, δεν ισχυρίζεται ότι του

έταξε εύλογη προθεσμία για εκπλήρωση των συμφωνηθεισών εργασιών δηλώνοντας ταυτόχρονα ότι μετά την πάροδο της προθεσμίας αποκρούει την παροχή, και έτσι το αίτημα τούτο είναι αόριστο και πρέπει να απορριφθεί, ως προς τον πρώτο εναγόμενο.

215/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Πολυτίμη Αθανασοπούλου – Κολοκούρη, Γεώργιος Κατσιγιάννης**).

Δωρεά αιτία θανάτου αμετάκλητη. Ανακαλείται για βαρύ παράπτωμα του δωρεοδόχου και μάλιστα άτυπα έστω και αν πρόκειται για δωρεά ακινήτου. Διάθεση του αντικειμένου από το δωρητή όσο εκκρεμούσε η αίρεση (της προαποβιώσεως) είναι άκυρη.

Από τα άρθρα 2034 και 505 έως 509 ΑΚ σαφώς συνάγεται ότι η δωρεά αιτία θανάτου που συμφωνήθηκε αμετάκλητη, ανακαλείται μόνο αν ο δωρεοδόχος φάνηκε με βαρύ παράπτωμα αχάριστος απέναντι στο δωρητή ή τον σύζυγο του ιδίως αν αθέτησε την υποχρέωση του να διατρέφει τον δωρητή. Ως αχαριστία νοείται οποιαδήποτε βαριά αντικοινωνική συμπεριφορά ή διαταγή του δωρεοδόχου, η οποία αποτελεί παράβαση των κανόνων του δικαίου ή των αντιλήψεων που επικροτούν στην κοινωνία για την ηθική ή την ευπρέπεια, οφείλεται δε σε υπαιτιότητά του και μπορεί να του καταλογισθεί. Η δωρεά ανακαλείται με δήλωση του δωρητή προς τον δωρεοδόχο που πρέπει να περιέχει τον λόγο της ανάκλησης, δεν υποβάλλεται σε τύπο ακόμη και αν η δωρεά αφορά ακίνητο, έχει ενοχική ενέργεια και επιφέρει από την στιγμή που θα περιέλθει στον δωρεοδόχο, την ανατροπή της δωρεάς, εφόσον ο λόγος είναι όχι μόνο νόμιμος αλλά και αληθινός.

Εξάλλου από το συνδυασμό των άρθρων 2032, 201 και 266 ΑΚ ανάγεται ότι στην περίπτωση της δωρεάς αιτίας θανάτου, μόλις πληρωθεί η αίρεση της προαποβίωσης του δωρητή ή της σύγχρονης αποβίωσης και των δύο συμβαλλομένων, το αντικείμενο που δωρίθηκε περιέχεται στο δωρεοδόχο, ενώ είναι αυτοδικαίως άκυρη κάθε άλλη διάθεση του, την οποία έκαμε ο δωρητής όσο εκκρεμούσε η αίρεση (κ. Παπαδόπουλος Αγωγής Κληρονομικού Δικαίου σελ. 423, Γεωργιάδης – Σταθόπουλος Αστικός Κώδιξ υπ' αριθμ. 2033 επ., ΑΠ 1275/1994 Δνη 37 σελ. 638).

219/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Πολυχρονόπουλος, Κωνσταντίνος Σπυρόπουλος**).

Πώληση πράγματος κατά γένος ορισμένο. Δικαιώματα του αγοραστή σε περίπτωση έλλειψης ιδιότητας ή ύπαρξης ελαττώματος όταν ο πωλητή το απέκρυψε δόλια. Έννοια πράγματος κατά γένος ορισμένο. Προσωρινώς εκτελεστή απόφαση. Καταβολή του

ποσού. Αίτημα για την επιστροφή. Μείωση του χρηματικού ποσού που οφείλεται από το εφετείο. Διατάσσεται η επιστροφή του επί πλέον καταβληθέντος εντόκως όχι από την καταβολή, αλλά από την κοινοποίηση της εφετειακής απόφασης.

Επειδή, κατά το αρθρ. 561 του ΑΚ, όταν η πώληση αφορά πράγμα κατά γένος ορισμένο, αν κατά τον χρόνο που ο κίνδυνος μεταβαίνει στον αγοραστή λείπει ιδιότητα που είχε συμφωνηθεί ή υπάρχει ελάττωμα και ο πωλητής το απέκρυψε δολίως, ο αγοραστής δικαιούται, αντί για αναστροφή ή μείωση του του τιμήματος ή αντικατάσταση, ν' απαιτήσει αποζημίωση για τη μη εκτέλεση της συμβάσεως, ως τέτοια δε νοείται αυτή που προήλθε από την έλλειψη της ιδιότητας ή την ύπαρξη του ελαττώματος και μπορεί να περιλαμβάνει τόσο τη θετική όσο και την αποθετική ζημία. Ο χρόνος μετάβασης του κινδύνου στον αγοραστή ρυθμίζεται από τις διατάξεις των αρθρ. 522 524 του ΑΚ. Αν πρόκειται για κινητά ο κίνδυνος μεταβαίνει στον αγοραστή με την παράδοση τους σύμφωνα με το αρθρ. 522 παρ. 1 σε συνδυασμό με τις διατάξεις των αρθρ. 976 επ. του ΑΚ (βλ. ΑΠ 894/2000, Δνη 2000, 1661, 524/95, Δνη 96, 1359, ΕφΑθ. 773/99, Δνη 99, 1190, 1324/93, Δνη 96, 1671, 9917/90, Δνη 91, 1673, 539/90, Δνη 94, 491). Ενοχή γένους υπάρχει όταν το αντικείμενο της παροχής προσδιορίζεται με βάση τα γνωρίσματα μίας ολόκληρης κατηγορίας αγαθών τα οποία ο οφειλέτης θα λάβει για να εκπληρώσει την παροχή καθώς και όταν ο προσδιορισμός κατά γένος γίνεται κατά τη βούληση των μερών και από άλλα πλην των ιδιοτήτων της κατηγορίας γνωρίσματα (βλ. ΑΠ 1709/99, Δ/νη 2000, 1035). Παροχή περιορισμένου (καταχρηστικού) γένους υπάρχει και όταν το γένος προσδιορίζεται από μικρότερο κύκλο πραγμάτων (βλ. 312/99, Δνη 99, 1363).

Επειδή, όπως δεν αμφισβητείται, οι εναγόμενοι σε εκτέλεση της εκκαλουμένης αποφάσεως κατέβαλαν στην ενάγουσα το ποσό των 600.000 δρχ. για το οποίο η απόφαση είχε κηρυχθεί προσωρινώς εκτελεστή, ήδη δε με την έφεση και τις προτάσεις τους ζητούν την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση και την επιστροφή του ποσού αυτού με τον νόμιμο τόκο από την 1972001 (ημέρα της καταβολής). Το αίτημα είναι νόμιμο, στηριζόμενο στις διατάξεις του αρθρ. 914 του ΚΠολΔ, με τη διευκρίνιση ότι τόκοι οφείλονται από της επιδόσεως της παρούσας απόφασης, κατ' αρθρ. 345 και 346 του ΑΚ (βλ. ΑΠ 832/94, Δνη 97, 1092, ΕφΑθ. 3268/99, ΝοΒ 48, 483, 8776/98, Δνη 99, 1592, 1119/98, Δνη 98, 629, 5639/97, Δνη 98, 436, Κρητικός, υπό την ΕφΑθ. 9756/95, Δνη 96, 698). Επομένως, εφόσον το ποσό που πρέπει να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να καταβάλουν στην ενάγουσα είναι μικρότερο από το ποσό που κατέβαλαν σε εκτέλεση προσωρινής εκτελεστής διατάξεως της εκκαλουμένης αποφάσεως, το αίτημα πρέπει να γίνει δεκτό εν μέρει και ουσία βάσιμο, να διαταχθεί η επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και να υποχρεωθεί η ενάγουσα να καταβάλει συμμέτρως στους εναγομένους τη διαφορά (σε Ευρώ!) εκ δρχ. 176.960 (600.000 423.040), δηλαδή 259,66 ΕΥΡΩ στον καθένα, εντόκως από της επιδόσεως της παρούσας αποφάσεως.

253/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παρασκευή Σφαέλου, Γεράσιμος Παρασκευόπουλος**).

Αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση χρέους. Για τη σύστασή της απαιτείται έγγραφο. Αν αναφέρεται και η αιτία της αναγνώρισης, τότε υφίσταται κατ' αρχήν αιτιώδης αναγνωριστική σύμβαση χρέους που είναι ισχυρή (361 Α.Κ.) και δεν είναι ανάγκη να γίνει εγγράφως.

Από τη διάταξη του άρθρου 873 ΑΚ προκύπτει, ότι η αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση χρέους, για τη σύσταση της οποίας απαιτείται έγγραφο, αναφέρεται σε χρέος υφιστάμενο και δημιουργεί ενοχή ανεξάρτητη από την αιτία αυτού. Επομένως, εάν στη δήλωση για υπόσχεση ή αναγνώριση αναφέρεται η αιτία για την οποία έγινε η δήλωση, τότε υφίσταται κατ' αρχήν αιτιώδης αναγνωριστική σύμβαση χρέους, η οποία είναι ισχυρή σύμφωνα με το άρθρο 361 ΑΚ ως κάθε σύμβαση, έχει σκοπό την επιβεβαίωση υφιστάμενης ενοχής, την οποία διασφαλίζει από ενδεχόμενα ελαττώματα και δεν είναι ανάγκη να γίνει εγγράφως, εκτός εάν παρά την αναφορά της αιτίας στη δήλωση γίνεται με την αγωγή επίκληση, ότι θελήθηκε από τους συμβληθέντες να δημιουργηθεί με αυτήν αυτοτελής ενοχή και μάλιστα τέτοια ανεξάρτητη από την αιτία του χρέους (ΑΠ 276/1983 Ελλ. Δικ. 24. 957, Εφ. Αθ. 786/1997 Ελλ. Δικ. 41. 202, Εφ. Θεσ. 1330/1998 Αρμ. 52. 849, Εφ. Πειρ. 993/1993 Ελλ. Δικ. 35. 1274). Σύμφωνα με το εκτιθέμενο στην προηγούμενη σκέψη περιεχόμενο της η ένδικη αγωγή είναι νόμιμη, στηριζόμενη στην επικαλούμενη αιτιώδη αναγνωριστική ή επιβεβαιωτική σύμβαση χρέους (ΑΚ 361) και όχι στην κατά την ΑΚ 873 αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση χρέους, καθόσον δεν αναφέρεται σ' αυτή (αγωγή) ότι οι διάδικοι θέλησαν δι' εγγράφων να δημιουργήσουν αυτοτελή ενοχή και μάλιστα ανεξάρτητη από την αιτία του χρέους.

257/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλκαίος Βγενόπουλος, Νίκος Τρίγκας**).

Συκοφαντική δυσφήμηση με κατάθεση μάρτυρα ενώπιον δικαστηρίου. Αγωγή του συκοφαντηθέντος για χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη. Περιστατικά.

Κατά την συζήτηση της αίτησης αυτής στις 2 Αυγούστου 2001 ενώπιον του προαναφερθέντος δικαστηρίου ο εναγόμενος της κρινόμενης αγωγής Δ.Α. κατέθεσε ενόρκως αναφερόμενος στον ενάγοντα, ότι ο τελευταίος «ασχολείται με φούντα, πουλάει φούντα». Τα ανωτέρω κατατεθέντα ήταν ψευδή και αυτό το

γνώριζε ο εναγόμενος και μπορούσαν αντικειμενικά να βλάψουν την τιμή και την υπόληψη του ενάγοντος αφού έτσι εμφανιζόταν ως έμπορος ναρκωτικών. Έλαβαν δε γνώση των ανωτέρω κατατεθέντων ο Δικαστής, ο Γραμματέας, οι παριστάμενοι Δικηγόροι και όλοι οι παρευρισκόμενοι στο ακροατήριο. Για την πράξη αυτή ο ενάγων υπέβαλε έγκληση ενώπιον του Εισαγγελέα Πλημ/κών Πατρών, ο οποίος άσκησε ποινική δίωξη κατά του εναγομένου για συκοφαντική δυσφήμιση και ψευδορκία μάρτυρα, παραπεμφθείς δε ο τελευταίος στο Τριμελές Πλημ/κείο Πατρών την 2.12.2002 κατεδικάσθη σε φυλάκιση εννέα μηνών δυνάμει της υπ' αριθμ. 5414/2002 του προαναφερομένου δικαστηρίου.

284/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ντίνος Βγενόπουλος, Ευάγγελος Στεφανάτος**).

Καταδολίευση δανειστών. Για τη διάρρηξη της απαλλοτριωτικής πράξης του οφειλέτη πρέπει να έγινε αυτή με πρόθεση βλάβης του δανειστή ενώ θεωρείται ότι υπάρχει όταν ο οφειλέτης γνωρίζει ότι με την απαλλοτρίωση θα περιέλθει σε τέτοια οικονομική κατάσταση ώστε να μην ικανοποιηθεί ο δανειστής από την υπόλοιπη περιουσία. Η αφερεγγυότητα πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο έγερσης της αγωγής. Μεταγενέστερη του χρόνου έγερσης της αγωγής με εγγραφή προσημείωσης, δεν

Κατά το άρθρο 939 Α.Κ., οι δανειστές έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν κατά τους όρους των επόμενων άρθρων τη διάρρηξη κάθε απαλλοτριώσεως, που έγινε από τον οφειλέτη προς βλάβη τους, εφόσον η υπόλοιπη περιουσία δεν αρκεί για την ικανοποίησή τους. Κατά δε το άρθρο 941 § 1 του αυτού κώδικα, η απαλλοτρίωση υπόκειται σε διάρρηξη, αν αυτός υπέρ του οποίου έγινε (τρίτος) γνώριζε ότι ο οφειλέτης απαλλοτριώνει προς βλάβη των δανειστών του. Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών, για τη διάρρηξη της απαλλοτριωτικής πράξης του οφειλέτη, πρέπει να έγινε αυτή με πρόθεση βλάβης του δανειστή, η οποία πρόθεση πρέπει να θεωρείται ότι υπάρχει, όταν αυτός (οφειλέτης) γνωρίζει ότι με την απαλλοτρίωση του περιουσιακού του στοιχείου θα περιέλθει σε τέτοια οικονομική κατάσταση, ώστε η περιουσία που του απομένει να μην αρκεί για την ικανοποίηση του δανειστή, αφού στην περίπτωση αυτή, είναι προφανές ότι ο οφειλέτης γνωρίζει ότι συνέπεια της πράξεώς του είναι η βλάβη του δανειστή, την οποία αποδέχεται. Πρέπει δε η αφερεγγυότητα αυτή του οφειλέτη, που είναι ένα από τα στοιχεία της βάσης της περί διαρρήξεως αγωγής, να υπάρχει κατά το χρόνο εγέρσεως αυτής, που είναι ο κρίσιμος χρόνος για τον προσδιορισμό της βλάβης του δανειστή, η οποία υπάρχει μόνο όταν ο οφειλέτης είναι κατά το χρόνο αυτό αφερέγγυος (Α.Π. 2045/1986 Ελλ. Δικ. 28. 1223, ΕΑ 940/1999 Ελλ. Δικ. 40. 1159, ΕΑ 4169/1999 Ελλ. Δικ. 40. 1160, ΕΑ 7827/1998 Ελλ. Δικ. 40. 1162).

…..Η προσημείωση υποθήκης, που γράφηκε επί του ως άνω ακινήτου,

με βάση την 1027/2000 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Παρών υπέρ της Τράπεζας Εργασίας, μέχρι του ποσού των 40.000.000 δραχμών, προς εξασφάλιση απαιτήσεώς της κατά του πρώτου εφεσίβλητου, είναι μεταγενέστερη του χρόνου ασκήσεως της αγωγής και συνεπώς δεν λαμβάνεται υπόψη για την φερεγγυότητα ή μη του εν λόγω οφειλέτη.

308/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Αποστολόπουλος, Παναγιώτης Σαλαμαλίκης**).

Αδικοπραξία. Στοιχεία της. Αδικοπραξία αποτελεί και η χωρίς δικαίωμα ή κατά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος προσβολή της ιδιοκτησίας άλλου με συνέπεια να παρεμποδίζεται ο κύριος του πράγματος να ασκήσει όλες τις από την κυριότητά του επί του πράγματος απορρέουσες εξουσίες. Προσβολή της προσωπικότητας. Στοιχεία. Υπάρχει προσβολή και με εξύβριση και απλή ή συκοφαντική δυσφήμιση.

Από τις διατάξεις των άρθρων 297,298 και 914 ΑΚ προκύπτουν τα εξής: α) ως αδικοπραξία, κατά την έννοια του άρθρου 914 ΑΚ, χαρακτηρίζεται κάθε από δόλο ή αμέλεια ζημιογόνος προσβολή, με πράξη ή παράλειψη, αλλότριου δικαιώματος ή προστατευομένου από το νόμο συμφέροντος, που γίνεται παρανόμως και από την οποία προξενείται σε άλλον ζημία. Υπό την έννοια αυτή αδικοπραξία αποτελεί και η χωρίς δικαίωμα ή κατά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος προσβολή της ιδιοκτησίας άλλου, συνεπεία της οποίας προσβολής παρεμποδίζεται ο κύριος του πράγματος να ασκήσει όλες τις από την κυριότητα του επί του πράγματος απορρέουσες εξουσίες (ΑΠ 479/76 ΝοΒ 24.1055, Γεωργιάδης στον ΑΚ ΓεωργιάδηΣταθόπουλου τόμος 4ος σελ.703) β) για τη θεμελίωση αξίωσης αποζημίωσης από αδικοπραξία, με την παραπάνω έννοια, απαιτείται η πρόκληση ζημίας, αιτιωδώς συνδεόμενη με την παράνομη πράξη ή παράλειψη και υπαιτιότητα του δράστη, με την έννοια ότι η παράνομη πράξη ή παράλειψη προέρχεται από την ελεύθερη και ενσυνείδητη βούληση του δράστη. Αιτιώδης δε συνάφεια μεταξύ της πράξεως ή παραλείψεως και της ζημίας υπάρχει, όταν, κατά το χρόνο που αυτές έλαβαν χώρα, ήσαν ικανές και πρόσφορες, κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων και την κοινή ανθρώπινη πείρα να παραγάγουν και πράγματι παρήγαγαν τη ζημία. Αν δε μεταξύ αιτίου και αποτελέσματος παρενεβλήθη άλλο γεγονός που ως εγγύτερο αίτιο παρήγαγε τη ζημία, δεν παύει το πρώτο να τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με το αποτέλεσμα, όταν αυτό, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής κρίνεται ως πρόσφορο για το επελθόν αποτέλεσμα (ΑΠ 854/74 ΝοΒ 23.479). Περαιτέρω από τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος και 57, 59 ΑΚ προκύπτει ότι η ανθρώπινη προσωπικότητα ως πλέγμα των αναπόσπαστων με το πρόσωπο του ανθρώπου αγαθών που συνθέτουν την προς τα έξω εμφάνιση του προσώπου και καθορίζουν την κοινωνική και επαγγελματική του θέση τιμή και υπόληψη, προστατεύεται από το νόμο και

η προσβολή της κατά τρόπο παράνομο και υπαίτιο συνιστά αδικοπραξία που παρέχεται στον προσβληθέντα το δικαίωμα αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη καθώς και το δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μη επαναληφθεί στο μέλλον. Η αξίωση προς άρση της προσβολής προϋποθέτει ότι αυτή, κατά το χρόνο της πρώτης συζήτησης της αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, συνεχίζεται από τον υπαίτιο. Αν η προσβολή έγινε με μερικότερες αυτοτελείς πράξεις στο παρελθόν που έχουν λήξη, δεν νοείται άρση της προσβολής, αφού αυτή δεν υφίσταται κατά τον παραπάνω κρίσιμο χρόνο.

Ωσαύτως η αξίωση για παράλειψη της προσβολής στο μέλλον προϋποθέτει βάσιμη απειλή της επαναλήψεώς της στο μέλλον και αν δεν υπάρχει τέτοιος κίνδυνος, τη συνδρομή του οποίου πρέπει να επικαλείται εκείνος που με αγωγή του ζητεί την παράλειψη, δεν μπορεί να γίνει λόγος για παράλειψη της προσβολής στο μέλλον (Ε. Λαρ. 431/2000 Ελ.Δ. 42.500, ΑΚ ΓεωργιάδηΣταθόπουλου τόμος 1ος σελ. 104). Η προσωπικότητα προσβάλλεται και με τα εγκλήματα που προβλέπονται από τα άρθρα 361 362 ΠΚ (εξύβριση, απλή και συκοφαντική δυσφήμιση). Δεν αποτελούν όμως άδικες πράξεις δυσμενείς κρίσεις ή εκδηλώσεις που γίνονται σε εκτέλεση νομίμων καθηκόντων ή για τη διαφύλαξη, (προστασία) δικαιώματος ή άλλου δικαιολογημένου προστατευομένου από το νόμο συμφέροντος, με την προϋπόθεση όμως ότι αυτές αποτελούν το αντικειμενικώς αναγκαίο μέτρο για την προστασία δικαιώματος ή δικαιολογημένου συμφέροντος, ο δε δράστης, αποσκοπούσε με αυτές στην προστασία των δικαιωμάτων του αποκλειστικά (ΑΠ 167/2000 Ελ.Δ.41.771).

310/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Νταβανέλλος, Δήμητρα Γεωργούση Ρούσση**).

Αποζημίωση για αναπηρία ή παραμόρφωση (931 Α.Κ.). Επιδικάζεται αν η αναπηρία ή παραμόρφωση του παθόντος επιδρούν στο οικονομικό μέλλον του. Στοιχεία της αγωγής. Διαφυγόν κέρδος. Έννοια.

Κατά το άρθρο 931 ΑΚ η αναπηρία ή παραμόρφωση που προξενήθηκε στον παθόντα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης αν επιδρά στο μέλλον του. Από τη διάταξη αυτή σε συνδυασμό και με εκείνες των άρθρων 298, 299, 914, 929 και 932 ΑΚ προκύπτει ότι η αναπηρία ή παραμόρφωση που προξενείται στον παθόντα, ανεξαρτήτως φύλου, εκτός από την επίδραση που μπορεί να ασκήσει τόσο στο ύψος των χρηματικών ποσών που θα στερηθεί ο παθών στο μέλλον ή θα ξοδέψει επί πλέον εξ αιτίας της αύξησης των δαπανών του, όσο και στο ύψος της χρηματικής ικανοποίησης που θα επιδικασθεί για ηθική βλάβη, μπορεί να θεμελιώσει και αυτοτελή αξίωση προς αποζημίωση αν επιδρά στο μέλλον του. Η διατύπωση της διάταξης του άρθρου 931 ΑΚ παρέχει βάση για τέτοια αξίωση αν και εφόσον η αναπηρία ή παραμόρφωση επιδρά στο οικονομικό

μέλλον του παθόντος, που δεν μπορεί να καλυφθεί εντελώς με τις παροχές που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 929 και 932 ΑΚ (ολ ΑΠ 15/90, ΑΠ 274/99 Ελ.Δ. 40.1299 ΑΠ 1225/02 Ελ. Δ. 44.122, ΑΠ 1598/02 Ελ.Δ. 44.416). Για την πληρότητα του δικογράφου της αγωγής με την οποία επιδιώκεται αποζημίωση με βάση το άρθρο 931 ΑΚ, πρέπει να αναφέρεται σ' αυτή κατά τρόπο σαφή και ορισμένο ότι η αποζημίωση που επιδιώκεται είναι συνέπεια όχι απλώς της ανικανότητας για εργασία και απόκτηση εισοδημάτων στο μέλλον, αφού η αποζημίωση αυτή καλύπτεται με τις λοιπές διατάξεις, αλλά είναι ειδική συνέπεια της αναπηρίας ή παραμόρφωσης. Πρέπει δηλαδή να εκτίθενται στην αγωγή ορισμένα συγκεκριμένα στοιχεία που συγκροτούν την έννοια της αναπηρίας ή παραμόρφωσης, ο τρόπος με τον οποίο τέτοια συνέπεια περιορίζει ή αποκλείει την επαγγελματική, οικονομική ή κοινωνική εξέλιξη του παθόντος, καθώς και ποία και πόση είναι η ζημία που παθαίνει αυτός εξ αιτίας της αναπηρίας ή παραμόρφωσης (βλ. ΑΠ 1599/02 οπ. παρ ΑΠ 1582/01 Ελ.Δ.43.705.)

Περαιτέρω επί λέξει εκθέτει στην αγωγή του «Συνεπεία της καταστάσεως αυτής της υγείας μου κατέστη αφενός μεν αδύνατη η συνέχιση της εργασίας μου ως λιθογράφου για το χρονικό διάστημα από 1.9.2000 μέχρι 31.8.2001, αφ' ετέρου δε διαπιστώθηκε ότι πλέον υπέστην μόνιμη μερική ανικανότητα και συγκεκριμένα μόνιμη και ισόβια χωλότητα κατά το βάδισμα, δηλαδή θα κουτσαίνω εφ' όρου ζωής, η κατάσταση δε αυτή της αναπηρίας μου αυτής επηρεάζει σοβαρά και σπουδαία την κοινωνικοοικονομική μου θέση, αφού είμαι μόνο 57 ετών και η αναπηρία μου επηρεάζει τόσο την εργασία μου όσο και την κοινωνική θέση μου και εξέλιξη μου» Για τους λόγους αυτούς, εκτός της αποζημίωσης για διαφυγόντα κέρδη από την εργασία του ως λιθογράφου, που ζήτησε και με προγενέστερη αγωγή του για προγενέστερο χρόνο και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης που επίσης ζήτησε με προγενέστερη αγωγή του, ζητεί ειδική αποζημίωση 5.000.000 δρχ. Μ' αυτό το ιστορικό το αίτημα του ενάγοντος για επιδίκαση ειδικής αποζημίωσης κατά το άρθρο 931 ΑΚ είναι απορριπτέο ως αόριστο διότι τα στοιχεία που επικαλείται για τη θεμελίωση αυτού είναι εκείνα που θεμελιώνουν αποζημίωση για στέρηση εσόδων από την εργασία του στο μέλλον, εξ αιτίας της επικαλούμενης από αυτήν αδυναμίας παροχής της εργασίας του ως λιθογράφου και δεν επικαλείται άλλα στοιχεία που εξ αιτίας της επικαλούμενης αναπηρίας του να επιδρούν στο οικονομικό και εν γένει κοινωνικό μέλλον του δυσμενώς και οι οποίες δυσμενείς μελλοντικές συνέπειες δεν μπορούν να καλυφθούν με την αποζημίωση για διαφυγόντα κέρδη από την εργασία του ισχυριζόμενος αορίστως επηρεασμό της κοινωνικής του θέσης και εξέλιξης στο μέλλον χωρίς να αναφέρει ποία θα ήταν η κοινωνική του θέση και εξέλιξη, εν όψει της ηλικίας του και των εν γένει προσωπικών ιδιοτήτων του, η οποία εξέλιξη θα ανακοπεί λόγω της επικαλούμενης αναπηρίας του και ως εκ τούτου θα υπάρξουν δυσμενείς οικονομικές συνέπειες στο μέλλον αυτού, πέραν εκείνων που επιδρούν στην άσκηση του επαγγέλματος του.

Από τις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 914, 929, 930 και 932 ΑΚ προκύπτει, ότι επί αδικοπραξίας συνεπεία της οποίας προκλήθηκε βλάβη του σώματος ή της υγείας του παθόντος, η αποζημίωση περιλαμβάνει και το διαφυγόν κέρδος, ήτοι το κέρδος εκείνο που ο παθών με

πιθανότητα και κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων, εν όψει της ηλικίας του, της κατάστασης της υγείας του, της εμπειρίας και προετοιμασίας του, θα απεκόμιζε στο μέλλον αν δεν μεσολαβούσε το ζημιογόνο γεγονός και η εξ αυτού ανικανότητά του προς εργασία. Για την αποκατάσταση της μέλλουσας ζημίας του διαφυγόντος κέρδους δεν απαιτείται βεβαιότητα, αρκούσης πιθανότητας κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων, γεγονός που πρέπει να προκύπτει από τις ιδιαίτερες περιστάσεις και τα προς τούτο ληφθέντα μέτρα. Ο ζημιωθείς που ζητεί διαφυγόντα εισοδήματα από την εργασία του πρέπει να εκθέτει στην αγωγή του συγκεκριμένα πραγματικό περιστατικά, τα οποία αποδεικνυόμενα πιθανολογούν την μελλοντική του ζημία για το λόγο αυτό (ΑΠ 150/2002 Ελ.Δ. 43.1032. ΑΠ 107/03 Ελ.Δ.44.956) Αν από τα επικαλούμενα και αποδεικνυόμενα ιδιαίτερα αυτά περιστατικά η μελλοντική ζημία για απώλεια εσόδων από την εργασία του παθόντος αποδεικνύεται ότι η μελλοντική αυτή ζημία παρίσταται απλώς ενδεχόμενη τότε η αγωγή είναι απορριπτέα ως αβάσιμη κατ' ουσίαν. (ΑΠ 1582/01 Ελ.Δ.43.702, ΑΠ 1249/94 Ελ.Δ.37.88) Η αποζημίωση αυτή για απώλεια εισοδημάτων στο μέλλον από την εργασία του παθόντος δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκην με το ποσοστό της αναπηρίας του ή το είδος, την έκταση και τη σοβαρότητα της παραμόρφωσης αυτού, αλλά είναι αντίστοιχη με την απολεσθείσα ικανότητά του για απόκτηση εισοδημάτων από την εργασία του, είναι δε δυνατό να υπάρχει μεγάλη αναπηρία με μικρή επίπτωση στην ικανότητά του προς απόκτηση εισοδήματος από την εργασία του και αντιστρόφως (ΑΠ 1503/2000 Ελ. Δ. 42.1283). Στην προκειμένη περίπτωση με την αγωγή του ο ενάγων κατά τρόπο σαφή και ορισμένο εκθέτει το είδος και την έκταση των σωματικών βλαβών που υπέστη συνεπεία του ζημιογόνου τροχαίου, ότι συνεπεία αυτών θα παραμείνει ανίκανος να ασκήσει την εργασία του λιθογράφου που ασκούσε πριν τον τραυματισμό του και την οποία με πιθανότητα θα συνέχιζε να ασκεί κατά το κρίσιμο στην προκειμένη περίπτωση χρονικό διάστημα για το οποίο ζητεί αποζημίωση για απώλεια εσόδων από την εργασία του αυτή, καθώς και το ποσό που με πιθανότητα και, τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων θα αποκέρδαινε. Επομένως η αγωγή του κατά το κονδύλιο αυτό είναι πλήρως ορισμένη και όσα αντίθετα υποστηρίζει η εκκαλούσα ασφαλιστική εταιρία με την έφεση της είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

327/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Γκρίζης, Γεώργιος Γρίνας**).

Μίσθωση. Παρακράτηση του μισθίου από τον μισθωτή πέρα από το συμφωνημένο χρόνο. Υποχρεούται να πληρώσει στον εκμισθωτή ως αποζημίωση το καταβαλλόμενο μίσθωμα και κάθε άλλη ζημία. Άρα αν ζητούνται μισθώματα για χρονικό διάστημα που είχε λήξει η μίσθωση, η αγωγή είναι νομικά αβάσιμη.

Κατά το άρθρο 601 του Α.Κ., ο μισθωτής, για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο μετά τη λήξη της μίσθωσης, οφείλει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα, χωρίς αυτό να αποκλείει δικαίωμα του εκμισθωτή να απαιτήσει και άλλη περαιτέρω ζημία. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι σε περίπτωση που ο μισθωτής παρακρατήσει το μίσθιο μετά τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης, ο εκμισθωτής δικαιούται να απαιτήσει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο ο μισθωτής, ανεξάρτητα από τυχόν πταίσμα του, γιατί η ευθύνη είναι αντικειμενική. Επίσης δικαιούται να ζητήσει και την αποκατάσταση κάθε περαιτέρω ζημίας, δηλαδή και το επιπλέον ποσό που θα εισέπραττε με βεβαιότητα ως μίσθωμα από τρίτο πρόσωπο, αν το μίσθιο του παραδιδόταν έγκαιρα κατά τη λήξη του μισθωτικού χρόνου (Α.Π. 1512/2000 Ελλ. Δνη 42.1327,Α.Π. 212/2000 Ελλ. Δνη 41.755,Α.Π. 1594/1999 Ελλ. Δνη 41.114). Η αξίωση αυτή του εκμισθωτή έχει χαρακτήρα αποζημίωσης και όχι μισθώματος. Η εν λόγω αξίωση είναι διαφορετική από την αξίωση πληρωμής μισθωμάτων, αφού γενεσιουργός λόγος αυτής είναι η παράβαση της υποχρέωσης του μισθωτή να αποδώσει το μίσθιο κατά τη λήξη της μίσθωσης και η από την παράβαση αυτή προκύπτουσα υποχρέωση αποζημίωσης κατά τα άρθρα 599, 601, 297, 298 Α.Κ., ενώ γενεσιουργός λόγος της οφειλής μισθωμάτων είναι η σύμβαση μισθώσεως πράγματος, σύμφωνα με το άρθρο 574 Α.Κ. (Εφ. Θεσ. 2228/1989 Αρμ. 43.634, Εφ. Κερκ. 105/1985 Ελλ. Δνη 26.918, ΣπυριδάκηςΠεράκης, Α.Κ. άρθρο 601). Σύμφωνα με το εκτιθέμενο στην προηγούμενη αιτιολογία περιεχόμενό της η υπό κρίση αγωγή ως προς το αίτημα επιδικάσεως μισθωμάτων του χρονικού διαστήματος από 7.4.1997 μέχρι 30.6.1997 είναι απορριπτέα ως μη νόμιμη, καθόσον για το χρονικό αυτό διάστημα η ενάγουσα δικαιούται να απαιτήσει αποζημίωση για παράνομη κατακράτηση του μισθίου μετά τη λήξη της μισθώσεως. Επομένως, η εκκαλουμένη απόφαση που έκρινε νόμιμη την αγωγή και τη δέχθηκε ως ουσιαστικά βάσιμη κατά το παραπάνω κονδύλιο, έσφαλε κατά τον βάσιμο σχετικό πρόσθετο λόγο της έφεσης.

353/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαρία Καμβύση – Νιώτη, Αλέξης Καλογερόπουλος**).

Μίσθωση. Φθορές ή μεταβολές στο μίσθιο. Παραγραφή ύστερα από έξη μήνες από την παραλαβή του μισθίου έστω και αν οι μεταβολές ή φθορές προέρχονται από αδικοπραξία. Παρέλευση εξαμήνου από την δημοσίευση της αποφάσεως μέχρι την άσκηση της εφέσεως. Έχουμε παραγραφή εν επιδικία.

Από το άρθρο 602 παρ. 1 ΑΚ προκύπτει ότι αξιώσεις του εκμισθωτή

προς αποζημίωση εξ αιτίας μεταβολών ή φθορών στο μίσθιο παραγράφονται ύστερα από έξι μήνες αφότου ο εκμισθωτής ανέλαβε το μίσθιο. Στην παραγραφή αυτή υπόκειται κάθε αξίωση του εκμισθωτή για αποζημίωση για φθορές ακόμη και αν αυτή πηγάζει από αδικοπραξία του μισθωτή. Εξ άλλου από τη διάταξη του άρθρου 261 ΑΚ προκύπτει, ότι αν η παραγραφή διακόπηκε με την άσκηση αγωγής, η ίδια παραγραφή, δηλαδή ομοειδής με αυτή που διακόπηκε, αρχίζει σε κάθε περίπτωση ανεξαρτήτως του είδους της ως βραχυχρόνιας ή συνήθους ευθύς από την αγωγή αυτή, διακόπτεται δε μετά από κάθε διαδικαστική πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου και αμέσως μετά την επιχείρηση αυτής αρχίζει ισόχρονη με την αρχική παραγραφή, η οποία μπορεί να συμπληρωθεί εν επιδικία πριν την τελεσίδικη περάτωση της δίκης. Επομένως η βραχυχρόνια αυτή παραγραφή μπορεί να συμπληρωθεί και με την παρέλευση του εξαμήνου από τη δημοσίευση της πρωτόδικης απορριπτικής της αγωγής απόφασης μέχρι την άσκηση έφεσης, οπότε ο εφεσίβλητος εναγόμενος, προς απόκρουση της έφεσης παραδεκτώς προβάλλει την ένσταση παραγραφής εν επιδικία, σύμφωνα με το άρθρο 527 αριθμ. 1 ΚΠολΔ (ΑΠ 852/01 Ελ. Δ. 928, ΑΠ 540/99 Ελ.Δ. 41.133, Σαμ. Σαμουήλ «Η Έφεση» έκδ. 1993 σελ. 223).

381/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Μαντέλης, Παύλος Χρονόπουλος**).

Κοινωνία. Ο κοινωνός αν κατέχει ολόκληρο το κοινό θεωρείται ότι κατέχει αυτό και στο όνομα των λοιπών κοινωνών και μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών αποσβεστική ή κτητική παραγραφή (έκτακτη χρησικτησία) μόνο αν καταστήσει γνωστό στους άλλους κοινωνούς ότι νέμεται το κοινό πράγμα αποκλειστικά στο όνομά του και παρέλθει από τη γνωστοποίηση αυτή η προθεσμία της αποσβεστικής ή κτητικής παραγραφής. Η γνωστοποίηση μπορεί να γίνει σιωπηρά (με πράξεις) ή ρητά ενώ η γνώση των συγκυρίων για την αντιποίηση της νομής μπορεί να προέλθει είτε από σχετική δήλωση εκείνου που αντιποιείται τη νομή είτε από αλλού και έτσι αρκεί η γνώση του συγκυρίου για την αντιποίηση του κατέχοντος το κοινό πράγμα από οπουδήποτε και να προέρχεται.

Από τις διατάξεις των άρθρων 785 787, 982, 1113 και 1884 του Α.Κ. συνάγεται ότι ο κοινωνός (εξ αδιαιρέτου συγκύριος) αν κατέχει ολόκληρο το κοινό πράγμα, θεωρείται ότι κατέχει αυτό και στο όνομα των λοιπών κοινωνών (εξ αδιαιρέτου συγκυρίων) και δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών αποσβεστική ή κτητική παραγραφή (έκτακτη χρησικτησία) προτού καταστήσει γνωστό στους άλλους κοινωνούς ότι αποφάσισε να νέμεται το κοινό πράγμα ολόκληρο ή κατά ποσοστό μεγαλύτερο από τη μερίδα του αποκλειστικώς στο όνομα του ως κύριος και παρέλθει από τη γνωστοποίηση αυτή η προθεσμία της ανωτέρω αποσβεστικής ή κτητικής παραγραφής. Τέτοια γνωστοποίηση προς τους συγκυρίους μπορεί να γίνει είτε ρητώς είτε σιωπηρώς με πράξεις που υποδηλώνουν την ως άνω

απόφαση του συγκυρίου που κατέχει το πράγμα, ενώ η γνώση των λοιπών συγκυρίων για την αντιποίηση της νομής μπορεί να προέλθει είτε από σχετική δήλωση εκείνου που αντιποιείται τη νομή του κοινού είτε από αλλού και έτσι αρκεί η γνώση του συγκυρίου για την αντιποίηση του κατέχοντος το κοινό πράγμα από οπουδήποτε και αν προέρχεται (βλ. ΑΠ. 795/2001 Ελ.Δνη 43.1431, Α.Π. 1493/2000 Ελ. Δνη 42.745, Α.Π. 32/2000 Ελ.Δνη 41.744).

401/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήρης Κολλιόπουλος, Γεώργιος Ντοάς**).

Ηθική βλάβη. Νόμιμα το δικαστήριο επιδικάζει πρόσθετη χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη από αυτήν που επιδίκασε προηγούμενη απόφαση. Δεν κωλύεται από το δεδικασμένο της πρώτης απόφασης. Προϋπόθεση η απρόβλεπτη δυσμενής εξέλιξη της υγείας του παθόντος. Θέματα παραγραφής και δεδικασμένου. Περιστατικά.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Εξάλλου, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 321, 322 και 324 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι το δεδικασμένο που απορρέει από τελεσίδικη δικαστική απόφαση, η οποία επιδικάζει στον παθόντα χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη, λόγω βλάβης της υγείας του, δεν κωλύει την επιδίκαση πρόσθετης χρηματικής ικανοποιήσεως πάλι για ηθική βλάβη, εφόσον πρόκειται για απρόβλεπτη δυσμενή εξέλιξη της υγείας του (μεταγενέστερες δυσμενείς συνέπειες), δηλαδή στηρίζεται σε περιστατικά μιας ήδη επελθούσας στο παρελθόν ζημιογόνου αιτίας, τα οποία (περιστατικά) δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη στην προηγούμενη δίκη, γιατί αυτά δεν ήταν αντικειμενικώς διαγνωστά και η επέλευσή τους δεν ήταν προβλεπτή (ΑΠ 648/2002 Ελλ. Δικ. 43.1615, ΑΠ 859/2001 ΝοΒ 50.968). Τέλος, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 247, 251, 298 και 914 ΑΚ, προκύπτει ότι σε περίπτωση αδικοπραξίας, αφότου εκδηλώνεται το ζημιογόνο γεγονός με οποιαδήποτε μορφή ζημίας και γεννάται υπέρ του ζημιωθέντος αξίωση αποζημιώσεως για την όλη ζημία, παρούσα και μέλλουσα, της οποίας η δικαστική επιδίωξη είναι δυνατή, αρχίζει η παραγραφή της σχετικής αξιώσεως προς αποζημίωση, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 ν. 489/1976, ως προς την υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας, είναι δύο ετών από της ημέρας του ατυχήματος. Τρέχει από τότε ο χρόνος παραγραφής για όλες τις ζημίες, επελθούσες και μέλλουσες, εκτός από εκείνες των οποίων δεν είναι δυνατή η πρόβλεψή τους κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων (ολ. ΑΠ 23/1994 Ελλ. Δικ. 36.577, ΑΠ 123/1999 Ελλ. Δικ. 40.774).

..... Συνεπώς, πρέπει να επιδικαστεί στον τελευταίο, ως πρόσθετη χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, που υπέστη από την ανωτέρω

απρόβλεπτη και δυσμενή εξέλιξη της υγείας του, το ποσό των 20.000.000 δραχμών, λαμβανομένων υπόψη για τον προσδιορισμό της και των συνθηκών τελέσεως του ατυχήματος, του πταίσματος του εναγομένου οδηγού, της νεαράς ηλικίας του παθόντος, καθώς και της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως και θέσης των διαδίκων, εκτός της ασφαλιστικής εταιρείας η ευθύνη της οποίας είναι εγγυητική. Οι ενστάσεις της δεύτερης εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας περί δεδικασμένου και παραγραφής της ένδικης αξιώσεως, που πρόβαλε πρωτοδίκως και επαναφέρει με λόγους έφεσης, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Κι' αυτό, γιατί α) δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο της παραπάνω τελεσίδικης απόφασης, που εκδόθηκε επί της πρώτης αγωγής του παθόντος, οι μεταγενέστερες δυσμενείς συνέπειες της υγείας του, που στηρίζονται σε περιστατικά, τα οποία δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη στην προηγούμενη δίκη, γιατί αυτά δεν ήταν αντικειμενικώς διαγνωστά και η επέλευσή τους δεν ήταν προβλεπτή και β) ο χρόνος της παραγραφής των δύο ετών για την ασφαλιστική εταιρεία (άρθρο 10 παρ. 2 ν 489/1976), τρέχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, όχι από την ημέρα του ατυχήματος (31.8.1993), αλλά από τις αρχές του έτους 2001, καθόσον από τότε ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη της ένδικης αξιώσεως του παθόντος, ήτοι από το χρόνο που κατέστη δυνατή η πρόβλεψη της δυσμενούς εξελίξεως της υγείας του, και ως εκ τούτου μέχρι την άσκηση της από 10.12.2001 αγωγής, δηλαδή μέχρι την 18.12.2001, δεν πέρασε η παραπάνω προθεσμία, όπως τούτο προκύπτει από την προσκομιζόμενη με αριθμό 4907/18.12.2001 έκθεση επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Αθηνών Π.Ρ.

410/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαρία Μπιρπανάγου, Παναγιώτης Βαλλιανάτος**).

Σύμβαση. Πώληση. Παραβίαση των όρων της σύμβασης από τον ένα συμβαλλόμενο από δόλο ή αμέλεια. Υπάρχει ενδοσυμβατική ευθύνη. Πότε αποτελεί και αδικοπραξία. Προκαταβολή τιμήματος. Υπαναχώρηση του πωλητή. Υποχρέωσή του να επιστρέψει την προκαταβολή με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Δεν στοιχειοθετείται όμως το αδίκημα της υπεξαίρεσης και αγωγή που στηρίζεται σ' αυτήν είναι μη νόμιμη.

Η υπαίτια (από δόλο ή αμέλεια) ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη, με την οποία παραβιάζεται σύμβαση και γεννιέται ενδοσυμβατική ευθύνη του οφειλέτη, δεν αποτελεί κατ' αρχήν αδικοπραξία υπό την έννοια του άρθρου 914 ΑΚ, μπορεί όμως να θεμελιωθεί ευθύνη και εξ αδικοπραξίας, οπότε υπάρχει συρροή αξιώσεων, αν η αντισυμβατική συμπεριφορά του υπαιτίου και χωρίς τη συμβατική σχέση διαπραττομένη, θα ήταν καθ' εαυτή παράνομη (ΑΠ 1600/02 Ελ.Δ. 44.766). Από αυτά σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρων 513, 516, 340, 341, 383 και 1034 ΑΚ προκύπτει ότι στην περίπτωση που ο πωλητής,

ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση, λόγω υπερημερίας του αγοραστή να εκπληρώσει την παροχή του, ήτοι να παραδώσει στον αγοραστή το πωληθέν πράγμα, η σύμβαση λύεται εξ υπαρχής και η τυχόν καταβληθείσα από τον αγοραστή στον πωλητή προκαταβολή έναντι του τιμήματος αναζητείται σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού. Περαιτέρω από τη διάταξη του άρθρου 375 ΠΚ προκύπτει, ότι για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της υπεξαίρεσης, απαιτείται, εκτός των άλλων, όπως το ιδιοποιούμενο από το δράστη κινητό πράγμα, όπως είναι και τα χρήματα, είναι ξένο, με την έννοια ότι ανήκει στην κυριότητα άλλου. Δεν είναι όμως ξένο το ποσό των χρημάτων που ο αγοραστής κατέβαλε στον πωλητή κατά τη σύναψη της συμβάσεως πωλήσεως ως προκαταβολή, έναντι του συμφωνηθέντος τιμήματος, διότι στην περίπτωση αυτή με συμφωνία μεταξύ αγοραστή και πωλητή ο πρώτος παραδίδει στον δεύτερο τη νομή των χρημάτων της προκαταβολής, συμφωνούντων των συμβαλλομένων να περιέλθουν αυτά στην κυριότητα του πωλητή. Επομένως, η μετά την υπαναχώρηση από τη σύμβαση της πώλησης του πωλητή, παρακράτηση των καταβληθέντων στον πωλητή χρημάτων ως προκαταβολή έναντι του τιμήματος, δεν στοιχειοθετεί το έγκλημα της υπεξαίρεσης.

413/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Σκούρας, Γεώργιος Πολυχρονόπουλος**).

Πώληση κινητού (αυτοκινήτου). Αγωγή για αναστροφή της πώλησης ή μείωσης του τιμήματος. Όρος για την παραγραφή της αγωγής. Δικαιοπραξία που αποκλείει την παραγραφή ή καθορίζει βραχύτερο ή μακρότερο χρόνο είναι άκυρη. Μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής είναι έγκυρη η παραίτηση. Παραγραφή διετής (αντί της εξαμηνιαίας) του άρθρου 554 Α.Κ. όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3043/2002. Δεν έχει αναδρομική ισχύ. Η κοινοτική οδηγία 1999/44/ ΕΚ δεν έχει εφαρμογή.

Από τις διατάξεις των άρθρων 554, 555 § § 12, 556, 557 και 559 του Α.Κ. προκύπτει, μεταξύ των άλλων που δεν ενδιαφέρουν εδώ, ότι α) οι αγωγές για αναστροφή της πώλησης ή μείωση του τιμήματος ή αντικατάσταση του πράγματος όταν πρόκειται για πώληση πράγματος ορισμένου κατά γένος λόγω πραγματικού ελαττώματος του πωληθέντος κινητού πράγματος παραγράφονται μετά πάροδο έξι (6) μηνών από την εγχείριση του πράγματος στον αγοραστή, β) αν ο αγοραστής ζήτησε να διεξαχθεί συντηρητική απόδειξη, η παραγραφή διακόπτεται έως το τέλος της διαδικασίας αυτής, γ) αν συμφωνήθηκε προθεσμία ευθύνης του πωλητή για ελάττωμα, εν αμφιβολία, ήτοι εφόσον δεν αποδεικνύεται διαφορετική βούληση των μερών (βλ. Ερμ. ΑΚ (Σπηλιόπουλος), αρθρ. 556 αρ. 10, Καυκά, αρθρ. 556 § 2), η παραγραφή για το ελάττωμα που εκδηλώθηκε μέσα στην προθεσμία αρχίζει από τότε που εκδηλώθηκε, και δ)

ο πωλητής δεν μπορεί να επικαλεστεί την παραγραφή των έξι μηνών αν απέκρυψε με δόλο το ελάττωμα, απόκρυψη η οποία προϋποθέτει γνώση του ελαττώματος εκ μέρους του πωλητή είτε κατά τη σύναψη της συμβάσεως είτε κατά την παράδοση του πράγματος στον αγοραστή (βλ. Ερμ. Α.Κ. αρθρ. 557 αρ. 3 και 537 αρ. 14, Καυκά, αρθρ. 557 § 2). Τέλος, σύμφωνα με το όρθρο 275 του Α.Κ., εξαίρεση του οποίου εισάγει η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 556 του Α.Κ. στην περίπτωση της συμφωνίας για προθεσμία ευθύνης του πωλητή (βλ. Ερμ. ΑΚ αρθρ. 556 αρ. 1 και 3), είναι άκυρη κάθε δικαιοπραξία που αποκλείει την παραγραφή (θεσμός δημοσίας τάξεως) ή καθορίζει χρόνο βραχύτερο ή μακρύτερο του νομίμου, ενώ από το άρθρο 276 του Α.Κ. που ορίζει ότι παραίτηση από την παραγραφή μετά τη συμπλήρωση της είναι έγκυρη προκύπτει ότι αποκλείεται και είναι επίσης άκυρη η παραίτηση από την παραγραφή που γίνεται πριν από τη συμπλήρωση της (βλ. Τούση, Γεν. Αρχ. § 162 σελ. 727728, ΓεωργιάδηΣταθόπουλο, αρθρ. 275, 276).

Ναι μεν με το άρθρο 554 του Α.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3043/2002, η ευθύνη του πωλητή για πραγματικό ελάττωμα ή έλλειψη συνομολογημένης ιδιότητας του πράγματος παραγράφεται μετά πάροδο δύο ετών για τα κινητά (και πέντε για τα ακίνητα), η διάταξη όμως αυτή, όπως και οι λοιπές διατάξεις περί πωλήσεως που αντικαταστάθηκαν με το ίδιο άρθρο 1 του ν. 3043/02, ισχύουν από 21.8.2002 (αρθρ. 14 ν. 3043/02) και δεν έχουν αναδρομική ισχύ (αρθρ. 2 του Α.Κ.), πολλώ δε μάλλον δεν καταλαμβάνουν παραγεγραμμένες ήδη αξιώσεις από πραγματικό ελάττωμα κ.λ.π. πωληθέντος πράγματος. Επομένως και οι λοιποί, έβδομος, όγδοος και ένατος λόγοι της κρινόμενης έφεσης με τους οποίους οι εκκαλούντες ισχυρίζονται ότι εφαρμογή εν προκειμένω έχει η ως άνω διάταξη της διετούς παραγραφής αλλά και η κοινοτική οδηγία 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 1999 βάσει της οποίας η Ελλάδα είχε υποχρέωση να ενσωματώσει την οδηγία αυτή (που καθορίζει την επικαλούμενη διετή παραγραφή κ.λ.π.) στην εθνική νομοθεσία μέχρι την 1.1.2002, είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι, αφού, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, οι ένδικες αξιώσεις των εναγόντων είχαν ήδη υποπέσει στην ισχύουσα εξάμηνη παραγραφή τόσον κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος του ν. 3043/02 (21.8.2002) όσον και κατά την επικαλούμενη ως άνω ημερομηνία υποχρεώσεως προς συμμόρφωση της Ελλάδας στην Κοινοτική οδηγία (1.1.2002).

414/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Γιαννακός, Γεώργιος Λαμπρόπουλος**).

Πώληση. Ελαττώματα ή έλλειψη συμφωνημένων ιδιοτήτων. Δικαιώματα αγοραστή, που μπορούν να προταθούν με ένσταση επί αγωγής του πωλητή για την καταβολή του τιμήματος. Αν με αίτηση του πωλητή εκδοθεί διαταγή πληρωμής για το οφειλόμενο

τίμημα, νόμιμα προτείνεται η ίδια ένσταση με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής. Στοιχεία της σχετικής ανακοπής.

Από τις διατάξεις των άρθρων 513, 522§1, 534, 535, 540, 554, 555§1, 558 και 559 του ΑΚ προκύπτει μεταξύ των άλλων που δεν ενδιαφέρουν εδώ ότι αν κατά την παράδοση στον αγοραστή του πωληθέντος κινητού πράγματος τούτο έχει ουσιώδη πραγματικά ελαττώματα ή δεν έχει τις συμφωνημένες ιδιότητες ο αγοραστής δικαιούται να ζητήσει είτε την αναστροφή της πώλησης είτε τη μείωση του τιμήματος είτε, σε περίπτωση πράγματος κατά γένος ορισμένου, την αντικατάσταση του πράγματος, οι σχετικές δε αγωγές παραγράφονται μετά την πάροδο έξι μηνών από την εγχείριση του πράγματος στον αγοραστή ο αγοραστής όμως μπορεί και μετά τη συμπλήρωση του χρόνου της παραγραφής να ασκήσει με ένσταση τα δικαιώματα του από το ελάττωμα ή την έλλειψη της συμφωνημένης ιδιότητας, εφόσον ειδοποίησε γι' αυτά τον πωλητή μέσα στον χρόνο της παραγραφής. Την ένσταση αυτή μπορεί να προβάλει ο αγοραστής εναγόμενος από τον πωλητή για την πληρωμή του τιμήματος (αντί πολλών Καυκάς, αρθρ. 558 §§2, 4), εάν δε ο πωλητής εκδώσει διαταγή πληρωμής εις βάρος του αγοραστή βάσει επιταγής την οποία ο τελευταίος εξέδωσε εις εξόφλησιν του τιμήματος ο αγοραστής μπορεί να προβάλει την ύπαρξη των ελαττωμάτων ή την έλλειψη της συμφωνημένης ιδιότητας με την κατά το άρθρο 632 του ΚΠολΔ ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής ως ουσιαστική, εκ της υποκείμενης εννόμου σχέσεως ένσταση, καταλυτική της αξιώσεως του πωλητή (βλ. ιδίως Γ. Νικολόπουλου, Σκοπός κ.λ.π. της διαταγής πληρωμής, 1995, σελ. 8081, ΕφΘεσ 1078/1990 ΕΕμπΔ 42.94). Την ίδια ένσταση μπορεί να προτείνει ο αγοραστής και κατά του τρίτου κομιστή ο οποίος απέκτησε την επιταγή με οπισθογράφηση μετά τη νόμιμη εμφάνιση και μη πληρωμή της επιταγής (ή μετά τη λήξη της προθεσμίας εμφανίσεως) και ο οποίος (κομιστής) εξέδωσε διαταγή πληρωμής εις βάρος του αγοραστή βάσει της επιταγής αυτής, τούτο δε και ανεξαρτήτως της καλής ή κακής πίστεως του κομιστή (πρβλ. αρθρ. 22 ν. 5960/33 περί επιταγής), αφού η κατά τα ως άνω οπισθογράφηση της επιταγής (όψιμη οπισθογράφηση ή μετοπισθογράφηση) παράγει μόνο τα αποτελέσματα κοινής εκχωρήσεως (αρθρ. 24 του ν. 5960/33) όπου ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει κατά του εκδοχέα (εδώ κομιστή) όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή (μετοπισθογράφου, αρθρ. 463§1 του ΑΚ) ακόμη και αν ο εκδοχέας κομιστής είναι καλόπιστος (βλ. Ν. Δελούκα, Αξιόγραφα, §204 στο τέλος, και περισσ. Ιω. Μάρκου, δίκαιο επιταγής, β', έκδ., αρθρ. 22 αρ. 2α' και αρθρ. 24 αρ. 12). Στην περίπτωση της ανακοπής αυτής για το κατά τα άρθρα 216 §Γ', 585 §2α' και 633 §1 του ΚΠολΔ ορισμένο του σχετικού λόγου της δεν απαιτείται να αναφέρεται στην ανακοπή ότι ο αγοραστής έχει ασκήσει ήδη και μάλιστα εμπροθέσμως με δήλωση του προς τον πωλητή (βλ. Καυκά, αρθρ. 540 §§2 4) το δικαίωμα του προς αναστροφήν της πωλήσεως (ή μείωση του τιμήματος), πράγμα το οποίο άλλωστε δεν θα έχει συμβεί, αρκεί να αναφέρεται στην ανακοπή ότι ο αγοραστής ειδοποίησε τον πωλητή για τα ελαττώματα του πράγματος ή την έλλειψη της συμφωνημένης ιδιότητας μέσα στον χρόνο της παραγραφής, οπότε, και σύμφωνα με

τα προεκτεθέντα, νομίμως προβάλλει τα ανωτέρω δικαιώματά του μετά την πάροδο του χρόνου της παραγραφής, ως λόγο της ανακοπής (ένσταση). Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της ανακοπής επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη, ο ανακόπτων εκθέτει σ' αυτήν ότι η ανακοπτόμενη διαταγή πληρωμής εκδόθηκε βάσει της αναφερόμενης τραπεζικής επιταγής ποσού 1.478.000 δραχμών την οποία ο ίδιος (ανακόπτων) είχε εκδώσει εις διαταγήν του Δ.Λ. προς κάλυψη ισόποσου μέρους του τιμήματος των κινητών πραγμάτων που είχε αγοράσει από αυτόν και την οποία ο ανωτέρω πωλητής είχε μεταβιβάσει με οπισθογράφηση στον καθού η ανακοπή υπέρ του οποίου η διαταγή πληρωμής μετά τη νόμιμη εμφάνιση και μη πληρωμή της επιταγής, και ότι κατά την παράδοση τους σ' αυτόν (ανακόπτοντα αγοραστή) τα πωληθέντα πράγματα δεν είχαν τις συμφωνηθείσες ιδιότητες, και ότι ο ίδιος ειδοποίησε για την έλλειψη αυτή του πωλητή αμέσως μετά την παραλαβή των πραγμάτων, ήτοι προ της παρόδου του χρόνου της παραγραφής, ενώ συγχρόνως έδωσε εντολή στην πληρώτρια τράπεζα να μην πληρώσει την εκδοθείσα ως άνω επιταγή κατά την εμφάνιση της προς πληρωμήν. Με το ιστορικό αυτό ως μοναδικό λόγο η ένδικη ανακοπή, με την οποία ζητείται η ακύρωση της προσβαλλόμενης διαταγής πληρωμής, είναι, σύμφωνα με την προηγηθείσα μείζονα σκέψη και τις αναφερόμενες σ' αυτήν ουσιαστικές και δικονομικές διατάξεις, πλήρως ορισμένη, χωρίς να απαιτείται για το ορισμένο του σχετικού αυτού λόγου η αναφορά ότι έλαβε χώρα δήλωση προς τον πωλητή για αναστροφή της πωλήσεως ή μείωση του τιμήματος των πωληθέντων πραγμάτων, αφού είναι αρκετή, κατά τα προεκτεθέντα, η αναφορά ότι ο ανακόπτων αγοραστής ειδοποίησε τον πωλητή για την έλλειψη των συνομολογημένων ιδιοτήτων εντός του χρόνου της παραγραφής, η οποία (αναφορά) και περιέχεται στην ανακοπή.

423/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Δημακόπουλος, Τάκης Ανδρονόπουλος, Γιάννης Αποστολόπουλος**).

Ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται στην "οικογένεια" του θύματος. Περιλαμβάνει και τον πεθερό, πεθερά, γαμβρό και νύφη. Συνυπαιτιότητα πεζού σε ποσοστό 60% αν επιχείρησε να διασχίσει οδό χωρίς διάβαση και χωρίς να βεβαιωθεί ότι δεν παρεμποδίζει την κυκλοφορία των οχημάτων.

Επειδή κατά το αρθρ. 932 εδ. γ' του Α.Κ. σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Στη διάταξη αυτή δεν γίνεται προσδιορισμός της εννοίας του όρου «οικογένεια του θύματος», προφανώς, διότι ο νομοθέτης δεν θέλησε να διαγράψει δεσμευτικώς τα όρια ενός θεσμού, ο οποίος ως εκ

της φύσεώς του, υφίσταται αναγκαίως τις επιδράσεις εκ των κοινωνικών διαφοροποιήσεων κατά τη διαδρομή του χρόνου. Κατά την αληθή όμως έννοια της εν λόγω διατάξεως, που απορρέει από τον σκοπό της θεσπίσεώς της, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενώς συνδεόμενοι συγγενείς του θανατωθέντος που δοκιμάσθηκαν ψυχικά από την απώλειά του και στην ανακούφιση του ηθικού πόνου τους αποσκοπεί η διάταξη αυτή, αδιαφόρως αν συζούσαν μαζί τους ή διέμεναν χωριστά. Με την έννοια αυτή περιλαμβάνονται στην οικογένεια αυτή του θύματος και οι αγχιστείς πρώτου βαθμού, δηλαδή πεθερός, πεθερά, γαμβρός, νύφη (βλ. ΑΠ. 723/2002, Δνη 2003,708).

Η συνυπαιτιότητα του παθόντος συνίσταται στο ότι επιχείρησε να διασχίσει καθέτως το οδόστρωμα σε σημείο της οδού όπου δεν υπήρχε διάβαση πεζών χωρίς προηγουμένως να βεβαιωθεί ότι δεν θα παρεμποδίσει την κυκλοφορία των οχημάτων (αρθρ. 38§4 του Κ.Ο.Κ), αλλά αντιθέτως κατήλθε ανέλεγκτα στο οδόστρωμα και παρενεβλήθη στην πορεία του αυτοκινήτου. Η συνυπαιτιότητά του αυτή ανέρχεται σε ποσοστό 60%.

433/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Φώτιος Λεπίδας**).

Απάτη (914 Α.Κ.). Διαβεβαίωση του εργολάβου ότι έχει την οικονομική δυνατότητα να περαιώσει πολυκατοικία ενώ δεν είχε τη δυνατότητα αυτή. Εγείρεται αγωγή με βάση την απάτη. Πρέπει να ζητείται η επιστροφή του καταβληθέντος τιμήματος και όχι αποζημίωση για τις ζημιές που υπέστησαν οι ενάγοντες.

Η αγωγή αυτή έχει δύο βάσεις ήτοι την κυρία που στηρίζεται στην σύμβαση και την επικουρική στην αδικοπραξία (απάτη 914 επ. Α.Κ.)· Η επικουρική όμως βάση είναι μη νόμιμη και απορριπτέα εφόσον οι αναφερόμενες ζημιές και το αιτούμενο χρηματικό ποσό, δεν έχουν σχέση με τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά της απάτης. Ειδικότερα οι ενάγοντες εκθέτουν ότι ο πρώτος εναγόμενος τους διαβεβαίωσε ψευδώς ότι διαθέτει τους οικονομικούς πόρους προς αποπεράτωση και παράδοση του πωλουμένου διαμερίσματος ενώ αυτός ήταν κατάχρεος και γνώριζε την αδυναμία του να παραδώσει έτοιμο το διαμέρισμα και απέβλεψε στην είσπραξη του τιμήματος το οποίο αυτοί, πεισθέντες στις διαβεβαιώσεις του, το κατέβαλαν ολόκληρο. Στη συνέχεια, ενώ έπρεπε να ζητήσουν το καταβληθέν τίμημα της πώλησης ζήτησαν το παραπάνω χρηματικό ποσό (9.600.000 δρχ.) που αφορά τις ζημιές που υπέστησαν από τη μη τήρηση της σύμβασης πώλησης. Επομένως εφόσον η επικουρική βάση είναι μη νόμιμη είναι απορριπτέο και το αίτημα της προσωπικής κράτησης που στηρίζεται σ' αυτή (αρθρ. 1047 § 1 Κ.Πολ.Δ).

440/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Μπουρδανιώτης, Γιώργος Λαμπρόπουλος**).

Πώληση πράγματος κατά γένος ορισμένο. Ύπαρξη πραγματικών ελαττωμάτων ή έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας. Υποχρέωση προς αποζημίωση του αγοραστή. Έννοια της "ιδιότητας". Η αποζημίωση που ζητείται δεν περιλαμβάνει τη ζημία του αγοραστή από την μη εκτέλεση ολοσχερώς της σύμβασης αλλά εκείνη που προκαλείται από την έλλειψη της συμφωνημένης ιδιότητας, δηλαδή της θετικής ζημιάς και το διαφυγόν κέρδος που συνδέεται άμεσα με την έλλειψη της ιδιότητας. Ακόμα και την "περαιτέρω ζημία" Έννοια. Προϋφιστάμενης ενοχής και αδικοπραξίας. Εφετείο. Αυτεπάγγελτα εξετάζει σε έφεση του εναγόμενου την αγωγή που μπορεί να την απορρίψει αν έχει ελλείψεις, αρκεί να ζητείται η απόρριψή της. Περιστατικά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 534, 535, 561 ΑΚ, όπως ίσχυσαν πριν από την τροποποίησή τους από το Ν. 3043/2002, στη σύμβαση πωλήσεως πράγματος ορισμένου κατά γένος, ο πωλητής υποχρεούται να αποζημιώσει τον αγοραστή για τη μη εκτέλεση της συμβάσεως, αν κατά το χρόνο που ο κίνδυνος μεταβαίνει στον αγοραστή, δηλαδή κατά την παράδοση του πράγματος, που πωλήθηκε, λείπει η συμφωνημένη ιδιότητα ή αν ο πωλητής απέκρυψε με δόλο το υφιστάμενο τότε πραγματικό ελάττωμα του πράγματος. Ως ιδιότητα του πράγματος θεωρείται όχι μόνον κάποιο συγκεκριμένο φυσικό γνώρισμα ή πλεονέκτημα αυτού, αλλά και οποιαδήποτε σχέση, η οποία λόγω του είδους και της διάρκειας της, επιδρά στην αξία ή τη χρησιμότητά του. Συμφωνημένη δε ιδιότητα του πράγματος που πωλείται, υπάρχει όταν ο αγοραστής αποδέχεται τη δήλωση στην οποία προβαίνει ο πωλητής και η οποία έχει ως περιεχόμενο την ύπαρξη ορισμένων και συγκεκριμένων τεχνικών ιδιοτήτων ή προσόντων του πράγματος, καθώς και την ανάληψη από αυτόν της ευθύνης για την ύπαρξη των ιδιοτήτων αυτών και για τις συνέπειες της ελλείψεώς τους. Η αποζημίωση, την οποία ο αγοραστής έχει το δικαίωμα να απαιτήσει με αγωγή του από τον πωλητή, για το λόγο ότι κατά το χρόνο που του παραδόθηκε το κατά γένος ορισμένο πράγμα, που πωλήθηκε, δεν έχει τη συμφωνημένη ιδιότητα, δεν περιλαμβάνει τη ζημία του αγοραστή που προέρχεται από τη μη εκτέλεση ολοσχερώς της συμβάσεως, αλλά εκείνη που προκαλείται σ' αυτόν από την έλλειψη της συμφωνημένης ιδιότητας. Ειδικότερα ο αγοραστής δικαιούται να απαιτήσει από τον πωλητή όχι μόνον τη θετική ζημία ή το διαφυγόν κέρδος, που συνδέεται άμεσα και αιτιωδώς με την έλλειψη της ιδιότητας, αλλά κατά την κρατούσα άποψη και τη λεγόμενη περαιτέρω ζημία δηλαδή τη ζημία σε άλλο πέραν από το αντικείμενο της πωλήσεως περιουσιακό έννομο αγαθό του αγοραστή (π.χ. στην υγεία του, στην κυριότητά του πάνω σε άλλο αντικείμενο), που δε συνδέεται (η ζημία) με την εκπλήρωση της παροχής του πωλητή και οφείλεται αιτιωδώς στην ελαττωματικότητα του πωλουμένου πράγματος. Εξάλλου μόνη η αθέτηση προϋφιστάμενης ενοχής δε συνιστά αδικοπραξία. Είναι όμως δυνατόν μία ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη, με

την οποία παραβιάζεται η σύμβαση, να θεμελιώνει συγχρόνως και ευθύνη από αδικοπραξία. Τούτο συμβαίνει όταν η ενέργεια αυτή, και χωρίς τη συμβατική σχέση που προϋπάρχει, θα ήταν παράνομη, ως αντίθετη προς το γενικό καθήκον, που επιβάλει το άρθρο 914 ΑΚ, να μην προκαλεί κανένας σε άλλον υπαίτια ζημία, ή ακόμα πιο γενικά όταν η ενέργεια, χωρίς να συνιστά παράβαση συγκεκριμένου απαγορευτικού ή επιτακτικού κανόνα δικαίου, είναι αντίθετη στο γενικότερο πνεύμα του ή στις επιταγές της έννομης τάξης, εφόσον ενέχει παράβαση των γενικών υποχρεώσεων, που επιβάλουν να μην προσβάλει κανένας το πρόσωπο ή τα προστατευόμενα υλικά αγαθά του άλλου. Η ευθύνη από την αδικοπραξία θα κριθεί κατά τους γενικούς κατά των αδικοπραξιών όρους. Ειδικότερα στην περίπτωση που υπάρχει ενδοσυμβατική ευθύνη από την έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας σε πράγμα που πωλήθηκε, ως κατά γένος ορισμένο, για τη θεμελίωση της εξωσυμβατικής από αδικοπραξία ευθύνης του πωλητή, θα πρέπει η έλλειψη της ιδιότητας αυτής, κατά το χρόνο που ο κίνδυνος του πράγματος μεταβαίνει στον αγοραστή, να αποδίδεται σε υπαίτια συμπεριφορά του πωλητή, με την οποία αυτός από πρόθεση επιδιώκει να παραγάγει, ενισχύσει ή διατηρήσει πεπλανημένη αντίληψη ή εντύπωση στον αγοραστή σε σχέση με την έλλειψη της ιδιότητας του πράγματος, ανεξάρτητα αν η συμπεριφορά αυτή συνίσταται σε παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθών ή σε απόκρυψη ή αποσιώπηση ή ατελή ανακοίνωση των αληθών γεγονότων, των οποίων η αποκάλυψη στον αγοραστή, που τα αγνοεί, ήταν επιβαλλόμενη από την καλή πίστη ή από την υφιστάμενη σχέση μεταξύ πωλητή και αγοραστή. Εξάλλου κατ' άρθρο 71 ΑΚ το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του, που το αντιπροσωπεύουν, που έλαβαν χώρα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων, που τους έχουν ανατεθεί και παράγουν υποχρέωση προς αποζημίωση, όπως στην περίπτωση αδικοπραξίας ή παράβασης συμβατικής υποχρεώσεως. Το πρόσωπο που ενήργησε ως όργανο ευθύνεται και αυτό εις ολόκληρον, όταν βαρύνεται με πταίσμα (βλ. σχ. Ολ.ΑΠ 967/73 ΝοΒ22, 505, ΑΠ 1272/1999 Δνη 2001, 437, Εφ.Αθ. 539/90 Δνη 94, 491, Εφ.Αθ. 108/98 Δνη 39, 1683, Εφ.Αθ. 1324/93 Δνη 37, 1671 ΓεωργιάδηΣταθόπουλου ΑΚ στα άρθρα 534562, ΚορνηλάκηΔεληγιάννη: Μαθήματα Ειδικού Ενοχικού Δικαίου σελ. 130 επ., Ν. Παπαντωνίου : Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου παρ. 33 επ.). Περαιτέρω από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως, κατά το άρθρο 522 Κ. Πολ.Δ., το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία, την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει, αν δε στηρίζεται στο νόμο ή στερείται των απαραιτήτων στοιχείων για τη θεμελίωσή της ή ασκήθηκε απαράδεκτα, με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (αρθρ. 322 Κ.Πολ.Δ.) και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (αρθρ. 536 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.). Ειδικότερα επί εφέσεως του εναγομένου, αν η αγωγή είναι αβάσιμη κατά νόμο ή απαράδεκτη και έγινε πρωτοδίκως κατ' ουσίαν δεκτή, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, μπορεί και χωρίς την υποβολή ειδικού παραπόνου, να εξετάσει αυτεπάγγελτα τις ελλείψεις, αρκεί να ζητεί την απόρριψη της ο εναγόμενος και να

μην εκδοθεί επιβλαβέστερη απόφαση γι' αυτόν, χωρίς αντέφεση του ενάγοντος (βλ. σχ. ΑΠ 1544/1980 ΝοΒ 29, 878, ΑΠ 1254/1982 ΕΕΝ 50, 563, ΑΠ 1138/93 Δνη 95, 1052 ΑΠ 455/95 Δνη 96, 1319, Σαμουήλ : Η έφεση εκδ. Δ', παρ. 851 επ.).

Ο ενάγωνεφεσίβλητος εκθέτει στην αγωγή, κατ' εκτίμηση του δικογράφου της, ότι μεταξύ του δεύτερου των εναγομένων, νομίμου εκπροσώπου της πρώτης τούτων, ανώνυμης εταιρείας, που ενεργούσε κατ' εντολή και για λογαριασμό της και του ίδιου, καταρτίσθηκε σύμβαση πωλήσεως, με βάση την οποία ανέλαβε την υποχρέωση η τελευταία, ως πωλήτρια, να του πωλήσει σπόρο πατάτας, γαλλικής προελεύσεως, ο οποίος να διαθέτει τις προδιαγραφές καλλιεργητικής απόδοσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αυτός ως αγοραστής να καταβάλει το αντίστοιχο τίμημα. Πράγματι η εναγομένη εταιρεία παρέδωσε σ' αυτόν στα πλαίσια της ένδικης σύμβασης πωλήσεως 13.100 κιλά σπόρους πατάτας, συνολικού τιμήματος 3.906.144 δρχ., έναντι του οποίου κατέβαλε το ποσόν του 1.000.000 δρχ. Πλην όμως τα παραπάνω πωληθέντα πράγματα, κατά το χρόνο που παραδόθηκαν σ' αυτόν, δεν είχαν τις συμφωνημένες ιδιότητες, δηλαδή δεν ήταν γαλλικής προέλευσης, αλλά ελληνικής. Ότι από το γεγονός αυτό είχε μειωμένη παραγωγή πατάτας, στα 70 στρέμματα γης που καλλιέργησε με τον σπόρο που αγόρασε από την εναγομένη και ειδικότερα η συνολική παραγωγή του ανήλθε σε 53.800 κιλά πατάτας, ενώ αν ο σπόρος ήταν γαλλικής προέλευσης, όπως συμφωνήθηκε, έπρεπε η παραγωγή να ανέλθει σε 280.000 κιλά. Ότι πώλησε την προαναφερόμενη ποσότητα που παρήγαγε στη μισή τιμή, από εκείνη στην οποία θα πωλούσε, στην περίπτωση, που σπόρος της πατάτας που αγόρασε από την εναγομένη εταιρεία, ήταν γαλλικός. Ότι στην κατάρτιση της ένδικης σύμβασης προέβη, καθ' όσον πείσθηκε στις ψευδείς διαβεβαιώσεις του πρώτου των εναγομένων, νομίμου εκπροσώπου, όπως ήδη έχει αναφερθεί της δεύτερης τούτων, πωλήτριας, ότι ο σπόρος της πατάτας, που του παρέδωσε ήταν γαλλικής προέλευσης, αφού του απέκρυψε ότι ήταν ελληνικές, γεγονός το οποίο αν γνώριζε δε θα προέβαινε στην αγορά του. Ότι από την παραπάνω υπαίτια και αντισυμβατική συμπεριφορά των εναγομένων υπέστη ζημία 7.525.000 δρχ., που αντιπροσωπεύει τα έξοδα καλλιέργειας του αγρού του. Με βάση τα δεδομένα αυτά ζητάει να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, να του καταβάλουν, εις ολόκληρον ο καθένας, το παραπάνω ποσόν. Με την αγωγή δηλαδή εισάγεται αξίωση αποζημιώσεως του αγοραστή κατά γένος ορισμένου πωληθέντος πράγματος, στα πλαίσια σύμβασης πωλήσεως, που καταρτίσθηκε μεταξύ αυτού και του νομίμου εκπροσώπου της πωλήτριας ανώνυμης εταιρείας, λόγω ελλείψεως συμφωνηθείσης ιδιότητας τούτου, κατά το χρόνο παράδοσης του πωληθέντος στον αγοραστή, ο οποίος πείσθηκε στις ψευδείς διαβεβαιώσεις του αντισυμβαλλομένου για την ύπαρξη της συμφωνηθείσης ιδιότητας αυτού. Πρόκειται δηλαδή για συρροή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης ή κατ' άλλη άποψη για μια αξίωση αποζημιώσεως, η οποία πολλαπλώς θεμελιώνεται (βλ. σχ. ΓεωργιάδηΣταθόπουλου ΑΚ εισ. άρθρα 534562 αρ. 35). Πλην όμως η αγωγή δεν είναι νόμιμη και πρέπει να απορριφθεί, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, καθ' όσον η επικαλούμενη ζημία του ενάγοντος, δηλαδή τα έξοδα καλλιέργειας του αγρού του, με τον σπόρο πατάτας που αγόρασε, που δεν είχε τη συμφωνημένη ιδιότητα,

δε συνδέεται άμεσα και αιτιωδώς με την έλλειψη της ιδιότητας του πωληθέντος ούτε και συνιστά περαιτέρω ζημία, σε άλλο πέραν από το αντικείμενο της πώλησης περιουσιακό έννομο αγαθό του αγοραστή. Και τούτο αφού στα ίδια έξοδα καλλιέργειας οπωσδήποτε θα προέβαινε, θα αποτελούσαν δε αυτά θετική ζημία του, την οποία νόμιμα μπορούσε να ζητήσει με βάση τα παραπάνω περιστατικά, εφόσον είχε μηδενική παραγωγή πατάτας, λόγω της έλλειψης της συμφωνημένης ιδιότητας του πωληθέντος πατατόσπορου. Ο ίδιος όμως επικαλείται ότι υπήρξε μειωμένη παραγωγή και ότι εισέπραξε από την πώληση της πατάτας που παρήγαγε, χρηματικό ποσόν μικρότερο, από εκείνο που θα εισέπραττε αν είχε στη συμφωνημένη ιδιότητα το πωληθέν πράγμα, αφού θα είχε πολύ μεγαλύτερη παραγωγή.

440/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλέξανδρος Αρβανίτης, Νίκος Ζαφειρόπουλος**).

Αποζημίωση από ατύχημα. Διεκδίκηση αποζημίωσης για μισθούς κ.λ.π. αν και έλαβε τα ποσά αυτά από το ΝΑΤ γιατί η εξαίρεση για το ΙΚΑ δεν έχει εφαρμογή για τα άλλα Ταμεία. Ασφαλιστική εταιρεία. Ατύχημα σε πορθμείο. Απαλλαγή της, όχι όμως έναντι του ζημιωθέντος. Δικαίωμα αναγωγής.

Είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός της εκκαλούσας ασφαλιστικής εταιρείας ότι από τα ως άνω ποσά που διεκδικεί ο παθών ως αποζημίωση λόγω του τραυματισμού του (διαφυγόντα κέρδη) πρέπει να εκπέσουν οι παροχές που αυτός έλαβε για την ίδια αιτία από τον ασφαλιστικό του φορέα (Ναυτικό απομαχικό ταμείο) και τούτο κατ' εφαρμογή του άρθρου 930 παρ. 3 του ΑΚ, δοθέντος ότι η εισαγόμενη για το ΙΚΑ από το νόμο εξαίρεση δεν έχει αναλογική εφαρμογή και στους άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς (ΝΑΤ, ΟΓΑ κλ.π).

…… Ορθώς περαιτέρω η εκκαλουμένη ερμήνευσε το νόμο, απορρίπτοντας ως μη νόμιμο τον ισχυρισμό της εκκαλούσας ασφαλιστικής εταιρείας ότι η ζημία του παθόντος εφεσίβλητου δεν καλύπτεται ασφαλιστικώς από αυτήν κατ' εφαρμογή του άρθρου 25 περ. 16 της Κ4/585/1978 ΑΥΕ, βάσει του οποίου αποκλείεται η ευθύνη του ασφαλιστή, όταν η ζημία προξενείται καθήν στιγμή το ασφαλιζόμενο αυτοκίνητο βρίσκεται σε πορθμείο ή κατά την φόρτωση ή εκφόρτωση από αυτό (πορθμείο). Την ένσταση αυτή του αποκλεισμού της ευθύνης της εκ του άρθρου 25 αριθ. 16 της ως άνω Υπουργικής αποφάσεως δεν μπορεί η ασφαλιστική εταιρεία να αντιτάξει κατά του ζημιωθέντος τρίτου έστω και αν η σχετική ρύθμιση έχει περιληφθεί στο ασφαλιστήριο

συμβόλαιο, οπότε στην περίπτωση αυτή η απαγόρευση της προβολής της κατά του παθόντος τρίτου προκύπτει και από το άρθρο 11 παρ. 1 του Ν. 489/1976 (ΑΠ. 1913/1987 Επιθ. Συγκ. Δ. 1988,381, Αθ. Κρητικό «Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα», έκδοση 1998, αριθ. 1953 σελ. 666, αριθ. 2093 και 2094, σελ. 709710). Όμως ο αποκλεισμός είναι ισχυρός στις εσωτερικές σχέσεις ασφαλιστή και ασφαλισμένου, θεμελιώνοντας υπέρ του πρώτου δικαίωμα αναγωγής. Επομένως η έφεση καθό μέρος στρέφεται κατά του εφεσίβλητου Σ.Τ. πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη και να καταδικασθεί η εκκαλούσα στα δικαστικά έξοδα αυτού (εφεσίβλητου) του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας (άρθρα 183, 176 Κ. Πολ. Δικ.).

484/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Κωσταράς, Ιωάννης Παπαναστασόπουλος**).

Χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται και στους αγχιστείς πρώτου βαθμού (γαμβρό από κόρη, νύφη από γυιό, πεθερό, πεθερά του θύματος).

Κατά την έννοια του άρθρου 932 εδ. γ' ΑΚ επί θανατώσεως προσώπου η χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης, επιδικάζεται και στους αγχιστείς πρώτου βαθμού, δηλαδή στους γαμβρό από κόρη, νύφη από γυιό, πεθερό, πεθερά του θύματος, οι οποίοι υπάγονται στην οικογένεια αυτού (Α. Κρητικός, Αποζημίωση από Τροχαία Αυτοκινητικά Ατυχήματα, εκδ. 1998 αρ. 959 σ. 335, ΑΠ 1054/1998,

503/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κων/νος Τζαβάρας, Αλέξης Καλογερόπουλος, Σπύρος Κρίκος**).

Αδικοπραξία. Αγωγή οικείων λόγω απωλεσθέντων ημερομισθίων για την απασχόλησή τους κατά την νοσηλεία του παθόντα, κατά του υπαιτίου δεν είναι νόμιμη αφού βλάπτονται έμμεσα και όχι άμεσα. Αλλά και αγωγή των γονέων για ηθική βλάβη λόγω τραυματισμού του τέκνου τους, είναι επίσης νομικά αβάσιμη. Ένσταση συνυπαιτιότητας κατά ανηλίκου παθόντα που δεν έχει συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας του είναι νομικά αβάσιμη.

Το αίτημα της αγωγής περί καταβολής ποσού 480.000 δρχ. στον πρώτο ενάγοντα λόγω απωλεσθέντων αυτού ημερομισθίων λόγω της απασχόλησής του για την νοσηλεία της παθούσης 60 ημερών Χ 8.000 δρχ. ημερησίως και ποσού 900.000 δρχ. στη δεύτερη ενάγουσα λόγω απωλεσθέντων αυτής ημερομισθίων 6 μηνών (δηλαδή 5.000 δραχμές ημερησίας Χ 30 ημ Χ 6

μήνες), ήταν απορριπτέο ως μη νόμιμο καθόσον αξίωση προς αποζημίωση από αδικοπραξία κατά του υπαιτίου, σύμφωνα με την ΑΚ 914, έχει κατά κανόνα μόνο ο εξ αυτής αμέσως ζημιωθείς, ο δε εμμέσως ζημιωθείς τρίτος μόνο κατά τις προβλεπόμενες από τα άρθρα 928 και 929 εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες δεν περιλαμβάνονται, επί βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου, οι πρόσοδοι που απωλέσθησαν από τους οικείους, εξαιτίας της απασχόλησής τους, με την περίθαλψη και οι σχετικές προς την παροχή σ' αυτόν δαπάνες προς βοήθειά του, οι οποίες δεν βαρύνουν τον αμέσως από την αδικοπραξία βλαβέντα, αλλά τους εμμέσως από αυτήν την αδικοπραξία βλαπτόμενους οικείους του (βλ. Καυκά Ενοχ. Δικ έκδ. Δ' υπ' αρθρ. 914 επ και υπ' αρθρ. 928, Αποστολίδης Ενοχ. Δικ. υπ' αρθρ., Λιτζερόπουλος στην Ερμ. Α.Κ υπ' αρθρ. 298 έπ., Ολομ. ΑΠ 807/1973 ΝοΒ 22 σελ., 321, Εφ. Αθ. 6386/1985 Δνη 26, 1375).

Περαιτέρω όσον αφορά το αίτημα της αγωγής περί καταβολής ποσού 500.000 δραχμών, σε καθένα από τους ενάγοντες, για χρηματική τους ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης που υπέστησαν από τον τραυματισμό της θυγατέρας τους, είναι μη νόμιμα, αφού από τις διατάξεις των άρθρων 932 και 933 ΑΚ, προκύπτει ότι ο δικαιούχος χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη σε περίπτωση σωματικής βλάβης, είναι μόνο ο αμέσως από αυτήν παθών και μόνο σε περίπτωση θανατώσεως προσώπου αναγνωρίζεται τέτοια αξίωση στους εμμέσως παθόντες, όπως είναι η οικογένεια του θανατωθέντος λόγω ψυχικής οδύνης (Εφ. Αθ. 2604/1985 Δνη 26, 726).

Ο προβληθείς από τους εναγομένους ισχυρισμούς, ότι στο ανωτέρω αποτέλεσμα συνέτρεξε και υπαιτιότητα της ανήλικης παθούσας, η οποία γεννήθηκε την 2461983 και δεν είχε συμπληρώσει κατά τον χρόνο του ατυχήματος (121993) το 10° έτος της ηλικίας της, ήταν μη νόμιμος και ορθώς απερρίφθη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, διότι όπως συνάγεται από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 300 και 916 Α. Κ, δεν επιτρέπεται να αντιταχθεί κατ' ανηλίκου, ο οποίος δεν έχει συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας του η ένσταση περί συνδρομής ιδίου πταίσματός του στην εις βάρος του ζημία (βλ. Μπαλή Ενοχ. Δικ. παρ. 30, Καυκά Ενοχ. Δικ. 914, Λιτζερόπουλος Ερμ. ΑΚ υπ' αριθμ. 300, Αν. Φλούδα Αστ. Ευθ. έκδ. 1985 § 73, Αθ. Κρητικός Αποζημίωση έκδ. 1998 § 92, Εφ. Αθ. 12243/1988 Επιθ. Συγκ. Δικ. τόμος 90, 428, Εφ. Αθ. 1176/1987 Δνη 29, 522 Εξ. ΑΘ. 4519/1993. Συγκ. Δικ. τόμος 1994, 21).

516/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λεωνίδας Βλάχος, Αντώνιος Γρίβας**).

Μίσθωση. Δικαιώματα μισθωτή όταν υπάρχει πραγματικό ελάττωμα στο μίσθιο (άρθρα 577 και 585 Α.Κ.). Πραγματικό ελάττωμα είναι και η περίπτωση που με διάταξη νόμου απαγορεύεται η συμφωνημένη χρήση ή όταν η Αρχή αρνείται να χορηγήσει την άδεια για να λειτουργήσει στο μίσθιο η επιχείρηση για την οποία μισθώθηκε.

Από τη διάταξη του άρθρου 577 ΑΚ, σαφώς προκύπτει ότι αν κατά τη συνομολόγηση της συμβάσεως μισθώσεως το μίσθιο έχει πραγματικό ελάττωμα, που εμποδίζει μερικά ή ολικά τη συμφωνημένη χρήση, ο μισθωτής έχει δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση για τη μη εκτέλεση της συμβάσεως, υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο εκμισθωτής γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει το πραγματικό ελάττωμα του μισθίου κατά τον ως άνω χρόνο. Επίσης, ο μισθωτής έχει από το άρθρο 585 ΑΚ δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση προς τον εκμισθωτή και να επιτύχει έτσι της άρση της μισθωτικής συμβάσεως για το μέλλον. Το δικαίωμα της καταγγελίας είναι πρόσθετο και η άσκησή του δεν αποκλείει την επιδίωξη αποζημιώσεως για τη θετική του ζημία και το διαφυγόν κέρδος από τη ματαίωση εκμετάλλευσης του μισθίου μέχρι τη συμφωνημένη λήξη της μισθώσεως (ΑΠ 984/1976 ΝοΒ 25.361, ΕΑ 9047/1978 ΝοΒ 27.802, ΔεληγιάννηΚορνηλάκη Ενοχ. Δικ. 1992 τόμ. Α' σελ. 404). Ως πραγματικό ελάττωμα θεωρείται και η περίπτωση που με διάταξη νόμου απαγορεύεται η συμφωνημένη χρήση ή όταν η αστυνομική ή άλλη δημόσια αρχή αρνείται να χορηγήσει την άδεια για να λειτουργήσει στο μίσθιο η επιχείρηση για την οποία αυτό μισθώθηκε (ΑΠ 395/1997 Ελλ.Δικ. 38.1815, ΑΠ 1541/1990 Ελλ.Δικ. 32.1501, Ε.Θεσ/νίκης 2442/1999 Αρμ. 53.1521). Σε κάθε όμως περίπτωση το πραγματικό ελάττωμα, πρέπει να παρακωλύει στην πράξη εντελώς ή κατά ένα μέρος τη συμφωνημένη χρήση του μισθίου, γιατί διαφορετικά δεν παρέχονται στον μισθωτή τα προαναφερόμενα δικαιώματα (ΑΠ 560/1997 Ελλ.Δικ. 39.113).

551/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Καλαντζής, Θεοδώρα Τρομπούκη**).

Αναπηρία ή παραμόρφωση από (αυτοκινητικό) ατύχημα. Εννοια των όρων της διάταξης του άρθρου 931 Α.Κ. Βλάβη που δεν συνιστά αναπηρία ή παραμόρφωση. Δεν χωρεί αγωγή του άρθρου 931 Α.Κ. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 931 ΑΚ, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 8 του Ν. 1329/1983 «η αναπηρία ή η παραμόρφωση, που προξενήθηκε στον παθόντα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης, αν επιδρά στο μέλλον του». Ως αναπηρία θεωρείται κάποια έλλειψη της σωματικής, νοητικής ή ψυχικής ακεραιότητας του προσώπου, ενώ ως παραμόρφωση νοείται κάθε ουσιώδης αλλοίωση της εξωτερικής εμφανίσεως του προσώπου, η οποία καθορίζεται όχι αναγκαίως κατά τις απόψεις της ιατρικής, αλλά κατά τις αντιλήψεις της ζωής. Περαιτέρω ως «μέλλον» νοείται η επαγγελματική, οικονομική και κοινωνική εξέλιξη του προσώπου. Δεν απαιτείται βεβαιότητα δυσμενούς επιρροής της αναπηρίας ή παραμορφώσεως στο μέλλον του προσώπου. Αρκεί και απλή δυνατότητα κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων. Στον επαγγελματικό οικονομικό τομέα η αναπηρία ή παραμόρφωση του ανθρώπου κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, αποτελεί αρνητικό στοιχείο στα

πλαίσια του ανταγωνισμού και της οικονομικής εξέλιξης και προαγωγής του. Οι δυσμενείς συνέπειες είναι περισσότερο έντονες σε περιόδους οικονομικών δυσχερειών και στενότητας στην αγορά εργασίας. Οι βαρυνόμενοι με αναπηρία ή παραμόρφωση μειονεκτούν και κινδυνεύουν να βρεθούν εκτός εργασίας έναντι των υγιών συναδέλφων τους. Η διάταξη του άρθρου 931 ΑΚ αφορά αυτοτελή αξίωση για την αποκατάσταση μελλοντικής περιουσιακής ζημίας η οποία δεν καλύπτεται από το άρθρο 929 ή 932 ΑΚ. Σκοπός της διατάξεως είναι να προσφέρει στον παθόντα μία εφάπαξ περαιτέρω αποζημίωση (πρόσθετο ποσό αποζημιώσεως κατ' αποκοπή) δηλαδή πέραν της αποδεικνυομένης κατ' άρθρο 929 ΑΚ, για το λόγο ότι η αναπηρία ή η παραμόρφωση θα προκαλέσει στο μέλλον βάσιμες δυσχέρειες στην επαγγελματική οικονομική πρόοδο του. Επιδικάζεται δε από το δικαστήριο με μορφή ενός πρόσθετου συνολικού κεφαλαίου, χωρίς να γίνεται μερικότερη διάκριση κατά ποσό για τη μείωση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής και οικονομικής εξελίξεώς του (βλ. σχ ΑΠ 1073/2001 Δνη 44, 416, ΑΠ 1599/2002 Δνη 44, 417).

Αποδείχθηκε ότι από το ατύχημα ο ενάγων, ηλικίας τότε 33 ετών, έχει υποστεί στο πρόσωπο του ουλή, που αρχίζει από τη μεσότητα του δεξιού φρυδιού μέχρι την απαρχή του τριχωτού της κεφαλής του, μήκους 10 cm, ουλή στη δεξιά κροταφική χώρα, μήκους 6 εκ., ουλή στη μεσότητα του γόνατος, μήκους 10 εκ. και μικρή ουλή στη ράχη του δεξιού χεριού του, έχει δε πρόθεση να υποβληθεί σε πλαστική εγχείριση για την αποκατάσταση των παραπάνω βλαβών. Προς τούτο επισκέφθηκε τον πλαστικό χειρουργό Β.Π. στον οποίο κατέβαλε ως αμοιβή για την εξέτασή το ποσό των 30.000 δραχμών, θα απαιτηθεί δε δαπάνη για την εκτέλεση πλαστικής εγχειρίσεως στο μέλλον 1.500.000 δραχμών. Πρόκειται δηλαδή για μέλλουσα ζημιά η αποκατάσταση της οποίας νόμιμα αξιώνεται στα πλαίσια του άρθρου 929 ΑΚ και πριν από την πραγματοποίησή της (βλ. Κρητικός: Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα παρ. 234). Δεν είναι νόμιμο και πρέπει να απορριφθεί το αιτούμενο κεφάλαιο, των 100.000 δραχμών, που αντιπροσωπεύει αποζημίωση για τη δαπάνη στην οποία υποβλήθηκε ο ενάγων για τη διενέργεια εξώδικης ψυχιατρικής πραγματογνωμοσύνης, ώστε να διαπιστωθούν οι συνέπειες της ψυχολογικής του κατάστασης, λόγω του τραυματισμού του από το ατύχημα, καθόσον δε θεωρείται ζημία που μπορεί να αποκατασταθεί στα πλαίσια του παραπάνω άρθρου 929 ΑΚ, αλλά στηρίζεται μόνο σε υπερβάλλουσα πρόνοια του τελευταίου (βλ. Κρητικός ο.π. παρ. 237 Εφ Αθ 10300/1987 Ε Συγκ Δ 88, 124). Συνεπώς η συνολική θετική και αποθετική ζημία του πρώτου των εναγόντων από το ένδικο ατύχημα ανέρχεται στο ποσό των 3.151.500 δραχμών (180.000 + 450.000 + 76.500 + 15.000 + 900.000 + 30.000 + 1.500.000) ή 9.249 Ευρώ. Από το ποσόν αυτό πρέπει να αφαιρεθεί το ποσοστό συνυπαιτιότητάς του, που εκτιμήθηκε, όπως προαναφέρθηκε, σε 60% δηλαδή να αφαιρεθεί ποσόν 1.890.900 δραχμές ή 5.549 Ευρώ και συνεπώς η συνολική απαίτηση του πρώτου, των εναγόντων από τις προαναφερόμενες αιτίες ανέρχεται στο ποσόν του 1.200.600 δραχμών ή 3.700 Ευρώ. Εξάλλου αποδείχθηκε ότι ο ενάγων από το ατύχημα, εκτός από

τις προαναφερόμενες βλάβες, που χρήζουν πλαστικής επεμβάσεως, έχει υποστεί μείωση της ραχιαίας έκτασης άκρου ποδός κατά 10° οστική προπέτεια, κατά τη μεσότητα της κνήμης με τοπική ευαισθησία, επώδυνη υπέρκαμψη γόνατος καθώς και στροφικές κινήσεις αυτού με τοπική ευαισθησία κατά την έξω αρθρική σχισμή και ατροφία μηρού κατά 2 cm. Συνέπεια του τραυματισμού του αυτού είναι η εύλογη κόπωση κατά τη βάδιση και την παρατεταμένη ορθοστασία καθώς και πιθανή μετατραυματική αρθρίτιδα (βλ. κυρίως από 3112001 έκθεση πραγματογνωμοσύνης). Ο ενάγων ζητάει να του επιδικασθεί αποζημίωση κατ' άρθρο 931 ΑΚ, λόγω των παραπάνω σωματικών βλαβών του, οι οποίες επιδρούν αρνητικά στην κοινωνική, επαγγελματική και οικονομική του εξέλιξη. Το κεφάλαιο τούτο της αγωγής πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμο, καθ' όσον οι προαναφερόμενες σωματικές βλάβες, δε συνιστούν ούτε ουσιώδη αλλοίωση της εξωτερικής εμφάνισης του ενάγοντος η οποία άλλωστε σ' ό,τι αφορά το πρόσωπο του θα αποκατασταθεί με την πλαστική επέμβαση, στην οποία θα υποβληθεί, όπως ήδη έχει αναφερθεί, ούτε έλλειψη της σωματικής του ακεραιότητας, σε τέτοιο βαθμό, που να επηρεάζει την κοινωνική δραστηριότητα του ως μέσου υγιούς ανθρώπου, ούτε έχουν δυσμενή επίδραση στην μελλοντική επαγγελματική εξέλιξη και οικονομική του κατάσταση.

561/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Μιχοπούλου – Τσιμπούκη, Αλέξανδρος Τσακνής**).

Σύμβαση έργου. Παραγραφή αξιώσεων από ελλείψεις του έργου. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 693 Α.Κ. οι αξιώσεις του εργοδότη εξαιτίας ελλείψεων του έργου παραγράφονται, όταν περάσουν δέκα χρόνια από τότε που έγινε η παραλαβή του, αν πρόκειται για οικοδομήματα ή για άλλες ακίνητες εγκαταστάσεις, αλλιώς παραγράφονται σε έξι μήνες. Περαιτέρω κατά το άρθρο 527 αρ. 3 του Κ.Πολ.Δικ. στην κατ' έφεση δίκη επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η προβολή πραγματικών ισχυρισμών, μη προταθέντων πρωτοδίκως, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 269 του Κ.Πολ.Δικ. Μεταξύ δε των ισχυρισμών αυτών, που επιτρέπεται η προβολή τους και μετά την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση κατά την διάταξη του άρθρου 269 Κ.Πολ.Δικ., είναι και εκείνοι που αποδεικνύονται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία. Στην κρινομένη υπόθεση, όπως εκτίθεται στην αγωγή του εφεσίβλητου και ρητώς υπ' αυτού ομολογείται πρωτοδίκως και στην κατ' έφεση δίκη, το στην αγωγή αναφερόμενο λεωφορείο που ανέλαβε να επισκευάσει η πρώτη εκκαλούσα εναγομένη με την ανωτέρω μίσθωση έργου, το παρέλαβε απ' αυτόν, μετά την επισκευή, την 1.9.1998, την δε αγωγή για την καταβολή αποζημιώσεως λόγω μη εκτελέσεως της συμβάσεως, άσκησε την 23.3.2000 (κατάθεση και επίδοση). Η πιο πάνω δε αγωγή έχει ως. ιστορική και νομική βάση την αθέτηση της άνω

συμβατικής υποχρεώσεως και επομένως η δι' αυτής ασκούμενη αξίωση προς αποζημίωση στηρίζεται στο άρθρο 690 Α.Κ. Ο ισχυρισμός του εφεσίβλητου ότι δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω η άνω εξάμηνη παραγραφή, κατ' εφαρμογή του ερμηνευτικού κανόνος της Α.Κ. 693, είναι μη νόμιμος. Τούτο δε γιατί ο εν λόγω κανόνας δεν εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση συμβάσεως, στην οποία αναμιγνύονται στοιχεία μισθώσεως έργου και πωλήσεως, αλλά μόνο στην ειδικότερη μορφή της συμβάσεως κατασκευής κάποιου έργου, εφόσον, παραλλήλως προς την υποχρέωση κατασκευής αναλαμβάνεται από τον κατασκευαστή η υποχρέωση μεταβιβάσεως της κυριότητος επί του πράγματος (Δεληγιάννης, Ερμ. Α.Κ. 683 αρ. 23 Α.Π. 335/72 ΝοΒ 20.1141). Η τελευταία αυτή προϋπόθεση δεν συντρέχει εν προκειμένω. Τα συμβαλλόμενα μέρη, με την παραπάνω σύμβαση απέβλεψαν αποκλειστικά και μόνο στην επισκευή του αυτοκινήτου και όχι στην μεταβίβαση της κυριότητος κινητών πραγμάτων (π.χ. των υλικών που θα χρησιμοποιούσε η εκκαλούσα για την επισκευή). Οι εναγόμενοι εκκαλούντες για πρώτη φορά στην παρούσα δίκη με ειδικό λόγο εφέσεως προτείνουν την ένσταση της εξαμήνου παραγραφής της επιδίκου αξιώσεως προς αποζημίωση. Η ένσταση αυτή παραδεκτώς προβάλλεται κατ' άρθρο 527 και 269 του Κ. Πολ.Δικ., αφού αποδεικνύεται με δικαστική ομολογία το αφετήριο χρονικό σημείο της ενάρξεώς της, ενώ ο χρόνος ασκήσεως της αγωγής αποδεικνύεται από δημόσια έγγραφα (έκθεση καταθέσεως του δικογράφου της αγωγής και έκθεση επιδόσεως από την γραμματέα του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου και την επιδόσαντα την αγωγή δικαστικό επιμελητή αντίστοιχα). Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η ανωτέρω ένσταση ως κατ' ουσίαν βάσιμη, κατά παραδοχή, ως κατ' ουσίαν βάσιμου του σχετικού λόγου εφέσεως. Μετά την παραδοχή του λόγου αυ τού της εφέσεως πρέπει να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο τούτο, δικάζοντας κατ' ουσίαν την άνω αγωγή, η οποία πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμη.

564/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τάκης Παπαδόπουλος, Βασίλειος Ασπρούλιας**).

Ένσταση. Στοιχεία της απαραίτητα για να μην είναι αόριστη και απορριπτέα. Σύμβαση έργου. Δικαιώματα εργοδότη αν το έργο έχει επουσιώδη ελαττώματα ή ουσιώδη που το καθιστούν άχρηστο. Διεκδίκηση αποζημίωσης του εργοδότη βάσει του άρθρου 690 Α.Κ. Δεν χωρεί άσκηση ενός δικαιώματος, παραίτηση από αυτό και άσκηση άλλου. Τι περιλαμβάνει η αποζημίωση του εργοδότη (δαπάνη αποκατάστασης και διαφυγόν κέρδος).

Επειδή από τη διάταξη του αρθρ. 262 του Κ.Πολ.Δ. συνάγεται ότι η ένσταση πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία της αγωγής, δηλαδή πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένο αίτημα και σαφή έκθεση των γεγονότων που σύμφωνα με τον νόμο τη θεμελιώνουν, η έλλειψη δε των στοιχείων αυτών στις προτάσεις με

τις οποίες προβάλλεται και η οποία δεν αναπληρώνεται με απλή αναφορά σε έγγραφα και με τις αποδείξεις, καθιστούν την ένσταση αόριστη και η αοριστία αυτή εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως και επιφέρει την απόρριψή της (βλ. Α.Π. 720/97, ΝοΒ 46, 635, Εφ. ΑΘ. 10451/99, Δνη 2000, 1426). Εξάλλου, από τις διατάξεις των αρθρ. 688690 του ΑΚ που καθορίζουν λεπτομερώς την ευθύνη του εργολάβου αναλόγως με τη φύση των ελαττωμάτων και ελλείψεων, τα οποία φέρει το έργο που εκτελέσθηκε από αυτόν, προκύπτει ότι ο εργοδότης δικαιούται να απαιτήσει α) σε περίπτωση επουσιωδών ελαττωμάτων είτε τη διόρθωση αυτών είτε την ανάλογη μείωση της αμοιβής, β) σε περίπτωση ουσιωδών ελαττωμάτων, τα οποία καθιστούν το έργο άχρηστο ή έλλειψης των συνομολογηθεισών ιδιοτήτων είτε τη διόρθωση είτε την ανάλογη μείωση της αμοιβής είτε αντί αυτών την αναστροφή της συμβάσεως (ήδη να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, κατ' αρθρ. 1 § 2 του Ν. 3043/2002) και γ) σε περίπτωση κατά την οποία οι ελλείψεις του έργου, οι οποίες ανάγονται είτε σε ουσιώδη είτε σε επουσιώδη ελαττώματα, όσο και σε συμφωνημένες ιδιότητες, οφείλονται σε υπαιτιότητα του εργολάβου, ο εργοδότης δικαιούται αντί αναστροφής ή μειώσεως της αμοιβής να απαιτήσει αποζημίωση για κάθε ζημία, η οποία προήλθε από το γεγονός ότι ο εργολάβος δεν ανταποκρίθηκε υπαιτίως στις εκ της συμβάσεως υποχρεώσεις του να κατασκευάσει έργο που να φέρει τις συμφωνημένες ιδιότητες και χωρίς ελαττώματα. Διαγράφεται δηλαδή από τα άρθρα αυτά διαζευκτικά συρροή περισσότερων δικαιωμάτων υπέρ του εργοδότη, ο οποίος έχει έτσι το εκλεκτικό δικαίωμα να ασκήσει οποιοδήποτε από τα παραπάνω παρεχόμενα σε αυτόν δικαιώματα, όταν δε κάμει την επιλογή του ασκώντας ένα από αυτά, δεν μπορεί να παραιτηθεί από αυτό και να ασκήσει το άλλο (βλ. Εφ. ΑΘ. 5281/2002, Δνη 2003, 860, Εφ. Πειρ. 328/2000, Δνη 2001, 1680 και ΝοΒ 49, 1178). Έτσι ο εργοδότης που επιδιώκει αποζημίωση με βάση το αρθρ. 690 του Α.Κ. οφείλει να επικαλεσθεί και να αποδείξει α) την κατάρτιση της συμβάσεως έργου, β) ότι το έργο εκτελέσθηκε, γ) ότι το εκτελεσθέν έργο έχει ελλείψεις, χωρίς να ενδιαφέρει η διάκριση τους σε ουσιώδεις και επουσιώδεις και δ) την ζημία που υπέστη από τις ελλείψεις του έργου, η οποία τελεί σε λογική ακολουθία με το ποσό της αποζημιώσεως που ζητεί (βλ. Α.Π. 610/90, Δνη 91, 980, Εφ.ΑΘ. 2452/98, Δνη 98,932). Η αποζημίωση περιλαμβάνει κατ' αρχήν τη δαπάνη στην οποία πρέπει να υποβληθεί ο εργοδότης για να αποκαταστήσει τις ελλείψεις του έργου, καθώς, επίσης, το διαφυγόν κέρδος και κάθε περαιτέρω ζημία (βλ .Εφ. Αθ. 1699/94, Δνη 95, 883). Απαιτείται ακόμη για την ευθύνη του εργολάβου προς αποζημίωση και υπαιτιότητά του, την οποία όμως δεν υποχρεούται να επικαλεσθεί και αποδείξει ο εργοδότης αλλά ο εργολάβος επικαλούμενος έλλειψη υπαιτιότητας του ιδίου ή των προσώπων που χρησιμοποίησε για να εκτελέσει το έργο (βλ. Α.Π. 156/2001, Δνη 2001, 1279). Ο εργοδότης, εναγόμενος από τον εργολάβο για να καταβάλει την αμοιβή του, μπορεί να προτείνει κατ' ένσταση σε συμψηφισμό (αρθρ. 440 επ. Α.Κ.) την αξίωση του για αποζημίωση από τις ελλείψεις του έργου (βλ. ΑΠ 979/91, Δνη 92, 842).

599/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίκος Παπάκος, Νίκος Φερμελής, Αγγελος Αγγελόπουλος, Κωνσταντίνος Πετρόπουλος**).

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Αμοιβή μηχανικού. Ως παράδοση της μελέτης που συντάχθηκε (694 Α.Κ.) δεν νοείται μόνο η υλική παράδοση των εκπονηθεισών πάσης φύσεως μελετών από τον μηχανικό στον εργοδότη, αλλά και κάθε περίπτωση που ο μεν μηχανικός παραμένει κάτοχος του φακέλου των σχεδίων, πλην όμως ο εργοδότης σε κάθε στιγμή έχει την δυνατότητα προσβάσεως σ' αυτόν και λήψεως κάθε στοιχείου της μελέτης στο πρωτότυπο ή αντίγραφο, αυτοπροσώπως ή δι' άλλου προσώπου. Πρόσθετη παρέμβαση ΤΕΕ υπέρ του ενάγοντος μηχανικού. Υπάρχει αναγκαστική ομοδικία (76 Κ.Πολ.Δ.).

Η σύμβαση, με την οποία ανατίθεται σε μηχανικό η εκπόνηση μελέτης και η επίβλεψη συγκεκριμένου οικοδομικού έργου, φέρει τον χαρακτήρα της μισθώσεως έργου. Με την σύμβαση αυτή ο μηχανικός αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκπονήσει συγκεκριμένη μελέτη για την έκδοση οικοδομικής αδείας προς ανέγερση οικοδομής, έχοντας την αξίωση κατά την Α.Κ. 681 να λάβει την συμφωνηθείσα αμοιβή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από εκείνη που καθορίζεται από τις διατάξεις του ΠΔ/τος 696/1974, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Εξάλλου, με τη διάταξη του άρθρου 104 παρ. 2 εδ. 1 του εν λόγω Π.Δ/τος εισάγεται παρέκκλιση από την γενικώς και υπό του άρθρου 694 Α.Κ θεσπιζόμενη αρχή, κατά την οποία επί μισθώσεως έργου η εργολαβική αμοιβή είναι καταβλητέα με την παράδοση του εκτελεσθέντος έργου. Κατά την ανωτέρω, εξαιρετική, διάταξη η αμοιβή του μηχανικού είναι καταβλητέα με την εκπόνηση της μελέτης, οπότε ο εργοδότης οφείλει να καταβάλει την αμοιβή για λογαριασμό του στο Τ.Ε.Ε, της εν λόγω καταβολής αποδεικνυομένης με σχετική απόδειξη της Ε.Τ.Ε, προκειμένου ο φάκελος που θα υποβληθεί στο αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο για την έκδοση της αδείας (μαζί με τις αρχιτεκτονικές στατικές μελέτες και λοιπά στοιχεία) να είναι πλήρης και νομικώς εφικτή η έκδοσή της. Εκτός όμως αυτού ως παράδοση της εκπονηθείσης μελέτης κατά την Α.Κ. 694 δεν νοείται μόνο η υλική παράδοση των εκπονηθεισών πάσης φύσεως μελετών από τον μηχανικό στον εργοδότη. Τέτοια παράδοση υπάρχει σε κάθε περίπτωση κατά την οποία ο μεν μηχανικός παραμένει κάτοχος του φακέλου των σχεδίων, πλην όμως ο εργοδότης σε κάθε στιγμή έχει τη δυνατότητα προσβάσεως σ' αυτόν και λήψεως κάθε στοιχείου της μελέτης στο πρωτότυπο ή αντίγραφο αυτοπροσώπως ή δι' άλλου προσώπου. Στην περίπτωση δηλαδή μελέτης μηχανικού, κατά την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, «παράδοση» υπάρχει σε κάθε περίπτωση κατά την οποία ο δώσας την εντολή για την εκπόνησή της μπορεί να κάνει χρήση της, αρυόμενος όλες τις ωφέλειες που εκπηγάζουν απ' αυτές, ως φορείς επιστημονικών αξιών, ήτοι άϋλων αγαθών, δεκτικών πρακτικής εφαρμογής.

…… Η πρόσθετη δε αυτή παρέμβαση (του Τ.Ε.Ε.) είναι αυτοτελής

(αρθρ. 83 Κ.Πολ.Δ), γιατί, το δεδικασμένο εκτείνεται και στις έννομες σχέσεις του παρεμβαίνοντος με τις εναγόμενες (βλ. σχετ. Κονδύλη, Το Δεδικασμένον σελ. 330). Επομένως, μεταξύ ενάγοντος και προσθέντως παρεμβαίνοντος υπάρχει αναγκαστική ομοδικία κατά την έννοια του άρθρου 76 Κ.Πολ.Δ (βλ. σχετ. Μπέη: Ερμ. Κ.Πολ.Δ. υπό το άρθρο 83).

601/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Ζαφειρόπουλος, Σωτήριος Βαβαρούτας**).

Μίσθωση. Πραγματικά ελαττώματα του μισθίου ή έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας. Ευθύνη του εκμισθωτή που αίρεται αν υπάρχει γνώση του μισθωτή κατά τη συνομολόγηση της μίσθωσης. Αν όμως ο εκμισθωτής υποσχέθηκε την άρση του πραγματικού ελαττώματος ή της έλλειψης της συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου, τότε ευθύνεται. Περιστατικά.

Η γνώση του μισθωτή, κατά τη συνομολόγηση της συμβάσεως, της υπάρξεως πραγματικού ελαττώματος ή της ελλείψεως συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου, έχει τη νόμιμη συνέπεια ότι αποκλείει την ευθύνη του εκμισθωτή (αρθρ. 579 Α.Κ.). Αλλ' ο αποκλεισμός αυτός δεν αφορά την ευθύνη του εκμισθωτή, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εκμισθωτής υποσχέθηκε την άρση του πραγματικού ελαττώματος ή της ελλείψεως της συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου. Επομένως, εάν ο εκμισθωτής υποσχέθηκε την άρση αυτών ευθύνεται, διότι η γνώση του μισθωτή δεν λαμβάνεται υπόψη, ως μη αποκλείουσα την ευθύνη αυτού. Στην περίπτωση αυτή προς αποκλεισμό της ευθύνης του εκμισθωτή, δεν αρκεί η γνώση του μισθωτή περί υπάρξεως πραγματικού ελαττώματος, ή ελλείψεως συμφωνημένης ιδιότητας, κατά τη συνομολόγηση της συμβάσεως, αλλ' αναγκαίως απαιτείται και να μην έχει συμφωνηθεί κάτι περί των, κατά τη σύναψη της συμβάσεως, υφισταμένων πραγματικών ελαττωμάτων ή ελλείψεως συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου μεταξύ των συμβαλλομένων. Εάν όμως στη σύμβαση υπάρχει υπόσχεση για την άρση αυτών, η ευθύνη του εκμισθωτή δεν αποκλείεται, διότι ερείδεται επί υποσχέσεως και είναι ευθύνη συμβατική, για την οποία η γνώση του μισθωτή δεν ασκεί καμία νομική επιρροή (Ραψομανίκης, στον Α.Κ. Γεωργιάδη Σταθόπουλου, άρθρα 579582 αρ. 3, Ζέπος Ενοχ. Δικ. ΙΙ, σελ. 206 σημ. 2, Αποστολίδης, Ενοχ. αρθρ. 579 αρ. 4).

Αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά : Με το από 2.5.1997 ιδιωτικό συμφωνητικό ο ενάγων μίσθωσε από την εναγομένη ένα ισόγειο κατάστημα, εμβαδού 100 τ.μ. που βρίσκεται στην οδό Λόντου αρ. 118 των Πατρών, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί απ' αυτόν ως κατάστημα παρασκευής και πωλήσεως άρτου και συναφών ειδών (αρτοποιείο). Η μίσθωση συμφωνήθηκε για έξη έτη, αρχόμενη από τις 12.5.1997 και λήγουσα στις 12.5.2003 και το μηνιαίο μίσθωμα συμφωνήθηκε στις 200.000 δραχμές και ήταν καταβλητέο την πρώτη ημέρα κάθε μήνα. Στους υπ' αριθ. 6 και 12 όρους της άνω εγγράφου μισθωτικής συμβάσεως διαλαμβάνονται τα εξής: 1)

όρος 6 § 1. «Ο μισθωτής ήλεγξε το μίσθιο και βρήκε αυτό της απολύτου αρεσκείας του και κατάλληλο για την χρήση που το προορίζει και παραλαμβάνει αυτό ανεπιφύλακτα με την προϋπόθεση ότι θα γίνουν οι απαραίτητες επισκευές σε αυτό, δηλαδή θα επισκευαστεί η τουαλέτα, ο κλίβανος και η αίθουσα πωλήσεως (χρωματισμός, επίπλωση)». 2) όρος 12 «Η χρήση του καταστήματος θα παραδοθεί σε τριάντα ημέρες από την υπογραφή του παρόντος». Παρά τα ανωτέρω συμφωνηθέντα, η εναγομένη δεν προέβη στην επισκευή του κλιβάνου και κυρίως της οροφής αυτού, η οποία κατά την κατάρτιση της μισθώσεως και κατά την παράδοση του μισθίου παρουσίαζε μεγάλη κλίση λόγω της πολυετούς (άνω των 20 ετών) χρήσεως του κλιβάνου εκ μέρους της εναγομένης, παρά μόνο αυτή προέβη στη συντήρηση της εστίας και πόρτας αυτού. Αποτέλεσμα της μη επισκευής του κλιβάνου ήταν να καταρρεύσει στις 212001 η οροφή αυτού και να προκληθούν ζημίες και στην εστία αυτού. Ο ενάγων ειδοποίησε αμέσως την εναγομένη, αλλά αυτή αρνήθηκε να επισκευάσει τον κλίβανο και κατόπιν αυτού, για τη συνέχιση της λειτουργίας στο μίσθιο της επιχειρήσεως του, προέβη ο ενάγων στις ακόλουθες εργασίες επισκευής του κλιβάνου, για τις οποίες δαπάνησε από δικά του χρήματα τα εξής ποσά κ.λ.π.

…. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφαση του κατέληξε στην ίδια κρίση, έστω και με ελλιπή αιτιολογία, η οποία συμπληρώνεται με την παρούσα, δεν έσφαλε, αλλ' ορθώς το νόμο εφάρμοσε και τις αποδείξεις, εκτίμησε, γι' αυτό και πρέπει οι υπόλοιποι λόγοι της εφέσεως, με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα, να απορριφθούν ως κατ' ουσίαν αβάσιμοι. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθεί η έφεση ως αβάσιμη κατ' ουσίαν και να καταδικαστεί η εκκαλούσα, λόγω της ήττας της, στα δικαστικά έξοδα του εφεσίβλητου του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας (αρθρ. 176, 183 ΚΠολΔ), όπως αναφέρεται στο διατακτικό.

620/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Παπαναστασόπουλος, Ευάγγελος Ματσούκης**).

Αδικοπραξία. Οι αξιώσεις από αυτήν παραγράφονται αν παρέλθει πενταετία, με τους όρους του άρθρου 937 Α.Κ. Προυποθέσεις για την εφαρμογή της παρ. 2 του ιδίου άρθρου όταν η αδικοπραξία είναι ποινικώς κολάσιμη πράξη που υπόκειται σε μακρότερη παραγραφή. Προυποθέσεις για την εφαρμογή της διάταξης αυτής.

Με το άρθρο 937 ΑΚ ορίζεται ότι «η απαίτηση από αδικοπραξία παραγράφεται μετά πενταετία, αφότου ο παθών έμαθε τη ζημία και τον υπόχρεο σε αποζημίωση σε κάθε όμως περίπτωση η απαίτηση παραγράφεται μετά πάροδο είκοσι ετών από την πράξη. Αν η αδικοπραξία αποτελεί συνάμα κολάσιμη πράξη που κατά τον ποινικό νόμο υπόκειται σε μακρότερη παραγραφή, αυτή ισχύει και για την απαίτηση αποζημίωσης». Η δεύτερη

παράγραφος της παραπάνω διάταξης υπαγορεύτηκε για το λόγο, ότι δεν θα ήταν δικαιολογημένη η κατάλυση μέσω της παραγραφής της αστικής περί αποζημίωσης απαίτησης, ενόσω ο δράστης της ποινικής αδικοπραξίας θα ήταν ακόμη εκτεθειμένος στην, βαρύτερα πλήττουσα αυτόν, ποινική δίωξη και στη συνέχεια καταδίκη. Για την εφαρμογή της παρ.2 του παραπάνω άρθρου πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) η αδικοπραξία πρέπει να αποτελεί συνάμα κολάσιμη κατά τον ποινικό νόμο πράξη, χωρίς να είναι αναγκαίο να έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του δράστη και πολύ περισσότερο να έχει αυτός καταδικασθεί. Αν δεν έχει προηγηθεί άσκηση ποινικής δίωξης, το πολιτικό δικαστήριο που κρίνει την αγωγή αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ερευνά τη συνδρομή των υποκειμενικών και αντικειμενικών προϋποθέσεων της κολάσιμης κατά τον ποινικό νόμο πράξης και β) η ποινική αξίωση της πολιτείας για την τιμωρία της αξιόποινης πράξης πρέπει να υπόκειται σε μακρότερη παραγραφή. Για την διαπίστωση του αν η ποινική παραγραφή είναι ή όχι μακρότερη από την αστική παραγραφή της απαίτησης από αδικοπραξία θα ληφθεί υπόψη ο χαρακτηρισμός της κολάσιμος πράξης ως κακουργήματος, πλημμελήματος ή πταίσματος και η προβλεπομένη στον ποινικό νόμο, αναλόγως, ποινική παραγραφή όπως αυτή ως προς τη διάρκειά της καθορίζεται στο άρθρο 111 Π.Κ. ή σε άλλη ειδική διάταξη νόμου, η οποία περί πλημμελημάτων, όπως είναι τα εγκλήματα της συκοφαντικής ή απλής δυσφήμησης και εξύβρισης ανέρχεται σε πέντε έτη και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Π.Κ. αρχίζει κατά το χρόνο κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενήργησε. Η αφετηρία δηλαδή της ποινικής παραγραφής μπορεί να είναι διαφορετική εκείνης της αστικής από αδικοπραξία. Για τη διακρίβωση δε του αν επί πλημμελημάτων η ποινική παραγραφή είναι ή όχι μακρύτερη της αστικής δεν υπολογίζεται το χρονικό διάστημα της τριετούς αναστολής (ολ ΑΠ 21/2003 Ελ. Δ. 44.946). Η κατά το άρθρο 937 Α.Κ. αστική εξ αδικοπραξίας πενταετής παραγραφή αρχίζει από τότε που ο ζημιωθείς έλαβε γνώση της ζημίας και του προς αποζημίωση υπόχρεου, χωρίς να είναι αναγκαίο όπως ο ζημιωθείς είναι σε θέση να προσδιορίσει επακριβώς το ύψος και την έκταση της ζημίας που υπέστη. Θεωρείται δε ότι ο δικαιούχος της αποζημίωσης ή χρηματικής ικανοποίησης γνωρίζει τον υπόχρεο όταν αυτός γνωρίζει τόσα περιστατικά ώστε με βάση αυτά να μπορεί να εγείρει αγωγή εναντίον ορισμένου προσώπου με ελπίδες επιτυχίας. Δεν αρκούν εικασίες, υποψίες ή εξ αμελείας άγνοια, το πότε δε συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι ζήτημα πραγματικό εξαρτώμενο από τη συνολική εκτίμηση στη συγκεκριμένη περίπτωση. Αν μπορούν να διαπιστωθούν το όνομα και η διεύθυνση του υπόχρεου σε αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση τότε ο παθών θεωρείται ότι γνωρίζει το πρόσωπο του υπόχρεου κατά το χρόνο που ο δικαιούχος ερευνώντας θα μπορούσε να το πληροφορηθεί και έκτοτε αρχίζει και η πενταετής αστική παραγραφή (ΑΠ 374/2001 Ελ.Δ. 43.156).

626/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Κονταξής, Λεωνίδας Μαργαρίτης**).

ΟΤΕ. Υπερβολικός λογαριασμός σε βάρος συνδρομητή τηλεφωνικής συσκευής. Απορρίπτεται αγωγή του συνδρομητή για μείωση του ποσού των συνδιαλέξεων γιατί από τους σχετικούς ελέγχους δεν προέκυψε βλάβη ή άλλη αιτία ώστε να καταγραφεί υπερβολικός αριθμός τηλεφωνικών συνδιαλέξεων.

Ο εκκαλών από το έτος 1995 είναι συνδρομητής τηλεφωνικής παροχής (αναλογικής και όχι ψηφιακής) με αριθμό 91209 η οποία βρίσκεται στην εξοχική του κατοικία στο χωριό Ποτιδάνεια Φωκίδος. Για το χρονικό διάστημα από 13 Αυγούστου 1997 έως 13 Οκτωβρίου 1997 ο λογαριασμός του χρεώθηκε με το συνολικό ποσό των 733.300 δραχμών και ειδικότερα με βασικά τέλη Δεκεμβρίου Ιανουαρίου 3.700 δρχ., αντίτιμο μονάδων συνδιαλέξεων 617.734 δρχ., ποσό από στρογγυλοποίηση 7 δρχ. και ΦΠΑ 111.858 δρχ. Επειδή ο λογαριασμός αυτός ήταν υπερβολικά διογκωμένος σε σχέση με όλους τους προηγούμενους, απεστάλη στον εκκαλούντα με καθυστέρηση ενός και πλέον μηνός προκειμένου από την αρμόδια υπηρεσία του εφεσίβλητου Οργανισμού (ΟΤΕ) να γίνει λογιστικός αλλά και τεχνικός έλεγχος στη συσκευή τούτου (εκκαλούντος), δοθέντος ότι και ο εκκαλών, όταν έλαβε την 13 Ιανουαρίου 1998 το λογαριασμό του διμήνου από 14 Οκτωβρίου 1997 έως 11 Δεκεμβρίου 1997, στον οποίο είχε ενσωματωθεί και ο επίδικος του διμήνου Αυγούστου Οκτωβρίου, διαμαρτυρήθηκε εγγράφως προς τον εφεσίβλητο, θεωρώντας τούτον (λογαριασμό) υπέρογκο και μη ανταποκρινόμενο στις συνδιαλέξεις που είχε πραγματοποιήσει κατά τη χρονική αυτή περίοδο. Οι έλεγχοι που έγιναν στη χρέωση της τηλεφωνικής συνδέσεως του εκκαλούντος προ αλλά και μετά την αποστολή σ' αυτόν του επίμαχου λογαριασμού, έδειξαν ότι όλες οι τηλεφωνικές κλήσεις και οι μονάδες συνδιαλέξεων πραγματοποιήθηκαν από τη συγκεκριμένη τηλεφωνική συσκευή. Ειδικότερα από τους διενεργηθέντες 1) λογιστικό έλεγχο διαπιστώθηκε αφ' ενός μεν η ορθή αναγραφή των ενδείξεων του μετρητή στο λογαριασμό, αποκλεισθέντος του ενδεχομένου του γραφικού λάθους, αφετέρου δε η ορθή χρέωση του λογαριασμού με βάση τις ως άνω ενδείξεις, 2) έλεγχο βιβλίων και λοιπών στοιχείων που τηρούν οι τοπικές υπηρεσίες του εφεσίβλητου, από τον οποίο (έλεγχο) διαπιστώθηκε ότι κατά την περίοδο στην οποία αναφέρεται η συγκεκριμένη υπέρογκη χρέωση δεν έχει αναγγελθεί από τον εκκαλούντα ή τρίτους, ούτε έχει εντοπιστεί από τους τεχνικούς του εφεσίβλητου που διενεργούν τακτικούς τεχνικούς ελέγχους, καταχωρώντας τις σχετικές παρατηρήσεις τους στα βιβλία, κάποια ανωμαλία ή βλάβη που να έχει επίπτωση στη χρέωση της συγκεκριμένης τηλεφωνικής σύνδεσης, 3) τεχνικούς ελέγχους με δοκιμή της λειτουργίας των οργάνων της πρώτης επιλογικής βαθμίδας, των οργάνων και των κυκλωμάτων που έχουν σχέση με τη χρέωση, όπως επίσης από τους ελέγχους των στοιχείων καταγραφής και του δικτύου ζεύξεως προς το αυτόματο

υπεραστικό κέντρο. Οι έλεγχοι αυτοί δεν εντόπισαν κάτι που να έχει σχέση με υπερβολική χρέωση του τηλεφώνου του εκκαλούντος, 4) έλεγχο της συσκευής του συνδρομητικού δικτύου με 10.000 δοκιμαστικές μονάδες κλήσεις προς εντοπισμό πλημμελούς λειτουργίας, συνακροάσεων, εσφαλμένων επιλογών, θορύβων κλπ και 5) έλεγχο των γεννητριών αποστολής παλμών χρεώσεως διαπιστώθηκε η σωστή λειτουργία του μετρητή του εκκαλούντος με καταγραφή του ακριβούς αριθμού των μονάδων συνδιαλέξεων που πραγματοποιούνται από το τηλέφωνο του. Περαιτέρω το ενδεχόμενο παράνομης επέμβασης τρίτου στο δίκτυο με συνέπεια την υποκλοπή κλήσεως στη συγκεκριμένη περίπτωση ελαχιστοποιείται αφ' ενός μεν διότι το δίκτυο από το Τηλεπικοινωνιακό Κέντρο που βρίσκεται στην Ποτιδάνεια Φωκίδος, μέχρι την κατοικία του εκκαλούντος είναι υπόγειο, αφ' ετέρου δε διότι οποιαδήποτε επέμβαση τρίτου στο εναέριο καλώδιο θα εντοπίζετο ευχερώς από τους τεχνικούς, αφού θα έδειχνε βλάβη σ' αυτό (δίκτυο). Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που δέχθηκε τα ίδια και ακολούθως με την εκκαλουμένη απόφαση του απέρριψε κατ' ουσίαν την αγωγή του εκκαλούντος για αναπροσαρμογή του υπέρογκου λογαριασμού του στο προσήκον μέτρο, δεν έσφαλε περί την εκτίμηση των αποδείξεων, όπως αβάσιμα υποστηρίζει ο εκκαλών με την έφεση του και επομένως πρέπει η έφεση να απορριφθεί κατ' ουσίαν κ.λ.π.

639/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Γιαννακόπουλος, Νικόλαος Φραγκογιαννόπουλος, Διονύσιος Ζαχαρόπουλος Ν.Σ.Κ., Άγγελος Αντωνόπουλος**).

Χρησιδάνειο. Η χωρίς αντάλλαγμα παραχώρηση της χρήσης κινητού ή ακινήτου πράγματος είναι ουσιώδης όρος. Ως αντάλλαγμα θεωρείται και η ανάληψη από τον χρησάμενο υποχρέωσης για επισκευές και γενικά για δαπάνες στο πράγμα.

Από τις διατάξεις των άρθρων 810 επ. ΑΚ προκύπτει, ότι με τη διαρκή ενοχική και ετεροβαρή σύμβαση χρησιδανείου, ο χρήστης παραχωρεί στο χρησάμενο, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, χωρίς αντάλλαγμα, πράγμα κινητό ή ακίνητο. Ο όρος παραχώρησης της χρήσης χωρίς αντάλλαγμα είναι ουσιώδης και αν για την παραχώρηση συμφωνήθηκε αντάλλαγμα, η σύμβαση δεν χαρακτηρίζεται ως χρησιδάνειο και δεν εφαρμόζονται γι' αυτή οι διατάξεις των προαναφερομένων άρθρων του ΑΚ. Ως αντάλλαγμα, με την παραπάνω έννοια θεωρείται και η ανάληψη υποχρεώσεων από τον χρησάμενο έναντι του παραχωρούντος χρήστη να ενεργήσει ο χρησάμενος προσθήκες και δαπάνες γενικώς στο πράγματα (βλ. Καυκάς Ενοχ. Δίκαιο τόμος 2ος σελ. 320 επ.). Περαιτέρω από τη διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ προκύπτει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη, στα πλαίσια της συμβατικής ελευθερίας, είναι δυνατό να συμφωνήσουν ότι η παροχή του ενός προς τον άλλο γίνεται με τον όρο ότι

ο αντισυμβαλλόμενος αναλαμβάνει να τηρήσει ορισμένο όρο, υπό την έννοια πρόσθετης ή βοηθητικής παροχής. Ο όρος αυτός για πρόσθετη παροχή, που μπορεί να είναι θετική διαρκής και μη χρηματική, προστατεύεται δια της εκ της συμβάσεως αγωγής και διέπεται, όπως και το λοιπό περιεχόμενο της συμβάσεως από τους κανόνες που διέπουν αυτή (Μπαλής Γενικαί Αρχαί έκδ. 1961 σελ 253). Τέλος από τη διάταξη του όρθρου 200 ΑΚ, η οποία εισάγει γενικό ερμηνευτικό κανόνα των δηλώσεων βουλήσεων των δικαιοπρακτούντων, προκύπτει ότι αν οι δηλώσεις βουλήσεων διατυπώθηκαν στη σύμβαση ατελώς και εντεύθεν δημιουργείται αμφιβολία για την αληθινή βούληση τους, η σύμβαση ερμηνεύεται όπως απαιτεί η καλή πίστη, λαμβανομένων υπόψη και των συναλλακτικών ηθών, για τη διακρίβωση δε της αληθινής βούλησης το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του πραγματικά γεγονότα που συνοδεύουν τη δήλωση βουλήσεως ακόμη και αν αυτά βρίσκονται έξω από το έγγραφο της σύμβασης, καθώς και μάρτυρες, εφόσον όλα αυτά συντελούν στη διασάφηση των δηλώσεων βουλήσεων (ΑΠ 651/99 Ελ. Δ. 41.439).

643/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Φώτιος Λεπίδας, Ανδρέας Ζήκος**).

Μίσθωση. Αγωγή απόδοσης μισθίου. Απαράδεκτη η συζήτηση αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα της τελευταίας διετίας πριν τη συζήτηση. Αυτό μπορεί να προσκομιστεί και ενώπιον του Εφετείου. Χωρεί όμως αντικατάσταση των πιστοποιητικών με προσαγωγή αντιγράφου της φορολογικής δήλωσης από την οποία προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα από τον εκμισθωτή. Καταγγελία για κακή χρήση του μισθίου. Δεν υπόκειται σε τύπο και μπορεί να γίνει και με την αγωγή.

Επειδή κατά τη διάταξη του αρθρ. 81 του Ν. 2238/94 τα δικαστήρια απέχουν να δικάσουν αγωγή αποδόσεως του μισθίου αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας ΔΟΥ από το οποίο να προκύπτει ότι τα μισθώματα του ακινήτου δηλώθηκαν στη φορολογία εισοδήματος κατά την τελευταία διετία πριν από τη συζήτηση της αγωγής, εφόσον υφίσταται υποχρέωση υποβολής δηλώσεως φορολογίας (βλ. ΑΠ 621/2000, Δνη 2001, 143). Η παράλειψη προσκομιδής της άνω βεβαιώσεως καθιστά απαράδεκτη τη συζήτηση της αγωγής για την απόδοση του μισθίου (η μη κήρυξη του οποίου όμως δεν δημιουργεί τον εκ του αρθρ. 559 αρ. 14 του ΚΠολΔ λόγο αναιρέσεως, βλ. ΑΠ 621/2000, ο.π.), αλλά το κώλυμα αυτό μπορεί παραδεκτώς να αρθεί με μεταγενέστερη προσκομιδή της βεβαιώσεως ακόμη και ενώπιον του εφετείου για πρώτη φορά (βλ. ΕφΑΘ. 5494/94, Δνη 95, 1609, 9006/87, ΑρχΝ 1988, 356). Σκοπός της διατάξεως είναι να λάβει γνώση της μισθώσεως του ακινήτου ο αρμόδιος για τον έλεγχο της προβλεπόμενης δηλώσεως φορολογίας εισοδήματος οικονομικός έφορος. Εν προκειμένω, όπως αναφέρεται

στην εκκαλουμένη απόφαση και δεν αμφισβητείται άλλωστε από τους διαδίκους, ο ενάγων προσκόμισε στο Δικαστήριο επίσημο αντίγραφο της φορολογικής του δηλώσεως από την οποία προκύπτει ότι δήλωσε και τα μισθώματα από το επίδικο μίσθιο, έτσι δε πληρώθηκε ο σκοπός της ως άνω διατάξεως που απαιτεί την προσκομιδή πιστοποιητικού της αρμόδιας ΔΟΥ περί υποβολής τέτοιας δηλώσεως.

Επειδή από τη διάταξη του αρθρ. 594 του ΑΚ, το οποίο εφαρμόζεται και στις εμπορικές μισθώσεις, προκύπτει ότι το δικαίωμα που παρέχεται με αυτό στον εκμισθωτή να καταγγείλει αμέσως τη μίσθωση εξαρτάται αφενός από το ότι ο μισθωτής χρησιμοποιεί το μίσθιο κακώς, δηλαδή όχι με επιμέλεια όπως συμφωνήθηκε με τους όρους της συμβάσεως και από το ότι εξακολουθεί αυτός να επιμένει σε αυτή την κακή και αντισυμβατική μεταχείριση παρά τις διαμαρτυρίες του εκμισθωτή (βλ. ΑΠ 424/2002, Δνη 2002, 1671). Η διαμαρτυρία αυτή δεν υπόκειται σε τύπο και μπορεί να περιέχεται και στην προς απόδοση του μισθίου ασκηθείσα και ως καταγγελία της συμβάσεως μισθώσεως ισχύουσα αγωγή (αρθρ. 662 του / ΚΠολΔ), οπότε η εμμονή του μισθωτή μέχρι την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση της αγωγής στην κακή ή αντισυμβατική χρήση του μισθίου ιδρύει το παρεχόμενο στον εκμισθωτή δικαίωμα καταγγελίας της μισθώσεως (βλ. ΑΠ 1254/2001, Δνη 2002, 141, 1447/92, Δνη 94, 412). Η απαιτούμενη για την έγκυρη καταγγελία της μισθώσεως για κακή χρήση του μισθίου προηγούμενη διαμαρτυρία του εκμισθωτή δεν είναι αναγκαία στην περίπτωση που η κακή χρήση συνιστά παράβαση όρου της συμβάσεως μισθώσεως για την οποία παρέχεται από τη σύμβαση (αρθρ. 361 του ΑΚ) δικαίωμα για την καταγγελία (βλ. ΑΠ 968/92, Δνη 94, 415), οπότε στην περίπτωση αυτή η λύση της μισθώσεως επέρχεται είτε αυτόματα με την παράβαση του όρου είτε μετά από καταγγελία αναλόγως με το περιεχόμενο του όρου. Σε κάθε περίπτωση όμως η άσκηση του δικαιώματος από τον εκμισθωτή ελέγχεται σύμφωνα με τη διάταξη του αρθρ. 281 του ΑΚ (βλ. ΕφΑθ. 9030/92, Δνη 93, 1156).

658/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Γιαννακόπουλος, Ευάγγελος Ματσούκης, Ντίνος Βγενόπουλος**).

Σύμβαση έργου. Ύπαρξη ελλείψεων στο έργο. Δικαιούται ο εργοδότης να διεκδικήσει αποζημίωση για μη εκτέλεση της συμβάσεως αν οι ελλείψεις οφείλονται σε υπαιτιότητα του εργολάβου (πολ. μηχανικού και κατασκευαστή) την οποία (υπαιτιότητα) δεν υποχρεούται να αποδείξει ο ενάγων εργοδότης αλλά να αποκρούσει ο εναγόμενος εργολάβος επικαλούμενος έλλειψη υπαιτιότητάς του προς απαλλαγή του. Παραγραφή άρθρου 695 Α.Κ. Αξιώσεις από αδικοπραξία και σύμβαση έργου του εργοδότη. Κάθε αξίωση έχει τη δική της παραγραφή (πενταετή ή εικοσαετή). Η αθέτηση προυφιστάμενης ενοχής δεν συνιστά αδικοπραξία. Μπορεί όμως μία υπαίτια (από

δόλο ή αμέλεια) ζημιογόνος συμπεριφορά με την οποία παραβιάζεται σύμβαση να θεμελιώσει και αξίωση από την αδικοπραξία.

Κατά το άρθρο 914 του ΑΚ «όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει». Μόνη η αθέτηση προυφιστάμενης ενοχής δεν συνιστά αδικοπραξία. Είναι όμως δυνατόν μία υπαίτια (από δόλο ή αμέλεια) ζημιογόνος συμπεριφορά (πράξη ή παράλειψη) με την οποία παραβιάζεται η σύμβαση, πέρα από την αξίωση που πηγάζει από την σύμβαση να θεμελιώσει και αξίωση από αδικοπραξία όταν χωρίς τη συμβατική σχέση διαπραττόμενη, θα ήταν παράνομη, ως αντικείμενη στο γενικό καθήκον που επιβάλλει η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 914 του ΑΚ να μην ζημιώνει κάποιος υπαιτίως άλλον και ως ενέχουσα προσβολή δικαιώματος, το οποίο αντιτάσσεται κατά του ζημιώσαντος και το οποίο επομένως αυτός όφειλε να σεβαστεί (βλ. Ολομ. ΑΠ 967/1973 ΝοΒ 22. 505, ΑΠ 1600/2002 Ελ. Δ/νη 44. 766, ΑΠ 1145/2003 Ελ. Δ/νη 45. 457, ΑΠ 1801/2001 Ελ. Δ/νη 43. 1350, ΑΠ 1268/1994 Ελ. Δ/νη 37. 1360). Περαιτέρω κατά το άρθρο 690 του ΑΚ, αν το έργο που εκτελέστηκε βάσει συμβάσεως μισθώσεως έργου έχει ελλείψεις, τέτοιες δε νοούνται τόσο τα πραγματικά ελαττώματα (ουσιώδη και εποουσιώδη) όσο και η ανυπαρξία των συμφωνημένων ιδιοτήτων, ο εργοδότης έχει δικαίωμα αντί για αναστροφή της συμβάσεως ή μείωση της αμοιβής, να ζητήσει αποζημίωση για μη εκτέλεση της συμβάσεως αν οι ανωτέρω ελλείψεις του έργου οφείλονται σε υπαιτιότητα του εργολάβου, την οποία υπαιτιότητα δεν υποχρεούται να αποδείξει ο ενάγων εργοδότης, αλλά να αποκρούσει ο εναγόμενος εργολάβος επικαλούμενος έλλειψη υπαιτιότητάς του προς απαλλαγή του (βλ. ΑΠ 1271/2003 Ελ. Δ/νη 45. 481, ΑΠ 610/1990 Ελ. Δ/νη 32. 980, Εφ. Αθ. 2492/1998 Ελ. Δ/νη 39 932). Η ανωτέρω αξίωση του εργοδότη για αποζημίωση παραγράφεται, κατά το άρθρο 693 του ΑΚ, όταν περάσουν δέκα χρόνια από τότε που έγινε η παραλαβή του έργου αν πρόκειται για οικοδομήματα, έστω και αν ο εργοδότης ανακάλυψε αργότερα το ελάττωμα του έργου, ενώ κατά το άρθρο 537 του ΑΚ, το οποίο σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 693 του ΑΚ εφαρμόζεται και στη σύμβαση έργου, ο εργολάβος δεν μπορεί να επικαλεστεί την παραγραφή των δέκα ετών αν απέκρυψε με δόλο το ελάττωμα, δόλια δε απόκρυψη υπάρχει όταν ο εργολάβος γνωρίζει την ύπαρξη ελαττώματος και δεν γνωστοποιεί αυτό στον εργοδότη, ο οποίος θεωρεί το εκτελεσθέν έργο χωρίς ελάττωμα (βλ. ΑΠ 109/1997 Ελ. Δ/νη 39. 127, Εφ. Αθ. 1699/1994 Ελ. Δ/νη 36.883). Σε περίπτωση που υπάρχει συρροή αξιώσεων του εργοδότη, τόσο από τη σύμβαση όσο και από αδικοπραξία του εργολάβου, η κάθε αξίωση υπόκειται αυτοτελώς στην προβλεπόμενη γι αυτήν παραγραφή, δηλαδή η αξίωση από τη σύμβαση στη βραχεία παραγραφή του άρθρου 693 του ΑΚ ή την εικοσαετή του άρθρου 249 του ΑΚ και η αξίωση από αδικοπραξία στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 937 του ΑΚ (βλ. ΑΠ 47/1996 Ελ. Δ/νη 37. 1317, ΑΠ 1145/2003 Ελ. Δ/νη 45. 457). Τέλος η σύμβαση με την οποία ανατίθεται σε μηχανικό η εκπόνηση μελέτης και η επίβλεψη συγκεκριμένου οικοδομικού έργου φέρει το χαρακτήρα της μισθώσεως έργου και εφαρμόζονται οι σχετικές με αυτή διατάξεις των άρθρων 681 και επόμ. του ΑΚ (βλ. ΑΠ 225/2003

Ελ. Δ/νη 45. 467, ΑΠ 1059/2002 Ελ. Δ/νη 45. 161, Εφ. Αθ. 11471/1987 Ελ. Δνη 30.581).

659/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Χρονόπουλος, Αλέξανδρος Κάζογλης, Ευστάθιος Καννής, Ευάγγελος Ματσούκης, Θεόδωρος Αντωνόπουλος**).

Σύμβαση έργου. Ο εργολάβος δεν θεωρείται προστηθείς του εργοδότη εκτός αν διαφύλαξε για τον εαυτό του τη διεύθυνση και επίβλεψη του έργου. Συνεπώς ο εργοδότης δεν ευθύνεται για ζημία του εργολάβου ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων που προξένησαν σε τρίτο ζημία. Μέτρα ασφάλειας στην οικοδόμηση του έργου που λαμβάνονται από τον εργολάβο. Έννοια. Ευθύνη του επιβλέποντος το έργο μηχανικού και του κατασκευαστή εργολάβου αλλά και του ιδιοκτήτη του έργου γιατί είναι ο προστήσας τον μηχανικό για την επίβλεψη του έργου.

Από τα άρθρα 922 και 681, 688691 και 698 του Α.Κ. προκύπτει ότι ο εργολάβος που συνδέεται με τον εργοδότη με την εργολαβική σύμβαση δεν θεωρείται κατ' αρχήν ως προστηθείς από εκείνον στην εκτέλεση του έργου, αφού δεν βρίσκεται σε σχέση υπηρεσιακής εξαρτήσεως προς αυτόν, και ο εργοδότης δεν ευθύνεται για τη ζημία που ο εργολάβος ή τα χρησιμοποιούμενα από αυτόν πρόσωπα προξένησαν σε τρίτον, εκτός εάν ο εργοδότης διαφύλαξε για τον εαυτό του τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου, με παροχή δεσμευτικών για τον εργολάβο εντολών και οδηγιών, οπότε ο τελευταίος (εργολάβος) θεωρείται προστηθείς του εργοδότη (Α.Π. 464/2000 Ελλ. Δ. 41.1576, 684/99 Ελλ.Δ. 41. 344, 933/93 Ελλ.Δ. 36.320, 609/88 Ελλ.Δ. 30. 303), είναι δε αδιάφορος ο τρόπος παροχής των οδηγιών και εντολών του προστήσαντος, οι οποίες επομένως μπορεί να παρέχονται και από τρίτο πρόσωπο, το οποίο έχει ορισθεί από τον εργοδότη, όπως π.χ. τον επιβλέποντα μηχανικό στις οικοδομικές εργασίες (βλ.ΑΠ 1876/99 Ελλ.Δ. 41. 1305), αρκεί ο προστηθείς να υποχρεούται στην εκτέλεσή τους (Α.Π. 1876/99 Ελλ.Δ. 41.1305, ΕΑ 4179/02 Ελλ Δ 44.204). Ο προστήσας ευθύνεται για τις ζημίες που προξένησε ο προστηθείς σε τρίτον όχι μόνο κατά την εκτέλεση της ανατεθείσης σ' αυτόν υπηρεσίας, αλλά και κατά κατάχρηση της υπηρεσίας αυτού, η οποία υφίσταται όταν η ζημιογόνος πράξη τελέστηκε εντός των ορίων των καθηκόντων που ανατέθηκαν στον προστηθέντα ή επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής της υπηρεσίας αλλά κατά παράβαση των εντολών και οδηγιών που δόθηκαν σ' αυτόν ή καθ' υπέρβαση των καθηκόντων του, εφόσον μεταξύ της ζημιογόνου ενέργειας του προστηθέντος και της υπηρεσίας που ανατέθηκε σ' αυτόν υπάρχει εσωτερική συνάφεια (Α.Π. 651/2001 Ελλ. Δ. 42.1540, 55/2000 Ελλ.Δ. 41. 1578), υπό την έννοια ότι η συμπεριφορά αυτή δεν θα ήταν δυνατόν να υπάρξει χωρίς την πρόστηση (Α.Π. 555/2000 Ελλ.Δ. 41.1578,957/03 Ελλ.Δ. 44.1558). Εξ άλλου κατά τα άρθρα 3 και 5 του ν. 1396/83 για τις υποχρεώσεις λήψεως και τηρήσεως

μέτρων ασφαλείας στις οικοδομές κ.λ.π. ο εργολάβος υποχρεούται να λαμβάνει και να τηρεί όλα τα μέτρα ασφαλείας που αφορούν το έργο το οποίο εκτελεί και να τηρεί σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης τις οδηγίες του επιβλέποντος, όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 7 του ίδιου νόμου, κατά το τελευταίο δε αυτό άρθρο ο επιβλέπων υποχρεούται εκτός των άλλων να δίνει οδηγίες κατασκευής σύμφωνες με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης για την εκτέλεση εργασιών αντιστηρίξεων, σταθερών ικριωμάτων κ.λ.π. και να επιβλέπει την τήρηση των οδηγιών αυτών πριν από την έναρξη των εργασιών και περιοδικά κατά την εκτέλεσή τους, καθώς επίσης να δίνει οδηγίες σε περίπτωση σοβαρών ή επικίνδυνων έργων.

Η κατά τα ανωτέρω συμπεριφορά των τρίτου και δευτέρου των εναγομένων, εργολάβου και επιβλέποντος μηχανικού, αντίστοιχα, κατά την εκτέλεση του έργου συνιστά παράβαση των υποχρεώσεών τους που απέρρεαν από τη σύμβαση και τις ειρημένες διατάξεις των άρθρων 3, 5 και 7 του ν. 1396/83 και σύμφωνα με τις οποίες ο μεν εργολάβος όφειλε αφ' ενός μεν να λαμβάνει ο ίδιος και να τηρεί όλα τα μέτρα ασφαλείας και αφ' ετέρου να τηρεί τις οδηγίες του επιβλέποντος, στη συγκεκριμένη δε περίπτωση και παρά τη σύμφωνη γνώμη του τελευταίου να μην ενεργήσει τις εργασίες, λόγω της επικινδυνότητας της εκσκαφής, την οποία και γνώριζε, χωρίς την παρουσία και τις οδηγίες του επιβλέποντος, ο δε επιβλέπων να παρίσταται κατά την έναρξη τουλάχιστον των εργασιών και να επιβλέπει, δίνοντας τις σχετικές, ως άνω, οδηγίες, για την ασφαλή εκτέλεση των εργασιών, που επέβαλλε την προαναφερθείσα τμηματική κ.λ.π. εκσκαφή, τα μέτρα δε αυτά δεν τα έλαβαν οι εναγόμενοι, κατά τα προεκτεθέντα. Η παράλειψη αυτή των εναγομένων (παράλειψη νομικής υποχρεώσεως), που είναι υπαίτια και τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς το επελθόν αποτέλεσμα, αποτελεί το κατά το άρθρο 914 του Α.Κ. παράνομο της συμπεριφοράς ως στοιχείο (προϋπόθεση) της αδικοπραξίας (βλ. Α.Π. 1454/01 Ελλ.Δ. 43. 1614, 5/2001 Ελλ.Δ. 42.671, 906/01 Ελλ.Δ. 44.122, 820/02 Ελλ.Δ. 44.967), που θεμελιώνει υποχρέωση των εναγομένων προς αποζημίωση του ενάγοντος. Την ίδια υποχρέωση προς αποζημίωση του ενάγοντος έχει και ο πρώτος εναγόμενος, κύριος του έργου και προστήσας τον τρίτο εναγόμενο στην εκτέλεση του, αφού, κατά τα επίσης προεκτεθέντα, ο τελευταίος είχε υποχρέωση από την εργολαβική σύμβαση να συμμορφώνεται προς τις εντολές και τις οδηγίες του ορισθέντος από τον πρώτο επιβλέποντος μηχανικού (πρόστηση), η δε ζημιογόνος πράξη του προστηθέντος τρίτου εναγομένου βρίσκεται σε εσωτερική συνάφεια με την υπηρεσία που του είχε ανατεθεί, χωρίς την οποία δεν θα ήταν δυνατόν να υπάρξει.

663/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Λειβαδάς, Ντίνος Βγενόπουλος**).

Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Εφαρμόζεται και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου

δικαίου (ΙΚΑ) και για αξιώσεις από σχέση εργασίας. Πρόσληψη υπαλλήλου σε μη νομοθετημένη θέση. Άκυρη η πρόσληψη και δημιουργείται προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 904 Α.Κ. Γιατρός. Προσφορά υπηρεσιών στο ΙΚΑ και μετά τη συνταξιοδότησή του με προφορική εντολή του διοικητή του. Δικαιούται με βάση το άρθρο 904 Α.Κ. να λάβει τους δεδουλευμένους μισθούς και τα προβλεπόμενα από το νόμο επιδόματα εορτών και αδείας χωρίς τις προσαυξήσεις των οικογενειακών βαρών και του χρονοεπιδόματος.

Ο γενικός κανόνας του άρθρου 904 ΑΚ κατά τον οποίο όποιος καθίσταται πλουσιώτερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια, έχει εφαρμογή και επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Αυτό ισχύει και επί αξιώσεων εκ σχέσεων εργασίας, διότι δεν εισάγεται υπέρ του ΝΠΔΔ εξαίρεση με το άρθρο 103 § 2 και 6 του Συντάγματος που απαγορεύει την πρόσληψη υπαλλήλου σε μη νομοθετημένη θέση. Η παρά την απαγόρευση αυτή ενέργεια, που έχει ως συνέπεια την ακυρότητα της προσλήψεως συνιστά την προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 904 ΑΚ και το ΝΠΔΔ έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια που προήλθε από την παροχή της εργασίας αυτής και έγινε πλουσιώτερο (ΑΠ 1575/99 Ε Εργ Δ 6062, ΑΠ 711/98 Ελ. Δικ. 40614, ΑΠ 350/97 Ε Εργ. Δ. 57 274 Ε. Π. 616/ 2001 αδημοσ.).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα : Ο ενάγων είναι ιατρός και μέχρι 31.12.1993 κατείχε μόνιμη και οργανική θέση ιατρού – θεραπευτή στο υποκατάστημα του ΙΚΑ Πατρών. Από 1.1.1994 συνταξιοδοτήθηκε λόγω συμπληρώσεως του ορίου ηλικίας αποχωρήσας αυτοδικαίως από την υπηρεσία του εναγομένου – εκκαλούντος, λυθείσης της υπαλληλικής του σχέσεως και έλαβε πλήρη σύνταξη γήρατος. Ο ενάγων όμως και μετά την συνταξιοδότηση του εξακολούθησε να προσφέρει τις υπηρεσίες του προς το εναγόμενο με προφορική εντολή του διοικητή του για την εξυπηρέτηση των αναγκών του επισκεπτόμενος καθημερινά τους νοσηλευόμενους ασφαλισμένους του ΙΚΑ στο Νοσοκομείο του Ρίου, ως ελεγκτής, ήλεγχε την είσοδο και έξοδο, τα χορηγούμενα φάρμακα και χορηγούσε άδειες ανικανότητας. Η απασχόληση του αυτή συνετελέσθη στα πλαίσια άκυρου συμβάσεως εργασίας, αφού η υπαλληλική του σχέση έληξε στις 31121993 και δεν επακολούθησε νομότυπη επαναπρόσληψη σύμφωνα με τον κανονισμό του ΙΚΑ. Έτσι για την εργασία του αυτή ο ενάγων έχει αξίωση σύμφωνα με τις διατάξεις του ΑΚ περί αδικαιολογήτου πλουτισμού και οφείλει το εναγόμενο να του καταβάλει ό,τι εξοικονόμησε από τη μη νόμιμη απασχόληση του, που συνίσταται στη δαπάνη που θα υπεβάλλετο για την πρόσληψη και αμοιβή άλλου ιατρού της ίδιας ειδικότητος και με τις ίδιες συνθήκες εργασίας και ειδικώτερα τους δεδουλευμένους μισθούς και τα προβλεπόμενα από το νόμο επιδόματα εορτών και αδείας χωρίς όμως τις προσαυξήσεις των οικογενειακών βαρών και του χρονοεπιδόματος αφού οι προσωπικές αυτές ιδιότητες δεν θα συνέτρεχαν αναγκαίως και στο πρόσωπο άλλου εγκύρως απασχολουμένου ιατρού (ΑΠ 974/91 Ε. Εργ. Δ. 52508, ΕΑ 4643/ 94 Ε. Εργ. Δ. 54796).

666/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Μηλιόρδος, Γεώργιος Θεοδώρου Ντοάς**).

Πώληση. Ύπαρξη πραγματικού ελαττώματος στο πωληθέν. Ο αγοραστής δικαιούται να απαιτήσει είτε την αναστροφή της πώλησης είτε μείωση του τιμήματος από τον πωλητή και όχι από τον δικαιοπάροχο του πωλητή. «Μείωση» του τιμήματος. Με τη σχετική αγωγή ζητείται είτε επιστροφή του καταβληθέντος είτε άφεση χρέους του οφειλομένου τιμήματος. Τρόπος καθορισμού του μειωμένου τιμήματος που γίνεται με βάση το χρόνο σύναψης της πώλησης και όχι της προβολής της αξίωσης, εκτός αν συμφωνήθηκε το τίμημα να καταβληθεί σε μεταγενέστερο χρόνο οπότε σε περίπτωση αμφιβολίας λαμβάνεται υπόψη το χρονικό σημείο της καταβολής. Περιστατικά.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 540 ΑΚ, στις περιπτώσεις ευθύνης του πωλητή για πραγματικό ελάττωμα ή για έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας, ο αγοραστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει είτε την αναστροφή της πώλησης είτε τη μείωση του τιμήματος. Από τη διάταξη αυτή, σαφώς προκύπτει, ότι ο αγοραστής, σε περίπτωση υπάρξεως πραγματικού ελαττώματος επί του αγορασθέντος πράγματος, δικαιούται να ζητήσει τη μείωση του τιμήματος από τον πωλητή που ευθύνεται γι' αυτό (πράγμα) και όχι και από τον δικαιοπάροχο του τελευταίου, με τον οποίο δεν τον συνδέει καμία έννομη σχέση. Συνεπώς, η αγωγή ως προς το δεύτερο εναγόμενο είναι απορριπτέα ως μη νόμιμη και ορθώς απορρίφθηκε ως τέτοια από το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο. Γι' αυτό, πρέπει η έφεση του ενάγοντος, κατά το μέρος που στρέφεται εναντίον του ως άνω εναγομένου, να απορριφθεί, ως αβάσιμη κατ' ουσίαν, και να καταδικαστεί ο εκκαλών ενάγων στα δικαστικά έξοδα του εφεσίβλητου (δευτέρου εναγομένου) του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας (άρθρα 183, 176 Κ.Πολ.Δ.).

Εξάλλου, κατά το άρθρο 540 ΑΚ, στις περιπτώσεις ευθύνης του πωλητή για πραγματικό ελάττωμα ή για έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας, ο αγοραστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει είτε την αναστροφή της πώλησης είτε τη μείωση του τιμήματος. Η διάταξη αυτή, συμπληρούμενη από τις επόμενες των άρθρων 541 και 542 ΑΚ, καθορίζει τα έννομα βοηθήματα που παρέχονται στον αγοραστή για την προστασία του, δηλαδή την αναστροφή της πωλήσεως ή τη μείωση του τιμήματος. Ο αγοραστής έχει νομική αξίωση για την αναστροφή ή μείωση. Ειδικότερα, με την αξίωση για τη μείωση ο αγοραστής διώκει την ελάττωση του τιμήματος που συμφωνήθηκε με την επιστροφή μέρους που τυχόν καταβλήθηκε ή με την άφεση μέρους του οφειλόμενου ακόμη, κατά το ποσό που αυτό που πωλήθηκε είναι μικρότερης αξίας. Κατά συνέπεια η αγωγή για τη μείωση κατευθύνεται στην επιστροφή ή στην άφεση ορισμένου ποσού ή ποσοστού από το τίμημα. Με την αγωγή ο αγοραστής απαιτεί την ελάττωση του τιμήματος που συμφωνήθηκε τόσο, όσο το πράγμα, εξ αιτίας ακριβώς του ελαττώματος ή της ελλείψεως της ιδιότητας, έχει κατώτερη αξία αυτής που συμφωνήθηκε αρχικά. Η μειωμένη αξία

βρίσκεται με την εκτίμηση αρχικά της αξίας του ελαττωματικού πράγματος. Στη συνέχεια εκτιμάται η αξία του πράγματος χωρίς το ελάττωμα. Με τον τρόπο αυτό διαπιστώνεται η αναλογία που υπάρχει μεταξύ των δύο εκτιμήσεων, π.χ. αν το ελαττωματικό πράγμα έχει αξία κατά το ½ μικρότερο εκείνης την οποία θα είχε αν ήταν σε κανονική κατάσταση, η μείωση του συμβατικού τιμήματος της αγοράς του πράγματος θα ανέλθει στο ½. Για τον υπολογισμό της αξίας του πράγματος με το ελάττωμα και χωρίς αυτό, λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος της συνάψεως της συμβάσεως και όχι της προβολής της αξιώσεως. Αν όμως το τίμημα συμφωνήθηκε να καταβληθεί σε μεταγενέστερο χρόνο, τότε για τον υπολογισμό της μειώσεως πρέπει, σε περίπτωση αμφιβολίας, να λαμβάνεται υπόψη το χρονικό τούτο σημείο (βλ. για όλα τα παραπάνω Σπηλιοπούλου, Ερμ. ΑΚ άρθρο 540 αριθ. 1, 8, 22, 28α, 29, 31, Καυκά Ενοχ, Εκδ. 4 άρθρο 540 παρ. 3, Παν. Παπανικολάου, Ερμηνεία Ενοχ. Δικ. πώληση και ανταλλαγή, άρθρο 541 παρ. 3, ΔεληγιάννηΚορνηλάκη Ειδ. Ενοχ. Δίκαιο σελ. 237, ΕΑ 1308/1987 Ελλ.Δικ. 29.524). Τέλος, από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης κατά το άρθρο 522 Κ.Πολ.Δ., το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και δύναται να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει αν δεν στηρίζεται στο νόμο, στερείται των απαραιτήτων στοιχείων για τη θεμελίωσή της ή ασκήθηκε απαράδεκτα, με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (άρθρο 322 Κ.Πολ.Δ.) και την αρχή της απαγορεύσεως της εκδόσεως επιβλαβέστερης αποφάσεως για τον εκκαλούντα (άρθρο 536 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.). Ειδικότερα, επί εφέσεως του εναγομένου, αν η αγωγή είναι αβάσιμη κατά νόμο, αόριστη ή απαράδεκτη και έγινε πρωτοδίκως δεκτή στο σύνολο ή μερικά, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί και χωρίς την υποβολή ειδικού παραπόνου να εξετάσει αυτεπάγγελτα τις ελλείψεις αυτές και εξ αιτίας τούτων να την απορρίψει, αρκεί να ζητεί την απόρριψη της ο εναγόμενος και να μην εκδοθεί επιβλαβέστερη απόφαση γι αυτόν χωρίς αντέφεση του ενάγοντος (Σαμ. Σαμουήλ, η έφεση 1986 παρ. 610, 611, ΑΠ 455/95 Ελλ.Δικ. 37.1319, ΑΠ 1544/80 ΝοΒ 29.878). Επίσης, αν η αγωγή απορρίφθηκε πρωτοδίκως μερικά ή στο σύνολο της κατ' ουσίαν και κατά της αποφάσεως αυτής παραπονείται ο ενάγων, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αν κρίνει ότι η αγωγή είναι αβάσιμη κατά νόμο, αόριστη ή απαράδεκτη, εξαφανίζει την απόφαση και απορρίπτει την αγωγή (Σαμουήλ ό.π. παρ. 613, ΑΠ 731/91 Ελλ.Δικ. 37.584). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, με την αγωγή, επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, ο ενάγων ισχυρίζεται ότι με το 1582/28.7.1995 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο της συμ/φου Πύργου Μ.Μ. που μεταγράφηκε νόμιμα, αγόρασε από τον πρώτο εναγόμενο το αναφερόμενο σ' αυτή διαμέρισμα της πολυκατοικίας που βρίσκεται εντός της πόλης του Πύργου Ηλείας και επί της οδού Συγγρού αριθ. 17, αντί συμφωνηθέντος τιμήματος 12.500.000 δραχμών. Ότι στο ως άνω συμβόλαιο αναφέρεται ψευδώς ότι το οικόπεδο επί του οποίου αναγέρθηκε η ανωτέρω οικοδομή συνορεύει α) ανατολικώς με κοινή δίοδο και β) βορείως με οικόπεδο αδελφών Γ. και εν μέρει με κοινόχρηστη δίοδο, ενώ το αληθές είναι ότι ανατολικώς συνορεύει με ιδιοκτησίες

Κ.Κ. και Τ.Ν., και βορείως με οικόπεδο των παραπάνω αδελφών, μ' αποτέλεσμα αυτός (ενάγων) να μην έχει πρόσβαση στον ακάλυπτο χώρο της οικοδομής. Και ότι συνεπεία του πραγματικού αυτού ελαττώματος, μειώνεται η αξία του ως άνω διαμερίσματος κατά το ποσό των 5.000.000 δραχμών, το οποίο ζήτησε να επιδικαστεί σ' αυτόν λόγω μειώσεως του συμφωνηθέντος και καταβληθέντος τιμήματος. Η εκκαλουμένη απόφαση έκρινε την αγωγή νόμιμη και δέχθηκε ότι η αξία του διαμερίσματος μειώθηκε κατά 1.000.000 δραχμές. Κατ' αυτής παραπονούνται τώρα οι διάδικοι και ζητούν ο μεν πρώτος εναγόμενος την απόρριψη της αγωγής κατά μέρος που έγινε εν μέρει δεκτή ως προς αυτόν, ο δε ενάγων την παραδοχή στο σύνολο της. Έτσι, όμως όπως έχει η παραπάνω αγωγή είναι αόριστη, γιατί δεν προσδιορίζεται η αγοραία ή αντικειμενική αξία που είχε το διαμέρισμα με το ελάττωμα κατά τον κρίσιμο χρόνο της καταβολής του τιμήματος, δοθέντος ότι τούτο δεν καταβλήθηκε ολόκληρο κατά τη σύναψη της συμβάσεως, αλλά μόνο το ποσό των 50.000 δραχμών, το δε υπόλοιπο συμφωνήθηκε να καταβληθεί μέχρι 28.10.1995, όταν θα εχορηγείτο στον ενάγοντα σχετικό στεγαστικό δάνειο, ούτε επίσης προσδιορίζεται η ανωτέρω αξία που είχε το διαμέρισμα χωρίς το ελάττωμα κατά τον ίδιο ως άνω χρόνο. Απλώς, όπως προαναφέρθηκε, αναφέρεται στην αγωγή αυτή, ότι συνεπεία του παραπάνω ελαττώματος η συμβατική τιμή του διαμερίσματος μειώθηκε κατά το ποσό των 5.000.000 δραχμών, γιατί κανένας δεν προσφέρει για την αγορά του ποσό μεγαλύτερο των 7.500.000 δραχμών κατά το χρόνο ασκήσεως της αγωγής. Με τις ελλείψεις αυτές η αγωγή δεν ασκήθηκε νομότυπα και είναι αόριστη και απορριπτέα ως απαράδεκτη εξαιτίας της αοριστίας της.

701/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σταμάτης Διαμαντάτος, Χριστόφορος Αραβαντινός**).

Αγωγή καταδολίευσης δανειστών. Προϋποθέσεις. Στρέφεται κατά του οφειλέτη και του τρίτου που απόκτησε είτε από επαχθή είτε από χαριστική αιτία ή γονική παροχή. Οι εναγόμενοι τελούν σε αναγκαστική ομοδικία. Αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης μετά το ν. 2298/1995.

Από τις διατάξεις των άρθρων 939945 Α.Κ. προκύπτει ότι ο δανειστής δικαιούται να ζητήσει τη διάρρηξη κάθε απαλλοτριωτικής δικαιοπραξίας του οφειλέτη που έγινε από τον τελευταίο με σκοπό να βλάψει τα συμφέροντα του δανειστή. Οι προϋποθέσεις της προστασίας αυτής του δανειστή είναι: α) η απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, β) η απαλλοτρίωση να έγινε με σκοπό να βλάψει τα συμφέροντα του δανειστή γ) η υπολειπόμενη εμφανής περιουσία του οφειλέτη να μη επαρκεί για την ικανοποίηση της απαίτησης του δανειστή (ΑΠ 858/02 Ελ.Δ. 44.1326 και ΑΠ 637/01 Ελ.Δ. 43.1410), δ) γνώση του τρίτου προς τον οποίο έγινε μεταβίβαση της περιουσίας του οφειλέτη ότι ο

μεταβιβάσας προέβη στην απαλλοτρίωση με σκοπό να βλάψει τα συμφέροντα του δανειστή του. Η γνώση αυτή του τρίτου τεκμαίρεται για ένα έτος από τότε που έγινε η απαλλοτρίωση, εφόσον ο αποκτών είναι σύζυγος ή συγγενής του οφειλέτη κατ' ευθείαν γραμμή ή εκ πλαγίου εξ αίματος μέχρι και του τρίτου βαθμού εξ αγχιστείας δε μέχρι του δευτέρου βαθμού. Η γνώση αυτή του τρίτου δεν απαιτείται αν η απαλλοτρίωση έγινε με χαριστική αιτία, αν όμως ο αποκτήσας με χαριστική αιτία ήταν καλόπιστος, ευθύνεται μόνο κατά τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού (ΑΠ 622/80 ΝοΒ 28.1981). Σε διάρρηξη υπόκεινται τόσο οι επαχθείς όσο και οι χαριστικές διαθέσεις περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, καθώς και κάθε παροχή που έγινε από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον και η γονική παροχή, αφού ο οφειλέτης είναι υποχρεωμένος να εκπληρώσει πρώτα τις προς τρίτους υποχρεώσεις του και έπειτα εκείνες που επιβάλλονται από ηθικό καθήκον (ΑΠ 342/75 ΝοΒ 23.1149, Δεληγιάννης Κορνηλάκης Ενοχ. Δίκαιο τόμος ΙΙΙ παρ. 406, Μπανάκας στον Α.Κ Γεωργιάδη Σταθόπουλου στο άρθρο 939, Καργάδος στην Ερμ. ΑΚ άρθρο 939 αρ. 18, Καυκάς Ενοχ. Δίκαιο έκδ. 1975 τόμος 2ος σελ. 948). Η σχετική περί διαρρήξεως αγωγή είναι διαπλαστική και στρέφεται κατά του μεταβιβάσαντος οφειλέτη και του αποκτήσαντος τρίτου, οι οποίοι τελούν μεταξύ τους σε σχέση αναγκαστικής ομοδικίας (ΑΠ 31/93 Ελ.Δ. 36.1130). Λόγω του ασαφούς της διατυπώσεως του άρθρου 934 ΑΚ με το οποίο ορίζεται ότι «το αποτέλεσμα της διάρρηξης είναι ότι ο τρίτος έχει την υποχρέωση να αποκαταστήσει τα πράγματα στην κατάσταση που ήταν. Η διάρρηξη ενεργεί μόνο υπέρ των δανειστών που προσέβαλαν την απαλλοτρίωση», σχετικά με τα αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης, είχαν αναπτυχθεί οι εξής θεωρίες, που είχαν βρεί απήχηση και στη νομολογία: α) η εμπράγματη θεωρία, κατά την οποία η διάρρηξη απαγγέλλεται με δικαστική απόφαση, η οποία συνεπάγεται την αυτοδίκαιη επάνοδο του μεταβιβασθέντος στον οφειλέτη, όπου ο δανειστής που ζήτησε τη διάρρηξη μπορεί πλέον να κατάσχει αυτό (ΑΠ 673/68 ΝοΒ 16.261), β) η θεωρία, που ήταν και η κρατούσα στη νομολογία, ότι ναι μεν η διάρρηξη απαγγέλλεται με δικαστική απόφαση, όμως δεν επέρχεται αυτοδικαίως επιστροφή του απαλλοτριωθέντος στον μεταβιβάσαντα οφειλέτη, ώστε να επιληφθεί αυτού ο δανειστής με αναγκαστική εκτέλεση, αλλά γεννιέται απλώς ενοχική υποχρέωση του τρίτου να αναμεταβιβάσει το απαλλοτριωθέν στο οφειλέτη και αν αυτός αρνείτο έπρεπε να επακολουθήσει καταδίκη του σε δήλωση βουλήσεως προς τούτο, η σχετική δε αγωγή μπορούσε να σωρευθεί στο ίδιο δικόγραφο με την αγωγή διαρρήξεως. Ο μηχανισμός όμως αυτός ήταν εξαιρετικά δύσκαμπτος, χρονοβόρος και δαπανηρός προς βλάβη των συμφερόντων του δανειστή, γ) η θεωρία της υπεγγυότητας, κατά την οποία ο αποκτήσας τρίτος ήταν υποχρεωμένος να ανεχθεί ικανοποίηση του δανειστή από το πράγμα, χωρίς ανάγκη προηγούμενης δικαστικής παρέμβασης, δικαιουμένου του δανειστή να προχωρήσει σε αναγκαστική εκτέλεση πάνω στο πράγμα που απέκτησε ο τρίτος (σχετικώς με τις παραπάνω θεωρίες βλ Στ. Ματθίας «Τα αποτελέσματα της παυλιανής διάρρηξης» στην ΕλΔ. 30.1273 επ., όπου και παραπομπές στην νομολογία και συγγραφείς). Με το νόμο όμως 2298/95, μεταβλήθηκαν

ριζικά τα αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης με την προσθήκη των εξής διατάξεων: α) στο άρθρο 936 ΚΠολΔ προστέθηκε τρίτη παράγραφος κατά την οποία «τρίτος που απέκτησε το δικαίωμα από τον καθού η εκτέλεση με απαλλοτρίωση που διαρρήχθηκε ως καταδολιευτική κατά το άρθρο 939 επ. ΑΚ δεν μπορεί να αντιτάξει το δικαίωμα αυτό κατά του επισπεύδοντος που πέτυχε τη διάρρηξη, ούτε κατά του υπερθεματιστή και των διαδόχων του», β) στο άρθρο 953 παρ. 2 ΚΠολΔ προστέθηκε τρίτο εδάφιο κατά το οποίο οι διατάξεις για την κατάσχεση στα χέρια του οφειλέτη εφαρμόζονται και όταν πρόκειται για κινητά πράγματα που μεταβιβάστηκαν από τον οφειλέτη σε τρίτο, εφόσον η κατάσχεση επιβάλλεται από το δανειστή που πέτυχε τη διάρρηξη της μεταβίβασης ως καταδολιευτικής, γ) αντικαταστάθηκε η παρ. 1 του άρθρου 992 ΚΠολΔ και με το εδ. β' αυτής ορίστηκε ότι ακίνητο που έχει μεταβιβασθεί από τον οφειλέτη σε τρίτο κατάσχεται στην περιουσία του οφειλέτη, από το δανειστή που πέτυχε τη διάρρηξη της μεταβίβασης αυτής ως καταδολιευτικής κατά τα άρθρα 939 επ. ΑΚ, αφού η απόφαση που απαγγέλλει τη διάρρηξη σημειωθεί στο περιθώριο της μεταγραφής της απαλλοτριωτικής πράξης. Σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις που ρυθμίζουν πλέον κατά τρόπο σαφή τα αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής μεταβίβασης, αν η περί διαρρήξεως αγωγή του δανειστή ευδοκιμήσει τελεσιδίκως και απαγγελθεί η διάρρηξη, διαπλάσσεται κατάσταση μη αντιταξιμότητας (απροβλήτου) κατ' αυτού, του υπερθεματιστή και των διαδόχων του, της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης. Αυτό είναι αυτοδίκαια συνέπεια της διάρρηξης και ανατρέχει στο χρόνο της απαλλοτρίωσης, ο δε δανειστής που πέτυχε τη διάρρηξη για είσπραξη χρηματικής απαίτησης εις βάρος του, μεταβιβάσαντος οφειλέτη, μπορεί να κατάσχει το αντικείμενο της καταδολιευτικής μεταβίβασης σαν αυτό ουδέποτε να είχε εκφύγει από την περιουσία του οφειλέτη, γι' αυτό και η εκτέλεση στρέφεται κατά του μεταβιβάσαντος οφειλέτη και όχι του αποκτήσαντος τρόπου.

721/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Κουκούλης, Γεώργιος Ηλιόκαυτος**).

Πώληση. Υποχρεώσεις πωλητή. Νομικό ελάττωμα συνιστά κάθε δικαίωμα τρίτου στο πωληθέν. Έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας συνιστά και η κατ' εμβαδόν έλλειψη του πωληθέντος ακινήτου, ανεξάρτητα από τυχόν δικαιώματα. Δικαιώματα αγοραστή σε περίπτωση νομικού ελαττώματος. Η ζημιά του αγοραστή περιλαμβάνει και το ποσό του τιμήματος που καταβλήθηκε εκτός του συμβολαίου της αγοραπωλησίας του ακινήτου. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 513, 514, 380 και 382 ΑΚ προκύπτει ότι ο πωλητής έχει υποχρέωση να μεταβιβάσει και παραδώσει στον αγοραστή το πωλούμενο πράγμα, χωρίς νομικά ελαττώματα και έχοντος

τις συμφωνημένες ιδιότητες. Ως νομικό ελάττωμα του πράγματος νοείται κάθε επ' αυτού δικαίωμα τρίτου, ως έλλειψη δε συμφωνηθείσης ιδιότητας νοείται και η κατ' εμβαδόν έλλειψη του πωληθέντος ακινήτου, ανεξαρτήτως τυχόν δικαιώματος τρίτου. Αν το πράγμα έχει νομικό ελάττωμα κατά την προαναφερόμενη έννοια ο αγοραστής δικαιούται, εκτός των άλλων, να ζητήσει αποζημίωση από τον πωλητή για μερική ή ολική μη εκπλήρωση της σύμβασης και πριν ακόμη χωρήσει εκνίκηση (ΑΠ 608/72 ΝοΒ 21.145). Η αποζημίωση αυτή αποτελεί υποκατάστατο του αρχικού αντικειμένου της παροχής και άρα αυτοτελή αξίωση, ενώ ως ζημία που πρέπει να αποκατασταθεί νοείται κάθε επί τα χείρω μεταβολή της περιουσίας του αγοραστή από την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του πωλητή, η οποία μπορεί να προέρχεται είτε από το καταβληθέν επί πλέον τίμημα είτε από τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε ο αγοραστής. Περιλαμβάνει δε η ζημία α υτή και το ποσό του τιμήματος που καταβλήθηκε εκτός του συμβολαίου αγοραπωλησίας ακινήτου (ΑΠ 847/03 Ελ.Δ. 44.1358). Η ευθύνη του πωλητή για νομικά ελαττώματα είναι αντικειμενική και απόλυτη, ανεξαρτήτως δηλαδή από τη γνώση ή άγνοια του πωλητή για την ύπαρξη νομικών ελαττωμάτων (ΑΠ 889/74 ΝοΒ 23.494, ΕΑ 522/02 Ελ.Δ. 43.1717, ΑΚ ΓεωργιάδηΣταθόπουλου άρθρο 514) καταλύεται δε αν ο εναγόμενος πωλητής επικαλεσθεί κατ' ένσταση και αποδείξει ότι ο αγοραστής εγνώριζε το ελάττωμα και παρέλαβε το πράγμα χωρίς επιφύλαξη. Για την απαλλαγή δηλαδή του πωλητή απαιτείται θετική γνώση του αγοραστή για την ύπαρξη του ελαττώματος, προς στοιχειοθέτη της οποίας δεν αρκεί ούτε η περί τούτου υπαίτιος άγνοια του αγοραστή, έστω και σε βαρεία αμέλειά του οφειλομένη, αλλ' ούτε κατ' αρχήν η γνώση του αγοραστή δικαστικών ή εξώδικων ενεργειών τρίτων που προβάλλουν δικαιώματα στο πράγμα (ΑΠ 889/74 ΝοΒ 23.494).

Η εναγομένη είχε αγοράσει το έτος 1989 δύο συνεχόμενα ακίνητα (αγροτεμάχια πρώην σταφιδαμπέλους) συνολικού εμβαδού 4.039,38 τ.μ. που βρίσκονται στη θέση «ΚΟΥΡΛΑ» της περιφέρειας της τότε κοινότητας Ψαθοπύργου Αχαΐας, εκτός σχεδίου πόλεως αλλά εντός ζώνης οικισμού. Στο συμβόλαιο με το οποίο η εναγομένη αγόρασε το έτος 1989 τα προαναφερόμενα δύο συνεχόμενα ακίνητα προσαρτήθηκε το από Ιουλίου 1989 τοπογραφικό διάγραμμα του μηχανικού Δ. Τ., στο οποίο αποτυπώνονται τα δύο ακίνητα και το με τη συνένωση αυτών σχηματισθέν ενιαίο και περιγράφεται το τελευταίο αυτό κατ' εμβαδόν, όρια και πλευρικές του διαστάσεις. Τότε (1989) το ενιαίο αυτό ακίνητο ήταν ακαλλιέργητο και εντός αυτού είχαν αναπτυχθεί αυτοφυή φυτά (βάτα, καλάμια κ.λ.π.). Το έτος 1990 η εναγομένη που διέμενε μονίμως στην Αθήνα, ανέθεσε στο μηχανικό Γ.Μ. να εκδώσει στο όνομά της άδεια οικοδομής για να ανεγείρει οικοδομή στο ακίνητο. Ο μηχανικός αυτός με βάση τον τίτλο κτήσεως της εναγομένης και το τοπογραφικό που είχε προσαρτηθεί σ' αυτόν συνέταξε το από Νοεμβρίου 1990 τοπογραφικό διάγραμμα, στο οποίο το όλο ακίνητο περιγράφεται όπως και στο συμβόλαιο του 1989 και με βάση αυτό εκδόθηκε από την Πολεοδομία Αχαΐας η υπ' αριθμ. 491/91 άδεια οικοδομής. Για τη λήψη της άδειας αυτής η εναγομένη με αίτηση της προς την κοινότητα Ψαθοπύργου από 6.11.90 εζήτησε από την κοινότητα αυτή βεβαίωση ότι το ακίνητο της ευρίσκετο εντός ζώνης

οικισμού και εδήλωσε ότι δεσμεύεται όπως κατά την περίφραξη του οικοπέδου της, και κατά τις προς ανατολάς πλευρές του, όπου διέρχονταν αγροτικός και παραλιακός δρόμος, η οριοθέτηση του θα καθορισθεί σε συνεννόηση με την κοινότητα Ψαθοπύργου. Αφού η εναγομένη έλαβε την παραπάνω οικοδομική άδεια ανέθεσε σε εργατοτεχνίτες της περιοχής Ψαθοπύργου να περιφράξουν αρχικώς την ιδιοκτησία της. Αυτοί κατά τις εργασίες περίφραξης, κατά τις οποίες δεν παρίστατο η εναγομένη, προσπάθησαν να περιφράξουν την ιδιοκτησία της εναγομένης σύμφωνα με το παραπάνω τοπογραφικό, πλην όμως τόσο η κοινότητα όσο και προς νότο ιδιοκτήτες Γ, και Δ.Τ., προέβαλαν δικαιώματα σε τμήματα του ακινήτου, όπως αυτό εμφανίζονταν στο τοπογραφικό και το συνεργείο περίφραξης κατασκεύασε την περίφραξη με τσιμεντόπλινθους, στα όρια που είχαν υποδείξει τόσο η κοινότητα όσο και οι όμοροι ιδιοκτήτες αδελφοί Τ. Έτσι με την περίφραξη που κατασκευάστηκε το έτος 1991 το εμβαδόν της ιδιοκτησίας της εναγομένης που ήταν εντός περίφραξης μειώθηκε συνολικώς κατά 477,55 τ. μ. και η περιφραγμένη ιδιοκτησία της είχε συνολικό εμβαδόν 3.561,83 τ.μ. Μετά την περίφραξη αυτή η εναγομένη δεν προέβη στην ανέγερση οικοδομής, και λόγω του ότι κατοικούσε μονίμως στην Αθήνα, δεν επιμελήθηκε του καθαρισμού του ακινήτου της, το οποίο παρελθόντος του χρόνου κατακλύστηκε από την αυτοφυή βλάστηση. Το έτος 1995, μετά από διαπραγματεύσεις με τους ενάγοντες, που ενδιαφέρθηκαν να αγοράσουν το ακίνητο αυτό, η εναγομένη συμφώνησε να τους πωλήσει το ακίνητό της. Έτσι καταρτίστηκε το υπ' αριθμ. 11.072/15.9.95 συμβόλαιο ενώπιον της συμβολαιογράφου Πατρών Η.Ο., νομίμως μεταγραφέν (τόμος 2162 και αριθμ. 25 του υποθηκοφυλακείου Πατρών) με το οποίο η εναγομένη επώλησε στους ενάγοντες το παραπάνω ακίνητο κατά ποσοστό 1/4 εξ αδιαιρέτου στον καθένα. Με το συμβόλαιο αυτό η εναγομένη υποσχέθηκε στους αγοραστές ότι είναι κυρία, νομέας και κάτοχος, εδαφικής έκτασης 4.039,38 τ. μ., όπως αυτή αποτυπώνεται στο προσφάτως συνταγέν από Αυγούστου 1995 τοπογραφικό του μηχανικού Α.Τ., μετά από επακριβή καταμέτρηση και ότι μεταβιβάζει το πωλούμενο ελεύθερο και απαλλαγμένο από κάθε βάρος, χρέος, εκνίκηση, διεκδίκηση, δουλείας (πλην ρυμοτομίας) και από κάθε νομικό ελάττωμα και δικαίωμα τρίτου, υπέδειξε δε τα όρια του πωληθέντος και παραδοθέντος στους αγοραστές. Από αυτά αποδεικνύεται ότι η εναγομένη επώλησε και παρέδωσε στους αγοραστές, όχι μόνο την περιφραγμένη από το έτος 1991 ιδιοκτησία της αλλά και τα επί πλέον, εκτός περίφραξης, κείμενα 477,55 τ.μ. δηλώνοντας ότι και αυτά είναι στην κυριότητα, νομή και κατοχή της, ελεύθερα παντός δικαιώματος τρίτου, αν και πριν την υπογραφή του συμβολαίου αυτού έλαβε γνώση της πραγματικής κατάστασής του ότι δηλαδή οι όμοροι ιδιοκτήτες Τ. και η κοινότητα προέβαλαν δικαιώματα στην εκτός περίφραξης εδαφική έκταση. Μετά την υπογραφή του συμβολαίου αυτού οι ενάγοντες αγοραστές κατά μήνα Οκτώβριο 1995 με μηχανικά μέσα προέβησαν σε αποψίλωση της αυτοφυούς βλάστησης του ακινήτου και στη συνέχεια επειδή τόσο οι όμοροι ιδιοκτήτες Τ., όσο και η κοινότητα Ψαθοπύργου προέβαλαν δικαιώματα στην εκτός περίφραξης έκταση, με αγωγές τους κατ' αυτών, κατά τη συζήτηση των οποίων προσεπικάλεσαν και την δικαιοπάροχο τους εναγομένη, εζήτησαν να αναγνωρισθούν κύριοι των εκτός

περίφραξης εδαφικών τμημάτων που τους είχε μεταβιβάσει η εναγομένη. Οι αγωγές όμως αυτές των αγοραστών απορρίφθηκαν με τις υπ' αριθμ. 145/97 και 36/2000 αποφάσεις του Ειρηνοδικείου Πατρών. Έτσι η εναγομένη δεν εξεπλήρωσε την συμβατική παροχή της να μεταβιβάσει και παραδώσει στους ενάγοντες αγοραστές την έκταση των 4.039,38 τ.μ. χωρίς νομικά ελαττώματα, διότι επί των εκτός περίφραξης εδαφικών τμημάτων προέβαλαν δικαιώματα κυριότητας οι αδελφοί Τ. και η κοινότητα Ψαθοπύργου, των οποίων τα δικαιώματα αυτά αναγνωρίστηκαν με τις προαναφερόμενες αποφάσεις. Δεν αποδεικνύεται ότι οι εναγόμενοι εγνώριζαν την ύπαρξη των νομικών αυτών ελαττωμάτων και παρέλαβαν το πωληθέν εν γνώσει τους χωρίς επιφύλαξη. Αντίθετα από τα παραπάνω αποδεικνύεται ότι η εναγομένη πωλήτρια, αν και εγνώριζε όχι μόνο ότι τρίτοι προέβαλαν δικαιώματα κυριότητας στο ακίνητο της, αλλά και ότι κατ' απαίτηση και μετά από ενέργειες των τρίτων αυτών κατά την περίφραξη του έτους 1991 αφέθηκαν εκτός περίφραξης τα παραπάνω αναφερόμενα 477,55 τ.μ. διαβεβαίωσε τους αγοραστές ότι αυτή ήταν κυρία, νομέας και κάτοχος και των εκτός περίφραξης εδαφικών τμημάτων τα οποία εδήλωσε ότι τους μεταβιβάζει και παραδίδει χωρίς δικαίωμα τρίτων. Το γεγονός του ότι κατά την παράδοση της νομής υπήρχε η περίφραξη δεν συνεπάγεται και γνώση των αγοραστών περί την ύπαρξη των παραπάνω ελαττωμάτων, αφού, όπως προαναφέρθηκε, η εναγομένη τους διαβεβαίωσε ότι και αυτά ανήκουν στην κυριότητά της, νομή και κατοχή της. Επομένως ο λόγος έφεσης της εναγομένης με τον οποίο αυτή παραπονείται για την απόρριψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο του ισχυρισμού της ότι οι ενάγοντες εν γνώσει των ελαττωμάτων παρέλαβαν το πωληθέν, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Περαιτέρω, ως προς το ύψος της ζημίας που υπέστησαν οι ενάγοντες εξαιτίας των προαναφερομένων νομικών ελαττωμάτων του πωληθέντος και παραδοθέντος σ' αυτούς ακινήτου, αποδεικνύονται τα εξής: Για την όλη έκταση των 4.039,38 τ.μ. οι ενάγοντες αγοραστές κατέβαλαν στην εναγομένη συνολικώς ποσό τιμήματος 27.000.000 δρχ. εκ των οποίων ποσό 17.000.000 δρχ. κατά την υπογραφή του συμβολαίου αγοραπωλησίας, το δε υπόλοιπο εκ δραχμών 10.000.000 κατέβαλαν εκτός συμβολαίου. Το ότι πράγματι το καταβληθέν τίμημα ανήλθε στο προαναφερόμενο ποσό των 27.000.000 αποδεικνύεται και από το με ημερομηνία 12.6.2000 σημείωμα της εναγομένης προς το Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών κατά την εκδίκαση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων των εναγόντων εις βάρος της, στο οποίο αυτή συνομολογεί ότι το τίμημα που πραγματικά της καταβλήθηκε ανήλθε στο παραπάνω ποσό. Επομένως κατά μήνα Σεπτέμβριο 1995 η αγοραία αξία του πωληθέντος ανέρχονταν στο ποσό των 6.685 δρχ. ανά τ.μ. επιφανείας ήτοι ευρώ 19,61 ανά τ.μ. Από του χρόνου αυτού μέχρι και την πρώτη συζήτηση της αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (4.6.2002) η αξία παρομοίων ακινήτων της περιοχής του πωληθέντος έχει αυξηθεί. Ο μάρτυρας που εξετάστηκε κατά πρόταση των εναγόντων στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατέθεσε ότι η αγοραία αξία των ακινήτων της περιοχής ανέρχεται στο ποσό των 20.000 δρχ. ανά τ.μ. επιφανείας, χωρίς όμως αυτό να ενισχύεται και από άλλα πρόσφορα μέσα (συμβόλαια κ.λπ.). Οι ενάγοντες δεν προσκομίζουν τέτοια συμβόλαια, ούτε αναφέρουν αν στην

περιοχή ισχύει το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού και σε θετική περίπτωση σε ποίο ποσό ανέρχεται η κατά τετραγωνικό μέτρο αξία με βάση το σύστημα αυτό. Εν όψει αυτών και λαμβανομένου υπόψη του χρόνου που διέρρευσε από το μήνα Σεπτέμβριο 1995 μέχρι την πρώτη συζήτηση της αγωγής (Ιούνιος 2002) η αγοραία αξία παρομοίων ακινήτων της περιοχής ανέρχονταν στο ποσό των 8.000 δρχ. ανά τετραγωνικό μέτρο επιφανείας όπως μετ' ορθή εκτίμηση των αποδείξεων δέχτηκε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη και προσδιόρισε το ποσό της αποζημίωσης των εναγόντων στο συνολικό ποσό των 3.820.400 δρχ. Επομένως η έφεση των εναγόντων με την οποία παραπονούνται για το ύψος της αποζημίωσης, είναι απορριπτέα ως αβάσιμη κατ' ουσίαν.

738/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κώστας Χαλιώτης, Πολυξένη Γρηγοράτου**).

Ποινική ρήτρα. Μείωση στο προσήκον μέτρο (409 Α.Κ.). Στοιχεία της σχετικής ένστασης για να είναι ορισμένη.

Κατ' ορθή εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 409 ΑΚ το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε, ως αόριστη την ένσταση μείωσης της ποινικής ρήτρας στο προσήκον μέτρο, εφόσον στην ένσταση αυτή ο εναγόμενος δεν εξέθεσε τ' απαιτούμενα, για τη θεμελίωση της, περιστατικά και ειδικότερα την έκταση της συμβατικής του ευθύνης, το βαθμό του πταίσματός του, καθώς επίσης και την οικονομική κατάσταση των διαδίκων μερών, αλλά περιορίστηκε μόνο να ισχυριστεί ότι η ποινική αυτή ρήτρα «είναι υπέρμετρα δυσανάλογη προς την καθυστερημένη απόδοση του μισθίου, γι' αυτό δε το λόγο θα πρέπει να απορριφθεί το αίτημα της ενάγουσας εξ ολοκλήρου ή κατά πάσα περίπτωση να περιοριστεί στο προσήκον μέτρο», και τούτο πέραν του ότι ο σχετικός ισχυρισμός δεν προτάθηκε παραδεκτά, δηλαδή με δήλωση καταχωρημένη στα πρακτικά και με ανάπτυξη στις προτάσεις, πράγμα που ούτε και στην κατ' έφεση δίκη αναπτύσσει.

758/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Θεριανός, Φοίβος Ράγκος**).

Συγκυριότητα. Δαπάνες στο κοινό από τον ένα συγκύριο. Δικαιούται να τις διεκδικήσει από τους άλλους συγκυρίους εφόσον, με τις γενόμενες δαπάνες (όπως η ανέγερση οικοδομής) επήλθε αύξηση της αξίας του πράγματος κατά τον προ της επιδόσεως της αγωγής χρόνο και εφόσον σώζεται η αύξηση της αξίας κατά τον χρόνο της αποδόσεώς

του. Οι απαιτήσεις για επωφελείς δαπάνες διεκδικούνται είτε κατ' ένσταση στην αγωγή διανομής είτε με ανταγωγή. Τρόπος υπολογισμού των δαπανών ιδίως όταν μετεβλήθη η αξία του νομίσματος. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 787, 791, 795 και 802 ΑΚ εφαρμοζομένων, κατά το άρθρο 1113 ΑΚ και επί συγκυριότητας, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 731 επομ., 904 επομ., 11011106 ΑΚ προκύπτει ότι προκειμένου περί δαπανών επί κοινού πράγματος ενεργηθεισών παρ' οιουδήποτε συγκυρίου, δικαιούται αυτός να επιδιώξει την ανάληψή του από τους λοιπούς συγκυρίους αναλόγως της μερίδος εκάστου. Το δικαίωμα αυτό υφίσταται όχι μόνο όταν η ενέργεια των δαπανών εγένετο με απόφαση της πλειοψηφίας ή δικαστικής αποφάσεως αλλά και όταν συντρέχουν οι όροι της διοικήσεως αλλότριων ή του αδικαιολογήτου πλουτισμού, ειδικότερη εφαρμογή του οποίου αποτελεί η διάταξη του άρθρου 1103 ΑΚ, η οποία παρέχει δικαίωμα αποζημιώσεως στον καλής πίστεως νομέα για τις γενόμενες επωφελείς δαπάνες με τις οποίες επήλθε αύξηση της αξίας του πράγματος κατά του προ της επιδόσεως της αγωγής χρόνου και εφ' όσον σώζεται η αύξηση της αξίας κατά τον χρόνο της αποδόσεως αυτού (ΑΠ 331/80 ΝΟΒ 281732, ΑΠ 117/71 ΝοΒ 19609, ΕΑ 5803/81 Αρμ. 36 191, Ε Θεσ. 1962/1999 Αρμ. ΝΓ. 1199, ΕΑ 7608/75 ΝοΒ 24548 Καυκάς Ενοχ. Δικ. άρθρο 802). Επωφελής δαπάνη είναι εκείνη για την ανέγερση οικοδομής (Ράμμος Ερμ. ΑΚ αρθ. 1101 1107 αρ. 26). Ο συγκύριος μπορεί, τις απαιτήσεις του για τις επωφελείς δαπάνες, να ασκήσει όχι μόνο κατ' ένσταση στην αγωγή περί διανομής, αλλά και με ανταγωγή (ΕΑ 3865/2002 Ελλ. Δικ. 43 1705, ΕΑ 13654/88 Δ/νη 311522 ΕΑ 4374/80 ΝοΒ 24 1234).

Για τον υπολογισμό της επωφελούς δαπάνης λαμβάνεται υπ' όψιν αφενός μεν η αξία κατά του χρόνου της καταβολής, αφετέρου δε η αξία κατά την οποία αυξήθηκε μέχρι το χρόνο της αποδόσεως της, δηλ. τον χρόνο ασκήσεως της αξιώσεως προς απόδοση των δαπανών (ΑΠ 260/60 ΝοΒ 8 1042, ΑΠ 206/66 ΝοΒ 14 1036). Αν μεταξύ των δύο αυτών κρισίμων χρονικών σημείων μετεβλήθη η αξία του νομίσματος, η αξία της αποδεικτέας δαπάνης θα επιμετρηθεί σε σημερινό νόμισμα. Για τον προσδιορισμό της όμως θα ληφθεί ως βάση υπολογισμού ο χρόνος της δαπάνης αυτής και με αναγωγή θα προσδιορισθεί σε σημερινές δραχμές. (ΕΑ 5803/81 Αρμ. 36 191 ΚΑ 4374/80 ΝοΒ 28 1234). Για να είναι όμως ορισμένη μια τέτοια ένσταση (αγωγή ανταγωγή), που αφορά μια τέτοια περίπτωση, πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που κατά τα προεκτεθέντα θα ληφθούν υπ' όψιν του Δικαστηρίου για αναπροσαρμογή των δαπανών στα σημερινά δεδομένα. Θα πρέπει επίσης, για το ορισμένο της ίδιας ενστάσεως (ανταγωγής αγωγής), ιδιαίτερα αν οι δαπάνες συνίστανται σε ανοικοδόμηση κτισμάτων στο επίκοινο, να προσδιορίζονται με σαφή και συγκεκριμένο τρόπο τα επί μέρους κονδύλια που απαρτίζουν το σύνολό τους (είδος υλικών που χρησιμοποιήθηκαν, δαπάνη κάθε υλικού, είδος υπηρεσιών που παρεσχέθησαν, αμοιβή για κάθε υπηρεσία κλπ.). Διαφορετικά το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να τάξει τα σωστά θέματα αποδείξεως, αλλά ούτε και ο άλλος διάδικος ν' αμυνθεί (ΑΠ 674/80 ΝοΒ 282010, ΕΠατρ. 465/99 αδημ.).

Ο εναγόμενος εκκαλών ισχυρίστηκε πρωτοδίκως και τον ισχυρισμό του αυτό τον επαναφέρει ως μοναδικό λόγο εφέσεως ότι δηλ. το έτος 1983 δαπάνησε για την κατασκευή του επικοίνου διανεμητέου διαμερίσματος 10.000.000 δρχ. και ότι η σημερινή του αξία είναι 50.000.000 δρχ. αφού δε εξέθεσε περαιτέρω ότι κατέβαλε σε εργολάβους και προμηθευτές, για προμήθεια υλικού και εκτέλεση εργασιών το ποσό των 8.275.000 δρχ., ζήτησε να του καταβληθεί το ποσό των 25.000.000 δραχ. από το μέρος που θα περιέρχονταν από την διανομή στον ενάγοντα. Με αυτό το περιεχόμενο του αιτήματος ο ισχυρισμός (ένσταση) αυτός του εναγομένου εκκαλούντος είναι απορριπτέος ως αόριστος, αφού ο ενιστάμενος δεν προσδιορίζει αναλυτικά τις δαπάνες κατά είδος, ποσότητα, τιμή μονάδος. Μόνη η αναφορά του ποσού που δαπανήθηκε χονδρικά, κατά κονδύλιο δεν αρκεί. Πλέον αυτού παραλείπονται εντελώς οι όροι της αναγωγής των επιδίκων δαπανών στη σημερινή τους αξία αφού σ' αυτή δεν αναφέρεται ούτε και η τιμαριθμική ή νομισματική διαφοροποίηση που μεσολάβησε, αλλά προσδιορίζεται απλώς και μόνο η αξία του διαμερίσματος, κατά τον χρόνο της εγέρσεως της αγωγής, το ήμισυ της οποίας και ζητείται.

760/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Ξάνθος, Ιωάννης Παπαδόπουλος, Δημήτρης Γιαννακός, Τρύφων Παναγόπουλος**).

Εντολή. Υποχρεώσεις εντολοδόχου. Τρίτος δεκτικός καταβολής. Σύμβαση υπέρ τρίτου. Έννοια. Κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα υπέρ τρίτου. Πάντοτε είναι γνησία και γεννιέται πάντοτε άμεσο και αυτοτελές δικαίωμα στο πρόσωπο του τρίτου υπέρ του οποίου έγινε η κατάθεση. Προϋποθέσεις.

Κατά την Α.Κ. 713 εντολή είναι η ετεροβαρής σύμβαση, με την οποία ο ένας εκ των συμβαλλομένων (εντολέας) αναθέτει στον άλλο (εντολοδόχο) την χωρίς αμοιβή διεξαγωγή υποθέσεως.

Ο εντολοδόχος έχει μόνο υποχρέωση όχι όμως και δικαίωμα εκτελέσεως της εντολής, εκτός από τις εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου η εντολή αφορά και το συμφέρον του εντολοδόχου, αλλά και τότε μόνον εφόσον το συμφέρον τούτου είναι υπέρτερον ή τουλάχιστον ισότιμο προς το συμφέρον του εντολέως (Καράσης, σε ΑΚ Γεωργιάδη Σταθοπούλου, αρθρ. 713 αρ. 17). Ο εντολοδόχος στα πλαίσια εκτελέσεως της εντολής, ευθύνεται για κάθε πταίσμα (ΑΚ 714), σε καμία δε περίπτωση δεν καθίσταται φορέας των δικαιωμάτων του εντολέως και είναι υποχρεωμένος να αποδώσει στον εντολέα ή τους κληρονόμους του, στην περίπτωση που απεβίωσε, ό,τι αυτός απέκτησε από την εκτέλεση της εντολής (ΑΚ 719), αρνούμενος δε να προβεί στην απόδοση των αποκτηθέντων διαπράττει το αδίκημα της υπεξαιρέσεως (αρθρ. 375 ΠΚ). Ο εντολοδόχος μπορεί να ασκήσει τις αξιώσεις του εντολέως του, όχι όμως για δικό του όνομα και λογαριασμό και

προς το ίδιο αυτού συμφέρον, αλλ' επ' ονόματι και για λογαριασμό του εντολέως του και προς το συμφέρον αυτού. Η έννομη σχέση της εντολής, ως σχέση εμπιστοσύνης, λύεται, κατ' αρχήν, δια του θανάτου ενός εκ των συμβαλλομένων, εκτός εάν εκ της συμβάσεως της εντολής προκύπτει το αντίθετο (ΑΚ 727). Στην περίπτωση δε που η εντολή συνεχίζεται και μετά τον θάνατο του εντολέως ή του εντολοδόχου, ο εντολέας ή οι κληρονόμοι του δεσμεύονται από τις πράξεις του εντολοδόχου, όπως επίσης και ο εντολοδόχος ή οι κληρονόμοι του οφείλουν να εκπληρώσουν τις εκ της εντολής απορρέουσες υποχρεώσεις. Περαιτέρω με σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ δανειστού και οφειλέτου, τρίτος μπορεί να γίνει δεκτικός καταβολής της παροχής. Με την σύμβαση αυτή παρέχεται το δικαίωμα στον οφειλέτη να κάνει την καταβολή σε ορισμένο τρίτο. Στην περίπτωση μιας τέτοιας συμβάσεως ο δεκτικός καταβολής δεν καθίσταται δανειστής έναντι του οφειλέτου, ούτε ο οφειλέτης αυτός γίνεται οφειλέτης έναντι αυτού, αλλά δικαίωμα μόνο του οφειλέτου αποκτάται, η καταβολή να γίνει προς τον δεκτικό καταβολής με αποσβεστικό αποτέλεσμα (Μπαλής, Ενοχ. Δίκ. § 116). Ο ορισμός δε κάποιου ως δεκτικού καταβολής μπορεί να στηρίζεται σε κάποια έννομη σχέση που συνδέει τον δανειστή με αυτόν, όπως π.χ. εντολή, σύμβαση εργασίας κ.λ.π. με βάση την οποία ρυθμίζονται οι μεταξύ τους σχέσεις. Εξάλλου, κατά την ΑΚ 410, σύμβαση υπέρ τρίτου είναι εκείνη με την οποία συμφωνείται, ορισμένο έννομο αποτέλεσμα να επέλθει υπέρ τρίτου που δεν μετέχει άμεσα ή έμμεσα στην κατάρτισή της. Ανάλογα αν κατά το περιεχόμενο της συμβάσεως υπέρ τρίτου ο τρίτος θα αποκτήσει άμεσο και αυτοτελές δικαίωμα, μπορώντας να απαιτήσει από τον υποσχεθέντα απευθείας την εκπλήρωση της παροχής, ή μόνον ο δέκτης της υποσχέσεως θα μπορεί να αξιώσει από τον υποσχεθέντα την εκπλήρωση της παροχής προς τον τρίτο, η ανωτέρω σύμβαση διακρίνεται σε γνήσια και μη γνήσια. Στη γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου ο τρίτος αποκτά άμεσο και αυτοτελές δικαίωμα έναντι του υποσχεθέντος προς εκπλήρωση της παροχής στον ίδιο, ενώ στη μη γνήσια (καταχρηστική) σύμβαση υπέρ τρίτου ο τρίτος δεν έχει τέτοιο δικαίωμα, παρά μόνο ο δέκτης της υποσχέσεως έχει αγώγιμη αξίωση να ζητήσει την εκπλήρωση της παροχής προς τον τρίτο. Κοινό όμως χαρακτηριστικό και των δύο ως άνω νομικών μορφών υπό τις οποίες εμφανίζεται η σύμβαση υπέρ τρίτου είναι ότι ο δέκτης της υποσχέσεως δεν μπορεί να ζητήσει προς τον εαυτό του την εκπλήρωση της παροχής από τον υποσχεθέντα, αλλά αποκλειστικά προς τον τρίτο. (Λιτζερόπουλος, Ερμ. ΑΚ αρ. 410 αρ. 8 Μπαλής Ενοχ. §109). Η σύμβαση υπέρ τρίτου, είτε ως γνήσια, είτε ως μη γνήσια, διαφέρει από την αμέσως ανωτέρω συμφωνία μεταξύ δανειστού και οφειλέτου, με την οποία τρίτος καθίσταται δεκτικός καταβολής και ως προς το εξής νομικό αποτέλεσμα: Στην πρώτη μορφή ενοχικού δεσμού ο αντισυμβαλλόμενος (δέκτης υποσχέσεως) δεν μπορεί να ζητήσει, όπως ελέχθη, την προς εαυτόν εκπλήρωση της παροχής, αλλά αποκλειστικά προς τον τρίτο, ενώ στη συμφωνία ορισμού κάποιου ως δεκτικού καταβολής ο αντισυμβαλλόμενος δανειστής μπορεί να ζητήσει πάντοτε την προς τον εαυτό του καταβολή ως φορέας της σχετικής απαιτήσεως. Στα πλαίσια της εν λόγω συμφωνίας ο οφειλέτης της παροχής έχει απλή δυνατότητα,

προς επέλευση του αποσβεστικού αποτελέσματος της ενοχής κατά την ΑΚ 417, να καταβάλει στον δεκτικό καταβολής, ο οποίος καμία σχετική αξίωση δεν έχει κατά του οφειλέτου της παροχής, ούτε καν ο δανειστής αυτού μπορεί να ζητήσει την εκπλήρωση της παροχής προς τον τρίτο, δεκτικό καταβολής, (βλ. περί των διαφορών των δύο πιο πάνω συμβατικών μορφών Καποδίστριας, Ερμ. ΑΚ. αρθρ. 417 αρ. 6). Αν δε ορισθείς ως δεκτικός καταβολής συνδέεται με τον συμβληθέντα δανειστή με σχέση εντολής, τότε, κατά το διέπον την εντολή δίκαιο, μπορεί να ζητήσει την εκπλήρωση της παροχής, όχι όμως για δικό του όνομα και λογαριασμό, αλλ' επ' ονόματι και για λογαριασμό του εντολέως και ως διαχειριστής αλλότριων υποθέσεων. Τέλος, κατά το αρθρ. 2 παρ. 1 του Ν.Δ. 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών» «εάν παρ' εταιρεία εγένετο κατάθεσις χρημάτων ή ανωνύμων χρεωγράφων υπέρ τρίτου, ο τρίτος καθίσταται δικαιούχος των κατατεθέντων άμα τη καταθέσει, μη απαιτουμένης μνείας της αιτίας της καταθέσεως μήτε αποδοχής του τρίτου…..». Με την διάταξη αυτή προβλέπεται μια ειδικώς ρυθμισμένη σύμβαση υπέρ τρίτου, η οποία, κατά παρέκκλιση του κανόνος ότι κάθε σύμβαση υπέρ τρίτου είναι καταχρηστική και εξαιρετικώς («εν αμφιβολία» κατά την ΑΚ 410) γνήσια, είναι πάντοτε γνησία, γεννώσα άμεσο και αυτοτελές δικαίωμα στο πρόσωπο του τρίτου, υπέρ του οποίου έγινε η κατάθεση (Παμπούκης, Τραπεζικαί Πιστωτικοί Συμβάσεις §117). Προϋπόθεση εφαρμογής της άνω διατάξεως είναι: α) Να υπάρχει σύμβαση καταθέσεως. Τέτοια σύμβαση υπάρχει όταν η τράπεζα δέχεται αγοραστική δύναμη του καταθέτου προς απόλαυση και εξασφάλιση αυτής. Περί της συμβάσεως δε της καταθέσεως η δεχόμενη την αγοραστική δύναμη τράπεζα εκδίδει και σχετικό έγγραφο (βιβλιάριο), υπέρ του καταθέτου ή του τρίτου επ' ονόματι και για λογαριασμό του οποίου γίνεται η κατάθεση, ως αποδεικτικό της καταθέσεως και της καθόλου κινήσεως του ανοιγομένου λογαριασμού (καταθέσεις αναλήψεις) (βλ. περί της εννοίας της τραπεζικής καταθέσεως και της αποδείξεως της, Παμπούκης, ό.π. §110, 118). Β) Ο καταθέτης να ήθελε με την σύμβαση να καταστήσει τον τρίτο δικαιούχο του κατατεθέντος ποσού.

774/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος Διαμαντόπουλος, Θανάσης Ζούπας**).

Μίσθωση. Καταγγελία της μίσθωσης για καθυστέρηση μισθωμάτων. Άρση των συνεπειών αν ο μισθωτής προσφέρει τα οφειλόμενα μισθώματα μέσα σε ένα μήνα από την καταγγελία. Η απόσβεση αυτή της απαίτησης από τα μισθώματα μπορεί να γίνει και με δήλωση συμψηφισμού εφόσον όμως η δήλωση γίνει μέσα στο μήνα του άρθρου 597.2 Α.Κ.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 597 παρ. 2 ΑΚ, η καταγγελία της συμβάσεως μισθώσεως για μερική ή ολική καθυστέρηση μισθωμάτων μένει

χωρίς αποτέλεσμα και δεν επιφέρει τη λύση της μισθώσεως αν ο μισθωτής, πριν περάσει ένας μήνας από την καταγγελία αν πρόκειται για μίσθωση που η διάρκειά της συμφωνήθηκε για ένα χρόνο ή περισσότερο, καταβάλλει το καθυστερούμενο μίσθωμα μαζί με τα έξοδα της καταγγελίας. Η κατά τη διάταξη αυτή καταβολή των μισθωμάτων μπορεί να γίνει και με συμψηφισμό ανταπαιτήσεως του μισθωτή κατά τους όρους των άρθρων 440 επομ. ΑΚ. Η περί συμψηφισμού όμως δήλωση, για να καταστήσει ανενεργή την καταγγελία της μισθώσεως, πρέπει να γίνει πριν περάσει η ως άνω μηνιαία προθεσμία (ΑΠ 81/1996 Ελλ. Δνη 37.1352, Εφ.Αθ. 8405/2003 Ελλ. Δνη 45.581). Εξάλλου, μόνη η ρύθμιση με τις διατάξεις των άρθρων 440 έως 452 ΑΚ του μονομερούς ή αναγκαστικού συμψηφισμού δεν αποκλείει, ενόψει και της καθιερούμενης με την ΑΚ 361 αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων, τη δυνατότητα αποσβέσεως αμοιβαίων απαιτήσεων με συμψηφισμό, κατόπιν συμφωνίας των ενδιαφερομένων μερών. Το περιεχόμενο μιας τέτοιας συμβάσεως που είναι έγκυρη εφόσον δεν αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου ή στα χρηστά ήθη (άρθρα 174 και 178 ΑΚ), καθορίζουν ελεύθερα τα μέρη, τα οποία μπορούν να συμφωνήσουν τον συμψηφισμό μεταξύ των υφισταμένων απαιτήσεων και χωρίς να συντρέχουν οι όροι του νόμου, δηλαδή χωρίς οι αμοιβαίες απαιτήσεις να είναι ληξιπρόθεσμες και ομοειδείς και χωρίς να απαιτείται πρόταση συμψηφισμού με δήλωση του ενός συμβαλλομένου προς τον άλλον. Η σύμβαση περί συμψηφισμού, η οποία μπορεί να τεθεί και υπό αίρεση είτε αναβλητική είτε διαλυτική, είναι δυνατόν ν' αφορά και απαιτήσεις μέλλουσες, με αποτέλεσμα να επέρχεται αυτοδικαίως η λόγω συμψηφισμού απόσβεση, μόλις γεννηθούν και συνυπάρξουν αντιμέτωπες απαιτήσεις μεταξύ των μερών (ΑΠ 338/2001 Ελλ.Δνη 42.1329, Πολυωγόπουλος, στον ΑΚ ΓεωργιάδηΣταθόπουλου, αρθρ. 440 αρ. 11, 15 και 16).

Αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με το από 5.2.1998 ιδιωτικό συμφωνητικό ο ενάγων εκμίσθωσε στον εναγόμενο ένα ισόγειο κατάστημα που βρίσκεται επί της οδού Παντανάσσης αριθ. 36 στην Πάτρα, για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών, ήτοι από 10.2.1998 μέχρι 10.2.2000, για να το χρησιμοποιήσει ο τελευταίος ως καφέμπαρ. Η μίσθωση αυτή, η οποία υφίστατο κατά την έναρξη ισχύος του ν. 2741/1999 (28.9.1999), ως εμπορική, κατελήφθη από το νόμο αυτό και ισχύει για δώδεκα (12) έτη, κατά το άρθρο 7 παρ. 6 ν. 2741/1999 (αρθρ. 5 παρ. 1, 2 π.δ. 34/1995). Το συμφωνηθέν μηνιαίο μίσθωμα ορίστηκε στο ποσό των 90.000 δρχ. για τα δύο πρώτα έτη της μισθώσεως, στο ποσό των 100.000 δρχ. για το τρίτο έτος και από τις 10.2.2001 το μίσθωμα ορίστηκε στο ποσό των 103.500 δρχ., το οποίο έπρεπε να καταβάλλεται μαζί με το χαρτόσημο την πρώτη ημέρα κάθε μισθωτικού μήνα, ήτοι την 10η ημέρα κάθε μήνα. Ο εναγόμενος, ενώ παρέλαβε τη χρήση του μισθίου, καθυστέρησε να καταβάλει στον ενάγοντα τα μισθώματα και το ανάλογο χαρτόσημο από τον Αύγουστο του έτους 1998 έως τον Ιούλιο 2001 και συγκεκριμένα δεν κατέβαλε α) τα μισθώματα των μηνών Αυγούστου, Σεπτεμβρίου, Οκτωβρίου, Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 1998 και Ιανουαρίου 1999 εκ. δρχ. συνολικά 540.000 (6 μην. Χ 90.000 δρχ.) συν 19.440 δρχ. (3,6% χαρτόσημο), ήτοι συνολικά 559.440 δρχ., β) τα μισθώματα των μηνών Φεβρουαρίου, Μαρτίου, Απριλίου,

Μαΐου, Ιουνίου, Ιουλίου, Αυγούστου, Σεπτεμβρίου, Οκτωβρίου, Νοεμβρίου, Δεκεμβρίου 1999 και Ιανουαρίου 2000 εκ δρχ. 1.080.000 (12 Χ 90.000) συν 38.880 δρχ. χαρτόσημο, ήτοι συνολικά 1.118.880 δρχ., γ) τα μισθώματα των μηνών Φεβρουαρίου, Μαρτίου, Απριλίου, Μαΐου, Ιουνίου, Ιουλίου, Αυγούστου, Σεπτεμβρίου, Οκτωβρίου, Νοεμβρίου, Δεκεμβρίου 2000 και Ιανουαρίου 2001 εκ δρχ. 1.200.000 (12 Χ 100.000) συν 43.200 δρχ. χαρτόσημο, ήτοι συνολικά 1.243.000 δρχ. και δ) τα μισθώματα των μηνών Φεβρουαρίου, Μαρτίου, Απριλίου, Μαίου, Ιουνίου και Ιουλίου 2001 εκ δρχ. 621.000 (6 Χ 103.500) συν 22.356 δρχ. χαρτόσημο, ήτοι συνολικά 643.356 δραχμές. Για το λόγο αυτό ο ενάγων κατήγγειλε τη μίσθωση με το δικόγραφο της αγωγής που επιδόθηκε στον εναγόμενο στις 31.7.2001, όπως αποδεικνύεται από την 5524Β/31.7.2001 έκθεση επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Πατρών Αθανασίου Λαμπρόπουλου. Ο εναγόμενος ισχυρίζεται, ότι κατά τον χρόνο της καταγγελίας της συμβάσεως μισθώσεως για καθυστέρηση πληρωμής μισθωμάτων, δεν οφείλονταν τα επίδικα μισθώματα, διότι είχαν αποσβεσθεί με συμψηφισμό κατόπιν συμφωνίας του με τον ενάγοντα, με βάση την οποία αυτά είχαν ήδη συμψηφισθεί με ανταπαιτήσεις αυτού από δαπάνες που είχε κάνει ο εναγόμενος για λογαριασμό του ενάγοντος για την αποκατάσταση του πρώτου ορόφου του κτιρίου, όπου βρίσκεται το μίσθιο και ειδικότερα εν σχέσει με τις ανταπαιτήσεις του κατά του ενάγοντος ποσό 7.000.000 δρχ. από τις δαπάνες των οικοδομικών εργασιών. Από τα προσκομιζόμενα αποδεικτικά στοιχεία αποδείχθηκε, ότι μετά τη μίσθωση του ισογείου οι διάδικοι συμφώνησαν να επισκευάσει ο εναγόμενος τους άλλους δύο ορόφους του κτιρίου, στο ισόγειο του οποίου στεγάζεται το μίσθιο, με την προοπτική να μισθώσει αυτός και τους ορόφους αυτούς για τη λειτουργία της επιχείρησής του και να συμψηφιστούν οι μεταξύ τους υφιστάμενες απαιτήσεις του, οι οποίες για τον ενάγοντα αφορούσαν τα μισθώματα της μισθώσεως του πρώτου ορόφου που θα καταρτιζόταν. Η σύμβασή τους αυτή περί συμψηφισμού τελούσε υπό τη διαλυτική αίρεση της αποπερατώσεως των εργασιών από τον εναγόμενο μέχρι τον Αύγουστο του έτους 1999, ενώ ο ενάγων ανέλαβε την υποχρέωση να αποστέλλει τμηματικά το ποσό των 1.500.000 δρχ. συνολικά για την ανακατασκευή των ορόφων. Έτσι, ο ενάγων σε εκτέλεση της συμφωνίας αυτής απέστειλε στον εναγόμενο τμηματικά το ποσό των 1.240.000 δρχ. με τις εξής καταβολές στον τραπεζικό λογαριασμό του εναγομένου α) στις 20.8.1998 το ποσό των 400.000 δρχ., β) στις 10.9.1998 το ποσό των 420.000 δρχ. και γ) στις 9.11.1998 το ποσό των 320.000 δραχμών. Ο εναγόμενος, όμως, ο οποίος δεν ενδιαφερόταν πραγματικά για τη χρησιμοποίηση ολοκλήρου του ακινήτου ως μισθίου με τη σύναψη νέας μισθώσεως, εκτέλεσε μόνο μέρος των εργασιών και δεν προέβη στη μίσθωση των ορόφων. Με βάση το περιεχόμενο της παραπάνω συμφωνίας των διαδίκων δεν αποδείχθηκε κατ' αρχήν ότι είχε συμφωνηθεί ο συμψηφισμός των μισθωμάτων του μισθίου ισογείου με τις ανταπαιτήσεις του εναγομένου για την αποκατάσταση των ορόφων, επιπροσθέτως δε ουδόλως αποδείχθηκε το είδος των εργασιών που έγιναν και το κόστος των δαπανών γι' αυτές, καθώς επίσης και το γεγονός ότι ο εναγόμενος εκτέλεσε τις συμφωνηθείσες εργασίες,

ώστε να εξακολουθεί να ισχύει η συμφωνία τους στην περίπτωση που αφορούσε έστω κατά ένα μέρος τις ένδικες απαιτήσεις. Επομένως, δεν αποδεικνύεται ότι είχε επέλθει απόσβεση της απαιτήσεως με συμψηφισμό και ο σχετικός ισχυρισμός του εναγομένου, ο οποίος είναι νόμιμος, στηριζόμενος στην προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος από ουσιαστική άποψη. Περαιτέρω, ο εναγόμενος δεν προέβαλε πριν την παρέλευση της προθεσμίας της καταγγελίας τις ομοειδείς και ληξιπρόθεσμες ανταπαιτήσεις του με συμψηφισμό, οι οποίες τυχόν υπήρχαν πριν την καταγγελία της μισθώσεως και προέρχονταν από την ένδικη μίσθωση, ώστε να καταστεί ανενεργός η γενομένη κατ' άρθρο 597 παρ. 2 ΑΚ καταγγελία. Επίσης, δεν αποδείχθηκε ότι ο ενάγων άσκησε καταχρηστικά το δικαίωμα του αξιώνοντας τα οφειλόμενα μισθώματα, τα οποία απορρέουν από την υφιστάμενη μισθωτική τους σχέση, ανεξαρτήτως του υπαρκτού ή όχι άλλων μεταξύ τους απαιτήσεων για τις οποίες δεν συμφωνήθηκε να συμψηφιστούν με τις ένδικες απαιτήσεις. Πρέπει λοιπόν η σχετική ένσταση περί καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος (αρθρ. 281 ΑΚ) να απορριφθεί ως αβάσιμη στην ουσία. Με βάση τα προεκτεθέντα, αποδείχθηκε ότι η μίσθωση έληξε την 1.9.2001 με την πάροδο της νόμιμης προθεσμίας (αρθρ. 97 ΑΚ). Συνεπώς, η υπό κρίση αγωγή πρέπει να γίνει δεκτή ως βάσιμη. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφαση δέχθηκε τα ίδια και έκανε δεκτή την αγωγή ως κατ' ουσίαν βάσιμη, ορθώς εκτίμησε τις αποδείξεις και τα αντίθετα υποστηριζόμενα είναι αβάσιμα.

797/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Λαμπράκης, Ιωάννης Κόττας, Φοίβος Ράγκος**).

Εξόφληση χρέους. Αποδεικνύεται από τον οφειλέτη. Αν υπάρχουν πολλά χρέη τότε οφείλει ο δανειστής να αποδείξει ότι καταλόγισε την καταβολή σε άλλο χρέος και όχι στο επίδικο, κατά τη συμφωνία τους. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 416, 422 του ΑΚ, 262 παρ. 1, 335 και 338 παρ. 2 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο επικαλούμενος την καταβολή κάποιου ποσού έναντι του επιδίκου χρέους εναγόμενος οφειλέτης οφείλει να την αποδείξει. Εάν δε ο ενάγων δανειστής ισχυρίζεται ότι η γενόμενη καταβολή δεν απέσβεσε την απαίτησή του, εξαιτίας της υπάρξεως και άλλων ομοειδών απαιτήσεων από άλλα υφιστάμενα χρέη, στα οποία αυτός κατελόγισε την καταβολή κατά την συμφωνία των, αυτός οφείλει να αποδείξει τον ισχυρισμό του περί υπάρξεως περισσοτέρων χρεών και περί καταλογισμού της καταβολής σε άλλο, διαφορετικό από το επίδικο χρέος, κατά την συμφωνία των. (πρβλ. Γ. Μπαλή, Ενοχ. Δίκ παρ. 120 αρ. 8, εκδ. 13', Κ. Αποστολίδου, Ενοχ. Δίκ. υπ' αρθρ. 422 αρ. 7 και Καποδίστρια, Ερμ. ΑΚ υπ' αρθρ. 422 αρ. 22). Αν ο ενάγων δανειστής στον περί καταβολής του επιδίκου χρέους ισχυρισμό του

εναγομένου οφειλέτου δεν επικαλεσθεί με σαφήνεια και πληρότητα την ύπαρξη και άλλων χρεών καθώς και την ύπαρξη συμφωνίας περί καταλογισμού της καταβολής στα χρέη αυτά και όχι στο επίδικο, τότε η επικαλούμενη από τον οφειλέτη καταβολή θεωρείται ότι καταλογίσθηκε στο επίδικο χρέος.

Αποδείχθηκαν τα εξής: Η εφεσίβλητη ενάγουσα κατά το χρονικό διάστημα από 29.9.96 μέχρι 30.1.97 επώλησε και παρέδωσε προς τον εκκαλούντα εναγόμενο, ασχολούμενο με την εμπορία ελαιολάδου με έδρα την πόλη της Δράμας, διάφορες ποσότητες ελαιολάδου αντί συνολικού τιμήματος εκ 14.580.000 δραχμών. Μετά την επιστροφή μέρους της πωληθείσης και παραδοθείσης ποσότητος ελαιολάδου και της καταβολής του ποσού του 1.000.000 δραχμών, παρέμεινε υπόλοιπο οφειλής εκ 5.500.000 δραχμών, το οποίο συνιστά και το επίδικο χρέος. Τα άνω περιστατικά συνομολογούνται από τους διαδίκους. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο εκκαλών εναγόμενος με τις υπ' 03869128, 03869129, 02211221, 02211222, 02211223 και 02211224 τραπεζικές επιταγές που εξέδωσε ο ίδιος σε διαταγή της εφεσίβλητου εναγούσης σε χρέωση του υπ' αριθμ. 40202784 λογαριασμού του στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Υπ/μα Δράμας), για το ποσό των 2.000.000 δραχμών εκάστη, από 1.1.97 μέχρι το τέλος του ιδίου έτους, κατέβαλε στην εφεσίβλητη ενάγουσα το συνολικό ποσό των 12.000.000 δραχμών. Οι άνω επιταγές έχουν εξοφληθεί από την πληρώτρια τράπεζα και δεν αμφισβητείται η εξόφλησή τους από την εφεσίβλητη εκκαλούσα. Η τελευταία ισχυρίζεται ότι το καταβληθέν δια των άνω επιταγών ποσό των 12.000.000 δραχμών δεν αφορά το επίδικο, αλλά διαφορετικά χρέη χωρίς όμως να εξειδικεύει τα χρέη αυτά κατά το ποσό και την γενεσιουργό τους αιτία, δεδομένης της αμφισβητήσεώς τους από τον εκκαλούντα εναγόμενο οφειλέτη, ούτε επικαλείται και συμφωνία περί καταλογισμού του ανωτέρω καταβληθέντος ποσού στα χρέη αυτά. Έτσι, ο ισχυρισμός περί υπάρξεως και άλλων χρεών είναι αόριστος και ως τέτοιος απορριπτέος ως απαράδεκτος. Επομένως, η καταβολή του ποσού των 12.000.000 δραχμών, εφόσον δεν γίνεται επίκληση και απόδειξη υπάρξεως και άλλων χρεών, στα οποία έγινε ο καταλογισμός με αποσβεστικό αποτέλεσμα, τεκμαίρεται ότι έγινε και για το επίδικο, αδιαφόρως του ότι υπερβαίνει το ποσό του, γεγονός που δεν έχει σημασία για το προαναφερόμενο νομικό αποτέλεσμα. Ακολούθως προς τα ανωτέρω κατ' εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων το πρωτόδικο δικαστήριο απέρριψε την ένσταση εξοφλήσεως του επιδίκου χρέους, που αποδεικνύεται στην παρούσα κατ' έφεση δίκη εγγράφως με την προσαγωγή των άνω επιταγών σε επικυρωμένο αντίγραφο (πρωτοδίκως δεν είχαν προσκομισθεί οι επιταγές γιατί τις κατείχε η πληρώτρια τράπεζα, χορηγήσασα στον εκκαλούντα μόνο αντίγραφο του λογαριασμού, εκ του οποίου προέκυπτε η εξόφληση), κάνοντας δεκτή την αγωγή, ενώ έπρεπε να γίνει δεκτή η ένσταση αυτή και να απορριφθεί η αγωγή ως κατ' ουσίαν αβάσιμη.

798/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήρης Κολλιόπουλος, Χρήστος Μούλιας**).

Μεταβίβαση επιχειρήσεως ή περιουσίας (479 Α.Κ.). Παθητική εξολοκλήρου ενοχή μεταξύ εκείνου που μεταβίβασε και εκείνου που απόκτησε την περιουσία ή επιχείρηση. Η ευθύνη υπάρχει έστω και αν η ενοχική σύμβαση είναι άκυρη, ή δεν καταρτίστηκε. Αρκεί για την ευθύνη ότι έλαβε χώρα η εμπράγματη μεταβίβαση της περιουσίας ή επιχείρησης (παράδοση των κινητών, μεταγραφή για τα ακίνητα) και εκχώρηση και αναγγελία για τις απαιτήσεις. Στοιχεία σχετικής αγωγής. Ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί σε άλλη δίκη ασφαλιστικών μέτρων με άλλα τρίτα πρόσωπα. Είναι έγγραφα που εκτιμούνται για την συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων και όχι ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο.

Με τη διάταξη του άρθρου 479 παρ. 1 ΑΚ, που ορίζει ότι «αν με σύμβαση μεταβιβάσθηκε περιουσία ή επιχείρηση, αυτός που αποκτά ευθύνεται απέναντι στο δανειστή έως την αξία των μεταβιβαζομένων στοιχείων για τα χρέη που ανήκουν στην περιουσία ή στην επιχείρηση» και ότι «η ευθύνη αυτού που μεταβιβάζει εξακολουθεί να υπάρχει», καθιερώνεται παθητική εις ολόκληρον ενοχή μεταξύ εκείνου που μεταβίβασε και εκείνου, που απέκτησε την περιουσία ή επιχείρηση, από αυτούς δε τους δύο, ο μεν πρώτος ευθύνεται απεριόριστα, ο δε δεύτερος περιορισμένα και συγκεκριμένα μέχρι της αξίας των μεταβιβαζομένων κατά το χρόνο της μεταβιβάσεως. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι προϋπόθεση για την εφαρμογή της αποτελεί κατ' αρχήν σύμβαση ενοχική μεταξύ του μεταβιβάζοντος την περιουσία ή την επιχείρηση, στην οποία ανήκουν τα χρέη και εκείνου που την αποκτά. Η παραπάνω διάταξη εφαρμόζεται και αν ακόμη η ενοχική σύμβαση είναι άκυρη για οποιοδήποτε λόγο ή και όταν δεν καταρτίσθηκε καμμιά ενοχική σύμβαση, αρκεί όμως και στις δύο αυτές περιπτώσεις να έλαβε χώρα η εμπράγματη μεταβίβαση της περιουσίας ή επιχειρήσεως και ειδικότερα των κατ' ιδίων στοιχείων, που απαρτίζουν την περιουσία, για τα οποία πρέπει να τηρηθεί ο τρόπος που αρμόζει στο καθένα δηλαδή παράδοση για τα κινητά, μεταγραφή για τα ακίνητα, εκχώρηση και αναγγελία για τις απαιτήσεις. Περαιτέρω δεν αρκεί μόνον ότι τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν το σύνολο ή το σημαντικότερο μέρος της επιχειρήσεως, αλλά πρέπει αυτός που αποκτά να τελούσε σε γνώση ότι μεταβιβάσθηκε η όλη επιχείρηση ως σύνολο ή το σημαντικότερο μέρος αυτής, η οποία θεωρείται ότι υπάρχει όταν από τις συνθήκες υπό τις οποίες έγινε η μεταβίβαση γνώριζε αυτός την κατάσταση του μεταβιβάζοντος και μπορούσε να αντιληφθεί ότι τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία, αποτελούσαν το σύνολο της περιουσίας ή το σημαντικότερο μέρος αυτής. Η γνώση αυτή υπάρχει από τη φύση των πραγμάτων όταν καταρτίζεται ενοχική σύμβαση περί μεταβιβάσεως μιας επιχειρήσεως ως τοιαύτης, οπότε η γνώση προκύπτει από την ίδια τη σύμβαση και δεν είναι αναγκαίο να γίνει ιδιαίτερη επίκληση και απόδειξη αυτής. Εξάλλου ως επιχείρηση κατά την έννοια του παραπάνω άρθρου νοείται το

σύνολο πραγμάτων, δικαιωμάτων και πραγματικών καταστάσεων ή σχέσεων, όπως κινητά, ακίνητα, απαιτήσεις, πελατεία, καλή φήμη, εμπορικά απόρρητα, εμπορική πίστη, τεχνογνωσία κ.λ.π., τα οποία έχουν οργανωθεί σε οικονομική ενότητα από το φορέα τους, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για την επίτευξη κερδοσκοπικού σκοπού. Δεν έχει νομική αυτοτέλεια και τα στοιχεία που έχουν ταχθεί στην εξυπηρέτηση του σκοπού της εντάσσονται στην περιουσία του φορέα της, επιχειρηματία. Εφόσον συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, επέρχεται ως έννομη συνέπεια σωρευτική αναδοχή του χρέους της επιχείρησης με την έννοια της διάταξης του άρθρου 477 ΑΚ και τόσον εκείνος που μεταβίβασε, όσον και εκείνος που απέκτησε ευθύνονται εις ολόκληρον κατ' άρθρο 481 ΑΚ. Τέλος για την πληρότητα του δικογράφου της σχετικής αγωγής ο ενάγων δανειστής υποχρεούται να επικαλεσθεί την ύπαρξη συμβάσεως μεταβιβάσεως της περιουσίας ή της επιχείρησης, η οποία μεταβίβαση πραγματοποιήθηκε και την απαίτηση του εναντίον εκείνου που μεταβίβασε την περιουσία ή την επιχείρηση, από την άσκηση αυτής. Δεν είναι απαραίτητο να αναφέρεται στο δικόγραφο της αγωγής η αξία της επιχείρησης, που μεταβιβάσθηκε, ούτε η αιτία της μεταβίβασης αν δηλαδή είναι επαχθής ή χαριστική, αφού η μέχρι της αξίας των μεταβιβαζομένων στοιχείων ευθύνη του αποκτώντος προβάλλεται μόνον κατ' ένσταση, όπως και ο ισχυρισμός του αποκτώντος ότι το ενεργητικό της περιουσίας δεν αρκεί για την πληρωμή των χρεών (βλ. σχ. ΑΠ 5/2002 Δνη 44,182, ΑΠ 736/2002 Δνη 43, 1663, ΑΠ 702/03 Δνη 44,1319, ΑΠ 412/90 Δνη 32,114, ΑΠ 1129/83 ΝοΒ 32,667, ΑΠ 684/93 Δνη 35,1306, Εφ. Αθ. 6240/98 Δνη 40,1143, Εφ.ΑΘ. 5400/98 Δνη 39,1400, Εφ.ΑΘ. 9083/90 Δνη 31,1519, Εφ.ΑΘ. 5235/90 Δνη 31,1532, Εφ.ΑΘ. 2537/1977 ΝοΒ 26,391, Γεωργιάδη Σταθόπουλου ΑΚ στο άρθρο 479, Α. Γεωργιάδη: Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος, Γ' έκδοση σελ. 227 επ.).

..... Έτσι τον Ιούνιο του 1988 μεταβίβασε στο σύνολό της την προαναφερόμενη επιχείρηση, δηλαδή τη βιοτεχνία κατασκευής ετοίμων ενδυμάτων στον πρώτο των εναγομένων. Οι σχετικές διαπραγματεύσεις και η συμφωνία για τη μεταβίβασή της έγιναν με τον τότε πρόεδρο του συνεταιρισμού Α.Π. Η αιτία της μεταβίβασης αυτής αν δηλαδή είναι επαχθής ή χαριστική, αν υπήρξε τίμημα ή όχι αν είναι νομότυπη η σχετική σύμβαση, δεν ενδιαφέρει σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, αρκεί που έλαβε χώρα η εμπράγματη μεταβίβαση της επιχείρησης, ως συνόλου. Ο εναγόμενος συνεταιρισμός συνέχισε να υπάρχει, χωρίς όμως να είναι πλέον φορέας της παραπάνω επιχείρησης κατασκευής ετοίμων ενδυμάτων, αλλά φορέας αυτής ήταν ουσιαστικά ο πρώτος των εναγομένων, που συνέχισε την επιχειρησιακή δραστηριότητα του τελευταίου και εκμεταλλευόταν τη βιοτεχνία αποκλειστικά για λογαριασμό του. Ειδικότερα μεταβιβάσθηκε στον πρώτο των εναγομένων το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της ίδιας επιχείρησης δηλαδή 20 ραπτομηχανές, πλήρης εγκατάσταση κοπτηρίου, εγκατάσταση κλιματισμού, ειδικές ηλεκτρικές εγκαταστάσεις και πίνακες, εξοπλισμός γραφείου, έτσι ώστε υπήρχε δυνατότητα παραγωγικής εργασίας στην κοπή και ραφή ενδυμάτων τουλάχιστον σαράντα ατόμων. Η αξία των παραπάνω κινητών πραγμάτων, που μεταβιβάσθηκαν στον πρώτο των εναγομένων, συνυπολογιζομένης και της πελατείας, της

φήμης, της εμπορικής πίστης, της τεχνογνωσίας και των απαιτήσεων της προαναφερομένης επιχείρησης, ανήρχετο κατά το χρόνο της μεταβίβασής της τουλάχιστον στο ποσόν των 30.000.000 δρχ. Όταν απέκτησε την επιχείρηση ο τελευταίος, επειδή ο ίδιος δεν μπορούσε να είναι μέλος του συνεταιρισμού, που όπως προαναφέρθηκε συνέχισε να υπάρχει και τυπικά να εμφανίζεται ως φορέας της ίδιας επιχείρησης, για το λόγο ότι είχε υπερβεί το 35° έτος της ηλικίας του, τοποθέτησε στο διοικητικό συμβούλιο αυτού αλλά και ως απλά μέλη του συνεταιρισμού συνεργάτες του και υπαλλήλους, που απασχολούσε στο παραπάνω εκτελωνιστικό του γραφείο, καθώς και στις εταιρείες του, εμπορίας ενδυμάτων. Έτσι τοποθέτησε ως πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου του συνεταιρισμού τη Μ. Θ., η οποία ήταν υπάλληλός του από το 1987. Παράλληλα έγιναν μέλη του συνεταιρισμού ο Κ.Σ, Α.Γ., Π.Σ. Όλοι οι προαναφερόμενοι τυπικά μόνον συμμετείχαν με τις παραπάνω ιδιότητες στο συνεταιρισμό, αφού κατ' ουσίαν λειτουργούσε ως ατομική επιχείρηση του πρώτου των εναγομένων, κανένας δε, δεν κατέβαλε την προβλεπόμενη από το καταστατικό του συνεταιρισμού εισφορά, ώστε να καταστεί νομότυπα μέλος αυτού. Μετά την αποχώρηση της Μ.Θ. από τη θέση του προέδρου του συνεταιρισμού, τοποθέτησε ο πρώτος των εναγομένων, ως νέο πρόεδρο τον Α.Γ., ο οποίος αποχώρησε στη συνέχεια όχι μόνον από το συνεταιρισμό, αλλά και ως συνεργάτης του (πρώτου των εναγομένων) και τότε τοποθέτησε ως μέλος αυτού τον ανηψιό του Γ.Κ. Από τη μεταβίβαση της επιχείρησης και μετά, στη βιοτεχνία κατασκευάζονταν τα ενδύματα της εταιρείας Ν., του πρώτου των εναγομένων. Την ίδια εποχή που μεταβιβάσθηκε η επιχείρηση, ο ίδιος λειτούργησε στο ισόγειο του κτιρίου, που στεγαζόταν η βιοτεχνία πρατήριο λιανικής πώλησης ενδυμάτων της εταιρείας του και τοποθέτησε ως υπεύθυνους για τη λειτουργία του τον αδελφό του και τη σύζυγο του, που διέθεταν κλειδιά και της βιοτεχνίας. Αργότερα τοποθέτησε ως νέο πρόεδρο του συνεταιρισμού τον υπάλληλό του Α.Κ. που παρέμεινε με την ιδιότητα αυτή μέχρι και τον Ιούνιο του 1991 και υπήρξε υπάλληλός του στις προαναφερόμενες επιχειρήσεις του. Τον τελευταίο Α.Κ., καθώς και άλλους υπαλλήλους του ο πρώτος των εναγομένων, εμφάνισε τυπικά ως ομόρρυθμα μέλη της εταιρείας με την επωνυμία «Εκτελωνιστικό Γραφείο Παν. Κ. και Σία ΟΕ», ενώ ήταν υπάλληλοι αυτής, αμειβόμενοι με μηνιαίο μισθό, όπως αποδεικνύεται από την από 1651986 επιστολή του προς τον παραπάνω (Α.Κ.), την οποία προσκομίζουν και επικαλούνται οι ενάγοντες και τη γνησιότητα της οποίας ο ίδιος δεν αμφισβήτησε. Το 1989 ο συνεταιρισμός επιδοτήθηκε από τον ΟΑΕΔ για την εκπαίδευση του προσωπικού του με το ποσόν των 22.000.000 δρχ. Την πρώτη δόση της επιδότησης αυτής, ποσού 5.000.000 δρχ., εισέπραξε για λογαριασμό του συνεταιρισμού ο τότε πρόεδρος του Α.Κ., ο οποίος και κατέθεσε το ποσόν αυτό μετά από εντολή του πρώτου των εναγομένων σε λογαριασμό αυτού (πρώτου των εναγομένων) που διατηρούσε, σε υποκατάστημα της Ιονικής Τράπεζας στο Μοσχάτο της Αθήνας. Ο προαναφερόμενος Α.Κ., που εφέρετο τυπικά ως πρόεδρος του συνεταιρισμού από το 19891991, για το λόγο ότι ο πρώτος των εναγομένων έπαψε να καταβάλει τις εργοδοτικές και

εργατικές εισφορές προς το ΙΚΑ, καταδικάσθηκε σε ποινή φυλάκισης 20 μηνών και χρηματική ποινή 300.000 δρχ., με την 9055/93 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών. Με την από 1551995 αίτησή του ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς ο προαναφερόμενος Α.Κ., επικαλούμενος την αγορά της βιοτεχνίας και την εικονική τοποθέτησή του από τον πρώτο των εναγομένων, ως πρόεδρο του συνεταιρισμού, καθώς και το γεγονός ότι εφέρετο ως οφειλέτης για την παραπάνω αιτία στο ΙΚΑ, ζήτησε για την εξασφάλισή του ενόψει επικείμενης αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος της περιουσίας του από το τελευταίο, την εγγραφή προσημειώσεως υποθήκης σε ακίνητη περιουσία του πρώτου των εναγομένων και της υπαλλήλου του Μ.Θ., που εγγυήθηκε κατ' εντολή του για την εξόφληση της σχετικής οφειλής. Επί της αιτήσεως εκδόθηκε η 3231/1995 απόφαση του παραπάνω δικαστηρίου, που δέχθηκε ως κατ' ουσίαν βάσιμη την αίτηση, τη σχετική δε οφειλή κατέβαλε η παραπάνω Μ.Θ. Μέχρι και το 1990 ο πρώτος των εναγομένων κατέβαλε τους μισθούς των εργαζομένων στη βιοτεχνία, καθώς και τις οφειλές του συνεταιρισμού, που είχαν προκύψει από την άσκηση της επιχειρησιακής του δραστηριότητας, μεταξύ των οποίων και το δάνειο προς την ΕΤΕ, που έχει ήδη αναφερθεί για την εξόφληση του οποίου είχαν εγγυηθεί προς την τελευταία οι ενάγοντες, οι οποίοι από το 1989 αποχώρησαν από την βιοτεχνία ως εργαζόμενοι, μετά από καταγγελία της εργασιακής τους σύμβασης, στην οποία τυπικά φαίνεται ότι προέβη ο συνεταιρισμός, ενώ ουσιαστικά έγινε από τον πρώτο των εναγομένων. Η δανείστρια τράπεζα την 5390 και 8690 έκλεισε τους σχετικούς λογαριασμούς, από τους οποίους εξυπηρετήθηκε η προαναφερόμενη πίστωση, που χορήγησε στο συνεταιρισμό, που εμφάνισαν κατάλοιπο σε βάρος του πιστούχου συνεταιρισμού και των εναγόντωνεγγυητών 14.654.566 δρχ. Προς τούτο μετά από αίτησή της εκδόθηκε η 392/1990 διαταγή πληρωμής σε βάρος των τελευταίων, με την οποία υποχρεώθηκαν να καταβάλουν το παραπάνω ποσόν. Με την 1391/1993 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς έγινε δεκτή η αίτηση των εναγόντων κατά του πρώτου των εναγομένων για την εγγραφή προσημειώσεως υποθήκης σε ακίνητο του, προκειμένου να εξασφαλισθεί απαίτησή τους μέχρι του ποσού των 20.000.000 δρχ., που διατηρούσαν σε βάρος του οπό την παραπάνω αιτία, ως αγοραστή της επιχείρησης κατασκευής ετοίμων ενδυμάτων, από το συνεταιρισμό. Ακολούθως το ΙΚΑ επέσπευσε αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της κινητής περιουσίας του συνεταιρισμού για την ικανοποίηση της παραπάνω χρηματικής απαιτήσεώς του. Έτσι στις 1571992 εκτέθηκαν σε αναγκαστικό πλειστηριασμό διάφορα μηχανήματα του συνεταιρισμού και κατακυρώθηκαν στην τιμή της πρώτης προσφοράς τους, στο ποσόν των 5.952.000 δρχ., στον πρώτο των εναγομένων, ως υπερθεματιστή, ο οποίος κατέβαλε μόνον την εγγύηση για τη συμμετοχή του στον πλειστηριασμό, ποσού 2.000.000 δρχ. Ο πλειστηριασμός αυτός ακυρώθηκε και τα παραπάνω κινητά πράγματα εκτέθηκαν σε αναγκαστικό πλειστηριασμό και πάλι με επίσπευση της Εθνικής Τράπεζας την 24111993 και κατακυρώθηκαν στην εταιρεία Ν., του πρώτου των εναγομένων, πουπροαναφέρθηκε,ωςυπερθεματίστρια/ για το ποσόν των 2.805.000 δρχ. Θα

πρέπει να σημειωθεί ότι μετά την κατάσχεση των παραπάνω κινητών πραγμάτων με επίσπευση της Εθνικής Τράπεζας, ο συνεταιρισμός κατέθεσε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών αίτηση με την οποία ζητούσε τη διόρθωση του σχετικού προγράμματος πλειστηριασμού, σ' ότι αφορά την αξία των κατασχεθέντων κινητών πραγμάτων σε τιμή μεγαλύτερη από εκείνη που αναγράφονταν σ' αυτό. Στη δίκη εκείνη εξετάσθηκε ως μάρτυρας υπέρ του συνεταιρισμού ο πρώτος των εναγομένων, ο οποίος κατέθεσε ότι η αξία τους είναι πολλαπλάσια της αναγραφομένης στο σχετικό πρόγραμμα του πλειστηριασμού, παρά το γεγονός ότι υπήρξε υπερθεματιστής στον πλειστηριασμό των ίδιων πραγμάτων, που έγινε με επίσπευση του ΙΚΑ και ακυρώθηκε όπως έχει αναφερθεί, οπότε θα είχε κάθε λόγο αν δεν ήταν ο κύριος αυτών, να καθορισθεί η αξία τους σε μικρότερο ποσόν. Από τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά, αποδείχθηκε η μεταβίβαση της επιχείρησης κατασκευής ετοίμων ενδυμάτων στον πρώτο των εναγομένων, ως συνόλου, όπως ειδικότερα προαναφέρθηκε και συνεπώς συντρέχουν οι προϋποθέσεις του 479 ΑΚ με αποτέλεσμα να ευθύνεται ο τελευταίος, λόγω σωρευτικής αναδοχής των χρεών της επιχείρησης έναντι των δανειστών, εις ολόκληρον, με τον μεταβιβάσαντα συνεταιρισμό και μέχρι την αξία της, κατά το χρόνο της μεταβίβασης, που όπως ήδη έχει αναφερθεί ανέρχεται στο ποσόν των 30.000.000 δρχ. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η ΕΤΕ ως δανείστρια Τράπεζα του συνεταιρισμού επέσπευσε αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του προαναφερομένου ακινήτου των εναγόντων, ως εγγυητών, για την ικανοποίηση χρηματικής απαιτήσεώς της, που απορρέει από τις παραπάνω συμβάσεις αλληλόχρεου λογαριασμού, και εκπλειστηριάσθηκε τούτο αντί του ποσού των 7.700.000 δρχ., το οποίο και εισέπραξε έναντι της απαιτήσεώς της η τελευταία. Συνεπώς οι ενάγοντες, που εγγυήθηκαν για την εξόφληση της οφειλής του συνεταιρισμού κατ' ενταλήν του, δικαιούνται να λάβουν τόσον από τον εντολέα τους (αρθρ. 858 ΑΚ), όσον και από τον πρώτο των εναγομένων, στον οποίο μεταβιβάσθηκε, όπως ήδη έχει αναφερθεί το σύνολο της επιχείρησής του, το παραπάνω ποσόν. Με βάση τα δεδομένα η αγωγή, που είναι ορισμένη αφού περιέχει κατ' άρθρο 216 Κ.Πολ.Δ τα απαραίτητα στοιχεία που θεμελιώνουν την ένδικη αξίωση των εναγόντων δηλαδή τη σύμβαση μεταβίβασης της επιχείρησης ως συνόλου, η οποία και πραγματοποιήθηκε και την απαίτηση των εναγόντων έναντι του μεταβιβάσαντος, που προέκυψε από την άσκησή της, πρέπει να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη και όσα αντίθετα υποστηρίζονται με την έφεση πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα. Περαιτέρω πρέπει να απορριφθεί κατ' ουσίαν ο ισχυρισμός του πρώτου των εναγομένων περί τοπικής αναρμοδιότητας του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, καθ' όσον ο ίδιος έχει την κατοικία του στον Πειραιά και ο δεύτερος των εναγομένων ομόδικος του, που έχει έδρα την Πάτρα, βρίσκεται από το 1991 σε εκκαθάριση, που ήδη έχει περατωθεί, δόλια δε και εικονικά στρέφεται από τους ενάγοντες η αγωγή και εναντίον του τελευταίου, αφού δεν αποδείχθηκε ότι οι ενάγοντες κατά καταστρατήγηση της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ και προκειμένου να δημιουργήσουν δωσιδικία του παραπάνω δικαστηρίου έστρεψαν την αγωγή τους και κατά του δεύτερου των εναγομένων, συνεταιρισμού. Τέλος με την έφεση παραπονείται ο εκκαλών ότι έσφαλε το πρωτοβάθμιο

δικαστήριο καθ' όσον δεν έλαβε υπόψιν του ένορκες βεβαιώσεις, τις οποίες είχε προσκομίσει και επικαλεσθεί και οι οποίες είχαν ληφθεί στα πλαίσια άλλης δίκης ασφαλιστικών μέτρων μεταξύ αυτού και τρίτων προσώπων, που δεν είναι διάδικοι στην παρούσα δίκη. Ο λόγος αυτός της εφέσεως είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί, καθ' όσον ένορκες βεβαιώσεις, που έχουν ληφθεί στα πλαίσια άλλης δίκης, δε συνιστούν ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσον, αλλά απλά έγγραφα, που εκτιμώνται για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων. Ορθώς λοιπόν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δε μνημονεύει ότι έλαβε υπόψιν τις βεβαιώσεις αυτές, ως ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσον, αλλά εκτίμησε αυτές, όπως τα λοιπά έγγραφα (βλ. σχ. ΑΠ 343/2000 Δνη 41, 693).

804/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαρία Τζεφριού, Φοίβος Ράγκος**).

Μίσθωση. Καταγγελία της σύμβασης λόγω κακής χρήσης του μισθίου. Τέτοια κακή χρήση είναι και η εγκατάσταση μουσικής στο μίσθιο που ενοχλεί τον εκμισθωτή που κατοικεί στον ανώγειο όροφο. Γι' αυτό διατάσσεται η έξωση.

Με το από 1381994 ιδιωτικό συμφωνητικό ο ενάγων εκμίσθωσε στην εναγομένη τον ισόγειο όροφο μιας διόροφης οικοδομής επιφανείας 68 τ.μ. που βρίσκεται επί της πλατείας Ανακτορίου και Γραβιάς αρ. 8 της Βόνιτσας Αιτωλοακαρνανίας. Η μίσθωση ορίσθηκε εξαετής και παρατάθηκε νομίμως, ενώ συμφωνήθηκε ότι η εναγομένη θα χρησιμοποιήσει το μίσθιο ως εστιατόριο. Η εναγομένη εγκαταστάθηκε στο μίσθιο και άρχισε τη λειτουργία του εστιατορίου. Οι σχέσεις των διαδίκων ήταν αρμονικές. Το Νοέμβριο του 2001 η εναγομένη εγκατέστησε στο μίσθιο ορχήστρα αποτελούμενη από τρεις μουσικούς, η οποία λειτουργούσε δύο ημέρες την εβδομάδα από 22.00 μ.μ. έως 02.30 π.μ. Ο ενάγων εκμισθωτής ο οποίος κατοικούσε στην Αθήνα, από τον Απρίλιο του 2001 εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Βόνιτσα και στον πάνω όροφο του μισθίου καταστήματος. Ο ήχος της μουσικής αυτής σε συνδυασμό με το θόρυβο των πελατών εξ αιτίας της (τραγούδι χορός θαμώνων κλπ) μεταφερόταν στον πάνω όροφο, όπου κατοικούσε ο ενάγων με την σύζυγο του, ηλικίας 72 και 70 ετών αντίστοιχα, με αποτέλεσμα την έντονη ανησυχία τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι το ακίνητο είναι παλαιάς κατασκευής και το μίσθιο χωρίζεται από τον πάνω όροφο, όπου κατοικεί ο ενάγων, με ξύλινο πάτωμα, χωρίς οποιοδήποτε ηχομονωτικό υλικό.

..... Η χρησιμοποίηση από την εναγομένη ορχήστρας στο μίσθιο κατάστημα, το οποίο είχε συμφωνηθεί να χρησιμοποιείται μόνο ως εστιατόριο, χωρίς την έγκριση του εκμισθωτή και η εμμονή της, παρά την εναντίωση του εκμισθωτή συνιστά κακή χρήση του μισθίου και νομίμως ο ενάγων κατήγγειλε τη μίσθωση.

841/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θάνος Αμπατζής, Ιωάννης Κανελλόπουλος**).

Εταιρία υπό εκκαθάριση. Αμοιβή εκκαθαριστή. Τρόπος υπολογισμού της.

Επειδή από τον συνδυασμό των διατάξεων των αρθρ. 16 εδ. 8, 677 εδ. 2 του Κ.Πολ.Δ. και 1919 του Α.Κ., στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 76 του ίδιου κώδικα, προκύπτει ότι ο εκκαθαριστής εταιρείας ή κοινοπραξίας έχει δικαίωμα να λάβει ανάλογη αμοιβή, που ορίζεται από το μονομελές πρωτοδικείο της κατοικίας ή της έδρας του εναγομένου, που δικάζει κατά την ειδική διαδικασία των αρθρ. 678681 του Κ.Πολ.Δ., αφού λάβει υπόψη του για τον καθορισμό αυτό το σύνολο των πράξεων που έχει ενεργήσει ο εκκαθαριστής τον χρόνο απασχόλησης και γενικά τις ειδικές περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, χωρίς να υποχρεούται να αποτιμήσει και ιδιαιτέρως καθεμία από αυτές (βλ. Εφ. Αθ. 5563/92, Δνη 93, 170, 12528/90, ΝοΒ 39,775, Εφ. Πειρ. 166/95, ΝοΒ 43, 850, όπου και άλλες παραπομπές).

862/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Χρονόπουλος, Μίλτος Μενδρινός**).

Μίσθωση. Κατάρτιση έγγραφης σύμβασης. Όρος ότι το μίσθωμα θα καταβάλλεται μέχρι την 5η ημέρα του μήνα. Δυνατόν να συμφωνηθεί σιωπηρά και χωρίς έγγραφο η καταβολή να γίνεται μέχρι τις 15 του μήνα.

Στην αγωγή ανέφεραν επίσης ότι ο εναγόμενος είναι επανειλημμένα δύστροπος, επειδή καθυστερεί εκ συστήματος την καταβολή των εκάστοτε ετησίων αναπροσαρμογών και δεν ανέφεραν ότι καθυστερεί και το μηνιαίο μίσθωμα πέραν της 5ης του μηνός, όπως και πράγματι συνέβαινε, ούτε ζήτησαν την έξωσή του και για το λόγο της καθυστέρησης του μισθώματος πέραν της αρχικώς συμφωνηθείσης ημερομηνίας, πράγμα που μαρτυρεί ότι τότε είχε ήδη καταρτισθεί η σιωπηρή μεταξύ τους συμφωνία για καταβολή του μηνιαίου μισθώματος μέχρι την 15η του μηνός και έτσι δεν θεωρούσαν ότι υπήρχε καθυστέρηση ώστε να ζητήσουν και γι' αυτήν προεχόντως μάλιστα την έξωση του εναγομένου, ούτε τη ζήτησαν επί τόσα έτη, παρά την καταβολή των μισθωμάτων μετά την 5η ημέρα του μηνός. Η ανωτέρω τροποποιητική συμφωνία, παρά το ότι αφορά τροποποίηση έγγραφης δικαιοπραξίας, δεν απαιτείται να γίνει εγγράφως, γιατί αυτό απαιτείται μόνο στις περιπτώσεις που ο έγγραφος τύπος ορίζεται από το νόμο (αρθρ. 164 του ΑΚ) ή ορίζεται από τα μέρη ως συστατικός, ενώ στην προκειμένη περίπτωση που ο έγγραφος τύπος ορίστηκε από τα μέρη

ως αποδεικτικός (βλ. τα προαναφερθέντα ιδιωτικά συμφωνητικά), δεν απαιτείται ο έγγραφος τύπος και έτσι η συμφωνία είναι ισχυρή και μπορεί να αποδειχτεί, όχι μόνο εγγράφως όπως ορίζει το συμφωνητικό, αλλά και με μάρτυρες, λόγω της διάταξης του άρθρου 650 § 1 του ΚΠολΔ (βλ. ΑΠ 1614/1992 Ελ. Δνη 35. 411, ΑΠ 667/1988 Ελ. Δνη 30. 966 και την κάτω από αυτήν σημείωση). Επομένως ο εναγόμενος, ο οποίος, όπως άλλωστε συνομολογείται, κατέβαλε το μίσθωμα του μηνός Ιουλίου 2001 την 1172001, δεν καθυστέρησε την καταβολή, όπως βάσιμα ισχυρίζεται λόγω της τροποποιητικής συμφωνίας και έτσι η αγωγή και κατά τη βάση της καθυστέρησης από δυστροπία, είναι αβάσιμη στην ουσία και έπρεπε να απορριφθεί, αφού δεν υπάρχει η αναγκαία για την ευδοκίμηση της καθυστέρηση του μισθώματος. Συνεπώς το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο, μετά από εκτίμηση των αποδείξεων απέρριψε τον ισχυρισμό του εναγομένου περί καταρτίσεως της ανωτέρω τροποποιητικής συμφωνίας και θεωρώντας αυτόν επανειλημμένως καθυστερούντα από δυστροπία την καταβολή του μισθώματος του Ιουλίου 2001 καθώς και των προηγουμένων μηνών μετά την 5η ημέρα του μηνός, δέχτηκε την αγωγή κατά την επικουρική της βάση, έσφαλε στην ανωτέρω εκτίμηση του και έτσι ο σχετικός λόγος εφέσεως είναι βάσιμος στην ουσία, ενώ παρέλκει η εξέταση των λοιπών λόγων εφέσεως. Γι αυτό πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση ως βάσιμη στην ουσία, να εξαφανιστεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που δέχτηκε την αγωγή και ως προς τα δικαστικά έξοδα και αφού διακρατηθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο αυτό και εξεταστεί στην ουσία η αγωγή ως προς το μέρος αυτό, δηλαδή ως προς την επικουρική της βάση, να απορριφθεί ως αβάσιμη.

866/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ, Χάρης Μπουγιούκος**).

Τόκοι για απαίτηση για την οποία έχει εγγραφεί υποθήκη. Ποιοι ασφαλίζονται.

Επειδή κατά τη διάταξη του αρθρ. 1289 του ΑΚ, εάν το κεφάλαιο της απαίτησης που ασφαλίζεται με υποθήκη γράφηκε ως τοκοφόρο, η υποθήκη σε οποιοδήποτε κυριότητα και αν ευρίσκεται το ακίνητο ασφαλίζει κατά την ίδια τάξη εγγραφής και τους καθυστερούμενους τόκους ενός έτους πριν από την κατάσχεση από οποιονδήποτε και αν ενεργήθηκε αυτή, καθώς και τους τόκους μετά την κατάσχεση ως την πληρωμή του χρέους ή ωσότου γίνει αμετάκλητος ο πίνακας της κατατάξεως. Δηλαδή προϋπόθεση για να ασφαλίζονται με το προνόμιο της υποθήκης και οι τόκοι του κεφαλαίου είναι να εγγραφεί στα βιβλία υποθηκών το κεφάλαιο ως τοκοφόρο, αδιαφόρως αν προσδιορίζεται ή όχι το ποσό των τόκων, αφού το ποσοστό του τόκου ορίζεται από τον νόμο, κατά τις διατάξεις των άρθρων 293 α και 295 § 1 ΑΚ. Επομένως, εάν η εγγραφή της υποθήκης έγινε για ορισμένο μόνο συνολικό ποσό, η υποθήκη ασφαλίζει, κατ' εφαρμογή του αρθρ. 1269 ΑΚ, μέχρι το ποσό της εγγραφής μόνο το κεφάλαιο

και από τους οφειλόμενους τόκους του μόνο τους ισόποσους προς τη διαφορά του κεφαλαίου από το συνολικό ποσό της εγγραφής, διότι είναι καθορισμένο το συνολικό ποσό για κεφάλαιο και τόκους μέχρι του οποίου επιβαρύνεται το ακίνητο. Δηλαδή ασφαλίζονται και οι τόκοι του αρθρ. 1289 ΑΚ, εφόσον αυτοί μαζί με το κεφάλαιο αθροιζόμενοι δεν υπερβαίνουν την ορισμένη χρηματική ποσότητα που γράφηκε, τυχόν δε οφειλόμενοι επί πλέον τόκοι κατά το αρθρ. 1289 ΑΚ που δεν περιέχονται στην εγγραφή δεν εξασφαλίζονται με το προνόμιο της υποθήκης, αλλά θα καταταγούν μαζί με τις απαιτήσεις των εγχειρογράφων δανειστών. Ενόψει όμως της ενδοτικού δικαίου διατάξεως του αρθρ. 1289 ΑΚ, αν ύστερα από συμφωνία των συμβληθέντων η απαίτηση έχει εγγραφεί περαιτέρω ως τοκοφόρος και πέραν του ως άνω συνολικού ποσού για την εξασφάλιση και των τόκων που προβλέπει το άρθρο αυτό, η υποθήκη εξασφαλίζει κατά την ίδια τάξη εγγραφής και τους τόκους αυτούς παρότι δεν προσδιορίζεται στην εγγραφή το περαιτέρω ποσό των τόκων. Με την ίδια λογική βάση δεν ασφαλίζονται καθόλου οι τόκοι όταν χωρίς να γίνεται μνεία για ασφαλιζόμενο τοκοφόρο κεφάλαιο, η υποθήκη εγγράφεται για χρηματική ποσότητα ίση προς το κεφάλαιο της απαιτήσεως (βλ. ΑΠ 52/2003, ΝοΒ 51, 1623, 118/2001, ΝοΒ 50, 316, 831/98, Δνη 98, 1620, 1126/97, Δνη 99, 348, 1024/97, Δνη 99, 150, 941/95, ΝοΒ 45, 1110, 1382/94, Δνη 97, 630, 156/94, Δνη 96, 153).

894/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλης Μπαλής, Γεώργιος Νιάρος**).

Σύμβαση. Καταρτίζεται με οποιοδήποτε περιεχόμενο (361 Α.κ.) αρκεί να μην προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη νόμου. Η σύμβαση όμως υπόκειται σε καταβολή χαρτοσήμου 3% καθώς και η εξόφληση σχετικής προς τη σύμβαση απόδειξη. Μη καταβολή κατά την κατάρτιση και έκδοση σχετικής αποδείξεως. Το χαρτόσημο καταβάλλεται (για κεφάλαιο και τόκους) πριν την έκδοση απογράφου. Όμως η σύμβαση δεν είναι άκυρη επειδή δεν καταβλήθηκε το χαρτόσημο κατά την κατάρτισή της.

Από την διάταξη του άρθρου 361 Α.Κ., με την οποία θεσπίζεται η ελευθερία κατάρτισης οποιουδήποτε περιεχομένου συμβάσεων δεσμευτικών για τους συμβαλλομένους, αρκεί το περιεχόμενο τους να μην προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου ή στα χρηστά ήθη, σαφώς προκύπτει ότι είναι ισχυρή η σύμβαση με την οποία αναγνωρίζεται κάποιο χρέος από ορισμένη αιτία. Ακολούθως από τις διατάξεις του άρθρου 13 παρ. 1α του κώδικα Τελών χαρτοσήμου (Π.δ/μα 28.7.1931) εις το κατά την παρ. 1 του προηγουμένου άρθρου 12 τέλους (3% επί της αξίας της σύμβασης) υπόκειται κάθε σύμβαση οιουδήποτε αντικειμένου ή κάθε εξόφληση συμβάσεως η σχετική προς την σύμβαση απόδειξη, εφόσον καταρτίζονται είτε δια δημοσίου εγγράφου είτε δι' ιδιωτικού. Κατά το εδάφιο γ' της ιδίας ως άνω παραγράφου του αυτού άρθρου, επί οιασδήποτε σχέσεως από την οποία απορρέει απαίτηση για

την οποία δεν κατεβλήθη το κατά το άρθρο 12 τέλος, αν εκδοθεί απόφαση επιδικάζουσα ποσό το τέλος αυτό καταβάλλεται υποχρεωτικώς προ της εκδόσεως του εκτελεστού απογράφου και υπολογίζεται επί του κεφαλαίου και των τόκων μέχρι της ημέρας της εκδόσεως του απογράφου.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι κατά την έκδοση του απογράφου καταβάλλονται τέλη τα οποία είναι αναλογικά, μόνο υπό την προϋπόθεση ότι το απόγραφο αφορά απαίτηση υποκείμενη κατά την ισχύουσα νομοθεσία σε αναλογικό τέλος και υπό την προϋπόθεση ότι κατά την κατάρτιση της εν λόγω εννόμου σχέσεως δεν κατεβλήθησαν τα σχετικά τέλη. Σε καμμία δε περίπτωση δεν δύναται να καταστεί άκυρη η σύμβαση η οποία υπόκειται κατά τα ανωτέρω σε αναλογικό τέλος, για μόνο το λόγο ότι δεν κατεβλήθη το αναλογικό τέλος κατά την κατάρτιση της.

Οι εναγόμενοι ισχυρίσθησαν ότι η ανωτέρω σύμβαση που αναφέρεται στο από 26.7.1999 ιδιωτικό συμφωνητικό είναι άκυρη και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα, δοθέντος ότι αυτή δεν έχει χαρτοσημανθεί νομίμως σύμφωνα με τον Κώδικα Τελών Χαρτοσήμου. Όμως ο ισχυρισμός αυτός είναι μη νόμιμος και απορριπτέος αφού όπως προαναφέρθηκε στη μείζονα σκέψη της παρούσης αποφάσεως, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να καταστεί άκυρη κάποια σύμβαση για μόνο το λόγο ότι δεν κατεβλήθη το τέλος χαρτοσήμου κατά την κατάρτιση της.

902/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Πάνος Παπαχρήστος, Βασίλειος Ροιδοδήμος, Χριστόφορος Παλιογιώργος**).

Οικογένεια (932 Α.Κ.). Ψυχική οδύνη. Δεν δικαιούνται γιατί δεν περιλαμβάνονται στην οικογένεια οι πρώτοι εξάδελφοι, οι θείοι και ανεψιοί του θύματος, αδιάφορα αν υπάρχουν άλλοι εγγύτεροι συγγενείς.

Κατά τη σαφή έννοια της διάταξης του άρθρου 932 εδ. γ' Α.Κ. που απορρέει από το σκοπό της θέσπισης της, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενώς συνδεόμενοι συγγενείς του θανατωθέντος, αδιαφόρως αν συζούσαν με αυτόν η διέμεναν χωριστά. Με τη έννοια αυτή μεταξύ των προσώπων τούτων, τα οποία δικαιούνται χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ψυχικής οδύνης, δεν περιλαμβάνονται οι πρώτοι εξάδελφοι, οι θείοι και ανηψιοί του θύματος, αδιαφόρως αν υπάρχουν και άλλοι εγγύτεροι συγγενείς ή αν αυτοί είναι μόνοι επιζώντες συγγενείς (Ολ. ΑΠ 21/2000 ΕλλΔνη 42.55, ΑΠ 868/2002 ΕλλΔνη 44.1276). Στην προκειμένη υπόθεση, οι ενάγοντες που είναι ανεψιοί από αδελφή του θανόντος, δεν περιλαμβάνονται στην έννοια της κατ' αρθρ. 932 Α.Κ. οικογένειας, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα και δεν δικαιούνται χρηματικής ικανοποίησης για την ψυχική οδύνη που τυχόν υπέστησαν, όπως ορθώς έκρινε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και ο σχετικός πρώτος λόγος της εφέσεως των εναγόντων πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

911/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπυρίδων Παπαδόπουλος, Ευστάθιος Θεοδωρακόπουλος**).

Εντολή. Δεν υπόκειται σε τύπο έστω και αν πρόκειται να αγοράσει ο εντολοδόχος ακίνητο στο όνομά του αλλά για λογαριασμό του εντολέα. Αποδεικνύεται με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο. Αν ο εντολοδόχος αρνείται την μεταβίβαση του ακινήτου στον εντολέα, ασκείται η αγωγή του άρθρου 949 Κ.Πολ.Δ.

Κατά τα άρθρα 713 και 719 του ΑΚ με τη σύμβαση της εντολής ο εντολοδόχος υποχρεούται να διεξαγάγει την υπόθεση που του ανέθεσε ο εντολέας και να αποδώσει στον εντολέα καθετί που έλαβε για την εκτέλεση της εντολής ή απέκτησε από την εκτέλεση της. Η σύμβαση της εντολής δεν υποβάλλεται σε οποιονδήποτε τύπο και μπορεί να αποδειχθεί με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσον, επομένως και με μάρτυρες, όταν συντρέχει νόμιμη περίπτωση προς τούτο, τέτοια δε σύμβαση είναι και εκείνη κατά την οποία ο εντολοδόχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να αγοράσει ακίνητο για λογαριασμό μεν του εντολέα, αλλά στο δικό του (του εντολοδόχου) όνομα (έμμεση αντιπροσώπευση). Και η σύμβαση αυτή της εντολής δεν υπόκειται σε έγγραφο τύπο και ειδικότερα στον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου που απαιτείται για τη μεταβίβαση της κυριότητας του ακινήτου κατά τα άρθρα 369 και 1033 του ΑΚ, αφού μια τέτοια εντολή είναι διαφορετική από την κύρια σύμβαση, έναντι της οποίας διατηρεί την αυτοτέλεια της, υπαγόμενη στον γενικό κανόνα του άτυπου της συμβάσεως της εντολής (Καράσης, στον Γεωργιάδη Σταθόπουλου ΑΚ, αρθρ. 713 αρ. 14, ΑΠ 454/94 ΕλλΔ 36.315, ΕφΠατρ 224/99 ΑχΝομ 16.98). Η υποχρέωση του εντολοδόχου από την εν λόγω εντολή συνίσταται στη μεταβίβαση του ακινήτου στον εντολέα με την τέλεση της σχετικής δικαιοπραξίας (αρθρ. 1033 του ΑΚ, Καράσης, αρθρ. 719 αρ. 2), σε περίπτωση δε αρνήσεως του εξαναγκάζεται σε τούτο με την καταδίκη σε δήλωση της σχετικής βουλήσεως κατόπιν αγωγής του εντολέα (αρθρ. 949 του ΚΠολΔ, Ευ. Ποδηματά, Η καταδίκη σε δήλωση βουλήσεως, σελ. 8283, ΑΠ 454/94 ΕλλΔ 36.315, ΕφΠατρ 224/99 ΑχΝομ 16.98). Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της αγωγής, επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη, ο ενάγων εξέθεσε σ' αυτήν ότι κατόπιν συμφωνίας του με την εναγομένη, τότε σύζυγο του, η τελευταία ανέλαβε την υποχρέωση να αγοράσει με δικά του χρήματα και για λογαριασμό του αλλά στο δικό της όνομα τα αναφερόμενα στην αγωγή ακίνητα και να τα μεταβιβάσει έπειτα σ' αυτόν νομοτύπως, όταν ο ενάγων το ζητούσε, ότι η εναγομένη αγόρασε πράγματι τα ακίνητα αυτά κατά τη συμφωνία των διαδίκων και ότι αρνείται να μεταβιβάσει στον ενάγοντα παρότι οχλήθηκε προς τούτο επανειλημμένως από αυτόν. Και ζήτησε, βάσει του ιστορικού αυτού, ο ενάγων να καταδικασθεί η εναγομένη σε δήλωση βουλήσεως για την μεταβίβαση στον ίδιο των εν λόγω ακινήτων. Με αυτό το περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή είναι νόμιμη, αφού το πραγματικό που επικαλείται ο

ενάγων περιέχει όλα τα στοιχεία της συμβάσεως εντολής για την αγορά ακινήτου στο όνομα του εντολοδόχου (εναγομένης) αλλά για λογαριασμό του εντολέα (ενάγοντος), η οποία εντολή δεν υπόκειται σε έγγραφον τύπο, με έννομη συνέπεια την υποχρέωση της εναγομένης να μεταβιβάσει στον ενάγοντα τα αγορασθέντα ακίνητα, κατά τα προεκτεθέντα και σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις. Επο μένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την προσβαλλόμενη απόφαση του έκρινε ότι η αγωγή δεν είναι νόμιμη διότι δεν αναφέρεται σ' αυτήν «έγκυρη και δεσμευτικά ισχυρή δικαιοπρακτική ενοχή» της εναγομένης για τη ζητούμενη μεταβίβαση έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και την εκτίμηση του δικογράφου της αγωγής,

924/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Λειβαδάς, Αλκαίος Βγενόπουλος**).

Μίσθωση. Παράνομη παρακράτηση του μισθίου μετά τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης. Ο εκμισθωτής δικαιούται να ζητήσει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και αποζημίωση για κάθε άλλη ζημία του (601 Α.Κ.). Το πταίσμα του μισθωτή τεκμαίρεται από την παράνομη παρακράτηση. Στοιχεία της αγωγής για την περαιτέρω αποζημίωση. Μισθωτής το ΙΚΑ. Ιδιαίτερες διατάξεις που ισχύουν για τις μισθώσεις ακινήτων εκ μέρους του.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 601 Α.Κ., ο μισθωτής για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο μετά τη λήξη της μίσθωσης, οφείλει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα, χωρίς να αποκλείεται το δικαίωμα του εκμισθωτή να απαιτήσει και άλλη περαιτέρω ζημία. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι προϋποθέσεις για την απαίτηση του συμφωνημένου μισθώματος, ως αποζημίωσης χρήσης, είναι η λήξη της μισθώσεως και η παράνομη ακολούθως παρακράτηση του μισθίου από το μισθωτή, χωρίς να ερευνάται αν ο εκμισθωτής υπέστη ζημία από την καθυστέρηση της απόδοσης, εφόσον τέτοια προϋπόθεση δεν τίθεται από τον νόμο. Εκτός όμως από την παραπάνω αποζημίωση χρήσης ο εκμισθωτής δικαιούται να απαιτήσει για την παρακράτηση του μισθίου και την αποκατάσταση κάθε άλλης περαιτέρω ζημίας, την οποία υπέστη από αυτήν (παρακράτηση) κατά τις γενικές διατάξεις περί υπερημερίας του οφειλέτη (αρθρ. 343 επ., 335 επ. Α.Κ), έχει δε ως προϋπόθεση το πταίσμα του μισθωτή (αρθρ. 342,336 Α.Κ), το οποίο όμως τεκμαίρεται, την δε ανυπαρξία του πταίσματος οφείλει να επικαλεσθεί κατ' ένσταση και να αποδείξει ο μισθωτής, ώστε να απαλλαγεί. Ως επιπλέον ζημία την οποία είναι δυνατόν να υφίσταται από την παρακράτηση του μισθίου ο εκμισθωτής, μπορεί να είναι και το ποσόν (διαφορά), που θα μπορούσε ο τελευταίος να επιτύχει σε ελεύθερη μίσθωση, αν είχε παραδοθεί σ' αυτόν η χρήση του μισθίου κατά τη λήξη της μισθώσεως. Συνεπώς για να είναι ορισμένη η αγωγή του εκμισθωτή κατά του παρακρατούντος το μίσθιο μετά τη λήξη της μισθώσεως μισθωτή,

με την οποία επιδιώκεται η επιδίκαση αποζημίωσης πέραν του συμφωνημένου μισθώματος, πρέπει να εκτίθεται σ' αυτήν, μεταξύ άλλων και σε τι συνίσταται η ζημία αυτή. Αν δηλαδή οφείλεται στην απώλεια μείζονος μισθώματος που θα μπορούσε να πετύχει σε ελεύθερη μίσθωση αν του είχε παραδοθεί το μίσθιο ή οφείλεται σε άλλους λόγους. Εξάλλου η παραπάνω αποζημίωση δεν έχει χαρακτήρα μισθώματος και για την καταβολή της δεν ορίζεται από τον νόμο δήλη ημέρα, ώστε με την παρέλευση της να καθίσταται ο οφειλέτης μισθωτής, που παρακρατεί το μίσθιο, υπερήμερος κατ' άρθρο 341 Α.Κ. και να υποχρεούται έκτοτε στην καταβολή τόκων υπερημερίας (βλ. σχ. ΑΠ 212/2000 Δνη 41,754, ΑΠ. 1512/2000 Δνη 42,1327, ΑΠ 1594/1999 Δνη 41,114, ΑΠ. 212/1993 Δνη 35,412, ΑΠ. 521/86 ΕΔΠ 1987, 121, ΕφΑΘ 6027/1999 Δνη 41,523 Χ. Παπαδάκης: Αγωγές απόδοσης μισθίου, β' έκδοση παρ. 1408 επ.). Περαιτέρω με το άρθρο μόνο του ΠΔ/τος 192/29.5, 18.6.1986 (ΦΕΚ Α',78) ορίσθηκε ότι «οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 7 και του άρθρου 43 του ΝΔ/τος 496/1974 «περί λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου», όπως η τελευταία διαμορφώθηκε με τους Ν. 369/1976 και 578/1977, καθώς και οι διατάξεις του κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου 43 εκδοθέντος ΠΔ/τος 715/1979 (που ρυθμίζει τις μισθώσεις του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ), εφαρμόζονται και για τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, που υπάγονται στο Υπουργείο, Κοινωνικών Ασφαλίσεων, πλην του ΙΚΑ και ΟΓΑ, καταργούμενης της εξαίρεσης, που θεσπίσθηκε για τα θέματα αυτά με το ΠΔ/γμα 437/77. Στην παρούσα υπόθεση οι ενάγοντες εξέθεταν στις ένδικες αγωγές ότι εκμίσθωσαν στο εναγόμενο ΙΚΑ ένα ακίνητο, του οποίου είναι συγκύριοι, προκειμένου να στεγάσει τις υπηρεσίες του, ότι έληξε ο συμβατικός χρόνος της μισθώσεως, χωρίς το τελευταίο να ασκήσει το δικαίωμά του για παράταση αυτής, όπως ρητά είχε συμφωνηθεί στη μισθωτική σύμβαση και παρακρατεί έκτοτε παρά τις αντιρρήσεις τους το μίσθιο ακίνητο. Ζήτησαν δε να υποχρεωθεί το εναγόμενο να τους καταβάλει τα αναφερόμενα σ' αυτές χρηματικά ποσά, που αντιπροσωπεύουν αποζημίωση για τη ζημία την οποία υπέστησαν από την υπαίτια παρακράτηση του μισθίου ακινήτου. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε ότι η αγωγή στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 34, 37 του ΠΔ/τος 715/1979 που αφορά τις μισθώσεις του Δημοσίου και των Ν.Π.Λ.Δ., καθώς και στις διατάξεις του Α.Κ. Με βάση την παραδοχή αυτή, ακολούθως επί της ουσίας δέχθηκε ότι ενώ έληξε ο συμβατικός χρόνος της ένδικης μίσθωσης και δεν εναντιώθηκαν αμέσως οι εκμισθωτές, η χρησιμοποίηση του μισθίου για δύο μήνες, σύμφωνα με το άρθρο 34 του ΠΔ/τος 715/1979, θεωρείται νόμιμη παράταση αυτής (μίσθωσης) και δημιουργεί υποχρέωση του μισθωτή να καταβάλει για το παραπάνω χρονικό διάστημα το μίσθωμα που κατέβαλε μέχρι τότε, αν δε συνεχίσει να χρησιμοποιεί το μίσθιο μετά την παρέλευση του διμήνου, τότε οφείλει αποζημίωση χρήσης. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, το εναγόμενο ΙΚΑ αποτελεί μεν Ν.Π.Δ.Δ (αρθρ. 11 ΑΝ 1846/1951), πλην όμως δεν εφαρμόζεται στις μισθωτικές συμβάσεις, που συμβάλλεται ως μισθωτής για τη στέγαση των υπηρεσιών του το ΠΔ 715/1979, καθόσον με το ΠΔ 192/1986 εξαιρέθηκε της εφαρμογής του. Συνεπώς έσφαλε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ως προς την εφαρμογή και ερμηνεία του

νόμου, όπως βάσιμα παραπονούνται με την έφεση και την αντέφεση οι διάδικοι. Επομένως πρέπει να γίνουν δεκτές ως κατ' ουσίαν βάσιμες η έφεση και η αντέφεση, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση και αφού κρατηθεί η υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου, για ουσιαστική εκδίκαση (αρθρ. 535 παρ. 1 Κ.Πολ.Δικ.), το οποίο δικάζοντας τις από 2.5.1998 και 22.9.2000 αγωγές, να τις κρίνει νόμιμες σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 599, 601, 297, 298 ΑΚ και ορισμένες αφού περιέχουν κατ' άρθρο 216 Κ.Πολ.Δικ., τα απαραίτητα στοιχεία που θεμελιώνουν την ένδικη αξίωση των εναγόντων δηλαδή ειδικότερα ως προς την αιτούμενη αποζημίωση εκθέτουν οι τελευταίοι, ότι συνιστά την απώλεια μείζονος μισθώματος, που θα μπορούσαν να πετύχουν σε ελεύθερη μίσθωση αν είχε παραδοθεί το μίσθιο ακίνητο κατά τη λήξη της μισθωτικής σύμβασης. Δεν είναι νόμιμο το αίτημα για την έναρξη των τόκων για το χρόνο πριν από την επίδοση της αγωγής, αλλά για το χρόνο μετά την επίδοση αυτής (άρθρα 345, 346 Α.Κ), καθ' όσον σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, η ένδικη αξίωση των εναγόντων, αποζημίωση χρήσης, δεν έχει χαρακτήρα μισθώματος και συνεπώς δεν ορίζεται για την καταβολή της δήλη ημέρα, ώστε με την παρέλευση της, το εναγόμενο, που παρακρατεί το μίσθιο, να καθίσταται υπερήμερο, κατ' άρθρο 341 Α.Κ. και να υποχρεούται στην καταβολή τόκων υπερημερίας.

930/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Δημακόπουλος, Δημήτρης Δρουμέτσικας**).

Κοινωνία. Βάσεις της αγωγής του κοινωνού για διεκδίκηση της αναλογίας του στους καρπούς. Σημασία στην παραγραφή των απαιτήσεων αν βάση της αγωγής είναι η κοινωνία (250 παρ. 17 Α.Κ.) ή η αδικοπραξία (637 Α.Κ.).

Όταν ο κοινωνός που δεν κάνει χρήση του κοινού αντικειμένου διεκδικεί από τους λοιπούς συγκοινωνούς που κάνουν χρήση τούτου, την αναλογία του στους καρπούς και τα ωφελήματα που οι τελευταίοι αποκόμισαν από την αποκλειστική χρήση του κοινού, τότε η νομική βάση της αγωγής του στηρίζεται στα άρθρα 786, 787, 792 εδάφ. β' ΑΚ και επί πλέον στα άρθρα 961 και 962 του ιδίου κώδικα. Όταν ο ίδιος ο κοινωνός διεκδικεί την αναλογία του στους καρπούς και τα ωφελήματα του κοινού αντικειμένου με τη μορφή αποζημιώσεως λόγω αδικοπραξίας εξ αιτίας της παράνομης και υπαίτιας συμπεριφοράς του συγκοινωνού του, τότε για το νόμιμο της αγωγής του που έχει βάση τα άρθρα 914, 297 και 298 του ΑΚ είναι απαραίτητο να διαλάβει στο δικόγραφο λ.χ σε τι συνίσταται η παράνομη συμπεριφορά του συγκοινωνού και ειδικότερα αν ο τελευταίος αποστερεί παράνομα τον δικαιούχο κοινωνό από τη χρήση του κοινού και την απόλαυση των ωφελειών του, αποβάλλοντας αυτόν αυθαίρετα από το κοινό. Η πρακτική σημασία της διάκρισης είναι πρόδηλη ιδίως ως προς το θέμα της παραγραφής, διότι, όταν από τον κοινωνό διεκδικείται η αναλογία του

στα ωφελήματα του κοινού με βάση τις διατάξεις της κοινωνίας η παραγραφή της σχετικής αξίωσης του υπόκειται στη ρύθμιση του άρθρου 250 αριθ. 17 του ΑΚ, ενώ, όταν αυτή (αναλογία) διεκδικείται με βάση τις διατάξεις της αδικοπραξίας, η παραγραφή της σχετικής αξίωσης που έχει χαρακτήρα αποζημιωτικό υπόκειται στη ρύθμιση της ΑΚ 937. Εν προκειμένω από την επισκόπηση του δικογράφου, την όλη δομή και διατύπωση του προκύπτει σαφώς ότι η βάση της αγωγής του εκκαλούντος, με την οποία αυτός διεκδικεί την αναλογία του στα ωφελήματα του κοινού αντικειμένου, ήταν οι διατάξεις της κοινωνίας, όπως ορθώς δέχτηκε και η εκκαλουμένη απόφαση και όχι αυτές της αδικοπρακτικής ευθύνης (ΑΚ 914, 297, 298), η παράθεση των οποίων στο δικόγραφο, όπως προκύπτει από το ύφος και τη διατύπωση του συντάκτη, έγινε μάλλον για λόγους ακαδημαϊκούς δίκην νομικής διδασκαλίας και όχι για να θεμελιωθεί σ' αυτές η ευθύνη των εφεσίβλητων, αφού στις τελευταίες (εφεσίβλητες) δεν αποδίδεται με την αγωγή η μομφή ότι αποστέρησαν παράνομα τον εκκαλούντα κοινωνό από τη χρήση του κοινού. Με βάση τα παραπάνω ορθώς έκρινε περαιτέρω η εκκαλουμένη, απορρίπτοντας κατ' ουσίαν ως παραγεγραμμένες κατ' εφαρμογήν της ΑΚ 250 αριθ. 17 και 253 τις αξιώσεις του εκκαλούντος για ωφελήματα που γεννήθηκαν μέχρι και το τέλος του έτους 1990, αφού η αγωγή επιδόθηκε στις εφεσίβλητες την 18 Απριλίου 1996.

942/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Σταμπολίτης, Μαρία ΣπορδίληΠέππα, Ευάγγελος Ματσούκης**).

Τόκος. Αγωγή για τόκους τόκων. Προϋποθέσεις έγερσης και περιεχόμενο αγωγής.

Από το άρθρο 296 § 1 του Α.Κ. προκύπτει ότι ο δανειστής δικαιούται νόμιμο τόκο επί καθυστερουμένων τόκων (ανατοκισμός) εφόσον τέτοιος τόκος έχει συμφωνηθεί ή ζητήσει τον τόκο αυτόν με καταψηφιστική αγωγή, μόνον δε για οφειλόμενους τόκους ενός τουλάχιστον έτους και εφόσον ασκήσει την αγωγή αφού λήξει το έτος, αφού δηλαδή υπάρχουν δεδουλευμένοι τόκοι ενός τουλάχιστον έτους (Α.Π. 238, 243/2002 Ελλ.Δ. 44. 192, 709/97 Ελλ. Δ. 39. 130). Αίτημα της αγωγής με την οποία ζητούνται τόκοι τόκων είναι η επιδίκαση των τόκων αυτών από την επίδοση της αγωγής, αφού ο ανατοκισμός δεν ανατρέχει στο παρελθόν, μέχρι την εξόφληση του τοκοφόρου ποσού των τόκων, η οποία (εξόφληση) διακόπτει τον ανατοκισμό όπως διακόπτει την παραγωγή τόκων γενικά η εξόφληση του κεφαλαίου (Α.Π. 243/2002 Ελλ. Δ. 44, 192).

965/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος Θεοδόσης, Κρινιώ Τσάφα, Νικόλαος Χηνόπουλος**).

Αναπηρία ή παραμόρφωση. Ιδιαίτερη αποζημίωση (931 Α.Κ.). Περιστατικά που στοιχειοθετούν το δικαίωμα αυτό.

Η προαναφερθείσα εφ' όρου ζωής αναπηρία της ενάγουσας και η εντεύθεν ανικανότητα της προς εργασίαν που επίσης προαναφέρθηκε είναι προφανές ότι, ενόψει και της ως άνω ηλικίας της (27 ετών) και του επαγγέλματος της, επιδρούν αρνητικά στο μέλλον της και δη στο οικονομικό της μέλλον, στην οικονομική δηλαδή πλευρά της μελλοντικής ζωής της ενάγουσας (πέραν της προσωπικής, οικογενειακής και κοινωνικής πλευράς), που δεν μπορεί να καλυφθεί εντελώς με τις παροχές που προβλέπονται από τα άρθρα 929 και 932 του ΑΚ. Συντρέχει επομένως νόμιμος λόγος επιδικάσεως στην ενάγουσα ενός πρόσθετου συνολικού κεφαλαίου (κονδυλίου) ως αποζημιώσεως κατά το όρθρο 931 του ΑΚ (βλ. σχετ. ΑΠ 839/93 ΕλλΔ 36.134 και περισσ. Κρητικού, Αποζημίωση κ.λπ, 1998, αρ. 318 επ.), που ανέρχεται κατά την κρίση του δικαστηρίου και ενόψει των ανωτέρω στοιχείων στο ποσό των 25.000.000 δραχμών.

977/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μιχαήλ Μοσχονάς, Πολυξένη Γρηγοράτου**).

Πώληση. Ελαττώματα ή έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας. Δικαίωμα μειώσεως του τιμήματος. Η μείωση υπολογίζεται βάσει της αναλογίας που υπάρχει κατά το χρόνο μετάστασης του κινδύνου μεταξύ της αγοραίας τιμής (και όχι του αναγραφόμενου στο συμβόλαιο) ελαττωματικού και μη πράγματος. Περιστατικά. Όρος του συμβολαίου πωλήσεως ακινήτου ότι «οι συμβαλλόμενοι παραιτούνται από κάθε δικαίωμα της προσβολής, διάρρηξης ή ακύρωσης του συμβολαίου …. Για κάθε λόγο και ειδικά για τους λόγους που προβλέπονται στα άρθρα 178, 179 και 388 του Α.Κ.». Έννοια της δήλωσης και πώς ερμηνεύεται χωρίς να αποκλείεται το δικαίωμα του αγοραστή για μείωση του τιμήματος.

Κατά την έννοια των άρθρων 540, 541 Α.Κ. αν υπάρχει πραγματικό ελάττωμα ή λείπει η συμφωνημένη ιδιότητα του πωλουμένου, ο αγοραστής έχει μεταξύ άλλων, το δικαίωμα να ζητήσει τη μείωση του τιμήματος. Για να διαφυλάσσεται δε η περί του τιμήματος συμβατική βούληση, η μείωση της αξίας του πράγματος από την παραπάνω αιτία υπολογίζεται βάσει της αναλογίας που υπάρχει κατά το χρόνο μετάστασης του κινδύνου μεταξύ της αγοραίας τιμής ελαττωματικού και μη πράγματος. (Α.Π. 1468/1998 Ελλ. Δνη 1999, 635, Εφ. Αθ.

6684/2002 Ελλ. Δνη 2003, 245). Για την πληρότητα του δικογράφου αρκεί να αναγράφεται σ' αυτό η αγοραία αξία του πράγματος έστω και αν συμπίπτει με την τιμή πώλησης τούτου. Στην προκειμένη περίπτωση με την κρινόμενη αγωγή η ενάγουσα εκθέτει ότι με το υπ' αριθμ. 46/17.5.1999 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο, που νόμιμα μεταγράφηκε αγόρασε από τον εναγόμενο το εις αυτή περιγραφόμενο ακίνητο, εκτάσεως 6.000 τ.μ. αντί συμφωνηθείσης τιμής 18.500.000 δρχ. Ότι το ακίνητο αυτό εμβαδομετρήθηκε μετά την αγορά και βρέθηκε να έχει έκταση 4.189 τ.μ. ήτοι 1.811 τ.μ. λιγότερα απ' όσα αναφέρονται στο συμβόλαιο. Ότι λόγω της έλλειψης αυτής πρέπει να μειωθεί το τίμημα κατά 5.583.000 δραχμές, εφόσον η αγοραία αξία του πωληθέντος ακινήτου ήταν 18.500.000, ενώ μετά την παραπάνω έλλειψη 12.917.000 δραχμές. Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να της καταβάλει το ποσό των 5.583.000 δρχ. με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Η αγωγή αυτή είναι πλήρως ορισμένη φέρουσα όλα τα υπό των άρθρων 218 και 216 Κ.Πολ.Δ. προβλεπόμενα στοιχεία. Ειδικότερα αναφέρεται σ' αυτή η αγοραία αξία του πωληθέντος ακινήτου χωρίς το ελάττωμα, ανεξαρτήτως εάν αυτή, κατά την κρίση της ενάγουσας, συμπίπτει με την συμφωνηθείσα τιμή πώλησης.

....Το αναγραφόμενο στο συμβόλαιο αυτό τίμημα ήταν 10.000.000 δραχμές, όσο το εκτίμησε και η αρμόδια Δ.Ο.Υ. Όμως. όπως προκύπτει ιδία από το από 17.5.1999 ιδιωτικό συμφωνητικό που υπέγραφαν οι διάδικοι αμέσως μετά την υπογραφή του παραπάνω συμβολαίου το οποίο επικαλούνται αμφότεροι, το πραγματικά συμφωνηθέν τίμημα ανερχόταν σε 18.500.000 δραχμές. Το τίμημα αυτό που, τόσο με το συμβόλαιο πώλησης όσο και με το προαναφερόμενο ιδιωτικό συμφωνητικό, θα καταβαλλόταν σε δόσεις, καταβλήθηκε πλην των δύο τελευταίων δόσεων από 2.000.000 και 1.500.000 δρχ., που ήταν καταβλητέες την 17.5.2000 και 17.7.2000, αντιστοίχως. Στο προαναφερόμενο συμβόλαιο πώλησης ο εναγόμενος πωλητής διαβεβαίωσε την ενάγουσα αγοράστρια ότι το πωλούμενο ακίνητο έχει έκταση 6.000 τ.μ. Μετά την αγορά του η ενάγουσα διαπίστωσε ότι η έκταση του πωληθέντος ακινήτου ανερχόταν σε 4.189,19 τ.μ. δηλαδή ήταν μικρότερο κατά 1.811 τ.μ. Το γεγονός αυτό δηλ. της πραγματικής έκτασης του πωληθέντος ακινήτου για πρώτη φορά αμφισβήτησε ο εναγόμενος με την προσθήκη των προτάσεων της συζήτησης ενώπιον του δικαστηρίου τούτου, ζητώντας μάλιστα πραγματογνωμοσύνη για το σκοπό αυτό. Όμως από τα προαναφερόμενα αποδεικτικά μέσα και κυρίως από το από 10.9.1999 τοπογραφικό διάγραμμα του πολιτικού μηχανικού Γ.Μ., ο οποίος το επιβεβαιώνει στην ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου κατάθεση του, αποδεικνύεται ότι η πραγματική έκταση του πωληθέντος ακινήτου ανέρχεται σε 4.189,19 τ.μ. Άλλωστε ο εναγόμενος ουδέν αποδεικτικό στοιχείο προσκόμισε για τον ισχυρισμό του αυτό. Επομένως ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου και το προαναφερόμενο αίτημα πραγματογνωμοσύνης πρέπει ν' απορριφθούν. Ο εναγόμενος, περαιτέρω, ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα παραιτήθηκε ρητά με το παραπάνω συμβόλαιο για ακύρωση η προσβολή του συμβόλου αυτού και συνεπώς δεν μπορεί να ζητήσει τη μείωση του τιμήματος.

Στο προαναφερόμενο συμβόλαιο αναφέρεται ότι «οι συμβαλλόμενοι

παραιτούνται από κάθε δικαίωμά τους προσβολής, διάρρηξης ή ακύρωσης αυτού του συμβολαίου και της μεταβίβασης που έγινε με αυτό για κάθε λόγο και ειδικά για τους λόγους που προβλέπονται στα άρθρα 178, 179 και 388 του Α.Κ.». η αληθινή βούληση όμως των συμβληθέντων στο συμβόλαιο αυτό διαδίκων, το οποίο ερμηνεύεται όπως απαιτεί η καλή πίστη και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη (αρθρ. 173, 200 Α.Κ.) δεν ήταν ότι η ενάγουσα αγοραστής παραιτήθηκε του δικαιώματος της για μείωση του τιμήματος σε περίπτωση που αυτό δεν είχε την παραπάνω συμφωνηθείσα ιδιότητα, όπως αβάσιμα ισχυρίζεται ο εναγόμενος. Ειδικότερα από το παραπάνω συμβόλαιο προκύπτει ότι οι διάδικοι και εν προκειμένω η ενάγουσα παραιτήθηκε από το δικαίωμα της προσβολής του συμβολαίου πώλησης, για τυχόν εμφανιζόμενα ελαττώματα που θα αφορούσαν τη βούληση των συμβαλλομένων μερών ως προς την εγκυρότητα της σύμβασης αυτής, γεγονός που αποδεικνύεται και από την ενδεικτική αναφορά σ' αυτό των άρθρων 178, 179 και 388 του Α.Κ. Επομένως ο σχετικός ισχυρισμός του εναγομένου είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

1009/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Βασ. Πετρόπουλος, Απόστολος Πούλιος**).

Εγγύηση. Ένσταση διζήσεως. Χωρεί από αυτήν παραίτηση. Η σύμβαση της εγγύησης είναι παρεπόμενη σύμβαση και συνεπώς πρωτοφειλέτης και εγγυητής δεν ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι του δανειστή. Στοιχεία αγωγής και ενστάσεως. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 361, 481, 482, 483, 847 έως 857 Α.Κ. προκύπτει ότι με τη σύμβαση της εγγύησης ο εγγυητής αναλαμβάνει έναντι του δανειστή την ευθύνη ότι θα καταβληθεί σ' αυτόν εκ μέρους του πρωτοφειλέτη η οφειλή. Η ευθύνη του εγγυητή είναι παρεπόμενη σε σχέση με την ευθύνη του πρωτοφειλέτη. Μία των εκδηλώσεων του παρεπομένου της ευθύνης εκείνου συνίσταται στο ότι διαθέτει έναντι του δανειστή την αναβλητική ένσταση της διζήσεως, από την οποία χωρεί παραίτηση. Το παρεπόμενο της ευθύνης του εγγυητή εμποδίζει στο να ευθύνεται εκείνος και ο πρωτοφειλέτης εις ολόκληρον έναντι του δανειστή (Α.Π. 61/2003 Ελλ. Δνη 44, 736). Επομένως σε περίπτωση που ενάγονται από κοινού ο πρωτοφειλέτης και ο εγγυητής και ο τελευταίος προβάλλει την ένσταση της διζήσεως τότε η αγωγή θ' απορριφθεί προσωρινά ως προς αυτόν. Η καταδίωξη του πρωτοφειλέτη και το ατελέσφορο αυτής δεν αποτελούν στοιχεία της βάσεως της αγωγής του δανειστή και δεν χρειάζεται να περιέχονται σ' αυτή. Όταν όμως ο εγγυητής προβάλει την ένσταση της διζήσεως ο δανειστής θα τα επικαλεσθεί και θα τα αποδείξει με αντένσταση (Καυκάς Ενοχικό υπ' άρθρ, 855,856 Α.Κ. σελ. 483 επ., Γεωργιάδη Σταθόπουλου Αστικός Κώδιξ υπ' αρθρ. 855 σελ. 385 επ.).

Αποδείχθηκε ότι η δεύτερη εναγόμενη εγγυήθηκε για την οφειλή του πρώτου εναγόμενου. Ειδικότερα στο προαναφερόμενο από 1.9.1998 ιδιωτικό συμφωνητικό αναφέρεται ότι «για την

τήρηση των όρων και συμφωνιών του παρόντος και προς διασφάλιση της απαιτήσεως του πρώτου συμβαλλομένου (ενάγοντος) τριτεγγυάται υπέρ του δευτέρου συμβαλλομένου (πρώτου εναγομένου) η Μ. συζ. Π. κάτοικος Λακκόπετρας Αχαΐας, η οποία καθίσταται υπόχρεη για την πληρωμή του άνω δανείου, όπως ανωτέρω συμφωνείται και με την προσωπική της περιουσία και εισοδήματος». Η εναγομένη αυτή συνομολογεί τη δοθείσα εγγύηση πλην όμως ισχυρίζεται ότι εγγυήθηκε μόνο για το ποσό των 3.000.000 δρχ., στο οποίο περιόρισε την απαίτηση του ο ενάγων δανειστής. Από τα προαναφερόμενα όμως αποδεικτικά μέσα και ιδιαίτερα το παραπάνω συμφωνητικό σαφώς αποδείχθηκε ότι η εναγομένη αυτή εγγυήθηκε για την τήρηση όλων των όρων του συμφωνητικού και επομένως και της συμφωνηθείσης διαλυτικής αίρεσης, μετά την πλήρωση της οποίας θα αναβίωνε το χρέος των 5.160.000 δραχμών. Περαιτέρω η εναγομένη ισχυρίζεται ότι αρνείται την καταβολή της οφειλής εωσότου ο ενάγων επιχειρήσει αναγκαστική εκτέλεση εναντίον του πρωτοφειλέτη και αυτή αποβεί άκαρπη. Ο ισχυρισμός αυτός συνιστά την εκ του άρθρου 8 55 Α.Κ. αναβλητική ένσταση της διζήσεως, η οποία παραδεκτά προβλήθηκε κατά την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου. Ο ενάγων απαντώντας στην παραπάνω ένσταση ισχυρίσθηκε ότι ο πρώτος εναγόμενος δεν έχει περιουσιακά στοιχεία και συνεπώς η αναγκαστική εκτέλεση εις βάρος του θα απέβαινε άκαρπη. Από τα προαναφερόμενα όμως αποδεικτικά μέσα δεν αποδείχθηκε ότι ο πρώτος εναγόμενος οφειλέτης δεν διαθέτει περιουσιακά στοιχεία. Ειδικότερα ο ενάγων ουδέν αποδεικτικό στοιχείο προσκομίζει για την απόδειξη του ισχυρισμού του αυτού. Επομένως πρέπει να γίνει δεκτή ως και ουσιαστικά βάσιμη η ένσταση της δεύτερης εναγομένης και ν' απορριφθεί η κρινόμενη αγωγή ως προς αυτήν. Κατ' ακολουθίαν όλων των παραπάνω το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που απέρριψε την παραπάνω ένσταση της εναγομένης και δέχθηκε την αγωγή και ως προς αυτήν και υποχρέωσε τους εναγομένους εις ολόκληρον έκαστος να καταβάλουν στον ενάγοντα 12.577 ΕΥΡΩ, ορθά εφάρμοσε το νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις ως προς τον πρώτο εναγόμενο και πρέπει ν' απορριφθεί η έφεση του ως ουσιαστικά αβάσιμη. Έσφαλλε όμως αναφορικά με τη δεύτερη εναγομένη και πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση της ως και ουσιαστική βάσιμη, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση ως προς αυτήν, να διακρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο αυτό και ν' απορριφθεί η αγωγή ως προς τη δεύτερη εναγομένη.

1037/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Τσακανίκας, Ελισσαίος Ανδρονόπουλος**).

Πώληση αυτοκινήτου ελαττωματικού. Το δικαστήριο νόμιμα επιδικάζει μείωση του τιμήματος και όχι αναστροφή της πώλησης αν και ζητήθηκε μόνο η αναστροφή. Κριτήρια για μία τέτοια κρίση. Περιστατικά.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 513, 534, 540 και 547 Α.Κ. προκύπτει, ότι ο αγοραστής, εάν το αγορασθέν πράγμα κατά τον χρόνο που ο κίνδυνος μεταβαίνει σ'αυτόν (άρθρο 522, 524 Α.Κ.) έχει πραγματικά ελαττώματα αναιρούντα ή ουσιωδώς μειούντα την αξία ή χρησιμότητα αυτού (ή δεν φέρει τις συνομολογηθείσες ιδιότητες), δικαιούται να απαιτήσει την αναστροφή της πωλήσεως, οπότε αυτός μεν υποχρεούται να αποδώσει το πράγμα ελεύθερο παντός επ' αυτού επιτεθέντος βάρους, καθώς και τα εξαχθέντα ωφελήματα, ο δε πωλητής να αποδώσει το τίμημα εντόκως (εφόσον βέβαια καταβλήθηκε, άλλως ο αγοραστής απαλλάσσεται της καταβολής του), τα έξοδα της πωλήσεως και ο,τιδήποτε δαπανήθηκε από τον αγοραστή για το πράγμα. Ως πραγματικό ελάττωμα θωρείται γενικά η, προς το χειρότερο, παρέκκλιση του πράγματος από την ομαλή αυτού κατάσταση, η οποία οφείλεται κατά κανόνα στον ατελή τρόπο κατασκευής ή συσκευασίας, καθώς και στη χρησιμοποίηση κακής ποιότητας υλικών, η δε παρέκκλιση αυτή έχει ως συνέπεια ανεξάρτητα από την αιτία που την προκαλεί, την αρνητική επίδραση επί της αξίας του πράγματος ή της χρησιμότητας αυτού, ενόψει των συμφωνηθέντων με τη σύμβαση της πωλήσεως (Α.Π. 777/1991 Ελλ. Δνη 33.147, Εφ.ΑΘ. 9456/2002 Ελλ. Δνη 44. 856, Εφ.Θεσ. 1852/2003 Αρμ. 58. 1150). Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 542 Α.Κ., το δικαστήριο μπορεί, καίτοι ο αγοραστής εκίνησε την περί αναστροφής αγωγή, να επιδικάσει μόνον μείωση του τιμήματος, εάν από τις περιστάσεις δεν δικαιολογείται κατά την κρίση του η αναστροφή. Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως το δικαστήριο της ουσίας κρίνει περί επιδικάσεως μειώσεως του τιμήματος αντί της αναστροφής, ως μη δικαιολογουμένης από τις περιστάσεις, επί τη βάσει των αντικειμενικών κριτηρίων της καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών. Προς τούτο το δικαστήριο από τις αποδείξεις που τάχθηκαν περί αναστροφής, εξετάζει ιδίως εάν το πράγμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον αγοραστή για την κατά προορισμό χρήση του και εάν από την αναστροφή της πωλήσεως επερχόμενη ζημία στον πωλητή είναι δυσανάλογη προς την ωφέλεια του αγοραστή από την αναστροφή (Α.Π. 754/1984 Ελλ.Δνη26.30 Εφ.Αθ. 6596/1984 Ελλ.Δνη 26.1494, Εφ.Θεσ. 2642/2000, Αρμ. 56.689). Στην προκειμένη υπόθεση, από τις καταθέσεις των μαρτύρων που περιέχονται στις επικαλούμενες και νομίμως προσκομιζόμενες 119/1997 και 92/1998 220/1999 εκθέσεις του εισηγητή και εντεταλμένου δικαστή, αντίστοιχα, που διορίστηκαν με την 581/1997 προδικαστική απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου και από όλα τα επικαλούμενα και νομίμως προσκομιζόμενα από τους διαδίκους έγγραφα, αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Δυνάμει συμβάσεως πωλήσεως που καταρτίσθηκε μεταξύ των διαδίκων στις 2 Νοεμβρίου 1995, η εναγομένη εταιρεία πώλησε και παρέδωσε στην ενάγουσα ένα καινούργιο επιβατηγό αυτοκίνητο, κατασκευής εργοστασίου CITROEN τύπου ΞΑΝΤΙΑ 1,61, αντί τιμήματος 6.514.999 δραχμών. Το εν λόγω πωληθέν αυτοκίνητο κατά τον χρόνο της μετάθεσης του κινδύνου στην αγοράστρια, δηλαδή στον χρόνο παράδοσης του σ' αυτήν (7.11.1995), είχε πραγματικό ελάττωμα και συγκεκριμένα έναν ιδιάζοντα θόρυβο προερχόμενο από το εμπρόσθιο αριστερό μέρος κατά τη λειτουργία του σε ορισμένες ταχύτητες, δηλ. συχνότητες λειτουργίας της μηχανής. Παρά τις προσπάθειες

του συνεργείου της εναγομένης στην Πάτρα, καθώς και εκείνου της κατασκευάστριας εταιρείας στην Αθήνα και συγκεκριμένα την αντικατάσταση διαφόρων εξαρτημάτων που έχουν σχέση με τη μετάδοση της κίνησης, δεν κατέστη δυνατόν να εξακριβωθεί η αιτία του θορύβου. Ο μάρτυρας αποδείξεως Π.Δ., μηχανολόγος ηλεκτρολόγος μηχανικός, καθηγητής του τμήματος μηχανολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, με την από 18.12.1996 έκθεση πραγματογνωμοσύνης που συνέταξε κατ' εντολή της ενάγουσας και με την κατάθεσή του ενώπιον του Εισηγητή Δικαστή ισχυρίζεται, ότι οι παραγόμενες δονήσεις και οι θόρυβοι δεν απορροφώνται από το όλο μηχανικό σύστημα του αυτοκινήτου και ότι δεν έχει προδιαγραφές να τρέχει με την οικονομική ταχύτητα των 100 χιλιομέτρων ωριαίως και να μη παρουσιάζει θορύβους και δονήσεις, έστω και αν γίνει αλλαγή οποιουδήποτε εξαρτήματος, με συνέπεια η περαιτέρω λειτουργία του αυτοκινήτου να είναι λίαν επικίνδυνη. Ο έτερος δε μάρτυρας αποδείξεως Ν.Κ., σύζυγος της ενάγουσας, καταθέτει ότι η ενάγουσα φοβάται να το χρησιμοποιήσει, γιατί είναι επικίνδυνο και ενοχλητικό από τον θόρυβο και ότι αυτό χρησιμοποιείται λίγο για επείγουσες ανάγκες εντός της πόλεως. Αποδεικνύεται όμως, ότι το πιο πάνω ελάττωμα δεν αναιρεί (εκμηδενίζει) την αξία και χρησιμότητα του αυτοκινήτου, αφού αυτό χρησιμοποιείται από την ενάγουσα και μέχρι χρόνο εξετάσεως των μαρτύρων αποδείξεως ενώπιον του Εισηγητή Δικαστή (15.5.1998) είχε διανύσει 40.000 χιλιόμετρα περίπου χωρίς να έχει θέσει σε κίνδυνο τη ζωή των επιβαινόντων. Περαιτέρω, ούτε ο ισχυρισμός του μάρτυρα ανταποδείξεως, σύμφωνα με τον οποίο η λειτουργία του κινητήρα του επιδίκου αυτοκινήτου είναι κανονική και ότι ο θόρυβος που παράγεται από τον κινητήρα αυτού, είναι ο φυσιολογικός για τον κινητήρα αυτό των 1600 κυβικών, συνεχής και ασφαλής και ο εργοστασιακός, κρίνεται πειστικός, αφού έρχεται σε αντίθετη τόσο με την παραδοχή της CITROEN ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ στο με αριθμ. πρωτ. 10/δκ/επ/96 έγγραφο που υπογράφει ο ίδιος και απευθύνεται στην ενάγουσα, για παροδικά εμφανιζόμενο ιδιάζοντα θόρυβο, όσο και με τις καταθέσεις των μαρτύρων ανταποδείξεως, οι οποίοι δεν μπορούν να δικαιολογήσουν πειστικά γιατί τόσο η ενάγουσα, όσο και το κεντρικό συνεργείο της αντιπροσωπείας της κατασκευάστριας εταιρείας στην Αθήνα άλλαξαν τόσα εξαρτήματα (σφόνδηλο, συμπλέκτη, κιβώτιο ταχυτήτων, διαφορετικό, ημιαξόνιο και ρουλεμάν τροχού), κατά την προσπάθεια τους να εντοπίσουν την αιτία του θορύβου. Ενόψει τούτων και του ότι η ζημία που θα επέλθει στην εναγομένη πωλήτρια από την αναστροφή της επίδικης συμβάσεως πωλήσεως θα είναι πολύ μεγαλύτερη της ωφέλειας που θα προκύψει για την αγοράστρια ενάγουσα, καθόσον η ενάγουσα μέχρι 15.5.1998 είχε πραγματοποιήσει 40.000 χιλιόμετρα τουλάχιστον για την εξυπηρέτηση των αναγκών της ίδιας και της οικογενείας της, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιδικαστεί σ' αυτήν (ενάγουσα) μείωση του τιμήματος, αν και η τελευταία άσκησε την αγωγή περί αναστροφής, γιατί από τα προεκτεθέντα περιστατικά, λαμβανομένων υπόψη των γενικών αρχών της καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών, δεν δικαιολογείται η αναστροφή της πωλήσεως. Κατά τον χρόνο καταρτίσεως της συμβάσεως πωλήσεως του επιδίκου αυτοκινήτου η αγοραία αξία αυτού χωρίς το ελάττωμα ήταν ίση προς το συμφωνηθέν τίμημα

των 6.514.999 δραχμών. Κατά τον ίδιο χρόνο η αξία του με το προαναφερόμενο ελάττωμα ανερχόταν σε 4.886.249 δραχμές, ενόψει του ότι η εμπορική του αξία μειώνεται εξαιτίας του ανωτέρω ελαττώματος κατά ποσοστό 25% σε σχέση με την αρχική του αξία. Έτσι, η μείωση του συμφωνηθέντος τιμήματος ανέρχεται στο ποσό των 1.628.750 δραχμών (Για τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους της μείωσης του τιμήματος βλ. σχετ. Εφ. Αθ. 6684/2002 Ελλ. Δνη 44.245, Εφ. Πατρ. 734/2000 Αχ. Νομ. 17.74), το οποίο, εφόσον έχει ήδη καταβληθεί στην εναγομένη, πρέπει να επιστρέψει η τελευταία, με το νόμιμο τόκο από τις 8.11.1995.

1047/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νινιός,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Στέλιος Μπιτσώρης, Γεώργιος Καμποσιώρας, Χριστόφορος Σαράκης**).

Μίσθωση. Έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου κατά την κατάρτιση της μίσθωσης ή εμφάνιση ελαττώματος μετά τη συνομολόγηση της μίσθωσης. Ο μισθωτής έχει δικαίωμα να ζητήσει τη μείωση του μισθώματος ή να μην καταβάλει το μίσθωμα ή να ζητήσει αποζημίωση για την μη εκτέλεση της συμβάσεως. Οι αξιώσεις αυτές παρέχονται διαζευκτικώς και επομένως η επιλογή της μιας, που είναι αμετάκλητη, αποκλείει την άσκηση των λοιπών είτε κυρίως είτε επικουρικώς. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 574, 575, 576, 577 και 578 του Α.Κ. συνάγεται ότι αν κατά τη συνομολόγηση της μισθώσεως λείπει η συμφωνημένη ιδιότητα του μισθίου ή αν από υπαιτιότητα του εκμισθωτή έλειψε η συμφωνημένη ιδιότητα ή εμφανίστηκε το ελάττωμα του μισθίου μετά τη συνομολόγηση της μισθώσεως ή αν ο εκμισθωτής κατέστη υπερήμερος ως προς την άρση του πραγματικού ελαττώματος, ο μισθωτής έχει δικαίωμα αντί για τη μείωση ή τη μη καταβολή του μισθώματος, να απαιτήσει αποζημίωση για τη μη εκτέλεση της συμβάσεως. Από τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 306 εδ. α' του Α.Κ. προκύπτει ότι ο μισθωτής στις πιο πάνω περιπτώσεις έχει κατ' επιλογή ή αγωγή για τη μείωση ή τη μη καταβολή του μισθώματος ή αγωγή για αποζημίωση, η οποία περιλαμβάνει την ανόρθωση της ζημίας για τη μη εκτέλεση της συμβάσεως. Οι αξιώσεις όμως αυτές παρέχονται διαζευκτικώς και επομένως η επιλογή της μιας, που είναι αμετάκλητη, αποκλείει την άσκηση των λοιπών με οποιαδήποτε μορφή, είτε κυρίως είτε επικουρικώς, χωρίς να μπορεί να μεταβάλλεται κατά τη βούληση του μισθωτή. Το δικαίωμα αυτό του μισθωτή μπορεί να ασκηθεί με αγωγή, ανταγωγή ή και ένσταση σε περίπτωση αγωγής του εκμισθωτή για την καταβολή του μισθώματος ή την απόδοση του μισθίου. Η άσκηση αυτή του δικαιώματος για τη μη καταβολή ή τη μείωση του μισθώματος προϋποθέτει κατά το άρθρο 576 του Α.Κ. ενεργό μίσθωση και όχι μίσθωση που έχει ήδη λυθεί (Εφ. Πειρ. 361/1996 και 604/1997 Ελλ.Δνη 38,1901).

Αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Δυνάμει του

από 1.1.2002 ιδιωτικού συμφωνητικού μισθώσεως οι ενάγοντες εκμίσθωσαν στην εναγομένη ένα ισόγειο κατάστημά τους εμβαδού 55 τ. μ. περίπου, που βρίσκεται στο Αγρίνιο επί της οδού Τσικνιά 40, αντί μηνιαίου μισθώματος 440,21 ευρώ, προκειμένου αυτή να το χρησιμοποιήσει ως καφενείο με ηλεκτρονικά και τεχνικά παιχνίδια. Αλλ' όμως το μίσθιο κατάστημα κατά το χρόνο της παραδόσεως του στην εναγομένη μισθώτρια είχε ελάττωμα που εμπόδιζε ολικά τη συμφωνημένη χρήση ως κατάστημα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Το ελάττωμα συνίστατο γεγονός ότι λόγω πολεοδομικών παραβάσεων στην οικοδομή όπου βρίσκεται το μίσθιο κατάστημα ήταν αδύνατη η έκδοση οικοδομικής άδειας από την Πολεοδομία για την αλλαγή χρήσεως του καταστήματος αυτού, ώστε στη συνέχεια να είναι δυνατή από την οικονομική υπηρεσία του Δήμου Αγρινίου η έκδοση άδειας λειτουργίας αυτού ως καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος. Η εναγομένη μισθώτρια διαπίστωσε το παραπάνω ελάττωμα του μίσθιου καταστήματος, αφού προηγουμένως είχε υποβληθεί σε δαπάνες για την επισκευή και διαμόρφωση αυτού, δεδομένου ότι μέχρι τη μίσθωση αυτή χρησιμοποιούνταν από τον πρώτο ενάγοντα ως κατάστημα πωλήσεως εγχώριων προϊόντων. Στη συνέχεια αυτή ενημέρωσε τους ενάγοντες εκμισθωτές για το ελάττωμα αυτό, οι οποίοι υποσχέθηκαν να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την έκδοση άδειας για αλλαγή χρήσεως του μισθίου, αλλά τίποτε δεν επιτεύχθηκε. Μόλις η εναγομένη τόλμησε να λειτουργήσει το κατάστημα αυτό ως καφενείο χωρίς τη σχετική άδεια λειτουργίας υποβλήθηκαν σε βάρος της μηνύσεις για παράβαση της υπ' αριθμ. ΑΙΒ/8577/1983 Υγειονομικής Διατάξεως. Ενόψει της υπάρξεως του ελαττώματος αυτού στο μίσθιο η εναγομένη δεν κατέβαλε στους ενάγοντες τα επίδικα μισθώματα και το χαρτόσημο και η μη καταβολή τους δεν οφείλεται σε δυστροπία αυτής, αλλά σε άσκηση νόμιμου δικαιώματος της.

1089/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Βγενόπουλος, Αναστασία Σταυροπούλου Κωστομητσοπούλου**).

Αδικοπραξία. Καταστροφή πράγματος. Η αποτίμηση που επιδικάζεται ισούται με την αξία του καταστραφέντος πράγματος (αυτοκινήτου) και όχι σύμφωνα με τις δαπάνες που απαιτούνται για την απόκτηση άλλου όμοιου πράγματος. Περιστατικά.

Επειδή από τις διατάξεις των αρθρ. 914 και 298 του ΑΚ συνάγεται ότι σε περίπτωση παράνομης και υπαίτιας καταστροφής πράγματος ο κύριος αυτού δικαιούται να απαιτήσει εκτός άλλων την ανόρθωση της θετικής ζημίας, αναγόμενης στην αντικειμενική αξία του πράγματος κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, ως τέτοιος δε νοείται κατά τους δικονομικούς κανόνες ο χρόνος της πρώτης ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου συζητήσεως της αγωγής (βλ. ΑΠ (ολ) 44/96, ΝοΒ 45, 451, 23/94, Δνη 95, 577, ΑΠ 1050/98, Δνη 98, 1550,

1234/95, Δνη 97, 783, 1148/93, Δνη 95, 320, 80/91, Δνη 92, 547) και δεν γίνεται ο υπολογισμός της ζημίας αναλόγως με τις δαπάνες που απαιτούνται για την απόκτηση άλλου όμοιου πράγματος, καινούργιου, διότι αλλιώς ο ζημιωθείς θα αποκόμιζε και ωφέλεια, πράγμα που θα ήταν αντίθετο στην έννοια του διαφέροντος και τη διέπουσα αυτό γενική αρχή της αντικαταστάσεως του δανειστή στην προ του ζημιογόνου γεγονότος κατάσταση (βλ. ΑΠ 183/91, Δνη 92,810). Εν προκειμένω, από την κατάθεση του μάρτυρα που εξετάσθηκε ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου με επιμέλεια της ενάγουσας (οι εναγόμενοι δεν εξέτασαν μάρτυρα) και περιέχεται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη πρακτικά και όλα τα έγγραφα που προσκομίζουν κι επικαλούνται οι διάδικοι αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Όπως κρίθηκε με την εκκαλουμένη απόφαση και δεν αμφισβητείται από τους εναγομένους, την 1772000 και περί ώρα 11:30 στη διασταύρωση των οδών Σαρανταπόρου και Ηπείρου στην Πάτρα, από υπαιτιότητα του πρώτου εξ αυτών κατά την οδήγηση του ΑΧΚ 9316 Ι.Χ. επιβατηγού αυτοκινήτου του (παραβίασε ρυθμιστική της κυκλοφορίας πινακίδα STOP που είχε στην πορεία του), ασφαλισμένου δε για τις ζημιές προς τρίτους στη δεύτερη εναγόμενη ασφαλιστική εταιρεία, κατεστράφη ολοσχερώς το ΡΥ 9077 Ι.Χ. επιβατηγό αυτοκίνητο της ενάγουσας. Η τελευταία είναι εκπαιδεύτρια οδηγών αυτοκινήτων και χρησιμοποιούσε το όχημα, που ήταν κατάλληλο διασκευασμένο, για την εκπαίδευση υποψηφίων οδηγών. Το αυτοκίνητο ήταν εργοστασίου ΤΟΥΟΤΑ, τύπου STARLET, 1290 κ.ε., 9 ίππων, μοντέλο 1980 (ημερομηνία πρώτης αδείας 811981) και η ενάγουσα το κατείχε από το έτος 1997. Κατά την εκτίμηση του μάρτυρα συζύγου της η αξία του κατά τον χρόνο του ατυχήματος ανερχόταν σε 1.500.000 δρχ. Αντίθετα, ο Β.Τ. που διενήργησε πραγματογνωμοσύνη κατ' εντολή της ασφαλιστικής εταιρείας, υπολογίζει την αξία του σε 400.000 δρχ. Το Δικαστήριο λαμβάνοντας κυρίως υπόψη τα παραπάνω αποδεικτικά στοιχεία σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το όχημα ήταν ειδικά διαμορφωμένο και χρησιμοποιείτο για την εκπαίδευση υποψηφίων οδηγών, εκτιμά την αξία του κατά τον κρίσιμο χρόνο σε 600.000 δρχ. Το πρωτόδικο Δικαστήριο κατά το μέρος που έκρινε ότι η αποζημίωση της ενάγουσας λόγω καταστροφής του οχήματος της υπολογίζεται με βάση την αξία αυτού και όχι τη δαπάνη που απαιτείται για την απόκτηση καινουργούς αυτοκινήτου κατάλληλου για την ίδια με το καταστραφέν χρήση, ορθώς εφάρμοσε τον νόμο και ο μοναδικός λόγος της εφέσεως κατά το δεύτερο σκέλος του με το οποίο οι εναγόμενοι ισχυρίζονται ότι αποδοτέα ζημία αποτελεί και η διαφορά μεταξύ της αξίας του οχήματος κατά τον χρόνο του ατυχήματος και της αξίας του οχήματος που αναγκάσθηκε να αγοράσει, δεν είναι βάσιμος.

1107/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Κουρής, Παύλος Αναγνωστόπουλος**).

Καταδολίευση δανειστών (939 Α.Κ.) μετά την τροποποίηση με το ν. 2298/1995. Ο

τρίτος που απόκτησε το δικαίωμα από τον καθού η εκτέλεση με απαλλοτρίωση που διαρρήχθηκε ως καταδολιευτική κατά το άρθρο 939 Α.Κ. δεν μπορεί να αντιτάξει το δικαίωμα αυτό κατά του επισπεύδοντος που πέτυχε τη διάρρηξη ούτε κατά του υπερθεματιστή και των διαδόχων του. Άρα με την τροποποίηση αυτή δεν υπάρχει περιθώριο αναμεταβίβασης του απαλλοτριωθέντος στον οφειλέτη. Συνεπώς η αγωγή αυτή στρέφεται κατά του τρίτου. Αίτημα της σχετικής αγωγής. Περιστατικά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 939, 941, 942, 943 ΑΚ οι δανειστές έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν κατά τους όρους που τάσσουν τα άρθρα αυτά, τη διάρρηξη κάθε απαλλοτρίωσης που έγινε από τον οφειλέτη προς βλάβη τους, εφόσον η υπόλοιπη περιουσία δεν αρκεί για την ικανοποίηση τους. Αποτέλεσμα της διάρρηξης είναι ότι ο τρίτος έχει την υποχρέωση να αποκαταστήσει τα πράγματα στην κατάσταση που ήταν. Κατά τη γνώμη που επικρατεί στη νομολογία αλλά και σε μέρος της θεωρίας η διάρρηξη έχει ενοχική μόνον ενέργεια, απαγγέλλεται με δικαστική απόφαση και συνεπάγεται τη γέννηση ενοχικής υποχρέωσης του τρίτου να αναμεταβιβάσει είτε εκουσίως είτε με βάση δικαστική απόφαση, κατ' άρθρο 949 ΚΠολΔ, στον οφειλέτη το αντικείμενο της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης, οπότε και θα μπορεί να επισπεύσει ο δανειστής αναγκαστική εκτέλεση στο αντικείμενο αυτό. Με το νόμο όμως 2298/1995, που ισχύει από 4495, εισήχθησαν στο κεφάλαιο της αναγκαστικής εκτέλεσης του ΚΠολΔ, νέες διατάξεις, που αφορούν άμεσα τα αποτελέσματα της διαρρήξεως της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης και διαφοροποιούν τη ρύθμιση, που ίσχυε μέχρι τότε, με βάση τις παραπάνω διατάξεις του ΑΚ, ως προς τα αποτελέσματα της διάρρηξης της απαλλοτρίωσης. Ειδικότερα κατά τη διάταξη της παρ 3 του άρθρου 936 ΚΠολΔ, που προστέθηκε με το άρθρο 4 παρ 2 του Ν 2298/95 ο τρίτος που απέκτησε το δικαίωμα από τον καθ' ου η εκτέλεση με απαλλοτρίωση, που διαρρήχθηκε ως καταδολιευτική κατά τα άρθρα 939 επ ΑΚ, δεν μπορεί να αντιτάξει το δικαίωμα αυτό κατά του επισπεύδοντος, που πέτυχε τη διάρρηξη ούτε κατά του υπερθεματιστή και των διαδόχων του. Περαιτέρω κατά τη διάταξη του άρθρου 992 παρ 1 ΚΠολΔ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ 19 του παραπάνω νόμου, μπορεί να γίνει κατάσχεση ακινήτου, που ανήκει στην κυριότητα οφειλέτη ή εμπράγματο δικαίωμα του οφειλέτη σε ακίνητο. Ακίνητο δε που έχει μεταβιβασθεί από τον οφειλέτη σε τρίτο, κατάσχεται στην περιουσία του οφειλέτη από το δανειστή, που πέτυχε τη διάρρηξη της μεταβίβασης αυτής ως καταδολιευτικής, κατά τα άρθρα 939 επ ΑΚ, αφότου η απόφαση, που απαγγέλλει τη διάρρηξη σημειωθεί στο περιθώριο της μεταγραφής της απαλλοτριωτικής πράξης. Με βάση τα δεδομένα αυτά το σχετικό δικαίωμα του δανειστή, που ασκεί την παυλιανή αγωγή, δεν αποτελεί πλέον αξίωση, παρά διαπλαστικό δικαίωμα, που ασκείται με αυτήν και απαγγέλλεται με δικαστική απόφαση. Η απόφαση αυτή, μετά την τελεσιδικία της, διαπλάσσει τη νομική κατάσταση της μη αντιταξιμότητας της απαλλοτριωτικής δικαιοπραξίας έναντι του δανειστή από μέρους του τρίτου, προς τον οποίο ο οφειλέτης μεταβίβασε καταδολιευτικώς το περιουσιακό του στοιχείο. Έναντι του δανειστή η καταδολιευτική δικαιοπραξία θεωρείται

ανύπαρκτη. Δικαιούται συνεπώς αυτός να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση, επιλαμβανόμενος του απαλλοτριωθέντος στα χέρια του τρίτου, σαν να εξακολουθεί να ανήκει στην περιουσία του οφειλέτη. Επομένως, με το νέο νομικό καθεστώς, δεν υπάρχει περιθώριο αναμεταβίβασης του απαλλοτριωθέντος στον οφειλέτη, ώστε ο δανειστής να αποκτήσει την έννομη δυνατότητα να το κατάσχει στα χέρια του (οφειλέτη). Το έννομο αποτέλεσμα της νέας ρύθμισης είναι ότι η παυλιανή αγωγή στρέφεται μόνον κατά του τρίτου και όχι και κατά του οφειλέτη, όπως προηγουμένως, αφού ο τρίτος είναι πλέον ο κύριος του πράγματος, στο οποίο επιδιώκεται να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση ο δανειστής. Ο οφειλέτης και ο τρίτος δεν καθίστανται συνοφειλέτες εις ολόκληρον για τα χρέη του οφειλέτη, απλώς είναι δυνατή η προσεπίκληση του τελευταίου από τον τρίτο, ως δικονομικού εγγυητή του, ή η πρόσθετη παρέμβαση του οφειλέτη υπέρ του εναγομένου τρίτου. Εξάλλου το αίτημα της σχετικής αγωγής είναι πλέον η απαγγελία της διαρρήξεως της προσβαλλομένης απαλλοτριώσεως υπέρ του ενάγοντος δανειστή και όχι αναμεταβίβαση του απαλλοτριωθέντος πράγματος από τον τρίτο στον οφειλέτη. Περαιτέρω η απαίτηση εκείνου που επιδιώκει τη διάρρηξη της απαλλοτριωτικής δικαιοπραξίας δανειστή πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης, δηλαδή να έχουν συντελεσθεί τα παραγωγικά της γεγονότα και να είναι ληξιπρόθεσμα κατά την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο της σχετικής αγωγής, χωρίς να απαιτείται να έχει βεβαιωθεί δικαστικά (η απαίτηση) ούτε να έχει εξοπλισθεί με εκτελεστό τίτλο (βλ σχ Ολ ΑΠ 709/74, ΝοΒ 23, 300, ΑΠ 1297/90 Δνη 32, 1215, ΑΠ 343/90 Δνη 38, 100, ΑΠ 88/1998 Δνη 39, 843, ΑΠ 101/90 ΝοΒ 39, 63, ΕφΑθ 9585/98 Δνη 40, 649, ΕφΑθ 518/00 Δνη 41, 1413, ΕφΑθ 6572/97 Δνη 39, 1631, ΕφΑθ 5639/1998 Δνη 40, 1157, ΕφΠειρ 1453/95 Δνη 38, 681, Ματθίας Δνη 30, 1278, Δνη 36, 1453, Π. Κορνηλάκης: Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, εκδ. .2002 σελ. 736 επ, Δ. Κλαβανίδου: Η καταδολίευση δανειστών μετά το Ν. 2298/95 Δ/νη 36, 1468 επ). Εξάλλου σύμφωνα με το άρθρο 522 ΚΠολΔ λόγω του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της έφεσης, η υπόθεση μεταβιβάζεται στα όρια που καθορίζονται από αυτήν στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, το οποίο έχει σε σχέση με την αγωγή την ίδια εξουσία, που είχε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και μπορεί σε περίπτωση, που ο εκκαλών παραπονείται για την κατ' ουσίαν απόρριψη της αγωγής του, να τη θεωρήσει μη νόμιμη, αόριστη ή απαράδεκτη και μάλιστα κατ' αυτεπάγγελτη έρευνα, επειδή δεν επιτρέπεται κατ' άρθρο 534 ΚΠολΔ αντικατάσταση της αιτιολογίας, που οδηγεί σε διάφορο προς το αποτέλεσμα διατακτικό, εξαφανίζεται η εκκαλουμένη απόφαση και απορρίπτεται η αγωγή για έναν από τους παραπάνω τυπικούς λόγους, αφού μια τέτοια απόφαση είναι επωφελέστερη για τον εκκαλούντα από την εκκαλουμένη (βλ σχ ΑΠ 8/1987 Δνη 29, 112, ΕφΑθ 2620/1995 Γ403 96, 636, ΕφΘεσ 777/90 Αρμ 90, 591, Σαμουήλ: Η έφεση Δ' εκδ. παρ 854 επ). Τέλος από τις διατάξεις των άρθρων 68, 73 ΚΠολΔ προκύπτει ότι για την παροχή έννομης προστασίας απαιτείται η συνδρομή της νομιμοποίησης του ενάγοντος ή του εναγομένου και του εννόμου συμφέροντος. Η νομιμοποίηση αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση και πρέπει να υπάρχει κατά την έναρξη της δίκης δηλαδή την πρώτη στο ακροατήριο

συζήτηση και σε όλη τη διάρκεια αυτής, προκειμένου να είναι δυνατή η έκδοση αποφάσεως από το δικαστήριο, η δε έλλειψη αυτής, που ερευνάται αυτεπάγγελτα, συνεπάγεται την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης (βλ σχ ΑΠ 13/1987 Δνη 29, 114, ΕφΑθ 2685/1998 Δνη 39, 919, ΕφΑθ 318/1998 Δνη 39, 919). Στην παρούσα υπόθεση οι ενάγοντες στρέφουν την αγωγή τους, την οποία άσκησαν την 15101997, δηλαδή μετά την ισχύ του Ν 2298/1995 και κατά του Ι.Σ., οφειλέτη της ένδικης αξίωσης τους περί αποζημιώσεως, ενώ παθητικά νομιμοποιείται, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, μόνον η δεύτερη εναγομένη ως τρίτη και κυρία πλέον του ακινήτου, στο οποίο οι ίδιοι (ενάγοντες) επιδιώκουν να επισπεύσουν αναγκαστική εκτέλεση. Συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε ως παραδεκτή την αγωγή και κατά το μέρος που αυτή στρέφεται κατά του πρώτου των εναγομένων και την απέρριψε ως κατ' ουσίαν αβάσιμη, έσφαλε και πρέπει κατά παραδοχή της εφέσεως και χωρίς ειδικό προς τούτο παράπονο, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ίδια νομική σκέψη, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση κατά το μέρος που απορρίφθηκε κατ' ουσίαν η αγωγή ως προς τον πρώτο των εναγομένων και αφού κρατηθεί η υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου για ουσιαστική εκδίκαση (άρθρα 535 παρ 1 ΚΠολΔ), να απορριφθεί ως απαράδεκτη η αγωγή ως προς αυτόν.

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικό περιστατικά: Στις 661996 από υπαιτιότητα του Ι.Σ., πατέρα της εναγομένης, προκλήθηκε σε βάρος του τότε ανηλίκου εκκαλουντος, που διήγε το 16° έτος της ηλικίας του, βαριά σωματική βλάβη. Ειδικότερα ο προαναφερόμενος χτύπησε με ξύλο τον ανήλικο, με αποτέλεσμα να τον τραυματίσει στο δεξιό οφθαλμό του και να υποστεί βαρύ τραύμα του βολβού με ρήξη κερατοειδούς. Συνέπεια της πράξης αυτής του παραπάνω Ι.Σ. ήταν η οριστική απώλεια της όρασης του ανηλίκου από το δεξιό οφθαλμό του. Αμέσως, μετά τον τραυματισμό του ο ανήλικος νοσηλεύθηκε στο ΓΠΝ Πατρών «Ο Άγιος Ανδρέας», όπου υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση, και ακολούθως στο «NESTERN EYE HOSPITAL», εξειδικευμένο για προβλήματα όρασης νοσοκομείο του Λονδίνου, καθώς και σε αντίστοιχο νοσοκομείο της Μόσχας, η όλη δε νοσηλεία του διήρκεσε μέχρι τις αρχές του 1997. Ακολούθως και μέχρι τον Απρίλιο του 1997 οι γονείς του ανηλίκου ενημέρωσαν τον παραπάνω Ι.Σ., για τις αξιώσεις που διατηρούσαν σε βάρος του για λογαριασμό του τέκνου τους, ως ασκούντες τη γονική του μέριμνα, από την προαναφερόμενη παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά του, που ανήρχοντο στο ποσόν των 150.000.000 δρχ, στο οποίο περιλαμβανόταν τόσον η θετική ζημία του για τις δαπάνες νοσηλείας του, όσον και η χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ηθικής του βλάβης, καθώς και αποζημίωση λόγω της αναπηρίας του, που κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, θα επηρεάζει την επαγγελματική, οικονομική και κοινωνική του εξέλιξη (αρθρ. 931 ΑΚ). Την 762996 ο πατέρας του ανηλίκου παθόντος, υπέβαλε μήνυση σε βάρος του προαναφερόμενου Ι.Σ. για λογαριασμό του τελευταίου και έτσι ασκήθηκε ποινική δίωξη σε βάρος του για την πράξη της βαριάς σωματικής βλάβης, για την οποία και απολογήθηκε, στα πλαίσια της προανάκρισης που διενεργήθηκε, την

761996, παραπέμφθηκε δε για να δικαστεί ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Καλαβρύτων την 651997. Ο ίδιος την 251997 με βάση το 10082/1997 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Ακράτας Κ.Π., που μεταγράφηκε νόμιμα, μεταβίβασε την κυριότητα λόγω γονικής παροχής στην εναγομένη, θυγατέρα του, ενός οικοπέδου επιφάνειας 1.555,30 τμ, που βρίσκεται στην κτηματική περιφέρεια του Δήμου Ακράτας και στη θέση «Φούρνοι», του οποίου η αξία κατά την εκτίμηση της αρμόδιας ΔΟΥ, ανήλθε στο ποσόν των 12.183.000 δρχ. Οι γονείς του ανηλίκου παθόντος, μετά την άρνηση του προαναφερόμενου Ι.Σ. να ικανοποιήσει τις αξιώσεις του τελευταίου, άσκησαν ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Καλαβρύτων αγωγή αποζημιώσεως, με την οποία ζητούσαν να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του να τους καταβάλει το ποσόν των 155.000.000 δρχ για λογαριασμό του ανηλίκου, λόγω της παραπάνω αδικοπραξίας. Επί της αγωγής εκδόθηκε η 83/2000 οριστική απόφαση του ίδιου δικαστηρίου, που δέχθηκε κατά ένα μέρος την αγωγή και επιδίκασε στον τότε ανήλικο εκκαλούντα το ποσόν των 40.810.600 δρχ. Η απόφαση αυτή κατέστη τελεσίδικη μετά την απόρριψη της εφέσεως, που άσκησε κατ' αυτής ο προαναφερόμενος Ι.Σ. με την 844/02 απόφαση του δικαστηρίου τούτου. Ο ίδιος καταδικάσθηκε τελεσίδικα με την 17551756/1999 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πατρών, σε ποινή φυλάκισης 14 μηνών για τη βαριά σωματική βλάβη που προκάλεσε στον εκκαλούντα. Μετά από αίτηση του ο τελευταίος και με βάση την παραπάνω τελεσίδικη απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Καλαβρύτων, ζήτησε την έκδοση διαταγής πληρωμής, ενόψει του ότι η περί αποζημιώσεως αγωγή του είχε αναγνωριστικό χαρακτήρα και πράγματι εκδόθηκε η 1/03 διαταγή πληρωμής του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καλαβρύτων, με την οποία υποχρεώθηκε ο Ι.Σ. να του καταβάλει το ποσόν των 40.810.600 δρχ, με τους νόμιμους τόκους από την επομένη της επιδόσεως της αγωγής, που ανήλθαν στο ποσόν των 36.789.414 δρχ. και συνολικά να του καταβάλει το ποσόν των 79.107.535 δρχ. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο παραπάνω οφειλέτης κατά το χρόνο της μεταβίβασης του προαναφερόμενου ακινήτου του στην εναγομένη · θυγατέρα του είχε στην κυριότητα του τα ακόλουθα ακίνητα: 1) …, 2)…., 3)… 4) ….. επιφάνειας 300 τμ, στη θέση «Τιμοθέου» της κτηματικής περιφέρειας του παραπάνω Δήμου, που είχε επίσης κατάσχει ο εκκαλών και εκπλειστηριάσθηκε στον ίδιο πλειστηριασμό αντί ποσού 755 ευρώ. Όλα τα προαναφερόμενα ακίνητα κατακυρώθηκαν στην εναγομένη θυγατέρα του οφειλέτη Ι.Σ., που υπερθεμάτισε στον πλειστηριασμό. Επίσης ο τελευταίος είχε στην κυριότητα του: 1) …., 2) …., 3) …, 4) ένα διαμέρισμα επιφάνειας 52 τμ, που βρίσκεται στην οδό Ηλιάδος αρ 13 στο Παγκράτι της Αθήνας, από τον πλειστηριασμό του οποίου θα επιτευχθεί πλειστηριασμό όχι μεγαλύτερο των 13.500 ευρώ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το τελευταίο αυτό ακίνητο ήδη ο παραπάνω οφειλέτης Ι.Σ. μεταβίβασε κατά κυριότητα με βάση το 2673/6203 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο σε τρίτον και εκκρεμεί ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή του εκκαλούντος, για τη διάρρηξη της μεταβίβασης αυτής, ως καταδολιευτικής. Έτσι η υπόλοιπη περιουσία του ίδιου οφειλέτη κατά το χρόνο της ένδικης απαλλοτρίωσης, η

οποία απέμενε μετά από αυτήν, ανήρχετο στο ποσόν των 28.783 ευρώ ή 9.807.807 δρχ. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο τελευταίος κατά το χρόνο της ένδικης απαλλοτρίωσης δηλαδή την 251997, γνώριζε την ύπαρξη αξίωσης αποζημιώσεως που διατηρούσε σε βάρος του ο ανήλικος τότε εκκαλών, η οποία ήταν ληξιπρόθεσμη, καθ' όσον η βαριά σωματική βλάβη, που προκάλεσε στον τελευταίο γεγονός που δεν αρνήθηκε κατά την προανακριτική του απολογία την 761996 και οι συνέπειες της αναπηρίας που επήλθε στον ίδιο (ανήλικο) αλλά και οι δαπάνες νοσηλείας του ήταν γνωστές σ' αυτόν από τις αρχές του 1997, που ολοκληρώθηκαν και ενημερώθηκε προς τούτο από τους γονείς του ανηλίκου. Θα πρέπει να σημειωθεί, σύμφωνα και με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, ότι η αξίωση αποζημιώσεως του εκκαλούντος, δεν ήταν αναγκαίο να έχει βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ούτε να έχει εξοπλισθεί με εκτελεστό τίτλο. Η μεταβίβαση του ένδικου ακινήτου προς την εναγομένη θυγατέρα του, έγινε με πρόθεση βλάβης του εκκαλούντος δανειστή, αφού γνώριζε (ο παραπάνω οφειλέτης), ότι με την απαλλοτρίωση αυτού, η υπόλοιπη περιουσία του δεν επαρκούσε για την ικανοποίηση της απαίτησης του τελευταίου, η οποία ενδεχομένως κατά την ενημέρωση του από τους γονείς του ανηλίκου να ήταν διογκωμένη, ενόψει του ότι ζητούσαν το ποσόν των 155.000.000 δρχ, οπωσδήποτε όμως, λόγω της βαρύτατης αναπηρίας που προκάλεσε, υπερέβαινε την αξία της συνολικής του περιουσίας. Για την εναγομένη, θυγατέρα του οφειλέτη, λειτουργεί το τεκμήριο της γνώσης της απαλλοτρίωσης από τον τελευταίο με σκοπό τη βλάβη του δανειστή του εκκαλούντος (αρθρ. 941 εδ. β'ΑΚ), ενόψει του ότι δεν παρήλθε χρόνος από την απαλλοτρίωση μέχρι την άσκηση της υπό κρίσιν αγωγής, η ίδια δε δεν ισχυρίζεται ότι η παροχή που έγινε προς αυτήν για οικονομική αυτοτέλεια και οικογενειακή αποκατάσταση υπερβαίνει το επιβαλλόμενο, από τις περιστάσεις μέτρο και ως προς αυτό αποτελεί δωρεά. Με βάση τα δεδομένα αυτά η ένδικη απαλλοτρίωση έγινε προς καταδολίευση του ενάγοντος, αφού αποδείχθηκε η ληξιπρόθεσμη αξίωση αποζημιώσεως του πριν από αυτήν (απαλλοτρίωση) κατά του οφειλέτη Ι.Σ., την οποία ο ίδιος γνώριζε, ότι η απαλλοτρίωση έγινε με σκοπό βλάβης του δανειστή (εκκαλούντος), η δε υπόλοιπη περιουσία του τελευταίου (οφειλέτη) δεν επαρκούσε για την ικανοποίηση του δανειστή, τεκμαίρεται δε η γνώση της εναγομένης θυγατέρας του οφειλέτη, ότι η απαλλοτρίωση έγινε με σκοπό τη βλάβη του δανειστή, πρέπει η αγωγή να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη. Συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που την απέρριψε κατ' ουσίαν, έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων όπως βάσιμα παραπονείται με την έφεση ο εκκαλών. Επομένως πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση ως κατ' ουσίαν βάσιμη και σ' ότι αφορά τη δεύτερη των εναγομένων, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση και αφού κρατηθεί η υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου για ουσιαστική εκδίκαση (όρθρο 535 παρ 1 ΚΠολΔ), που δικάζει την από 15101997 αγωγή, πρέπει να απορριφθεί ως μη νόμιμο το αίτημά της για την αναμεταβίβαση της κυριότητας του μεταβιβασθέντος λόγω γονικής παροχής από τη δεύτερη των εναγομένων στον πρώτο τούτων και κατά τα λοιπά να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη.

1110/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Άννα Μαρινάκη, Γεώργιος Λαμπρόπουλος**).

Αναπηρία ή παραμόρφωση (931 Α.Κ.). Έννοια των όρων αυτών. Αρκεί απλή δυνατότητα της δυσμενούς αναπηρίας ή παραμόρφωσης και όχι βεβαιότητα. Η επιδίκαση της αποζημίωσης αυτής δεν προϋποθέτει πάντοτε επιδίκαση αποζημίωσης του άρθρου 929 Α.Κ. Στοιχεία της σχετικής αγωγής. Γονείς που διατρέφουν και εξυπηρετούν τον παθόντα. Δικαιούνται να εγείρουν αγωγή κατά του υπευθύνου για τις δαπάνες διατροφής και περιποίησης (930.3 Α.Κ.). Περιστατικά για αναπηρία και παραμόρφωση σε ανήλικο παθόντα. Αυτοκινητικό ατύχημα. Ευθύνη κυρίου και κατόχου του αυτοκινήτου. Παραχώρηση του ζημιογόνου αυτοκινήτου. Περιστατικά. Ευθύνη κυρίου και κατόχου του αυτοκινήτου. Ευθύνη για τη ζημία και δεν αρκεί η παραχώρηση του αυτοκινήτου από τον κύριο αφού είναι και κάτοχος.

Κατά το άρθρο 931 Α.Κ., όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 8 του ν. 1329/1983, «η αναπηρία ή η παραμόρφωση που προξενήθηκε στον παθόντα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης, αν επιδρά στο μέλλον του». Ως «αναπηρία» θεωρείται κάποια έλλειψη της σωματικής, νοητικής ή ψυχικής ακεραιότητας του προσώπου, ενώ ως «παραμόρφωση» νοείται κάθε ουσιώδης αλλοίωση της εξωτερικής εμφανίσεως του προσώπου, η οποία καθορίζεται όχι αναγκαίως κατά τις απόψεις της ιατρικής, αλλά κατά τις αντιλήψεις της ζωής. Περαιτέρω ως «μέλλον» νοείται η επαγγελματική, οικονομική και κοινωνική εξέλιξη του προσώπου. Δεν απαιτείται βεβαιότητα δυσμενούς επιρροής της αναπηρίας ή παραμορφώσεως στο μέλλον του προσώπου. Αρκεί και απλή δυνατότητα κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων. Στον επαγγελματικό οικονομικό τομέα η αναπηρία ή παραμόρφωση του ανθρώπου, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, αποτελεί αρνητικό στοιχείο στα πλαίσια του ανταγωνισμού και της οικονομικής εξελίξεως και παραγωγής του. Οι δυσμενείς συνέπειες είναι περισσότερο έντονες σε περιόδους οικονομικών δυσχερειών και στενότητας στην αγορά εργασίας. Οι βαρυνόμενοι με αναπηρία ή παραμόρφωση μειονεκτούν και κινδυνεύουν να βρεθούν εκτός εργασίας έναντι των υγιών συναδέλφων τους. Η διάταξη του άρθρου 931 Α.Κ., σύμφωνα με τη γραμματική της διατύπωση (…… .λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης...), αλλά και τη συστηματική της θέση (μετά τη διάταξη του άρθρου 929 Α.Κ. που προβλέπει αποζημίωση σε περίπτωση βλάβης της υγείας ή του σώματος και πριν από το άρθρο 932 Α.Κ. που προβλέπει χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης σε περίπτωση αδικοπραξίας, από την οποία προκαλείται βλάβη της υγείας του προσώπου), προϋποθέτει καταρχήν αποζημίωση που επιδικάζεται στον παθόντα κατά την Α.Κ. 929, η οποία επαυξάνεται με τη συνδρομή των όρων της Α.Κ. 931. Τούτο όμως δεν είναι πάντοτε αναγκαίο κατά νόμο. Η Α Κ 931 αναφέρεται στη συνήθη περίπτωση, στην οποία προβάλλεται αξίωση

αποζημιώσεως διαφυγόντων εισοδημάτων με βάση την Α.Κ. 929. Εφαρμόζεται όμως και όταν λείπει προβολή τέτοιας αξιώσεως, όπως συμβαίνει επί προσώπων που όταν υφίστανται την αναπηρία ή παραμόρφωση είναι σε τέτοια ηλικία ή συντρέχουν άλλες περιστάσεις που καθιστούν δυσχερή ή ενίοτε αδύνατη την προβολή αξιώσεως διαφυγόντων εισοδημάτων με βάση την Α.Κ. 929. Αλλά και στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το άρθρο 931. Αντίθετη άποψη πέρα του ότι θα αντέκειτο στο σκοπό της διατάξεως, θα περιόριζε κατά πολύ το πεδίο εφαρμογής της, αφού θα εξαιρούσε απ' αυτή μια σημαντική κατηγορία προσώπων (ιδίως ανηλίκων) που είναι άξια προστασίας, για τα οποία συνήθως δεν είναι δυνατό να διατυπωθεί κατά τρόπο ορισμένο, αλλά και με πρόβλεψη ουσιαστικής ευδοκιμήσεως κονδύλιο αποζημιώσεως με βάση την Α.Κ. 929. Στην περίπτωση αυτή το άρθρο 931 Α.Κ. αποτελεί το θεμέλιο για αυτοτελή αξίωση προς αποκατάσταση μελλοντικής, αλλά μη δυναμένης επακριβώς να προσδιορισθεί, περιουσιακής ζημίας, γιατί η αναπηρία ή παραμόρφωση θα προκαλέσει στο μέλλον βάσιμες δυσχέρειες στην επαγγελματική οικονομική πρόοδο του. Για την πληρότητα του δικογράφου της αγωγής, με την οποία επιδιώκεται αποζημίωση με βάση την Α.Κ. 931, πρέπει ν' αναφέρεται σ' αυτή κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, ότι η αποζημίωση που επιδιώκεται είναι συνέπεια όχι απλώς της ανικανότητας για εργασία και απόκτησης απ' αυτή εισοδημάτων, εφόσον η αποκατάσταση της ζημίας αυτής επιδιώκεται μέσω της Α.Κ. 929, αλλά ειδικά συνέπεια της αναπηρίας ή παραμορφώσεως. Πρέπει δηλαδή να εκτίθενται συγκεκριμένα στοιχεία που συγκροτούν την έννοια της αναπηρίας ή της παραμορφώσεως, ο τρόπος με τον οποίο τέτοια συνέπεια αποκλείει ή περιορίζει την επαγγελματική, οικονομική ή κοινωνική εξέλιξη του παθόντος, καθώς και ποια και πόση είναι η ζημία που παθαίνει αυτός εξαιτίας της αναπηρίας ή παραμορφώσεως του (ΑΠ. 1599/2002 Ελλ.Δνη 44.416, ΑΠ. 1582/2001 ΝοΒ 50.1662, Εφ.ΑΘ. 7648/2002 Ελλ.Δνη 44.799). Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 930 παρ. 3 του Α.Κ. «η αξίωση αποζημιώσεως δεν αποκλείεται από το λόγο ότι κάποιος άλλος έχει την υποχρέωση να αποζημιώσει ή να διατρέφει αυτόν που αδικήθηκε». Η διάταξη αυτή αποτελεί εκδήλωση της νομοθετικής βουλήσεως να μην αποβεί προς όφελος του ζημιώσαντος το γεγονός ότι κάποιος άλλος υποχρεούται εκ του νόμου ή εξ άλλου λόγου να διατρέφει αυτόν που αδικήθηκε. Έτσι θεωρήθηκε προτιμότερη από το νομοθέτη η αθροιστική απόλαυση από το ζημιωθέντα τόσο της αποζημιώσεως από τον ευθυνόμενο εξ αδικοπραξίας όσο και της εκ του νόμου διατροφής. Η σωρευτική αυτή απόλαυση και των δύο παροχών δεν ισχύει στην περίπτωση που δυνάμει ειδικής νομοθετικής ρυθμίσεως, όπως συμβαίνει με το άρθρο 18 ν. 1654/1986 επί ΙΚΑ, η αξίωση αποζημιώσεως του παθόντος κατά του υπόχρεου μεταβιβάζεται εκ του νόμου στον τρίτον, ο οποίος είτε κατέβαλε είτε υποχρεούται να καταβάλει παροχές στον παθόντα προς κάλυψη της εξ αδικοπραξίας ζημίας του. Τέτοιος τρίτος κατά την έννοια της άνω διατάξεως δύνανται να είναι είτε αμφότεροι είτε ένας μόνο από τους γονείς του τραυματισθέντος, οι οποίοι στα πλαίσια της υποχρεώσεως τους να παρέχουν διατροφή στο τέκνο τους (ανήλικο ή ενήλικο κατά περίπτωση) υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 1485 επ. Α.Κ.

Συνεπώς, ο τραυματισθείς από αδικοπραξία τρίτου, ο οποίος δέχεται τις αυξημένες περιποιήσεις και φροντίδες των γονέων του για την αποκατάσταση της υγείας του, δικαιούται ν' απαιτήσει από τον υπόχρεο ως αποζημίωση τουλάχιστον το ποσό που θα ήταν, υποχρεωμένος να καταβάλει σε τρίτον που για το σκοπό αυτό θα προσελάμβανε, έστω και αν στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν καταβάλει κανένα τέτοιο ποσό στους γονείς του, οι οποίοι με υπερένταση ενίοτε των προσπαθειών τους και σε βάρος άλλων απασχολήσεων τους ασχολούνται πλέον με το τραυματισμένο τέκνο τους (ΑΠ. 371/2001 ΝοΒ 50.347, Εφ,ΑΘ. 7007/2003 Ελλ.Δνη 45.833, Εφ.ΑΘ. 1425/1999 Επ.Συγκ.Δ. 2001 σελ. 284). Στην προκειμένη υπόθεση, οι ενάγοντες στο δικόγραφο της αγωγής τους αναφέρουν, εκτός άλλων, επί λέξει τα εξής: α) «Επειδή η παθούσα κόρη μας, ηλικίας κατά τον χρόνο του ατυχήματος 12 ετών, συνεπεία του τραυματισμού της από το τροχαίο ατύχημα αυτό πάσχει από βαριά αναπηρία (σπαστική τετραπάρεση). Έχει σημαντικές παραλύσεις στα κάτω άκρα …… Παρουσιάζει μεγάλη έκπτωση των γνωστικών λειτουργιών ... Η αναπηρία της αυτή, η οποία θα είναι μόνιμη, είναι προφανές ότι θα ασκήσει επίδραση στην μελλοντική της εξέλιξη και ειδικότερα θα της στερήσει την δυνατότητα να σπουδάσει και να ζήσει όπως ένας φυσιολογικός άνθρωπος, δηλαδή θα επιδράσει στην μείωση της προσωπικότητάς της, στην απώλεια της ελπίδας της για δημιουργία δικής της οικογένειας, στην άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος, ως και στην έλλειψη κοινωνικών συναναστροφών και στην εν γένει κοινωνική και επαγγελματική της εξέλιξη. Για την αντιμετώπιση όλων αυτών των δυσμενών επιπτώσεων πρέπει να επιδικασθεί κατ' άρθρον 931 Α.Κ. αποζημίωση για την ως άνω αιτία ύψους 50.000.000 δρχ. ή 146.735,14 ευρώ» και β) «Επειδή η ανάπηρη ως άνω κόρη μας δεν μπορεί να αυτοεξυπηρετηθεί ολόκληρο το 24ωρο την φροντίζει η μητέρα της, β' από μας. Την παροχή των υπηρεσιών αυτών που θα προσέφερε τρίτο πρόσωπο έναντι αμοιβής, ανέλαβε να προσφέρει και τις προσφέρει η β' από εμάς, αναπληρώνουσα με υπερένταση των προσωπικών της δυνάμεων τις εν λόγω υπηρεσίες. Επομένως, σύμφωνα με την κανονιστική έννοια της ζημίας…. δικαιούται η εκπροσωπούμενη από μας κόρη μας να λάβει παν ό,τι αυτή θα κατέβαλε σε τρίτο πρόσωπο για το χρονικό διάστημα από 1.3.2000 και μέχρι 1.3.2004….Το ποσό που θα κατέβαλε η εκπροσωπούμενη από μας κόρη μας σε τρίτο πρόσωπο για να την περιποιηθεί ανέρχεται σε 300.000 δρχ. τον μήνα και συνολικά για το χρονικό διάστημα από 1.3.2000 έως 1.3.2004 (48 μήνες) 14.400.000 δρχ. ή 42.259,72 ευρώ». Με βάση τα ανωτέρω, τα κονδύλια αποζημιώσεως της αγωγής βάσει του άρθρου 931 Α.Κ. και για απασχόληση της μητέρας της ανήλικης ως νοσοκόμας αυτής είναι ορισμένα και νόμιμα. Επομένως, εφόσον η εκκαλουμένη απόφαση έκρινε την αγωγή ορισμένη και νόμιμη κατά τα ως άνω κονδύλια αποζημιώσεως, δεν έσφαλε, γι' αυτό και τα αντιθέτως υποστηριζόμενα με τους σχετικούς λόγους των εφέσεων των εναγομένων κρίνονται απορριπτέα ως κατ' ουσίαν αβάσιμα.

…….. Η ευθύνη του ιδιοκτήτη του ζημιογόνου αυτοκινήτου θεμελιώνεται ανεξάρτητα από το αν αυτός κατά το χρόνο του ατυχήματος είναι οδηγός ή κάτοχος τούτου. Όμως ο νόμος, για να μετριάσει την αυστηρότητα της

αντικειμενικής ευθύνης του ιδιοκτήτη, ο οποίος δεν είναι κάτοχος ή οδηγός, με την άνω διάταξη του άρθρου 4 του ν. ΓΠΝ/1911 περιορίζει ποσοτικά την ευθύνη του μέχρι την αξία του ζημιογόνου αυτοκινήτου κατά τον αμέσως πριν από το ατύχημα χρόνο, παρέχεται δε σ' αυτόν από το νόμο και η διαζευκτική ευχέρεια, κατά την κρίση του δικαστηρίου, να απαλλαγεί από κάθε ευθύνη παραχωρώντας στο ζημιωθέν πρόσωπο αυτό τούτο το ζημιογόνο αυτοκίνητο. Ο περιορισμός όμως αυτός της ευθύνης του ιδιοκτήτη γίνεται με τη μορφή ενστάσεως και με τις έγγραφες προτάσεις, τις οποίες ο εναγόμενος ιδιοκτήτης καταθέτει έγκαιρα κατά την πρώτη συζήτηση της υποθέσεως στον πρώτο βαθμό (άρθρο 269 Κ,Πολ.Δικ.) (ΑΠ. 447/2000 Ελλ.Δνη 41.1309). Προσέτι, από τις ίδιες πιο πάνω διατάξεις (αρθρ. 2 παρ. 2 και 4 ν. ΓΠΝ/1911), ενόψει και του σκοπού του νόμου που απέβλεψε στην αυξημένη και αντικειμενική ευθύνη του κατέχοντος αυτοκίνητο, ως τίμημα αυτού για την έναντι των κινδύνων από τη του απόλαυση των ωφελειών του αυτοκινήτου, προκύπτει, ότι ως κάτοχος του αυτοκινήτου δεν θεωρείται μόνο ο κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα κάτοχος, δηλαδή εκείνος που ασκεί απλώς την επ' αυτού φυσική εξουσία (αρθρ. 974 Α.Κ.), αλλά και εκείνος που εκμεταλλεύεται το αυτοκίνητο ως ιδιοκτήτης (κύριος ή επικαρπωτής), ή ο δικαιούμενος σε εκμετάλλευση του αυτοκινήτου δυνάμει συμβάσεως μετά του κυρίου (π.χ. μίσθωση, χρησιδάνειο, εταιρεία κ.λπ). Εισάγεται δηλαδή, για τον καθορισμό της εννοίας του κατόχου, το στοιχείο της εκμετάλλευσης, υπό την έννοια της αποκομιδής από τη λειτουργία του αυτοκινήτου οικονομικού οφέλους, είτε με τη μορφή του κέρδους, είτε με τη μορφή εξυπηρέτησης διαφόρων αναγκών του κατόχου (Ολομ. ΑΠ. 3/1987 Ελλ,Δνη 28.1245, ΑΠ. 745/1983 ΝοΒ 32.284). Συνεπώς, ο κύριος του αυτοκινήτου που θεωρείται κάτοχος αυτού γιατί το χρησιμοποιεί για τις ατομικές και οικογενειακές ανάγκες του, δεν αποβάλλει την ιδιότητα του κατόχου όταν το παραχωρεί ή επιτρέπει την οδήγησή του σε τρίτο πρόσωπο χωρίς την ύπαρξη ιδιαίτερης σύμβασης σχετικά με τη μεταβίβαση και της κατοχής, αφού το παραπάνω διακριτικό της κατοχής στοιχείο της εκμετάλλευσης του αυτοκινήτου εξακολουθεί να υφίσταται στον κύριο (ΑΠ. 558/1990 Ελλ.Δνη 31.1000 = Επ.Συγκ.Δ. 1991,36).

Αποδείχθηκε, ότι κατά τον χρόνο του ενδίκου ατυχήματος ο ιδιοκτήτης του ζημιογόνου αυτοκινήτου δεύτερος εναγόμενος ήταν και κάτοχος αυτού, καθόσον, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, ο τελευταίος δεν απέβαλε την ιδιότητα του κατόχου από το γεγονός και μόνο ότι επέτρεψε την οδήγησή του στον πρώτο εναγόμενο, αφού το διακριτικό στοιχείο της κατοχής, ήτοι η εκμετάλλευση του εν λόγω αυτοκινήτου εξακολουθεί να υπάρχει στο πρόσωπό του. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη απόφασή του δέχθηκε τα ίδια και απέρριψε την προβληθείσα εκ μέρους του δευτέρου εναγομένου ένσταση περιορισμού ευθύνης ως ιδιοκτήτη μέχρι της αξίας του αυτοκινήτου ως κατ' ουσίαν αβάσιμη, δεν έσφαλε και τα αντίθετα υποστηριζόμενα με τον σχετικό λόγο της εφέσεως των δευτέρου και τρίτου εναγομένων κρίνονται ως αβάσιμα και απορριπτέα.

…. Επίσης, εξαιτίας της αναπηρίας της είναι αδύνατη η εκτέλεση από αυτήν τόσο πνευματικών όσο και σωματικών εργασιών και δη εκείνων που απαιτούν καταβολή σωματικής δύναμης, όπως

ορθοστασία ή βάδιση, με σοβαρή έτσι δυσμενή επίδραση στην μελλοντική της οικονομική και επαγγελματική εξέλιξη. Για τους λόγους αυτούς, δηλαδή της μόνιμης αναπηρίας της και της απ' αυτήν επίδρασης στην κοινωνική, επαγγελματική και οικονομική της κατάσταση και εξέλιξη, πρέπει να επιδικαστεί σ' αυτήν το ποσό των 117.388 ευρώ, ως αποζημίωση, κατ' άρθρο 931 Α.Κ., κατά μερική στην ουσία παραδοχή του σχετικού κονδυλίου της αγωγής.

1112/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Ελένη Μιχοπούλου – Τσιμπούκη, Πάνος Παπαχρήστου**).

Μίσθωση. Δυστροπία στην καταβολή του μισθώματος και καταγγελία λόγω καθυστερήσεως καταβολής του. Βάση και των δύο αγωγών είναι η υπηρημερία του μισθωτή (δυστροπία = υπερημερία) η οποία γεννιέται όχι από απλή καθυστέρηση του μισθώματος αλλά από υπαίτια καθυστέρηση. Η οικονομική δυσχέρεια καταβολής του μισθώματος δεν αίρει την υπερημερία. Αγωγή για τη μία ή την άλλη βάση (δυστροπία και καταγγελία). Χαρακτηριστικά κάθε αγωγής. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 597 του Α.Κ. και 66 του Εισ. Ν. Κ.Πολ.Δικ. προκύπτει ότι κοινή βάση και των δύο αγωγών που στηρίζονται σ' αυτές είναι η υπερημερία του μισθωτή ως προς την καταβολή του μισθώματος, γιατί και η λέξη δυστροπία που ο νομοθέτης χρησιμοποιεί στη δεύτερη διάταξη για λόγους ιστορικούς (έχει ληφθεί από το Ν.ΒΧΗ' «περί εξώσεως δυστροπούντων μισθωτών»), είναι ταυτόσημος με τον όρο υπερημερία (αρθ. 340 και επόμ. του Α.Κ.), με μόνη τη διαφορά ότι στην πρώτη περίπτωση ασκείται καταγγελία η οποία επιφέρει τη λύση της μισθώσεως μετά πάροδο μηνός (αρθ. 597§1 του Α.Κ), ενώ στη δεύτερη δεν μεσολαβεί καταγγελία, αλλά η μίσθωση λήγει είτε με τη οικειοθελή απόδοση του μισθίου, είτε με την εκτέλεση της εξωστικής απόφασης (βλ. ΑΠ. 1035/2001 Ελ.Δνη 44.476). Ως υπερημερία του μισθωτή ως προς την καταβολή του μισθώματος που παρέχει στον εκμισθωτή το δικαίωμα καταγγελίας της μισθώσεως, νοείται όχι η απλή καθυστέρηση καταβολής του μισθώματος, αλλά η υπαίτια καθυστέρηση, η οποία, στην περίπτωση που έχει συμφωνηθεί ορισμένη ημέρα καταβολής, επέρχεται με μόνη την παρέλευση της ημέρας αυτής (αρθ. 340 του Α.Κ), εναπόκειται δε στον μισθωτή να ισχυριστεί κατ' ένσταση και να αποδείξει ότι η καθυστέρηση οφείλεται σε γεγονός για το οποίο δεν φέρει αυτός ευθύνη (αρθ. 342 του Α.Κ). Τέτοιο γεγονός είναι κάθε εύλογη αιτία συνεπεία της οποίας δικαιολογείται η καθυστέρηση καταβολής του μισθώματος (βλ. ΑΠ. 1080/2001 Ελ.Δνη 44.477, ΑΠ. 102/2001 Ελ,Δνη 42.1629, ΑΠ. 1606/1999 Ελ.Δνη 41.113). Όμως εύλογη αιτία δεν αποτελεί η από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενη οικονομική δυσχέρεια του μισθωτή και δεν απαλλάσσεται αυτός

από τις συνέπειες της υπερημερίας (βλ. ΑΠ. 1080/2001 Ελ,Δνη 44.477, ΑΠ. 763/1984 ΝοΒ 33.607, Εφ.ΑΘ. 920/1986 ΝοΒ 35.929). Περαιτέρω αν στην αγωγή απόδοσης μισθίου γίνεται λόγος για καθυστέρηση του μισθώματος από δυστροπία χωρίς να διατυπώνεται ρητώς και καταγγελία της μισθώσεως λόγω της καθυστέρησης, η αγωγή έχει έρεισμα τη διάταξη του άρθρου 66 του Εισ.Ν.Κ.Πολ.Δικ. και όχι αυτήν του άρθρου 597 του Α.Κ. Αν αντίθετα γίνεται λόγος για δυστροπία, συγχρόνως όμως διατυπώνεται και ρητή δήλωση καταγγελίας, η αγωγή αναμφίβολα έχει έρεισμα τη διάταξη του άρθρου 597 του Α.Κ. και η χρήση του όρου δυστροπία γίνεται αδόκιμα και προς έμφαση, αντί του όρου υπερημερία (βλ. Εφ.ΑΘ. 4346/1989 Ελ.Δνη 31.855, Εφ.Θεσ. 2466/1996 Ελ.Δνη 38.915, Εφ.Πειρ. 883/1988 Ελ.Δνη 30.1056, Παπαδάκης «Αγωγές απόδοσης μισθίου, έκδ. 1990, σελ. 453). Τέλος από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 118 και 216 του Κ.Πολ.Δικ. προκύπτει ότι ο χαρακτηρισμός του δικογράφου και η εκτίμηση του περιεχομένου του ανήκει στην εξουσία του δικαστηρίου, το οποίο δεν δεσμεύεται από τις απόψεις του διαδίκου επί του θέματος αυτού (βλ. ΑΠ. 121/1981 ΝοΒ 29.1280, ΑΠ. 111/1996 Ελ.Δνη 37Λ348). Εν προκειμένω οι ενάγοντες εκθέτουν στην αγωγή τους ότι οι εναγόμενοι μισθωτές, αν και κάνουν ανενόχλητη χρήση του μισθίου, εν τούτοις από καθαρή δυστροπία καθυστερούν την καταβολή του μισθώματος του μηνός Σεπτεμβρίου 2002 και το αναλογούν χαρτόσημο και παρακάτω εκθέτουν ότι επειδή οι εναγόμενοι καθυστερούν κατά τα άνω την καταβολή του ως άνω μισθώματος και του χαρτοσήμου, κάνουν οι ενάγοντες χρήση του δικαιώματος που τους παρέχει το άρθρο 597 του Α.Κ. και καταγγέλλουν δια της αγωγής την προκειμένη μίσθωση, ένεκα δε τούτου πρέπει να διαταχθεί η απόδοση της χρήσεως του μισθίου με απόφαση προσωρινά εκτελεστή. Από το ανωτέρω εκτεθέν περιεχόμενο της αγωγής προκύπτει σαφώς ότι αυτή στηρίζεται στην καταγγελία της μισθώσεως κατά το άρθρο 597 του Α.Κ. και η αναφορά της δυστροπίας γίνεται αδόκιμα για έμφαση της υπερημερίας. Επομένως η αγωγή, όπως την εκτιμά κυριαρχικώς το Δικαστήριο μη δεσμευόμενο από τις σχετικές απόψεις των διαδίκων, δεν περιέχει δύο βάσεις (δυστροπία και καταγγελία) απαραδέκτως σωρευόμενες, αλλά μόνο τη βάση της καταγγελίας του άρθρου 597 του Α.Κ. Συνεπώς οι ισχυρισμοί των εναγομένων που συνιστούν και αντίστοιχους λόγους έφεσης: α) ότι απαραδέκτως σωρεύονται στο δικόγραφο δύο βάσεις αγωγής (δυστροπία και καταγγελία), β) ότι η αγωγή είναι αόριστη, επειδή δεν αναφέρεται αν η δυστροπία είναι η πρώτη ή επανειλημμένη, ώστε να κριθεί αν η προσφορά του μισθώματος στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση της αγωγής ήταν νόμιμη και γ) ότι έπρεπε να καταργηθεί η δίκη επειδή προσφέρθηκε το μίσθωμα πριν από τη συζήτηση της αγωγής, είναι αβάσιμοι, γιατί στηρίζονται στην ανακριβή προϋπόθεση ότι η αγωγή στηρίζεται στη δυστροπία.

1126/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίκος Ζορμπάς, Γεώργιος Φαφούτης**).

Μίσθωση. Αν η συμφωνημένη χρήση του μισθίου αφορά άσκηση σ' αυτό επαγγελματικής δραστηριότητας από τον μισθωτή για την οποία απαιτείται άδεια της αρμοδίας Αρχής, τότε ο εκμισθωτής βαρύνεται με την υποχρέωση να συμπράξει στις αναγκαίες εκ των περιστάσεων πράξεις με τις οποίες πρόκειται να εξασφαλιστεί στο μισθωτή η συμφωνημένη χρήση του μισθίου. Αν αρνηθεί, ο μισθωτής δικαιούται να ζητήσει αντί τη μείωση του μισθώματος αποζημίωση για την μη εκτέλεση της συμβάσεως. Πραγματικό ελάττωμα του μισθίου είναι όταν με διάταξη νόμου απαγορεύεται η συμφωνημένη χρήση. Απαγόρευση ορισμένης χρήσης (γυμναστηρίου) του μισθίου, αποτελεί πραγματικό ελάττωμα. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 574 και 575 ΑΚ που εφαρμόζονται και στις εμπορικές μισθώσεις οι οποίες διέπονται από το Ν. 813/1978 (αρθρ. 29) ορίζεται ότι ο εκμισθωτής έχει βασική υποχρέωση από τη σύμβαση μισθώσεως να παραχωρήσει στο μισθωτή το μίσθιο κατάλληλο για τη συμφωνημένη χρήση. Η καταλληλότητα του μισθίου για τη συμφωνημένη χρήση θα κριθεί κυρίως από τη συμφωνία των μερών ερμηνευόμενη με βάση την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη (ΑΚ 173, 200). Αν συμφωνηθεί ότι το μίσθιο είναι κατάλληλο για την άσκηση σ' αυτό από το μισθωτή ορισμένης επαγγελματικής δραστηριότητας αναλάμβανει ο εκμισθωτής τέτοια υποχρέωση αν αυτό σκοπήθηκε από αμφότερα τα μέρη. Περαιτέρω αν η συμφωνημένη χρήση του μισθίου αφορά άσκηση σ' αυτό επαγγελματικής δραστηριότητας από το μισθωτή, για την οποία απαιτείται άδεια της αρμόδιας αρχής, τότε ο εκμισθωτής βαρύνεται με την υποχρέωση να συμπράξει στις αναγκαίες εκ των περιστάσεων πράξεις με τις οποίες πρόκειται να εξασφαλισθεί στο μισθωτή η συμφωνημένη χρήση του μισθίου. Η άρνηση ή η αδράνεια του εκμισθωτή να συμπράξει προς την άνω κατεύθυνση αποτελεί λόγο που θεμελιώνει την ύπαρξη πραγματικού ελαττώματος του μισθίου με συνέπεια ο μισθωτής να μπορεί ν' ασκήσει κατά τούτου τα παρεχόμενα σ' αυτόν δικαιώματα από τις διατάξεις των άρθρων 576, 577 ΑΚ, δηλ. ο μισθωτής δικαιούται να ζητήσει αντί για τη μείωση ή μη καταβολή του μισθώματος, αποζημίωση για τη μη εκτέλεση της σύμβασης, η οποία περιλαμβάνει την ανόρθωση της ζημίας αυτού για τη μη εκτέλεση της σύμβασης. Σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της υπερημερίας (αρθρ. 340 επ. 585 ΑΚ). απαιτείται όχι μόνο γνωστοποίηση του ελαττώματος κλπ από το μισθωτή προς τον εκμισθωτή αλλά και όχληση του τελευταίου και άπρακτη παρέλευση μιας εύλογης προθεσμίας για την άρση (ΑΠ 465/1994 Ελλ. Δνη 35. 1339). Ως πραγματικό ελάττωμα θεωρείται και η περίπτωση που με διάταξη νόμου απαγορεύεται η συμφωνημένη χρήση, ή όταν η αστυνομική ή άλλη αρχή αρνείται να χορηγήσει την άδεια για να λειτουργήσει στο μίσθιο η επιχείρηση για την οποία αυτό μισθώθηκε (ΑΠ

1078/2001 Ελλ. Δνη 43. 426, Εφ. Αθ. 4931/2003 Ελλ. Δνη 45. 892, Εφ. Πειρ. 427/2000 Ελλ. Δνη 42. 801, Εφ. Θεσ. 2442/1999 Αρμ. 53. 1521, Εφ. Πειρ. 541/1998 Ελλ. Δνη 40. 1168, Εφ. Αθ. 1997/1993 Ελλ. Δνη 34. 1148).Από το άρθρο 594 ΑΚ, κατά το οποίο ο εκμισθωτής έχει δικαίωμα να καταγγείλει αμέσως τη μίσθωση και συγχρόνως να ζητήσει αποζημίωση, αν ο μισθωτής, παρά τις διαμαρτυρίες του εκμισθωτή δε μεταχειρίζεται το μίσθιο με επιμέλεια και όπως συμφωνήθηκε, σαφώς προκύπτει ότι προϋπόθεση της άσκησής του από το άρθρο αυτό δικαιώματος του εκμισθωτή για καταγγελία της σύμβασης μισθώσεως στις διαλαμβανόμενες σ' αυτό περιπτώσεις είναι η προηγούμενη έγγραφη ή προφορική διαμαρτυρία αυτού, η οποία, μη υποκείμενη σε ορισμένο τύπο, μπορεί να περιέχεται και στην προς απόδοση του μισθίου ασκηθείσα και ως καταγγελία της σύμβασης μισθώσεως ισχύουσα αγωγή (αρθρ. 662 ΚΠολΔ), οπότε η εμμονή του μισθωτή μέχρι της πρώτης επ' ακροατηρίου συζήτησης της στην απαγορευμένη ή αντισυμβατική χρήση του μισθίου, ιδρύει το παρεχόμενο στον εκμισθωτή δικαίωμα καταγγελίας της μίσθωσης (ΑΠ 1254/2001 Ελλ. Δνη 43.141).

Ο ενάγων με την από 13122001 εξώδικη καταγγελία του, η οποία κοινοποιήθηκε στους εναγομένους στις 24122001 (βλ. τη σχετική επισημείωση του δικαστικού επιμελητή Αλ. Ρ.), κατήγγειλε, κατ' άρθρο 585 ΑΚ, την ένδικη μίσθωση, για το λόγο ότι δεν του παραχωρήθηκε η συμφωνημένη χρήση του μισθίου ως Γυμναστηρίου, τάσσοντας εύλογη σ' αυτούς προθεσμία, έως 31122001 να αποκαταστήσουν τη συμφωνημένη χρήση. Η ανωτέρω καταγγελία έγινε εγκύρως, κατά τα άρθρα 585 και 577 ΑΚ, καθόσον κατά τη συνομολόγηση της μισθώσεως έλειπε η συμφωνημένη ιδιότητα του μισθίου, ότι δηλαδή αυτό ήταν κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί ως γυμναστήριο, αφού αυτό απαγορευόταν από τον κανονισμό της πολυκατοικίας (βλ. την από 14198/5650 πράξη συστάσεως οριζόντιας ιδιοκτησίας, κανονισμού πολυκατοικίας που συνέταξε η συμβολαιογράφος Πατρών Ι.Μ., ύστερα από εντολή και δήλωση των εναγομένων, που έχει νόμιμα μεταγραφεί), γεγονός που αποτελεί πραγματικό ελάττωμα, καθόσον οι εναγόμενοι μισθωτές γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν ότι απαγορευόταν από τον κανονισμό της πολυκατοικίας, που οι ίδιοι έδωσαν εντολή να συντάξει η ως άνω συμβ/φος και υπέγραψαν, η χρήση του επιδίκου μισθίου ως γυμναστηρίου και ότι η αρμόδια αρχή προς έκδοση της σχετικής άδειας λειτουργίας θα αρνείτο να χορηγήσει αυτήν χωρίς σχετική τροποποίηση του ανωτέρω κανονισμού. Η εύλογη προθεσμία που έταξε ο ενάγων με την προαναφερόμενη εξώδικη καταγγελία του παρήλθε χωρίς οι εναγόμενοι να αποκαταστήσουν τη συμφωνημένη χρήση του μισθίου και επομένως η ένδικη μίσθωση λύθηκε και με το από 142002 ιδιωτικό συμφωνητικό ο ενάγων παρέδωσε και οι εναγόμενοι παρέλαβαν τα κλειδιά του μισθίου…….. Περαιτέρω ο ενάγων, ένεκα της ανωτέρω υπαίτιας μη εκτελέσεως της συμβάσεως μισθώσεως εκ μέρους των εναγομένων, υπέστη ζημία, καθόσον υπεβλήθη σε δαπάνες (αγορά υλικών και εργασίες) προκειμένου να χρησιμοποιήσει το μίσθιο, βάσει της συμφωνημένης χρήσεως της επιχειρήσεως γυμναστηρίου, αξίας 5.545.440 δραχμών ή 16.274,21 Ευρώ (βλ. τα με αριθμούς 28/21001 τιμολόγιο κλπ.

3. ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

15/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ηλ. Στεφανόπουλος, Όλυμπ. Παρασκευάς**).

Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1041,1042 και 1044 του ΑΚ, προκύπτει, ότι για να αποκτήσει κάποιος κυριότητα σε ακίνητο με τακτική χρησικτησία απαιτούνται φυσική εξουσίαση του πράγματος με διάνοια κυρίου (νομή), καλή πίστη, που πρέπει να υπάρχει κατά τον χρόνο κατά τον οποίο αποκτάται η νομή, νόμιμος τίτλος, πράγμα δεκτικό χρησικτησίας και παρέλευση δεκαετίας. Ειδικότερα, ως προς το στοιχείο της καλής πίστεως, αυτό συντρέχει όταν ο νομέας, με βάση τα εκάστοτε συντρέχοντα περιστατικά, έχει κατά την κτήση της νομής την πεποίθηση, η οποία δεν οφείλεται σε βαριά αμέλεια, ότι απέκτησε την κυριότητα. Εξάλλου, κατά τις διατάξεις των άρθρων 1041, 1193, 1195, 1198, 1199 και 1846 ΑΚ, νόμιμο τίτλο προς απόκτηση κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία αποτελεί και η κληρονομία υπό την προϋπόθεση ότι έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής της κληρονομίας ή το σχετικό κληρονομητήριο. Δεδομένου δε ότι εδώ η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικώς (άρθρο 1199 ΑΚ) αρκεί αυτή να γίνει και μεταγενεστέρως και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής (ΑΠ 448/2001 Ελλ.Δνη 43.773).

67/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θ. Αμπατζής, Ν. Ζορμπάς**).

Κυριότητα. Ευθύνη του κυρίου ή νομέα κτίσματος ή άλλου έργου που συνέχεται με το έδαφος. Προϋποθέσεις. Ανωτέρα βία. Έννοια. Περιστατικά.

Κατά την διάταξη του άρθρου 925 ΑΚ ο κύριος ή νομέας κτίσματος ή άλλου έργου που συνέχεται με το έδαφος ευθύνεται για την ζημία που προξενήθηκε σε τρίτον εξ αιτίας ολικής ή μερικής πτώσεως, εκτός αν αποδείξει ότι η πτώση δεν οφείλεται σε ελαττωματική κατασκευή ή πλημμελή συντήρηση αυτού. Για την εφαρμογή του άρθρου αυτού πρέπει να συντρέχουν οι εξής όροι: α) ο υπεύθυνος σε αποζημίωση να είναι κατά την πτώση του έργου, κύριος ή

νομέας του κτίσματος ή του άλλου έργου, β) να πρόκειται περί κτίσματος ή άλλου έργου συνεχομένου με το έδαφος και γ) η ζημία να επήλθε λόγω πτώσεως του κτίσματος ή του άλλου έργου (Β. Καυκά Ενοχ. Δ. έκδ. 8΄Σ. Διαμαντάκου Αρμ. ΙΘ 401, ΕΕΝ 32593). Εκ των ανωτέρω σαφώς συνάγεται ότι, η εκ της πτώσεως κτίσματος ή έργου ευθύνη καθιερούται εκ του νόμου σε βάρος του κυρίου ή νομέως, εναντίον του οποίου και κατευθύνεται η αξίωση αποζημιώσεως του βλαβέντος. Συνεπώς ο ενάγων αρκεί να ισχυρισθεί και αποδείξει την επελθούσα πτώση, το ποσό της εκ ταύτης προσγενομένης ζημίας του ως και ότι ο εναγόμενος τυγχάνει κύριος ή νομεύς του καταπεσόντος κτίσματος εις δε τον εναγόμενο απόκειται να ισχυρισθεί και αποδείξει προς απαλλαγή του ότι η πτώση δεν οφείλεται σε ελαττωματική κατασκευή ή πλημμελή συντήρηση του έργου ή ότι αυτή οφείλεται σε γεγονός που συνιστά ανωτέρα βία ή σε εκουσία ενέργεια τρίτου ή του βλαβέντος, της ευθύνης του κυρίου ή νομέως αντικειμενικής, του νόμου θεμελιούντος το εξ αντικειμένου αδίκημα ανεξαρτήτως πταίσματος του υποχρέου για την επελθούσα πτώση (ΕΑ 9369/87 Αρχ.Ν. 39219 Εθ. 555/84 Αρμ. 3926).

Εξ άλλου ανωτέρω βία συνιστά κάθε εξαιρετικό και απρόβλεπτο γεγονός του οποίου η επέλευση ήταν αναπότρεπτη ως εκ της φύσεως αυτού μη δυναμένη να αποτραπεί ακόμη και με μέτρα άκρας επιμελείας και συνέσεως. Τέτοια γεγονότα (φυσικά) είναι ο σεισμός, η καθίζησις του εδάφους, κεραυνός, ασυνήθης καταιγίδα (Σ. Διαμαντάκου ευθ. Ανωτ.) (Μπαλή Γεν. Αρχ. παρ.179 σελ. 387, Τούση Γεν. Αρχ. παρ. 185 σελ. 852). Η ανωτέρα βία συνιστά όχι μόνον λόγο απαλλαγής σε περίπτωση ευθύνης εκ της μη εκπληρώσεως ενοχής υφισταμένης εκ συμβατικής σχέσεως αλλά και της εξ αδικοπραξίας, αφού υπαρχούσης τοιαύτης (ανωτέρας βίας) αίρεται το στοιχείο του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ αυτής (της επελεύσεως της ζημίας) και της εκ κατασκευής ή συντηρήσεως ελλείψεως, με την έννοια της προσφόρου αιτίας (Καυκά άρθρ. 914 36Γ΄σελ. 728 Σ. Διαμαντάκου ενθ. Ανωτέρω).

102/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Π. Δασιός**).

Ακίνητα αδέσποτα ή κοινόχρηστα. Απώλεια της κυριότητας σε ακίνητο μόνο με παραίτηση, η οποία πρέπει να γίνει με συμβόλαιο που μεταγράφεται, αλλιώς δεν θεωρείται ότι απώλεσε την κυριότητα ο κύριος. Ισχυρισμός ότι κατέλαβε ο εναγόμενος το ακίνητο από το έτος 1970 και άρα έγινε νομέας, είναι νομικά αβάσιμος αφού τα αδέσποτα περιέρχονται στο δημόσιο που καθίσταται νομέας έστω και αν έλαβε ή όχι την φυσική εξουσία στο ακίνητο ή αν ενήργησε σ'αυτό πράξεις διακατοχής.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 369,966968, 972, 1033,1134,1169,1192 εδάφ.α΄και 1319 του Α.Κ., σαφώς συνάγεται ότι απώλεια της κυριότητος ενός ακινήτου επέρχεται και με παραίτηση (εγκατάλειψη) προς

τον σκοπό αυτό να καταστεί αδέσποτο ή κοινόχρηστο ή και με αναγνώριση της ιδιότητος του ακινήτου ως αδεσπότου ή κοινοχρήστου, για την παραίτηση δε αυτή, όπως και για την παραίτηση από κάθε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου, απαιτείται μονομερής δήλωση του κυρίου με συμβολαιογραφικό έγγραφο και μεταγραφή της δικαιοπραξίας που περιέχει κατάργηση του εμπραγμάτου δικαιώματος της κυριότητος. Ο κύριος ακινήτου, ο οποίος δεν προέβη στην ως άνω σχετική δήλωση με συμβολαιογραφικό έγγραφο, δεν θεωρείται ότι απώλεσε την ιδιότητα επ' αυτού (ΑΠ 190/1993 ΝοΒ 42,654, ΑΠ 308/1997 Δνη 38, 1812). Επομένως ο ισχυρισμός του εναγομένου ότι το επίδικο ακίνητο είχε εγκαταληφθεί από τους ιδιοκτήτες του και το κατέλαβε αυτός το έτος 1970 ως εγκαταλελειμμένο, είναι κατά κύριο λόγο αόριστος ως προς την ιδιότητα του επιδίκου ως εγκαταλελειμμένου, αφού δεν αναφέρεται ο νόμιμος τρόπος με τον οποίο αυτό απέκτησε την εν λόγω ιδιότητα. Περαιτέρω, τα αδέσποτα ακίνητα, δηλαδή τα μη διατελούντα στην κυριότητα ουδενός, ανήκουν κατά το άρθρο 972 Α.Κ., στο δημόσιο. Εξάλλου κατά το άρθρο 2 παρ.1 του Α.Ν. 1539/1938 «περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων», ο οποίος διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 53 του Εις. Ν.Α.Κ, επί του αδεσπότου νομέας θεωρείται το Δημόσιο, έστω και αν ουδεμία ενήργησε επ'αυτού πράξη νομής. Το Δημόσιο, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, αποκτά πρωοτύπως κυριότητα και μαζί αποκτά αυτοδικαίως και τη νομή του ακινήτου, ανεξάρτητα αν έλαβε την φυσική εξουσία αυτού ή αν ενήργησε πάνω σ'αυτό πράξεις διακατοχής. Έτσι επί αδεσπότων ακινήτων ο κάτοχος αυτών δεν μπορεί να αποκτήσει νομή αφού αυτή παρεμποδίζεται από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 2 του Α.Ν. 1539/1938 κατά την οποία τα κτήματα του δημοσίου είναι ανεπίδεκτα νομής τρίτου (ΑΠ 132/2000 Δνη 41,1025). Συνεπώς ο ισχυρισμός του εναγομένου ότι κατέλαβε το έτος 1970 το επίδικο ως αδέσποτο είναι μη νόμιμος και πρέπει ν' απορριφθεί.

137/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ι. Κωνσταντόπουλος, Αν. Καλύβας**).

Αναδασμός. Μετά την κύρωση της αναδιανομής (άρθρο 6 Ν. 2258/48) καταργούνται όλα τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα επί των κτημάτων που υπήχθησαν στον αναδασμό και ιδρύονται νέα δικαιώματα στα νέα κτήματα. Μη κύριος του αναδιαμηθέντος κτήματος. Ο αληθινός κύριος δικαιούται να ζητήσει την απόδοση του νέου κτήματος. Πότε ο αληθινός κύριος δικαιούται να ζητήσει μόνο αποζημίωση.

Κατά τα άρθρα 7 παρ.1,2 και 8 του Α.Ν. 821/1948, που κυρώθηκε με το άρθρο μόνον του Ν.Δ /τος 1110/1949 και τροποποιήθηκε με το Ν. 2258/1948 και το Ν.Δ. 3958/1959, καταργήθηκε δε με το άρθρο 34 περ.α΄του Ν. 674/1977, μετά την κύρωση της αναδιανομής κατά το άρθρο 6 του ίδιου νόμου καταργούνται όλα τα εμπράγματα ή ενοχικά δικαιώματα επί των κτημάτων που υπήχθησαν στον

αναδασμό και ιδρύονται αυτοδικαίως νέα δικαιώματα στα νέα κτήματα, που δημιουργούνται με τον αναδασμό και περιέρχονται κατά πλήρη κυριότητα στους δικαιούχους που αναγράφονται στον οικείο κτηματολογικό πίνακα, υπέρ των οποίων εκδίδονται και τα σχετικά κατά το άρθρο 8 παρ.1 του παραπάνω νόμου 821/1948 παραχωρητήρια. Εξάλλου αν ο προαναφερόμενος δικαιούχος ή παραχωρησιούχος δεν ήταν κύριος του αναδιανεμηθέντος κτήματος, το οποίο στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι απαλλοτριώθηκε αναγκαστικά, ο αληθής κύριος αυτού δικαιούται να ζητήσει (άρθρ.8 παρ.2 του ΑΝ 821/1948) την απόδοση του νέου κτήματος που παραχωρήθηκε αντί της αποζημίωσης με αγωγή, που έχει εμπράγματο χαρακτήρα εναντίον εκείνου υπέρ του οποίου εκδόθηκε το παραχωρητήριο ή των καθολικών ή ειδικών διαδόχων του. Από τον συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων του άρθρου 7 παρ. 1,2 και 8 παρ.2 του Α.Ν. 821/1948 με τις διατάξεις των άρθρων 21 παρ.4,22,33 του μεταγενεστέρου νόμου 674/1977, προκύπτει, όπως έγινε δεκτό με την 6/1991 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, ότι και στην περίπτωση αναδασμού, που συντελέσθηκε πριν από την έναρξη της ισχύος του Ν.674/1977 δηλαδή πριν από την 191977 για τα παραχωρητήρια, που μεταγράφηκαν πριν από την ημερομηνία αυτή ή τριετία από την μεταγραφή των παραχωρητηρίων, που μεταγράφηκαν μετά την παραπάνω ημερομηνία, καθένας που αξιώνει δικαίωμα κυριότητας ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο, που έχει υπαχθεί στον αναδασμό, δικαιούται να λάβει μόνον αποζημίωση από εκείνον υπέρ του οποίου εκδόθηκε το παραχωρητήριο ή τους καθολικούς διαδόχους του, αν έχει πεθάνει και δεν έχει το προαναφερόμενο από το άρθρο 8 παρ.2 του ΑΝ 821/1948 δικαίωμα διεκδικήσεως του ακινήτου, που παραχωρήθηκε κατά την αναδιανομή (βλ. σχ. ΑΠ 12721995 Δνη 38,781, ΑΠ 1349/1994 Δνη 37,610). Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 520,525 και 527 ΚΠολΔ, οι ενστάσεις του εκκαλούντος – εναγομένου, είτε είχαν προταθεί και απορριφθεί πρωτοδίκως, είτε είναι οψιγενείς, είτε ενώ δεν είναι οψιγενείς και δεν είχαν προταθεί πρωτοδίκως, συντρέχει όμως ως προς αυτές λόγος, που συγχωρεί την βραδεία προβολή τους, από τους αναγραφόμενους στο άρθρο 269 παρ.2 ΚΠολΔ, πρέπει, εφόσον αποβλέπουν στην εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης, να προταθούν μόνο με το δικόγραφο της εφέσεως ή των προσθέτων λόγων (σε όσες διαδικασίες οι πρόσθετοι λόγοι εφέσεως ασκούνται μόνο με ιδιαίτερο δικόγραφο), διαφορετικά αν προταθούν με τις προτάσεις είναι απαράδεκτες (βλ. σχ. ΑΠ 821/1998 Δνη 40,106 Σαμουήλ : Η έφεση, Δ΄ έκδοση παρ. 702).

141/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγ. Ματσούκης, Ντ. Βγενόπουλος**).

Διεκδικητική αγωγή. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει όταν ο ενάγων κατέστη κύριος του διεκδικουμένου ακινήτου από κληρονομία.

Επειδή επί διεκδικητικής αγωγής ακινήτου που στηρίζεται σε παράγωγο τρόπο κτήσεως της κυριότητας και δη επί κληρονομικής διαδοχής για το ορισμένο αυτής αρκεί, κατά την έννοια του άρθρου 216 του ΚΠολΔ, να γίνεται επίκληση της συμβολαιογραφικής αποδοχής της κληρονομίας και της μεταγραφής της περί αυτής δηλώσεως, δεν είναι δε αναγκαίο να καθορίζεται στο δικόγραφο της αγωγής και ο τρόπος με τον οποίο έγινε κύριος ο εν λόγω προκτήτορας. Αν όμως ο εναγόμενος με τις προτάσεις του της πρώτης συζητήσεως αμφισβητήσει την κυριότητα των δικαιοπαρόχων του ενάγοντος στο ακίνητο, ο ενάγων έχει την υποχρέωση είτε καθ' υποφορά με την αγωγή είτε με τις προτάσεις του της πρώτης συζητήσεως να καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο απέκτησε την κυριότητα στο ακίνητο ο άμεσος δικαιοπάροχός του ή, αν χρειασθεί, και άλλοι δικαιοπάροχοί του, ωσότου φθάσει σε πρωτότυπη κτήση, όπως είναι εκείνη με χρησικτησία, σε περίπτωση δε που δεν εκπληρώσει αυτή την υποχρέωσή του η αγωγή καθίσταται αόριστη (βλ. ΑΠ 1292/2002, Δνη 2003,178, 372/2002, ΝοΒ 50,1854, 648/2001, Δνη 2002,1349, 1438/99, Δνη 2000,682). Ειδικότερα, ο παραπάνω τρόπος (κτήσεως της κυριότητας δια χρησικτησίας) συνίσταται στο ότι ο δικαιοπάροχος του ενάγοντος έχει στη νομή του, δηλαδή στην φυσική του εξουσία με διάνοια κυρίου, το ακίνητο για μία συνεχή εικοσαετία, κατά δε το προϊσχύσαν βρδίκαιο απαιτείτο νομή με καλή πίστη για μία συνεχή τριακονταετία. Για το ορισμένο της αγωγής στην περίπτωση αυτή πρέπει ο ενάγων στο παραπάνω δικόγραφό του να αναφέρει τις διακατοχικές πράξεις του δικαιοπαρόχου του και δεν αρκεί η έκφραση ότι νεμόταν το ακίνητο με διάνοια κυρίου χωρίς αναφορά των υλικών πράξεων που ενήργησε στο ακίνητο (βλ. ΑΠ 1272/97, Δνη 99,156). Τέτοιες πράξεις, κατά την έννοια του άρθρου 974 του ΑΚ, είναι οι υλικές πράξεις με τις οποίες εκδηλώνεται η βούληση του νομέα για εξουσίαση (βλ. ΑΠ 242/2000, Δνη 2000,1039, 1882/99, Δνη 2000, 1039, 1882/99, Δνη 2000,1669, 1438/99, ο.π., Εφ.Αθ. 1372/99, Δνη 99,1104, όπου πλείονες παραπομπές), αναλόγως δε με την θέση, φύση και υφή αυτών μπορεί να είναι πράξεις καλλιέργειας και όταν πρόκειται για ακίνητα που δεν είναι επιδεκτικά καλλιεργείας η απλή επίσκεψη ή επισκόπηση και η επίβλεψη του ακινήτου αυτοπροσώπως ή με αντιπρόσωπο (βλ. ΑΠ 242/2000, ο.π., 372/96, Δνη 97,51, 561/94, Δνη 95,186, 282/93, Δνη 94,1270, 151/91, Δνη 91, 1231).

189/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ι. Μπουρμπούλης, Ευτυχ. Αναστασιάδου**).

Νομή. Τι απαιτείται για την απόκτησή της. Προσβολή της νομής με αποβολή ή διατάραξη. Περιοδικές πράξεις προσβολής. Κάθε πράξη λαμβάνεται αυτοτελώς για την έναρξη της παραγραφής εκτός αν με την αρχική διατάραξη δημιουργήθηκε πάγια κατάσταση. Ισχυρισμοί του εναγομένου (991 Α.Κ.). Νομή σε κοινόχρηστο πράγμα. Τέτοια είναι οι οδοί και τα πεζοδρόμια. Παραχώρηση από τον δήμο ιδιαίτερων δικαιωμάτων σε φυσικά πρόσωπα. Δεν αναιρείται η κοινοχρησία. Τρόποι δημιουργίας κοινοχρήστων.

Από τις διατάξεις των άρθρων 974, 976, 979,980,983,984,987,992 και 994 ΑΚ προκύπτουν τα εξής : α) για την απόκτηση της νομής επί πράγματος, κινητού ή ακινήτου, απαιτείται, αφενός μεν βούληση του αποκτώντος να εξουσιάζει το πράγμα ως κύριος, αφ' ετέρου δε φυσική εξουσίαση στο πράγμα. Η ταυτόχρονη κατά κανόνα συνύπαρξη των στοιχείων αυτών, είναι δημιουργική του μη εμπραγμάτου δικαιώματος της νομής. Η διάνοια κυρίου συνίσταται στην πρόθεση του κατέχοντος να κατέχει και εξουσιάζει το πράγμα κατά τρόπο διαρκή, απεριόριστο και αποκλειστικό, εκδηλώνεται δε με πράξεις επί του πράγματος που αρμόζουν στον κύριο αυτού. Αν λείπει το πνευματικό στοιχείο της νομής (βούληση) υπάρχει μόνο κατοχή, η οποία, κατά κανόνα, ασκείται στο όνομα και για λογαριασμό του κυρίου, δυνάμει ενοχικής σχέσεως ισχυρής ή όχι (ΑΠ 1025/02 Ελλ.Δικ. 43.1680), β) η νομή προσβάλλεται είτε με αποβολή είτε με διατάραξη, που γίνεται από τρίτο παράνομα. Παράνομη είναι η προσβολή όταν ο νομέας δεν επιτρέπει αυτή (Μπαλής Εμπ. Δίκαιο έκδ. 4η σελ.44). Αποβολή συνιστά κάθε πράξη τρίτου, που συνεπάγεται για τον νομέα στέρηση, ολική ή μερική, της δυνατότητας να εξουσιάζει το πράγμα, διατάραξη δε συνιστά κάθε παρεμπόδιση ή παρακώλυση της επί του πράγματος εξουσιάσεως του νομέα αυτού, που όμως δεν φτάνει μέχρι την αποβολή του (ΑΠ 1260/98 Ελλ.Δ. 40.66) γ) η νομή ακινήτου που ασκείται αυτοπροσώπως από το νομέα αυτού χάνεται με κατάληψη του πράγματος από τρίτο ανεξαρτήτως αν ο νομέας γνωρίζει την αποβολή (ΑΠ 1897/99 Ελλ.Δ. 41.1646, ΑΠ 667/98 Ελλ.Δ. 40.1567). Στην ίδια ετησία παραγραφή υπόκειται και η περί προστασίας της νομής αγωγή, όταν αυτή προσβάλλεται από τρίτο με διατάραξη. Αν η διατάραξη γίνεται με περιοδικές πράξεις, κάθε μία εξ αυτών λαμβάνεται αυτοτελώς για την έναρξη της παραγραφής, αρχομένης νέας παραγραφής από κάθε διατάραξη, εκτός αν με την αρχική διατάραξη δημιουργήθηκε παγία κατάσταση (Μπαλής όπ. παρ. σελ. 68). Ο ενάγων αρκεί για το ορισμένο της αγωγής του να επικαλεστεί και να αποδείξει τη νομή του επί του πράγματος, υπό την παραπάνω αναφερόμενη έννοια κατά τον χρόνο αποβολής ή διατάραξης, χωρίς να είναι αναγκαίο να επικαλείται και νόμιμο δικαίωμα που στηρίζει αυτή, αφού η νομή προστατεύεται απλώς ως νομή. Ο εναγόμενος όμως δεν μπορεί να επικαλεστεί προς απόκρουση της αγωγής δικό του δικαίωμα που του παρέχει την εξουσία επί του πράγματος, εκτός αν το δικαίωμα αυτό έχει αναγνωρισθεί τελεσιδίκως, όπως ορίζεται στο άρθρο 991 Α.Κ.,προκειμένου να υποστηρίζει (δικαιολογήσει) την άρνηση της βάσης της αγωγής (Μπαλής όπ. παρ. σελ. 66). Άρνηση της αγωγής αποτελεί και ο μη αυτοτελής ισχυρισμός του εναγομένου, επί αγωγής αποβολής ή διαταράξεως ότι νομέας είναι ο ίδιος, αποδεικνυομένου δε του ισχυρισμού αυτού η περί προστασίας της νομής αγωγή απορρίπτεται (ΑΠ 1408/01 ΝοΒ 50. 1469). Τέτοιο δικαίωμα που μπορεί να προβάλλει ο εναγόμενος είναι και ότι το πράγμα είναι κοινόχρηστο και επομένως ανεπίδεκτο νομής τρίτου. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 976, 369, 1033 ΑΚ, 2 && 2,5, άρθρου 10 &1 και άρθρου 28 &2 του ΓΟΛ (ν.1577/85 όπως τροποποιήθηκε με το ν.2831/2000), άρθρου 224 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (ΠΔ 410/95), άρθρων 14 του ν.3155/55

«περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών, γενική διαίρεσις οδών» και άρθρου 25 ν.1418/84, προκύπτει ότι οι οδοί, τμήματα των οποίων αποτελούν και τα προοριζόμενα για την κίνηση των πεζών, πεζοδρόμια, είναι πράγματα κοινόχρηστα, προοριζόμενα για την κατά τον προορισμό χρήση τους από την ολότητα και ανεπίδεκτα νομής, τακτικής και έκτακτης χρησικτησίας. Οι οδοί και τα πεζοδρόμια αυτών εφόσον δεν έχουν χαρακτηριστεί ως εθνικές ή επαρχιακές και βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων Δήμου ή Κοινότητας είναι δημοτικές ή κοινοτικές, η άσκηση δε της κοινής χρήσεως από κάθε άνθρωπο δεν συνιστά νομή ή κατοχή, αλλά αποτελεί ιδιόρρυθμο δικαίωμα που απορρέει από την προσωπικότητα και προσταεύεται σύμφωνα με το άρθρο 57 του ΑΚ (ΑΠ 1206/81 ΝοΒ 30.304). Ο οικείος Δήμος ή κοινότητα μπορεί, υπό τους όρους του νόμου (άρθρο 970 ΑΚ) με μονομερή διοικητική πράξη προσωποπαγούς χαρακτήρα να παραχωρεί ιδιαίτερα δικαιώματα σε φυσικά πρόσωπα επί των κοινοχρήστων πεζοδρομίων, που υπερβαίνουν το μέτρο της κοινοχρησίας και δεν παρέχονται σε όλους υπό την προϋπόθεση ότι με την παραχώρηση των ιδιαίτερων αυτών δικαιωμάτων δεν αναιρείται η κοινοχρησία (ΑΠ 1033/2000 ΝοΒ 49.1446). Για να προσλάβει όμως ακίνητο πράγμα την ιδιότητα του κοινοχρήστου, όπως είναι οι οδοί και τα πεζοδρόμια αυτών, πρέπει να έχει καταστεί κοινόχρηστο κατά νόμιμο τρόπο. Οι οδοί και τα πεζοδρόμια αυτών σε περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως ή οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 αποκτούν την ιδιότητά τους ως κοινοχρήστων, είτε με την δημιουργία τους (διάνοιξή τους) με νόμιμο τρόπο (απαλλοτρίωση και καταβολή της σχετικής αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη του εδάφους), είτε με την εγκατάλειψή τους από τους ιδιοκτήτες του εδάφους προκειμένου να γίνουν κοινόχρηστοι οδοί, είτε με την αμνημόνευτη αρχαιότητα που προβλέπονταν από το προϊσχύσαν του ΑΚ δίκαιο. Για να καταστεί όμως πράγμα ακίνητο κοινόχρηστη οδός και πεζοδρόμιο αυτής με την βούληση του πρώην ιδιοκτήτη του εδάφους απαιτείται όπως η σχετική βούλησή του περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου και μεταγραφεί (ΑΠ 190/93 Ελλ.Δ. 38.1576). Με αμνημόνευτη δε αρχαιότητα καθίσταται πράγμα ακίνητο κοινόχρηστο, σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος δικαίου (ν.3 παρ.2 Πανδ. 43.7) όταν αυτό ήταν στην κοινή χρήση συνεχώς επί δύο γενεές, πριν την έναρξη ισχύος του ΑΚ (23.2.46) η κάθε μία των οποίων εκτείνεται σε σαράντα έτη (ΑΠ 1528/95 Ελλ.Δ. 38.1576, ΑΠ 461/68 ΝοΒ 16.1148). Μακροχρόνια όμως κοινή χρήση του πράγματος ως οδού ή πεζοδρομίου αυτής, ακόμη και αν δεν έχουν σχηματισθεί νόμιμα, μπορεί να αποτελέσει ένσταση εκ του άρθρου 281 ΑΚ προς απόκρουση της αγωγής του κυρίου αυτού περί προστασίας της νομής του (ΑΠ 190/93 όπ.παρ.).

233/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρ. Δημακόπουλος, Γ. Παπαδόπουλος**).

Αγωγή διανομής κοινού πράγματος. Πρέπει να αναφέρεται η συγκυριότητα χωρίς να είναι αναγκαίο να εκτίθεται και ο τρόπος με τον οποίο ο ενάγων και ο εναγόμενος έγιναν συγκύριοι. Αμφισβήτηση της συγκυριότητας του ενάγοντος από τον εναγόμενο και ισχυρισμός του ότι είναι αυτός αποκλειστικός κύριος του διανεμητέου. Τότε ο ενάγων υποχρεούται να αποδείξει την συγκυριότητά του, όχι όμως και τον τρόπο που έγινε συγκύριος ο εναγόμενος. Στην αγωγή διανομής νόμιμα σωρεύεται και διεκδικητική αγωγή. Επωφελείς δαπάνες είναι η ανέγερση οικοδομής σε ακίνητο. Επιδικάζεται η ωφέλεια που συνίσταται στην αξία των υλικών.

Επειδή βάση της αγωγής διανομής κοινού πράγματος είναι κατά την έννοια των άρθρων 1113 και 799 ΑΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 478481 του ΚΠολΔ, η συγκυριότητα των διαδίκων επί του διανεμητέου πράγματος, το στοιχείο δε αυτό πρέπει να περιέχεται στην αγωγή, χωρίς να είναι αναγκαίο να εκτίθεται σ'αυτή και ο τρόπος με τον οποίο ο ενάγων και ο εναγόμενος έγιναν συγκύριοι. Εάν ο εναγόμενος ισχυρισθεί ότι αυτός είναι αποκλειστικός κύριος του διανεμητέου, προβάλλων κατ'αυτό τον τρόπο αμφισβήτηση της ενεργητικής νομιμοποίησης της αγωγής, δεν υποχρεούται ο ενάγων να καθορίσει και τον τρόπο με τον οποίο ο εναγόμενος έγινε συγκύριος του διανεμητέου. Στην περίπτωση αυτή η απόδειξη της συγκυριότητας του ενάγοντος θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του από τον εναγόμενο ομολογουμένου δικαιώματος της κυριότητος επί ολοκλήρου του διανεμητέου πράγματος (ΑΠ 579/1996 Ελλ. Δικ. 39 549, ΑΠ 816/1995 Ελλ.Δικ38 594). Εξάλλου με την αγωγή διανομής μπορεί να σωρευθεί στο ίδιο δικόγραφο, με βάση το άρθρο 218 &1 ΚΠολΔ και από τις σ'αυτό προϋποθέσεις και η διεκδικητική αγωγή, αφού δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ τους (ΑΠ 1644/2000 Ελλ.Δικ. 42 679). Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 904 επ. 1057,1063,1102,1103 και 1104 Α.Κ., όταν πρόκειται για επωφελή δαπάνη, τέτοια δε είναι και η ανέγερση οικοδομής από το νομέα σε αλλότριο οικόπεδο με δικά του υλικά, ο νομέας που έχασε την κυριότητα των υλικών δικαιούται, ανεξάρτητα από την καλή ή κακή του πίστη και από τον χρόνο επίδοσης της διεκδικητικής αγωγής, να απαιτήσει, σύμφωνα με τις διατάξεις για αδικαιολόγητο πλουτισμό, από τον κύριο του οικοπέδου την απόδοση της ωφέλειας, που ο κύριος απέκτησε από την μετάθεση σ' αυτόν της κυριότητας των υλικών. Η ωφέλεια αυτή συνίσταται ειδικότερα μόνον στην αξία των υλικών, αν απ'αυτόν επήλθε αύξηση της αξίας του οικοπέδου, δεν μπορεί όμως να ζητήσει την απόδοση της ωφέλειας για εργασία που προσέφερε ο ίδιος στην ανέγερση της οικοδομής ή για δαπάνη που κατέβαλε σε τρίτους εργατοτεχνίτες, εργολάβο, μηχανικό κ.λ.π. στους οποίους προσέλαβε (Ολ. ΑΠ 1220/1975 ΝοΒ 24,184, ΑΠ 1882/1999 Ελλ. Δικ. 41 1629, ΑΠ 80/1998 Ελλ. Δικ. 39,847).

255/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρ. Κακογιάννης, Αλ. Καρώκης, Αχιλ. Καρακάσης, Φαίδ. Κουλούρης**).

Πραγματική δουλεία. Αποσβήνεται όταν είναι αδύνατη η άσκησή της καθώς και όταν καταστεί περιττή ή μάταιη. Πότε χωρεί αναγνωριστική αγωγή κατά του δικαιούχου της δουλείας ώστε να θεωρηθεί η πραγματική δουλεία αποσβησμένη. Ως βάση της αγωγής μπορεί να είναι και η διάταξη του άρθρου 281 Α.Κ. Άρθρο 28 ν.1337/93. Έκταση και προϋποθέσεις εφαρμογής σε ιδιωτικούς κοινοχρήστους χώρους (πλατείες, δρόμοι κ.λ.π.).

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1118,1124 και 1136 Α.Κ., σαφώς συνάγεται ότι η πραγματική δουλεία αποσβήνεται αν από πραγματικούς ή νομικούς λόγους η άσκησή της καταστεί κατά τρόπο απόλυτο, οριστικό ή διαρκή, αδύνατη, χωρίς δυνατότητα επανόδου στην προηγουμένη κατάσταση. Αδυναμία άσκησης της πραγματικής δουλείας υπάρχει όταν μεταβληθεί ο προορισμός του δεσπόζοντος ακινήτου ή παύσει το δουλεύον ακίνητο να παρέχει ωφέλεια ή χρησιμότητα στο δεσπόζον, δεδομένου ότι η ύπαρξη ωφέλειας ή χρησιμότητας, αποτελεί όρο της δουλείας. Το αδύνατο της άσκησης πρέπει πάντα να έχει χαρακτήρα απόλυτο και διαρκή. Επίσης η πραγματική δουλεία αποσβήνεται όχι μόνο αν είναι αδύνατη η άσκησή της, αλλά και όταν αυτή καταστεί περιττή ή μάταιη. Έτσι αν μετά την σύσταση πραγματικής δουλείας οδού το δεσπόζον εξυπηρετείται κατά τον ίδιο τρόπο και κατά το ίδιο μέτρο από άλλη οδό, παύει ο λόγος ύπαρξης της δουλείας αφού δεν παρέχεται πλέον χρησιμότητα και δεν υπάρχει ανάγκη του δεσπόζοντος ακινήτου, το οποίο πλέον έχει αυτάρκεια. Κατά του δικαιούχου της δουλείας μπορεί να ασκηθεί αναγνωριστική αγωγή, με την οποία θα ζητείται να αναγνωρισθεί το δικαίωμα της πραγματικής δουλείας ως αποσβησμένο από τον χρόνο κτήσης της οδού ή και από την αγωγή (αρνητική αναγνωριστική αγωγή) (βλ. Γεωργιάδη – Σταθόπουλο Αστικός Κώδιξ υπ'άρθρ. 1136 επ.). Εξάλλου κατά την ορθή έννοια του άρθρου 281 Α.Κ. το δικαίωμα άσκησης της πραγματικής δουλείας από τον εκάστοτε κύριο του δεσπόζοντος ακινήτου θεωρείται ότι γίνεται καταχρηστικώς, για τον λόγο δε αυτό απαγορεύεται η άσκησή του, όταν από την όλη συμπεριφορά του δικαιούχου και από την πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα, γίνεται φανερό ότι η συνέχιση άσκησης της δουλείας αυτής υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλονται από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή από τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος. Σε μια τέτοια περίπτωση ο κύριος του δουλεύοντος ακινήτου μπορεί και με αγωγή να επιδιώξει την δικαστική αναγνώριση της καταχρηστικής άσκησης της πραγματικής δουλείας από τον κύριο του δεσπόζοντος ακινήτου (ΑΠ 273/1990 Δνη 32,974). Περαιτέρω σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 28 του Ν. 1337/1993 «Επέκταση των πολεδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις» :

«ιδιωτικοί δρόμοι, πλατείες και λοιποί χώροι κοινής χρήσεως, που έχουν σχηματισθεί με οιοδήποτε τρόπο έστω και κατά παράβαση των πολεοδομικών διατάξεων και που ευρίσονται μέσα σε εγκεκριμένα σχέδια πόλεων, θεωρούνται ως κοινόχρηστοι χώροι και ανήκουν στον οικείο Δήμο ή κοινότητα. Από την διατύπωση της ως άνω διάταξης που δεν είναι αντισυνταγματική (Ολ. ΣτΕ 744/1987 ΝοΒ 36,1710), σαφώς συνάγεται ότι αυτή εφαρμόζεται σε ιδιωτικούς κοινόχρηστους χώρους (δρόμους, πλατείες κ.λ.π.), σε χώρους δηλ. που σχηματίσθηκαν με την ιδιωτική πρωτοβουλία. Το άρθρο αυτό προβλέπει την κοινοχρησία ιδιωτικών χώρων με προϋποθέσεις και χωρίς την καταβολή αποζημίωσης. Οι προϋποθέσεις είναι : 1) πρόκειται για ιδιωτικούς κοινόχρηστους χώρους (δρόμους, πλατείες κ.λ.π.), που σχηματίσθηκαν με ιδιωτική πρωτοβουλία και όχι με πράξη της πολιτείας, 2) να ευρίσκοντο οι χώροι αυτοί μέσα στα εγκεκριμένα σχέδια πόλεων και να ήταν στην κοινοχρησία πριν ή μετά την ένταξή της στο σχέδιο πόλεως και 3) η κοινοχρησία να είναι αποτέλεσμα της βούλησης του ιδιοκτήτη που μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή συναγόμενη από τις ενέργειές του ή προκύπτει από πραγματική κατάσταση που διατηρήθηκε επί μακρό χρόνο κατ'ανοχή του ιδιοκτήτη. Εφόσον λοιπόν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις επέρχεται μετάθεση της κυριότητος υπέρ του οικείου δήμου, αδιαφόρως αν το ακίνητο είχε αφεθεί στην κοινή χρήση πριν ή μετά την έγκριση του οικείου ρυμοτομικού σχεδίου (ΑΠ 1200/1993 Δνη 36,375).

274/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ν. Τσούκαλης, Θ. Νταβανέλλος**).

Διεκδικητική αγωγή. Η παθητική νομιμοποίηση αποδεικνύεται από τον ενάγοντα. Εναγόμενος μπορεί να είναι και ο δυνάμει ατύπου, διαρκούς και ενοχικής συμβάσεως χρησιδανείου που βρίσκεται στην κατοχή του διεκδικουμένου μετά την λήξη της σύμβασης, αντιποιούμενος την νομή του κυρίου. Τακτική και έκτακτη χρησικτησία. Στοιχεία που απαιτούνται κατά το β.ρ.δ. και τον Αστικό Κώδικα. Κοινωνία. Για την κτήση κυριότητας με χρησικτησία απαιτείται ρητά ή με σιωπηρές πράξεις να γνωστοποιήσει ο νεμόμενος στον συγκοινωνό ότι νέμεται ολόκληρο το κοινό για τον εαυτό του.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1094 ΑΚ και 216 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι για το ορισμένο διεκδικητικής αγωγής ακινήτου, ο ενάγων οφείλει να καθορίσει με την αγωγή του τον τρόπο που έγινε κύριος του διεκδικουμένου και ότι ο εναγόμενος κατέχει αυτό παρανόμως κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, αδιαφόρως αν ο τελευταίος νέμεται στο δικό του όνομα ή στο όνομα άλλου, υποχρεουμένου του ενάγοντος να αποδείξει την παθητική νομιμοποίηση του εναγομένου (ΑΠ 518/90 Ελλ.Δ. 31.995, ΑΠ 584/82 ΝοΒ 31.367, ΑΠ 835/81 ΝοΒ 30.437). Νομιμοποιούμενος παθητικώς είναι και εκείνος που δυνάμει ατύπου, διαρκούς και ενοχικής συμβάσεως χρησιδανείου βρίσκεται στην κατοχή του διεκδικουμένου μετά την λήξη αυτής, αντιποιούμενος την νομή

του κυρίου, διότι ο χρησάμενος ασκεί την κατοχή ως άμεσος αντιπρόσωπος του χρήστη (Ολ.ΑΠ 805/73 ΝοΒ 22.319). Αν ο ενάγων στηρίζει την κυριότητά του στο διεκδικούμενο σε παράγωγο τρόπο, όπως είναι και δωρεά εν ζωή, αρκεί για το ορισμένο της αγωγής του να επικαλείται το δωρητήριο συμβόλαιο και τον τόμο και αριθμό μεταγραφής αυτού, μόνο δε αν ο εναγόμενος αμφισβητήσει με τις προτάσεις του της πρώτης συζήτησης της αγωγής την κυριότητα του δικαιοπαρόχου του ενάγοντος, ο τελευταίος παραδεκτώς οφείλει να συμπληρώσει την αγωγή του, καθορίζοντας και τον τρόπο που ο δικαιοπάροχός του έγινε κύριος, μέχρις ότου θεμελιώσει πρωτότυπο τρόπο κτήσης κυριότητος (ΑΠ 372/96 Ελλ.Δ. 38.51, ΑΠ 1292/02 Ελλ.Δ. 44.179). Τέτοιοι πρωτότυποι τρόποι κτήσεως κυριότητας είναι κατά τον ΑΚ και κατά το προϊσχύσαν β.ρ. δίκαιο, η έκτακτη και τακτική χρησικτησία. Για την απόκτηση κυριότητας με τακτική χρησικτησία υπό του δίκαιο του αστικού κώδικα και υπό το προγενέστερο δίκαιο απαιτείται, εκτός των άλλων νόμιμος ή νομιζόμενος τίτλος και μεταγραφή αυτού (ΑΠ 873/1974 ΝοΒ 23.486, ΑΠ 1568/95 Ελλ. Δ. 38.1043) για την απόκτηση δε κυριότητας σε ακίνητο με έκτακτη χρησικτησία απαιτείται υπό την ισχύ του ΑΚ εικοσαετής νομή (1045 ΑΚ) υπό την ισχύ δε του προγενεστέρου του ΑΚ δικαίου(ν. 8 παρ.1 κωδ.7.39, ν.9 παρ.1 Βασιλ. 30.14) τριακονταετής νομή ασκουμένη με καλή πίστη, ήτοι άσκηση νομής με την εύλογη πεποίθηση ότι ασκείται δικαίως και ανεπιλήπτως και μη προσβάλλουσα επικρατέστερο δικαίωμα τρίτου (ΑΠ 873/74 ΝοΒ 23.486). Στην νομή χρησικτησίας, η οποία μπορεί να ασκείται και με αντιπρόσωπο όπως είναι ο χρησάμενος (ΑΠ 641/95 Ελλ. Δικ. 39.578) για την συμπλήρωση του χρόνου αυτής, τόσο κατά το β.ρ. (44.3. ν.76 παρ.1 Πανδ. 18.1 και 7 παρ.3 Πανδ. 23.3) όσο και κατά το δίκαιο του Α.Κ. (1051 ΑΚ) συνυπολογίζεται και η νομή χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου που μεταβιβάστηκε με νόμιμη αιτία (ΑΠ 497/81 ΝοΒ 30.53, ΑΠ 543/81 ΝοΒ 30.213). Τέλος κατά το προϊσχύσαν δίκαιο και το δίκαιο του ΑΚ (άρθρα 980, 982, 994,1113 και 1884) προκύπτει ότι μεταξύ συγκυρίων ή συγκληρονόμων επί του ιδίου πράγματος ο κοινωνός (εξ αδιαιρέτου συγκύριος) αν κατέχει ολόκληρο το κοινό πράγμα, θεωρείται ότι κατέχει αυτό και στο όνομα και των λοιπών κοινωνών και δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών κτητική (έκτακτη χρησικτησία) ή αποσβεστική παραγραφή προτού καταστήσει γνωστό στους άλλους συγκυρίους ότι αποφάσισε να νέμεται το κοινό πράγμα αποκλειστικά στο όνομά του ολόκληρο ή πλέον της μερίδας του. Τέτοια γνωστοποίηση μπορεί να γίνει είτε σιωπηρώς με πράξεις που εμφαίνουν την απόφαση αυτή του συγκυρίου, ενώ η για αντιποίηση της νομής γνώση των λοιπών συγκυρίων μπορεί να προέλθει είτε από σχετική δήλωση εκείνου που αντιποιείται την νομή είτε από αλλού και έτσι αρκεί η γνώση του συγκυρίου για την αντιποίηση του κατέχοντος το κοινό από οπουδήποτε και αν προέρχεται (ΑΠ 795/2001 Ελλ. Δ. 43.1431).

306/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θ. Τζαμαλούκας, Κωνστ. Πετρόπουλος**).

Διεκδικητική αγωγή ακινήτου. Στην αγωγή πρέπει να αναφέρεται ότι ο εναγόμενος κατά τον χρόνο άσκησής της κατέχει ή νέμεται το ακίνητο αδιάφορα με την αιτία της νομής ή κατοχής. Περιστατικά. Νομή. Κτήση της με παράγωγο τρόπο με συμφωνία μεταξύ αποκτώντος και του προηγούμενου νομέα. Δεν απαιτείται για την συμφωνία αυτή συμβόλαιο και μεταγραφή. Πότε η συμφωνία αυτή είναι αιτιώδης και εξαρτάται από το κύρος και την ύπαρξη της αιτίας. Προσύμφωνο. Αποτελεί τέλεια σύμβαση. Προθεσμία εκπληρώσεως. Φύση της προθεσμίας αυτής. Επωφελείς δαπάνες σε ακίνητο που έχει υπογραφεί προσύμφωνο μεταβίβασης και δικαίωμα επίσχεσης.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1094 ΑΚ και 216 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι για το ορισμένο διεκδικητικής αγωγής ακινήτου, ο ενάγων οφείλει να καθορίσει με την αγωγή το νόμιμο τρόπο που έγινε κύριος του διεκδικουμένου και ότι ο εναγόμενος κατέχει ή νέμεται αυτό κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, αδιαφόρως της αιτίας της νομής ή κατοχής του εναγομένου. Η αιτία αυτή είναι δυνατό ενδεχομένως να στηρίζει ένσταση του εναγομένου από το άρθρο 1095 ΑΚ, οπότε αποδεικνυόμενη συνεπάγεται την απόρριψη της αγωγής (ΑΠ 518/90 Ελλ. Δικ. 31.995, ΑΠ 909102 Ελλ. Δικ. 44.1272, ΑΠ 1292/02 Ελλ. Δικ. 44.178, Κ. Παπαδόπουλος «Αγωγές Εμπραγμάτου Δικαίου» έκδ. 1989 σελ. 241).

Επομένως ο λόγος της έφεσης με τον οποίο η εκκαλούσα παραπονείται και ζητεί την απόρριψη της αγωγής για τον λόγο ότι δεν αναφέρεται σ'αυτή η αιτία της νομής και κατοχής της στο διεκδικούμενο και ότι ο ενάγων δεν αναφέρει επίσης στην αγωγή του ότι η εναγομένη αμφισβητεί την κυριότητά του στο ακίνητο, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Από το άρθρο 976 ΑΚ προκύπτει ότι η νομή επί ακινήτου είναι δυνατό να αποκτηθεί κατά τρόπο παράγωγο, με συμφωνία δηλαδή μεταξύ του προηγουμένου νομέα και του αποκτώντος και παράδοση της νομής. Η συμφωνία αυτή είναι αφηρημένη δικαιοπραξία και δεν υπόκειται σε συμβολαιογραφικό τύπο και μεταγραφή, διότι η νομή δεν είναι εμπράγματο δικαίωμα, είναι δε αυτοτελής και ανεξάρτητη από την εμπράγματη μεταβίβαση, το δε κύρος της δεν επηρεάζεται, κατ'αρχήν, από το κύρος ή την ανυπαρξία της αιτίας, δηλαδή από την υποσχετική δικαιοπραξία από την οποία γεννάται αξίωση προς απόδοση της νομής. Είναι δυνατό όμως στα πλαίσια της συμβατικής ελευθερίας των συμβαλλομένων η συμφωνία για την μεταβίβαση της νομής να εξαρτήθηκε από την αιτία που την υπαγόρευσε, οπότε πλέον η συμφωνία για μεταβίβαση της νομής είναι αιτιώδης και εξαρτάται από το κύρος και την ύπαρξη της αιτίας (ΑΠ 1417/02 Ελλ.Δ. 44.184). Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 166, 210, 279, 513 επ. 341,380,382 και 383 ΑΚ προκύπτουν τα εξής : α) το προσύμφωνο πώλησης ακινήτου αποτελεί τέλεια σύμβαση από την οποία γεννώνται εκατέρωθεν δικαιώματα και υποχρεώσεις, υποχρεουμένου του πωλητή να μεταβιβάσει το προσυμφωνηθέν ακίνητο

στον αγοραστή υπό τους ειδικότερους όρους του προσυμφώνου, ώστε να προσπορίσει στον αγοραστή κυριότητα με το περιεχόμενο του άρθρου 1000 ΑΚ, ο δε αγοραστής να καταβάλλει το συμφωνημένο τίμημα, β) είναι δυνατό στο προσύμφωνο να τεθεί προθεσμία εντός της οποίας τα μέρη υποχρεούνται να καταρτίσουν την οριστική σύμβαση. Το αν η προθεσμία αυτή είναι προθεσμία εκπληρώσεως των εκατέρωθεν παροχών, υπό την έννοια της δήλης ημέρας ή ανατρεπτική ή αποσβεστική προθεσμία που με την παρέλευσή της επέρχεται απόσβεση των εκατέρωθεν υποχρεώσεων και δικαιωμάτων, εξαρτάται από την βούληση των μερών, για την εξεύρεση της οποίας αν οι συμβαλλόμενοι δεν εκφράστηκαν σαφώς, ερμηνεύεται η σύμβαση σύμφωνα με τους κανόνες των άρθρων 173 και 200 ΑΚ (ΑΠ 469/96 Ελλ.Δ. 39.377). Κατά κανόνα, επί προσυμφώνου πωλήσεως ακινήτου κατά, την κατάρτιση του οποίου έχει καταβληθεί μέρος ή ολόκληρο το συμφωνηθέν τίμημα και ο πωλητής παρέδωσε στον αγοραστή την νομή και κατοχή του ακινήτου, η προθεσμία αυτή συνομολογείται ως προθεσμία εκπληρώσεως της παροχής υπό την παραπάνω αναφερομένη δήλη ημέρα (Ε.Πειρ. 106/98 Ελλ.Δ. 40.429, Ε.Α. 9758/02 Ελλ.Δ. 44.853), οπότε παρερχομένης αυτής ο μη επληρώσας τις εκ του προσυμφώνου υποχρεώσεις του περιέρχεται σε κατάσταση υπερημερίας οφειλέτη, δικαιουμένου του αντισυμβαλλομένου δανειστή να υπαναχωρήσει από την σύμβαση για τον λόγο αυτό, αφού τάξει στον οφειλέτη εύλογη προθεσμία εκπληρώσεως δηλώνοντας συνάμα ότι μετά την παρέλευσή της αποκρούει την παροχή, γ) μέχρι την υπαναχώρηση, εξακολουθεί να υφίσταται η σύμβαση και να δημιουργούνται εξ αυτής δικαιώματα και υποχρεώσεις (αποζημίωση για μη έγκαιρη εκπλήρωση της παροχής) με την υπαναχώρηση δε του δανειστή λύεται η σύμβαση αναδρομικώς και αναζητούνται τα εκατέρωθεν δοθέντα σύμφωνα με τις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις δικαιουμένου του δανειστή ευλόγου αποζημιώσεως. Από αυτά συνάγεται περαιτέρω ότι, αν κατά την κατάρτιση του προσυμφώνου παραδόθηκε το πωλούμενο κατά νομή και κατοχή στον αγοραστή με αιτία την συμφωνηθείσα δια του προσυμφώνου πώληση και υπό την αίρεση καταρτίσεως της οριστικής συμβάσεως, ο αγοραστής δικαιούται έναντι του κυρίου πωλητή να νέμεται και κατέχει το προσυμφωνηθέν ακίνητο μέχρι να λυθεί η εκ του προσυμφώνου σύμβαση με νόμιμο τρόπο (υπαναχώρηση, αντίθετη συμφωνία) οπότε πλέον λείπει και η αιτία της μεταβίβασης της νομής και ο νομέας υποχρεούται να αποδώσει στον κύριο τη νομή του ακινήτου. Ο ισχυρισμός του εκ προσυμφώνου πωλητή ότι εξέλιπε η αιτία δυνάμει της οποίας ο αγοραστής κατέχει και νέμεται το διεκδικούμενο από τον πωλητή ακίνητο, αποτελεί αντένσταση του ενάγοντος επί διεκδικητικής αγωγής προς απόκρουση της ένστασης του εναγομένου εκ του άρθρου 1095 ΑΚ και πρέπει να προτείνεται νομίμως. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 1013 και 1106 ΑΚ προκύπτει, ότι μόνο ο καλόπιστος νομέας και όχι ο απλός κάτοχος έχει το δικαίωμα αποζημίωσης για τις επί του διεκδικουμένου πράγματος γενόμενες προ της ασκήσεως της αγωγής επωφελείς δαπάνες, εφόσον η συνεπεία αυτών αύξηση της αξίας του πράγματος σώζεται κατά τον χρόνο της απόδοσης του πράγματος (ΑΠ 1123/01 Ελλ.Δ. 44.412, ΑΠ 27/1967 ΝοΒ 15.650) δικαιούμενος να ασκήσει ένσταση επισχέσεως για τις

δαπάνες αυτές προς απόκρουση της διεκδικητικής αγωγής, οπότε γενομένης δεκτής δεν απορρίπτεται η διεκδικητική αγωγή αλλά διατάσσεται η απόδοση του διεκδικουμένου με την ταυτόχρονη υποχρέωση του ενάγοντος να καταβάλλει στον εναγόμενο την ορισμένη για τις δαπάνες αυτές αποζημίωση (ΑΠ 768/02 Ελλ.Δ. 43.1656). Όπως είναι προφανές από τις προαναφερόμενες διατάξεις για αποζημίωση του καλοπίστου νομέα για γενόμενες από αυτόν επωφελείς δαπάνες επί του διεκδικουμένου και της λειτουργίας της ενστάσεως επισχέσεως αυτού για τις δαπάνες αυτές, αν γίνει δεκτή η ένσταση του ιδίου (εναγομένου) εκ του άρθρου 1095 ΑΚ, οπότε για τον λόγο αυτό απορρίπτεται η διεκδικητική αγωγή, δεν ερευνάται η ένσταση επισχέσεως για τις γενόμενες επί του πράγματος επωφελείς δαπάνες, διότι η τελευταία αυτή προϋποθέτει παραδοχή της αγωγής και υποχρέωση του εναγομένου προς απόδοση του πράγματος. Επωφελείς είναι εκείνες οι δαπάνες που έγιναν επί του πράγματος πριν την άσκηση της αγωγής και συνεπεία αυτών και όχι άλλων αιτίων (π.χ. αύξηση της αξίας για νομισματικούς ή άλλους λόγους) αυξάνεται αντικειμενικώς η αξία του πράγματος κατά την απόδοση αυτού (Μπαλής Εμπ. Δίκαιο έκδ.4η σελ. 236). Καλής δε πίστεως είναι ο νομέας που επελήφθη και συνέχισε την άσκηση της νομής επί του διεκδικουμένου με την πεποίθηση ότι ασκεί τη νομή ως δικαιούχος δεν αγνοεί δε από βαριά του αμέλεια ότι δεν δικαιούται να ασκεί νομή επί του πράγματος (Μπαλής ό.π. παρ.σελ.228).

345/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Αγγελόπουλος, Γεώργιος Παπασωτηρίου**).

Κοινόχρηστα πράγματα όπως οι οδοί. Πως δημιουργούνται. Αν κύριος αφήσει ακίνητο για να γίνει κοινόχρηστο πράγμα μπορεί, να προταθεί εναντίον του η ένσταση του άρθρου 281 ΑΚ η οποία όμως δεν προτείνεται νόμιμα από τους κυρίους γειτονικών ακινήτων που δημιούργησαν την οδό για δική τους χρήση.

Κατά τα άρθρα 966 και 967 ΑΚ, εκτός συναλλαγής είναι και τα κοινής χρήσεως πράγματα, στα οποία περιλαμβάνονται και οι δημοτικοί οδοί. Τα κοινής χρήσεως πράγματα λαμβάνουν τον προορισμό τους αυτόν από το νόμο ή την βούληση του ιδιοκτήτη τους που μπορεί να εκδηλωθεί με παραίτηση από την κυριότητα του πράγματος για να καταστεί αυτό κοινόχρηστο, τηρουμένων των νομίμων διατυπώσεων. Κατά το προϊσχύον του ΑΚ ΒΡΔ, ιδιωτικό ακίνητο, ελάμβανε την ιδιότητα του κοινόχρηστου και με την από αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα, με την οποία κυρούται ως νόμιμη η πραγματική κατάσταση που υπάρχει πριν από τόσο χρόνο, ώστε η ζώσα γενεά να την εγνώρισε ως έχει και να μη διέσωσε παράδοση από την παρελθούσα γενεά για την ύπαρξη άλλης διαφορετικής καταστάσεως. Η από αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα δεν προβλέπεται από τον Α.Κ., διατηρείται όμως η δυνάμει αυτής μέχρι την

εισαγωγή του αποκτηθείσα ιδιότητα του πράγματος ως κοινής χρήσεως (άρθρο 51 Εισ. Ν.Α.Κ.). Μετά την εισαγωγή του ΑΚ, μπορεί εμμέσως να επιτευχθεί παρόμοιο αποτέλεσμα, βάσει του άρθρου 281 Α.Κ., αν ο κύριος επί μακρό χρόνο άφησε το πράγμα εκτεθειμένο στην κοινή χρήση, ανεχόμενος ή επιθυμών αυτό να καταστεί κοινής χρήσεως. Αυτό ειδικότερα μπορεί να συμβεί και στην περίπτωση που κάποιος χώρος αφήνεται από τον κύριο για να χρησιμεύσει ως κοινόχρηστος οδός, όχι όμως και στην περίπτωση που δημιουργείται από τους κυρίους γειτονικών ακινήτων ιδιωτική οδός για δική τους εξυπηρέτηση (ΑΠ 171/1998 Ελλ.Δικ. 39.1324, ΑΠ 1528/1995 Ελλ.Δικ. 38.1576, ΑΠ 1038/1994 Ελλ.Δικ. 37.140).

507/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Πατηνιώτης Ν.Σ.Κ., Σπύρος Λιμπεράτος**).

Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. Η αναφορά στην αγωγή των πλευρικών διαστάσεων του ακινήτου ή η παραπομπή σε τοπογραφικά διαγράμματα δεν είναι απαραίτητα στοιχεία της αγωγής αρκεί να μην γεννάται αμφιβολία για την ταυτότητά του. Οικόπεδο που προήλθε από συνένωση περισσοτέρων. Αρκεί η περιγραφή του ενιαίου οικοπέδου και δεν είναι απαραίτητη η περιγραφή κάθε οικοπέδου. Δασικές εκτάσεις και δάση. Κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Συνυπολογισμός και του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του εφόσον έγινε με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1094 ΑΚ και 216 ΚΠολΔ προκύπτει ότι επί αναγνωριστικής αγωγής κυριότητας ακινήτου, την κυριότητα επί του οποίου ο ενάγων θεμελιώνει σε κληρονομιά, που αποτελεί παράγωγο τρόπο απόκτησης κυριότητας, αρκεί ο ενάγων να επικαλείται στην αγωγή του ότι το επίδικο ακίνητο ανήκε στον κληρονομηθέντα, την διαθήκη δυνάμει της οποίας έγινε κληρονόμος ή την συνδέουσα αυτόν και τον κληρονομηθέντα συγγενική σχέση δυνάμει της οποίας καλείται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος και ότι αποδέχθηκε την κληρονομιά και μετέγραψε την σχετική δήλωση αποδοχής, αναφέροντας τον τόμο και αριθμό μεταγραφής, δια της οποίας μεταγραφής μεταβιβάζεται αναδρομικώς από του θανάτου του κληρονομουμένου η κυριότητα.

Μόνο αν ο εναγόμενος με τις προτάσεις του προς απόκρουση της αγωγής αμφισβητήσει την κυριότητα του κληρονομουμένου στο κληρονομιαίο ακίνητο ο ενάγων υποχρεούται να συμπληρώσει παραδεκτά την αγωγή του μέχρι να θεμελιώσει πρωτότυπο κτήσης κυριότητας (ΑΠ 1292/02 Ελλ.Δ. 44.179). Απαιτείται επίσης να καθορίζει σαφώς την ταυτότητα του επιδίκου, κατά

θέση, εμβαδόν και όρια ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία για την ταυτότητα αυτού και να υπάρχει δυνατότητα στον εναγόμενο να αμυνθεί. Δεν είναι αναγκαίο για την πληρότητα της περιγραφής του επιδίκου να αναφέρονται οι πλευρικές του διαστάσεις ή να γίνεται παραπομπή σε τοπογραφικά διαγράμματα, αρκεί να μη γεννάται αμφιβολία για την ταυτότητα αυτού (ΑΠ 559/79 ΝοΒ 27.1598 ΑΠ 1614/80 ΝοΒ 29.1053). Επομένως επί αγωγής αναγνωριστικής κυριότητος ακινήτου που σχηματίσθηκε με την ως συνένωση περισσοτέρων ομόρων ακινήτων αρκεί η περιγραφή του ενιαίου ακινήτου, σύμφωνα με τα παραπάνω και δεν είναι αναγκαία η περιγραφή ενός εκάστου των περισσοτέρων που με την συνένωσή τους αποτέλεσαν το ενιαίο ακίνητο. Επομένως ο δεύτερος λόγος της εφέσεως με τον οποίο το εκκαλούν ζητεί την εξαφάνιση της εκκαλουμένης επικαλούμενο αοριστία της αγωγής διότι σ' αυτή δεν περιγράφονται τα τέσσερα τεμάχια η συνένωση των οποίων αποτέλεσε το επίδικο μεγαλύτερο ακίνητο, το οποίο λεπτομερώς περιγράφεται στην αγωγή κατά θέση έκταση και όρια, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

511/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Φώτης Λουμίτης**).

Υποθήκη. Ποιες απαιτήσεις ασφαλίζει. Για τους τόκους, πρέπει η απαίτηση να έχει εγγραφεί ως τοκοφόρος, χωρίς να είναι απαραίτητο να αναφέρεται το ποσοστό του τόκου. Αν τόκοι και κεφάλαιο υπερβαίνουν το ποσό της εγγραφής, δεν ασφαλίζεται η απαίτηση για το επί πλέον ποσό. Έξοδα εκτέλεσης. Δεν κατατάσσονται στον πίνακα αλλά προαφαιρούνται προκειμένου να γίνει κατάταξη των δανειστών.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών (1289 και 1269 ΕΚ) προκύπτει : α) ότι για την κάλυψη κατά την τάξη και την σειρά της υποθήκης των τόκων του περιορισμένου χρονικού διαστήματος της δεύτερης απ'αυτές, πρέπει η απαίτηση να έχει εγγραφεί στο βιβλίο υποθηκών ως τοκοφόρος, χωρίς να απαιτείται για την τήρηση της αρχής της δημοσιότητας να καθορίζεται και το ποσό των τόκων, αφού το ποσοστό αυτών καθορίζεται από το νόμο και β) ότι αν οι τόκοι του χρονικού αυτού διαστήματος προστιθέμενοι στο κεφάλαιο, υπερβαίνουν αθροιστικά την χρηματική ποσότητα, για την οποία γράφτηκε η υποθήκη, δεν ασφαλίζονται με την υποθήκη, κατά το ποσό αυτών που υπερβαίνει το υποθετικό όριο και συνεπώς, δεν απολαμβάνουν κατά τούτο του ειδικού προνομίου κατατάξεως κατά τη διανομή του πλειστηριάσματος, που προβλέπεται από το άρθρο 1007 &1 σε συνδυασμό με το άρθρο 976 αριθμ. 2 ΚΠολΔ. Τέτοιου είδους όμως υπέρβαση δεν υπάρχει όταν, σε αρμονία με την σύμβαση, η υποθήκη εγγράφεται για ορισμένο χρηματικό ποσό καλύπτον το κεφάλαιο και άλλα συναφή κονδύλια και πέραν του εν λόγω χρηματικού ποσού και για την εξασφάλιση των τόκων του κεφαλαίου στα χρονικά πλαίσια του άρθρου 1289 ΑΚ, αφού στην περίπτωση

αυτή το συνολικό χρηματικό ποσό, για το οποίο γράφτηκε η υποθήκη, ισούται με το άθροισμα του πρώτου χρηματικού ποσού και των τόκων του περιορισμένου χρονικού διαστήματος του άνω άρθρου (ΑΠ 340/2001 Ελλ. Δικ. 42.1353, ΑΠ 813/1998 Ελλ. Δικ. 39.1620, ΑΠ 1424/1997 Ελλ. Δικ. 40.150, ΑΠ 1126/1997 Ελλ.Δικ. 40.348).

Κατά το άρθρο 975 ΚΠολΔ, η κατάταξη των δανειστών στον πίνακα γίνεται αφού αφαιρεθούν τα έξοδα εκτελέσεως που ορίζονται αιτιολογημένα από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού. Από την γραμματική διατύπωση της διατάξεως αυτής, όπου γίνεται διάκριση μεταξύ αφαίρεσης εξόδων και κατάταξης των προνομιακών απαιτήσεων, προκύπτει ότι υπέγγυο στους δανειστές είναι το μετά την αφαίρεση των εξόδων εκτελέσεως ποσό από το εκπλειστηρίασμα, καθώς και ότι τα έξοδα εκτελέσεως δεν κατατάσσονται στον πίνακα, αλλά προαφαιρούνται, προκειμένου να γίνει κατάταξη των δανειστών. Η εκκαθάριση των εξόδων της εκτελέσεως γίνεται συνήθως με τον πίνακα κατάταξης, με τον οποίο ο υπάλληλος του πλειστηριασμού εκκαθαρίζει τα έξοδα, προσδιορίζει λεπτομερώς αυτά και τον δικαιούχο υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεσή τους και ακολούθως τα αφαιρεί από το πλειστηρίασμα. Η αφαίρεση των εξόδων αποτελεί διανομή του πλειστηριάσματος και συνεπώς προσβάλλεται με την ανακοπή του άρθρου 979 ΚΠολΔ (βλ. Μπρίνια, Αναγκ. Εκτέλ. υπ'άρθρο 975 παρ.406, σελ. 1072, ΑΠ 1722/1998 Ελλ. Δικ. 1999 σελ.395, ΕΑ 2801/1998 Ελλ. Δικ. 1999 394).

607/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος Ασημακόπουλος, Νίνα Πολιτικού Ν.Σ.Κ.**).

Έκτακτη χρησικτησία σε δάσος και δασικές εκτάσεις κατά το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο. Στοιχεία της η καλή πίστη, διάνοια κυρίου και νομή επί 30 έτη, εφόσον όμως αυτή είχε συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Τακτική χρησικτησία αποκλείεται. Αγορά με συμβόλαιο του 1965 «έκτασης 2 στρεμμάτων ή όσης και αν είναι». Απαλλοτρίωση και αποζημίωση για 10400 τ.μ. Στη συνέχεια διεκδίκηση άλλων 11.600 τ.μ. Αναγνώριση ως δικαιούχου της αποζημίωσης λόγω αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και μάλιστα σε μεγαλύτερη έκταση από εκείνη του συμβολαίου, δεν αποτελεί επιχείρημα ότι η έκταση του ακινήτου ανήκει στον ιδιώτη ενάγοντα. Περιστατικά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των ν.8&1 κωδ. (7.39) ν.9&1 παυδ. (50.14) ν.1 &20 παυδ. (41.4) ν.6 παυδ. (44.3)ν.76 &1 παυδ. (18.1) και 7 &3 παυδ. (23.3) του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου που ίσχυε προ της εισαγωγής του Αστικού κώδικος, ήτο δυνατή η κτήση κυριότητος επί ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία, με άσκηση νομής, καλή πίστη και διάνοια κυρίου επί χρονικό διάστημα συνεχούς 30ετίας και με την δυνατότητα του χρησιδεσπόζοντος να συνυπολογίσει στον δικό του χρόνο νομής και τον χρόνο (νομής) του δικαιοπαρόχου του εφ'όσον είχε καταστεί, με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Από

τον συνδυασμό αυτών διατάξεων με εκείνες των άρθρων 18 και 21 του Ν. της 2106/3.7.1837 «περί διακρίσεως δημοσίων κτημάτων» συνάγεται ότι η έκτακτη χρησικτησία, όχι όμως και η τακτική (Α.Π. 52/85 ΝοΒ 3301424) χωρεί με τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις και επί δημοσίων κτημάτων, ανεξαρτήτως της μορφολογίας των δηλαδή επί δασών και δασικών εκτάσεων εφόσον η 3οετής νομή τους είχε συμπληρωθεί μέχρι τις 11.9.1915 όπως αυτό προκύπτει από τις διατάξεις αφ'ενός του Ν.ΔΞΗ /1912 και των διαταγμάτων «περί δικαιοστασίου» που εκδόθηκαν με βάση αυτόν τον νόμο και αφ'ετέρου του άρθρου 21 του Ν.Δ. της 2204/16.5.1926 «περί διοικητικής αποβολής από των κτημάτων της αεροπορικής αμύνης», με τις οποίες έγινε αναστολή κάθε παραγραφής ή δικαστικής προθεσμίας σε αστικές διαφορές και απαγορεύτηκε η οιαδήποτε παραγραφή των δικαιωμάτων του Δημοσίου στα κτήματά του, επομένως και η χρησικτησία επ'αυτών (Ολ. ΑΠ 75/87 Ελλ.Δικ. 321483, ΑΠ 155/91 Ελλ.Δικ. 34448, ΑΠ 76187 Ελλ.Δικ. 32.324 ΑΠ 191/97 Ελλ.Δικ. 381543, Ε.Πατρ. 304/2001 αδημ.).

Απεδείχθησαν τα ακόλουθα περιστατικά: Με το υπ'αριθμ. 23957/19.1.1965 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Πατρών Ι.Σ., νομίμως μεταγεγραμμένου, περιήλθε, κατά κυριότητα, στον αρχικό ενάγονταεκκαλούντα Χ.Μ., ένα αγροτικό ακίνητο (ξηρικός αγρός) που βρίσκεται στη θέση «Παλιουράκια» της κτηματικής περιφερείας της (τέως) κοινότητος Ελεκύστρας Πατρών. Κατά το ως άνω συμβόλαιο ο αγρός έχει εμβαδόν «δύο στρεμμάτων ή όσης εκτάσεως και αν είναι, συνορευόμενος γύρωθεν με αγρούς δημοσίου κ.λ.π. Το ακίνητο αυτό με το ίδιο εμβαδόν είχε περιέλθει κατά κυριότητα στον άμεσο δικαιοπάροχο του ενάγοντος Π.Δ. με το υπ'αριθμ. 942/1956 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του τότε συμβολαιογράφου Πατρών Α.Σ., νομίμως μεταγεγραμμένου, εξ αγοράς από τον Σ.Τ.

Το επίδικο ακίνητο είναι αγρός ξηρικός εκτάσεως είκοσι δύο (22) στρεμμάτων. Βρίσκεται στη θέση «Παλιουράκια», όπου δηλαδή και το ακίνητο (αγρός) του ενάγοντος, οριζόμενο γύρωθεν και εν όλω «ανατολικά κ.λ.π. Ο ενάγων ισχυρίσθηκε πρωτοδίκως, και τον ισχυρισμό του αυτό τον επαναφέρει με την έφεση, ότι έγινε κύριος αυτού, του επιδίκου ακινήτου τόσο με παράγωγο τρόπο δηλαδή με το προαναφερθέν αγοραπωλητήριο συμβόλαιο, όσο και με πρωτότυπο τρόπο (χρησικτησία) καθόσον ενεμήθη αυτό με τον παραπάνω νόμιμο τίτλο, καλή πίστη και διάνοια κυρίου, συνυπολογίζοντας στο δικό του χρόνο και τον χρόνο χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του από το έτος 1956, μέχρι το μήνα Απρίλιο του 1986 οπότε το εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο εξέδωσε σε βάρος του το από 1.4.1986 πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής. Κατά το παραπάνω πρωτόκολλο, που προσκομίζεται, το τμήμα από το οποίο απεβλήθη ο ενάγων έχει εμβαδόν 10.400 τ.μ. και συνορεύει κ.λ.π. Η έκταση που μνημονεύεται στο πρωτόκολλο αποτελεί τμήμα μείζονος ακινήτου εκτάσεως 49.386 τ.μ. το οποίο ανήκει κατά κυριότητα στο εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο και είναι καταγεγραμμένο στα οικεία βιβλία της Β΄οικονομικής Εφορίας Πατρών με τα στοιχεία Β.Κ. 926 δημόσιο κτήμα. Με την υπ'αριθμ. 8481/17.11.71 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων έργων η έκταση αυτή (των 49.386 τ.μ.) απαλλοτριώθηκε υπέρ και δαπάναις του Ελληνικού Δημοσίου,

για την διευθέτηση του χειμάρρου της Ελεκύστρας. Με την υπ'αριθμ. 549/1972 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών καθορίστηκε η προσωρινή τιμή μονάδος αποζημιώσεως των απαλλοτριωθέντων ακινήτων και στη συνέχεια με την υπ'αριθμ. 1574/1972 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου έγινε η αναγνώριση των δικαιούχων, μεταξύ των οποίων, δικαιούχος ανεγνωρίσθη και ο ήδη ενάγων, για το με αριθμό 38 ακίνητο του κτηματολογικού πίνακα εκτάσεως 10.400 τ.μ. Για την αναγνώρισή του ο ενάγων επικαλέστηκε και προσκόμισε τότε το υπ'αριθμ. 23957/1965 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Πατρών Ι.Σ., που προαναφέρθηκε, το οποίο επικαλείται εκ νέου για να θεμελιώσει το δικαίωμα κυριότητός του στο επίδικο ακίνητο. Κατά το συμβόλαιο αυτό, το οποίο δεν συνδέεται με τοπογραφικό διάγραμμα στο οποίο να φαίνονται οι διαστάσεις του ακινήτου ή άλλα σταθερά σημεία από τα οποία να είναι δυνατός ο προσδιορισμός του, το ακίνητο που αγόρασε ο ενάγων είχε έκταση μόνο δύο (2) στρεμμάτων και συνεπώς δεν μπορεί να γίνει λόγος για κτήση κυριότητος στο επίδικο, εκτάσεως είκοσι (22) στρεμμάτων, με παράγωγο τρόπο κτήσεως. Το γεγονός ότι ο ενάγων ανεγνωρίσθη δικαιούχος και αποζημιώθηκε για έκταση 10.400 τ.μ. δεν αποτελεί επιχείρημα, ότι η έκταση του ακινήτου που αγόρασε με το προαναφερθέν συμβόλαιο ήταν μεγαλύτερη και μάλιστα ήταν είκοσι δύο (22) στρέμματα. Η πλέον των 10.400 τ.μ. έκταση, που αναφέρεται στο πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής, αποτελεί τμήμα της κοίτης του χειμάρρου «Ελεκύστρας» που προϋπήρχε, προ δηλ. της απελευθερώσεως της Ελλάδος από τον τουρκικό ζυγό, περιήλθε δε στο Ελληνικό Δημόσιο «δικαιώματι πολέμου», ως διάδοχο του Τουρκικού Δημοσίου μετά την ανεξαρτησία της πατρίδος.

661/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Παναγόπουλος, Γεώργιος Φιλιππόπουλος**).

Νομή. Για την απόκτησή της, απαιτούνται η βούληση εξουσίασης με διάνοια κυρίου και η φυσική εξουσίαση επί του πράγματος. Έννοια των στοιχείων αυτών.

Επειδή από τη διάταξη του άρθρου 974 του Α.Κ. συνάγεται ότι προς απόκτηση νομής επί πράγματος απαιτείται η συνδρομή δύο στοιχείων στο πρόσωπο του αποκτώντος, δηλαδή η βούληση εξουσιάσεως με διάνοια κυρίου και η φυσική εξουσίαση επί του πράγματος. Η ταυτόχρονη κατά κανόνα συνύπαρξη (με εξαίρεση την πλασματική κτήση της νομής) των δύο αυτών στοιχείων είναι δημιουργική του προστατευομένου από το ισχύον δίκαιο δικαιώματος της νομής. Ειδικότερα, η διάνοια κυρίου συνίσταται στην πρόθεση για διαρκή απεριόριστη και αποκλειστική εξουσίαση του πράγματος, όμοια ή ανάλογη με εκείνη που απορρέει από το δικαίωμα της πλήρους κυριότητας και που αναγνωρίζεται στον δικαιούχο αυτής. Η διάνοια κυρίου εκδηλώνεται με την μεταχείριση του πράγματος με τον

ίδιο τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να το μεταχειρισθεί ο ιδιοκτήτης χωρίς να απαιτείται απαραίτητα και να κατευθύνεται η πρόθεση του νομέα σε έννομη κτήση της κυριότητας ούτε και να έχει αυτός την πεποίθηση ότι έχει την κυριότητα. Φυσική δε εξουσίαση υπάρχει όταν ασκούνται επί του πράγματος πράξεις που προσιδιάζουν στη φύση και τον προορισμό του, έτσι ώστε το πράγμα κατά την αντίληψη των συναλλαγών να θεωρείται ότι ευρίσκεται κατά τρόπο σταθερό στην διάθεση του νομέα (βλ. ΑΠ 27/2003, Δνη 2003, 774). Από τις διατάξεις των άρθρων 974,979 και 980 του Α.Κ. προκύπτει ότι ανεξαρτήτως αν συντρέχουν οι όροι για την απόκτηση της νομής με κληρονομική ή ειδική διαδοχή (άρθρ. 976, 977 και 983 του ΑΚ), αυτή μπορεί να αποκτηθεί και κατά τρόπο πρωτότυπο όταν συνυπάρξουν σε κάποιο πρόσωπο τα στοιχεία της φυσικής εξουσίασης του πράγματος και της θέλησης εξουσιάσεως με διάνοια κυρίου (βλ. Εφ.Θεσ. 1710/90, Δνη 90,1332, Γεωργιάδη, σε Γεωργιάδη – Σταθόπουλο, υπ'άρθρ. 974, αρ.24 επ., Παπαχρήστου Εμπρ.Δ. υπ'άρθρ. 974, αρ.24 επ., Παπαχρήστου Εμπρ.Δ., υπ'άρθρ. 974 αρ.6). Ειδικότερα, για την ύπαρξη νομής με κατάληψη απαιτείται ενέργεια του καταλαμβάνοντος, που αποτελεί εμφανή εκδήλωση της προθέσεώς του προς την, ως κυρίου πλέον, εξουσίαση του πράγματος και η οποία επιτυγχάνει τη διασφάλιση της εξουσιάσεως αυτής δια της διαμορφώσεως μεταξύ του εξουσιάζοντος και του πράγματος κατάλληλης προς αυτό σχέσης που ανάλογα με τον προορισμό του πράγματος, τον τρόπο εκμεταλλεύσεώς του και των αναγκαίων μέσων εξουσιάσεώς του ποικίλλει ως προς την μορφή της (βλ. ΑΠ 1951/84, ΝοΒ 33,11458). Έτσι, η σε συγκεκριμένο τμήμα ακινήτου οριοθέτηση με πασσάλους, η εκμίσθωση αυτού σε τρίτους και η υπό των μισθωτών χρησιμοποίησή του συνιστά κατάληψη της νομής υπό την προεκτεθείσα έννοια αλλά και άσκηση αυτής υπό του καταλαβόντος. Εξάλλου, κατά το άρθρο 992 του Α.Κ. οι αξιώσεις από την αποβολή και την διατάραξη παραγράφονται ένα έτος από την αποβολή ή τη διατάραξη. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι και για τα ακίνητα η νομή χάνεται με την κατάληψή της από τον τρίτο χωρίς να ασκεί καμία επιρροή ή τυχόν γνώση ή όχι του νομέα, από την επομένη δε της καταλήψεως αυτής αρχίζει η ως άνω ετήσια παραγραφή (βλ. ΑΠ 1897/99, Δνη 2000, 1646, 667/98, Δνη 99,1567, Εφ.Αθ. 9238/90, Δνη 91,1663).

693/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Καφέζας, Χρήστος Μούλιας, Γεώργιος Αμπατζής, Γεώργιος Βγενόπουλος**).

Προσημείωση. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει η εγγραφή της. Αν υπάρχει έλλειψη ή εσφαλμένη μνεία οιουδήποτε των απαραίτητων στοιχείων, επέρχεται ακυρότητα της εγγραφής μόνο αν γεννιέται αβεβαιότητα ως προς αυτά, πράγμα που είναι κάθε φορά ζήτημα πραγματικό. Πλειστηριασμός. Το πρόγραμμά του πρέπει να κοινοποιείται

στους δανειστές που έχουν εγγράψει υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης. Αν η ασφαλιζόμενη απαίτηση είναι άκυρη, τότε και η υποθήκη και η προσημείωση είναι

Από τη διάταξη του άρθρου 1276 Α.Κ. που ορίζει ότι η προσημείωση εγγράφεται όπως η υποθήκη με τη μνεία όμως ότι προσημειώνεται, συνάγεται ότι όσα ισχύουν επί υποθήκης ως προς την αίτηση, την εγγραφή καθ'εαυτήν και την ακυρότητα της εγγραφής εφαρμόζονται και επί προσημειώσεως κατά το μέτρο, βεβαίως, που δεν προσκρούουν στην ιδιαιτερότητα αυτής ως εγγραφής υποθήκης υπό αναβλητική αίρεση. Εξάλλου από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1305,1306 Α.Κ. και 10 του β.δ. 533/1963 προκύπτει ότι η περίληψη εγγραφής υποθήκης πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία : α) το όνομα, το επώνυμο, κατοικία και επάγγελμα του δανειστή και οφειλέτη με μνεία των στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 1 του β.δ. 533/1963 β) την χρονολογία και το είδος του τίτλου γ) το ασφαλιζόμενο ποσό δ) το χρόνο λήξης του χρέους ε) περιγραφή του ακινήτου κατά είδος, θέση και όρια, περιλαμβάνουσα και τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 3 του β.δ. 533/1963 στ) τον τίτλο κτήσεως του οφειλέτη και ζ) την υπογραφή του συμβολαιογράφου, αν πρόκειται τίτλος από ιδιωτική βούληση, του πληρεξουσίου δικηγόρου, αν ο τίτλος είναι από δικαστική απόφαση ή του δανειστή επί τίτλου από το νόμο. Τέλος κατά την διάταξη του άρθρου 1329 Α.Κ. η εγγραφή είναι άκυρη : 1) αν απ'αυτή προκύπτει αβεβαιότητα για το πρόσωπο του δανειστή ή του οφειλέτη ή για το ενυπόθηκο ακίνητο ή για το ποσό της ασφαλιζόμενης απαίτησης 2) αν δεν έχει χρονολογία 3) αν έγινε με βάση άκυρο τίτλο. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι ακυρότητα της εγγραφής δεν επιφέρει αδιακρίτως η έλλειψη ή εσφαλμένη μνεία οποιουδήποτε από τα ανωτέρω στοιχεία αλλά τότε μόνο όταν γεννιέται αβεβαιότητα ως προς αυτά, πράγμα που είναι κάθε φορά ζήτημα πραγματικό (ΑΠ 33/1998 Ε.Ε.Ν. 386 επ. 1999). Αβεβαιότητα ως προς το ποσό του χρέους νοείται όχι μόνο όταν το ποσό είναι μικρότερο ή μεγαλύτερο από το ακριβές αλλά όταν δεν προσδιορίζεται το ποσό αυτό κατά τρόπο αναμφίβολο. Η μη μνεία εξάλλου της λήξεως του χρέους επιφέρει ακυρότητα, όταν από την φύση της ασφαλισμένης αποκτήσεως ήταν δυνατή η μνεία του χρόνου λήξεως (ΑΠ 33/1998 ο.π.). Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 999 &&3,4 του ΚΠολΔ το πρόγραμμα του πλειστηριασμού πρέπει, επί ποινή ακυρότητας του ίδιου πλειστηριασμού, να κοινοποιείται στους ενυπόθηκους δανειστές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και οι εγγράψαντες προσημείωση υποθήκης σύμφωνα με το άρθρο 41 του Εισ. Ν.Κ.ΠολΔ . Η υποχρέωση αυτή προς κοινοποίηση αναφέρεται στους έχοντες αποκτήσει εγκύρως υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης, διότι αυτοί χρήζουν έννομης προστασίας. Εάν η ασφαλιζόμενη απαίτηση είναι άκυρη για κάποιο λόγο τότε και η υποθήκη ή η προσημείωση είναι άκυρη, ανεξάρτητα εάν έχει εξαλειφθεί ή όχι από το βιβλίο υποθηκών. Την ακυρότητα αυτή της ασφαλιζόμενης απαίτησης, που επέρχεται αυτοδικαίως κατά το άρθρο 180 Α.Κ., μπορεί να την επικαλεσθεί οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον και ειδικότερα αυτός που μάχεται υπέρ της της εγκυρότητας του

πλειστηριασμού (ΑΠ 622/1999 Ελλ.Δνη 84,2000). Εξάλλου η κατά το άρθρο 999 &3 ΚΠολΔ επίδοση της περίληψης της κατασχετήριας έκθεσης, πρέπει να γίνεται μόνο στους ενυπόθηκους ή προσημειούχους δανειστές που έχουν εγγράψει την υποθήκη ή την προσημείωσή τους πριν από την εγγραφή της κατασχέσεως στο οικείο βιβλίο, ενώ η παράλειψη της επίδοσης ή εμπρόθεσμης επίδοσης επιφέρει ακυρότητα του πλειστηριασμού και χωρίς το στοιχείο της βλάβης (Ολ.ΑΠ 6/1998 ΝοΒ 626,46).

… Η ανακόπτουσα ισχυρίζεται ότι ο πλειστηριασμός αυτός και η περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης είναι άκυρος διότι δεν επιδόθηκε σ'αυτήν εμπροθέσμως η περίληψη της κατασχετήριας έκθεσης. Όπως προκύπτει από την επισημείωση της δικαστικής επιμελήτριας Αθηνών Μ.Γ., στην περίληψη της υπ' αριθμ. 275/31.3.99 έκθεσης αναγκαστικής κατάσχεσης ακινήτου, που προσκομίζει και επικαλείται η ανακόπτουσα, αυτή (περίληψη έκθεσης αναγκαστικής κατάσχεσης) επιδόθηκε στην ανακόπτουσα, ως έχουσα προσημείωση υποθήκης επί των κατασχεμένων ακινήτων, στις 30.4.1999 δηλαδή μετά την εικοσαήμερη προθεσμία από την ημέρα της κατάσχεσης εφόσον αυτή (κατάσχεση) έγινε στις 31.3.1999. Επομένως, σύμφωνα με τη μείζονα σκέψη, ο προαναφερόμενος πλειστηριασμός είναι άκυρος, ανεξαρτήτως βλάβης της ανακόπτουσας. Οι καθ'ών η ανακοπή ισχυρίζονται ότι ήταν άκυρη η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης της ανακόπτουσας επί των επιδίκων ακινήτων διότι στην περίληψη εγγραφής προσημείωσης υποθήκης δεν αναφερόταν το ποσό, η αιτία του χρέους και ο χρόνος λήξης αυτού και συνεπώς δεν είχαν υποχρέωση επίδοσης της κατασχετήριας έκθεσης και επομένως είναι έγκυρος ο διενεργηθείς πλειστηριασμός. Από την νομίμως επικαλούμενη και προσκομιζόμενη σε φωτοτυπικό αντίγραφο από 18.3.1998 περίληψη εγγραφής προσημείωσης υποθήκης αποδεικνύεται ότι αυτή περιείχε όλα τα αναφερόμενα στις διατάξεις των άρθρων 1305,1306 Α.Κ. και 10 του β.δ. 533/1963 στοιχεία. Ειδικότερα στο έγγραφο αυτό αναφέρονται, πλην των άλλων, ότι το ασφαλιζόμενο ποσό ανέρχεται σε «είκοσι πέντε εκατομμύρια (25.000.0000) δραχμές» και ότι τίτλος εγγραφής ήταν «η με αριθμ. 7975/1998 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (διαδικασία Ασφαλιστικών μέτρων)». Η μη αναγραφή της λήξης του χρέους δεν ήταν δυνατή, εφόσον αποδείχθηκε ότι το χρέος αυτό προερχόταν από πωλήσεις εμπορευμάτων επί πιστώσει, οι οποίες (πωλήσεις) θα συνεχίζονταν και μετά την παραπάνω εγγραφή και συνεπώς δεν ήταν δυνατή η αναγραφή του στοιχείου αυτού. Άλλωστε η έλλειψη του στοιχείου αυτού δεν δημιουργεί οποιαδήποτε αβεβαιότητα ως προς το ασφαλιζόμενο χρέος ούτε ως προς το ύψος αυτού. Επομένως η παράλειψή του δεν καθιστά άκυρη την εγγραφή. Συνεπώς ήταν έγκυρη η προαναφερόμενη εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και η ανακόπτουσα ήταν προσημειούχος δανειστής, στην οποία έπρεπε εντός της προαναφερόμενης 20ημέρου προθεσμίας να επιδοθεί η περίληψη κατασχετήριας έκθεσης.

699/2004

(Εισηγητής: Χαράλαμπος Ζώης, εφέτης).
(Δικηγόροι: Θεόδωρος Γιοβάνης, Γεώργιος Μακρυστάθης, Ελευθερία Χριστοπούλου Ν.Σ.Κ.).

Λαϊκή κατοικία (β.δ. 10/1964). Απαγορεύεται και είναι άκυρη η εκποίηση και η εκούσια ή δικαστική διανομή. Μόνο η προίκα επιτρέπεται.

Κατά το άρθρο 175 εδ.α΄ΑΚ «η διάθεση ενός αντικειμένου είναι άκυρη αν ο νόμος την απαγορεύει», κατά δε το άρθρο 6 παρ. 13 του β.δ. 10/1964 «περί κωδικοποιήσεως των διατάξεων περί Λαϊκής κατοικίας», που εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση ως εκ του χρόνου χορηγήσεως από το Ελληνικό Δημόσιο δανείου για την ανέγερση κατοικίας, επί του περιγραφομένου στην αγωγή υπ'αριθμ. 8 ακινήτου (οικοπέδου με οικία), «υφισταμένης υποθήκης πάσα απαλλοτρίωσις του ακινήτου είναι άκυρος, επιτρεπομένης μόνον της μεταβιβάσεως λόγω προικός υπέρ κατιόντων ή αδελφών». Απαλλοτρίωση του ενυποθήκου ακινήτου, με την έννοια της περιγραφομένης διατάξεως του άρθρου 6 παρ.13 β.δ. 10/1964 συνιστά και η διανομή αυτού (αυτούσια ή με πλειστηριασμό), διότι με αυτή κάθε κοινωνός απαλλοτριώνει έναντι ανταλλάγματος το επί του κοινού μερίδιό του (ΑΠ 874/01 Ελλ.Δ. 43.721) και επομένως, εφόσον επί του κοινού ακινήτου υφίσταται υποθήκη υπέρ του Δημοσίου, για την εξασφάλιση δανείου που χορηγήθηκε σε έναν ή σε όλους τους κοινωνούς, σύμφωνα με τις διατάξεις του προαναφερομένου β.δ. 10/1964, η διανομή του βεβαρημένου με υποθήκη ακινήτου απαγορεύεται από το νόμο και είναι απολύτως άκυρη (ΑΠ 290/1988 ΕΕΝ 1989 σελ. 194) και για το λόγο αυτό η περί διανομής του βεβαρημένου με υποθήκη ακινήτου αγωγή είναι απορριπτέα.

766/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίνα Πολιτικού Ν.Σ.Κ., Πέτρος Χόρτης**).

Ιόνια Νησιά. Σύνταγμα της 13/29 Δεκεμβρίου 1817. Δεν προεβλέποντο δημόσια κτήματα και δημόσια δάση. Άρα δεν περιήλθαν αυτά στο ελληνικό δημόσιο με την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Ελλάδα. Άρα δεν υπάρχει τεκμήριο κυριότητας υπέρ του δημοσίου.

Με το από 13/29 Δεκεμβρίου 1817 «Σύνταγμα του Ηνωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων» ιδρύθηκαν Τοπικές Διοικήσεις με επικεφαλής Έπαρχο, οι οποίες είχαν τη δημόσια οικονομία και τη διαχείριση της περιουσίας των νησιών. Έτσι, δημόσια κτήματα και μάλιστα δημόσια δάση, ιδιοκτησίας του Ενωμένου Κράτους, δεν υπήρχαν ούτε προβλέπετο τέτοια κατηγορία στο άνω

Σύνταγμα, ώστε να περιέλθουν κατά διαδοχή, μετά την ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα το έτος 1864, στο Ελληνικό Κράτος, όπως προηγουμένως είχε συμβεί με την ηπειρωτική Ελλάδα και την Πελοπόννησο. Εξάλλου, η προαναγγελθείσα διανομή των εγχωρίων περιουσιών με τον ν. ΡΝ/1866 και που υλοποιήθηκε για τη νήσο Λευκάδα με τον ν. ΨΞΣΤ/1879, δεν αναφέρετο σε δημόσια κτήματα ή σε δημόσια δάση, αφού, όπως προαναφέρθηκε, τέτοια κτήματα και δάση δεν υπήρχαν στα Ιόνια νησιά. Κατά συνέπεια, δεν βρίσκει έδαφος εφαρμογής για τα δάση των Ιονίων νήσων το υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου τεκμήριο κυριότητας που θεσπίστηκε με το β.δ. της 16111836 «περί ιδιωτικών δασών», ούτε το ισχύον σήμερα αντίστοιχο τεκμήριο κυριότητας του άρθρου 62 παρ. 1 του ν. 998/1979, το δε Δημόσιο για να αποδείξει την ύπαρξη δικαιώματος κυριότητας του επί δάσους των Ιονίων νήσων πρέπει να επικαλεσθεί και εν αμφισβητήσει να αποδείξει την επί του δάσους κτήση κυριότητας του με ένα οποιοδήποτε, νόμιμο τρόπο, προβλεπόμενο από τον Ιόνιο Αστικό Κώδικα ή από 23.2.1946του Αστικού Κώδικα ή ενδεχομένως από άλλο ειδικό νόμο (ΑΠ 340/1985 ΝοΒ 34.76, Εφ.Πατρ. 98/2001 ΑχΝ 2002, σελ. 23, Εφ.Κερκ. 22/1985 Ελλ.Δνη 26.902).... Επομένως, ο ενάγων έγινε κύριος των επιδίκων ακινήτων με παράγωγο τρόπο (αγοραπωλησία), αλλά κα με έκτακτη χρησικτησία, αφού αυτός και οι δικαιοπάροχοί του νεμήθηκαν αυτά από το 1895 μέχρι την άσκηση της αγωγής (αρθρ. 1045, 1051 ΑΚ, 592, 593, 2053, :062, 2063, 2092 του Ιονίου Αστικού Κώδικα, 64 Εισ.ΝΑΚ.) Προς απόκρουση της αγωγής το εναγόμενο ελληνικό δημόσιο ισχυρίζεται, ότι τα επίδικα ακίνητα αποτελούν δημόσιες δασικές εκτάσεις και ως εκ τούτου ανήκουν στην κυριότητά του. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο, διότι, όπως προαναφέρθηκε, στα Ιόνια νησιά δεν ισχύει το, κατά τα άρθρα 1, 2 και 3 του β. δ. της 16111836 «περί ιδιωτικών δασών» που έχει ισχύ νόμου, τεκμήριο κυριότητας του ελληνικού δημοσίου στα δάση και τις δασικές εκτάσεις (αρθρ. 62 ν. 998/1979). Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε τα ίδια και έκανε δεκτή την αγωγή, αναγνωρίζοντας τον ενάγοντα κύριο των επιδίκων ακινήτων, ορθώς το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και τις προσαχθείσες αποδείξεις εκτίμησε και τα αντίθετα υποστηριζόμενα με τους λόγους της εφέσεως κρίνονται απορριπτέα ως ουσιαστικά αβάσιμα.

767/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίνα Πολιτικού Ν.Σ.Κ., Ευστάθιος Καννής, Κωνσταντίνος Τζαβάρας**).

Αγροτικά ακίνητα. Μεταβιβάσεις σε τρίτους. Προϋποθέσεις για έγκυρη μεταβίβαση όταν έχουν επιφάνεια μεγαλύτερη από 250 στρέμματα ή ανήκουν στην εκκλησιαστική περιουσία. Ποία είναι τα αγροτικά και ποία τα αστικά ακίνητα.

Με το άρθρο μόνο του Ν. 2148/1952, όπως τροποποιήθηκε με το

άρθρο 73 παρ. 2 του Ν.Δ/τος 2185/1952 ορίζεται ότι «οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 2 του Νόμου 3250/1924 αντικαθίστανται ως εξής «1. Απαγορεύεται επί ποινή απολύτου ακυρότητας η δια πράξεων εν ζωή καθ' οιονδήποτε τρόπον μεταβίβαση ή διανομή ή σύστασις οιουδήποτε εμπραγμάτου δικαιώματος επί αγροτικών ακινήτων ανηκόντων εις φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ως προς την πέραν των 250 στρεμμάτων έκτασιν κατ' ιδιοκτήτην. 2. Το αυτό ισχύει και επί αγροτικών κτημάτων οιασδήποτε εκτάσεως ανηκόντων εις την εκκλησιαστικήν εν γένει περιουσίαν και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. 3. Αι απαγορεύσεις των προηγουμένων παραγράφων δύνανται να αρθώσι δι' αποφάσεως του Υπουργού της Γεωργίας, μετά γνώμην του γνωμοδοτικού Συμβουλίου Εποικισμού....». Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει, ότι προϋπόθεση της εφαρμογής τους είναι ο αγροτικός χαρακτήρας του ακινήτου. Αγροτικό ακίνητο νοείται εκείνο το οποίο παράγει φυσικούς καρπούς κατά τα άρθρα 619 και 961 ΑΚ και κατά την επικρατούσα στις συναλλαγές αντίληψη χρησιμοποιείται ή προορίζεται προεχόντως για γεωργική εκμετάλλευση, δηλαδή για καλλιέργεια της γης και παραγωγή καρπών, ενώ αστικό ακίνητο θεωρείται ο ασκεπής χώρος (οικόπεδο), ο οποίος κατά την αντίληψη των συναλλαγών προορίζεται για ανοικοδόμηση, (σχετ. ΑΠ 306/2000 ΝοΒ 49 620).

870/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Φοίβος Ράγκος, Νίκος Φιλόπουλος**).

Υποθήκη. Τόκοι που εξασφαλίζονται με αυτήν. Περιστατικά.

Επειδή, κατά το όρθρο 1289 Α.Κ. αν το κεφάλαιο της απαιτήσεως που ασφαλίζεται με υποθήκη γράφηκε ως τοκοφόρο, η υποθήκη, σε οποιουδήποτε την κυριότητα και αν βρίσκεται το ακίνητο, ασφαλίζει κατά την ίδια τάξη εγγραφής και τους καθυστερούμενους τόκους ενός έτους πριν από την κατάσχεση από οποιονδήποτε και να ενεργήθηκε αυτή, καθώς και τους τόκους μετά την κατάσχεση ως πληρωμή του χρέους ή εωσότου γίνει αμετάκλητος ο πίνακας της κατατάξεως. Κατά δε το άρθρο 1269 Α.Κ. η εγγραφή της υποθήκης γίνεται πάντοτε για ορισμένη χρηματική απαίτηση και αν στον τίτλο δεν περιέχεται ορισμένη ποσότητα, αυτός που κάνει την εγγραφή πρέπει να την ορίσει κατά προσέγγιση. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται: 1) Ότι για την κάλυψη κατά την τάξη και την σειρά της υποθήκης και των τόκων του περιορισμένου χρονικού διαστήματος της δεύτερης από αυτές, πρέπει η απαίτηση να έχει εγγραφεί ως τοκοφόρος στα βιβλία υποθηκών, χωρίς να απαιτείται για την τήρηση της αρχής της δημοσιότητος και μνεία του ποσοστού του τόκου, αφού αυτό καθορίζεται από το νόμο. 2) Ότι αν οι τόκοι του άνω χρονικού διαστήματος, προστιθέμενοι στο κεφάλαιο, υπερβαίνουν αθροιστικά την χρηματική ποσότητα, για την οποία γράφηκε η υποθήκη, δεν ασφαλίζονται κατά το υπερβάλλον ποσό αυτών από την υποθήκη και συνεπώς δεν απολαμβάνουν του προνομίου του άρθρου 1007 Α.Κ.

και 976 αρ. 2 του Κ.Πολ.Δ. τέτοια όμως υπέρβαση δεν υπάρχει όταν σύμφωνα με τη σύμβαση, η υποθήκη εγγράφεται για ορισμένο χρηματικό ποσό που καλύπτει το κεφάλαιο και άλλα κονδύλια και πέραν του ποσού αυτού και προς εξασφάλιση τόκων του κεφαλαίου στα χρονικά πλαίσια του Α.Κ. 1289, αφού στην περίπτωση αυτή το συνολικό χρηματικό ποσό, για το οποίο γράφηκε η υποθήκη, ισούται με το άθροισμα του πρώτου χρηματικού ποσού (κεφαλαίου) και των τόκων του περιορισμένου χρονικού διαστήματος του Α.Κ. 1289, Α.Π. 1126/97, Α.Π. 1382/94 Ελλ.Δικ. 38.630 Α. Γεωργιάδη, Εμπράγματο Δίκαιο (1993) παρ. 86 αρ. 93 και 94). Στην προκειμένη περίπτωση από τα προσκομιζόμενα μετ' επικλήσεως έγγραφα αποδείχθηκαν τα εξής: Με επίσπευση της δανείστριας Σ.Σ. και με βάση την υπ' αριθμ. 4018/21.12.98 κατασχετήρια έκθεση του δικαστικού επιμελητού Α.Κ. την 6.12.2000 διενεργήθηκε δημόσιος αναγκαστικός πλειστηριασμός ενός ακινήτου διαμερίσματος του οφειλέτου Κ.Κ. ενώπιον της επί του πλειστηριασμού υπαλλήλου συμβολαιογράφου Πατρών Α.Σ. Επί του εκπλειστηριασθέντος ακινήτου η πρώην Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος, της οποίας οιονεί καθολική διάδοχος λόγω συγχωνεύσεως είναι η ανακόπτουσα εφεσίβλητη, την 2.10.90 είχε εγγράψει πρώτη υποθήκη προς εξασφάλιση τοκοφόρου δανείου εξ 1.650.000 δραχμών δεκαπενταετούς διάρκειας με επιτόκιο 24% ετησίως. Η εν λόγω υποθήκη γράφτηκε όχι μόνο προς εξασφάλιση του κεφαλαίου αλλά, επιπροσθέτως και των τόκων (συμβατικής υπερημερίας) του περιορισμένου χρονικού διαστήματος του άρθρου 1289 Α. Κ. σύμφωνα με τους διαλαμβανόμενους στο υπ' αριθμ. 5618/1.10.90 δανειστικό συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Πατρών Ε.Π. (βλ. από 2.10.90 πιστοπ. Υποθ/κος Πατρών). Κατά τον διενεργηθέντα πιο πάνω πλειστηριασμό του ενυπόθηκου ακινήτου επετεύχθη εκπλειστηρίασμα εξ 7.005.000 δραχμών και μετ' αφαίρεση των εξόδων εκτελέσεως εξ 1.665.536 δραχμών έμεινε υπόλοιπο προς διανομή εκ 5.335.864 δραχμών. Μετά τον πλειστηριασμό η ενυπόθηκος δανείστρια πρώην Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος αναγγέλθηκε στην επί του πλειστηριασμού υπάλληλο για το ενυπόθηκο χρέος (κεφάλαιο και τόκους) εξ 6.463.450 δραχμές. Επίσης αναγγέλθηκε το Ελληνικό δημόσιο δια των Διευθυντών της Α' και Β' Δ.Ο.Υ. Πατρών για απαιτήσεις που απολαμβάνουν του γενικού προνομίου του άρθρου 971 αρ. 5 Κ.Πολ.Δ. καθώς και η καθής η ανακοπή εκκαλούσα. Η επί του πλειστηριασμού υπάλληλος επειδή το πλειστηρίασμα δεν επαρκούσε για την ικανοποίηση των αναγγελθεισών απαιτήσεων, συνέταξε τον ανακοπτόμενο πίνακα, στον οποίο κατέταξε το Ελληνικό Δημόσιο για το ποσό του 1.779.954 δραχμών και στο υπόλοιπο ποσό των 3.559.909 Α) την πρώην Εθνική Κτηματική Τράπεζα στο ποσό του 1.650.000 δραχμών, στο οποίο, όμως, δεν περιλαμβάνονται οι συμβατικοί τόκοι (940.564 δρχ.) και τόκοι υπερημερίας (2.070.258 δρχ.) του περιορισμένου ως άνω χρονικού διαστήματος της Α.Κ. 1289, 2) την καθής η ανακοπή εκκαλούσα για το ποσό του 1.909.904 δραχμών. Συναφώς προς τα ανωτέρω και εφόσον το κεφάλαιο της απαιτήσεως που ασφαλίζεται εις την υποθήκη γράφηκε ως τοκοφόρο σύμφωνα και με τους επί μέρους συμβατικούς όρους της δανειστικής συμβάσεως που καταρτίσθηκε μεταξύ

του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτου και της άνω Τραπέζης, κατά παράβαση της Α.Κ. 1289 η ως άνω ενυπόθηκος Τράπεζα την οποία διαδέχθηκε η εφεσίβλητη, δεν κατετάγη στον ανακοπτόμενο πίνακα για τους τόκους του περιορισμένου ως άνω χρονικού διαστήματος, αφού οι τόκοι αυτοί, σύμφωνα με την εγγραφείσα υποθήκη, είχαν αυτοτελή υποθηκική ασφάλεια, πέραν του κεφαλαίου. Επομένως, το πρωτόδικο δικαστήριο που έκανε δεκτή την ανακοπή της εφεσίβλητου ως βάσιμη, δια της οποίας υπεβλήθη η αιτίαση ότι εσφαλμένως δεν κατετάγη η αναγγελθείσα πρώην εθνική κτηματική τράπεζα της Ελλάδος και για τους τόκους, μεταρρυθμίζοντας τον ανακοπτόμενο πίνακα, ορθώς εφήρμοσε και ερμήνευσε τις παρατεθείσες ουσιαστικές διατάξεις, γι' αυτό και ο λόγος εφέσεως, δια τους οποίου υποστηρίζονται τα αντίθετα, κρίνεται ως αβάσιμος και απορριπτέος.

1012/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λεωνίδας Υφαντής, Ιωάννης Καραφασούλης**).

Αγωγή παροχής διόδου. Ποίο θεωρείται περίκλειστο ακίνητο για να απαιτείται δίοδος. Κριτήρια για τη χορήγηση της διόδου και καθορισμού της αποζημίωσης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1012 και 1013 Α.Κ., αν ακίνητο στερείται την αναγκαία δίοδο προς το δρόμο, έχει δικαίωμα ο κύριός του να απαιτήσει δίοδο από τους γείτονες έναντι ανάλογης αποζημίωσης. Η κατεύθυνση της διόδου και η έκταση του δικαιώματος για τη χρήση της, καθώς και η αποζημίωση που πρέπει να καταβληθεί, καθορίζονται με δικαστική απόφαση. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι, ως ακίνητο περίκλειστο θεωρείται εκείνο που στερείται από κάθε επικοινωνία με δημόσια, δημοτική ή κοινοτική οδό, αναγκαία για την εκμετάλλευση ή χρησιμοποίησή του κατά τον προορισμό του, καθώς και εκείνο που έχει μεν δίοδο, αλλά οι ανάγκες του εξυπηρετούνται ατελώς από αυτή, ανεξάρτητα του εάν πρόκειται για ακίνητα αγροτικά ή αστικά, οικοδομημένα εν μέρει ή ασκεπείς χώρους, εντός ή εκτός σχεδίου. Η έκταση του δικαιώματος για τη χρήση της διόδου, η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται προς την οικονομική χρησιμότητα του, καθώς και η επάρκεια της διόδου κρίνονται αντικειμενικά, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες εκάστοτε συνθήκες, κατά τον χρόνο εγέρσεως της αγωγής, ενόψει των αναγκών του ακινήτου, του προορισμού και της θέσης ή περιοχής του. Στο δικαστήριο της ουσίας παρέχεται η εξουσία να καθορίζει, εκτιμώντας τις περιστάσεις, τις διαστάσεις και την κατεύθυνση της διόδου, επιλέγοντας την προσφορότερη δίοδο με κριτήριο την όσο το δυνατό μικρότερη ζημία των γειτονικών ακινήτων. Η υποχρέωση για την παροχή διόδου αποτελεί περιορισμό της κυριότητας εκ του νόμου, με την έννοια ότι περιορίζει την έκταση των εξουσιών του κυρίου επί του τμήματος του ακινήτου του που οριοθετείται ως δίοδος του άλλου ακινήτου και αντισταθμίζεται με την καταβολή ανάλογης αποζημίωσης που καταβάλλεται πριν από τη χρήση της διόδου. Ανάλογη αποζημίωση είναι εκείνη

που καλύπτει κάθε ζημία του κυρίου του γειτονικού ακινήτου που βαρύνεται με την παροχή της διόδου. Για τον καθορισμό της λαμβάνεται υπόψη η μείωση της αξίας του γειτονικού ακινήτου από το επιβαλλόμενο βάρος κατά τον χρόνο της αποφάσεως, ή η μείωση της προσόδου του καθώς και κάθε άλλη ζημία από τη δημιουργία του βάρους, όπως είναι η τυχόν υποχρέωση του ιδιοκτήτη για αποζημίωση του μισθωτή του ακινήτου (βλ. σχετ. ΑΠ. 896/2001 Ελλ.Δνη 43.726, ΑΠ. 208/1999 Ελλ. Δνη 40.1047, ΑΠ. 477/1996 Ελλ.Δνη 38.84, Εφ.Αθ. 3834/2003 Ελλ.Δνη 44.1411). Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1108 Α.Κ., αν η κυριότητα προσβάλλεται με άλλο τρόπο εκτός από αφαίρεση ή κατακράτηση του πράγματος, ο κύριος δικαιούται να απαιτήσει από εκείνον που προσέβαλε την κυριότητα, να άρει την προσβολή και να την παραλείπει στο μέλλον. Το δικαίωμα της προηγούμενης παραγράφου δεν παρέχεται, αν εκείνος που έκανε την προσβολή ενήργησε δυνάμει δικαιώματος. Τέτοιο δικαίωμα που αποκρούει την άσκηση της αρνητικής περί κυριότητας αγωγής είναι και το, κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 1012 και 1013 Α.Κ., δικαίωμα διέλευσης του κυρίου του περίκλειστου ακινήτου μέσω του γειτονικού ακινήτου για την επικοινωνία του με το δρόμο, η οποία διέλευση δεν συνιστά στην περίπτωση αυτή παράνομη διατάραξη, αφού ο κύριος έχει υποχρέωση από το νόμο να την ανέχεται (ΑΠ. 634/1974 NoB 23.179).

1155/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γρηγόριος Δανελάτος, Αντώνιος Πατρινός**).

Αγωγή διανομής. Ισχυρισμός εναγομένου ότι είναι αποκλειστικός κύριος του ακινήτου. Συνέπειες. Ένσταση καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος. Χωρεί και στην αγωγή της διανομής.

Βάση της αγωγής διανομής κοινού πράγματος είναι κατά την έννοια των αρθρ. 1113 και 799 Α.Κ. σε συνδυασμό με τα αρθρ. 478481 του Κ.Πολ.Δ. η συγκυριότητα επί του διανεμητέου πράγματος των διαδίκων. Εάν ο εναγόμενος ισχυρισθεί ότι αυτός είναι αποκλειστικός κύριος του διανεμητέου, προβάλλων κατ' αυτόν τον τρόπο αμφισβήτηση της ενεργητικής νομιμοποιήσεως της αγωγής, η απόδειξη της συγκυριότητας του ενάγοντος θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του από τον εναγόμενο ομολογουμένου δικαιώματος του κυριότητας επί ολοκλήρου του διανεμητέου πράγματος. Εάν ο εναγόμενος επικαλείται περιστατικά κτήσεως της αποκλειστικής του κυριότητας επί του διανεμητέου μεταγενέστερα των αντιστοίχων της κυριότητας του ενάγοντος, προβάλλει ένσταση κατά της αγωγής την οποία θα υποχρεωθεί να αποδείξει (Α.Π. 579/96 Δνη 39549, Εφ. Θεσ. 1567/03 Αρμ. 58994, Εφ. Θεσ. 1572/02 Αρμ. 571590). Εξάλλου, από το συνδυασμό των διατάξεων των αρθρ. 980, 981, 982 και 984 Α.Κ., οι οποίες, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, εφαρμόζονται και επί κληρονομιαίων ακινήτων, προκύπτει ότι ο συγκληρονόμος, αν έχει στη νομή του ολόκληρο το κοινό, θεωρείται ότι

το κατέχει στο όνομα και των λοιπών συγκληρονόμων και δεν μπορεί να αντιτάξει εναντίον τους αποσβεστική ή κτητική παραγραφή, προτού να καταστήσει σ' αυτούς γνωστό ότι νέμεται για δικό του λογαριασμό μεγαλύτερο από τη μερίδα του μέρος ή ολόκληρο το κοινό. Τέτοια όμως γνωστοποίηση δεν απαιτείται στην περίπτωση κατά την οποία το ακίνητο δεν είναι κληρονομιαίο, γιατί ο κληρονομούμενος το είχε παραχωρήσει σε έναν από τους συγκληρονόμους, οπότε ο συγκληρονόμος αυτός και οι καθολικοί διάδοχοί του, που το κατέχουν κατόπιν της άτυπης αυτής παραχώρησης, μπορούν να γίνουν κύριοι του ακινήτου αυτού με έκτακτη χρησικτησία, προσμετρώντας στο δικό τους χρόνο χρησικτησίας και εκείνον του δικαιοπαρόχου των, αν το νέμονται για μια εικοσαετία, (ολ. Α.Π. 485/82 ΝοΒ 3155 Α.Π. 953/90 Δνη 32990, Α.Π. 209/99 Δνη 401100, Α.Π. 1268/97 Δνη 39860, Α.Π. 1166/88 Δνη 3182, Α.Π. 1210/87 ΝοΒ 36 1441). Τέλος, από τη διάταξη του αρθρ. 281 Α.Κ. συνάγεται ότι για την εφαρμογή της απαιτείται η συνδρομή περιστατικών με βάση τα οποία θα κριθεί η συμπεριφορά των δικαιούχων που προηγήθηκε της άσκησης του δικαιώματος καθώς και η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε και η οποία δεν δικαιολογεί την άσκηση του, γιατί αυτή υπερβαίνει προφανώς τα όρια που καθορίζονται στη διάταξη αυτή. Η υπέρβαση αυτή είναι προφανής όταν προκαλείται έντονη εντύπωση αδικίας σε σχέση με το όφελος του δικαιούχου από την άσκηση του δικαιώματος. Η ένσταση από το παραπάνω αρθρ. 281 Α.Κ. μπορεί να προβληθεί και στην αγωγή διανομής ακινήτων (Α.Π. 948/91 ΝοΒ 41287, Εφ. Αθ. 3455/91, 5611/91 Δνη 34 1628, Εφ.Θεσ. 1370/99 Αρμ. 53922, Εφ.Αθ. 10253/86 ΝοΒ 35 – 552).

1164/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Γαβριελάτος, Λίλα Καππάτου**).

Δουλεία. Πραγματική. Κτήση και με χρησικτησία. Δουλεία οδού. Προσβολή της.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 118, 119 και 1121 Α.Κ., συνάγεται ότι μπορεί να αποκτηθεί επί ακινήτου εμπράγματο δικαίωμα υπέρ του εκάστοτε κυρίου άλλου ακινήτου που να παρέχει ωφέλεια σ' αυτόν, δηλαδή πραγματική δουλεία, τέτοια δε είναι η δουλεία οδού. Η σύσταση του εμπράγματου αυτού δικαιώματος μπορεί να γίνει και με έκτακτη χρησικτησία, ως προς την οποία εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί κτήσεως κυριότητας επί ακινήτων με έκτακτη χρησικτησία (ΑΠ. 1368/1994 ΝοΒ 44.428, ΑΠ. 1307/1993 Ελλ.Δικ. 36.128). Εξάλλου, κατά το άρθρο 1132 Α.Κ., αυτός που έχει δικαίωμα πραγματικής δουλείας και, όταν υπάρχουν περισσότεροι δικαιούχοι, ο καθένας απ' αυτούς, έχει δικαίωμα σε περίπτωση προσβολής να ζητήσει από τον προσβολέα την αναγνώριση της δουλείας και την άρση της προσβολής, καθώς και την παράλειψη της στο μέλλον. Ως προσβολή του ρηθέντος δικαιώματος, νοείται κάθε πράξη αντιτιθέμενη στην απαιτούμενη, για την

άσκηση αυτού, πραγματική κατάσταση, δηλαδή κάθε πράξη περιέχουσα διατάραξη ή αφαίρεση της οιονεί νομής του δικαιούχου (ΑΠ. 1020/1975 ΝοΒ 24.304, Κων. Παπαδόπουλου: Αγωγές Εμπρ. Δίκ. τ.Α' σελ. 387, Απ.

Ο εφεσίβλητος είναι κύριος ενός αγρού, εκτάσεως 2.107,40 τ.μ., μετά των υπαρχόντων εντός αυτού δεκαεννέα (19) ελαιοδένδρων, που βρίσκεται στη θέση «Χαλεπέδια» του Δήμου Αργοστολίου και συνορεύει κ.λ.π. ….

Το ως άνω ακίνητο ήταν περίκλειστο, καθόσον στερείτο της αναγκαίας διόδου προς τη διερχόμενη από τη βορινή πλευρά του δημοτικό οδό. Γι' αυτό, ο εφεσίβλητος, από το έτος 1986, που περιήλθε σ' αυτόν το ανωτέρω ακίνητο, δυνάμει του υπ' αριθ. 5684/30.4.1986 διανεμητηρίου συμβολαίου της συμ/φου Αργοστολίου Ν.Κ., που έχει μεταγραφεί νόμιμα, καθώς και οι δικαιοπάροχοί του από το έτος 1932, με απώτερο του πατέρα του Σ.Β. επικοινωνούσαν με το εν λόγω ακίνητο από εδαφική λωρίδα πλάτους 2 μέτρων και μήκους 39 μέτρων, η οποία διέρχεται δια μέσου του ακινήτου της πρώτης εκκαλούσας και αρχίζει από το βόρειο άκρο αυτού, εκτείνεται καθ' όλο το μήκος της δυτικής πλευράς του και καταλήγει στο βόρειο άκρο του όμορου ακινήτου, ιδιοκτησίας Ά.Γ., όπως η λωρίδα αυτή εμφαίνεται με τα στοιχεία Ο,Ξ,Ν',Π,Ο στο παραπάνω τοπογραφικό διάγραμμα. Το τελευταίο ακίνητο (όμορο) παρεμβάλλεται μεταξύ των ιδιοκτησιών του εφεσίβλητου και της πρώτης εκκαλούσας, καθόσον βρίσκεται στο νότιο και ανατολικό όριο της καθεμιάς αντίστοιχα. Εντός του παρεμβαλλόμενου ως άνω τρίτου ακινήτου και συγκεκριμένα στο βόρειο και δυτικό όριο του, υπάρχει δίοδος συνεχόμενη της πρώτης μήκους 5 μέτρων και πλάτους 2 μέτρων, όπως κι' αυτή εμφαίνεται στο ίδιο ως άνω τοπογραφικό διάγραμμα, η οποία, με κατεύθυνση από ανατολικά προς δυτικά, καταλήγει τελικώς στο ακίνητο του εφεσίβλητου. Η διέλευση του εφεσίβλητου και των δικαιοπαρόχων του μέσω της παραπάνω εδαφικής λωρίδας, γινόταν με διάνοια δικαιούχου, προκειμένου να καλλιεργήσουν το ακίνητο τους και να συλλέξουν τον ελαιόκαρπο από τα ευρισκόμενα εντός αυτού ανωτέρω ελαιόδενδρα. Επίσης, από την επίδικη δίοδο διέρχονταν και οι εκάστοτε μισθωτές του ως άνω ακινήτου. Έτσι, ο εφεσίβλητος απέκτησε επί της διόδου αυτής δικαίωμα πραγματικής δουλείας με έκτακτη χρησικτησία, στο χρόνο της οποίας προσμετράται προς συμπλήρωση της εικοσαετίας και ο χρόνος χρησικτησίας των δικαιοπαρόχων του. Το μήνα Μάρτιο του έτους 2002, ο Δ.Κ. (τρίτος εναγόμενος που δεν άσκησε έφεση), προέβη κατ' εντολή και για λογαριασμό των εκκαλούντων, οι οποίοι είναι μεταξύ τους σύζυγοι, στην περίφραξη με συρματόπλεγμα του δουλεύοντας ακινήτου, συμπεριλαμβάνοντας σ' αυτή (περίφραξη) και την είσοδο της ανωτέρω διόδου, μ' αποτέλεσμα ο εφεσίβλητος να μη μπορεί πλέον να διέρχεται μέσω αυτής και να στερηθεί της επικοινωνίας του μετά του ως άνω ακινήτου του. Οι εκκαλούντες υποστηρίζουν ότι ο εφεσίβλητος δεν απέκτησε δικαίωμα πραγματικής δουλείας επί της παραπάνω εδαφικής λωρίδας, καθόσον ούτε αυτός, ούτε οι δικαιοπάροχοι του διέρχονταν δια μέσου αυτής, προκειμένου να καλλιεργήσουν το ακίνητο τους και να συλλέξουν τον ελαιόκαρπο, και τούτο διότι κυρίως ήταν αδύνατη τέτοια διέλευση τους,

λόγω της υπάρξεως επί της λωρίδας αυτής τριών (3) μεγάλων ελαιοδένδρων και θαμνώδους βλαστήσεως, καθώς και της υψομετρικής διαφοράς μεταξύ του δουλεύοντος ακινήτου και της προαναφερόμενης δημοτικής οδού. Τα ανωτέρω όμως υποστηριζόμενα από τους εκκαλούντες κρίνονται απορριπτέα ως αβάσιμα. Κι' αυτό, γιατί δεν αποδείχτηκε ότι τα παραπάνω ελαιόδεντρα και η υπάρχουσα θαμνώδης βλάστηση (ασφάκες) εμποδίζουν τη χρησιμοποίηση της επίδικης διόδου, η δε ως άνω υψομετρική διαφορά δημιουργήθηκε προσφάτως κατά τη διαπλάτυνση της ανωτέρω οδού. Για τη διέλευση του εφεσίβλητου και των δικαιοπαρόχων του μέσω της επίδικης διόδου, σαφής είναι και η κατάθεση του μάρτυρα αποδείξεως Γ.Μ., η οποία δεν αναιρείται από κανένα άλλο αποδεικτικό στοιχείο, μάλιστα και από την κατάθεση του μάρτυρα ανταποδείξεως Α.Π., παρότι αυτός καταθέτει ότι δεν περνούσε κανένας από την παραπάνω δίοδο, καθ' όσον η εν λόγω κατάθεση δεν κρίνεται πειστική, ενόψει και του ότι δεν προσδιορίζεται σ' αυτή ο τρόπος επικοινωνίας του εφεσίβλητου με το ακίνητο του, αφού κάθε χρόνο το καλλιεργούσε και συνέλεγε τον ελαιόκαρπο. Με βάση τα πραγματικά αυτά περιστατικά, είναι απορριπτέα, ως αβάσιμη κατ' ουσίαν, και η ένσταση των εκκαλούντων περί αποσβέσεως της παραπάνω πραγματικής δουλείας, λόγω εικοσαετούς αχρησίας (άρθρο 1138 Α.Κ), η οποία προτάθηκε πρωτοδίκως (επικουρικώς) και επαναφέρεται με λόγο έφεσης. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που δέχθηκε την αγωγή και αναγνώρισε τον εφεσίβλητο οιονεί νομέα πραγματικής δουλείας διόδου επί της ανωτέρω εδαφικής λωρίδας, υποχρεώνοντας παράλληλα τους εκκαλούντες να άρουν την προσβολή και απειλώντας εναντίον τους χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση για κάθε όμοια μελλοντική προσβολή, δεν έσφαλε, αλλά σωστά το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και προσηκόντως τις προσαχθείσες αποδείξεις εκτίμησε. Πρέπει, συνεπώς, να απορριφθούν, ως αβάσιμοι, οι σχετικοί λόγοι της έφεσης με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα και μετά ταύτα και η έφεση στο σύνολο της, ως κατ' ουσίαν αβάσιμη, και να καταδικαστούν οι εκκαλούντες στα δικαστικά έξοδα του εφεσίβλητου του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας (άρθρα 183, 176 Κ.Πολ.Δικ.).

4. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

108/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Κούτσης, Λευτέρης Σταύρου**).

Διατροφή τέκνου. Απόφοιτος πανεπιστημιακής σχολής μη εργαζόμενη. Δικαιούται διατροφής από τους δύο γονείς της. Περιστατικά.

Η εφεσίβλητη, ηλικίας σήμερα 26 ετών, είναι θυγατέρα του εκκαλούντος από τον γάμο του με την Γ.Ο., ο οποίος λύθηκε αμετάκλητα από το έτος 1980. Αυτή, ήταν φοιτήτρια του τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, από το οποίο αποφοίτησε την 20.3.2002. Μέχρι την αποφοίτησή της, αδυνατούσε να διαθρέψει τον εαυτό της, γιατί εστερείτο περιουσίας και πόρων και λόγω των σπουδών της δεν ήταν σε θέση να εργαστεί και να καλύψει τις ανάγκες της. Αλλά και μετά την αποφοίτησή της από το Πανεπιστήμιο και μέχρι την 26.1.2003 εξακολούθησε η ίδια αδυναμία της, καθόσον δεν βρήκε κατάλληλη εργασία. Επομένως, αυτή, μέχρι τον ως άνω χρόνο, είχε δικαίωμα διατροφής, με την οποία επιβαρύνονταν και οι δύο γονείς της, κατ' άρθρο 1489 παρ.2 ΑΚ, ανάλογα με τις οικονομικές δυνάμεις του ο καθένας. Ο εκκαλών, μέχρι τον μήνα Μάιο του έτους 1997 διατηρούσε στην Πάτρα και επί της οδού Σολωμού, ανθοπωλείο, το οποίο λειτουργούσε στο όνομα της νέας συζύγου του και τροφοδοτούσε με άνθη τα νυκτερινά κέντρα διασκεδάσεως των Πατρών. Μετά το κλείσιμο του καταστήματος δεν σταμάτησε την ως άνω δραστηριότητά του, αλλά εξακολούθησε να προμηθεύει τα ίδια νυκτερινά κέντρα με άνθη. Κατά το επίδικο χρονικό διάστημα από την επίδοση της αγωγής και για δύο χρόνια, ήτοι από 26.1.2001 έως 26.1.2003, που κρίνεται το δικαίωμα διατροφής της εφεσίβλητης θυγατέρας του, αυτό κέρδιζε από την παραπάνω εργασία του τουλάχιστον το ποσό των 450.000 δραχμών τον μήνα. Επίσης, ελάμβανε ως μηνιαία σύνταξη αναπηρίας από το ΙΚΑ το ποσό των 150.000 δραχμών. Περαιτέρω, είναι κύριος ενός διαμερίσματος, εμβαδού 907 τ.μ., που βρίσκεται στην περιοχή Αγίας Βαρβάρας Πατρών και κτηματικής περιουσίας, εκτάσεως 17 στρεμμάτων, στην Κοινότητα Αχλαδινής Ηλείας, από τα κτήματά του όμως δεν εισπράττει εισοδήματα, γιατί είναι ακαλλιέργητα και υπέστησαν μεγάλες ζημίες από τις πυρκαγιές των τελευταίων ετών. Έχει ακόμη και δύο αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, από τα οποία το ένα χρησιμοποιεί για την παραπάνω εργασία του και το άλλο για τις ιδιωτικές του ανάγκες. Άλλα εισοδήματα ή περιουσία δεν έχει. Από το νέο γάμο του, απέκτησε δύο τέκνα, ηλικίας, κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, 13 ετών το πρώτο και 15 ετών το δεύτερο, που φοιτούσαν τότε στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, βαρυνόμενος με την διατροφή τους. Η μητέρα της εφεσίβλητης, μέχρι το έτος 1997, εργαζόταν, ως γαζώτρια, σε βιοτεχνία ενδυμάτων, έκτοτε δε και μέχρι 9.11.2001 επιδοτείτο από το

ταμείο ανεργίας, ασχολείτο όμως κατ' οίκον με επιδιορθώσεις ρούχων και τα εισοδήματά της ανέρχονταν κατά το άνω χρονικό διάστημα στο ποσό των 200.000 δραχμών τον μήνα. Έχει στην κυριότητά της α) διώροφη οικοδομή, ημιτελή, στην περιοχή Βραχνείκων Πατρών, η οποία ανεγείρεται με δάνειο που έλαβε αυτή από την Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος, ύψους 8.500.000 δραχμών, εξοφλητέο σε 25 έτη, καταβάλλοντας ως εξαμηνιαία δόση το ποσό των 336.411 δραχμών και β) ένα αυτοκίνητο SUZUKI 1300 κυβ. εκατοστά, που κυκλοφόρησε το έτος 1982. Άλλα εισοδήματα ή περιουσία δεν έχει. Με βάση αυτά, η ανάλογη μηνιαία διατροφή της εφεσίβλητης, πρέπει να προσδιοριστεί στο ποσό των 200.000 δραχμών τον μήνα για το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι αυτή ως φοιτήτρια διέμενε στην φοιτητική εστία και δεν βαρυνόταν με δαπάνη ενοικίου. Με το ποσό αυτό καλύπτονταν όλα όσα ήταν αναγκαία για την συντήρησή της και επιπλέον τα έξοδα για την ανατροφή και την εν γένει εκπαίδευσή της. Η συμβολή του εκκαλούντος στην διατροφή αυτή, ανέρχεται στο ποσό των 150.000 δραχμών τον μήνα. Το υπόλοιπο ποσό της διατροφής, βαρύνει την μητέρα της εφεσίβλητης, κατά μερική παραδοχή, ως κατ'ουσίαν βασίμου της σχετικής ενστάσεως συνεισφοράς του εκκαλούντος (ΑΠ 344/2001 ΝοΒ 50.342).

111/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήριος Κολλιόπουλος, Δημήτριος Παπαναγιώτου**).

Διαζύγιο. Τετραετής διάσταση. Έννοια. Η τετραετία κρίνεται αναδρομικώς από την συζήτηση της αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Το άρθρο 281 ΑΚ εφαρμόζεται και στο διαζύγιο αυτό αλλά σε πολύ σοβαρές και ακραίες περιπτώσεις. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1438 και 1439 && 1 και 3 του ΑΚ προκύπτει ότι εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς επί τέσσερα τουλάχιστον χρόνια ο ισχυρός κλονισμός της έγγαμης σχέσης τους τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά το πρόσωπο του ενάγοντος, ως διάσταση δε νοείται η φυσική και ψυχική απομάκρυνση μεταξύ των συζύγων με την πρόθεση ενός τουλάχιστον από αυτούς να μην υπάρχει πλέον μεταξύ τους κοινωνία βίου και υπολογίζεται αναδρομικώς από την συζήτηση της αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, οπότε και κρίνεται, κατά τα άρθρα 68, 69, 224, 269 και 281 του ΚΠολΔ, το κεκτημένον του δικαιώματος που φέρεται στην δίκη (ΑΠ 1850/99 Ελλ. Δ. 41.987, 621/99 Ελλ.Δ. 41.69). Εξάλλου η διάταξη του άρθρου 281 του Α.Κ. εφαρμόζεται μεν και στην αγωγή διαζυγίου που στηρίζεται στο άρθρο 1439 &3 του Α.Κ., τούτο όμως σε πολύ σοβαρές και ακραίες περιπτώσεις και μόνο όταν με την ρύθμιση των συνεπειών του διαζυγίου δεν είναι δυνατή η άμβλυνση των επιβλαβών επιδράσεών του στα συμφέροντα ή στην προσωπικότητα του άλλου συζύγου ή των τέκνων εις τρόπον ώστε αν και υπάρχει λόγος διαζυγίου να

κρίνεται αναγκαία η μη λύση του γάμου, οι συνήθεις δε επιπτώσεις του διαζυγίου δεν αρκούν για να θεμελιώσουν την κατά το ανωτέρω άρθρο 281 του ΑΚ ένσταση της καταχρηστικής άσκησης του διαιώματος διαζεύξεως, διότι άλλως θα ανατρεπόταν στις περισσότερες περιπτώσεις η ρύθμιση του αντικειμενικού κλονισμού του γάμου που θέσπισε ο νομοθέτης του Ν.1329/83 (ανωτέρω διάταξη άρθρ. 1439 &3 του ΑΚ) ως λόγο διαζυγίου (ΑΠ 1850/99 Ελλ. Δ. 41.987, 119, 121/01 Ελλ. Δ. 42.1563 – 1565, 170/02 Ελλ. Δ. 43.1376).

Οι διάδικοι τέλεσαν μεταξύ τους νόμιμο θρησκευτικό γάμο την 16.9.1978 στην Πάτρα, από τον οποίο και απέκτησαν τρία ενήλικα ήδη τέκνα, από τις αρχές όμως του μηνός Φεβρουαρίου 1997 διασπάστηκε οριστικά η έγγαμη συμβίωσή τους και ζουν έκτοτε χωριστά, με πρόθεση, τουλάχιστον του ενάγοντος, που αποχώρησε από την συζυγική οικία, να μην υπάρχει πλέον μεταξύ τους κοινωνία βίου. Από την υπερτετραετή αυτή διάσταση των διαδίκων μέχρι την συζήτηση της αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (12.2.2002) και σύμφωνα με την προηγηθείσα μείζονα σκέψη τεκμαίρεται αμάχητα ο κατά το άρθρο 1439 &1 του Α.Κ. ισχυρός κλονισμός της έγγαμης σχέσης τους και ο ενάγων δικαιούται να ζητήσει την λύση αυτού του γάμου (άρθρ. 1493 & 3 του Α.Κ.). Η εναγομένη – εκκαλούσα ισχυρίστηκε ότι η άσκηση του δικαιώματος του ενάγοντος να ζητήσει την λύση του γάμου παρίσταται καταχρηστική και απαγορευμένη κατά το άρθρο 281 του Α.Κ. επειδή η ίδια είναι ηλικίας 50 ετών με εντεύθεν δυσκολία να τελέσει νέον γάμο ή (και) να εργασθεί, ενώ ο ενάγων είναι αυτός που εγκατέλειψε την συζυγική στέγη και το διαζύγιο θα έχει δυσμενείς υλικές και ηθικές συνέπειες γι'αυτήν. Τα περιστατικά όμως αυτά δεν καθιστούν την άσκηση του δικαιώματος διαζεύξεως του ενάγοντος καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 281 του Α.Κ. που προαναφέρθηκε αφού ανάγονται στις συνήθεις επιπτώσεις του διαζυγίου και δεν συνιστούν ακραία και πολύ σοβαρή περίπτωση συνεπειών ώστε να κρίνεται αναγκαία για την αποφυγή τους η διατήρηση του γάμου.

118/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Μαρία Αλεξοπούλου**).

Συμβιβασμός ενώπιον δικαστηρίου. Δεν παράγει δεδικασμένο που προϋποθέτει τελεσίδικη απόφαση. Ένσταση του γονέα σε δίκη διατροφής τέκνου ότι κινδυνεύει η δική του διατροφή. Απαραίτητα στοιχεία για να είναι πλήρης. Εξώγαμο τέκνο που αναγνωρίσθηκε από τον πατέρα. Έχει δικαίωμα διατροφής όπως και τα νόμιμα τέκνα.

Κατά την διάταξη του άρθρου 321 ΚΠολΔ, δεδικασμένο αποτελούν οι οριστικές αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων που δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας και σε έφεση και είναι τελεσίδικες. Επομένως, το δεδικασμένο προϋποθέτει απόφαση και μάλιστα τελεσίδικη. Ο συμβιβασμός που περιέχεται στα πρακτικά του δικαστηρίου και καταργεί δίκη, δεν παράγει κατά νόμο δεδικασμένο (βλ. ΑΠ 1412/1979 ΝοΒ 28.1031, Εφ.Αθ. 2250/1986 Ελλ.Δνη

27.694). Στην προκειμένη υπόθεση, όπως προκύπτει από τις προσκομιζόμενες σε κεκυρωμένο αντίγραφο προτάσεις του εναγομένου που υποβλήθηκαν στην πρωτόδικη δίκη ο τελευταίος ισχυρίστηκε ότι η ενάγουσα με την από 322000 αίτησή της ζήτησε να υποχρεωθεί αυτός να της καταβάλει μηνιαίως 130.000 δραχμές ως προσωρινή διατροφή του παραπάνω ανηλίκου από την επίδοση της αιτήσεως και για την δίκη που ανοίχτηκε με την προηγούμενη αίτηση διατροφής, οι διάδικοι, δηλαδή αυτός και η ενάγουσα, συνέταξαν το 24/2000 πρακτικό συμβιβασμού, με το οποίο κατήργησαν την δίκη εκείνη και έτσι υπάρχει δεδικασμένο που εμποδίζει την έρευνα της ένδικης αγωγής για μέρος του επιδίκου χρονικού διαστήματος και καθιστά την συζήτησή της απαράδεκτη. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου απορρίφθηκε από την εκκαλουμένη απόφαση, η κρίση δε αυτή ήταν ορθή και στηριζόταν στο νόμο.

Η προβληθείσα από τον εναγόμενο με τις πρωτόδικες προτάσεις του ένσταση περί διακινδυνεύσεως της δικής του διατροφής, έπρεπε ν'απορριφθεί ως μη νόμιμη, γιατί ο εναγόμενος για το νόμιμο της άνω ενστάσεώς του που προβάλλει κατά του εν λόγω ανηλίκου τέκνου του, έπρεπε, κατά την διάταξη του άρθρου 1487 εδ.β΄του ΑΚ, να επικαλεσθεί και να αποδείξει α) ότι το παραπάνω τέκνο του μπορεί να στραφεί εναντίον άλλου υποχρέου (συνυποχρέου γονέα ή απώτερο υποχρέου), τον οποίο έπρεπε να προσδιορίσει, ή β) ότι το εν λόγω τέκνο του μπορεί να διατραφεί αναλώνοντας την περιουσία του (ΑΠ 804/1994 Ελλ.Δνη 37.97, Εφ.Αθ. 5089/1996 Αρμ. 52.562, Εφ.Θεσ. 1432/2003 Αρμ. 57.1608).

Η ενάγουσα και ο εναγόμενος συνήψαν ερωτικό δεσμό το έτος 1987 και απέκτησαν απ'αυτόν ένα τέκνο, τον Πέτρο που γεννήθηκε στις 3.3.1991. Το ανήλικο αυτό τέκνο, το οποίο διαμένει με την ενάγουσα μητέρα του, έχει αναγνωρίσει εκουσίως ο εναγόμενος. Επομένως, αυτό έχει όλα τα δικαιώματα (και της διατροφής) απέναντι τους δύο γονείς του, όπως και τα τέκνα που γεννήθηκαν σε γάμο (άρθρ. 1484 ΑΚ).

174/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χριστόφορος Σαράκης, Σπυρίδων Κοτρότσος**).

Διατροφή. Καθορισμός με δικαστική απόφαση. Μεταβολή των όρων της διατροφής (1494 Α.Κ.). Μεταρρύθμιση με νεώτερη απόφαση. Έννοια της μεταβολής.

Κατά το άρθρο 1494 του ΑΚ αν αφότου εκδόθηκε η απόφαση που προσδιορίζει την διατροφή μεταβλήθηκαν οι όροι της διατροφής, το δικαστήριο μπορεί να μεταρρυθμίσει την απόφασή του ή και να διατάξει την παύση της διατροφής (λεπτομερώς Ε. Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη, Οικογ. Δίκαιο, ΙΙ, σελ. 149150). Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 334 παρ.1 εδάφ. α, 3 και 4 του ΚΠολΔ κάθε διάδικος έχει δικαίωμα να ζητήσει την μεταρρύθμιση τελεσίδικης ή ανέκκλητης απόφασης που καταδικάζει σε καταβολή περιοδικών παροχών οι οποίες οφείλονται κατά το νόμο από οποιαδήποτε αιτία και γίνονται απαιτητές

στο μέλλον, αν μεσολάβησε ουσιαστική μεταβολή των συνθηκών στις οποίες βασίστηκε η απαγγελία της καταδίκης και εφόσον η μεταβολή έγινε σε χρόνο στον οποίο ο αιτών την μεταρρύθμιση δεν μπορούσε να προβάλλει την μεταβολή στην αρχική δίκη (Ολ.ΑΠ 2/1994 Ελλ.Δ. 35.352). Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι αν μετά την έκδοση της περί διατροφής αποφάσεως μεταβλήθηκαν οι όροι της διατροφής το δικαστήριο μπορεί ύστερα από αγωγή του ενδιαφερομένου να μεταρρυθμίσει την απόφασή του ή και να διατάξει την παύση της διατροφής, οι όροι δε (ή συνθήκες) της διατροφής που μεταβλήθηκαν δυνατόν να αφορούν την οικονομική κατάσταση του δικαιούχου ή του υποχρέου, την γενική οικονομική κατάσταση κ.λ.π., ενώ κατά την αληθή έννοια των ανωτέρω διατάξεων η μεταρρύθμιση μπορεί να ζητηθεί και στην περίπτωση του συμβατικού καθορισμού της διατροφής (βλ. Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη σελ. 150 με περαιτέρω παραπομπές), ο οποίος και δεν απαγορεύεται, αρκεί να μην παραβιάζονται οι αναγκαστικού δικαίου διατάξεις περί διατροφής (βλ. Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη, σελ. 120, Ανδρουλιδάκη, στον Γεωργιάδη – Σταθόπουλου ΑΚ, άρθρ. 1485 –1504 σελ. 682 αρ.55 επ. και ιδίως 62).

216/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κώστας Γιαννάτος, Σταύρος Μαρινόπουλος**).

Αποκτήματα (1400 ΑΚ). Προϋποθέσεις διεκδίκησής τους. Ποιος ο κρίσιμος χρόνος για τον υπολογισμό της τελικής περιουσίας και της αναγωγής σε χρήμα των περιουσιακών στοιχείων.

Από την διάταξη του άρθρου 1400 ΑΚ συνάγεται ότι βασικές προϋποθέσεις της αξιώσεως συμμετοχής στα συζυγικά αποκτήματα η οποία είναι κατ' αρχήν ενοχική αξίωση (βλ. Ολομ. ΑΠ 28/1996 Δνη 38,28) είναι : 1) η προηγούμενη λύση ή ακύρωση του γάμου ή συμπλήρωση τριετούς διάστασης των συζύγων, 2) η αύξηση της περιουσίας του ενός των συζύγων κατά την διάρκεια του γάμου και 3) η συμβολή του άλλου συζύγου σ'αυτή την αύξηση με οποιοδήποτε τρόπο. Ως περιουσία νοείται το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που είναι δυνατόν να αποτιμηθούν. Για την ορθή αποτίμηση της τυχόν αυξήσεως της περιουσίας του υπόχρεου πρέπει να υπολογισθεί η πραγματική αύξηση της περιουσίας, με την αποτίμηση και της αρχικής περιουσίας στις τιμές του χρόνου υπολογισμού της τελικής περιουσίας (δηλαδή του χρόνου γεννήσεως της αξιώσεως). Κρίσιμος χρόνος για τον υπολογισμό της τελικής περιουσίας θεωρείται στην περίπτωση της λύσεως του γάμου με διαζύγιο ή ακύρωσή του ο χρόνος του αμετακλήτου της σχετικής αποφάσεως, στην περίπτωση δε της τριετούς διαστάσεως ο χρόνος συμπληρώσεως της τριετίας (ΑΠ 1749/1999 Δνη 41,980). Για την αναγωγή σε χρήμα των περιουσιακών στοιχείων κρίσιμος είναι ο χρόνος της παροχής της έννομης προστασίας, δηλαδή

εκείνος της ασκήσεως της αγωγής και της τυχόν μέχρι την πρώτη συζήτηση ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου επερχομένης διαφοροποιήσεως (Εφ.Αθ. 418/1998 Δνη 39,607). Εξάλλου αν κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος δεν υπάρχει αφαιρετέα αρχική περιουσία, λαμβάνεται ως «απόκτημα» υπόψη η τελική περιουσία που αποκτήθηκε κατά την διάρκεια του γάμου, εφόσον δε αυτή περαιτέρω συνίσταται σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία, η αξία των οποίων προσδιορίζεται στο αγωγικό δικόγραφο κατά τον ανωτέρω χρόνο (της αγωγής) δεν απαιτείται η επίκληση από τον ενάγοντα για το ορισμένο της αγωγής του καθενός επιπροσθέτου στοιχείου ως προς το παθητικό είτε της αρχικής είτε της τελικής περιουσίας του εναγομένου καθώς αυτό εναπόκειται στον τελευταίο να το επικαλεσθεί και να το αποδείξει ως ένσταση (Εφ.Αθ. 195/1999 Δνη 40,1110, Παπαδημητρίου Δνη 39,505 επ.).

239/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Συμεωνίδης, Ξενοφώντας Νικολάου**).

Διαζύγιο λόγω τετραετούς διάστασης έστω και αν μένουν οι διάδικοι σε διαφορετικούς χώρους της ίδιας οικίας.

Επειδή κατά το άρθρ. 1439 &3 του ΑΚ σε συνδυασμό με την παρ.1 του ίδιου άρθρου, εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς επί τέσσερα τουλάχιστον χρόνια (υπολογιζόμενα αναδρομικά από τον χρόνο της πρώτης συζητήσεως στο ακροατήριο της αγωγής), ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά το πρόσωπο του ενάγοντος (βλ. ΑΠ 298/2002, Δνη 2003, 137, 276/2001, Δνη 2001,1565). Ως διάσταση κατά την έννοια της διατάξεως αυτής νοείται εκείνη κατά την οποία οι σύζυγοι απομακρύνονται φυσικώς και ψυχικώς μεταξύ τους με την θέληση να μην έχουν κοινωνία βίου. Συνήθως η διάσταση συνοδεύεται και από την διακοπή συνοίκησης των συζύγων, χωρίς όμως να αποκλείεται έστω και αν συνεχίζουν να κατοικούν ή διαμένουν σε διαφορετικούς χώρους της ίδιας οικίας (βλ. ΑΠ 71/2001, Δνη 2001, 911, 1257/98, Δνη 99,90). Αν προκύπτει ότι υπήρξαν μικρές διακοπές της διάστασης αυτής με επανάληψη των σχέσεών τους, πρόσκαιρα έστω, οι διακοπές αυτές δεν εμποδίζουν την συμπλήρωση του χρόνου της διάστασης (τετραετίας) αν έγιναν ως προσπάθεια αποκαταστάσεως των σχέσεων των συζύγων ανάμεσά τους. Ομοίως, δεν ελλείπει η διάσταση όταν παρεμβάλλονται μικρές διακοπές εξ άλλων λόγων που δεν αναιρούν την σταθερή εξακολουθητικά υπάρχουσα, πρόθεση διασπάσεως του συζυγικού δεσμού, όπως εκ λόγων κοινωνικών (συναναστροφές με φίλους, παροχή συμπαράστασης επί θανάτου συγγενούς κ.λ.π.(βλ. ΑΠ (Ολ. 20/90, Δνη 90, 1604, ΑΠ 109/99, NoB 48,477).

288/2004

(Εισηγητής: Γεράσιμος Τσούνης, εφέτης).
(Δικηγόρος: Γ. Καρβούνης).

Διατροφή συζύγου. Στοιχεία για να είναι ορισμένη η αγωγή.

Για το ορισμένο της αγωγής διατροφής δεν είναι απαραίτητο να γίνονται οι ως άνω ειδικές αναφορές και εξειδικεύσεις, όταν στο δικόγραφο γίνεται επίκληση από τον ενάγοντα, εκτός των άλλων, 1) των οικονομικών δυνατοτήτων του υπόχρεου εναγομένου, όπως εν προκειμένω 2) της συνεισφοράς αυτού στις οικογενειακές ανάγκες με την προσωπική του εργασία (φροντίδα σπιτιού, περιποίηση, επιμέλεια κ.λ.π.) ελλείψει εισοδημάτων από εργασία χωρίς να απαιτείται για το ορισμένο της αγωγής και αποτίμηση της εισφοράς αυτής (βλ. ΑΠ 804/1994, ΑΠ 1400/1992 Ελλ.Δνη 35 σελ. 1291, Εφ.Πειραιώς 31/1996 ΝοΒ 1997 σελ. 616), όπως συμβαίνει εν προκειμένω και 3) του χρηματικού ποσού που απαιτείται για την διατροφή χωρίς να υπάρχει ανάγκη μεγαλύτερης εξειδίκευσης, αφού με το νομικό αυτό όρο (διατροφή) νοείται σαφώς το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την τροφή, στέγαση, ένδυση, φωτισμό, θέρμανση, ψυχαγωγία, νοσηλεία του δικαιούχου κ.λ.π. (βλ. και Εφ. Πειρ. ένθ. ανωτ.).

470/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Χρονόπουλος, Αντώνης Κακογιάννης**).

Οικογενειακή στέγη (1393 ΑΚ). Έννοια και περιεχόμενο. Δικαίωμα κατοχής ακινήτου ενός συζύγου με σύμβαση χρησιδανείου για οικογενειακή στέγη. Ο άλλος σύζυγος έχει δικαίωμα συγκατοχής του ακινήτου λόγω του γάμου. Αν όμως παύσει να έχει δικαίωμα κατοχής ο πρώτος σύζυγος, τότε εξώνεται και ο δεύτερος σύζυγος. Περίπτωση παραχώρησης κατοικίας με χρησιδάνειο από τον γονέα στον σύζυγο. Διακοπή της συμβίωσης του συζύγου και αγωγή του γονέα κατά της συζύγου σπρος απόδοση της κατοικίας. Γίνεται δεκτή.

Κατά την ΑΚ 1393 ως «οικογενειακή στέγη» νοείται το ακίνητο όπου οι σύζυγοι έχουν την κύρια διαμονή τους. Ως κύρια διανομή νοείται ο πραγματικός χώρος, στον οποίο οι σύζυγοι αναπτύσσουν την κοινή συζυγική τους δραστηριότητα, ανεξάρτητα από την έννομη σχέση που τους συνδέει με το ακίνητο (κυριότητα, μίσθωση, χρησιδάνειο κ.λ.π.) (Κουμάντος, Οικ. Δίκ. Ι, 1988 σελ. 124, 126, 176, Δεληγιάννης Οικ. Δίκ. ΙΙ 1987 σελ. 196). Η συμβίωση και η κοινή συμβολή στις οικογενειακές ανάγκες (ΑΚ 1389) αποτελούν υποχρεώσεις που γεννά ο γάμος, από τις οποίες η πρώτη περιέχεται στην έννοια της συνοικήσεως των συζύγων, με σκοπό την ανάπτυξη κοινών δραστηριοτήτων, ενώ η δεύτερη δημιουργεί για τον κάθε σύζυγο υποχρέωση να παράσχει στον άλλο την δυνατότητα να τις ικανοποιήσει.

Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται με την παραχώρηση από μέρους του ενός συζύγου προς τον άλλον της κατοχής ακινήτου, του οποίου η χρήση του ανήκει με βάση εμπράγματο ή ενοχικό δικαίωμα. Έτσι, τη συγκατοχή αποκτά ο σύζυγος στο ακίνητο του άλλου από παραχώρηση του τελευταίου με βάση την έννομη σχέση του γάμου και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις ΑΚ 1386,1389. Το δικαίωμα αυτό συγκατοχής γεννάται εκ της εννόμου σχέσεως του γάμου, αρκεί ο άλλος σύζυγος να έχει δικαίωμα κατοχής του ακινήτου που χρησιμεύει ως οικογενειακή στέγη με βάση κάποια έννομη σχέση εμπραγμάτου ή ενοχικού χαρακτήρα. Αν το ακίνητο αυτό ανήκει σε τρίτο και η έννομη σχέση (π.χ. μίσθωση, χρησιδάνειο) με βάση την οποία ο ένας σύζυγος είχε την κατοχή επ'αυτού, έληξε τότε ο τρίτος μπορεί να ζητήσει το ακίνητο αυτό, εγείροντας ενοχική και διεκδικητική αγωγή. Στην περίπτωση δε ασκήσεως διεκδικητικής αγωγής (ΑΚ 1094) ο εναγόμενος σύζυγος δεν μπορεί να αντιτάξει κατά του τρίτου την ένσταση ότι με βάση την έννομη σχέση του γάμου (ΑΚ 1393) δικαιούται στην κατοχή που αποτελεί οικογενειακή στέγη. Μια τέτοια ένσταση εκ της ΑΚ 1095 θα μπορεί να ευσταθήσει μόνο αν η έννομη σχέση ενοχικού ή εμπραγμάτου χαρακτήρος (πλην μίσθωση, χρησιδάνειο, επικαρπία, οίκηση) μεταξύ του άλλου συζύγου και του τρίτου εξακολουθεί να ισχύει. Στην τελευταία αυτή περίπτωση εφόσον ο άλλος σύζυγος έχει νομίμως δικαίωμα νομής ή κατοχής επί του άνω ακινήτου, το δικαίωμα συγκατοχής επεκτείνεται και στον εναγόμενο σύζυγο με βάση τη σχέση του γάμου και ανεξάρτητα από την βούληση του τρίτου. Αν όμως η προϋπόθεση αυτή δεν συντρέχει γιατί η έννομη σχέση που συνέδεε τον τρίτο με τον άλλο σύζυγο έληξε για οποιονδήποτε νόμιμο λόγο, τότε ο εναγόμενος σύζυγος δεν μπορεί να αντιτάξει την παραπάνω ένσταση.

Από τη σύναψη του χρησιδανείου η εκκαλούσα και ο σύζυγός της έμειναν στο επίδικο σπίτι, που το χρησιμοποιούσαν ως οικογενειακή στέγη. Τον μήνα Μάιο 1998 διακόπηκε η έγγαμη συμβίωση της εκκαλούσης με τον σύζυγό της και ο τελευταίος απεχώρησε από την ανωτέρω οικία, εντός της οποίας έκτοτε διαμένει μόνη της η εκκαλούσα. Η ενάγουσα εφεσίβλητη μετά την διακοπή της εγγάμου συμβιώσεως του γιου της με την εκκαλούσα, ζήτησε την προς αυτή απόδοση του άνω ακινήτου, τόσο από τον γιο της (χρησάμενο) όσο και από την εκκαλούσα (βλ. και από 41099 εξώδικη διαμαρτυρία – δήλωση, επιδοθείσα στην εκκαλούσα την 5101999, όπως προκύπτει από την υπ'αριθμ. 8871/5101999 έκθεση επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή (Κ.Ρ.). Πλην όμως η εκκαλούσα που το κατέχει αρνήθηκε να της το αποδώσει, ισχυριζομένη ότι πρόκειται περί οικογενειακής στέγης, έχουσα δικαίωμα κατοχής. Τον ισχυρισμό αυτό πρόβαλε και πρωτοδίκως. Η προβληθείσα όμως αυτή ένσταση, με βάση τα ανωτέρω περιστατικά και συναφής προς την προεκτεθείσα μείζονα νομική σκέψη, κρίνεται ως αβάσιμη και απορριπτέα. Ειδικότερα : εφόσον με βάση τον προαναφερόμενο όρο της συμβάσεως χρησιδανείου, σύμφωνα με τον οποίο η επίδικη οικία ήταν αποδοτέα στην ενάγουσα – εφεσίβλητη όταν αυτή θα ζητούσε την απόδοση το χρησιδάνειο έληξε, δεδομένου ότι αυτή ζήτησε το επίδικο ακίνητο εξωδίκως και δικαστικώς με την άσκηση της αγωγής, ο σύζυγος της εκκαλούσης έπαυσε να έχει δικαίωμα κατοχής επ'αυτής. Αφού όμως

ο τελευταίος δεν είχε τέτοιο δικαίωμα δεν το είχε και η εκκαλούσα, αφού το δικαίωμα κατοχής της τελευταίας πάνω στο επίδικο ως οικογενειακής στέγης προϋποθέτει την ύπαρξη τέτοιου δικαιώματος στο πρόσωπο του σε διαστάσει με αυτή ευρισκομένου συζύγου της.

480/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Μάρκου, Φώτης Λεπίδας**).

Διατροφή μεταξύ συζύγων που τελούν σε διάσταση. Κριτήρια ύψους της. Λαμβάνεται υπόψη, με τα άλλα στοιχεία (προσωπική εργασία, εισοδήματα) και η απρόσοδη περιουσία. Συναινετικό διαζύγιο. Δεν μεταβάλλει το λόγο διακοπής της έγγαμης συμβίωσης. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των άρθρων 1389 και 1390 ΑΚ προκύπτει ότι οι σύζυγοι έχουν την υποχρέωση να συνεισφέρουν από κοινού ο καθένας, ανάλογα με τις δυνάμεις του, για την αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας, το μέτρο δε της συνεισφοράς αυτής προσδιορίζεται από τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής και η εκπλήρωσή του γίνεται με την προσωπική εργασία, τα εισοδήματα και την περιουσία των συζύγων.

Εξάλλου από το άρθρο 1391 παρ.1 ΑΚ συνάγεται ότι αν διακοπεί η έγγαμη συμβίωση, η υποχρέωση διατροφής, που υποκαθιστά στην περίπτωση αυτή, την υποχρέωση συνεισφοράς, διέπεται από τους ίδιους, όπως και η τελευταία κανόνες των παραπάνω άρθρων 1389 και 1390 ΑΚ. Ενόψει δε του ότι σύμφωνα με το άρθρο 1389 ΑΚ η συνεισφορά γίνεται με την προσωπική εργασία, τα εισοδήματα και την περιουσία των συζύγων, χωρίς καμία διάκριση ανάμεσα στις δυνάμεις τους αυτές, ως στοιχείο για τον υπολογισμό της αναλογίας συμβολής του κάθε συζύγου για την διατροφή, λαμβάνεται υπόψιν με τα άλλα στοιχεία και η απρόσοδη ακόμη περιουσία του. Ειδικότερα αν ο σύζυγος διέκοψε την έγγαμη συμβίωση από εύλογη αιτία, η διατροφή, που του οφείλεται από τον άλλο, πληρώνεται σε χρήμα και προκαταβάλλεται κάθε μήνα. Με τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσης αναιρείται η συγκλήρωση του βίου των συζύγων και παύει να υπάρχει το στοιχείο της από κοινού συμβολής τους στην αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας. Χωρεί δηλαδή ένα είδος συμψηφισμού των υποχρεώσεων για διατροφή, έτσι ώστε δικαιούχος της χρηματικής διατροφής του άρθρου 1391 παρ.1 ΑΚ, είναι ο σύζυγος, ο οποίος με τους όρους της έγγαμης συμβίωσης όφειλε τη μικρότερη συνεισφορά, οπότε αν διέκοψε τη συμβίωση για εύλογη αιτία, του οφείλεται σε χρήμα η διατροφή, μεταξύ της μεγαλύτερης συνεισφοράς του άλλου και της δικής του μικρότερης συνεισφοράς (βλ. Ολ.ΑΠ 9/1991 Δ/νη 33,1429, ΑΠ 132/2003 Δνη 44,1299, ΑΠ 565/2002 Δ/νη 44,438, ΑΠ 987/2001 Δ/νη 44,138, Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη: Οικογενειακό Δίκαιο, Β΄έκδοση, σελ. 303 επ.).

Οι τελευταίοι τέλεσαν γάμο σύμφωνα με τους κανόνες της Ορθόδοξης Ανατολικής του Χριστού Εκκλησίας την

2212000 στην Πάτρα, από τον οποίο δεν έχουν αποκτήσει τέκνα. Οι σχέσεις τους υπήρξαν αρμονικές τους πρώτους μήνες της έγγαμης συμβίωσής τους, πλην όμως το Δεκέμβριο του ίδιου έτους ο εναγόμενος εγκατέλειψε την συζυγική οικία, καθ'όσον συνήψε εξώγαμο ερωτικό δεσμό με άλλη γυναίκα. Έκτοτε έχει διακοπεί η έγγαμη συμβίωση των διαδίκων. Συνεπώς η ενάγουσα από άποψη εφαρμογής του άρθρου 1391 παρ.1 ΑΚ, θεωρείται ότι διέκοψε από εύλογη αιτία την έγγαμη συμβίωση και δικαιούται κατ' αρχήν να λάβει από τον εναγόμενοσύζυγό της, διατροφή σε χρήμα κατά μήνα προκαταβαλλόμενη. Το γεγονός ότι οι διάδικοι αποφάσισαν να λύσουν το γάμο τους με συναινετικό διαζύγιο, δε μεταβάλλει το λόγο διακοπής της έγγαμης συμβίωσής τους. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο τελευταίος τόσον κατά την διάρκεια της έγγαμης συμβίωσης αλλά και κατά το χρόνο που ασκήθηκε η αγωγή, εργαζόταν ως φύλακας στην εταιρεία Intrakom, με μηνιαίες αποδοχές 220.000 δρχ. Επίσης αποδείχθηκε ότι από τον Μάιο του 2000 απασχολείται και ως προπονητής στην Ένωση Αλλοδαπών Πατρών, αμείβεται δε με το ποσόν των 100.000 δρχ. το μήνα. Η ενάγουσα, εργάζεται ως υπάλληλος στο λογιστικό γραφείο, που διατηρεί ο πατέρας της στην Πάτρα με μηνιαίο μισθό 120.000 δρχ., ποσό με το οποίο αμειβόταν και κατά τη διάρκεια της έγγαμης συμβίωσής της με τον εναγόμενο. Δεν αντιμετωπίζει δαπάνες ενοικίου, καθ'όσον διαμένει στην πατρική της οικία. Δεν αποδείχθηκαν άλλα εισοδήματα ή περιουσιακά στοιχεία των διαδίκων. Με βάση τις προαναφερόμενες οικονομικές δυνατότητες των τελευταίων και αφού ληφθούν υπόψιν οι νέες προσωπικές τους ανάγκες από την χωριστή διαβίωση, η ανάλογη διατροφή της ενάγουσας ανέρχεται στο ποσόν των 60.000 δρχ. ή 177 ευρώ το μήνα. Το ποσόν αυτό δικαιολογείται από την μεγαλύτερη συνεισφορά του εναγομένου στις οικογενειακές ανάγκες, όπως αυτές διαμορφώθηκαν στα πλαίσια της έγγαμης συμβίωσης των διαδίκων.

744/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Παπαχρήστος, Μαρία Τάσσου Σελιμά**).

Διατροφή τέκνων. Δικαιούται το ενήλικο τέκνο που σπουδάζει. Προϋποθέσεις. Η επιβάρυνση αφορά και τους δύο γονείς ανάλογα με τα εισοδήματά τους. Αγωγή τέκνου μόνο κατά του ενός γονέα. Δικαιούται αυτός να προτείνει την ένσταση ότι είναι υπόχρεος προς διατροφή του τέκνου και ο άλλος γονέας. Περιστατικά.

Με τις διατάξεις των άρθρων 1485 επομ. ΑΚ ρυθμίζεται τη υποχρέωση διατροφής μεταξύ ανιόντων και κατιόντων. Ειδικώτερα με τη διάταξη του άρθρου 1486 ΑΚ ορίζεται ότι δικαίωμα διατροφής έχει, εκτός από το ανήλικο και το ενήλικο τέκνο, εφόσον το τελευταίο δεν μπορεί να διατρέφει τον εαυτό του από την περιουσία του ή από εργασία κατάλληλη για την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του και τις λοιπές βιοτικές του συνθήκες, ενόψει και των τυχόν αναγκών εκπαιδεύσεως του. Η διατροφή αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 1493 ΑΚ

περιλαμβάνει όλα όσα είναι αναγκαία για την συντήρηση του δικαιούχου και επί πλέον τα έξοδα για την ανατροφή του, καθώς και την επαγγελματική και την εν γένει εκπαίδευσή του. Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι στην ανάλογη διατροφή του ενηλίκου τέκνου που στερείται επαρκών περιουσιακών προσόδων και δεν έχει ακόμη υποχρέωση να εργασθεί, γιατί έχει πρόθεση να σπουδάσει, περιλαμβάνεται όχι μόνο η δαπάνη για τροφή, στέγαση και κάθε άλλο απαραίτητο για την επιβίωσή του, αλλά και η δαπάνη για την επαγγελματική του εκπαίδευση, θεωρητική ή τεχνική οποιασδήποτε βαθμίδος, περιλαμβανομένης και της πανεπιστημιακής. Για την κάλυψη των δαπανών διατροφής του τέκνου με την παραπάνω έννοια, επιβαρύνονται και οι δύο γονείς του, ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνατότητες, που πηγάζουν από τα εισοδήματα, τους πόρους ή την περιουσία του υπόχρεου, που λαμβάνεται υπ' όψιν, εφόσον οι πρόσοδοι απ' αυτή είναι ανεπαρκείς. Αν το τέκνο που δικαιούται διατροφής στραφεί μόνο κατά του ενός γονέα, δικαιούται αυτός να επικαλεσθεί ότι και ο άλλος γονέας έχει την οικονομική δυνατότητα να καλύψει μέρος της ανάλογης διατροφής. Ο ισχυρισμός αυτός αποτελεί ένσταση καταλυτική εν μέρει της αγωγής του τέκνου, περιορίζοντας την υποχρέωση του γονέα που ενήχθη κατά το ποσό που αντιστοιχεί στην οικονομική δυνατότητα του άλλου γονέα (ΑΠ 396/2001 Ελ. Δικ. 43113, ΑΠ 212/99, ΑΠ 1060/93 Ελ.Δικ. 351291, Ελ.Δικ. 401043, ΕΑ 4299/93 Ελ.Δικ. 35451, ΕΑ 6246/92 Ελ. Δικ. 341629)

Ο εναγόμενος πατέρας της είναι συνταξιούχος αστυνομικός και οι πάσης φύσεως, καθαρές μηνιαίες αποδοχές του ανέρχονται στο ποσό των 369.945 δρχ., είναι δε κύριος δύο (2) οικοπέδων στην περιοχή Βλασίου Τριχωνίδας. Άλλα εισοδήματα ή προσοδοφόρα περιουσιακά στοιχεία δεν απεδείχθη ότι διαθέτει. Ήδη έχει δημιουργήσει νέα οικογένεια, αφού παντρεύτηκε για δεύτερη φορά και έχει και μια κόρη την Κ., ηλικίας 10 ετών. Διαμένει σε μισθωμένη οικία, καταβάλλοντος ως μηνιαίο μίσθωμα το ποσό των 62.000 δρχ. πλέον εξόδων προς κοινωφελείς οργανισμούς (Ύδρευση ηλεκτροδότηση επικοινωνίες). Με την 337/2000 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου καταβάλει για μηνιαία διατροφή της ανηλίκου θυγατέρας του Ι. (αδελφής της ενάγουσας) το ποσό των 15.250 δρχ. Επίσης βαρύνεται με την αποπληρωμή δανείου καταβάλλοντος στη Γενική Τράπεζα Ελλάδος ως τοκοχρεωλύσιο το ποσό των 43.000 δρχ. το μήνα. Με την 334/98 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου ο εναγόμενος υποχρεώθηκε να καταβάλει στην ενάγουσα ως διατροφή της το ποσό των 90.000 δρχ. το μήνα για την πριν από την άσκηση της ένδικης αγωγής τριετία. Με την 597/2002 απόφαση του παρόντος δικαστηρίου απερρίφθη έφεση της τέως συζύγου του εναγομένου η οποία με αγωγή της ζητούσε διατροφή μετά την λύση του γάμου, αφού το δικαστήριο εδέχθη ότι τα εισοδήματα του εναγομένου, μετά την καταβολή διατροφής της νυν εναγούσης και του ενοικίου μόλις επαρκούν για την αντιμετώπιση των εν γένει οικογενειακών αναγκών του και της διατροφής των άλλων μελών της οικογενείας του. Η μητέρα της εναγούσης Ε.Χ. κατά την διάρκεια της κοινής συμβιώσεως με τον εναγόμενο δεν εργαζόταν, αλλά συνεισέφερε στις ανάγκες της οικογενείας με την προσωπική της εργασία στο σπίτι. Και τώρα αδυνατεί να εργασθεί λόγω προβλημάτων της υγείας της (σακχαρώδης διαβήτης) και της

δευτέρας κόρης της Ι. της οποίας έχει την επιμέλεια, και η οποία έχει νοητική υστέρηση με κρίσεις επιληψίας. Η μητέρα της εναγούσης δεν βαρύνεται με την καταβολή ενοικίου, έχει ετήσιο εισόδημα 150.000 δρχ. από εκμίσθωση (αγροτικού) ακινήτου. Με βάση τα εκτεθέντα περιστατικά, τις προαναφερθείσες οικονομικές δυνατότητες των γονέων της εναγούσης, των δαπανών διατροφής, διαβιώσεως, εκπαιδεύσεως της εναγούσης που ανέρχονται μηνιαίως στο ποσό των 130.000 δρχ. ο εναγόμενος πατέρας της έχει την δυνατότητα να της καταβάλει το ποσό των 100.000 δρχ. το μήνα χωρίς να διακινδυνεύει η δική του διατροφή ή άλλου προσώπου που από το νόμο είναι υπόχρεος να διατρέφει. Το υπόλοιπο ποσό (30.000) μπορεί να καταβληθεί από την μητέρα της με την μορφή παροχής υπηρεσιών, στέγης, τροφής, στην κοινή τους κατοικία στο Αγρίνιο.

753/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Καράτσαλος, Μαρία Μωλέ**).

Αποκτήματα. Περιστατικά.

Αποδείχθηκαν τ' ακόλουθα: Οι διάδικοι τέλεσαν νόμιμο γάμο στις 9.7.1988, από τον οποίο και απέκτησαν τρία τέκνα. Από τον Ιούνιο 1997 επήλθε διάσταση της έγγαμης συμβίωσης και ο γάμος τους τελικά λύθηκε, με διαζύγιο, με την 123/00 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου, η οποία έγινε αμετάκλητη. Κατά την τέλεση του γάμου τους ο εναγόμενος εκκαλών εστερείτο περιουσιακών στοιχείων, η δε ενάγουσα εφεσίβλητη ήταν κυρία ενός μικρού διαμερίσματος στην Άρτα. Ο εναγόμενος ήταν υπάλληλος του Ο.Τ.Ε. με πολλά χρόνια υπηρεσίας και με αποδοχές που υπερέβαιναν τις 550.000 δραχμές μηνιαίως. Η ενάγουσα μέχρι το 1992 εργαζόταν, ως νοσηλεύτρια, στο Νοσοκομείο «Χατζηκώστα» του Μεσολογγίου και στη συνέχεια, ως υπάλληλος, στο υποκατάστημα του ΙΚΑ στο Αγρίνιο. Τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του γάμου και φέρονται στο όνομα του εναγομένου είναι α' οικόπεδο 182,24 τ.μ. στο 16 Ο.Τ επί της οδού Βλαχοπούλου στο Αγρίνιο, το οποίο αγοράστηκε στο όνομα του εναγομένου, με το 33748/1994 συμβόλαιο του Συμβολαιογράφου Αγρινίου Κ.Λ. που νόμιμα μεταγράφηκε, αντί τιμήματος 2.000.000 δραχμών και αξίας, κατά τη διάσπαση της έγγαμης συμβίωσης (Ιούνιος 1997), 4.000.000 δραχμών, και β' οικόπεδο 55,86 τ.μ., επί της οδού Δημοτσέλιου στο Αγρίνιο, που αγοράστηκε, επίσης στο όνομα του εναγομένου, με το 34551/1995 συμβόλαιο του ίδιου πιο πάνω Συμβολαιογράφου, που νόμιμα μεταγράφηκε, αντί τιμήματος 3.000.000 δραχμών και αξίας, κατά το χρόνο της έγγαμης διάστασης 5.000.000 δραχμών. Επί του πιο πάνω πρώτου οικοπέδου ο εναγόμενος έλαβε την 175/1994 άδεια οικοδομής από την Πολεοδομία Αγρινίου, με την οποία και ανήγειρε επ' αυτού διώροφο κτήριο, που περιλαμβάνει στο μεν ισόγειο κατάστημα 85,50 τ.μ. και χώρο στάθμευσης

αυτοκινήτων 12 τ.μ., στο δε πρώτο όροφο οικία 94,44 τ.μ. Η ανέγερση του εν λόγω κτηρίου εστοίχησε 12.500.000 δραχμές. Το χρηματικό δε τούτο ποσό έλαβε, ως δάνειο από την Εθνική Κτηματική Τράπεζα στις 30.7.1996, ήταν δε εξοφλητέο, από τον ίδιο προσωπικά, σε 168 μηνιαίες τοκοχρεωλυτικές δόσεις. Ήδη μέχρι σήμερα ο εναγόμενος με δικά του αποκλειστικά χρήματα έχει εξοφλήσει το μεγαλύτερο ποσό του δανείου τούτου και οφείλει ακόμη 5.252.273 δραχμές. Άρα η ενάγουσα, πρώην σύζυγος του εναγομένου, ουδεμία συμμετοχή έχει στην επαύξηση της αξίας του προδιαληφθέντος ακινήτου με την ανέγερση του προαναφερθέντος κτηρίου, κατά παραδοχή σχετικού ισχυρισμού του εναγομένου, κατά το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που απέρριψε, τον ισχυρισμό αυτό, και επιδίκασε υπέρ της ενάγουσας 1/3 της εν λόγω αξίας έσφαλε κατά το σχετικό βάσιμο λόγο του εφετηρίου. Επίσης έσφαλε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, με το να υπολογίσει την αξία των παραπάνω οικοπέδων του μεν πρώτου σε 4.500.000 δραχμές και του δεύτερου σε 6.000.000 δραχμές, κατά το σχετικό, εν μέρει, βάσιμο λόγο του εφετηρίου, που υποστηρίζει, αβάσιμα, ότι η αξία των οικοπέδων, κατά τη διάσπαση της έγγαμης σχέσης, ήταν, αντίστοιχα, 2.540.000 και 3.450.000 δραχμές. Η συμμετοχή της ενάγουσας στην απόκτηση των παραπάνω δύο οικοπέδων δεν υπερέβαινε το 1/3 της αξίας τους και τούτο, ενόψει του ότι τα εισοδήματά της από την εργασία της έφταναν περίπου στο 1/3 των αποδοχών του πρώην συζύγου της εναγομένου. Δικαιούται, λοιπόν, αυτή, κατά τα προεκτεθέντα, 3.000.000 δραχμές (9.000.000 χ 1/3) και όχι 7.600.000 δραχμές, που εσφαλμένα επιδίκασε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, υπολογίζοντας και την αξία του παραπάνω κτηρίου επί του πρώτου πιο πάνω οικοπέδου, κατά τη λύση του γάμου. Ενόψει όλων αυτών, η έφεση πρέπει να γίνει, εν μέρει, δεκτή και κατ' ουσίαν και να εξαφανιστεί η εκκαλούμενη απόφαση, διακρατηθεί δε η υπόθεση στο Δικαστήριο τούτο και δικάζοντας αυτό κατ' ουσίαν (Κ.Πολ.Δ. 535 § 1) να γίνει, εν μέρει, δεκτή κατ' ουσίαν η ένδικη αγωγή και να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει στην ενάγουσα ευρώ 8.804,36, που αντιστοιχούν σε 3.000.000 δραχμές, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής έως την εξόφληση.

769/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος Καφέζας, Γεώργιος Μακρυστάθης**).

Ανήλικος. Θύμα αυτοκινητικού ατυχήματος. Δεν είναι νόμιμος ο συμβιβασμός των γονέων του με την ασφαλιστική εταιρεία χωρίς άδεια του δικαστηρίου. Ένσταση καταχρήσεως ασκήσεως του δικαιώματος. Είναι αβάσιμη.

Οι εναγόμενοι στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο προέβαλαν την ένσταση του εξώδικου συμβιβασμού και της άφεσης χρέους (αρθρ. 871 και 454 Α.Κ), επικαλούμενοι την από 29.5.2000 έγγραφη απόδειξη αποζημίωσης 1.200.000 δρχ. Από το περιεχόμενο της απόδειξης αυτής αποδεικνύεται, ότι μεταξύ του ενάγοντος,

που ήταν ανήλικος, των γονέων του και της εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας καταρτίστηκε σύμβαση συμβιβασμού και αναγνωρίσεως ανυπαρξίας χρέους (871 και 454 Α.Κ.) για όλες τις αξιώσεις του που απέρρεαν από το παραπάνω ατύχημα. Ειδικότερα με την καταβολή της αποζημίωσης του 1.200.000 δρχ., η οποία, κατά τους ισχυρισμούς των εναγομένων, κάλυπτε 1.080.000 δρχ. τη δαπάνη της αμοιβής του οδοντιάτρου και 120.000 δρχ. τη χρηματική ικανοποίηση της ηθικής του βλάβης, ο ενάγων και οι γονείς του δήλωσαν, ότι θεωρούν ότι ικανοποιήθηκε πλήρως ο πρώτος και δεν έχουν, ούτε διατηρούν αξίωση κατά της εταιρείας «ΦΟΙΝΙΞ Α.Ε.», του ιδιοκτήτη και του οδηγού του ζημιογόνου αυτοκινήτου, άλλως προβαίνουν σε άφεση χρέους. Ο ενάγων στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο αρνήθηκε την εγκυρότητα των συμβάσεων αυτών και προέβαλε την διακωλυτική αντένσταση της ανηλικότητάς του και ότι οι γονείς του δεν είχαν την άδεια του δικαστηρίου για την κατάρτιση τους (αρθρ. 127, 130, 1526 και 1624 αριθμ. 10 Α.Κ). Η διακωλυτική αυτή αντένσταση, που προβλήθηκε με τις προτάσεις του ενάγοντος, οι οποίες κατατέθηκαν μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και ήταν απαράδεκτη, παραδεκτώς προβάλλεται για πρώτη φορά στην προκειμένη κατ' έφεση δίκη από τον εφεσίβλητο ενάγοντα προς υπεράσπιση κατά της εφέσεως των εναγομένων (αρθρ. 527§1 Κ.Πολ.Δικ.), οι οποίοι παραπονούνται για την απόρριψη των ανωτέρω ενστάσεων τους και πρέπει να γίνει δεκτή κατ' ουσίαν, καθόσον δεν αμφισβητείται ότι οι γονείς τους ενάγοντος δεν είχαν την άδεια του δικαστηρίου για την κατάρτιση των συμβάσεων του συμβιβασμού και της αφέσεως χρέους. Ο ισχυρισμός των εναγομένων, ότι οι συμβάσεις αυτές ήταν έγκυρες, κατ' εφαρμογή του άρθρου 135 Α.Κ., επειδή συμβλήθηκε και ο ενάγων ανήλικος πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος καθόσον η διάταξη αυτή δεν έχει εφαρμογή στη συγκεκριμένη υπόθεση. Περαιτέρω οι εναγόμενοι κατά της ενστάσεως περί ακυρότητας των συμβάσεων συμβιβασμού και της αφέσεως χρέους ισχυρίζονται ότι η προβολή της ακυρότητας αυτής έρχεται σε προφανή αντίθεση προς τα αντικειμενικά κριτήρια του άρθρου 281 Α.Κ. Ο ισχυρισμός τους αυτός πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος, καθόσον, πλην της καταβολής της αποζημίωσης του 1.200.000 δρχ., οι εναγόμενοι δεν επικαλούνται άλλα πραγματικά περιστατικά και ειδικότερα συμπεριφορά του ενάγοντος αντίθετη με τα κριτήρια του άρθρου 281 Α.Κ., κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της καταρτίσεως και της προβολής της ακυρότητας των ανωτέρω συμβάσεων.

898/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίκος Φραγκογιαννόπουλος, Γεράσιμος Παρασκευόπουλος**).

Αποκτήματα. Στοιχεία σχετικής αγωγής. Ως αύξηση της περιουσίας νοείται η διαφορά που υπάρχει στην περιουσιακή κατάσταση του υπόχρεου σε δύο διαφορετικά χρονικά σημεία, δηλαδή κατά την τέλεση του γάμου και κατά το χρόνο που γεννιέται η αξίωση για συμμετοχή στα αποκτήματα.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 216 παρ. 1, 217 Κ. Πολ. Δικ. και 1400 ΑΚ, σαφώς προκύπτει ότι για το ορισμένο της αγωγής (ή ανταγωγής), με την οποία επιδιώκεται η ικανοποίηση της αξίωσης συμμετοχής στα αποκτήματα, πρέπει όταν πρόκειται για τον πραγματικό υπολογισμό της συμβολής, να αναφέρονται η τέλεση εγκύρου γάμου, η λύση ή ακύρωση αυτού, ή η τριετής διάσταση, η ύπαρξη και η αξία της αρχικής περιουσίας, του παθητικού της και της καθαρής αρχικής περιουσίας, η αξία της τελικής περιουσίας κατά το χρόνο της γέννησης της αξίωσης, του παθητικού της και της καθαρής τελικής περιουσίας, η συμβολή του ενάγοντος, του είδος της, η αξία της και ο αιτιώδης σύνδεσμος της με την αύξηση της περιουσίας, η αξία εκάστου περιουσιακού στοιχείου και το δικαιούμενο ποσό (ΑΠ 1487/2000 Δνη 42,679, ΑΠ 926/2000 Δνη 42,91). Σημειώνεται ότι ως αύξηση νοείται όχι μία συγκεκριμένη κτήση, αλλά η διαφορά που υπάρχει στην περιουσιακή κατάσταση του υπόχρεου σε δύο διαφορετικά χρονικά σημεία, δηλ. κατά την τέλεση του γάμου και κατά τον χρόνο που γεννιέται η αξίωση για συμμετοχή στα αποκτήματα. Από τη σύγκριση της αξίας αυτών, αναγόμενης σε τιμές του χρόνου γενέσεως της αξίωσης, θα κριθεί αν υπάρχει περιουσιακή αύξηση του ενός συζύγου, που να δικαιολογεί την αξίωση του άλλου για συμμετοχή στα αποκτήματα (ΑΠ 1166/2000 Δνη 42, 1287). Στην προκειμένη περίπτωση ο αντενάγων με την ανταγωγή του ζήτησε να υποχρεωθεί η αντεναγομένη (εν διατάσει σύζυγός του) να του καταβάλει το ποσό των 6.000.000 δρχ., κατά το οποίο επαυξήθηκε η περιουσία της από αποκλειστικά δική του (αντενάγοντος) συμβολή στο γάμο. Με το ως άνω όμως περιεχόμενο και αίτημα η ανταγωγή αυτή είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως για το λόγο ότι ο αντενάγων δεν αναφέρει στην ανταγωγή του την ύπαρξη και την αξία της αρχικής περιουσίας της συζύγου του, την αξία της τελικής περιουσίας ως συνόλου, κατά τον χρόνο που συμπληρώθηκε η τριετής διάσταση, μη αρκουμένης της αναφοράς της αξίας του ακινήτου που ζητεί με την αγωγή της η σύζυγός του, αφού κατά την ως άνω μείζονα σκέψη, η αξίωση συμμετοχής του αντενάγοντος στα αποκτήματα της αντεναγομένης συνίσταται στη διαφορά που υπάρχει στην περιουσιακή κατάσταση της τελευταίας, ως σύνολο, από το χρόνο τελέσεως του γάμου τους μέχρι το χρόνο που γεννάται η ως άνω αξίωση του ενάγοντα. Επίσης δεν αναφέρει στην ανταγωγή του, το είδος και την αξία και τον αιτιώδη σύνδεσμο της συμβολής του στην αύξηση της περιουσίας της συζύγου του και την αξία εκάστου περιουσιακού στοιχείου, ώστε το μεν δικαστήριο να τάξει τις δέουσες αποδείξεις, η δε αντεναγομένη να μπορέσει να αμυνθεί. Επομένως η ανταγωγή είναι απορριπτέα (βλ. ΑΠ 1210/1995 Δνη 38,1782, ΑΠ 1910/1992 Δνη 35,368).

1043/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Γεωργακόπουλος, Φαίδωνας Κουλούρης**).

Διαζύγιο για ισχυρό κλονισμό. Προϋποθέσεις. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 1439 § 1 του Α.Κ. « Καθένας από τους συζύγους μπορεί να ζητήσει το διαζύγιο, όταν οι μεταξύ τους σχέσεις έχουν κλονιστεί τόσο ισχυρά, από λόγο που αφορά το πρόσωπο του εναγομένου ή και των δύο συζύγων, ώστε βάσιμα η εξακολούθηση της έγγαμης σχέσης να είναι αφόρητη για τον ενάγοντα». Προϋποθέσεις λοιπόν, για να δημιουργηθεί λόγος διαζυγίου είναι : α) να υφίσταται κλονιστικό γεγονός που να αφορά είτε τον εναγόμενο είτε και τους δύο συζύγους χωρίς πλέον να γίνεται καμία αναφορά στην υπαιτιότητα (Α.Π. 98/1994 ΕΕΝ 1995, 53,Α.Π. 1388/ 1992 Ελλ,Δνη 35, 1287,Εφ. Αθ. 1139/ 1995 Ελλ.Δνη 39, 250), β) το γεγονός αυτό να κλόνισε ισχυρά την έγγαμη συμβίωση και γ) να είναι πλέον βάσιμα αφόρητη η εξακολούθηση της έγγαμης συμβίωσης. Έτσι, ο ενάγων σύζυγος θα πρέπει να επικαλεστεί και να αποδείξει τα ανωτέρω στοιχεία βάσει των οποίων γεννήθηκε το δικαίωμα του διαζυγίου χωρίς να ενδιαφέρει πλέον αν και οι δύο είναι υπαίτιοι ή όχι και χωρίς οι λόγοι που επικαλείται να αφορούν αποκλειστικά τον εναγόμενο, αρκεί να αφορούν και αυτόν (Α.Π. 512/2001 Ελλ.Δνη 42 (2001), 1563). Τέλος θα πρέπει να αποδειχθεί ότι η εξακολούθηση της έγγαμης σχέσης είναι αφόρητη για τον ενάγοντα ενώ κριτήριο περί του αφόρητου της συνέχισης της έγγαμης σχέσης, είναι το μέγεθος της ψυχικής θυσίας χάριν της διατηρήσεως του γάμου, η οποία μπορεί να απαιτηθεί από ένα μέσο άνθρωπο, κατά τις κρατούσες αντιλήψεις στη συγκεκριμένη κοινωνία (Α.Π. 682/1992, ΕΕΝ 1992, 540). Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν η υπαιτιότητα δεν αποτελεί στοιχείο της εννοιολογικής διαδρώσεως του ισχυρού κλονισμού (αρθρ. 1439 παρ. 1 του Α.Κ.)

Οι διάδικοι τέλεσαν μεταξύ τους νόμιμο θρησκευτικό γάμο στην Πάτρα στις 15.8.1987 κατά τους ιερούς κανόνες της ανατολικής Ορθόδοξης του Χριστού Εκκλησίας, από τον οποίο μάλιστα απέκτησαν μια θυγατέρα, ηλικίας σήμερα 16 ετών. Από την αρχή της έγγαμης συμβίωσης τους ο εναγόμενος εκδήλωσε εριστικό και βίαιο χαρακτήρα, δημιουργώντας με ασήμαντες αφορμές επεισόδια σε βάρος της ενάγουσας, ενώπιον της θυγατέρας τους αλλά και ενώπιον τρίτων προσώπων, κατά τα οποία την εξύβριζε, αποκαλώντας την «άχρηστη» και «αδέξια», την κτυπούσε και απειλούσε ότι θα τη σκοτώσει. Τέτοιο χαρακτηριστικό από μέρους του βίαιο επεισόδιο σε βάρος της ενάγουσας, συνέβη κατά το έτος 1988, όταν αυτή κυοφορούσε το τέκνο τους, ευρισκόμενη στον τέταρτο μήνα της εγκυμοσύνης της, οπότε ο εναγόμενος σε ερώτησή της που πηγαίνει, καθώς ετοιμαζόταν να βγει μόνος του, της απάντησε «πάω με μια γκόμενα» και στη συνέχεια επειδή η ενάγουσα άρχισε να κλαίει, της επιτέθηκε και την κτυπούσε με κλωτσιές και μπουνιές σε όλο της το σώμα, εξυβρίζοντας την. Επίσης κατά το έτος 1992 κτύπησε την ενάγουσα βίαια με αποτέλεσμα να οδηγηθεί αιμόφυρτη, με διάσειση στο Νοσοκομείο «Ο Άγιος Ανδρέας», ενώ κατά το ίδιο έτος σε άλλο επεισόδιο, αφού την κτύπησε, όπλισε το περίστροφο που κατείχε και το τοποθέτησε στον κρόταφό της, απειλώντας την ότι θα την σκοτώσει. Κατά το έτος 1996 επιστρέφοντας με την ανήλικη κόρη τους, που τότε ήταν οκτώ (8) ετών, από το κομμωτήριο όπου είχαν πάει για να κουρευτεί η ανήλικη, μετά από δική της παράκληση, ο εναγόμενος δημιούργησε νέο επεισόδιο για το λόγο ότι δεν τον είχαν προηγουμένως ρωτήσει και αποδείχθηκε, ούτε και από τις καταθέσεις των μαρτύρων του, οι οποίοι καταθέτουν

ότι η ενάγουσα ήταν καλή σύζυγος, εργατική, που φρόντιζε το σπίτι και την οικογένεια της, είχε καλή συμπεριφορά προς τους γονείς του και είχε νοσηλεύσει τον πατέρα του για ένα μήνα περίπου στο σπίτι τους κατά το έτος 1990 που αυτός ήταν σοβαρά άρρωστος, ενώ ουδέποτε ο εναγόμενος, μέχρι το χρόνο διάσπασης της έγγαμης συμβίωσης τους, είχε εκφράσει προς αυτούς συγκεκριμένα παράπονα. Οι μάρτυρες του ωστόσο δεν είναι σε θέση να δώσουν επαρκείς και πειστικές εξηγήσεις, αν και μητέρα και αδερφός του για την ύπαρξη ή μη και τους λόγους δημιουργίας της υφιστάμενης κατά τους ισχυρισμούς του εναγομένου εξωσυζυγικής σχέσης της ενάγουσας. Συνεπώς, η εκκαλουμένη απόφαση που δέχτηκε τ' ανωτέρω και έκανε δεκτή την αγωγή της ήδη ενάγουσας και νυν εφεσίβλητης, ορθά εφάρμοσε το νόμο και εξετίμησε τις αποδείξεις, οι δε σχετικοί λόγοι της έφεσης πρέπει ν' απορριφθούν στην ουσία τους, καθώς και η έφεση στο σύνολό της.

1051/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κώστας Δελημήτσος, Σπύρος Κοτρότσος**).

Διαζύγιο για τετραετή διάσταση. Η ένσταση του άρθρου 281 Α.Κ. (κατάχρηση δικαιώματος) χωρεί μόνο αν τα επικαλούμενα περιστατικά κείνται εκτός του συνήθως συμβαίνοντος και καθιστούν σκληρή τη λύση του γάμου για τον άλλο σύζυγο ή τα τέκνα τους. Περιστατικά.

Στην περίπτωση που ζητείται το διαζύγιο για συμπλήρωση 4ετούς διαστάσεως με πρόθεση διαστάσεως της εγγάμου συμβιώσεως, η εκ του άρθρου 281 Α.Κ. ένσταση, καθόσον αναφέρεται σε περιστατικά που έλαβαν χώρα προ της δίκης είναι μη νόμιμη, γιατί αλλιώς θα καθίστατο ανεφάρμοστη η διάταξη του άρθρου 1439 § 3 που επιτρέπει τη λύση του γάμου έστω και αν είναι μόνος υπαίτιος αυτός που τη ζητάει, ενόσω δε αφορά σε περιστατικά σχετιζόμενα με τις συνέπειες της λύσεως του γάμου είναι νόμιμη μόνο εάν τα επικαλούμενα περιστατικά κείνται εκτός του συνήθως συμβαίνοντος και καθιστούν, αληθή υποτιθέμενα, σκληρή τη λύση του γάμου για τον άλλο σύζυγο ή τα τέκνα τους (Α.Π. 645/1993 Ελ.Δνη 35 σελίδα 1289,Α.Π. 1065/1993 Ελ.Δνη 35 σελίδα 15781579). Εν προκειμένω η πρωτοδίκως ερημοδικασθείσα εναγομένη ισχυρίζεται με την έφεση της, με την οποία μπορεί κατά το άρθρο 528 ΚΠολΔικ να προβάλει όλους τους ισχυρισμούς που μπορούσε να προτείνει πρωτοδίκως, ότι η επιδίωξη της λύσεως του γάμου από μέρους του ενάγοντος συζύγου της υπερβαίνει προφανώς τα όρια, που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, διότι «αποκλειστικά υπαίτιος της ατυχούς εξέλιξης του ήταν ο ενάγων, ο οποίος καθημερινώς δημιουργούσε σε βάρος της επεισόδια χωρίς αφορμή, την εξύβριζε και την απειλούσε ότι θα την σκοτώσει, συμπεριφορά που διήρκεσε χωρίς διακοπή μέχρι και την 26.11.1997 που εγκατέλειψε οριστικά τη συζυγική

οικία στο Αγρίνιο και αναχώρησε προς άγνωστη κατεύθυνση, εγκαταλείποντας αυτήν αβοήθητη, καίτοι εγνώριζε ότι αυτή αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα υγείας...». Όμως τα περιστατικά αυτά, και αν είναι αληθινά, δεν καθιστούν την άσκηση της αγωγής διαζυγίου λόγω τετραετούς διάστασης καταχρηστική, διότι είναι γεγονότα προγενέστερα του διαζυγίου σχετιζόμενα με την υπαιτιότητα του αιτούντος τη λύση του γάμου συζύγου, για τα οποία δεν μπορεί από το νόμο να γίνει έρευνα και όχι συνέπειες της λύσεως του γάμου ασυνήθως σκληρές και ακραίες. Επομένως ο ισχυρισμός της αυτός πρέπει να απορριφθεί ως μη νόμιμος.

1102/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος, Γεώργιος Μάρκου**).

Διατροφή συζύγων. Απαραίτητα στοιχεία της σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. Δεν είναι στοιχείο της απαραίτητο η αποτίμηση της συνεισφοράς του κάθε συζύγου, ούτε οι οικονομικές δυνάμεις των διαδίκων συζύγων.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1389, 1390 και 1391 ΑΚ προκύπτει ότι για τη θεμελίωση αξιώσεως του ενός από τους συζύγους για καταβολή σ' αυτόν διατροφής σε χρήμα από τον άλλο, μετά τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσης, πρέπει να αναφέρεται κατά το άρθρο 216 παρ. 1 ΚΠολΔ ότι οι διάδικοι είναι μεταξύ τους σύζυγοι, ότι ο ενάγων διέκοψε την έγγαμη συμβίωση για εύλογη αιτία και ότι οι βιοτικές του ανάγκες, λαμβανομένων υπόψη και των συνθηκών της χωριστής διαβίωσης δικαιολογούν τον προσδιορισμό της διατροφής στο ζητούμενο με την αγωγή χρηματικό ποσό. Δεν απαιτείται όμως να διαλαμβάνεται στην αγωγή για να είναι ορισμένη, ούτε στην απόφαση, η αποτίμηση της συνεισφοράς του καθενός από τους συζύγους για την αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας. Οι οικονομικές δυνάμεις των διαδίκων συζύγων, δεν αποτελούν στοιχείο της αγωγής αλλ' ενδέχεται να αποτελέσουν τη βάση σχετικής ενστάσεως του εναγομένου (ΑΠ. 132/2003).

1158/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Σκούρας, Θάνος Αμπατζής**).

Διατροφή. Υποχρέωση του υπόχρεου να προκαταβάλει τα δικαστικά έξοδα και τέλη του ενάγοντος (173 παρ. 4 Κ.Πολ.Δ.). Η καταβολή πρέπει να γίνει μέχρι την (πρωτόδικη) συζήτηση, αλλιώς δικάζεται ερήμην, οπότε μπορεί να ασκήσει έφεση και να καταβάλει τα έξοδα και τέλη μέχρι τη συζήτηση της έφεσης. Αν και πάλι δεν τα καταβάλει, δικάζεται ερήμην και η απόφαση που θα εκδοθεί προσβάλλεται μόνο με αιτιολογημένη ανακοπή και όχι αναιτιολόγητη αφού τέτοια δεν συγχωρείται μετά την κατάργηση της με το άρθρο 9 του ν. 2145/1993. Περιστατικά.

Στο άρθρο 173 παρ. 4 Κ.Πολ.Δ. ορίζεται ότι, σε δίκες διατροφής, όποιος έχει υποχρέωση, σύμφωνα με το νόμο ή με δικαιοπραξία, να δώσει διατροφή προκαταβάλλει και τα, κατά την κρίση του δικαστή, έξοδα και τέλη του ενάγοντος έως το ποσό των 150 ευρώ. Ο προσδιορισμός γίνεται όπως ορίζεται στο αρθρ. 174 και κατά το αρθρ. 175 ο υπόχρεος σε προκαταβολή των τελών και εξόδων, αν την παραλείψει, θεωρείται ότι δεν εμφανίστηκε. Ειδικότερα, από τη διάταξη του αρθρ. 174 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι, η υποχρέωση καταβολής των προκαταβλητέων εξόδων και τελών διαδικαστικής πράξης ή συζήτησης πρέπει, μετά τον προσδιορισμό τους από το δικαστή, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η δίκη, να εκπληρώνεται έως τη συζήτηση της υπόθεσης ή την επιχείρηση της πράξης κατά τη χρονική ενέργεια των οποίων πρέπει να υπάρχει και η σχετική απόδειξη καταβολής αυτών. Οι διατάξεις αυτές έχουν τεθεί προς το συμφέρον του ενάγοντος που ζητεί την καταβολή διατροφής από τον υπόχρεο προς τούτο και τεκμαίρεται από το νόμο (αρθρ. 173 § 4 Κ.Πολ.Δ.), ως ο πλέον αδύναμος, ο οποίος συνακόλουθα δεν μπορεί να επιβαρυνθεί και με όλα τα έξοδα της δίκης που θα ανοιγεί προς ικανοποίηση της αξιώσεως του. Επομένως ο δικαιούχος διατροφής δικαιούται να προβάλει την πλασματική, για το λόγο της μη καταβολής των προσδιορισμένων, προς όφελος του, εξόδων, ερημοδικία του εναγομένου. Αν ο υπόχρεος στην καταβολή των προκαταβλητέων εξόδων και τελών, επίδικης διατροφής, δεν κατέβαλε τα έξοδα αυτά και δικάσθηκε ερήμην, μπορεί με την άσκηση εφέσεως να καταβάλει τα έξοδα και τέλη που ορίσθηκαν, με την κατάθεση της αγωγής, στη δευτεροβάθμια δίκη μέχρι τη συζήτηση της εφέσεως (Εφ. Αθ. 2622/95 Δνη 371118, Εφ.Αθ. 4792/93 Δνη 35449,Εφ. Αθ. 10590/90 Δνη 321070). Αν παραλείψει την καταβολή των εξόδων αυτών και στη συζήτηση της εφέσεως, τότε δικάζεται ερήμην, και αν είναι εκκαλών, η έφεση του απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη (Εφ.Αθ. 1381/00 Δνη 41806, Εφ.Αθ. 7480/98 Δνη 40 1118). Κατά της αποφάσεως αυτής που θα εκδοθεί ερήμην του εκκαλούντος, λόγω μη καταβολής ούτε στο δεύτερο βαθμό των εξόδων του αρθρ. 173 § 4 Κ.Πολ.Δ. από τον ερήμην δικασθέντα εναγόμενο, χωρεί, κατά το αρθρ. 501 Κ.Πολ.Δ., ανακοπή ερημοδικίας, για το λόγο ότι η μη καταβολή των εξόδων οφείλεται σε ανώτερη βία (αιτιολογημένη ανακοπή), ήτοι σε τυχαίο απρόβλεπτο γεγονός, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορούσε να αποτραπεί με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως (Α.Π. 411 και 464/1976 ΝοΒ 24, 939 και 938, Α.Π. 725/75 ΝοΒ 24135, Εφ.Πειρ. 961/95 & 28913, Εφ.Αθ. 8363/92 Δ 24612, Εφ.Αθ. 7135/92 Αρχ.Ν. ΜΔ494). Αναιτιολόγητη, όμως, ανακοπή ερημοδικίας λόγω μη καταβολής των προκαταβλητέων εξόδων στη δίκη διατροφής δεν συγχωρείται πλέον μετά την κατάργηση της με το αρθρ. 9 του ν. 2145/1993. Και αυτό διότι στην πολιτική δίκη η αναιτιολόγητη ερημοδικία είναι πλέον άγνωστη, αρρύθμιστη και επιπρόσθετα διότι αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε σε καταστρατήγηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, αφού ο εναγόμενος θα μπορούσε να μεθοδεύσει την άσκηση αναιτιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας με την παράλειψη καταβολής των προκαταβλητέων εξόδων στη δίκη διατροφής (Ματθίας, ανακοπή ερημοδικίας και έφεση κατά των ερήμην αποφάσεων, στη Δνη 36 σελ. 11 επ., Κρητικός, αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα (Συμπλήρωμα) αριθμ. 2548α, σελ. 140141, Εφ. Αθ.

5590/98 Δνη 391355). Άλλωστε, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η δυνατότητα του εναγομένου να καταβάλει τα προκαταβλητέα έξοδα στο Εφετείο με την άσκηση εφέσεως, όπως προεκτέθηκε (αρθρ. 528 Κ. Πολ. Δ.).Τέλος, στο αρθρ. 509 Κ.Πολ.Δ. ορίζεται ότι, αν η ανακοπή ασκήθηκε εμπρόθεσμα και κατά τις νόμιμες διατυπώσεις και το δικαστήριο πιθανολογεί ότι είναι βάσιμοι οι λόγοι που προτάθηκαν, εξαφανίζει την απόφαση που ανακόπηκε και τις πράξεις που ενεργήθηκαν μετά την απόφαση αυτή, διατάσσει να επιστραφεί το παράβολο και αμέσως προχωρεί στην εξέταση της διαφοράς, αφού οι διάδικοι επανέλθουν στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την απόφαση που εξαφανίστηκε. Αλλιώς απορρίπτει την ανακοπή και διατάσσει να εισαχθεί το παράβολο στο δημόσιο ταμείο. Στην προκείμενη υπόθεση από τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα προέκυψαν τα ακόλουθα: Ο ανακόπτων, ως λόγο ανακοπής της ερημοδικίας του, κατά τη συζήτηση (17.4.2003) της από 25.5.2002 εφέσεως του (κατά της 116/2002 ερήμην του αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών) ενώπιον του δικαστηρίου τούτου επικαλείται ανώτερη βία. Συγκεκριμένα ότι κατά την ημέρα συζήτησης της εφέσεως αναζήτησε τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εφεσίβλητης για να καταβάλει σ' αυτόν τα προκαταβλητέα έξοδα, χωρίς επιτυχία. Ότι την ημέρα εκείνη (17.4.2003) διαπίστωσε ότι η εφεσίβλητη δεν είχε καταθέσει εμπρόθεσμα προτάσεις, ήτοι πριν από είκοσι (20) ημέρες, και επομένως δεν μπορούσε να καταβάλει τα προκαταβλητέα έξοδα στον πληρεξούσιο δικηγόρο της, αφού δεν ήταν επιτρεπτή η εκπροσώπησή της με δικηγόρο. Ότι ο πληρεξούσιος δικηγόρος της εφεσίβλητης προσήλθε και κατέθεσε προτάσεις αυθημερόν (17.4.2003) και, μολονότι ανευρέθη μετά την εκφώνηση της υποθέσεως στο ακροατήριο, αρνήθηκε να παραλάβει τα προκαταβλητέα έξοδα. Ο λόγος αυτός δεν συνιστά ανώτερη βία με την έννοια που αναφέρεται στην παραπάνω μείζονα σκέψη, δηλαδή απρόβλεπτο τυχαίο γεγονός το οποίο δεν μπορούσε να αποτραπεί με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως. Πέραν τούτων, ο ισχυρισμός του ανακόπτοντος ότι η εκ μέρους της εφεσίβλητης κατάθεση προτάσεων ήταν εκπρόθεσμη, διότι έγινε την ημέρα της συζητήσεως της εφέσεως και όχι προ είκοσι ημερών που ορίζεται στις διατάξεις των αρθρ. 237 § 1 και 524 § 1 εδ. α Κ.Πολ.Δ., πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος αφού, τα ανωτέρω δεν ισχύουν για τις δίκες ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, εφ' όσον δεν έχει εκδοθεί μέχρι σήμερα το προεδρικό διάταγμα που προβλέπεται στο αρθρ. 7 § 3 του ν. 2915/01 για τη θέση σε εφαρμογή των προθεσμιών κατάθεσης προτάσεων, που προβλέπονται στα άρθρα. 237 §§ 1, 3 και 270 Κ.Πολ.Δ., με αποτέλεσμα να ισχύουν οι προθεσμίες της § 1 του αρθρ. 591 και η κατάθεση των προτάσεων να είναι δυνατόν να γίνει μέχρι και τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο (Εφ.Αθ. 1600/04 Δνη 451077). Εν όψει των παραπάνω δεν συντρέχει νόμιμη περίπτωση να εξαφανισθεί η ανακοπτόμενη 514/03 απόφαση του Δικαστηρίου τούτου και πρέπει συνεπώς να απορριφθεί η υπό κρίση ανακοπή ερημοδικίας κατ' αυτής και να διαταχθεί η εισαγωγή του παραβόλου που όρισε αυτή στο Δημόσιο Ταμείο και να επιβληθούν τα δικαστικά έξοδα της καθής η ανακοπή για την προκείμενη δίκη σε βάρος του ανακόπτοντος, λόγω της ήττας του (αρθρ. 176 και 183 Κ.Πολ.Δ.), όπως ορίζεται στο διατακτικό.

5. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

79/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Παπαδημητρίου, Γεώργιος Αμπατζής**).

Αγωγή περί κλήρου. Τι πρέπει να αποδείξει ο εξ αδιαθέτου κληρονόμος. Ένσταση ιδίας κυριότητας του εναγομένου. Πότε αποτελεί αιτιολογημένη άρνηση της βάσεως της αγωγής περί κλήρου.

Επειδή στην περί κλήρου αγωγή ο ενάγων οφείλει να αποδείξει α) τον θάνατο του κληρονομουμένου, β) την συγγενική σχέση που τον συνδέει με τον κληρονομούμενο, στην οποία (σχέση) στηρίζεται η κλήση στην κληρονομία εφόσον διαδέχεται τον κληρονομούμενο εξ αδιαθέτου, γ)την νομή ή κατοχή των κληρονομιαίων, από τον κληρονομούμενο, κατά τον χρόνο του θανάτου του. Αν ο εναγόμενος αρνείται ότι τα κατεχόμενα από αυτόν είναι κληρονομιαία, ο ενάγων έχει υποχρέωση ν' αποδείξει ότι αυτά είναι κληρονομιαία (ΕΑ 81/80 Ελλ.Δνη 1980421) δ)ότι ο εναγόμενος κατακρατεί ως κληρονόμος αντικείμενα της κληρονομίας δηλ. όχι μόνο ότι κατέχει τα κληρονομιαία αλλά και ισχυρίζεται ότι είναι κληρονόμος δηλ. αντιποιείται κληρονομικό δικαίωμα (ΑΠ 1122/95 Ελλ.Δικ. 38560 ΑΠ 768/1998 Ελλ.Δικ. 30566) ΑΠ 1374/2000 Ελλ.Δικ. 43422 ΕΘ 681/69 Αρμ. 24196 ΕΘ 800/69 Αρμ. 24206, ΕΑ 10260/95 Ελλ.Δικ. 371640). Ο ισχυρισμός συνεπώς του εναγόμενου με την περί κλήρου αγωγή ότι είναι κύριος των επιδίκων με έκτακτη χρησικτησία που είχε συμπληρωθεί προ της αγωγής, συνιστά ητιολογημένη άρνηση της βάσεως της περί κλήρου αγωγής και όχι ένσταση κατ'αυτής (Μπαλής Κληρ. Δ. & 213, 214 Κ.Παπαδόπουλος Αγωγές Κληρονομικού Δικαίου &273 σελ.401 (Ε. Θρ.146/73 Αρμ.28563).

242/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλέκος Καρώκης, Νικόλαος Λέων**).

Νόμιμη μοίρα. Υπολογισμός, συνεισενεκτέες και συνυπολογιστέες παροχές (1834 ΑΚ) και εξεύρεση του ποσοστού της νόμιμης μοίρας.

Η αξία της πραγματικής κληρονομικής ομάδας, αν προστεθεί η αξία των κατά τον χρόνο του θανάτου του διαθέτη καταλειφθέντων περιουσιακών στοιχείων, ανέρχεται σε 19.500.000 δρχ. (11.000.000 + 7.500.000 + 1.000.000). Από το ποσό αυτό πρέπει να αφαιρεθεί η αξία της εξ αδιαθέτου κληρονομικής μερίδας της συζύγου του διαθέτη, Α.Σ., που είναι 4.875.000 δρχ. (19.500.000 Χ Ό). Στο απομένον ποσό των 14.625.000 δρχ. (19.500.000

– 4.875.000) προστίθενται με την αξία που είχαν, όταν έγιναν, οι καταλογιστέες και συνεισενεκτέες παροχές του διαθέτη προς τις κόρες του, ανερχόμενες σε 3.000.000 δρχ. (500.000 + 500.000 + 1.500.000), το δε προκύπτον άθροισμα, ανερχόμενο σε 17.625.000 δραχμές (14.625.000 + 3.000.000) αποτελεί την πλασματική κληρονομική μερίδα που ανέρχεται για τους εξ αδιαθέτου κληρονόμους σε 3.525.000 δρχ. για τον καθένα (17.625.000 : 5). Αν από το ποσό αυτό αφαιρεθεί η παροχή του κληρονομουμένου προς την εκκαλούσα, δηλαδή το ποσό του 1.500.000 δρχ., απομένει υπόλοιπο 2.025.000 δρχ. (3.525.000 – 1.500.000), η δε νόμιμη μοίρα αυτής (εκκαλούσας), υπολογιζόμενη στο ½ επί του ποσού αυτού (1825 εδ.β΄ΑΚ), ανέρχεται σε 1.012.500 δρχ. Από το τελευταίο αυτό ποσό πρέπει όμως να αφαιρεθεί κατά το άρθρο 1834 παρ.2 ΑΚ το μισό της αξίας της παραπάνω καταλογιζόμενης και συνεισενεκτέας παροχής, δηλαδή το ποσό των 750.000 δρχ. (1.500.000 : 2) και έτσι απομένει υπόλοιπο 262.500 δρχ. Λαμβάνοντας όμως η εκκαλούσα από τον διαθέτη 1.500.000 δρχ., έχει υπερκαλύψει την νόμιμη μοίρα της.

260/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Δημήτριος Γκουβίτσας, Χρήστος Δημακόπουλος**).

Νόμιμη μοίρα. Πραγματική και πλασματική ομάδα της κληρονομίας. Άρθρο 1833 ΑΚ όπως ίσχυε πριν την τροποποίηση με το Ν.1329/83. Καταλογίζονται στην νόμιμη μοίρα η προίκα και οτιδήποτε παραχώρησε ο κληρονομούμενος όταν ζούσε στον μεριδούχο με τον όρο να καταλογισθεί στην νόμιμη μοίρα. Αυτό ισχύει και στην δωρεά προς τον μεριδούχο έστω και αν αυτή έγινε σε χρόνο μεγαλύτερο από την δεκαετία, έστω και αν έγινε για λόγους ευπρεπείας ή ιδιαίτερου ηθικού καθήκοντος. Ουσιώδης μεταβολή της τρέχουσας αξίας της δραχμής από τον χρόνο της παροχής και τον χρόνο του θανάτου. Γίνεται αναπροσαρμογή. Τρόπος υπολογισμού της νόμιμης μοίρας.

Επειδή από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1825, 1827, 1899, 1831, 1833, 1834 και 1895 του ΑΚ, όπως τα τελευταία τέσσερα ίσχυαν πριν από την αντικατάστασή τους με τα άρθρα 26 και 28 του Ν.1329/83, τα οποία εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση που οι παροχές είχαν δοθεί πριν από την έναρξη ισχύος (18283) του άνω νόμου, κατ'άρθρ.88 αυτού, προκύπτει ότι στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι κατιόντες του κληρονομουμένου και αν ελάμβανε χώρα η εξ αδιαθέτου διαδοχή, θα έπρεπε μεταξύ τους να λάβει χώρα συνεισφορά για τον υπολογισμό της νόμιμης μοίρας κατιόντος που αξιώνει την συμπλήρωσή της, εκτιμάται η αξία όλης της κληρονομιαίας περιουσίας κατά τον χρόνο του θανάτου του κληρονομουμένου (πραγματική κληρονομική ομάδα), από την οποία αφαιρούνται τα χρέη της κληρονομίας και οι δαπάνες της κηδείας του

κληρονομουμένου και της απογραφής της κληρονομίας. Στην συνέχεια προστίθεται και θεωρούνται ότι υπάρχουν στην κληρονομία (πλασματική κληρονομική ομάδα) με την αξία που είχαν κατά τον χρόνο της παροχής ο,τιδήποτε κατά το άρθρο 1833 καταλογίζεται στην νόμιμη μοίρα κάθε μεριδούχου, όπως, επίσης και κάθε δωρεά του κληρονομουμένου, εφόσον έγινε μέσα στην πριν από τον θάνατό του δεκαετία και δεν επιβαλλόταν από λόγους ευπρεπείας ή ιδιαίτερο ηθικό καθήκον. Κατά το άρθρο 1833, όπως ίσχυε κατά τον ίδιο χρόνο, στην νόμιμη μοίρα καταλογίζεται στην αξία του χρόνου της παροχής η προίκα και ο,τιδήποτε παραχώρησε ο κληρονομούμενος όταν ζούσε στον μεριδούχο με τον όρο να καταλογισθεί στην νόμιμη μοίρα. Κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων καταλογίζεται στην νόμιμη μοίρα και η δωρεά που έγινε προς τον μεριδούχο με τον όρο να καταλογισθεί στην νόμιμη μοίρα, έστω και αν αυτή έγινε σε χρόνο μεγαλύτερο από δεκαετία πριν από τον θάνατο του κληρονομουμένου, οπότε, αν δεν υπήρχε ο όρος αυτός, δεν θα καταλογιζόταν. Στην ίδια ρύθμιση υπάγεται και η δωρεά που έγινε από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρεπείας, αφού και αυτή δεν παύει να είναι παροχή από ελευθεριότητα, που δόθηκε δηλαδή από τον κληρονομούμενο χωρίς νόμιμη υποχρέωση (βλ. ΑΠ 1692/87, Δνη 89,297). Οι δωρεές προστίθενται έστω και αν δεν έχει τηρηθεί ο τύπος της δωρεάς (βλ. Εφ. Αθ. 3289/2001, Δ/νη 2002,819). Ο όρος περί καταλογισμού δεν υπόκειται σε τύπο (βλ. ΑΠ 463/85, ΝοΒ 34,193) και πρέπει να δηλώνεται κατά τον χρόνο της παροχής, τυχόν δε μεταγενέστερη διάταξη στην διαθήκη για καταλογισμό ή μη στη νόμιμη μοίρα δεν έχει αξία (βλ. ΑΠ 14/76, ΝοΒ 24,586). Οι παροχές λαμβάνονται υπόψη με την αξία που είχαν κατά τον χρόνο που έγιναν, εάν όμως μέχρι τον θάνατο του κληρονομουμένου επήλθε ουσιώδης μεταβολή της τρέχουσας αξίας της δραχμής, γίνεται σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστεως, κατ'άρθρ. 288 του ΑΚ, αναγωγή της αξίας της παροχής ή της δωρεάς στον χρόνο θανάτου του κληρονομουμένου, οπότε αποτιμάται η κληρονομία. Η αξία δηλαδή του χρόνου της παροχής θα αναχθεί με βάση την αρχή της καλής πίστεως στο ισάξιό της κατά τον χρόνο του θανάτου του κληρονομουμένου αφού ληφθούν υπόψη η τιμή και η αγοραστική αξία της χρυσής λίρας Αγγλίας σε κυκλοφορούσες δραχμές τόσο κατά τον χρόνο της παροχής όσο και κατά τον χρόνο του θανάτου του κληρονομουμένου και γίνει η μεταξύ τους σύγκριση, καθώς και η αξία του τιμαρίθμου που επήλθε στο μεταξύ, όχι δε και η αξία του αντικειμένου της παροχής κατά τον χρόνο θανάτου του κληρονομουμένου, αφού κατά ρητή επιταγή του νόμου λαμβάνεται υπόψη μόνο η αξία κατά τον χρόνο της παροχής (βλ. ΑΠ 1176/2002, ΝοΒ 51,1010, 1047/98, Δνη 99,128, 1298/88, ΝοΒ 37,738, Εφ.Αθ. 1305/2001, Δνη 2001,1390). Με βάση την κατά τα άνω προσδιοριζόμενη πλασματική κληρονομική ομάδα εξευρίσκεται η εξ αδιαθέτου κληρονομική μερίδα του κληρονόμου. Ακολούθως, αφαιρείται από αυτήν η υποκείμενη σε συνεισφορά παροχή που έγινε προς τον συγκεκριμένο κληρονόμο και επί τη βάσει του υπολοίπου εξευρίσκεται η νόμιμη μοίρα του, από την οποία στην συνέχεια αφαιρείται το μισό της καταλογιστέας παροχής. Με τον τρόπο αυτό η εν λόγω παροχή αφαιρείται κατά το ήμισυ μεν από την εξ αδιαθέτου μερίδα (ως συνεισενεκτέα) και κατά το έτερο ήμισυ

από τη νόμιμη μοίρα (ως καταλογιστέα) και εφόσον υπάρχει υπόλοιπο υπέρ του μεριδούχου υφίσταται το δικαίωμά του για το υπόλοιπο αυτό (βλ. ιδίως ΑΠ 1303/2001, ΝοΒ 50,1454 και Δνη 2003, 470, 1306/99, ΝοΒ 48,1562 και Δνη 2003, 764). Εξάλλου, από το άρθρο 1710 παρ.1 του ΑΚ, το οποίο ορίζει ότι κατά τον θάνατο του προσώπου η περιουσία του ως σύνολο (κληρονομία) περιέρχεται από τον νόμο ή την διαθήκη σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα (κληρονόμοι) προκύπτει ότι η κληρονομία αποτελείται από τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκαν στον κληρονομούμενο κατά τον χρόνο του θανάτου του και ότι ο κληρονόμος είναι καθολικός και άμεσος διάδοχος του κληρονομουμένου στην υπό την έννοια αυτή κληρονομία του. Επομένως, κατά τον ΑΚ δεν έχει ισχύ διάταξη διαθήκης περί εγκαταστάσεως κληρονόμου επί περιουσιακών στοιχείων που έχουν ήδη μεταβιβασθεί στον εγκατάστατο από τον διαθέτη εν ζωή και τα οποία κατά τον χρόνο συντάξεως της διαθήκης αλλά και κατά τον χρόνο θανάτου του κληρονομουμένου ανήκουν στον εν λόγω εγκατάστατο. Αυτά ο τελευταίος, ως μη περιλαμβανόμενα στην κληρονομία, αλλά ανήκοντα ήδη σε αυτόν βάσει πράξεως εν ζωή που διατηρεί την ισχύ της και μετά την διαθήκη, όπως και μετά τον θάνατο του κληρονομουμένου, δεν μπορεί να τα αποκτήσει εκ νέου. Συνεπώς, η κληρονομική του εγκατάσταση σε αυτά είναι ανίσχυρη, ως κενή περιεχομένου και δεν μπορεί να προσδώσει σε αυτόν την ιδιότητα του εκ διαθήκης κληρονόμου ως προς τα περιουσιακά αυτά στοιχεία. Μόνο η με την διαθήκη εκφραζόμενη βούληση του διαθέτη να εγκαταστήσει ορισμένο πρόσωπο ως κληρονόμο του δεν αρκεί για να προσδοθεί σε αυτό η ιδιότητα του εκ διαθήκης κληρονόμου, αν δεν συντρέχει και εξ αντικειμένου κατάλειψη υπέρ αυτού με την διαθήκη κληρονομιαίου στοιχείου υπό την ως άνω έννοια (βλ. ΑΠ (ολ)12/98, Δνη 98,77). Ομοίως δεν προσδίδει την ιδιότητα του εκ διαθήκης κληρονόμου στον νόμιμο μεριδούχο η εγκατάστασή του σε εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία που είχαν επιδοθεί σε αυτόν από τον διαθέτη εν ζωή και αν ακόμη πρόκειται για καταλογιστέα στη νόμιμη μοίρα (βλ. ΑΠ (ολ) 12/98, ο.π.).

….Στην θυγατέρα του αφήνει «ό,τι της έδωσα κατά τον γάμο της, ήτοι έναν αγρό εκτάσεως επτά (7) στρεμμάτων ή όσης και αν είναι εκτάσεως μείζονος ή ελάσσονος, κείμενον εις θέσιν «Ράχη» της κτηματικής περιφέρειας της Κοινότητας Μυρσίνης Ηλείας, εκατό χιλιάδες (100.000) εις μετρητά και δέκα (10) ελαιόδενδρα μετά του αναλογούντος αγρού, κειμένου εις θέσιν «Γλυκόριζο» της αυτής ως άνω περιφερείας…». Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η εγκατάσταση της εφεσίβλητης σε όσα ο διαθέτης της είχε παραχωρήσει κατά τον γάμο της δεν προσέδωσε σε αυτήν και την ιδιότητα του κληρονόμου, αφού τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία δεν ανήκαν στον κληρονομούμενο κατά τον χρόνο του θανάτου του και δεν αποτελούσαν μέρος της κληρονομίας, δεν αρκεί δε η εκφρασθείσα με την διαθήκη βούληση του διαθέτη, εφόσον πράγματι δεν κατελήφθη και ορισμένο κληρονομιαίο στοιχείο.

281/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη ΜιχοπούλουΤσιμπούκη, Χρήστος Παυλάκος, Χριστόδουλος Θεοδωρόπουλος, Φίλιππος Καραμούζης**).

Διαθήκη. Δικαίωμα για ακύρωσή της. Παραγράφεται μετά δύο έτη που αρχίζουν από την δημοσίευσή της χωρίς να απαιτείται γνώση του περιεχομένου της (1788 ΑΚ). Αν όμως ο μεριδούχος είναι ανήλικος αναστέλλεται η παραγραφή μέχρι την ενηλικίωσή του. Έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων και στέρηση της χρήσης του λογικού από πνευματική νόσο. Λόγοι ακύρωσης της διαθήκης. Έννοια των λόγων αυτών που δυνατό να συνυπάρχουν.

Κατά το άρθρο 1788 ΑΚ, το δικαίωμα για ακύρωση διάταξης τελευταίας βουλήσεως παραγράφεται μετά δύο έτη από την δημοσίευση της διαθήκης. Από την διάταξη αυτή, σαφώς προκύπτει, ότι η ανωτέρω παραγραφή αρχίζει σε κάθε περίπτωση από την δημοσίευση της διαθήκης, χωρίς να απαιτείται και γνώση του περιεχομένου της εκ μέρους του παραλειφθέντος μεριδούχου. Εξάλλου, όπως συνάγεται, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 256 και 257 του ίδιου κώδικα, αν ο τελευταίος είναι ανήλικος η παραγραφή αναστέλλεται κατά την διάρκεια της ανηλικότητάς του και συνεχίζεται με την παύση της αναστολής, δεν συμπληρώνεται δε αυτή (παραγραφή) πριν περάσουν έξι μήνες από την ενηλικίωσή του (ΑΠ 677/2000 Ελλ. Δικ. 41.1627, ΑΠ 1408/1980 ΝοΒ 29.694).

Κατά το άρθρο 1718 ΑΚ, διαθήκη για την σύνταξη της οποίας δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 1179 έως 1757 ΑΚ, είναι άκυρη, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ενώ κατά το άρθρο 1719 παρ.4 του ίδιου κώδικα, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 30 του νόμου 2447/1996, η διαθήκη είναι άκυρη όταν ο διαθέτης κατά τον χρόνο της σύνταξης αυτής δεν έχει συνείδηση των πράξεών του ή δεν έχει την χρήση του λογικού λόγω πνευματικής ασθένειας. Στην τελευταία αυτή διάταξη προβλέπονται δύο περιπτώσεις ανικανότητας προς σύνταξη διαθήκης, ήτοι : α) η έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων, η οποία υπάρχει όταν λείπει στο πρόσωπο η δύναμη προς διάγνωση της ουσίας και του περιεχομένου της επιχειρούμενης πράξης, δηλαδή της διαθήκης, και β) η στέρηση της χρήσης του λογικού από πνευματική νόσο. Στην δεύτερη περίπτωση απαιτείται αφενός πνευματική νόσος, δηλαδή διανοητική διαταραχή οφειλόμενη σε νόσο, αφετέρου δε να έχει προκληθεί και να υφίσταται κατά την σύνταξη της διαθήκης, εξαιτίας της νόσου αυτής, αδυναμία λογικής στάθμισης και ελεύθερου προσδιορισμού της βούλησης. Τούτο συμβαίνει όταν η βούλησή του δεν είναι ελεύθερη στον βαθμό του ψυχικώς ομαλού ανθρώπου, δηλαδή δεν μπορεί να αντισταθεί σε επιρροές και υποβολές που προέρχονται από άλλους. Από αυτά έπεται ότι δεν αποκλείεται κατά νόμο η συνύπαρξη στο πρόσωπο του διαθέτη και των δύο καταστάσεων, δηλαδή τόσο της έλλειψης συνειδήσεως των πράξεών του, όσο και της στέρησης της χρήσης του λογικού λόγω πνευματικής νόσου (ΑΠ 374/1999 Ελλ.Δικ. 40.1559, ΑΠ 18/1995 ΝοΒ 44.615, ΑΠ 522/1995 Ελλ.

Δικ. 37.338, ΕΑ 10148/1999 Ελλ.Δικ. 41.1415).

322/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Σ. Χρονόπουλος, Παναγιώτης Κοραντζόπουλος**).

Διαθήκη. Ανικανότητα προς σύνταξη (1719 ΑΚ). Δεν αποκλείεται η συνύπαρξη στο πρόσωπο του διαθέτη της έλλειψης της συνείδησης των πράξεών του (μέθης, ύπνου κ.λ.π.) και της στέρησης της χρήσεως του λογικού λόγω πνευματικής νόσου. Αοριστία σχετικής αγωγής.

Κατά το άρθρο 1719 αριθμ. 4 ΑΚ, όπως αυτό ίσχυε προ της με το άρθρο 30 του Ν. 2447/1996 τροποποιήσεώς του, ανίκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι και όσοι δεν έχουν συνείδηση των πράξεών τους ή δεν έχουν την χρήση του λογικού λόγω πνευματικής ασθένειας. Στην διάταξη αυτή προβλέπονται δύο περιπτώσεις ανικανότητας προς σύνταξη διαθήκης, ήτοι α) η έλλειψη συνείδησης των πράξεων, η οποία υπάρχει όταν το πρόσωπο από αίτιο νοσηρό ή μη (μέθη, ύπνωση κ.λ.π.) δεν έχει την δύναμη να διαγνώσει την ουσία και το περιεχόμενο της διαθήκης που συντάσσει και β) η στέρηση της χρήσης του λογικού από πνευματική νόσο. Στην δεύτερη αυτή περίπτωση απαιτείται αφενός πνευματική νόσος, δηλαδή διανοητική διαταραχή οφειλόμενη σε νόσο, αφετέρου δε να έχει προκληθεί και να υφίσταται κατά την σύνταξη της διαθήκης, εξαιτίας της νόσου αυτής, αδυναμία λογικής στάθμισης και ελεύθερου προσδιορισμού της βούλησης. Από αυτά έπεται ότι δεν αποκλείεται κατά νόμο η συνύπαρξη στο πρόσωπο του διαθέτη και των δύο καταστάσεων, δηλαδή τόσο της έλλειψης συνειδήσεως των πράξεών του, όσο και της στέρησης της χρήσεως του λογικού λόγω πνευματικής ασθένειας (ΑΠ 1304/1999 Ελλ. Δικ. 44 765, ΑΠ 374/1999 Ελλ.Δικ. 40 1559). Στην συγκεκριμένη υπόθεση, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της αγωγής, οι ενάγουσες για την ακυρότητα της προσβαλλομένης 6198/1992 δημόσιας διαθήκης του αποβιώσαντος αδελφού τους Α.Γ. στην συμβολαιογράφο Πατρών Ε.Ρ. επικαλούνται, ότι αυτή συντάχθηκε οκτώ (8) ημέρες πριν από τον θάνατό του υπό την πίεση της εναγομένης, με την οποία συζούσε είκοσι χρόνια, ενώ η βούλησή του ήταν εντελώς εξασθενημένη, λόγω της κακής κατάστασης της υγείας του και του γεγονότος ότι ήταν κλινήρης και είχε εξάρτηση από την εναγομένη. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή, κατά την βάση της αυτή, είναι αόριστη, καθόσον δεν αναφέρονται τα πραγματικά περιστατικά και ειδικότερα συγκεκριμένα νοσηρά ή άλλα αίτια, τα οποία καθιστούσαν ανίκανο τον διαθέτη να διαγνώσει την ουσία ή το περιεχόμενο της διαθήκης του, ούτε επίσης γίνεται επίκληση πνευματικής νόσου, εξαιτίας της οποίας εκείνος στερούνταν της χρήσης του λογικού και είχε αδυναμία να προσδιορίσει ελεύθερα την βούλησή του.

531/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος Ασημακόπουλος, Σπύρος Παναγούλιας, Κωνσταντίνος Τζαβάρας**).

Δωρεά αιτία θανάτου. Τελεί υπό την αναβλητική αίρεση της προαποβιώσεως του δωρητή που μπορεί, όταν είναι εν ζωή να διαθέσει το δωρηθέν σε τρίτο. Η μεταβίβαση όμως αυτή είναι άκυρη για το μέλλον μετά το θάνατο του δωρητή. Περίπτωση δωρεάς ακινήτου που μεταγράφηκε πριν μεταγραφεί η διάθεσή του προς τον τρίτο. Κατισχύει η δωρεά αιτία θανάτου. Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία του νόμιμου τίτλου. Είναι ελαττωματικός στην περίπτωση που ο μεταβιβάζων δεν είναι κύριος του μεταβιβαζομένου ή υπάρχει απαγόρευση εκποίησης. Περιστατικά.

Επειδή, η «αιτία θανάτου» δωρεά κατά το άρθρο 2032 Α.Κ. είναι δωρεά υπό την αναβλητική αίρεση της προαποβιώσεως του δωρητού, χωρίς εν τω μεταξύ ο δωρεοδόχος να έχει την απόλαυση των δωρηθέντων. Ηρτημένης της ως άνω αιρέσεως ο δωρητής διατηρεί τα επί του δωρηθέντος πράγματος δικαιώματά του και άρα δεν παύει να είναι κύριος αυτού δυνάμενος να προβεί σε περαιτέρω, προς τρίτους διάθεσή του, η οποία όμως πληρουμένης της αιρέσεως, με τον θάνατο του δωρητού, είναι κατά το άρθρο 206 Α.Κ. άκυρη για το μέλλον (ΑΠ 1007/2002 Ελλ.Δικ. 431645 ΑΠ 1151/90 ΕΕΝ 58452 (Ελλ. Δικ. 32801). Η ακυρότητα αυτή, προκειμένης δωρεάς ακινήτου, δύναται, κατά το άρθρο 1198 Α.Κ. να αντιταχθεί κατά τρίτου ο οποίος απέκτησε το ακίνητο εκ μεταγενεστέρας διαθέσεως, εάν εχώρησε μεταγραφή της δωρεάς προ της προς τον τρίτο διαθέσεως του δωρηθέντος και μεταγραφή παρ'αυτού του οικείου συμβολαίου (Ν. Παπαντωνίου Κληρ. Δίκ. 1985 σελ. 155, Εφ.Θεσ. 2235/90 Αρμ. ΜΕ –359, Ε.Κρ. 620/81 ΝοΒ 291419, Ε.Θεσ. 291/69 Αρμ. 23593 Ε.Θεσ. 385/82 Αρμ. ΛΣΤ –991).

Επειδή κατά τα άρθρα 1041 και 1042 Α.Κ. εκείνος που έχει στη νομή του με καλή πίστη και νόμιμο τίτλο, ακίνητο για μία δεκαετία γίνεται κύριος αυτού (με τακτική χρησικτησία). Η δεκαετία αρχίζει από την μεταγραφή του τίτλου. Έτσι για την κτήση κυριότητος ακινήτου με τακτική χρησικτησία απαιτείται νόμιμος τίτλος, δηλαδή τρόπος κτητικός της κυριότητος που φέρει όλα τα εξωτερικά για το κύρος του αναγκαία στοιχεία, πλην όμως είναι ελαττωματικός, διότι έχει έλλειψη η οποία εμποδίζει κατά νόμο την κτήση κυριότητος, όπως είναι, μεταξύ άλλων και η έλλειψη κυριότητος του μεταβιβάζοντος, ως και η απαγόρευση εκποιήσεως αυτού. Επί πλέον απαιτείται, εκτός από την επί δεκαετία νομή και καλή πίστη, τουτέστιν πεποίθηση του δικαιούχου (νομέως) η οποία να μην οφείλεται σε βαριά αμέλεια αυτού, ότι με τον τίτλο απέκτησε την κυριότητα του ακινήτου και η οποία καλή πίστη πρέπει, κατά το άρθρο 1044 Α.Κ. να υπάρχει κατά τον χρόνο αποκτήσεως της νομής. Είναι δε αδιάφορο αν η πλάνη ή η άγνοια του νομέως από την οποία προέρχεται η πεποίθηση στρέφεται περί τα πραγματικά περιστατικά ή περί το νόμο και την έννοια αυτού, αρκεί να μην οφείλεται σε βαριά αμέλεια (Μπαλής

Εμπρ. Δίκ. 65 Α.Π. 92/2002 Ελλ.Δικ. 431065 Α.Π. 424/68 ΝοΒ 161054 Α.Π. 448/2001 Ελλ.Δικ. 43.773).

Απότονσυνδυασμότωνδιατάξεων των άρθρων 369,1033,1045,1051, 1192 και 1198 Α.Κ. προκύπτει ότι ο νομέας ακινήτου δεν μπορεί να αντιτάξει, ότι έγινε κύριος δια συνυπολογισμού του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του, εναντίον αυτού ή εκείνου προς τον οποίο μεταβίβασε την κυριότητα ο δικαιοπάροχος με σύμβαση νομίμως μεταγεγραμμένη, καθόσον αυτό αντιτίθεται στον θεσμό της χρησικτησίας και της δημοσιότητος των πράξεων επί ακινήτων (Ολ.ΑΠ 1593/1979 ΝοΒ 281120, ΑΠ 622/2001 Ελλ.Δικ. 431431), ΝοΒ 50691).

Στην ανοιγείσα δίκη μεταξύ των προαναφερθέντων διαδίκων, άσκησε κυρία παρέμβαση η ήδη εκκαλούσα Β. συζ. Α.Τ. με την οποία ζητεί να αναγνωρισθεί αυτή κυρία ενός (του υπό στοιχείο γ) εκ των περιγραφομένων στην (κυρία) αγωγή της Ν.συζ. Γ.Π., ακινήτων. Ιστορεί στην παρέμβασή της ότι έγινε κυρία του ακινήτου με το υπ'αριθμ. 7676/5.3.1987 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του συμ/φου Πύργου Ε.Μ., νομίμως μεταγεγραμμένου, με αγορά από την αποκλειστική κυρία του Α.χα Γ.Λ. (παράγωγος τρόπος κτήσεως κυριότητος). Άλλως ισχυρίζεται έγινε κυρία του ακινήτου αυτού με πρωτότυπο τρόπο αφού ενέμετο αυτό με διάνοια κυρίου καλή πίστη και νόμιμο τίτλο επί χρόνο πλέον των (συναπτών) δέκα ετών (τακτική χρησικτησία). Κατά πάσα περίπτωση, ισχυρίζεται ότι έγινε κυρία του ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία, συνυπολογίζοντας στο δικό της χρόνο νομής και τον χρόνο νομής της δικαιοπαρόχου της για την συμπλήρωση εικοσαετίας. Με αυτό το περιεχόμενο και αίτημα η κυρία παρέμβαση, κατά το σκέλος που στηρίζει την κτήση κυριότητας της παρέμβασης στο επίδικο ακίνητο, στην τακτική χρησικτησία είναι νόμιμη και ορισμένη ερειδομένη στις παραπάνω διατάξεις, αφού περιέχει όλα τα αποκτούμενα προς τούτο στοιχεία και θα πρέπει να εξετασθεί στην ουσία της.

Όσον αφορά όμως τον επικαλούμενο, επικουρικό, τρόπο κτήσεως κυριότητας της παρέμβασης με έκτακτη χρησικτησία, ορθά απερρίφθη έστω και σιγή από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, διότι σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, η παρεμβάσα δεν μπορούσε, συνυπολογίζοντας στον δικό της χρόνο νομής του επιδίκου και τον χρόνο χρησικτησίας της δικαιοπαρόχου της Α.χας Γ.Λ., να τον αντιτάξει κατά της εναγούσης Ν.συζ. Γ.Π., διότι η δικαιοπάροχός της με έγκυρη σύμβαση δηλ. με μεταγεγραμμένο δωρητήριο συμβόλαιο δωρεάς αιτία θανάτου είχε μεταβιβάσει το επίδικο στην παραπάνω αντίδικο της παρέμβασης. Όσον αφορά τον παράγωγο τρόπο κτήσεως κυριότητας που επικαλείται η εκκαλούσα λεκτέα τα ακόλουθα. Το διεκδικούμενο από αυτή ακίνητο είχε μεταβιβασθεί, ένεκα δωρεάς αιτία θανάτου, από την δωρήτρια και πωλήτρια Α.χα Γ.Λ. το 1982 στην εφεσίβλητη συζ. Γ.Π. και την δωρεά αυτή δεν την αρνείται η εκκαλούσα. Συνεπώς, εφόσον ισχυρίζεται ότι το διεκδικούμενο διετέθη από την δωρήτρια σε χρόνο (1987) που εκκρεμούσε η αίρεση της προαποβιώσεως της δωρητρίας η επικαλουμένη διάθεση του ακινήτου λόγω πωλήσεως είναι άκυρη, δεν προσπορίζει κυριότητα με παράγωγο τρόπο, μετά την πλήρωση της αιρέσεως (που είναι ο θάνατος της δωρητρίας) κατ'άρθρο 206 Α.Κ. και

868/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Λέων, Κωνσταντίνος Παλαιολόγου**).

Διαθήκη ιδιόγραφη. Ο τυφλός σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να συντάξει τέτοια διαθήκη αφού δεν μπορεί να διαβάσει το κείμενό της, έστω και αν το κείμενο της διαθήκης είναι γραμμένο στην εδική γραφή Braille.

Κατά την ΑΚ 1723 όποιος δεν είναι ικανός να διαβάζει χειρόγραφα δεν μπορεί να συντάξει ιδιόγραφη διαθήκη. Η διάταξη αυτή θεσπίσθηκε για να καταστεί σεβαστή η θεμελιώδης αρχή που διέπει το δίκαιο των διαθηκών, κατά την οποία δεν υπάρχει ισχυρή διαθήκη παρά μόνο όταν αυτή εκφράζει την θέληση του συντάκτου της. Στα πλαίσια της αρχής αυτής επιβάλλεται από το νόμο όχι μόνο η ιδιόγραφη διαθήκη να έχει γραφεί εξ ολοκλήρου με τα χέρια του διαθέτου, αλλά ο τελευταίος να μπορεί να διαβάσει και εννοήσει αυτά που έγραψε, ελέγχοντας έτσι αν πράγματι το ιδιοχείρως υπ' αυτού γραφέν κείμενο ανταποκρίνεται στην πραγματική του βούληση. Μη δυνάμενος δε να διαβάσει χειρόγραφα είναι πρωτίστως ο τυφλός. Ο τελευταίος σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να συντάξει ιδιόγραφη διαθήκη, ακόμα και αν μπορεί να διαβάζει κείμενα γραμμένα στην ειδική για τους τυφλούς αποτύπωση των στοιχείων, δηλαδή με ειδικό μέσο γραφής, όπως είναι η ειδική γραφή Braille. Ο τυφλός που μπορεί να διαβάζει με την ειδική αυτή μέθοδο γραφής, μπορεί να συντάξει δημόσια ή μυστική διαθήκη, σε καμία όμως περίπτωση ιδιόγραφη. (Βουζίκας, Κληρ. Δίκ. σελ. 297).

916/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Βολτής Ν.Σ.Κ., Θάνος Αμπατζής**).

Κληρονομία. Κτήση της κατά το προηγούμενο δίκαιο από τους εξωτικούς ή εκούσιους κληρονόμους (εκτός από τους οικείους) γίνεται με μονομερή δήλωση της θελήσεώς τους για αποδοχή της που εφαρμόζεται ρητά ή σιωπηρά, δηλαδή με πράξεις που δηλώνουν την πρόθεσή τους να είναι κληρονόμοι (ανάμειξη στην κληρονομιά). Δημόσιο. Κτήση κυριότητας από ιδιώτη σε ακίνητο του δημοσίου. Χωρεί με έκτακτη χρησικτησία η οποία όμως πρέπει να έχει συμπληρωθεί μέχρι 11.9.1915. Το ίδιο ισχύει και για βοσκοτόπια. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των νόμων 12 πανδ. (28.7), 14 § 8 πανδ. (117), 69 πανδ. (29.2) οι εκούσιοι κληρονόμοι ή εξωτικοί δηλαδή όλοι οι άλλοι πλην των οικείων αποκτούν την επαχθείσα σ' αυτούς κληρονομιά με μονομερή δήλωση της θελήσεως τους περί αποδοχής αυτής, η οποία εφαρμόζεται ρητώς ή σιωπηρώς (ν. 6 πανδ. 36.1) δηλαδή με πράξεις, οι οποίες δηλώνουν, βεβαία την πρόθεση να είναι

κληρονόμοι. Οι πράξεις αυτές έχουν τη λεγόμενη ανάμιξη στην κληρονομιά. Με βάση τις διατάξεις αυτές, οι οποίες εφαρμόζονται κατ' άρθρο 92 Εισ.ΝΑΚ για εκείνους που πέθαναν πριν από την εισαγωγή του Α.Κ., οι εξωτικοί κληρονόμοι για την κτήση της κληρονομιάς είτε εξ αδιαθέτου είτε από διαθήκη, έπρεπε να προβούν σε δήλωση υπεισέλευσης αυτής είτε ρητή ότι δηλαδή θέλουν να αποκτήσουν την κληρονομιά είτε σιωπηρή, να προβούν δηλαδή σε πράξεις αναμίξεως στην κληρονομιά, οι οποίες να φανερώνουν τη θέλησή τους να είναι κληρονόμοι και δεν αρκεί η απλή κλήση του κληρονόμου στην κληρονομιά. Ο καθορισμός του τρόπου κτήσεως των δικαιοπαρόχων του ενάγοντος, δεν είναι κατ' αρχήν απαραίτητος. Αν όμως αμφισβητηθεί από τον εναγόμενο η κυριότητα αυτή, έχει υποχρέωση ο ενάγων με τις προτάσεις του, να αναφέρει και τον τρόπο κτήσεως της κυριότητας των δικαιοπαρόχων του, μέχρι να φθάσει σε πρωτότυπη κτήση, συμπληρώνοντας έτσι παραδεκτώς την αγωγή του κατ' άρθρο 224 Κ.Πολ.Δ. Περαιτέρω τα στοιχεία της βάσης της αναγνωριστικής κυριότητας ακινήτου αγωγής, η οποία στρέφεται, κατά του Δημοσίου, είναι τα ίδια όπως σε κάθε άλλη αγωγή. Επομένως ισχύουν για το ορισμένο αυτής, όσα προαναφέρθηκαν. Εξάλλου κατά τις διατάξεις του ν. 8 § 1 Κωδ. (739), ν. 9 § 1 βασ. 50 (10.14), που ίσχυαν πριν από τον Α.Κ., με τις οποίες κρίνεται η απόκτηση του δικαιώματος, πριν από την εισαγωγή του ΑΚ (αρθρ. 51 Εισ. ΝΑΚ), για την κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία απαιτείται νομή με διάνοια κυρίου, επί μια τριακονταετία με καλή πίστη δηλαδή με την πεποίθηση ότι με την κτήση της νομής δεν προσβάλλεται κατ' ουσίαν το δικαίωμα κυριότητας άλλου. Κατά δε τις διατάξεις των ν. 2 § 2 πανδ. (41 4), πανδ. (443), 76 § 1 πανδ. (181) και 7 § 3 (πανδ. 23.3), για το συνυπολογισμό του χρόνου χρησικτησίας των προκτητόρων του χρησιδεσπόζοντος στον ίδιο αυτό χρόνο, προς συμπλήρωση του αναγκαίου χρόνου για την κτήση της κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία απαιτείται νόμιμη αιτία δηλαδή ειδική ή καθολική διαδοχή. Περαιτέρω επί ακινήτων που ανήκουν στην κυριότητα του Δημοσίου, προκειμένου να αποκτηθεί κυριότητα με έκτακτη χρησικτησία κατά το χρόνο πριν από την ισχύ του Α.Κ., είχαν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 51 του Εισ. ΝΑΚ ισχύ οι σχετικές διατάξεις του ΒΔ δικαίου και του άρθρου 21 του Ν. 21.6/10.7.1837 «περί διακρίσεως κτημάτων», από το συνδυασμό των οποίων συνάγεται ότι επί των δημοσίων αυτών κτημάτων χωρεί έκτακτη χρησικτησία, αλλά ο χρόνος αυτής πρέπει να έχει συμπληρωθεί μέχρι την 11.9.1915, καθ' όσον μεταγενέστερα δεν μπορεί να επέλθει χρησικτησία επί των κτημάτων αυτών, όπως προκύπτει από τις διατάξεις τόσον του Ν.ΔΞΗ/1912 και των διαταγμάτων περί δικαιοστασίου, που έχουν εκδοθεί με βάση αυτόν με τα οποία έχει ανασταλεί κάθε παραγραφή επί αστικών διαφορών, όσον και του άρθρου 21 του από 22.4./16.5.26 ν.δ/τος «περί διοικητικής αποβολής από των κτημάτων της Αεροπορικής Αμύνης», κατά την οποία τα επί ακινήτων κτημάτων δικαιώματα του Δημοσίου, δεν υπόκεινται σε παραγραφή στο μέλλον, η παραγραφή δε που έχει αρχίσει, δεν έχει καμμία συνέπεια αν μέχρι τη δημοσίευση του διατάγματος αυτού, δεν συμπληρώθηκε η τριακονταετής έκτακτη χρησικτησία. Επίσης όπως προκύπτει από τις διατάξεις του από 17.11.1936 βδ/τος περί ιδιωτικών δασών, που έχει ισχύ νόμου, το Δημόσιο αναγνωρίσθηκε με αυτό κύριο κάθε εκτάσεως, η οποία

πριν από την ισχύ του ήταν δάσος, εκτός από τις αναφερόμενες στο διάταγμα αυτό περιπτώσεις. Η έκτακτη χρησικτησία επί των δημοσίων δασών, όπως και η επί των δημοσίων κτημάτων γενικότερα, ήταν επιτρεπτή μόνον, εφόσον, όπως προαναφέρθηκε, είχε συμπληρωθεί μέχρι την 11.9.1915. Περαιτέρω κατά το άρθρο 1 του βδ/τος 12.12.1833, που έχει ισχύ νόμου «περί φόρου βοσκής και του δια τα εθνικοϊδιόκτητα λιβάδια εγγείου φόρου κατά τα έτη 18331834», όλα τα λιβάδια για την επικαρπία των οποίων δεν υπάρχει έγγραφο (ταπί), που να έχει εκδοθεί επί Τουρκοκρατίας, θεωρούνται δημόσια και η νομή τους παραμένει στο Δημόσιο. Η διάταξη αυτή αφορά τη συντήρηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου, τα οποία προϋπήρχαν και δεν καθιστά ανεπίδεκτα νομής στο μέλλον τα ακίνητα αυτά, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 1 § 2 του Ν.ΚΘ 31.1/18.2.1964 και 3 του Ν.Ψ.Η.Ζ./1880. Εξάλλου από τις προαναφερόμενες διατάξεις περί κτήσεως κυριότητας ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία του βυζαντιρωμαϊκου δικαίου, καθώς και τις διατάξεις του Ν. ΣΟΖ/1855 και 12 § 1 του Ν.ΔΝΖ/1912 προκύπτει ότι είναι δυνατή η απόκτηση κυριότητας επί βοσκοτόπων εθνικών ή όχι και από ιδιώτες, εφόσον αυτοί τους νέμονταν με διάνοια κυρίου και καλή πίστη επί τριακονταετία μέχρι και την 11.9.1915. Τέλος σύμφωνα με τις διατάξεις των από 3 Φεβρουαρίου, 416 Ιουνίου, 1 Ιουλίου 1830 πρωτοκόλλων του Λονδίνου, με τα οποία αναγνωρίσθηκε η ανεξαρτησία του Ελληνικού Κράτους και ρυθμίσθηκαν οι σχέσεις του Ελληνικού Δημοσίου ως προς τις περιουσίες των Οθωμανών, σε συνδυασμό με την από 3.7.1832 Συνθήκη της Κωνσταντινουπόλεως, με την οποία αναγνωρίσθηκε η ύπαρξη της Ελλάδος ως ανεξάρτητου Κράτους, το Ελληνικό Δημόσιο απέκτησε την κατοχή με βάση το κυριαρχικό του δικαίωμα επί όλων των κτημάτων των Οθωμανών, τα οποία κατέλαβε και δήμευσε κατά τη διάρκεια του πολέμου καθώς και εκείνων, τα οποία κατά το χρόνο υπογραφής των παραπάνω πρωτοκόλλων είχαν εγκαταλειφθεί από τους μέχρι τότε κυρίους τους, Οθωμανούς, οι· οποίοι αποχώρησαν από τις χώρες αυτές, που αποτέλεσαν το Ελληνικό Κράτος. Περαιτέρω τα αδέσποτα δηλαδή εκείνα, τα οποία δεν ανήκουν στην κυριότητα κάποιου, ανήκουν κατά το άρθρο 927 Α.Κ. στο Δημόσιο. Κατά το άρθρο 2 § 1 του ΑΝ 1539/1938 «περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων», που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 53 Εισ. Ν.ΑΚ, νομέας των αδέσποτων πραγμάτων θεωρείται το Δημόσιο, έστω και αν δεν άσκησε επ' αυτών καμμία πράξη νομής. Το Δημόσιο αποκτά πρωτότυπα κυριότητα και συγχρόνως τη νομή του ακινήτου αυτοδίκαια, ανεξάρτητα αν έλαβε τη φυσική εξουσία αυτού ή αν ενήργησε διακατοχικές πράξεις (βλ σχ. Α.Π. 85/03 Δνη 44, 1291, Α.Π. 1292/82, Δνη 44, 178, Α.Π. 1278/02 Δνη 44, 121, Α.Π. 1812/2001 Δνη 43, 1432, Α.Π. 1296/93 Δνη 36, 200, Ολ ΑΠ 75/87 Α.Π. 191/97 Δνη 38, 1453, Α.Π. 956/90 Δνη 30, 324, Α.Π. 547/1991 Δνη 32, 1732, Α.Π. 138/1987 Δνη 29, 675, Α.Π. 1800/85 ΝοΒ 34, 1074). Τέλος από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης, κατά το άρθρο 522 Κ.Πολ.Δ., το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία, την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει, αν δε στηρίζεται στο νόμο ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωσή της ή ασκήθηκε απαράδεκτα με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη

λειτουργία του δεδικασμένου (αρθρ. 322 Κ.Πολ.Δ.) και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (αρθρ. 536 § 1 ΚπολΔ). Ειδικότερα επί εφέσεως του εναγομένου, αν η αγωγή είναι αβάσιμη κατά νόμο, αόριστη ή απαράδεκτη και έγινε πρωτοδίκως δεκτή, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί και χωρίς την υποβολή ειδικού παραπόνου, να εξετάσει αυτεπάγγελτα τις ελλείψεις, αρκεί να ζητάει την απόρριψή της ο εναγόμενος και να μην εκδοθεί επιβλαβέστερη απόφαση γι' αυτόν χωρίς αντέφεση του ενάγοντος (Α.Π. 455/95 Δνη 36, 1319 Α.Π. 1183/93 Δνη 95, 1052 Σαμουήλ: Η έφεση εκδ. δ'§ 610 επ.). Στην προκειμένη υπόθεση οι ενάγουσες εκθέτουν στην αγωγή, την οποία στρέφουν κατά του Ελληνικού Δημοσίου, ότι απέκτησαν την συγκυριότητα του αναφερομένου σ' αυτήν ακινήτου, με παράγωγο τρόπο, ως κληρονόμοι του πατέρα τους, που πέθανε το 1985 και άφησε δημόσια διαθήκη, την κληρονομιά του οποίου αποδέχθησαν και μετέγραψαν τη σχετική δήλωση αποδοχής. Ότι στο δικαιοπάροχο πατέρα τους, περιήλθε το επίδικο με παράγωγο τρόπο, επικαλούμενες συμβόλαιο αγοράς του 1948 και τη μεταγραφή του, από την προηγούμενη αληθή κυρία αυτού, πωλήτρια. Διαφορετικά ότι απέκτησαν την κυριότητα του επιδίκου, με πρωτότυπο τρόπο, τακτική και έκτακτη χρησικτησία, καθ' όσον το κατέχουν και το εξουσιάζουν με τη θέληση να είναι συγκύριες αυτού και καλή πίστη με νόμιμο τίτλο και τις διακατοχικές πράξεις που εκθέτουν, από της παραπάνω περιελεύσεως σ' αυτές της νομής του, συνέχεια μέχρι και το χρόνο που ασκήθηκε η αγωγή, προσμετρώντας σ' αυτήν (νομή), τη νομή χρησικτησίας των δικαιοπαρόχων τους, που άρχισε πριν από το 1880. Με τον πρόσθετο δε ισχυρισμό ότι το εναγόμενο αμφισβητεί τη συγκυριότητά τους, ζήτησαν να αναγνωρισθούν συγκύριες του επιδίκου ακινήτου. Το εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο, με τις προτάσεις του της πρώτης συζητήσεως ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου ισχυρίσθηκε ότι το επίδικο ανήκει στην κυριότητα του καθ' όσον 1) περιήλθε στην κυριότητα του ως δάσος με βάση τις διατάξεις του ΒΔ/τος 17.11.1836 «περί ιδιωτικών δασών» 2) διαφορετικά ως διάδοχο του τουρκικού Κράτους με κυριαρχικό δικαίωμα με την από 9.7.1932 συνθήκη της Κωνσταντινουπόλεως και τα από 3 Φεβρουαρίου, 4/16 Ιουνίου και 1 Ιουλίου πρωτόκολλα του Λονδίνου 3) διαφορετικά ότι περιήλθε στην κυριότητά του ως λιβάδι ή βοσκότοπος με βάση το ΒΔ/γμα 3/15121933 4) διαφορετικά ότι το κατέλαβε ως αδέσποτο με βούληση κυρίου σύμφωνα με τις διατάξεις του από 10.7.1837 ΒΔ/τος «περί διακρίσεως κτημάτων» και 5) διαφορετικά ότι απέκτησε την κυριότητά του με έκτακτη χρησικτησία, αφού το νέμεται με διάνοια κυρίου και καλή πίστη από την απελευθέρωση του Ελληνικού Κράτους μέχρι και την άσκηση της αγωγής. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, μετά την προβολή των παραπάνω ενστάσεων του εναγομένου, με τις οποίες αμφισβητείται η κυριότητα των εναγουσών και των δικαιοπαρόχων τους, έπρεπε οι τελευταίες να αναφέρουν στις προτάσεις τους και τον τρόπο κτήσεως των δικαιοπαρόχων τους, μέχρι να αναχθούν σε πρωτότυπο τρόπο και ειδικότερα σε χρησικτησία, που να έχει συμπληρωθεί μέχρι την 11.9.1915. Και πράγματι οι ενάγουσες επιχειρούν καθ' υποφοράν στην αγωγή, χωρίς να προσθέτουν περισσότερα στοιχεία στις προτάσεις τους, να εκθέσουν τον τρόπο κατά τον οποίο οι δικαιοπάροχοί τους απέκτησαν την

κυριότητα του επιδίκου ακινήτου, πλην όμως κατά τρόπο μη νόμιμο και αόριστο. Ειδικότερα εκθέτουν ότι η απώτερη δικαιοπάροχός τους, προαναφερόμενη πωλήτρια του επιδίκου ακινήτου Β.Π., η οποία μεταβίβασε τούτο λόγω πωλήσεως το 1948 με συμβολαιογραφικό έγγραφο και τη μεταγραφή του, στον άμεσο δικαιοπάροχο πατέρα τους, είχε αποκτήσει την κυριότητά του ως κληρονόμος του θείου της, Β.Β., που πέθανε το 1943, την κληρονομιά του οποίου αποδέχθηκε. Πλην όμως ενόψει του ότι κατά τον επικαλούμενο χρόνο θανάτου του παραπάνω δικαιοπαρόχου τους ίσχυαν οι διατάξεις του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου, ως προς την κτήση της κληρονομιάς, δεν εκθέτει, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ίδια νομική σκέψη, νόμιμο τρόπο κτήσεως της κληρονομιάς του δηλαδή, εφόσον επρόκειτο περί εξωτικής κληρονόμου, δήλωση αυτής υπεισέλευσης στην κληρονομιά και ανάμειξη σ' αυτήν. Ακολούθως αναφέρουν ότι «όλοι οι προηγούμενοι από εμάς κτήτορες... και οι απώτεροι και μη αναφερόμενοι δικαιοπάροχοι και προ του 1880 κατείχαν και ενέμοντο καλόπιστα το επίδικο, σπέρνοντες τούτο, καλλιεργούντες με ελαιόδενδρα … και απέκτησαν την κυριότητά του με τακτική άλλως έκτακτη χρησικτησία αρχόμενη πολύ προ του 1880...». Τα προαναφερόμενα πραγματικά περιστατικά με τα οποία επιχειρείται η θεμελίωση της κυριότητας των απωτέρων και απωτάτων δικαιοπαρόχων των εναγουσών για το χρονικό διάστημα από το 1880 τουλάχιστον μέχρι το 1943, δεν αρκούν προς τούτο. Καθ' όσον δεν αναφέρονται κατ' αρχήν ποίοι ήταν οι δικαιοπάροχοί τους, πώς κατέστησαν κύριοι του επιδίκου, πόσο χρονικό διάστημα νεμήθηκε ο καθένας τούτο, με ποιο τρόπο περιήλθε η νομή του στον επόμενο, ενόψει του ότι προφανώς επικαλούνται έκτακτη χρησικτησία των δικαιοπαρόχων τους και με βάση τις διατάξεις του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου για να συνυπολογίσει ο χρησιδεσπόζων το χρόνο χρησικτησίας των προκτητόρων του, στο χρόνο της δικής του νομής, απαιτείται νόμιμη αιτία δηλαδή ειδική ή καθολική διαδοχή. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή, αφού δεν εκτίθεται σ' αυτήν νόμιμος τρόπος κτήσεως της κυριότητας των δικαιοπαρόχων των εναγουσών, έτσι ώστε με συνεχή διαδοχή στη νομή του επιδίκου, να συμπληρώνεται χρησικτησία, μέχρι την 11.9.1915, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ίδια νομική σκέψη είναι αόριστη και πρέπει να απορριφθεί.

961/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Πατρινός, Δημήτριος Γκουβίτσας**).

Νόμιμη μοίρα και αγωγή περί κλήρου. Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. Με την αγωγή περί κλήρου μπορεί να ασκηθεί και διεκδικητική αγωγή καθώς και αγωγή για αναγνώριση ακυρότητας διαθήκης. Στοιχεία αοριστίας των αγωγών.

Κατά τα άρθρα 111 παρ 2, 118 παρ 4, 216 παρ 1 ΚΠολΔ το δικόγραφο της αγωγής πρέπει να περιέχει με ποινή το απαράδεκτον, που εξετάζεται και αυτεπάγγελτα, εκτός των άλλων στοιχείων και ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς, που συντελείται με την ευκρινή έκθεση όλων των πραγματικών γεγονότων, τα οποία είναι αναγκαία για τη στήριξη του αξιουμένου δικαιώματος. Εξάλλου από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1871, 1872 παρ 1, 1873, 1876 παρ 1, 1877 και 1097 επ ΑΚ προκύπτει ότι ο κληρονόμος δικαιούται, με την περί κλήρου αγωγή, να απαιτήσει κατά του συγκληρονόμου του, ο οποίος κατακρατεί την κληρονομική του μερίδα, αντιποιούμενος το κληρονομικό του δικαίωμα την απόδοση των κληρονομιαίων «αντικειμένων», εκείνων δηλαδή επί των οποίων ο κληρονομούμενος είχε κυριότητα, νομή ή και απλή κατοχή, κατά το κληρονομικό του ποσοστό, σε περίπτωση δε αδυναμίας αυτούσιας απόδοσης, αποζημίωση. Κατά το άρθρο 1825 παρ. 2 ΑΚ ο νόμιμος μεριδούχος κατά το ποσοστό της νόμιμης μοίρας του μετέχει στην κληρονομιά ως κληρονόμος, κατά δε το άρθρο 1827 του ίδιου Κώδικα, αν στο μεριδούχο έχει καταλειφθεί λιγότερο από τη νόμιμη μοίρα, το δικαίωμά του υπάρχει για το μέρος που λείπει. Επί τελευταίας διατάξεως που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα, ο μεριδούχος για το ποσοστό αυτής, μπορεί να ασκήσει την περί κλήρου αγωγή κατά του κρατούντος ως κληρονόμου τα κληρονομιαία στοιχεία και να απαιτήσει την αναγνώριση του κληρονομικού του δικαιώματος στα πράγματα της κληρονομιάς και του δικαιώματος του να πάρει το ποσοστό του που λείπει από τη νόμιμη μοίρα του, καθώς και την απόδοση της κληρονομιάς κατά το ίδιο ποσοστό. Περαιτέρω όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1831 και 1833 ΑΚ για τον υπολογισμό της νόμιμης μοίρας οποιουδήποτε μεριδούχου, η οποία είναι το μισό της εξ αδιαθέτου μερίδας (αρθρ. 1825 παρ 1 ΑΚ), λαμβάνεται ως βάση η κατάσταση και η αξία της κληρονομιάς κατά το χρόνο του θανάτου του κληρονουμένου δηλαδή όλα τα υπάρχοντα κατά το χρόνο αυτό στην κληρονομιά περιουσιακά στοιχεία δεικτικά κληρονομικής διαδοχής (πραγματική κληρονομική ομάδα), από την οποία αφαιρούνται τα χρέη της κληρονομιάς, οι δαπάνες κηδείας του κληρονομουμένου, οι δαπάνες απογραφής της κληρονομιάς, προστίθεται δε ακολούθως σε αυτά και θεωρούνται ως υπάρχοντα στην κληρονομιά (πλασματική κληρονομική ομάδα), οι αναφερόμενες στα άρθρα 1831 παρ 2 και 1833 ΑΚ παροχές του κληρονομουμένου, όσο ζούσε, προς τους μεριδούχους ή τρίτους και επί της προσδιοριζόμενης με τον τρόπο αυτό αυξημένης (πλασματικής) κληρονομικής ομάδας εξευρίσκεται η νόμιμη μοίρα του αναγκαίου κληρονόμου.

Με βάση τα δεδομένα αυτά στοιχεία της περί κλήρου αγωγής του νόμιμου μεριδούχου για τη συμπλήρωση της νόμιμης μοίρας του, η οποία αποσκοπεί στην προστασία του καθολικού κληρονομικού δικαιώματος είναι α) ο θάνατος του διαθέτη, β) η διαθήκη με την οποία έχει προσβληθεί το δικαίωμα της νόμιμης μοίρας του ενάγοντος και το περιεχόμενο αυτής, γ) το δικαίωμα νόμιμης μοίρας του τελευταίου, ότι δηλαδή είναι κατιών ή γονέας ή σύζυγος που επιζεί, δ) ότι ο κληρονομούμενος είχε στη νομή ή κατοχή του τα κληρονομιαία πράγματα, ε) ότι ο εναγόμενος κατακρατεί τα κληρονομιαία αντικείμενα ως κληρονόμος, αντιποιούμενος κληρονομικό δικαίωμα, ανεξάρτητα αν πιστεύει στην ύπαρξη του

κληρονομικού δικαιώματος που ζητάει και αν είναι καλόπιστος ή όχι και στ) η αξία των αντικειμένων της κληρονομιάς κατά το χρόνο του θανάτου του διαθέτη και η αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχει τυχόν αφήσει ο κληρονομούμενος στον ενάγοντα μεριδούχο. Το τελευταίο αυτό στοιχείο πρέπει να αναφέρεται στην αγωγή, καθ' όσον αφού προσδιορισθεί η αξία των αντικειμένων της κληρονομιάς, θα καθορισθεί σε ποιο ποσοστό αυτής αντιστοιχούν όσα δόθηκαν στο μεριδούχο και συνεπώς ποιο μέρος της νόμιμης μοίρας καλύπτουν και ποιο είναι αυτό που λείπει (βλ σχ ΑΠ 1374/00 Δνη 43,422, ΑΠ 1407/96 Δνη 38,1113, ΑΠ 1122/95 Δνη 38,1995, ΑΠ 1500/99 Δνη 44,954, ΑΠ 1061/90 Δνη 33,1609, ΑΠ 236/84 ΝοΒ 32,266, ΑΠ 819/78 ΝοΒ 27,731, ΕφΑθ 6349/99 Δνη 41,1414, ΕφΑθ 5675/02 Δνη 44,844, Μπαλής: Κληρ. Δ. έκδ Δ' παρ 1 155, 212, 213, Κ. Παπαδόπουλου: Αγωγές Κληρονομικού Δικαίου 1995 σελ 111 επ). Τέλος από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης κατά το άρθρο 522 ΚΠολΔ, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία, την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει, αν δε στηρίζεται στο νόμο ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωση της ή ασκήθηκε απαράδεκτα με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (άρθρ 322 ΚΠολΔ) και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (άρθρ. 536 παρ 1 ΚΠολΔ). Ειδικότερα επί εφέσεως του εναγομένου αν η αγωγή είναι αβάσιμη κατά νόμο, αόριστη ή απαράδεκτη και έγινε πρωτοδίκως δεκτή, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί και χωρίς την υποβολή ειδικού παραπόνου, να εξετάσει αυτεπάγγελτα τις ελλείψεις, αρκεί να ζητάει την απόρριψή της ο εναγόμενος και να μην εκδοθεί επιβλαβέστερη απόφαση γι' αυτόν, χωρίς αντέφεση του ενάγοντος (ΑΠ 455/95 Δνη 36, 1319, ΑΠ 1183/93 Δνη 95, 1052, Σαμουήλ: Η έφεση έκδ. Δ' παρ 610 επ). Στην προκειμένη υπόθεση η ενάγουσα εκθέτει στην αγωγή ότι ο πατέρας της, που πέθανε το 1987, άφησε δημόσια διαθήκη, που δημοσιεύθηκε νόμιμα, με την οποία εγκατέστησε ως κληρονόμους του τους εναγόμενους, αδελφούς της και τέκνα του τελευταίου στο σύνολο της κληρονομιάς του.

Ότι ο κληρονομούμενος, όταν ζούσε, της μεταβίβασε την κυριότητα ενός ακινήτου, επικαλούμενη συμβολαιογραφικό έγγραφο του 1972, η αξία του οποίου υπολείπεται κατά πολύ της νόμιμης μοίρας της, που ανέρχεται, αυτό που λείπει και δικαιούται να λάβει, σε ποσοστό 3/40 των ακινήτων που εκθέτει στην αγωγή και τα οποία ανήκαν στην κυριότητα του τελευταίου κατά το θάνατο του. Ότι οι εναγόμενοι εκμεταλλεύθηκαν τη γεροντική άνοια του πατέρα τους και τη μειωμένη ικανότητα του να αντιλαμβάνεται τα πράγματα και έτσι τον εξανάγκασαν να συντάξει την παραπάνω διαθήκη, αν και ήταν ανίκανος προς δικαιοπραξία. Με βάση τα δεδομένα αυτά ζήτησε να αναγνωρισθεί το κληρονομικό της δικαίωμα κατά το προαναφερόμενο ποσοστό στα επίδικα κληρονομιαία ακίνητα, καθώς και η συγκυριότητά της κατά το ίδιο ποσοστό, και να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να της τα αποδώσουν. Επίσης ζήτησε να αναγνωρισθεί η ακυρότητα της ένδικης διαθήκης. Επί της αγωγής εκδόθηκε η 59/1994 προδικαστική απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, το οποίο εκτίμησε ότι σωρεύονται στο δικόγραφο αυτής περί κλήρου αγωγή και διεκδικητική κυριότητας, καθώς

και αναγνωριστική αγωγή ακυρότητας διαθήκης λόγω ανικανότητας του διαθέτη προς δικαιοπραξία κατά τη σύνταξη της, διέταξε το χωρισμό της τελευταίας, δέχθηκε ως νόμιμες τις λοιπές και διέταξε αποδείξεις σε βάρος των διαδίκων. Μετά τη διεξαγωγή των αποδείξεων εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση (18/2002) με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή, τόσον η περί κλήρου, όσον και η διεκδικητική ως προς την πρώτη των εναγομένων και έγινε δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη ως προς τους λοιπούς τούτων. Ήδη κατά της αποφάσεως αυτής παραπονείται με την ένδικη έφεση ο εκκαλών, τέταρτος των εναγομένων, για τους λόγους που αναφέρονται σ' αυτήν και ανάγονται σε εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, κατά το μέρος μόνον που έγιναν δεκτές η περί κλήρου και η διεκδικητική αγωγή. Στο δικόγραφο της υπό κρίσιν αγωγής παραδεκτά σωρεύονται 1) αξίωση της μεριδούχου ενάγουσας για τη συμπλήρωση της νόμιμης μοίρας της δηλαδή περί κλήρου αγωγή και 2) διεκδικητική κυριότητας αγωγή. Πλην όμως σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, η περί κλήρου αγωγή είναι αόριστη και πρέπει να απορριφθεί καθ' όσον δεν εκτίθενται σ' αυτήν τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την παθητική νομιμοποίηση του εναγομένου δηλαδή ότι ο τελευταίος κατέχει και κατακρατεί τα κληρονομιαία ακίνητα ως κληρονόμος, αντιποιούμενος κληρονομικό δικαίωμα επ' αυτών, καθώς επίσης δεν εκτίθεται στην αγωγή και η αξία των ίδιων ακινήτων κατά το χρόνο του θανάτου του κληρονομουμένου, έτσι ώστε να καθορισθεί σε ποιο ποσοστό της κληρονομιάς αντιστοιχεί το ακίνητο που δόθηκε στη μεριδούχο ενάγουσα, όταν ζούσε ο διαθέτης και συνεπώς ποιο μέρος της νόμιμης μοίρας της καλύπτει και ποιο είναι αυτό που λείπει. Εξάλλου με τη σωρευόμενη διεκδικητική αγωγή πρέπει να αναφερθεί ότι επίσης δεν εκτίθενται τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την παθητική νομιμοποίηση του εναγομένου και ειδικότερα ότι ο τελευταίος κατέλαβε τα επίδικα ακίνητα και τα κατέχει κατά το χρόνο που ασκήθηκε η αγωγή (ΑΚ 1094) και συνεπώς πρέπει να απορριφθεί. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε κάθε περίπτωση τα παραπάνω περιστατικά δε συμπληρώνονται με τις προτάσεις της ενάγουσας. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε την αγωγή ως νόμιμη και ουσιαστικά βάσιμη, έσφαλε και πρέπει κατά παραδοχή της εφέσεως και χωρίς ειδικό προς τούτο παράπονο, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, ως προς τις διατάξεις της, που αφορούν τον εκκαλούντα, τέταρτο των εναγομένων και αφού κρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο τούτο για ουσιαστική εκδίκαση (αρθρ. 535 παρ 1 ΚΠολΔ), να απορριφθεί η αγωγή.

968/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σάββας Σαββάογλου, Σπυράγγελος Μουντάκης**).

Κληρονομία. Δικαίωμα αποποίησης που είναι μονομερής δικαιοπραξία διαπλαστικού χαρακτήρα μη απευθυντέα σε τρίτο. Πότε αποκλείεται η δήλωση αποποίησης. Συνέπειες

αποποίησης. Λεπτομέρειες. Αποποίηση κληρονομίας από διαθήκη και αποδοχή της εξ αδιαθέτου κληρονομίας. Ο αποποιηθείς κληρονόμος θεωρείται έκπτωτος.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1711 εδ. β 1846, 1857, 1848, 1849, 1850 1851 και 1856 Α.Κ. συνάγονται τα εξής: 1) Ο κληρονόμος, είτε καλείται εκ διαθήκης είτε εξ αδιαθέτου, αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομιά δια μόνου του θανάτου του κληρονομουμένου, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε ενέργεια εκ μέρους του, ακόμα και χωρίς την γνώση ή την θέληση του. Το δικαίωμα όμως αυτό της αυτοδίκαιης κτήσεως της κληρονομιάς είναι προσωρινό και μετακλητό, γιατί τελεί υπό την εκ του νόμου τιθέμενη διαλυτική αίρεση (condicio Juris) της εμπροθέσμου αποποιήσεως της κληρονομιάς (1847), δηλαδή δικαιούται ο κληρονόμος να αποποιηθεί κατά βούληση την επαχθείσα σ' αυτόν εκ διαθήκης ή εξ αδιαθέτου κληρονομιά, οπότε η κτήση αναιρείται εξ υπαρχής και θεωρείται ως εάν να μην έγινε ποτέ. 2) Ο κληρονόμος κατά το διαμεσολαβούν χρονικό διάστημα από της επαγωγής μέχρι την αποποίηση μπορεί να ενεργεί επί της κληρονομιάς πράξεις διαχειρίσεως, αρκεί αυτές να μην είναι δηλωτικές αποδοχής της κληρονομιάς, ώστε να οδηγούν σε απώλεια του δικαιώματος αποποιήσεως (1849). 3) Η αποποίηση της κληρονομιάς είναι δήλωση του προσωρινού κληρονόμου ότι αποκρούει, δεν δέχεται την επαχθείσα σ' αυτόν εκ διαθήκης ή εξ αδιαθέτου κληρονομιά. Η αποποίηση συνιστά μονομερή δικαιοπραξία, διαπλαστικού χαρακτήρος, μη απευθυντέα σε τρίτο, υποκείμενη σε συστατικό τύπο, είναι δε ανεπίδεκτη οποιασδήποτε αιρέσεως ή προθεσμίας, χάριν της ασφαλείας των συναλλαγών (1854 εδ. Β). Η δήλωση περί αποποιήσεως γίνεται ενώπιον του Γραμματέως του Δικαστηρίου της κληρονομιάς εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών, που αρχίζει από τότε που ο κληρονομούμενος έλαβε γνώση της επαγωγής και του λόγου αυτής. Επί εκ διαθήκης όμως κληρονομικής διαδοχής η ανωτέρω προθεσμία δεν αρχίζει πριν από την δημοσίευση της διαθήκης (1847 § 1). 4) Η αποποίηση είναι άκυρη εάν είχε προηγηθεί ρητή ή σιωπηρή δήλωση αποδοχής κληρονομιάς (1849). Ρητή αποδοχή υπάρχει, όταν ο προσωρινός κληρονόμος ευθέως, δια λόγων, γραπτώς ή προφορικώς εκφράζει την βούληση του να είναι οριστικός. Σιωπηρή αποδοχή υπάρχει, όταν η βούληση του προσωρινού κληρονόμου να είναι οριστικός προκύπτει από την έναντι της κληρονομιάς συμπεριφορά του, δηλ. από πράξεις ή παραλείψεις του, που καθεαυτές εμπεριέχουν εξωτερίκευση της βουλήσεως προς ανάμιξη στην κληρονομιά (pro herede) και οριστική αποδοχή της. Τέτοιες πράξεις π.χ. είναι η υποβολή αιτήσεως προς έκδοση κληρονομητηρίου, η άσκηση της περί κλήρου αγωγής, η υποβολή δηλώσεως για επιβολή φόρου κληρονομιάς κ.λ.π.), ενώ άλλες πράξεις, αντιθέτως, δεν εκφράζουν καθεαυτές βούληση αποδοχής, όπως είναι πράξεις απλής διαχειρίσεως της κληρονομιάς (1859) ή και διοικήσεως της χάριν του μέλλοντος κληρονόμου. Επίσης από την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας αποποιήσεως τεκμαίρεται αμαχήτως από τον νόμο (1850 εδ. β) η αποδοχή της κληρονομιάς. 5) Όπως ελέχθη η δικαιοπρακτική περί αποδοχής δήλωση βουλήσεως πρέπει να είναι οριστική και αναμφίβολη, γι αυτό και είναι ανεπίδεκτη αιρέσεως ή προθεσμίας,

χάριν της ασφαλείας των συναλλαγών (1851 εδ. β). Τέτοια, όμως προσθήκη αιρέσεως, καθιστώσα άκυρη την περί αποποιήσεως δήλωση, δεν υπάρχει στην περίπτωση κατά την οποία στην σχετική δήλωση ενυπάρχει αποδοχή εξ άλλου λόγου επαγωγής ή και αν υπάρχει αίρεση εκ του νόμου. Έτσι, μπορεί ο εκ διαθήκης κληρονόμος να αποποιηθεί την επαχθείσα σ' αυτόν κληρονομιά από τη διαθήκη, περιλαμβάνοντας στην ίδια δήλωση αποδοχή, τυχόν επαγόμενης κληρονομιάς εξ αδιαθέτου (αρ. 1852). Στην περίπτωση αυτή η δήλωση αποποιήσεως δεν είναι αιρετική, αφού αυτή αναφέρεται μόνο στην εκ διαθήκης επαχθείσα κληρονομιά, η δε εξ αδιαθέτου διαδοχή, αν η εκ διαθήκης καταστεί για οποιοδήποτε λόγο ανενεργή, ρυθμίζεται από το νόμο (βλ. σχετ. Γεωργιάδη, σε Α.Κ. Γεωργιάδη Σταθόπουλο α. 1849 1851 αρ. 28 ο.π.). 6) Η δήλωση περί αποποιήσεως έχει διαπλαστικό χαρακτήρα, αφού δημιουργεί μία νέα νομική κατάσταση ως προς το πρόσωπο του κληρονόμου. Ο αποποιηθείς την εκ διαθήκης κληρονομική μερίδα θεωρείται ως εάν να μην την απέκτησε ποτέ και αυτή επάγεται σ' εκείνον που θα είχε κληθεί, αν εκείνος που την αποποιήθηκε δεν ζούσε κατά τον θάνατο του κληρονομουμένου (1856). Ειδικότερα, όμως αν ο τετιμημένος είναι κατιών του διαθέτου, σε περίπτωση αποποιήσεως τη θέση του στη κληρονομιά λαμβάνουν οι δικοί του κατιόντες (τετιμημένου). Εφόσον θα καλούνταν εξ αδιαθέτου, εκτός και αν από το περιεχόμενο, της διαθήκης συνάγεται κάτι άλλο ως προς το ζήτημα της υποκαταστάσεως στην περίπτωση κατά την οποία ο εκ διαθήκης κληρονόμος κατιών εκπέσει της κληρονομιάς (1971). Ως έκπτωση δε του εγκατασταθέντος με τη διαθήκη νοείται και η αποποίηση της κληρονομιάς. Οι δε κατιόντες που υπεισέρχονται στη θέση του κατιόντα που εξέπεσε καλούνται όχι ως εξ αδιαθέτου, αλλά ως εκ διαθήκης κληρονόμοι, (βλ. Κορνηλάκη, σε Α.Κ. Γεωργιάδη Σταθόπουλο αρ. 1791 αριθμ. 16).

Αποδείχθηκαν τα εξής : Ο Β.Σ. του Γ., που απεβίωσε την 29.8.1973, με την από 3495/28.8.1970 δημόσια διαθήκη του ενώπιον του συμβολαιογράφου Αργοστολίου Ι.Μ., δημοσιευθείσα με τα υπ' αριθμ. 67/ 20.9.1977 πρακτικά συνεδριάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας, ως Δικαστηρίου της κληρονομιάς, εγκατέστησε ως μόνους κληρονόμους του τα δύο τέκνα του, Γ.Σ. και Ν.Σ. επί δήλων πραγμάτων. Ειδικότερα τον υιό του Γ., πατέρα των αιτούντων εφεσίβλητων, καθού η αίτηση εκκαλούντα, εγκατέστησε επί ενός ακινήτου, εμβαδού 510 μ2 κειμένου εντός του νυν Δημοτικού Διαμερίσματος Πόρου του Δήμου ΕλειούΠρόννων Κεφαλληνίας στο Ο.Τ 48, με αριθμό τεμαχίου 14. Ο εκκαλών, ως εκ διαθήκης κληρονόμος του ανωτέρω αποβιώσαντος, με το υπ' αριθμ. 24.847/10.10.1977 ειδικό πληρεξούσιο ενώπιον του συμβολαιογράφου Αθηνών Φ.Π., παρέσχε ειδική πληρεξουσιότητα στον Α.Β., δικηγόρο, Αργοστολίου, αφενός μεν να αποποιηθεί την επαχθείσα σ' αυτόν άνω κληρονομιά εκ διαθήκης, αφετέρου δε να αποδεχθεί την κληρονομιά του πατέρα του εξ αδιαθέτου. Εκ του σαφούς περιεχομένου του εν λόγω πληρεξουσίου, στο οποίο καμία ασάφεια ή αντιφατικότητα δεν ενεφιλοχώρησε, ώστε να είναι δεκτικό ερμηνείας, η δοθείσα πληρεξουσιότητα αφορούσε στην αποποίηση της άνω κληρονομιάς που επήχθη εκ διαθήκης, και στην αποδοχή της, εφόσον υπήρχε νόμιμη περίπτωση επαγωγής εξ αδιαθέτου,

ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος του αποβιώσαντος πατέρα του. Ο ανωτέρω ειδικός πληρεξούσιος στα πλαίσια της άνω εντολής ενώπιον του Γραμματέως του Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας, προέβη σε δήλωση αποποιήσεως της εκ διαθήκης επαχθείσης κληρονομιάς του εντολέως του εκκαλούντος, καθώς και σε δήλωση αποδοχής της εξ αδιαθέτου διαδοχής του ίδιου κληρονομουμένου. Η δήλωση αυτή αποποιήσεως δεν πάσχει από ακυρότητα. γιατί συνοδεύεται και από δήλωση αποδοχής της εξ αδιαθέτου μερίδος, συναφώς προς τα αναφερόμενα στη μείζονα σκέψη. Η προσθήκη της αποδοχής της κληρονομικής μερίδος εξ αδιαθέτου, δεν καθιστά αιρετική και άρα άκυρη την περί αποποιήσεως δήλωση, που, όμως, αφορά την εκ διαθήκης επαχθείσα κληρονομιά. Η προσθήκη δε της δηλώσεως περί αποδοχής της κληρονομιάς εξ αδιαθέτου ήταν χωρίς νομική σημασία, γιατί τα νομικά αποτελέσματα της αποποιήσεως περιοριζόταν ούτως ή άλλως μόνο στην εκ διαθήκης διαδοχή, η δε εξ αδιαθέτου, εφόσον βεβαίως υπήρχε νόμιμη περίπτωση, θα υπήρχε εκ του νόμου και αν ακόμα δεν υπήρχε η καταφατική ως άνω δήλωση. Επομένως, ο ισχυρισμός του εκκαλούντος περί ακυρότητας της άνω περί αποποιήσεως δηλώσεως, γιατί στην ίδια έκθεση διαλαμβάνεται και δήλωση αποδοχής του προδιαληφθέντος περιεχομένου και επομένως η πρώτη δήλωση (περί αποποιήσεως) καθίσταται αιρετική και άρα άκυρη, είναι αβάσιμος, ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης ουσιαστικής προϋποθέσεως. Περαιτέρω δεν αποδείχθηκε ότι ο εκκαλών, προσωρινός εκ διαθήκης κληρονόμος μέχρι την περί αποποιήσεως δήλωση, είχε προηγουμένως αποδεχθεί, ρητώς ή σιωπηρώς την άνω κληρονομιά του πατέρα του επί του δήλου ως άνω αντικειμένου της κληρονομιάς. Σε καμία ανάμιξη επί της κληρονομιάς δεν προέβη με υλικές πράξεις, δηλωτικές της βουλήσεως του να είναι οριστικός κληρονόμος. Περιορίσθηκε απλώς και μόνο σε πράξεις συνηθισμένης διαχειρίσεως, όπως είναι η καταβολή του αντιτίμου του ηλεκτρικού ρεύματος στη ΔΕΗ για να μην διακοπή η παροχή του. Από κανένα δε στοιχείο δεν αποδείχθηκε η καταβολή δαπανών για επισκευές στο ανωτέρω κληρονομιαίο ακίνητο, ενώ ο εκκαλών δεν προέβη σε δήλωση φόρου κληρονομιάς, προφανώς γιατί δεν είχε την πρόθεση αρχικώς, ήτοι από την γνώση (δημοσίευση) της διαθήκης του πατέρα του, να γίνει οριστικός εκ διαθήκης αυτού κληρονόμος, επιθυμώντας για προσωπικούς οικονομικούς λόγους, αναγόμενους και στο περιεχόμενο της άνω διαθήκης, να μην είναι εκ διαθήκης, αλλά εξ αδιαθέτου κληρονόμος του πατέρα του. Επομένως, η περί αποποιήσεως δήλωση δεν πάσχει από ακυρότητα, γιατί είχε προηγηθεί αποδοχή της κληρονομιάς, ούτε καν και πλασματική δια της παρελεύσεως άπρακτης της άνω τετραμήνου προθεσμίας, αφού η διαθήκη δημοσιεύθηκε την 20.9.1977, η δε δήλωση αποποιήσεως ενώπιον του Γραμματέως του αρμοδίου Δικαστηρίου έγινε την 12.1.1978, κρινόμενου ως αβασίμου του σχετικού ισχυρισμού του εκκαλούντος, περί ακυρότητας γιατί προηγήθηκε αποδοχή της κληρονομιάς. Τέλος, αποδείχθηκε ότι οι αιτούντες εφεσίβλητοι είναι τέκνα εκ νομίμου γάμου του καθού εφεσίβλητου και κατά τον χρόνο του θανάτου του ανωτέρω (παππού των εκ πατρός) ήσαν οι μόνοι που θα ελάμβαναν την ανωτέρω κληρονομική μερίδα, αν ο τετιμημένος, πατέρας τους. δεν ζούσε κατά τον χρόνο

της επαγωγής. Από το περιεχόμενο δε της διαθήκης δεν συνάγεται αντίθετη βούληση του διαθέτου. Επομένως, χωρεί κληρονομική υποκατάσταση στην προκειμένη περίπτωση και την θέση του εκπεσόντος λόγω αποποιήσεως πατέρα τους λαμβάνουν αυτοί ως εκ διαθήκης κληρονόμοι του παππού τους, καλούμενοι στην κληρονομία επί του άνω ακινήτου, κατά το 1/3 εξ αδιαιρέτου ο καθένας.

1061/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Γρίνος, Ιωάννης Βλασσόπουλος**).

Καταπίστευμα (1923 Α.Κ.). Διάθεση του αντικειμένου χωρίς τις προϋποθέσεις του άρθρου 1937 Α.Κ. (συναίνεση, τακτική διαχείριση κ.λ.π.) πάσχει από σχετική ακυρότητα. Περιστατικά. Πώληση. Δεν είναι υποχρεωτικά εικονική επειδή δεν καταβλήθηκε τίμημα.

Κατά το άρθρο 1923 παρ. 1 Α.Κ., ο διαθέτης μπορεί να υποχρεώσει τον κληρονόμο να παραδώσει έπειτα από ορισμένο γεγονός ή χρονικό σημείο την κληρονομιά που απέκτησε ή ποσοστό της σε άλλον (καταπιστευματοδόχο). Κατά δε το άρθρο 1937 παρ. 2 του ίδιου κώδικα, διάθεση των αντικειμένων της κληρονομιάς, αν ο διαθέτης δεν όρισε διαφορετικά, συγχωρείται μόνον όταν επιβάλλεται από τους κανόνες της τακτικής διαχειρίσεως ή έδωσε τη συναίνεση του ο καταπιστευματοδόχος ή στην περίπτωση του άρθρου 1939 Α.Κ. Κάθε άλλη διάθεση αποβαίνει άκυρη μόλις γίνει η επαγωγή στον καταπιστευματοδόχο. Από τις παραπάνω διατάξεις, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 818 Κ.Πολ.Δικ., και ιδίως από τη διατύπωση του άρθρου 1937 παρ. 2 Α.Κ. «αν ο διαθέτης δεν όρισε διαφορετικά». συνάγεται σαφώς ότι είναι άκυρη, η δε ακυρότητα είναι σχετική και επιγενόμενη, υπέρ του καταπιστευματοδόχου μετά την επαγωγή του καταπιστεύματος, κάθε διάθεση αντικειμένου της κληρονομιάς, στην οποία προέβη ο βεβαρημένος χωρίς τη συνδρομή των παραπάνω προϋποθέσεων του άρθρου 1937 παρ. 2 Α.Κ. και χωρίς, στην περίπτωση της διαθέσεως που είναι επιβεβλημένη από τους κανόνες της τακτικής διαχειρήσεως, την άδεια του Δικαστηρίου του άρθρου 818 Κ. Πολ. Δικ. Αν όμως ο διαθέτης όρισε διαφορετικά και συγκεκριμένα αν επέτρεψε ρητά, για ορισμένο λόγο, τη διάθεση (πώληση) συγκεκριμένου στοιχείου της κληρονομιάς εκ μέρους του βεβαρημένου, ισχύουν τότε οι ορισμοί του διαθέτη και ο βεβαρημένος μπορεί να πωλήσει το ως άνω κληρονομιαίο στοιχείο, χωρίς στις προαναφερόμενες δεσμεύσεις, η δε πώληση αυτή είναι νόμιμη και έγκυρη (ΑΠ. 256/1992 Ελλ.Δικ. 34.1313, Ε.Πειραιώς 67/1998 Ελλ,Δικ. 39.646 και 1150/1995 Ελλ.Δικ. 37.1136).

Αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Την 31.12.1975, απεβίωσε ο Δ.Μ., κάτοικος εν ζωή Αγρινίου, και άφησε την υπ' αριθμ. 34055/8.2.1975 μυστική διαθήκη του,

που εγχείρισε στο συμ/φο της άνω πόλης Κ.Μ. και δημοσιεύτηκε νόμιμα στα υπ' αριθμ. 20/5.2.1976 πρακτικά δημοσιεύσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου. Στη διαθήκη του αυτή, ο ανωτέρω διαθέτης όρισε επί λέξει τα εξής: «Ονομάζω και εγκαθιστώ κληρονόμους μου μετά το θάνατο μου τη σύζυγο μου Α., το γένος Φ.Μ., κάτοικο Αγρινίου, στην οποία αφήνω άπασα την κατά το θάνατο μου ευρεθησόμενη κινητή και ακίνητη περιουσία μου, οπουδήποτε κειμένη και από οτιδήποτε αποτελούμενη, μετά δε το θάνατο αυτής η περιουσία μου θα περιέχεται στην ανεψιά μου Β., θυγατέρα Ν.Μ. Η γυναίκα μου, εάν λάβει ανάγκη χρημάτων, θα δύναται να πουλάει τον αγρό μου στη θέση Μ. Αγρινίου …….δεν θα έχει αυτή το δικαίωμα να πουλάει την άλλη περιουσία μου επί σκοπώ όπως αυτή μετά το θάνατο της περιέλθει στην ανεψιά μου Β.Μ.». Σύμφωνα με τον όρο αυτό της διαθήκης, ο διαθέτης συνέστησε καταπίστευμα με βεβαρημένη την κληρονόμο σύζυγο του και καταπιστευματοδόχο την εκκαλούσα ανεψιά του, ορίζοντας ρητά ότι απαγορεύεται στην ως άνω κληρονόμο του να πουλήσει την περιουσία του, εκτός από τον ανωτέρω αγρόν, τον οποίο αυτή θα μπορεί να πουλάει, εάν παραστεί ανάγκη χρημάτων. Δηλαδή, ο διαθέτης εξαίρεσε από την απαγόρευση διαθέσεως τον παραπάνω αγρό, παρέχοντας το δικαίωμα στη σύζυγο του να τον πουλήσει αν χρειαστεί χρήματα. Η φράση του διαθέτη «εάν η σύζυγος μου λάβει ανάγκη χρημάτων» έχει την ανωτέρω σαφή έννοια, ότι δηλαδή μπορεί να πουλήσει τον εν λόγω αγρό αν χρειαστεί χρήματα για οποιοδήποτε λόγο και οποιαδήποτε ανάγκη, χωρίς να σημαίνει ότι η κληρονόμος του πρέπει να περιέλθει και σε στερήσεις σε σχέση με τα αναγκαία για το βιοπορισμό της, καθόσον κάτι τέτοιο δεν προκύπτει από το περιεχόμενο του ως άνω όρου της διαθήκης. Άλλωστε, ο διαθέτης γνώριζε ότι η σύζυγος του δεν πρόκειται να περιέλθει σε τέτοιες στερήσεις αφού με τη διαθήκη της άφηνε κατ' επικαρπία μεγάλη και προσοδοφόρα ακίνητη περιουσία. Παρέσχε δε σ' εκείνη την παραπάνω δυνατότητα, γιατί ήταν άτομο υγιές πνευματικά με ενεργό και έντονη κοινωνική και φιλανθρωπική δραστηριότητα, που συνεπάγεται την ανάγκη δαπάνης χρημάτων. Με την υπ' αριθμ. 46857/1980 πράξη αποδοχής κληρονομιάς του συμ/φου Αγρινίου Κ.Μ., που μεταγράφηκε νόμιμα, η κληρονόμος Α.Μ., αποδέχτηκε την επαχθείσα σ' αυτή κληρονομιά του συζύγου της, που συνίστατο στο ανήκον σ' εκείνον 1/2 εξ αδιαιρέτου των περιγραφομένων στην εν λόγω πράξη αποδοχής κληρονομιάς επτά (7) ακινήτων, με τη διευκρίνιση ότι το μεν μερίδιο της επί των έξι (6) τελευταίων ακινήτων θα περιέλθει μετά το θάνατο της στην καταπιστευματοδόχο, ενώ το μερίδιο της επί του πρώτου ακινήτου, ήτοι του επιδίκου, περιέχεται σ' αυτή κατά πλήρες δικαίωμα κυριότητας. Παράλληλα, η εκκαλούσα, με την υπ' αριθμ. 46858/1980 πράξη αποδοχής κληρονομιάς του ίδιου ως άνω συμ/φου, που μεταγράφηκε νόμιμα, αποδέχτηκε την ψιλή κυριότητα των παραπάνω έξι (6) ακινήτων, όχι όμως και την ψιλή κυριότητα του επιδίκου ακινήτου, πράγμα που μαρτυρεί ότι και η ίδια (εκκαλούσα) δεχόταν ότι το παραπάνω ακίνητο δεν θα περιερχόταν οπωσδήποτε σ' αυτή μετά το θάνατο της κληρονόμου, αφού υπήρχε πάντοτε το ενδεχόμενο να πουληθεί, σύμφωνα με τον όρο της διαθήκης. Με το υπ' αριθμ. 3866/1981

αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του συμ/φου Αγρινίου Β.Σ., που μεταγράφηκε νόμιμα, η Α.Μ. (κληρονόμος) μεταβίβασε προς τον εφεσίβλητο ανηψιό της το ½ εξ αδιαιρέτου του επιδίκου ακινήτου που κληρονόμησε, κατά τα ανωτέρω, από το σύζυγο της. Μόλις ο εφεσίβλητος άσκησε εναντίον της εκκαλούσας την από 4.6.1998 αγωγής περί διανομής του επιδίκου ακινήτου, τότε η τελευταία, προέβη στην 16989/24.12.1998 συμπληρωματική δήλωση αποδοχής κληρονομιάς, συνταγείσα ενώπιον του συμ/φου Αγρινίου Σ.Γ., με την οποία συμπεριέλαβε και το ως άνω ακίνητο. Η ανωτέρω πώληση δεν προσκρούει στις διατάξεις του άρθρου 1937 παρ. 2 Α.Κ. και είναι ως εκ τούτου νόμιμη και έγκυρη, αφού το συγκεκριμένο ακίνητο που πουλήθηκε είχε ρητά εξαιρεθεί με διάταξη της διαθήκης από την απαγόρευση της πωλήσεως που ίσχυε για τα υπόλοιπα ακίνητα της κληρονομιάς, ο δε εφεσίβλητος με τη σύνταξη και μεταγραφή του παραπάνω συμβολαίου έγινε παραγώγως κύριος του ως άνω ακινήτου. Για την ανωτέρω δε πώληση δεν απαιτείτο να ζητηθεί από την κληρονόμο Α.Μ. άδεια του Δικαστηρίου περί της συνδρομής ανέφικτης ανάγκης, διότι, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην αρχή της παρούσας, τέτοια προσφυγή στο Δικαστήριο είναι αναγκαία όταν ο βεβαρημένος έχει μόνο την εξουσία διαχειρίσεως των κληρονομιαίων και η διάθεση επιβάλλεται από τους κανόνες της τακτικής διαχειρίσεως, πράγμα που δεν συμβαίνει στην προκείμενη περίπτωση, αφού ο διαθέτης ρητά επέτρεψε τη διάθεση του επιδίκου ακινήτου για τον προαναφερόμενο λόγο. Ούτε είναι καταχρηστική η εκποίηση του ως άνω ακινήτου, καθόσον αυτή είναι σύμφωνη με τους ορισμούς της διαθήκης και δεν αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 281 Α.Κ. και συνεπώς ο αγωγικός ισχυρισμός ότι η διάθεση αυτή είναι άκυρη για το λόγο τούτο, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Κατά το άρθρο 138 Α.Κ., δήλωση βουλήσεως που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 513 Α.Κ., με τη σύμβαση της πώλησης ο πωλητής έχει την υποχρέωση να μεταβιβάσει την κυριότητα του πράγματος ή το δικαίωμα, που αποτελεί το αντικείμενο της πώλησης, και να παραδώσει το πράγμα και ο αγοραστής έχει την υποχρέωση να πληρώσει το τίμημα που συμφωνήθηκε. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών, προκύπτει ότι η σύμβαση πωλήσεως δεν είναι άνευ ετέρου εικονική από μόνο το γεγονός ότι δεν καταβλήθηκε τίμημα, αφού μπορεί να χαριστεί ή να εξοφληθεί με δόση αντί καταβολής ή η σχετική αξίωση να αποσβεστεί με παραγραφή ή κατ' άλλο τρόπο. Απλώς το γεγονός της μη καταβολής του τιμήματος μπορεί να αποτελέσει δικαστικό τεκμήριο για την εικονικότητα της δικαιοπραξίας κατά την έρευνα της συναλλακτικής προθέσεως των συμβληθέντων (ΑΠ. 1534/2001 ΝοΒ 50.1661, ΑΠ. 787/1994 Ελλ.Δικ. 1995 σελ. 840).

6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

1/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Θανάσης Βγενόπουλος**).

Ομοδικία σε διαιρετά δίκαια (όπως η κυριότητα). Η καθ' ύλην αρμοδιότητα ρυθμίζεται από το αίτημα κάθε ενάγοντος ή το ζητούμενο από κάθε εναγόμενο. Εγγραφή στα βιβλία διεκδικήσεων. Εσφαλμένη αναγραφή στην αγωγή του πατρωνύμου ορισμένων διαδίκων και διόρθωση με τις προτάσεις. Η εγγραφή στα βιβλία δεν επηρεάζεται.

Επειδή κατά τις διατάξεις των αρθρ. 7 και 9 εδ. 1 και 4 του Κ.Πολ.Δ. επί ομοδικίας αν πρόκειται για διαιρετά δικαιώματα, όπως και αυτό της κυριότητας, εφόσον επιδέχεται την κατ' ιδανικά μέρη άσκηση ή απώλεια, λαμβάνεται υπόψη το αίτημα κάθε ενάγοντος ή το ζητούμενο από κάθε εναγόμενο. Επομένως, επί παθητικής ομοδικίας λαμβάνεται υπόψη το αιτούμενο από κάθε εναγόμενο (βλ. ΑΠ. 399/72, ΝοΒ 20, 1155, Εφ.Αθ. 1745/86, Δνη 86,667, Παπαδόπουλο, Αγωγές Εμπραγμάτου Δικαίου, σελ. 305), εάν δε δεν προσδιορίζονται τα ιδανικά μερίδια, θεωρούνται κατ' ίσα μέρη (βλ. ΑΠ. 621/80, ΝοΒ 28,1980, Εφ.Αθ. 1745/86, Δνη 86,667). Στην ένδικη υπόθεση, η ενάγουσα εταιρεία εξέθετε ότι είναι κυρία του επακριβώς περιγραφόμενου κατά θέση, έκταση και όρια ακινήτου και ότι οι εναγόμενοι κατά μήνα Φεβρουάριο του 1999 την απέβαλαν από τη νομή και κατοχή αυτού, του οποίου η αξία ανέρχεται σε 26.000.000 δρχ. Ζητούσε δε να αναγνωρισθεί η κυριότητά της και να υποχρεωθούν να της το αποδώσουν. Με το περιεχόμενο αυτό, προκειμένου περί διαιρετού δικαιώματος, η αγωγή αρμοδίως καθ' ύλην εισήχθη ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ζακύνθου, αφού η αξία του αντικειμένου της διαφοράς που ζητείται από κάθε εναγόμενο, των οποίων τα ιδανικά μερίδια, εφόσον δεν προσδιορίζονται, θεωρούνται ότι είναι κατ' ίσα μέρη, ανέρχονται σε 5.200.000 δρχ. (26.000.000 : 5).

……Το γεγονός ότι το πατρώνυμο και το μητρώνυμο του τετάρτου των εκκαλούντων Ι.Σ. (συζύγου της τρίτης εξ αυτών) διορθώθηκε με τις προτάσεις της ενάγουσας ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου από το εσφαλμένο «Σπύρος» και «Ελένη» στο ορθό «Διονύσιος» και «Βασιλική», δεν επηρεάζει το νομότυπο της προηγούμενης εγγραφής της αγωγής στα βιβλία διεκδικήσεων και ως προς αυτόν, αφού δεν αμφισβητείται ούτε υπάρχει αμφιβολία περί της ταυτότητάς του (σημειωτέον ότι στις προτάσεις του ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου από προφανή παραδρομή και ο ίδιος ο εναγόμενος αναγράφει το πατρώνυμο του ως «Σπυρίδων» αντί του ορθού «Βασίλειος»).

7/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Χρονόπουλος, Τάκης Ανδρονόπουλος**).

Αναγνωριστική αγωγή. Προυποθέσεις για την άσκησή της. Δικαστική δαπάνη. Πότε επιβάλλεται στον ενάγοντα (177 Κ.Πολ.Δ.). Ομολογία μόνο μέρους της αγωγής. Καταδικάζεται ο εναγόμενος στη δικαστική δαπάνη.

Το άρθρο 70 του Κ.Πολ.Δ. ορίζει ότι «όποιος έχει έννομο συμφέρον να αναγνωριστεί η ύπαρξη ή μη ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης, μπορεί να εγείρει σχετική αγωγή». Από την ουσιαστικού δικαίου διάταξη αυτή προκύπτει ότι μπορεί να αναγνωριστεί κατόπιν αγωγής η ύπαρξη ή η ανυπαρξία έννομης σχέσεως, η οποία τελεί σε αβεβαιότητα, εφόσον συντρέχει προς τούτο έννομο συμφέρον. Ως έννομη σχέση θεωρείται η βιοτική σχέση ενός προσώπου προς άλλο πρόσωπο ή πράγμα, η οποία ρυθμίζεται από το εξ αντικειμένου δίκαιο, όπως είναι και το εμπράγματο δικαίωμα της κυριότητας (αρθρ. 973 Α.Κ). Το έννομο συμφέρον, που μπορεί να είναι υλικό ή ηθικό, εξαρτάται από τις εκάστοτε περιστάσεις. Αφετηρία του, όταν η αβεβαιότητα δεν προκύπτει από τα πράγματα, είναι η αμφισβήτηση από τον εναγόμενο της επίδικης έννομης σχέσεως, από την οποία πρέπει να απειλείται βλάβη, για την αποτροπή της οποίας η επιδιωκόμενη απόφαση να αποτελεί πρόσφορο μέσο. Το έννομο αυτό συμφέρον είναι ένα από τα στοιχεία που θα πρέπει να περιέχει, για το κατά το άρθρο 216 Κ. Πολ. Δ. ορισμένο της, η παραπάνω αναγνωριστική αγωγή (ΑΠ. 155/2002 Ελλ. Δικ. 43.1346, ΑΠ. 1402/1994 Ελλ. Δικ. 38.773).

Κατά το άρθρο 177 Κ.Πολ.Δ. αν ο εναγόμενος δεν προκάλεσε με τη στάση του την άσκηση της αγωγής και αμέσως μετά την άσκησή της την αποδέχεται ή ομολογεί πλήρως τη βάση της, το δικαστήριο επιβάλλει τα έξοδα στον ενάγοντα. Η διάταξη αυτή προϋποθέτει ότι ο εναγόμενος προβαίνει αμέσως, δηλαδή ήδη κατά την πρώτη δικάσιμο σε αποδοχή ή ομολογία. Μόνη όμως η αποδοχή ή η ομολογία δεν αρκεί, αλλά πρέπει να συντρέχει και η άλλη προϋπόθεση δηλαδή ότι ήδη προ της ασκήσεως της αγωγής δεν είχε συμπεριφερθεί κατά τρόπο που να καθιστά αναγκαία τη δικαστική του δίωξη. Εξάλλου η αποδοχή ή η ομολογία πρέπει να είναι πλήρεις και να μη περιορίζονται σε μέρος μόνο της αγωγής (βλ. Κ. Μπέη Πολ.Δικ. υπό το άρθρο 177). Στην προκειμένη περίπτωση οι εκκαλούντες με τις προτάσεις της πρωτόδικης δίκης ομολόγησαν, όπως προαναφέρθηκε, μέρος μόνο της αγωγής και ειδικότερα την κυριότητα της εφεσίβλητης κατά τα 3/8 εξ αδιαιρέτου επί των επιδίκων οριζόντιων ιδιοκτησιών, ενώ αρνήθηκαν τα λοιπά στοιχεία αυτής. Επομένως το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφασή του ορθά εφαρμόζοντας την ανωτέρω διάταξη καθώς και τη διάταξη του άρθρου 176 Κ.Πολ.Δ. καταδίκασε τους ήδη εκκαλούντες, ως ηττηθέντες, στα δικαστικά έξοδα της εφεσίβλητης.

14/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Βγενόπουλος, Αχιλλέας Καρακάσης**).

Κλήση προς συζήτηση έφεσης. Παραίτηση από την κλήση προς συζήτηση πριν αρχίσει η προφορική συζήτηση. Έγκυρη η παραίτηση και η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη. Αυτά ισχύουν και επί ανταγωγής, ενδίκων μέσων, κύριας και πρόσθετης παρέμβασης, προσεπικλήσεως, ανακοινώσεως, ενδίκων μέσων και οποιασδήποτε άλλης διαδικαστικής πράξης.

Κατά το άρθρο 498 § 1 Κ.Πολ.Δ., κάθε διάδικος μπορεί μετά την άσκηση του ένδικου μέσου, φέρνοντας αντίγραφο αυτού και της αποφάσεως που προσβάλλεται στη γραμματεία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται το ως άνω ένδικο μέσο, να ζητήσει να προσδιοριστεί δικάσιμος και να φέρει για συζήτηση την υπόθεση με κλήση, κάτω από το αντίγραφο του δικογράφου που έχει κατατεθεί ή και αυτοτελώς, η οποία επιδίδεται στον αντίδικο. Εξάλλου, κατά το άρθρο 294 του ίδιου κώδικα, ο ενάγων μπορεί να παραιτηθεί από το δικόγραφο της αγωγής χωρίς συναίνεση του εναγομένου πριν αυτός προχωρήσει στην προφορική συζήτηση της ουσίας της υπόθεσης. Η παραίτηση που γίνεται αργότερα είναι απαράδεκτη, εφόσον ο εναγόμενος προβάλλει αντίρρηση και πιθανολογεί ότι έχει έννομο συμφέρον η δίκη να περατωθεί με έκδοση οριστικής αποφάσεως, κατά δε το άρθρο 297 επίσης του ανωτέρω κώδικα, η παραίτηση αυτή γίνεται ή με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά ή με δικόγραφο που επιδίδεται στον αντίδικο του παραιτουμένου. Οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται κατ' άρθρο 299 του αυτού κώδικα και επί ανταγωγής, κυρίας και πρόσθετης παρεμβάσεως, προσεπικλήσεως, ανακοινώσεως, ενδίκων μέσων, ανακοπής κατά εξώδικων και δικαστικών πράξεων, τριτανακοπής και οιασδήποτε άλλης διαδικαστικής πράξης. Τέτοια πράξη είναι και η επίσπευση συζητήσεως του ένδικου μέσου της εφέσεως από κάποιο διάδικο και ως εκ τούτου αυτός μπορεί να παραιτηθεί της εν λόγω διαδικαστικής πράξεώς του. Η παραίτηση αυτή έχει ως αποτέλεσμα, ότι θεωρείται ως μη γενόμενη η ως άνω επίσπευση (άρθρα 295 § 1, 299 Κ.Πολ.Δ.), αλλά και η επί του μέρους της σύνθετης διαδικαστικής πράξεως της επισπεύσεως, που συνίσταται στην κατάθεση αντιγράφου του εφετηρίου ή, ενδεχομένως, και αυτοτελούς δικογράφου κλήσεως, στη γραμματεία του δικαστηρίου, στο οποίο απευθύνεται η έφεση, στηριζόμενη διαδικαστική πράξη της εγγραφής στο πινάκιο, κατ' άρθρο 226 § 1, 2 Κ.Πολ.Δ., μ' αποτέλεσμα η ως άνω παραίτηση να επιφέρει το απαράδεκτο της συζητήσεως, εφόσον προϋπόθεση αυτής είναι η προηγούμενη εγγραφή της υποθέσεως στο πινάκιο (βλ. Ράμμο, Εγχειρίδιο αστικού δικονομικού Ι (1978) § 148 σελ. 361, Βερνάρδο Πολ. Δικονομία (1972) σελ. 361, τον ίδιο Ελλ. Δικ. 1981 σελ. 407 επ., ΕΑ 10262/81 Αρχ. Ν. 1982 σελ. 357 πρβλ., ΕΑ 3281/78 Αρχ. Ν. 1978 σελ. 499, Ε. Θεσ. 1216/2000 Αρμ. 2000 σελ. 1408, Ε. Θεσ. 367/89 Αρμ. 1989 σελ. 558, Ε. Θεσ. 934/85 Αρμ.

1986 σελ. 228, Ε Θεσ. 500/84 Αρμ. 1985 σελ. 401). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η συζήτηση της υπό κρίση από 28.6.2002 έφεσης κατά της 570/2002 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, που εκδόθηκε κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 648 επ. Κ.Πολ.Δ., επισπεύσθηκε από τον εκκαλούντα για τη δικάσιμο που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας, όπως τούτο αποδεικνύεται από την προσκομιζόμενη απ' αυτόν με αριθμό 1072/19.7.2002 έκθεση επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Πατρών Ε.Τ. Ο εκκαλών, με δήλωση του πληρεξουσίου δικηγόρου του, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά του Δικαστηρίου τούτου, παραιτήθηκε της διαδικαστικής σύνθετης πράξεως της επισπεύσεως συζητήσεως της εφέσεως πριν να αρχίσει η προφορική συζήτηση της υποθέσεως. Η παραίτηση αυτή, η οποία είναι έγκυρη, αφού έγινε κατά τον παραπάνω χρόνο, έστω και αν αντιλέγει ο εφεσίβλητος (βλ. Ε.Θεσ.. 1216/2000 ό.π.), έχει ως αποτέλεσμα, ότι θεωρείται ως μη γενόμενη η ως άνω επίσπευση και συνεπώς και η επί μέρους της ανωτέρω πράξεως στηριζόμενη εγγραφή της κλήσεως στο πινάκιο, ως εκ τούτου δε, λόγω ελλείψεως έγκυρης τέτοιας εγγραφής της κλήσεως, η συζήτηση της εφέσεως πρέπει να κηρυχτεί απαράδεκτη.

20/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθανάσιος Καφέζας, Παναγής Γεράκης**).

Διάδικος. Θάνατός του μετά το πέρας της συζητήσεως. Έφεση. Στρέφεται πλέον κατά των κληρονόμων του αλλιώς η έφεση είναι άκυρη εφόσον ο εκκαλών είχε λάβει γνώση πριν τη συζήτησή της με οποιονδήποτε τρόπο του θανάτου του αντιδίκου του. Περιστατικά.

Κατ' άρθρο 62 Κ.Πολ.Δ, ικανός να είναι διάδικος είναι εκείνος που έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Η ικανότητα αυτή που εξετάζεται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο (αρθρ. 73 Κ.Πολ.Δ), προκειμένου για φυσικό πρόσωπο παύει να υπάρχει με το θάνατό του. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 286 επ. Κ.Πολ.Δ., που εφαρμόζονται και στην κατ' έφεση δίκη (αρθρ. 524 Κ Πολ Δ), αν ο διάδικος είναι στη ζωή κατά την έναρξη της δίκης, αποβιώσει όμως στη συνέχεια, αν μεν ο θάνατος επήλθε μέχρι πέρατος της προφορικής συζήτησης, μετά την οποία εκδίδεται οριστική απόφαση, τότε τηρουμένων και των λοιπών νομίμων διατυπώσεων, μεταξύ των οποίων και εκείνη της γνωστοποιήσεως του θανάτου προς τον αντίδικο, επέρχεται διακοπή της δίκης, με συνέπεια όλες οι επιχειρούμενες στο μεταξύ και μέχρι της νόμιμης επαναλήψεως διαδικαστικές πράξεις, εκτός της τυχόν εκδιδόμενης απόφασης, να λογίζονται άκυρες. Αν όμως ο θάνατος έλαβε χώρα μετά το πέρας της συζητήσεως εκείνης, πολύ δε περισσότερο μετά την έκδοση της οριστικής απόφασης, τότε, εφόσον δεν υφίσταται εκκρεμής δικαστικός αγώνας, ούτε στάδιο εφαρμογής των

διατάξεων για διακοπή και επανάληψη της δίκης, το ένδικο μέσο της εφέσεως πρέπει να απευθύνεται, σύμφωνα με το άρθρο 517 Κ.Πολ.Δ., κατά των καθολικών διαδόχων (κληρονόμων) του αποβιώσαντος. Αν η έφεση απευθύνεται κατά του αποβιώσαντος είναι άκυρη, υπό την προϋπόθεση όμως, ότι ο εκκαλών είχε λάβει γνώση πριν τη συζήτηση της εφέσεως, με οποιονδήποτε τρόπο, του θανάτου του αντιδίκου του, ώστε να διαπιστώσει τους κληρονόμους του και ν' απευθύνει κατ' αυτών την έφεση (ΑΠ 1194/1997 Ελλ Δνη 40.89, ΑΠ 347/1996 Ελλ. Δνη 38.68, ΑΠ 818/1994 ΕλλΔνη 38.585, ΑΠ 1321/1989 ΕλλΔνη 32.795, Σαμουήλ, Η Έφεση, Δ' έκδοση, παρ. 48, 7276). Στην προκειμένη υπόθεση, φέρεται για εκδίκαση η από 1.11.2001 έφεση των εναγουσών κατά της 90/2001 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας που εκδόθηκε κατά την τακτική διαδικασία. Η έφεση αυτή απευθύνεται και εναντίον του Β.Κ. που ήταν μεν και αυτός εναγόμενος, πλην όμως, όπως αποδεικνύεται από την 136/26.11.1999 ληξιαρχική πράξη θανάτου του Ληξιάρχου Αργοστολίου, ο ανωτέρω απεβίωσε στις 26.11.1999, ήτοι πριν την πρώτη συζήτηση της από 11.10.1999 διεκδικητικής αγωγής ακινήτου ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου που έγινε στις 13.3.2001, κατά την οποία παρέστη ο μοναδικός εξ αδιαθέτου κληρονόμος του θανόντος και τέκνο αυτού Ν.Κ., ο οποίος δήλωσε συνέχιση της βιαίως διακοπείσης δίκης (βλ. τη δήλωση στην άνω απόφαση) και κατέστη διάδικος, κατά του οποίου όμως δεν απευθύνεται η έφεση. Συνεπώς, αφού οι ήδη εκκαλούσες έλαβαν γνώση (από την άνω απόφαση), περί του θανάτου του εν λόγω εφεσίβλητου, πριν από την κατάθεση του δικογράφου της εφέσεως, η τελευταία κατά το μέρος που στρέφεται κατά του Β.Κ. είναι άκυρη και πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτη (Εφ Θεσ 189/1996 ΕλλΔνη 38.881, Εφ Πατρ 8/2000 Αχ Νομ 2001, αρ. 382,383), κατά το μέρος δε που στρέφεται κατά των λοιπών εναγομένων εφεσίβλητων και δεδομένου, ότι μεταξύ αυτών και του καθολικού διαδόχου του αποβιώσαντος δεν υπάρχει δεσμός αναγκαστικής ομοδικίας (βλ. σχ. ΑΠ 767/1976 ΝοΒ 25.166, ΑΠ 252/1974 ΝοΒ 22.1261, Σαμουήλ, ό.π., παρ. 337), πρέπει, ως ασκηθείσα νομοτύπως και εμπροθέσμως, να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω, κατά την ίδια τακτική διαδικασία, ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο των λόγων της (αρθρ. 533 παρ. 1 ΚΠολΔ).

34/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Παναγόπουλος, Κώστας Χαλιώτης**).

Μάρτυρες. Εξαιρείται ο δικονομικός εγγυητής του διάδικου (πωλητής).

Συνομολογείται από την εκκαλούσα, αλλά και προκύπτει και από το προσαγόμενο και επικαλούμενο αγοραπωλητήριο συμβόλαιο με αριθμό 5794/15.6.1990 της Συμβολαιογράφου Αθηνών Ε.Κ., που έχει νομίμως μεταγραφεί, ότι η ως άνω μάρτυρας είναι άμεση δικαιοπάροχος αυτής σε

ποσοστό 96/432, εξ αδιαιρέτου επί του επιδίκου ακινήτου και επομένως δικονομική εγγυήτρια της εκκαλούσας κατά το ποσοστό αυτό. Υπ' αυτήν την ιδιότητα η ως άνω μάρτυρας δεν μπορούσε να εξετασθεί κατά το άρθρο 400 αριθ. 3 του ΚΠολΔικ., αφού από τη δίκη είχε προφανές συμφέρον, όπως ορθώς δέχθηκε και η εκκαλουμένη, κάνοντας δεκτή τη σχετική ένσταση των εφεσίβλητων, οι οποίοι το λόγο της μη εξέτασης της μάρτυρος πρότειναν πριν αυτή ορκισθεί κατά το άρθρο 403 § 2 του ΚΠολΔικ., όπως τούτο προκύπτει από την προσαγόμενη υπ' αριθ. 21/1995 εισηγητική έκθεση του Ειρηνοδίκη Αθηνών Ν.Γ. που διορίσθηκε εντεταλμένος δικαστής.

38/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασιλική Οικονόμου, Γεώργιος Γρίνος**).

Αναγνωριστική αγωγή. Στοιχεία της. Αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων ότι η πλειοψηφία των συνιδιοκτητών ή οι εργολάβοι που κατασκευάζουν πολυκατοικία νομιμοποιούνται να υποβάλουν αίτηση στην Πολεοδομική Αρχή για την αναθεώρηση της οικοδομικής άδειας προς περαίωση του έργου. Δεν είναι νόμιμη και απορρίπτεται.

Κατά το άρθρο 70 του ΚΠολΔ όποιος έχει έννομο συμφέρον να αναγνωρισθεί η ύπαρξη ή η μη ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης μπορεί να εγείρει σχετική αγωγή. Από τη διάταξη αυτή, που είναι ουσιαστικού δικαίου, προκύπτει ότι είναι δυνατή η αναγνώριση με την άσκηση αγωγής της υπάρξεως ή της ανυπαρξίας έννομης σχέσης ιδιωτικού δικαίου που υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (ΑΠ 989/96 Ελλ.Δ 39.813) και τελεί σε κατάσταση αβεβαιότητας, εφόσον συντρέχει έννομο συμφέρον. Ως έννομη σχέση, που μπορεί να υφίσταται όχι μόνο μεταξύ των διαδίκων (ενάγοντος και εναγομένου) αλλά και μεταξύ του ενάγοντος και τρίτου: (ΑΠ 355/98, Ελλ.Δ. 39.1330, Εφ. Πειρ. 905/93 Ελλ.Δ.36.1574), νοείται η βιοτική σχέση προσώπου προς άλλο πρόσωπο ή πράγμα που ρυθμίζεται από το εξ αντικειμένου δίκαιο (ΑΠ 155/02 Ελλ.Δ. 43.1346, 886/01 Ελλ.Δ. 43.700, 989/96 Ελλ.Δ.39.813), δεν μπορούν δε να αποτελέσουν αντικείμενο αναγνωριστικής αγωγής απλά πραγματικά γεγονότα ή νομικά ζητήματα παρά μόνο όταν συνδέονται με συγκεκριμένη έννομη σχέση και προβάλλονται σε συνδυασμό με αυτήν (ΑΠ 1598/99 Ελλ. Δ. 41.128, ΕΑ 1087/97 Ελλ.Δ. 39.413, Εφ. Πειρ. 905/93 Ελλ.Δ. 36.1574), αφού, ειδικώς με τα τελευταία αυτά (νομικά) ζητήματα, τα δικαστήρια δεν έχουν γνωμοδοτική εξουσία (ΑΠ 989/96 Ελλ. Δ. 39.813, Πεντ.Εφ.ΑΘ. 1089/97 Ελλ. Δ.39.1530, ΕΑ 1087/97 Ελλ.Δ.39.413). Έννομο, τέλος, συμφέρον για την άσκηση της αναγνωριστικής αγωγής υπάρχει όταν η ζητούμενη διάγνωση είναι το κατάλληλο (πρόσφορο) μέσον για την άρση της υφιστάμενης από την αμφισβήτηση του εναγομένου αβεβαιότητας στις σχέσεις των διαδίκων και την αποτροπή του κινδύνου που προκαλείται από αυτήν στα συμφέροντα του ενάγοντος (ΑΠ 155/02 Ελλ.Δ. 43.1346, 886/01 Ελλ.

Δ.43.700, 989/96 Ελλ.Δ. 39.813, Πεντ. Εφ. Αθ. 1089/97 Ελλ. Δ.39.1530, ΕΑ 1087/97 Ελλ.Δ.39.413, Εφ. Πειρ. 1197/96 Ελλ.Δ. 39.170).

.. Και βάσει του ιστορικού αυτού ζητούν οι ενάγοντες, επικαλούμενοι έννομο προς τούτο συμφέρον, να αναγνωρισθεί ότι σύμφωνα με τους προαναφερόμενους όρους του προσυμφώνου και εργολαβικού συμβολαίου καθώς και του Κανονισμού της πολυκατοικίας που ειδικώς προσδιορίζονται στην αγωγή, ερμηνευομένους όπως απαιτεί η καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη (αρθρ. 173 και 200 του ΑΚ), για την αναθεώρηση της ανωτέρω οικοδομικής άδειας αλλά και κάθε άδειας που απαιτείται για την αποπεράτωση και τη νομιμοποίηση της ειρημένης οικοδομής αρκεί υποβολή αιτήσεως προς την αρμόδια Υπηρεσία εκ μέρους των τεσσάρων πρώτων από αυτούς ως εργολάβων κατασκευαστών, εν πάση δε περιπτώσει (επικουρικά) εκ μέρους συνιδιοκτητών της πολυκατοικίας που συμπληρώνουν συνολικόν αριθμό ψήφων τουλάχιστον 501/1000. Με αυτό όμως το περιεχόμενο και αίτημα και σύμφωνα με τη μείζονα σκέψη που προηγήθηκε η ένδικη αυτή αγωγή δεν είναι νόμιμη, και τούτο για τους ακόλουθους λόγους. Η ζητούμενη αναγνώριση δεν αφορά αμφισβητούμενη έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου υπό την προεκτεθείσα έννοια μεταξύ των διαδίκων ή μεταξύ των εναγόντων και τρίτου, η οποία και μόνον μπορεί, όπως προαναφέρθηκε, να αποτελέσει αντικείμενο αναγνωριστικής αγωγής. Η ζητούμενη αυτή αναγνώριση αφορά την δημοσίου δικαίου σχέση μεταξύ των εναγόντων και της διοίκησης, η οποία διστάζει, κατά τους ισχυρισμούς των εναγόντων, να προβεί στην αναθεώρηση της οικοδομικής άδειας που ζήτησαν οι τελευταίοι λόγω των αντιρρήσεων των εναγόντων. Ανεξαρτήτως όμως των αντιρρήσεων αυτών η διοίκηση οφείλει να απαντήσει στην υποβληθείσα αίτηση των εναγόντων σύμφωνα με τις διατάξεις της πολεοδομικής νομοθεσίας εν συνδυασμώ ενδεχομένως και προς τους ανωτέρω όρους, και σε περίπτωση απορρίψεώς τους οι ενάγοντες μπορούν να προσφύγουν στα αρμόδια όργανα και εν τέλει στη διοικητική δικαιοσύνη για την επίλυση της διαφοράς, ως την κατάλληλη προς τούτο ενέργεια, όχι δε να ασκήσουν αναγνωριστική αγωγή στα πολιτικά δικαστήρια, όπως και έπραξαν, των οποίων (δικαστηρίων) τυχόν σχετική απόφαση θα είχε γνωμοδοτικόν

44/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Χρονόπουλος, Νικόλαος Λαλιώτης**).

Έφεση και αντέφεση. Εννοια του όρου "κεφάλαιο" του άρθρου 523 Κ.Πολ.Δ. Οψιγενής ένσταση παραγραφής εν επιδικία. Επικουρικό Κεφάλαιο. Διετής η παραγραφή της αγωγής του ζημιωθέντος εναντίον του που αρχίζει από την επομένη ημέρα του ζημιογόνου τροχαίου. Στοιχεία του ισχυρισμού παραγραφής εν επιδικία. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 520, 522, 523, 525, 527 ΚΠολΔ, όπως ίσχυαν πριν το ν. 3043/02 και εφαρμόζονται και στην προκειμένη περίπτωση, 261, 270,

272 και 251 ΑΚ προκύπτουν τα εξής : α) στις υποθέσεις που δικάζονται με την ειδική διαδικασία του άρθρου 681Α ΚΠολΔ, ο εφεσίβλητος μπορεί να ασκήσει αντέφεση και με τις προτάσεις του στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, κατά τη συζήτηση της έφεσης. Με την αντέφεση προσβάλλεται από τον εφεσίβλητο αντεκκαλούντα η εκκαλουμένη μόνο ως προς τα κεφάλαια αυτής που πλήττονται με την έφεση, ως προς τα οποία και μεταβιβάστηκε η υπόθεση στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, και τα αναγκαίως με αυτά συνεχόμενα. Ως κεφάλαια νοούνται οι οριστικές διατάξεις της εκκαλουμένης με τις οποίες αποφάνθηκε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο για κάθε μία από τις αυτοτελείς αιτήσεις παροχής έννομης προστασίας και όχι τα διάφορα νομικά και πραγματικά ζητήματα επί των οποίων αποφάνθηκε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο (ΑΠ 1302/82 Ελ.Δ. 24.407, ΑΠ 1124/97 Ελ.Δ. 40.332, ΑΠ 317/99 Ελ.Δ. 40.1737). Η αντέφεση δεν είναι ένδικο μέσο, αλλά ιδιόρρυθμο ένδικο βοήθημα άμυνας του εφεσίβλητου που περιέχει περιορισμένης έκτασης αντεπίθεση αυτού κατά του εκκαλούντος (ολ. ΑΠ 180/79 Νοβ 27.1113, και ΑΠ 429/1977 ΝοΒ 26.30) και αποσκοπεί στην απόρριψη των κεφαλαίων που μεταβιβάστηκαν στο εφετείο με την έφεση και των αναγκαίων με αυτά συνεχόμενων, μη επηρεαζόμενων εκείνων των κεφαλαίων που δεν μεταβιβάστηκαν στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο με την έφεση και των αναγκαίως μετ' αυτών συνεχόμενων, ως προς τα οποία δεν επιλαμβάνεται το δευτεροβάθμιο δικαστήριο. Η αντέφεση, όπως και η έφεση, για το παραδεκτό αυτής πρέπει να περιέχει ορισμένους σαφείς και λυσιτελείς λόγους, ήτοι τα αποδιδόμενα στην εκκαλουμένη ως προς τα πληττόμενα κεφάλαια σφάλματα (ΑΠ 659/71 ΝοΒ 20.214), β) διαφορετική της αντεφέσεως είναι η περίπτωση που ο εφεσίβλητος ο οποίος πρωτοδίκως ήταν εναγόμενος προτείνει στην κατ' έφεση δίκη ενστάσεις κατά της έφεσης του αντιδίκου του. Τέτοια ένσταση που αποσκοπεί στην απόρριψη της έφεσης και την διατήρηση (επικύρωση) της εκκαλουμένης είναι και η ένσταση παραγραφής εν επιδικία της ασκούμενης με την έφεση αξιώσεως του ενάγοντος, η οποία απορρίφθηκε εν όλω ή εν μέρει από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη και της οποίας την επιδίκαση, είτε εξ ολοκλήρου είτε κατά το απορριφθέν πρωτοδίκως μέρος αυτής, επιδιώκει με την έφεση του ο εκκαλών. Στην περίπτωση δηλαδή αυτή που ο εφεσίβλητος προς απόκρουση της εφέσεως προβάλλει την οψιγενή ένσταση παραγραφής εν επιδικία, αποδεικνυομένης της ενστάσεως αυτής ως βάσιμου κατ' ουσίαν, απορρίπτεται η έφεση για το λόγο αυτό και παραμένει η ισχύς της εκκαλουμένης. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 10 και 19 παρ. 2 του ν. 489/76 προκύπτει, ότι η αξίωση ζημιωθέντος προς αποζημίωση από τροχαίο ατύχημα, έναντι του υποκαθιστώντος τον ανύπαρκτο ασφαλιστή Επικουρικού Κεφαλαίου παραγράφεται μετά πάροδο δύο ετών από την επομένη ημέρα του ζημιογόνου τροχαίου (ΑΠ 1487/01 Ελ.Δ. 44.958). Η παραγραφή αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΑΚ διακόπτεται με την άσκηση της αγωγής κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου, αρχίζει δε και πάλι ισόχρονη (διετής) παραγραφή από τη τελευταία διαδικαστική πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου και είναι δυνατή η συμπλήρωση αυτής εν επιδικία, αν ο χρόνος αυτής παρέλθει απρακτούντων των διαδίκων. Διαδικαστική πράξη διακοπτική του χρόνου της παραγραφής αποτελεί κάθε πράξη του διαδίκου ή νομίμου αντιπροσώπου του ή πληρεξουσίου

του ή δικαστικής αρχής που περιέχει στοιχεία δικαστικής ενέργειας και είναι κατά τις ισχύουσες δικονομικές διατάξεις αναγκαία για την έναρξη, συνέχιση ή αποπεράτωση της δίκης. Δεν αποτελεί όμως διαδικαστική πράξη διακοπτική του χρόνου της παραγραφής η ματαίωση της συζήτησης της υπόθεσης που γίνεται μετά την 28.5.1993 που άρχισε να ισχύει ο ν. 2145/93, με το άρθρο 8 παρ. 5 του οποίου προστέθηκε δεύτερη παράγραφος στο άρθρο 260 ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία η για οποιοδήποτε λόγο ματαίωση της συζήτησης της υπόθεσης δεν αποτελεί διαδικαστική πράξη του δικαστηρίου ή των διαδίκων (ΑΠ 683/93 Ελ.Δ. 35.1352). Ο ισχυρισμός του εφεσίβλητου προς απόκρουση της εφέσεως ότι η αξίωση του εκκαλούντος παρεγράφη εν επιδικία δια της παρελεύσεως του χρόνου της παραγραφής μετά την έκδοση της οριστικής απόφασης του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, για να είναι ορισμένος θα πρέπει να αναφέρει το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μετά την έκδοση της απόφασης του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, λόγω απραξίας των διαδίκων συμπληρώθηκε ο χρόνος της παραγραφής και να ζητεί για το λόγο αυτό την απόρριψη της έφεσης. Στον εκκαλούντα δε εναπόκειται προς απόκρουση της περί παραγραφής ένστασης του αντιδίκου του εφεσίβλητου να επικαλεσθεί κατά τρόπο ορισμένο και να αποδείξει, ότι εντός του επικαλουμένου από τον ενιστάμενο χρόνου συμπληρώσεως της παραγραφής, έλαβε χώρα διακοπτικό αυτής γεγονός (ΑΠ 624/03 Ελ.Δ. 44.1351).

.. Η εκκαλουμένη δημοσιεύθηκε στις 10.9.1997. Η κρινόμενη έφεση του ενάγοντος ασκήθηκε την 22.3.1999, και με κλήση του εκκαλούντος που κατατέθηκε στη γραμματεία του δικαστηρίου τούτου στις 24.3.1999 ορίστηκε δικάσιμος προς συζήτηση της έφεσης η 13.4.2000. Με τις παραπάνω διαδικαστικές πράξεις διακόπηκε η διετής παραγραφή μέχρι τις 24.3.2001. Κατά τη δικάσιμο της 13.4.2000 η συζήτηση της έφεσης ματαιώθηκε, όπως συνομολογείται από τους διαδίκους. Ο εκκαλών ενάγων στις 21.5.2001 κατέθεσε στη γραμματεία του δικαστηρίου τούτου την από 8.5.01 κλήση με την οποία ζήτησε προς συζήτηση της έφεσης και με πράξη του γραμματέα του δικαστηρίου τούτου ορίστηκε νέα δικάσιμος προς συζήτηση της έφεσης η 19.9.2002. Επομένως από 24.3.1999 που διακόπηκε η διετής παραγραφή με την παραπάνω αναφερόμενη πράξη ορισμού δικασίμου μέχρι και την 21.5.2001 είχε συμπληρωθεί εν επιδικία η διετής παραγραφή.

52/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελευθερία Χριστοπούλου, Δημήτριος Πιτσούνης**).

Πίνακας κατάταξης. Πρώτα αφαιρούνται από το πλειστηρίασμα τα έξοδα που καθορίζονται αιτιολογημένα από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού. Η σχετική διάταξη προσβάλλεται με ανακοπή που στρέφεται κατά του προσώπου υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεση των εξόδων. Αμφισβήτηση των εξόδων από τον ανακόπτοντα. Το βάρος της απόδειξης έχει ο επισπεύδων. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 975 Κ.Πολ.Δ., η κατάταξη των δανειστών στον πίνακα γίνεται αφού αφαιρεθούν τα έξοδα εκτελέσεως που ορίζονται αιτιολογημένα από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού. Από τη γραμματική διατύπωση της διατάξεως αυτής, όπου γίνεται διάκριση μεταξύ αφαίρεσης εξόδων και κατάταξης των προνομιακών απαιτήσεων, προκύπτει ότι υπέγγυο στους δανειστές είναι το μετά την αφαίρεση των εξόδων εκτελέσεως ποσό από το εκπλειστηρίασμα, καθώς και ότι τα έξοδα εκτελέσεως δεν κατατάσσονται στον πίνακα, αλλά προαφαιρούνται, προκειμένου να γίνει κατάταξη των δανειστών. Η εκκαθάριση των εξόδων της εκτελέσεως γίνεται συνήθως με τον πίνακα κατάταξης, με τον οποίο ο υπάλληλος του πλειστηριασμού εκκαθαρίζει τα έξοδα, προσδιορίζει λεπτομερώς αυτά και το δικαιούχο υπέρ του οποίου έγινε προαφαίρεσή τους και ακολούθως τα αφαιρεί από το πλειστηρίασμα. Η αφαίρεση των εξόδων αποτελεί διανομή του πλειστηριάσματος και συνεπώς προσβάλλεται με την ανακοπή του άρθρου 979 Κ.Πολ.Δ. (βλ. Μπρίνια, Αναγ. Εκτ. υπ' άρθρο 975 § 406, σελ. 1072, Α.Π. 1722/1998 Ελλ. Δικ. 1999 σελ. 395, ΕΑ 2801/1998 Ελλ. Δικ. 1999 σελ. 394). Εξάλλου, η ανωτέρω ανακοπή μπορεί να στραφεί και κατά των προσώπων υπέρ των οποίων έγινε η προαφαίρεση των εξόδων, κατά το άρθρο 975 § 1 Κ.Πολ.Δ., με αμφισβήτηση απλώς των εξόδων αυτών ή του μεγέθους αυτών, οπότε ο καθού η ανακοπή φέρει το βάρος της αποδείξεως (Α.Π. 1722/1998 Ελλ. Δικ. 1999 σελ. 603).

…… Ως έξοδα εκτελέσεως αναφέρονται στον ανακοπτόμενο πίνακα, μεταξύ άλλων, και το ποσό των 2.372.032 δραχμών «για έξοδα προδικασίας του πλειστηριασμού, ήτοι έξοδα κοινοποιήσεων επιταγών, έξοδα έκδοσης, κοινοποίησης και δημοσίευσης προγραμμάτων πλειστηριασμού, όπως αυτά αναλυτικά προκύπτουν από τον πίνακα της επισπεύδουσας δανείστριας Τράπεζας». Με τον πρώτο λόγο της ανακοπής του, το εκκαλούν Ελληνικό Δημόσιο ισχυρίζεται ότι τα έξοδα αυτά δεν ορίζονται λεπτομερώς και αιτιολογημένα, σε τρόπο ώστε να καθίσταται εφικτός ο έλεγχός τους. Ο λόγος αυτός της ανακοπής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, καθόσον στον από 4.6.1999 πίνακα της πρώτης εφεσίβλητης, στον οποίο παραπέμπει η ανωτέρω συμ/φος, υπάρχει επαρκής εξειδίκευση και αιτιολογία των γενόμενων εξόδων, έτσι ώστε σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα έγγραφα να είναι δυνατή η άμυνα του εκκαλούντος, δεδομένου ότι στον εν λόγω πίνακα τα έξοδα αυτά αναλύονται ως εξής: 1) για έξοδα κοινοποιήσεων επιταγών, το ποσό των 23.300 δραχμών, 2) για έξοδα εγγραφών επιταγών, το ποσό των 109.480 δραχμών και 3) για έξοδα έκδοσης, κοινοποιήσεως και δημοσίευσης προγραμμάτων πλειστηριασμού, το ποσό των 2.239.252 δραχμών. Δεν αποδεικνύεται όμως, ότι όντως έγιναν τόσα έξοδα. Αντιθέτως, από τις με αριθμό 2/27.2.1998, 3/27.2.1998, 4/27.2.1998, 5/27.2.1998, 7/5.4.1998, 16/22.6.1998, 17/22.6.1998, 18/22.6.1998, 29/23.11.1998, 31/23.11.1998, 33/14.12.1998, 35/30.12.1998, 36/30.12.1988, 44/7.4.1999, 45/7.4.1999, 40/1.2.2002 και 41/1.2.2002 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της παραπάνω συμβολαιογράφου, που προσκομίζονται από την πρώτη εφεσίβλητη, αποδεικνύεται ότι τα έξοδα αυτά ανέρχονται στο συνολικό ποσό των 877.521 δραχμών. Συνεπώς, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτός ο δεύτερος λόγος της ανακοπής του εκκαλούντος, με

τον οποίο αμφισβητεί το μέγεθος των παραπάνω εξόδων και καταταγεί τούτο για το επιπλέον ποσό των 498.170 δραχμών (2.372.032 δρχ. 877.521 δρχ. = 1.494.511 δρχ. χ 1/3 + 498.170 δρχ.). που αντιστοιχεί σε 1461,98 ευρώ, δοθέντος ότι συντρέχει μετά ειδικού, προνομιούχου δανειστή (άρθρο 977 § 1 Κ.Πολ.Δ.).

59/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Μάρκου, Σωτήριος Κολλιόπουλος**).

Τριτανακοπή. Σε ποιο δικαστήριο ασκείται.

Επειδή σύμφωνα με το αρθρ. 587 του Κ.Πολ.Δ. η τριτανακοπή εισάγεται στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση και παρεμπιπτόντως στο δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η κυρία δίκη, αν το δικαστήριο αυτό είναι ισόβαθμο ή ανώτερο από εκείνο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση. Έτσι, αν εκκρεμεί έφεση προς εξαφάνιση της ήδη τριτανακοπτόμενης αποφάσεως και δεν έχει ακόμη εκδικασθεί μπορεί να ασκηθεί παρεμπίπτουσα τριτανακοπή στο δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η έφεση. Αν όμως η έφεση έχει ήδη απορριφθεί ως απαράδεκτη ή ουσιαστικά αβάσιμη η τριτανακοπή πρέπει να στραφεί κατά της πρωτόδικης αποφάσεως και συνεπώς να εισαχθεί στο δικαστήριο που εξέδωσε αυτή, διότι στην περίπτωση αυτή ο τρίτος δεν έχει έννομο συμφέρον για να προσβάλει την εφετειακή απόφαση, δοθέντος ότι και όταν αυτή απορρίπτει την έφεση ως ουσιαστικά αβάσιμη δεν περιέχει κρίση για τη βασιμότητα της αγωγής ούτε επικύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως. Η απόρριψη της εφέσεως ως αβάσιμης δημιουργεί δεδικασμένο μόνο ως προς το ότι ο εκκαλών δεν έχει δικονομικό διαπλαστικό δικαίωμα να προκαλέσει την εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως, η οποία μόνο αν αναιρεθεί η απόφαση του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου μπορεί πλέον να εξαφανισθεί ως εσφαλμένη, τίτλο δε εκτελεστό αποτελεί μόνο η πρωτόδικη απόφαση, η οποία και περιέχει την απαίτηση και μόνο από αυτήν είναι δυνατό να απορρέουν οι έννομες συνέπειες που βλάπτουν ή θέτουν σε κίνδυνο τα έννομα συμφέροντα του τρίτου, χωρίς να ασκεί αποφασιστική επιρροή ούτε να θίγει τα συμφέροντα αυτά το γεγονός ότι μετά την τυχόν ευδοκίμηση της τριτανακοπής θα εξακολουθεί να υπάρχει η εφετειακή απόφαση (βλ. Εφ. Αθ. 11984/90, ΝοΒ 39,582, 9845/1990, Δ 22.239 και σχ. Γ. Ρήγου υπ' αυτήν, Εφ. Πειρ. 972/1995, Δ 27.529 και σχ. Ευάγ. Μπαλαγιάννη υπ' αυτήν, Στ. Πανταζόπουλο, Η τριτανακοπή σ. 329, τον ίδιο σχ. υπό την Π.Πρ.ΑΘ. 3206/87, Δ 19.460, επίσης Δ 19,97 98).

68/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ειρήνη Ρουσάκου, Γεώργιος Κτενάς**).

Αναψηλάφηση. Έγγραφα κρίσιμα που στηρίζουν την άσκηση αναψηλάφησης. Ποία είναι. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 544 αριθ. 7 του ΚΠολΔ αναψηλάφηση συγχωρείται και όταν ο ζητών αυτή διάδικος άνευρε ή έλαβε στην κατοχή του μετά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως νέα κρίσιμα έγγραφα τα οποία δεν μπορούσε να προσκομίσει εγκαίρως από ανωτέρα βία ή τα οποία κατακρατήθηκαν από τον αντίδικό του ή τρίτο ευρισκόμενο σε συνεννόηση με τον αντίδικο και των οποίων την ύπαρξη αγνοούσε διαρκούσης της δίκης. Από τη διάταξη αυτή σαφώς προκύπτει ότι : Α) το νέο κρίσιμο έγγραφο πρέπει να υπήρχε κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως και ότι η περίπτωση ανευρέσεως νέου κρισίμου εγγράφου ικανού να θεμελιώσει την περί αναψηλαφήσεως αίτηση, υπάρχει και όταν εκ του επικαλουμένου νέου εγγράφου, μεταγενεστέρου του χρονικού σημείου δημοσιεύσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, προκύπτει η ύπαρξη και το περιεχόμενο, κρισίμου εκδοθέντος προ του ρηθέντος χρονικού σημείου, εγγράφου η έγκαιρος προσκόμιση του οποίου, από τον αιτούντα δεν ήταν δυνατή λόγω ανωτέρας βίας. Έτσι δεν είναι νέο το έγγραφο, αν ο αιτών την αναψηλάφηση το είχε επικαλεσθεί και το είχε προσκομίσει στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλομένη απόφαση. Β) Να είναι κρίσιμο δηλαδή να αφορά ουσιώδη περιστατικά της δίκης που έχει διεξαχθεί και η προσαγωγή του να μπορούσε να ασκήσει από αποδεικτική άποψη αποφασιστική επιρροή σ' αυτή με την έννοια ότι αν αυτό είχε τεθεί υπ' όψιν του Δικαστηρίου θα μπορούσε να εκδοθεί από αυτό, διαφορετική απόφαση. Γ) Η μη έγκαιρη προσκόμισή του να οφείλεται σε ανωτέρα βία δηλαδή σε απρόβλεπτο εξωτερικό γεγονός που να μη μπορεί να αποτραπεί και με μέτρα, άκρας επιμέλεια και συνέσεως ή να κατακρατήθηκε αυτό από τον αντίδικο. (ΑΠ 762/2000 Ελ.Δικ. 4285 ΑΠ 284/2001 Ελ.Δικ. 42676, ΑΠ 1327/1992 ΑΠ 332/93, ΑΠ 1009/92 Ελ.Δικ. 35 σελίδες 374 και 375). Ανωτέρα βία υπάρχει λ.χ. όταν προκειμένου περί εγγράφου φυλασσομένου εν πρωτοτυπώ στο αρχείο του εκδότου του ή άλλου προσώπου και μη καταχωριζομένου σε κοινής χρήσεως δημόσιο βιβλίο, ο αιτών την αναψηλάφηση απεκλείετο να λάβει γνώση της υπάρξεως του οποιαδήποτε προσπάθεια και αν κατέβαλε (ΑΠ 1051.79 Νοβ 281069).

... Το πρώτο έγγραφο που επικαλούνται οι αιτούντες είναι φωτογραμμετρική μελέτη και ερμηνεία αεροφωτογραφιών του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ για την περιοχή Σύβατα της τέως κοινότητος Ευγήρου Λευκάδος όπου και το επίδικο ακίνητο. Η μελέτη αυτή αφορά τρία φωτογραμμετρικά διαγράμματα τα οποία συνετάγησαν από τρεις (3) αεροφωτογραφίες, ετών φωτοληψίας 1972 ΓΥΣ η πρώτη, 1984 ΓΥΣ η δευτέρα και 1989 ΠΕΧΩΔΕ η τρίτη. Τα δύο πρώτα διαγράμματα

συνετάγησαν στις 29.5.96 το πρώτο, στις 14.3.96 το δεύτερο και στις 14.3.97 μετά την έκδοση της αποφάσεως, το τρίτο. Οι αεροφωτογραφίες των ετών 1972, 1984 και 1989 στις οποίες αναφέρεται η φωτογραμμετρική μελέτη ήταν γνωστές στους αιτούντες αφού αναφέρονται από αυτούς τόσο στο δικόγραφο της από 10.3.97 αιτήσεως αναιρέσεως, όσο και στις προτάσεις τους ενώπιον του Εφετείου. Η παραπάνω μελέτη δεν φυλάσσετο από ιδιώτη ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου χωρίς καταχώρηση σε δημόσιο βιβλίο. Αντίθετα όπως αναφέρουν στην αίτηση τους οι αιτούντες αυτή ήταν δημόσιο έγγραφο καταχωρημένο στα βιβλία της κοινότητος από την οποίαν έλαβαν αμέσως αντίγραφο όταν το ζήτησαν και συνεπώς δεν συντρέχει το στοιχείο της ανωτέρας βίας. Άλλως τε οι αιτούντες δεν επικαλούνται ότι το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού είναι από απόψεως αποδεικτικής αξίας, καταλυτικό και ικανό να ανατρέψει σκεπτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως. Δεν συντρέχουν συνεπώς οι προϋποθέσεις του άρθρου 544 αριθ. 7 ΚΠολΔ, για το παραπάνω έγγραφο. Το δεύτερο έγγραφο που επικαλούνται οι αιτούντες είναι η από 1572002 τεχνική έκθεση του αγρονόμου – τοπογράφου μηχανικού Ε. Κ., η οποία συνετάγη με εντολή των αιτούντων, μετά την έκδοση της αποφάσεως της οποίας ζητούν την αναψηλάφηση και δίδει ερμηνεία στην ερμηγεία του πρώτου εγγράφου δηλαδή ερμηνεύει τις αεροφωτογραφίες του ΥΠΕΧΩΔΕ. Το έγγραφο αυτό (τεχνική έκθεση) που συνετάγη μετά την έκδοση της αποφάσεως του Εφετείου, και που έχει γνωμοδοτικό περιεχόμενο, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 544 αρ. 7 ΚΠολΔ, εν όψει όσων αναφέρθηκαν στην μείζονα σκέψη. Το τρίτο έγγραφο στο οποίο διώκουν οι αιτούντες να θεμελιώσουν λόγο αναψηλαφήσεως είναι το υπ' αριθμ. 1055/1914 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Λευκάδος Ν.Σ. Την ύπαρξη του εγγράφου αυτού οι αιτούντες την γνώριζαν και μάλιστα προσκόμισαν αντίγραφό του στο Εφετείο που εξέδωσε την απόφαση. Στον 2° λόγο αναιρέσεως που άσκησαν κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως του Εφετείου διατείνονται ότι «όμως δεν προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι το Εφετείο Πατρών έλαβε υπ' όψιν του τον προσκομισθέντα και επικαλεσθέντα από εμάς τίτλο, ήτοι το υπ' αριθμό 1055/1914 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Λευκάδος Ν.Σ.». (ιδετ. δικόγραφο αναιρέσεως). Και αυτό λοιπόν το έγγραφο δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 544 αριθ. 7 ΚΠολΔ, αφού δεν πρόκειται περί «νέου και κρισίμου εγγράφου» την ύπαρξη του οποίου αγνοούσαν οι αιτούντες. Το τέταρτο έγγραφο που επικαλούνται οι αιτούντες είναι «εγγραφή υποθήκης» υπέρ της Αγροτικής Τραπέζης Ελλάδος για χορήγηση δανείου το έτος 1972 και η διαγραφή αυτής το έτος 1987 που έγινε σε ακίνητο εμβαδού 10.000 m2 του αιτούντος Γ.Φ., στα βιβλία υποθηκών (ΚΘ 27/27.4.1972) του υποθηκοφυλακείου Απολλώνιων Λευκάδος. Η επίκληση αυτού του εγγράφου δεν οδηγεί σε παραδοχή της αιτήσεως αναψηλαφήσεως αφού δεν προκύπτει η ύπαρξη ανωτέρας βίας η οποία εμπόδισε τους αιτούντες να το προσκομίσουν ενώπιον του Εφετείου. Το έγγραφο αυτό δεν εφυλάσσετο από ιδιώτη, χωρίς καταχώρηση σε δημόσιο βιβλίο. Αντίθετα όπως συνομολογούν και οι αιτούντες πρόκειται περί εγγράφου εγγραφής και διαγραφής υποθήκης

140/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Δημήτριος Γιαννακός**).

Αναγνωριστική αγωγή. Πότε ασκείται. Θετική και αρνητική. Η διάκριση έχει σημασία για το βάρος της απόδειξης. Ελληνικό δημόσιο. Είσπραξη απαιτήσεως για λογαριασμό του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από σύμβαση / αδικοπραξία του ιδιωτικού δικαίου. Η αίτηση στρέφεται μόνο κατά του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και όχι κατά του δημοσίου και υπάγεται στα ελληνικά δικαστήρια.

Επειδή από τις διατάξεις των αρθρ. 70, 73, 68, 216 και 324 του ΚΠολΔ συνάγεται ότι με την άσκηση αγωγής είναι δυνατόν να αναγνωρισθεί η ύπαρξη ή η ανυπαρξία έννομης σχέσης που τελεί σε αβεβαιότητα, εφόσον συντρέχει προς τούτο έννομο συμφέρον. Ως έννομη σχέση θεωρείται η βιοτική σχέση ενός προσώπου προς άλλο πρόσωπο ή πράγμα, η οποία ρυθμίζεται από το εξ αντικειμένου δίκαιο και οι έννομες συνέπειές της συνίστανται στην κατάφαση ή στην άρνηση της ισχύος δικαιώματος ή υποχρεώσεως ή συμπλέγματος δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Το έννομο συμφέρον δε μπορεί να είναι υλικό ή ηθικό και έχει αφετηρία (εφόσον η αβεβαιότητα δεν προκύπτει από τα πράγματα) την αμφισβήτηση από τον εναγόμενο της επίδικης έννομης σχέσης από την οποία πρέπει να απειλείται βλάβη και για την αποτροπή της η επιδιωκόμενη απόφαση αποτελεί πρόσφορο μέσο (βλ. ΑΠ 155/2002, Δνη 2002, 1346, 1402/94, Δνη 97, 773, 345/92, Δ/νη 93, 1332). Εξάλλου, η διάκριση μεταξύ θετικής και αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής έχει σημασία μόνο ως προς το βάρος της αποδείξεως (βλ. Εφ.Αθ. 31867/2003, Δνη 2003, 1372). Έτσι, για τη θεμελίωση της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής αρκεί μόνο η γενική άρνηση που αντιτάσσεται από τον ενάγοντα κατά του προβαλλόμενου δικαιώματος του εναγομένου, χωρίς να είναι υποχρεωμένος ο ενάγων να επικαλεσθεί και αποδείξει την αναλήθεια των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το προβαλλόμενο δικαίωμα από τον εναγόμενο. Ο τελευταίος αντίθετα έχει το βάρος της επικλήσεως και αποδείξεως των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το προβαλλόμενο δικαίωμά του, ο ενάγων δε, αμυνόμενος κατά του δικαιώματος αυτού του εναγομένου, δικαιούται να επικαλεσθεί και αποδείξει τα κρίσιμα εκείνα πραγματικά περιστατικά εξ αιτίας των οποίων έχει αποσβεσθεί το δικαίωμα του εναγομένου ή απαγορεύεται στη συγκεκριμένη περίπτωση η άσκηση του (βλ. ΑΠ 385/99, Δνη 99, 1514, 121/93, Δνη 95, 1134, 380/89, Δνη 90, 530, ΕφΑθ 2134/2001, Δνη 2002, 507, 2307/98, ΝοΒ 46, 1448, 11070/96, Δνη 98, 1654). Ακόμη, η αναγνωριστική αγωγή για τη δικαστική αναγνώριση της υπάρξεως ή μη υπάρξεως έννομης σχέσης του ιδιωτικού δικαίου υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, εφόσον πρόκειται για έννομη σχέση για την οποία δεν έχει καθιερωθεί από τον νόμο δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων (πρβλ. ΑΕΔ 17/93, Δνη 94, 309, 11/92, Δνη 93,

297, ΑΠ (ολ) 28/87, ΝοΒ 36, 93).

Η ενάγουσα απασχολήθηκε από 3181992 έως 22111992 με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ως ωρομίσθια υπάλληλος του πρώτου εναγομένου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Γραφείο Ζακύνθου. Η εργασία της συνίστατο στην εγγραφή, ενημέρωση καρτελών και μερική συναλλαγή με πελάτες υπό την άμεση εποπτεία και καθοδήγηση του διαχειριστή προϊσταμένου του Γραφείου Κ.Μ. Λόγω εμφανίσεως ατασθαλιών και ελλειμμάτων στην υπηρεσία της, με μεθόδευση του τελευταίου και ορισμένων στελεχών της Περιφερειακής Δ/νσης Πατρών, αποδόθηκε εσφαλμένα στην ενάγουσα κατηγορία για ψευδή βεβαίωση και υπεξαίρεση, συνολικού ποσού 3.245.718 δρχ., πράξεις για τις οποίες αθωώθηκε αμετακλήτως από το Τριμελές Εφετείο Πατρών. Παρά ταύτα, το πρώτο εναγόμενο καταλόγισε το παραπάνω ποσό εις βάρος της και απευθύνθηκε στην αρμόδια υπηρεσία του δεύτερου εναγόμενου Ελληνικού Δημοσίου, δηλαδή στη ΔΟΥ Ζακύνθου, για να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για την είσπραξη του εν λόγω ποσού για λογαριασμό του (πρώτου εναγομένου). Το Ελληνικό Δημόσιο κοινοποίησε στην ενάγουσα την 3082/95 ατομική ειδοποίηση της ΔΟΥ Ζακύνθου με την οποία την καλούσε να τακτοποιήσει την οφειλή της. Η ενάγουσα άσκησε ανακοπή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου, το οποίο με την 225/98 απόφαση του αποφάνθηκε ότι δεν έχει δικαιοδοσία να κρίνει επί της διαφοράς, ειδικότερα δε, καθόσον ενδιαφέρει την ένδικη υπόθεση, από το συνολικώς καταλογισθέν ποσό των 3.245.718 δρχ., για το ποσό των 1.101.328 δρχ. είναι αρμόδια τα πολιτικά δικαστήρια, διότι προέρχεται από κακή εκτέλεση των καθηκόντων της ως εργαζομένης με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου στο πρώτο εναγόμενο εξ αιτίας δήθεν αντικανονικών αποδόσεων σε λογαριασμούς καταθετών. Το δεύτερο εναγόμενο όμως εξακολουθεί την επίσπευση αναγκαστικής εκτελέσεως εις βάρος της για την είσπραξη του καταλογισθέντος ποσού για λογαριασμό του πρώτου εναγομένου επιβάλλοντας κατάσχεση στα χέρια τρίτου και δη του Προϊσταμένου του ΤΑΣ Ζακύνθου, όπου η ενάγουσα εργάζεται και ζητείται να αναγνωρισθεί ότι δεν οφείλει στο πρώτο εναγόμενο το παραπάνω ποσό των 1.101.328 δρχ. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή καθόσον αφορά το πρώτο εναγόμενο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι νόμιμη και αρμοδίως εισήχθη ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, εφόσον η διαφορά ανέκυψε με αφορμή την παροχή της σύμβασης εργασίας με σχέση ιδιωτικού δικαίου. Ως προς το δεύτερο εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο η αγωγή είναι απορριπτέα για έλλειψη παθητικής νομιμοποιήσεως, καθόσον σε αυτό ανατέθηκε απλώς η είσπραξη της οφειλής, κατ' εφαρμογή του αρθρ. 91 του ΚΕΔΕ, για λογαριασμό του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, διότι το τελευταίο που προέβη στον καταλογισμό δεν έχει αυτοτελή ταμειακή υπηρεσία και συνεπώς, η αγωγή πρέπει να στρέφεται μόνο κατά του δικαιούχου της απαιτήσεως (έτσι και επί ανακοπής κατά το αρθρ. 73 του ΚΕΔΕ για έσοδα νομικών προσώπων κατά την είσπραξη των οποίων το Δημόσιο ενεργεί απλώς ως εισπρακτικό όργανο, (βλ. ΕφΑθ. 1523/80, ΝοΒ 28, 1540, Παπαχρήστου, Διοικ. Εκτελ., β' έκδ., 6. 716, τον ίδιο, παρατηρήσεις υπό την ΠΠρΑΘ. 17293/76, Δ8, 449, ομοίως υπό την ΠΠρΠειρ.

19/79, Δ 14, 103). Η εκκαλουμένη

146/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Κυπρούλης, Χρήστος Δημακόπουλος**).

Εκκρεμοδικία. Προυποθέσεις. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 221 παρ. 1α και 222§1 Κ.Πολ.Δ προκύπτει ότι, όταν επέλθει η εκκρεμοδικία, η οποία είναι συνέπεια της καταθέσεως της ασκηθείσας αγωγής και όσο διαρκεί αυτή, δεν μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε δικαστήριο νέα δίκη για την αυτή επίδικη διαφορά. Η εκκρεμοδικία παύει με την έκδοση οριστικής αποφάσεως και είναι αδιάφορο αν η οριστική απόφαση δέχεται ή απορρίπτει την αγωγή για τυπικούς ή ουσιαστικούς λόγους, καθώς και αν έλαβε χώρα ή όχι η επίδοση της οριστικής αυτής αποφάσεως (ΑΠ. 2065/1984 ΝοΒ 33.1161, ΕΑ 12679/1987 Ελ.Δικ. 30,115, ΕΘ. 403/1999 Αρμ. 53.725). Στην προκειμένη υπόθεση η εκκαλούσα με τον πρώτο λόγο της εφέσεώς της προβάλλει την ένσταση της εκκρεμοδικίας και ειδικότερα ισχυρίζεται ότι ο εφεσίβλητος άσκησε εναντίον της την από 2.10.2000 αγωγή του, που στηρίζονταν στην ίδια ιστορική και νομική αιτία, η οποία απορρίφθηκε ως κατ' ουσίαν αβάσιμη με την 104/2001 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αμαλιάδας και δεν έχει τελεσιδικήσει. Ο λόγος αυτός της εφέσεως δεν θεμελιώνει την παραπάνω ένσταση εκκρεμοδικίας και πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

170/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Νίκος Ραβαζούλας**).

Αναγκαστική εκτέλεση. Πράξη που μπορεί να εκτελεστεί και από τρίτο πρόσωπο (945 Κ.Πολ.Δ.). Δεν απειλείται χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση αν δεν εκτελεσθεί η πράξη αλλά διατάσσεται η εκτέλεσή της από τον επισπεύδοντα με δαπάνες του καθού.

Από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 945 Κ.Πολ.Δικ. σαφώς ανάγεται ότι όταν ο οφειλέτης δεν εκπληρώνει την υποχρέωση του να ενεργήσει υλική πράξη που μπορεί να γίνει και από άλλο (τρίτο) πρόσωπο, ο δανειστής έχει το δικαίωμα να ενεργήσει την υλική αυτή πράξη με δαπάνη του οφειλέτη. Στην προκειμένη περίπτωση οι ανωτέρω υλικές ενέργειες (αποξήλωση πλακών στις βεράντες και η εκ νέου πλακόστρωση) μπορούν να γίνουν και με τρίτο πρόσωπο και επομένως η δαπάνη θα βαρύνει τους εναγομένους

ως ρητώς επιτάσσουν οι διατάξεις του ανωτέρω άρθρου, χωρίς να απειληθεί χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση κατ' αρθρ. 946 Κ. Πολ. Δικ. οι οποίες επιβαρύνονται όταν η υλική πράξη δεν μπορεί να γίνει από τρίτο πρόσωπο. Επομένως το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που με την εκκαλουμένη απόφαση του διέταξε την προσωπική κράτηση των εναγομένων και χρηματική ποινή 300.000 δρχ. σε καθένα από αυτούς για την μη συμμόρφωση προς τις διατάξεις της αποφάσεως εσφαλμένα εφήρμοσε το νόμο και πρέπει, δεκτού καθισταμένου του σχετικού λόγου εφέσεως των εκκαλούντων, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση μόνο ως προς την διάταξή της με την οποία απειλείται χρηματική ποινή 300.000 δρχ. σε κάθε εναγόμενο και προσωπική κράτηση αυτών, καθώς και ως προς την διάταξη περί δικαστικής δαπάνης.

175/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Ζαγκανάς, Ιωάννης Θεριανός, Γιώργος Κουκούλης**).

Εκούσιος πλειστηριασμός. Χωρεί προσβολή του με ανακοπή του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ. Προσβολή του πλειστηριασμού για κατάχρηση δικαιώματος. Είναι δεκτή όταν ο δικαιούχος παραλείψει να ασκήσει το δικαίωμα που ενσωματώνει ο τίτλος για χρονικό διάστημα μεγάλο ώστε να μην αναμένεται ότι θα ασκηθεί το δικαίωμα. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 484 Κ.Πολ.Δ., αν η αυτούσια διανομή κοινών πραγμάτων είναι ανέφικτη ή ασύμφορη, το δικαστήριο διατάσσει την πώληση με πλειστηριασμό, η διαδικασία του οποίου αρχίζει με την κατά το άρθρο 954 περιγραφή των επικοίνων και διεξάγεται κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 959 επ. Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει, ότι στην περίπτωση πλειστηριασμού που διατάχθηκε για τη λύση της κοινωνίας και που αποτελεί μορφή εκούσιου πλειστηριασμού, είναι δυνατή η προσβολή του με την ανακοπή του άρθρου 933 μέσα στις προθεσμίες του άρθρου 934 Κ.Πολ.Δ. Και στον πλειστηριασμό αυτό πρέπει να διενεργηθούν όλες οι κατ' ιδίαν πράξεις εκτέλεσης, οι οποίες είναι δυνατόν να προσβληθούν αυτοτελώς, σύμφωνα με τα δύο πρώτα εδάφια της παρ. 1 του άρθρου 934 Κ.Πολ.Δ. Η προθεσμία που αφορά την εγκυρότητα του τίτλου και την προδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν έχει εφαρμογή. Όταν όμως αίτημα της ανακοπής είναι η ακύρωση του πλειστηριασμού και της κατακυρώσεως επειδή αποδυναμώθηκε η δικαστική απόφαση, που διέταξε τον εκούσιο πλειστηριασμό, το ελάττωμα αυτό έχει επίδραση στο κύρος όλων των διαδικαστικών πράξεων του πλειστηριασμού και έχει εφαρμογή η βραχύτερη προθεσμία του αρθρ. 934 § 1 περ. γ Κ.Πολ.Δ., δηλαδή των ενενήντα ημερών, αφότου μεταγραφεί η περίληψη της κατακυρωτικής έκθεσης αν πρόκειται για ακίνητα (Μπρίνιας Αναγκ. Εκτέλεση παρ. 673 ε, ΑΠ 312/2000 Ελλ.Δικ. 41 711, ΑΠ 94/1988 ΕΕΝ 56 100), Περαιτέρω από το συνδυασμό των διατάξεων 281 ΑΚ, 116 και 933 Κ.Πολ.Δ. και 25 § 3 του Συντάγματος συνάγεται, ότι λόγω

ανακοπής του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ. μπορεί να αποτελέσει η αντίθεση της επίσπευσης του εκουσίου πλειστηριασμού στην καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή στον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος. Περίπτωση κατάχρησης δικαιώματος αποτελεί και η άσκηση δικαιώματος που αποδυναμώθηκε. Για να υπάρξει αποδυνάμωση δικαιώματος πρέπει ο δικαιούχος να έχει παραλείψει να ασκήσει το δικαίωμα που ενσωματώνει ο εκτελεστός τίτλος για χρονικό διάστημα μεγάλο, ώστε αντικειμενικά, με βάση τις αρχές της καλής πίστεως να μην αναμένεται ότι το δικαίωμα θα ασκηθεί (ΑΠ 69/2001 Ελλ.Δικ. 42, 915 ΑΠ 457/1992 Ελλ. Δικ. 35 1029, Γνωμ. ΓέσιουΦαλτσή ΝοΒ 47 σελ 2527). Για να είναι όμως παραδεκτός ο λόγος της ανακοπής που στηρίζεται στην κατάχρηση ή αποδυνάμωση του δικαιώματος πρέπει να αποδεικνύεται αμέσως (παραχρήμα), δηλαδή με έγγραφο ή με δικαστική ομολογία, κατά το άρθρο 933 § 4 Κ. Πολ.Δ., το οποίο περιλαμβάνει και τις παρακωλυτικές της ασκήσεως του δικαιώματος ενστάσεις (ολ. ΑΠ 10/1993 ΝοΒ 42 378, ΑΠ 370/2001 ΝοΒ 50, 345).

Με την 100/1988 αμετάκλητη απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Λευκάδας διατάχθηκε η πώληση με δημόσιο πλειστηριασμό ενός αγροτικού ακινήτου, εμβαδού 4.825 τ.μ., που βρίσκεται στον οικισμό Ρούδας του Δήμου Ελλομένου Λευκάδας, του οποίου ο εκκαλών και οι εφεσίβλητοι (14) ήταν συγκύριοι, επειδή κρίθηκε, ότι ήταν ανέφικτη η εκούσια διανομή του. Οι εφεσίβλητοι συγκύριοι επέσπευσαν εκούσιο πλειστηριασμό, ο οποίος άρχισε με την 948/2000 έκθεση περιγραφής και εκτίμησης του δικ. επιμελητή του Πρωτοδικείου Λευκάδας Α.Α.. Ακολούθως με την 5150/2001 έκθεση του συμβολαιογράφου Λευκάδας Σ.Α. το επίκοινο ακίνητο εκπλειστηριάστηκε και κατακυρώθηκε στην πέμπτη εφεσίβλητη εταιρία «ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.Ε.» αντί του τιμήματος των 90.000.000 δρχ. Ο εκκαλώνανακόπτων με τους πρώτο, δεύτερο και τρίτο λόγο της ανακοπής του ζήτησε την ακύρωση του πλειστηριασμού γιατί 1) μετά τη συζήτηση της αγωγής εκδόθηκε απόφαση του Νομάρχη Λευκάδας, η οποία μετέβαλε τους όρους δόμησης του επικοίνου και έτσι κατέστη δυνατή η αυτούσια διανομή του με τη σύσταση καθέτων ιδιοκτησιών. Ακολούθως μεταξύ των διαδίκων συγκυρίων επακολούθησαν διαπραγματεύσεις για την αυτούσια διανομή του και η πάροδος χρονικού διαστήματος πέραν των 12 ετών από την έκδοση της δικαστικής απόφασης, που διέταξε τον εκούσιο πλειστηριασμό, του δημιούργησαν την εντύπωση ότι οι εφεσίβλητοι δεν πρόκειται να επισπεύσουν τον πλειστηριασμό, το δικαίωμα τους αποδυναμώθηκε και ο πλειστηριασμός είναι αντίθετος προς τα αντικειμενικά κριτήρια του άρθρου 281 ΑΚ 2) ότι οι εφεσίβλητοι συγκύριοι σιωπηρά παραιτήθηκαν από την επίσπευση του πλειστηριασμού, καθόσον μεταξύ των συγκυρίων επακολούθησαν διαπραγματεύσεις για την αγορά του μεριδίου του Π.Π., ο Γ.Π. εξέδωσε οικοδομική άδεια και έτσι του δημιουργήθηκε η πεποίθηση ότι οι εφεσίβλητοι συγκύριοι θα συναινούσαν στην εξώδικη πώληση του επικοίνου ή την αυτούσια διανομή του. Τα περιστατικά αυτά δεν θεμελιώνουν τους παραπάνω λόγους ανακοπής για τους ακολούθους λόγους. Η απόφαση που έκρινε ανέφικτη την αυτούσια διανομή του επικοίνου αποτελεί ως προς το ζήτημα

αυτό δεδικασμένο και ο ανακόπτων δεν μπορεί να προβάλλει στη δίκη της ανακοπής το εφικτό της διανομής του. Πριν τον πλειστηριασμό προηγήθηκαν πράξεις της εκτέλεσης, όπως η επίδοση των 948/2000 και 975/2000 εκθέσεων περιγραφής και εκτίμησης και περίληψης αυτής του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου Λευκάδας Α.Α., ως και δύο πλειστηριασμοί που έγιναν την 26/7/2000 και 25/10/2000, οι οποίοι απέβησαν άγονοι και ο ανακόπτων δεν προσέβαλε αυτοτελώς τις πράξεις αυτές της εκτέλεσης μέσα στην προθεσμία του άρθρου 934 § 1β Κ.Πολ.Δ. Μόνη η αδράνεια των εφεσίβλητων να επισπεύσουν τον πλειστηριασμό επί 12 έτη δεν αρκεί για την αποδυνάμωση της 100/1988 τελεσίδικης απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Λευκάδας, καθόσον δεν αποδεικνύονται παραχρήμα περιστατικά θετικής συμπεριφοράς των εφεσίβλητων συγκυρίων από τα οποία να δημιουργήθηκε στον ανακόπτοντα η πεποίθηση ότι αυτοί δεν θα επιδιώξουν εκούσιο πλειστηριασμό του επικοίνου, ούτε επίσης αποδεικνύονται παραχρήμα περιστατικά σιωπηρής παραίτησης, των εφεσίβλητων από την επίσπευση του πλειστηριασμού ή ότι η υπερθεματίστρια γνώριζε οποιαδήποτε συμφωνία των συγκυρίων για όσα συνέβησαν πριν τον πλειστηριασμό. Επομένως η άσκηση του δικαιώματος των εφεσίβλητων για τη διενέργεια του πλειστηριασμού δεν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη, ώστε να επιβάλλεται η ακύρωση του πλειστηριασμού και της κατακυρωτικής έκθεσης με βάση το άρθρο 281 ΑΚ.

Κατά το άρθρο 1021 Κ.Πολ.Δ., όταν σύμφωνα με διάταξη νόμου ή με δικαστική απόφαση ή με συμφωνία των μερών γίνεται εκούσιος πλειστηριασμός εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 960, 961, 965, 967, 969 § 1, 999, 1001 § 1, 1002, 1003 §§ 1,2, 1004, 1005 §§ 1,2 και 1010. Εξάλλου ειδικά για την περίπτωση που διατάσσεται η πώληση του διανεμητέου με πλειστηριασμό, λόγω του ότι η αυτούσια διανομή του είναι ανέφικτη ή ασύμφορη, ορίζεται στο άρθρο 484 § 2 Κ.Πολ.Δ. ότι η διαδικασία του πλειστηριασμού αρχίζει με την περιγραφή των επικοίνων κατά το άρθρο 954 και διεξάγεται όπως ορίζουν τα άρθρα 959 επ. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών, που ισχύουν παράλληλα, ως μη αντιτιθέμενες, όσον αφορά την προδικασία και την κυρία διαδικασία του εκούσιου πλειστηριασμού, συνάγεται ότι στον πλειστηριασμό αυτό, όπου είναι εντελώς άγνωστη η κατάσχεση και σκοπός του δεν είναι η ικανοποίηση των δανειστών των συγκυρίων του επικοίνου ακινήτου, δεν έχει εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 995 §§ 2 και 4 για την επίδοση αντιγράφου της κατασχετήριας έκθεσης στον αρμόδιο υποθηκοφύλακα ή της κατάθεσης στον υπάλληλο του πλειστηριασμού πιστοποιητικού βαρών (ΑΠ 152/2000 Ελλ.Δικ. 41 712, ΑΠ 938/1996 Ελλ.Δικ. 38 1073). Για την ταυτότητα του νομικού λόγου δεν απαιτείται επίδοση της έκθεσης του δικ. επιμελητή και της περίληψης αυτής στον έχοντα εγγράψει διεκδικητική αγωγή στο επίκοινο ακίνητο, ούτε η έκδοση και η κατάθεση πιστοποιητικού βαρών του αρμοδίου υποθηκοφύλακα. Με τον τέταρτο λόγο της ανακοπής του ο εκκαλών προσβάλλει την ακυρότητα του πλειστηριασμού, επειδή τόσο η έκθεση περιγραφής του επικοίνου, όσο και η περίληψη αυτής, δεν επεδόθηκαν στον αρμόδιο υποθηκοφύλακα και στο Δήμο Ελλομένου Λευκάδας, ο οποίος πριν την ενέργεια του πλειστηριασμού είχε

γράψει στα βιβλία των διεκδικήσεων του Υποθηκοφυλακείου Λευκάδας διεκδικητική αγωγή του επικοίνου ακινήτου, ούτε εκδόθηκαν πιστοποιητικά του αρμοδίου υποθηκοφύλακος για τα βάρη του ίδιου ακινήτου. Ο λόγος αυτός της ανακοπής είναι αβάσιμος, καθόσον δεν απαιτούνταν οι ανωτέρω επιδόσεις, ούτε η έκδοση και η κατάθεση πιστοποιητικού βαρών. Επομένως η εκκαλουμένη απόφαση που απέρριψε το λόγο αυτό της ανακοπής, έστω και με εν μέρει διάφορη αιτιολογία, η οποία αντικαθίσταται με την παρούσα απόφαση (αρθρ. 534 Κ.Πολ.Δ.) δεν έσφαλε και πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος ο σχετικός λόγος της εφέσεως.

176/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λεωνίδας Υφαντής, Νικόλαος Νικάκης, Γεώργιος Τάτσης**).

Έφεση. Δεν συχωρείται άσκηση δεύτερης έστω και αν αφορά διαφορετικά κεφάλαια ή υπογράφεται από άλλον δικηγόρο. Εκτός αν παραιτηθεί ο εκκαλών από την πρώτη έφεση.

Κατά το άρθρο 514 Κ.Πολ.Δ. δεύτερη έφεση από τον ίδιο διάδικο κατά της αυτής αποφάσεως ως προς το ίδιο ή άλλο κεφάλαιο δεν επιτρέπεται. Η διάταξη αυτή αποβλέπει στην απαγόρευση της επανειλημμένης χρήσης του ενδίκου μέσου της έφεσης κατά της ίδιας απόφασης. Προϋποθέσεις εφαρμογής της είναι α) να έχει ασκηθεί προηγούμενη έφεση β) να πλήττεται με αυτή, όπως και με την προηγούμενη η ίδια απόφαση και γ) να ασκείται παρά του αυτού διαδίκου. Είναι αδιάφορο το αν με τις εφέσεις, προηγούμενη και μεταγενέστερη, πλήττονται διάφορα κεφάλαια της αποφάσεως ή το δικόγραφο της δεύτερης υπογράφεται από διαφορετικό πληρεξούσιο δικηγόρο. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η άσκηση δεύτερης έφεσης αν ο εκκαλών παραιτήθηκε νομοτύπως από την πρώτη (ΑΠ 533/2001 Ελλ.Δικ. 42 1597, ΕΑ 7807/1993 Ελλ.Δικ. 37 425 ΕΠ 570/1996 Ελλ.Δικ. 38 680). Στην προκειμένη υπόθεση κατά της 19/2002 οριστικής και της συνεκκαλουμένης 248/1995 προδικαστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου οι εναγόμενοι Α.Π. και η εταιρία με την επωνυμία «Αφοί ……. Ανώνυμη Βιομηχανική και Εμπορική Εταιρία Καπνού» άσκησαν την 52/2002 έφεση τους. Ακολούθως κατά της ίδιας οριστικής αποφάσεως η ίδια εναγομένη εταιρία άσκησε τη μεταγενέστερη 75/2002 έφεση της, με την οποία πλήττεται διαφορετικό κεφάλαιο της αποφάσεως. Αμφότερες οι εφέσεις αυτές προσδιορίστηκαν για τη δικάσιμο της 13/3/2003 και αναβλήθηκαν από το πινάκιο στις 8/1/2004. Η πρώτη έφεση επισπεύδεται από τον ενάγοντα εφεσίβλητο, ο οποίος κάλεσε την εκκαλούσα εταιρία να εμφανισθεί στη συζήτηση της στην αρχική δικάσιμο της 13/3/2003, όπως αποδεικνύεται από την 5956β/10.2.2003 έκθεση επιδόσεως του δικ. επιμελητή του πρωτοδικείου Θεσ/νίκης Η.Χ. Κατά τη συζήτηση της εφέσεως αυτής στη δικάσιμο της 8/1/2004 η εκκαλούσα εταιρία δεν εμφανίστηκε κατά την εκφώνηση της υπόθεσης από τη σειρά του πινακίου και δικάστηκε ερήμην. Επομένως πρέπει να

απορριφθεί η 52/2002 έφεσή της. Επίσης πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτη και η μεταγενέστερη 75/2002 έφεση της εκκαλούσας εταιρίας, έστω και αν πλήττεται με αυτή διαφορετικό κεφάλαιο της εκκαλουμένης αποφάσεως και υπογράφεται από άλλο δικηγόρο, καθόσον η παραίτηση του πρώτου εκκαλούντος από το δικόγραφο της εφέσεως για λογαριασμό της δεύτερης εκκαλούσας και μάλιστα με τις προτάσεις του δεν είναι νόμιμη.

190/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κονδύλης, Γεώργιος Φωτόπουλος**).

Τόκοι τραπεζών. Ρύθμιση με τους ν. 2789/2000, 2873/2000 και 2912/2001. Διενέργεια πλειστηριασμού από τράπεζα μέσα στις προθεσμίες που απαγορευόταν ο πλειστηριασμός. Περιστατικά.

Με τις διατάξεις του άρθρου 30 ν. 2789/2000, όπως τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 47 του ν. 2873/2000 και 42 ν. 2912/01, με σκοπό να αμβλυνθούν οι συνέπειες εις βάρος των οφειλετών και της εθνικής οικονομίας γενικότερα από τον ανατοκισμό των οφειλομένων από δανειολήπτες στις τράπεζες τόκων, καθορίστηκε η διαδικασία και οι προϋποθέσεις καθορισμού του ύψους των οφειλομένων στις τράπεζες τόκων, από κάθε είδους συμβάσεις δανείων και πιστώσεων που είχαν συνομολογηθεί με πιστωτικά ιδρύματα, ώστε το ποσό των τόκων αυτών να μη υπερβαίνει, σε κάθε περίπτωση τα αναφερόμενα στη διάταξη αυτή ανώτατα όρια, αναλόγως του χρόνου που η απαίτηση κατέστη απαιτητή ή κλείστηκε ο αλληλόχρεος λογαριασμός. Για το σκοπό αυτό, ήτοι του επανακαθορισμού των οφειλομένων τόκων, όπως αυτοί καθορίζονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του παραπάνω άρθρου, ρητώς ορίστηκε α) ότι μέχρι 31.12.2001 δεν επιτρέπεται να αρχίσει ή να συνεχισθεί αρξαμένη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 30 παρ. 4 εδ. β'), β) ότι από 1.1.2002 που αίρεται η αναστολή της έναρξης ή συνέχισης της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, η επισπεύδουσα την αναγκαστική εκτέλεση τράπεζα πρέπει με δήλωσή της να προσδιορίζει το ποσό των οφειλομένων τόκων όπως αυτοί προκύπτουν σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των παραγράφων 1 και 2 (παρ. 7 άρθρου 30), γ) ότι οι εγγυήσεις και ασφάλειες γενικώς που είχαν παρασχεθεί από τρίτους εξακολουθούν να ισχύουν και να ασφαλίζουν το ποσό του κεφαλαίου και των τόκων όπως αυτοί προκύπτουν σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των παραγράφων 1 και 2 (παρ. 3) και δ) ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου αυτού δεν επηρεάζουν όσα είτε κρίθηκαν οποτεδήποτε τελεσίδικα εκτός αν οι σχετικές υποθέσεις εκκρεμούσαν κατά την ημερομηνία ψήφισης του ν. 2789/2000 ενώπιον του Αρείου Πάγου. Από τις διατάξεις αυτές σαφώς προκύπτει ότι μέχρι 31.12.2001 αναστέλλεται η έναρξη ή η συνέχιση της αρξαμένης διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης προς είσπραξη απαιτήσεων των τραπεζών από συμβάσεις παροχής δανείων και πιστώσεων γενικώς, οι οποίες υπάγονται ως προς τον υπολογισμό των

οφειλομένων τόκων στις παραπάνω ρυθμίσεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 30 του ν. 2729/2000, για την έναρξη δε ή συνέχιση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης μετά την 31.12.2001 απαιτείται δήλωση της επισπεύδουσας τράπεζας με την οποία να έχει καθορισθεί το ποσό των οφειλομένων τόκων σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, κάθε δε πράξη διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης που γίνεται από την επισπεύδουσα τράπεζα, μέχρι 31.12.2001 είναι ως μη επιτρεπόμενη από το νόμο άκυρη, ανεξαρτήτως βλάβης του καθού η εκτέλεση.

…….. Ο πλειστηριασμός αυτός δεν έγινε κατά την προαναφερομένη ημερομηνία και η επισπεύδουσα τράπεζα επέδωσε πάλι στον ήδη εφεσίβλητο καθού η αναγκαστική εκτέλεση τη διαταγή πληρωμής στις 17.11.2000 (βλ. την υπ' αριθμ. 15Γ/7.11.2000 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή Πύργου Π.Π.) χωρίς όμως ο εφεσίβλητος να ασκήσει ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής μέσα στην κατά το άρθρο 633 παρ. 2 ΚΠολΔ δεκαήμερη προθεσμία, και έτσι η διαταγή πληρωμής έγινε τελεσίδικη μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής ήτοι από 29.11.2000, δηλαδή μετά την έναρξη ισχύος του άρθρου 30 του ν. 2789/2000, και επομένως η απαίτηση της επισπεύδουσας με βάση την προαναφερομένη διαταγή πληρωμής προς ικανοποίηση της οποίας είχε επιβληθεί η κατάσχεση στην οποία απαίτηση περιλαμβάνονταν και ποσά ανατοκιζομένων τόκων, κατελήφθη από τις ρυθμίσεις του προαναφερομένου άρθρου 30 ν. 2789/2000 (ημερομηνία ενάρξεως ισχύος αυτού 11.2.2000) όπως η διάταξη αυτή τροποποιήθηκε με τις παραπάνω αναφερόμενες διατάξεις των νόμων 2873/2000 και 2912/2001 και κατ' ακολουθίαν η αναγκαστική κατάσχεση που έγινε με την παραπάνω έκθεση στις 17.7.2000 είναι άκυρη. Στη συνέχεια η επισπεύδουσα μετ' επίδοση νέας περίληψης της εκθέσεως αναγκαστικής κατασχέσεως επέσπευσε και πάλι αναγκαστικό πλειστηριασμό του κατασχεθέντος ακινήτου του οφειλέτη και αυτό εκπλειστηριάστηκε στις 24.1.2001 ενώπιον της προαναφερομένης συμβολαιογράφου με την υπ' αριθμ. 1.932/2001 έκθεση πλειστηριασμού, κατακυρώθηκε δε στην επισπεύδουσα και εκκαλούσα τράπεζα, υπέρ της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 1994/2001 περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης που μεταγράφτηκε από την εκκαλούσα νομίμως στα οικεία βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Πύργου. Επομένως, σύμφωνα με όσα παραπάνω στις νομικές σκέψεις αναπτύχθηκαν, αφού η πράξη της διενεργείας του αναγκαστικού πλειστηριασμού και κατακύρωσης έγιναν εντός του χρόνου που κατά τις διατάξεις του άρθρου 30 ν. 2789/2000 απαγορεύονταν η έναρξη ή συνέχιση πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης (ήτοι μέχρι 31.12.2001) ο πλειστηριασμός αυτός και η υπέρ της επισπεύδουσας κατακύρωση του πλειστηριασθέντος ακινήτου του εφεσίβλητου ανακόπτοντος είναι άκυρος όπως και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε με την εκκαλουμένη μετ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και όσα αντίθετα υποστηρίζει με τον πρώτο λόγο της έφεσής της η καθής η ανακοπή τράπεζα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

Όπως παραπάνω αναφέρθηκε, με τις διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 2789/2000, όπως τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 47 ν. 2873/2000 και 42 ν. 2912/2001, απαγορεύτηκε η έναρξη ή συνέχιση πράξεων της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης (από την επίδοση της επιταγής μέχρι και τη διενέργεια

πλειστηριασμού και κατακύρωσης), προς είσπραξη απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό τον επανακαθορισμό των τόκων σύμφωνα με όσα ορίζονται στις διατάξεις του εν λόγω άρθρου, με ποινή ακυρότητας των πράξεων αυτών οι οποίες έγιναν εντός του χρόνου της αναστολής ήτοι μέχρι 31.12.2001. Η ρύθμιση αυτή, όπως ρητώς ορίζεται στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού είναι ειδική κατισχύουσα των γενικών ρυθμίσεων των άρθρων 933, 934, 935 ΚΠολΔ, με τις οποίες επιβάλλεται η σταδιακή προσβολή των πράξεων της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης και κατά τις οποίες λόγοι ανακοπής κατά των πράξεων της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης που υπήρχαν κατά την άσκηση προγενέστερης ανακοπής και είτε δεν προβλήθηκαν είτε προβλήθηκαν και απορρίφθηκαν, απαραδέκτως προτείνονται με ανακοπή του καθού κατά μεταγενέστερης πράξης της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης. Επομένως μεταγενέστερες πράξεις της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης προς είσπραξη απαιτήσεων εκ των αναφερομένων στο παραπάνω άρθρο 30 που έγιναν εντός του χρόνου της αναστολής είναι άκυρες και αν ακόμη ο καθού η εκτέλεση οφειλέτης άσκησε ανακοπή κατά προγενέστερης πράξης (επιταγής προς πληρωμή, κατάσχεσης κλπ) ζητώντας για τον ίδιο λόγο, ότι δηλαδή η απαίτηση του δανειστή για την είσπραξη της οποίας επισπεύδεται η αναγκαστική εκτέλεση είναι από εκείνες που υπάγονται στο προαναφερόμενο άρθρο 30, η οποία απορρίφθηκε τελεσιδίκως. Επομένως ο δεύτερος λόγος της έφεσης με τον οποίο η εκκαλούσα τράπεζα ζητεί την απόρριψη της ανακοπής διότι ο εφεσίβλητος άσκησε ανακοπή κατά της εκθέσεως αναγκαστικής κατασχέσεως, η οποία απορρίφθηκε τελεσιδίκως, με την οποία εζήτησε την ακύρωση της εκθέσεως κατασχέσεως για τον ίδιο λόγο που ζητεί και την ακύρωση του πλειστηριασμού και της κατακυρωτικής έκθεσης, ότι δηλαδή η απαίτηση της επισπεύδουσας υπάγεται στις ρυθμίσεις του εν λόγω άρθρου 30, είναι απορριπτέος ως μη νόμιμος.

195/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Πιτσίνης, Θανάσης Θεοδόσης**).

Αντίθετες εφέσεις. Συζήτηση της μιας και έκδοση απόφασης. Δημιουργείται δεδικασμένο και συνεπώς η άλλη έφεση που δεν συζητήθηκε απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Όταν και τα δύο διάδικα μέρη άσκησαν αντίθετες εφέσεις κατά της ίδιας οριστικής αποφάσεως για τη μεταξύ τους διαφορά που έχει καταχθεί σε δίκη και παραπονούνται αντίστοιχα, ο μεν ενάγων για το μέρος της αγωγής του που απορρίφθηκε, ο δε εναγόμενος για το μέρος που έγινε δεκτή, εκδικάστηκε δε τελεσίδικα η έφεση του εναγομένου. Η απόφαση του Εφετείου που εκδόθηκε γι' αυτή δημιουργεί δεδικασμένο και, συνεπώς, η συζήτηση της άλλης

εφέσεως είναι απαράδεκτη κατά τα άρθρα 321, 322, 324 και 329 Κ.Πολ.Δ. εάν το Εφετείο, μετά από παραδοχή της εφέσεως του εναγομένου, εξαφάνισε την προσβαλλόμενη απόφαση και δίκασε στην ουσία την αγωγή ως προς το μέρος αυτής που έγινε δεκτό (ΑΠ 1126/1983 Ελλ.Δνη 25.564, ΑΠ 1042/1975 ΝοΒ 24.387, Εφ.Αθ. 7957/1984 Ελλ.Δνη 26.485, Σαμουήλ, Η Έφεση, έκδ. δ' (1993) αρ. 23, Κονδύλης, Το δεδικασμένο, σελ. 204 σημ. 5, 243 επ., 115 επ., 224 επ.). Στην προκειμένη υπόθεση, από τα έγγραφα που υπάρχουν στη δικογραφία, αποδεικνύονται τα εξής: Κατά της 33/2001 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αμαλιάδας έχουν ασκήσει αντίθετες εφέσεις οι ενάγοντες και ο πρώτος των εναγομένων για εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων. Η έφεση του εναγομένου εκδικάστηκε τελεσίδικα και εκδόθηκε η 300/2003 απόφαση του δικαστηρίου τούτου, με την οποία, αφού απορρίφθηκε ως κατ' ουσίαν αβάσιμη η έφεση ως προς τη δεύτερη ενάγουσα, έγινε δεκτή ως βάσιμη κατ' ουσίαν αυτή (έφεση) ως προς τον πρώτο ενάγοντα, εξαφανίστηκε η προσβαλλομένη απόφαση ως προς τον τελευταίο, δικάστηκε κατ' ουσίαν η υπόθεση ως προς το μέρος της αγωγής που είχε γίνει δεκτό και έγινε εν μέρει δεκτή η αγωγή ως προς τον πρώτο ενάγοντα. Ενόψει αυτών και σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν στην αρχή, από την πιο πάνω απόφαση 300/2003 του δικαστηρίου τούτου προκύπτει απαράδεκτο, λόγω δεδικασμένου, ως προς την κρινομένη αντίθετη έφεση των εναγόντων, με την οποία παραπονούνται για το μέρος της αγωγής τους που απορρίφθηκε από την εκκαλουμένη απόφαση και το οποίο δεδικασμένο λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως (αρθρ. 332 Κ.Πολ.Δ.). Πρέπει, συνεπώς, η αντίθετη έφεση των εναγόντων που στρέφεται κατά της αυτής αποφάσεως 33/2001 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αμαλιάδας, να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

199/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίκος Ζαφειρόπουλος, Γεώργιος Πολυχρονόπουλος, Αλκης Αναγνωστόπουλος**).

Έφεση. Αντίθετες εφέσεις κατά της ίδιας απόφασης. Αν η μία είναι εκπρόθεσμη θεωρείται ως αντέφεση εφόσον αναφέρεται στα ίδια κεφάλαια της έφεσης.

Αν η έφεση ασκήθηκε εκπρόθεσμα, το δικαστήριο την απορρίπτει, ως απαράδεκτη και αυτεπαγγέλτως. Εξάλλου από τη διάταξη του άρθρου 523 § 1 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι αν ασκήθηκαν αντίθετες εφέσεις και η μία από αυτές είναι εκπρόθεσμη, ισχύει αυτή ως αντέφεση, εφόσον αναφέρεται στα εκκληθέντα κεφάλαια, με την εμπρόθεσμη έφεση, της εκκαλουμένης αποφάσεως και τα αναγκαίως συνεχόμενα με αυτά (βλ. σχ. Α.Π. 1144/84 Δνη 26,37, Α.Π. 246/1980 ΝοΒ 26, 1704, Α.Π. 639/90 Δνη 32, 334, Εφ.Αθ. 7683/1997 Δνη 40, 410 Σαμουήλ. Η έφεση δ' έκδοση § 372, επ. 390, 614 επ).

210/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαρία Σιάτου, Νικόλαος Κορφιάτης**).

Έφεση κατά ερήμην πρωτόδικης απόφασης. Πότε εξαφανίζεται από το εφετείο. Τι ισχύει στις ειδικές διαδικασίες όπου δεν χωρεί σιωπηρή παραίτηση ή ομολογία αλλά ο ερήμην δικαζόμενος δικάζεται σαν να ήταν παρών.

Η άσκηση της εφέσεως από τον διάδικο που δικάσθηκε ερήμην κατά την πρώτη συζήτηση, με συνέπεια να έχει συναχθεί σε βάρος του το τεκμήριο της σιωπηρής ομολογίας ή παραίτησης ως προς την αγωγή (αρθρ. 271 παρ. 3, 272 παρ. 1 ΚΠολΔ), επιφέρει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση της εκκαλουμένης αποφάσεως μέσα στα όρια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος (αρθρ. 522 ΚΠολΔ). Αυτό σημαίνει ότι η εκκαλουμένη, ερήμην εκδοθείσα, απόφαση δεν εξαφανίζεται παρά τότε μόνο και τόσο μόνο, όσο απαιτείται για να θεωρηθούν παραδεκτοί οι ισχυρισμοί του εκκαλούντος που είχε δικασθεί ερήμην. Οταν αυτός με την έφεση ζητεί την ανατροπή του τεκμηρίου σιωπηρής ομολογίας ή παραίτησης που είχε συναχθεί σε βάρος του, η εκκαλουμένη απόφαση κατ' ανάγκην θα εξαφανισθεί αμέσως. Όταν όμως οι ισχυρισμοί που προτείνονται από τον εκκαλούντα, είναι δυνατόν να ερευνηθούν χωρίς προηγούμενη εξαφάνιση της πληττόμενης αποφάσεως, το αποτέλεσμα αυτό θα επέλθει μόνο αν και εφόσον οι ισχυρισμοί αυτοί ευδοκιμήσουν κατ' ουσίαν (Ματθίας, Ανακοπή ερημοδικίας και έφεση κατά των ερήμην αποφάσεων, Ελλ. Δνη 36 σελ. 13 έπ., Εφ. Αθ. 2439/2002 Ελλ. Δνη 43. 1480). Σε όσες ειδικές διαδικασίες δεν συνάγεται σε βάρος του ερημοδικαζομένου τεκμήριο σιωπηρής παραίτησης ή ομολογίας, αλλά αυτός δικάζεται σαν να ήταν παρών (όπως κατά την εκδίκαση των εργατικών διαφορών σε περίπτωση μη εμφάνισης διαδίκου, ΚΠολΔ 672), η άσκηση εφέσεως εναντίον της αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην, δεν επάγεται την άμεση εξαφάνισή της με μοναδικό λόγο την εμμονή στην αγωγή ή την άρνηση αυτής, αλλά μόνο αν και εφόσον κριθεί παραδεκτός και βάσιμος κάποιος άλλος λόγος εφέσεως που πρέπει να έχει προβληθεί με χρήση της ευχέρειας του εκκαλούντος να προτείνει όλους τους ισχυρισμούς που θα μπορούσε να έχει προβάλει πρωτοδίκως (ΑΠ 218/2000 Ελλ. Δνη 41. 1344, Εφ. Θεσ 1359/2001 Αρμ. 55. 1056). Στην προκειμένη υπόθεση, η υπό κρίση έφεση στρέφεται κατά της 238/2000 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών που εκδόθηκε ερήμην της εναγομένης κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών και έκανε δεκτή εν μέρει την αγωγή του εφεσίβλητου κατά της εκκαλούσας. Η έφεση έχει ασκηθεί νομίμως και εμπροθέσμως (αρθρ. 495 παρ. 1 και 2, 511, 513 παρ. 1, 516 παρ. 1, 517, 518 παρ. 2 και 520 παρ. 1 Κπολ. Δ). Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί τυπικώς παραδεκτή. Σύμφωνα, όμως με τα προεκτεθέντα, το Δικαστήριο αυτό δεν πρέπει να εξαφανίσει την εκκαλουμένη απόφαση, πριν προχωρήσει στην έρευνα των ισχυρισμών που η εκκαλούσα

προβάλει με τους λόγους της εφέσεως,

213/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Κρηνίδης, Δημήτριος Μπερερής**).

Δικαστικά έξοδα σε παραίτηση από δικόγραφο προηγούμενης αγωγής. Δικαίωμα του εναγομένου να μην απαντήσει στη νέα αγωγή αν δεν του καταβληθούν τα έξοδα της πρώτης αγωγής (295.2 Κ.Πολ.Δ.) Όμως αυτή η άρνηση προϋποθέτει ότι τα έξοδα έχουν εκκαθαριστεί ή δεν αμφισβητούνται από τον ενάγοντα. Περιστατικά.

Κατά τη διάταξη το άρθρου 294 Κ.Πολ.Δικ., ο εναγών μπορεί να παραιτηθεί από το δικόγραφο της αγωγής χωρίς τη συναίνεση του εναγομένου πριν αυτός προχωρήσει στη προφορική συζήτηση της ουσίας της υπόθεσης, ενώ η παραίτηση που γίνεται αργότερα είναι απαράδεκτη, εφόσον ο εναγόμενος προβάλλει αντίρρηση και πιθανολογεί ότι έχει έννομο συμφέρον η δίκη να περατωθεί με έκδοση οριστικής αποφάσεως. Η παραίτηση αυτή κατά το άρθρο 297 του Κ.Πολ,Δικ. γίνεται είτε με δήλωση που καταχωρείται στα πρακτικά είτε με δικόγραφο που επιδίδεται στον αντίδικο του παραιτημένου. Κατά τη διάταξη δε του άρθρου 295 § 2 Κ.Πολ.Δικ., αν ασκηθεί πάλι η ίδια αγωγή, ο εναγόμενος μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει, μέχρι να καταβληθούν τα έξοδα της πρώτης δίκης. Εξάλλου κατ' αρθρ. 192 ιδίου Κώδικος σε περίπτωση ανάκλησης δικαστικής πράξης η παραίτηση είτε από αυτή είτε από ολόκληρη τη δίκη, εφόσον εκδίδεται οριστική απόφαση, εφαρμόζονται όσα αναφέρονται στο άρθρο 191 του ιδίου Κώδικος δηλαδή το δικαστήριο αποφαίνεται για τα έξοδα, άλλως αυτά καθορίζονται κατά τη διαδικασία των άρθρων 679 επ. ιδίου Κώδικος από το μονομελές πρωτοδικείο, αν η δίκη διεξάγεται ενώπιόν του. Από τις παραπάνω διατάξεις συνάγεται ότι το δικαίωμα του εναγομένου να αρνηθεί να απαντήσει στη νέα αγωγή μέχρι να καταβληθούν τα έξοδα της προηγούμενης δίκης, προϋποθέτει ότι έγινε η εκκαθάριση των εξόδων αυτών ή ότι ο ενάγων δεν αμφισβητεί το ύψος των εξόδων που τον βαρύνουν από την προηγούμενη δίκη, τα οποία ο εναγόμενος πρέπει επαρκώς να προσδιορίσει, διότι διαφορετικά η ένσταση του που θεμελιώνεται στο άρθρο 295 § 2 Κ.Πολ.Δικ. είναι πάντως ότι ο ενάγων δεν αμφισβητεί τις δικαστικές πράξεις της πρώτης δίκης και ο εναγόμενος αξιώνει γι' αυτές τα προβλεπόμενα από τον Κώδικα Δικηγόρων όρια αμοιβών και εξόδων (ΑΠ 915/1974 ΝοΒ 23, 500, ΕΑ 131 60/1987 Δίκη 20, 579). Στην προκειμένη περίπτωση οι εναγόμενοι της πρώτης αγωγής, Δ.Κ. και ανώνυμος εταιρεία με την επωνυμία «JUMBO BABYLAND Α. Ε», με προτάσεις τους στο πρωτόδικο δικαστήριο, υποστήριζαν ότι η ενάγουσα Ι.Χ. είχε ασκήσει προηγουμένως κατ' αυτών αγωγή ενώπιον του Ειρηνοδικείου Πατρών, όμοια με την κρινόμενη αγωγή, από το δικόγραφο της οποίας παραιτήθηκε με δήλωσή της που παριέλαβε στην κρινόμενη αγωγή και ότι δεν τους έχει καταβάλει τα έξοδα εκείνης της δίκης που ανέρχονταν σε 100.000 δραχμές και έτσι αρνούνται να

απαντήσουν στην αγωγή της. Από τα έγγραφα που οι διάδικοι επικαλούνται και προσκομίζουν προκύπτει ότι η ενάγουσα Ι.Χ. είχε ασκήσει κατά των εναγομένων ενώπιον του Ειρηνοδικείου Πατρών την από 2871999 αγωγή όμοια με την υπό κρίση αγωγή, η συζήτηση της οποίας ματαιώθηκε κατά την ορισθείσα δικάσιμο της 15121999. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι εναγόμενοι (αν πράγματι υποβλήθηκαν) τα οποία αναβιβάζουν σε 100.000 δραχμές δεν έχουν εκκαθαρισθεί. Κατόπιν όλων αυτών το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν είχε τη δυνατότητα να τα εκκαθαρίσει και ο σχετικός ισχυρισμός των εναγομένων είναι απορριπτέος ως μη νόμιμος.

220/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μιχαήλ Μοσχονάς, Επαμεινώνδας Θεοτοκάτος**).

Διόρθωση αποφάσεως στη σύνθεση του δικαστηρίου (προεισαγωγικό της μέρος).

Διορθώνει την υπ' αριθμ. 479/2002 οριστική απόφασή του δια της αντικαταστάσεως της συνθέσεως του Δικαστηρίου που αναφέρεται στο προεισαγωγικό μέρος αυτής στο ορθό "Αποελούμενο από τους Δικαστές Γ.Π., Πρόεδρο Εφετών, Σ.Ρ., Π.Σ., Εισηγητή, Εφέτες και από τη Γραμματέα Μ.Α.

223/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Γεωργιτσόπουλος, Παναγιώτα Τζάρου**).

Έφεση. Θάνατος αρχικού διαδίκου μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως. Η έφεση ασκείται από τους καθολικούς διαδόχους του. Άσκηση έφεσης λίγες ώρες μετά το θάνατο του εκκαλούντος και εμφάνιση των κληρονόμων του κατά τη συζήτηση της. Απορρίπτεται η έφεση.

Από τις διατάξεις των άρθρων 62, 73, 286 και 516 παρ. 1 ΚΠολΔ προκύπτουν τα εξής : Ικανός να είναι διάδικος είναι και το φυσικό πρόσωπο που με τη γέννηση του ζωντανό, μέχρι και το θάνατο του, αποκτά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Αν ο διάδικος αποβιώσει μετά την έκδοση οριστικής απόφασης του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου η έφεση πρέπει να ασκείται από τους καθολικούς του διαδόχους, δεν υπάρχει δε στάδιο βιαίας διακοπής της δίκης σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο 286 ΚΠολΔ (ΑΠ 146/02 Ελ.Δ. 43. 1043). Η έφεση που ασκήθηκε από τον δικηγόρο του αποβιώσαντος, μετά το θάνατο αυτού απορρίπτεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο για ακυρότητα του δικογράφου της (ΑΠ 405/86 Ελ.Δ. 28.998, Σαμ. Σαμουήλ «Η Έφεση» έκδοση 4η σελ. 23). Στην προκειμένη περίπτωση με την κρινόμενη από

27.9.2001 (κατ. 632/28.9.2001) έφεση του πρωτοδίκως ενάγοντος Ι.Χ., ο οποίος ηττήθηκε πρωτοδίκως εν μέρει, ζητείται, για τους αναφερομένους σ' αυτή λόγους, την εξαφάνιση της εκκαλούμενης υπ' αριθμ. 1136/2000 οριστικής απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, η οποία εκδόθηκε με την ειδική διαδικασία του άρθρου 681Α ΚΠολΔ, με σκοπό να γίνει εξ ολοκλήρου δεκτή η αγωγή του (ευθεία και πλαγιαστική) κατά των ήδη εφεσίβλητων αντιδίκων του. Κατά τη συζήτηση της έφεσης ενώπιον του δικαστηρίου τούτου, κατά τη δικάσιμο της 13.2.03, εμφανίστηκαν ενώπιον του δικαστηρίου οι Α. και Π.Χ. τέκνα του παραπάνω εκκαλούντος και εξ αδιαθέτου κληρονόμοι αυτού οι οποίοι με τις προτάσεις τους που κατέθεσαν εδήλωσαν ότι ο υπ' αυτών εξ αδιαθέτου κληρονομηθείς εκκαλών απεβίωσε την 28.9.01 αδιάθετος και αυτοί με την προαναφερόμενη ιδιότητά τους συνεχίζουν τη δίκη που ανοίχτηκε με την έφεση του αποβιώσαντος πατρός τους. Προς απόδειξη δε του θανάτου αυτού του εκκαλούντος προσεκόμισαν μετ' επικλήσεως την υπ' αριθμ. 887/1.10.01 ληξιαρχική πράξη θανάτου του ληξιάρχου Πατρών. Από την ληξιαρχική αυτή πράξη αποδεικνύεται ότι ο εκκαλών και πρωτοδίκως ενάγων απεβίωσε την 28.9.01, ήτοι την ημέρα που ασκήθηκε η κρινόμενη έφεση, και ώρα 5.30 προ μεσημβρίας. Όπως όμως αποδεικνύεται από την υπ' αριθμ. 632/28.9.2001 έκθεση κατάθεσης δικογράφου ενδίκου μέσου της έφεσης η κρινόμενη έφεση κατατέθηκε (ασκήθηκε) την παραπάνω ημερομηνία και ώρα 14.00', ήτοι μετά το θάνατο του ενάγοντος και εκκαλούντος. Επομένως, σύμφωνα με όσα στις νομικές σκέψεις αναφέρθηκαν, η κρινόμενη έφεση είναι απαράδεκτη και για το λόγο αυτό απορριπτέα.

237/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Πουλάκος Ν.Σ.Κ., Ανδρέας Ζώης**).

Πλειστηριασμός. Έξοδα πλειστηριασμού. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες όλων των δανειστών που ήταν αναγκαίες για τη διεξαγωγή του συνόλου της εκτελεστικής διαδικασίας. Ο υπολογισμός των εξόδων γίνεται με βάση τα έγγραφα που κατατέθηκαν και πρέπει στην πράξη να γίνεται λεπτομερής αναφορά. Η εκκαθάριση των εξόδων προσβάλλεται με ανακοπή κατά του πίνακα. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 932, 971 και 975 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι από το πλειστηρίασμα το οποίο επιτεύχθηκε με τον αναγκαστικό πλειστηριασμό ακινήτου προαφαιρούνται όλες οι δαπάνες που εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον όλων των δανειστών και ήταν αναγκαίες για τη διεξαγωγή του συνόλου της εκτελεστικής διαδικασίας από τη λήψη του απογράφου μέχρι την αποπεράτωσή της. Ο προσδιορισμός των εξόδων γίνεται είτε με ιδιαίτερη πράξη του υπαλλήλου του πλειστηριασμού, είτε στον πίνακα με αιτιολογημένη εκκαθάρισή τους και με βάση τα έγγραφα και τις αποδείξεις που κατατέθηκαν από τους δικαιούχους και το φάκελλο του πλειστηριασμού, τα οποία

πρέπει να αναφέρονται λεπτομερώς και να δικαιολογούνται τα σχετικά κονδύλια, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος αυτών (ΑΠ 987/1986 Συμπλήρωμα Βασ. Νομολογίας ΤΑ σελ. 388391, ΕΑ 308/1993 ΝοΒ 42 196, ΕΑ 70/1989 ΝοΒ 37 1436). Η εκκαθάριση, αν και αποτελεί εξώδικη κατ' ουσίαν πράξη προσβάλλεται με την ανακοπή κατά του πίνακα. Αν ο λόγος της ανακοπής με τον οποίο επιδιώκεται η μείωση των εξόδων γίνει δεκτός ως ουσιαστικά βάσιμος και εφόσον ο ανακόπτων έχει υποβάλλει σχετικό αίτημα, τότε το δικαστήριο επαναπροσδιορίζει το προς διανομή υπόλοιπο του πλειστηριασμού, στο οποίο κατατάσσεται ο ανακόπτων. (ΑΠ 756/2001 Ελλ. Δικ. 43, 1393, ΑΠ 1098/1996 Ελλ.Δικ. 38 1086, ΕΑ 5038/1996 Ελλ.Δικ. 38 1895).

.... Το ανακόπτον Ελληνικό Δημόσιο με την ένδικη ανακοπή που αμφισβήτησε το ύψος των εξόδων αυτών, επειδή στον πίνακα δεν γίνεται ανάλυση των επί μέρους εξόδων. Ο λόγος αυτός της ανακοπής ήταν βάσιμος, καθόσον με βάση τα έγγραφα που κατέθεσε η εφεσίβλητη τράπεζα δεν αποδεικνύονταν τα έξοδα αυτά και συγκεκριμένα η αμοιβή του δικ. επιμελητή για την έκδοση προγραμμάτων πλειστηριασμού, ως και οι δαπάνες για τη δημοσίευσή τους, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος. Επομένως η εκκαλουμένη απόφαση που απέρριψε την ανακοπή έσφαλε και πρέπει να εξαφανιστεί, κατά παραδοχή του μοναδικού λόγου της εφέσεως του Ελληνικού Δημοσίου.

243/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λάμπρος Θεοτοκάτος, Γεράσιμος Θεοδωράτος**).

Έφεση κατά αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην του εκκαλούντος. Εξαφανίζεται η προσβαλλόμενη αλλά μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους.

Εφόσον η έφεση και ο πρόσθετος λόγος αυτής είναι τυπικά παραδεκτοί, η ως άνω εκκαλουμένη απόφαση κατ' εφαρμογή του άρθρου 528 του Κ.Πολ.Δικ. πρέπει να εξαφανιστεί μέσα όμως στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τον πρόσθετο λόγο (δηλαδή όχι και κατά το μέρος που η εκκαλουμένη απέρριψε κατά τα άνω ως μη νόμιμη την κύρια βάση της αγωγής ως προς το δεύτερο κονδύλιο αυτής των 1.177.778 δραχμών, αφού το κεφάλαιο αυτό η εκκαλούσα δεν το προσέβαλε και ούτε είχε λόγο να το προσβάλει με την έφεσή της.

245/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Θεοδωρακόπουλος, Νικόλαος Κυπρούλης**).

Δικαστική απόφαση. Παράλειψη επιδίκασης τόκων ενώ εζητούντο με την αγωγή. Χωρεί

διόρθωση και επιδικάζονται τόκοι.

Δεν υπάρχει διάταξη νόμου ορίζουσα ότι τα παραλειφθέντα υπό της αποφάσεως θεωρούνται ως σιωπηρώς απορριφθέντα, είτε κατά πλάσμα δικαίου, είτε κατ' ανεπίδεκτο ανταποδείξεως ερμηνευτικό της βουλήσεως του δικαστηρίου, κανόνα. (Δ. Κονδύλη, το δεδικασμένον κατά τον ΚΠολΔ § 16 ΙΙΙ 3), η δε κατ' άρθρο 315 ΚΠολΔ πραγματοποιούμενη διόρθωση του διατακτικού της αποφάσεως, δεν παραβιάζει τις αρχές του δεδικασμένου, έστω και αν εκ της διορθώσεως επέρχεται μεταβολή στο διατακτικό, διότι την μεταβολή αυτή την επιτρέπει ο νόμος (ΑΠ 1132/80 ΝοΒ 29520). Εν όψει όλων των προεκτεθέντων πρέπει η αίτηση να γίνει δεκτή ως κατ' ουσία βάσιμη και να διορθωθεί το, ελλιπώς διατυπωθέν διατακτικό της 440/2003 αποφάσεως του παρόντος δικαστηρίου, ως προς την υποχρέωση της εναγομένης να καταβάλει στον ενάγοντα το επιδικασθέν κεφάλαιο μετά του νομίμου τόκου από της επιδόσεως της αγωγής μέχρις εξοφλήσεως. …..

Διορθώνει το διατακτικό της υπ' αριθμ. 440/2003 αποφάσεως του παρόντος δικαστηρίου και υποχρεώνει την εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα το επιδικασθέν κεφάλαιο με το νόμιμο τόκο από της επιδόσεως της αγωγής μέχρις εξοφλήσεως.

246/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Επαμεινώνδας Ευσταθιάδης**).

Αναγκαστική εκτέλεση. Ανακοπή (933 Κ.Πολ.Δ.) Προϋποθέσεις για παραδεκτή ένωση στο ίδιο δικόγραφο και ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Μεταξύ άλλων να υπάγονται και οι δύο στο ίδιο είδος διαδικασίας.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 933 και 934 του Κ. Πολ. Δ. σαφώς συνάγεται ότι με την ανακοπή του αρθρ. 933 δεν εισάγονται οι πάσης φύσεως αιτιάσεις και αντιρρήσεις του ανακόπτοντος κατά της επισπευδομένης εκτελέσεως, αλλά μόνο εκείνες που αναφέρονται στο έγκυρο του εκτελεστού τίτλου, τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως ή την απαίτηση και αποσκοπούν στην ακύρωση της προσβαλλομένης αναγκαστικής εκτελέσεως. Εξ άλλου από τη διάταξη του άρθρου 218 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, η οποία έχει εφαρμογή και στις ανακοπές (κατ' άρθρο 585 παρ. 1 Κ. Πολ.Δ.), προϋπόθεση για την παραδεκτή ένωση στο ίδιο δικόγραφο ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής (σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.), είναι μεταξύ άλλων, να υπάγονται και οι δύο στο ίδιο είδος διαδικασίας (ΑΠ 97/1978 ΝοΒ 27.25, ΕΑ 4711/2002 Ελλ.Δικ. 44 527).

254/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Λαμπρόπουλος, Αθανάσιος Καρέλας**).

Κατάσχεσης εις χείρας τρίτου. Κατάσχεση ποσοστών οικοπέδου εις χείρας του οικοπεδούχου για οφειλή του εργολάβου κατασκευής πολυκατοικίας με το σύστημα της αντιπαροχής. Αρνητική ή μή ειλικρινής δήλωση του τρίτου. Προσβολή με ανακοπή εκ μέρους του δανειστή. Στοιχεία της για να είναι ορισμένη. Εφαρμογή του άρθρου 4 του ν. 4694/30. Παράνομη η κατάσχεση αν δεν έχει αποπερατωθεί η πολυκατοικία κατά το χρόνο της κατάσχεσης.

Από τις διατάξεις των άρθρων 4 ν. 4694/30 (όπως τροποποιήθηκε με τον α.ν. 628/37, το ν.δ. 914/41, το ν.δ. 1051/42 και τον α.ν. 113/67) του οποίου η ισχύς διατηρήθηκε με το άρθρο 52 παρ. ΙΙ Εισ. Ν. ΚΠολΔ, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρων 933, 934, 1022 επ., 985 και 986 ΚΠολΔ προκύπτουν τα εξής : α) η κατάσχεση εις χείρας του οικοπεδούχου εργοδότη ως τρίτου, της αντιπαροχής (ποσοστά επί του εδάφους και οριζόντιες ιδιοκτησίες) που αποτελούν την εργολαβική αμοιβή του εργολάβου για την ανέγερση από αυτόν σε οικόπεδο του εργοδότη, με δικά του υλικά και εργατοτεχνικό προσωπικό, πολυώροφης οικοδομής υποκείμενης στο σύστημα της οροφοκτησίας, απαγορεύεται πριν την αποπεράτωση του έργου και ένα μήνα μετά από αυτή, εκτός αν πρόκειται για απαιτήσεις από την παροχή εργασίας ή την προμήθεια υλικών για την εκτέλεση του έργου, θεσπιζόμενου με την παραπάνω διάταξη του άρθρου 4 ν. 4694/30 ακατάσχετου των απαιτήσεων αυτών, β) το ακατάσχετο αυτό μπορεί να προβάλει ο τρίτος με ένστασή του κατά της ασκηθείσης από τον κατασχόντα ανακοπής εκ του άρθρου 986 ΚΠολΔ (βλ. Ι. Μπρίνιας «Αναγκαστική Εκτέλεση» τόμος 3ος σελ. 1422 και 1425, ΑΠ 41/2003 Ελ. Δ. 44.448, ΑΠ 725/89 Ελ.Δ. 32.60, Εφ. Αθ. 1786/94 Ελ.Δ. 37.402) αφού σύμφωνα με το άρθρο 987 ιδίου κώδικα, ο τρίτος δεν έχει το δικαίωμα να προσβάλει το κύρος της κατάσχεσης παρά μόνο αν το κατασχετήριο δεν περιέχει τα στοιχεία του άρθρου 983 ή δεν κοινοποιήθηκε σ' εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση. Την ένσταση αυτή του ακατάσχετου μπορεί να προβάλει ο τρίτος προς απόκρουση της ανακοπής του κατάσχοντας, μόνο αν δεν εκλήθη και δεν συμμετείχε στη δίκη κατά την οποία διατάχθηκε η κατάσχεση σύμφωνα με το άρθρο 1023 ΚΠολΔ, διότι, αν συμμετείχε σ' αυτή ως διάδικος δεσμεύεται από το δεδικασμένο, γ) αντικείμενο της δίκης που ανοίγεται με την ανακοπή του κατασχόντος κατά της δηλώσεως του τρίτου, είναι να διαγνωσθεί η ύπαρξη και η έκταση της κατασχεθείσης απαιτήσεως του καθού η εκτέλεση οφειλέτη εις χείρας του τρίτου, κατά το χρόνο που επιβλήθηκε η κατάσχεση, ασκούντος του ανακόπτοντος, πλαγιαστικώς την αξίωση του καθού εις βάρος του τρίτου. Η κατά το άρθρο 986 ΚΠολΔ ανακοπή του κατασχόντος κατά της αρνητικής ή μη ειλικρινούς δηλώσεως του τρίτου, λόγω της προαναφερομένης φύσεως αυτής και του ασκουμένου με αυτή δικαιώματος, πρέπει να περιέχει κατά τρόπο σαφή και ορισμένο περιγραφή

της κατασχεθείσας απαίτησης κατά τα ουσιώδη αυτής στοιχεία και τη δικαιογόνο αιτία της οφειλής του τρίτου προς τον καθού η εκτέλεση, αλλιώς το δικόγραφο αυτής είναι άκυρο (ΑΠ 185/1990 ΝοΒ 39.911). Από αυτά σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του άρθρου 694 ΑΚ με το οποίο ορίζεται ότι η αμοιβή του εργολάβου, αν δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, καταβάλλεται με την εκτέλεση και παράδοση (ή προσφορά) του συμφωνηθέντος έργου, προκύπτει ότι, ο κατασχών εις χείρας του εργοδότη ως τρίτου την αντιπαροχή (αμοιβή) του εργολάβου, με την ανακοπή του κατά της δηλώσεως του τρίτου πρέπει κατά τρόπο σαφή και ορισμένο να επικαλείται κατά τα ουσιώδη στοιχεία της την μεταξύ του τρίτου και του εργολάβου σύμβαση έργου και τον τρόπο και χρόνο αμοιβής του εργολάβου και ότι εξετέλεσε και παρέδωσε το συμφωνηθέν έργο, διότι έκτοτε, ήτοι από την εκτέλεση και παράδοση του έργου, ο εργολάβος δικαιούται την αμοιβή του από τον εργοδότη, εκτός αν είχε συμφωνηθεί διαφορετικά (βλ. Ι. Καστριώτης «Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου» τόμος 1ος σελ. 68). Αλλά και στην περίπτωση που η αμοιβή του εργολάβου (ποσοστά επί του εδάφους και οριζόντιες ιδιοκτησίες) είχε συμφωνηθεί με την εργολαβική σύμβαση να καταβάλλεται τμηματικά κατά τη διάρκεια εκτελέσεως του έργου, είτε με τη μεταβίβαση των ιδιοκτησιών της αντιπαροχής στον εργολάβο είτε με την μεταβίβαση αυτών στον υποδεικνυόμενο από τον εργολάβο αγοραστή με τη σύμπραξη του οικοπεδούχου εργοδότη, δεν επιτρέπεται η κατάσχεση της τμηματικώς καταβαλλομένης στον εργολάβο αμοιβής, πριν την καταβολή της, εις χείρας του εργοδότη ως τρίτου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παραπάνω άρθρο 4 του ν. 4694/30 πριν την παρέλευση μηνός από την αποπεράτωση του όλου έργου…..

Με βάση τον τίτλο αυτό ο ανακόπτων με αίτηση του στο Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών εζήτησε να κατασχεθεί εις χείρας του οικοπεδούχου ως τρίτου, η απαίτηση του οφειλέτη εργολάβου εις βάρος του οικοπεδούχου, που συνίστατο στην μεταβίβαση των εξ αδιαιρέτου ποσοστών και των οριζοντίων ιδιοκτησιών, που είχε συμφωνηθεί ότι θα περιέρχονταν ως αμοιβή του εργολάβου από την εκτέλεση του έργου αυτού, και ειδικότερα των υπό στοιχεία Υ2Υ3Υ6 11121317Α3Α8Β8Β9 και Γ6α ιδιοκτησιών με τα αναλογούντα επ' αυτών ποσοστά επί του οικοπέδου. Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής δεν εκλήθη και δεν συμμετέσχε ο οικοπεδούχος, ο παρασταθείς δε εργολάβος συνομολόγησε αυτή και έτσι εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 825/1997 απόφαση του προαναφερομένου δικαστηρίου, με την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, με την οποία διατάχτηκε η κατάσχεση αυτών εις χείρας του οικοπεδούχου. Με βάση την απόφαση αυτή ο ανακόπτων δανειστής του εργολάβου κατέσχε τις παραπάνω οριζόντιες ιδιοκτησίες με τα επί του οικοπέδου ποσοστά τους, επιδοθείσης της σχετικής εκθέσεως αναγκαστικής κατασχέσεως στον οικοπεδούχο στις 18.12.1998 και στον καθού η εκτέλεση εργολάβο στις 16.12.1997. Ο οικοπεδούχος με την εμπρόθεσμη και νομότυπη υπ' αριθμ. 2079/29.12.1997 δήλωσή του ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών, όπου είναι η κατοικία του, ισχυρίζεται ότι δεν είχε αποπερατωθεί το έργο και ότι ο καθού η εκτέλεση εργολάβος του οφείλει λόγω ληξιπροθέσμου δανείου και για εισφορές ασφαλισμένων για την εκτέλεση του

έργου τις οποίες αναγκάστηκε να καταβάλλει στο ΙΚΑ ο ίδιος, επειδή ο υπόχρεος εργολάβος δεν κατέβαλε αυτές και απειλείτο εις βάρος του οικοπεδούχου αναγκαστική εκτέλεση, δραχμές 145.768.760 λόγω δανείου πλέον τόκων υπερημερίας από 6.4.1996 και ποσό 14.763.431 δρχ. για ασφαλιστικές εισφορές πλέον τόκων από 24.12.1997. Από τα παραπάνω αποδεικτικά μέσα αποδεικνύεται ότι πράγματι κατά το χρόνο που επιβλήθηκε η κατάσχεση (18.12.1997) δεν είχε αποπερατωθεί η κατασκευή της πολυκατοικίας.

..... Κατ' ακολουθίαν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη οριστική απόφασή του δέχτηκε ότι κατά το χρόνο της κατάσχεσης δεν είχε αποπερατωθεί το έργο και για το λόγο αυτό απέρριψε την ανακοπή κατά παραδοχή της ένστασης του καθού ότι η απαίτηση του οφειλέτη εργολάβου εις βάρος του, κατά το χρόνο που επιβλήθηκε η κατάσχεση, ήταν ακατάσχετη, ορθώς το νόμο ερμήνευσε και εφήρμοσε και τις αποδείξεις εξετίμησε, γι' αυτό και όσα αντίθετα υποστηρίζει με την έφεσή του ο ανακόπτων είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

259/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Σταυρόπουλος, Σπήλιος Πουλακίδας, Παναγιώτης Μεταξάς, Παναγιώτης Γεωργιάδης**).

Αναγωγή σε ευθύνη περισσοτέρων. Μπορεί να ασκηθεί είτε με ιδιαίτερη αγωγή μετά την αποκατάσταση της ζημίας είτε με παρεμπίπτουσα αγωγή στη δίκη της αποζημίωσης και αν ακόμα δεν έχει καταβληθεί αποζημίωση είτε με προσεπίκληση και παρεμπίπτουσα αγωγή. Απαιτείται όμως ο ενάγων να αποδέχεται συνυπαιτιότητα, άλλως απορρίπτεται η αγωγή. Αν ο εναγόμενος με την αγωγή της αναγωγής δεν είναι διάδικος στην κύρια δίκη, τότε πρέπει να ασκηθεί προσεπίκληση και μ' αυτήν να ενώσει την αγωγή της αναγωγής.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 926 και 927 Α.Κ. εκείνος που αποκατέστησε τη ζημία για την οποία ευθύνονται περισσότεροι, έχει δικαίωμα να ζητήσει από τους συνοφειλέτες του αναγωγικά εκείνο το μέρος που βαρύνει αυτούς. Το μέτρο της μεταξύ τους ευθύνης προσδιορίζεται από το δικαστήριο ανάλογα με το βαθμό του πταίσματος που βαρύνει κάθε συνοφειλέτη. Το δικαίωμα της αναγωγής μπορεί να ασκηθεί είτε με αυτοτελή αγωγή (αν ο ενάγων συνοφειλέτης αποκατέστησε όλη τη ζημία) είτε με παρεμπίπτουσα αγωγή στην δίκη της αποζημιώσεως (όταν ακόμη δεν έχει καταβάλει κανένα ποσό), στρεφόμενος κατά του συνεναγομένου συνοφειλέτη του, διαφορετικά δε προσεπικαλώντας και ενώνοντας συγχρόνως στην προσεπίκληση και την παρεμπίπτουσα αγωγή (αναγωγή). Και στις δύο ως άνω περιπτώσεις για να είναι νόμιμη αγωγή (αναγωγή) πρέπει ο ενάγων να αποδέχεται και την δική του συνυπαιτιότητα. Αντίθετα αν δεν την αποδέχεται, τότε δεν έχει θέση η αναγωγή διότι αυτή προϋποθέτει συνυπαιτιότητα.

Σε περίπτωση όμως αποκλειστικής υπαιτιότητας μία μόνο ενοχή γεννάται, εκείνη του υπαιτίου και συνεπώς δεν νοείται αναγωγή (ΑΠ 690/1985 Δνη 27, 91, Κρητικός, η Αποζημίωση εκδ. 1987 παρ. 500, 512).

Εξάλλου από το άρθρο 283 παρ. 1 Κ.Πολ.Δικ. συνάγεται ότι η παρεμπίπτουσα αγωγή ασκείται μόνο μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο ίδιο δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η κύρια υπόθεση. Αν λοιπόν ο παρεμπιπτόντως εναγόμενος δεν είναι διάδικος της κυρίας δίκης, αλλά τρίτος, τότε η μόνη δικονομική δυνατότητα για να ασκήσει ο εναγόμενος, εναντίον του μια τέτοια αγωγή, είναι να τον προσεπικαλέσει προς συμμετοχή στη δίκη για απόκρουση της κυρίας αγωγής, ενώνοντας το ίδιο δικόγραφο και την παρεμπίπτουσα αγωγή αποζημιώσεως (βλ. Κρητικό

264/2004

(Εισηγήτρια: Ελένη Διονυσοπούλου, εφέτης).
(Δικηγόροι: Παύλος Χρονόπουλος, Δημήτριος Ρήγας).

Ανταγωγή σε δίκες της παρ. 3 του άρθρου 681Β Κ.Πολ.Δ. (δίκες διατροφής και επιμέλειας τέκνων κ.λ.π.). Ασκείται με δικόγραφο που κοινοποιείται πέντε ημέρες πριν τη δικάσιμο ή με προτάσεις που κατατίθενται πέντε ημέρες πριν τη συζήτηση.

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 681Β Κ.Πολ.Δ. στις διαφορές που αφορούν διατροφή και επιμέλεια τέκνων, καθώς και την επικοινωνία των γονέων με αυτά, η ανταγωγή συνεκδικάζεται με την αγωγή, μόνον αν πέντε τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από τη συζήτηση στο ακροατήριο κοινοποιήθηκε στον ενάγοντα το σχετικό δικόγραφο ή κατατέθηκαν οι προτάσεις που περιέχουν την ανταγωγή και αυτό βεβαιώνεται κατ' άρθρο 237 παρ. 1. Συνεπώς, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι στη διαδικασία των παραπάνω διαφορών, εφαρμόζονται οι διατάξεις περί Ειρηνοδικείου, όπου δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων (αρθρ. 681Β παρ. 1, 666 παρ. 1 ΚΠολΔ), ειδικά η ανταγωγή ασκείται με αυτοτελές δικόγραφο ή με τις προτάσεις και όχι προφορικά. Σε αντίθετη περίπτωση αν δηλαδή ασκηθεί προφορικά, απορρίπτεται ως απαράδεκτη, για παράβαση της αρχής τηρήσεως της έγγραφης προδικασίας (αρθρ. 111 ΚΠολΔ).

267/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Παπάκος, Νικόλαος Κορφιάτης, Ιωάννης Κρηνίδης, Ανδρέας Λάζαρης**).

Προσωπική κράτηση για εμπορικά χρέη (1047 Κ.Πολ.Δ.). Στη σχετική αγωγή πρέπει να εκτίθενται και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη εξ αιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντα, αλλιώς η αγωγή απορρίπτεται ως αόριστη.

Κατά το άρθρο 1047 παρ. 1 Κ. Πολ.Δικ., προσωπική κράτηση διατάσσεται και κατ' εμπόρων για εμπορικές υποθέσεις, μπορεί δε να διαταχθεί και για απαιτήσεις από αδικοπραξία. Με το Ν. 2462 της 21/26.2.1997 κυρώθηκε το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, η ισχύς του οποίου άρχισε στις 581997. Το άρθρο 11 του Συμφώνου αυτού ορίζει ότι «κανείς δεν φυλακίζεται αποκλειστικά λόγω αδυναμίας του να εκπληρώσει συμβατική υποχρέωση». Κατά την αληθινή έννοια της διατάξεως αυτής η οποία ως κανόνα υπέρτερης νομικής ισχύος (αρθρ. 28 του Συντάγματος) κατισχύει της διάταξης του άρθρου 1047 παρ. 1 Κ. Πολ.Δικ., συνδυαζόμενης και με τις διατάξεις του άρθρου 216 Κ.Πολ.Δικ., προσωπική κράτηση κατά το άρθρο 1047 παρ. 1 Κ.Πολ.Δικ., ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως κατά εμπόρου και για εμπορική απαίτηση, μπορεί πλέον να διαταχθεί μόνο κατ' εκείνου που έχει την οικονομική δυνατότητα να εκπληρώσει τη συμβατική υποχρέωσή του, πλην όμως από πρόθεση το αποφεύγει ιδίως με απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων ή με άλλες ενέργειες που ματαιώνουν την ικανοποίηση του δανειστή. Επομένως στο δικόγραφο της αγωγής με την οποία επιδιώκεται η προσωπική κράτηση, εκτός της συμβατικής οφειλής, της εμπορικής ιδιότητος του οφειλέτη και της εμπορικότητος της απαιτήσεως, πρέπει να εκτίθενται και ιδιαίτερα περιστατικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη, εξαιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντα, διαφορετικά η αγωγή είναι αόριστος και πρέπει ν' απορριφθεί (Α.Π. 1635/2001 ΝοΒ 50, 1671, Α.Π. 266/1991 ΕΕΝ 1992 σελ. 154). Στην κρινόμενη κυρία αγωγή ζητεί η ενάγουσα να καταδικασθούν οι δεύτερος και τρίτος των εναγομένων να καταβάλουν το ποσό που λεπτομερώς αναφέρεται σ' αυτή και δια προσωπικής κρατήσεως αυτών, χωρίς να αναφέρει ιδιαίτερα περιστατικά των εναγομένων που να οδηγούν στην ματαίωση της απαιτήσεως των εναγόντων. Κατ' ακολουθίαν τούτων το αίτημα τούτο για προσωπική κράτηση των εναγομένων είναι ανεπίδεκτο δικαστικής εκτιμήσεως ως αόριστο και πρέπει ν' απορριφθεί.

272/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ηλίας Στεφανόπουλος, Αριστέα Μαρούντα**).

Δικαστική ομολογία. Έννοια.

Από τις διατάξεις των άρθρων 226 παρ. 1, 341 (όπως ίσχυαν πριν την αντικατάσταση της πρώτης με το άρθρο 5 και την κατάργηση της δεύτερης με το άρθρο 14 παρ. 1 του ν. 2915/2001 και εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση σύμφωνα με το άρθρο 22 του ιδίου νόμου) 335, 338, 339 ΚΠολΔ προκύπτουν τα εξής : α) αν η αγωγή απευθύνεται στο Πολυμελές Πρωτοδικείο, αμέσως μετά την κατάθεσή της ο πρόεδρος, εφόσον κατά την κρίση του απαιτείται η έκδοση προδικαστικής απόφασης, ορίζει με πράξη του, που καταχωρίζεται στο πρωτότυπο και στα αντίγραφα της αγωγής, ότι η απόδειξη

θα διεξαχθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 341 ΚΠολΔ, β) κάθε διάδικος υποχρεούται να αποδείξει τα πραγματικά γεγονότα που έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης (ο ενάγων εκείνα που αποτελούν τη βάση της αγωγής του και με τη συνδρομή των οποίων θεμελιώνεται κατά νόμο η ασκούμενη με την αγωγή του αξίωση εις βάρος του εναγομένου και ο τελευταίος εκείνα που θεμελιώνουν ένσταση καταλυτική εν όλω ή εν μέρει της αγωγής), β) η απόδειξη των γεγονότων αυτών γίνεται με τα επιτρεπόμενα από το νόμο αποδεικτικά μέσα (ομολογία, αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη, έγγραφα, εξέταση των διαδίκων, μάρτυρες και δικαστικά τεκμήρια) και αν κατά τη συζήτηση της υπόθεσης το δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχει περίπτωση να διαταχθεί απόδειξη με αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη, μάρτυρες και εξέταση των διαδίκων, εκδίδει αμέσως οριστική απόφαση με βάση τα προαποδεικτικώς προσκομιζόμενα από τους διαδίκους λοιπά αποδεικτικά μέσα. Στις λοιπές περιπτώσεις εκδίδει προδικαστική απόφαση με την οποία τάσσει αποδείξεις, και με την οποία, εκτός των άλλων, ορίζει το θέμα που πρέπει να αποδειχθεί, τον διάδικο που βαρύνεται με την απόδειξη, τα αποδεικτικά μέσα που επιτρέπονται και την αρχή ενώπιον της οποίας θα γίνει η διεξαγωγή των αποδείξεων.

Αποδεικτικό μέσο, που όταν υπάρχει δεν εκδίδεται προδικαστική απόφαση, αποτελεί και η δικαστική ομολογία, η οποία αποτελεί πλήρη απόδειξη εναντίον εκείνου που ομολογεί. Ομολογία (έμμεση) μπορεί να συναχθεί από το δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΚΠολΔ, όταν ο διάδικος, κατά παράβασή της από το άρθρο 261 ΚΠολΔ υποχρεώσεως του να απαντά με σαφήνεια γενικά ή ειδικά για την αλήθεια ή όχι των πραγματικών ισχυρισμών του αντιδίκου του, οι οποίοι αποτελούν θέμα αποδείξεως, δεν αμφισβήτησε την αλήθεια τέτοιου ισχυρισμού και από τη γενική του άρνηση σε συνδυασμό και με το σύνολο των λοιπών ισχυρισμών του συνάγεται ομολογία (ΑΠ 885/2002 Ελ.Δ. 44.1347, ΑΠ 587/02 Ελ.Δ. 44.482, ΑΠ 1537/1997 Ελ.Δ. 39.1321). Αντικείμενο και της δικαστικής αυτής ομολογίας είναι τα πραγματικά περιστατικά και όχι οι νομικοί ισχυρισμοί που γίνονται από το δικαστήριο (ΑΠ 325/01 Ελ.Δ. 42.1286). Από αυτά συνάγεται περαιτέρω ότι αν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, εσφαλμένως και χωρίς τη συνδρομή των αναφερομένων στο παραπάνω άρθρο 261 προϋποθέσεων κρίνει ότι υφίσταται ομολογία του διαδίκου και με βάση αυτή δεχθεί την αγωγή ή ένσταση του εναγομένου, δημιουργείται για το λόγο αυτό σφάλμα του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου που μπορεί να προταθεί ως λόγος έφεσης, ο οποίος αποδεικνυόμενος ως βάσιμος συνεπάγεται την εξαφάνιση της εκκαλουμένης και τη διάταξη

275/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήριος Γιωτόπουλος, Αθηνά Τάσσου Τζουμερκιώτη**).

Διαδικασία άρθρου 677 Κ.Πολ.Δ. (διαφορές από αμοιβές για την παροχή εργασίας). Δεν εφαρμόζεται για αμοιβές μηχανικού που δεν είναι διπλωματούχος ανωτάτης ή ανωτέρας

σχολής, όπως π.χ. επί πτυχιούχου μέσης επαγγελματικής σχολής. Εκκλησιαστικά έργα (ανέγερση Ναού). Εφαρμογή του Κανονισμού 55/1974. Συμφωνία να πληρωθεί ο μηχανικός σύμφωνα με τον Κανονισμό και το π.δ. 696/1974. Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη.

Από τη διάταξη του άρθρου 677 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ, με την οποία ορίζεται ότι κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 678 έως 681 ιδίου κώδικα δικάζονται οι διαφορές για τις αμοιβές, τις αποζημιώσεις και έξοδα μεταξύ διπλωματούχων μηχανικών ανωτάτων και ανωτέρων σχολών και των πελατών τους, σαφώς προκύπτει, ότι με την παραπάνω ειδική διαδικασία δικάζονται οι διαφορές αυτές εφόσον έχουν ανακύψει στα πλαίσια της μεταξύ του μηχανικού και του εργοδότη συμβάσεως έργου, κατά την άσκηση του επαγγέλματος των μηχανικών. Επομένως οι διαφορές για την αμοιβή μηχανικού που δεν είναι διπλωματούχος ανωτάτης ή ανωτέρας σχολής, δεν εφαρμόζεται η προαναφερόμενη ειδική διαδικασία αλλά η τακτική (ΕΑ 7872/90 Ελ.Δ. 32.617). Κατ' ακολουθίαν η διαφορά μεταξύ μηχανικού, που είναι πτυχιούχος μέσης επαγγελματικής σχολής, ιδρυθείσας σύμφωνα με το ν.δ. 1079/42 και του πελάτη του για πληρωμή της αμοιβής του δικάζεται από το αρμόδιο καθ' ύλη και κατά τόπο δικαστήριο με την τακτική διαδικασία.

Για την ανέγερση Ναού Ιεράς Μονής, που είναι κατ' εξοχήν εκκλησιαστικό έργο, σύμφωνα με το άρθρο 1 του παραπάνω υπ' αριθμ. 557 1974 κανονισμού, και υπάγεται για τον υπολογισμό της αμοιβής του μηχανικού στην υπ' αριθμ. IV. κατηγορία κτιριακών έργων, απαιτείται άδεια του οικείου Μητροπολίτη και εκπόνηση σχετικής μελέτης από το Τμήμα Μελετών της Τεχνικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας, είτε από ιδιώτη κρινομένης της μελέτης από το ΚΔ.Σ/Ο.Δ.Ε.Π, και συνοδευομένης από τα αντίστοιχα οικονομικά τεύχη (αναλυτικής προμέτρησης, αναλύσεως τιμών, τεύχος τιμολογίου, τεύχος προϋπολογισμού κλπ). Ο υπολογισμός της κατά νόμο αμοιβής των μηχανικών για την επίβλεψη του έργου γίνεται σύμφωνα με τον μαθηματικό τύπο που καθορίζεται στο άρθρο 2 του Π.Δ 696/74 λαμβανομένου υπόψη του προϋπολογισμού του έργου όπως αυτός προκύπτει με βάση την μελέτη κατασκευής του, τις κατ' είδος εργασίες και τις τιμές αυτών, υπολογιζόμενων σύμφωνα με τον Α.Τ.Ο.Ε ή με βάση τις εγκεκριμένες κατ' είδος και μονάδα εργασίας τιμές από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Από αυτά συνάγεται περαιτέρω ότι, όταν μεταξύ εντολέα και εντολοδόχου, συμφωνήθηκε αμοιβή του εντολοδόχου προς εκτέλεση της εντολής, συνισταμένης στην επίβλεψη ανεγέρσεως Ναού, ίση με την προβλεπόμενη από τις παραπάνω διατάξεις του Κανονισμού 55/1974 και του Π.Δ 696/74, για το ορισμένο της αγωγής του εντολοδόχου προς πληρωμή της αμοιβής του αυτής είναι αναγκαίο να εκτίθεται σ' αυτή το ύψος του προϋπολογισμού του έργου με βάση την προμέτρηση όπως αυτός προκύπτει από τη σχετική μελέτη και τις εξαγόμενες με βάση τα τεύχη προμέτρησης των εργασιών, αναλύσεως τιμών και τιμολογίου και δεν αρκεί η αναφορά και μόνο των επί μέρους πραγματοποιηθεισών δαπανών και του συνολικού ποσού που απαιτήθηκε για την εκτέλεση του έργου, αφού με βάση τα παραπάνω στοιχεία λειτουργεί ο

μαθηματικός τύπος του άρθρου 2 ΠΔ/τος 696/74 (βλ. ΑΠ. 765/2000 Ελ.Δ. 42.139, ΕΑ 6121/95 ΝοΒ 44.647). Στην προκειμένη όμως περίπτωση, ο ενάγων, μολονότι εκθέτει στην αγωγή του ότι μεταξύ αυτού και της εναγομένης εντολέας του συμφωνήθηκε ότι η αμοιβή του για την εκτέλεση της εντολής θα είναι εκείνη που καθορίζεται από το νόμο για την εκτέλεση του έργου που συμφωνήθηκε να επιβλέψει ο ενάγων προς διεκπεραίωση της εντολής, δεν εκθέτει στην αγωγή του ποίος ο προϋπολογισμός του έργου αυτού με βάση τη σχετική μελέτη που παρέδωσε η Μητρόπολη Αιτ/νίας, ούτε αν η εντολέας του ενέκρινε τον σύμφωνα με την προμέτρηση προϋπολογισμό του έργου. Τα στοιχεία όμως αυτά, όπως παραπάνω αναφέρθηκε, είναι αναγκαία για τον υπολογισμό της συμβατικώς καθορισθείσης, κατά παραπομπή στο νόμο, αμοιβής του για την εκτέλεση της εντολής και για το λόγο αυτό η αγωγή είναι αόριστη και απορριπτέα.

294/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Μάρκου, Παναγιώτης Μεταξάς, Γιάννης Παπαναστασόπουλος**).

Έφεση επικουρική. Περιστατικά. Προσεπίκληση. Ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι δεν συνδέεται αυτή με την ενάγουσα με συμβατικό δεσμό αλλά μόνο ο προσεπικαλούμενος καθιστά την προσεπίκληση απαράδεκτη. Περιστατικά.

Παράλληλα η εναγομένη ασκεί επικουρικά έφεση, με την οποία ζητεί, για την περίπτωση που θα ευδοκιμήσει η έφεση και η αγωγή να της καταβάλει ο Α.Μ. κάθε ποσό που αυτή θα υποχρεωνόταν να καταβάλει στην ενάγουσα εταιρεία. Η έφεση αυτή είναι απορριπτέα, ως απαράδεκτη, επειδή δε συντρέχουν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις του άρθρου 88 Κ.Πολ.Δ., για την άσκηση προσεπίκλησης, ενόψει του ισχυρισμού της προσεπικαλούσας ότι δε συνδέεται η ίδια με συμβατικό δεσμό με την ενάγουσα εταιρεία, αλλά μόνον ο προσεπικαλούμενος Α.Μ., ο οποίος ισχυρισμός της αποτελεί άρνηση της παθητικής της νομιμοποίησης και δε δικαιολογεί την άσκηση προσεπίκλησης και αγωγή αποζημίωσης σε βάρος του τρίτου (προσεπικαλούμενου) (ΑΠ 690/1985 Ελλ Δνη 27 91).

Η εναγομένη εφεσίβλητη ιδιοκτήτρια ακινήτου στα Καμίνια Αχαΐας, με το από 10.8.1997 ιδιωτικό συμφωνητικό, που κατάρτισε ο σύζυγος της Κ.Α., για λογαριασμό αυτής, με τον Α.Μ., εργολάβο οικοδομών, ανέθεσε στον τελευταίο την κατασκευή του σκελετού νεοανεγειρόμενης οικοδομής στο πιο πάνω ακίνητο, σύμφωνα με τα αρχικά σχέδια του μηχανικού Ι.Φ., αντί συνολικής αμοιβής 6.350.000 δραχμών στην οποία περιλαμβανόταν και όλα τα υλικά για την κατασκευή του σκελετού (μεταξύ των οποίων και ο σίδηρος). Ο τελευταίος προήλθε σε συμφωνία με την ενάγουσαεκκαλούσα εταιρεία, η οποία και τον προμήθευσε 15.160 χιλιόγραμμα σιδήρου, συνολικής αξίας 1.801.400 δραχμών. Η εν λόγω προμήθεια γινόταν σταδιακά μετά από παραγγελία του εργολάβου. Τα σχετικά τιμολόγια δελτία αποστολής εξέδιδε η ενάγουσα στο

όνομα της εναγομένης, ιδιοκτήτριας της οικοδομής, σύμφωνα με τα στοιχεία που ο εργολάβος της παρείχε. Τούτο δε γινόταν, δηλαδή η έκδοση των τιμολογίων στο όνομα της ιδιοκτήτριας της οικοδομής, για να μπορεί να χορηγηθεί ηλεκτρικό ρεύμα στην οικοδομή, τακτική η οποία είναι πάγια στις νεοανεγειρόμενες οικοδομές. Από κανένα, εξάλλου, στοιχείο δεν αποδεικνύεται ότι η ενάγουσα κατάρτισε συμφωνία πώλησης του σιδήρου με την εναγομένη ……. Μόνη δε η έκδοση και η αποστολή των δελτίων στο όνομα της εναγομένης, που έγινε για τους παραπάνω πρακτικούς λόγους, δεν μπορεί να οδηγήσει στην κρίση ότι αυτή συμβλήθηκε με την ενάγουσα, πολύ περισσότερο που στα εν λόγω έγγραφα δεν υπάρχει η υπογραφή της, ως παραλήπτριας του σιδήρου.

315/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Γεωργόπουλος, Κωνσταντίνος Λέων**).

Ένορκες βεβαιώσεις χωρίς κλήτευση για δίκη ασφαλιστικών μέτρων. Λαμβάνονται υπόψη και σε μεταγενέστερη δίκη περί διατροφής.

Από την ανωμοτί κατάθεση της εναγούσης, την ένορκη κατάθεση της μάρτυρος του εναγομένου στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, οι οποίες περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη πρακτικά, όλα τα έγγραφα τα οποία οι διάδικοι επικαλούνται και προσκομίζουν, μεταξύ των οποίων και οι υπ' αριθμ. 50336 και 50343/1999 του συμ/φου Πατρών Κ.Σ., οι οποίες ελήφθησαν μεν χωρίς προηγούμενη κλήτευση της εφεσίβλητου, πλην όμως χρησιμοποιήθηκαν σε σχετική με την κρινόμενη υπόθεση δίκη ασφαλιστικών μέτρων και λαμβάνονται υπ' όψιν ως δικαστικά τεκμήρια ……

316/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θανάσης Βγενόπουλος, Αθανάσιος Σπηλιόπουλος**).

Προσωπική κράτηση για απαίτηση από αδικοπραξία. Δεν εξετάζεται η οικονομική αδυναμία του οφειλέτη που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητά του.

Ο εκκαλών με την έφεσή του δεν αμφισβητεί την απαίτηση του ενάγοντος, αλλά παραπονείται μόνον για την απαγγελία εναντίον του προσωπικής κράτησης, προβάλλοντας ότι η μη εξόφληση της επίδικης επιταγής οφείλεται σε οικονομική του αδυναμία επειδή το Ελληνικό Δημόσιο του οφείλει εργολαβικό αντάλλαγμα από την εκτέλεση Δημοσίου Έργου. Ο λόγος αυτός της εφέσεως πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος καθόσον η απαίτηση του ενάγοντος προέρχεται από αδικοπραξία και ορθώς απαγγέλθηκε κατά του

εναγομένου προσωπική κράτηση, χωρίς να εξετάζεται η οικονομική αδυναμία του, η οποία δεν οφείλεται σε υπαιτιότητά του.

319/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλης Λίμουρας, Νικόλαος Λαϊνόπουλος**).

Ένσταση συμψηφισμού. Στοιχεία της για να είναι ορισμένη. Ένσταση συμψηφισμού κατά ν.π.δ.δ.. Πρέπει η απαίτηση να προκύπτει από τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

Η προτεινομένη ένσταση του συμψηφισμού, που είναι γνήσια μη αυτοτελής, ως στηριζόμενη σε κάποιο δικαίωμα του ουσιαστικού δικαίου και όχι σε πραγματικό γεγονός, πρέπει να περιέχει με κάθε πληρότητα τα κατά το ουσιαστικό δίκαιο παραγωγικά της προς συμψηφισμό προτεινομένης ανταπαιτήσεως γεγονότα, καθώς και τα στοιχεία εκείνα που συνδέουν την προς συμψηφισμό προτεινόμενη ανταπαίτηση προς το πρόσωπο του ενισταμένου διαδίκου, δεδομένου ότι ενστάσεις εκ δικαιώματος τρίτου δεν επιτρέπονται, (άρθρο 262 § 2 ΚΠολΔ.). Περαιτέρω κατά το άρθρο 83 του ΚΕΔΕ (ν. δ. 356/74) η ένσταση συμψηφισμού κατά του νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, όπως είναι και οι Δήμοι, επιτρέπεται μόνο αν η προς συμψηφισμό προτεινόμενη ανταπαίτηση έχει αναγνωρισθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

327/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτα Γκρίζη, Γεώργιος Γρίνος**).

Έφεση. Ερήμην πρωτόδικη δικαστική απόφαση. Εξαφανίζεται από το εφετείο με έφεση αυτού που δικάστηκε ερήμην τότε μόνο και τόσο μόνο όσο απαιτείται να θεωρηθούν παραδεκτοί οι ισχυρισμοί του. Αν ζητείται με την έφεση η ανατροπή του τεκμηρίου της σιωπηρής ομολογίας ή παραίτησης, η εκκαλουμένη εξαφανίζεται. Πότε δεν εξαφανίζεται. Ειδικές διαδικασίες (π.χ. μισθωτικές διαφορές). Εξαφανίζεται η εκκαλουμένη αν κάποιος λόγος έφεσης κριθεί παραδεκτός και βάσιμος.

Η άσκηση της εφέσεως από τον διάδικο που δικάσθηκε ερήμην κατά την πρώτη συζήτηση, με συνέπεια να έχει συναχθεί σε βάρος του το τεκμήριο της σιωπηρής ομολογίας ή παραίτησης ως προς την αγωγή (αρθρ. 271 § 3, 272 § 1 Κ.Πολ.Δ.), επιφέρει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση της εκκαλουμένης αποφάσεως μέσα στα όρια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος (αρθρ. 522 Κ. Πολ.Δ.). Αυτό σημαίνει, ότι η εκκαλουμένη, ερήμην εκδοθείσα, απόφαση δεν εξαφανίζεται παρά τότε μόνο και τόσο μόνο, όσο απαιτείται για να θεωρηθούν παραδεκτοί οι ισχυρισμοί του εκκαλούντος που είχε δικασθεί ερήμην. Όταν αυτός με την έφεση ζητεί την ανατροπή του τεκμηρίου σιωπηρής ομολογίας ή παραίτησης

που είχε συναχθεί σε βάρος του, η εκκαλουμένη απόφαση κατ' ανάγκην θα εξαφανισθεί αμέσως. Όταν όμως οι ισχυρισμοί που προτείνονται από τον εκκαλούντα, είναι δυνατόν να ερευνηθούν χωρίς προηγούμενη εξαφάνιση της πληπτόμενης αποφάσεως, το αποτέλεσμα αυτό θα επέλθει μόνο αν και εφόσον οι ισχυρισμοί αυτοί ευδοκιμήσουν κατ' ουσίαν (Ματθίας, Ανακοπή ερημοδικίας και έφεση κατά των ερήμην αποφάσεων, Ελλ. Δνη 36 σελ. 13 επ., Εφ.Αθ. 2439/2002 Ελλ. Δνη 43.1480, Εφ.Θεσ. 1971/1999 Αρμ. 53.1248). Σε όσες ειδικές διαδικασίες δεν συνάγεται σε βάρος του ερημοδικαζομένου τεκμήριο σιωπηρής παραίτησης ή ομολογίας, αλλά αυτός δικάζεται σαν να ήταν παρών (όπως κατά την εκδίκαση των μισθωτικών διαφορών σε περίπτωση ερημοδικίας κάποιου διαδίκου, Κ.Πολ.Δ. 649 § 2), η άσκηση εφέσεως εναντίον της αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην, δεν επάγεται την άμεση εξαφάνισή της με μοναδικό λόγο την εμμονή στην αγωγή ή την άρνηση αυτής, αλλά μόνο αν και εφόσον κριθεί παραδεκτός και βάσιμος κάποιος άλλος λόγος εφέσεως που πρέπει να έχει προβληθεί με χρήση της ευχέρειας του εκκαλούντος να προτείνει όλους τους ισχυρισμούς που θα μπορούσε να έχει προβάλει πρωτοδίκως (Α.Π. 218/2000 Ελλ. Δνη 41.1344, Εφ.Αθ. 9349/1999 Ελλ. Δνη 41.515, Εφ. Θεσ. 1359/2001 Αρμ. 55.1096). Στην προκειμένη υπόθεση, η κρινόμενη έφεση στρέφεται κατά της 296/2001 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου που εκδόθηκε ερήμην του εναγομένου κατά την ειδική διαδικασία των μισθωτικών διαφορών και έκανε δεκτή την αγωγή της εφεσίβλητης κατά του εκκαλούντος. Η έφεση έχει ασκηθεί νομίμως και εμπροθέσμως (αρθρ. 495 § 1 και 2, 511, 513 § 1, 516 § 1, 517, 520 § 1 και 652 § 1 Κ.Πολ.Δ.). Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί τυπικώς παραδεκτή και να συνεκδικασθεί με τους πρόσθετους λόγους αυτής που ασκήθηκαν με τις προτάσεις νομίμως και παραδεκτώς (αρθρ. 520 § 2, 654 § 1 Κ.Πολ.Δ.), λόγω συνάφειας και διευκολύνσεως διεξαγωγής της δίκης (αρθρ. 31, 246 Κ.Πολ.Δ.). Σύμφωνα όμως με τα προεκτεθέντα, το Δικαστήριο αυτό δεν πρέπει να εξαφανίσει την εκκαλουμένη απόφαση, πριν προχωρήσει στην έρευνα των ισχυρισμών που ο εκκαλών προβάλει με τους λόγους της εφέσεως και τους πρόσθετους λόγους αυτής, σύμφωνα με τους ορισμούς της ίδιας πιο πάνω διαδικασίας.

339/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Ρήγας Παληοθόδωρος**).

Αποζημίωση από πτώση όμορης οικοδομής συνεπεία εργασιών κατεδάφισης άλλης οικοδομής. Στοιχεία της αγωγής απαραίτητα για να είναι ορισμένη. Αγωγικός ισχυρισμός ότι δεν ελήφθησαν τα προβλεπόμενα και απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας και αντιστήριξης δεν καθιστούν την αγωγή ορισμένη εφόσον δεν εξειδικεύονται.

……. Ρητά συμφωνήθηκε ότι οι ζημιές που θα προκληθούν από την κατεδάφιση και ανέγερση του τοίχου αυτού θα αποκατασταθούν με δαπάνες

των εναγομένων. Ότι η οικοδομή του από τον Αύγουστο του 1999 που άρχισε η κατεδάφιση της όμορης οικίας των εναγομένων παρουσίασε τις εις αυτή λεπτομερώς αναφερόμενες ζημίες προς αποκατάσταση των οποίων αυτός θα δαπανήσει το συνολικό ποσό των 5.900.800 δραχμών, όπως με λεπτομέρεια εκτίθεται στην αγωγή. Ότι από την παραπάνω αδικοπραξία των εναγομένων υπέστη ηθική βλάβη και προς αποκατάστασή της ζήτησε το ποσό του 1.000.000 δραχμών. Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι σε ολόκληρο έκαστος να του καταβάλουν 6.900.800 δραχμές, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Η αγωγή αυτή είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης και απορριπτέα εφόσον δεν αναφέρει ποια μέτρα δεν έλαβαν οι εναγόμενοι κατά την κατεδάφιση της όμορης οικοδομής τους και εξ αιτίας αυτών προκλήθηκαν οι αναφερόμενες σ' αυτή ζημιές στη δική του οικία. Το αναφερόμενο στην αγωγή «τα προβλεπόμενα και απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας και αντιστήριξης» εφόσον δεν εξειδικεύονται δεν είναι αρκετό για το ορισμένο της αγωγής.

340/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παύλος Μαρινάκης, Γεώργιος Κουκούλης**).

Βίαιη διακοπή της δίκης λόγω θανάτου του εκκαλούντος μετά την άσκηση της εφέσεως. Δήλωση πληρεξουσίου δικηγόρου στο Εφετείο για τον θάνατο. Έχουμε βίαιη διακοπή της δίκης και το Εφετείο μετά τη συζήτηση εκδίδει απόφαση με την οποία απέχει από την εκδίκαση της υπόθεσης.

Από τα ταυτάριθμα με την παρούσα απόφαση πρακτικά της δίκης προκύπτει ότι 1) ο πληρεξούσιος δικηγόρος του εκκαλούντος Π.Μ. α) με προφορική δήλωσή του στο ακροατήριο γνωστοποίησε ότι ο εκκαλών Σ.Λ. πέθανε την 31 Μαΐου 2003 (μετά την άσκηση της εφέσεως), προσκομίζοντας τη σχετική ληξιαρχική πράξη θανάτου και β) υπέβαλε αίτημα αναβολής της δίκης και 2) το Δικαστήριο απέρριψε το αίτημα της αναβολής και προχώρησε στη συζήτηση της υποθέσεως, επιφυλαχθέν να εκδώσει την απόφασή του. Είναι σαφές ότι επήλθε βιαία διακοπή της δίκης λόγω θανάτου του εκκαλούντος μετά την οποία το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκδώσει απόφαση περί διακοπής κατά το άρθρο 289 του Κ.Πολ.Δικ., αφού μετά τη διακοπή της δίκης και πριν από την επανάληψή της είναι άκυρη κάθε διαδικαστική πράξη, επομένως και η απόφαση που διατάσσει τη διακοπή της δίκης μετά την επέλευση αυτής (διακοπής). Τούτο όμως δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να απόσχει από την εκδίκαση της υποθέσεως, εκδίδοντας σχετική απόφαση κατ' ανάλογη εφαρμογή και των διατάξεων που ρυθμίζουν το θεσμό της εξαίρεσης των δικαστών, δοθέντος ότι και επ' αυτού, όπως ακριβώς συμβαίνει και επί της βιαίας διακοπής της δίκης, με την υποβολή και ανακοίνωση του σχετικού λόγου εξαιρέσεως ο δικαστής οφείλει να απέχει από κάθε ενέργεια, χωρίς βεβαίως να εμποδίζεται να εκδώσει

απόφαση περί αποχής, αφού κάτι τέτοιο δεν απαγορεύεται ούτε από το γράμμα, ούτε από το πνεύμα των διατάξεων που ρυθμίζουν το θεσμό της εξαίρεσης.

341/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτα Τζάρου, Ευάγγελος Ματσούκης, Κωνσταντίνος Βγενόπουλος**).

Πλαστογραφία. Ένσταση πλαστότητας βεβαίωσης ασφάλισης. Προτείνεται νόμιμα για πρώτη φορά στο Εφετείο αλλά απορρίπτεται για έλλειψη ειδικής πληρεξουσιότητας. Ένσταση γνησιότητας εγγράφου. Έννοια.

Με τον πρώτο λόγο εφέσεως η εκκαλούσα ασφαλιστική εταιρία προβάλλει τον ισχυρισμό ότι η πρωτοδίκως προσκομισθείσα για την απόδειξη της συμβάσεως ασφαλίσεως του ζημιογόνου αυτοκινήτου βεβαίωση ασφαλίσεως, η οποία φέρεται να έχει εκδοθεί από αυτήν, είναι πλαστή, κατονομάζει δε ως πλαστογράφους τους Μ.Π. και Ζ.Π. (οδηγό και ιδιοκτήτρια, αντίστοιχα, του ζημιογόνου αυτοκινήτου). Ο ισχυρισμός αυτός, καίτοι παραδεκτά προτείνεται για πρώτη φορά στο Εφετείο (άρθρο 461 Κ.Πολ.Δικ), πρέπει κατ' αρχήν να απορριφθεί ως απαράδεκτος για έλλειψη της απαιτούμενης από το νόμο για την προβολή του ειδικής πληρεξουσιότητας (άρθρο 98β του Κ. Πολ.Δικ.) του προτείνοντος αυτόν (ισχυρισμό) με το δικόγραφο της εφέσεως πληρεξουσίου δικηγόρου της εκκαλούσας, δοθέντος ότι και κατά την συζήτηση της υποθέσεως, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της δίκης, η εκκαλούσα εκπροσωπήθηκε από πληρεξούσιο δικηγόρο και δεν παραστάθηκε στη δίκη δια του νομίμου εκπροσώπου της μαζί με αυτόν (πληρεξούσιο δικηγόρο), ώστε η έλλειψη αυτής (ειδικής πληρεξουσιότητας) να θεραπευθεί με την μεταγενέστερη και αναδρομικώς ενεργούσα έγκριση της, συναγόμενη και από την αυτοπρόσωπη (δια του νομίμου εκπροσώπου της) παράσταση αυτής στο ακροατήριο και τον διορισμό πληρεξουσίου δικηγόρου προς εκπροσώπηση της (Ολ. ΑΠ 1408/1984 ΕλΔνη 1985, 198, ΑΠ 1160/1988 ΕλΔνη 1991, 334). Ούτε μπορεί ο ως άνω ισχυρισμός περί πλαστότητος να εκτιμηθεί εν προκειμένω ως ισχυρισμός αμφισβητήσεως της γνησιότητας του παραπάνω ιδιωτικού εγγράφου, δοθέντος ότι η εκκαλούσα δεν αμφισβήτησε τη γνησιότητα της υπογραφής του εκπροσώπου της παρά πόδας του εγγράφου, οπότε κατά το νόμο (άρθρο 457 παρ. 2 και 3 ΚΠολΔικ) θεωρείται ότι έχει διαπιστωθεί η γνησιότητα του περιεχομένου του.

347/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σεβαστιανός Διαμαντίδης, Θεοδώρα Δρακοπούλου**).

Αναψηλάφηση. Λόγος αναψηλάφησης η ύπαρξη νέων κρίσιμων εγγράφων (544 αρ. 7

Κ.Πολ.Δ.). Προυποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής. Έγγραφα που αναφέρονται σε ισχυρισμούς που δεν προτάθηκαν στο δικαστήριο, δεν είναι κρίσιμα και γι' αυτό απορρίπτεται η αναψηλάφηση. Περιστατικά.

Επειδή κατά το αρθρ. 544 αρ. 7 του ΚΠολΔ επιτρέπεται αναψηλάφηση αν ο διάδικος που τη ζητεί βρήκε ή πήρε στην κατοχή του μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως νέα κρίσιμα έγγραφα, τα οποία δεν μπορούσε να τα προσκομίσει εγκαίρως από ανώτερη βία ή τα οποία κατακράτησε ο αντίδικός του ή τρίτος που είχε συνεννοηθεί με τον αντίδικο και των οποίων την ύπαρξη αγνοούσε, όπως αγνοούσε και την κατοχή τους από τον αντίδικο ή τον τρίτο κατά τη διάρκεια της δίκης. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι το νέο έγγραφο που βρήκε ή έλαβε στην κατοχή του ο αιτών την αναψηλάφηση για να μπορεί να στηρίξει την αίτηση πρέπει α) να υπήρχε κατά τον χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλόμενης απόφασης, β) να είναι κρίσιμο, δηλαδή να αφορά ουσιώδη περιστατικά της δίκης που έχει διεξαχθεί και η προσκόμισή του να μπορούσε να ασκήσει από αποδεικτική άποψη αποφασιστική επιρροή σε αυτήν προς απόδειξη της βάσεως της αγωγής ή αυτοτελούς ισχυρισμού του εναγομένου προς απόκρουση αυτής, υπό την προϋπόθεση ότι τα πραγματικά περιστατικά είχαν προταθεί από τον αιτούντα διάδικο είτε προς θεμελίωση της αγωγής είτε προς θεμελίωση αυτοτελούς ισχυρισμού προς αντίκρουσή της και υπό την έννοια ότι αν το έγγραφο είχε τεθεί υπόψη του δικαστηρίου θα μπορούσε να εκδοθεί διαφορετική απόφαση και γ) η μη έγκαιρη προσκομιδή του να οφείλεται σε ανώτερη βία ή σε παρακράτησή του από τον αντίδικο του αιτούντος ή τρίτο σε συνεννόηση με τον τελευταίο (βλ. ΑΠ 67/2003, ΝοΒ 51, 1028). Ως ανώτερη βία νοείται κάθε εξωτερικό γεγονός που δεν μπορεί να αποτραπεί και με μέτρα άκρας επιμελείας και σύνεσης (βλ. ΑΠ 284/2001, Δνη 2001, 676, 231/2000, Δνη 2000, 972, 796/2000, Δ/νη 2001, 85), περιλαμβάνεται δε σε αυτήν και η ανυπαίτια άγνοια ότι το κρίσιμο έγγραφο ήταν στην κατοχή τρίτου (βλ. ΑΠ 17/88, ΕΕΝ 1989, 56, 657/84, ΝοΒ 33, 447, 334/77, ΝοΒ 25, 1345). Κρίσιμο είναι το έγγραφο όταν από αυτό προκύπτει άμεση και πλήρη απόδειξη ή ανταπόδειξη ουσιώδους πραγματικού ισχυρισμού που είχε προβληθεί στη διεξαχθείσα δίκη και όχι εκείνο που μπορεί απλώς να χρησιμεύσει ως αρχή έγγραφης απόδειξης ή για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων (βλ. ΑΠ 231/2000, ο.π.). Στην έννοια αυτή του εγγράφου εμπίπτουν τόσο τα δημόσια έγγραφα όσο και ιδιωτικά που περιέχουν εξώδικη ομολογία.

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά : Με την από 18698 αγωγή τους οι καθών ζητούσαν να υποχρεωθούν οι αιτούντες, που ενεργούσαν ως εκπρόσωποι και για λογαριασμό της εδρεύουσας στο Ζευγολατιό Κορινθίας εταιρείας με την επωνυμία «Β. ΟΙΝΩΝ και ΠΟΤΩΝ», στην οποία επώλησαν τις αναφερόμενες στην αγωγή ποσότητες σταφυλών και κατέστη υπερήμερη περί την καταβολή του οφειλόμενου τιμήματος, να καταβάλουν και με προσωπική τους κράτηση στον πρώτο το ποσό των 7.929.580 δρχ. και στον δεύτερο το ποσό των 2.596.995 δρχ. Με την 124/99 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών που εκδόθηκε ερήμην των αιτούντων, οι τελευταίοι υποχρεώθηκαν να καταβάλουν στον μεν

πρώτο των καθών το ποσό των 7.429.580 δρχ., στον δε δεύτερο εξ αυτών το ποσό των 2.246.995 δρχ και απαγγέλθηκε προσωπική κράτηση εις βάρος εκάστου των αιτούντων διαρκείας έξι (6) μηνών. Οι αιτούντες άσκησαν έφεση με την οποία πρόβαλαν ισχυρισμούς που δεν αφορούσαν την ουσιαστική βασιμότητα της απαιτήσεως που επιδικάσθηκε. Συγκεκριμένα, ισχυρίσθηκαν ότι δεν είχαν κλητευθεί νομίμως και εμπροθέσμως στη δίκη ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, ότι δεν είχε καταβληθεί το αναλογούν δικαστικό ένσημο για τη συζήτηση της αγωγής και ότι δεν ήταν νόμιμο το αίτημα περί απαγγελίας προσωπικής κρατήσεως. Οι ισχυρισμοί αυτοί κρίθηκαν αβάσιμοι με την προσβαλλόμενη 824/2000 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού και η έφεση απορρίφθηκε κατ' ουσίαν. Συνεπώς, τα ήδη το πρώτον επικαλούμενα έγγραφα, δηλαδή οι δύο αποδείξεις που ο Κ.Π. φέρεται ότι απέστειλε στον τρίτο των αιτούντων την 2682002 και κατά τις οποίες οι καθών είχαν λάβει από την εταιρεία "Β. ΑΒΕΕ» ο μεν πρώτος την 271295 το ποσό των 8.700.000 δρχ. και ο δεύτερος την 21095 το ποσό του 1.000.000 δρχ., αναφέρονται σε πραγματικά περιστατικά που δεν είχαν προταθεί ενώπιον του Δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, προς θεμελίωση του αυτοτελούς ισχυρισμού αυτών περί εξοφλήσεως της αξιώσεως των καθών. Έτσι αυτά (έγγραφα) δεν είναι κρίσιμα, υπό την έννοια ότι δεν αφορούν ουσιώδη περιστατικά της δίκης, κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, η προσκόμισή τους δε κατ' αυτήν δεν θα ασκούσε από αποδεικτική άποψη αποφασιστική επιρροή, αφού οι αιτούντες δεν είχαν ισχυρισθεί ότι είχαν εξοφλήσει την ένδικη απαίτηση και το ως άνω Δικαστήριο δεν θα εξέδιδε διαφορετική απόφαση και αν ακόμη είχαν τεθεί υπόψη του.

368/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελευθερία Χριστοπούλου Ν.Σ.Κ., Κώστας Κωνσταντακόπουλος**).

Πλειστηριασμός. Αναγγελία του Ελληνικού δημοσίου. Πώς κατατάσσονται οι απαιτήσεις του Ελληνικού δημοσίου αν συρρέουν με ενυπόθηκες απαιτήσεις. Έννομο συμφέρον για την άσκηση ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως. Η αναμόρφωση του πίνακα σε περίπτωση ευδοκιμήσεως της ανακοπής γίνεται μόνο κατά το μέτρο που έγινε δεκτή και μόνο σε βάρος εκείνου του δανειστή κατά του οποίου στρέφεται η ανακοπή χωρίς να ωφελούνται ή να βλάπτονται οι λοιποί δανειστές. Περιστατικά σε σχέση με απαιτήσεις του δημοσίου, του ΙΚΑ και ενυπόθηκης δανείστριας (Τράπεζας).

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 974, 975, 976 αρ. 2, 977 παρ. 1, 1006 παρ. 3, 1007 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ. επί πλειστηριασμού ακινήτου και ανεπάρκειας του πλειστηριάσματος για την ικανοποίηση του επισπεύδοντος και

των δανειστών που αναγγέλθηκαν στο συντασσόμενο από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού πίνακα, κατατάσσεται το Δημόσιο αν συρρέουν και ενυπόθηκες απαιτήσεις άλλων στην 5η σειρά και μέχρι του 1/3 του πλειστηριάσματος, για απαιτήσεις από φόρους που ορίσθηκαν από την αξία της προσόδου ή από το είδος των πραγμάτων που πλειστηριάσθηκαν και που αφορούν το έτος που έγινε ο πλειστηριασμός και το προηγούμενο. Περαιτέρω με τη διάταξη του άρθρου 61 παρ. 1 εδ. α' του μεταγενέστερου Ν.Δ/τος 356/1974 «περί κώδικος εισπράξεως δημοσίων εσόδων» που ορίζει ότι το Δημόσιο κατατάσσεται εν αναγκαστική εκτελέσει κινητού ή ακινήτου δια τας ληξιπρόθεσμους μέχρι της ημέρας του πλειστηριασμού απαιτήσεις αυτού εκ πάσης αιτίας, μετά των πάσης φύσεως προσαυξήσεων και τόκων και εν τη υπ' αριθμ. 5η σειρά του άρθρου 975 Κ. Πολ.Δ....» τροποποιήθηκε σιωπηρά η διάταξη του άρθρου 975 αρ. 5 Κ. Πολ. Δ. και διευρύνθηκε το παραπάνω κατά την αναγκαστική εκτέλεση, προνόμιο του Δημοσίου, το οποίο διατηρείται μεν στην ίδια σειρά, αλλά καταλαμβάνει τις ληξιπρόθεσμες μέχρι την ημέρα του πλειστηριασμού και από κάθε αιτία απαιτήσεις του με τις κάθε φύσεως προσαυξήσεις και τόκους. Η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 61 του ΚΕΔΕ, με την οποία περιορίζεται τόσον κατ' αντικείμενο (άμεσοι φόροι), όσον και κατά χρόνο (στον χρόνο επιβολής της κατασχέσεως και στον προηγούμενο), το προνόμιο του Δημοσίου, καταργήθηκε από 25111992 με το άρθρο 24 παρ. 1 του Ν. 2093/1992. Μετά την κατάργηση της διάταξης αυτής το προνόμιο του Δημοσίου ρυθμίζεται μόνον με την παραπάνω διάταξη του άρθρου 61 παρ. 1 εδ. α' του ΚΕΔΕ και το Δημόσιο κατατάσσεται στην κατ' άρθρο 975 αρ. 5 σειρά, για οποιαδήποτε ληξιπρόθεσμη απαίτησή του, με τις κάθε φύσεως προσαυξήσεις και τόκους και μέχρι του 1/3 του πλειστηριάσματος, εφόσον πρόκειται για πλειστηριασμό ακινήτου, που βαρύνεται με υποθήκη, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 976 αρ. 2, 977 αρ. 1, 1006 παρ. 3 και 1007 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.). Για τις ίδιες απαιτήσεις το Δημόσιο κατατάσσεται πριν από τους οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως το ΙΚΑ, κατ' άρθρο 975 αρ. 6 Κ.Πολ.Δ. Εξάλλου από τη διάταξη του άρθρου 979 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ., προκύπτει ότι έννομο συμφέρον για την άσκηση ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως έχει όποιος αμφισβητεί την ύπαρξη της απαιτήσεως εκείνου κατά του οποίου στρέφει την ανακοπή του ή προβάλλει ότι προηγείται του τελευταίου και επιδιώκει την αποβολή του και την κατάταξη στη θέση του. Το δικαστήριο που δικάζει την ανακοπή, περιορίζεται μέσα στα όρια του αιτήματος αυτής και ερευνά την προβαλλόμενη απαίτηση και την κατάταξη του καθ' ου η ανακοπή εφ' όσον δε η διαδικασία της κατάταξης είναι ενιαία όχι όμως και αδιαίρετη, η ισχύς και το δεδικασμένο της αποφάσεως περιορίζεται μεταξύ των διαδίκων και δεν επιδρά στους μη μετάσχοντες στη δίκη άλλους δανειστές, εκτός αν ομοδικούν αναγκαστικά με τον ανακόπτοντα. Εκείνος δηλαδή που έχει έννομο συμφέρον μπορεί να στραφεί κατ' εκείνου μόνον του δανειστή, του οποίου προσβάλλεται η κατάταξη, με αποτέλεσμα ο ανακόπτων να καταλαμβάνει τη θέση του καθ' ου, που αποβλήθηκε, ανεξάρτητα αν υπάρχει άλλος, που κατατάχθηκε μερικώς αφού δεν άσκησε ανακοπή και δεν μπορεί να ωφεληθεί από τους λόγους ανακοπής, που προτάθηκαν από

άλλον. Η αναμόρφωση του πίνακα που ακολουθεί σε περίπτωση ευδοκιμήσεως της ανακοπής γίνεται μόνον κατά το μέτρο, που έγινε αυτή δεκτή και μόνον σε βάρος εκείνου του δανειστή, κατά του οποίου στρέφεται η ανακοπή, χωρίς να ωφελούνται ή να βλάπτονται οι λοιποί δανειστές (βλ. σχ. ΑΠ 1/2000 Δνη 41,390, ΑΠ 663/98 Δνη 39,1567, ΑΠ 394/01 Δνη 43,124, ΑΠ 1159/1998 Δνη 39,1569, ΑΠ 14556/1998 Δνη 40,601, ΑΠ 106/1996 Δ. 98,19).

……. Συντάχθηκε από την παραπάνω συμβολαιογράφο πίνακας κατάταξης δανειστών, με τον οποίο, αφού αφαιρέθηκαν τα έξοδα εκτέλεσης, 1.545.362 δρχ., κατατάχθηκε 1) το ανακόπτον Ελληνικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. Λευκάδας για το ποσόν των 745.975 δρχ. 2) το ΙΚΑ για το ποσόν του 1.305.607 δρχ. και 3) η επισπεύδουσα Εθνική Τράπεζα για το ποσόν των 3.218.806 δρχ. Με το μοναδικό λόγο της ένδικης ανακοπής ισχυρίζεται το ανακόπτον, Ελληνικό Δημόσιο, ότι είναι εσφαλμένη η κατάταξη του για το παραπάνω ποσόν, καθ' όσον κατατάχθηκε στο 1/3 της απαιτήσεως του, που είχε νομότυπα και εμπρόθεσμα αναγγελθεί στην επί του πλειστηριασμού υπάλληλο και όχι στο 1/3 του πλειστηριάσματος, καθώς επίσης και ότι εσφαλμένα κατατάχθηκε το ΙΚΑ, αφού (το ανακόπτον) προηγείται έναντι του τελευταίου, που θα έπρεπε να καταταχθεί μετά την πλήρη ικανοποίηση των απαιτήσεών του. Πράγματι, σύμφωνα, με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, ορθώς η επί του πλειστηριασμού υπάλληλος διαίρεσε το πλειστηρίασμα μετά την αφαίρεση των εξόδων και εφόσον είχε αναγγελθεί ενυπόθηκος δανειστής σε 1/3 και 2/3, πλην όμως εσφαλμένα κατέταξε το Ελληνικό Δημόσιο στο 1/3 της απαιτήσεως του και το ΙΚΑ στο 1/3 της δικής του απαίτησης, ενώ έπρεπε να κατατάξει το Ελληνικό Δημόσιο, που προηγείται στην κατάταξη από τις απαιτήσεις του ΙΚΑ, στο 1/3 του πλειστηριάσματος και αν απέμενε υπόλοιπο να κατατάξει το τελευταίο (ΙΚΑ).

Συνεπώς πρέπει να γίνει δεκτός ο λόγος της ανακοπής και να αποβληθεί από τον ανακοπτόμενο πίνακα το ΙΚΑ και να καταταχθεί στη θέση του το Ελληνικό Δημόσιο για το ποσόν των 2.051.582 δρχ, δηλαδή τόσο για το ποσό που ήδη έχει καταταχθεί των 745.975 δρχ. και επί πλέον για το ποσόν των 1.305.607 δρχ., που είχε εσφαλμένα καταταχθεί το ΙΚΑ. Όπως ήδη έχει αναφερθεί στο υπόλοιπο του πλειστηριάσματος, ποσόν 3.218.806 δρχ. έχει καταταχθεί η επισπεύδουσα, καθ' ης η ανακοπή Εθνική Τράπεζα. Με την τροποποίηση του ανακοπτομένου πίνακα, ώστε να καταταχθεί το Ελληνικό Δημόσιο για το ποσόν των 2.051.582 δρχ., ανεξάρτητα αν τούτο υπερβαίνει το 1/3 του πλειστηριάσματος καθώς και ανεξάρτητα από το γεγονός ότι αντίστοιχα το ποσόν που, κατατάχθηκε η Εθνική Τράπεζα είναι μικρότερο των 2/3 του πλειστηριάσματος, δεν μεταβάλλονται τα πράγματα ως προς την τελευταία. Καθ' όσον σύμφωνα και πάλι με όσα αναφέρονται στην ίδια νομική σκέψη, το δικαστήριο περιορίζεται στην έρευνα της απαίτησης του ανακόπτοντος και στην κατάταξη του ΙΚΑ, την οποία και μόνον προσβάλλει με την ανακοπή του, ώστε να καταλάβει τη δική του θέση στον πίνακα, εφόσον γίνει δεκτή η ανακοπή του και δεν μπορεί από την τροποποίηση αυτή να ωφεληθεί τρίτος, δηλαδή η Εθνική Τράπεζα, από λόγους

382/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τάκης Ανδρονόπουλος, Γεώργιος Παπασωτηρίου**).

Διαταγή απόδοσης χρήσεως μισθίου ακινήτου. Προυποθέσεις και συνέπειες. Ανακοπή κατά της διαταγής.

Κατά το άρθρο 662 Α του ΚΠολΔ, κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 662 Β έως Η μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής απόδοσης της χρήσης μισθίου ακινήτου, αν η μίσθωση αποδεικνύεται εγγράφως, στην περίπτωση καθυστέρησης του μισθώματος από δυστροπία, εφόσον έγγραφη όχληση έχει επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή έναν τουλάχιστον μήνα πριν από την κατάθεση της αίτησης. Η καταβολή των μισθωμάτων εντός του μηνός, αποδεικνυομένη εγγράφως, αποκλείει την έκδοση διαταγής απόδοσης της χρήσης του μισθίου. Τούτο ισχύει μόνο μία φορά. Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι προϋποθέσεις εκδόσεως της διαταγής απόδοσης της χρήσης μισθίου ακινήτου είναι: α) μίσθωση ακινήτου αποδεικνυομένη εγγράφως, δηλαδή με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο που έχει αποδεικτική δύναμη, β) καθυστέρηση μισθώματος από δυστροπία, η οποία τεκμαίρεται από μόνη τη μη καταβολή του μισθώματος μέσα στην προθεσμία που συμφωνήθηκε (βλ. ΑΠ 1395/1987 ΕΕΝ 1988 σελ. 752, ΑΠ 1496/1986 Ελ. Δ/νη 28. 1033), ενώ λόγο άρσεως δυστροπίας δεν αποτελεί η οικονομική αδυναμία ή πρόσκαιρη έστω δυσχέρεια του μισθωτή για την καταβολή του μισθώματος (βλ. ΑΠ 1080/2001 Ελλ. Δ/νη 44. 477, ΑΠ 763/1984 ΝοΒ 33.607) και γ) επίδοση στο μισθωτή έγγραφης όχλησης ένα τουλάχιστον μήνα πριν από την κατάθεση της αίτησης για έκδοση της διαταγής, στην όχληση δε αυτή πρέπει να αναφέρονται τα μισθώματα που καθυστερούντα, ώστε να οριοθετείται το δικαίωμα του μισθωτή για καταβολή τους και αποτροπή της εκδόσεως διαταγής απόδοσης της χρήσης του μισθίου. Με τις ίδιες διατάξεις παρέχεται στον μισθωτή το δικαίωμα, μέσα στο διάστημα του μηνός από την επίδοση της έγγραφης όχλησης, να καταβάλει τα καθυστερούμενα μισθώματα και αποδεικνύοντας εγγράφως την καταβολή να αποτρέψει την έκδοση της διαταγής ή να την ακυρώσει ασκώντας ανακοπή, για να λειτουργήσει όμως το δικαίωμα αυτό του μισθωτή απαιτείται να καταβάλει μέσα στο ανωτέρω διάστημα του μηνός όλα τα μισθώματα που αφορά η έγγραφη όχληση και όχι μέρος αυτών έστω και το μεγαλύτερο (βλ. Βαθρακοκοίλη ΚΠολΔ στο άρθρο 662 Α, Σ. Αλεξίου Διαταγή απόδοσης μισθίου Ελ. Δ/νη 41. 601 και επόμ., Εφ. Πειρ. 362/2000 Ελλ. Δ/νη 42. 485).

390/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Λαμπρόπουλος, Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος**).

Ανήλικος. Ενηλικίωση μετά την τελευταία πρωτόδικη συζήτηση. Η έφεση κατά της αποφάσεως που θα εκδοθεί θα ασκηθεί από τον ανήλικο ή κατά του ανηλίκου που ήδη έχει ενηλικιωθεί. Αν ασκηθεί από τον νόμιμο αντιπρόσωπο ή κατά του νομίμου αντιπροσώπου, απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Αν διάδικος στην πρωτόδικη δίκη ήταν ο ασκών τη γονική μέριμνα ή ο επίτροπος ανηλίκου που ενηλικιώθηκε μετά την τελευταία συζήτηση στον πρώτο βαθμό ή μετά την έκδοση της αποφάσεως, η έφεση πρέπει να ασκείται από τον ενήλικο ή να απευθύνεται κατά του ενηλίκου. Έφεση η οποία ασκείται από τον νόμιμο αντιπρόσωπο ή απευθύνεται κατά του νομίμου αντιπροσώπου, παρόλο που ο εκπροσωπούμενος από αυτόν διάδικος, απέκτησε την ικανότητα να παρίσταται στο δικαστήριο (ενηλικίωση), απορρίπτεται ως απαράδεκτη (ΕΑ654/87 Ελ. Δικ. 281114, ΕΑ 2822, 1990 Ελ.Δικ. 33899), για έλλειψη νομιμοποιήσεως που ανάγεται στις διαδικαστικές προϋποθέσεις της δίκης (Μπέη Πολ.Δικ. στο άρθρο 68 σελ. 365).

404/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Λέων, Στάθης Φίλης**).

Ασφαλιστικά μέτρα. Μεταρρύθμιση ή ανάκληση από το δικαστήριο που δικάζει την κύρια υπόθεση. Αν έχει ασκηθεί έφεση κατά της πρώτης αποφάσεως, τότε αρμοδιότητα προς μεταρρύθμιση ή ανάκληση έχει το Εφετείο με αίτηση που υποβάλλεται κατά τη συζήτηση της κυρίας υποθέσεως είτε και αυτοτελώς. Αγωγή για αποζημίωση οικοπεδούχου επειδή ο τελευταίος κατέστη υπερήμερος ως προς την πώληση διαμερίσματος που είχε υπογραφεί προσύμφωνο να πωληθεί στον ενάγοντα. Απόφαση ασφαλιστικών μέτρων επί αιτήσεως του ενάγοντος κατά του οικοπεδούχου προς εξασφάλιση της απαιτήσεώς του. Περιστατικά και στοιχεία για την ανάκληση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων.

Σύμφωνα με το άρθρο 699 του Κ.Πολ.Δ. αποφάσεις που δέχονται ή απορρίπτουν αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων ή αιτήσεις για ανάκληση ή για μεταρρύθμιση των μέτρων αυτών δεν προσβάλλονται με κανένα ένδικο μέσο εκτός αν ορίζεται διαφορετικά. Εξάλλου κατά τους ορισμούς των άρθρων 682, 683 και 697 του ίδιου Κώδικα στην περίπτωση που έχει διαταχθεί ασφαλιστικό μέτρο λόγω συνδρομής των αναγκαίων γι' αυτό όρων, το αρμόδιο για την κυρία υπόθεση δικαστήριο μπορεί, εφόσον εκκρεμεί σ' αυτό η υπόθεση, να μεταρρυθμίσει ή ανακαλέσει ολικά ή μερικά αυτήν, ύστερα από αίτηση του

διαδίκου που έχει έννομο συμφέρον. Έτσι και διότι η αρμοδιότητα του δικαστηρίου για ανάκληση ή μεταρρύθμιση της αποφάσεως υπάρχει, μέχρι και την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο, συνάγεται ότι όσο διαρκεί η εκκρεμοδικία, η ανάκληση ή η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού μέτρου διατάσσεται μόνο από το αρμόδιο για την κυρία υπόθεση δικαστήριο, οποιουδήποτε βαθμού και αν είναι τούτο επομένως και από το Εφετείο, υπό την προϋπόθεση όμως ότι μετά την έκδοση στη δίκη για την κυρία υπόθεση οριστικής αποφάσεως, έχει ασκηθεί έφεση. Η σχετική αίτηση δεν είναι απαραίτητο να υποβληθεί κατά τη συζήτηση της κυρίας υποθέσεως, αλλά μπορεί να υποβληθεί και αυτοτελώς (βλ. σχετ. Π. Τζίφρα Ασφαλιστικά Μέτρα σελ. 92 επ. και εκεί παραπ. Μπέης Πολ. Δικ. σελ. 199, ΕΑ 929/1995 Ελλ.Δικ. 38.875).

Ο καθ' ου η αίτηση στον οποίο ο εργολάβος Π.Κ. μέχρι την κήρυξή του ως έκπτωτου δεν είχε μεταβιβάσει το προαναφερόμενο διαμέρισμα, με την από 1742001 αίτηση του, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών τη στρεφόμενη εναντίον του Π.Κ., της αιτούσης εταιρίας και του Δ.Γ., ζήτησε τη συντηρητική κατάσχεση κάθε κινητής και ακίνητης περιουσίας αυτών προς εξασφάλιση απαιτήσεως του συνολικού ποσού 31.765.000 δραχμών προερχομένη από το ανωτέρω υπ' αριθ. 49108/9121997 προσύμφωνο πωλήσεως σ' αυτόν του υπό στοιχεία ΙΓ2 διαμερίσματος, ισχυριζόμενος ειδικότερα ότι η αιτούσα ενεργούσα από κοινού με τους εργολάβους Π.Κ και Δ.Γ. τον εζημίωσαν παράνομα και υπαίτια κατά τα επί μέρους αναφερόμενα στην αίτηση ποσά, της υπαίτιας και παράνομης αυτών συμπεριφοράς συνισταμένης στο ότι η προς τον εργολάβο Π.Κ δήλωση της αιτούσης περί υπαναχωρήσεώς της από την εργολαβική σύμβαση και της κηρύξεώς του ως έκπτωτου του έργου ήταν εικονική και έγινε προς το σκοπό της διαπραγματεύσεως και λήψεως από τους συμβληθέντες με προσύμφωνο ή οριστικό συμβόλαιο μεγαλύτερου τιμήματος, ενώ η συνέχιση του έργου ανατέθηκε από την αιτούσα στο Δ.Γ., διότι ήταν συνεργάτης του έκπτωτου εργολάβου, ο οποίος στην πραγματικότητα εξακολούθησε να εποπτεύει την κατασκευή της συγκεκριμένης οικοδομής και να διαπραγματεύεται την πώληση διαμερισμάτων καθώς και στο ότι και οι τρεις τον εκβίαζαν ότι αν δεν δεχθεί την αναπροσαρμογή του τιμήματος από τις 240.000 δραχ. το τ.μ. στις 370.000 δραχ. το τ.μ. θα χάσει την προκαταβολή. Επί της ανωτέρω αιτήσεως εκδόθηκε ερήμην του Π.Κ. και αντιμωλία των λοιπών, η υπ' αριθ. 2775/3182001 απόφαση του ανωτέρω Δικαστηρίου, η οποία τη δέχθηκε ως κατ' ουσίαν βάσιμη μόνο ως προς τον Π.Κ. και ως προς την αιτούσα και περαιτέρω διέταξε τη συντηρητική κατάσχεση κάθε κινητής και ακίνητης περιουσίας του Π.Κ. μέχρι του ποσού των 10.000.000 δραχμών και υποχρέωσε την ήδη αιτούσα εταιρία να προσκομίσει στη Γραμματεία του ανωτέρω Δικαστηρίου μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την κοινοποίησή της εγγυητική επιστολή αξιόχρεης Τράπεζας ύψους 5.000.000 δραχμών. Εις εκτέλεση της αποφάσεως αυτής η αιτούσα κατέθεσε την υπ' αριθ. 221/1542002 εγγυητική επιστολή της ASPIS BANK ύψους 14.673,51 ευρώ. Στη συνέχεια ο καθ' ου η αίτηση άσκησε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών εναντίον του Π.Κ., της αιτούσης και του Δ.Γ. την από 22102001 τακτική

αγωγή με αντικείμενο την απαίτηση προς εξασφάλιση της οποίας διατάχθηκαν τα ανωτέρω ασφαλιστικά μέτρα την οποία στήριζε στην επικαλούμενη κατά τα ανωτέρω περιστατικά αδικοπραξία και στις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Επί της ανωτέρω αγωγής εκδόθηκε η υπ' αριθ. 176/2003 οριστική απόφαση, η οποία αφού την απέρριψε ως προς την επικουρική της βάση του αδικαιολογήτου πλουτισμού ως απαράδεκτη κατά το μέρος που στρέφεται κατά του Π.Κ. και ως μη νόμιμη κατά το μέρος που στρέφεται κατά των λοιπών, στην συνέχεια την απέρριψε ως κατ' ουσίαν αβάσιμη και κατά την κυρία βάση της. Κατά της αποφάσεως αυτής ο καθ' ου άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου την από 1552003 έφεση, η συζήτηση της οποίας ορίσθηκε για τη δικάσιμο της 18.11.2004. Εξάλλου από τα προαναφερόμενα αποδεικτικά μέσα δεν πιθανολογήθηκε καμία επαφή μεταξύ του καθ' ου η αίτηση και των νομίμων εκπροσώπων της αιτούσης κατά τη διάρκεια της οποίας οι τελευταίοι να τον εκβίασαν να δεχθεί αναπροσαρμογή του συμφωνηθέντος τιμήματος του διαμερίσματος άλλως ότι θα χάσει την προκαταβολή, αλλά ούτε και συμπαιγνία της αιτούσης με τους εργολάβους Π.Κ. και Δ.Γ. στην κήρυξη του πρώτου ως έκπτωτου και στην ανάθεση του έργου στο δεύτερο για τον ίδιο σκοπό, ήτοι για να επιτύχουν από αυτόν και τους άλλους συμβληθέντες με τον Π.Κ. μεγαλύτερο τίμημα με την αναπροσαρμογή του συμφωνηθέντος. Αντίθετα πιθανολογήθηκε ότι από την προαναφερομένη αντισυμβατική συμπεριφορά του εργολάβου Π.Κ., η αιτούσα υπέστη μεγάλες ζημίες. Ειδικότερα αναγκάσθηκε να πληρώσει στο ΙΚΑ για ασφαλιστικές εισφορές του απασχοληθέντος από αυτόν στην επίδικη οικοδομή εργατοτεχνικού προσωπικού ποσό 33.000.000 δραχμών το οποίο κατά την εργολαβική σύμβαση εβάρυνε αυτόν καθώς και για άλλα έργα που του είχε αναθέσει στην Πάτρα ποσό άνω των 100.000.000 δραχμών πλέον των προσαυξήσεων. Επίσης επιβλήθηκαν από το ΙΚΑ προς εξασφάλιση των άνω απαιτήσεων του κατασχέσεις διαμερισμάτων της και στις αρχές του έτους 1999 ζητήθηκε να απαγορευθεί στο νόμιμο εκπρόσωπο και διευθύνοντα σύμβουλο της αιτούσης Α.Π. η έξοδός του από τη χώρα. Τέλος η ανάθεση συνεχίσεως του έργου στον Δ.Γ. δεν έγινε από την αιτούσα μόνο, αλλά, όπως προαναφέρθηκε από κοινού με τους είκοσι πέντε αγοραστές οριζοντίων ιδιοκτησιών. Επομένως, εφόσον δεν πιθανολογήθηκε η απαίτηση του καθ' ου κατά της αιτούσης, πέραν βεβαίως και του γεγονότος ότι δεν πιθανολογήθηκε ότι είναι επισφαλής η περιουσιακή κατάσταση της τελευταίας αλλά αντιθέτως ότι διαθέτει μεγάλη ακίνητη περιουσία στην Πάτρα και στη Ζάκυνθο, αξίας 15.000.000 ευρώ περίπου, δεν συντρέχει πλέον λόγος διατηρήσεως του ασφαλιστικού μέτρου που διατάχθηκε εις βάρος της αιτούσης με την υπ' αριθ. 2775/2001 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, η οποία συνεπώς πρέπει να ανακληθεί ως προς τη διάταξη της την αφορώσα την αιτούσα.

408/2004

(Εισηγητής: Αλέξανδρος Νικάκης, εφέτης).
(Δικηγόρος: Αιμιλιανός Ρουμελιώτης).

Ανακοπή ερημοδικίας. Δεν χωρεί δεύτερη.

..... Επομένως, εφόσον ο ανακόπτων δεν εμφανίστηκε κατά τη δικάσιμο αυτή κατά την οποία η υπόθεση εκφωνήθηκε από τη σειρά του πινακίου, πρέπει ν' απορριφθεί η ανακοπή του ως ανυποστήρικτη. Ζήτημα ορισμού παραβόλου δεν τίθεται, καθόσον ο ανακόπτων δεν δικαιούται να ασκήσει νέα ανακοπή (ολ ΑΠ 28/1994 Ελλ Δικ 36 582).

420/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Τζένος, Γιάννης Παπαναστασόπουλος, Γεώργιος Πεντζιάς**).

Αναγνωριστική αγωγή. Απαραίτητο στοιχείο για την έγερσή της είναι το έννομο συμφέρον. Εμπορική μίσθωση. Υπογραφή νεώτερου συμφωνητικού. Δεν συμφωνείται νέα μίσθωση, αλλά συνεχίζεται η παλαιά. Έννοια της αύξησης του μισθώματος. Περιστατικά. Αϋλη εμπορική αξία. Έννοια και εξαιρέσεις καταβολής.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 70 ΚΠολΔ, όποιος έχει έννομο συμφέρον να αναγνωριστεί η ύπαρξη ή μη ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης, μπορεί να εγείρει σχετική αγωγή. Από τη διάταξη αυτή σαφώς συνάγεται ότι για την έγερση αναγνωριστικής αγωγής πρέπει να συντρέχει έννομο συμφέρον. Υπάρχει δε τέτοιο, όταν εξαιτίας αμφισβητήσεως, δημιουργείται αβεβαιότητα για την έννομη σχέση του ενάγοντος, από την οποία απειλείται σ' αυτόν βλάβη, που δεν μπορεί να ανατραπεί διαφορετικά, παρά μόνο με την αναγνώριση από το Δικαστήριο της ύπαρξης ή ανυπαρξίας του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως, αιρομένης έτσι της νομικής αβεβαιότητας και του από αυτή προερχομένου κινδύνου (ΑΠ 5799/96 ΝοΒ 45.998, ΑΠ 48/1986 Ελλ.Δικ.27.483). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ενάγων της δεύτερης αγωγής, έχει έννομο συμφέρον να αναγνωριστεί ότι εξακολουθεί ισχύουσα μέχρι 31.12.2006 η συναφθείσα μεταξύ αυτού και των εναγομένων σύμβαση μισθώσεως ακινήτου και δεν έληξε με την καταγγελία των τελευταίων, καθόσον αυτοί (εναγόμενοι) αμφισβητούν την ύπαρξη της ως άνω έννομης σχέσης και δημιουργείται αβεβαιότητα αυτής, από την οποία απειλείται σ' αυτόν βλάβη. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που απέρριψε την ανωτέρω αγωγή ως απαράδεκτη, λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος, εσφαλμένα το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και ως εκ τούτου πρέπει, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου της έφεσης να εξαφανιστεί

η εκκαλούμενη απόφαση.

Ο εκκαλών υποστηρίζει ότι με τα προαναφερόμενα ιδιωτικά συμφωνητικά δεν παρατάθηκε η αρχική μίσθωση, αλλά συνήφθηκαν δύο νέες ανεξάρτητες συμβάσεις, από τις οποίες η δεύτερη, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του π.δ/τος 34/1995, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 παρ. 6 του ν. 2741/1999, ισχύει για δώδεκα (12) έτη και συνεπώς λήγει την 31.12.2006. Τα ανωτέρω όμως υποστηριζόμενα, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα, καθόσον από τα προεκτεθέντα συνάγεται σαφώς ότι εδώ πρόκειται περί μιας ενιαίας μισθωτικής συμβάσεως που συνεχίζεται αδιάκοπα από την έναρξη της, παρά το γεγονός ότι τα παραπάνω έγγραφα (ιδιωτικά συμφωνητικά) εξωτερικώς φέρουν τα χαρακτηριστικά νέας σε κάθε περίπτωση συμφωνίας, αφού έτσι ονομάζεται σ' αυτά. Κατάρτιση νέας συμβάσεως δεν ήταν αναγκαία στις άνω περιπτώσεις, αφού δεν υπήρχε καμία μεταβολή στο πρόσωπο των συμβαλλομένων μερών, ούτε συνέτρεχε κανένας άλλος λόγος. Μόνη, εξάλλου, η αύξηση του μέχρι τότε καταβαλλόμενου μισθώματος, δεν μπορεί να οδηγήσει στο αντίθετο προς το ανωτέρω συμπέρασμα, λαμβανομένου υπόψη ότι είναι σύνηθες στην εξέλιξη των εμπορικών μισθώσεων, κάτω από την κατάρτιση νέας σύμβασης να υποκρύπτεται απλή συμφωνία περί αναπροσαρμογής του μισθώματος, πράγμα που συμβαίνει και στην συγκεκριμένη περίπτωση (βλ. Χαρ. Παπαδάκη, Σύστημα Εμπορικών Μισθώσεων, Έκδ. Β' Τόμ. 1ος αριθ. 212 και 252, Ε. Πειραιώς 1109/97 Ελλ. Δικ. 39.190). Συνακόλουθα, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη και η δεύτερη αγωγή. Περαιτέρω, με το άρθρο 7 παρ. 15 του ν. 2741/1999 αντικαταστάθηκαν, εκτός των άλλων, τα άρθρα 60 και 61 του π.δ/τος 34/1995, τα οποία αφορούν την αποκατάσταση της αϋλης εμπορικής αξίας. Ειδικότερα, τα άρθρα αυτά, όπως αντικαταστάθηκαν με τις παραγράφους 14 και 15 αντιστοίχως του προαναφερόμενου άρθρου, ορίζουν τα εξής: 1) Σε περίπτωση απόδοσης του μισθίου λόγω λήξης της μισθώσεως, σύμφωνα με τις παραγράφους 10 ως 14 του άρθρου 58 του παρόντος και σε κάθε περίπτωση λήξης της μισθώσεως λόγω συμπληρώσεως δωδεκαετίας, ο εκμισθωτής οφείλει στο μισθωτή για την αποκατάσταση της αϋλης εμπορικής αξίας ποσό ίσο με το καταβαλλόμενο κατά το χρόνο λήξης μίσθωμα είκοσι τεσσάρων (24) μηνών. Ο εκμισθωτής υποχρεούται να καταβάλει την αποζημίωση του παρόντος άρθρου πριν από την απόδοση του μισθίου, αλλιώς ο μισθωτής δικαιούται να αρνηθεί την απόδοση (άρθρο 60). Και 2) τα ποσά του προηγούμενου άρθρου δεν οφείλονται στις εξής περιπτώσεις: α) Αν ο μισθωτής αποχωρήσει οικειοθελώς από το μίσθιο, β) Στις μισθώσεις των περιπτώσεων β', γ', δ' και στ' της παρ. 1 του παρόντος, εφόσον δεν ασκούνται στο μίσθιο εμπορικές πράξεις. γ) Στις μισθώσεις του άρθρου 2 του παρόντος (δικηγορικά γραφεία, ιατρεία, οδοντιατρεία, συμβολαιογραφεία κ.λ.π.), και δ) Στις περιπτώσεις που η αγωγή απόδοσης του μισθίου για λήξη της μισθώσεως, που έχει επέλθει είτε σύμφωνα με τις παραγράφους 10 έως 14 του άρθρου 58 του παρόντος είτε λόγω συμπληρώσεως δωδεκαετίας ασκηθεί μετά παρέλευση εννέα (9) μηνών από τη λήξη της μισθώσεως. Μετά την άπρακτη πάροδο του εννεαμήνου η μίσθωση θεωρείται ότι έχει παραταθεί για τέσσερα (4) χρόνια, μετά δε τη λήξη της τετραετίας δεν οφείλονται τα ποσά

του προηγούμενου άρθρου (άρθρο 61). Στην προκείμενη περίπτωση, δεν τίθεται ζήτημα ούτε παρατάσεως της μισθώσεως για τέσσερα ακόμη χρόνια από τη λήξη της συμβατικής διάρκειας της, ήτοι μέχρι 31.12.2004, επειδή η αγωγή δεν ασκήθηκε εντός της παραπάνω προθεσμίας από την ως άνω λήξη της συμβάσεως, όπως αβασίμως υποστηρίζει ο εκκαλών, καθόσον, όπως προαναφέρθηκε, η επίμαχη μίσθωση κατέστη αόριστης διάρκειας και έληξε λόγω καταγγελίας της. Δικαιούται όμως αυτός να λάβει από τους εφεσίβλητους την ανωτέρω αποζημίωση, αφού έχει συμπληρώσει παραμονή στο μίσθιο για χρονικό διάστημα πλέον των δώδεκα (12) ετών και η οποία δεν αποσβέννυται από καμία άλλη διάταξη και μάλιστα επειδή δεν ζητήθηκε αμέσως το μίσθιο, αλλά παρέμεινε ο εκκαλών στη χρήση του και μετά τη λήξη της συμβατικής διάρκειας της μισθώσεως (ΑΠ 494/2001 Ελλ. Δικ. 43.435, ΑΠ 479/2001 Ελλ. Δικ. 43.437, ΑΠ 1590/2001 Ελλ.Δικ. 43.755). Η ανωτέρω αποζημίωση ανέρχεται στο ποσό των 6.072.000 δραχμών (24 μήνες Χ 253.000 δρχ.), που αντιστοιχεί σε 17.819,52 ευρώ, δοθέντος ότι το μηνιαίο μίσθωμα ανερχόταν κατά το χρόνο της καταγγελίας της συμβάσεως στο ποσό των 253.000 δραχμών.

447/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Παπαναστασόπουλος, Ανδρέας Ζήκος**).

Ένορκες βεβαιώσεις σε δίκες διατροφής. Λαμβάνονται υπόψη εφόσον έχει κλητευθεί ο αντίδικος εικοσιτέσσερις ώρες πριν την εξέταση. Το ίδιο ισχύει και με τις ένορκες βεβαιώσεις που λαμβάνονται από αλλοδαπή ενώπιον προξένου.

Κατά τα άρθρα 671 § 1 και 681Β § 1 του ΚΠολΔ, στην ειδική διαδικασία των διαφορών που αφορούν διατροφή, λαμβάνονται υπόψη ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου μόνο αν έγιναν ύστερα από προηγούμενη κλήτευση του αντιδίκου πριν από είκοσι τέσσερις τουλάχιστον ώρες, η εν λόγω δε κλήτευση εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, γιατί αποτελεί στοιχείο του υποστατού των ένορκων βεβαιώσεων ως αποδεικτικών μέσων (βλ. ΑΠ 678/1999 Ελ.Δ/νη 41.365, ΑΠ 31/1999 Ελ. Δ/νη 40.572). Με την ίδια προϋπόθεση της προηγούμενης εμπρόθεσμης κλήτευσης, λαμβάνονται υπόψη και οι ένορκες βεβαιώσεις που συντάσσονται στην αλλοδαπή ενώπιον Έλληνα Προξένου, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 27 εδάφ. ιε' του Ν. 419/1976 «περί Οργανισμού του Υπουργείου Εξωτερικών» εκπληρώνει καθήκοντα ληξιάρχου και συμβολαιογράφου στην αλλοδαπή (βλ. ΑΠ 54/2003 Ελ.Δ/νη 44.723, Εφ. Πειρ. 80/1994 Ελ. Δ/νη 35.1693, Εφ. Πειρ. 1365/1987 Ελ. Δ/νη 29.752). Επομένως η προσκομιζόμενη από την ενάγουσα υπ' αριθ. 660/22/12112002 ένορκη βεβαίωση ενώπιον του αναπληρωτή του Έλληνα Προξένου της Νέας Υόρκης ΗΠΑ δεν λαμβάνεται υπόψη γιατί δεν γίνεται επίκληση, αλλά ούτε και προκύπτει προηγούμενη νόμιμη κλήτευση του εναγομένου για να παρασταθεί κατά τη λήψη της.

449/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Πιτσούνης, Λεωνίδας Τσαούσης**).

Αναγκαστική εκτέλεση. Εξοδά της. Δεν αποτελούν έξοδα της αναγκαστικής εκτέλεσης όσα δεν γίνονται προς το κοινό συμφέρον όλων των δανειστών αλλά προς εξυπηρέτηση αποκλειστικά του συμφέροντος του επισπεύδοντος. Εξοδα έκδοσης επαναληπτικών προγραμμάτων είναι έξοδα εκτελέσεως. Υποθήκη. Εξασφάλιση τόκων (1289 Α.Κ.). Αν κεφάλαιο και τόκος αποτελούν ποσό μεγαλύτερο από το ποσό της υποθήκης, δεν υπάρχει εξασφάλιση για το μεγαλύτερο ποσό. Εξασφάλιση για τα λοιπά κονδύλια (ασφάλιστρα, φόροι κ.λ.π.). Πότε υπάρχει.

Κατά την έννοια του άρθρου 932 του ΚΠολΔ, ως έξοδα εκτελέσεως που προκαταβάλλονται από τον επισπεύδοντα δανειστή και προαφαιρούνται από το πλειστηρίασμα κατά το άρθρο 975 του ίδιου κώδικα νοούνται όλες οι δαπάνες που γίνονται από αυτόν και αποβλέπουν στο γενικό συμφέρον των δανειστών και είναι αναγκαίες για την εκτέλεση καθ' εαυτήν και για την όλη διαδικασία από την έναρξη μέχρι την περάτωσή της. Ειδικότερα στα έξοδα αυτά περιλαμβάνονται όλες οι αναγκαίες δαπάνες για την έναρξη, κίνηση και γενικά τη διαδικασία της εκτέλεσης βάσει της οποίας επιτεύχθηκε το πλειστηρίασμα που διανέμεται στους δανειστές, με αφετηρία τα έξοδα και δικαιώματα για την έκδοση απογράφου και αντιγράφου και τη σύνταξη και επίδοση επιταγής. Υπό την έννοια αυτή δεν αποτελούν έξοδα εκτελέσεως όσα δεν γίνονται προς το κοινό συμφέρον όλων των δανειστών, αλλά προς εξυπηρέτηση αποκλειστικά του συμφέροντος του επισπεύδοντος ούτε εκείνα που έγιναν από δικό του σφάλμα ή υπαιτιότητα, όπως τα έξοδα ματαιωθέντος πλειστηριασμού λόγω παρόδου των σχετικών προθεσμιών ή ακυρότητας των πράξεων. Αποτελούν όμως έξοδα εκτελέσεως όσα έγιναν για την έκδοση επαναληπτικών προγραμμάτων, μετά από νόμιμη αναβολή ή ματαίωση του πλειστηριασμού με συμφωνία επισπεύδοντος δανειστή καθού η εκτέλεση, γιατί η έκδοση των προγραμμάτων μετά από νόμιμη αναβολή ή ματαίωση του πλειστηριασμού, αποτελεί ουσιώδη δικονομική προϋπόθεση για τη συνέχιση της εκτελεστικής διαδικασίας και τον πλειστηριασμό του ακινήτου και οι σχετικές για την έκδοση τους δαπάνες από τον επισπεύδοντα γίνονται προς το κοινό συμφέρον όλων των δανειστών, ενώ από την άλλη πλευρά οι ανωτέρω συμφωνίες μεταξύ επισπεύδοντος δανειστή και οφειλέτη ωφελούν και τους υπόλοιπους δανειστές, γιατί τείνουν να παράσχουν στον οφειλέτη τη δυνατότητα να εξεύρει τα απαραίτητα χρήματα για να ικανοποιήσει όλους τους δανειστές, ώστε να αποφύγει τη δυσμενή γι' αυτόν εκπλειστηρίαση του ακινήτου του (βλ. ΑΠ 1783/1998 Δ. 30.1169, ΑΠ 419/1998 αδημ., Εφ. Αθ. 4896/1999 Ελλ. Δ/νη 41. 490, Εφ. Αθ. 2801/1998 NoB 47. 62, Εφ. Αθ. 10130/1991 Ελλ. Δ/νη 33. 889, πρβλ. ΑΠ 1359/1998 Ελλ. Δ/νη 40. 307). Περαιτέρω κατά το άρθρο 1289 του ΑΚ αν το κεφάλαιο της απαίτησης που ασφαλίζεται με υποθήκη γράφτηκε ως τοκοφόρο, η υποθήκη, σε οποιουδήποτε

την κυριότητα και αν βρίσκεται το ακίνητο, ασφαλίζει κατά την ίδια τάξη εγγραφής και τους καθυστερούμενους τόκους ενός έτους πριν από την κατάσχεση, καθώς και τους τόκους μετά την κατάσχεση μέχρι την πληρωμή του χρέους ή εωσότου γίνει αμετάκλητος ο πίνακας κατάταξης, κατά δε το άρθρο 1269 εδαφ. α' και β' του ίδιου κώδικα, η εγγραφή της υποθήκης γίνεται πάντοτε για ορισμένη χρηματική ποσότητα και αν στον τίτλο δεν περιέχεται ορισμένη ποσότητα, αυτός που ζητεί την εγγραφή πρέπει να την ορίσει κατά προσέγγιση. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι: α) για την κάλυψη, κατά την τάξη και τη σειρά της υποθήκης, των τόκων του περιορισμένου χρονικού διαστήματος του άρθρου 1289 του ΑΚ, πρέπει η απαίτηση να έχει εγγραφεί στο βιβλίο υποθηκών ως τοκοφόρος, χωρίς να απαιτείται για την τήρηση της αρχής της δημοσιότητας να καθορίζεται και το ποσό των τόκων, αφού το ποσοστό αυτών καθορίζεται στην περίπτωση αυτή από το νόμο, β) αν οι τόκοι του ανωτέρω περιορισμένου χρόνου διαστήματος προστιθέμενοι στο κεφάλαιο, υπερβαίνουν μαζί με αυτό το ποσό για το οποίο έχει εγγραφεί η υποθήκη, δεν ασφαλίζονται με αυτή κατά το υπερβάλλον μέρος και επίσης δεν ασφαλίζεται οποιοδήποτε άλλο ποσό υπερβαίνει το ποσό εγγραφής. Ειδικά όμως για τους τόκους, αν σε αρμονία με τη σύμβαση, η υποθήκη εγγράφεται για ορισμένο χρηματικό ποσό που καλύπτει το κεφάλαιο και λοιπά συναφή κονδύλια, ταυτοχρόνως όμως και πέραν του ποσού αυτού, εγγράφεται τούτο και ως τοκοφόρο για την εξασφάλιση των τόκων στα χρονικά πλαίσια του άρθρου 1289 του ΑΚ, η υποθήκη ασφαλίζει όλους τους τόκους του προβλεπόμενου στη διάταξη αυτή χρονικού διαστήματος και τούτο γιατί στην περίπτωση αυτή η ασφάλιση των τόκων έχει ρητά συμφωνηθεί και εγγραφεί πέραν και επιπλέον της ορισμένης χρηματικής ποσότητας για την οποία εγγράφεται η υποθήκη (βλ. ΑΠ 1115/2002 Ελ. Δ/νη 45. 178, ΑΠ 400/2003 Ελλ. Δ/νη 44. 1649, ΑΠ 52/2003 Ελλ. Δ/νη 44. 1369). Αν βέβαια η υποθήκη έχει εγγραφεί για ορισμένο χρηματικό ποσό που καλύπτει μόνο το κεφάλαιο και όχι και τα λοιπά συναφή κονδύλια (όπως έξοδα, ασφάλιστρα, φόρους κλπ), τα τελευταία αυτά κονδύλια δεν ασφαλίζονται με την υποθήκη, γιατί δεν υπάγονται στο προνόμιο που θεσπίζει μόνο για τους τόκους η διάταξη του άρθρου 1289 του Α.Κ.

451/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Μαμάσης, Σπύρος Παπαδόπουλος, Θανάσης Βγενόπουλος, Σπύρος Ραζής, Εξακουστή Σακελλαριάδη Ν.Σ.Κ.**).

Αναγγελία σε αναγκαστικό πλειστηριασμό. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει. Αναγγελία για απαίτηση από παροχή εξαρτημένης εργασίας. Τι πρέπει να περιέχει. Μη κατάθεση της αναγγελίας και εγγράφων μέσα στην 15νθήμερη προθεσμία από την ημέρα του πλειστηριασμού, επιφέρει έκπτωση του δανειστή (972 και 151 Κ.Πολ.Δ.). Νόμιμα προσάγεται όμως ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως. Κατάταξη απαιτήσεων από εξαρτημένη εργασία (975 Κ.Πολ.Δ.).

Λεπτομέρειες.

Από τη διάταξη του άρθρου 972§1 περ. β ΚΠολΔ, που ορίζει ότι η αναγγελία πρέπει να περιέχει, εκτός άλλων και περιγραφή της απαιτήσεως του δανειστή που αναγγέλλεται προκύπτει, ότι το δικόγραφο της αναγγελίας είναι άκυρο λόγω αοριστίας της αναφερόμενης σ' αυτό απαιτήσεως μόνον όταν η περιγραφή αυτής, καθώς και του τυχόν υφισταμένου προνομίου της είναι τόσο ελλιπή, ώστε να μην μπορούν ο οφειλέτης και οι λοιποί δανειστές να αντικρούσουν την αναγγελία κατά την άσκηση του δικαιώματος της υπερασπίσεώς τους κατά τα άρθρα 974 και 979 ΚΠολΔ και να υφίσταται έτσι βλάβη. Ειδικότερα επί αναγγελίας πολλών δανειστών για απαιτήσεις τους προερχόμενες από παροχή εξαρτημένης εργασίας δεν είναι αόριστη η αναγγελία, έστω και αν δεν αναφέρεται για καθένα το είδος της εργασίας, η διάρκεια της απασχόλησής του στον οφειλέτη, το ύψος του μισθού του και ο λόγος της καταγγελίας της συμβάσεως, όταν από την επισυναπτόμενη στην αναγγελία και συγκοινοποιουμένη στον υπάλληλο του πλειστηριασμού αγωγή ή δικαστική απόφαση γίνεται περαιτέρω εξειδίκευση των απαιτήσεων και προκύπτει ότι αυτές προέρχονται από την παροχή εξαρτημένης εργασίας στον καθού η εκτέλεση οφειλέτη. Περαιτέρω από την ίδια διάταξη που ορίζει ότι η αναγγελία πρέπει να επιδοθεί το αργότερο, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από τον πλειστηριασμό και μέσα στην ίδια προθεσμία πρέπει να κατατεθούν τα έγγραφα που αποδεικνύουν την απαίτηση, προκύπτει ότι η πάροδος άπρακτης της παραπάνω προθεσμίας επάγεται την έκπτωση του δανειστή, κατ' άρθρο 151 ΚΠολΔ, από το δικαίωμα να καταθέσει τα έγγραφα, που αποδεικνύουν την απαίτηση του και το προνόμιο του ενώπιον του υπαλλήλου του πλειστηριασμού, όχι δε και έκπτωση από το δικαίωμα προσαγωγής των εγγράφων ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της ανακοπής κατά του πίνακα, το οποίο είναι υποχρεωμένο, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 335, 338 και 341 ΚΠολΔ, να λάβει υπόψη του όλα τα αποδεικτικά μέσα, που νομίμως επικαλούνται και προσκομίζουν ενώπιον του οι διάδικοι για την απόδειξη των ισχυρισμών τους. (ΑΠ 387/2001 Ελλ.Δικ. 43,122 ΑΠ 1640/2002, ΑΠ 119/2003 Ελλ.Δικ. 44, 744, 1315). Στην προκειμένη υπόθεση από τον προσβαλλόμενο πίνακα και τα έγγραφα που επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι αποδεικνύεται ότι στην υπάλληλο του πλειστηριασμού ανήγγειλαν τις απαιτήσεις τους από την παροχή εξαρτημένης εργασίας στην καθής η εκτέλεση οφειλέτρια οι εφεσίβλητοι 1) ο Α.Π για μισθούς, αποδοχές αδείας και επίδομα αδείας. 2) Η Ε.Χ. για μισθούς υπερημερίας, λόγω άκυρης απόλυσης της, Δώρα Χριστουγέννων και επιδόματα άδειας. 3) Ο Ι.Α. για μισθούς, επιδόματα εορτών, αποδοχές και επιδόματα άδειας. 4) Ο Χ.Γ. και ο Α.Ν. για συμβατικές αποζημιώσεις, λόγω καταγγελίας συμβάσεων ορισμένου χρόνου πριν τη λήξη τους. Για την απόδειξη των απαιτήσεων αυτών κατέθεσαν εμπρόθεσμα ο πρώτος αντίγραφο της από 7/10/1997 αγωγής του και την 203/1997 τελεσίδικη απόφαση του Ειρηνοδικείου Αιγιαλείας, η δεύτερη την 140/1997 τελεσίδικη απόφαση του Ειρηνοδικείου Αιγιαλείας, αντίγραφο της από 27/9/1999 εκκρεμούς αγωγής της ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αιγίου και εκπρόθεσμα αντίγραφο της 20/2000 αποφάσεως του παραπάνω δικαστηρίου

επί της αγωγής αυτής, ο τρίτος αντίγραφο της από εκκρεμούς 24/4/2000 αγωγής του ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αιγίου και εκπρόθεσμα αντίγραφο της 181/2000 αποφάσεως του δικαστηρίου αυτού και οι τέταρτος και πέμπτος αντίγραφα των 195/2000 και 695/2000 τελεσιδίκων αναγνωριστικών αποφάσεων του δικαστηρίου αυτού. Οι εκκαλούντες (Ελληνικό Δημόσιο και ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ) προβάλλουν ότι τα δικόγραφα των αναγγελιών των εφεσίβλητων ήταν αόριστα και άκυρα, καθόσον δεν αναφέρονταν σ 'αυτά η αιτία των απαιτήσεών τους, το χρονικό διάστημα που αφορούν, το είδος της εργατικής απαιτήσεως εκάστου, τον τρόπο του υπολογισμού της και το προνόμιο, ενώ τα έγγραφα της Ε.Χ. και Ι.Λ. κατατέθηκαν εκπρόθεσμα στην υπάλληλο του πλειστηριασμού. Οι λόγοι αυτοί των εφέσεων πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι, καθόσον στις επισυναπτόμενες στις αναγγελίες αγωγές και δικαστικές αποφάσεις γίνεται λεπτομερής εξειδίκευση κάθε απαίτησης των εφεσίβλητων και έτσι δεν δημιουργείται αοριστία και ακυρότητα των σχετικών δικογράφων, οι δε 20 και 181/2000 αποφάσεις του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αιγίου, που αποδεικνύουν τις απαιτήσεις των εφεσίβλητων αυτών προσήχθηκαν κατά τη συζήτηση των ανακοπών και νομίμως λήφθηκαν υπόψη.

Κατά το άρθρο 975 ΚΠολΔ η κατάταξη των δανειστών στον πίνακα γίνεται με την εξής σειρά 1)... 2)... 3) οι απαιτήσεις από την παροχή εξαρτημένης εργασίας... εφόσον προέκυψαν κατά τους τελευταίους έξι μήνες πριν από την ημέρα του πλειστηριασμού. Με το άρθρο 31 του ν. 1545/1985 ορίστηκαν τα εξής: «Στην τρίτη τάξη των προνομίων του άρθρου 975 του ΚΠολΔ κατατάσσονται οι απαιτήσεις που έχουν σαν βάση τους την παροχή εξαρτημένης εργασίας... εφόσον προέκυψαν μέσα στην τελευταία διετία πριν από την ημερομηνία του πρώτου πλειστηριασμού ή της κήρυξης της πτώχευσης. Αποζημιώσεις λόγω καταγγελίας της σχέσης εργασίας κατατάσσονται, ανεξάρτητα από το χρόνο που προέκυψαν, στην τάξη αυτή. Η διαίρεση του εκπλειστηριάσματος σε ποσοστά, κατά το άρθρο 977 ΚΠολΔ, γίνεται μετά την ικανοποίηση των απαιτήσεων της τάξης αυτής». Από την αντιπαραβολή των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι, με τη δεύτερη από αυτές, διευρύνθηκε σημαντικά το προνόμιο των εργασιακών απαιτήσεων. Ειδικότερα το προβλεπόμενο από το άρθρο 975 ΚΠολΔ χρονικό διάστημα αυξήθηκε από έξι μήνες σε δύο έτη, ορίστηκε ως αφετηρία για τον αναδρομικό υπολογισμό της διετίας, η ημερομηνία για την οποία αρχικά είχε επισπευθεί ο πλειστηριασμός, αντί της ημέρας που διενεργήθηκε, υπήχθησαν στην ίδια προνομιακή τάξη απαιτήσεις για αποζημίωση λόγω καταγγελίας της σχέσεως εργασίας ανεξάρτητα από το χρόνο που προέκυψαν και ορίστηκε ότι και οι δύο αυτές κατηγορίες εργατικών απαιτήσεων προαφαιρούνται από το εκπλειστηρίασμα πριν από τη διαίρεση του, κατ' άρθρο 977 σε 1/3 και 2/3 αντίστοιχα, για την ικανοποίηση γενικών και ειδικών προνομιούχων πιστωτών. Περαιτέρω κατά τη σαφή διατύπωση της διατάξεως του άρθρου 31 του ν. 1545/1985, κατά την οποία κατατάσσονται στην τρίτη τάξη των προνομίων του άρθρου 975 ΚΠολΔ οι απαιτήσεις από την παροχή εξαρτημένης που προέκυψαν μέσα στην τελευταία διετία πριν από την αρχική ημερομηνία του πλειστηριασμού, προκύπτει ότι, κατά τη βούληση του νομοθέτη, δεν υπήχθησαν στο απονεμόμενο με τη διάταξη αυτή προνόμιο οι μη διαλαμβανόμενες σ'

αυτήν εργασιακές απαιτήσεις και δη όσες γεννήθηκαν στο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία για την οποία είχε επισπευθεί αρχικά ο πλειστηριασμός μέχρι και την ημερομηνία που διενεργήθηκε. Τούτο προκύπτει και εξ αντιδιαστολής προς τη ρύθμιση των απαιτήσεων για αποζημίωση λόγω καταγγελίας της σχέσεως εργασίας, για τις οποίες ρητά καθορίστηκε στην ίδια διάταξη ότι υπάγονται στο προαναφερόμενο προνόμιο ανεξάρτητα από το χρόνο που προέκυψαν (ΑΠ 61/2001 Ελλ.Δικ. 42 914, ΑΠ 476/1999 ΕΕΔ 60 201). Εξάλλου, κατά την έννοια του άρθρου 31 του ν 1545/1985 και το σκοπό του νομοθέτη στο προνόμιο της διατάξεως αυτής υπήχθησαν οι απαιτήσεις για αποζημίωση λόγω καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας, ανεξάρτητα από το χρόνο που προέκυψαν, οι οποίες προβλέπονται από τις διατάξεις των ν 2112/1920, 3198/55 και του ΒΔ της 16/18.7.1920, ως μέτρο πρόνοιας υπέρ των εργαζομένων για την αντιμετώπιση των αναγκαίων μέσων συντήρησής τους μέχρι την ανεύρεση νέας εργασίας. Η αποζημίωση αυτή είναι διαφορετική της συμφωνίας περί καταβολής αποζημιώσεως για την περίπτωση πρόωρης καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου, χωρίς σπουδαίο λόγο, η οποία περιλαμβάνει τους μη δεδουλευμένους μισθούς μέχρι τη λήξη της συμβάσεως (σχετ. 1144/2000 ΔΕΝ 57 1030). Επομένως, εφόσον η συμβατική αυτή αποζημίωση περιλαμβάνει μη δεδουλευμένους μισθούς για χρονικό διάστημα μεταγενέστερο της ημερομηνίας του αρχικού πλειστηριασμού, δεν υπάγεται στο ανωτέρω προνόμιο.

477/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Βγενόπουλος, Θανάσης Βγενόπουλος**).

Απόδειξη. Αποδεικτικά μέσα. Έγγραφο αποδεικτικό μέσο. Πάντοτε οφείλει ο ενδιαφερόμενος διάδικος να το προσκομίζει και να το επικαλείται. Χωρίς επίκληση εφόσον ληφθεί υπόψη δημιουργείται λόγος αναιρέσεως. Αλληλόχρεος λογαριασμός. Έννοια.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 106, 345, 453 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι για να λάβει υπόψιν το δικαστήριο και να εκτιμήσει κάποιο αποδεικτικό μέσον, όπως είναι το έγγραφο, πρέπει όχι μόνον να προσκομίζεται τούτο, αλλά και να γίνεται ορισμένη επίκλησή του με τις προτάσεις του διαδίκου, ο οποίος το προσκομίζει, ενώ η λήψη υπόψιν αποδεικτικού μέσου, του οποίου δε γίνεται επίκληση, ιδρύει κατά το άρθρο 559 αρ. 11 Κ.Πολ.Δ., λόγο αναιρέσεως. Εξάλλου στις διατάξεις του άρθρου 240 Κ.Πολ.Δ., γίνεται λόγος μόνο για την επαναφορά ισχυρισμών, που υποβλήθηκαν σε προηγούμενη συζήτηση και καθορίζεται ο τρόπος της νόμιμης επαναφοράς τους ενώπιον του εφετείου και όχι των αποδεικτικών μέσων (βλ. σχ. ΑΠ 121/1996 Δνη 37, 1321, ΑΠ 1459/1996 Δνη 38, 567, ΑΠ 1216/1993 Δνη 95, 171). Περαιτέρω από το

συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 361, 874 ΑΚ, 112 Εισ.ΝΑΚ, 669 Εμπ.Ν., 47, 6467 του Ν.Δ/τος «περί ειδικών διατάξεων των ανωνύμων εταιρειών» της 177/1481923 και από την έμμεση αλλά σαφή αναφορά των διατάξεων αυτών στον αλληλόχρεο λογαριασμό, ως νομική σχέση, που διέπεται από τα γνωστά στο νομοθέτη έθιμα και συνήθειες, συνάγεται ότι αλληλόχρεος λογαριασμός υπάρχει όταν δύο πρόσωπα συμφωνούν με σύμβαση να μην επιδιώκονται ή διαθέτονται μεμονομένως οι απαιτήσεις που προκύπτουν από τις μεταξύ τους συναλλαγές, αλλά να φέρονται σε κοινό λογαριασμό, με σκοπό να εκκαθαρίζονται και να αποσβήνονται κατά το κλείσιμο του λογαριασμού αυτού, που θα γίνεται κατά ορισμένα χρονικά διαστήματα, σε τρόπο ώστε να αποτελέσει τη μοναδική μεταξύ τους απαίτηση το κατάλοιπο του λογαριασμού, που τυχόν θα υπάρχει. Βασικό στοιχείο της έννοιας του αλληλόχρεου λογαριασμού είναι η ύπαρξη συμφωνίας υπαγωγής σε κοινό λογαριασμό απαιτήσεων και των δύο μερών, που θα προκύπτουν από τις συναλλαγές τους και συνεπώς δεν υπάρχει αλληλόχρεος λογαριασμός αν δεν υπάρχει η δυνατότητα τουλάχιστον αποστολών και από τα δύο μέρη. Η ύπαρξη της δυνατότητας αυτής είναι αρκετή για να υπάρχει αλληλόχρεος λογαριασμός και είναι αδιάφορο αν πραγματικά έγιναν αποστολές κατά τη διάρκεια του και από τα δύο μέρη ή αν μόνο το ένα από τα δύο μέρη έκανε αποστολές. Δηλαδή για την ύπαρξη αλληλόχρεου λογαριασμού απαιτείται να υπάρχει η δυνατότητα να προκύψουν από τις μεταξύ των μερών συναλλαγές εκατέρωθεν απαιτήσεις και οφειλές, σε τρόπο ώστε να μην είναι από πριν γνωστό ποιο από τα μέρη, κατά την τελική εκκαθάριση των δοσοληψιών τους θα είναι οφειλέτης ή πιστωτής του άλλου. Συνεπώς δεν υπάρχει τέτοιος λογαριασμός, όταν κατά τη φύση της συμβάσεως, ο ένας συμβαλλόμενος καθίσταται μόνον πιστωτής και ουδέποτε οφειλέτης, ο δε άλλος μόνον οφειλέτης και ουδέποτε πιστωτής, έχοντας απλώς τη δυνατότητα να εξοφλεί τμηματικά το χρέος του, έτσι ώστε οι εκάστοτε καταβολές να γίνονται για την αντίστοιχη απαλλαγή του από το χρέος. Τέτοια περίπτωση υπάρχει και όταν ο πελάτης εμπόρου αγοράζει διάφορα είδη με πίστωση και καταβάλει κατά διαστήματα διάφορα ποσά για μερική εξόφληση της οφειλής του, οπότε δεν υπάρχει μεταξύ αυτών σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού, αφού αποκλείεται η δυνατότητα να γίνει ο πωλητής οφειλέτης του αγοραστή και ο τελευταίος πιστωτής του πωλητή, αλλά υπάρχουν μεταξύ τους ανεξάρτητες αγοραπωλησίες με πίστωση του τιμήματος, το οποίο εξοφλείται τμηματικά (βλ. σχ. Εφ.ΑΘ. 7644/1982 ΝοΒ 31, 73, Εφ.ΑΘ. 3222/1979 ΝοΒ 28, 106, Εφ.ΑΘ. 1826/1993 Ε.Εμπ.Δ. ΜΕ, 42, Εφ.ΑΘ. 11049/1995 38, 666).

491/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Μεταξάς, Αλέξης Καλογερόπουλος**).

Ανακοπή ερημοδικίας. Επίδοση της εφέσεως με κλήση προς συζήτηση σε συγγενή του

ανακόπτοντος που διαμένει στον ισόγειο όροφο, ενώ ο ίδιος διαμένει στον ανώγειο

Ο ανακόπτων με τον πρώτο λόγο της ανακοπής ισχυρίζεται ότι κατά τη δικάσιμο της 442002 κατά την οποία συζητήθηκε ερήμην του και απορρίφθηκε ως ανυποστήρικτη η έφεσή του, δεν παρουσιάσθηκε στο Δικαστήριο διότι δεν κλητεύθηκε νομίμως και δεν έλαβε γνώση της δικασίμου αφού η επίδοση του αντιγράφου της εφέσεως με την κάτωθι αυτής πράξη ορισμού δικασίμου και την κλήση προς συζήτηση έγινε στη νύφη του Δ.Μ., η οποία δεν είναι σύνοικος αυτού. Ο λόγος αυτός είναι νόμιμος (αρθρ. 128 παρ. 1 και 3 Κ.Πολ.Δ.) ενώ περαιτέρω πιθανολογείται και βάσιμος, διότι από την κατάθεση του μάρτυρος που εξετάσθηκε στο ακροατήριο του Δικαστηρίου τούτου και περιέχεται στα ταυτάριθμα με την παρούσα απόφαση πρακτικά, προκύπτει ότι η Δ.Μ. σύζυγος του μάρτυρος και νύφη του ανακόπτοντος στην οποία έγινε η επίδοση του προαναφερομένου δικογράφου δεν ήταν σύνοικος του τελευταίου, αλλά διέμενε σε άλλο ανεξάρτητο διαμέρισμα το οποίο καταλαμβάνει τον ισόγειο όροφο ανωγείου οικοδομής, ο δε ανακόπτων διέμενε στο διαμέρισμα το οποίο καταλαμβάνει τον ανώγειο όροφο της ίδιας οικοδομής και έτσι δεν του παραδόθηκε το ως άνω δικόγραφο ούτε ενημερώθηκε για την ημέρα της δικασίμου. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινομένη ανακοπή ερημοδικίας, να εξαφανισθεί η ανακοπτομένη υπ' αριθ. 473/2002 απόφαση του Δικαστηρίου τούτου, να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου στον ανακόπτοντα και να προχωρήσει το Δικαστήριο στην εξέταση της επίδικης διαφοράς (άρθρ. 509 Κ.Πολ.Δ.).

493/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γουλιέλμος Κατσούνης, Παναγής Γεράκης**).

Προξενείο Ελλάδος στην αλλοδαπή. Εξέταση μάρτυρος ενώπιόν του, ύστερα από νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήση του αντιδίκου. Έναρξη καταθέσεως στην Ελλάδα και συνέχιση της εξέτασης του μάρτυρα ενώπιον Προξένου ως εντεταλμένου δικαστού καθώς και η μη παράσταση του δικηγόρου κατά την εξέταση αυτή, δεν συνεπάγεται ακυρότητα της κατάθεσης.

Από τις καταθέσεις των ενόρκως εξετασθέντων μαρτύρων που περιέχονται στην υπ' αριθμ. 34/2000 εισηγητική έκθεση, την υπ' αριθμ. Φ. 663/14β/14.1.1998 έκθεση της Προξένου της Ελλάδος στο Προξενείο του Σίδνεϋ, ενεργούσης ως εντεταλμένης Δικαστού, διορισθείσης με την υπ' αριθμ. 33/95 πράξη του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου η εξέταση της μάρτυρος Σ.Μ. που περιέχεται στην τελευταία αυτή έκθεση ελήφθη μετά από νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση του ενάγοντος, όπως αποδεικνύεται από την υπ' αριθμ. 1820/1997 έκθεση επιδόσεως του δικαστικού επιμελητού Π.Λ. και είναι παραδεκτό αποδεικτικό μέσο, εφόσον έγινε ενώπιον του αρμοδίου οργάνου και μετά από

προηγούμενη κλήτευση. Το γεγονός ότι η ανωτέρω κατάθεση άρχισε στην Ελλάδα ενώπιον της Εισηγητού Δικαστού που διορίσθηκε με την ανωτέρω πράξη και ολοκληρώθηκε ενώπιον της άνω Προξένου ως εντεταλμένης Δικαστού, δεν συνεπάγεται καμία δικονομική ακυρότητα, αφού και όλη η εξέταση της άνω μάρτυρος θα μπορούσε να γίνει ενώπιον της εντεταλμένης Δικαστού. Επίσης η ίδια εξέταση δεν πάσχει από ακυρότητα, γιατί δεν παρέστη πληρεξούσιος Δικηγόρος, αφού έγινε νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση, η δε μη παράσταση Δικηγόρου κατά την εξέταση της μάρτυρος ενώπιον της Προξένου από οποιοδήποτε διάδικο, καμία δικονομική ακυρότητα δεν συνεπάγεται, και μάλιστα ανεξαρτήτως βλάβης, της οποίας δεν γίνεται επίκληση από τον ενάγοντα εκκαλούντα που προβάλλει την ένσταση ακυρότητας της εξετάσεως της πιο πάνω μάρτυρος……

522/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σταύρος Νικολόπουλος, Κυριακή Αθανασιάδη**).

Προσωπική κράτηση για απαίτηση από αδικοπραξία. Αρκεί η επίκληση στην αγωγή και η απόδειξη της απαίτησης από αδικοπραξία και δεν απαιτείται η επίκληση και άλλων στοιχείων, όπως η αφερεγγυότητα του εναγομένου. Ουσιαστικά κριτήρια απαγγελίας προσωπικής κράτησης από αδικοπραξία είναι το είδος, η βαρύτητα του ζημιογόνου γεγονότος, το μέγεθος της ζημίας, η αφερεγγυότητα του εναγομένου κ.λ.π.

Επειδή για τη θεμελίωση του αιτήματος προσωπικής κρατήσεως για απαίτηση από αδικοπραξία, που εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να τη διατάξει ή όχι, αρκεί η επίκληση στην αγωγή και η απόδειξη απαίτησης από αδικοπραξία και δεν απαιτείται η επίκληση και άλλων στοιχείων, όπως η αφερεγγυότητα του εναγομένου (βλ. ΑΠ 867/88, Δνη 90, 325). Ως ουσιαστικά κριτήρια απαγγελίας προσωπικής κρατήσεως από αδικοπραξία μπορούν να χρησιμεύσουν το είδος, η βαρύτητα κ.λ.π. του ζημιογόνου γεγονότος, το μέγεθος της ζημίας του παθόντος, η καλή ή η κακή πίστη του υπόχρεου, η αφερεγγυότητα και κάθε άλλο συναφές στοιχείο (βλ. Εφ.Αθ. 26/84, Δ 15,534). Εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη το είδος της αδικοπραξίας και τις συνθήκες υπό τις οποίες αυτή τελέσθηκε εις βάρος της ενάγουσας, τον τρόπο ενεργείας του εναγομένου, το μέγεθος της ζημίας που υπέστη η ενάγουσα, το γεγονός ότι δεν προέκυψαν εμφανή περιουσιακά στοιχεία του υπόχρεου προς αποζημίωση, τα οποία ούτε ο ίδιος άλλωστε επικαλείται κατά τρόπο συγκεκριμένο, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να απειληθεί προσωπική κράτηση εις βάρος του εναγομένου ως μέσον αναγκαστικής εκτελέσεως της αποφάσεως διαρκείας τεσσάρων (4) μηνών. Η εκκαλουμένη απόφαση που απείλησε προσωπική κράτηση διαρκείας δύο (2) μηνών εσφαλμένα εκτίμησε τις αποδείξεις και ο μοναδικός λόγος της εφέσεως της ενάγουσας είναι εν μέρει βάσιμος.

537/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ντάνα Αντωνοπούλου, Ιωάννης Τσαγγανός**).

Ανακοπή κατά αναγκαστικής εκτελέσεως. Απόρριψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και άσκηση έφεσης κατά της απορριπτικής απόφασης. Δεν είναι νόμιμη αίτηση αναστολής της εκτελέσεως ενώπιον του εφετείου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1, 3 του άρθρου 938 ΚΠολΔ, με αίτηση του ανακόπτοντος μπορεί να διαταχθεί κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων η αναστολή της αναγκαστικής εκτελέσεως με εγγύηση ή χωρίς εγγύηση και με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις παραγράφους αυτές. Εξάλλου κατά την παρ. 2 του ιδίου άρθρου αρμόδιος να διατάξει όσα ορίζει η παρ. 1 είναι ο δικαστής στον οποίο εκκρεμεί η ανακοπή και αν πρόκειται για Πολυμελές Πρωτοδικείο, ο Πρόεδρος. Τέλος κατά την παρ. 4 του ιδίου άρθρου, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 6 παρ. 15 του Ν. 2479/1997 η αναστολή της παρ. 1 ή η εγγυοδοσία μπορεί να διαταχθεί μόνο ώσπου να εκδοθεί η οριστική απόφαση για την ανακοπή και με τον όρο να συζητηθεί η ανακοπή μέσα στην προθεσμία που θα καθορίσει το δικαστήριο. Όταν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη ή σε περίπτωση που απορριφθεί η αίτηση που υποβλήθηκε, ή αν δεν υποβλήθηκε αίτηση, ή αναστολή κατά την παρ. 1 ή εγγυοδοσία μπορεί να διαταχθεί μόνον κατά τη συζήτηση της ανακοπής. Από τον συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι μετά τη συζήτηση της ανακοπής και πολύ περισσότερο μετά την έκδοση της οριστικής αποφάσεως επ' αυτής, δεν μπορεί, με βάση την ανακοπή αυτή, να υποβληθεί αίτηση αναστολής αναγκαστικής εκτελέσεως. Αν επομένως ασκηθεί έφεση κατά οριστικής αποφάσεως η οποία εκδόθηκε επί ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτελέσεως, δεν μπορεί να ζητηθεί στο Εφετείο αναστολή της εκτελέσεως μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί της εφέσεως. Τούτο ενισχύεται και από τη διατύπωση του άρθρου 938 ΚΠολΔ, κατά την οποία η αναστολή μπορεί να διαταχθεί με αίτηση του ανακόπτοντος και όχι και του εκκαλούντος, από το δικαστή ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η ανακοπή, επομένως όχι και η έφεση και επί πολυμελούς πρωτοδικείου και όχι δικαστηρίου γενικώς από τον Πρόεδρο αυτού. Αν λοιπόν η διάταξη επέτρεπε την παραπάνω αναστολή και μετά την έκδοση της οριστικής αποφάσεως επί της ανακοπής θα είχε διάφορη διατύπωση δηλαδή ανάλογη με τη διατύπωση των άρθρων 912 και 913 ΚΠολΔ. Επομένως δεν έχει αρμοδιότητα το Εφετείο να δικάσει αίτηση αναστολής εκτελέσεως μέχρι την έκδοση αποφάσεως εκ της εφέσεως, που εκκρεμεί ενώπιον του, κατά αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου, που απέρριψε ανακοπή κατά της εκτελέσεως του άρθρου 933 ΚΠολΔ (βλ. σχ. Ολ. Εφ. Θεσ. 14/1994 Δνη 37, 182, Εφ. Αθ. 3461/1994 Δνη 36, 1275, Εφ. Αθ. 4058/1994 Δνη 36, 1276, Εφ. Αθ. 733/1999 Δνη 41, 485, Εφ. Αθ. 2475/1990 Δνη 33, 613 Μπρίνια: Αναγκαστική Εκτέλεση στο άρθρο 938 σελ. 541 επ. Π. Γέσιου Φαλτσή: Αναγκαστική εκτέλεση, 1998, σελ. 366).

Στην προκειμένη περίπτωση με την από 2332004 αίτηση εκθέτει ο αιτών

ότι κατά της καθής έχει ασκήσει την από 2352003 ανακοπή, καθώς και τους από 1292003 πρόσθετους λόγους αυτής, με την οποία ζητούσε την ακύρωση 1) της από 1652003 επιταγής προς εκτέλεση της καθής για την πληρωμή του ποσού, που αναφέρεται σ' αυτήν, 2) της 203/2003 έκθεσης αναγκαστικής κατασχέσεως ακινήτου του, του δικαστικού επιμελητή Γ.Μ. και 3) της 205/2003 περίληψης κατασχετήριας έκθεσης του ίδιου δικαστικού επιμελητή. Ότι επί της παραπάνω ανακοπής του εκδόθηκε η 163/2004 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, με την οποία απορρίφθηκε (η ανακοπή). Ότι κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως έχει ασκήσει έφεση η οποία εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου τούτου. Με βάση τα δεδομένα αυτά ζητάει με την αίτηση την αναστολή της αναγκαστικής εκτελέσεως, που επισπεύδεται με την προαναφερόμενη επιταγή, μέχρι να εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση επί της ανακοπής του. Η αίτηση, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, καθόσον το δικαστήριο τούτο δεν έχει αρμοδιότητα για την εκδίκασή της.

543/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλης Παλαιολογόπουλος, Ελευθερία Χριστοπούλου**).

Δεδικασμένο. Δεν γεννιέται δεδικασμένο ως προς άλλες ιστορικές βάσεις που θα ήταν δυνατόν να στηρίξουν το δικαίωμα και το ίδιο αγωγικό αίτημα που δεν είχαν προβληθεί με την αγωγή. Αρα αν απορριφθεί αγωγή με ορισμένη ιστορική αιτία δεν κωλύεται ο ενάγων να στηρίξει με νέα αγωγή του όμοιο αίτημα με διάφορη ιστορική αιτία. Κρίσιμο στοιχείο η αιτιολογία της πρώτης απόφασης όσον αφορά την ιστορική αιτία επί της οποίας έκρινε και ο λόγος της απόρριψης. Η απόρριψη αγωγής ως μη νόμιμης ισοδυναμεί με την κατ' ουσίαν απόρριψη. Περιστατικά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 322 παρ. 1 και 324 Κ.Πολ.Δ., το δεδικασμένο αφορά το δικαίωμα, το οποίο είχε με την αγωγή προβληθεί, με βάση την επικληθείσα συγκεκριμένη ιστορική και τη συνακόλουθη νομική αιτία. Δεν γεννάται δεδικασμένο ως προς άλλες ιστορικές βάσεις που θα ήταν δυνατόν να στηρίξουν το δικαίωμα και το ίδιο αγωγικό αίτημα, οι οποίες όμως δεν είχαν προβληθεί με την αγωγή και επί των οποίων επομένως το δικαστήριο δεν έκρινε. Ο ενάγων, ο οποίος είχε στηρίξει το αγωγικό αίτημα σε ορισμένη ιστορική αιτία, δεν κωλύεται, αν η αγωγή εκείνη απορρίφθηκε, να στηρίξει με νέα αγωγή του όμοιο αίτημα σε διάφορη ιστορική αιτία. Η βάση όμως επί της οποίας το δικαστήριο έκρινε, καθώς και ο λόγος της απόρριψης κρίνεται από την ίδια την απορριπτική απόφαση. Διότι αυτή αναγκαίως αξιολόγησε την αγωγή επί της οποίας έκρινε και αποφάνθηκε επί της ιστορικής αιτίας της, η δε επ' αυτής κρίση της παράγει δεδικασμένο, η έκταση του οποίου καθορίζεται από την

αιτιολογία της απόρριψης. Προκειμένου επομένως να εξετασθεί, αν υφίσταται από προηγηθείσα τελεσίδικη απόφαση δεδικασμένο, το οποίο κωλύει την έρευνα του ήδη με νέα αγωγή φερόμενου προς κρίση, βάσει ορισμένης ιστορικής αιτίας, αιτήματος, θα ληφθεί υπόψη η αιτιολογία της πρώτης απόφασης όσον αφορά την ιστορική αιτία επί της οποίας έκρινε και ο λόγος της απόρριψης (Ολ. ΑΠ 15/1998 Ελλ. Δικ. 39.303). Εξάλλου, η απόρριψη της αγωγής ως μη νόμιμης ισοδυναμεί με κατ' ουσίαν απόρριψη (βλ. ΑΠ 1190/1974 ΝοΒ 23. 729, Εφ. Πειρ. 1289/1987 Ελλ. Δνη 29.745, Κονδύλη, Το δεδικασμένο σελ. 217219).

Στην προκειμένη υπόθεση, όπως αποδεικνύεται από τα προσκομιζόμενα από τους διαδίκους έγγραφα, ο ενάγων είχε προηγουμένως ασκήσει κατά της εναγομένης ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών την από 2471997 αγωγή του, με την οποία ζητούσε να αναγνωρισθεί ότι το οφειλόμενο σ' αυτόν από την εναγομένη μηνιαίο μίσθωμα για το επίδικο μίσθιο ακίνητο, ανέρχεται, μετά τη γενομένη κατά τις διατάξεις του Ν. 2041/1992 κατ' έτος αναπροσαρμογή με βάση τον δείκτη τιμών καταναλωτού και κατά το χρονικό διάστημα από 181994 έως 3171997, στα επί μέρους ποσά που αναφέρονται στην αγωγή για κάθε έτος και να υποχρεωθεί η εναγομένη να του καταβάλει το ποσό των 613.674 δραχμών ως διαφορά μεταξύ του καταβλητέου και καταβληθέντος μισθώματος κατά το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η 1021/1998 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, με την οποία έγινε δεκτή εν μέρει ως κατ' ουσίαν βάσιμη. Κατά της αποφάσεως αυτής η εναγομένη άσκησε έφεση και επ' αυτής εκδόθηκε η 479/2000 απόφαση του Εφετείου Πατρών, με την οποία κρίθηκε ότι η αγωγή είναι μη νόμιμη με την αιτιολογία ότι η επίδοση της έγγραφης όχλησης για την καταβολή των αυξητικών αναπροσαρμογών έγινε στον Υπουργό των Οικονομικών, δηλαδή σε αναρμόδιο πρόσωπο και όχι στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας (εναγομένη) που αποτελεί αυτοτελές νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και η οποία υπεισήλθε ως μισθώτρια εκ του νόμου στη μισθωτική σχέση. Μετά από την παραδοχή αυτή το Εφετείο δέχθηκε την έφεση, εξαφάνισε την απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου και απέρριψε την αγωγή. Εκ της απορρίψεως όμως της αγωγής προκύπτει δεδικασμένο για το μέρος της υπό κρίση αγωγής με το οποίο ζητείται η αναγνώριση του οφειλομένου κατ' αναπροσαρμογή αυξημένου μισθώματος για το διάστημα από 181994 έως 3171997 και η καταβολή των αυξητικών αναπροσαρμογών για το χρονικό αυτό διάστημα, διότι πρόκειται για την ίδια αξίωση. Επομένως, η κρινόμενη αγωγή κατά το εν λόγω μέρος της πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω δεδικασμένου που πηγάζει από την ως άνω εφετειακή απόφαση και το οποίο δεδικασμένο λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως (αρθ. 332 Κ.Πολ.Δ.).

549/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Ανδρονόπουλος, Αναστάσιος Τελώνης, Αλέκος Καρώκης**).

Πλειστηριασμός. Αν κατασχέθηκαν πολλά ακίνητα (π.χ. διαμερίσματα), τότε ο καθού η εκτέλεση καθορίζει τη σειρά με την οποία θα κατακυρώνονται. Αν δεν γίνει αυτό, τότε τη σειρά την ορίζει ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος. Άκυρος ο πλειστηριασμός κατά την κρίση του δικαστηρίου αν πλειστηριασθούν περισσότερα ακίνητα από εκείνα που πρέπει για να καλυφθούν οι εκκαθαρισμένες απαιτήσεις (βάσει των εγγράφων που κατατέθηκαν). Περιστατικά.

Από τη διάταξη του άρθρου 1001 παρ. 2 ΚΠολΔ προκύπτει ότι όταν υπάρχουν πολλά ακίνητα, όπως και οι οριζόντιες ιδιοκτησίες σε ορόφους ή σε μέρη ορόφων της ιδίας οικοδομής (αρθ. 1, 14 Ν.3741/29 1002 ΑΚ και 2 ΝΔ 1024/71) που έχουν κατασχεθεί αναγκαστικώς με σύνταξη μιας εκθέσεως κατασχέσεως πρέπει πριν από την κατακύρωση οποιουδήποτε από τα ακίνητα αυτά να προηγηθεί ο προσδιορισμός της σειράς με την οποία αυτά θα κατακυρώνονται. Ο προσδιορισμός αυτός, εφόσον δεν γίνει από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, παριστάμενο τυχόν και καλούμενο από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού να ορίσει τη σειρά κατακυρώσεως, γίνεται από τον ίδιο τον υπάλληλο του πλειστηριασμού. Ακολούθως πρέπει η κατακύρωση να αρχίσει και ενδεχομένως να συνεχισθεί, με την ως άνω προσδιοριζόμενη σειρά, έως ότου το συνολικό ποσό του πλειστηριάσματος που οφείλεται για την κατακύρωση καλύψει στην έκτασή τους, κατά τον χρόνο του πλειστηριασμού, την απαίτηση του επισπεύδοντος, για την ικανοποίηση της οποίας συντελείται η εκτέλεση και τις εκκαθαρισμένες απαιτήσεις που έχουν ήδη, κατά τον χρόνο του πλειστηριασμού, τυχόν αναγγελθεί, ο με τους έως την ημέρα του πλειστηριασμού αντιστοίχους νομίμους τόκους, καθώς και τα έξοδα εκτελέσεως, όπως αυτά νοούνται στα άρθρα 932 και 975 ΚΠολΔ. Ως εκκαθαρισμένη απαίτηση νοείται μόνο εκείνη, η οποία, με βάση τα κατατεθειμένα ενώπιον του υπαλλήλου του πλειστηριασμού έγγραφα, αποδεικνύεται πλήρως και μπορεί να καταταγεί οριστικά στον πίνακα κατ' άρθρο 978 ΚπολΔ (Μπρίνιας τόμος ΙΙ παρ. 340 σελ. 869 870 Γέσιου Φαλτσή αρ. 1001 σελιδ. 1956 ΑΠ 1694/98 Δ/νη 40 600). Στην περίπτωση αυτή, όταν το άθροισμα των αντιστοίχων δραχμικών ποσών καλυφθεί, πρέπει να παύσει η όλη διαδικασία του πλειστηριασμού ακινήτων, έτσι ώστε να μη κατακυρωθούν εκείνα από τα πλειστηριαζόμενα ακίνητα που τυχόν απομένουν δοθέντος ότι έπονται κατά την προσδιοριζόμενη σειρά κατακυρώσεως. Η παράβαση της διατάξεως του άρθρου 1001 παρ. 2 ΚΠολΔ, συνεπάγεται ακυρότητα εφόσον, κατά την κρίση του δικαστηρίου, προκάλεσε σε εκείνον, σε βάρος του οποίου έγινε ο πλειστηριασμός, βλάβη, η οποία δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητος. Ως βλάβη νοείται, για την περίπτωση τοιαύτης παραβάσεως και η περιουσιακή. (ΑΠ 1694/1998 Ελ. Δικ. 40600, ΑΠ 347/95 Δ. 26765). Η έκθεση πλειστηριασμού είναι δημόσιο έγγραφο, το οποίο παρέχει πλήρη απόδειξη για τα βεβαιούμενα σε αυτό γεγονότα, ότι έγιναν από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού ή έλαβαν χωράν ενώπιον του, επιτρέπεται δε κατ' αυτών ανταπόδειξη εφόσον η έκθεση προσβληθεί ως πλαστή, σύμφωνα με το άρθρο 438 ΚΠολΔ. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 449 παρ. 1 ΚΠολΔ, σύμφωνα

με την οποία αντίγραφα των οποίων η ακρίβεια βεβαιώνεται από τον αρμόδιο υπάλληλο έχουν αποδεικτική ισχύ ίση με το πρωτότυπο παρέπεται, ότι την ως άνω αποδεικτική δύναμη του πρωτοτύπου και του επισήμου αντιγράφου έχει η τελειωμένη έκθεση πλειστηριασμού και στη συνέχεια εκδιδόμενο επίσημο αντίγραφο αυτής (ΑΠ 1353/1998 ΕΕΝ 2000 121 ΑΠ 339/2001 Νόμος 2001 1 ΕΑ 2139/99 αδημοσ., ΕΑ 7204/93 αδημοσ.).

Απεδείχθησαν τα ακόλουθα: Για την ικανοποίηση αξιώσεώς του ποσού 1.500.000 δρχ. κατά κεφάλαιο, πλέον τόκων και εξόδων, ο πρώτος εκ των καθ' ων Α.Β. με την 15656/2000 πράξη δηλώσεως συνεχίσεως αναγγελίας της συμ/φου Πατρών Ε.Ρ. ως υπαλλήλου του πλειστηριασμού, επέσπευσε πλειστηριασμό επί ακινήτων της ανακοπτούσης Ε.Π., τα οποία είχαν κατασχεθεί με την 1849/99 έκθεση αναγκαστικής κατασχέσεως του δικαστικού Επιμελητού στο Πρωτοδικείο Πατρών Α.Κ.. Τα κατασχεθέντα ακίνητα με την παραπάνω (μία) έκθεση είναι οι αυτοτελείς οριζόντιες ιδιοκτησίες της ανακοπτούσης επί πολυορόφου οικοδομής στην οδό Ακρωτηρίου 144, στο Ψαροφάϊ Πατρών α) ένα υπόγειο 156 τ.μ. αξίας 5.000.000 δρχ., β) το υπό στοιχείο ΙΣ 1 διαμέρισμα στο ισόγειο, εκτάσεως 111,55 τ.μ. αξίας 17.000.000 δρχ., γ) το υπό στοιχείο ΙΣ 2 κατάστημα στο ισόγειο εκτάσεως 44,65 τ.μ. αξίας 10.000.000 δρχ., δ) το υπό στοιχείο Α 1 διαμέρισμα στον α' όροφο, εκτάσεως 98,42 τ.μ. αξίας 10.000.000 δρχ. Στις 1992001 ενώπιον της συμ/φου Πατρών Ε.Ρ. πραγματοποιήθηκε ο πλειστηριασμός των ακινήτων της ανακοπτούσης και το υπό στοιχείο ΙΣ 2 ισόγειο κατάστημα και το υπό στοιχείο Α1 διαμέρισμα, κατακυρώθηκαν στους εκκαλούντες υπερθεματιστές, Κ.Μ. και Γ.Μ., οι οποίοι προσέφεραν το ποσό των 7.500.000 δρχ. για το ισόγειο κατάστημα και το ποσό των 5.001.000 δρχ. για το διαμέρισμα του α' ορόφου, και συνετάγη η υπ' αριθμ. 16751/19.9.2001 έκθεση αναγκαστικού πλειστηριασμού και κατακυρώσεως. Από την παραπάνω έκθεση αναγκαστικού πλειστηριασμού η οποία είναι δημόσιο έγγραφο και παρέχει πλήρη απόδειξη για τα βεβαιούμενα σε αυτό γεγονότα, και δεν επιτρέπεται ανταπόδειξη, εκτός εάν προσβληθεί ως πλαστή, γεγονός το οποίο δεν συνέβη επί του προκειμένου, αποδεικνύεται ότι μέχρι την ημέρα πλειστηριασμού (19.9.2001) είχε αγγελθεί ο επισπεύδων με την από 13102000 δήλωση συνεχίσεως αγγελίας για το ποσό των 1.698.083 δρχ. και ο Α. Χ. με την από 1522000 αγγελία του για ποσό 913.295 δρχ. Στην έκθεση πλειστηριασμού δεν αναφέρεται άλλη αγγελία. Στα ακίνητα της ανακοπτούσης υπήρχαν βάρη (προσημειώσεις, υποθήκες) αλλά οι ενυπόθηκοι δανειστές ούτε και άλλοι δανειστές δεν είχαν αναγγελθεί κατ' άρθρο 972 ΚΠολΔ και δεν είχαν καταθέσει τα έγγραφα που αποδεικνύουν την απαίτηση από προνόμιο αυτών, καθώς επίσης και ότι η απαίτηση ήταν εκκαθαρισμένη, ώστε να μπορούν να καταταγούν στον πίνακα. Μετά ταύτα ο πρώτος λόγος εφέσεως με τον οποίο οι εκκαλούντες παραπονούνται ότι έσφαλε η εκκαλουμένη απόφαση όταν έκρινε ότι δεν είχαν αναγγελθεί άλλοι δανειστές, της καθ' ης ο πλειστηριασμός εκτός των προαναφερομένων, ενώ είχαν αναγγελθεί α) το Ελληνικό Δημόσιο για 7.647.170 δρχ., β) το ΙΚΑ για 576.271 δρχ., γ) ο Α.Χ. για 2.140.000 δρχ. και δ) ο Κ.Κ. για 10.931.943 δρχ., είναι απορριπτέος ως αβάσιμος αφού από το περιεχόμενο

της εκθέσεως κατασχέσεως που όπως ελέχθη παρέχει πλήρη απόδειξη, και δεν προσεβλήθη ως πλαστό, αποδεικνύεται η ανυπαρξία αγγελίας άλλης αξιώσεως κατά της εφεσίβλητου κατά την ημέρα του πλειστηριασμού.

Περαιτέρω, ανεξάρτητα εάν έγινε ή όχι χωριστός για κάθε ακίνητο πλειστηριασμός, όπως ισχυρίζεται η ανακόπτουσα, η συμβολαιογράφος, ως υπάλληλος του πλειστηριασμού, ώφειλε ευθύς ως το πλειστηρίασμα του πρώτου ακινήτου δηλ. του (ΙΣ2) ισογείου καταστήματος που κατακυρώθηκε στους εκκαλούντες υπερθεματιστές που ανήλθε σε 7.500.000 δρχ. και κάλυπτε τις απαιτήσεις του επισπεύδοντος (1.698.083 δρχ.) του ως άνω αναγγελθέντος (913.295 δρχ.) ως και τα έξοδα της εκτελέσεως, να παύσει τον πλειστηριασμό του άλλου ακινήτου της ανακοπτούσης δηλ. του υπό στοιχείο Α 1 διαμερίσματος, αφού όπως προαναφέρθηκε δεν απαιτείται το πλειστηρίασμα να καλύψει τις απαιτήσεις των μη αναγγελθέντων δανειστών έστω και αν αυτές προκύπτουν από τα έγγραφα του φακέλου. Η ανακόπτουσα υπέστη περιουσιακή βλάβη αφού απώλεσε το ακίνητο αυτό που κατακυρώθηκε στους εκκαλούντες αντί 5.001.000 δρχ. όταν με τον αντικειμενικό προσδιορισμό η αξία του ήταν 15.346.138 δρχ., θα απεφεύγετο δε η ζημία αυτή αν η υπάλληλος του πλειστηριασμού είχε παύσει την διαδικασία μετά την κατακύρωση στους εκκαλούντες του ισογείου καταστήματος, του οποίου σημειωτέον ότι η αντικειμενική του αξία ήταν 12.151.944 δρχ. και αυτό εκπλειστηριάστηκε αντί 7.500.000 δρχ. Με τον δεύτερο λόγο εφέσεως οι εκκαλούντες υποστηρίζουν ότι εσφαλμένα ακυρώθηκε, με την εκκαλουμένη απόφαση ο ως άνω πλειστηριασμός στο σύνολο του δηλαδή και για τα δύο κατακυρωθέντα σε αυτούς ακίνητα ενώ έπρεπε να ακυρώσει αυτόν μόνο για το δεύτερο ακίνητο δηλ. για το υπό στοιχείο Α 1 διαμέρισμα του α' ορόφου και όχι και για το υπό στοιχείο ΙΣ 2 κατάστημα του ισογείου αφού αυτό ούτως ή άλλως θα εκπλειστηριάζετο για να ικανοποιηθεί ο επισπεύδων και οι αναγγελθέντες δανειστές. Και αυτός ο (τελευταίος) λόγος εφέσεως είναι απορριπτέος, δεδομένου ότι στη διαδικασία του πλειστηριασμού, η ακυρότητα μιας επί μέρους πράξεως του πλειστηριασμού, όπως εν προκειμένω η μη παύση του πλειστηριασμού, ευθύς ως το επιτευχθέν εκπλειστηρίασμα από του πλειστηριασμού του πρώτου ακινήτου επαρκούσε για την κάλυψη των αξιώσεων του επισπεύδοντος και του αναγγελθέντος, προκαλεί ακυρότητα όλου του πλειστηριασμού αφού η διαδικασία αυτή είναι μία και ενιαία (ΑΠ 260/1996 Εχ. Δικ. 37 1568).

556/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Κότσιφας, Χρήστος Δημακόπουλος, Νικόλαος Χηνόπουλος**).

Έφεση. Είναι απαράδεκτη καθόσον στρέφεται κατά προσώπου το οποίο δεν ήταν διάδικος στην πρωτόδικη δίκη ή εναντίον εκείνου που άσκησε απλή πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του εναγομένου γιατί αυτός δεν είναι κύριος διάδικος. Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα οδηγού και πεζού (70% και 30%).

Από τις διατάξεις των άρθρων 68, 73, 516, 517 και 532 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι η έφεση πρέπει να απευθύνεται κατά εκείνων που ήταν διάδικοι στην πρωτόδικη δίκη. Ως τέτοιοι νοούνται οι αντίδικοι του εκκαλούντος που νίκησαν. Επομένως, στην περίπτωση κατά την οποία ο εκκαλών απευθύνει την έφεσή του κατά προσώπου, το οποίο δεν ήταν διάδικος στην πρωτόδικη δίκη ή καθόσον απευθύνεται και εναντίον αυτού, η έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη (Σαμουήλ, Η Έφεση, 4η έκδ. (1993) παρ. 336 και 342, Εφ. Θεσ. 3324/1991 Αρμ. 46.357). Επίσης, η έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, αν απευθύνεται κατά του ασκήσαντος απλή πρόσθετη παρέμβαση (αρθρ. 80 ΚΠολΔ) υπέρ του εναγομένου, γιατί αυτός δεν είναι κύριος διάδικος (ΑΠ 1347/1998 Ελλ. Δνη 40. 139, Εφ. Αθ. 7504/2001 Ελλ. Δνη 43. 1490, Εφ. Αθ. 7831/1986 Ελλ. Δνη 28. 143, Κρητικός, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. γ', 1998, αρ. 2718). Στην προκειμένη υπόθεση, η κρινόμενη έφεση κατά της υπ' αριθμ. 17/2002 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αμαλιάδας, που εκδόθηκε κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 681 Α, 668, 667 και 670 έως 676 ΚΠολΔ, κατά το μέρος που αυτή απευθύνεται κατά του τρίτου εφεσίβλητου Επικουρικού Κεφαλαίου είναι απαράδεκτη και πρέπει να απορριφθεί, καθόσον το τελευταίο δεν υπήρξε διάδικος στην πρωτοβάθμια δίκη, αφού ως προς αυτό η ενάγουσα παραιτήθηκε από το δικόγραφο της αγωγής. Η ίδια έφεση, καθόσον στρέφεται κατά της δεύτερης εφεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρείας με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΗ ΑΕΕΓΑ», η οποία στην πρωτόδικη δίκη είχε ασκήσει εκουσίως πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του εναγομένου και ήδη πρώτου εφεσιβλήτου, είναι επίσης απορριπτέα ως απαράδεκτη, κατά τα προαναφερθέντα.

Το τροχαίο ατύχημα οφείλεται κυρίως σε υπαιτιότητα του εναγομένου οδηγού, ο οποίος στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν επέδειξε την, κατ' αντικειμενική κρίση, επιμέλεια και προσοχή, την οποία κάθε μέσος συνετός οδηγός οφείλει να επιδείξει με βάση τους νομικούς κανόνες, την κοινή πείρα και λογική. Ειδικότερα, η αμέλεια του συνιστάται στο ότι είχε αναπτύξει ταχύτητα ανεπίτρεπτη για κίνηση μέσα σε κατοικημένη περιοχή, καίτοι στην πορεία του υπήρχε πινακίδα ρυθμιστική της κυκλοφορίας με την ένδειξη «Ρ 32» που όριζε το ανώτατο επιτρεπτό όριο στα 50 χιλιόμετρα την ώρα, συνεπεία της οποίας δεν κατάφερε να ακινητοποιήσει το αυτοκίνητο του προ της παρεμβληθείσης στην πορεία του πεζής, την οποία αντιλήφθηκε προ ικανής αποστάσεως μεγαλύτερης των 35 μέτρων, όπως μαρτυρά το γεγονός ότι τροχοπέδησε σε μήκος 21 μέτρων πριν την παράσυρση της πεζής. Αντίθετα, αν ο εναγόμενος έβαινε με την επιτρεπόμενη ταχύτητα των 50 χ/ω για κίνηση εντός κατοικημένης περιοχής, το ατύχημα θα απεφεύγετο, αφού κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας στην περίπτωση αυτή μετά βεβαιότητας το αυτοκίνητο του θα ακινητοποιείτο προ της κινούμενης καθέτως στην οδό πεζής. Στην επέλευση, ωστόσο, του ατυχήματος συνέβαλε και η συντρέχουσα αμέλεια της πεζής, η οποία εισήλθε στο οδόστρωμα χωρίς προηγουμένως να ελέγξει την κίνηση στην οδό και άρχισε να διασχίζει αυτή καθέτως τη στιγμή που πλησίαζε στο σημείο εκείνο ο εναγόμενος (βλ. ιδίως την από 2641997 έκθεση αυτοψίας του Τμήματος Τροχαίας Αμαλιάδας και το συνοδεύον αυτή σχεδιάγραμμα). Με τα δεδομένα

αυτά, το ποσοστό συνυπαιτιότητας της ενάγουσας ανέρχεται σε 30% και του εναγομένου σε 70%.

566/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Ευφροσύνη Φίλιππα**).

Κατά τόπον αρμοδιότητα. Διαφορές από αξιόποινη πράξη. Απάτη του Π.Κ. Ποίο το αρμόδιο δικαστήριο για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης του απατηθέντος. Σημ. Ομοια και η ΕΠ 567/2004.

Η κρινόμενη από 18.5.01 έφεση (αριθμ. καταθ. 62/01) της πρωτοδίκως ηττηθείσης εναγομένης κατά της υπ' αριθμ. 21/01 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λευκάδος, που δίκασε κατά την τακτική διαδικασία, ασκήθηκε νομίμως και εμπροθέσμως, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 495, 496, 511, 513, 516, 517, 520 του Κ.Πολ.Δ., μη γενομένης άλλωστε και επικλήσεως του αντιθέτου που δεν προκύπτει από κάποιο στοιχείο της δικογραφίας. Επομένως, είναι τυπικά δεκτή και ερευνητέα κατά το παραδεκτό και την βασιμότητα των λόγων της, σύμφωνα με το άρθρο 533 § 1 του Κ.Πολ.Δ.

Με την από 30.6.2000 αγωγή του ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λευκάδος (αριθμ. καταθ. 87/2000) ο νυν εφεσίβλητος ισχυρίσθηκε ότι κατά το έτος 1995 ηθέλησε να προμηθευθεί άδεια επαγγελματικού αλιευτικού σκάφους (μηχανότρατας), ότι αρχές Απριλίου του ίδιου έτους η εναγομένη και νυν εκκαλούσα του παρέστησε ψευδώς εν γνώσει της αναλήθειας ότι έχει τις γνώσεις, ικανότητα και εμπειρία να επιληφθεί της διεκπεραιώσεως των ενεργειών που απαιτούνταν στο Υπουργείο Γεωργίας για την έκδοση της ανωτέρω άδειας, καθώς και ότι με τις ψευδείς αυτές διαβεβαιώσεις τον έπεισε και τις κατέβαλε στη Λευκάδα και σε προσωπικό τραπεζικό της λογαριασμό που διατηρούσε στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος το συνολικό ποσό των 3.945.000 δραχμών τμηματικώς από 11.4.95 μέχρι 26.7.95. Συναφώς προς τα ανωτέρω ο ενάγων εφεσίβλητος εζήτησε την καταψήφιση της εναγομένης εκκαλούσης να του καταβάλει, νομιμοτόκως και με προσωπική της κράτηση: α) το ποσό των 3.945.000 δραχμών προς αποκατάσταση της θετικής ζημίας που υπέστη από το εις βάρος του τελεσθέν ως άνω ποινικό αδίκημα, β) το ποσό των 500.000 δραχμών για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, με την οποία έγινε δεκτή. Κατά της αποφάσεως αυτής παραπονείται η εναγομένη με την υπό κρίση έφεση, ζητώντας, για τους στο εφετήριο λόγους, την εξαφάνισή της, την κατ' ουσίαν αναδίκαση της υποθέσεως και την απόρριψη της ανωτέρω αγωγής, ή την παραπομπή της στο κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο, κατά τον σχετικό λόγο της εφέσεως.

Κατά το άρθρο 35 του Κ.Πολ.Δ. διαφορές από αξιόποινη πράξη μπορούν να εισαχθούν και στο δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου έχει τελεσθεί η αξιόποινη πράξη, ακόμη και αν η απαίτηση στρέφεται κατά προσώπου που δεν έχει ποινική ευθύνη. Ο τόπος

δε τελέσεως της εγκληματικής πράξεως προσδιορίζεται από το άρθρο 16 του Π.Κ., κατά το οποίο ως τόπος εκτελέσεως της πράξεως θεωρείται όχι μόνο ο τόπος όπου ο υπαίτιος προέβη εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στην αξιόποινη ενέργεια ή παράλειψη, αλλά και ο τόπος όπου επήλθε ή, σε περίπτωση απόπειρας, έπρεπε κατά την πρόθεση του υπαιτίου να επέλθει το αξιόποινο αποτέλεσμα. Έτσι, κατά την εν λόγω διάταξη ως τόπος τελέσεως του εγκλήματος είναι ληπτέος υπόψη κάθε τόπος, στον οποίο πραγματώθηκε κάποιο τμήμα της πράξεως που ανήκει στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος. Επομένως, επί του εγκλήματος της απάτης, στην αντικειμενική υπόσταση του οποίου, ως εγκλήματος εκ του αποτελέσματος χαρακτηριζομένου, περιλαμβάνεται και η πρόκληση ζημίας, τόπος εκτελέσεως αυτού είναι και εκείνος, στον οποίο ο παθών, εξαιτίας των ψευδών διαβεβαιώσεων του δράστου, προέβη στην ζημιογόνο γι' αυτόν πράξη, παράλειψη ή ανοχή, δηλαδή ο τόπος επελεύσεως της ζημίας ή εκείνος, στον οποίο, σε περίπτωση απόπειρας και με βάση το εγκληματικό σχέδιο του δράστου, έπρεπε να προξενηθεί η ζημία. Στην κρινόμενη υπόθεση, συναφώς προς τα εκτιθέμενα στην αγωγή περιστατικά, αλλά και εκ της αποδεικτικής διαδικασίας προκύψαντα, όπως θα λεχθεί παρακάτω, το ζημιογόνο αποτέλεσμα, συναρτώμενο προς τις ψευδείς διαβεβαιώσεις της εκκαλούσης, επήλθε στην Λευκάδα, όπου ο εφεσίβλητος προέβη στη διαδοχική εκταμίευση των χρηματικών ποσών που μνημονεύονται στην αγωγή και την κατάθεση τους στον προσωπικό τραπεζικό λογαριασμό της εκκαλούσης. Επομένως, τόπος τελέσεως του αδικήματος της απάτης είναι η Λευκάδα, όπου επήλθε το ζημιογόνο εγκληματικό αποτέλεσμα, θεμελιουμένης εντεύθεν της δωσιδικίας του αδικήματος.

576/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Κων/νος Κωσταράς**).

Δικαστική απόφαση. Σφάλματα που δικαιολογούν την διόρθωση της απόφασης. Σε διόρθωση υπόκειται και το προεισαγωγικό τμήμα της απόφασης.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 315, 318 ΚΠολΔ αν από παραδρομή κατά τη σύνταξη της απόφασης περιέχονται λάθη γραφικά, το δικαστήριο που την έχει εκδώσει μπορεί, αν το ζητήσει κάποιος διάδικος ή και αυτεπαγγέλτως, να τη διορθώσει με νέα απόφαση του. Η συζήτηση της σχετικής αίτησης διόρθωσης, γίνεται στο ακροατήριο κατά την ίδια διαδικασία, με την οποία εκδόθηκε η απόφαση που διορθώνεται και αφού κληθούν οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση όλοι οι διάδικοι, που αναφέρονται στην απόφαση. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι σφάλματα που δικαιολογούν τη διόρθωση δικαστικής απόφασης πρέπει να είναι πρόδηλα δηλαδή πρέπει να προκύπτουν είτε από το ίδιο το κείμενο της απόφασης είτε από τις προτάσεις και τα δικόγραφα των διαδίκων. Σε διόρθωση υπόκειται και το προεισαγωγικό τμήμα της απόφασης,

που αναφέρει μεταξύ άλλων, και τα ονόματα των διαδίκων και των δικαστικών πληρεξουσίων τους (βλ. σχ. ΑΠ 1400/1980 ΝοΒ 29, 691, Εφ. Αθ. 5926/82 Δ 13, 712, Εφ. Πειρ. 602/1997 Δνη 40, 363).

605/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Λαμπρόπουλος, Αναστάσιος Τελώνης**).

Εκκρεμοδικία. Απαγορεύεται η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής. Παραδεκτή όμως η μεταβολή όταν αντί του αρχικού αιτηθέντος ζητηθεί με τις προτάσεις της πρώτης συζήτησης, αποζημίωση λόγω μεταγενέστερης αδυναμίας αποδόσεως του διεκδικούμενου πράγματος.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 223 ΚΠολΔ όταν επέλθει η εκκρεμοδικία είναι απαράδεκτη η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής. Κατ' εξαίρεση μπορεί ο ενάγων με τις προτάσεις εωσότου περατωθεί η δίκη στον πρώτο βαθμό να περιορίσει το αίτημα της αγωγής ή να ζητήσει 1)... 2) αντί γι' αυτό που ζητήθηκε αρχικά άλλο αντικείμενο ή το διαφέρον εξαιτίας μεταβολής που επήλθε. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι είναι παραδεκτή η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής όταν αντί του αρχικά αιτηθέντος ζητηθεί αποζημίωση λόγω μεταγενέστερης αδυναμίας αποδόσεως του διεκδικουμένου πράγματος (Κεραμεύς αρ. 816 221, Κονδύλης Ερμ. ΚΠολΔ υπ' αρθρ. 223 σελ. 493), η οποία μπορεί να προβληθεί και με την προσθήκη στις έγγραφες προτάσεις της πρώτης συζήτησης της αγωγής μέσα στην προθεσμία για προσθήκη και αντίκρουση, εφόσον στην παραπάνω διάταξη αναφέρεται «εωσότου περατωθεί η δίκη στον πρώτο βαθμό». (ΑΠ 1381/1997 Ελλ. Δνη 1998 σελ. 325). Στην προκείμενη περίπτωση ο εκκαλών, με τις προτάσεις του της παρούσας συζήτησης, ισχυρίζεται ότι έσφαλλε η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε τη δήλωση της ενάγουσας με την προσθήκη των προτάσεων στον πρώτο βαθμό με την οποία ζήτησε αντί του αρχικώς αιτηθέντος να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να της καταβάλει 3.000.000 δραχμές, που ήταν η αξία τούτου. Από τα έγγραφα που προσκομίζουν και επικαλούνται οι διάδικοι αποδείχθηκε ότι ο εναγόμενος με τις προτάσεις της πρώτης συζήτησης ισχυρίσθηκε ότι έχει μεταβιβάσει σε τρίτον το επίδικο λεωφορείο και συνεπώς δεν μπορεί να μεταβιβάσει στην ενάγουσα το 20%, σε περίπτωση που γίνει δεκτή η αγωγή της. Η τελευταία με την προσθήκη των προτάσεών της που κατατέθηκαν εμπρόθεσμα, εφόσον κατά την ισχύουσα τότε διάταξη του άρθρου 273 παρ. 3 ΚΠολΔ η προσθήκη στις προτάσεις γινόταν έως τις 12 το μεσημέρι της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση, απαντώντας στον παραπάνω ισχυρισμό του εναγομένου, ζήτησε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος αντί του αιτηθέντος να της καταβάλει 3.000.000 δρχ. που ήταν η αξία του παραπάνω ποσοστού της επί του λεωφορείου. Το αίτημα αυτό της ενάγουσας παραδεκτά προβλήθηκε, εφόσον δεν μεταβάλει τη βάση της αγωγής (αρθρ. 224 ΚΠολΔ), και μάλιστα με την προσθήκη των προτάσεων εφόσον

ο εναγόμενος το πρώτον με τις προτάσεις του της συζήτησης αυτής ισχυρίσθηκε ότι έχει μεταβιβάσει το επίδικο λεωφορείο. Άλλωστε με την κρινόμενη αγωγή η ενάγουσα είχε ζητήσει, επικουρικά, σε περίπτωση που δεν μπορούσε να της μεταβιβάσει το παραπάνω ποσοστό να της καταβάλει την αξία του από 3.000.000 δραχμές. Επομένως, ορθά το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε ως παραδεκτό το παραπάνω αίτημα της ενάγουσας και τ' αντίθετα που ισχυρίζεται ο εφεσίβλητος είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

621/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασιλική Οικονόμου, Χρυσή Στεργιοπούλου**).

Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Η σχετική αγωγή έχει πάντοτε χαρακτήρα επιβοηθητικό ή επικουρικό και μπορεί να ασκηθεί αν λείπουν οι προυποθέσεις της αγωγής από σύμβαση ή αδικοπραξία. Ενσταση. Πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένη αίτηση και σαφή έκθεση των γεγονότων που τη θεμελιώνουν αλλιώς απορρίπτεται ως αόριστη. Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος. Προυποθέσεις. Συμφωνία για πώληση ακινήτων με ιδιωτικό έγγραφο και καταβολή χρημάτων έναντι του τιμήματος. Διεκδικούνται από τον αγοραστή με αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού. Ποινική ρήτρα. Ως σύμβαση παρεπόμενη προϋποθέτει έγκυρη κύρια σύμβαση. Τέτοια προϋπόθεση δεν υπάρχει στη σύμβαση πώλησης ακινήτου με ιδιωτικό έγγραφο και επιστρέφεται το ποσό που καταβλήθηκε.

Η αγωγή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό (άρθρα 904 επ. Α.Κ.), τόσο από ουσιαστική όσο και από δικονομική άποψη, έχει επιβοηθητικό ή επικουρικό χαρακτήρα και μπορεί να ασκηθεί αν λείπουν οι προϋποθέσεις της αγωγής από σύμβαση ή αδικοπραξία (Α.Π. 222/ 203 Ελλ. Δνη 45· 475, Α.Π. 1351/2001 ΝοΒ 50.1464, Α.Π. 1802/2001 Ελλ. Δνη 43.1421). Στην προκειμένη υπόθεση, ο ενάγων δεν έχει κατά του εναγομένου αγωγή από το άρθρο 914 Α.Κ., καθόσον δεν ισχυρίζεται στην ένδικη αγωγή ότι διαπράχθηκε αδικοπραξία σε βάρος του. Επομένως, το πρωτόδικο δικαστήριο που δέχθηκε ότι το αίτημα της αγωγής παραδεκτώς στηρίχθηκε στις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, έστω και με διαφορετική αιτιολογία, η οποία αντικαθίσταται με την παρούσα (αρθρ. 534 Κ.Πολ.Δ.), δεν έσφαλε, αλλ' ορθώς εφάρμοσε το νόμο και εκτίμησε το δικόγραφο της αγωγής, γι' αυτό και πρέπει ο πρώτος λόγος της εφέσεως, με τον οποίο ο εναγόμενος ισχυρίζεται ότι απαραδέκτως ασκήθηκε η αγωγή, επειδή, λόγω της επιβοηθητικής φύσεως του αδικαιολογήτου πλουτισμού, έπρεπε να έχει ως βάση την αδικοπραξία, να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος.

Κατά το άρθρο 262 § 1 Κ.Πολ.Δ., η ένσταση πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένη αίτηση και σαφή έκθεση των γεγονότων που την θεμελιώνουν, διαφορετικά είναι αόριστη, η αοριστία δε εξετάζεται και αυτεπάγγελτα και επιφέρει την απόρριψή της (Α.Π. 613/1983 ΝοΒ 32.268, Εφ. Θεσ. 3348/ 1995 Ελλ. Δνη 37.1405). Στην προκειμένη υπόθεση, όπως αποδεικνύεται από τις πρωτοδίκως

κατά την πρώτη συζήτηση της αγωγής υποβληθείσες έγγραφες προτάσεις του εναγομένου, ο τελευταίος, μεταξύ άλλων, ισχυρίστηκε, ότι έχει ανταπαίτηση κατά του ενάγοντος ποσού 3.000.000 δραχμών που προβάλλει σε συμψηφισμό, η οποία προέρχεται από αξίωση αποζημιώσεως, λόγω του ότι κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων με υποψήφιους αγοραστές του επιδίκου αγρού, ουδείς μετά τον ενάγοντα προσέφερε τίμημα, μεγαλύτερο των 8.000.000 δρχ., έναντι 11.000.000 δρχ. που προσέφερε ο ενάγων, ο οποίος υπαναχώρησε από την πώληση αντισυμβατικά. Η ένσταση αυτή του εναγομένου είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, καθόσον αυτός δεν αναφέρει συγκεκριμένες προσφορές που είχε από υποψήφιους αγοραστές, τους οποίους άλλωστε και δεν κατονομάζει.

Κατά το άρθρο 281 Α.Κ., η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, το δικαίωμα θεωρείται ότι ασκείται καταχρηστικά όταν η συμπεριφορά του δικαιούχου που προηγήθηκε, ή η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε ή οι περιστάσεις που μεσολάβησαν, χωρίς κατά νόμο να εμποδίζουν τη γέννηση ή να επάγονται την απόσβεση του δικαιώματος, καθιστούν μη ανεκτή τη μεταγενέστερη άσκησή του, κατά τις περί δικαίου και ηθικές αντιλήψεις του μέσου κοινωνικού ανθρώπου, αφού τείνει στην ανατροπή καταστάσεως που δημιουργήθηκε υπό ορισμένες ειδικές συνθήκες και διατηρήθηκε για πολύ χρόνο με επακόλουθο να συνεπάγεται επαχθείς συνέπειες για τον υπόχρεο (Ολ. ΑΠ 17/1995 ΝοΒ 44.410,Α.Π. 879/2002 Ελλ. Δνη 44.1306). Στην προκειμένη υπόθεση, ο εναγόμενος με τις προτάσεις του στο πρωτοδικείο ισχυρίσθηκε, ότι ο ενάγων ασκεί καταχρηστικά το δικαίωμά του, διότι αποκλειστικά υπαίτιος για τη ματαίωση της πωλήσεως του επιδίκου αγρού υπήρξε ο ενάγων, με συνέπεια αυτός να ζημιωθεί, επιπλέον δε ο πλουτισμός δεν σωζόταν κατά τον χρόνο της επιδόσεως της αγωγής, επειδή αυτός αναλώθηκε για προσωπικές του ανάγκες. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου πρέπει να απορριφθεί ως μη νόμιμος, γιατί τα ως άνω περιστατικά και αληθή υποτιθέμενα, δεν καθιστούν την άσκηση του ενδίκου δικαιώματος καταχρηστική.

Κατά την έννοια του άρθρου 904 Α.Κ. αναγνωρίζεται αξίωση προς απόδοση της ωφέλειας που αποκτήθηκε χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου και όταν η παροχή έγινε σε εκτέλεση συμβάσεως για την οποία ο νόμος απαιτεί την τήρηση ορισμένου τύπου και αυτός δεν τηρήθηκε. Διότι, στην περίπτωση αυτή, η δικαιοπραξία, σύμφωνα με τα άρθρα 158, 159, 180 Α.Κ., θεωρείται σαν να μην έγινε και επομένως δεν υπάρχει νόμιμη αιτία που να δικαιολογεί τη διατήρηση της παροχής στο λήπτη, εφόσον η βούληση του δότη που εκδηλώθηκε άτυπα, δεν αναγνωρίζεται από το νόμο. Κατά συνέπεια, η προκαταβολή τιμήματος σε εκτέλεση προσυμφώνου αγοράς ακινήτου για το οποίο δεν συντάχθηκε συμβολαιογραφικό έγγραφο που απαιτείται κατά τα άρθρα 166, 369, 513 και 1033 Α.Κ., συνιστά πλουτισμό του πωλητή χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία του αγοραστή (Α.Π. 541 /1978 ΝοΒ 27.387, Εφ.ΑΘ. 9770/2002 Ελλ. Δνη 44.1003, Εφ.Αθ. 7120/2000 Ελλ. Δνη 43.

1460).

Με το από 17.2.1999 ιδιωτικό συμφωνητικό ο ενάγων προσυμφώνησε με τον εναγόμενο, όπως αγοράσει από αυτόν το περιγραφόμενο στην αγωγή ακίνητό του, δηλαδή έναν αγρό που βρίσκεται στη θέση «Εταιρεία» της κτηματικής περιφέρειας της κοινότητας Παναιτωλίου Αιτωλ/νίας, αντί τιμήματος 11.000.000 δραχμών, έναντι του οποίου κατέβαλε στον εναγόμενο ως προκαταβολή την ίδια ημέρα 1.500.000 δρχ. και την επομένη 2.000.000 δρχ., συνολικά δηλαδή το ποσό των 3.500.000 δραχμών. Στις 23.3.1999 ο ενάγων κοινοποίησε προς τον εναγόμενο την από 17.3.1999 εξώδικη δήλωσή του, ότι υπαναχωρεί από αυτά που συμφωνήθηκαν, γιατί από τα σχετικά συμβόλαια του εναγομένου προέκυπτε ότι ο παραπάνω αγρός δεν είχε το συμφωνημένο εμβαδόν των 6,57 στρεμμάτων περίπου, αλλά ήταν μικρότερο κατά 500 τ.μ. περίπου, καθώς επίσης δεν είχε τη συμφωνημένη πρόσοψη των 100 μ., επί της εθνικής οδού Αγρινίου Μεσολογγίου, αλλά ήταν μικρότερη κατά 4 μ περίπου. Γι' αυτό ζήτησε από τον εναγόμενο να του επιστρέψει αμέσως το πιο πάνω ποσό των 3.500.000 δραχμών, πλην όμως ο εναγόμενος αρνήθηκε να πράξει τούτο με την από 24.3.1999 εξώδικη δήλωση τούτου επιδόθηκε σ' αυτόν την 30.3.1999. Με αυτά τα δεδομένα, ο εναγόμενος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία του ενάγοντος κατά το παραπάνω ποσό των 3.500.000 δραχμών λόγω της ακυρότητας της προαναφερόμενης συμβάσεως πωλήσεως, γιατί δεν περιεβλήθηκε αυτή τον επιβαλλόμενο από το νόμο τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου. Κατά συνέπεια, ο εναγόμενος έχει υποχρέωση να αποδώσει στον ενάγοντα το ποσό των 3.500.000 δραχμών. Περαιτέρω, δεν αποδείχθηκε ότι ο εναγόμενος κατανάλωσε τα χρήματα αυτά του ενάγοντος για ανάγκες αντιμετώπισης προβλημάτων της υγείας του, για ταξίδια του με ταξί στην Αθήνα και Πάτρα και για δωρεές προς τα τέκνα του, καθόσον δεν προσκομίζεται καμία απόδειξη, από την οποία να αποδεικνύεται ότι έγιναν δαπάνες για τις αιτίες αυτές.

Από τη διάταξη του άρθρου 408 Α.Κ. προκύπτει, ότι η ποινική ρήτρα, ως σύμβαση παρεπόμενη, προϋποθέτει έγκυρη κυρία σύμβαση και συνεπώς η ακυρότητα της τελευταίας συνεπάγεται την ακυρότητα και της συμφωνίας για την ποινική ρήτρα (Α.Π. 155/1971 ΕΕΝ 38.395, Εφ. Αθ. 2778/1981 Αρμ. 35.978, Εφ. Πατρ. 931/1988 Αχ. Νομ. 1989 αρ. 626). Στην προκειμένη υπόθεση, ο εναγόμενος ισχυρίσθηκε, ότι το αξιούμενο με την αγωγή χρηματικό ποσό των 3.500.000 δραχμών συμφωνήθηκε με το προαναφερόμενο από 17.2.1999 ιδιωτικό συμφωνητικό, να εκπέσει υπέρ αυτού ως ποινική ρήτρα, για την περίπτωση της αθετήσεως της συμβάσεως από τον ενάγοντα και ότι υπαίτιος για τη μη υπογραφή του οριστικού συμβολαίου της συμβάσεως της πωλήσεως είναι ο ενάγων. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου είναι αλυσιτελής, γιατί και αν ήταν αληθινός, δεν τον απαλλάσσει από την υποχρέωση επιστροφής του πιο πάνω ποσού που καταβλήθηκε χωρίς νόμιμη αιτία, αφού και η σύμβαση αυτή για συνομολόγηση ποινικής ρήτρας είναι επίσης άκυρη ως παρεπόμενη σύμβαση της κυρίας για την πώληση του ακινήτου συμβάσεως, εφόσον δεν περιεβλήθηκε τον επιβαλλόμενο από το νόμο για την κυρία σύμβαση συμβολαιογραφικό τύπο.

627/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Μπολοβίνης, Πηγή Λιανού**).

Εφετείο. Προσβολή εγγράφου (επιταγής) ως πλαστού παραδεκτώς προτείνεται το πρώτο ενώπιον του Εφετείου με την έφεση χωρίς να απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα του δικηγόρου όταν έχει προηγηθεί έγκληση για την πλαστογραφία της επιταγής. Προσωπική κράτηση για αδικοπραξία. Η επίκληση από τον ζημιώσαντα τυχόν αδυναμίας του για καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης δεν τον απαλλάσσει από την απαγγελία της προσωπικής κράτησης όπως συμβαίνει στην περίπτωση της μη εκπλήρωσης συμβατικής υποχρεώσεώς του.

Με την έφεσή του για πρώτη φορά στην κατ' έφεση δίκη ο εναγόμενος ισχυρίζεται ότι την επίδικη επιταγή ποσού 2.500.000 δραχμών, την οποία φέρεται να έχει εκδώσει αυτός σε διαταγή του εφεσίβλητου την 13 Μαρτίου 1998 στο Αίγιο, την έχει πλαστογραφήσει (νοθεύσει) ως προς την ημερομηνία εκδόσεώς της ο εφεσίβλητος, κομιστής αυτής, προβάλλοντας ισχυρισμό περί πλαστότητας του ως άνω ιδιωτικού εγγράφου. Ο ισχυρισμός αυτός, προτεινόμενος για πρώτη φορά με την έφεση, είναι παραδεκτός κατά το άρθρο 461 του ΚΠολΔικ, ενώ για την πρόταση αυτού δεν χρειάζεται εν προκειμένω ο πληρεξούσιος δικηγόρος του εναγόμενου που τον εκπροσωπεί στην κατ' έφεση δίκη να έχει την απαιτούμενη από το άρθρο 98β του ΚΠολΔικ ειδική πληρεξουσιότητα, αφού ο εκκαλών πριν από την άσκηση της εφέσεως με την από 19 Μαΐου 1998 μήνυση του στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αιγίου έχει εγκαλέσει τον εφεσίβλητο για τις αξιόποινες πράξεις της πλαστογραφίας (νόθευσης) μετά χρήσεως και της απάτης επί Δικαστηρίου.

……. Επίσης αβάσιμος είναι και ο 5ος λόγος εφέσεως που συνίσταται στο ότι η εκκαλουμένη απόφαση παρά το νόμο απάγγειλε σε βάρος του προσωπική κράτηση, διότι, όπως ισχυρίζεται ο εκκαλών, αυτή δεν διατάσσεται, όταν υπάρχει αδυναμία εκπλήρωσης συμβατικής υποχρέωσης. Επί αδικοπραξίας, όπως εν προκειμένω, η επίκληση από τον ζημιώσαντα τυχόν αδυναμίας αυτού για καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης δεν τον απαλλάσσει από την απαγγελία σε βάρος του προσωπικής κράτησης, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της μη εκπλήρωσης συμβατικής του υποχρεώσεως.

671/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Ανδρέας Ζώης**).

Πίνακας κατάταξης δανειστών. Κοινοποίηση της πρωτόδικης απόφασης μόνο στον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. και όχι και στον υπουργό. Η προθεσμία της έφεσης δεν τρέχει για το ελληνικό δημόσιο.

Η υπό κρίση έφεση, κατά της 69/2002 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου, που εκδόθηκε επί ανακοπής κατά πίνακα κατάταξης δανειστών, κατά την τακτική διαδικασία των άρθρων 233 επ. Κ.Πολ.Δ., έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθρα 495 παρ. 1, 518 παρ. 2 Κ. Πολ. Δ.), δοθέντος ότι η προθεσμία του ασκηθέντος ως άνω ένδικου μέσου αρχίζει στην συγκεκριμένη περίπτωση από την επίδοση της παραπάνω αποφάσεως και στον Υπουργό των Οικονομικών και όχι μόνο στον Προϊστάμενο της ΔΟΥ Αγρινίου, ενώ τέτοια επίδοση δεν έγινε στον ανωτέρω Υπουργό, οπότε αυτή (επίδοση) δεν ολοκληρώθηκε και δεν παράγει έννομες συνέπειες, με αποτέλεσμα η προθεσμία της παραπάνω έφεσης των τριάντα ημερών (518 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.), που αρχίζει από την επόμενη ημέρα της επίδοσης της εκκαλουμένης αποφάσεως (144 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) να μην έχει αρχίσει και έτσι η εν λόγω έφεση που ασκείται από το Δημόσιο είναι εμπρόθεσμη, εφόσον δεν πέρασε η προθεσμία του άρθρου 518 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ. των τριών ετών που αρχίζουν από τη δημοσίευση της αποφάσεως (Α.Π. 34/1988 ΝοΒ 37. 1200). Συνεπώς, πρέπει η έφεση να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο των λόγων της.

674/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίκος Φερμελής, Γεώργιος Παπασωτηρίου**).

Δικαιοδοσία ελληνικών δικαστηρίων και συγκεκριμένου αλλοδαπού δικαστηρίου. Νόμιμη η συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων εφόσον η διαφορά έχει περιουσιακό αντικείμενο και καθορίζεται συγκεκριμένο δικαστήριο αλλοδαπής πολιτείας, έστω και αν πρόκειται για διαφορές που πρόκειται να γεννηθούν στο μέλλον και από συγκεκριμένη έννομη σχέση. Στην περίπτωση αυτή όμως πρέπει η συμφωνία να είναι έγγραφη και να αναφέρεται σε ορισμένη έννομη σχέση. Ως έγγραφο θεωρείται και η φορτωτική εφόσον φέρει τις υπογραφές των συμβαλλομένων, του πλοιάρχου που εκδίδει τη φορτωτική (168 εδ. Α ΚΙΝΔ) και του φορτωτή των πραγμάτων ή του παραλήπτη τους. Αλλιώς η συμφωνία είναι άκυρη.

Από τις διατάξεις των άρθρων 3 παρ. 1 και 42 Κ.Πολ.Δικ., προκύπτει ότι, με συμφωνία των ενδιαφερομένων, διαφορές, που έχουν περιουσιακό αντικείμενο, μπορεί να αφαιρεθούν από τη δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων και να υπαχθούν στη δικαιοδοσία συγκεκριμένου δικαστηρίου αλλοδαπής πολιτείας. Αν οι διαφορές πρόκειται να γεννηθούν στο μέλλον και από συγκεκριμένη έννομη σχέση επιτρέπεται κι' αυτές να υπαχθούν στη δικαιοδοσία αλλοδαπής πολιτείας με συμφωνία των ενδιαφερομένων αλλά η συμφωνία αυτή για να είναι έγκυρη πρέπει να είναι έγγραφη και να αναφέρεται ορισμένη έννομη σχέση, από την οποία θα προκύψουν οι διαφορές. Το έγγραφο που απαιτείται, κατά το άρθρο 43 Κ.Πολ.Δικ., για την ανωτέρω συμφωνία είναι συστατικό αυτής και όχι αποδεικτικό, όπως σαφώς προκύπτει από την όλη διατύπωση του άρθρου αυτού και ιδίως

τη φράση «είναι έγκυρη μόνο αν είναι έγγραφη». Εξάλλου, από το συνδυασμό του άρθρου 160 εδ. β' και γ' Α.Κ., που ορίζει ότι «αν πρόκειται για σύμβαση η υπογραφή των συμβαλλομένων πρέπει να τεθεί στο ίδιο έγγραφο και ότι αν συνταχθούν για τη σύμβαση περισσότερα πρωτότυπα, αρκεί η υπογραφή του κάθε μέρους στο έγγραφο που προορίζεται για το άλλο» και του άρθρου 477 Κ.Πολ.Δικ., που ορίζει ότι «το ιδιωτικό έγγραφο αποτελεί απόδειξη υπέρ του εκδότη μόνο αν το προσκόμισε ο αντίδικος ή αν πρόκειται για βιβλία που αναφέρονται στο άρθρο 444», συνάγεται ότι το τελευταίο αυτό άρθρο εφαρμόζεται όταν πρόκειται για αποδεικτικά και όχι για συστατικά έγγραφα. Η αντίθετη ερμηνεία θα οδηγούσε στο απαράδεκτο αποτέλεσμα της καταργήσεως στην περίπτωση αυτήν του ως άνω άρθρου 160 εδ. β' και γ' Α.Κ. Περαιτέρω, οι καταχωριζόμενες στη φορτωτική, η οποία αποτελεί κατά το άρθρο 76 ν.δ/τος της 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών» δικαιόγραφο σε διαταγή, συμπληρωματικές ρήτρες είναι ισχυρές και υποχρεώνουν τους συμβληθέντες, εφόσον δεν αντίκειται στα χρηστά ήθη, στη δημόσια τάξη ή σε κανόνες αναγκαστικού δικαίου, δυνάμενες να αντιταχθούν και κατά του νομιμοποιουμένου ως κατόχου ή κομιστή της φορτωτικής, κατά τους ορισμούς του άρθρου 78 παρ. 2 του παραπάνω ν.δ/τος και τους ταυτόσημους του άρθρου 892 Α.Κ. Προϋπόθεση όμως, με βάση τα προεκτεθέντα, του κύρους της δικονομικής συμφωνίας περί αποκλεισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων, επί μελλοντικών διαφορών, που είναι ενσωματωμένη απλώς στη φορτωτική, αλλά δεν σχετίζεται με τη λειτουργία αυτής, ως δικαιογράφου, είναι το περιέχον την ανωτέρω συμφωνία έγγραφο της φορτωτικής, που έχει και αυτό το χαρακτήρα ιδιωτικού εγγράφου, να φέρει τις υπογραφές των συμβαλλομένων, του πλοιάρχου που εκδίδει κατ' άρθρο 168 εδ. α' ΚΙΝΔ τη φορτωτική ή τον απ' αυτόν εξουσιοδοτημένο πράκτορα, και του φορτωτή των προς μεταφορά πραγμάτων ή του παραλήπτη αυτών. Διαφορετικά η σχετική συμφωνία είναι άκυρη και θεωρείται ως μη γενόμενη (Ολ.ΑΠ. 4/1992 ΝοΒ 40.707). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η εναγομένη μεταφορική εταιρεία προέβαλε πρωτοδίκως την ένσταση έλλειψης δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων για επίλυση της ένδικης διαφοράς, την οποία επαναφέρει ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου με λόγο έφεσης, ισχυριζόμενη ότι με ειδικό όρο των εκδοθεισών σχετικών φορτωτικών για την αποστολή του εμπορεύματος (ρυζιού) ορίστηκε ότι «κάθε διαφορά που θα προκύψει από αυτές τις φορτωτικές θα εκδικαστεί στη χώρα όπου ο μεταφορέας έχει την κύρια επιχειρηματική του δραστηριότητα και θα εφαρμοστεί το δίκαιο αυτής της χώρας». Η συμφωνία όμως αυτή είναι άκυρη, γιατί α) οι παραπάνω φορτωτικές φέρουν μόνο την υπογραφή του πλοιάρχου και όχι και την υπογραφή του φορτωτή των προς μεταφορά πραγμάτων ή της παραλήπτριας ενάγουσας εταιρείας και β) δεν ορίζεται σ' αυτή (έγγραφη συμφωνία) το δικαστήριο που ήταν αρμόδιο ή τουλάχιστον η πολιτεία, η Ρουμανία, της οποίας τα δικαστήρια θα ήταν αρμόδια για την εκδίκαση της παραπάνω διαφοράς. Συνεπώς, ορθώς απορρίφθηκε η παραπάνω ένσταση από το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο και πρέπει, ακολούθως, να απορριφθούν, ως αβάσιμοι, και οι αναφορικά με το θέμα αυτό λόγοι της έφεσης της εναγομένης με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα.

683/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Φαίδων Κουλούρης, Βασίλειος Ασπρούλιας**).

Ομοδικία αναγκαστική (δίκη διανομής ακινήτου). Η έφεση απευθύνεται κατά όλων των ομοδίκων. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου και το δικόγραφο της κλήσης για τη συζήτηση της εφέσεως μετά από παρεμπίπτουσα απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, πρέπει να απευθύνεται και κατά του αναγκαίου ομοδίκου του εκκαλούντος, αλλιώς η συζήτηση είναι απαράδεκτη.

Κατά το άρθρο 517 ΚΠολΔ η έφεση απευθύνεται κατά εκείνων που ήταν διάδικοι στην πρωτόδικη δίκη ή των κληροδόχων τους. Αν υπάρχει αναγκαστική ομοδικία η έφεση πρέπει να απευθύνεται κατά όλων των ομοδίκων, αλλιώς απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Επί αναγκαστικής ομοδικίας, που προκύπτει σε δίκη διανομής και είναι αναγκαία η εναγωγή όλων των κοινωνιών, κατ' άρθρο 478 ΚΠολΔ, ο διάδικος που ασκεί την έφεση, οφείλει να απευθύνει αυτή, με ποινή το απαράδεκτό της, κατά όλων των λοιπών διαδίκων και αυτού ακόμη του αναγκαίου ομοδίκου του στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, γιατί στην ειδική αυτή περίπτωση δεν εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 76 § 4 ΚΠολΔ, κατά την οποία η άσκηση των ενδίκων μέσων από κάποιον από τους ομοδίκους της παρ. 1 έχει αποτέλεσμα και για τους άλλους (Ολ. ΑΠ 320/1983, ΑΠ 885/2001 Ελλ. Δικ. 43 321). Για την ταυτότητα του νομικού λόγου και το δικόγραφο της κλήσεως, με την οποία επισπεύδεται η συζήτηση της εφέσεως, μετά από παρεμπίπτουσα απόφαση του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, πρέπει να απευθύνεται και κατά του αναγκαίου ομοδίκου του εκκαλούντος, ο οποίος επιπλέον πρέπει να καλείται, αλλιώς η συζήτηση του ενδίκου μέσου κηρύσσεται απαράδεκτη ως προς όλους τους διαδίκους (αρθρ. 76. § 3 και 110 § 2 ΚΠολΔ).

689/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κρουσσόπουλος, Ευθύμιος Σιδέρης**).

Εφετείο. Προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Δεκτή πλην κατ' αρχήν μαρτύρων. Αυτό ισχύει και στην διαδικασία των εργατικών διαφορών. Μη λήψη υπόψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εγγράφων επειδή οι έγγραφες προτάσεις που κατέθεσε ο διάδικος δεν έφεραν σχετική επισημείωση του γραμματέα της έδρας. Δεκτή η προσαγωγή στην κατ' έφεση δίκη. Πάντως μόνη η παράλειψη του αρμοδίου γραμματέα να επισημειώσει στις προτάσεις, δεν τις καθιστά απαράδεκτες. Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και ανεξάρτητων υπηρεσιών. Έννοια και διαφορές. Περιστατικά παροχής εργασίας λογιστή με συμφωνημένη δίωρη ή τρίωρη απασχόληση του καθημερινά. Είναι σύμβαση εξαρτημένης εργασίας έστω και αν ο λογιστής προσφέρει τις υπηρεσίες του και σε άλλους εργοδότες.

Επειδή κατά τη διάταξη του αρθρ. 529§1 του Κ.Πολ.Δικ., όπως τροποποιήθηκε με το αρθρ. 96§5 του Ν. 2915/2001,στηνκατ'έφεσηδίκηεπιτρέπεται να γίνει επίκληση και προσκομιδή νέων αποδεικτικών μέσων, πλην κατ' αρχήν μαρτύρων. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται, σύμφωνα με το αρθρ. 591 §1α του ίδιου κώδικα και στην ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, εφόσον δεν αντίκειται στις ειδικές διατάξεις των αρθρ. 670, 671 και 674§2 του Κ.Πολ.Δικ., που ρυθμίζουν την ενώπιον του εφετείου απόδειξη κατά τη διαδικασία αυτή (βλ. ΑΠ.1238/2000, Δνη 2002,106, 221/1993, ΝοΒ 42,400). Κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί να αποκρούσει τέτοια μέσα, αν κρίνει ότι ο διάδικος δεν τα είχε προσκομίσει στην πρωτόδικη δίκη από πρόθεση στρεψοδικίας ή από βαριά αμέλεια. Επομένως, παραδεκτώς προσκομίζονται στο Δικαστήριο αυτό όλα τα επικαλούμενα από τον εκκαλούντα Συνεταιρισμό έγγραφα, τα οποία πρωτοδίκως δεν ελήφθησαν υπόψη με την αιτιολογία ότι δεν προκύπτει εμπρόθεσμη κατάθεση των αποδεικτικών μέσων κατά τη συζήτηση της υποθέσεως, διότι οι έγγραφες προτάσεις που κατέθεσε δεν έφεραν σχετική επισημείωση του Γραμματέα της έδρας (δοθέντος μάλιστα ότι μόνη η παράλειψη του αρμόδιου Γραμματέα να επισημειώσει τις προτάσεις δεν καθιστά αυτές απαράδεκτες, διότι σημασία έχει εμπρόθεσμη κατάθεσα τους, (βλ. ΑΠ. 278/1996, Δνη 96.1552), γεγονός που δεν αποκλείεται από την εκκαλουμένη απόφαση).

… Η σύμβαση αυτή εξαρτημένης εργασίας, ρυθμιζόμενη από ειδικές εκάστοτε διατάξεις, διακρίνεται από μεν τη σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών, στην οποία δεν εφαρμόζονται οι περί εργατικής νομοθεσίας διατάξεις, διότι σε αυτήν ο εργαζόμενος δεν υποβάλλεται στον έλεγχο και την εποπτεία του εργοδότη (η σύμβαση αυτή καθίσταται έκδηλη όταν ο παρέχων την εργασία διατηρεί ίδια επαγγελματική στέγη και αν εξυπηρετεί περισσότερους πελάτες), από δε τη μίσθωση έργου κυρίως, διότι αυτή αποσκοπεί στην επίτευξη του αποτελέσματος που έχει συμφωνηθεί, η πραγμάτωση του οποίου συνεπάγεται την αυτόματη λύση της μεταξύ των συμβαλλομένων σχέσεως (βλ. ΑΠ. 977/1999, Δνη 2000, 112). Για τον χαρακτηρισμό της σχέσεως της συμβάσεως εργασίας ερευνώνται οι όροι και οι πραγματικές συνθήκες παροχής της εργασίας και δεν έχει σημασία ο χαρακτηρισμός που προσδίδουν τα μέρη στη μεταξύ τους σχέση, αφού κατά το αρθρ. 173 του Α.Κ. αναζητείται η αληθινή βούλησή τους χωρίς προσήλωση στις λέξεις που χρησιμοποιούν οι συμβαλλόμενοι (βλ. ΑΠ. 219/2002, Δνη 2003,158, 125130/1998, Δνη 99,1331). Ο χαρακτήρας δε της συμβάσεως ως εξαρτημένης εργασίας δεν αλλάσσει από το γεγονός ότι ο μισθωτός λόγω της φύσεως της παρεχόμενης εργασίας αναπτύσσει πρωτοβουλία μέσα στα πλαίσια των όρων της συμβάσεως ως προς τον τρόπο εκτελέσεως αυτής (βλ. Εφ. Αθ. 7633/2000, Δνη 2002,485). Εξάλλου, το στοιχείο της προσωπικής εξάρτησης δεν επηρεάζεται ούτε τα εκ του Ν. 2112/1920 παρεχόμενα στον μισθωτό δικαιώματα και μάλιστα το δικαίωμα αποζημιώσεως λόγω καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας εκ του ότι αυτός παρέχει της αυτής φύσεως υπηρεσίες σε περισσότερους του ενός εργοδότες συγχρόνως, ανεξαρτήτως του σε ποιον από αυτούς εργάζεται τις περισσότερες ώρες ή από ποιον λαμβάνει τον μεγαλύτερο μισθό, διότι δεν πρόκειται περί διαφόρων επαγγελμάτων ώστε να

ανακύπτει ζήτημα ποιο εξ αυτών είναι το κύριο, αλλά περί του ίδιου επαγγέλματος (βλ. ΑΠ. 413/80, ΝοΒ 28,1763, και Ε.Εργ.Δ. 1981,140, 318/1965, ΝοΒ 14,115 και Ε.Εργ.Δ. 1965,803, πρβλ. ΑΠ. 9/1999, Ε.Εργ.Δ. 2000,257).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά : Την 1.7.1977 συνήφθη σύμβαση μεταξύ των διαδίκων δυνάμει της οποίας ο εκκαλών Συνεταιρισμός προσέλαβε τον εφεσίβλητο ως λογιστή και προϊστάμενο του λογιστηρίου του με τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που διατυπώθηκαν στο υπό την αυτή ημερομηνία έγγραφο που επιγράφεται «σύμβαση εργασίας». Συγκεκριμένα, η πρόσληψη του εφεσίβλητου έγινε για αόριστο χρόνο, η απασχόληση του ήταν για δύο ώρες ημερησίως, τα καθήκοντα του συνίσταντο στην υπεύθυνη λογιστική και φορολογική παρακολούθηση, ενημέρωση και τακτοποίηση υπό την ιδιότητα του προϊσταμένου του λογιστηρίου του Συνεταιρισμού των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων Δ' Κατηγορίας, συμπεριλαμβανομένων και των λογιστικών βιβλίων του κλάδου αυτοασφαλίσεως αυτοκινήτων και η μηνιαία αμοιβή του συμφωνήθηκε σε χρηματικό ποσό ίσο με την αναλογία των δύο ωρών απασχόλησης βάσει της Σ.Σ.Ε. των λογιστών και βοηθών λογιστών της χώρας και βάσει της κατατιθέμενης βεβαιώσεως προϋπηρεσίας και οικογενειακής καταστάσεως, θα ελάμβανε δε και τα αντίστοιχα επιδόματα εορτών και αδείας. Μετά παρέλευση έτους και μάλιστα την 1.10.1978 οι διάδικοι συμφώνησαν και η ημερήσια εργασία του εφεσίβλητου αυξήθηκε κατά μία ώρα, έκτοτε δε απασχολείτο καθημερινά επί τρίωρο με ανάλογη κατά τα άνω αμοιβή μέχρι την 1.7.2001 που αποχώρησε. Ακόμη συμφωνήθηκε από την αρχή ότι ο εργοδότης δεν θα καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές προς το ΙΚΑ, διότι ο μισθωτός ήταν ήδη πλήρως ασφαλισμένος σε άλλη επιχείρηση όπου εργαζόταν. Έτσι, ο εφεσίβλητος δεν συμπεριλαμβανόταν στις μισθοδοτικές καταστάσεις των άλλων υπαλλήλων του εκκαλούντος και εξέδιδε αποδείξεις παροχής υπηρεσιών για τον μισθό που ελάμβανε μετά την παρακράτηση του φόρου που αναλογούσε. Ο εφεσίβλητος κατά τη διάρκεια παροχής των υπηρεσιών του τελούσε σε νομική εξάρτηση από τον εργοδότη του, αφού ευρισκόταν υπό την εποπτεία και τον έλεγχο των εκπροσώπων αυτού ως προς τον χρόνο, τον τρόπο και τον τόπο εκτελέσεως της εργασίας του, την οποία παρείχε καθημερινά επί καθορισμένο χρονικό διάστημα στα γραφεία του εκκαλούντος (άλλωστε δεν διατηρούσε επαγγελματική στέγη) και αναφερόταν ως προϊστάμενος του λογιστηρίου, στο οποίο απασχολούνταν δύο ακόμη λογιστές με πλήρη απασχόληση, οι δε παρεχόμενες οδηγίες και εντολές από τον εργοδότη ήταν δεσμευτικές για τον εργαζόμενο. Η σχέση που συνέδεε τους συμβαλλομένους ήταν αυτή της εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου με μειωμένη απασχόληση ημερησίως, αφού τα μέρη απέβλεπαν στην παροχή της εργασίας διαρκώς προσφερόμενης και όχι στην επίτευξη ορισμένου έργου, ώστε να υφίσταται σύμβαση έργου ούτε η εργασία προσφερόταν χωρίς έλεγχο και εποπτεία, ώστε να υφίσταται σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών. Οι ίδιοι οι συμβαλλόμενοι στο έγγραφο συμφωνητικό που καταρτίσθηκε κατά τη σύναψη της συμβάσεως την χαρακτηρίζουν σύμβαση εργασίας και τον εφεσίβλητο μισθωτό και οι πάσης φύσεως αποδοχές του ρυθμίζονταν σύμφωνα με τις ισχύουσες Σ.Σ.Ε της ειδικότητας του,

συμπεριλαμβανομένων και επιδομάτων εορτών, αποδοχών αδείας και επιδόματος αδείας. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε σχετικό ερώτημα που είχε υποβάλει ο εκκαλών Συνεταιρισμός το έτος 1992 στην Επιθεώρηση Εργασίας Αγρινίου ως προς την υπαγωγή των απασχολουμένων σε αυτόν λογιστών στην ισχύουσα τότε Σ.Σ.Ε. Λογιστών και βοηθών Λογιστών, συμπεριέλαβε αδιστάκτως και τον εφεσίβλητο (βλ. το ΕΡ/700/7.9.92 έγγραφο της ως άνω Υπηρεσίας προς το Υπουργείο Εργασίας με κοινοποίηση στους: «1) Δ.Π., 2) Π.Τ. και 3) Β.Α., Υπαλ/λων Συν/σμού ΚΤΕΛ Ν. ΑΙΤ/ΝΙΑΣ»). Η παραπάνω κρίση δεν διαφοροποιείται ούτε τίθεται σε αμφιβολία εκ του ότι ο εφεσίβλητος (που έχει γεννηθεί το έτος 1931) εργαζόταν παράλληλα ως λογιστής με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου στην καπνεμπορική εταιρεία «ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ ΑΒΕΕ» στο Αγρίνιο από το έτος 1958 μέχρι και την 31.12.1993, οπότε και αποχώρησε λόγω συνταξιοδοτήσεως. Οι υπηρεσίες που παρείχε στην άνω εταιρεία ήταν της αυτής φύσεως με εκείνες που παρείχε στον εκκαλούντα Συνεταιρισμό και ως προς τον χαρακτηρισμό της συμβάσεως του με τον τελευταίο ως εξαρτημένης εργασίας δεν ασκεί έννομη επιρροή σε ποιον από τους δύο εργοδότες εργαζόταν περισσότερες ώρες ή από ποιον ελάμβανε τις μεγαλύτερες αποδοχές. Με την από 30.3.2001 αίτηση του προς το Δ.Σ. του εκκαλούντος ο εφεσίβλητος γνωστοποίησε ότι θα εξακολουθήσει να παρέχει τις υπηρεσίες του μέχρι την 30.6.2001, οπότε θα αποχωρήσει λόγω ορίου ηλικίας. Ο εκκαλών συγκατατέθηκε σιωπηρά στην αποχώρηση του εφεσίβλητου, ο οποίος έπαυσε να εργάζεται από 1.7.2001 αλλά δεν του κατέβαλε, όπως υποχρεούτο, την προβλεπόμενη από το αρθρ. 8 εδ. α' του Ν. 3198/1955 αποζημίωση για όσους αποχωρούν μετά τη συμπλήρωση 15ετούς υπηρεσίας με τη συγκατάθεση του εργοδότη και η οποία ανέρχεται στο ήμισυ της οριζόμενης αποζημιώσεως για την περίπτωση καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας. Σύμφωνα δε με όσα έχουν προεκτεθεί, το δικαίωμα προς αποζημίωση δεν αναιρείται εκ της παράλληλης απασχόλησης σε πλείονες εργοδότες, εφόσον παρείχε της αυτής φύσεως υπηρεσίες και δεν απασχολείτο παρέργως και ευκαιριακώς μόνο στον εκκαλούντα Συνεταιρισμό. Η εκκαλουμένη απόφαση, επομένως, που δέχθηκε ότι ο εφεσίβλητος δικαιούται την παραπάνω αποζημίωση, ορθώς εφάρμοσε τον νόμο και ο περί του αντιθέτου έτερος λόγος της εφέσεως δεν είναι βάσιμος.

702/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Παλαιολόγου, Αναστασία Τογιοπούλου**).

Μισθωτικές διαφορές (647 Κ.Πολ.Δ.). Δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων. Οι διάδικοι υποχρεούνται να προβάλουν όλους τους ισχυρισμούς τους με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά της δίκης. Ισχυρισμοί που δεν προβλήθηκαν με τον τρόπο αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη. Ισχυρισμοί που προβλήθηκαν με τις προτάσεις

που κατατέθηκαν μετά τη συζήτηση, δεν λαμβάνονται υπόψη. Κοινόχρηστοι χώροι πολυκατοικίας. Χρησιμοποιούνται από όλους τους ιδιοκτήτες εκτός αν διαφορετικά συμφωνήθηκε με μεταγραμμένο συμβολαιογραφικό έγγραφο. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 649 εδ. β1 και 237 παρ.1 ΚπολΔ προκύπτει, ότι κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 647 επ. ιδίου κώδικα οι διάδικοι δεν είναι υποχρεωμένοι να καταθέσουν έγγραφες προτάσεις και στην περίπτωση αυτοί υποχρεούνται να προβάλλουν όλους τους ισχυρισμούς τους με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά τις δίκης. Ισχυρισμοί που δεν προβλήθηκαν με τον παραπάνω νόμιμο τρόπο δεν λαμβάνονται υπόψη. Οι έγγραφες προτάσεις των διαδίκων επί υποθέσεων που δικάζονται κατά την παραπάνω ειδική διαδικασία πρέπει να κατατίθενται το αργότερο κατά την έναρξη συζήτησης της υπόθεσης (όταν εκφωνείται αυτή και αρχίζει η κατ' ουσίαν έρευνα), ήτοι «επί της έδρας» βεβαιούμενης της κατάθεσης αυτών με επισημείωση του γραμματέα του δικαστηρίου επί του δικογράφου των προτάσεων. Στην προκειμένη περίπτωση από το επικυρωμένο αντίγραφο των πρωτοδικών προτάσεων των ήδη εκκαλούντων Δ. και Ε. Μ. σε συνδυασμό και με τα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη πρακτικά, αποδεικνύεται ότι κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, η πληρεξούσια δικηγόρος των προαναφερομένων εκκαλούντων εδήλωσε ότι «αναφέρεται στις ενστάσεις και ισχυρισμούς που εμπεριέχονται στις προτάσεις της οι οποίες κατατέθηκαν επί της έδρας» Στις κατατεθείσες όμως προτάσεις αυτών έχει επισημειωθεί από το γραμματέα του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και έχει υπογραφεί από αυτή «κατατέθηκαν στις 21.9.2001 και ώρα 11.30 π.μ. Η Γραμματέας». Από αυτά αποδεικνύεται ότι οι έγγραφες προτάσεις των παραπάνω εκκαλούντων στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατατέθηκαν μετά τη συζήτηση της υπόθεσης η δε δήλωση της πληρεξούσιας δικηγόρου αυτών δεν αποδεικνύει και ότι πράγματι οι προτάσεις κατατέθηκαν επί της έδρας. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που μεν την εκκαλουμένη δεν έλαβε υπόψη τους περιεχόμενους στις έγγραφες αυτές προτάσεις ισχυρισμούς των εν λόγω διαδίκων και ειδικότερα τον ισχυρισμό περί καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος από τους αντιδίκους τους ορθώς το νόμο ερμήνευσε και εφήρμοσε και κατ' ακολουθίαν ο λόγος έφεσης αυτών (3ος) με τον οποίο πλήττεται η εκκαλουμένη διότι δεν έλαβε υπόψη του το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και δεν ερεύνησε κατ' ουσίαν την προαναφερόμενη ένσταση αυτών είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1000, 1002 και 1117 ΑΚ, 1,2 παρ. 1, 3, 4 παρ.1, 5 και 13 του ν. 3741/29 προκύπτουν τα εξής: Οι ιδιοκτήτες χωριστών ιδιοκτησιών οικοδομής που έχει υπαχθεί νομίμως στο σύστημα οροφοκτησίας και κανονισμό πολυκατοικίας, δικαιούνται να κάνουν χρήση των ενδεικτικώς αναφερομένων στο νόμο ως κοινοχρήστων μέρων (έδαφος κ.λπ.) και όσων άλλων έχουν καθορισθεί ως κοινόχρηστα με τη συστατική της οροφοκτησίας πράξη, είναι όμως δυνατό με συμφωνία όλων των συνιδιοκτητών που υποβάλλεται στο συμβολαιογραφικό τύπο και μεταγραφή (αρχική είτε μεταγενέστερη) να τίθενται εγκύρως περιορισμοί και απαγορεύσεις

ως προς τη χρήση των κοινών μερών, είτε να παραχωρείται η αποκλειστική σε ορισμένους μόνο ιδιοκτήτες χωριστών ιδιοκτησιών της οικοδομής (ΑΠ 844/2001 Ελ.Δ 43.443) Αν με τον κανονισμό απαγορεύεται ορισμένη χρήση των κοινοχρήστων μερών αυτή ισχύει και όταν από την απαγορευμένη χρήση δεν παραβλέπεται η χρήση των λοιπών ούτε θίγονται τα δικαιώματα των άλλων. Γι' αυτό δεν είναι αναγκαία η έρευνα των προϋποθέσεων αυτών (βλάβη των άλλων κλπ) για να κριθεί αν έλαβε χώρα ανεπίτρεπτη κατά τον κανονισμό χρήση (ΑΠ 847/01 Ελ.Δ.43.761). Στην έννοια της κατά τα άνω ανεπίτρεπτης χρήσης εμπεριέχεται και το δικαίωμα της εμφάνισης του όλου οικοδομήματος, κατά τρόπο που προσήκει στην αρχιτεκτονική και αισθητική κατασκευή και συνεπώς οποιαδήποτε επέμβαση στην εμφάνιση του όλου οικοδομήματος είναι ανεπίτρεπτη (ΑΠ 185/2003 Ελ.Δ. 44.779). Τέλος η αξίωση του ιδιοκτήτη διαμερίσματος ή του διαχειριστή της πολυκατοικίας να παύσει άλλος ιδιοκτήτης να χρησιμοποιεί τους κοινόχρηστους χώρους κατά τρόπο που απαγορεύεται από τον κανονισμό δεν συνιστά κατάχρηση δικαιώματος (ΑΠ 1472/01 Ελ.Δ.44.980).

……Με τον παραπάνω κανονισμό της πολυκατοικίας, εκτός των άλλων ορίζονται και τα εξής:α) κοινόκτητοι και κοινόχρηστοι χώροι πράγματα και εγκαταστάσεις είναι ενδεικτικά το οικόπεδο κατά την καλυπτόμενη από την οικοδομή επιφάνεια και κατά την ακάλυπτη (αυλή, φωταγωγοί, οι εξωτερικοί τοίχοι, η κεντρική σκάλα, τα πλατύσκαλα, οι διάδρομοι που οδηγούν από τα πλατύσκαλα στις οριζόντιες ιδιοκτησίες, η εξωτερική όψη της οικοδομής με τα εξωτερικά κουφώματα και κάθε άλλο έργο, πράγμα ή εγκατάσταση που έχει σχέση με την εμφάνιση της οικοδομής (άρθρο 2), β) κάθε ιδιοκτήτης οριζόντιας ιδιοκτησίας έχει δικαίωμα να κάνει χρήση των κοινοχρήστων πραγμάτων ανάλογα με το είδος και τον προορισμό τους, με τον όρο να μη παρεμποδίζεται η ίδια χρήση των άλλων ιδιοκτητών. Οι κοινόχρηστοι και κοινόκτητοι χώροι πρέπει να είναι πάντοτε ελεύθεροι και να μη γίνεται κατάχρηση χρόνου χρήσης τους. Απαγορεύεται σε κάθε ιδιοκτήτη να αφήνει στα κοινόχρηστα έπιπλα, κιβώτια και αλλά κινητά πράγματα, κάθε δε ιδιοκτήτης υποχρεούται να φροντίζει για την καλή συντήρηση και κανονική και απρόσκοπτη χρήση των κοινοχρήστων της οικοδομής (άρθρο 3) γ) απαγορεύεται σε κάθε ιδιοκτήτη η μεταρρύθμιση, μεταβολή ή επισκευή εξωτερικά της πρόσοψης των διαδρόμων, της κεντρικής σκάλας των παραθυρόφυλλων και των εξωτερικών διακοσμήσεων κ.λπ. (άρθρο 4 παρ. 7) δ) κάθε ιδιοκτήτης υποχρεούται να συμμορφώνεται με τις αστυνομικές διατάξεις και ειδικότερα εκείνες που αφορούν την καθαριότητα την ησυχία και την προστασία της ηθικής και κοινωνικής τάξης (άρθρο 5 παρ.4, ε) κάθε ιδιοκτήτης υποχρεούται να συμμετέχει στις δαπάνες για την δενδροφύτευση και καλλωπισμό γενικώς του ακαλύπτου χώρου στον οποίο απαγορεύεται η στάθμευση παντός τροχοφόρου και η τοποθέτηση κάθε αντικειμένου, (άρθρο 20). Οι ενάγοντες και εναγόμενοι Δ. Μ. και Ε. Μ. που είναι συνιδιοκτήτες του παραπάνω υπ' αριθμ. Β2 διαμερίσματος κατά παράβαση των διατάξεων του κανονισμού τοποθέτησαν επί της προσόψεως της οικοδομής και στο σημείο όπου η βεράντα της ιδιοκτησίας τους διαχωρίζεται από την

παρακείμενη ιδιοκτησία Β1 ιδιοκτησίας Θ. Μ. σιδηρά κατασκευή (κάγκελο) σε σχήμα ημικυκλίου, το οποίο στερέωσε επί των κιγκλιδωμάτων των εξωστών με συνέπεια να αλλοιώνεται η αρχιτεκτονική και αισθητική εμφάνιση της οικοδομής. Οι ίδιοι αυτοί εναγόμενοι επί του κοινοχρήστου διαδρόμου του δευτέρου ορόφου έχουν τοποθετήσει, κατά παράβαση των προαναφερομένων διατάξεων του κανονισμού, γλάστρες με φυτά. Οι χρήσεις αυτές των κοινοχρήστων μερών από τους προαναφερόμενους εναγομένους, γίνεται κατά παράβαση του κανονισμού της πολυκατοικίας και επομένως ορθώς κρίθηκε από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ότι αυτή αποτελεί απαγορευμένη χρήση και υποχρεώθηκαν οι εναγόμενοι αυτοί να παύσουν να χρησιμοποιούν τα κοινόχρηστα μέρη με τον απαγορευμένο αυτό τρόπο και να απομακρύνουν τα κατασκευάσματα. Όμως δεν αποδεικνύεται, όπως ισχυρίζονται οι αντίδικοι των εναγομένων αυτών ότι αυτοί επίτηδες ανάβουν τα φώτα του κοινοχρήστου διαδρόμου του υπογείου που οδηγεί στο χώρο στάθμευσης, ότι επίτηδες ανοίγουν τα κοινόχρηστα παράθυρα του κλιμακοστασίου στον δεύτερο όροφο και μάλιστα κατά τη χειμερινή περίοδο με αποτέλεσμα να αυξάνεται αντιστοίχως η κατανάλωση ρεύματος και πετρελαίου και ότι αυτοί αφήνουν σκουπίδια στον κοινόχρηστο διάδρομο. Το άναμμα των φώτων του διαδρόμου του υπογείου γίνεται από αυτούς όταν επισκέπτονται το χώρο στάθμευσης, διότι ο διάδρομος αυτός δεν φωτίζεται με το φως της ημέρας και δεν είναι δυνατή η κίνηση σ' αυτόν χωρίς το άναμμα των ηλεκτρικών φώτων. Το περιστασιακό άνοιγμα του παραθύρου του κλιμακοστασίου δεν συνιστά απαγορευμένη χρήση και όποτε αυτό ανοίγεται από τους εν λόγω εναγομένους αποσκοπεί στον καλλίτερο αερισμό του χώρου για βραχύ χρονικό διάστημα. Τέλος δεν αποδεικνύεται ότι οι εναγόμενοι αυτοί τοποθετούν σακούλες με σκουπίδια στον κοινόχρηστο διάδρομο. Αυτό δεν είναι δυνατό αφού οι ίδιοι διέρχονται για να μεταβούν στην ιδιοκτησία τους και αν προς στιγμή έγινε δεν έγινε με πρόθεση να παραβιασθεί ο κανονισμός ούτε δημιουργήθηκε κίνδυνος για την υγεία των ενοίκων. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη δέχτηκε ότι οι εναγόμενοι Δ. και Ε. Μ. κατά παράβαση του κανονισμού ανάβουν τα φώτα του διαδρόμου του υπογείου, τοποθετούν σκουπίδια στο κοινόχρηστο διάδρομο και ανοίγουν το παράθυρο του κοινοχρήστου κλιμακοστασίου έσφαλε γι' αυτό και πρέπει να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη κατά παραδοχή της έφεσης των εναγομένων αυτών και αφού κρατηθεί η αγωγή των αντιδίκων τους πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή μόνο ως προς την τοποθέτηση κιγκλιδώματος και την τοποθέτησης γλαστρών με φυτά στον κοινόχρηστο διάδρομο, όπως στο διατακτικό ορίζεται. Περαιτέρω αποδείχτηκε ότι οι εναγόμενοι και ήδη εκκαλούντες Φ. Σ., Π. Π., Γ. Σ., Ι. Κ., και Θ. Μ. χωρίς να έχει τροποποιηθεί νομίμως ο κανονισμός με απόφαση της παμψηφίας των συνιδιοκτητών νομίμως μεταγεγραμμένη, τοποθετούν στον ακάλυπτο χώρο της οικοδομής αυτοκίνητα και άλλα τροχοφόρα οχήματα κατά παράβαση του κανονισμού. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη δέχτηκε την αγωγή των εναγόντων Δ. και Ε. Μ. και υποχρέωσε τους παραπάνω εναγομένους να μη τοποθετούν τα

705/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Παπαπαναγιώτου – Γιοβάνη, Ευάγγελος Στεφανάτος**).

Εκκρεμοδικία. Περιστατικά που δεν συνιστούν εκκρεμοδικία.

Η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι ο ενάγων είχε ασκήσει εναντίον της την από 29.10.1997 όμοια αγωγή του η οποία εκκρεμεί ενώπιον του Εφετείου τούτου. Επομένως υπάρχει εκκρεμοδικία και έσφαλλε η εκκαλουμένη απόφαση που απέρριψε σιγή την σχετική ένστασή της. Από τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα αποδείχθηκε ότι ο ενάγων με την από 29.10.1997 αγωγή του είχε ζητήσει να υποχρεωθεί η εναγομένη να του καταβάλει 10.016.325 δραχμές, από τη μεταξύ τους σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου και συγκεκριμένα ζητούσε διαφορές μισθού, δώρα εορτών και επιδόματα αδειών. Το πρωτοδικείο Πατρών με την υπ' αριθμ.6 1/1999 απόφασή του δέχθηκε εν μέρει την αγωγή ήτοι μόνο ως προς τα κονδύλια αυτής για άδεια και επίδομα άδειας και απέρριψε αυτή ως προς τα λοιπά κονδύλια κατά μεν την κύρια βάση της ως νόμω αβάσιμη, εφόσον δεν υπήρχε έγκυρη σύμβαση εργασίας κατά δε την επικουρική του αδικαιολογήτου πλουτισμού ως αόριστη. Κατ' αυτής της απόφασης η τότε εναγομένη άσκησε έφεση παραπονούμενη μόνον για τα κεφάλαια της αγωγής που έγιναν δεκτά. Με την κρινόμενη αγωγή ο ενάγων ζητεί διαφορές μισθών και δώρα εορτών με βάση τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού, (αρθρ. 904 επ. Α.Κ.). Επομένως, εφόσον η πρώτη αγωγή ως προς τη βάση αυτή, απορρίφθηκε ως αόριστη και κατ' αυτής δεν ασκήθηκε έφεση δεν υπάρχει εκκρεμοδικία και τ' αντίθετα που ισχυρίζεται η εκκαλούσα με το δεύτερο λόγο της έφεσης είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

709/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σάββας Σαββάογλου, Κώστας Χαλιώτης**).

Δικηγόρος. Παράσταση στο δικαστήριο (242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ.). Πρέπει η δήλωση να κατατίθεται την προηγούμενη ημέρα της συζήτησης. Διακοπή της δίκης. Αναγκαστική ομοδικία. Ο θάνατος ομοδίκου επιφέρει διακοπή της δίκης. Σε απλή ομοδικία όμως διακόπτεται η δίκη μόνο ως προς τον θανόντα διάδικο. Κατάληψη από κοινού ακινήτου. Είναι απλή ομοδικία. Θάνατος διάδικου κατά το στάδιο της διεξαγωγής των αποδείξεων σε διεκδικητική ακινήτου αγωγή. Διακοπή της δίκης για τον αποβιώσαντα. Κλήση προς περαιτέρω συζήτηση τινών μόνο κληρονόμων και συνέχιση της διαδικασίας. Δεν είναι παράνομη. Για τους μη κληθέντες κληρονόμους η δίκη μένει εκκρεμής.

….Απορριπτόμενου ως αβασίμου του ισχυρισμού των εφεσίβλητων περί μη

νομίμου παραστάσεως των εκκαλούντων, για το λόγο ότι δεν κατέθεσε εμπρόθεσμα (αρθρ. 242 §2 Κ.Πολ.Δικ.) στον αρμόδιο γραμματέα τη δήλωσή του ο πληρεξούσιος δικηγόρος του περί μη παραστάσεώς του στην παραπάνω συζήτηση της έφεσης τους, εφόσον από το έγγραφο της δήλωσης προκύπτει ότι αυτή κατατέθηκε την 17.3.2004, ήτοι την προηγούμενη ημέρα της δικασίμου και συνεπώς είναι εμπρόθεσμη (αρθρ. 242§2 Κ.Πολ.Δικ.).

Από τις διατάξεις των άρθρων 286 έως 288, 291 και 292 του Κ. Πολ. Δικ., οι οποίες εφαρμόζονται και στην κατ' έφεση δίκη (αρθρ. 524§1 Κ. Πολ. Δικ.) συνάγονται τα εξής: Η δίκη διακόπτεται αν, εωσότου τελειώσει η προφορική συζήτηση, μετά την οποία εκδίδεται οριστική απόφαση, πεθάνει κάποιος διάδικος. Η διακοπή επέρχεται από τη γνωστοποίηση προς τον αντίδικο του λόγου της διακοπής με επίδοση δικογράφου ή με προφορική δήλωση στο ακροατήριο ή εκτός ακροατηρίου κατά την επιχείρηση της διαδικαστικής πράξης, από πρόσωπο που έχει δικαίωμα να επαναλάβει τη δίκη ή τον, κατά τον χρόνο που επήλθε ο λόγος της διακοπής, πληρεξούσιο του διαδίκου στο πρόσωπο του οποίου επήλθε ο λόγος αυτός. Ο θάνατος ενός των αναγκαίων ομοδίκων συνεπάγεται τη διακοπή της δίκης ως προς όλους τους ομοδίκους διαδίκους. Ο αντίδικος του διαδίκου υπέρ του οποίου επήλθε η διακοπή της δίκης και ο ομόδικός του μπορούν να προκαλέσουν την επανάληψη αυτής, προσκαλώντας για τον σκοπό αυτό με κοινοποίηση δικογράφου τους κληρονόμους του διαδίκου που πέθανε, εφόσον περάσει η προθεσμία της αποποίησης ή έχασαν με οποιοδήποτε άλλο τρόπο το δικαίωμα της αποποίησης. Έτσι οι κληρονόμοι γίνονται διάδικοι και συνεχίζεται η δίκη μ' αυτούς και μόνο εάν αμφισβητηθεί η ιδιότητα του προσκαλουμένου κληρονόμου δικάζεται το παρεμπίπτον αυτό ζήτημα κατ' εφαρμογή των άρθρων 284, 285 Κ.Πολ.Δικ. (ΑΠ. 890/76 ΝοΒ 25,344). Ο θάνατος όμως ενός απλού ομοδίκου επιφέρει βιαία διακοπή της δίκης μόνον ως προς τον θανόντα διάδικο ενώ ως προς τους λοιπούς απλούς ομοδίκους η δίκη συνεχίζεται κανονικά (ΑΠ. 256/1980 ΝοΒ 1980,1708, Εφ.Πειρ. 117/1994 ΕΝΔ 1995,112, Κονδύλης Ερμ. Κ.Πολ.Δικ. υπ' αρθρ. 288 σελ. 581), εκτός αν το δικαστήριο κρίνει αναγκαία την ενιαία διεξαγωγή της δίκης οπότε κατά τη διάταξη του άρθρου 75§2 Κ.Πολ.Δικ. διατάσσει το διάδικο που επισπεύδει τη διαδικασία να καλέσει και τους ομόδικους που δεν κάλεσε (ΑΠ. 1657/1984 Ελλ.Δνη 26,47, Κονδύλης ό.π. σελ. 172). Αυτονόητο είναι ότι όταν δεν υπάρχει αναγκαστική ομοδικία μεταξύ των περισσοτέρων εναγομένων ομοδίκων, δεν υπάρχει αναγκαστική ομοδικία ούτε μεταξύ των κληρονόμων του αποβιώσαντος ομοδίκου. Περαιτέρω κατά τη διάταξη του άρθρου 76 παρ. 1 Κ.Πολ.Δικ. αναγκαστική ομοδικία υφίσταται, όταν η διαφορά επιδέχεται ενιαία μόνο ρύθμιση ή ισχύς της απόφασης που θα εκδοθεί, θα εκτείνεται σε όλους τους ομοδίκους ή όταν οι ομόδικοι μόνο από κοινού μπορούν να ασκήσουν αγωγή ή να εναχθούν ή, εξ αιτίας των περιστάσεων που συνοδεύουν την υπόθεση δεν μπορούν να υπάρξουν αντίθετες αποφάσεις απέναντι στους ομοδίκους. Στη διεκδικητική αγωγή, αν περισσότεροι είναι αυτοί που κατέλαβαν και κατέχουν από κοινού το διεκδικούμενο ακίνητο, η μεταξύ αυτών ομοδικία δεν είναι αναγκαστική και συνεπώς το εμφανιζόμενο στο πρόσωπο κάποιου απ' αυτούς διακοπτικό γεγονός κατ'

αρθρ. 286, δεν συνεπάγεται τη διακοπή της δίκης και ως προς τους λοιπούς (ΑΠ. 767/1976 ΝοΒ 25,166, Βαθρακοκοίλη υπ' αρθρ. 288 Κ.Πολ. Δικ.).Στην προκείμενη περίπτωση οι εκκαλούντες ισχυρίζονται ότι μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 44/1991 πράξης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας, και ενώ η υπόθεση βρισκόταν στο στάδιο της διεξαγωγής των αποδείξεων αποβίωσε η πρώτη των εναγομένων χα Ν.Χ. και γνωστοποιήθηκε νομίμως ο θάνατος αυτής και συνεπώς επήλθε βιαία διακοπή της δίκης. Ότι μετά ταύτα οι ενάγοντες συνέχισαν τη δίκη χωρίς να καλέσουν όλους τους κληρονόμους της αποβιωσάσης διαδίκου και συνεπώς είναι άκυρες όλες οι διαδικαστικές πράξεις που ενεργήθηκαν μετά τη γνωστοποίηση του θανάτου της και έσφαλε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δεν κήρυξε την ακυρότητα αυτή. Ο ισχυρισμός αυτός και λόγος έφεσης είναι αβάσιμος και πρέπει ν' απορριφθεί καθ' όσον η κρινόμενη αγωγή είναι διεκδικητική και ιστορείται σ' αυτήν ότι από κοινού όλοι οι εναγόμενοι κατέλαβαν τα επίδικα ακίνητα. Επομένως, σύμφωνα με την προηγούμενη σκέψη, δεν υπάρχει αναγκαστική ομοδικία και συνεπώς νομίμως συνεχίζεται η δίκη μεταξύ των λοιπών εναγομένων ούτε ήταν αναγκαία η κλήτευση όλων των κληρονόμων της αποβιωσάσης διαδίκου, ενώ εξάλλου ορθώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, έστω και σιγή, δεν έκρινε αναγκαία την ενιαία διεξαγωγή της δίκης και δεν διέταξε την κλήση όλων των κληρονόμων της παραπάνω αποβιωσάσης. Σημειωτέον ότι οι ήδη διάδικοι και κληρονόμοι της αρχικά πρώτης εναγομένης θα ευθύνονται μόνο μέχρι του κληρονομικού μεριδίου τους, ενώ για τους μη κληθέντες λοιπούς κληρονόμους της πρώτης εναγομένης η δίκη παραμένει εκκρεμής. Επομένως ο σχετικός λόγος έφεσης είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

720/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αθηνά Καραλή, Βασίλης Κυριαζής, Δημήτριος Πιτσούνης**).

Πίνακας κατάταξης. Τι πρέπει να περιέχει το δικόγραφο της ανακοπής. Αναγγελία στον πλειστηριασμό. Πρέπει να περιέχει περιγραφή της απαίτησης κατά τρόπο που να παρέχεται η δυνατότητα στους λοιπούς δανειστές να απαντήσουν με τις παρατηρήσεις τους (974 Κ.Πολ.Δ.) ή να ασκήσουν ανακοπή κατά του πίνακα. Υποθήκη που γράφτηκε ως τοκοφόρος (1289 Α.Κ.). Τι ασφαλίζει. Αοριστία αναγγελίας και δεκτή ανακοπή άλλου δανειστή. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 979 παρ. 2, 933 και 585 παρ. 2 ΚπολΔ προκύπτει ότι το δικόγραφο της ανακοπής κατά του πίνακα κατάταξης, πρέπει να περιέχει, εκτός των άλλων, και τους λόγους ανακοπής, οι οποίοι αποτελούν την ιστορική της βάση. Οι λόγοι ανακοπής μπορεί να αναφέρονται και στην ύπαρξη και το μέγεθος της απαίτησης του καθού η ανακοπή ή στο τυχόν προνόμιό της, οπότε ο καθού που μάχεται για την κατάταξη της απαίτησης του, σύμφωνα με το προνόμιό της υποχρεούται να επικαλεσθεί και αποδείξει τα παραγωγικά

της απαίτησής του γεγονότα καθώς και το τυχόν προνόμιο της (ΑΠ 1783/01 Ελ. Δ. 43. 1389, ΑΠ 1654/01 Ελ. Δ. 43.728). Αντιθέτως το δικόγραφο της αναγγελίας (αναγγελτήριο) που αποτελεί την πρώτη επιθετική πράξη του αναγγελθέντος δανειστή, πρέπει να περιέχει περιγραφή της απαίτησης που αναγγέλλεται και του προνομίου της, κατά τρόπο που να παρέχεται η δυνατότητα στους λοιπούς δανειστές να απαντήσουν με τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 974 ΚπολΔ, ή να ασκήσουν ανακοπή κατά του πίνακα, στον δε υπάλληλο του πλειστηριασμού, μετά σύγκριση των απαιτήσεων που αναγγέλθηκαν να κατατάξει αυτές στην κατά το νόμο σειρά και τάξη. Για την εγκυρότητα της αναγγελίας δεν απαιτείται περιγραφή της απαίτησης όπως στην αγωγή ή την ανακοπή, αρκεί, όπως προαναφέρθηκε αυτή να περιέχει τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν τη νομιμότητα και βασιμότητα της απαίτησης και το προνόμιο της, όταν μάλιστα από τα πραγματικά περιστατικά που προσδίδουν στην απαίτηση προνόμιο, δεν συμπίπτουν με εκείνα της απαίτησης. Αν η αναγγελία δεν περιέχει τα παραπάνω στοιχεί ή αυτά είναι ελλιπή, το δικόγραφο της αναγγελίας είναι άκυρο λόγω αοριστίας (ΑΠ 387/2001 Ελ. Δ. 43. 123, ΑΠ 195/03 Ελ. Δ. 45. 438). Περαιτέρω κατά το άρθρο 1289 ΑΚ αν το κεφάλαιο της απαίτησης που ασφαλίζεται με υποθήκη γράφτηκε ως τοκοφόρο, η υποθήκη, σε οποιουδήποτε την κυριότητα και αν βρίσκεται το ενυπόθηκο ακίνητο, ασφαλίζει κατά την ίδια τάξη εγγραφής και τους καθυστερούμενους τόκους ενός έτους πριν από την κατάσχεση, από οποιονδήποτε και αν ενεργήθηκε αυτή, καθώς και τους τόκους μετά την κατάσχεση και μέχρι να καταστεί αμετάκλητος ο πίνακας κατάταξης. Κατά το άρθρο 1269 ΑΚ η εγγραφή της υποθήκης γίνεται πάντοτε για ορισμένη χρηματική ποσότητα, και αν στον τίτλο δεν περιέχεται ορισμένη ποσότητα, αυτός που ζητεί την εγγραφή πρέπει να την αναφέρει κατά προσέγγιση. Από αυτά συνάγεται ότι αν η υποθήκη εγγράφτηκε για ορισμένο ποσό κεφαλαίου, ως τοκοφόρου, χωρίς όμως να καθορίζεται και το ποσό των τόκων, αυτή ασφαλίζει και τους τόκους του παραπάνω χρονικού διαστήματος έτους πριν την κατάσχεση και μέχρι να γίνει αμετάκλητος ο πίνακας (ΑΠ 196/03 Ελ. Δ. 45. 488, ΑΠ 1115/02 Ελ. Δ. 45. 178).

……. Στη συνέχεια το κατασχεθέν αυτό ακίνητο πλειστηριάστηκε την 20.1.1999 και κατακυρώθηκε αντί ποσού πλειστηριάσματος 5.580.000 δρχ. στην καθής η ανακοπή και ήδη εκκαλούσα Αγροτική Τράπεζα. Επειδή το ποσό του πλειστηριάσματος δεν επαρκούσε για την ικανοποίηση των αναγγελθέντων δανειστών, μεταξύ των οποίων και η καθής η ανακοπή Αγροτική Τράπεζα, και επειδή συνέτρεχαν απαιτήσεις εξοπλισμένες με γενικό προνόμιο με απαιτήσεις εξοπλισμένες με υποθήκη, η υπάλληλος του πλειστηριασμού συμβολαιογράφος Αμαλιάδας Μ. Χ. συνέταξε τον ανακοπτόμενο υπ' αριθμ. 49/ 30.3.1999 πίνακα κατάταξης δανειστών, με τον οποίο, αφού προαφαίρεσε ποσό εξόδων εκτέλεσης εκ δραχμών 930.000 δρχ. στη συνέχεια προέβη σε διαχωρισμό του υπολοίπου πλειστηριάσματος σε ποσοστά 1/3 και 2/3 και στο μεν 1/3 κατέταξε το Ελληνικό Δημόσιο για απαιτήσεις του εις βάρος του καθού η εκτέλεση, που ήσαν εξοπλισμένες με γενικό προνόμιο, στο δε ποσό των 3.100.000 δρχ που αναλογούσε στα 2/3 του πλειστηριάσματος, κατέταξε την εκκαλούσα ΑΤΕ για απαιτήσεις της εις

βάρος του πατρός του καθού η εκτέλεση, ο οποίος είχε παραχωρήσει υποθήκη για την εξασφάλιση τους στον ακίνητο που πλειστηριάστηκε πριν την μεταβίβαση του στον υιό του καθού η εκτέλεση. Η εκκαλούσα ΑΤΕ είχε αναγγελθεί στην υπάλληλο του πλειστηριασμού με την από 1.2.1999 αναγγελία που υπογράφει ο διευθυντής του καταστήματος ΑΤΕ Αμαλιάδας. Με την αναγγελία αυτή η καθής η ανακοπή ΑΤΕ εκθέτει ότι εις βάρος του καθού η εκτέλεση οφειλέτη Δ. Τ. έχει τις εξής απαιτήσεις: α) δυνάμει της υπ' αριθμ. 408/8.11.1990 πρόσθετης δανειστικής σύμβασης ρύθμισης οφειλών το συνολικό ποσό των 17.778.986 ήτοι για κεφάλαιο δρχ. 3.584,140 και τόκους μέχρι 21.1.1999 δρχ. 14.194.846, β) ….. ήτοι για κεφάλαιο 418.895 και για τόκους και λοιπές επιβαρύνσεις μέχρι 20.1.1999 δρχ. 1.281.061. Έτσι εζήτησε να καταταγεί ως ενυπόθηκη δανείστρια για συνολικό ποσό 20.999.583 δρχ. για τις παραπάνω απαιτήσεις της εις βάρος του καθού η αναγκαστική εκτέλεση και χωρίς να αναφέρει στην αναγγελία της τον τόμο και τον αριθμό εγγραφής υποθήκης επί του πλειστηριασθέντος ακινήτου, για την εξασφάλιση των απαιτήσεων από τις παραπάνω συμβάσεις δανείου. Η υπάλληλος του πλειστηριασμού με τον ανακοπτόμενο πίνακα έκρινε ότι η καθής ΑΤΕ είχε εις βάρος του πατρός του καθού η εκτέλεση απαιτήσεις συνολικού ποσού 1.107.000 για την εξασφάλιση των οποίων η ΑΤΕ είχε εγγράψει υποθήκες στο ακίνητο που πλειστηριάστηκε ως εξής: α) με βάση την εριθ. 244/68 σύμβαση δρχ 22.000 για την εξασφάλιση της οποίας είχε εγγράψει υποθήκη την 2771968. Στη συνέχεια η υπάλληλος του πλειστηριασμού, με βάση τις υπ' αριθ. 262/81, 263/81 και 463/80 συμβάσεις δανείων, (τα ποσά των οποίων δεν αναφέρονται) κατέταξε την ΑΤΕ ως ενυπόθηκη δανείστρια για οφειλές του δικαιοπαρόχου του καθού η εκτέλεση πατέρα του με τους τόκους επί του υπολοίπου ποσού του πλειστηριάσματος εκ δραχμών 3.220.597. Από αυτά προκύπτουν τα εξής: α) μολονότι η ΑΤΕ με την αναγγελία της εζήτησε να καταταγεί στον πίνακα ως ενυπόθηκη δανείστρια, για απαιτήσεις της εις βάρος του καθού η εκτέλεση οφειλέτη Δ. Τ.και όχι εις βάρος του δικαιοπαρόχου του πατρός του, χωρίς δηλαδή να ασκήσει η ΑΤΕ την εμπράγματη υποθηκική αγωγή εις βάρος του τρίτου καθού η εκτέλεση, ο οποίος απέκτησε το βεβαρημένο με υποθήκες ακίνητο μετά την εγγραφή αυτών, η υπάλληλος του πλειστηριασμού κατέταξε την ΑΤΕ για απαιτήσεις της εις βάρος του δικαιοπαρόχου του καθού η εκτέλεση Γ. Τ. β) δεν αναφερόταν στον πίνακα τα ποσά των απαιτήσεων της ΑΤΕ εις βάρος του οφειλέτη της Γ.Τ. με βάση τις υπ' αριθμ. 262/1981, 263/1981 και 463/80 δανειστικές συμβάσεις γ) στην αναγγελία δεν αναφέρει η αναγγελθείσα ΑΤΕ τους αριθμούς και τόμους που ενέγραψε υποθήκη για την εξασφάλιση των ποσών των δανείων και αν το κεφάλαιο αυτών ενεγράφη ως τοκοφόρο ώστε να καλύπτει η υποθήκη πλέον του ποσού του κεφαλαίου για το οποίο ενεγράφη και τα ποσά των τόκων έτους πριν την κατάσχεση και μέχρι να γίνει ο πίνακας αμετάκλητος. Έτσι η αναγγελία αυτή δεν περιέχει τα στοιχεία που καθιστούν τις απαιτήσεις της ΑΤΕ προνομιακές, και επομένως είναι αόριστη, σύμφωνα με όσα στις νομικές σκέψεις της παρούσας αναπτύχθηκαν και κατ' ακολουθίαν αν και με άλλη αιτιολογία, ορθώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο μεταρρύθμισε τον ανακοπτόμενο πίνακα, κατά παραδοχή της ανακοπής και αφού απέβαλε την καθής η ανακοπή κατέταξε

στο ποσό που αυτή είχε καταταγεί την ανακόπτουσα και ήδη εφεσίβλητη Εθνική Τράπεζα.

726/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Παπαχαραλάμπους, Γεωργία Βούλγαρη, Αλκης Αναγνωστόπουλος, Σπύρος Τάμπας, Δημήτριος Παπαθέου, Εξακουστή Σακελλαριάδη Ν.Σ.Κ.**).

Εκκρεμοδικία. Δεν στερεί τους διάδικους από την εξουσία να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα. Αυτή η μεταβίβαση δεν επιφέρει καμία μεταβολή στη δίκη η οποία συνεχίζεται μεταξύ των αυτών διαδίκων. Ο ειδικός διάδοχος έχει δικαίωμα να ασκήσει πρόσθετη ή κύρια παρέμβαση. Αν ο ειδικός διάδοχος δεν ασκήσει παρέμβαση στην εκκρεμή δίκη δεν μπορεί να εισέλθει σ' αυτή ως κύριος διάδικος και να συνεχίσει τυχόν τη συζήτηση της υποθέσεως. Κύρια παρέμβαση. Πώς ασκείται. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 225 §§1 και 2 του ΚπολΔ η επέλευση της εκκρεμοδικίας δεν στερεί τους διαδίκους από την εξουσία να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα ή να συστήσουν εμπράγματο δικαίωμα, η μεταβίβαση δε αυτή ή η σύσταση εμπράγματου δικαιώματος δεν επιφέρει καμία μεταβολή στη δίκη, η οποία συνεχίζεται μεταξύ των αυτών διαδίκων, και ο ειδικός διάδοχος έχει δικαίωμα να ασκήσει μόνο παρέμβαση στη δίκη, πρόσθετη ή κυρία (ΑΠ 103/97 ΕλλΔ. 39.125, ΕΑ 4733/97 ΕλλΔ 39.421,424, ΕΑ 1851/96 ΕλλΔ 39.1400, 7859/92 ΕλλΔ 36.663), και περαιτέρω, αν πρόκειται για πρόσθετη παρέμβαση και συμφωνούν οι αρχικοί διάδικοι, να συμμετάσχει στη δίκη ως κύριος διάδικος και να υπεισέλθει στη θέση του διαδίκου υπέρ του οποίου παρενέβη και ο οποίος τίθεται εκτός δίκης (αρθρ. 85 του ΚΠολΔ). Εάν επομένως ο ειδικός διάδοχος δεν ασκήσει παρέμβαση στην εκκρεμή μεταξύ των αρχικών διαδίκων δίκη δεν μπορεί να εισέλθει σ' αυτήν ως κύριος διάδικος και να συνεχίσει τη δίκη, τυχόν δε συζήτηση της υποθέσεως, επισπευδόμενη από αυτόν, ως κύριο διάδικο, κηρύσσεται απαράδεκτη και αυτεπαγγέλτως (ΕφΠατρ. 913/2003). Εξ άλλου από τις διατάξεις των άρθρων 31,79§1, 81§§1 και 2 και 285 του ΚΠολΔ προκύπτει ότι η κύρια παρέμβαση σε εκκρεμή μεταξύ άλλων δίκη ασκείται από τρίτον που αντιποιείται εν όλω ή εν μέρει το αντικείμενο της εκκρεμούς αυτής δίκης, η άσκηση της γίνεται κατά τις διατάξεις για την άσκηση της αγωγής, ήτοι με κατάθεση δικογράφου και κοινοποίηση του σε όλους τους διαδίκους προς τους οποίους απευθύνεται, και έχει τα αποτελέσματα της ασκήσεως της αγωγής, υπάγεται δε στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου της κύριας
δίκης (διαδικασία της συνάφειας) και συνεκδικάζεται με αυτήν (βλ. Μπέη, αρθρ. 79 ΙΙΙ, 81 ΙΙΙ 1, 4,. 285 ΙΙ 1, Βαθρακοκοίλη, αρθρ. 79 αρ. 1, 13, 59, 81 αρ. 1, 4, 10, 25). Εν προκειμένω η ένδικη ανακοπή του Σ.Γ.Ι. επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη ήχθη προς μετ' απόδειξη συζήτηση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατά τη δικάσιμο της 11.10.2001 με την από 7.9.2000 κλήση του ήδη πρώτου

εφεσίβλητου Χ. Δ. Β. ως ειδικού διαδόχου του ανακόπτοντος δυνάμει του νομίμως μεταγεγραμμένου υπ' αριθμ. 1945/89 αγοραπωλητηρίου συμβολαίου του συμβολαιογράφου Μεσολογγίου Π. Μ. με το οποίο ο ανακόπτων Σ. Β. μεταβίβασε την κυριότητα του επιδίκου στον εφεσίβλητο που συνέχισε τη δίκη χωρίς να ασκήσει παρέμβαση σ' αυτήν. Επομένως και σύμφωνα με την προηγηθείσα μείζονα σκέψη αφ' ενός μεν η συζήτηση της ανακοπής ήταν απαράδεκτη, όπως και (απαράδεκτη) κηρύχθηκε με την προαναφερθείσα υπ' αριθμ. 913/2002 απόφαση του δικαστηρίου τούτου, αφού ο καλών Χρ. Β. με μόνη την ιδιότητα του ειδικού διαδόχου του ανακόπτοντος, χωρίς δηλ. να ασκήσει παρέμβαση, δεν νομιμοποιείται να συνεχίσει τη δίκη στη θέση του δικαιοπαρόχου του αρχικού διαδίκου, αφ' ετέρου δε η ίδια η κύρια παρέμβαση των εκκαλούντων (της οποίας άλλως η συζήτηση θα ήταν επίσης απαράδεκτη, αφού παραμένει εκκρεμής η κύρια δίκη επί της ανακοπής, με την οποία συνεκδικάζεται η παρέμβαση) είναι και αυτή απαράδεκτη, αφού δεν στρέφεται και κατά του ανακόπτοντος Σ. Γ. Β., ο οποίος εξακολουθεί να είναι διάδικος, κατά τα προεκτεθέντα, αλλά στρέφεται κατά του μη διαδίκου Χ. Β., ο οποίος μη νομίμως επέσπευσε τη συζήτηση της ανακοπής. Μετά από αυτά και αφού οι εκκαλούντες παραπονούνται για την κατ' ουσίαν απόρριψη της παρέμβασης, το δε δευτεροβάθμιο δικαστήριο λόγω του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως (αρθρ. 522 του ΚΠολΔ) έχει την εξουσία να εξετάσει και αυτεπαγγέλτως το παραδεκτό, το νόμιμο και το ορισμένο της αγωγής κ.λ.π. και να την απορρίψει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, χωρίς τούτο να αποτελεί απαγορευμένη (αρθρ. 536 του ΚΠολΔ) χειροτέρευση της θέσεως των εκκαλούντων (βλ. Σαμουήλ, §§851, 854, 1137), πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση ως κατ' ουσίαν βάσιμη και αφού εξαφανισθεί η εκκαλουμένη, κρατηθεί η υπόθεση στο δικαστήριο τούτο και δικασθεί αυτό κατ' ουσίαν (αρθρ. 535§1 του ΚΠολΔ), να απορριφθεί ως απαράδεκτη η παρέμβαση και να συμψηφισθεί η δικαστική δαπάνη των διαδίκων, και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, κατά το άρθρο 179 του ΚΠολΔ.

731/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σοφία Μέρμελα, Κωνσταντίνος Πετρόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή του εργαζόμενου για καταβολή διαφοράς μεταξύ αποδοχών που καταβλήθηκαν και των νομίμων υπερωριών καθώς και τις διαφορές μεταξύ δώρων που καταβλήθηκαν, άδειες, επιδόματα αδείας και για εργασία παράνομης υπερωριακής εργασίας και των νομίμων. Στοιχεία που πρέπει να αναφέρονται στην αγωγή για να είναι ορισμένη. Προσεπίκληση και παρεμπίπτουσα αγωγή κατά του δικονομικού εγγυητή. Πότε είναι αόριστη.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 118, 216 ΚΠολ.Δ., 648 επ. ΑΚ, 1 επ. Ν. 435/1976, 1 παρ. 12 Ν. 1082/1980, 5 παρ. 5 Ν. 539/1945 και 3 του Ν. 4504/1966, αρθρ. 3 της από 2621975 Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. και της υπ' αριθ. 19040/1981

ΥΑ προκύπτει ότι το δικόγραφο της αγωγής με την οποία ζητείται εκ μέρους του εργαζομένου η καταψήφιση του εναγομένου εργοδότη προς καταβολή της υπάρχουσας διαφοράς μεταξύ των καταβληθεισών αποδοχών και των οφειλομένων υπερτέρων νομίμων αποδοχών, της υπάρχουσας διαφοράς μεταξύ των καταβληθέντων και των καταβλητέων δώρων, των οφειλομένων χρηματικών ποσών για άδειες και επιδόματα αδειών και της οφειλομένης αμοιβής για παρασχεθείσα εργασία και παράνομη υπερωριακή εργασία, πρέπει για το ορισμένο αυτής, να αναφέρει, το ύψος του συμφωνηθέντος μηνιαίου μισθού ή των συνολικών αποδοχών και τον τρόπο που διαμορφώνονται, το είδος της παρεχομένης εργασίας, τα χρηματικά ποσά που έχουν καταβληθεί σ' αυτόν για το καθένα από τα επίδικα κεφάλαια, τις ώρες υπερβάσεως του νομίμου ημερήσιου και εβδομαδιαίου ωραρίου και τη συνολική διάρκεια της εβδομαδιαίας εργασίας του (βλ. σχετ. ΑΠ 779/1989 Ελλ.Δικ. 31 993, ΕΑ 2643/1992 Ελλ.Δικ. 34 235, ΕΑ 7640/1986 Ελλ.Δικ. 28 1262) προκειμένου, αφενός μεν να κριθεί αν οι αποδοχές που προβλέπονται από τις σχετικές Σ.Σ.Ε. ή από τις διαιτητικές αποφάσεις είναι ευνοϊκότερες ή όχι και διαπιστωθεί αν ο ενάγων δικαιούται ή όχι τα αιτούμενα χρηματικά ποσά, αφ' ετέρου δε ο εναγόμενος να αμυνθεί. Ενόψει αυτών, η κρινόμενη αγωγή, δεν πάσχει από αοριστία εφόσον στο δικόγραφο αυτής περιέχονται όλα τα ανωτέρω αναγκαία στοιχεία και ειδικότερα αναγράφεται σ' αυτό, το είδος της συμφωνηθείσης και παρασχεθείσης εργασίας, το ύψος του συμφωνηθέντος και καταβληθέντος μηνιαίου μισθού, οι ώρες της ημερήσιας καθώς και της εβδομαδιαίας απασχολήσεως της ενάγουσας και δεν αποτελούν στοιχεία για το ορισμένο της αγωγής η αναγραφή της οικείας Σ.Σ.Ε. βάσει της οποίας προσδιορίζεται ο εκκαλούμενος νόμιμος μισθός, ο χρόνος ενάρξεως της ισχύος της, ο χρόνος που κατέστη εκτελεστή, ο κλάδος τον οποίο καλύπτει και αν οι διάδικοι είναι μέλη των οικείων συμβαλλομένων οργανώσεων, όπως αβασίμως ισχυρίζεται η εναγομένη.

Κατά το άρθρο 88 Κ.Πολ.Δ. ο εναγόμενος δικαιούται να προσεπικαλέσει στη δίκη εκείνους από τους οποίους σε περίπτωση ήττας δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, βάση της προσεπικλήσεως των λεγομένων δικονομικών εγγυητών και της ενωμένης με αυτήν παρεμπίπτουσας αγωγής περί καταβολής στον προσεπικαλούντα ό,τι θα υποχρεωθεί να καταβάλει αυτός στον κυρίως ενάγοντα, είναι η έννομη σχέση που συνδέει τον προσεπικαλούντα και τον προσεπικαλούμενο, η οποία προϋπήρχε της κυρίας δίκης και βάσει της οποίας υποχρεούται ο δεύτερος να καταβάλει στον πρώτο την αποζημίωση που αξιώνει ο κύριος ενάγων. Στην προκειμένη υπόθεση, στο δικόγραφο της προσεπικλήσεως δεν εκτίθεται η ύπαρξη έννομης σχέσεως μεταξύ της προσεπικαλούσης και της προσεπικαλούμενης, η οποία αποτελεί απαραίτητο στοιχείο του νόμω βάσιμου της προσεπικλήσεως αυτής και της σωρευομένης παρεμπίπτουσας αγωγής και επομένως είναι εντελώς αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφαση του απέρριψε ως αόριστη την ως άνω προσεπίκληση της εκκαλούσης ορθώς την προεκτεθείσα διάταξη ερμήνευσε και εφάρμοσε ο δε περί του αντιθέτου πέμπτος λόγος της εφέσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

771/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Τζαμαλούκας, Δημήτριος Παπαδημητρίου**).

Διοικητικά δικαστήρια. Εναγόμενος Δήμος για εργατικό ατύχημα σε βάρος του εργάτη του από υπαιτιότητα των υπαλλήλων του. Η αγωγή εκδικάζεται από τα διοικητικά δικαστήρια και όχι τα πολιτικά. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 105, 106 Εισ. Ν. Α.Κ. και 1 παρ. 2 περ. η' του ν. 1406/1983, συνάγεται ότι στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων υπάγεται κάθε αγωγή αποζημιώσεως, που στηρίζεται στην ευθύνη του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων τους που τελούνται ή σημειώνονται κατά την ενάσκηση της υπηρεσίας που τους έχει ανατεθεί και τελούν σε εσωτερική συνάφεια με την εκτέλεση της υπηρεσίας ή γίνεται κατάχρηση αυτής (ΑΠ. 752/1998 Ελλ. Δικ. 40,74), η οποία (ευθύνη) ανακύπτει, όχι μόνο από εκτελεστές διοικητικές πράξεις ή από παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. να εκδώσουν τέτοιες πράξεις, αλλά και από υλικές ενέργειες των οργάνων αυτών, που τελέσθηκαν σε συνάρτηση προς την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας ή εξαιτίας τους και δεν συνδέονται με την ιδιωτική διαχείριση της περιουσίας του Δημοσίου, ούτε οφείλονται σε προσωπικό πταίσμα οργάνου που ενήργησε εκτός του κύκλου των καθηκόντων του (ΑΕΔ^5/1995 Ελλ.Δνη 36, 562, ΑΕΔ 53/1995 Ελλ.Δνη 37,575).

Στην προκειμένη περίπτωση με την κρινόμενη αγωγή ο ενάγων εκθέτει ότι στις 15.4.1995 προσλήφθηκε από την τότε κοινότητα Καραϊσκάκη Αστακού Αιτωλοακαρνανίας με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, ως εργάτης γενικών καθηκόντων και του ανετέθη ο τομέας καθαριότητας και ειδικότερα η αποκομιδή των απορριμμάτων αυτής, με φορτηγό αυτοκίνητο της εναγομένης. Την 23.8.1997 είχε περισυλλέξει τα απορρίμματα και τα είχε μεταφέρει στο καθορισμένο χώρο απόρριψης τους (χωματερή). Ότι κατά τη διαδικασία εκφόρτωσης αυτών η ανατροπή της «καρότσας» του αυτοκινήτου υπέστη βλάβη και δεν ολοκληρώθηκε η ανύψωση αυτής με αποτέλεσμα να παραμείνουν στο αυτοκίνητο σακούλες απορριμμάτων. Έτσι αναγκάσθηκε ο ίδιος ν' ανέβει σ' αυτήν προκειμένου ν' αδειάσει τα απορρίμματα με τα χέρια του. Την ώρα που εκτελούσε την εργασία αυτή ξαφνικά άρχισε να λειτουργεί η ανατροπή της «καρότσας». Στην προσπάθεια του να εγκαταλείψει γρήγορα το αυτοκίνητο ενεπλάκη το αριστερό του χέρι στο συρμάτινο πλέγμα του αριστερού πλάγιου μέρους του αυτοκινήτου με αποτέλεσμα ν' αποκοπεί ο παράμεσος δάκτυλος του χεριού του. Ότι ο τραυματισμός του οφείλεται σε παράνομες πράξεις και παραλείψεις των οργάνων του εναγομένου, ο οποίος δεν φρόντισε να συντηρεί και επισκευάζει το παραπάνω αυτοκίνητο μολονότι γνώριζε ότι αυτό ήταν πολύ παλιό και παρουσίαζε καθημερινά βλάβες και ήταν ακατάλληλο για την πιο πάνω εργασία, όπως ειδικότερα εκτίθεται σ' αυτή. Ότι συνεπεία του τραυματισμού του και της εντεύθεν αναπηρίας του υπέστη ηθική βλάβη και

πρέπει να υποχρεωθεί ο εναγόμενος δήμος, λόγω της αδικοπραξίας που έχει τελέσει σε βάρος του, να του καταβάλει ως αποζημίωση το χρηματικό ποσό των 176.082,17 ΕΥΡΩ με το νόμιμο τόκο από την επόμενη ημέρα που του επιδόθηκε η αγωγή. Η αγωγή αυτή υπάγεται στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, εφόσον το εναγόμενο είναι Ν.Π.Δ.Δ. και, σύμφωνα μ' όσα ιστορούνται σ' αυτήν, η ζημία του ενάγοντος προήλθε από παραλείψεις των οργάνων αυτού που τελέσθηκαν σε συνάρτηση προς την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας του και δεν συνδέονται με την ιδιωτική διαχείριση της περιουσίας του, σύμφωνα με όσα εκτίθενται στη νομική σκέψη. Επομένως τα πολιτικά δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία να δικάσουν τη διαφορά αυτή και πρέπει ν' απορριφθεί η κρινόμενη αγωγή για το λόγο αυτό. Συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε ότι είχε δικαιοδοσία να δικάσει την αγωγή αυτή εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τις παραπάνω διατάξεις και πρέπει να γίνει δεκτή η σχετική ένσταση του εναγομένου η οποία (άλλωστε ερευνάται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο (αρθρ. 4 Κ.Πολ.Δικ.) και να γίνει δεκτή η έφεση ως και ουσιαστικά βάσιμη, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο αυτό και ν' απορριφθεί η αγωγή για έλλειψη δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων.

796/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλκαίος Βγενόπουλος, Δημήτριος Παπαγιάννης και Αθανάσιος Διαμαντόπουλος**).

Προτάσεις στο Εφετείου. Επί υποθέσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου που δικάζει με την τακτική διαδικασία ή ειδική διαδικασία είτε κατ' αντιμωλία είτε με το διάδικο σαν να ήταν παρών, οι προτάσεις των διαδίκων κατατίθενται στο ακροατήριο και η προσθήκη γίνεται έως τη δωδεκάτη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση (591 παρ. 1β δ Κ.Πολ.Δ.).

Με τις προτάσεις των εφεσίβλητων προβαλλόμενη αιτίαση, ότι η εκκαλούσα πρέπει να δικαστεί ερήμην και να απορριφθεί η έφεση, διότι δεν κατέθεσε τις προτάσεις της 20 ημέρες πριν από τη δικάσιμο της 1.4.2004, αλλά την 1.4.2004, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη, καθόσον στις υποθέσεις όπου η έφεση στρέφεται κατ' αποφάσεων του μονομελούς πρωτοδικείου, τακτικής ή ειδικών διαδικασιών, είτε κατ' αντιμωλίαν είτε με τον διάδικο σαν να ήταν παρών, οι προτάσεις των διαδίκων κατατίθενται στο ακροατήριο, η δε προσθήκη γίνεται έως τη δωδέκατη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση (αρθρ. 591 παρ. Ιβ,δ), ωσότου εκδοθεί το προβλεπόμενο από το άρθρο 7 παρ. 3 ν. 2915/2001 (αρθρ. 7 VI ν. 3043/2002) προεδρικό διάταγμα (Μαργαρίτης, στο Κεραμέως/ Κονδύλη/ Νίκα, Ερμ. ΚΠολΔ, Συμπλήρωμα 2003, άρθρο 524, αρ. 4, Γέσιου Φαλτσή / Χ. Απαλλαγάκη/ Π. Αρβανιτάκης, Η Νέα Διαδικασία του ΚΠολΔ στον πρώτο και δεύτερο βαθμό, 2004, παρ. 11, σελ. 165).

799/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντωνία Δεββέ, Χρυσόστομος Γασπαράτος**).

Δικαστική απόφαση. Εφεση ασκείται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων. Τέτοια είναι και η απόφαση του Πολ. Πρωτοδικείου που διατάζει την αυτούσια διανομή με κλήρωση, σχηματίζονται τα μέρη και παραπέμπεται η υπόθεση σε εντεταλμένο δικαστή, για να γίνει ενώπιόν του η κλήρωση.

Κατά το άρθρο 513 § 1 β ΚΠολΔικ έφεση επιτρέπεται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων, που εκδίδονται στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας και περατώνουν όλη τη δίκη. Ενόψει αυτού οριστική απόφαση είναι και η κατά το άρθρο 487 ΚΠολΔικ. απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, με την οποία διατάζεται αυτούσια διανομή με κλήρωση, σχηματίζονται τα μέρη και παραπέμπεται η υπόθεση σε εντεταλμένο δικαστή, για να γίνει ενώπιον αυτού η κλήρωση. Η απόφαση αυτή είναι οριστική από τη δημοσίευσή της, γιατί, ανεξάρτητα από το χρόνο και το αποτέλεσμα της κλήρωσης, δεν πρόκειται η υπόθεση να επανέλθει στο ίδιο δικαστήριο για έρευνα (ΑΠ 1733/1999 Ελλ. Δνη 41 σελίδα 989). Με την εκκαλουμένη υπ' αριθ. 23/2002 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας που δίκασε την από 26 Αυγούστου 2001 αγωγή διανομής ακινήτου της εφεσίβλητης Π.Ε., όπως προκύπτει από αυτήν, 1) αναγνωρίστηκε η συγκυριότητα της ως άνω εφεσίβλητης επί του επικοίνου κατά το 1/2 εξ αδιαιρέτου, 2) διατάχθηκε η αυτούσια διανομή του με κλήρωση, 3) σχηματίσθηκαν τα δύο ίσα κατ' αξίαν μέρη του διανεμητέου και 4) παραπέμφθηκε η υπόθεση στον εντεταλμένο δικαστή αυτού του Δικαστηρίου για να γίνει ενώπιον αυτού η κλήρωση, χωρίς όμως η τελευταία να επακολουθήσει και να συνταχθεί η σχετική περί αυτής έκθεση. Επομένως η κρινόμενη από 15 Νοεμβρίου 2002 έφεση που άσκησαν κατά της ως άνω αποφάσεως οι εναγόμενες είναι παραδεκτή, διότι στρέφεται κατά οριστικής αποφάσεως, επί πλέον δε έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως, αφού από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει πάροδος της προθεσμίας ασκήσεως αυτής ή άλλος

802/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Δρουμέτσικας, Γιάννης Αποστολόπουλος, Διονυσία Ζήβα**).

Ανακοπή ερημοδικίας. Λόγοι ανακοπής. Αποδεικνύονται προαποδεικτικώς με κάθε στοιχείο που επικαλείται ο ανακόπτων και αρκεί πιθανολόγηση. Δεκτές και οι ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί και χωρίς κλήτευση του αντιδίκου. Ανακοπή για λόγους ανώτερης βίας. Περιστατικά.

Από τη διάταξη του άρθρου 501 ΚΠολΔ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 2145/1993, προκύπτει ότι ανακοπή ερημοδικίας κατά αποφάσεως που έχει εκδοθεί ερήμην, επιτρέπεται αν εκείνος που δικάσθηκε ερήμην δεν κλητεύθηκε καθόλου ή δεν κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα ή αν συντρέχει λόγος ανώτερης βίας. Από τη διάταξη αυτήν προκύπτει ότι ανώτερη βία, που θεμελιώνει λόγο ανακοπής κατά της ερήμην αποφάσεως, συνιστά κάθε τυχαίο γεγονός, παρακωλυτικό της εμφάνισης του διαδίκου στο δικαστήριο και της συμμετοχής του στην εκδίκηση της υποθέσεως, που ήταν απρόβλεπτο και δεν μπορούσε να αποτραπεί ούτε με ενέργεια άκρας επιμέλειας και συνέσεως. Περαιτέρω από τη διάταξη του άρθρου 509 ΚΠολΔ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 17 του Ν. 2207/1994, προκύπτει ότι αν η ανακοπή ερημοδικίας ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα το δικαστήριο προβαίνει στην έρευνα των λόγων της και αν πιθανολογεί ότι είναι βάσιμοι, εξαφανίζει την ανακοπτομένη απόφαση, διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου και προχωρεί στην εξέταση της διαφοράς. Διαφορετικά απορρίπτει την ανακοπή αν δηλαδή δεν ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα ή αν δεν πιθανολογείται η βασιμότητα των λόγων της και διατάσσει την εισαγωγή του παραβόλου στο Δημόσιο Ταμείο. Η απόδειξη των λόγων της ανακοπής γίνεται προαποδεικτικώς με βάση τα στοιχεία, που επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, κατά πιθανολόγηση. Συνεπώς κατ' άρθρο 347 ΚΠολΔ λαμβάνεται ελεύθερα υπόψην από το δικαστήριο κάθε πρόσφορο αποδεικτικό μέσον και πέραν των αναφερομένων στο άρθρο 339 ΚΠολΔ ή μη πληρούντα τους όρους του νόμου μέσα, όπως ένορκες βεβαιώσεις στο συμβολαιογράφο ή στον ειρηνοδίκη έστω και χωρίς κλήτευση του αντιδίκου (βλ. σχ. ΑΠ 904/2002 Δνη 44, 1284, ΑΠ 739/1988 ΕΕΝ 1989, 384, ΕφΘεσ. 184/1999 Δνη 40, 1389, Γ. Διαμαντόπουλου: Η ανώτερη βία ως λόγος ανακοπής ερημοδικίας 1997 σελ. 159 επ., Νίκα: Η απόδειξη στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων Δ8 (1977), 623, 629630).

Πιθανολογήθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η υπάλληλος του ανακόπτοντος Δήμου, Α.Γ., παρέλαβε την από 23102000 κλήση του εκκαλούντος Ι. Κ., που ήδη έχε αποβιώσει πριν από την άσκηση της ανακοπής και στη θέση του υπεισήλθαν οι εξ αδιαθέτου κληρονόμοι του, ήδη καθ' ων η ανακοπή, για τη συζήτηση της έφεσης του κατά της 390/1997 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών, στις 20112001 (βλ. την 9184β/20112001 έκθεση του δικαστικού επιμελητή Δημ. Αρβανίτη), η συζήτηση της οποίας είχε ορισθεί ενώπιον του δικαστηρίου τούτου για τη δικάσιμο της 1012002. Την κλήση αυτή ο Δήμαρχος, ως νόμιμος εκπρόσωπος του ανακόπτοντος, παρέδωσε στις 221101 στον Δ. Τ. πρόεδρο του τοπικού συμβουλίου της πρώην Κοινότητας Λακκωμάτων, στα διοικητικά όρια της οποίας περιλαμβάνεται το επίδικο, προκειμένου να την παραδώσει στον πληρεξούσιο δικηγόρο του. Ο προαναφερόμενος όμως Δ. Σ. την 31201 εισήχθη εκτάκτως στο ΓΠΠ Νοσοκομείο του Ρίου, όπου διαπιστώθηκε κύστη εχινόκοκκου στο δεξιό του πνεύμονα, υποβλήθηκε σε θωρακοτομή και παρέμεινε νοσηλευόμενος υπό καταστολή στην μονάδα εντατικής θεραπείας του ίδιου νοσοκομείου, μέχρι την 8202, οπότε και απεβίωσε. Ο τελευταίος δεν είχε παραδώσει την παραπάνω κλήση στον πληρεξούσιο δικηγόρο

του ανακόπτοντος, γεγονός το οποίο ο ίδιος αγνοούσε. Πιθανολογήθηκε ότι δικαιολογημένα ο ανακόπτων πίστευε ότι ο προαναφερόμενος Δ. Σ. θα είχε ενημερώσει το νομικό παραστάτη του και μάλιστα πριν από την εισαγωγή του στο Νοσοκομείο, καθόσον υπήρξε επιμελής και σ' ότι αφορά σχετικές άλλες υποθέσεις. Το αιφνίδιο δε γεγονός της ασθένειας του και η παραμονή του σε καταστολή στη μονάδα εντατικής θεραπείας, εμπόδιζε κάθε επικοινωνία μαζί του και έτσι ανυπαίτια ο ανακόπτων που του παρέδωσε αμέσως την κλήση για τη συζήτηση της έφεσης, δεν παρέστη κατ' αυτήν. Συνεπώς και ενόψει του ότι τα παραπάνω περιστατικά συνιστούν λόγους ανωτέρας βίας, πρέπει να γίνει δεκτή η ανακοπή, ως κατ' ουσίαν βάσιμη, να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου στον ανακόπτοντα, να εξαφανισθεί η ανακοπτομένη απόφαση και να προχωρήσει το δικαστήριο τούτο στην έρευνα της ένδικης διαφοράς, επανελθόντων των διαδίκων στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την εξαφάνιση της αποφάσεως (αρθρ. 509 ΚΠολΔ).

806/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευστάθιος Αρβανίτης, Θεοδόσης Καλογερόπουλος, Ντίνος Βγενόπουλος**).

Επίδοση δικογράφου (128 Κ.Πολ.Δ.). Σε ποιους επιδίδεται νόμιμα. Η θυροκόλληση επιτρέπεται όταν υπάρχει άρνηση παραλαβής του δικογράφου. Στην έκθεση επίδοσης πρέπει να αναφέρεται ότι αυτός που αρνήθηκε να παραλάβει το δικόγραφο ήταν σύνοικος του παραλήπτη αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη. Ανακοπή του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ.. Αν η έκθεση δεν αναφέρει τα στοιχεία, δεν είναι ανύπαρκτη αλλά απλώς άκυρη και συνεπώς πρέπει για να ακυρωθεί να γίνει επίκληση της ακυρότητας και ότι η εν λόγω ακυρότητα προκάλεσε στο διάδικο που την πρότεινε βλάβη που δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας. Περιστατικά.

Με τη διάταξη του άρθρου 128 του Κ.Πολ.Δ. ρυθμίζεται ο τρόπος, με τον οποίο γίνεται η επίδοση στην κατοικία του προσώπου προς τον οποίο απευθύνεται. Έτσι αν ο παραλήπτης δεν βρίσκεται στην κατοικία του, το έγγραφο παραδίδεται σε έναν από τους συγγενείς ή υπηρέτες που συνοικούν μαζί του, αν αυτοί απουσιάζουν ή δεν υπάρχουν η παράδοση γίνεται σε έναν από τους άλλους συνοίκους, που έχουν συνείδηση των πράξεων τους και δεν συμμετέχουν στη δίκη ως αντίδικοι του ενδιαφερομένου. Ως σύνοικοι θεωρούνται εκείνοι που διαμένουν στο ίδιο διαμέρισμα, οι θυρωροί πολυκατοικιών και τα μέλη της οικογένειάς τους που συνοικούν μαζί τους. Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 130 § 1 του Κ.Πολ.Δ., αν ο παραλήπτης της επίδοσης ή τα πρόσωπα που αναφέρονται στα άρθρα 128 και 129 ΚΠολΔ, αρνηθούν να παραλάβουν το έγγραφο ή να υπογράψουν την έκθεση επίδοσης ή αν δεν μπορούν να την υπογράψουν, το όργανο της επίδοσης επικολλά το έγγραφο στην πόρτα της κατοικίας κλπ μπροστά σ' έναν μάρτυρα. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι για να

ακολουθηθεί ο τρόπος επιδόσεως που ορίζει το άρθρο 130§1 του ΚΠολΔ, θα πρέπει εκείνος προς τον οποίο γίνεται η επίδοση και, σε περίπτωση που απουσιάζει, τα πρόσωπα που συνοικούν μαζί του, να αρνηθούν να παραλάβουν το έγγραφο ή να υπογράψουν την έκθεση επιδόσεως ή να μη μπορούν να πράξουν αυτό. Για την εγκυρότητα της ανωτέρω θυροκόλλησης πρέπει να βεβαιώνεται στην έκθεση επίδοσης ότι το πρόσωπο που αρνήθηκε να υπογράψει ήταν σύνοικος του παραλήπτη. Εάν δεν βεβαιώνεται αυτό η επίδοση είναι άκυρη (ΑΠ 471/1999 Ελ. Δνη 41,86, ΑΕΔ 45/1995 Ελ. Δνη 37,572). Περαιτέρω από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 999, 159, 160, 161 και 933 του Κ.Πολ.Δ., προκύπτει ότι μόνο η ανυπαρξία ή το εκπρόθεσμο επίδοσης της περίληψης της αναγκαστικής κατάσχεσης στον οφειλέτη κ.λ.π. επάγεται ακυρότητα του πλειστηριασμού, ενώ η απλώς άκυρη επίδοση της παραπάνω περίληψης παράγει τις συνέπειες της, μέχρις ακυρώσεώς της με δικαστική απόφαση κατόπιν προσβολής της με την ανακοπή του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ., με τη συνδρομή του στοιχείου της βλάβης. Έτσι στην περίπτωση της έκθεσης επίδοσης της περίληψης της κατασχετήριας έκθεσης, στην οποία δεν αναγράφεται από το αρμόδιο όργανο ότι η αρνηθείσα να την παραλάβει οικιακή βοηθός ήταν και σύνοικος του παραλήπτη, αυτή (έκθεση επίδοσης) δεν είναι ανύπαρκτη αλλά απλώς άκυρη και συνεπώς για να ακυρωθεί πρέπει να γίνει επίκληση και ν' αποδειχθεί ότι η εν λόγω ακυρότητα προκάλεσε στο διάδικο που την προτείνει βλάβη που δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας (ΑΠ 102/2000 Ελλ. Δνη 41,998).

Αποδείχθηκαν τ' ακόλουθα πραγματικά περιστατικά :Κατόπιν αιτήσεως της καθ' ης η ανακοπή, η οποία είχε απαίτηση κατά της ανακόπτουσας, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 186/1992 διαταγή πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ζακύνθου, με την οποία υποχρεώθηκε η ανακόπτουσα να καταβάλει σ' αυτήν 2,469.454 δραχμές. Σε εκτέλεση της διαταγής αυτής η καθ' ης η ανακοπή τράπεζα προέβη στην κατάσχεση ενός ακινήτου του ανακόπτοντος έκτασης 20.798,827 τ.μ., μετά του εντός αυτού κειμένου ημιτελούς ξενοδοχειακού συγκροτήματος, που βρίσκεται στη θέση Ξηροκάστελλο της κοινότητας Βασιλικού Ζακύνθου. Κατά τον διενεργηθέντα την 23101996 πλειστηριασμό ενώπιον της συμβολαιογράφου Ζακύνθου Θ.Α. και επειδή δεν εμφανίσθηκαν πλειοδότες, το ακίνητο κατακυρώθηκε στην επισπεύδουσα και ήδη καθ' ης η ανακοπή στην τιμή πρώτης προσφοράς των 120.000.000 δραχμών και εκδόθηκε η υπ 'αριθμ. 9609/18121996 περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης της ίδιας παραπάνω συμβολαιογράφου. Όπως προκύπτει από την υπ' αριθμ. 4610/15101996 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Ζακύνθου Β.Α. περίληψη της κατασχετήριας έκθεσης του παραπάνω ακινήτου επιδόθηκε στον νόμιμο εκπρόσωπο της ανακόπτουσας με θυροκόλληση, παρουσία μάρτυρος, διότι δεν βρέθηκε ο ίδιος στην κατοικία του επί της οδού Αρχ. Λάττα 4 της Ζακύνθου και η «αλλοδαπή οικιακή βοηθός αρνήθηκε την παραλαβή του δικογράφου και την δήλωση των στοιχείων της». Στην παραπάνω έκθεση επίδοσης δεν αναφέρεται ότι η αρνηθείσα την παραλαβή του εγγράφου οικιακή βοηθός ήταν σύνοικος του προς όν η επίδοση νομίμου εκπροσώπου

της ανακόπτουσας. Επομένως, σύμφωνα με την προηγούμενη νομική σκέψη, η επίδοση αυτή είναι άκυρη. Ο ισχυρισμός της καθ' ης η ανακοπή ότι η παραπάνω οικιακή βοηθός ήταν εν τοις πράγμασι σύνοικος του προς όν η επίδοση νομίμου εκπροσώπου της ανακόπτουσας, αλυσιτελώς προβάλλεται, εφόσον η μη αναγραφή στην έκθεση επίδοσης ότι αυτή είναι σύνοικος, καθιστά αυτήν άκυρη, ανεξαρτήτως της αληθείας ή μη του πραγματικού αυτού γεγονότος. Άλλο το ζήτημα εάν αναγραφόταν η παραπάνω φράση και ο έχων έννομο συμφέρον ισχυριζόταν ότι το πραγματικό αυτό γεγονός δεν ήταν αληθές, ότι δηλαδή δεν ήταν σύνοικος, οπότε το δικαστήριο θα διερευνούσε τον ισχυρισμό αυτό προκειμένου να κρίνει την εγκυρότητα της έκθεσης επίδοσης. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι από την άκυρη αυτή επίδοση της περίληψης της κατασχετήριας έκθεσης, η ανακόπτουσα υπέστη βλάβη η οποία δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας αυτής. Ειδικότερα αποδείχθηκε ότι ο νόμιμος εκπρόσωπος της ανακόπτουσας εξ αιτίας της άκυρης επίδοσης, δεν έλαβε γνώση του πλειστηριασμού με αποτέλεσμα να μη μπορέσει ν' ασκήσει τα νόμιμα δικαιώματα του για ματαίωση ή αναβολή τούτου με την, τυχόν, καταβολή του οφειλομένου χρηματικού ποσού. Ο μάρτυρας Δ. Γ., κατέθεσε ότι αυτός ενημέρωσε το νόμιμο εκπρόσωπο της ανακόπτουσας περί του πλειστηριασμού, την ημέρα που αυτός διενεργείτο και ο τελευταίος «έκανε όπως κάποιος εκπλήσσεται από ένα ακαριαίο γεγονός». Περαιτέρω η βλάβη της ανακόπτουσας είναι προφανής αφού το οφειλόμενο ποσό ήταν εξαιρετικά μικρό (2.469.454 δραχμές) σε σχέση με την αξία του εκπλειστηριασθέντος ακινήτου, η οποία ανερχόταν κατά την εκτίμηση του δικαστικού επιμελητή σε 240.000.000 δραχμές, ενώ η πραγματική του αξία υπερέβαινε τα 300.000.000 δραχμές. Η βλάβη αυτή δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας της παραπάνω έκθεσης επιδόσεως της περίληψης κατασχετήριας έκθεσης, διότι διαφορετικά δεν μπορεί ν' ακυρωθεί ο μετ' αυτήν γενόμενος πλειστηριασμός και η επακολουθήσασα τούτου, υπ' αριθμ. 9609/1996 περίληψη της κατακυρωτικής έκθεσης του ακινήτου της προαναφερόμενης υπαλλήλου επί του πλειστηριασμού συμβολαιογράφου Ζακύνθου Θ.Α. με την οποία το εκπλειστηριαζόμενο ακίνητο κατακυρώθηκε στην επισπεύδουσα τον πλειστηριασμό Τράπεζα και ήδη καθ' ης η ανακοπή.

823/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Ασημακοπούλου, Κωνσταντίνος Γαλάνης**).

Εφετείο. Το Εφετείο έχει την εξουσία, όπως και το πρωτοβάθμιο, να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει αν δεν στηρίζεται στο νόμο. Περιστατικά.

Από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης κατά το άρθρο 522 Κ.Πολ.Δ., το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία,

την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει αν δε στηρίζεται στο νόμο ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωση της ή ασκήθηκε απαράδεκτα, με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (αρθρ. 322 Κ.Πολ.Δ.) και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (αρθρ. 536 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.). Ειδικότερα σε περίπτωση που ο εκκαλών παραπονείται για την κατ' ουσίαν απόρριψη της αγωγής του, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί να τη θεωρήσει μη νόμιμη, αόριστη ή απαράδεκτη, οπότε επειδή δεν επιτρέπεται κατ' άρθρο 534 Κ.Πολ.Δ. αντικατάσταση της αιτιολογίας που οδηγεί σε διάφορο ως προς το αποτέλεσμα διατακτικό, εξαφανίζεται η εκκαλουμένη απόφαση και απορρίπτεται η αγωγή, αφού μια τέτοια απόφαση είναι επωφελέστερη για τον εκκαλούντα από την εκκαλουμένη (βλ. σχ. ΑΠ 126/1980 ΝοΒ 80,1451, ΑΠ 8/1987 Δνη 29,112, ΕφΑΘ. 2620/1995 ΝοΒ 96,636, Σαμουήλ: Η έφεση Δ' έκδοση παρ. 854 επ.). Στην παρούσα υπόθεση η αγωγή δεν είναι νόμιμη και πρέπει να απορριφθεί, καθ' όσον τα εκτιθέμενα πραγματικά περιστατικά δεν ανταποκρίνονται προς τα αφηρημένα στοιχεία του «πραγματικού» ορισμένου κανόνα δικαίου και των συνεπειών που επέρχονται δηλαδή δεν περιέχονται σ' αυτήν τα περιστατικά που είναι παραγωγικά του επιδίκου δικαιώματος. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε η ενάγουσα εκθέτει ότι συμφώνησε με τους εναγόμενους να προβεί στην κατασκευή προσθήκης σε κτίσμα που υπήρχε στο μίσθιο ακίνητο και ότι κάλεσε τους τελευταίους να εμφανισθούν για να εκτελεσθεί η συμφωνία αυτή, πλην όμως εκείνοι αρνούνται και κατ' αυτόν τον τρόπο εμποδίζεται παράνομα στη χρήση του μισθίου και ζητάει την άρση της παράνομης παρακώλυσης της χρήσης αυτού και την εκτέλεση της συμβάσεως, καθώς και αποζημίωση 6.456,35 ευρώ, όση και η αξία των πλακιδίων που παρήγγειλε για τις ανάγκες της εμπορικής δραστηριότητας που ασκεί και τα οποία θα εξέθετε για τους πελάτες της στο παραπάνω κτίσμα. Προφανώς η ενάγουσα εξαρτά την εκτέλεση της συμφωνίας για την προσθήκη του κτίσματος από κάποια ενέργεια των εναγομένων, στην οποία οι τελευταίοι δεν προβαίνουν και γι' αυτό ζητάει την άρση «της παράνομης παρεμπόδισης και παρακώλυσης της χρήσης, την παράλειψη στο μέλλον και την εκτέλεση της σύμβασης». Δεν εκθέτει όμως ποια είναι η πράξη ή η παράλειψη στην οποία έπρεπε να προβούν οι εναγόμενοι ώστε να εκτελεσθεί η παραπάνω συμφωνία. Συνεπώς με βάση τα εκτιθέμενα περιστατικά, τα οποία δεν παράγουν τις έννομες συνέπειες ορισμένου κανόνα δικαίου, όπως τις επικαλείται η ενάγουσα στο αίτημα της (αρθρ. 216 Κ.Πολ.Δ.) η αγωγή δεν είναι νόμιμη. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ορθώς απέρριψε ως μη νόμιμο το κεφάλαιο της αγωγής περί αποζημιώσεως της ενάγουσας, που αντιπροσωπεύει την αξία των πλακιδίων που αγόρασε και θα εξέθετε στο κτίσμα που θα κατασκεύαζε, αφού αυτά παραμένουν στην κατοχή της και δεν εκθέτει στην αγωγή ποια ζημία υπέστη σε σχέση με αυτά από την αθέτηση της ίδιας συμφωνίας και όσα αντίθετα υποστηρίζονται με την έφεση, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

828/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θάνος Αμπατζής, Γεώργιος Μάρκου**).

Μαγνητοταινία. Δεν λαμβάνεται υπόψη γιατί δεν προσκομίζεται στο δικαστήριο η ίδια η μαγνητοταινία αλλά μόνο κατά μεταφορά ο έγγραφος λόγος που υποτίθεται ότι αποτελεί το περιεχόμενο της συνομιλίας αλλά και γιατί αποτελεί προιόν υποκλοπής που έγινε εν αγνοία των εναγομένων. Οριζόντια ιδιοκτησία. Δεν πραγματώνεται με χρησικτησία. Όμως χωρεί η ένσταση του άρθρου 281 Α.Κ. όταν επί σειρά ετών έχει δημιουργηθεί μία κατάσταση.

…… σε συνδυασμό προς όλα τα νομίμως προσκομιζόμενα μετ' επικλήσεως έγγραφα, λαμβανόμενα υπόψη για την συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων, εξαιρουμένου του περιεχομένου συνομιλίας που φέρεται να έγινε μεταξύ των διαδίκων, καταχωρηθείσης σε μαγνητοταινία, που συνιστά απαράδεκτο αποδεικτικό μέσο μη λαμβανόμενο υπόψη αφενός μεν γιατί προσκομίζεται μόνο κατά μεταφορά ο έγγραφος λόγος που υποτίθεται ότι αποτελεί το περιεχόμενο της προφορικής συνομιλίας και όχι η ίδια η μαγνητοταινία με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ελεγχθεί η γνησιότητα του περιεχομένου του εγγράφου λόγου, αν δηλαδή αυτός ανταποκρίνεται στα πράγματι προφορικώς διαμειφθέντα, δεδομένης και της αρνήσεως της γνησιότητας από τους εναγομένους (ΑΠ 145/94, ΝοΒ 1994/1170), αφετέρου δε γιατί η καταχώρηση της προφορικής συνομιλίας σε μαγνητοταινία αποτελεί προϊόν υποκλοπής γενομένη εν αγνοία των εναγομένων εφεσίβλητων, συνιστώσα προσβολή της προσωπικότητας των και γι' αυτό είναι αντίθετη στο άρθρο 9 του Συντάγματος.

Πρέπει να λεχθούν τα εξής: 1) Η άνω συμφωνία περί συστάσεως οριζόντιας ιδιοκτησίας επί του ακινήτου είναι άκυρη γιατί δεν υποβλήθηκε στον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου (ΑΚ 369, 1002). Επομένως θεωρείται ως να μην έγινε ποτέ (ΑΚ 182). 2) Το γεγονός ότι με βάση την άκυρη αυτή συμφωνία τα άνω τμήματα της οικοδομής απετέλεσαν αντικείμενο αυτοτελούς φυσικής εξουσιάσεως από τον άμεσο δικαιοπάροχο των εκκαλούντων Κ. Π. και τους εφεσίβλητους επί σειρά ετών πλέον της τεσσαρακονταετίας δεν μπορεί να οδηγήσει σε κτήση αποκλειστικής κυριότητος με έκτακτη χρησικτησία, ούτε επί του όλου ακινήτου, ούτε και στο αυτοτελές τμήμα της οικοδομής, επί του οποίου, με την άτυπη συμφωνία, περιορίσθηκε ο φυσικός εξουσιασμός κατά τα ανωτέρω. Εφόσον υπήρχε συνεχής συννομή κατά το ½ επί του εδάφους κατά το άνω χρονικό διάστημα, αυτή επεκτεινόταν και στα συστατικά του κατά νομική αναγκαιότητα (ΑΚ 947), η δε σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας επί ορόφου ή διαμερίσματος ορόφου δεν μπορεί να γίνει με χρησικτησία τακτική ή έκτακτη, αλλά μόνο με τους περιοριστικώς αναφερομένους στο άρθρο 14 ν. 3741/1929 τρόπους (ΑΠ 885/85 ΝοΒ 34.839, ΑΠ 1642/83 ΝοΒ 32. 1375). Ο άμεσος δικαιοπάροχος των εκκαλούντων Κ. Π. ήταν συννομέας του άνω οικοπέδου κατά το ½ εξ αδιαιρέτου επί χρόνο μεγαλύτερο της τεσσαρακονταετίας, του υπολοίπου ½

ανήκοντος στους εφεσίβλητους, γεγονός που και οι εκκαλούντες συνομολογούν. Επομένως, ο Κ. Π. και οι εφεσίβλητοι έγιναν συγκύριοι κατά το ½ ο πρώτος και κατά το υπόλοιπο ½ από κοινού οι εφεσίβλητοι του άνω οικοπέδου μετά των συστατικών αυτού, ήτοι μετά της όλης ως άνω οικοδομής. 3) Το γεγονός όμως ότι ο άμεσος δικαιοπάροχος των εκκαλούντων Κ. Π., πατέρας τους, απέκτησε συγκυριότητα επί της όλης οικοδομής και ότι δεν έγινε νομοτύπως σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας, δεν σημαίνει ότι η εμπράγματη αξίωση προς απόδοση του αυτοτελούς πρώτου ορόφου (ή ισογείου) περιλαμβάνοντος το σπίτι και το συνεχόμενο κατάστημα, δεν μπορεί να αντικρουσθεί με την ένσταση της Α. Κ. 281. Με βάση τα όσα έχουν λεχθεί η ένδικη αξίωση προς απόδοση και του εν λόγω τμήματος της οικοδομής παρόλο που δεν υπάρχει νόμιμη σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας, προφανώς υπερβαίνει τα όρια που διαγράφονται από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Οι εφεσίβλητοι εδαπάνησαν μεγάλα χρηματικά ποσά όχι μόνο μέχρι το έτος 1955 αλλά και μεταγενέστερα προκειμένου να αξιοποιήσουν το ανωτέρω τμήμα της οικοδομής. Η συνολική δαπάνη, στην οποία υποβλήθηκαν μέχρι την άσκηση της αγωγής για την ανακατασκευή, συντήρηση και αξιοποίηση του άνω τμήματος της οικοδομής, υπερέβη το ποσό των 15.000.000 δραχμών. Επί σειρά δε ετών το τμήμα αυτό το είχαν υπό την αποκλειστική τους εκμετάλλευση. Τα ανωτέρω γινόντουσαν με την γνώση και την ρητή συναίνεση του Κ. Π. που τους θεωρούσε αποκλειστικά κυρίους και νομείς του τμήματος αυτού, τελούσε εν γνώσει της παραπάνω άτυπης συμφωνίας, ενώ ποτέ δεν ενδιαφέρθηκε, όπως εκτέθηκε, για την πραγματική και νομική τύχη του διακεκριμένου αυτού μέρους της όλης οικοδομής. Έτσι, με την συμπεριφορά του αυτή δημιούργησε ευλόγως την πεποίθηση στους εφεσίβλητους ότι το προαναφερόμενο τμήμα της οικοδομής δεν πρόκειται να το διεκδικήσει, η μετέπειτα δε συμπεριφορά του που εκδηλώθηκε με την άσκηση της αγωγής οδήγησε σε ανατροπή μιας υφισταμένης πραγματικής καταστάσεως επί μεγάλο χρονικό διάστημα, στην διαμόρφωση της οποίας συνέβαλε και ο ίδιος, με μεγάλη οικονομική ζημία των εφεσίβλητων. Επομένως, η ένδικη αξίωση αποδόσεως και του ισογείου της άνω οικοδομής είναι αντίθετη προς το άρθρο 281 ΑΚ. Η νομική όμως ενέργεια της ενστάσεως αυτής πρέπει να περιορισθεί μόνο στο προαναφερόμενο οικοδομικό τμήμα. Στα υπόλοιπα μέρη της οικοδομής (πρώτος όροφος υπόγειος) καμία προϋπόθεση εφαρμογής της άνω διατάξεως δεν υπάρχει. Η άτυπη συμφωνία της διανομής περιορίσθηκε, από πλευράς εφεσίβλητων, μόνο στο ισόγειο πρώτο όροφο, ενώ όλες οι δαπάνες στις οποίες αυτοί υποβλήθηκαν αφορούσαν το τμήμα αυτό της οικοδομής, η δε προαναφερόμενη και προηγηθείσα της ασκήσεως της αγωγής συμπεριφορά του Κ. Π. περιορίσθηκε αποκλειστικά σ' αυτό. Για τον δεύτερο όροφο ο άμεσος δικαιοπάροχος των εκκαλούντων ποτέ δεν παραιτήθηκε των δικαιωμάτων του, ούτε και για τον υπόγειο χώρο. Αντίθετα μάλιστα ο ίδιος υποβλήθηκε σε δαπάνες για την συντήρηση και ανακατασκευή του πρώτου ορόφου. Επομένως, δεν μπορούν οι εφεσίβλητοι, επικαλούμενοι την άνω συμπεριφορά του αμέσου δικαιοπαρόχου των εκκαλούντων, να επεκτείνουν την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος σε όλο το ακίνητο, για να το οικειοποιηθούν εξ ολοκλήρου. Πρέπει

δε να σημειωθεί ότι η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος όσον αφορά το πιο πάνω τμήμα της οικοδομής, μπορεί να προταθεί ανεξάρτητα από το εάν έχει νομίμως συσταθεί οριζόντια ιδιοκτησία. Η διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ έχει θεσπισθεί για την καταπολέμηση της ανηθικότητος και κακοπιστίας στο συναλλακτικό βίο και εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση ασκήσεως, δικαιωμάτων. Άλλο είναι το ζήτημα της νομίμου συστάσεως οριζοντίου ιδιοκτησίας, και άλλο ότι ο συνιδιοκτήτης του οικοπέδου επομένως και συγκύριος των επ' αυτού συστατικών (κτισμάτων) μπορεί να αντικρουσθεί με την ένσταση της ΑΚ 281, όταν ζητεί από τους λοιπούς ιδιοκτήτες να του αποδοθεί το όλο ακίνητο, κατά το ποσοστό συνιδιοκτησίας του επί του οικοπέδου, επικαλούμενος την μη νόμιμη σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας και την επίσης δημοσίας τάξεως διάταξη του άρθρου 953 Α.Κ. Νόμιμη σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας μπορεί να μην υπάρχει, όπως στην κρινομένη υπόθεση, πλην όμως η ΑΚ 281 εφαρμόζεται εφόσον υπάρχουν οι στο άρθρο αυτό τασσόμενες ουσιαστικές προϋποθέσεις.

839/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κλειώ Ανδρικοπούλου, Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ.**).

Πίνακας κατάταξης. Εξοδα εκτέλεσης που προαφαιρούνται. Ποία θεωρούνται. Ανακοπή κατά του πίνακα. Αν γίνει δεκτή η ανακοπή τότε στο αποδεσμευόμενο ποσό θα καταταγεί μόνο ο ανακόπτων χωρίς να ωφελείται άλλος δανειστής. Ποία έξοδα εκτελέσεως δεν υπολογίζονται. Αν γίνει δεκτή η ανακοπή κατά του πίνακα, το δικαστήριο τον αναμορφώνει και δεν τον αναπέμπει στον υπάλληλο του πλειστηριασμού.

Κατά την έννοια του άρθρου 932 του ΚΠολΔ, ως έξοδα εκτελέσεως που προκαταβάλλονται από τον επισπεύδοντα δανειστή και προαφαιρούνται από το πλειστηρίασμα κατά το άρθρο 975 του ιδίου Κώδικα, νοούνται όλες οι δαπάνες που γίνονται από αυτόν και αποβλέπουν στο γενικό συμφέρον των δανειστών και είναι αναγκαίες για την εκτέλεση καθ' εαυτή και για την όλη διαδικασία από την έναρξη μέχρι την περάτωση της. Ειδικότερα, στα έξοδα αυτά περιλαμβάνονται όλες οι αναγκαίες δαπάνες για την έναρξη, κίνηση και γενικά τη διαδικασία της εκτελέσεως, βάσει της οποίας επιτεύχθηκε το πλειστηρίασμα που διανέμεται στους δανειστές, με αφετηρία τα έξοδα και δικαιώματα για την έκδοση απογράφου και αντιγράφου και τη σύνταξη και επίδοση επιταγής. Δεν περιλαμβάνονται στα έξοδα εκτελέσεως τα δικαστικά έξοδα του επισπεύδοντος ή των αναγγελθέντων δανειστών, δηλαδή τα έξοδα για δικαστική επιδίωξη της απαίτησής του, απόκτηση εκτελεστού τίτλου, αναγγελία, κατάθεση τίτλων, τα έξοδα εξόφλησης των απαιτήσεων κάθε δανειστή του πίνακα κατατάξεως, τα έξοδα ματαιωθέντος πλειστηριασμού λόγω παρόδου των σχετικών προθεσμιών ή ακυρότητας των πράξεων (ΑΠ 1783/1998 Δ 30. 1169, Εφ. Αθ. 9014/2000 ΝοΒ 49.856, Εφ. Αθ. 4652/1990 Ελλ. Δνη 31. 1514). Περαιτέρω, αν η ανακοπή κατά πίνακα κατατάξεως (αρθρ. 979 ΚΠολΔ) ευδοκιμήσει, στο αποδεσμευόμενο

ποσό θα καταταγεί μόνο ο ανακόπτων, χωρίς να ωφελείται άλλος δανειστής ο οποίος δεν άσκησε ανακοπή, έστω και αν έχει μείζον προνόμιο κατατάξεως. Το αυτό θα ισχύει για την ταυτότητα του νομικού λόγου και στην περίπτωση που η ανακοπή πλήττει τον πίνακα για τα έξοδα εκτελέσεως, παρά το ότι δεν γίνεται κατάταξη γι' αυτά (ΑΠ 756/2001 Ελλ. Δνη 43. 1393, Εφ. Αθ. 8860/2000 Ελλ. Δνη 44.999).

Με τον πρώτο λόγο της ανακοπής το ανακόπτον ισχυρίζεται, ότι η υπάλληλος του πλειστηριασμού προαφαίρεσε από το πλειστηρίασμα, μεταξύ άλλων, 354.640 δραχμές ως έξοδα εκτελέσεως της καθ' ης η ανακοπή. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει τα παρακάτω επί μέρους ποσά: α) 98.090 δραχμές για την έγγραφη αναγγελία στο Υποθηκοφυλακείο, β) 17.000 δραχμές για επιδόσεις της αναγγελίας, γ) 40.000 δραχμές για τη σύνταξη της δήλωσης συνεχίσεως πλειστηριασμού, δ) 99.550 δραχμές για την εγγραφή της δήλωσης συνεχίσεως και ε) 100.000 δραχμές για την έκθεση ματαίωσης πλειστηριασμού. Τα ποσά αυτά, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη μείζονα σκέψη, δεν περιλαμβάνονται στα έξοδα εκτελέσεως, αφού δεν έγιναν προς το κοινό συμφέρον όλων των δανειστών, αλλά προς εξυπηρέτηση αποκλειστικά του συμφέροντος της επισπεύδουσας Τράπεζας και συνεπώς μη νομίμως αφαιρέθηκαν από το πλειστηρίασμα.

Κατά την έννοια του άρθρου 979 ΚΠολΔ, αν το δικαστήριο της ουσίας δεχθεί την ανακοπή, δεν αναπέμπει τον πίνακα στον υπάλληλο του πλειστηριασμού, αλλά τον μεταρρυθμίζει και τον αναμορφώνει με την κατάταξη του ανακόπτοντος στη θέση που επιδίωξε (ΑΠ 346/1995 ΝοΒ 44.823). Στην προκειμένη υπόθεση, όπως αποδεικνύεται από την προσβαλλόμενη απόφαση, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε την ανακοπή, ακύρωσε τον πίνακα κατατάξεως και ανέπεμψε αυτόν στην υπάλληλο του πλειστηριασμού. Έτσι όμως έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου, αφού δεν μεταρρύθμισε και δεν αναμόρφωσε τον πίνακα κατατάξεως, κατά τον βάσιμο δεύτερο (και τελευταίο) λόγο της εφέσεως. Κατ' ακολουθίαν των όσων εκτέθηκαν, πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση, ως βάσιμη κατ' ουσίαν, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση και αφού κρατηθεί και εκδικαστεί η προκειμένη υπόθεση από το Δικαστήριο τούτο (αρθρ. 535 § 1 ΚΠολΔ),να γίνει δεκτή η από 342001 ανακοπή του Ελληνικού Δημοσίου και καταταγεί αυτό για το ποσό των (2.186.058 + 354.640 + 247.684 =) 2.788.382 δραχμών που αντιστοιχεί σε 8.183,07 Ευρώ, να συμψηφισθούν δε ολικώς τα δικαστικά έξοδα των διαδίκων και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, λόγω της εν μέρει νίκης και ήττας αυτών, κατά το άρθρο 22 §2του ν. 3693/1957 (ΑΠ 118/1987 Ελλ. Δνη 1988.472).

840/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Καράτσαλος, Χριστόδουλος Θεοδωρόπουλος**).

Μάρτυρες εξαιρετέοι (400 Κ.Πολ.Δ.). Εξαιρούνται αυτοί που έχουν άμεσο, υλικό ή ηθικό συμφέρον που πρέπει να προσδιορίζεται από τον ενιστάμενο με ακρίβεια γιατί αλλιώς

η ένσταση απορρίπτεται ως αόριστη. Άμεσο είναι το συμφέρον όταν το δεδικασμένο ή η εκτελεστότητα ή οι αντανακλαστικές συνέπειες της αποφάσεως επεκτείνονται και στον μάρτυρα, πράγμα που δεν συμβαίνει όταν ο μάρτυρας είναι απλώς συγγενής, σύζυγος ή και αναγκαίος κληρονόμος. Περιστατικά.Ανάκληση δωρεάς. Έννοια της αχαριστίας. Τρόπος ανάκλησης της δωρεάς. Δωρεές από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή λόγους ευπρέπειας. Έννοια. Περιστατικά.

Επειδή κατά το αρθρ. 400 περ. 3 του Κ.Πολ.Δικ. δεν εξετάζονται όταν κληθούν ως μάρτυρες πρόσωπα που έχουν συμφέρον από την έκβαση της δίκης. Τα πρόσωπα αυτά είναι εκείνα που προσδοκούν ωφέλεια ή βλάβη από την έκβαση της συγκεκριμένης δίκης, χωρίς να έχει σημασία αν το συμφέρον αυτό είναι υλικό ή ηθικό, αφού ο νόμος δεν διακρίνει. Το συμφέρον που έχει ο υπό εξέταση μάρτυρας πρέπει να καθορίζει ο διάδικος που επικαλείται τον λόγο εξαιρέσεώς του για να μπορεί το δικαστήριο να διακριβώσει τη βασιμότητά του, άλλως η ένσταση είναι αόριστη και ως εκ τούτου απορριπτέα (βλ. Εφ.Θεσ. 846/98, NoB 47,72). Το συμφέρον πρέπει να είναι άμεσο, δηλαδή υπάρχει όταν το δεδικασμένο ή η εκτελεστότητα ή οι αντανακλαστικές συνέπειες της αποφάσεως επεκτείνονται και στον μάρτυρα, πράγμα που δεν συμβαίνει όταν ο μάρτυρας είναι απλώς συγγενής ή σύζυγος διαδίκου ή ακόμη και αναγκαίος κληρονόμος του (βλ. ΑΠ. 11/2004, Δ 35,703). Εν προκειμένω, ο εκκαλών με την έφεσή του παραπονείται ότι εσφαλμένα η εκκαλουμένη απόφαση απέρριψε ως ουσία αβάσιμη την ένσταση που είχε προβάλει νομοτύπως ενώπιον του Εισηγητή Δικαστή περί εξαιρέσεως εξέτασης της μάρτυρος Β.Κ. Ειδικότερα, ο εκκαλών είχε ισχυρισθεί (βλ. την 6/99 εισηγητική έκθεση, φύλ. 4ο) ότι η τελευταία, που είναι θυγατέρα της εφεσίβλητης, τότε δε εν διαστάσει σύζυγός του, εξαρτά συμφέρον από την έκβαση της παρούσας δίκης, διότι ευρίσκεται σε προσωπική αντιδικία μαζί του αναφορικά με το επίδικο ακίνητο που χρησιμοποιείται ως οικογενειακή στέγη και ακόμη σε πλήθος άλλων υποθέσεων, ποινικών και αστικών, με αποτέλεσμα να διάκειται εχθρικά μαζί του. Το γεγονός όμως οτι μεταξύ των εν διαστάσει συζύγων (εκκαλούντος και μάρτυρος) υπήρχε αντιδικία ως προς τη χρήση του επίδικου ακινήτου, που ήταν η οικογενειακή στέγη και ότι η μάρτυς επιθυμεί να ευδοκιμήσει η αγωγή για να περιέλθει αυτό στην εφεσίβλητη μητέρα της, ώστε να εξακολουθήσει να το χρησιμοποιεί, δεν συνεπάγεται τη συνδρομή του άμεσου έννομου συμφέροντος που απαιτείται για την εξαίρεση της μάρτυρος υπό την έννοια που έχει προεκτεθεί και ορθώς απορρίφθηκε η σχετική ένσταση.

Επειδή κατά το αρθρ. 505 του Α.Κ. ο δωρητής έχει δικαίωμα να ανακαλέσει τη δωρεά, αν ο δωρεοδόχος φάνηκε με βαρύ παράπτωμα αχάριστος απέναντι στον δωρητή, στον σύζυγο ή σε στενό συγγενή του και ιδίως αν αθέτησε την υποχρέωση του να διατρέφει τον δωρητή. Ως αχαριστία κατά την έννοια της άνω διατάξεως που δικαιολογεί την ανάκληση της δωρεάς νοείται η έλλειψη στον δωρεοδόχο συναισθήματος ευγνωμοσύνης προς τον δωρητή, που εκδηλώνεται με βαριά υπαίτια και δυνάμενη να καταλογισθεί αντικοινωνική συμπεριφορά ή διαγωγή του δωρεοδόχου προς τον δωρητή ή τον σύζυγο ή στενό συγγενή του, η οποία αντιβαίνει σε κανόνες δικαίου ή σε

κρατούσες στην κοινωνία αντιλήψεις περί ηθικής και ευπρέπειας. Το ζήτημα αν η συμπεριφορά ή διαγωγή του δωρεοδόχου που καταδεικνύει την αχαριστία συνιστά ή όχι βαρύ παράπτωμα αυτού, κρίνεται από τον δικαστή, ο οποίος για τη μόρφωση της κρίσεώς του εκτιμά την εν λόγω συμπεριφορά βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και λαμβάνοντας υπόψη και τον βαθμό υπαιτιότητας του δωρεοδόχου και τυχόν συντρέχον πταίσμα του δωρητή ή του συζύγου ή του στενού συγγενούς του αποφαίνεται αν η υπ' αυτού γενομένη δεκτή, ως εμπίπτουσα κατά αντικειμενική κρίση στις νομικές έννοιες του βαρέως παραπτώματος και της αχαριστίας, συμπεριφορά του δωρεοδόχου συνιστά και στη συγκεκριμένη περίπτωση βαρύ παράπτωμα και αχαριστία (βλ. ΑΠ 905/2002, Δνη 2003,1309, 1025/98, Δνη 98,1564, 605/1998, Δνη 98,898, 1275/1994, Δνη 96,640). Και μικρότερης σημασίας περιστατικά συνιστούν βαρύ παράπτωμα όπως είναι η προσβλητική συμπεριφορά και καταφρονητική διαγωγή, καθώς επίσης και ο συνδυασμός περισσότερων πράξεων, καθεμιά από τις οποίες δεν συνιστά βαρύ παράπτωμα (βλ. ΑΠ 439/1998, Δνη 98,1331, 759/1988, Δνη 29,768, Εφ.ΑΘ. 2978/1991, Δνη 92,885). Η για τον παραπάνω λόγο ανάκληση της δωρεάς γίνεται με μονομερή δήλωση του δωρητή, η οποία δεν υπόκειται σε τύπο, ακόμη και αν το αντικείμενο της δωρεάς είναι ακίνητο, τα αποτελέσματά της όμως επέρχονται μόνο όταν αυτή περιέλθει στον δωρεοδόχο (αρθρ. 509 του Α.Κ), εφόσον ο λόγος της ανάκλησης είναι αληθινός και δύναται να δικαιολογήσει την ανάκληση, από του χρονικού δε αυτού σημείου ανατρέπεται η σύμβαση της δωρεάς ex nunc. Έτσι, αν ο δωρητής έχει εκπληρώσει την παροχή προς τον δωρεοδόχο αυτή αναζητείται κατά τις αρχές του αδικαιολογήτου πλουτισμού λόγω λήξεως της αιτίας για την οποία δόθηκε το πράγμα (βλ. ΑΠ 1470/1998, Δνη 99,1324, 1025/1998 ό.π., 840/1994, Δνη 96,100). Εάν ο δωρεοδόχος μετά την ανάκληση δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωσή του να προβεί σε δήλωση βουλήσεως περί αναμεταβιβάσεως του δωρηθέντος, είναι δυνατό να εξαναγκασθεί με αγωγή του δωρητή, κατ' αρθρ. 949 του Κ.Πολ.Δ., με αίτημα καταδίκης του σε αυτήν (βλ. ΑΠ 840/1994, ό.π. Εφ.ΑΘ. 9719/1997, Δνη 98,1359). Η εκ των προτέρων παραίτηση από του δικαιώματος ανακλήσεως της δωρεάς, πριν δηλαδή από τη δημιουργία του λόγου ανακλήσεως ή της γνώσεως της από τον δωρητή, δεν είναι έγκυρη (βλ. Κορνηλάκης, Ειδ. Ενοχ. (1994) σελ. 32, Καρακώστας σε Γεωργιάδη Σταθόπουλο, υπ' αρθρ. 511). Εξάλλου, κατά το αρθρ. 512 του Α.Κ., δωρεές που έγιναν από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρεπείας δεν μπορούν να ανακληθούν. Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δωρεές από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον είναι εκείνες που αντικειμενικά, κατά τις κρατούσες αντιλήψεις, ανταποκρίνονται σε κάποιο ιδιαίτερο ηθικό καθήκον του δωρητή, ανεξάρτητα από τα ελατήρια που τον ώθησαν στη δωρεά, όπως η ιδιαίτερη στοργή του δωρητή προς τον δωρεοδόχο και από το αντίστοιχο ενδιαφέρον του για την αποκατάσταση του δωρεοδόχου, δωρεά δε από λόγους ευπρεπείας είναι εκείνη που ανταποκρίνεται στις κοινωνικές συνήθειες ή απαιτήσεις της κοινής γνώμης ή γίνεται από κοινωνική υποχρέωση, όπως λ.χ. η δωρεά κατά το νέο έτος, επ' ευκαιρία γάμου κ.λπ. Η φύση της δωρεάς δεν εξαρτάται από την ονομασία που δίνουν σε αυτήν οι συμβαλλόμενοι, αλλά είναι έργο του δικαστηρίου, το οποίο σχηματίζει την κρίση του για τον

χαρακτήρα της συμβάσεως τόσο από το περιεχόμενο των συμφωνηθέντων που καθορίζει τους νομικούς κανόνες που προσιδιάζουν στην περίπτωση και πρέπει να εφαρμοσθούν όσο και από στοιχεία που βρίσκονται έξω από το περιεχόμενο της συμβάσεως και επηρεάζουν τους παραπάνω κανόνες (βλ. ΑΠ 968/2001, Δνη 2003,144, Εφ.ΑΘ. 3273/99, Δνη 2001,467, Εφ.Πειρ. Έ 283/1998, ΝοΒ 51,241 και Δνη 98,898, 530/1991, Δνη 92,84,521/1988, Δνη 90,1478).

Αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Την 27.12.1979 ο εκκαλών συνήψε νόμιμο γάμο με τη θυγατέρα της εφεσίβλητης Β. Κ. Οι σύζυγοι, καθηγητές μέσης εκπαιδεύσεως, ήταν τότε ηλικίας 32 και 23 ετών αντίστοιχα. Με το 45921/23.6.1980 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Αγρινίου Γ. Σ.. που έχει μεταγραφεί νόμιμα, η εφεσίβλητη μεταβίβασε στον εκκαλούντα αιτία δωρεάς το ήμισυ εξ αδιαιρέτου ενός οικοπέδου, εκτάσεως 401,50 τ.μ., ευρισκόμενο στη θέση «Μαντέμια», παρά το τέρμα του συνοικισμού «Κλεπαΐτικα» του Δήμου Αγρινίου, όπως αυτό περιγράφεται λεπτομερώς στο συμβόλαιο και απεικονίζεται στο προσαρτημένο τοπογραφικό διάγραμμα του αρχιτέκτονα μηχανικού Φ.Κ. Το έτερο ήμισυ εξ αδιαιρέτου η εφεσίβλητη μεταβίβασε με το ίδιο δωρητήριο συμβόλαιο στη θυγατέρα της Κ. Αν και στο συμβόλαιο διαλαμβάνεται ότι η δωρεά γίνεται προς τους δωρεοδόχους «εκ λόγων ευπρεπείας και ιδιαιτέρου ηθικού καθήκοντος και ανταποδοτικώς δια προσφερθείσας και προσφερόμενος εκ μέρους των δωρεοδόχων προς την δωρήτρια παντοίας υπηρεσίας», δεν αποδείχθηκε ότι πράγματι συνέτρεχαν τέτοιοι λόγοι. Ειδικότερα, ο εκκαλών ισχυρίσθηκε πρωτοδίκως ότι κατά τον χρόνο τελέσεως του γάμου με τη θυγατέρα της εφεσίβλητης, η τελευταία ήταν σε δεινή οικονομική κατάσταση, διότι ευρισκόταν σε διάσταση με τον σύζυγο της, με τον οποίο είχε αρχίσει δικαστικούς αγώνες, ενώ η μικρότερη θυγατέρα της Κ. σπούδαζε στην Αγγλία. Έτσι αυτός έχοντας την οικονομική ευχέρεια από την επιτυχημένη επιχείρηση φροντιστηρίου που διατηρούσε από πολλών ετών, της παρείχε αμέριστη ηθική και υλική συμπαράσταση από τον Ιανουάριο του 1980 δε την δέχθηκε στην κατοικία του, όπου της παρείχε τα αναγκαία για τη διαβίωση της και αυτή, διακατεχόμενη από αισθήματα ευγνωμοσύνης απέναντι του για όσα της είχε προσφέρει μέχρι τότε αλλά και στο μέλλον θα της παρείχε, χωρίς να έχει προς τούτο υποχρέωση, αποφάσισε να προβεί στην επίδικη δωρεά προς εκπλήρωση ηθικού καθήκοντος και προς ανταπόδοση των παροχών που αυτός είχε προσφέρει. Είναι αληθείς ότι οι προστριβές της εφεσίβλητης με τον σύζυγο της που οδήγησαν στη διάσπαση της έγγαμης συμβίωσης τους είχαν αρχίσει πριν από την επίδικη δωρεά, δηλαδή από τις αρχές του έτους 1980 περίπου. Τον Απρίλιο του 1980 διεσπάσθη οριστικά η έγγαμη συμβίωση και λίγο αργότερα ο σύζυγος της εφεσίβλητης άσκησε την από 30.10.1980 αγωγή διαζυγίου κατ' αυτής. Η εφεσίβλητη άσκησε κατά του συζύγου της την από 20.4.1981 αγωγή, στην οποία ανέφερε ότι λόγω διασπάσεως της έγγαμης συμβιώσεως από αποκλειστική υπαιτιότητα του συζύγου της αδυνατεί να διαθρέψει τον εαυτό της, αφού δεν διαθέτει εισοδήματα και αποζεί από τη φιλανθρωπία συγγενών της και ζητούσε να της επιδικασθεί διατροφή ποσού 25.000 δρχ. μηνιαίως. Με την 766/1981 απόφαση του Μονομελούς

Πρωτοδικείου Αγρινίου έγινε δεκτό ότι η διάσπαση της έγγαμης συμβίωσης οφείλεται σε υπαιτιότητα του συζύγου της εφεσίβλητης, ότι η τελευταία αποζεί εκ των εισοδημάτων της ύψους 11.000 δρχ. μηνιαίως και υποχρέωσε τον σύζυγο της να της καταβάλει για συμπλήρωση της διατροφής της το ποσό των 3.000 δρχ. μηνιαίως. Το Δικαστήριο δηλαδή δέχθηκε ότι η εφεσίβλητη διατρεφόταν κυρίως από τα εισοδήματα της και όχι από «φιλανθρωπία συγγενών της», όπως εξέθετε στην αγωγή προκειμένου να αποσπάσει μεγαλύτερο ποσό διατροφής. Η ίδια υπερβολική προσπάθεια εμφάνισης της εφεσίβλητης ως στερούμενης παντελώς πόρων και εισοδημάτων παρατηρείται και στις καταθέσεις των μαρτύρων που εξετάσθηκαν με επιμέλεια της στις δίκες διατροφής και διαζυγίου, δηλαδή του εκκαλούντος γαμβρού της (που κατέθεσε ότι αυτός διαθέτει τα έξοδα συντηρήσεως της εφεσίβλητης και ακόμη ότι αποστέλλει και 10.000 δρχ. μηνιαίως στη θυγατέρα της Κ. Γ. που σπούδαζε στην Αγγλία, αλλά και ότι και η εφεσίβλητη, αν και εμφανιζόταν χωρίς πόρους, απέστελλε στην Κ. 15.000 δρχ. μηνιαίως) και του αδελφού της Α. Ζ. (που κατέθεσε ότι αυτός και ο εκκαλών συντηρούσαν την εφεσίβλητη και ότι ο εκκαλών και οι θείοι της από την Αμερική έστελναν χρήματα στην Κ.). Άλλωστε η εφεσίβλητη είχε σημαντική ακίνητη περιουσία. Συγκεκριμένα, ήταν κυρία δύο διαμερισμάτων στο Νέο Ηράκλειο Αττικής, εμβαδού 73 και 81,50 τ.μ. αντίστοιχα, τα οποία αργότερα με το 807/17.11.1982 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Εχίνου Γ. Π. μεταβίβασε λόγω δωρεάς στη θυγατέρα της Κ. Από το ίδιο δωρητήριο συμβόλαιο προκύπτει ότι ήταν μισθωμένα αντί 4.000 και 7.500 δρχ. μηνιαίως το καθένα. Επίσης, ήταν κυρία δύο διαμερισμάτων στο Νέο Ηράκλειο Αττικής, εμβαδού 78 και 81,50 τ.μ. αντίστοιχα, τα οποία με το 45448/19.9.1980 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Νέας Ιωνίας Κ. Π. (δηλαδή μετά την επίδικη δωρεά) μεταβίβασε λόγω προικός στον εκκαλούντα και την σύζυγο του θυγατέρα της Β. Από το προικοσυμβόλαιο προκύπτει ότι και τα διαμερίσματα αυτά ήταν μισθωμένα αντί 7.000 και 8.000 δρχ. αντίστοιχα. Ακόμη, ήταν κυρία του ημίσεος εξ αδιαιρέτου δύο αγροτικών ακινήτων εμβαδού 734 τ.μ. το πρώτο στη θέση «Ρίζες» της κτηματικής περιφερείας της Κοινότητας Μυρτιάς και 500,94 τ. μ. το δεύτερο, στη θέση «Δαφνούλα Μαράκου» της κτηματικής περιφερείας Αντιρρίου, τα οποία με το 938/25.9.1980 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Θέρμου Κ.Υ. μεταβίβασε ομοίως λόγω προικός στον εκκαλούντα και την σύζυγό του θυγατέρα της Β. Είχε δε και οικία επί της οδού Κόκκαλη αρ. 30 στο Αγρίνιο (όπου και σήμερα κατοικεί), στην οποία διέμεναν η ίδια και ο εκκαλών με την οικογένειά του επί σειρά ετών και η εφεσίβλητη πρόσφερε τις προσωπικές της υπηρεσίες στη φροντίδα των ανήλικων τέκνων τους κ.λ.π., δοθέντος ότι τόσο ο εκκαλών όσο και η σύζυγος του ήταν εργαζόμενοι. Έτσι, αποδεικνύεται ότι η εφεσίβλητη είχε περιουσιακά στοιχεία και εισοδήματα επαρκή για τη συντήρησή της και μάλιστα συνέστησε αξιόλογη προίκα υπέρ του εκκαλούντος και της συζύγου του, στην οποία περιλαμβάνονταν και μισθωμένα κατά τα άνω διαμερίσματα. Επομένως, δεν συνέτρεχαν λόγοι ιδιαίτερου ηθικού καθήκοντος και ευπρεπείας για τη σύσταση της επίδικης δωρεάς προς τον εκκαλούντα. Η εφεσίβλητη πείσθηκε να προβεί στη δωρεά προκειμένου ο εκκαλών να λάβει στεγαστικό δάνειο που εδικαιούτο ως σεισμόπληκτος

της πατρικής του οικίας στην Κατούνα Ξηρομέρου, το οποίο και έλαβε. Όπως προκύπτει από τις εν γένει συναλλαγές της, η εφεσίβλητη ήταν έμπειρη και μεθοδική και δεν είχε κανένα άλλο λόγο να κάμει την επίδικη δωρεά εάν δεν υπήρχε το θέμα λήψεως του στεγαστικού δανείου αλλά θα συνιστούσε προίκα, όπως έπραξε μετά παρέλευση τριμήνου περίπου και για τα άλλα περιουσιακά στοιχεία που μεταβίβασε κατά τα προεκτεθέντα. Κατά συνέπεια, ορθώς η εκκαλουμένη απόφαση απέρριψε τον σχετικό εκ του αρθρ. 512 του Α.Κ. ισχυρισμό του εκκαλούντος και οι περί του αντιθέτου πρώτος δεύτερος, τρίτος και τέταρτος λόγοι της εφέσεως δεν είναι βάσιμοι.

855/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αγγελική Σπηλιοπούλου, Θανάσης Βγενόπουλος**).

Ομοδικία απλή. Υπάρχει και στην συγκυριότητα. Άρα η έφεση ομόδικου δεν είναι απαραίτητο να στρέφεται κατά του ομοδίκου – συγκυρίου ούτε να καλείται στη δίκη ενώπιον του εφετείου.

Επειδή οι ενάγοντες, ως εξ αδιαιρέτου συγκύριοι ακινήτου, συνδέονται με το δεσμό της απλής ομοδικίας (βλ. ΑΠ 84/2003 Ελλ. Δνη 44. 1347, Εφ. Αθ. 4608/2001 Ελ. Δνη 43. 234), δεν είναι απαραίτητο η έφεση που ασκεί ο ένας από αυτούς να στρέφεται και κατά του ομοδίκου του στην πρωτοβάθμια δίκη, ούτε απαιτείται να καλείται ο τελευταίος στη συζήτηση της έφεσης (αρθρ. 516 § 1. 74 και 75 του ΚΠολΔ) και επομένως ο ισχυρισμός του εφεσίβλητου περί απαραδέκτου της συζητήσεως της εφέσεως, επειδή δεν κλήθηκε κατ' αυτήν και ο μη διάδικος ομόδικος του εκκαλούντος, είναι αβάσιμος.

856/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Ζαχαρόπουλος Ν.Σ.Κ., Χάρης Μαραγκός, Νίκος Ραβαζούλας**).

ΚΕΔΕ (άρθρο 61). Απαιτήσεις του ελληνικού δημοσίου. Πτώχευση του οφειλέτη. Οι απαιτήσεις (που είναι ληξιπρόθεσμες) του ελληνικού δημοσίου καθίστανται προνομιακές κατά του πτωχεύσαντος οφειλέτη που έγιναν ληξιπρόθεσμες μέχρι τον πλειστηριασμό των στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας. Πτώχευση. Δεν κατατάσσεται ατομικά στον πίνακα κατατάξεως άλλα περιλαμβάνεται στην ομάδα των πιστωτών της πτωχεύσεως δια του συνδίκου, που θα προβεί στη συνέχεια ύστερα από ειδική εντολή του εισηγητή της πτώχευσης στη διανομή και την προβλεπόμενη από το νόμο πράξη. Έξοδα εκτελέσεως. Δεν δικαιολογούνται τα έξοδα για έκδοση αντιγράφων του πίνακα από τον συμβολαιογράφο και κοινοποίησής τους, αφού αρκεί απλό έγγραφο για γνωστοποίηση

στους αναγγελθέντες δανειστές κ.λ.π. (972.4 Κ.Πολ.Δ.). Περιστατικά.

Το άρθρο 61 του ΚΕΔΕ ορίζει ότι: «1. Το Δημόσιο κατατάσσεται εν αναγκαστική εκτελέσει κινητού ή ακινήτου δια τας ληξιπρόθεσμους μέχρι της ημέρας του πλειστηριασμού απαιτήσεις αυτού εκ πάσης αιτίας μετά των πάσης φύσεως προσαυξήσεων και τόκων, εν τη υπ' αριθ. 5 σειρά του άρθρου 975 του Κ.Πολ.Δ. Δια τας μη ληξιπρόθεσμους εκ πάσης αιτίας απαιτήσεις του το Δημόσιον κατατάσσεται συμμέτρως μετά των λοιπών δανειστών. 2... 3. Αι μη ληξιπρόθεσμοι απαιτήσεις δι' ας κατετάγη το Δημόσιον θεωρούνται ληξιπρόθεσμοι ως προς την διανομήν του πλειστηριάσματος και μόνον. 4... 5. Αι διατάξεις του παρόντος όρθρου εφαρμόζονται και εν περιπτώσει κηρύξεως εις κατάστασιν πτωχεύσεως του οφειλέτου του Δημοσίου...». Από τις ως άνω διατάξεις του άρθρου 61 του ΚΕΔΕ προκύπτει ότι το γενικό προνόμιο που έχει το Δημόσιο σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης επί κινητού ή ακινήτου κατά του οφειλέτη για κάθε απαίτησή του από οποιαδήποτε αιτία, εφόσον έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη κατά την έννοια του άρθρου 5 του ΚΕΔΕ (ταμειακή βεβαίωση και πάροδος των προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο αυτό) μέχρι την ημέρα του πλειστηριασμού, ισχύει και στην περίπτωση κήρυξης σε κατάσταση πτωχεύσεως του οφειλέτη το Δημοσίου. Έτσι στην περίπτωση αυτή καθίστανται προνομιακές οι απαιτήσεις του Δημοσίου κατά του πτωχεύσαντος οφειλέτη του, οι οποίες έγιναν ληξιπρόθεσμες κατά την ανωτέρω έννοια, όχι μόνο έως την ημέρα δημοσίευσης της απόφασης που κηρύσσει την πτώχευση, αλλά και μετά από αυτήν μέχρι τον πλειστηριασμό των στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας. Η αναφορά που γίνεται στη συνέχεια της παραγρ. 5 του πιο πάνω άρθρου 61 του ΚΕΔΕ ότι επί πτωχεύσεως του οφειλέτη του Δημοσίου ως έτος κατάσχεσης λογίζεται το έτος κατά το οποίο δημοσιεύτηκε η απόφαση που κήρυξε τον οφειλέτη σε κατάσταση πτώχευσης, αναφέρεται αποκλειστικά στην παραγρ. 2 του ίδιου άρθρου όπως ίσχυε πριν από την κατάργησή της με το άρθρο 24 § 1 του Ν. 2093/1992, η οποία περιόριζε τις προνομιακές απαιτήσεις του Δημοσίου ως προς το είδος και τη χρονική έκτασή τους στην περίπτωση συνδρομής των απαιτήσεων αυτών με ενυπόθηκες ή ενεχυρούχες απαιτήσεις τρίτων και δεν αφορά τον χρόνο μέχρι τον οποίο πρέπει να καθίστανται ληξιπρόθεσμες και ως εκ τούτου προνομιακές ή μη οι απαιτήσεις του Δημοσίου (βλ. ΑΕΔ 1/2000 Ελ.Δ/νη 41.1569, Ολομ. ΑΠ 2/2000 Ελ.Δ/νη 42.332). Περαιτέρω από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 54, 55, 61 και 62 του ΚΕΔΕ και των άρθρων 625, 628, 632, 644, 647, 648 και 666 του Εμπ. Νόμου προκύπτει ότι Δημόσιο δικαιούται να αναγγελθεί ατομικώς στην αναγκαστική εκτέλεση της περιουσίας του πτωχεύσαντος οφειλέτη του, καθώς και να επισπεύσει το ίδιο αναγκαστική εκτέλεση και επίσης να ασκήσει ατομικώς το δικαίωμα του προς άσκηση ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως όταν ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος δεν έλαβε υπόψη του την νομίμως αναγγελθείσα απαίτηση του, πλην όμως δεν δικαιούται να καταταγεί ατομικώς στον πίνακα κατατάξεως, αλλά, ως περιλαμβανόμενο στην ομάδα των πιστωτών της πτωχεύσεως, θα καταταγεί δια του συνδίκου, ο οποίος θα προβεί στη συνέχεια, έπειτα από ειδική εντολή

του εισηγητή της πτωχεύσεως, στην διανομή κατά την προβλεπόμενη από το νόμο πράξη (βλ. Ολομ. ΑΠ 1096/1986 ΝοΒ 35.1578). Τέλος κατά το άρθρο 979 § 1 του Κ.Πολ.Δ., μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες αφότου συνταχθεί ο πίνακας, ο υπάλληλος του πλειστηριασμού καλεί με έγγραφο εκείνον υπέρ του οποίου έγινε και εκείνον κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση και τους δανειστές που αναγγέλθηκαν, για να λάβουν γνώση του πίνακα κατάταξης. Από τη διάταξη αυτή σαφώς προκύπτει ότι ο νόμος αρκείται σε απλή έγγραφη πρόσκληση προς τους ανωτέρω για να λάβουν γνώση του πίνακα και δεν απαιτείται έγγραφη ανακοίνωση του περιεχομένου του πίνακα, ούτε κοινοποίηση αντιγράφου αυτού. Αν ο συμβολαιογράφος αντί για έγγραφη πρόσκληση, κοινοποιήσει στους ανωτέρω αντίγραφα του πίνακα, δεν δικαιούται να εισπράξει το δικαίωμα για την έκδοση αντιγράφων του πίνακα, εφόσον κατά νόμο δεν απαιτείτο η έκδοση και κοινοποίηση αυτών και επομένως η σχετική δαπάνη που έγινε από υπερβάλλουσα πρόνοια του συμβολαιογράφου δεν εμπίπτει στα έξοδα εκτέλεσης και δεν βαρύνει το πλειστηριασμό (βλ. Μπρίνια Αναγκ. Εκτέλεση στο άρθρο 979 § 424, Βαθρακοκοίλη Κ.Πολ.Δ. στο άρθρο 979 σελ. 968, Εφ.Αθ. 2189/1999 Ελ.Δ/νη 42.198). Αντίθετα αποτελούν έξοδα εκτελέσεως και αφαιρούνται από το πλειστηριασμό, τα έξοδα και δικαιώματα του συμβολαιογράφου για τη σύνταξη της έκθεσης πλειστηριασμού και κατακύρωσης και για την έκδοση αντιγράφων αυτής, αφού η έκθεση αυτή αποτελεί αναγκαία πράξη της εκτελεστικής διαδικασίας (βλ. Μπρίνια ό.π. στο άρθρο 932 § 146, Εφ.ΑΘ. 2487/1986 Ελ.Δ/νη 27.1149, Εφ.ΑΘ. 8491/1979 ΝοΒ 28.814).

Από τα έγγραφα που επικαλούνται και προσκομίζουν νόμιμα οι διάδικοι, αποδείχτηκαν τα παρακάτω περιστατικά: Με επίσπευση της πρώτης από τις καθών η ανακοπή Τράπεζα και για πληρωμή απαιτήσεως της ύψους 42.828.817 δραχμών πλειστηριάσθηκαν αναγκαστικά την 1121999 στην Πάτρα τρία ακίνητα του οφειλέτη της Γ. Κ., ο οποίος είχε κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως με την υπ' αριθμ. 262/1231999 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών και είχε διορισθεί σύνδικος της πτωχεύσεως η δικηγόρος Πατρών Ε. Σ. Β.. Ο πλειστηριασμός έγινε ενώπιον της συμβολαιογράφου Πατρών Α. Ρ., η οποία συνέταξε την υπ' αριθμ. 27862/1121999 έκθεση πλειστηριασμού, και κατακύρωσης και επιτεύχθηκε πλειστηρίασμα 16.003.000 δραχμές. Στον ανωτέρω πλειστηριασμό αναγγέλθηκε μεταξύ άλλων δανειστών και το ανακόπτον με την από 1121999 αναγγελία του δια του Προϊσταμένου της Α' Δ.Ο.Υ. Πατρών, για ληξιπρόθεσμες μέχρι τον πλειστηριασμό απαιτήσεις του ύψους 39.688.337 δραχμών, οι οποίες είναι προνομιακές κατά το άρθρο 61 του ΚΕΔΕ σύμφωνα με την προαναφερθείσα σκέψη και δεν είναι προνομιακές μόνο οι ληξιπρόθεσμες μέχρι την κήρυξη της πτωχεύσεως απαιτήσεις, όπως δέχθηκε η εκκαλουμένη. Επειδή το ανωτέρω πλειστηρίασμα δεν επαρκούσε για την ικανοποίηση των απαιτήσεων της επισπεύδουσας και των αναγγελθέντων δανειστών, η ως άνω επί του πλειστηριασμού υπάλληλος συνέταξε τον προσβαλλόμενο με την ανακοπή υπ' αριθμ. 28407/1842000 πίνακα κατάταξης και μετά την αφαίρεση των εξόδων εκτελέσεως εκ δραχμών 3.029.266 κατέταξε στο υπόλοιπο ποσό την επισπεύδουσα πρώτη των καθών η ανακοπή, της οποίας η απαίτηση ασφαλίζεται κατά το ποσό των 40.000.000 δραχμών με πρώτη στην τάξη υποθήκη. Το ανακόπτον δεν το κατέταξε

στον πίνακα, με την αιτιολογία ότι, επειδή είναι γενικός προνομιούχος δανειστής του πτωχεύσαντος οφειλέτη και υπάγεται στην ομάδα των πιστωτών της πτωχεύσεως, δεν δικαιούται να αναγγελθεί ατομικώς στον πλειστηριασμό αλλά μόνο δια του συνδίκου και ότι έτσι η αναγγελία του δεν είναι νόμιμη. Όπως όμως αναφέρθηκε, το ανακόπτον νομίμως αναγγέλθηκε στον πλειστηριασμό και έπρεπε η αναγγελία του να ληφθεί υπόψη για την κατάταξη και κατ' εφαρμογή των άρθρων 975, 977 § 1 και 1007 § 1 του Κ.Πολ.Δ., να καταταγεί αυτό ως γενικός προνομιούχος δανειστής στο 1/3 του πλειστηριάσματος και η επισπεύδουσα ενυπόθηκη δανείστρια στα 2/3 του πλειστηριάσματος. Μεταξύ των εξόδων που αφαιρέθηκαν από το πλειστηρίασμα ως έξοδα εκτελέσεως, περιλαμβάνονται και τα παρακάτω ποσά: 1) ποσό 72.276 δραχμών αναλυόμενο σε: α) ποσό 23.236 δραχμών για τη σύνταξη της έκθεσης πλειστηριασμού και κατακύρωσης εκ δώδεκα φύλλων για τον πρώτο υπερθεματιστή (21.000 + 1000 μεγαρόσημο + 1.332 χαρτόσημα), β) ποσό 21.000 δραχμών για τον δεύτερο υπερθεματιστή και γ) ποσό δραχμών 28.040 για δύο αντίγραφα της έκθεσης (12 φύλλα Χ 2 αντίγραφα = 24 φύλλα Χ 1.100 δραχμές = 26.400 δραχμές + 1.640 δραχμές μεγαρόσημο) και 2) ποσό 105.000 δραχμών για έκδοση εννιά αντιγράφων του πίνακα κατάταξης, προκειμένου να επιδοθούν αυτά στους δανειστές για να λάβουν γνώση του περιεχομένου του πίνακα. Το ανωτέρω υπό στοιχείο 1 ποσό των 72.276 δραχμών αποτελεί όπως προαναφέρθηκε έξοδο εκτελέσεως και δεν υπερβαίνει το προβλεπόμενο από το νόμο όριο (άρθ. 95 § 1 του Ν. 670/1977 και άρθρα 2 § 1 α' και 3 περίπτ. α' της υπ' αριθμ. 74084/23101996 κοινής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης), ενώ το υπό στοιχείο 2 ποσό των 105.000 δραχμών, το οποίο όπως αναφέρθηκε οφείλεται σε υπερβάλλουσα πρόνοια της συμβολαιογράφου αφού ο νόμος αρκείται σε σύνταξη απλής έγγραφης πρόσκλησης, δεν αποτελεί έξοδο εκτελέσεως και δεν αφαιρείται από το πλειστηριασμό και έτσι το πλειστηρίασμα προς διανομή γίνεται 13.078.734 δραχμές (12.973.734 + 105.000). Επομένως έπρεπε η επισπεύδουσα καθής η ανακοπή να καταταγεί στα 2/3 του ανωτέρω πλειστηριάσματος, δηλαδή στο ποσό των 8.719.156 δραχμών και το ανακόπτον στο υπόλοιπο 1/3 του πλειστηριάσματος, δηλαδή στο ποσό των 4.359.578 δραχμών, κατατασσόμενο όμως δια του συνδίκου της πτωχεύσεως.

869/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Άννα Μαρινάκη, Γεώργιος Καλαπόδης, Αριστείδης Καρύδης, Βασίλειος Γκόντας**).

Προσεπίκληση χωρίς άσκηση παρέμβασης από τον προσεπικαλούμενο. Παραμένει τρίτος στη δίκη που ανοίχθηκε με την κύρια αγωγή. Αν όμως ασκηθεί παρέμβαση

από τον προσεπικαλούμενο υπέρ του προσεπικαλούντος, τότε οι δύο αυτοί διάδικοι βρίσκονται σε αναγκαστική ομοδικία και δικαιούται ο προσεπικληθείς να ασκήσει έφεση. Ευθύνη της ασφαλιστικής εταιρείας για ζημίες που προκαλούνται κατά την κυκλοφορία επί της οδού. Καμία νομική σημασία για την ύπαρξη ασφαλιστικής κάλυψης αν ο χώρος που έγινε το ατύχημα είναι δημόσιος ή ιδιωτικός.

Κατά το άρθρο 516 του ΚΠολΔ δικαίωμα εφέσεως έχουν εκείνοι που νικήθηκαν ολικά ή εν μέρει στην πρωτόδικη δίκη ενάγων, εναγόμενος, καθώς και εκείνοι που άσκησαν κύρια ή πρόσθετη παρέμβαση, οι καθολικοί διάδοχοί τους και οι ειδικοί διάδοχοί τους εφόσον απέκτησαν την ιδιότητα αυτή μετά την άσκηση της αγωγής. Κατά δε το άρθρο 517 ιδίου κώδικος η έφεση απευθύνεται κατά εκείνων που ήταν διάδικοι στην πρωτόδικη δίκη ή των καθολικών διαδόχων ή των κληροδόχων τους. Εξάλλου, εκ του συνδυασμού των διατάξεων των άρθρων 80, 88 και 277 αρ. 4 του ΚΠολΔ συνάγεται ότι δια μόνης της προσεπικλήσεως ο προσεπικαλούμενος δεν καθίσταται υποκείμενο της διαδικασίας της εννόμου σχέσεως της δίκης που ανοίχθηκε με την άσκηση της κύριας αγωγής, εφόσον δεν ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του προσεπικαλέσαντος με την τήρηση των νομίμων διατυπώσεων κατάθεσης αυτοτελούς δικογράφου και επίδοσης (άρθρ. 81 ΚΠολΔ) ή προκειμένου για ειδικές διαδικασίες όπως αυτή των εργατικών διαφορών με δήλωση που καταχωρείται στα πρακτικά της δίκης (αρθρ. 666 παρ. 1 ΚΠολΔ). Με μόνη την προσεπίκληση και την παρεμπίπτουσα αγωγή περί αποζημιώσεως ανοίγεται δίκη με νομικό αντικείμενο την ύπαρξη της εγγυητικής ευθύνης του προσεπικαλουμένου έναντι του προσεπικαλέσαντος να τον αποζημιώσει σε περίπτωση ήττας του. Το δικαίωμα αυτό του προσεπικαλούντος έναντι του προσεπικαλουμένου καθίσταται αντικείμενο δικαστικής διαγνώσεως στα πλαίσια της παραπάνω δίκης, ο δε προσεπικαλούμενος, εφόσον δεν άσκησε πρόσθετη παρέμβαση παραμένει τρίτος αναφορικά με την δίκη που ανοίχθηκε με την κύρια αγωγή. Αν όμως ο προσεπικαλούμενος δικονομικός εγγυητής ασκήσει νομοτύπως πρόσθετη υπέρ του προσεπικαλέσαντος παρέμβαση, τότε καθίσταται αναγκαίος ομόδικος του τελευταίου, γιατί η πρόσθετη αυτή παρέμβαση έχει αυτοτελή χαρακτήρα, νομιμοποιούμενος προς άσκηση εφέσεως κατά του αντιδίκου του προσεπικαλέσαντος στην αρχική δίκη. (βλ. σχετ. Μπέη ΠολΔ αρθ. 88 αρ. 4, Κονδύλης, το Δεδικασμένον Κατά τον Κ.Πολ.Δ. σελ. 304). Σύμφωνα με τα όσα έχουν εκτεθεί η εκκαλούσα δεν άσκησε, ως προσεπικληθείσα, πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του εναγομένου με τις δύο κύριες αγωγές, μη αποκτήσασα για το λόγο αυτό την ιδιότητα του υποκειμένου των δύο (συνεκδικασθεισών) δικών που ανοίχθηκαν με τις δύο κύριες αγωγές. Μόνο ο ηττηθείς εναγόμενος με τις αγωγές αυτές Α.Κ. που υποχρεώθηκε να καταβάλει στους άνω ενάγοντες τα χρηματικά ποσά που αναφέρονται στην εκκαλουμένη απόφαση νομιμοποιείται για άσκηση εφέσεως, που να την απευθύνει κατά των νικησάντων αντιδίκων του, όχι όμως και η εκκαλούσα που δεν βρίσκεται σε σχέση αντιδικίας μ' αυτούς. Η τελευταία ως προσεπικληθείσα και εναγομένη νομιμοποιείται να απευθύνει την έφεση μόνο κατά του νικήσαντος έναντι αυτής τετάρτου εφεσίβλητου, έναντι του οποίου υποχρεώθηκε να καταβάλει τα άνω χρηματικά ποσά. Ακολούθως προς

τα ανωτέρω η υπό κρίση έφεση είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη κατά το μέρος που απευθύνεται κατά των τριών πρώτων εφεσίβλητων.

Από τις διατάξεις των άρθρων 4 του ν. ΓπΝ/1911 και 1 και 2 του Ν. 489/76 προκύπτει ότι με την σύμβαση ασφαλίσεως καλύπτεται η αστική ευθύνη του υπαιτίου έναντι των τρίτων για τις ζημίες που προξενούνται σ' αυτούς κατά την κυκλοφορία αυτοκινήτου επί οδού. Ως οδός δε νοείται οποιοσδήποτε χώρος γηπέδου, προσιτός στο κοινό ή και σε περιορισμένο αριθμό προσώπων (αρθρ. 2 παρ. 1 εδ. β' Ν. 489/1976). Στην κρινόμενη υπόθεση από τις καταθέσεις των μαρτύρων που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη απόφαση πρακτικά συνεδριάσεως του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου και τα προσκομιζόμενα έγγραφα αποδείχθηκε ότι ο ενάγων προσεπικαλών οδηγούσε το ζημιογόνο όχημα και ασφαλισμένο στην εναγομένη εκκαλούσα (για την έλλειψη ασφαλίσεως δεν υπάρχει λόγος εφέσεως) επί δημοσίας οδού, παρεξέκλινε από την κανονική του πορεία προς τα δεξιά, εξήλθε από το οδόστρωμα και στη συνέχεια εισήλθε σε χώρο έμπροσθεν καταστήματος, όπου ήσαν παρκαρισμένα διάφορα οχήματα, μεταξύ αυτών και των εναγόντων με τις κύριες αγωγές. Καμιά νομική σημασία για την ύπαρξη ασφαλιστικής καλύψεως δεν έχει ο χαρακτηρισμός του χώρου, που ήσαν παρκαρισμένα τα αυτοκίνητα των άνω εναγόντων, αν δηλαδή ήταν ιδιωτικός ή δημόσιος, αρκεί που ήταν προσιτός στον οποιοδήποτε. Επομένως, ο μοναδικός λόγος εφέσεως ότι εσφαλμένως έγινε δεκτή η παρεμπίπτουσα αγωγή γιατί το τροχαίο ατύχημα έλαβε χώρα σε ιδιωτικό χώρο και γι' αυτό δεν υπάρχει ασφαλιστική κάλυψη είναι απορριπτέος ως κατ' ουσίαν αβάσιμος.

888/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τζέλα Μελίστα, Σταμάτης Διαμαντάτος, Αλκαίος Βγενόπουλος**).

Αρμοδιότητα καθ' ύλην. Εξετάζεται αυτεπαγγέλτως και από το εφετείο. Αρνητική αγωγή περί κυριότητας. Δικάζεται πάντοτε από το Πολυμελές Πρωτοδικείο.

Από τα άρθρα 46, 522 και 535 παρ. 2α του Κ.Πολ.Δικ. προκύπτει, ότι λόγω του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της έφεσης, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει την εξουσία και χωρίς ειδικό παράπονο να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως την καθ' ύλην αρμοδιότητα του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και αν διαπιστώσει ότι τούτο ήταν καθ' ύλην αναρμόδιο, εξαφανίζει την προσβαλλόμενη απόφαση και παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο (βλ. Σαμουήλ, Η Έφεση, 1993, παρ. 931, 1132). Εξάλλου, κατά την κρατούσα και ορθότερη γνώμη, την οποία και το Δικαστήριο τούτο αποδέχεται, αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο προς εκδίκαση της αρνητικής περί κυριότητας αγωγής (αρθ. 1108 Α.Κ) είναι, σύμφωνα με το άρθρο 18 αρ. 1 Κ. Πολ. Δικ., το Πολυμελές Πρωτοδικείο και τούτο γιατί το αντικείμενο της αγωγής αυτής δεν είναι δεκτικό χρηματικής αποτιμήσεως (βλ Κ. Παπαδοπούλου, Η αρνητική αγωγή, 1984, σελ. 153, ιδίου, Αγωγές

εμπραγμάτου δικαίου, 1989, σελ. 370, Γεωργιάδη, στον Α.Κ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, άρθρ 1108 αρ. 28, Εφ.Αθ. 1115/2000 Ελλ.Δνη 41.797, Εφ.Πειρ. 353/1990 Ελλ.Δνη 33.410, Εφ.Θεσ. 1530/1989 Αρμ. 43.1124, Εφ.Πατρ. 140/1994 Αχ. Νομ., 1995, σελ. 191). Περαιτέρω, με την αρνητική αγωγή μπορεί να σωρευθεί και αναγνωριστική αγωγή για την κυριότητα του ενάγοντος. Επομένως, στην προκειμένη υπόθεση, καθ' ύλην αρμόδιο να δικάσει την υπό κρίση αρνητική αγωγή, με την οποία ενώνεται παραδεκτά και αναγνωριστική αγωγή, είναι σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, το Πολυμελές Πρωτοδικείο. Κατά συνέπεια, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, δηλαδή το Μονομελές Πρωτοδικείο Κεφαλληνίας, το οποίο έκρινε ότι ήταν καθ' ύλην αρμόδιο να δικάσει την αγωγή έσφαλε.

891/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Κουτσοχέρας, Παύλος Χρονόπουλος**).

Έφεση σε υπόθεση που εκδόθηκε ερήμην διαδίκων κατά την τακτική ή ειδική διαδικασία. Διαφορές στα αποτελέσματα στις δύο κατηγορίες. Συμβάσεις κατασκευής έργου με Κοινότητα. Υπαγωγή της αξίωσης στα πολιτικά δικαστήρια. Δεν επιδικάζονται όμως τόκοι σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν. 1947/1991 όταν πρόκειται για απαίτηση που προέρχεται από αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους. Τέτοιοι τόκοι επιδικάζονται σε αξιώσεις από εργολαβικές συμβάσεις δημοσίων έργων. Περιστατικά.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 528 παρ. 1 ΚπολΔ, όπως ισχύει μετά το ν. 2915/2001, «Αν ασκηθεί έφεση από τον διάδικο που δικάστηκε σαν να ήταν παρών, η εκκαλούμενη απόφαση εξαφανίζεται μέσα στα όρια που κα θορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους. Ο εκκαλών δικαιούται να προβάλει όλους τους ισχυρισμούς που μπορούσε να προτείνει πρωτοδίκως». Η διάταξη αυτή, όπως νομολογιακά είχε επικρατήσει ακόμη υπό την ισχύ του ν.δ. 958/1971 (ΟλΑΠ 308/1973, Χ. Απαλαγόκη, Τα ερμηνευτικά ζητήματα του άρθρου 528 μετά τις τροποποιήσεις του ν. 2915/2001, Αρμ. 2001. 1458) και όπως ίσχυε μετά το ν. 2207/1994, ο οποίος και περιείχε παρόμοια ρύθμιση με την ανωτέρω, λειτούργησε ως αντιστάθμισμα στην κατάργηση της αναιτιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας, με τη θεσμοθέτηση δικαιώματος του διαδίκου που εγκύρως ερημοδικάσθηκε κατά την πρώτη πρωτόδικη συζήτηση από κάθε υπεράσπιση να κάνει χρήση του ενδίκου μέσου της έφεσης, παραλείποντας την ανακοπή (Εφ.Θεσ. 238/1999 ΕλλΔνη 41. 785, ΕφΑΘ 10451/1999 ΕλλΔνη 41. 1407, Εφ.Αθ. 2800/1998 ΕλλΔνη 40. 378, Σ. Ματθίας, Ανακοπή ερημοδικίας και έφεση κατά των ερήμην αποφάσεων, Ελλ. Δνη 36. 11 επ. και εκεί σημ. 10). Και, κατά κανόνα, η έφεση του ερημοδικασθέντος στην τακτική διαδικασία είχε αποτέλεσμα ανακοπής και επέφερε σχεδόν πάντοτε εξ αρχής εξαφάνιση της κατά την πρώτη συζήτηση ερήμην πρωτόδικης απόφασης, αρκεί να αμφισβητείτο το τεκμήριο της ομολογίας του (της αγωγικής βάσης αν εκκαλών ήταν ο εναγόμενος ή της

παραίτησης από της αγωγής αν ο εκκαλών ήταν ο ενάγων) που συνάχθηκε από την ερημοδικία του (ΑΠ 331/2001 ΕλλΔνη 42. 1318, ΑΠ 218/2000 ΕλλΔνη 41. 1344, Εφ.ΑΘ 2439/2002 ΕλλΔνη 43. 1480, Ματθίας, ό.π. σελ. 14, Χ. Απαλαγάκη, ό.π.). Σε όσες όμως ει-δικές διαδικασίες δεν συνάγεται εις βάρος του ερημοδικαζομένου τεκμήριο παραίτησης ή ομολογίας αλλά αυτός δικάζεται σαν να ήταν παρών, το άρθρο 528 του επιτρέπει να προτείνει όσους ισχυρισμούς θα μπορούσε να έχει προβάλει πρωτοδίκως, όχι όμως απλή άρνηση αν ήταν εναγόμενος ή απλή εμμονή στην αγωγή του αν ήταν ενάγων, διότι από την ερημοδικία του δεν είχε συναχθεί το αντίθετο. Γι' αυτό και η έφεση του ερημοδικασθέντος δεν επάγεται στις διαδικασίες αυτές άμεση εξαφάνιση της εκκαλουμένης (ΑΠ 218/2000, ό.π., σχ. ΑΠ 883/2001 ΕλλΔνη 43. 749, Γνμδ. ΟλΕφΘεσ. 1/2000, Ματθίας, ό.π. και εκεί σημ. 11), αλλά για να επέλθει το αποτέλεσμα αυτό απαιτείται να κριθεί βάσιμος λόγος της έφεσης (ΑΠ 218/2000, ό.π., Εφ.Θεσ. 1971/1999 Αρμ. 1999. 1248, ΕφΑΘ 6090/1998 ΕλλΔνη 40. 1157). Επομένως, εφόσον από την ιστορική διαδρομή του άρθρου 528 προκύπτει ότι η σχετική ρύθμιση οφείλει την καθιέρωση της (νομολογιακά αρχικώς, νομοθετικά μετέπειτα) στην ύπαρξη των ειδικών συνεπειών της ερημοδικίας, μετά την κατάργηση της τεκμαρτής ομολογίας και στην τακτική διαδικασία (αρθρ. 270, σε συνδ. με 271, 272 ΚΠολΔ, όπως ισχύουν μετά το ν. 2915/2001), θα μπορούσαν να διατυπωθούν αμφιβολίες για την ανάγκη διατήρησης της, ενόψει μάλιστα και της διάταξης του όρθρου 535 παρ. 1, με την οποία ρυθμίζεται η διαδικασία στον δεύτερο βαθμό, μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης. Η επαναδιατύπωση της διάταξης του 528 παρ. 1, προσαρμοσμένης μάλιστα στις νέες ρυθμίσεις της ερήμην διαδικασίας (αν ασκηθεί έφεση από διάδικο που δικάσθηκε σαν να ήταν παρών...»), οδηγεί, κατά μία γενική τελολογική προ σέγγιση, στην άποψη ότι επί ερήμην αποφάσεων αρκεί η ερημοδικία για να εξαφανισθεί η ερήμην απόφαση και χωρίς την παραδοχή λόγου έφεσης, αδιάφορα αν πρόκειται για τακτική ή ειδική διαδικασία, αφού και στις δύο η εκδίκαση της υπόθεσης περατώνεται σε μία συζήτηση, η δε τεκμαρτή ομολογία από την ερημοδικία είναι άγνωστη και στις δύο και συνεπώς ο κανόνας του 528 δεν έχει λόγους να τύχει διάφορης εφαρμογής. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από την καθιέρωση του υποχρεωτικού της προφορικής συζήτησης στην περίπτωση αυτή που καθιερώνεται με τη διάταξη του άρθρου 524 παρ. 2, σε συνδ. με το άρθρο 270 παρ. 1. Προσεκτικότερη όμως προσέγγιση του άρθρου 528 οδηγεί σε διάφορη λύση. Η εκδίκαση της υπόθεσης στον πρώτο βαθμό «ωσεί παρόντος» του διαδίκου, επιβάλλει στο δικαστήριο να εκφέρει άποψη ως προς τη νομική και ουσιαστική βασιμότητα των ισχυρισμών των παρισταμένων διαδίκων και να εκτιμήσει το αποδεικτικό υλικό. Επομένως, η έφεση που αποτελεί εναντίωση κατά της κρίσης αυτής, πρέπει να περιέχει λόγο για νομικό σφάλμα ή πραγματική πλημμέλεια του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου (αρθρ. 520). Απλή άρνηση της ιστορικής βάσης της αγωγής και η θέληση του απόντος διαδίκου να εκδικασθεί εκ νέου η υπόθεση του για να ενεργοποιηθεί το προς απόδειξη δικαίωμα του που απώλεσε λόγω της ερημοδικίας του, μπορεί να διορθωθεί είτε με την αιτιολογημένη ανακοπή ερημοδικίας είτε και με έφεση. Όχι όμως με την εξαφάνιση της εκκαλουμένης. Τέτοια δυνατότητα παρέχεται στον ερήμην δικασθέντα διάδικο με τη διάταξη του 528

εδ. β', η οποία του επιτρέπει να προτείνει νέους πραγματικούς ισχυρισμούς, απαλλαγμένο από τους χρονικούς περιορισμούς που η διάταξη του άρθρου 527 θέτει, οι οποίοι όμως μπορούν να εξετασθούν χωρίς προκαταρκτική εξαφάνιση της εκκαλουμένης, επιφέρουν δε το αποτέλεσμα αυτό μόνο αν και όσο ευδοκιμήσουν κατ' ουσία μετά από υποχρεωτικά προφορική συζήτηση της υπόθεσης στα πλαίσια του 524 παρ. 1, σε συνδ. με το 270 παρ. 1 (ΑΠ 883/2001, ό.π., ΕφΑΘ 2439/2002, ό.π., Ματθίας, ό.π., Απαλαγάκη, ό.π., Ε.Ποδηματά, Η ερημοδικία και τα τακτικά ένδικα μέσα επί ερήμην αποφάσεων μετά τον ν. 2915/2001, Πρακτικά διημερίδας με θέμα το ν. 2915/2001, σελ. 125 επ., Δ. Γραμματικούδης, Η δίκη στον δεύτερο βαθμό μετά το ν. 2915/2001 Αρμ. 56, 662). Με τον τρόπο αυτό δεν παραβλάπτεται η λειτουργία της έφεσης, εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη αντιμετώπιση της ερημοδικίας στον πρώτο βαθμό, προστατεύεται το προς απόδειξη και ανταπόδειξη δικαίωμα του ερήμην δικασθέντος διαδίκου και οριοθετείται η υποχρέωση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου να διε-ξάγει υποχρεωτικά συζήτηση όταν η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ερήμην (ΕφΘεσ 2081/2003 Αρμ 58114, ΕφΘεσ 1376/2003 ΕλλΔνη 45.556). Στην προκειμένη υπόθεση, υπόκειται έφεση κατά της 76/2003 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αιγίου που δίκασε κατά την τακτική διαδικασία σαν να ήταν παρών και ο εναγόμενος ήδη εκκαλών, ο οποίος δεν παραστάθηκε κατά την πρώτη πρωτοβάθμια συζήτηση. Η έφεση αυτή ασκήθηκε νομίμως και εμπροθέσμως. Ωσαύτως, νομίμως και εμπροθέσμως ασκήθηκε η έφεση του ενάγοντος. Συνεπώς, οι εφέσεις αυτές πρέπει να συνεκδικαστούν λόγω συνάφειας και διευκολύνσεως διεξαγωγής της δίκης και να ερευνηθούν ως προς το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων τους, κατά την ίδια διαδικασία.

Από τα έγγραφα που προσκομίζουν και επικαλούνται οι διάδικοι, αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο ενάγων, ο οποίος είναι εμπειροτέχνης εργολάβος δημοσίων έργων, με βάση τις από 24.3.1993 και 2.8.1993 έγγραφες συμβάσεις που συνήψε με την κοινότητα Σαλμενίκου Αχαΐας, ανέλαβε, με απευθείας ανάθεση, την εκτέλεση των έργων «Κατασκευή Κοινοτικού Καταστήματος» της εν λόγω κοινότητας με την πρώτη εξ αυτών και «Αποπεράτωση Κατασκευής Κοινοτικού Καταστήματος» με τη δεύτερη, έργα τα οποία αποπεράτωσε και παρέδωσε στις 20.6.1993. Εξάλλου, με προφορική σύμβαση που συνήψε στις 24.3.1993 με τον τότε Πρόεδρο της κοινότητας Σαλμενίκου και χωρίς να έχει συνταχθεί σχετική μελέτη από την Τοπική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ) Νομαρχίας Αχαΐας, ανέλαβε την εκτέλεση, με δικά του υλικά, πρόσθετων εργασιών αναγκαίων για την αποπεράτωση της κατασκευής του ως άνω κοινοτικού καταστήματος, μέσα σε προθεσμία πέντε (5) μηνών. Συγκεκριμένα ανέλαβε να εκτελέσει τις εξής εργασίες: 1) μόνωση με ασφαλτόστρωμα κιόσκι σε επιφάνεια 17,40 τ.μ., 2) απομόνωση τοίχων σε επιφάνεια 98 τ.μ. 3) μαρμάρινα πεζούλια (κατασκευή) 0,93 τ.μ., 4) τσιμεντόπλινθοι βόθρου 14,40 τ.μ., 5) σιδερένιο οπλισμό 207,8 τ.μ., 6) κιγκλιδώματα 272 τ.μ., 7) σιδερένιες πόρτες 75 τ.μ., 8) βερνίκι θυρών 56,13 τ.μ., 9) βερνίκι ορόφων 85,39 τ.μ., 10) πλαστικά χρώματα 155,95 τ.μ., 11) RELIEF 167,22 τ.μ., 12) πλακίδια πορσελάνης 12,54 τ.μ., 13) υαλοπίνακιες 4,86 τ.μ., 14) κράσπεδα

23 μ., 15) χρωματισμοί με αντισκωριακό 77,72 τ.μ., 16) τέσσερα (4) τεμάχια ρολέτες ξύλινες, 17) εγκατάσταση θέρμανσης, 18) αποξήλωση παλιών υδραυλικών και παλιών ηλεκτρικών και σύνδεση νέων, 19) ψηφίδα 20 κ.μ., 20) καθαίρεση λιθοδομής 60,40 κ.μ., 21) ποδιές από μάρμαρο 2,50 τ.μ., 22) περιθώρια μαρμάρου 61,80 τ.μ., 23) βαθμίδες μαρμάρων 23,40 μ., 24) βαθμίδες από σκυρόδεμα 21 μ., 25) γωνιόκρανα ξύλινα 68,80 τ.μ,, και 26) επίστρωση με μάρμαρο 5,98 τ.μ. Για τις παραπάνω εργασίες ο ενάγων πρόσφερε έκπτωση 7% επί των τιμών του επιγενομένου μελλοντικού προϋπολογισμού της μελέτης του έργου. Σε εκτέλεση της παραπάνω συμβάσεως αυτός αποπεράτωσε τις εν λόγω εργασίες, κατά τα συμφωνηθέντα και τις παρέδωσε στις 20.6.1993, μαζί με το όλο έρ-γο που είχε αναλάβει να εκτελέσει με τις προαναφερόμενες έγγραφες συμβάσεις, τις παρέλαβε δε ανεπιφύλακτα ο Πρόεδρος της Κοινότητας και το όλο έργο εγκαινιάστηκε από τον Νομάρχη Αχαΐας τον Ιούνιο του έτους 1993. Για τις πιο πάνω εργασίες έγινε επιμέτρηση από τον επιβλέποντα το έργο μηχανικό στις 4.1.1996 που θεωρήθηκε από τον Προϊστάμενο ΤΥΔΚ και καθορίσθηκε η αμοιβή του στο συνολικό ποσό των 5.037.903 δρχ. (ήτοι 4.590.760 δρχ. αμοιβή και αξία υλικών 321.353 δρχ. έκπτωση 7% + 768.494 δρχ. ΦΠΑ από 18%). Η κοινότητα Σαλμενίκου, μετά την παράδοση και παραλαβή των παραπάνω εργασιών αναγνώρισε ότι οφείλει στον ενάγοντα το πιο πάνω ποσό από την άνω αιτία (βλ. κυρίως τα προσκομιζόμενα 625/1993 και 694/1994 έγγραφα της κοινότητας Σαλμενίκου προς τα Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, αντίστοιχα). Η ανωτέρω δήλωση αναγνωρίσεως του χρέους από την εν λόγω Κοινότητα, έγινε αποδεκτή από τον ενάγοντα και κατ' αυτό τον τρόπο καταρτίσθηκε μεταξύ αυτών αιτιώδης αναγνωριστική σύμβαση χρέους, σύμφωνα με το άρθρο 361 ΑΚ, η οποία αναφερόταν στην καταβολή της αμοιβής εκ δρχ. 5.037.903 από την εργοδότρια κοινότητα Σαλμενίκου προς τον ενάγοντα για το παραπάνω έργο που ο τελευταίος είχε εκτελέσει, χωρίς να του καταβληθεί από την πιο πάνω κοινότητα η αμοιβή του. Επομένως, ο εναγόμενος Δήμος, ως νόμιμος καθολικός διάδοχος της Κοινότητας Σαλμενίκου, οφείλει να καταβάλει στον ενάγοντα, δυνάμει της ανωτέρω συμβάσεως αναγνωρίσεως χρέους, το ποσό των 5.037.903 δρχ., το οποίο αρνείται να του καταβάλει. Επομένως, η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε τα ίδια και έκανε δεκτή την αγωγή ως βάσιμη κατ' ουσίαν δεν έσφαλε, αλλά ορθώς τον νόμο εφάρμοσε και τις αποδείξεις εκτίμησε και τα αντίθετα υποστηριζόμενα με όλους τους λόγους της εφέσεως του εναγομένου κρίνονται απορριπτέα ως ουσιαστικά αβάσιμα.

Ο μοναδικός λόγος της εφέσεως του ενάγοντος, με τον οποίο πλήττεται η εκκαλουμένη απόφαση, ότι εσφαλμένα απέρριψε ως μη νόμιμο το παρεπόμενο αίτημα της αγωγής περί επιδικάσεως τόκου υπερημερίας από την πάροδο τριμήνου από την παραλαβή του επιδίκου έργου (ήτοι από 20.9.1993) καθοριζομένου στο 85% του τόκου των εξαμηνιαίων εντόκων γραμματίων του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του ν. 1947/1991 σε συνδ. με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 1418/1984, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, καθόσον οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή σε αξιώσεις που απορρέουν από εργολαβικές συμβάσεις δημοσίων έργων και όχι σε αξιώσεις που απορρέουν από αιτιώδη αναγνωριστική

επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους, όπως στην προκειμένη υπόθεση.

892/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ντάνα Αντωνοπούλου, Ιωάννης Τσαγγανός**).

Ανακοπή κατά αναγκαστικής εκτέλεσης (933 Κ.Πολ.Δ.). Η προθεσμία για την άσκησή της είναι δικονομική, εξετάζεται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο και η παρέλευσή της συνεπάγεται έκπτωση από το δικαίωμα προσβολής της σχετικής πράξεως. Αν ασκηθεί εμπρόθεσμα η ανακοπή, μπορούν να ασκηθούν και νέοι λόγοι ανακοπής με πρόσθετο δικόγραφο (585 παρ. 5 Κ.Πολ.Δ.), αλλά πάντως εμπρόθεσμα. Τίτλος εκτελεστός είναι και το πρακτικό συμβιβασμού έστω και αν η υπόθεση δικάσθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Σε τέτοια περίπτωση ισχύει η διάταξη του άρθρου 268 Α.Κ. για εικοσαετή παραγραφή. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 934 ΚΠολΔ, ανακοπή σύμφωνα με το άρθρο 933 ΚΠολΔ είναι παραδεκτή 1) αν αφορά την εγκυρότητα του τίτλου ή την προδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, μέσα σε δέκα πέντε ημέρες αφότου γίνει η πρώτη μετά την επιταγή πράξη εκτέλεσης… Αν πρόκειται για εκτέλεση προς ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, πρώτη μετά την επιταγή πράξη εκτελέσεως είναι η σύνταξη εκθέσεως για την κατάσχεση. Στην προδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως υπάγεται η επιταγή προς εκτέλεση και συνεπώς οι ακυρότητες του περιεχομένου της απαιτούν ανακοπή, που πρέπει να ασκηθεί μέσα στην παραπάνω δεκαπενθήμερη προθεσμία. Η προθεσμία αυτή είναι δικονομική, εξετάζεται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο και η παρέλευση της συνεπάγεται έκπτωση από το δικαίωμα προσβολής της σχετικής πράξεως, τυχόν ακυρότητα της οποίας έτσι καλύπτεται. Εφόσον εμπρόθεσμα προσβάλλεται με ανακοπή πράξη της αναγκαστικής εκτελέσεως, μπορούν να ασκηθούν νέοι λόγοι ανακοπής με πρόσθετο δικόγραφο, που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου και κοινοποιείται στον αντίδικο οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση της ανακοπής (αρθρ. 585 παρ. 2 ΚΠολΔ), που εφαρμόζεται στην παρούσα υπόθεση. Και οι νέοι όμως αυτοί λόγοι, εφόσον αναφέρονται στην εγκυρότητα των ίδιων πράξεων της εκτελέσεως υπόκεινται στον παραπάνω κατ' άρθρο 934 ΚΠολΔ, χρονικό περιορισμό, αφού με την πάροδο της σχετικής προθεσμίας καλύπτεται τυχόν ακυρότητα τους για οποιονδήποτε λόγο, όποτε και αν προβληθεί. Αυτό προκύπτει από το πνεύμα του άρθρου 934 ΚΠολΔ, με τις διατάξεις του οποίου επιδιώκεται η σύντομη άρση της αβεβαιότητας σχετικά με το κύρος των πράξεων της αναγκαστικής εκτέλεσης. Η εκπρόθεσμη ανακοπή, απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Περαιτέρω κατ' άρθρο 904 ΚΠολΔ τίτλοι εκτελεστοί είναι και τα πρακτικά των ημεδαπών δικαστηρίων όταν περιέχουν δικαστικό συμβιβασμό, ανεξάρτητα από τη διαδικασία κατά την

οποία τηρήθηκαν τα πρακτικά. Συνεπώς και ο συμβιβασμός που επιτεύχθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, αποτελεί εκτελεστό τίτλο, αν και κατά τη διαδικασία αυτή δεν καθίσταται αντικείμενο διάγνωσης το ουσιαστικό δικαίωμα. Αρκεί να αναλαμβάνεται υποχρέωση δεκτική εκτελέσεως. Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 268 ΑΚ «κάθε αξίωση, που βεβαιώθηκε με τελεσίδικη απόφαση, ή με δημόσιο έγγραφο εκτελεστό παραγράφεται μετά είκοσι χρόνια και αν ακόμα καθεαυτή υπαγόταν σε συντομότερη παραγραφή». Η θεσμοθέτηση της διατάξεως αυτής, ως νομοθετικό λόγο, έχει το γεγονός ότι μετά τη βεβαίωση της αξιώσεως με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή δημόσιο έγγραφο εκτελεστό δεν υπάρχει ούτε δυνατότητα αμφισβήτησής της ούτε δυσχέρεια στην απόδειξή της, που με την πάροδο του χρόνου και την εξασθένηση εξαιτίας της των αποδεικτικών μέσων, δημιουργεί αβεβαιότητα, η οποία ακολούθως καθιστά την απονομή της δικαιοσύνης προβληματική και επισφαλή. Για το λόγο αυτό παύει πια, μετά τη δικαστική βεβαίωση της αξίωσης με τελεσίδικη απόφαση ή δημόσιο εκτελεστό έγγραφο, να υπάρχει η ανάγκη για την αποτροπή τέτοιων δυσμενών συνεπειών, η οποία αποτελεί και το λόγο, για τον οποίο καθιερώθηκαν οι διάφορες βραχυχρόνιες παραγραφές. Για την άρση όμως του παραπάνω λόγου, που δικαιολογεί τη βραχυχρόνια παραγραφή της αξίωσης, πρέπει η τελευταία να βεβαιώνεται κατά τρόπο που δεν επιτρέπει πια την αμφισβήτηση της, γι' αυτό και όταν η βεβαίωση γίνεται με δικαστική απόφαση, το παραπάνω άρθρο αξιώνει να είναι τελεσίδικη. Η απαίτηση αυτή του νόμου ως προς τη βεβαιωτική της αξίωσης δικαστική απόφαση, είναι προσδιοριστική και της έννοιας στην ίδια διάταξη του δημοσίου εκτελεστού εγγράφου, στο οποίο όταν βεβαιώνει την απαίτηση αρκείται σ' αυτήν. Πρόκειται για το έγγραφο, που βεβαιώνει την αξίωση κατά τρόπο, που δεν επιτρέπει πλέον την αμφισβήτηση της γι' αυτό την αποδεικνύει εύκολα και άμεσα. Έτσι τα πρακτικά ημεδαπού δικαστηρίου, που περιέχουν δικαστικό συμβιβασμό, για την εγκυρότητα του οποίου τηρήθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 293 ΚΠολΔ, είναι κατ' αρχή δημόσιο εκτελεστό έγγραφο. Εφόσον δε πιστοποιείται με αυτά ο συμβιβασμός, τότε κατά το άρθρο 268 ΑΚ η αξίωση που πηγάζει από αυτόν, ανεξάρτητα αν ο συμβιβασμός έχει δημιουργικό ή αναγνωριστικό χαρακτήρα, υπόκειται σε εικοσαετή παραγραφή, έστω και αν η αρχική απαίτηση υπαγόταν σε συντομότερη παραγραφή. Άλλωστε τα πρακτικά του δικαστηρίου καλύπτουν με το κύρος της δημόσιας αρχής τις βουλήσεις των συμβαλλομένων, που διατυπώνονται σ' αυτά, με τις οποίες αναγνωρίζεται η ύπαρξη απαιτήσεως και προσομοιάζουν κατά τα αποτελέσματα τους, με δικαστική απόφαση, παρέχοντα ανάλογη ασφάλεια. Τέλος από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως κατά το άρθρο 522 ΚΠολΔ το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία, την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει, αν δε στηρίζεται στο νόμο ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωση της ή ασκήθηκε απαράδεκτα, με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (αρθρ. 536 παρ 1 ΚΠολΔ). Ειδικότερα αν η αγωγή απορρίφθηκε

πρωτοδίκως ως μη νόμιμη ή αόριστη και παραπονείται κατά της αποφάσεως ο ενάγων, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει την εξουσία να την απορρίψει ως απαράδεκτη, αφού μια τέτοια απόφαση είναι επωφελέστερη για τον εκκαλούντα από την εκκαλουμένη, την οποία στην περίπτωση αυτή εξαφανίζει, καθ' όσον δεν αρκεί η απλή αντικατάσταση της απορριπτικής αιτιολογίας, αφού οδηγεί σε διαφορετικό κατ' αποτέλεσμα διατακτικό (βλ σχ. ΑΠ 89/02 Δνη 43, 1056, ΑΠ 1774/81 Δνη 43, 1384, ΑΠ 1864/99 Δνη 41, 1367, ΑΠ 464/97 Δνη 39, 375, ΑΠ 1037/96 Δνη 39, 1299, ΑΠ 872/99 Δνη 40,103, Ράμμος ΕρμΑΚ στο άρθρο 871 παρ 56, Βαθρακοκοίλη : Κωδ. Πολ. Δικονομίας στο άρθρο 293 παρ 55, Ερμ. Κωδ. Πολ. Δικ. Κεραμέα Κονδύλη Νίκα στο άρθρο 293 αρ. 19, Σαμουήλ : Η έφεση Δ' έκδοση παρ. 855).

…… Σε βάρος του ανακόπτοντος εκδόθηκε μετά από αίτηση της καθ' ης η 518/1997 διαταγή πληρωμής του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, με βάση τις αναφερόμενες σ' αυτήν συναλλαγματικές, εκδόσεως της και τις οποίες αποδέχθηκε ο τελευταίος, για το ποσόν του 1.500.000 δρχ, πλέον τόκων και εξόδων. Η παραπάνω διαταγή πληρωμής επιδόθηκε στον ανακόπτοντα την 771997. Κατ' αυτής άσκησε ο ίδιος ανακοπή, ενώπιον του προαναφερομένου δικαστηρίου, την 2571997 για τη συζήτηση της οποίας ορίσθηκε δικάσιμος η 1021998, καθώς και αίτηση αναστολής εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής, η συζήτηση της οποίας ορίσθηκε για την 2491997. Κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, οπότε επρόκειτο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων να συζητηθεί η αίτηση αναστολής εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής, έγινε συμβιβασμός μεταξύ των διαδίκων, το περιεχόμενο του οποίου καταχωρήθηκε στα 546/1997 πρακτικά του παραπάνω δικαστηρίου και έχει ως ακολούθως : «.... οι διάδικοι συμβιβάζονται ως εξής : Ο Ι. Α. (ανακόπτων και ήδη εκκαλών) οφείλει στην καθ' ης η αίτηση (καθ' ης η ανακοπή και ήδη εφεσίβλητη) το ποσόν του 1.300.000 δρχ ύστερα από συμβιβασμό της υπ' αριθμ. 518/1997 διαταγής πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών συμπεριλαμβανομένων και των εξόδων στο άνω ποσόν και αναλαμβάνει δια του παρόντος την υποχρέωση να το καταβάλει ως ακολούθως : Κατόπιν των ανωτέρω και δια του παρόντος πρακτικού συμβιβασμού επέρχεται η κατάργηση τόσον της εκδικαζομένης σήμερα αίτησης αναστολής όσον και της εκδικασθησομένης την 1021998 ασκηθείσης ανακοπής του αιτούντος κατά της ανωτέρω διαταγής πληρωμής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών. Σε περίπτωση αθέτησης μιας εκ των άνω δόσεων από τον οφειλέτη θα ενεργοποιηθεί η άνω διαταγή πληρωμής για ολόκληρο το ποσόν, κηρυσσομένου του παρόντος προσωρινώς εκτελεστού τίτλου και εκκαθαρισμένου». Ο ανακόπτων με βάση την παραπάνω σύμβαση κατέβαλε τις δυο πρώτες δόσεις και έκτοτε καθυστερεί την καταβολή των υπολοίπων. Έτσι η καθ' ης επέδωσε στις 17403 την προαναφερόμενη διαταγή πληρωμής για δεύτερη φορά στον ανακόπτοντα, με επιταγή προς πληρωμή του συνολικού ποσού των 6.855,54 ευρώ, που αντιπροσωπεύει το κεφάλαιο, τόκους και δικαστική δαπάνη. Ακολούθως επιβλήθηκε αναγκαστική κατάσχεση σε ακίνητο του ανακόπτοντος εκκαλούντος, για την οποία συντάχθηκε η 203/12503 έκθεση αναγκαστικής κατασχέσεως του δικαστικού επιμελητή Γ.Μ., την οποία επέδωσε η καθ' ης στον τελευταίο την

13503 και στη συνέχεια συντάχθηκε η 205/03 περίληψη κατασχετήριας έκθεσης αναγκαστικού πλειστηριασμού του ίδιου δικαστικού επιμελητή, με την οποία ορίσθηκε η ημερομηνία πλειστηριασμού του παραπάνω κατασχεθέντος ακινήτου. Κατά της επισπευδομένης αναγκαστικής εκτελέσεως άσκησε ο ανακόπτων την ένδικη ανακοπή με την οποία ζητάει να ακυρωθεί η επιταγή προς εκτέλεση και οι προαναφερόμενες εκθέσεις αναγκαστικής κατάσχεσης και αναγκαστικού πλειστηριασμού, ισχυριζόμενος με τον πρώτο λόγο αυτής ότι η επίδικη απαίτηση της καθ' ης έχει παραγραφεί εν επιδικία. Ειδικότερα ισχυρίζεται ότι ο προαναφερόμενος δικαστικός συμβιβασμός καταρτίσθηκε με τη διαλυτική αίρεση της ανατροπής του, σε περίπτωση μη καταβολής δόσεως, αναφερόμενος συγκεκριμένα στη συμφωνία που έχει περιληφθεί σ' αυτόν «ότι σε περίπτωση αθέτησης μιας των δόσεων θα ενεργοποιηθεί η διαταγή πληρωμής για ολόκληρο το ποσόν...». Ότι αφού δεν υπήρξε συνεπής ως προς την υποχρέωσή του για την καταβολή των δόσεων, πληρώθηκε η παραπάνω διαλυτική αίρεση, ανατράπηκε ο συμβιβασμός, επανήλθαν οι διάδικοι στην κατάσταση πριν από αυτόν και η διαταγή πληρωμής δεν επιδόθηκε σ' αυτόν δεύτερη φορά μέσα στην προθεσμία των τριών ετών^ που προβλέπει το άρθρο 70 του Ν. 5325/1932 αλλά μετά την παρέλευση εξαετίας από την επίδοση της για πρώτη φορά, που έγινε όπως έχει ήδη αναφερθεί την 771997 και συνεπώς η ένδικη αξίωση της καθ' ης έχει παραγραφεί. Ο λόγος αυτός της ανακοπής πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος, καθ' όσον με το προαναφερόμενο πρακτικό συμβιβασμού των διαδίκων, που συνιστά δημόσιο εκτελεστό έγγραφο, αναγνωρίσθηκε και βεβαιώθηκε η συνολική απαίτηση της καθ' ης και αντίστοιχα η οφειλή του ανακόπτοντος από την ένδικη διαταγή πληρωμής. Η βεβαίωση δε αυτή ταυτίζεται με δικαστική αναγνώριση και αναφέρεται σε συγκεκριμένη ιστορική και νομική αιτία, από την οποία προέρχεται η αξίωση της τελευταίας. Από την υπογραφή της σχετικής σύμβασης παρήχθησαν τα αποτελέσματα του συμβιβασμού και δεν εξαρτήθηκαν οι συνέπειες του και η υποχρέωση του ανακόπτοντος προς παροχή από τον παραπάνω όρο περί ενεργοποιήσεως της διαταγής πληρωμής. Ο όρος αυτός δεν συνιστά διαλυτική αίρεση ανατροπής των αποτελεσμάτων του συμβιβασμού, αλλά συμφωνία μεταξύ των διαδίκων στα πλαίσια του όρθρου 361 ΑΚ που εξασφάλιζε την καθ' ης δανείστρια για την είσπραξη της απαιτήσεως της, που βεβαιώθηκε στο πρακτικό συμβιβασμού, τόσον με το τελευταίο αυτό εκτελεστό δημόσιο έγγραφο, όσον και με τη διαταγή πληρωμής. Συνεπώς, όπως βάσιμα ενίσταται η τελευταία και σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, αφού η αξίωση της από τις συναλλαγματικές, με βάση τις οποίες εκδόθηκε η παραπάνω διαταγή πληρωμής, βεβαιώθηκε σε δημόσιο εκτελεστό έγγραφο, δηλαδή στα προαναφερόμενα πρακτικά του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου έστω και κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, επήλθε επιμήκυνση της βραχύχρονης παραγραφής των τριών ετών (άρθρο 70 του Ν. 5325/32) σε εικοσαετή, η οποία μέχρι την επίδοση για δεύτερη φορά της παραπάνω διαταγής πληρωμής την 17403 δεν είχε συμπληρωθεί. Ειδικότερα θα πρέπει να σημειωθεί ότι η τριετής παραγραφή άρχισε από την επομένη

της λήξης των συναλλαγματικών με βάση τις οποίες εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής δηλαδή την 3061997, διακόπηκε την 7797 με την επίδοση αυτής (διαταγής πληρωμής) στον ανακόπτοντα πριν από τη συμπλήρωσή της και άρχισε νέα τριετής παραγραφή από την επομένη της επιδόσεως (αρθρ. 241 παρ. 1 ΑΚ) δηλαδή από την 8797, η οποία διακόπηκε με την αναγνώριση αυτής (άρθρο 260 ΑΚ) από τον ίδιο κατά την κατάρτιση του δικαστικού συμβιβασμού, την 2491997, πριν από τη συμπλήρωσή της και άρχισε νέα παραγραφή, που επιμηκύνθηκε, όπως προαναφέρθηκε σε εικοσαετή. Συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ορθώς απέρριψε ως κατ' ουσίαν αβάσιμο τον πρώτο λόγο της ανακοπής και όσα αντίθετα υποστηρίζονται με την έφεση, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

…. Με τον τρίτο των προσθέτων λόγων της ανακοπής ο ανακόπτων ζητάει να ακυρωθεί η επιταγή προς πληρωμή, που έχει γραφεί κάτω από το, αντίγραφο του απογράφου της παραπάνω διαταγής πληρωμής, με την οποία επισπεύδεται η αναγκαστική εκτέλεση, ισχυριζόμενος ότι επιτάσσεται να καταβάλει τόκους υπερημερίας με ανατοκισμό, τόκους που έχουν παραγραφεί και ότι είναι αόριστο το αιτούμενο κεφάλαιο των τόκων. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, ο λόγος αυτός των προσθέτων λόγων της ανακοπής, που ανάγεται στην προδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως, έπρεπε να ασκηθεί μέσα σε προθεσμία δέκα πέντε ημερών από τη σύνταξη της εκθέσεως κατασχέσεως, στην οποία δεν υπόκειται μόνον η ανακοπή, αλλά και οι πρόσθετοι λόγοι αυτής, γεγονός που ερευνάται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο. Πλην όμως, ενώ η έκθεση κατασχέσεως του ακινήτου του ανακόπτοντος συντάχθηκε την 12503 και επιδόθηκε σ' αυτόν την 13503, το δικόγραφο των προσθέτων λόγων της ανακοπής, ασκήθηκε την 12903, δηλαδή εκπρόθεσμα και έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτος. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε το λόγο αυτό κατά το πρώτο σκέλος του ως αόριστο και κατά τα λοιπά ως μη νόμιμο, αφού δέχθηκε ως εμπρόθεσμη την άσκηση των προσθέτων λόγων της ανακοπής. Έσφαλε συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και πρέπει σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε και κατά παραδοχή της εφέσεως, με την οποία ο εκκαλών ανακόπτων παραπονείται για την απόρριψη του παραπάνω λόγου, να εξαφανισθεί η απόφαση μόνον κατά το κεφάλαιο τούτο, χωρίς να θίγονται οι λοιπές διατάξεις αυτής και αφού κρατηθεί η υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου για ουσιαστική εκδίκαση (αρθρ. 535 παρ. 1 ΚΠολΔ) να απορριφθεί ως απαράδεκτος ο παραπάνω πρόσθετος λόγος της ανακοπής, λόγω του εκπροθέσμου της ασκήσεώς του.

896/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπυράγγελος Μουντάκης, Ιωάννης Μπουρμπούλης**).

Πλαστότητα εγγράφου. Απαραίτητη η προσκόμιση των εγγράφων που αποδεικνύουν την πλαστότητα και να αναφέρει ονομαστικά τους μάρτυρες και άλλα αποδεικτικά μέσα (463 Κ.Πολ.Δ). Δηλαδή πρέπει κατά τον ίδιο χρόνο και με το ίδιο μέσο (π.χ. προτάσεις)

να γίνεται η προσαγωγή των αποδεικτικών μέσων.

Με την διάταξη του αρθρ. 463 Κ. Πολ. Δικ. ορίζεται ότι όποιος προβάλλει ισχυρισμούς για πλαστότητα εγγράφου, είναι ταυτόχρονα υποχρεωμένος να προσκομίσει τα έγγραφα που αποδεικνύουν την πλαστότητα και να αναφέρει ονομαστικά τους μάρτυρες και τα άλλα αποδεικτικά μέσα, διαφορετικά οι ισχυρισμοί του είναι απαράδεκτοι. Με την προκείμενη διάταξη, καθιερώνεται, για την αποφυγή προπετών ενστάσεων πλαστότητος εγγράφων και κατ' ακολουθίαν παρέλκυση των δικών, η προαπόδειξη της πλαστότητος. Αυτή συνίσταται, στη, με ποινή απαραδέκτου, κατ' αυτεπάγγελτη του δικαστηρίου έρευνα, προβολή της ένστασης πλαστότητος, είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού εγγράφου, με ταυτόχρονη προσκομιδή των αποδεικτικών της πλαστότητος του εγγράφου και την αναφορά ονομαστικώς των μαρτύρων και των άλλων αποδεικτικών μέσων (βλ. ΑΠ. 1610/1983 Δίκη 16,236). Η ταυτόχρονη προσκομιδή των άνω αποδεικτικών μέσων έχει την έννοια ότι κατά τον ίδιο χρόνο και με το ίδιο μέσο (π.χ. προτάσεις) που προβάλλεται η ένσταση πλαστότητος, πρέπει να γίνεται και η προσαγωγή των αποδεικτικών μέσων. Αν δεν προσκομισθούν αυτά τότε ο ισχυρισμός είναι απαράδεκτος (βλ. ΑΠ. 97/1993 ΝοΒ 21.775). Σε περίπτωση που η ένσταση πλαστότητος για τους παραπάνω λόγους ή και για οποιοδήποτε άλλο λόγο είναι απαράδεκτη, αν στρέφεται κατά πιστωτικού τίτλου, κρίνεται ως νόμιμη ένσταση αμφισβήτησης της γνησιότητας της υπογραφής στον πιστωτικό τίτλο, την οποία υποχρεούται να αποδείξει, ο ενιστάμενος (βλ. ΕΘ. 466/1990, Αρμ. 45, 382).

Ο εκκαλών ισχυρίσθηκε ότι η υπ' αριθμ. 21/2000 διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας, εκδόθηκε βάσει πλαστού τίτλου και συγκεκριμένα ότι η επιταγή αυτή δεν εμφανίσθηκε στην πληρώτρια Τράπεζα κατά την αναφερομένη ημερομηνία, αλλά τέθηκε επ' αυτής μια σφραγίδα, άγνωστο από ποιον, που βεβαιώνει ότι δεν πληρώθηκε ελλείψει επαρκούς υπολοίπου. Ο παραπάνω ισχυρισμός του ανακόπτοντος εκκαλούντος είναι μη νόμιμος και πρέπει ν' απορριφθεί, αφού δεν αφορά το περιεχόμενο της επιταγής, ούτε κατονομάζεται πλαστογράφος, ούτε αναφέρονται οι μάρτυρες προς απόδειξη αυτού, όπως ορίζει η διάταξη του αρθρ. 463 Κ.Πολ.Δικ.

946/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Πάρις Παπαδόπουλος, Γεώργιος Μακρυστάθης**).

Έφεση. Κλήση σε συζήτηση. Δικαίωμα του καλούντος να παραιτηθεί με δήλωσή του που καταχωρείται στα πρακτικά ότι παραιτείται από το δικόγραφο της κλήσης και η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη.

Από τη διάταξη του άρθρου 498 § 1 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι κάθε διάδικος μπορεί, μετά την άσκηση του ενδίκου μέσου, φέροντας αντίγραφο αυτού στη

γραμματεία του δικαστηρίου, προς το οποίον το ένδικο μέσον απευθύνεται, να ζητήσει να προσδιορισθεί δικάσιμος και να φέρει για συζήτηση την υπόθεση με κλήση κάτω από το αντίγραφο του δικογράφου, που έχει κατατεθεί ή και αυτοτελώς, η οποία επιδίδεται στον αντίδικο. Η επίσπευση της συζήτησης του ενδίκου μέσου της έφεσης κατ' αυτόν τον τρόπο, αποτελεί σύνθετη διαδικαστική ενέργεια, που περιλαμβάνει την κατάθεση του εφετηρίου στη γραμματεία του δικαστηρίου που απευθύνεται και την εγγραφή στο πινάκιο κατ' άρθρο 226 Κ. Πολ.Δ. Περαιτέρω από τη διάταξη του άρθρου 299 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι οι διατάξεις των άρθρων 294298 Κ. Πολ. Δ., που αφορούν την παραίτηση από το δικόγραφο αγωγής, τον τρόπο που γίνεται αυτή, καθώς και τα αποτελέσματα τα οποία συνεπάγεται, εφαρμόζονται και στην ανταγωγή, κύρια και πρόσθετη παρέμβαση, προσεπίκληση, ανακοίνωση, ένδικα μέσα, την ανακοπή κατά εξώδικων και δικαστικών πράξεων, την τριτανακοπή και σε οποιαδήποτε άλλη διαδικαστική πράξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η κλήση για τη συζήτηση του ενδίκου μέσου της εφέσεως και επομένως ο επισπεύδων τη συζήτηση, δικαιούται κατά την κρατούσα στη θεωρία και νομολογία άποψη, να παραιτηθεί από την κλήση. Η παραίτηση αυτή έχει ως αποτέλεσμα ότι θεωρείται κατ' άρθρο 295 § 1 Κ.Πολ.Δ. ότι δεν ασκήθηκε και έτσι συνεπάγεται το απαράδεκτον της συζήτησης, (βλ. σχ. Α.Π. 614/99 Δνη 41. 136, ΕΑ 1216/00 Αρμ. 2000, 1408, εφ. Θεσ 367/ 89 Αρμ. 89, 558, Εφ. Θεσ 934/85 Αρμ. 86, 228, Εφ.Αθ. 9229/01 Δνη 45, 557, Σαμουήλ: Η έφεση, Δ' έκδοση § 978, Βερνάρδος Δνη 1981, 407, Βαθρακοκοίλης : Κ.Πολ.Δικ. 1994 στο άρθρο 299 (§ 4), αντίθετα Καμενόπουλος Νοβ 1981, 659, Εφ. Κρ. 28/1988 Δ 19, 362). Στην παρούσα υπόθεση η συζήτηση της έφεσης κατά της 17/2002 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών επισπεύδεται με κλήση του εκκαλούντος. Κατά την εκφώνηση της υποθέσεως ενώπιον του δικα στηρίου τούτου, ο τελευταίος με δήλωσή του, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά, παραιτήθηκε από την κλήση προς συζήτηση της εφέσεως. Συνεπώς και σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη η συζήτηση της έφεσης.

953/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Γεώργιος Πεντζιάς**).

Ανακοπή ερημοδικίας. Συζήτηση ερήμην του ανακόπτοντος. Προϋποθέσεις για την απόρριψή της.

Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 507 § 1 και 271 Κ.Πολ.Δ., εάν ο ανακόπτων δεν εμφανιστεί κατά τη συζήτηση της ανακοπής ή εμφανιστεί, αλλά δεν λάβει μέρος κανονικά σ' αυτήν, το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως ποιος από τους διαδίκους επισπεύδει τη συζήτηση της ανακοπής. Αν τη συζήτηση της ανακοπής επισπεύδει ο ανακόπτων

ή αυτός έχει κλητευθεί νόμιμα κατά τη δικάσιμο, η ανακοπή απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη (Εφ.ΑΘ. 10291/1999 Ελλ. Δνη 41.800, Εφ. Αθ. 6634/1990 Ελλ. Δνη 33.851), χωρίς καμιά άλλη έρευνα. Αυτό δε γιατί ο ανακόπτων με την ερημοδικία του, τεκμαίρεται, ότι εγκαταλείπει εκκρεμές το αίτημα του για την παροχή δικαστικής προστασίας, σε κάθε δε περίπτωση, γιατί κατά την εκδίκαση της υποθέσεως, προηγείται η εξέταση της παραστάσεως των διαδίκων στη δίκη που αποτελεί προϋπόθεση για την περαιτέρω έρευνα της υποθέσεως (Εφ. Αθ. 10291/1999 ό.π.).

958/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νινιός,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Ανδρέας Κακογιάννης**).

Εκκρεμοδικία. Αναβιώνει με την άσκηση εφέσεως. Παραίτηση από το δικόγραφο και το δικαίωμα που άσκησε με την αγωγή του. Αυτό μπορεί να γίνει και ενώπιον του εφετείου αν ο αντίδικός του δεν αντιλέγει στην παραίτηση. Μετά την παραίτηση καθίσταται ανενεργή η απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου. Παραίτηση (294 και 296 Κ.Πολ.Δ.). Γίνεται με δήλωση στα πρακτικά του δικαστηρίου ή με δικόγραφο που κοινοποιείται στον αντίδικο χωρίς να αποτελεί στοιχείο της έννοιας του (του δικογράφου) η υποβολή του στο δικαστήριο.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 221, 223 και 522 του ΚΠολΔ σαφώς συνάγεται ότι με την άσκηση παραδεκτής εφέσεως κατά της πρωτόδικης αποφάσεως αναβιώνει η εκκρεμοδικία που δημιουργήθηκε με την έγερση της αγωγής, εντός των ορίων βέβαια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους. Συνεπώς, έχει ο ενάγων το δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικόγραφο της αγωγής (ΕΑ 4395/1989 Δ 21, 56). Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 294, 296 και 299 του ΚΠολΔ συνάγεται ότι ο διάδικος μπορεί να παραιτηθεί από το δικόγραφο και το δικαίωμα που ασκήθηκε με την αγωγή χωρίς συναίνεση του αντιδίκου του πριν αυτός προχωρήσει στην προφορική συζήτηση της ουσίας της υποθέσεως. Η παραίτηση που γίνεται μετέπειτα είναι απαράδεκτη, εφόσον ο αντίδικος προβάλλει αντίρρηση και πιθανολογεί ότι έχει έννομο συμφέρον η δίκη να περατωθεί με έκδοση οριστικής αποφάσεως. Η σύμφωνη με τα παραπάνω παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής ή από το δικαίωμα που ασκήθηκε μ' αυτήν δύναται να γίνει και κατά το στάδιο της έκκλητης δίκης, εφόσον δεν αντιλέγει ο αντίδικος εκείνου που άσκησε την έφεση, συνεπάγεται δε αυτή την κατάργηση όχι μόνο της εκκρεμούς δίκης ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, αλλά και ολόκληρης της δίκης που ανοίχτηκε με την αγωγή και έτσι καθίσταται ανενεργός η οριστική απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και μάλιστα πριν κριθεί ακόμη η ουσιαστική βασιμότητα της εφέσεως (ΕΑ 11269/1986 Ελλ. Δνη 29, 142, ΕΑ 3895/1996 ΝοΒ 45, 793). Τέλος, κατά το άρθρο 297 του ΚΠολΔ η παραίτηση κατά τα άρθρα 294 και 296 γίνεται ή με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά ή με δικόγραφο που επιδίδεται στον αντίδικο

του παραιτουμένου. Ως δικόγραφο νοείται κάθε έγγραφο που συντάσσεται από το διάδικο ή το νόμιμο αντιπρόσωπο του ή το δικαστικό πληρεξούσιο του για την πιστοποίηση ή βεβαίωση των διαδικαστικών πράξεων που ενεργούν ή από το δικαστήριο, το οποίο κατ' άρθρο 118 ΚΠολΔ είτε υποβάλλεται στο δικαστήριο είτε επιδίδεται από τον ένα στον άλλο διάδικο και συνεπώς δεν αποτελεί στοιχείο της έννοιας αυτού η υποβολή του απαραιτήτως στο δικαστήριο. Με βάση τα παραπάνω και ενόψει του επιδιωκόμενου σκοπού του όρθρου 297 του ΚΠολΔ πρέπει να γίνει δεκτό ότι η παραίτηση μπορεί να γίνει και με εξώδικη δήλωση, εφόσον φέρει τα στοιχεία του άρθρου 118 του ΚΠολΔ. Απαιτείται συνεπώς επίδοση με τον οριζόμενο από το νόμο τρόπο από τα προς τούτο αρμόδια όργανα (βλ. Β. Β. Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τόμος Β', υπ' άρθρο 497 αριθμ. 2, σελ. 355). Στην προκειμένη περίπτωση ο εφεσίβλητος ενάγων με την από 1252004 ένδικη δήλωση του προς την εκκαλούσα εναγομένη, η οποία επιδόθηκε σ' αυτήν την 1η 62004, όπως προκύπτει από την υπ' αριθμ. 10729/162004 έκθεση επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Αγρινίου Β.Λ. παραιτήθηκε από το δικόγραφο της από 2192001 αγωγής του, η δε εκκαλούσα εναγομένη με τις από 1692004 έγγραφες προτάσεις της ενώπιον του Δικαστηρίου αυτού αποδέχτηκε την παραπάνω παραίτηση του αντιδίκου της. Ενόψει των παραπάνω και του ότι κατά το χρόνο των δηλώσεων αυτών η υπόθεση ήταν εκκρεμής λόγω της φύσεως της επέρχεται κατάργηση της δίκης. Επομένως, πρέπει το δικαστήριο αυτό να εξαφανίσει την εκκαλούμενη απόφαση χωρίς να ερευνήσει τους λόγους της ένδικης εφέσεως, να κρατήσει την υπόθεση σ' αυτό, να κηρύξει καταργημένη τη δίκη και να συμψηφίσει τα δικαστικά έξοδα των διαδίκων και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας λόγω της σχέσεως τους ως συζύγων (άρθρα 179 και 183 του ΚΠολΔ).

983/2004

(Εισηγητής: **Κων/νος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Πάνος Παπαχρήστου**).

Διακοπή της δίκης λόγω θανάτου διάδικου. Επανάληψη της δίκης με πρόσκληση του αντιδίκου του αποβιώσαντος που απευθύνεται στους κληρονόμους. Ο καλών πρέπει να αποδείξει την ιδιότητα των καλουμένων ως κληρονόμων του αποβιώσαντος έστω και αν ερημοδικεί κάποιος από τους διαδίκους.

Από το συνδυασμό των διατάεων των αρθρ. 286 παρ. 1 στοιχ. α', 291, 292 Κ.Πολ.Δικ. και 1846, 1847, 1858 Α.Κ., σαφώς συνάγεται ότι ο αντίδικος του διαδίκου υπέρ του οποίου επήλθε η διακοπή της δίκης λόγω θανάτου δύναται να επισπεύσει και επαναλάβει τη δίκη με πρόσκληση προς τους κληρονόμους του αποβιώσαντος, και σε περίπτωση ακόμη που δεν γνωστοποιηθεί ο θάνατος, μετά την παρέλευση της προθεσμίας που ορίζεται από το αρθρ. 1847 Α.Κ. (τετράμηνης προθεσμίας στην προκείμενη περίπτωση) για την αποδοχή ή αποποίηση της κληρονομιάς. Η δίκη επαναλαμβάνεται αυτοδικαίως τριάντα ημέρες μετά την

κοινοποίηση της πρόσκλησης. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο προσκαλών πρέπει να αποδείξει τη νομιμοποίηση του προσκαλουμένου (Εφ.Πειρ. 318/1998 Δνη 39919), που αυτεπαγγέλτως ερευνάται κατ' αρθρ. 73 Κ.Πολ.Δ. και στη συγκεκριμένη περίπτωση την ιδιότητα των καλουμένων ως κληρονόμων (εξ αδιαθέτου ή εκ διαθήκης). Η έρευνα χωρεί και αν ερημοδικεί κάποιος από τους διαδίκους καθόσον δεν ισχύει για τη νομιμοποίηση η από την ερημοδικία ομολογία (Βαθρακοκοίλη, Κ.Πολ.Δ., αρθρ. 12).

985/2004

(Εισηγητής: **Κων/νος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Μπιλιάνης, Δημήτριος Πάσσιος**).

Ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Για τη διένεξη αν η απαίτηση υπάγεται ή μη στη ρύθμιση του άρθρου 30 του ν. 2789/00 (οφειλές προς τις τράπεζες κ.λ.π.) χωρεί ανακοπή του άρθρου 934 παρ. ιβ και ζ Κ.Πολ.Δ. Ποιες οφειλές υπάγονται στο νόμο και πώς υπολογίζονται οι τόκοι. Έφεση. Γίνεται δεκτός ένας λόγος και κρατεί την υπόθεση προς περαιτέρω συζήτηση το εφετείο. Τότε εξετάζεται η αγωγή ή ανακοπή και αν υπάρχουν περισσότερες βάσεις, τότε το εφετείο δεν περιορίζεται μόνο στις διατάξεις ης πρωτόδικης απόφασης που έχουν προσβληθεί με την έφεση αλλά εκτείνεται και στις βάσεις της αγωγής ή τους λόγους της ανακοπής που δεν εξετάσθηκαν πρωτόδικα. Διαταγή πληρωμής. Αν δεν ασκηθεί εμπρόθεσμα η (δεύτερη) ανακοπή ή έχει απορριφθεί, τότε δημιουργείται δεδικασμένο και συνεπώς δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ούτε με ανακοπή του άρθρου 953 Κ.Πολ.Δ.

Κατά τις διατάξεις του αρθρ. 934 §§ ιβ και 2, ανακοπή σύμφωνα με το άρθρο 933 είναι παραδεκτή… β) αν αφορά την εγκυρότητα των πράξεων της εκτέλεσης που έγιναν από την πρώτη μετά την επιταγή πράξη εκτέλεσης και πέρα ή την απαίτηση, έως την έναρξη της τελευταίας πράξης εκτέλεσης. Αν πρόκειται για εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, πρώτη μετά την επιταγή πράξη εκτέλεσης είναι η σύνταξη έκθεσης για την κατάσχεση και τελευταία η σύνταξη έκθεσης πλειστηριασμού και κατακύρωσης. Εν προκειμένω, όπως σαφώς προκύπτει από την επισκόπηση του δικογράφου της ανακοπής, οι ανακόπτοντες προέβαλαν, για την επικαλούμενη από αυτούς ακυρότητα της επαναληπτικής περίληψης κατασχετήριας έκθεσης ακινήτων, λόγους που αφορούν την απαίτηση, μεταξύ των οποίων και αυτόν που ανάγεται στην υπαγωγή ή μη της οφειλής στη ρύθμιση του αρθρ. 30 ν. 2789/00 (βλ. Γνωμοδότηση Κεραμέως, αναγκαστική εκτέλεση και νομοθετική ρύθμιση οφειλών προς τράπεζες Αρμ. 57906 και ιδίως 909 επ.). Επομένως η υπό κρίση ανακοπή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα, αφού οι ανωτέρω λόγοι προεβλήθησαν έως την έναρξη της τελευταίας πράξης εκτέλεσης. Κατά το αρθρ. 30 του ν. 2789/2000 «Προσαρμογή του Ελληνικού δικαίου προς την οδηγία αριθμ. 98/26/ΕΚ του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.5.1998 σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα Συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού

χρηματοπιστωτικών μέσων» ορίσθηκαν μεταξύ άλλων και τα εξής ενδιαφέροντα εν προκειμένω: (Α) Η συνολική οφειλή από τόκους που παρήχθησαν από δανειακές συμβάσεις (αλληλόχρεους ή ανοικτούς λογαριασμούς), οι οποίες έχουν συνομολογηθεί με πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες) δεν δύναται να υπερβεί το πολλαπλάσιο της σχετικής απαίτησης των εν λόγω ιδρυμάτων κατά του δανειολήπτη, όπως η απαίτηση αυτή έχει διαμορφωθεί στο χρόνο κατά τον οποίο έκλεισε (με καταγγελία) ο λογαριασμός και ειδικότερα : α) Εάν το κλείσιμο έγινε μέχρι και στις 31.12.1985, τότε η οφειλή από τόκους δεν μπορεί να υπερβεί το τετραπλάσιο της απαίτησης β) Εάν το κλείσιμο έγινε από 1.1.1986 μέχρι και 31.12.1990, τότε η οφειλή από τόκους δεν μπορεί να υπερβεί το τριπλάσιο της απαίτησης και γ) Εάν το κλείσιμο έγινε από 1.1.1991 μέχρι και 15.4.1998, τότε η οφειλή από τόκους δεν μπορεί να υπερβεί το διπλάσιο της απαίτησης (§ 1 εδ. α). Εάν η οφειλή προέκυψε από σύμβαση δανείου, τότε στη βάση υπολογισμού δεν περιλαμβάνονται τόκοι από ανατοκισμό (§ 1 ε&. Β). (Γ) καταβολές που έχουν γίνει από τους οφειλέτες ή τρίτους χάριν αυτών μετά τις ανωτέρω ημερομηνίες, αφαιρούνται από την οφειλή των τόκων, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά την προδιαληφθείσα παράγραφο 1 εδ. ό (§ 2 εδ ό) (Δ) οι υφιστάμενες ασφάλειες, που έχουν παρασχεθεί στα πιστωτικά ιδρύματα από τους οφειλέτες, εγγυητές ή τρίτους εξακολουθούν να ισχύουν και ασφαλίζουν εφεξής το κεφάλαιο και τους τόκους που προκύπτουν από την αναπροσαρμογή κατά τις παραγράφους 1 και 12 (§ 3) και (Ε). Από την ισχύ του παρόντος νόμου, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται (α) να γνωστοποιούν στους οφειλέτες (των οποίων οι οφειλές εμπίπτουν στη ρύθμιση της παραγράφου 1 του αρθρ. 30) το ύψος της οφειλής τους κατά κεφάλαιο και τόκους, (β) να μη λογίζουν τόκους για τη συνολική οφειλή (όπως αυτή θα διαμορφωθεί μετά την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 20 μέχρι και στις 30 Απριλίου 2000 και (γ) να μην αρχίσουν ή να συνεχίσουν διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης από 11 Φεβρουαρίου μέχρι 31 Οκτωβρίου 2000 (§ 4). Από τα παραπάνω συνάγεται με σαφήνεια ότι είναι έγκυρες οι διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης περιουσιακών στοιχείων δανειοληπτών, τις οποίες επισπεύδουν οι τράπεζες σε βάρος τους, κατά το χρονικό διάστημα Φεβρουαρίου 2000 Οκτωβρίου 2000, με βάση αλληλόχρεους λογαριασμούς που έκλεισαν μετά την 15.4.1998. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 522, 535 § 1 και 536 § 2 Κ. Πολ. Δ. συνάγεται ότι το Εφετείο, όταν μετά την παραδοχή βάσιμου λόγου εφέσεως κρατεί την υπόθεση προς περαιτέρω συζήτηση, υποκαθιστά σε όλα τα δικαιώματα του το πρωτόδικο δικαστήριο και καθίσταται αρμόδιο να εξετάσει, όπως και εκείνο και να λύσει όλα τα ζητήματα που είχαν υποβληθεί πρωτοδίκως και είναι αναγκαία για την οριστική διάγνωση της διαφοράς, γιατί δεν ερευνάται πλέον η έφεση αλλά η αγωγή ή η ανακοπή. Έτσι, αν η αγωγή έχει περισσότερες βάσεις ή η ανακοπή περισσότερους λόγους, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως δεν περιορίζεται μόνο στις διατάξεις της πρωτόδικης αποφάσεως που έχουν προσβληθεί με την έφεση, αλλά εκτείνεται και στις βάσεις της αγωγής ή τους λόγους της ανακοπής που δεν εξετάσθηκαν πρωτοδίκως, γιατί δεν δικάζεται πλέον η έφεση, αλλά η αγωγή ή η ανακοπή (Α.Π. 1318/94 Δνη 37654,Α.Π. 1185/93 Δνη 360360). Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Με την υπ' αριθμ. 1969/1985 σύμβαση πιστώσεως

με ανοικτό (αλληλόχρεο λογαριασμό) και τις ταυτάριθμες με αυτήν αυξητικές συμβάσεις αριθμ. 1969/20.7.1990, 1969/28.8.1990, 1969/3/7.12.1990,1969/4/16.12.1992, 1969/5/6.9.1995, 1969/6/22.1.1997 και 1969/7/4.8.1997 χορηγήθηκε από την καθής η ανακοπή εκκαλούσα πίστωση μέχρι του ποσού των 260.000.000 δραχμών στην εταιρία με την επωνυμία«ΚΑΛΤΣΟΠΟΙΙΑ Ζ. Α.Ε.Β.Ε.» υπέρ της οποίας εγγυήθηκαν ως αυτοφειλέτες και οι ανακόπτοντες εφεσίβλητοι. Στις 19.3.1999 έκλεισε οριστικώς ο λογαριασμός και κατόπιν αιτήσεως της καθής η ανακοπή εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 103/1999 διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Μεσολογγίου, με την οποία υποχρεώθηκαν οι ανακόπτοντες να καταβάλουν στην καθής εις ολόκληρον με τους λοιπούς οφειλέτες της το ποσό των 99.687.801 δραχμών. Με εκτελεστό τίτλο την ανωτέρω διαταγή πληρωμής, η καθής επέβαλε αναγκαστική κατάσχεση σε ακίνητα των ανακοπτόντων και συντάχθηκε σχετικά η υπ' αριθμ. 272/00 έκθεση αναγκαστικής κατάσχεσης ακινήτων της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Μεσολογγίου Σ. Κ., ενώ με την ανακοπτομένη υπ' αριθμ. 285/13.6.00 πρώτη επαναληπτική περίληψη κατασχετήριας έκθεσης της ως άνω δικαστικής επιμελήτριας ορίσθηκε ημέρα πλειστηριασμού η 26.6.2000. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη νομική σκέψη η οφειλή των ανακοπτόντων δεν εμπίπτει στη ρύθμιση του αρθρ. 30 ν. 2789/00, διότι η καταγγελία της συμβάσεως πιστώσεως, από την οποία γεννήθηκε το επίδικο χρέος των ανακοπτόντων, έγινε όπως ήδη εκτέθηκε στις 19.3.1999, ήτοι μετά την 15.4.1998 και συνεπώς είναι έγκυρη η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, την οποία επέσπευσε η καθής σε βάρος τους. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο, με την προσβαλλόμενη απόφαση του, δέχθηκε την ανακοπή, κατά παραδοχή του πρώτου λόγου αυτής, κρίνοντας ότι η αναφορά της άνω ημερομηνίας (15.4.1998) αφορά μόνο στον υπολογισμό των τόκων και συνεπώς ήταν άκυρη η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, εσφαλμένα το νόμο εφάρμοσε και πρέπει η υπό κρίση έφεση να γίνει δεκτή και κατ' ουσίαν, σύμφωνα με το βάσιμο δεύτερο λόγο αυτής. Πρέπει, κατά συνέπεια, να εξαφανισθεί η εκκαλούμενη απόφαση, γα κρατηθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο τούτο (αρθρ. 535 § 1 Κ.Πολ.Δ.) και στη συνέχεια, αφού απορριφθεί ο πιο πάνω λόγος της ανακοπής των εφεσίβλητων, να εξετασθεί η ανακοπή ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο των λοιπών λόγων της, για τους οποίους ζητείται η ακύρωση της επισπευδόμενης σε βάρος τους αναγκαστικής εκτέλεσης.

Η διαταγή πληρωμής, η οποία έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, μετά την τελεσίδικη απόρριψη της ασκηθείσας ανακοπής, ή σε περίπτωση μη ασκήσεως ανακοπής, μετά την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας ασκήσεως της ανακοπής του αρθρ. 633 § 3 Κ.Πολ.Δ., ισοδυναμεί με τελεσίδικη απόφαση, υπό την έννοια ότι δεν μπορεί πλέον να αμφισβητηθεί ούτε και με ανακοπή από το αρθρ. 933 Κ.Πολ.Δ., η με αυτή βεβαιούμενη απαίτηση, αφού έκτοτε αποτελεί, κατά ρητή διάταξη του άνω αρθρ. 633 § 2 εδ. τελευταίο, δεδικασμένο, που κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 330 και 935 ιδίου κώδικα καθιστά απαράδεκτη την προβολή σε μεταγενέστερη δίκη που αφορά το κύρος της εκτελέσεως λόγων ανακοπής που αν και ήσαν γεγεννημένοι και μπορούσαν να προταθούν, δεν προτάθηκαν με μία από τις πιο πάνω

ανακοπές κατά της διαταγής πληρωμής (ΟΛ Α.Π. 30/87 Δνη 281444). Στη νέα δίκη είναι απαράδεκτη και η επαναφορά προς συζήτηση λόγων που προβλήθηκαν ήδη με προγενέστερη ανακοπή και απορρίφθηκαν (ΚεραμεύςΚονδύλης Νίκας, Ερμ. Κ.Πολ.Δ., αρθρ. 935, σελ. 1794). Το γεγονός ότι η διαταγή πληρωμής δεν είναι δικαστική απόφαση, δεν συνεπάγεται αναγκαίως και ότι αυτή δεν δύναται κατά νόμο να παραγάγει δεδικασμένο, υπό τη θετική και την αρνητική λειτουργία του, αφού το δεδικασμένο δεν αποτελεί εννοιολογικό γνώρισμα των δικαστικών αποφάσεων, αλλά έννομη συνέπεια αυτών που την προσδίδει διάταξη νόμου (Α.Π. 53/04 Δνη 45736, Α.Π. 1494/03 Δνη 45418). Στην προκείμενη περίπτωση με τους λοιπούς λόγους της ανακοπής τους (2 έως 6) οι ανακόπτοντες ισχυρίζονται ότι η επιταγή προς πληρωμή δεν ορίζει με ακρίβεια την απαίτηση και ότι η τελευταία, στην οποία έχουν συμπεριληφθεί παρανόμως ποσά τα οποία δεν οφείλονται, τόκοι και ΕΦΤΕ, στηρίζεται σε άκυρη και καταχρηστική σύμβαση και σε αντίθετη με τα συναλλακτικά ήθη συμπεριφορά. Επαναφέρουν δηλαδή προς συζήτηση λόγους που προβλήθηκαν ήδη με προγενέστερη ανακοπή κατά της παραπάνω διαταγής πληρωμής (υπ' αριθμ. 103/99), κατά την Κ.Πολ.Δ. 632 § 1, και απορρίφθηκαν με την οριστική απόφαση 30/2000 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου, που κατέστη τελεσίδικη στις 14.7.2000 (βλ. υπ' αριθμ. 15729Γ, 15733Γ, και 5736Γ/14.6.2000 εκθέσεις επίδοσης του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Θηβών Ζ. Κ σε συνδυασμό με το υπ' αριθμ. 97/6.9.00 πιστοποιητικό του Γραμματέα του Πρωτοδικείου Μεσολογγίου). Συνεπώς η εν λόγω διαταγή πληρωμής απέκτησε ισχύ δεδικασμένου, το οποίο κωλύει την προβολή προς συζήτηση των ανωτέρω λόγων στην προκείμενη δίκη και αν ακόμη δεν είχαν προταθεί στη δίκη επί της προγενέστερης ανακοπής, αφού ήταν γεγενημένοι.

994/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Τσαούσογλου, Αφεντία Ιωσηφίδου**).

Προσωπική κράτηση για χρέη προς το δημόσιο. Συμβατική υποχρέωση προς καταβολή χρέους. Η σχετική αγωγή πρέπει να περιέχει και τα ιδιαίτερα περιστατικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη εξαιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντος. Αλλιώς η αγωγή είναι αόριστη και απορρίπτεται.

Με το ν. 2462 της 21/26.2.1997 κυρώθηκε το Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά, πολιτικά κ.λ.π. δικαιώματα, η ισχύς του οποίου άρχισε στις 5.8.1997. Το άρθρο 11 του Συμφώνου αυτού ορίζει ότι «κανείς δεν φυλακίζεται αποκλειστικά λόγω αδυναμίας να εκπληρώσει συμβατική υποχρέωση». Κατά την αληθινή έννοια της διατάξεως αυτής, (ταυτόσημης με εκείνη του άρθρου 1 του 4ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του ανθρώπου), η οποία, ως κανόνας υπέρτερης νομικής ισχύος (άρθρο 28 § 1

Σ), κατισχύει πάσης άλλης διατάξεως περί προσωπικής κρατήσεως για καταβολή συμβατικού χρέους, όπως εκείνη του άρθρου 1047 § 1 του Κ.Πολ.Δ., και του άρθρου 2 Ν. 1867/1989, που προβλέπει προσωπική κράτηση κατά οφειλετών του Δημοσίου, συνδυαζόμενης και με τις διατάξεις των άρθρων 2 § 1, 25 § 3 του Συντάγματος, 116 Κ.Πολ.Δ. και την αρχή της αναλογικότητος, προσωπική κράτηση, ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως κατά οφειλέτου του Δημοσίου για καταβολή συμβατικού χρέους, μπορεί πλέον να διαταχθεί μόνο κατ' εκείνου που έχει την οικονομική δυνατότητα να εκπληρώσει τη συμβατική υποχρέωσή του, πλην, όμως από πρόθεση το αποφεύγει, ιδίως με απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων ή με άλλες ενέργειες που ματαιώνουν την ικανοποίηση του δανειστή. Επομένως, στο δικόγραφο της αγωγής (ή αιτήσεως), με την οποία επιδιώκεται η προσωπική κράτηση για εκπλήρωση συμβατικού χρέους κατ' εμπόρου κατά το αρ. 1047 § 1 Κ.Πολ.Δ. ή κατά οφειλέτου του Δημοσίου κατά του ν. 1867/1989, εκτός από την συμβατική οφειλή, πρέπει να εκτίθενται και τα ιδιαίτερα περιστατικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτου, εξαιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντος. Σ' αυτόν δε ανήκει και το βάρος της αποδείξεως των στοιχείων εκείνων που εκθέτουν την άνω συμπεριφορά κατά τον κανόνα του άρθρου 338 § 1 του ΚΠολΔ. Αν τα στοιχεία αυτά δεν εκτίθενται στο δικόγραφο της αγωγής, αυτή είναι απορριπτέα ως αόριστη. (Α.Π. 1645/01, Ελλ. Δνη 43.728, Α.Π. 1597/00,Ελλ.Δνη 42.1304 και Εφ.ΑΘ. 6991/99, Ελλ.Δνη 42. 780). Συναφώς προς την ανωτέρω σκέψη η περί προσωπικής κρατήσεως του εκκαλούντος αίτηση του εφεσίβλητου Ελληνικού δημοσίου για την καταβολή συμβατικού χρέους, προερχομένου εκ συμβάσεως εγγυήσεως, είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, γιατί σ' αυτή δεν εκτίθενται τα στοιχεία που συνθέτουν την δόλια συμπεριφορά του εκκαλούντος καθού υπό την προεκτεθείσα νομική αυτής έννοια. Ο διαλαμβανόμενος στο ιστορικό της αιτήσεως ισχυρισμός του αιτούντος εφεσίβλητου ότι «τα λοιπά μέσα διοικητικής (αναγκαστικής) εκτέλεσης... δεν είναι ικανά να οδηγήσουν στην ικανοποίηση της απαίτησης του Δημοσίου, κατά τις ανθρωπίνως και καλοπίστως εφικτές σήμερα προβλέψεις και εκτιμήσεις», δεν μπορεί, καθ' εαυτός, να οδηγήσει στην απαγγελία προσωπικής κρατήσεως κατά του καθού για την καταβολή του άνω συμβατικού χρέους, αφού η μη εκπλήρωση της άνω συμβατικής υποχρεώσεως δυνατόν να οφείλεται σε πλήρη αδυναμία του και όχι σε κακόβουλη συμπεριφορά, οπότε η απαγγελία προσωπικής κρατήσεως εναντίον του στην πρώτη περίπτωση αντίκειται στις υπερκείμενες πιο πάνω ουσιαστικές διατάξεις περί προσωπικής κράτησης οι οποίες, την απαγορεύουν ως μέσον αναγκαστικής εκτελέσεως για την καταβολή συμβατικών χρεών, στην περίπτωση που η μη πληρωμή δεν οφείλεται, σε δόλια συμπεριφορά του οφειλέτου. Ενόψει των ανωτέρω η ένδικη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως αόριστη.

1011/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Σπυρόπουλος, Γεώργιος Μαμάσης**).

Έγγραφα προσκομιζόμενα ως αποδεικτικά μέσα. Δεν αρκεί μόνο η προσαγωγή, αλλά πρέπει να γίνεται και επίκλησή τους. Είναι αναγκαίο να γίνεται ειδική επίκληση κάθε αποδεικτικού μέσου και δεν αρκεί ότι τούτο ήταν συνημμένο στις προτάσεις (προηγούμενης συζήτησης) ούτε η αναφορά ότι προσκομίζονται όλα τα έγγραφα που είχαν προσκομισθεί πρωτοδίκως, ούτε η νόμιμη επαναφορά ισχυρισμών των πρωτόδικων προτάσεων.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 106, 346, 453 § 1 Κ. Πολ.Δ. προκύπτει ότι για να λάβει υπόψιν το δικαστήριο και να εκτιμήσει κάποιο αποδεικτικό μέσον, όπως είναι τα έγγραφα, πρέπει όχι μόνον να προσκομίζονται, αλλά και να γίνεται ορισμένη επίκληση τους με τις προτάσεις του διαδίκου, ο οποίος τα προσκομίζει, ενώ η λήψη υπόψιν αποδεικτικού μέσου, του οποίου δε γίνεται επίκληση, ιδρύει κατά το άρθρο 559 αρ. 11 Κ.Πολ.Δ., λόγο αναιρέσεως. Εξάλλου στις διατάξεις του άρθρου 240 Κ.Πολ.Δ., γίνεται λόγος μόνο για την επαναφορά ισχυρισμών που υποβλήθηκαν σε προηγούμενη συζήτηση και καθορίζεται ο τρόπος της νόμιμης επαναφοράς τους ενώπιον του Εφετείου και όχι των αποδεικτικών μέσων. Έτσι η ειδική επίκληση των προσκομιζομένων αποδεικτικών μέσων πρέπει να γίνεται με τις προτάσεις που κατατέθηκαν κατά τη συζήτηση της υποθέσεως, μετά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλομένη απόφαση και δεν αρκεί η επίκληση σε προηγούμενες συζητήσεις ή στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και η αναφορά σε εκείνες. Είναι αναγκαίο να γίνεται ειδική επίκληση κάθε αποδεικτικού μέσου (π.χ. εγγράφου, ένορκης βεβαίωσης) και δεν αρκεί ότι τούτο ήταν συνημμένο στις προτάσεις ούτε η αναφορά ότι προσκομίζονται όλα τα έγγραφα, τα οποία είχαν και πρωτοδίκως προσκομισθεί ούτε με τη νόμιμη επαναφορά ισχυρισμών των πρωτοδικών προτάσεων, χωρίς ειδική μνεία όλων των εγγράφων στις προτάσεις του Εφετείου (βλ. σχ. Α.Π. 164/2003 Δνη 44, 1310, Α.Π. 1229/2002 Δνη 44, 128).

1035/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Μακρυστάθης, Γιάννης Κρηνίδης**).

Δικαστική απόφαση. Η λήψη της αποφασίζεται από τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη σύνθεση και μόνο από αυτούς, ενώ η δημοσίευση της απόφασης μπορεί να γίνει και με άλλη σύνθεση. Καλή πίστη για την χρησικτησία. Δεν υπάρχει σε εκείνον που απόκτησε ακίνητο παραλείποντας να ελέγξει τα βιβλία μεταγραφών για τα δικαιώματα των δικαιοπαρόχων του μεταβιβάζοντος.

Κατά το αρθρ. 300 Κ.Πολ.Δικ. «η απόφαση εκδίδεται μόνο από το δικαστή που έλαβε μέρος στη σύνθεση του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση ύστερα από την οποία εκδίδεται, και στα πολυμελή δικαστήρια ύστερα από διάσκεψη και ψηφοφορία όλων των δικαστών που έλαβαν μέρος στη συζήτηση». Κατά το αρθρ. 304§§1α και 2 Κ.Πολ. Δικ. «1. Αφού περατωθεί η ψηφοφορία,

ο εισηγητής δικαστής συντάσσει το σχέδιο της απόφασης που περιέχει το αιτιολογικό και το διατακτικό της, το οποίο χρονολογεί ο Πρόεδρος και το υπογράφει αυτός και ο εισηγητής. 2. Από το σχέδιο της παραγράφου 1 δημοσιεύεται η απόφαση σε δημόσια συνεδρίαση». Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η λήψη της αποφάσεως, η οποία απαιτείται να προέρχεται από όλους τους δικαστές που έχουν μετάσχει στη σύνθεση και μόνο από αυτούς, αποτελεί την ουσιώδη πράξη διαμορφώσεως της βουλήσεως του δικαστηρίου, ενώ η δημοσίευση αποτελεί απλώς τυπική πράξη, στην οποία προβαίνει το δικαστήριο και υπό άλλη σύνθεση (ΑΠ. 268/1983 ΝοΒ 311563, Εφ.ΑΘ. 2761/1986 Δνη 271159). Επομένως ο 20ος λόγος εφέσεως κατά το οικείο σκέλος του με τον οποίο οι εκκαλούντες εναγόμενοι ισχυρίζονται ότι η εκκαλουμένη είναι «μη νόμιμη και ακυρωτέα» εκ του ότι το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο προέβη στη δημοσίευσή της υπό άλλη σύνθεση, όπως τούτο πράγματι μνημονεύεται στο συντασσόμενο πρωτότυπο της αποφάσεως, ήτοι χωρίς τη συμμετοχή της εισηγήτριας που μετέσχε στη σύνθεση του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

Κατά τις διατάξεις του προϊσχύσαντος Βυζαντινορωμαϊκου δικαίου (ν. 18§§3 και 42 πανδ. 41.2, ν. 7§5 πανδ. 10.3 και ν. 3 κωδ. 7.34) και αυτές των αρθρ. 787, 980, 981, 1113 Α.Κ. και 43 του Εισ. Ν. Α.Κ, ο ένας των συγκοινωνών δεν μπορεί, κατέχοντας το κοινό πράγμα, να αντιτάξει κατά των άλλων την έκτακτη χρησικτησία ή την αποσβεστική παραγραφή πριν να τους γνωστοποιήσει ρητώς ή με πράξεις του που φανερώνουν την τέτοια βούλησή του, ότι αποφάσισε να νέμεται το κοινό πράγμα ολόκληρο ή κατά ποσοστό μεγαλύτερο από τη μερίδα του ως μοναδικός κύριός του (ΟΛΑΠ. 485/1982 ΝοΒ 3155, ΑΠ. 284/1992 ΝοΒ 41708, ΑΠ. 25/1990 Δνη 32348, ΑΠ 953/1990 Δνη 32990, ΑΠ. 513/1987 ΝοΒ\3612*^ ΑΠ. 1210/1987 ΝοΒ 361441). Εξάλλου, κατά το αρθρ. 1041 Α.Κ., εκείνος που έχει στη νομή του με καλή πίστη και με νόμιμο τίτλο πράγμα ακίνητο για μια δεκαετία γίνεται κύριος αυτού, κατά δε το αρθρ. 1042 του ιδίου κώδικα ο νομέας βρίσκεται σε καλή πίστη στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου, όταν χωρίς βαριά αμέλεια έχει την πεποίθηση ότι απέκτησε την κυριότητα. Τέλος, κατ' αρθρ. 1044 εδ. α Α.Κ., η καλή πίστη πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο της απόκτησης της νομής. Δεν είναι καλόπιστος, γιατί βαρύνεται με βαριά αμέλεια, αυτός που «απέκτησε» ακίνητο παραλείποντας να ελέγξει τα βιβλία μεταγραφών περί των δικαιωμάτων των δικαιοπαρόχων του μεταβιβάζοντος (ΑΠ. 453/1975 ΝοΒ 231233, ΑΠ. 1071/1973, ΝοΒ 22757, Γεωργιάδη Σταθοπούλου, αστικός κώδιξ, κατ' αρθρ. ερμηνεία, αρθρ. 1042, σελ. 476,16).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Οι αρχικοί ενάγοντες και οι αρχικοί εναγόμενοι είναι κύριοι όμορων ακινήτων που βρίσκονται στην Κάτω Αχαΐα του Δήμου Δύμης. Τα άνω ακίνητα παλαιότερα ήταν ενιαία ιδιοκτησία αποτελούμενη από ένα οικόπεδο με την επ' αυτού ανώγεια οικία με συνεχόμενο προαύλιο και συνεχόμενη χαμώγεια οικία, που συνόρευε με δρόμο, οικόπεδο κληρονόμων Ο. και οικία Θ. Π. Το 1/2 εξ αδιαιρέτου της προαναφερόμενης ιδιοκτησίας ανήκε στον Μ. Λ. και το υπόλοιπο ½ εξ αδιαιρέτου στον Δημήτριο Κατσαΐτη. Το άνω ποσοστό του επί του ακινήτου ο Μ.Λ. μεταβίβασε, δυνάμει του υπ' αριθμ. 19939/1927 προικοσυμβολαίου

του συμ/φου Δύμης Ν. Κ., που μεταγράφηκε νομίμως, στον Ι. Κ., ο οποίος επρόκειτο να τελέσει γάμο με την κόρη του Κ.. Το έτος 1931 οι Ι. Κ. και Δ. Κ., δυνάμει του υπ' αριθμ. 2053/1931 συμβολαίου του συμβ/φου Πατρών Σ. Δ., που μεταγράφηκε νομίμως, διένειμαν το άνω ακίνητο, του οποίου ήσαν συγκύριοι και από τη διανομή έλαβαν, ο μεν πρώτος, το προς ανατολάς διαμέρισμα της άνω οικίας, αποτελούμενο από δύο δωμάτια και το ανάλογο προαύλιο, που συνόρευε με οικία κληρονόμων Θ. Π., το υπόλοιπο ακίνητο που περιήλθε στον Δ. Κ. και πλατεία, ο δε δεύτερος, την υπόλοιπη οικία, αποτελούμενη από δύο δωμάτια, που συνόρευε με δρόμο, πλατεία, οικόπεδο κληρονόμων Π. Ο. και το υπόλοιπο ακίνητο που περιήλθε στον Ι. Κ. Ο γάμος της Κ. Κ. και του Ι. Κ. λύθηκε πριν από το έτος 1933 και έτσι το άνω ακίνητο που έλαβε ο Ι. Κ. με τη διανομή περιήλθε στην πρώην σύζυγό του, η οποία αργότερα τέλεσε γάμο με τον Α. Δ., ενώ ο Ι. Κ. αγόρασε από τον Δ. Κ. το ακίνητο που είχε περιέλθει στον τελευταίο με τη διανομή, το οποίο, το έτος 1962, πώλησε στους αρχικούς εναγομένους Δ. Κ. και Σ. Κ. κατά ποσοστό 80% και το έτος 1975 πωλήθηκε και το υπόλοιπο ποσοστό στον Δ. Κ. Με το προαναφερόμενο συμβόλαιο διανομής (υπ' αριθμ. 2053/1931) συμφωνήθηκε ότι τα δύο ως άνω μερίδια θα έχουν «κοινή είσοδο» πλάτους ενός (1) μέτρου, από το προαύλιο της οικίας του Ι. Κ. και προς το μέρος του οικοπέδου Π. Ο. Η εδαφική αυτή λωρίδα, μήκους 6,65 μέτρων, είχε κατεύθυνση από δυσμάς προς ανατολάς και συνόρευε βόρεια με οικόπεδο κληρονόμων Π. Ο., νότια με ιδιοκτησία Ι. Κ., ανατολικά με ιδιοκτησία Κ. Δ. και δυτικά με δρόμο. Το έτος 1933 η Κ. Δ., επειδή είχε διαφορές με τον Ι. Κ. για το μεσότοιχο των οικιών, προσέφυγε στο Ειρηνοδικείο Δύμης. Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης (17.11.1933) οι ανωτέρω και ο παρεμβάς Δ. Κ. συμβιβάστηκαν και συμφώνησαν, εκτός των άλλων, ότι ο μεσότοιχος των οικιών θα φθάνει μέχρι τη μάνδρα της ιδιοκτησίας Ο., αλλά θα μένει κενό προς βορράν, πλάτους ενός (1) μέτρου, όσο δηλαδή ήταν το πλάτος της άνω κοινής διόδου, για να χρησιμεύει ως είσοδος της Κ. Δ. (βλ. πρακτικά 395/17.11.1933). Ένα μήνα αργότερα, ήτοι τον Δεκέμβριο του 1933, η Κ. Δ. προσέφυγε στο ίδιο Δικαστήριο κατά του Ι. Κ., επειδή αυτός ανήγειρε τοίχο με παράθυρα νότια της κοινής εισόδου. Οι διάδικοι συμβιβάστηκαν και πάλι και συμφώνησαν να κλείσει ο Ι. Κ. τα παράθυρα που άνοιξε στον τοίχο, αλλά να δικαιούται να κατασκευάσει φεγγίτη, του οποίου τα τζάμια θα ανοίγουν προς τα μέσα. Ο τελευταίος παρέσχε στην αντίδικό του το δικαίωμα, αν ποτέ κατασκεύαζε εξώθυρα της προαναφερόμενης διόδου να στηρίξει αυτή επί του τοίχου του (βλ. πρακτικά 411/8.12.1933). Τέλος, η Κ. Δ. προς το ανατολικό τμήμα της άνω διόδου κατασκεύασε πριν από το έτος 1940 τσιμεντένια σκάλα 12 περίπου σκαλοπατιών. Τα παραπάνω εγένοντο, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, προς υποβοήθηση και διευκόλυνση της συγκυριότητας και σύννομης της Κ. Δ. επί της κοινής διόδου. Ειδικότερα, το άνοιγμα των παραθυρόφυλλων προς τα έξω προφανώς θα εμπόδιζε την Κ. Δ. να ενεργήσει πάνω στη δίοδο, λόγω της προαναφερόμενης στενότητάς της (πλάτος ενός (1) μέτρου), ακώλυτη διέλευση, που ήταν η μόνη δυνατή πράξη νομής, η δε κλίμακα, η οποία κατέληγε σε μικρή ταράτσα της ανώγειας οικίας, ήταν αναγκαία για την άνοδο και είσοδό της στην οικία. Άλλωστε η Κ. Δ. ασκώντας το δικαίωμα προσφυγής, κατά τα ανωτέρω,

δεν επικαλέσθηκε δικαίωμα αποκλειστικής κυριότητας και νομής επί της διόδου, αλλά δικαίωμα ακώλυτης διέλευσης και μόνο, το οποίο απέρρεε από το προαναφερόμενο συμβόλαιο διανομής και είχε προσβληθεί παράνομα. Αναφορά τέτοιων δικαιωμάτων (αποκλειστικής κυριότητας και νομής) δεν έγινε ούτε στα πρακτικά συμβιβασμού. Εξάλλου, δεν προέκυψε από κανένα στοιχείο, ότι εξεδήλωσε ποτέ τη βούλησή της να νέμεται εξολοκλήρου την κοινή δίοδο για τον εαυτό της και γνωστοποίησε τη βούλησή της αυτή, αν υπήρχε, με οποιοδήποτε τρόπο στον άλλο συννομέα. Αποδείχθηκε ακολούθως ότι το έτος 1963 η Κ. Δ. μεταβίβασε το ακίνητό της, περιλαμβανομένης και της άνω εδαφικής λωρίδας, αιτία δωρεάς, στο σύζυγό της Α. Δ., δυνάμει του υπ' αριθμ. 3107/1963 συμβολαίου του συμβ/φου Δύμης Ν. Γ., που μεταγράφηκε νομίμως. Ο τελευταίος, δυνάμει των υπ' αριθμ. 12446/1977 και 17539/1980 συμβολαίων, του συμβ/φου Δύμης Ν. Κ., μεταβίβασε το άνω ακίνητο, περιλαμβανομένης και της διόδου, στους υιό του Β. Δ. (αρχικό ενάγοντα) και εγγονή του Β. θυγ. Η. Δ. (δεύτερη ενάγουσα) κατά ποσοστό ½ εξ αδιαιρέτου στον καθένα. Οι ενάγοντες και ο άμεσος δικαιοπάροχος τους διέρχονταν από τη δίοδο για να μεταβαίνουν στην οικία τους έως το 1980 που αυτή καταστράφηκε. Το Δικαστήριο τούτο κρίνει ότι οι ανωτέρω δεν ήταν καλόπιστοι κατά το χρόνο απόκτησης της νομής, γιατί βαρύνονται με βαριά αμέλεια, αφού «απέκτησαν» εξολοκλήρου και την επίδικη εδαφική λωρίδα παραλείποντας να ελέγξουν τα βιβλία μεταγραφών περί των δικαιωμάτων των δικαιοπαρόχων των μεταβιβαζόντων. Εάν προέβαιναν στον έλεγχο ευχερώς θα διαπίστωναν, ότι στο μνημονευόμενο συμβόλαιο διανομής (υπ' αριθμ. 2053/1931) του απώτερου δικαιοπαρόχου τους εγένετο ρητή μνεία της επίδικης, ως κοινής διόδου. Επομένως ο άμεσος δικαιοπάροχος των εναγόντων και οι τελευταίοι δεν απέκτησαν αποκλειστική κυριότητα και συγκυριότητα (κατά ποσοστό ½ εξ αδιαρέτου ο καθένας) αντιστοίχως επί της επίδικης διόδου με παράγωγο και πρωτότυπο τρόπο (τακτική χρησικτησία). Αλλά ούτε και με έκτακτη χρησικτησία, αφού για την έναρξή της απαιτείται αντιποίηση της νομής από τον ένα συννομέα για τον εαυτό του και γνώση της αντιποίησης από τον άλλο συννομέα, που εν προκειμένω δεν αποδείχθηκαν, και επιπλέον βέβαια πάροδος του αναγκαίου, κατά το αρθρ. 1045 Α.Κ., χρόνου εικοσαετούς νομής. Κατ' ακολουθίαν, οι αρχικοί ενάγοντες κατέστησαν συγκύριοι της επίδικης κατά ποσοστό Ό εξ αδιαιρέτου ο καθένας. Ο ισχυρισμός των εναγόντων ότι η επίδικη λωρίδα έχει πλάτος 2 μετρ. και μήκος 8 μετρ. δεν αποδείχθηκε και αναιρείται κυρίως, σε σχέση με το πλάτος της, από τα προαναφερόμενα υπ' αριθμ. 2053/1931, 3107/1963, 12446/1977 και 17539/1980 συμβόλαια, καθώς και τα υπ' αριθμ. 395/1933 πρακτικά του Ειρηνοδικείου Δύμης, στα οποία το πλάτος προσδιορίζεται στο ένα (1) μέτρο. Εξάλλου, σε σχέση με το μήκος της διόδου, αναιρείται ιδίως από τα επικαλούμενα και νομίμως προσκομιζόμενα από τους ίδιους τοπογραφικά διαγράμματα της ιδιοκτησίας τους, στα οποία το μήκος δεν υπερβαίνει τα 6,65 μέτρα. Αποδείχθηκε τέλος ότι οι εναγόμενοι το έτος 1990 κατεδάφισαν την παλαιά οικία τους και ανήγειραν νέα με εξώστες. Με τον εξώστη που κατασκεύασαν στο βόρειο τοίχο της οικίας τους, που συνορεύει με την επίδικη δίοδο, δεν επεκτάθηκαν σ' αυτή και συνεπώς δεν προσέβαλαν με διατάραξη τη συγκυριότητα των εναγόντων. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, το Πρωτοβάθμιο

δικαστήριο που δέχθηκε ότι η επίδικη λωρίδα έχει το προαναφερόμενο πλάτος (1 μετρ.) και μήκος (6,65 μετρ.) και ότι οι εναγόμενοι με την κατασκευή του εξώστη δεν προσέβαλαν τη συγκυριότητα των εναγόντων επ' αυτής ορθώς εκτίμησε τις αποδείξεις και δεν έσφαλε και ως εκ τούτου η υπό κρίση έφεση των εναγόντων (από 12.2.2004), με την οποία υποστηρίζονται τα αντίθετα, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη κατ' ουσίαν. Αποφανθέν όμως ότι οι αρχικοί ενάγοντες είναι κύριοι της επίδικης κατά ποσοστό ½ εξ αδιαιρέτου ο καθένας έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου και την εκτίμηση των αποδείξεων. Γι' αυτό πρέπει, κατά την παραδοχή των σχετικών λόγων εφέσεως των εναγομένων, να γίνει δεκτή αυτή (από 1.3.2004) ως βάσιμη κατ' ουσίαν. Στη συνέχεια πρέπει να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη, να κρατήσει το Δικαστήριο τούτο την υπόθεση και δικάζοντάς την κατ' ουσίαν (Κ.Πολ.Δικ. 535 παρ. 1) να κάνει εν μέρει δεκτή την αγωγή, ως αβάσιμη κατ' ουσίαν. Τέλος, τα δικαστικά έξοδα, αμφοτέρων των βαθμών δικαιοδοσίας, πρέπει να επιβληθούν κατά ένα μέρος σε βάρος των εναγομένων λόγω της εν μέρει νίκης και ήττας αυτών (178, 183, 106 Κ.Πολ.Δικ.), όπως στο διατακτικό.

1055/2004

(Εισηγήτρια: **Όλγα Σχετάκη Μπονάτου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελευθερία Χριστοπούλου Ν.Σ.Κ., Θεόδωρος Χρονόπουλος**).

Αναγκαστική εκτέλεση. Πίνακας κατάταξης σε πλειστηριασμό. Ο ανακόπτων στρέφεται κατά του δανειστή υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεση των εξόδων και όχι κατά του δικαστικού επιμελητή. Δημόσιο. Η ανακοπή καθώς και η πρόσκληση υπαλλήλων επί του πλειστηριασμού (979 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) πρέπει να κοινοποιούνται και στον Υπουργό Οικονομικών καθώς και στον διευθυντή του δημοσίου ταμείου. Η προθεσμία ανακοπής από το δημόσιο είναι 30 ημερών και όχι 12 που είναι για τους άλλους δανειστές.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 932 και 975 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι τα όργανα της εκτέλεσης και ειδικότερα ο δικαστικός επιμελητής, δεν μπορεί να ζητήσει τα έξοδα του απευθείας από τον καθού η εκτέλεση, αφού δεν διατελεί μαζί του σε καμμιά έννομη σχέση, ούτε μπορεί ν' αναγγελθεί και να καταταγεί στον πίνακα κατάταξης. Δικαιούται μόνο να πάρει τα δικαιώματά του από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού, ο οποίος τα προαφαιρεί από το πλειστηρίασμα για αυτόν ακριβώς το σκοπό, δηλαδή για να τα αποδώσει στο δικαστικό επιμελητή ως εντολοδόχο του επισπεύδοντος δανειστή υπέρ του οποίου γίνεται η αφαίρεση αυτή των εξόδων. Επομένως, ο δανειστής υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεση των εξόδων νομιμοποιείται παθητικά στη δίκη που ανοίγεται με την κατά το άρθρο 979 ανακοπή, με την οποία προσβάλλεται η γενόμενη προαφαίρεση και όχι ο δικαστικός επιμελητής, ο οποίος δεν είναι δανειστής του καθού η εκτέλεση οφειλέτη (ΑΠ 1359/1998 ΕλΔ 40.308, ΑΠ 1783/1998 Δ 30. 1169, ΕφΑΘ 1737/1997

ΕΛΔ 39. 900, αντιθ. ΕφΑΘ 6854/1999 ΕΛΔ 41. 160). Τέλος ναι μεν, κατά το άρθρο 979 παρ 2 εδ 1 ΚΠολΔ, όπως ισχύει από 441995 με το άρθρο 4 παρ 18 του Ν 2298/1995, η ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης ασκείται από εκείνον που έχει έννομο συμφέρον εντός προθεσμίας δώδεκα εργασίμων ημερών, αφότου επιδόθηκε σ' αυτόν από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού η πρόσκληση της παρ. 1 του ίδιου άρθρου για να λάβει γνώση του πίνακα κατάταξης (ΑΠ 312/1993 ΕΛΔ 94. 395), προκειμένου όμως περί ανακοπής κατά του τοιούτου πίνακα, που ασκείται από το Δημόσιο, η εν λόγω προθεσμία είναι, σύμφωνα με το άρθρο 10 του από 26.6/10.7.1944 Κωδ. Δ/τος «Περί Κώδικος των νόμων περί δικών Δημοσίου» που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ (ΑΠ 87/1974 ΕΕΝ 41. 576 επ) τριάντα (30) ημερών. Εξ άλλου κατά το άρθρο 85 παρ. 1 του ΚΕΔΕ επί δικών του νομοθετήματος τούτου (ΝΔ 356/1974), το Δημόσιο εκπροσωπεί ο Διευθυντής του Δημόσιου Ταμείου ήδη ο Προϊστάμενος της αρμόδιας ΔΟΥ, κατά του οποίου στρέφεται και κοινοποιείται, με την ποινή του απαραδέκτου, κάθε δικόγραφο, σε κάθε όμως, περίπτωση και με την ίδια κύρωση απαιτείται κοινοποίηση του δικογράφου και στον Υπουργό των Οικονομικών. Με την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 5 του παραπάνω ΚΔ/τος του 1944 ορίζεται, ότι μόνο οι κοινοποιήσεις προς τον Υπουργό των Οικονομικών, οποιουδήποτε δικογράφου επί δικών του Δημοσίου, παράγουν έννομες συνέπειες και ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και όταν το Δημόσιο εκπροσωπείται δικαστικώς, εκτός του Υπουργού των Οικονομικών, από οποιοδήποτε άλλο κρατικό όργανο, οπότε η επίδοση προς τον παραπάνω Υπουργό απαιτείται προσθέτως, με αποτέλεσμα σε παράλειψή της, την ακυρότητα, που ερευνάται αυτεπαγγέλτως. Από τις διατάξεις συνάγεται, ότι, στην περίπτωση που συντάσσεται πίνακας κατάταξης, λόγω μη επάρκειας του εκπλειστηριάσματος, η έγγραφη πρόσκληση του υπαλλήλου του πλειστηριασμού προς το Δημόσιο, ως αναγγελθέντα δανειστή, για να λάβει γνώση του πίνακα, επειδή ακριβώς πιστοποιεί διαδικαστική πράξη της αναγκαστικής εκτέλεσης (βλ. Ι. Μπρίνια, Αναγκ. Εκτέλ. Β' έκδοση, Τ.Α, παρ 1°, σελ 14 επ.) πρέπει να επιδοθεί, τόσον στον Προϊστάμενο της ΔΟΥ, για απαίτηση της οποίας έγινε η αναγγελία όσο και στον Υπουργό των Οικονομικών, για να παραχθούν, έτσι, οι νόμιμες συνέπειες και συγκεκριμένα για ν' αρχίσει να τρέχει η ως άνω 30ήμερη προθεσμία προς άσκηση υπό του Δημοσίου ανακοπής εναντίον του πίνακα κατάταξης, η οποία διαφορετικά, δεν αρχίζει, καθόσον δεν τηρήθηκαν οι προειρημένες εκ του νόμου απαιτούμενες διατυπώσεις (ΑΠ 690/2003 ΕΛΔ 45. 132, ΕφΠειρ 256/1996 ΕΛΔ 37. 1401). Στην προκειμένη περίπτωση το ανακόπτον Ελληνικό Δημόσιο με την από 771998 (αριθμ. καταθ. 3801 1064 1998) ανακοπή του την οποία μεταξύ άλλων απηύθυνε κατά του Χ. Α. επισπεύδοντος δανειστή (ήδη πρώτου εφεσίβλητου) και κατά του Ν. Β. δικαστικού επιμελητή (ήδη δεύτερου εφεσίβλητου), ζητούσε, εκτός των άλλων, τη μεταρρύθμιση του 20492/1998 πίνακα κατάταξης δανειστών της συμβολαιογράφου Πατρών Β. Ρ. – Κ. κατά το μέρος που θεώρησε ως έξοδα εκτελέσεως και το ποσό των 375.500 δραχμών (ήδη 1101,98 ευρώ) το οποίο αφορά έξοδα εκδόσεως δύο (2) Επαναληπτικών Περιλήψεων κατασχετήριας έκθεσης μετά από συναινετικές αναστολές του πλειστηριασμού με συμφωνία οφειλέτη και επισπεύδοντος (πρώτου από τους

καθών η ανακοπή). Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο με την εκκαλουμένη του απόφαση απέρριψε ως μη νόμιμη την ανακοπή κατά το ποσό των 375.500 δραχμών (1101,98 ευρώ) για έξοδα της εκτέλεσης από την έκδοση των 864/1997 και 890/1997 Α' και Β' Επαναληπτικών Περιλήψεων κατασχετήριας έκθεσης αντίστοιχα μετά από δύο (2) ματαιώσεις του πλειστηριασμού με κοινή συμφωνία επισπεύδοντος και οφειλέτη με την αιτιολογία ότι αυτό θεωρούνται έξοδα εκτελέσεως και προαφαιρούνται. Κατά το κεφάλαιο αυτό της εκκαλουμένης παραπονείται ήδη το εκκαλούν (ανακόπτον) με την κρινόμενη έφεση και ζητεί την εξαφάνιση της με σκοπό να γίνει δεκτή η ανακοπή του.

1057/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγής Γεράκης, Παναγής Καππάτος**).

Συμβιβαστική απόπειρα της διαφοράς (214 Κ.Πολ.Δ). Η παράλειψή της δημιουργεί απαράδεκτο της συζήτησης. Απαιτείται μόνο μία πρόσκληση και δεν απαιτείται και νέα αν ματαιωθεί η συζήτηση της αγωγής και γίνει και κλήση από τον ενάγοντα. Η επί αναγνωριστικής αγωγής εκδιδόμενη απόφαση, όταν καταστεί τελεσίδικη, αποτελεί δεδικασμένο για την καταψηφιστική αγωγή.

Κατά τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 214 Α Κ.Πολ.Δικ., αγωγές που έχουν ως αντικείμενό τους διαφορές ιδιωτικού δικαίου, οι οποίες υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου κατά την τακτική διαδικασία, για τις οποίες επιτρέπεται κατά το ουσιαστικό δίκαιο να συνομολογηθεί συμβιβασμός, δεν μπορεί να συζητηθούν, αν δεν προηγηθεί απόπειρα συμβιβαστικής επίλυσής τους. Εξάλλου κατά τη διάταξη της παρ. 2 του ως άνω άρθρου, κατά τη σύνταξη της έκθεσης κατάθεσης της αγωγής και τον ορισμό δικασίμου, ο γραμματέας θέτει στο πρωτότυπο και στα αντίγραφα ευδιάκριτη σφραγίδα ότι η συζήτηση δεν επιτρέπεται αν δεν προηγηθεί απόπειρα συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς. Οι υπόλοιπες διατάξεις των παρ. 3 έως 11 του ίδιου άρθρου αναφέρονται στον τρόπο που γίνεται η απόπειρα συμβιβασμού. Από τις παραπάνω δύο πρώτες διατάξεις, προκύπτει ότι η απόπειρα συμβιβασμού στις προαναφερόμενες διαφορές είναι υποχρεωτική, οπότε η παράλειψή της δημιουργεί απαράδεκτο της συζητήσεως, και ότι η προδικασία αυτή τηρείται μόνο με την αρχική επίδοση της αγωγής και κλήση προς συζήτησή της και όχι και σε οποιαδήποτε άλλη μεταγενέστερη κλήση της αγωγής προς συζήτησή της. Στην προκείμενη περίπτωση, όπως αποδεικνύεται από προσκομιζόμενη 10.220/9.10.2001 έκθεση επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Κεφαλληνίας Μ.Π., επιδόθηκε στον εκκαλούντα ακριβές αντίγραφο της ανωτέρω αγωγής με πράξη καταθέσεως ορισμού δικασίμου και κλήση προς συζήτηση και απόπειρα συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς στο γραφείο

του πληρεξουσίου δικηγόρου των εφεσίβλητων, πλην όμως ο εκκαλών δεν προσήλθε κατά την ορισθείσα ημέρα και ώρα. Η συζήτηση της αγωγής ορίστηκε για την 8.1.2002 και αναβλήθηκε, λόγω της αποχής των δικηγόρων από τα καθήκοντα τους για την 11.6.2002, οπότε και ματαιώθηκε, γιατί συνεχιζόταν η παραπάνω αποχή. Ακολούθως, οι εφεσίβλητοι επανέφεραν την υπόθεση προς συζήτηση με την από 2.7.2000 κλήση τους και ορίστηκε δικάσιμος η 24.9.2002, κατά την οποία συζητήθηκε η αγωγή και εκδόθηκε επ' αυτής η εκκαλούμενη απόφαση. Για τη νέα αυτή κλήση, δεν χρειαζόταν και πάλι να προηγηθεί απόπειρα συμβιβασμού της ένδικης υποθέσεως, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη μείζονα σκέψη, και ως εκ τούτου το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που δεν κήρυξε απαράδεκτη τη συζήτηση της υποθέσεως για την παράλειψη αυτή, δεν έσφαλε στην εφαρμογή του νόμου, τα δε αντίθετα υποστηριζόμενα με το σχετικό λόγο της έφεσης, κρίνονται απορριπτέα ως αβάσιμα.

Η επί αναγνωριστικής αγωγής εκδιδόμενη απόφαση, όταν καταστεί τελεσίδικη, αποτελεί ουσιαστικό δεδικασμένο για την ασκηθησόμενη καταψηφιστική αγωγή (ΑΠ. 877/1978 ΝοΒ 27.752, ΑΠ. 395/1972, ΝοΒ 22.1152).

1065/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παντελής Βαμβακάς, Χριστόδουλος Θεοδωρόπουλος**).

Ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης. Αν προτείνονται περισσότεροι λόγοι ανακοπής πρόκειται για υποχρεωτική αντικειμενική σώρευση περισσοτέρων ανακοπών. Κάθε λόγος ανακοπής συνιστά ίδια και αυτοτελή βάση. Περιστατικά. Δεδικασμένο δημιουργείται και όταν το αντικείμενο της κάθε δίκης που διεξάγεται μεταξύ των ιδίων προσώπων είναι διαφορετικό από εκείνο που ζητήθηκε στη δίκη εκείνη. Αυτό συμβαίνει όταν στη νέα δίκη πρόκειται να κριθεί η ίδια δικαιολογητική σχέση και το ίδιο νομικό ζήτημα με αυτό που κρίθηκε με την προηγούμενη απόφαση. Περιστατικά.

Κατά την κρατούσα στη νομική φιλολογία και νομολογία ορθότερη γνώμη, το αντικείμενο της δίκης επί ανακοπής κατά της εκτελέσεως δεν είναι ενιαίο και επομένως στην περίπτωση που προτείνονται περισσότεροι λόγοι ανακοπής, πρόκειται για υποχρεωτική αντικειμενική σώρευση περισσότερων ανακοπών. Κάθε λόγος ανακοπής συνιστά ίδια και αυτοτελή βάση (βλ. Κ. Μπέη, Κ. Πολ. Δικ. αρθρ. 585 σ. 2445, Ν. Νίκα, το έννομο συμφέρον §5 IV σ. 178, Μπρίνια, αναγκαστική εκτέλεση, τόμ. Α, §16 ία σ. 443 444, Εφ.ΑΘ. 5376/1996 ΝοΒ 45240). Όπως ορθά επισημαίνεται (βλ. Νίκα ό.π) αν γίνει δεκτή η άποψη του ενιαίου αντικειμένου της δίκης της ανακοπής και θεωρηθούν οι διάφοροι λόγοι πραγματικοί ισχυρισμοί, το πεδίο εφαρμογής του αρθρ. 935 Κ.Πολ.Δικ. ουσιαστικά θα είναι ανύπαρκτο, αφού οι λόγοι ανακοπής, οι οποίοι δεν προβλήθηκαν, θα μπορούσαν να αποκλειστούν από τη λειτουργία του δεδικασμένου (Εφ.ΑΘ. 5376/1996 ό.π). Στην προκείμενη περίπτωση οι ανακόπτοντες με την ασκηθείσα ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου από 4.2.2000 ανακοπή τους, ζήτησαν, για

τους αναφερόμενους σ' αυτήν τρεις λόγους, καθένας από τους οποίους συνιστά ίδια και αυτοτελή βάση, την ακύρωση της από 18.1.2000 επιταγής που συντάχθηκε κάτω από αντίγραφο εξ απογράφου πρώτου εκτελεστού του υπ' αριθμ. 261/1999 πωλητηρίου συμβολαίου του συμ/φου Β.Χ. Π. και επιδόθηκε σ' αυτούς την 19.1.2000 καθώς και της υπ' αριθμ. 697/2000 εκθέσεως αναγκαστικής κατάσχεσης της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Αγρινίου Α. Λ. Το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλούμενη απόφαση του απέρριψε την ανακοπή ως αβάσιμη κατ' ουσίαν. Κατά της αποφάσεως αυτής οι ανακόπτοντες άσκησαν την υπό κρίση έφεση (από 18.11.2001) και ζήτησαν την εξαφάνιση της κατά το μέρος που απορρίφθηκαν με αυτή οι προβληθέντες υπ' αριθμ. 1 και 3 λόγοι της ανακοπής τους. Το Δικαστήριο τούτο με την υπ' αριθμ. 728/2002 απόφαση του απέρριψε το δεύτερο λόγο εφέσεως (πρώτος της ανακοπής) και έκανε δεκτό ως κατ' ουσίαν βάσιμο τον πρώτο λόγο εφέσεως (τρίτος της ανακοπής). Ακολούθως, αφού εξαφάνισε την εκκαλούμενη ως προς τα κεφάλαια που αφορούν την απόρριψη του τρίτου λόγου της ανακοπής και τα δικαστικά έξοδα, έκανε δεκτή την ανακοπή. Κατά της ανωτέρω αποφάσεως η καθής η ανακοπή εφεσίβλητη άσκησε την από 2.9.2002 αίτηση της περί αναιρέσεως της. Ο Άρειος Πάγος με την υπ' αριθμ. 477/2003 απόφασή του αναίρεσε την ως άνω απόφαση για την περίπτωση 8 του αρθρ. 559 Κ. Πολ.Δικ., διότι το Δικαστήριο τούτο παρά το νόμο δεν έλαβε υπόψη ουσιώδες (όπως προβλήθηκε) πράγμα προταθέν (ένσταση περί δεδικασμένου). Μετά την αναίρεση της ανωτέρω αποφάσεως (728/2002), νόμιμα φέρεται προς περαιτέρω εκδίκαση η προκείμενη υπόθεση με την από 19.6.2003 κλήση των ανακοπτόντων εκκαλούντων.

Επειδή, από τη διάταξη του αρθρ. 324 του Κ.Πολ.Δικ. που ορίζει ότι δεδικασμένο υπάρχει μεταξύ των ίδιων προσώπων με την ίδια ιδιότητα μόνο για το δικαίωμα που κρίθηκε και εφόσον πρόκειται για το ίδιο αντικείμενο και την ίδια ιστορική και νομική αιτία, σε συνδυασμό και με τα αρθρ. 321 και 322 του ίδιου κώδικα, προκύπτει με σαφήνεια ότι δεδικασμένο από τελεσίδικη απόφαση δημιουργείται και όταν το αντικείμενο της νέας δίκης που διεξάγεται μεταξύ των ίδιων προσώπων είναι διαφορετικό από εκείνο που ζητήθηκε στη δίκη που προηγήθηκε, έχει όμως αναγκαία προϋπόθεση την ύπαρξη του δικαιώματος που κρίθηκε στη δίκη εκείνη, τούτο δε συμβαίνει όταν στη νέα δίκη πρόκειται να κριθεί η ίδια δικαιολογητική σχέση και το ίδιο νομικό ζήτημα με αυτό που κρίθηκε με την προηγούμενη απόφαση (ΑΠ. 44/2001 ΝοΒ 50113, ΑΠ. 390/1994 Δίκη 25849, ΑΠ. 4/1992 ΝοΒ 45686). Στην προκείμενη περίπτωση αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Οι ανακόπτοντες αγοραστές με την υπό κρίση από 4.2.2000 ανακοπή τους ζήτησαν την ακύρωση: α) των από 18.1.2000 εναντίον των χωριστών επιταγών της καθής η ανακοπή πωλήτριας, με τις οποίες η τελευταία επέσπευσε αναγκαστική εκτέλεση, με βάση απόγραφο εκτελεστό του υπ' αριθμ. 261/1999 Πωλητηρίου συμβολαίου του συμ/φου Β.Χ.Π., λόγω της μη καταβολής υπό των αγοραστών των δόσεων Δεκεμβρίου 1999 και Ιανουαρίου 2000 του τιμήματος, δραχμών 2.000.000 εκάστης και β) της υπ' αριθμ. 697/2000 εκθέσεως αναγκαστικής κατάσχεσης της δικαστικής επιμελήτριας Α. Λ. κατά του δευτέρου των ανακοπτόντων με βάση την ως άνω επιταγή. Ειδικότερα με τον τρίτο λόγο της ανακοπής τους ισχυρίσθηκαν

ότι δεν κατέστησαν υπερήμεροι περί την καταβολή των συμφωνημένων δόσεων του τιμήματος του πωληθέντος αγροτεμαχίου των μηνών Δεκεμβρίου 1999 και επέκεινα λόγω του υπάρχοντος κατά την παράδοση αυτού πραγματικού ελαττώματος; ήτοι του χαρακτηρισμού του ως περιοχής περιαστικού πρασίνου του γενικού πολεοδομικού σχεδίου του Δήμου Νεαπόλεως, με συνέπεια τον περιορισμό της ανακοικοδομήσεώς του, για το οποίο (ελάττωμα) ασκούν το δικαίωμα της μειώσεως του τιμήματος κατά το οφειλόμενο υπόλοιπο ποσό των 14.000.000 δραχμών. Κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου συζήτηση της υποθέσεωςηκαθήςηανακοπήισχυρίσθηκε με τις προτάσεις της, που εμπρόθεσμα κατατέθηκαν, ότι ο ίδιος ως άνω λόγος της ανακοπής είχε περιληφθεί στις από 1.6.2000 ανακοπές των ανακοπτόντων κατά: α) των μεταγενέστερων από 4.5.2000 και 11.5.2000 επιταγών της καθής η ανακοπή για εκτέλεση του ανωτέρω συμβολαίου και β) των υπ' αριθμ. 725/2000 Α' επαναληπτικής περίληψης και 728/2000 περίληψης κατασχετήριας εκθέσεως της δικαστικής επιμελήτριας Α. Λ., που απορρίφθηκαν με τις υπ' αριθμ. 190/2001 και 191/2001 αποφάσεις του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου, το οποίο δίκασε κατ' ουσίαν και οι αποφάσεις αυτές είχαν καταστεί τελεσίδικες. Ο εν λόγω ισχυρισμός που αποτελεί υπό το περιεχόμενο υπό το οποίο προβλήθηκε ένσταση περί δεδικασμένου κατά τα αρθρ. 321 επ. Κ.Πολ.Δικ. είναι και ουσιαστικά βάσιμος, όπως προκύπτει από τις επικληθείσες και προσκομισθείσες ανωτέρω ανακοπές και αποφάσεις σε συνδυασμό με τα μετ' επικλήσεως προσκομιζόμενα υπ' αριθμ. 2718/2001 και 2719/2001, 162/2003 και 163/2003 πιστοποιητικά του Γραμματέα Πρωτοδικών Αγρινίου και τις υπ' αριθμ. 862Β και 863Β/9.7.2001 εκθέσεις επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας Α. Λ.. Συνεπώς η κατ' ουσίαν βασιμότητα του περί δεδικασμένου ισχυρισμού κωλύει την προβολή προς συζήτηση του ανωτέρω τρίτου λόγου της ανακοπής στην προκείμενη δίκη και πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο σχετικός πρώτος λόγος της εφέσεως. Κατ' ακολουθίαν, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που απέρριψε με την εκκαλουμένη τον τρίτο λόγο της ανακοπής ως αβάσιμο κατ' ουσίαν, έστω και με διαφορετική αιτιολογία, αντικαθισταμένη με την παρούσα (αρθρ. 534 Κ.Πολ.Δίκ.), ορθά κατ' αποτέλεσμα έκρινε.

1083/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Μαμάσης, Παναγιώτης Θεοφανόπουλος**).

Εννομο συμφέρον. Αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης και η έλλειψή του που εξετάζεται αυτεπάγγελτα, συνεπάγεται την απόρριψη του ένδικου μέσου ως απαράδεκτου. Έφεση κατά ομοδίκου. Πότε επιτρέπεται.

Το έννομο συμφέρον για την άσκηση των ενδίκων μέσων αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης που η ανάγκη του συνάγεται από τη γενικότερη

διάταξη του άρθρου 68 Κ.Πολ.Δικ., δεδομένου ότι το έννομο συμφέρον, ως προϋπόθεση του παραδεκτού κάθε ενδίκου μέσου, αποτελεί ειδικότερη έκφανση της θεμελιώδους αρχής που καθιερώνει το άνω άρθρο. Η παραπάνω προϋπόθεση εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο και η έλλειψη της συνεπάγεται την απόρριψη του ενδίκου μέσου ως απαραδέκτου (Εφ.ΑΘ. 1039/2001 Ελ.Δνη 42.1388). Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 516 παρ. 2 Κ. Πολ. Δικ., έφεση έχει δικαίωμα να ασκήσει και ο διάδικος που νίκησε, εφόσον έχει έννομο συμφέρον. Η συνδρομή του εννόμου συμφέροντος κρίνεται από την προσβαλλόμενη απόφαση κατά το χρόνο ασκήσεως του ενδίκου μέσου και υπάρχει όταν, ο διάδικος που νίκησε, βλάπτεται από την αιτιολογία της απόφασης και ειδικότερα, αν απ' αυτή δημιουργείται δεδικασμένο σε βάρος του σε άλλη δίκη, αν δηλαδή η αιτιολογία της αποφάσεως αποτελεί στοιχείο του δικαιώματος που κρίθηκε στη δίκη και φέρει έτσι στοιχεία διατακτικού (βλ. Σαμουήλ, Η έφεση, εκδ. Ε', αριθμ. 313,314, ΑΠ. 1307/1990 Δ.22505, ΑΠ. 405/1981 Δ.12.564, Εφ,ΑΘ. 2840/1998 Ελ.Δνη 39.896, Εφ. Αθ. 8485/1997 ΝοΒ 1998.1084). Κατά τη διάταξη του άρθρου 517 Κ.Πολ.Δικ. η έφεση ασκείται κατά του αντιδίκου του προσβάλλοντος την απόφαση, ο οποίος δικαιώθηκε απ' αυτήν, όχι δε και κατά των ομοδίκων του εκκαλούντος, οι οποίοι δεν είναι αντίδικοι αυτού και μόνο αν η απόφαση που εκδόθηκε περιέχει επιβλαβή διάταξη για κάποιον από τους ομοδίκους και υπέρ άλλου είναι παραδεκτή η έφεση (βλ. Σαμουήλ ό.π., αριθμ. 338, ΑΠ. 645/1986 ΝοΒ 35.545, Έφ.ΑΘ. 1252/2000 Ελ. Δνη 41.423, Εφ.ΑΘ. 8251/1999 Ελ.Δνη 42.792, Εφ.Θεσ. 3554/1988 Αρμ. 1989.897).

1092/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Λαμπρόπουλος, Ειρήνη Ρουσάκου**).

Επίδοση σε σύνοικο. Απαιτείται πραγματική συνοίκηση και δεν αρκεί η τυχαία παρουσία κατά το χρόνο της επίδοσης στο διαμέρισμα του παραλήπτη. Η έκθεση είναι δημόσιο έγγραφο, χωρεί όμως ανταπόδειξη για την ιδιότητα του συνοίκου. Ασφαλιστική εταιρεία. Δικαίωμα αναγωγής. Προϋποθέσεις. Όρος της ασφαλιστικής σύμβασης για απαλλαγή του ασφαλιστή για ζημία που προξένησε οδηγός που δεν είχε την προβλεπόμενη από το νόμο άδεια οδηγήσεως για την κατηγορία του οχήματος που οδηγούσε. Είναι ισχυρός. Περιστατικά. Στην αναγωγή περιλαμβάνονται και οι τόκοι που πληρώνει ο ασφαλιστής καθώς και τα έξοδα.

Επειδή κατά το αρθρ. 126 §1α του Κ.Πολ.Δικ. η επίδοση γίνεται πραγματικά σε εκείνον στον οποίο απευθύνεται το έγγραφο και κατά το αρθρ. 128§1 του ίδιου κώδικα, αν ο παραλήπτης δεν βρίσκεται στην κατοικία του, το έγγραφο παραδίδεται σε έναν από τους συγγενείς ή υπηρέτες που συνοικούν μαζί του, αν δε απουσιάζουν ή δεν υπάρχουν και αυτοί, η παράδοση γίνεται σε έναν από τους άλλους συνοίκους που έχουν συνείδηση των πράξεων τους και δεν μετέχουν στη δίκη ως αντίδικοι του ενδιαφερομένου, ενώ κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου σύνοικοι θεωρούνται και

εκείνοι που διαμένουν στο ίδιο διαμέρισμα. Για την εγκυρότητα της επίδοσης απαιτείται όμως πραγματική συνοίκηση κατά τον χρόνο της επίδοσης και δεν αρκεί η τυχαία παρουσία κατά τον χρόνο αυτό στο διαμέρισμα του παραλήπτη. Εξάλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των αρθρ. 438 και 440 του Κ. Πολ.Δικ. προκύπτει ότι τα δημόσια έγγραφα, μεταξύ των οποίων είναι και οι συντασσόμενες από τους δικαστικούς επιμελητές εκθέσεις επιδόσεως δικογράφων, αφού και αυτοί είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ως προς τα περιεχόμενα σε αυτές περιστατικά, που δεν υποπίπτουν λόγω της φύσεως των στην άμεση αντίληψη του επιδίδοντος, όπως είναι και η ιδιότητα του συνοίκου εκείνου προς τον οποίο γίνεται η επίδοση του παραλαμβάνοντος το έγγραφο, αποδεικνύουν μεν πλήρως, κατ' αρθρ. 440 του Κ. Πολ. Δικ., το περιστατικό αυτό, επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη από εκείνον που αμφισβητεί την αλήθεια της σχετικής βεβαιώσεως στην έκθεση επιδόσεως (βλ. Εφ.Αθ. 4755/1998, Δνη 98,1634).

Εν προκειμένω, ο ανακόπτων με τον μοναδικό λόγο της ανακοπής του ισχυρίζεται ότι κατά τη δικάσιμο της 4.12.2003 που συζητήθηκε έφεση της καθής η ανακοπή κατά της 151/2002 αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών και εκδόθηκε ερήμην αυτού η ανακοπτόμενη απόφαση, δεν παραστάθηκε στο Δικαστήριο, διότι η επίδοση του δικογράφου της εφέσεως με την υπ' αυτής πράξη ορισμού δικασίμου και την κλήση για παράσταση κατά τη συζήτηση, δεν έγινε νόμιμα, αφού επεδόθη στον υιό του Χ., ο οποίος δεν είναι σύνοικος αλλά βρέθηκε εντελώς τυχαία και περιστασιακά την ώρα της επίδοσης στην οικία του ανακόπτοντος και επί πλέον παρέλειψε να τον ενημερώσει. Σε ανταπόδειξη επικαλείται και προσκομίζει αφενός την 1552/2004 βεβαίωση του Δημάρχου Βουπρασίας, στην οποία αναφέρεται ότι ο Χ. Σ. κατοικεί στη Νέα Μανωλάδα σε ιδιόκτητη οικία και όχι στην οικία του πατέρα του (ανακόπτοντος) και αφετέρου την 19043/2004 ένορκη βεβαίωση της συμβολαιογράφου Πατρών Π. Τ. που ελήφθη μετά από νομότυπη εμπρόθεσμη κλήτευση του αντιδίκου, στην οποία ο Ε. Α. που γεννήθηκε το έτος 1944, κάτοικος Νέα Μανωλάδας, κατέθεσε ότι ο υιός του ανακόπτοντος Χ. κατοικεί από επταετίας σε οικία διαφορετική από εκείνη του πατέρα του σε άλλο σημείο της Νέας Μανωλάδας. Από τα ανωτέρω το Δικαστήριο πείθεται ότι πράγματι κατά τον κρίσιμο χρόνο ο υιός του ανακόπτοντος δεν συγκατοικούσε με αυτόν, με συνέπεια να μην υπάρχει νόμιμη επίδοση για να παραστεί στο Δικαστήριο αυτό κατά τη συζήτηση της εφέσεως της καθής. Επομένως, η ανακοπή πρέπει να γίνει δεκτή και ως ουσία βάσιμη, να εξαφανισθεί η ανακοπτόμενη απόφαση, να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου στον ανακόπτοντα και να χωρήσει το Δικαστήριο στην περαιτέρω έρευνα της υποθέσεως.

Επειδή, σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθρ. 2, 6 §1, 10§1 και 11§1 του Ν. 489/76, το πρόσωπο στο οποίο προξενήθηκε ζημία από αυτοκίνητο έχει τη δική του ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή για την αποκατάστασή της μέχρι το ποσό της ασφαλιστικής συμβάσεως και αντιστοίχως, ο ασφαλιστής, ο οποίος με ασφαλιστική κατά τον νόμο σύμβαση κάλυψε την έναντι τρίτων αστική ευθύνη του κυρίου ή κατόχου του από αυτοκίνητο που κυκλοφορεί στην Ελλάδα, οφείλει να αποκαταστήσει τη ζημία αυτή χωρίς να μπορεί να αντιτάξει κατά του ζημιωθέντος ενστάσεις που απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση και ειδικότερα

την ένσταση ότι για οποιοδήποτε λόγο η ζημία που προκλήθηκε δεν καλύπτεται ασφαλιστικώς. Στην περίπτωση αυτή κατά την οποία ο ασφαλιστής δεν είχε το δικαίωμα να προβάλει κατά του ζημιωθέντος την ένσταση που απέρρεε από την ασφαλιστική σύμβαση αλλά αποκατάστησε την ζημία, χωρίς να έχει τέτοια υποχρέωση έναντι του ασφαλισμένου, έχει από τον νόμο δικαίωμα αναγωγής κατά του τελευταίου, η οποία στηρίζεται στο γεγονός ότι χωρίς να έχει τέτοια υποχρέωση από την' ασφαλιστική σύμβαση κατέβαλε στον ζημιωθέντα το ποσό της ζημίας και με τον τρόπο αυτό ελευθέρωσε τον ασφαλισμένο από την ευθύνη εκείνου, υποκαθίσταται δε, κατ' αρθρ. 488 Α.Κ., στα δικαιώματα του ζημιωθέντος, του οποίου η απαίτηση κατά του ασφαλισμένου μεταβιβάζεται από τον νόμο αυτοδικαίως σε αυτόν. Με τον τρόπο αυτό ο ασφαλιστής αποκτά το δικαίωμα να στραφεί κατά του ασφαλισμένου και να απαιτήσει από αυτόν ό,τι εκείνος όφειλε και αυτός, εξαιτίας της ασφαλιστικής καλύψεως της ευθύνης του, κατέβαλε στον ζημιωθέντα. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του αρθρ. 25 παρ. 6 της Κ4/585/5.4.1978 αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου αποκλείονται της ασφαλίσεως οι ζημίες που προξενούνται από οδηγό, ο οποίος δεν είχε την προβλεπόμενη από τον νόμο άδεια οδηγήσεως για την κατηγορία του οχήματος που οδηγούσε. Η απόφαση αυτή κατά τη διάταξη που προαναφέρθηκε επιβάλλει περιορισμό στην ασφαλιστική κάλυψη και είναι εκτός της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως που παρασχέθηκε στον Υπουργό με το αρθρ. 6§6 του Ν. 489/76 να καθορίζει με απόφαση του τους γενικούς όρους του ασφαλιστηρίου συμβολαίου που καλύπτει την αστική ευθύνη από αυτοκινητικά ατυχήματα, εφόσον με αυτήν δεν καθορίζεται κάποιος τέτοιος όρος αλλά επιβάλλεται περιορισμός της κατά τον νόμο αυτό ευθύνης του ασφαλιστή έναντι του ζημιωθέντος. Ο αποκλεισμός όμως της ευθύνης του ασφαλιστή για τον λόγο που αναφέρεται στη διάταξη αυτή όχι .έναντι του ζημιωθέντος αλλά έναντι του ασφαλισμένου μπορεί εγκύρως, σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθρ. 361 Α.Κ., 192 Ε.Ν. και 11§1 του Ν. 489/1976 να συμφωνηθεί μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλισμένου. Η συνομολόγηση του όρου αυτού, που δεν απαλλάσσει μεν τον ασφαλιστή από την υποχρέωση του να αποζημιώσει τον ζημιωθέντα τρίτο, παρέχει όμως στον ασφαλιστή το δικαίωμα να καλύψει τον ασφαλισμένο και να ζητήσει από αυτόν ό,τι κατέβαλε στον ζημιωθέντα τρίτο για την αποκατάσταση της ζημίας που έχει υποστεί ο τρίτος, μπορεί να γίνει είτε με την ενσωμάτωση του όρου αυτού στη σύμβαση ασφαλίσεως είτε με παραπομπή της συμβάσεως στους όρους της παραπάνω αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου, που έχει δημοσιευθεί στο ΦΕΚ 795/1978, Τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Εξάλλου, για τη δέσμευση του ασφαλισμένου δεν είναι απαραίτητο να υπογράφεται το ασφαλιστήριο από αυτόν αλλά αρκεί να καταβάλει τα ασφάλιστρα και να παραλαμβάνει το ασφαλιστήριο (βλ. ΑΠ. 1178/2002, Δνη 2003,1572, 911/2002, Δνη 2003,1285, 733/2002 Δνη 2003,717, 1022/2001, ΝοΒ 50,1105, 525/2001, Δνη 2001,1558, 751/2000, Δνη 2001,95).

.... Περαιτέρω, αν και με την παρεμπίπτουσα αγωγή της η ασφαλιστική εταιρεία ζήτησε να υποχρεωθεί ο υπ' αυτής εναγόμενος να καταβάλει «πάν ό,τι υποχρεωθούμε να καταβάλλουμε στους ενάγοντες της κυρίας δίκης νομιμοτόκως από την καταβολή μέχρις εξοφλήσεως», το πρωτόδικο Δικαστήριο υποχρέωσε τον ασφαλισμένο να της καταβάλει το παραπάνω ποσό των 6.791,30 ΕΥΡΩ

που αυτή υποχρεώθηκε να καταβάλει στους κυρίως ενάγοντες, χωρίς όμως τους τόκους και τα δικαστικά έξοδα, που επίσης αυτή (ασφαλιστική εταιρεία) είχε υποχρεωθεί να καταβάλει στους ζημιωθέντες τρίτους. Έτσι, που έκρινε η εκκαλουμένη απόφαση εσφαλμένα εφάρμοσε τον νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις και ο μοναδικός λόγος της εφέσεως της εκκαλούσας αυτής είναι βάσιμος.

1103/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Σκανδάμης, Άγγελος Αγγελόπουλος**).

Μάρτυρες εξαιρετέοι (400 Κ.Πολ.Δ.) Τέτοιοι είναι και οι εκπρόσωποι νομικών προσώπων καθώς και οι εκούσιοι αντιπρόσωποι (όπως π.χ. οι πράκτορες ασφαλίσεων) εφόσον πράττουν ως τοιούτοι. Στη διαδικασία όμως για ζημίες από αυτοκίνητο μπορούν να εξετασθούν ως μάρτυρες αφού λαμβάνονται υπόψη και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου. Οδηγός χωρίς άδεια οδηγήσεως ασφαλισμένος σε ασφαλιστική εταιρεία για ζημίες τρίτων. Χωρεί παρεμπίπτουσα αγωγή του ασφαλιστή εναντίον του. Περιστατικά και σχετικοί ισχυρισμοί εναγομένου.

Κατά το αρθρ. 400 περ. 3 ΚΠολΔ δεν εξετάζονται ως μάρτυρες πρόσωπα τα οποία μπορούν να έχουν συμφέρον από τη δίκη. Συνακόλουθα θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα πρόσωπα αυτά δεν μπορούν, καταρχάς, να βεβαιώσουν ενόρκως, ενώπιον Ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου, όπου είναι δυνατή η χρησιμοποίηση των ένορκων αυτών βεβαιώσεων ως αποδεικτικών μέσων, περιστατικά τα οποία αναφέρονται στη δίκη για την οποία παρέχουν την ένορκη βεβαίωσή τους. Τέτοια πρόσωπα θεωρούνται και εκείνα τα οποία νομίμως εκπροσωπούν νομικά πρόσωπα, καθώς και οι εκούσιοι αντιπρόσωποι, εφόσον πράττουν ως τοιούτοι. Αλλά, κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των αρθρ. 671 παρ. 1 και 681 Α ΚΠολΔ, στην ειδική διαδικασία των διαφορών για ζημιές από αυτοκίνητο, καθώς και από τη σύμβαση της ασφάλισης του, όπως η προκείμενη διαφορά, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του και αποδεικτικά μέσα τα οποία δεν πληρούν τους όρους του νόμου. Συνεπώς μπορεί να λάβει υπόψη του προς σχηματισμό της πεποίθησης του και την κατάθεση ή την ένορκη βεβαίωση μάρτυρα εξαιρετέου σύμφωνα με τη γενική διάταξη του αρθρ. 400 ΚΠολΔ (Εφ. Θεσ. 1862/99 Αρμ ΝΕ 930, Εφ. Αθ. 12226/88 Δ 22 259).

Σύμφωνα με ρητό όρο (10ος) του ασφαλιστήριου εξαιρέθηκαν από την ασφαλιστική κάλυψη οι ζημίες που θα προκαλούνταν από οδηγό που δεν θα είχε την άδεια οδηγήσεως που προβλέπει ο νόμος για την κατηγορία του οχήματος που οδηγεί. Ο εναγόμενος δεν κατείχε, κατά το χρόνο του ατυχήματος, την προβλεπόμενη από το νόμο άδεια οδηγήσεως για τη δίκυκλη μοτοσυκλέτα. Ο ισχυρισμός του ότι δεν συνυπέγραψε το ασφαλιστήριο και, συνεπώς, δεν

αποδέχθηκε τον ανωτέρω όρο περί εξαιρέσεως είναι αβάσιμος. Και τούτο διότι η όλη συμπεριφορά του μέχρι το ατύχημα και μετέπειτα, όπως η καταβολή ασφαλίστρων, η υποβολή δήλωσης ατυχήματος στην ενάγουσα και η κατάθεση βεβαίωσης ασφαλίσεως στην Τροχαία Αιγίου, υποδηλώνει την αποδοχή εκ μέρους του, ως έγκυρης και ισχυρής, της ασφαλιστικής σύμβασης, δεν ήταν δε απαραίτητο, για τη δέσμευση του, να υπογράψει το ασφαλιστήριο, δεδομένου ότι ο έγγραφος τύπος για την κατάρτιση σύμβασης ασφαλίσεως επιβάλλεται όχι ως συστατικός αλλά ως αποδεικτικός (ΑΠ 525/01 Δνη 42 1558, ΑΠ 811/97 ΕΕΝ 1998 757, Εφ. Θεσ. 1506/03 Αρμ 57 1759, Εφ. Λαρ. 24/04 Αρχ Ν ΝΕ 342). Θα ήταν εξάλλου ανακόλουθο να αναγνωρίζονται υπέρ αυτού (ασφαλισμένου) όλοι οι συμβατικοί όροι του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, οι οποίοι τον ευνοούσαν και να μην αναγνωρίζονται, με την ίδια αποδεικτική δύναμη, αυτοί οι όροι που επιβάλλουν σε βάρος του ορισμένες υποχρεώσεις, τους οποίους αυτός έχει αποδεχθεί ως ενιαίο σύνολο μαζί με τους ευνοϊκούς όρους (ΑΠ 811/97 όπ). Περαιτέρω ο εναγόμενος ισχυρίσθηκε, πρωτοδίκως, ότι η ενάγουσα ασκεί το, δια της υπό κρίση παρεμπίπτουσας αγωγής, δικαίωμά της κατά προφανή υπέρβαση των ορίων που διαγράφει το αρθρ. 281 ΑΚ, διότι, όταν ασφάλιζε τη δίκυκλη μοτοσυκλέτα του γνώριζε ότι αυτός δεν κατείχε την προβλεπόμενη από το νόμο άδεια οδηγήσεως και, παρόλα ταύτα, τον διαβεβαίωσε δια του αντιπροσώπου της ότι θα τον καλύψει ασφαλιστικά, με αποτέλεσμα να πιστέψει εύλογα ότι δεν πρόκειται να επικαλεσθεί τον ανωτέρω όρο εξαιρέσεως. Ο ισχυρισμός του, όμως, αυτός δεν αποδείχθηκε και αναιρείται ιδίως από το μάρτυρά του Κ. Τ. ο οποίος κατέθεσε σχετικά ότι «όταν ο γιος μου (σ.σ. εναγόμενος) είπε στον αντιπρόσωπο της ενάγουσας Γ. Σ. ότι δεν έχει δίπλωμα» ο τελευταίος του απάντησε «δεν πειράζει θα το ασφαλίσουμε και το φέρνεις όταν το βγάλεις», πράγμα που σημαίνει, ότι ο ως άνω αντιπρόσωπος της ενάγουσας δεν θα ζητούσε να του φέρει «το δίπλωμα» εάν είχε αποδεχθεί να καλύψει, σε κάθε περίπτωση, ασφαλιστικά τον αντισυμβαλλόμενό του.

1108/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Μπιλιάνης, Θεόδωρος Νταβανέλλος**).

Επιταγή προς εκτέλεση. Τι πρέπει να περιέχει.

Από τις διατάξεις των άρθρων 924, 904, 916, 918 και 919 Κ.Πολ.Δικ. προκύπτει ότι η επιταγή, με την οποία αρχίζει η αναγκαστική εκτέλεση, πρέπει να περιέχει σύντομη αναφορά του ποσού, που οφείλεται, χωρίς να είναι ανάγκη να εκτίθεται το ιστορικό, κάθε κονδυλίου. Ειδικότερα αρκεί να προκύπτει από την επιταγή εκτελέσεως η αιτία της απαιτήσεως, η οποία άλλωστε θα προκύπτει από το αντίγραφο του τίτλου, κάτω από το οποίο γίνεται η επιταγή, καθώς και η οφειλή κατά κεφάλαιο, τόκους και έξοδα. Εφόσον έχει γίνει ο διαχωρισμός αυτός η επιταγή

παρουσιάζει πληρότητα και απόκειται στον οφειλέτη να ισχυρισθεί και να αποδείξει την απόσβεση της απαιτήσεως ή της ανακρίβειας των κονδυλίων ή τον εσφαλμένο υπολογισμό ή το παράνομο των τόκων. Εξάλλου ούτε το ποσόν του τόκου χρειάζεται να προσδιορίζεται στην επιταγή, αφού το μεν ποσοστό του τόκου ορίζεται από το νόμο, το δε ποσόν των τόκων, που θα καταβληθεί, μπορεί να βρεθεί με απλό μαθηματικό υπολογισμό, με βάση το ποσοστό αυτού και το χρονικό διάστημα που θα έχει παρέλθει μέχρι την ημερομηνία εξοφλήσεως της επιταγής. Περαιτέρω η επιταγή προς πληρωμή αποτελεί μονομερή εξώδικη πράξη, με την έννοια ότι δεν απευθύνεται ούτε ενεργείται ενώπιον δικαστηρίου, αλλά συγχρόνως και διαδικαστική πράξη της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτελέσεως. Η επίδοση της προς τον καθού η εκτέλεση, έχει δικονομικές (άρθρα 924 παρ. 1,926 παρ. 2, 932 Κ.Πολ.Δικ) και ουσιαστικές (άρθρα 264, 340 Α.Κ) συνέπειες και δε δημιουργεί με την επίδοσή της εκκρεμοδικία. Μεταξύ των ουσιαστικών συνεπειών της επίδοσης αυτής, που απορρέουν από το ουσιαστικό δίκαιο είναι και η όχληση. Η επιταγή, ενόψει του ότι με αυτήν απευθύνεται πρόσκληση του δανειστή προς τον οφειλέτη για την εκτέλεση της παροχής, αποτελεί όχληση και συνεπώς επιφέρει υπερημερία (Α.Κ 340) και τις από το ουσιαστικό δίκαιο συναπτόμενες με την υπερημερία συνέπειες όπως τόκους (βλ. σχ. ΑΠ. 474/1999 Δνη 41,80, ΑΠ.72/1995 Δνη 38,585, ΑΠ. 194/95 Δνη 37.101, ΑΠ. 235/84 ΝοΒ 35,265, Εφ.ΑΘ. 2535/98 Δνη 40,384, Εφ.ΑΘ. 5667/95 Δνη 38,1618, Μπρίνια: Αναγκαστική εκτέλεση, β' έκδοση στο άρθρο 924).

1129/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Παναγιώτου, Ιωάννης Καρβούνης**).

Επίδοση δικογράφου σε νομικό πρόσωπο. Πρέπει να δίδεται στο νόμιμο εκπρόσωπό του και να αναφέρεται το ονοματεπώνυμό του, αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη. Περιστατικά. Σύμβαση εργασίας. Η συμφωνία για μερική απασχόληση πρέπει να είναι έγγραφη και υπογράφεται είτε κατά την κατάρτισή της είτε κατά τη διάρκειά της. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 124 παρ. 2, 126 περ. δ', 129 παρ. 1 και 139 παρ. 1 περ. δ' του ΚΠολΔ, συνάγεται ότι σε περίπτωση επιδόσεως εγγράφου σε νομικό πρόσωπο, πρέπει να παραδίδεται το έγγραφο αυτό σ' εκείνον που είναι εκπρόσωπός του κατά το νόμο ή το καταστατικό, του οποίου (εκπροσώπου) η ιδιότητα και το ονοματεπώνυμό του, πρέπει να αναγράφονται στη σχετική έκθεση που συντάσσεται από το δικαστικό επιμελητή. Εάν τα στοιχεία αυτά δεν αναγράφονται στην παραπάνω έκθεση η γενόμενη επίδοση είναι άκυρη (ΑΠ 769/02 ΕλλΔίκ. 44,747). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η υπό κρίση έφεση κατά της 137/2002 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αιγίου, που εκδόθηκε κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών των άρθρων 664 επ. ΚΠολΔ, έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα

(άρθρα 495 παρ. 1, 518 παρ. 2 ΚΠολΔ), δοθέντος ότι δεν κινήθηκε η προθεσμία της με την επίδοσης της παραπάνω εκκαλουμένης αποφάσεως προς τον εκκαλούντα Δήμο, δυνάμει της υπ' αριθ. 11080Α/13.12.2002 εκθέσεως επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Αιγίου Θ. Τ., την 13.12.2002, καθόσον δεν αναφέρεται στην έκθεση αυτή το όνομα του προσώπου στον οποίο επιδόθηκε η εν λόγω απόφαση, καθώς και αν το πρόσωπο αυτό ήταν νόμιμος εκπρόσωπος του ως άνω εκκαλουντος, απλώς μνημονεύεται σ' αυτή (έκθεση) ότι η επίδοση έγινε στον τελευταίο (Δήμο) και φέρεται να υπογράφεται από κάποια Α. Ζ. μ' αποτέλεσμα η εν λόγω επίδοση να είναι άκυρη οπότε από τη δημοσίευση της ανωτέρω αποφάσεως (7.6.2002) έως την άσκηση της εφέσεως (28.3.2003) δεν παρήλθε η προθεσμία των τριών ετών, που ορίζει το ως άνω όρθρο 518 παρ. 2, για το παραδεκτό της ασκήσεως του παραπάνω ενδίκου μέσου.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 38 του ν. 1892/1990, με έγγραφη ατομική συμφωνία ο εργοδότης και ο μισθωτός, κατά τη σύσταση της σχέσης εργασίας ή κατά τη διάρκειά της, μπορεί να συμφωνήσουν για ορισμένο ή αόριστο χρόνο διάρκεια ημερήσιας ή εβδομαδιαίας εργασίας μικρότερη της κανονικής (μερική απασχόληση). Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται ο έγγραφος τύπος για τη μερική απασχόληση είτε αυτή γίνεται με τη μορφή μειωμένου ωραρίου, είτε με τη μορφή εκ περιτροπής εργασίας, είτε συνομολογείται για αόριστο ή ορισμένο χρόνο, η έλλειψη δε του εγγράφου τύπου πλήττει τη σύμβαση ως σύμβαση μερικής απασχολήσεως, μ' αποτέλεσμα να θεωρείται ότι υπάρχει σύμβαση πλήρους απασχολήσεως (ΑΠ 157/1989 ΔΕΝ 45.1053, ΑΠ 1104/1987 ΕΕΔ 47.302, Ι. Κουκιάδης Εργ. Δίκαιο, έκδ. 1995 σελ. 390). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο εκκαλών Δήμος παραπονείται με το δεύτερο λόγο της έφεσής του ότι η εκκαλουμένη απόφαση εσφαλμένα επιδίκασε στους εφεσίβλητους τις διαφορές πλήρων αποδοχών και πλήρη αποζημίωση για την εργασία τους κατά τις Κυριακές και για τη μη χορήγηση αναπληρωματικής ημέρας αναπαύσεως (ρεπό), καθόσον οι τελευταίοι δεν απασχολούνταν όλες τις ημέρες της εβδομάδας, αλλά μόνο μερικές απ' αυτές και όχι κατά πλήρες ωράριο. Ο λόγος αυτός της έφεσης, ανεξάρτητο από την αοριστία του, γιατί δεν καθορίζονται σι ημέρες που εργάζονταν οι εφεσίβλητοι και πόσες ώρες ημερησίως, είναι απορριπτέος ως μη νόμιμος, καθόσον για την μερική αυτή απασχόληση δεν επικαλείται ο εκκαλών Δήμος, ούτε προσκομίζεται απ' αυτόν σχετικό τέτοιο έγγραφο, μ' αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση να θεωρείται ότι υπήρχε μεταξύ τους σύμβαση πλήρους απασχολήσεως.

1132/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αναστάσιος Τελώνης, Φώτης Λεπίδας**).

Επαναφορά πραγμάτων. Η αίτηση μπορεί να ασκηθεί και με χωριστό δικόγραφο που πρέπει όμως να κατατεθεί στο δικαστήριο και να κοινοποιηθεί στον αντίδικο μέσα στην προθεσμία των τριάντα ημερών. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των άρθρων 152 έως 155 §1 του Κ.Πολ.Δικ. προκύπτει ότι αν κάποιος διάδικος δεν μπόρεσε να τηρήσει κάποια προθεσμία εξαιτίας ανώτερης βίας ή δόλου του αντιδίκου του, μπορεί να ζητήσει την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση. Η επαναφορά πρέπει να ζητηθεί μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την ημέρα άρσης του εμποδίου που συνιστούσε την ανώτερη βία ή της γνώσης του δόλου. Η αίτηση για επαναφορά μπορεί να ασκηθεί με χωριστό δικόγραφο που κοινοποιεί ο απολέσας την προθεσμία διάδικος στον αντίδικο του. Στην περίπτωση αυτή το δικόγραφο κατατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις για την άσκηση της αγωγής, δηλαδή με κατάθεση στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται και με επίδοση αντιγράφου στον αντίδικό (αρθ. 215§1 του Κ.Πολ.Δικ.). Έτσι για την ολοκλήρωση της ασκήσεως με χωριστό δικόγραφο της αιτήσεως επαναφοράς των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση, δεν αρκεί η εντός των τριάντα ημερών, που αποτελούν την προθεσμία ασκήσεως της αιτήσεως, κατάθεση του (χωριστού) δικογράφου στη γραμματεία, αλλ' απαιτείται και η μέσα στην ίδια προθεσμία επίδοση αυτού στον αντίδικο του αιτούντος. Αν δεν συμβεί αυτό, η αίτηση επαναφοράς απορρίπτεται ως απαράδεκτη (εκπρόθεσμη) και αυτεπαγγέλτως (βλ. ΑΠ. 205/12003 Ελ.Δνη 45.440, ΑΠ. 815/1998, Ελλ.Δνη 39.1572, ΑΠ. 739/2002 αδημ). Εν προκειμένω η αιτούσα εκθέτει στην από 7.7.2004 αίτησή της, την οποία κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου τούτου την 9.7.2004, ότι την 11.5.2004 επιδόθηκε σ' αυτήν η υπ' αριθ. 284/2004 οριστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, κατά της οποίας άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου την από 8.6.2004 έφεσή της, την οποία έφεση κατέθεσε στη γραμματεία του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου την 11.6.2004, δηλαδή μία ημέρα μετά την πάροδο της 30νθήμερης προθεσμίας της εφέσεως. Ότι η απώλεια της ανωτέρω προθεσμίας οφείλεται σε ανώτερη βία και συγκεκριμένα γιατί από την 10.6.2004 (τελευταία ημέρα της προθεσμίας) μέχρι την 15.6.2004, τα δικαστήρια είχαν αναστείλει τις εργασίες τους λόγω των εκλογών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και δεν λειτουργούσαν τα γραφεία τους. Η ως άνω ασκηθείσα με χωριστό δικόγραφο αίτηση επαναφοράς για να είναι εμπρόθεσμη και παραδεκτή, έπρεπε και να επιδοθεί στον αντίδικο της αιτούσης μέσα στην προθεσμία των τριάντα ημερών από την ημέρα άρσης του εμποδίου που συνιστούσε κατ' αυτήν την ανώτερη βία, δηλαδή από την 15.6.2004. Όμως μέχρι τη συζήτηση της αιτήσεως (21.10.2004), δεν είχε αυτή επιδοθεί στον καθού η αίτηση, όπως συνομολογείται και επομένως είναι απαράδεκτη ως εκπρόθεσμη, πέρα από το ότι η αιτούσα την 11.6.2004, δηλαδή μέσα στο διάστημα που επικαλείται ότι δεν λειτουργούσαν τα γραφεία των δικαστηρίων, κατέθεσε την από 8.6.2004 έφεσή της. Επομένως η αίτηση επαναφοράς πρέπει να απορριφθεί και να καταδικαστεί η αιτούσα στα δικαστικά έξοδα του καθού η αίτηση (αρθ. 176 του Κ. Πολ. Δικ.).

1135/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λεωνίδας Βλάχος, Σπυρίδων Τάμπας**).

Δικαστική απόφαση. Εσφαλμένη περιγραφή του ακινήτου από το οποίο διατάσσεται η έξωση ως προς την έκταση (αντί 55 στρεμμάτων αναφέρεται στο διατακτικό 5 στρέμματα). Ανακοπή κατά της εκτέλεσης από τον μισθωτή. Απορρίπτεται γιατί από το περιεχόμενο της απόφασης προκύπτει η αληθινή έκταση.

Την 1 Ιανουαρίου 2001 με το προσαγόμενο ιδιωτικό συμφωνητικό που φέρει τις υπογραφές των διαδίκων οι εκκαλούσες Α. Ρ. και Ε. Α. (μητέρα και κόρη) εκμίσθωσαν στην εφεσίβλητη Κ. Μ. για πέντε (5) χρόνια ένα ελαιοστάσιο με 1.100 ελαιόδενδρα, εκτάσεως περίπου πενήντα πέντε (55) στρεμμάτων στη θέση «Κούνδρος» της κτηματικής περιφέρειας του Δήμου Αιτωλικού και με τα αναφερόμενα λεπτομερώς στο ως άνω μισθωτήριο συμφωνητικό όρια. Επί της από 12 Ιουλίου 2001 αγωγής των εκκαλουσών για απόδοση του ως άνω μισθίου ακινήτου λόγω καθυστέρησης καταβολής του μισθώματος εκδόθηκε τελεσιδίκως η 31/2004 οριστική απόφαση αυτού του Δικαστηρίου με την οποία υποχρεώθηκε η εφεσίβλητη ανακόπτουσα να αποδώσει στις ως άνω εκκαλούσες τη χρήση του μισθίου, το οποίο στο διατακτικό της αποφάσεως, ενώ περιγράφεται λεπτομερώς κατά τα όρια, τη θέση και τα συστατικά του (είδος και αριθμό), φέρεται να έχει έκταση προφανώς λόγω παρεισφρύσαντος λάθους όχι 55 αλλά 5 στρεμμάτων, που δεν αντιστοιχεί στην περιγραφή του με βάση τα όρια (Η διόρθωση της ως άνω αποφάσεως έγινε μετά το πέρας της αναγκαστικής εκτέλεσης, και συγκεκριμένα την 21 Οκτωβρίου 2004 με την 949/2004 απόφαση του ιδίου δικαστηρίου, ανατρέχει δε αυτή στο χρόνο της δημοσιεύσεως της διορθωθείσας απόφασης). Η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης της ως άνω υπ' αριθ. 3.1/2004 απόφασης του δικαστηρίου τούτου άρχισε με την επίδοση την 28.1.2004 στην εφεσίβλητη καθής η εκτέλεση αντιγράφου του υπ' αριθ. 9/2004 απογράφου της 31/2004 οριστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου τούτου με επιταγή για εκτέλεση και ολοκληρώθηκε την 3 Φεβρουαρίου 2004 με τη σύνταξη από το δικαστικό επιμελητή στο Πρωτοδικείο Μεσολογγίου Γ. Χ. της προσαγόμενης υπ' αριθ. 755/3.2.2004 εκθέσεως αποβολής και αποδόσεως μισθίου ακινήτου (ελαιοστασίου), εκτάσεως πενήντα πέντε (55) περίπου στρεμμάτων. Δεν είναι βάσιμος ο λόγος ανακοπής της εφεσίβλητης κατά της εκτελέσεως που έγινε δεκτός από την εκκαλουμένη απόφαση, η οποία ακύρωσε όλες τις πράξεις της εκτελεστικής διαδικασίας, ότι κακώς αυτή αποβλήθηκε από ακίνητο εκτάσεως 55 στρεμμάτων, ενώ με βάση τον εκτελεστό τίτλο έπρεπε αυτή να αποβληθεί από ακίνητο 5 στρεμμάτων, θεμελιώνοντας τούτον στο άρθρο 916 του Κ. Πολ.Δικ. που καθιερώνει ως προαπαιτούμενο της αναγκαστικής εκτέλεσης το εκκαθαρισμένο της απαιτήσεως, ορίζοντας ότι «αναγκαστική εκτέλεση δεν μπορεί να γίνει αν από τον εκτελεστό τίτλο δεν προκύπτει η ποσότητα και η ποιότητα της παροχής». Από τον εκτελεστό τίτλο και ειδικότερα από το συνδυασμό του σκεπτικού και

του διατακτικού του προέκυπτε σαφώς και χωρίς καμία αμφιβολία η ταυτότητα της εκτελεστέας παροχής, δηλαδή ότι αντικείμενο της αναγκαστικής εκτέλεσης ήταν αποκλειστικά και μόνο το εκτάσεως 55 στρεμμάτων μίσθιο ελαιοστάσιο στη θέση «Κούνδρος» του Δήμου Αιτωλικού, που αποτέλεσε άλλωστε και αντικείμενο της προηγηθείσας διαγνωστικής δίκης με αφορμή την αγωγή απόδοσης του για καθυστέρηση μισθώματος. Στο διατακτικό του εκτελεστού τίτλου το ακίνητο από το οποίο αποβλήθηκε η εφεσίβλητη ανακόπτουσα περιγράφεται λεπτομερώς κατά τη θέση και τα όριά του, που συμπίπτουν απολύτως με εκείνα του ακινήτου που αυτή μίσθωσε το έτος 2001 (1 Ιανουαρίου) από τις εκκαλούσες, ενώ στο ίδιο τμήμα της αποφάσεως (διατακτικό) προς περαιτέρω εξατομίκευση της παροχής, ώστε να μη γεννάται καμία αμφιβολία ως προς την ταυτότητα και το ορισμένο αυτής, αναφέρεται και ο αριθμός των 1.100 ελαιοδένδρων που υπάρχουν στο ακίνητο, ώστε και εξ αυτού του λόγου να μην μπορεί να υποστηριχθεί, με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, ότι το ακίνητο από το οποίο έπρεπε η εφεσίβλητη να αποβληθεί με βάση τον εκτελεστό τίτλο είναι εκτάσεως 5 στρεμμάτων. Συναφώς προς το διατακτικό του εκτελεστού τίτλου, περιγραφή του ακινήτου από το οποίο η εφεσίβλητη αποβλήθηκε με την ως άνω έκθεση απόδοσης του δικαστικού επιμελητή Γ. Χ., γίνεται και στο σκεπτικό της ιδίας αποφάσεως όπου για τον προσδιορισμό του επιδίκου ακινήτου γίνεται αναφορά και στο μισθωτήριο συμφωνητικό με ημερομηνία 1.1.2001 που υπέγραψαν οι διάδικοι. Με βάση τα εκτεθέντα, ορθώς εχώρησε σε βάρος της εφεσίβλητης η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης με αποβολή αυτής από ακίνητο 55 στρεμμάτων με συγκεκριμένη θέση και όρια με βάση τον προδιαληφθέντα εκτελεστό τίτλο και ως εκ τούτου έσφαλε η εκκαλουμένη περί την εκτίμηση των αποδείξεων και την ορθή εφαρμογή του νόμου (αρθρ. 916 Κ.Πολ.Δικ.), δεχθείσα τα αντίθετα και ακυρώσασα κατά παραδοχή της ανακοπής της εφεσίβλητης κατά της εκτελέσεως όλες τις πράξεις της εκτελεστικής σε βάρος της διαδικασίας.

1153/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Παπαδάτος, Βασίλειος Λαδάς**).

Ανακοπή ερημοδικίας και έφεση. Οι προθεσμίες άσκησής τους συντρέχουν γι' αυτό πρέπει να ασκούνται μέσα στην προθεσμία τους από την επίδοση της απόφασης.
Ασκηση ανακοπής ερημοδικίας και έφεσης από τον ίδιο διάδικο. Η έφεση ασκείται επικουρικά, υπό την αίρεση απόρριψης της ανακοπής. Όσο εκκρεμεί η ανακοπή στον πρώτο ή δεύτερο βαθμό η συζήτηση της έφεσης είναι απαράδεκτη. Για την ολοκλήρωση της άσκησης της ανακοπής αρκεί η κατάθεσή της χωρίς να απαιτείται και κοινοποίησή της.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των όρθρων 501, 502 πάρ1, 503 παρ. 1, 513 παρ. 1, 516 παρ. 1 και 518 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δ., προκύπτουν τα ακόλουθα

:Η ερήμην απόφαση προσβάλλεται με αιτιολογημένη ανακοπή ερημοδικίας από το διάδικο που ερημοδικάστηκε. Αν η ερήμην απόφαση είναι επιπλέον πρωτόδικη και οριστική, υπόκειται και σε έφεση εξαρχής, δηλαδή ευθύς από τη δημοσίευσή της, γιατί η προθεσμία για την άσκηση αιτιολογημένης ανακοπής δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Συνεπώς οι προθεσμίες για την άσκηση των δύο αυτών ενδίκων μέσων αρχίζουν ταυτόχρονα από την επίδοση της ερήμην αποφάσεως και συντρέχουν (Α.Π. 1220/22000 Ελ.Δνη 43.102, Α.Π. 235/2000 Ελ.Δνη 41.1034, Εφ.ΑΘ. 1905/1996 ΕλΔνη 1998.137), χωρίς η άσκηση του ενός να αποκλείει την άσκηση του άλλου ενδίκου μέσου, καθώς υπάρχει το ενδεχόμενο, αν όχι η βεβαιότητα, άσκησης εκπρόθεσμου ενδίκου μέσου. Συνεπώς, αν ασκηθεί συγχρόνως ανακοπή ερημοδικίας και έφεση, προηγείται η εκδίκαση της ανακοπής και ακολουθεί η έφεση. Στην περίπτωση αυτή η έφεση ασκείται επικουρικά, υπό την αίρεση απόρριψης της ανακοπής ερημοδικίας (σχ. ΕΠ 735/1987 Αχ.Ν 4.518, Ε.Α. 8480/1985 Δ16. 748, ΕΠ 741/1985 Αχ.Ν. 2.490, Εφ. Αθ. 5425/1982 ΝοΒ 31.234, Εφ. Αθ. 3821/1972 ΝοΒ 20.1332, Σ. Σαμουήλ, Η έφεση, έκδ. Ε σελ.98 αριθ. 2288). Αλλά και στην περίπτωση αυτή το ένδικο μέσο που ασκήθηκε επιβοηθητικά δεν μπορεί να εισαχθεί προς συζήτηση εάν δεν πληρωθεί η αίρεση που διατυπώνεται με την επιβοηθητική άσκηση αυτού (Εφ.ΑΘ. 5425/1982 όπ.π.). Αν η ανακοπή γίνει δεκτή η έφεση στερείται πλέον αντικειμένου. Όσο εκκρεμεί η ανακοπή στον πρώτο ή στο δεύτερο βαθμό η συζήτηση της έφεσης είναι απαράδεκτη. (ΑΠ 1782/2002 Ελ. Δνη 45.93). Ακολούθως από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 495, 496, 497, 498 και 500 Κ. Πολ. Δ. και του Β.Δ. 564/1968, προκύπτει ότι η κατάθεση του δικογράφου της ανακοπής ερημοδικίας στη Γραμματεία του δικαστηρίου που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, όπως και η γι' αυτή συντασσόμενη έκθεση στο βιβλίο που τηρείται σύμφωνα με το άρθρο 496 ΚΠολΔ, αποτελεί όρο της τελειώσεως της άσκησης του ενδίκου αυτού μέσου (ΑΠ 535/1975 Νοβ 23.1263, Εφ.Αθ. 4009/1992 Ελ. Δνη 34.184, Σ. Σαμουήλ όπ.π. σελ. 54 αρ. 139), χωρίς να επιβάλλεται προς ολοκλήρωση της διαδικασίας άσκησής του και η επίδοση στον αντίδικο (ΑΠ 297/1989 Ελ. Δνη 31.335). Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η άσκηση του ενδίκου μέσου ολοκληρώνεται μόνο με την κατάθεσή του, χωρίς να απαιτείται επίδοση στον αντίδικο, αλλ' ούτε και ορισμός δικασίμου, ο οποίος, κατά τη σαφή διατύπωση του άρθρου 498, γίνεται μετά την άσκησή του, και ότι οι συνέπειες του ενδίκου μέσου μεταξύ των οποίων και η εκκρεμοδικία, κατ' άρθρο 500 Κ.Πολ.Δ., αφετηριάζονται από τη σύνταξη της έκθεσης κατάθεσής του, καθίσταται δε σαφές ότι η εκκρεμοδικία από ένδικο μέσο δεν έχει ως προϋπόθεση την επίδοσή του και κατ' ακολουθίαν τον προσδιορισμό δικασίμου.

1160/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Κότσιφας, Νικόλαος Κυπρούλης**).

Έφεση κατά της οριστικής αποφάσεως. Αν δεν στρέφεται και κατά της προδικαστικής αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκαν κεφάλαια της αγωγής, δεν μπορεί να τα εξετάσει το εφετείο.

Η κρινόμενη από 24 Ιουλίου 2002 έφεση του ενάγοντος Ι.Λ. κατά της 52/2000 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αμαλιάδος έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως, αφού από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει η πάροδος της προθεσμίας ασκήσεως αυτής ή άλλος λόγος απαραδέκτου. Επομένως πρέπει αυτή να γίνει τυπικώς δεκτή και να εξεταστεί το βάσιμο των λόγων της, χωρίς να μπορεί το δικαστήριο τούτο (άρθρα 522, 513 παρ. 2 ΚΠολΔικ) να ερευνήσει και κεφάλαια της αγωγής που απορρίφθηκαν ως μη νόμιμα με την προεκδοθείσα της εκκαλουμένης υπ' αριθ. 46/1995 προδικαστική (μη οριστική) απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αμαλιάδος, αφού η έφεση του ηττηθέντος ενάγοντος δεν απευθύνεται ρητώς και κατ' αυτής (ΑΠ 203/2001 Ελ Δνη 42, 1597, ΑΠ 33/2003 Ελ Δνη 44, 1612). Αυτό δε συμβαίνει όχι μόνο όταν η έφεση απευθύνεται σαφώς και ευθέως κατά της προδικαστικής απόφασης που περιέχει τις οριστικές απορριπτικές διατάξεις αλλά και όταν η τελευταία αυτή απόφαση πλήττεται αντιστοίχως ειδικά με συγκεκριμένο λόγο της εφέσεως, μολονότι η έφεση στην προμετωπίδα του δικογράφου της φέρεται να απευθύνεται μόνο κατά της οριστικής αποφάσεως (ΑΠ 33/2003 ενθ. ανωτ.). Στη συγκεκριμένη περίπτωση καμιά από τις παραπάνω προϋποθέσεις δεν συντρέχει, όπως τούτο προκύπτει από την επισκόπηση του δικογράφου.

7. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

56/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλκαίος Βγενόπουλος, Γιάννης Καρελάς**).

Πτώχευση. Πλειστηριασμός σε πτωχευτικό ακίνητο με επίσπευση ενεγγύου πτωχευτικού δανειστή πριν το στάδιο ένωσης των πιστωτών. Οι δανειστές με γενικό προνόμιο αναγγέλλονται στη διαδικασία της εκτέλεσης μόνο δια του συνδίκου. Ατομικές αναγγελίες εργαζομένων για απαιτήσεις από τη σύμβαση εργασίας με τον πτωχό δεν λαμβάνονται υπόψη.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 534, 625, 628, 632, 634, 647, 648, 665 και 666 Εμπ. Ν. με εκείνες των άρθρων 972, 975, 976 και 977 Κ.Πολ.Δ., συνάγεται ότι αν εκπλειστηριασθεί με επίσπευση ενέγγυου πτωχευτικού δανειστή που διατηρεί δικαίωμα ατομικής διώξεως ακίνητο της πτωχευτικής περιουσίας, προ του σταδίου της ενώσεως των πιστωτών, οι απαιτήσεις που είναι εξοπλισμένες με γενικό προνόμιο αναγγέλλονται στη διαδικασία της εκτέλεσης μόνο δια του συνδίκου, ο οποίος και κατατάσσεται στη θέση και για λογαριασμό των πιστωτών αυτών στον οικείο πίνακα κατάταξης (Α.Π. 336/2001 ΕΕΝ 2002, 536, Α.Π. 462/97 Ελλ. Δνη 1998, 346 επ.).

……. Ειδικότερα οι αναγγελίες των πρώτων πέντε παραπάνω εργαζομένων για απαιτήσεις τους από τη σύμβαση εργασίας, που καλύπτονται από γενικό προνόμιο, έγιναν ατομικά από τον καθέναν τους, ενώ σύμφωνα με την μείζονα σκέψη, έπρεπε να γίνουν μόνο από το σύνδικο της πτώχευσης. Ο ισχυρισμός τους ότι έγιναν δια του συνδίκου δεν είναι αληθής, εφόσον, όπως σαφώς προκύπτει από τα ίδια τα έγγραφα των αναγγελιών, αυτοί αναγγέλθηκαν ατομικά και όχι δια του συνδίκου. Η επίδοση των αναγγελιών αυτών στον σύνδικο της πτώχευσης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι έγιναν «δια του συνδίκου» εφόσον αυτή (επίδοση) έγινε στον τελευταίο σύμφωνα με τη διάταξη του αρθρ. 972 § 1 του Κ. Πολ.Δ. «ως εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση». Περαιτέρω ο σύνδικος της πτώχευσης στις 6.10.1999 κατέθεσε στην προαναφερόμενη συμβολαιογράφο ως υπάλληλο επί του πλειστηριασμού, διάφορα έγγραφα, που αφορούσαν τους προαναφερόμενους αναγγελθέντες δανειστές καθώς και άλλους δανειστές του πτωχού. Η παραπάνω συμβολαιογράφος συνέταξε την υπ' αριθμ. 32245/6.10.1999 «πράξη καταθέσεως εγγράφων αναγγελθέντος δανειστού». Στην πράξη αυτή, πλην της κατάθεσης εγγράφων, αναφέρεται ότι «ο παραπάνω σύνδικος ως εκπρόσωπος της ομάδος των δανειστών αιτείται να ληφθεί υπόψιν και να καταταγεί στον πίνακα κατάταξης που θα συντάξω υπέρ των πιστωτών του πτωχεύσαντα, οι οποίοι αναφέρονται παραπάνω. Επίσης αιτείται να καταταγεί προσωπικώς ως σύνδικος για τις δαπάνες που έγιναν ή θα γίνουν όσων αφορούν τις εργασίες της πτώχευσης υπό την έγκριση πάντοτε του αρμοδίου

δικαστηρίου μαζί με την αντίστοιχη αντιμισθία». Το έγγραφο αυτό δεν συνιστά αναγγελία του συνδίκου της πτώχευσης για τους προαναφερόμενους γενικούς προνομιούχους δανειστές αλλά είναι απλώς μία πράξη καταθέσεως εγγράφων εκ μέρους του. Εάν ήθελε ερμηνευθεί ότι αυτό (έγγραφο) συνιστά αναγγελία του συνδίκου για τους παραπάνω δανειστές τότε είναι παντελώς αόριστο εφόσον δεν αναφέρει τα υπό του άρθρου 972 § 1 β Κ.Πολ.Δ. προβλεπόμενα στοιχεία και ειδικότερα δεν περιγράφει την απαίτηση των δανειστών. Η απλή αναφορά στις γενόμενες ήδη ατομικές αναγγελίες των παραπάνω εργαζομένων χωρίς να επαναλαμβάνονται αναλυτικώς αυτές με τις απαιτήσεις τους, δεν μπορεί να καλύψει την αοριστία του. Πέραν τούτου και αν ακόμη ήθελε θεωρηθεί ότι το έγγραφο αυτό είναι αναγγελία εκ μέρους του συνδίκου για τους παραπάνω, είναι απαράδεκτη εφόσον αυτή δεν επεδόθη σε εκείνον υπέρ του οποίου γίνεται ο πλειστηριασμός (αρθρ. 972 § 1 Κ.Πολ.Δ.) ήτοι στην ανακόπτουσα και ήδη εκκαλούσα τράπεζα, εφόσον τέτοια επίδοση ούτε επικαλούνται ούτε προσκομίζουν. Επομένως οι παραπάνω αναγγελίες των ανακοπτόντων εργαζομένων δεν ήταν σύννομες.

61/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Μιμμής, Λεωνίδας Τσαούσης**).

Νομισματική Επιτροπή. Ανατοκισμός τόκων των πιστωτικών Ιδρυμάτων. Για τις Τράπεζες και τα πιστωτικά Ιδρύματα δεν ισχύουν οι περιορισμοί των άρθρων 296 Α.Κ. και 110, 111 παρ. 2 Εισ.ΝΑΚ. Πάντως απαιτείται συμφωνία.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 6 του ν. 1083/1980 «περί αγοράς και πωλήσεως συναλλάγματος και ξένων τραπεζικών γραμματίων», η Νομισματική Επιτροπή με αποφάσεις της δύναται να επιτρέπει τον εκτοκισμό των οφειλομένων τόκων στα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα χωρίς οποιοδήποτε χρονικό ή άλλο περιορισμό. Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι παρασχέθηκε η εξουσιοδότηση στη Νομισματική Επιτροπή υπό τον έλεγχο της οποίας είχε τότε τεθεί το όλο πλέγμα των τραπεζικών επιτοκίων, να επιτρέπει με αποφάσεις της τον ανατοκισμό των τόκων που οφείλονται στα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία λειτουργούν στην Ελλάδα, χωρίς κανένα χρονικό ή άλλο περιορισμό. Με βάση τη νομοθετική αυτή εξουσιοδότηση εκδόθηκε η 289/30101980 απόφαση της Νομισματικής επιτροπής που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και έχει ισχύ κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Με την απόφαση αυτή ορίστηκε ότι η Νομισματική επιτροπή αποφάσισε «όπως καθορίσει ότι ο εκτοκισμός των οφειλομένων στις Τράπεζες και τους λοιπούς πιστωτικούς Οργανισμούς εν καθυστερήσει τόκων δύναται να γίνεται από της πρώτης ημέρας καθυστερήσεως άνευ οιουδήποτε χρονικού ή άλλου περιορισμού», ενώ στο εδάφιο β' της αποφάσεως αυτής αναφέρεται ότι ο λόγος εκδόσεώς της είναι η αναγκαιότητα του εκτοκισμού των καθυστερούμενων τόκων ευθύς ως

καταστούν απαιτητοί για την κάλυψη του αντίστοιχου εκτοκισμού των τόκων που οφείλουν οι τράπεζες στους καταθέτες και λοιπούς δανειστές τους. Με την εν λόγω απόφαση θεσπίσθηκε, προκειμένου περί των τραπεζικών συναλλαγών εξαίρεση ως προς τους περιορισμούς που τίθενται από τις διατάξεις των άρθρων 296 ΑΚ, 110, 111 παρ. 2 ΕισΝΑΚ για τον ανατοκισμό οφειλομένων τόκων. Σύμφωνα με την εξαίρεση αυτή παρέχεται στις Τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα η ευχέρεια στο πλαίσιο του επιτρεπτικού κανόνα δικαίου που θέτει η ανωτέρω διάταξη, να εκτοκίζουν, ήτοι, κατά τον χρησιμοποιούμενο αυτό οικονομικό όρο, να υπολογίζουν λογιστικώς τόκους επί των καθυστερούμενων τόκων από της πρώτης ημέρας της καθυστερήσεώς τους χωρίς τους περιορισμούς των πιο πάνω διατάξεων του ΑΚ και του Εισαγωγικού αυτού Νόμου, ανεξαρτήτως δηλαδή αν πρόκειται για δεδουλευμένους ήδη τόκους ενός τουλάχιστον έτους ή εξαμήνου και ανεξαρτήτως αν η συμφωνία ανατοκισμού γίνεται εκ των υστέρων. Δεν προκύπτει όμως από τις ανωτέρω διατάξεις ότι οι καθυστερούμενοι τόκοι γίνονται αυτοδικαίως τοκοφόροι από της πρώτης ημέρας της καθυστερήσεώς τους ή ότι μπορεί να εκτοκίζονται χωρίς να έχει τούτο συμφωνηθεί από τα μέρη με μόνη τη μονομερή χρέωσή τους από την Τράπεζα ή με μονομερή δήλωση αυτής. Διότι ο όρος «περιορισμός» αναφέρεται αποκλειστικά στον τρόπο, το χρόνο και τα εν γένει όρια που προνοούνται γενικά για τον ανατοκισμό, όχι δε και στη συμφωνία, η οποία δεν αποτελεί περιορισμό αλλά προϋπόθεση, χωρίς την οποία δεν χωρεί ανατοκισμός. Η άποψη αυτή, λαμβάνοντας υπόψη ότι στη μοναδική περίπτωση όπου ο νομοθέτης επέτρεψε την αυτοδίκαιη έναρξη τόκου τόκων του άρθρου 112 παρ. 1 ΕισΝΑΚ προβλέπεται η χρονική αυτής συχνότητα, αποκλείει την εκδοχή του χωρίς προηγούμενη συμφωνία ανατοκισμού με βάση την παραπάνω απόφαση της ΝΕ. Διότι μια τέτοια εκδοχή θα κατέληγε στο άτοπο του όχι απλώς μονομερούς αλλά και χρονικά απεριόριστου ανατοκισμού. Ούτε εξ άλλου δικαιολογεί την αντίθετη άποψη η αναφερόμενη στο κείμενο της αποφάσεως αιτιολογία ότι ο ανατοκισμός των οφειλόμενων στις Τράπεζες τόκων είναι αναγκαίος για την κάλυψη του αντίστοιχου εκτοκισμού των τόκων που αυτές οφείλουν στους καταθέτες τους, αφ' ενός μεν γιατί ο ανατοκισμός στις καταθέσεις κατά το άρθρο 296 παρ. 2 ΑΚ δεν βαρύνει υποχρεωτικά τις Τράπεζες ώστε για την ανακούφιση τους από το σχετικό οικονομικό βάρος να καθιερωθεί αυτοδίκαιος ή μονομερής εκτοκισμός και των οφειλόμενων σ' αυτές τόκων από τη χορήγηση πιστώσεων, αλλά αντίθετα, προϋποθέτει συμβατική πρόβλεψη, αφετέρου δε γιατί οι τράπεζες, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, κεφαλοποιούν τους τόκους των καταθέσεων των πελατών τους και υπολογίζουν τόκους επί των τόκων ανά εξάμηνο, κατά την κοινή δε πείρα τα επιτόκια που καταβάλουν σ' αυτούς είναι κατά πολλές μονάδες χαμηλότερα από τα επιτόκια υπερημερίας που υπολογίζουν για τους καθυστερούμενους τόκους των οφειλετών τους. Η αναγνώριση στις Τράπεζες του δικαιώματος να καθιστούν με μονομερή τους δήλωση τοκοφόρους τους καθυστερούμενους τόκους, θα σήμαινε την παραχώρηση σ' αυτές διαπλαστικού δικαιώματος και για άμετρη ή υπέρμετρη επαύξηση της χρεώσεως του οφειλέτη, εκδοχή που δεν συμβιβάζεται προς τη γενική ρύθμιση του άρθρου 361 ΑΚ, κατά το οποίο για την ποσοτική αλλοίωση της οφειλόμενης παροχής απαιτείται σύμβαση. Συνεπώς η

διατύπωση της αποφάσεως της ΝΕ, κατά την οποία ο εκτοκισμός δύναται να γίνεται από της πρώτης ημέρας καθυστερήσεως άνευ οιουδήποτε χρονικού ή άλλου περιορισμού, δεν μπορεί να έχει την έννοια της παροχής στην Τράπεζα με μόνη τη βούληση της, της δυνατότητας επιβάρυνσης του οφειλέτη της, αλλ' έχει την έννοια ότι η εξαίρεση από τους περιορισμούς του ανατοκισμού επιτρέπεται μόνον εφόσον υπάρχει η προϋπόθεση ότι ο οφειλέτης έχει αποδεχθεί με σχετικό όρο στην πιστωτική σύμβαση τη δυσμενή γι' αυτόν μεταβολή της με τον ανατοκισμό των καθυστερούμενων τόκων. Επομένως ο πρώτος λόγος εφέσεως που ήταν και αντίστοιχος λόγος ανακοπής των εκκαλούντων (πιστούχου και εγγυητών του) κατά της 139/1997 διαταγής πληρωμής, ότι δηλαδή η ως άνω διαταγή πληρωμής κακώς επιδίκασε στην εφεσίβλητη Τράπεζα ως οριστικό κατάλοιπο της πιστώσεως μετά το οριστικό κλείσιμο της τόκους υπερημερίας με τρίμηνο ανατοκισμό, είναι αβάσιμος, αφού, όπως προκύπτει από την αρχική σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό 5361/1841994, με βάση την οποία εκδόθηκε η ως άνω διαταγή πληρωμής, υπήρχε σ' αυτή όρος συμβατικός ότι ο εκτοκισμός της πίστωσης θα γίνεται στο τέλος εκάστου τριμήνου και σε περίπτωση μη καταβολής των τόκων του τριμήνου θα ανατοκίζονται αυτοί ανά τριμηνία και ότι, όταν κλείνεται περιοδικά ο λογαριασμός, το χρεωστικό υπόλοιπο, περιλαμβανομνου του τόκου και της προμήθειας, αν δεν καταβληθεί, θα ανατοκίζεται ανά τρίμηνο και ότι οι τόκοι θα καταβάλλονται κάθε ημερολογιακό τρίμηνο.

81/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Στέλιος Μπιτσώρης**).

Εταιρεία Περιωρισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.). Ο εταίρος δεν φέρει ευθύνη για τις εταιρικές υποχρεώσεις έστω και αν συμφωνηθεί το αντίθετο. Πότε κατ' εξαίρεση ευθύνονται οι εταίροι της Ε.Π.Ε.. Ευθύνη διαχειριστών της Ε.Π.Ε. Συμπλήρωση της αγωγής (224 και 226 Κ.Πολ.Δ.). Πότε είναι επιτρεπτή. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1, 4 παρ. 1, 2, 3, 6 παρ. 2, 9 του Ν.3190/1955 «περί εταιρειών περιορισμένης ευθύνης» σαφώς προκύπτει ότι η ΕΠΕ αποκτά, μετά την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας για τη σύσταση της, νομική προσωπικότητα, συνέπεια της οποίας είναι η περιουσιακή της αυτοτέλεια. Η ΕΠΕ έχει δική της περιουσία, η οποία ταυτίζεται με το εταιρικό κεφάλαιο μόνο κατά τη χρονική στιγμή της σύστασής της, με την καταβολή των εισφορών από τους εταίρους της, την οποία (περιουσία) διαχειρίζεται και διαθέτει αποκλειστικά για την εκπλήρωση του σκοπού της. Η εταιρική περιουσία είναι υπέγγυα απέναντι στους εταιρικούς δανειστές για τα χρέη και τις εταιρικές υποχρεώσεις της ΕΠΕ, που αναλαμβάνει στα πλαίσια της επιχειρηματικής της δράσης. Η ευθύνη της δε, είναι απεριόριστη δηλαδή η

εταιρεία ευθύνεται με όλη της την περιουσία. Εξάλλου οι εταίροι έχουν την βασική υποχρέωση απέναντι στην ΕΠΕ για την καταβολή της εισφοράς τους, προκειμένου να σχηματισθεί το εταιρικό κεφάλαιο. Αν οι εταίροι εκπληρώσουν την υποχρέωση τους για την καταβολή της εισφοράς τους, παύουν να έχουν ευθύνη απέναντι στην ΕΠΕ. Κατά συνέπεια ο εταίρος δε φέρει καμμία ευθύνη για τις εταιρικές υποχρεώσεις. Ο κανόνας του ανεύθυνου των εταίρων δεν μπορεί να τροποποιηθεί ούτε με αντίθετη συμφωνία τους, καθ' όσον η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του παραπάνω νόμου είναι δημόσιας τάξης και έτσι κάθε τέτοια συμφωνία, θα ήταν ανίσχυρη. Κατ' εξαίρεση μόνον έχουν οι εταίροι της ΕΠΕ ευθύνη και μάλιστα απεριόριστη στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1) στην άρση της νομικής της προσωπικότητας 2) όταν υπήρξε ελαττωματική σύσταση της εταιρίας μετά την κήρυξη της ακυρότητας της 3) στην υπό ίδρυση ΕΠΕ 4) στη δανειοδότησή της από τους εταίρους της και 5) όταν ο εταίρος εκτός από τη βασική υποχρέωση καταβολής της εισφοράς του για το σχηματισμό του εταιρικού κεφαλαίου ανέλαβε την υποχρέωση για την καταβολή συμπληρωματικών εισφορών, οπότε αν δεν εκπληρώσει την υποχρέωση του αυτή, ευθύνεται απεριόριστα απέναντι στην εταιρεία. Περαιτέρω κατά το άρθρο 26 παρ. 1 του ίδιου παραπάνω νόμου οι διαχειριστές ευθύνονται έναντι της εταιρείας για κάθε παράβαση του νόμου περί ΕΠΕ, του καταστατικού της ή όταν διαπράττουν διαχειριστικά πταίσματα. Για τη γένεση της ευθύνης τους απαιτείται υπαιτιότητα, αρκεί πάντως οποιασδήποτε μορφής αμέλεια (βλ. σχ. Μ. Μουμούρη η ΕΠΕ, 1960 σελ. 24, 45, 46, 47, Ν. Ρόκα: Εμπορικές Εταιρείες, 1989 σελ. 240, 256, Ε. Αλεξανδρίδου: Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών 2000 σελ. 268, 269, 281 ΕΠ). Εξ άλλου η διάταξη του άρθρου 224 εδ β' Κ. Πολ. Δ., παρέχει την ευχέρεια στον ενάγοντα να συμπληρώσει, να διευκρινίσει και να διορθώσει τους περιεχόμενους στην αγωγή ισχυρισμούς, όχι όμως και να αναπληρώσει τους ελλείποντες και μάλιστα εκείνους, που αποτελούν στοιχεία του αγωγικού δικαιώματος. Μπορεί δηλαδή ο ενάγων, με βάση την προαναφερόμενη διάταξη, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 236 Κ.Πολ.Δ. να συμπληρώσει με τις προτάσεις του κατά την πρώτη συζήτηση της υποθέσεως την ατελή έκθεση των πραγματικών ισχυρισμών του, θεραπεύοντας έτσι την ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής, που αναφέρεται στην εξειδίκευση των θεμελιωτικών της αγωγής γεγονότων, δεν μπορεί όμως να αναπληρώσει τη νομική αοριστία της αγωγής, η οποία συνίσταται στη μη έκθεση αυτού του περιστατικού, που απαιτείται κατά το νόμο για την παραγωγή του αγωγικού δικαιώματος (βλ. σχ. ΑΠ 1363/1997 Δνη 98,325, ΑΠ 1510/1992 Δνη 94,368). ….

Στην αγωγή εκτίθεται ότι ο εναγόμενος υπήρξε εταίρος της και διαχειριστής μέχρι το 1993, οπότε και μεταβίβασε στους άλλους εταίρους της νομότυπα με συμβολαιογραφικό έγγραφο και τη συμπλήρωση των σχετικών διατυπώσεων δημοσιότητας, το εταιρικό του μερίδιο και αποχώρησε έκτοτε από αυτήν. Ότι σε βάρος της προέκυψαν μετά την αποχώρηση του τελευταίου οφειλές της προς τη Δ.Ο.Υ Αγρινίου, οι οποίες αφορούσαν φορολογικές παραβάσεις από την επιχειρηματική της δραστηριότητα, που ανάγονται στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο εναγόμενος ήταν εταίρος της. Ότι κατάβαλε για την προαναφερόμενη

αιτία το ποσόν των 4.319.268 δρχ. και ζητάει να υποχρεωθεί να της καταβάλει ο τελευταίος το ποσόν του 1.439.756 δρχ., που αντιπροσωπεύει το ποσοστό συμμετοχής του στο εταιρικό κεφάλαιο, πριν από την αποχώρησή του. Η αγωγή δεν είναι νόμιμη και πρέπει να απορριφθεί, καθ' όσον, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη, που προηγήθηκε, οι εταίροι της ΕΠΕ, μετά την εκπλήρωση της βασικής τους υποχρέωσης για την καταβολή της εισφοράς τους, δεν έχουν ευθύνη για τις εταιρικές υποχρεώσεις, για τις οποίες ευθύνεται μόνον η εταιρεία, με την περιουσία της. Άλλωστε δεν επικαλείται η ενάγουσα τη συνδρομή κάποιας από τις κατ' εξαίρεση περιπτώσεις απεριόριστης ευθύνης των εταίρων, σύμφωνα με την ίδια νομική σκέψη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ενάγουσα με τις προτάσεις ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εκθέτει ότι «κατά το χρόνο κατά τον οποίο εγένοντο οι ως άνω παραβάσεις, διαχειριστής αυτής ήταν ο εναγόμενος... και συνεπώς φέρει ολόκληρον της ευθύνη, διότι υπήρξε επιζήμιος με τις παραλείψεις του...». Με την προσθήκη αυτού του ισχυρισμού είναι φανερό ότι επιχειρείται η θεμελίωση της αγωγής, στις διατάξεις του άρθρου 26 του προαναφερόμενου Ν. 3190/1995 «περί ΕΠΕ», που αφορά, όπως ήδη έχει αναφερθεί, στην ευθύνη των διαχειριστών έναντι της εταιρείας για παράβαση του νόμου, του καταστατικού και για κάθε διαχειριστικό πταίσμα. Ο ίδιος ισχυρισμός όμως δε συνιστά συμπλήρωση της ατελούς έκθεσης των πραγματικών περιστατικών της αγωγής, καθ' όσον δεν πρόκειται για εξειδίκευση των θεμελιωτικών αυτής γεγονότων, αλλά για αναφορά νέου περιστατικού «παραλείψεις ως προς τη διαχείριση επιζήμιες για την εταιρεία», που δεν εκτίθεται στην αγωγή, όμως απαιτείται από το νόμο, για την παραγωγή αγωγικού δικαιώματος κατ' άρθρο 26 του Ν. 3190/1955. Συνεπώς ο ισχυρισμός αυτός συνιστά απαράδεκτη μεταβολή της βάσης της αγωγής κατ' άρθρο 224 Κ.Πολ,Δ., που δε λαμβάνεται υπόψιν από το δικαστήριο, ανεξάρτητα σε κάθε περίπτωση από την αοριστία του, αφού δεν εκτίθεται ο γενεσιουργός λόγος της ευθύνης του εναγομένου ως διαχειριστή, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ίδια νομική σκέψη, δηλαδή αν η επικαλούμενη στην αγωγή ζημία της ενάγουσας προήλθε από παράβαση του παραπάνω νόμου, ή του καταστατικού της ή από συγκεκριμένο διαχειριστικό πταίσμα του τελευταίου.

99/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Αμπατζής, Νικόλαος Δούναβης, Αλέξανδρος Παπαδόπουλος**).

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια.

Από τα άρθρα 84, 105 και 106 του ΚΙΝΔ προκύπτει ότι στον κώδικα αυτόν

γίνεται διάκριση μεταξύ πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλισμού. Η πλοιοκτησία υποδηλώνει κυριότητα και εφοπλισμό, έτσι ώστε όταν τα τελευταία αυτά στοιχεία χωρίζονται να έχουμε αφ' ενός κυριότητα του πλοίου και αφ' ετέρου εφοπλισμό, όχι δε συγχρόνως πλοιοκτησία και εφοπλισμό. Ο πλοιοκτήτης με την ανωτέρω έννοια ενέχεται από τις δικαιοπραξίες που επιχείρησε ο πλοίαρχος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις ναυτολογήσεως των μελών του πληρώματος (αρθρ. 53 του ΚΙΝΔ). Την ίδια ακριβώς ευθύνη έχει και ο εφοπλιστής, όχι όμως παράλληλα με τον πλοιοκτήτη, αφού δεν είναι κατά νόμον δυνατή η σύγχρονη επί του πλοίου ύπαρξη πλοιοκτήτη εφοπλιστή και συνεπώς δεν μπορεί να γίνει λόγος για τέτοια (παράλληλη) ευθύνη. Για τις απαιτήσεις που απορρέουν από τον εφοπλισμό δεν γεννάται προσωπική ευθύνη του κυρίου του πλοίου αλλά υπέγγυο είναι μόνο το πλοίο, με την έννοια ότι οι δικαστικές ενέργειες κατά του εφοπλιστή μπορούν να στραφούν και κατά του πλοίου ωσάν να περιλαμβανόταν και αυτό στα περιουσιακά του στοιχεία (ενδεικτικώς ΑΠ 991/91 ΕΝΔ 20.70). Εξάλλου κατά το άρθρο 105 του ΚΙΝΔ όποιος εκμεταλλεύεται για τον εαυτό του πλοίο που ανήκει σε άλλον (εφοπλιστής) οφείλει να το δηλώσει εγγράφως, μαζί με τον κύριο του πλοίου, στη λιμενική αρχή του τόπου της νηολόγησης, εάν δε δεν γίνει τέτοια δήλωση τεκμαίρεται ότι ο κύριος του πλοίου το εκμεταλλεύεται για τον εαυτό του. Οι διατυπώσεις αυτές της δημοσιότητας του εφοπλισμού δεν αποτελούν συστατικό στοιχείο αλλ' αποδεικτικό, κατά συνέπειαν δε το καθιερούμενο ως άνω τεκμήριο είναι μαχητό, δυνάμενο να ανατραπεί από όποιον έχει έννομο συμφέρον με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσον (Αντάπασης, Εκμετάλλευση του πλοίου από τρίτον κ.λ.π., σελ. 486 επ. και ιδίως 493 494, ΕφΠειρ 820/2000 ΕΝΔ 29.152, 800/94 Νομολ. Ναυτ. Τμ. ΕφΠειρ 1994 95 σελ. 100). Τέλος, από τις διατάξεις των άρθρων 39, 53 και 54 του ΚΙΝΔ προκύπτει ότι η σύμβαση ναυτολογήσεως μέλους του πληρώματος πλοίου συνομολογείται με τον πλοίαρχο και συντελείται με την εγγραφή της στο ναυτολόγιο από τον οικείο λιμενάρχη ή πρόξενο (ΑΠ 168/99 ΕΝΔ 27.278). Η εγγραφή αυτή είναι πράξη δημοσίου δικαίου λόγω της ιδιότητας του ναυτολογίου ως δημοσίου εγγράφου, και οι εγγραφές ή βεβαιώσεις σ' αυτό (ναυτολόγιο) δεν μπορούν να αμφισβητηθούν παρά μόνο με την προσβολή τους ως πλαστών ή εικονικών (Καμβύσης, Ναυτεργατικόν δίκαιον, σελ. 82, ΕφΠειρ 334/94 ΕλλΔ 37.422). Και η εν λόγω εγγραφή πάντως αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο και όχι συστατικό της ναυτολόγησης, η οποία είναι έγκυρη και αν ακόμη δεν καταχωρηθεί στο ναυτολόγιο, εφόσον ο ναυτικός επιβιβάστηκε και ανέλαβε υπηρεσία στο πλοίο (Καμβύσης, σελ. 82, ΑΠ 168/99 ΕΝΔ 27.278).

113/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θανάσης Βγενόπουλος, Διομήδης Αποστολόπουλος, Νίκος Λαλιώτης**).

Ασφαλιστική σύμβαση. Τρόπος καταβολής των ασφαλίστρων. Συνέπειες από καθυστέρηση καταβολής. Πάντως οι σχετικές διατάξεις δεν είναι δημοσίας τάξεως και χωρεί διαφορετική συμφωνία.

Κατά το άρθρο 33 του Ν.Δ. 400/1970/1970 τα ασφάλιστρα των από της δημοσιεύσεως του παρόντος, εκδιδομένων ασφαλιστηρίων συμβολαίων καταβάλλονται τοις μετρητοίς είτε κατά τον χρόνο της συνάψεως της συμβάσεως ασφαλίσεως εφάπαξ είτε κατ' ελάχιστον δια μηνιαίων ισόποσων καταβολών. Κάθε τμηματική καταβολή διενεργείται κατά τις καθοριζόμενες από το ασφαλιστήριο συμβόλαιο ημερομηνίες. Η τυχόν καθυστέρηση τμηματικής καταβολής πέραν των τριάκοντα ημερών καθιστά το ασφαλιστήριο συμβόλαιο εφεξής άκυρο εφόσον προηγουμένως ειδοποιηθεί ο ασφαλισμένος με συστημένη επιστολή. Από την παραπάνω διάταξη προκύπτει ότι προϋποθέσεις της ακυρώσεως του ασφαλιστηρίου συμβολαίου είναι α) η καθυστέρηση καταβολής του ασφαλίστρου πέραν των τριάκοντα ημερών και β) η ειδοποίηση του αντισυμβαλλομένου με συστημένη επιστολή. Όμως ούτε από το κείμενο της παραπάνω διατάξεως του νόμου, ούτε από τον γενικότερο σκοπό αυτής προκύπτει ότι η προαναφερθείσα διάταξη του νόμου είναι δημοσίας τάξεως και επομένως δεν μπορεί να τροποποιηθεί με συμφωνία των μερών (Α.Π. 6078/2002 Ελ. Δικ. 431627, Α.Π. 285/2001 Ελ. Δικ. 421557, Α.Π. 401/1997 ολ. Α.Π. 24/94 Ελ. Δικ. 236580).

159/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Βάγιας, Βασίλειος Χριστόπουλος, Φώτιος Λουμίτης**).

Τίτλοι δημοσίου με λογιστική μορφή. Εφαρμόζονται σ' αυτούς ανάλογα οι διατάξεις του ν. 5638/1932 περί καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό. Η ανάληψη των χρημάτων της κατάθεσης από ένα από τους δικαιούχους γίνεται εξ ιδίου δικαίου και αν αναληφθεί ολόκληρο το ποσό από ένα μόνο δικαιούχο επέρχεται απόσβεση της απαίτησης σε ολόκληρο. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 12 του ν. 2198/1994 επί τίτλων του δημοσίου με λογιστική μορφή εφαρμόζονται ανάλογα και οι διατάξεις του ν. 5638/1932 «περί καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό». Περαιτέρω κατά τις διατάξεις του άρθρου 1 §§ 1 και 2 του ν.δ. 5368/1932, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.δ. 951/1971 και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 124 περ. Δ στοιχεία του ν.δ. 118/1973, χρηματική κατάθεση σε τράπεζα σε ανοικτό λογαριασμό στο όνομα δύο ή περισσοτέρων από κοινού, κατά την έννοια του πιο πάνω νόμου, είναι η κατάθεση που περιέχει τον όρο ότι από το λογαριασμό αυτό μπορεί να κάνει χρήση εν όλω ή εν μέρει, είτε ένας είτε μερικοί, χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών, είτε και όλοι οι δικαιούχοι, η δε χρηματική κατάθεση, για την οποία η προηγούμενη παράγραφος, επιτρέπεται να ενεργείται

και σε κοινό λογαριασμό με προθεσμία ή ταμιευτηρίου υπό προειδοποίηση. Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 411, 489, 490, 491, 493 ΑΚ, προκύπτει, ότι σε περίπτωση χρηματικής κατάθεσης στο όνομα του ίδιου του καταθέτη και τρίτου ή τρίτων σε κοινό λογαριασμό και ανεξαρτήτως του αν τα χρήματα που κατατέθηκαν ανήκαν σε όλους στο όνομα των οποίων έγινε η κατάθεση, ή σε μερικούς απ' αυτούς, παράγεται μεταξύ του καταθέτη και του τρίτου αφενός, και του δέκτη της κατάθεσης νομικού προσώπου αφετέρου, ενεργητική σε ολόκληρο ενοχή, με αποτέλεσμα η ανάληψη των χρημάτων της κατάθεσης από ένα από τους δικαιούχους να γίνεται εξ ιδίου δικαίου, εάν δε αναληφθεί ολόκληρο το ποσό της χρηματικής κατάθεσης από ένα μόνο δικαιούχο επέρχεται απόσβεση της απαιτήσεως σε ολόκληρο, έναντι του δέκτη της κατάθεσης και ως προς τον άλλο, δηλαδή τον μη αναλαμβάνοντα δικαιούχο, ο οποίος από το νόμο πλέον αποκτά απαίτηση, έναντι εκείνου που ανέλαβε ολόκληρη την κατάθεση για την καταβολή ποσού ίσου προς το μισό της κατάθεσης, εκτός αν από τη μεταξύ τους εσωτερική σχέση προκύπτει άλλη αναλογία ή δικαίωμα επί ολοκλήρου του ποσού ή έλλειψη δικαιώματος αναγωγής εκ μέρους εκείνου που δεν προέβη στην ανάληψη του ποσού. Το βάρος της επικλήσεως και αποδείξεως της έλλειψης δικαιώματος αναγωγής έχει ο διάδικος ο οποίος προβάλλει το πιο πάνω εξαιρετικό δικαίωμα (ΑΠ 1563/2000 Ελλ.Δικ. 42 1351, ΑΠ 313/1999 Ελλ. Δικ. 40 1366, ΑΠ 965/1992 Ελλ. Δικ. 35 1509). Αποδεικνύονται τα ακόλουθα. Ο αποβιώσας σύζυγος της εναγομένης Α. Π., η εναγομένη και ο ενάγων Χ. Π. αδελφός του πρώτου, ήταν συνδικαιούχοι της 928994/29.10.1997 προθεσμιακής κατάθεσης, ποσού 8.612.175 δρχ., στο Υπ/μα της Εθνικής Τράπεζας στη Ζαχάρω Ηλείας. Τα χρήματα αυτά προέρχονταν από αποταμιεύσεις των δύο πρώτων, οι οποίοι καλλιεργούσαν γεωργικές εκτάσεις και απασχολούνταν και με την κτηνοτροφία. Οι αδελφοί Α. και Χ. είχαν χωριστές οικογένειες, διέμεναν σε διαφορετικές γειτονικές κοινότητες του Νομού Ηλείας και είχαν χωριστή οικονομική αυτοτέλεια. Ο Α. το έτος 1996 αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα υγείας, εξαιτίας των οποίων απεβίωσε την 6/9/1998. Επειδή ο ίδιος αδυνατούσε να μετακινείται για να συναλλάσσεται με την τράπεζα, η δε εναγομένη σύζυγος του δεν είχε εμπειρία για τραπεζικές συναλλαγές αποφάσισαν να ορίσουν ως συνδικαιούχο του παραπάνω κοινού λογαριασμού τον ενάγοντα, ο οποίος ενεργούσε ως αντιπρόσωπός τους. Μετά το θάνατο του Α. Π. και τη λήξη της προθεσμιακής κατάθεσης την 29/10/1998 ο ενάγων την ίδια ημέρα, ενεργώντας κατ' εντολή της εναγομένης, μόνης πραγματικής δικαιούχου πλέον της προθεσμιακής κατάθεσης, ανέλαβε ο ίδιος το ποσό αυτής, που ανερχόταν σε 9.271.007 δρχ. και αγόρασε από το Υπ/μα της Εθνικής Τράπεζας στη Ζαχάρω τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου με λογιστική μορφή (αυλοί τίτλοι), με συνδικαιούχους αυτόν και την εναγομένη. Ο τίτλος αυτός έληγε την 1/4/1999, η ονομαστική του αξία ανέρχονταν σε 9.700.000 δρχ. και ο ενάγων κατείχε το πρωτότυπο του αποδεικτικού της αγοράς αυτής. Η εναγομένη, έχουσα ανάγκη ανάληψης χρημάτων ζήτησε από τον ενάγοντα να της παραδώσει το αποδεικτικό της αγοράς και εκείνος τη διαβεβαίωσε ότι το απώλεσε. Έτσι αυτή μετά από υπόδειξη των υπαλλήλων του Υπ/τος της Τράπεζας υπέβαλε την από 18/1/1999 υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 ν. 1599/1986, δηλώνοντας την

απώλεια του αποδεικτικού αγοράς του τίτλου και εισέπραξε ως δικαιούχος του τίτλου το ποσό των 9.195.300 δρχ. Το χρηματικό αυτό ποσό που προερχόταν από την αρχική προθεσμιακή κατάθεση με τους τόκους αποδείχθηκε, ότι ανήκε στην εναγομένη και τον αποβιώσαντα σύζυγο της, κατά τα παραπάνω εκτιθέμενα, και ο ενάγων, κατά την εσωτερική τους σχέση καμία αξίωση επί των χρημάτων αυτών είχε και ο ορισμός του ως συνδικαιούχου, τόσο στην αρχική προθεσμιακή κατάθεση, όσο και στην αγορά του τίτλου έγινε αποκλειστικά στα πλαίσια της συγγενικής τους σχέσης και της εμπιστοσύνης που είχαν απέναντι του ο αποβιώσας αδελφός του και η εναγομένη, λόγω της αδυναμίας τους να μετακινούνται και να συναλλάσσονται με την Τράπεζα. Επομένως ο ισχυρισμός του ενάγοντος, ότι δικαιούταν το μισό του αναληφθέντος από την εναγομένη ποσού, επειδή στην αρχική προθεσμιακή κατάθεση περιλαμβάνονταν και χρήματα, προερχόμενα από εισοδήματα κοινής πατρικής και μητρικής περιουσίας, πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος. Επίσης η ανάληψη του χρηματικού αυτού ποσού από την εναγομένη, συνδικαιούχο του τίτλου, είχε ως αποτέλεσμα την απόσβεση της απαίτησης του ενάγοντος κατά της τράπεζας, ανεξάρτητα αν αυτός ήταν κάτοχος του αποδεικτικού αγοράς του τίτλου. Η εκκαλουμένη απόφαση, που κατέληξε στην ίδια κρίση και απέρριψε την αγωγή, ορθώς εφήρμοσε το νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις και πρέπει ν' απορριφθούν οι σχετικοί λόγοι της εφέσεως.

269/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνης Δρακονταειδής, Παναγιώτης Χαλκιόπουλος**).

Επιταγή και συναλλαγματική. Μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία με απλή υπογραφή είτε του εκδότη (επιταγής) ή αποδέκτη (συναλλαγματικής). Η συμπλήρωσή τους αποτελεί πλαστογραφία όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία περί του τρόπου συμπλήρωσης. Η μη τήρηση της συμφωνίας για τη συμπλήρωση, δεν αποτελεί πλαστογραφία.

Με τα άρθρα 10 του ν. 5325/1932 «περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν» και 13 του ν. 5960/1933 «περί επιταγής» ορίζεται ταυτοσήμως ότι «εάν συναλλαγματική ή επιταγή, αντίστοιχα, ατελής κατά την έκδοσιν, συνεπληρώθη εναντίον των γενομένων συμφωνιών, η μη τήρησις των συμφωνιών τούτων (αναφορικά με τη συμπλήρωση) δεν δύναται να αντιταχθεί κατά του κομιστού, ει μη μόνον εάν ούτος απέκτησε τη συναλλαγματική ή την επιταγή κακή τη πίστει ή εάν κατά την κτήσιν της διέπραξε βαρύ πταίσμα». Από τις ανωτέρω, ταυτοσήμου περιεχομένου διατάξεις συνάγεται ότι συναλλαγματική ή επιταγή μπορεί να τεθεί σε κυκλοφορία φέρουσα απλή υπογραφή είτε του αποδέκτη (συναλλαγματικής) ή του εκδότη (επιταγής) με την πρόθεση να δημιουργηθεί θεληματικά ατελής συναλλαγματική ή επιταγή, η οποία

όμως μπορεί να συμπληρωθεί στη συνέχεια με βάση τη συμφωνία που έγινε με τον πρώτο λήπτη της. Η μη τήρηση της συμφωνίας συμπληρώσεως της λευκής συναλλαγματικής ή επιταγής δεν αποτελεί πλαστογράφηση της. Τέτοια (πλαστογράφηση) θεωρείται ότι υπάρχει εάν συμπληρωθεί ατελής, με την ανωτέρω έννοια, συναλλαγματική ή επιταγή για την οποία δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία περί τρόπου συμπληρώσεώς της (βλ. ΑΠ 839/1994 Ελλ.Δικ. 37 150, ΑΠ 1268/1989 Ελλ. Δικ, 32 797, ΕΑ 10119/1997 Ελλ. Δικ. 39 1411). Στην προκειμένη υπόθεση η ανακόπτουσα και ήδη εκκαλούσα με το δεύτερο λόγο της ανακοπής της ισχυρίσθηκε ότι την επίδικη επιταγή εξέδωσε χωρίς ημερομηνία εκδόσεως είχε όμως συμφωνηθεί ρητώς ότι θα συμπληρωνόταν η ελλείπουσα ημερομηνία έκδοσης κατόπιν κοινής συμφωνίας και ότι ο καθ' ου η ανακοπή και ήδη εφεσίβλητος μολονότι εγνώριζε ότι αυτή δε συμφωνούσε στη συμπλήρωση της συγκεκριμένης ημερομηνίας, εκείνος προέβη μόνος στη συμπλήρωση της εναντίον της θελήσεώς της, διαπράξας το αδίκημα της πλαστογραφίας. Όσον αφορά την επικαλούμενη μη τήρηση από τον εφεσίβλητο της συμφωνίας συμπληρώσεως της επίδικης επιταγής, αυτή δεν αποτελεί, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, πλαστογράφηση της επιταγής. Κατά τα λοιπά ο ανωτέρω λόγος, ο οποίος είναι νόμιμος (αρθρ. 13 ν. 5960/1933), κρίνεται κατ' ουσίαν αβάσιμος, καθόσον η εκκαλούσα δεν προσκομίζει κανένα αποδεικτικό μέσο.

279/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θανάσης Ζούπας, Πάνος Κομπούγιας**).

Κοινοπραξία. Αν επιδιώκεται οικονομικός σκοπός και δεν έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις των δημοσιεύσεων του Ε.Ν., εξομοιώνεται με την εν τοις πράγμασι ομόρρυθμη εταιρεία και έχει την ικανότητα να είναι διάδικος. Εντολή. Ζημία εντολέως από πταίσμα του εντολοδόχου. Υφίσταται υποχρέωση αποζημίωσης του εντολέως από τη σύμβαση και ενδεχομένως και από αδικοπραξία.

Επειδή η κοινοπραξία, μη προβλεπόμενη ως ιδιαίτερος τύπος ενώσεως προσώπων, μπορεί στα πλαίσια του ισχύοντος δικαίου εκτός άλλων να έχει τη μορφή της λεγομένης «ανώμαλης» ομόρρυθμης εταιρείας, άλλως εμπορικής «ομόρρυθμης εταιρείας εν τοις πράγμασι», εφόσον επιδιώκει οικονομικό σκοπό και την ανάπτυξη εμπορικής δραστηριότητας και δεν έχουν τηρήσει αυτοί που τη συνέστησαν τις διατυπώσεις σύνταξης εγγράφου ή δημοσιότητας που προβλέπονται από τις διατάξεις των αρθρ. 39, 42, 43 και 44 του ΕΝ. Στην περίπτωση αυτή, που η κοινοπραξία εξομοιώνεται με την εν τοις πράγμασι ομόρρυθμη εταιρεία, έχει την ικανότητα να είναι διάδικος, κατ' αρθρ. 62 εδ. β' και 64 § 3 του ΚΠολΔ (βλ. ΑΠ 1266/96, Δνη 97, 1116, 1365/92, Δνη 94, 1334, Εφ. Αθ. 3486/2002, Δνη 2003, 220, 6676/98, Δνη 99, 1165, 4426/98, Δνη 98, 915). Εξάλλου, και στις προσωπικές εταιρείες μπορεί με σύμβαση εντολής να ανατεθεί σε τρίτο μη εταίρο η διεξαγωγή διαχειριστικών πράξεων χωρίς αυτός να

γίνεται διαχειριστής της εταιρείας ούτε όργανο του νομικού προσώπου αυτής (βλ. ΑΠ (Ολ.) 13/97, Δνη 97, 771). Κατά το αρθρ. 714 του ΑΚ ο εντολοδόχος ευθύνεται για κάθε πταίσμα, δηλαδή για δόλο ή αμέλεια. Από τη διάταξη αυτή σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 297 και 298 του ΑΚ προκύπτει ότι ο εντολοδόχος έχει την υποχρέωση να ανορθώσει κάθε ζημία, την οποία υπέστη ο εντολέας και η οποία έχει ως γενεσιουργό αιτία το πταίσμα του εντολοδόχου. Απαιτείται δηλαδή να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του πταίσματος του εντολοδόχου και της ζημίας που επήλθε στον εντολέα (βλ. ΑΠ 118/2002, Δνη 2002, 1046, 1471/98, Δνη 99, 1328). Η υπαίτια ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη με την οποία παραβιάζεται σύμβαση μπορεί, πέραν από την αξίωση που πηγάζει από τη σύμβαση, να επιστηρίξει και τέτοια από αδικοπραξία, εάν και χωρίς τη συμβατική σχέση διαπραττομένη θα ήταν παράνομη ως αντικείμενη στο γενικό καθήκον που επιβάλλει το δίκαιο, κατ' αρθρ. 914 του ΑΚ, να μην ζημιώνει κάποιον άλλο υπαιτίως. Σύμφωνα δε με το αρθρ. 914 για την ύπαρξη αδικοπραξίας κατά την έννοια της διατάξεως αυτής απαιτείται παράνομη συμπεριφορά του προσώπου και συνεπεία αυτής παράνομη ζημία άλλου, η οποία τελεί σε αιτιώδη συνάφεια. Η συμπεριφορά είναι παράνομη όταν με αυτή προσβάλλεται ορισμένο δικαίωμα άλλου ή και απλώς συμφέρον του προστατευόμενο από τον νόμο (βλ. ΑΠ (Ολ) 967/73, Νοβ 22, 505, ΑΠ 1600/2202, Δνη 2003, 766, 47/96, Δνη 96, 1316, 1587/90, Δνη 92, 125).

…Πριν την υπογραφή της συμβάσεως εργολαβίας τα ως άνω μέλη της Κοινοπραξίας με τη 849/1051992 πράξη της συμβολαιογράφου Πατρών Χ. Ζ. Μ. κατέστησαν τον εναγόμενο εκπρόσωπο της Κοινοπραξίας απέναντι στον κύριο του έργου, αντίκλητο και ειδικό πληρεξούσιο για οτιδήποτε έχει σχέση με την εκτέλεση αυτού. Ειδικότερα, οι διάδικοι συμφώνησαν να εκτελέσει το έργο ο εναγόμενος, στον οποίο έδωσαν την εντολή πλην άλλων να καταβάλει για λογαριασμό τους τις οφειλές προς τρίτους και δη στο Δημόσιο που βάρυναν το συγκεκριμένο έργο. Ο εναγόμενος όμως, αν και εκτέλεσε το έργο χωρίς καμία ανάμιξη της κοινοπραξίας και μετά την περάτωση και οριστική παραλαβή αυτού εξοφλήθηκε ολοσχρώς, προέβη σε ψευδείς διαβεβαιώσεις προς τα μέλη της Κοινοπραξίας ότι είχε εξοφλήσει όλες τις σχετικές υποχρεώσεις από το έργο και ότι είχε υποβάλει στις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες τις κατά νόμο δηλώσεις ΦΠΑ και φορολογίας εισοδήματος και ότι ουδεμία άλλη εκκρεμότητα υπήρχε, με αποτέλεσμα εξ αιτίας της αντισυμβατικής, παράνομης και υπαίτιας συμπεριφοράς του να ζημιωθεί κατά το ποσό των 4.867.691 δραχμών που υποχρεώθηκαν να καταβάλουν για οφειλόμενο ΦΠΑ, προσαυξήσεις λόγω εκπρόθεσμης υποβολής δηλώσεων ΦΠΑ και φορολογίας εισοδήματος κλπ, κατά τα λεπτομερώς διαλαμβανόμενα στην αγωγή. Ζητείται δε να υποχρεωθεί και με προσωπική του κράτηση να τους καταβάλει το παραπάνω ποσό εντόκως από της επιδόσεως της αγωγής. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή ,στην άσκηση της οποίας νομιμοποιείται ως διάδικος η ενάγουσα κοινοπραξία παριστάμενη στο Δικαστήριο με τα πρόσωπα που την αποτελούν, είναι νόμιμη στηριζομένη στις διατάξεις των αρθρ. 713, 714, 297, 298, 345, 346 ΑΚ και ως προς τη συρρέουσα αξίωση της αδικοπραξίας στις διατάξεις των αρθρ. 914 ΑΚ (σε συνδυασμό προς τις διατάξεις των αρθρ. 375 και 222 του ΠΚ

αναφορικά με τη μη καταβολή του ποσού των 1.482.904 δραχμών που αντιστοιχεί σε οφειλόμενο ΦΠΑ του πρώτου διμήνου του 1997 και στην απόκρυψη βιβλίων της κοινοπραξίας που επέσυρε πρόστιμο ποσού 129.383 δραχμών αντίστοιχα) και 1047 επ του ΚΠολΔ και πρέπει να εξετασθεί κατ' ουσίαν.

Επειδή ο εναγόμενος με την έφεση και τις προτάσεις του αρνείται αιτιολογημένα την αγωγή ισχυριζόμενος ότι στη σύμβαση εντολής δεν περιλαμβάνονται οι αναφερόμενες στην αγωγή διαχειριστικές πράξεις για τη διενέργεια των οποίων ήταν υποχρεωμένα τα μέλη της κοινοπραξίας ούτε εξαφάνισε τα έγγραφα που αναφέρονται στην αγωγή, τα οποία κατείχαν τα ίδια (μέλη της κοινοπραξίας). Επομένως, πρέπει να υποχρεωθούν οι ενάγοντες να αποδείξουν τα αμφισβητούμενα αυτά περιστατικά που θεμελιώνουν την αγωγή τους όπως ορίζεται ειδικότερα στο διατακτικό, με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο και με μάρτυρες που επιτρέπονται λόγω αρχής έγγραφης αποδείξεως, η οποία απορρέει από τις περιεχόμενες στην έφεση και τις προτάσεις του εναγομένου ομολογίες. Απόδειξη δεν απαιτείται να διαταχθεί ως προς το είδος και το ύψος της ζημίας, διότι αυτά εκτός του ότι προκύπτουν από τα προσκομιζόμενα με επίκληση δημόσια έγγραφα (δηλώσεις προς την αρμόδια ΔΟΥ, πράξεις επιβολής προστίμου, διπλότυπα είσπραξης), ενόψει και του άρθρ. 261 του ΚπολΔ, συνομολογούνται από τον εναγόμενο. Το Δικαστήριο επιφυλάσσεται στη μετ' απόδειξη συζήτηση να συνεκτιμήσει όλα τα έγγραφα που προσκομίζουν κι επικαλούνται οι διάδικοι, εφόσον θα επαναπροσκομισθούν νομίμως.

355/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ασπασία Γρηγόρη, Θεόδωρος Αχείμαστος**).

Πτώχευση. Εγγραφή προσημείωσης δανειστή πριν την πτώχευση σε ακίνητο του πτωχεύσαντος. Χωρεί αγωγή του δανειστή κατά του συνδίκου για επιδίκαση της απαίτησης, απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή με σκοπό την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη. Περιστατικά.

....Επί των αγωγών αυτών εκδόθηκαν από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο οι εκκαλούμενες οριστικές αποφάσεις με τις οποίες έγιναν δεκτές οι αγωγές, κριθέντος ότι για την εξασφάλιση των επικαλουμένων από τον ενάγοντα δανείων, ο τελευταίος αυτός είχε εγγράψει πριν την πτώχευση προσημείωση υποθήκης επί του περιγραφομένου στις αγωγές ακινήτου της μετέπειτα πτωχευσάσης εναγομένης. Κατά των αποφάσεων αυτών παραπονείται η εκκαλούσα σύνδικος της πτωχεύσεως της εναγομένης και ζητεί την εξαφάνιση των εκκαλουμένων και την απόρριψη των αγωγών, επικαλούμενη ως μοναδικό λόγο ότι ο εναγών δεν νομιμοποιείται να επιδιώξει την είσπραξη των απαιτήσεων του ατομικώς αλλά μόνο με τη διαδικασία της εξελέγξεως των πιστώσεων. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 534, 582, 601, 644 επ., 648, 665 επ.

Εμπ. Ν. προκύπτει, ότι ο δανειστής του πτωχεύσαντος που έχει εγγράψει προσημείωση υποθήκης πριν από την πτώχευση σε ακίνητο της πτωχευτικής περιουσίας, εξαιρείται από την αναστολή των ατομικών διώξεων, δικαιούμενος να επιδιώξει την ικανοποίησή του από το υπέγγυο πράγμα με αναγκαστική αντ' αυτού εκτέλεση. Προς τούτο μπορεί με αγωγή του κατά του οφειλέτη, εκπροσωπουμένου από τον σύνδικο της πτωχεύσεως, να επιδιώξει την επιδίκαση της ασφαλιζόμενης απαίτησης, κατά το άρθρο 1277 ΑΚ προς απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή με σκοπό την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη (ΑΠ 521/2002 Ελ. Δ. 43. 1693). Στην προκειμένη περίπτωση με τις εκκαλούμενες αποφάσεις το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχτηκε ότι η πτωχεύσασα εναγομένη όφειλε στον ενάγοντα τα ζητούμενα με τις αγωγές του ποσά δανείων για την εξασφάλιση των οποίων ο ενάγων είχε εγγράψει προσημείωση υποθήκης στο περιγραφόμενο στις αγωγές αυτό ακίνητο της εναγομένης, πριν την κήρυξη της τελευταίας σε κατάσταση πτώχευσης. Η εκκαλούσα δεν παραπονείται με τις εφέσεις της ως προς την κρίση αυτή του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου ούτε ως προς το ότι η εγγραφή της προσημείωσης για την εξασφάλιση των δανείων αυτών είχε γίνει πριν την κήρυξη της εναγομένης σε κατάσταση πτώχευσης. Επομένως, σύμφωνα με όσα παραπάνω στις νομικές σκέψεις αναπτύχθηκαν, ορθώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι ο ενάγων εξαιρείται της αναστολής των ατομικών διώξεων εις βάρος της πτωχεύσασας, δικαιούμενος να επιδιώξει ατομικώς την είσπραξη των απαιτήσεων του αυτών από το υπέγγυο ακίνητο.

358/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Μιχοπούλου – Τσιμπούκη, Σπύρος Κοτράτσος**).

Επιταγή ακάλυπτη. Δικαίωμα του κομιστή να ζητήσει αποζημίωση για την αδικοπραξία που διατάσσεται με την έκδοσή της. Τέτοιο δικαίωμα (αποζημίωσης) δεν έχει ο εξ αναγωγής υπόχρεος προς πληρωμή που έγινε κομιστής της επιταγής. Περιστατικά.

Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 79 του Ν. 5960/1933, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 Ν.Δ. 1325/1972 και ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, 914 επ., 297, 298 Α.Κ., προκύπτει ότι εκείνος που εκδίδει επιταγή σε διαταγή εν γνώσει ότι δεν έχει διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια τράπεζα είτε κατά το χρόνο εκδόσεως είτε κατά το χρόνο της πληρωμής, ζημιώνει παρανόμως τον κομιστή από τη μη πληρωμή της επιταγής κατά την εμφάνισή της, δηλαδή παρά την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 79 του Ν. 5960/1933, η οποία, χαρακτηρίζοντας την πράξη αυτή του εκδότη της επιταγής ποινικό αδίκημα, εισάγει απαγορευτικό κανόνα δικαίου. Επομένως, ο τελευταίος υποχρεούται σε αποζημίωση του κομιστή, αφού η διάταξη αυτή έχει θεσπισθεί για να προστατεύσει όχι μόνο το δημόσιο συμφέρον, αλλά και το συμφέρον του δικαιούχου της επιταγής, το οποίο συνίσταται στη μη διάψευση της εμπιστοσύνης εκείνου στην επιταγή ως όργανο πληρωμής κατά το χρόνο της εμφανίσεώς της προς πληρωμή. Η

αξίωση αυτή προς αποζημίωση (ισόποση με την αξία της επιταγής) εκ του άρθρου 914 ΑΚ συρρέει με την αξίωση από την επιταγή εκ του άρθρου 40 του Ν. 5960/1933 και απόκειται στον δικαιούχο να ασκήσει αυτήν που προκρίνει. Στοιχεία της αγωγής προς αποζημίωση είναι η ύπαρξη ζημίας του δικαιούχου, η οποία προκαλείται υπαίτια με την έκδοση επιταγής χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμα κεφάλαια κατά το χρόνο της εκδόσεως ή της πληρωμής και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ζημίας του κομιστή και της παράνομης ως άνω συμπεριφοράς του εκδότη. Δικαιούχος της αποζημιώσεως, ως αμέσως ζημιωθείς, είναι ο νόμιμος κομιστής της επιταγής κατά το χρόνο της εμφανίσεως αυτής και βεβαιώσεως της μη πληρωμής που είναι και ο χρόνος τελέσεως του αδικήματος αφού αυτός είναι εκείνος που ζημιώνεται από την έκδοση της ακάλυπτης επιταγής. Αντανακλαστικές συνέπειες στην περιουσία τρίτου από την αδικοπραξία, εξαιτίας της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, δεν καθιστούν αυτόν δικαιούχο αποζημιώσεως, αφού αυτός ζημιώνεται εμμέσως. Τούτο συνάγεται αφ' ενός από τη διάταξη του άρθρου 914 Α.Κ. το οποίο παρέχει δικαίωμα αποζημιώσεως (μόνον) εις τον «άλλον» που ζημιώθηκε παράνομα και υπαίτια και αφετέρου από τις εξαιρέσεις που καθιερώνονται περιοριστικώς με τα άρθρα 928 και 929 Α.Κ. Συνεπώς, δεν είναι δικαιούχος εκ της άνω αδικοπραξίας ο εξ αναγωγής υπόχρεος προς πληρωμή, που έγινε κομιστής της επιταγής κατόπιν εξοφλήσεώς της, διότι ναι μεν η εκ της εξοφλήσεως περιουσιακή βλάβη του αιτιοκρατικά ανάγεται στην έλλειψη κεφαλαίων καλύψεως της επιταγής, όμως δεν είναι απότοκος, κατ' αιτιώδη συνάφεια, της από το προαναφερόμενο άρθρο 79 αδικοπραξίας, αλλά της ευθύνης του εξ αναγωγής που προβλέπεται ειδικώς στο νόμο. Έτσι, ο μετά την πραγμάτωση του αδικήματος κομιστής εξ αναγωγής δεν είναι δικαιούχος αποζημιώσεως κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις, εκτός αν η αξίωση του δικαιούχου από την αδικοπραξία μεταβιβάστηκε στον κομιστή εξ αναγωγής με εκχώρηση. Παρανόμως ζημιωθείς από την άνω πράξη, κατά την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ., είναι μόνον ο κομιστής της επιταγής, ως προς τον οποίο και μόνον η έκδοση της ακάλυπτης επιταγής προκαλεί προσβολή εννόμως προστατευομένου συμφέροντος (Ολ. ΑΠ. 30/2003).

...Ότι η λήπτρια (ενάγουσα) μεταβίβασε τις επιταγές αυτές με οπισθογράφηση, την μεν πρώτη στην CREDIT COMMERCIAL DE FRANCE (CCE), τις δε υπόλοιπες δύο στην Τράπεζα «EFG EUROBANK A.E», οι οποίες (επιταγές) στη συνέχεια εμφανίστηκαν από τις παραπάνω νόμιμες κομίστριες εμπροθέσμως προς πληρωμή στην πληρώτρια τράπεζα, πλην όμως δεν πληρώθηκαν, γιατί υπήρχαν διαθέσιμα κεφάλαια. Ότι οι τελευταίες απαίτησαν αναγωγικά την είσπραξη των ποσών των επιταγών από αυτή (ενάγουσα), η οποία τους κατέβαλε τα εν λόγω ποσά με ισόποση ζημία της, ανέλαβε δε τις επιταγές και έγινε κομίστρια αυτών εξ αναγωγής. Και ότι έναντι του ποσού της πρώτης επιταγής η εναγομένη κατέβαλε στην ενάγουσα το ποσό του 1.826.024 δραχμών και πέραν τούτου κανένα άλλο ποσό. Με βάση το ιστορικό αυτό και την επίκληση των στοιχείων του άρθρου 79 Ν. 5960/1933 και των άρθρων 914, 297 και 298 Α.Κ., η τελευταία ζήτησε να υποχρεωθεί η εναγομένη στην πληρωμή του υπόλοιπου οφειλόμενου ποσού των επιταγών, ήτοι του ποσού των 2.295.288 δραχμών, και να απαγγελθεί εναντίον

της προσωπική κράτηση λόγω της αδικοπραξίας, ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως της αποφάσεως που θα εκδοθεί. Υπό τα εκτιθέμενα αυτά πραγματικά περιστατικά, ζημιωθείσα από την αδικοπρακτική συμπεριφορά της εναγομένης δεν είναι η ενάγουσα, διότι κατά το χρόνο της εμφάνισης και μη πληρωμής των επιταγών δεν ήταν κομίστρια και άρα ούτε και δικαιούχος της (εξ αδικοπραξίας) απαίτησης απ' αυτές. Συνεπώς, η αγωγή είναι απορριπτέα ως μη νόμιμη.

373/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Ειρήνη Ρουσάκου**).

Ασφαλιστική σύμβαση. Αναγωγή της ασφαλιστικής κατά του ασφαλισμένου που δεν είχε άδεια οδήγησης του αυτοκινήτου. Ο ασφαλισμένος καταδικάζεται να πληρώσει τον ασφαλιστή όχι μόνο το κεφάλαιο της κυρίας αγωγής, αλλά και τους τόκους και δικαστική δαπάνη που υποχρεώθηκε να πληρώσει ως εναγόμενος στην κύρια αγωγή.

Αποδείχτηκε ότι ο οδηγός του οχήματος του εναγομένου, δεν είχε κατά το χρόνο του ατυχήματος την απαιτούμενη για την κατηγορία αυτού, άδεια οδηγήσεως. Επομένως υπάρχει λόγος αποκλεισμού της ασφαλιστικής ευθύνης, της ενάγουσας ασφαλιστικής εταιρείας, έναντι του ασφαλισμένου της, εναγομένου, κυρίου του ζημιογόνου οχήματος. Με βάση τα δεδομένα αυτά πρέπει να γίνει δεκτή, ως κατ' ουσίαν βάσιμη η παρεμπίπτουσα εξ αναγωγής αγωγή και να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει στην ενάγουσα οποιοδήποτε ποσό υποχρεώθηκε η ίδια να καταβάλει στους ενάγοντες με την κύρια αγωγή. Δηλαδή να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να της καταβάλει το παραπάνω ποσό των 6.791,30 Ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επομένη της επιδόσεως της κύριας αγωγής, καθώς και τα δικαστικά έξοδα, στα οποία η ίδια υποχρεώθηκε, ως εναγομένη στην κύρια αγωγή αφού δεν υπάρχει διάταξη νόμου, που να απαγορεύει στον ασφαλιστή να αξιώσει από τον ασφαλισμένο του τη δικαστική δαπάνη της δίκης της αποζημιώσεως και επίσης τους τόκους, που δεν απαγορεύονται από τη διάταξη του άρθρου 296 ΑΚ, επί των παραπάνω ποσών, από την επομένη της καταβολής στους ενάγοντες της κύριας αγωγής (βλ. σχ. Κρητικός: Αποζημίωση από Τροχαία Αυτοκινητικά Ατυχήματα, έκδ. Γ', 1970, 1987). Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που δέχθηκε κατά ένα μέρος την παρεμπίπτουσα εξ αγωγής αγωγή και υποχρέωσε τον εναγόμενο να καταβάλει στην ενάγουσα μόνο το ποσό των 6.791,30 Ευρώ, χωρίς τους τόκους αυτού και τα δικαστικά έξοδα της κύριας δίκης έσφαλε, όπως βάσιμα παραπονείται με την έφεση η εκκαλούσα.

399/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Μιχοπούλου – Τσιμπούκη, Λεωνίδας Τσαούσης**).

Ενεχύραση τίτλου εις διαταγή. Αρκεί οπισθογράφηση του σε διαταγή του δανειστή χωρίς να απαιτείται άλλη έγγραφη συμφωνία. Μεταξύ των τίτλων αυτών είναι και η επιταγή. Πρόσωπα που ενάγονται ως υπόχρεα από επιταγή. Τι ενστάσεις μπορούν να προτείνουν.

Κατά το άρθρο 1251 Α.Κ., για την ενεχύραση τίτλου σε διαταγή αρκεί οπισθογράφησή του σε διαταγή του δανειστή, χωρίς να απαιτείται άλλη έγγραφη συμφωνία, κατά δε το άρθρο 1255 παρ. 1 εδ. α' του ίδιου κώδικα, αν αντικείμενο του ενεχύρου είναι τίτλος σε διαταγή, ο ενεχυρούχος δανειστής έχει δικαίωμα να εισπράξει μόνος και αν ακόμη δεν έληξε το ασφαλιζόμενο χρέος. Εξάλλου, η ενεχύραση των τίτλων σε διαταγή με οπισθογράφηση και παράδοση έχει θεσπισθεί ως ειδικός τρόπος ενεχυράσεως για ορισμένες ανώνυμες εταιρείες και προς ασφάλεια ορισμένων απαιτήσεών τους με το άρθρο 38 του ν.δ/τος 177/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών», που εξακολουθεί να ισχύει κατά το άρθρο 41 παρ. 1 του Εισ. Ν. Α.Κ. και ορίζει ότι εάν αντικείμενο ενεχυράσεως είναι δικαιόγραφο σε διαταγή, η ενεχύραση γίνεται με οπισθογράφηση αυτού σε διαταγή της πιστώτριας, μη απαιτούμενης άλλης έγγραφης συμβάσεως ενεχυράσεως. Από τις διατάξεις αυτές, προκύπτει ότι για την ενεχύραση τίτλου σε διαταγή αρκεί η οπισθογράφηση αυτού σε διαταγή του δανειστή, χωρίς να απαιτείται άλλη διατύπωση, δεν αποκλείεται δε η επιλογή του κοινού τρόπου ενεχυράσεως της απαιτήσεως με την τήρηση των διατυπώσεων των άρθρων 1247 και 1248 Α.Κ. Μεταξύ των τίτλων σε διαταγή, που ενεχυράζονται με οπισθογράφηση κατά τη διάταξη του άρθρου 1251 Α.Κ., είναι και η επιταγή, καθόσον από τη μη ύπαρξη στο νόμο 5960/1933 «περί επιταγής» αντίστοιχης διάταξης του άρθρου 19 του ν. 5325/1932, με την οποία προβλέπεται η οπισθογράφηση, λόγω ενεχύρου, των συναλλαγματικών και των γραμματίων εις διαταγήν, δεν μπορεί να συναχθεί ότι θεσπίζεται για την επιταγή σχετική απαγόρευση. Η νομιμότητα μάλιστα της ενεχυράσεως της επιταγής θεωρείται δεδομένη και από τη διάταξη του άρθρου 11 παρ. 1 του Ν. 1957/91, η οποία ορίζει ότι επιταγές που προσκομίζονται στις τράπεζες για είσπραξη, ενεχύραση ή φύλαξη καταγράφονται υποχρεωτικά σε πινάκια, στα οποία επιβάλλεται τέλος χαρτοσήμου (....), καταργείται δε ρητώς (παρ. 2) η 238/1979 απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής που απαγόρευε την οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου προς τις Τράπεζες μεταχρονολογημένων επιταγών (βλ. ΑΠ. Γεωργιάδη, Εγχειρίδιο Εμπραγμάτου Δικαίου 1986 παρ. 85 ΙΙΙ 4, του ιδίου, Εμπράγματο Δίκαιο, ΙΙ 1993, παρ. 93 ΙΙΙ 4, Δημάκου στο Γεωργιάδη Σταθόπουλο Α.Κ. 1251 αριθ. 2, 6 επ. Ιωάν. Μάρκου, Δίκαιο επιταγής, β' έκδ. σελ. 43.177, Δελούκας, αξιόγραφα παρ. 201, Α. Κιάτου Παμπούκη, Η χαρτοσήμανση της επιταγής, Ελλ. Δικ. 32.1265 επ., ΑΠ. 1565/2002 ΝοΒ 51.1196, ΑΠ. 269/2001

ΔΕΕ 2002 σελ. 808).

Από τη διάταξη του άρθρου 22 του νόμου 5960/193.3 «περί επιταγής», συνάγεται ότι τα πρόσωπα που ενάγονται ως υπόχρεα από επιταγή, από τον κομιστή αυτής, δεν μπορούν κατ' αρχήν να αντιτάξουν ενστάσεις που πηγάζουν από τις προσωπικές σχέσεις αυτών με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές. Κατ' εξαίρεση όμως επιτρέπεται η προβολή των ανωτέρω ενστάσεων όταν ο κομιστής κατά την κτήση του πιστωτικού τίτλου: 1) τελούσε σε γνώση για την ύπαρξη των ενστάσεων αυτών κατά του εκδότη ή των πριν απ' αυτόν κομιστών του τίτλου και 2) ενήργησε κατ' αυτόν τον τρόπο με σκοπό βλάβης του οφειλέτη (ΑΠ. 8/1994, 623/1994 Ελλ. Δικ. 1995, σελ. 347, 348, ΑΠ. 274/1994 ΝοΒ 43.58). Με το δεύτερο λόγο της ανακοπής του, ο εκκαλών ισχυρίστηκε ότι οι προαναφερόμενες επιταγές δεν αντιπροσωπεύουν καμία οφειλή του προς την παραπάνω εταιρεία με την επωνυμία «Ε. Μ. Α.Ε.», καθόσον δόθηκαν σ' αυτή ως προκαταβολή για την αποστολή εμπορευμάτων και ότι η σχετική σύμβαση πωλήσεως δεν εκτελέστηκε (έλλειψη υποκείμενης αιτίας). Τούτο όμως και αν ήθελε γίνει δεκτό, δεν αποδεικνύεται από τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα (μάρτυρες δεν εξετάστηκαν) ο περαιτέρω ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι η εφεσίβλητη Τράπεζα, κατά το χρόνο κτήσης των επιταγών αυτών, γνώριζε την επικαλούμενη αυτή έλλειψη και ενήργησε προς βλάβη του.

402/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Αγγελική Σπηλιοπούλου**).

Πτώχευση. Παύση εργασιών για έλλειψη ενεργητικής περιουσίας. Η πτώχευση εξακολουθεί να υπάρχει, τελεί όμως σε αδράνεια και ο πτωχός αναλαμβάνει τη διαχείριση της πτωχευτικής περιουσίας και δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματά του ενεργητικώς και παθητικώς, καθώς και να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίων χωρίς τη σύμπραξη του συνδίκου. Απόφαση με την οποία διατάσσεται η παύση των εργασιών της πτώχευσης και κηρύσσονται οι πτωχεύσαντες μη συγγνωστοί, νόμιμα προσβάλλεται με έφεση από αυτούς.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 533, 534, 637 και 638 του ΕμπΝ, συνάγεται ότι, από της κηρύξεως της παύσης των εργασιών της πτωχεύσεως για έλλειψη ενεργητικής περιουσίας, εξακολουθεί να υπάρχει η πτώχευση, τελεί όμως σε αδράνεια, κατά τη διάρκεια της οποίας παύει το λειτούργημα του συνδίκου, καθώς και η διαχείριση από αυτόν της πτωχευτικής περιουσίας, την οποία αναλαμβάνει από τότε ο πτωχός, ο οποίος δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματα του ενεργητικώς και παθητικώς και να παρίσταται επί δικαστηρίου προσωπικώς, χωρίς τη σύμπραξη του συνδίκου, προς τον οποίο (σύνδικο) δεν απαιτείται να απευθύνεται η έφεση, που άσκησε ο τελευταίος (πτωχός) κατά της αποφάσεως κηρύξεως της παύσης των εργασιών της πτωχεύσεως και του πτωχού μη συγγνωστού (ολ. ΑΠ 395/1980 ΝοΒ

28.1759, ΑΠ 1823/1984 ΝοΒ 33.1937, ΑΠ 1781/1983 ΝοΒ 32.1727, Ε.Θεσ. 125/1993 Αρμ. ΜΖ 351), αλλά ούτε και προς τον ομόρρυθμο συνεταίρό του που κηρύχτηκε με την ανωτέρω απόφαση συγγνωστός (Ε.Θεσ. 10111/1979 Αρμ. ΛΔ' (1980).475). Συνεπώς, η υπό κρίση έφεση των ομορρύθμων μελών της πτωχεύσασας ομόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία «Ζ. – Δ. Π. ΚΑΙ Π. Α. ΟΕ», κατά της 306/2001 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών, με την οποία κηρύχτηκε η παύση των εργασιών της πτωχεύσεως της εν λόγω εταιρείας και αποφάνθηκε ότι οι εκκαλούσες, ως συμπτωχεύσασες, δεν είναι συγγνωστές, είναι τυπικά παραδεκτή. Κατά το μέρος όμως που αυτή (έφεση) στρέφεται κατά του συνδίκου της πτωχεύσεως και κατά του ομορρύθμου εταίρου Δ. – Ζ. Π., ως προς τον οποίο η παραπάνω απόφαση αποφάνθηκε ότι είναι συγγνωστός, που δεν παρίστανται, αν και κλητεύθηκαν νόμιμα, όπως αναφέρθηκε στην αρχή της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, και να ερευνηθεί, κατά τα λοιπά, περαιτέρω η ουσιαστική βασιμότητα των λόγων της.

422/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλέξανδρος Αρβανίτης, Παύλος Χρονόπουλος, Νίκος Ζαφειρόπουλος**).

Ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου. Καταρτίζεται εγγράφως με απλή συναίνεση των συμβαλλομένων και λογίζεται καταρτισμένη από τότε που ο ασφαλιστής θα αποδεχθεί την περί ασφαλίσεως πρόταση που μπορεί να γίνει και σιωπηρώς π.χ. με την αποστολή του ασφαλιστηρίου που ισχύει και χωρίς υπογραφή του ασφαλισμένου. Σύμβαση προσωρινής κάλυψης (2 παρ. 2 και 3 της Κ4/5.4.1978 Υ.Α.). Εννοια και ισχύς. Πότε αποκλείεται η ασφάλιση. Δικαίωμα αναγωγής του ασφαλιστή.

Επειδή κατά την έννοια των αρθρ. 2 και 5 του Ν. 489/76, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των αρθρ. 1 επ. του Ν. 2496/14697, που αντικατέστησε τα αρθρ. 189 επ. του ΕΝ και ισχύει μετά παρέλευση έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του στην ΕΤΚ (αρθρ. 33 παρ. 2 και 34 αυτού), η σύμβαση ασφαλίσεως με την οποία καλύπτεται η από την κυκλοφορία του αυτοκινήτου έναντι τρίτων αστική ευθύνη καταρτίζεται εγγράφως με απλή συναίνεση των συμβαλλομένων και λογίζεται καταρτισμένη από τότε που ο ασφαλιστής θα αποδεχθεί την περί ασφαλίσεως πρόταση (αρθρ. 185 επ. του ΑΚ). Η αποδοχή μπορεί να εκδηλωθεί και σιωπηρώς, όπως με την αποστολή του ασφαλιστηρίου εγγράφου, τη με οποιοδήποτε τρόπο ειδοποίηση κλπ. Το ασφαλιστήριο αποτελεί αποδεικτικό και όχι συστατικό της συμβάσεως έγγραφο, εκδίδεται δε από τον ασφαλιστή, από τον οποίο και υπογράφεται, χωρίς να απαιτείται και υπογραφή από τον ασφαλιζόμενο (βλ. ΑΠ 501/2002, Δνη 2002, 1627, 1650/2001, Δνη 2002, 1039, 657/2001, Δνη 2001, 1556, 523/99, Δνη 99, 1712). Συνέπεια του αποδεικτικού χαρακτήρα του ασφαλιστηρίου είναι ότι σε περίπτωση μη συντάξεως του

η ασφαλιστική σύμβαση μπορεί να αποδειχθεί μεταξύ των συμβληθέντων και με όρκο ή δικαστική ομολογία. Απόδειξη με μάρτυρες δεν χωρεί, εκτός αν το έγγραφο χάθηκε (αρθρ. 394 § 2 του ΚΠολΔ, βλ. ΑΠ 657/2001, ο.π.). Αν μεταξύ πρότασης και αποδοχής μεσολαβεί ορισμένο χρονικό διάστημα, τότε η σύμβαση ασφάλισης δεν συνάπτεται πριν από την αποδοχή και επομένως, αν στο μεταξύ ενδιάμεσο διάστημα συμβεί ατύχημα, αυτό δεν καλύπτεται ασφαλιστικά (εκτός και αν με την πρόταση συνήφθη συγχρόνως σύμβαση προσωρινής κάλυψης, σύμφωνα με το αρθρ. 2 § 2 και 3 της Κ4/541978 αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου, οπότε χορηγείται από τον ασφαλιστή προσωρινό σημείωμα κάλυψης). Μόνη η αίτηση του ενδιαφερομένου για ασφαλιστική κάλυψη, η οποία περιέχει πρόταση προς σύναψη συμβάσεως ασφαλίσεως και παραδίδεται στον ασφαλιστικό πράκτορα, ο οποίος δεν έχει εξουσία αντιπροσωπεύσεως της ασφαλιστικής εταιρείας, δεν δημιουργεί στάδιο ασφαλιστικής κάλυψης με προσωρινή σύμβαση, αφού και στην περίπτωση αυτή για την προσωρινή, μέχρι την έκδοση του ασφαλιστηρίου, κάλυψη πρέπει να γίνει αποδεκτή η σχετική πρόταση (βλ. ΑΠ 523/99, ο. π).

Εξάλλου, οι περιλαμβανόμενοι στην Κ4/585/1978 απόφαση του Υπουργού Εμπορίου όροι για να είναι δεσμευτικοί για τα μέρη της ασφαλιστικής σύμβασης πρέπει να έχουν καταστεί περιεχόμενο της συμβάσεως ασφαλίσεως. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με ενσωμάτωση αυτούσιων των όρων αυτών στη σύμβαση ασφαλίσεως είτε με παραπομπή της συμβάσεως στους όρους τη Α.Υ.Ε, Προς τούτο αρκεί και παραπομπή απ' ευθείας στο ΦΕΚ που περιέχει την άνω Υπουργική απόφαση (βλ. ΑΠ 501/2002, ο.π 1650/2001, ο.π.). Το περιεχόμενο των διαλαμβανομένων στην Κ4/585/1978 Α.Υ.Ε όρων είναι δεσμευτικό για τα συμβαλλόμενα μέρη, εφόσον αυτά τους αποδέχθηκαν, έστω και να λείπει τυπικά η υπογραφή του αντισυμβαλλομένου στο ασφαλιστήριο. Πράξεις που συνιστούν αποδοχή των γενικών όρων του ασφαλιστηρίου, το οποίο είτε τους περιλαμβάνει αναλυτικά είτε παραπέμπει στο ΦΕΚ που έχουν καταχωρηθεί, μπορούν να αποτελέσουν η παραλαβή του ασφαλιστηρίου συμβολαίου από τον ασφαλισμένο, η παραλαβή του ειδικού σήματος και της βεβαιώσεως ασφάλισης του αυτοκινήτου που επικολλούνται συνήθως στο παρμπρίζ, η καταβολή των ασφαλίστρων και η δήλωση του ατυχήματος στον ασφαλιστή (βλ. ΑΠ 1650/2001, ο. π.). Μεταξύ των όρων αυτών περιλαμβάνεται και η ρύθμιση του αρθρ. 25 αρ. 9, 10 και 13, σύμφωνα με την οποία αποκλείονται από την ασφάλιση ζημιές που προκαλούνται α) καθόν χρόνο το όχημα χρησιμοποιείται για διαφορετική χρήση από εκείνη που καθορίζεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο και την άδεια κυκλοφορίας, β) από το μεταφερόμενο με το ασφαλισμένο όχημα φορτίο και γ) καθόν χρόνο το όχημα ρυμουλκεί άλλο όχημα, εκτός αν συμφωνήθηκε άλλως στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Εφόσον δημιουργείται κατά τον ανωτέρω τρόπο δέσμευση του ασφαλισμένου από τους παραπάνω γενικούς όρους και ειδικότερα τους διαλαμβανόμενους στο αρθρ. 25 αρ. 9, 10 και 13, τότε δύναται ο ασφαλιστής, εφόσον κατά νόμο δεν μπορεί να αντιτάξει τέτοιον αποκλεισμό της ευθύνης του κατά του παθόντος τρίτου, διότι η Κ4/585/1978 Α.Υ.Ε κατά το σκέλος αυτό είναι εκτός νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως του Ν. 489/76, να αξιώσει από τον ασφαλισμένο

του να του καταβάλει κάθε ποσό που αυτός θα κατέβαλε στον τρίτο λόγω αποζημιώσεως από το ατύχημα (βλ. ΑΠ 1650/2001, ο. π.).

Εν προκειμένω, από τα ίδια αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Με σύμβαση ασφαλίσεως που συνήφθη μεταξύ του εναγομένου Β.Δ. και της ασφαλιστικής εταιρείας «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ ΑΕΓΑ», η δεύτερη ανέλαβε να καλύψει την έναντι τρίτων αστική ευθύνη από την κυκλοφορία του ΑΧΑ 5265 Ι.Χ. επιβατηγού αυτοκινήτου του πρώτου εργοστασίου YUGO ZA-STAVA. Η διάρκεια της ασφαλίσεως ήταν από 2042000 έως 2042001, εκδόθηκε δε συναφώς το 10731968 ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Ρητώς αναφέρεται στη δεύτερη σελίδα του ασφαλιστηρίου (στην οποία παραπέμπει σχετική σημείωση που ευρίσκεται στην κορυφή της πρώτης σελίδας) ότι από την ασφαλιστική κάλυψη αστικής ευθύνης του παρόντος ασφαλιστηρίου εξαιρούνται οι περιπτώσεις ζημιών που αναφέρεται στα άρθρα 25 και 26 της συνημμένης αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου Κ4/585/1978 (ΦΕΚ 795, τεύχ. ΑΕ ΚΑΙ ΕΠΕ). Από πολλαπλές πράξεις του ασφαλισμένου συνάγεται ότι αυτός αποδέχθηκε τους γενικούς όρους του ασφαλιστηρίου, όπως είναι η καταβολή των ασφαλίστρων, η παραλαβή του ειδικού σήματος και η βεβαίωση ασφάλισης του οχήματος και ακόμη η δήλωση του προαναφερθέντος οχήματος την 29112000 με βάση το ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Επομένως, το περιεχόμενο των όρων δεσμεύει τον ασφαλισμένο και εφόσον συντρέχει περίπτωση, ο ασφαλιστής μπορεί να αξιώσει από τον πρώτο να του καταβάλει κάθε ποσό που αυτός θα καταβάλει σε τρίτο λόγω αποζημιώσεως από το ατύχημα.

450/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Γούναρης, Αλκαίος Βγενόπουλος**).

Προβληματική επιχείρηση. Έννοια. Αν δεν επιτευχθεί η εξασφάλιση της βιωσιμότητας επακολουθεί η εκκαθάριση της επιχείρησης και η εξόφληση των δανειστών από το προϊόν της εκκαθάρισης με βάση πίνακα που συντάσσει ο εκκαθαριστής. Ανάμιξη Ο.Α.Ε. Λεπτομέρειες. Πότε δεν οφείλονται τόκοι.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1, 7, 8 και 9 του Ν. 1386/1983 συνάγεται ότι ο σκοπός που επιδιώκεται με την υπαγωγή προβληματικής επιχειρήσεως στις ρυθμίσεις του νόμου αυτού είναι κυρίως η εξυγίανσή της και η εξασφάλιση της βιωσιμότητάς της και αν αυτό δεν επιτευχθεί, η εκκαθάριση της επιχειρήσεως και η από το προϊόν της εκκαθαρίσεως ικανοποίηση των αναγγελθέντων δανειστών με βάση τον πίνακα που συντάσσει ο εκκαθαριστής. Μεταξύ των μέτρων εξυγίανσης περιλαμβάνεται και η ανάληψη της διοίκησης της επιχείρησης από τον Οργανισμό Οικονομικής Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΑΕ), το μέτρο δε αυτό προβλέπεται στο άρθρο 7§1 του ανωτέρω νόμου και ρυθμίζεται στο άρθρο 8 του ίδιου νόμου, στο οποίο μεταξύ άλλων ορίζεται

ότι κατά τη διάρκεια της διοίκησης της επιχείρησης ο ΟΑΕ καταρτίζει μελέτη βιωσιμότητάς της και διαπραγματεύεται με τους μετόχους και τους πιστωτές της επιχείρησης για την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την επιβίωσή της (παραγρ. 5), ενώ κατά τη διάρκεια της ανωτέρω διοίκησης της επιχείρησης, μπορεί με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας να ορίζεται ότι αναστέλλονται η πληρωμή των ληξιπρόθεσμων χρεών της επιχείρησης έναντι οποιουδήποτε τρίτου, τα μέτρα και οι εκκρεμείς διαδικασίες ατομικής ή συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης και το τοκοφόρο των κάθε είδους απαιτήσεων (παραγρ. 4). Αν επιτευχθεί η ανωτέρω συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης για την εξυγίανσή της, αυτή (συμφωνία) εγκρίνεται με υπουργική απόφαση, από τη δημοσίευση της οποίας παύει η προσωρινή διοίκηση του ΟΑΕ και αίρεται η τυχόν διαταχθείσα αναστολή της παραγράφου 4, ενώ αν δεν επιτευχθεί συμφωνία εντός ορισμένης προθεσμίας, ακολουθεί η κατά το άρθρο 9 του νόμου αυτού διαδικασία εκκαθάρισης (παραγρ. 6 και 7 του άρθρου 8). Πριν από την αντικατάσταση του άρθρου 9 με το άρθρο 48 του Ν. 1882/1990, δεν προβλεπόταν αν η τυχόν διαταχθείσα κατά το στάδιο της διοίκησης της επιχείρησης από τον ΟΑΕ αναστολή της πληρωμής των χρεών, του τοκοφόρου των απαιτήσεων και των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, συνεχιζόταν και κατά το στάδιο της εκκαθάρισης και για την κάλυψη του νομοθετικού αυτού κενού είχε γίνει δεκτό ότι πρέπει, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, να εφαρμοσθεί αναλογικά η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 8 έτσι ώστε να αναστέλλεται και κατά το στάδιο αυτό η πληρωμή των χρεών και τα μέτρα εκτελέσεως με βάση την απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας που έχει εκδοθεί στο προηγούμενο στάδιο, εφόσον αυτή προβλέπει ότι η ανωτέρω αναστολή ισχύει και κατά το στάδιο της εκκαθάρισης, είτε με βάση απόφαση που θα εκδοθεί το πρώτον κατά το στάδιο της εκκαθάρισης (βλ. Ολομ. ΑΠ. 27/1992 Ελ. Δνη 33.1445, Ολομ. ΑΠ 16/1994 Ελ. Δ/νη 35.1261). Ήδη όμως μετά την αντικατάσταση του άρθρου 9 με το άρθρο 48 του Ν. 1882/1990, ορίζεται στην μεν παράγραφο 1 του άρθρου 9, ότι αν δεν επιτευχθεί η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης για την βιωσιμότητά της ή δεν τηρηθούν οι όροι της, το εφετείο της περιφέρειας της έδρας της επιχείρησης ύστερα από αίτηση του ΟΑΕ ή καθενός που έχει έννομο συμφέρον διορίζει εκκαθαριστή, ο οποίος προβαίνει σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού στην εκκαθάριση της περιουσίας της επιχείρησης, στην δε παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου ότι με τη δημοσίευση της απόφασης του Εφετείου που ορίζεται ο εκκαθαριστής παύει αυτόματα η εξουσία των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης ή η τυχόν προσωρινή διοίκηση του ΟΑΕ, αναστέλλεται η περαιτέρω πτωχευτική διαδικασία, απαγορεύεται η αναγκαστική εκτέλεση και η λήψη προσωρινών, συντηρητικών ή προφυλακτικών μέτρων και αναστέλλονται οι τυχόν εκκρεμείς διαδικασίες, ενώ η διοίκηση, διαχείριση και εκπροσώπηση της επιχείρησης ανήκει στον εκκαθαριστή. Εφόσον επομένως ο νομοθέτης με ρητή διάταξη όρισε ποιες διαδικασίες και μέτρα απαγορεύονται ή αναστέλλονται κατά το στάδιο της εκκαθάρισης της επιχείρησης, δεν υπάρχει πλέον περιθώριο αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 8 §4 στο στάδιο της εκκαθάρισης και έτσι δεν αναστέλλονται κατά το στάδιο αυτό ούτε η πληρωμή των ληξιπρόθεσμων χρεών με απόφαση του Υπουργού Εθνικής

Οικονομίας ούτε η τοκοφορία των απαιτήσεων (βλ. ΑΠ. 340/1993 Ελ.Δνη 35.398). Αναστολή της τοκοφορίας των απαιτήσεων προβλέπεται εκτός από την προαναφερθείσα περίπτωση της ανάληψης της διοίκησης της επιχειρήσεως από τον ΟΑΕ (αρθ. 8§4 του Ν. 1386/1983) και στην περίπτωση της θέσεως της επιχειρήσεως υπό επίτροπο κατά το άρθρο 45 του Ν. 1892/1990 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 43 του Ν. 1947/1991. Συγκεκριμένα ορίζεται στο άρθρο 45 ότι το εφετείο της περιφέρειας της έδρας της επιχείρησης ύστερα από αίτηση των πιστωτών που αντιπροσωπεύουν το 51% των πιστώσεων, θέτει την επιχείρηση υπό επίτροπο, τον οποίο διορίζει μετά από υπόδειξη των ανωτέρω πιστωτών (παραγρ. 1) και του οποίου αποστολή είναι η εντός προθεσμίας 9 το πολύ μηνών προσπάθεια επίτευξης συμφωνίας μεταξύ πιστωτών και επιχείρησης για την εξυγίανσή της (παραγρ. 4), μόλις δε δημοσιευτεί η απόφαση του εφετείου που διορίζει τον επίτροπο, αναστέλλονται προσωρινά τα μέτρα, εκκρεμή ή όχι, ατομικής ή συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της επιχείρησης, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων εναντίον της και η τοκοφορία των κάθε είδους απαιτήσεων (παραγρ. 6) και αν επιτευχθεί η ανωτέρω συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης και δημοσιευτεί η απόφαση του εφετείου που την επικυρώνει, παύουν τα έργα του επιτρόπου και αίρονται οι αναστολές της παραγράφου 6, η δε πτώχευση που τελούσε υπό αναστολή, ανακαλείται αυτοδικαίως (παραγρ. 7), ενώ αν εντός του ανωτέρω χρονικού διαστήματος των 9 το πολύ μηνών δεν επιτευχθεί η ως άνω συμφωνία ή δεν εκπληρωθούν μεταγενεστέρως οι όροι της, διατάσσεται η εκκαθάριση της επιχείρησης κατά το άρθρο 46 του ίδιου νόμου (Ν. 1892/1990). Το στάδιο αυτό της εκκαθάρισης ρυθμίζεται από τα άρθρα 46 και 46α του Ν. 1892/1990, όπως το πρώτο αντικαταστάθηκε και το δεύτερο προστέθηκε με το άρθρο 14 του Ν. 2000/1991 και στην παράγραφο 4 του πρώτου από αυτά (αρθ. 46) ορίζεται ότι από την επόμενη ημέρα της υποβολής της αίτησης στο εφετείο για τη θέση της επιχείρησης υπό εκκαθάριση, απαγορεύεται η αναγκαστική εκτέλεση, η λήψη παντός ασφαλιστικού μέτρου και η κήρυξη της πτώχευσης, ενώ στην παράγραφο 12 του δεύτερου από αυτά (αρθ. 46α) ορίζεται ότι επί της εκκαθαρίσεως του παρόντος άρθρου ισχύουν κατά τα λοιπά αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 3 και 4 του Ν. 1386/1983, δηλαδή με τη δημοσίευση της απόφασης του εφετείου που ορίζεται ο εκκαθαριστής, αναστέλλεται η περαιτέρω πτωχευτική διαδικασία, απαγορεύεται η αναγκαστική εκτέλεση και η λήψη προσωρινών, συντηρητικών ή προφυλακτικών μέτρων και αναστέλλονται οι τυχόν εκκρεμείς σχετικές διαδικασίες. Από την αντιπαραβολή των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι η αναστολή της τοκοφορίας των απαιτήσεων των πιστωτών προβλέπεται μόνο κατά το στάδιο της προσωρινής διοίκησης της επιχείρησης από τον ΟΑΕ και κατά το στάδιο της θέσεως της επιχείρησης υπό επίτροπο, κατά τα οποία στάδια γίνεται προσπάθεια επίτευξης συμφωνίας πιστωτών και επιχείρησης για την εξυγίανσή της και τα οποία διαρκούν 9 μήνες το πολύ το καθένα (αρθ. 8§1 του Ν. 1386/1983 όπως αντικ. με αρθρ. 47 του Ν. 1882/1990 και αρθ. 45§4 του Ν. 1892/1990, όπως αντικ. με αρθ. 43 του Ν. 1947/1991), ενώ κατά το στάδιο της εκκαθάρισης της επιχείρησης είτε κατά τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν. 1386/1983 όπως ισχύει

είτε κατά τις διατάξεις των άρθρων 46 ή 46α του Ν. 1892/1990 όπως ισχύουν, δεν προβλέπεται αναστολή ή απαγόρευση της τοκοφορίας των απαιτήσεων, αλλά μόνο των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των ασφαλιστικών μέτρων. Η διαφοροποίηση αυτή της νομοθετικής ρύθμισης είναι απόλυτα δικαιολογημένη, γιατί στην προσπάθεια εξυγίανσης της επιχείρησης, η οποία επιδιώκεται στα στάδια ανάληψης της διοίκησης από τον ΟΑΕ και της θέσεως της επιχειρήσεως υπό επίτροπο, είναι λογικό να απαιτεί ο νομοθέτης από τον πιστωτή να "θυσιάσει" τους τόκους του διαστήματος των 9 το πολύ μηνών που διαρκούν τα ανωτέρω στάδια, ενώ κατά το στάδιο της εκκαθάρισης της επιχείρησης, δεν έχει νόημα τέτοια θυσία του πιστωτή ούτε εξυπηρετεί με οποιοδήποτε τρόπο το σκοπό και τη διαδικασία της εκκαθάρισης, ενώ αντίθετα δικαιολογείται η κατά το στάδιο αυτό απαγόρευση της αναγκαστικής εκτέλεσης και των ασφαλιστικών μέτρων, ώστε να αποφευχθεί η προνομιακή ικανοποίηση κάποιου πιστωτή σε βάρος των υπολοίπων. Επομένως η μη απαγόρευση της τοκοφορίας των απαιτήσεων κατά το στάδιο της εκκαθάρισης δεν οφείλεται σε παραδρομή του νομοθέτη αλλά αποτελεί ηθελημένη ρύθμιση και έτσι δεν υπάρχει περιθώριο αναλογικής εφαρμογής και κατά το στάδιο της εκκαθάρισης, των διατάξεων που προβλέπουν την ανωτέρω αναστολή της τοκοφορίας των απαιτήσεων. Αυτό καθίσταται περισσότερο φανερό αν ληφθεί υπόψη ότι ο Ν. 2000/1991, ο οποίος με το άρθρο 14 αυτού τροποποιεί το άρθρο 46 και προσθέτει το άρθρο 46α στον Ν. 1892/1990 και δεν περιλαμβάνει την απαγόρευση ή αναστολή της τοκοφορίας των απαιτήσεων στις απαγορεύσεις που θεσπίζει για το στάδιο της εκκαθάρισης, περαιτέρω στο άρθρο 50 §3 αυτού ορίζει ότι στην περίπτωση της υπό εκκαθάριση εταιρείας "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΙΔΗΡΟΚΡΑΜΑΤΑ Α.Ε.", αναστέλλεται, μεταξύ άλλων μέτρων, και το τοκοφόρο των κάθε είδους απαιτήσεων, πλην των απαιτήσεων του προσωπικού αυτής από την εργασιακή σχέση, πράγμα που σημαίνει ότι ο νομοθέτης δεν θέλησε την αναστολή ή απαγόρευση της τοκοφορίας των απαιτήσεων κατά το στάδιο της εκκαθάρισης και όπου το ήθελε, το όρισε ρητώς.

453/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Παπαπαναγιώτου – Γιοβάνη, Δημήτριος Γεωργόπουλος**).

Αθέμιτος ανταγωνισμός. Στοιχεία. Περιστατικά.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 146/1914 "περί αθεμίτου ανταγωνισμού", απαγορεύεται σε εμπορικές βιομηχανίες, ή γεωργικές συναλλαγές κάθε πράξη που γίνεται με σκοπό ανταγωνισμού και αντίκειται στα χρηστά ήθη. Ο παραβάτης μπορεί να εναχθεί για παράλειψη, αλλά και για

ανόρθωση της ζημίας που προκλήθηκε.

Εξάλλου κατά τις διατάξεις του άρθρου 13 § 1 και 4 του ιδίου νόμου, οι επιχειρήσεις απαγορεύεται να χρησιμοποιούν στα προϊόντα ιδιαίτερα διακριτικά γνωρίσματα κατά τρόπο που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση με ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα που χρησιμοποιεί νόμιμα άλλη επιχείρηση. Ο παραβάτης μπορεί να υποχρεωθεί σε παράλειψη της χρήσης (ΑΠ 241/1991 Δνη 34, 560). Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι για την ύπαρξη αθέμιτου ανταγωνισμού με τη χρήση ιδιαίτερου διακριτικού γνωρίσματος μιας επιχείρησης, απαιτείται δυνατότητα (κίνδυνος) προελεύσεως συγχύσεων, χωρίς την οποία δεν υπάρχει αθέμιτος ανταγωνισμός. Ειδικότερα στην περίπτωση του αρθρ. 13 § 1 σε αντίθετη με την γενική απαγορευτική ρήτρα του άρθρου 1 που απαιτεί ανταγωνιστικό σκοπό κατά την έννοια της προθέσεως των άρθρων 914, 919 ΑΚ, αρκεί η χρήση να γίνεται κατά τρόπο που να μπορεί να προκαλέσει σύγχυση, έστω και να αυτή δεν γίνεται με ανταγωνιστικό σκοπό. Τέτοια δυνατότητα υπάρχει όταν λόγω της ομοιότητας, μπορεί να δημιουργηθεί στο κοινό η εντύπωση της ταυτότητας δύο επιχειρήσεων που είναι διαφορετικές, με την έννοια ότι το προϊόν στο οποίο χρησιμοποιείται το ίδιο διακριτικό γνώρισμα είτε προέρχεται από επιχείρηση του δικαιούχου του γνωρίσματος, είτε προέρχεται από επιχείρηση διάφορη μεν σχετιζόμενη όμως οργανικά προς την επιχείρηση του δικαιούχου κατά την παραγωγή ή τη διάθεση του προϊόντος. Τέλος από τις ίδιες διατάξεις των άρθρων 1 και 13 του Ν. 146/1914, 914, 919 ΑΚ, προκύπτει ότι η αξίωση αποζημιώσεως αναγνωρίζεται στο ζημιωθέντα τόσο στην περίπτωση του άρθρου 1 του Ν. 146/1914, όσο και στην περίπτωση του αρθρ. 13 § 1 β του ίδιου νόμου, στη δεύτερη όμως περίπτωση μόνο αν ο παραβάτης γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι δια της καταχρήσεως του ξένου διακριτικού γνωρίσματος μπορούσε να προκληθεί σύγχυση (βλ. ΑΠ 241/1991 Δνη 34, 560).

Η ενάγουσα εφεσίβλητη παράγει και διαθέτει στην Ελληνική αγορά από το έτος 1996 ενδύματα και εξαρτήματα αθλητικής ένδυσης την οποία φέρουν ως διακριτικό σημείο τη λεκτική ένδειξη BODY TALK η οποία αποτελεί και το διακριτικό της τίτλο, τόσο επί αυτών σε στάμπες όσο και στις ετικέτες που τα συνοδεύουν, οι οποίες προσδιορίζουν την προέλευση των ανωτέρω προϊόντων από την ενάγουσα ως πιστοποιητικά γνησιότητας. Το διακριτικό αυτό σημείο των προϊόντων της ενάγουσας απαρτίζεται από την ανωτέρω λεκτική ένδειξη συνοδευομένη από συγκεκριμένη εικαστική παράσταση με αποτέλεσμα να έχει καταστεί ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα των προϊόντων της έτσι ώστε κάθε προϊόν ενδύσεως που φέρει το ανωτέρω διακριτικό γνώρισμα να θεωρείται από τον καταναλωτή και τον συναλλασσόμενο ότι έχει παραχθεί από την ενάγουσα. Αυτή κατέθεσε ως σήμα την ανωτέρω λεκτική ένδειξη στις 1552000 ενώπιον της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων (αριθμός καταθ. 150320/1552000) για τις κλάσεις 25, 28, ενδύματα είδη γυμναστικής και αθλητισμού, χωρίς μέχρι σήμερα να έχει καταστεί αμετάκλητη η αποδοχή του. Από τα προαναφερθέντα συνάγεται ότι η ανωτέρω λεκτική ένδειξη που συνοδεύεται από συγκεκριμένη εικαστική παράσταση, αποτελεί διακριτικό γνώρισμα των προϊόντων της ενάγουσας κατά την έννοια του άρθρου 13 το Ν. 146/1914 στους σχετικούς συναλλακτικούς κύκλους. Περί τα τέλη Νοεμβρίου 2001

η ενάγουσα άρχισε να συνεργάζεται με την εταιρεία με την επωνυμία «Μ. ΣΙΑ Ο. Ε» με έδρα την Πάτρα, η οποία πωλούσε με αποκλειστικότητα εμπορεύματα της ενάγουσας στην Πάτρα, στο κατάστημα που διατηρούσε. Ο νόμιμος εκπρόσωπος της ανωτέρω ομορρύθμου εταιρείας Μ. Γ. διαμαρτυρήθηκε περί τα μέσα Ιανουαρίου 2002 στην ενάγουσα ότι υπήρχε και άλλη επιχείρηση στην Πάτρα η οποία πωλούσε εμπορεύματα της ενάγουσας σε χαμηλότερες τιμές. Όπως διαπίστωσε η ενάγουσα πράγματι από το κατάστημα που διατηρεί η εναγομένη στην Πάτρα, η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα ενδυμάτων και υποδημάτων, πωλήθηκαν από τις αρχές Δεκεμβρίου 2001 και μετά, ενδύματα που έφεραν το διακριτικό τίτλο BODY TALK τόσο επί των ενδυμάτων όσο και σε ετικέττες και αποτελούν απομίμηση αυτών, και συγκεκριμένα φέρουν την ίδια λεκτική ένδειξη σε στάμπα επί αυτών, μερικά δε εξ αυτών αποτελούν πιστή αντιγραφή συγκεκριμένων μοντέλων ένδυσης της ενάγουσας, έφεραν ετικέττα επικολλημένη με την ένδειξη BODY TALK, συνοδεύονταν από καρτέλλα η οποία συνδεόταν με το κυρίως ύφασμα με κλωστή και έφεραν την παραπάνω λεκτική ένδειξη συνοδευομένη από την ίδια εικαστική παράσταση. Ο μάρτυς απόδειξης Μ. Γ., ρητώς και μετά λόγου γνώσης καταθέτει ότι διάφοροι συγγενείς και φίλοι του αγόρασαν από το κατάστημα της εναγομένης είδη ένδυσης που έφεραν τον ανωτέρω διακριτικό τίτλο και ότι πωλούνταν φθηνότερα, ήταν κατώτερης ποιότητος τα υφάσματα που κατασκευάζονταν, με αποτέλεσμα να δυσφημίζεται η ενάγουσα. Ακολούθως από τα αυτά ως άνω αποδεικτικά μέσα απεδείχθη ότι από την πώληση και διάθεση τω προϊόντων αυτών που αποτελούν απομίμηση των προϊόντων της ενάγουσας, προκλήθηκε σύγχυση στο μέσο καταναλωτή για την από ορισμένη επιχείρηση προέλευση των ενδυμάτων αυτών. Η προαναφερθείσα συμπεριφορά της εναγομένης δημιούργησε πραγματικά την πεπλανημένη εντύπωση της ταυτότητας των επιχειρήσεων των διαδίκων και ότι τα ενδύματα στα οποία χρησιμοποιήθηκε κατ' απομίμηση το ανωτέρω διακριτικό γνώρισμα προέρχονται από την ίδια επιχείρηση. Επίσης και σε καταστήματα που διατηρεί η εναγομένη στην Κύπρο ευρέθησαν να πωλούνται ενδύματα με την ως άνω λεκτική ένδειξη BODY TALK κατ' απομίμηση του διακριτικού γνωρίσματος των εμπορευμάτων που διαθέτει η ενάγουσα στην Ελληνική αγορά. Ο μάρτυρας ανταπόδειξης Β. Μ. υπεύθυνος του παραπάνω καταστήματος της εναγομένης στην Πάτρα καταθέτει στο πρωτόδικο δικαστήριο ότι προμηθεύτηκε τα ενδύματα αυτά από την Κύπρο από κάποιον Ν. Κ. αλλά δεν έχει τα σχετικά τιμολόγια αγοράς. Μάλιστα σε άλλο σημείο της κατάθεσής του, καταθέτει ότι τα επίδικα ενδύματα η εναγομένη τα πωλούσε 30 % φθηνότερα και ότι τα ενδύματα που πωλούσαν είχαν μεν διαφορετικό σχέδιο, ήταν διαφορετικής ποιότητος, αλλά κατέθεσε στη συνέχεια ότι μπορεί να προκληθεί σύγχυση στον αγοραστή. Τέλος αποδείχθηκε ότι η εναγομένη η οποία δεν διαθέτει παραστατικά αγοράς των ανωτέρω ενδυμάτων γνώριζε ότι αυτά αποτελούσαν απομιμήσεις των συγκεκριμένων μοντέλων της ενάγουσας και ότι με την διάθεση των προϊόντων αυτών μπορούσε να προέλθει σύγχυση στο καταναλωτικό κοινό. Η ενάγουσα από τις παραπάνω παράνομες ενέργειες της εναγομένης υπέστη οικονομική ζημία μείωση της φήμης της και του εμπορικού ονόματος

που διατηρεί στην αγορά και υπέστη γενικά ηθική βλάβη για την αποκατάσταση της οποίας και το Δικαστήριο τούτο κρίνει ότι το ποσό των 9.000 Ευρώ, το οποίο είναι εύλογο, λαμβανομένου υπόψη του πταίσματος της εναγομένης, της μείωσης της φήμης της ενάγουσας και της οικονομικής καταστάσεως των διαδίκων.

455/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Γεώργιος Πολυχρονόπουλος**).

Πτώχευση. Ο σύνδικος, ως διάδικος μη δικαιούχος, νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά μόνο για δίκες με δανειστές που έχουν υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο. Αν ασκηθεί έφεση κατά δικαστικής αποφάσεως που εκδόθηκε πριν την πτώχευση σε αγωγή κοινού ή γενικού προνομιούχου δανειστή κατά τη διάρκεια της αναστολής των ατομικών διώξεων απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Αν έχει ασκηθεί έφεση από τον πτωχεύσαντα και πριν τη συζήτηση κηρυχθεί σε πτώχευση εφόσον δεν έχει παύσει η αναστολή των ατομικών διώξεων, η έφεση δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτη αλλά κηρύσσονται απαράδεκτες μόνο οι μετά την κήρυξη της πτώχευσης διαδικαστικές πράξεις (κλήση για συζήτηση).

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 παραγ. 1 και 2 του Α.Ν. 635/1937 και 534 εδάφ. α', 541, 634 εδάφ. α', 665 και 666 του Εμπ. Νόμου προκύπτει ότι από τη δημοσίευση της αποφάσεως που κηρύσσει την πτώχευση, οι πτωχευτικοί πιστωτές, οι μη ασφαλισμένοι με υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο, στερούνται του δικαιώματος να επιδιώξουν ατομικώς την ικανοποίηση των κατά του πτωχού ενοχικών απαιτήσεων τους και οφείλουν να ακολουθήσουν τη διαδικασία της εξελέγξεως των πιστώσεων (αρθ. 582 και επόμ. του Εμπ. Νόμου). Η αναστολή αυτή των ατομικών διώξεων η οποία διαρκεί μέχρι την κήρυξη της παύσεως των εργασιών της πτωχεύσεως ή την ολοκλήρωση του πτωχευτικού συμβιβασμού και λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, έχει ως συνέπεια ότι δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση αγωγής κατά του πτωχού εκ μέρους των πιστωτών αυτών, ενώ η δίκη που άρχισε πριν από την κήρυξη της πτώχευσης δεν μπορεί ύστερα από αυτήν να συνεχιστεί σε οποιοδήποτε στάδιο και αν βρίσκεται, ακόμη και ενώπιον του εφετείου, ούτε κατά του συνδίκου της πτωχεύσεως (βλ. ΑΠ 808/1990 Ελ. Δ/νη 32. 359, ΑΠ 498/1986 ΕΕΝ. 53. 902, Εφ.Αθ. 13860/1988 Ελ.Δ/νη 32. 172, Εφ. Πειρ. 50/1994 Ελ. Δ/νη 36. 419). Αντιστοίχως και ο πτωχός, μολονότι εξακολουθεί να είναι ο δικαιούχος του ενεργητικού και υπόχρεος του παθητικού της πτωχευτικής περιουσίας, παύει αυτοδικαίως να νομιμοποιείται ως διάδικος αναφορικά με τη διάγνωση ουσιαστικών δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων που συνθέτουν την πτωχευτική περιουσία, όπως επίσης και για άσκηση δικονομικών δικαιωμάτων σχετικών με την περιουσία αυτή. Παράλληλα και ο σύνδικος της πτωχεύσεως νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά ως μη δικαιούχος διάδικος, μόνο για τις δίκες που δεν εμποδίζονται από την αναστολή των ατομικών διώξεων, δηλαδή για τις δίκες με δανειστές που έχουν υποθήκη,

ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο. Έτσι αυτός δεν μπορεί να ασκήσει υπέρ του πτωχού εναντίον δυσμενούς γι' αυτόν αποφάσεως που εκδόθηκε πριν από την πτώχευση σε αγωγή ενός κοινού ή γενικού προνομιούχου δανειστή και αν ασκηθεί τέτοια έφεση κατά τη διάρκεια της αναστολής των ατομικών διώξεων, απορρίπτεται ως απαράδεκτη, γιατί επιδιώκεται με αυτήν (έφεση) η επανεκδίκαση της αγωγής και η επανεξέταση της απαίτησης του ενάγοντος δανειστή, η οποία όμως επανεξέταση δεν επιτρέπεται, αφού η απαίτηση πρέπει να υποβληθεί στη διαδικασία της εξελέγξεως των πιστώσεων. Αν όμως ασκηθεί έφεση από τον εναγόμενο οφειλέτη πριν από την πτώχευσή του, οπότε αυτή είναι παραδεκτή και πριν από τη συζήτησή της αυτός πτωχεύσει, το δικαστήριο, εφόσον δεν έχει παύσει η αναστολή των ατομικών διώξεων για κάποιον από τους παραπάνω λόγους, δεν απορρίπτει την έφεση ως απαράδεκτη, αλλά κηρύσσει απαράδεκτες μόνο τις μετά την κήρυξη της πτωχεύσεως διαδικαστικές πράξεις, δηλαδή την κλήση για συζήτηση και τη συζήτηση της έφεσης. Αυτό είναι σύμφωνο με την κρατούσα αρχή ότι οι διαδικαστικές πράξεις που έγιναν πριν από την κήρυξη της πτωχεύσεως του εναγομένου οφειλέτη διατηρούν την ισχύ τους και οι σχετικές δίκες μπορεί να συνεχιστούν με κλήση του ενδιαφερομένου διαδίκου, όταν παύσει το κώλυμα από την αναστολή των ατομικών διώξεων (βλ. Κ. Ρόκα Πτωχ. Δίκ. έκδ. Ε' παρ. 36 και 69, Εφ. Αθ. 9712/1997 Ελ. Δ/νη 41. 1425, Εφ. Αθ. 2326/1990 Ελ. Δ/νη 31. 1537, Εφ. Αθ. 13831/1987 Ελ. Δ/νη 30. 116, Εφ. Πειρ. 907/1995 Ε. Εμπ.Δ. 47. 679, Εφ. Αθ. 1088/1986 Ελ. Δ/νη 27. 824, Εφ. Αθ. 4773/1984 Ε. Εμπ.Δ. 36. 344, Εφ. Αθ. 432/1983 Ε. Εμπ.Δ. 35. 662). Εν προκειμένω ο ήδη εφεσίβλητος άσκησε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών αγωγή με την οποία ζητούσε να υποχρεωθεί η εναγομένη και ήδη εκκαλούσα να του καταβάλει το ποσό των 95.000.000 δραχμών, το οποίο αντιπροσωπεύει απαιτήσεις του από σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. Επί της αγωγής εκδόθηκε η υπ' αριθ. 752/2002 απόφαση του ανωτέρω Δικαστηρίου, η οποία δέχτηκε την αγωγή για το ποσό των 85.000.000 δραχμών. Κατά της απόφασης αυτής η εναγομένη άσκησε την από 17102002 έφεση, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία του ως άνω Δικαστηρίου την 25102002 και με την οποία ζητούσε την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης και την απόρριψη της αγωγής. Στη συνέχεια η εναγομένη επέσπευσε τη συζήτηση της έφεσής της και επέδωσε την 30102002 στον ενάγοντα αντίγραφο της έφεσης και κλήση για εμφάνιση κατά τη συζήτηση αυτής. Ακολούθως με την υπ' αριθ. 634/2003 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών που δημοσιεύτηκε την 1792003, η εναγομένη εκκαλούσα κηρύχτηκε σε κατάσταση πτωχεύσεως και με την υπ ' αριθ. 876/2003 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου διορίστηκε οριστικός σύνδικος της πτωχεύσεως ο ήδη κατά τη συζήτηση της εφέσεως παρασταθείς δικηγόρος Ζ., ο οποίος με τις έγγραφες προτάσεις του προβάλλει απαράδεκτο της συζήτησης της έφεσης. Πράγματι, σύμφωνα με τις σκέψεις που προαναφέρθηκαν, ενώ η έφεση και η κλήση για συζήτηση της είναι παραδεκτές γιατί η άσκηση της πρώτης και η διενέργεια της δεύτερης έγινε πριν από την κήρυξη της πτώχευσης της εναγομένης εκκαλούσης, η συζήτηση της έφεσης είναι απαράδεκτη γιατί έλαβε χώρα μετά την πτώχευση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή των ατομικών

διώξεων των δανειστών, αφού ο ενάγων, κατά το άρθρο 975 περίπτ. 3 του ΚΠολΔ, είναι γενικός και όχι ειδικός προνομιούχος δανειστής. Επομένως πρέπει να κηρυχτεί απαράδεκτη η συζήτηση της έφεσης.

485/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Δελέγκος, Ανδρέας Χριστόπουλος**).

Επιταγή ακάλυπτη. Αγωγή λόγω αδικοπραξίας. Ο εναγόμενος υπόκειται σε προσωπική κράτηση αφού απαίτηση από ακάλυπτη επιταγή συνιστά αδίκημα και υπόκειται σε πενταετή παραγραφή και όχι στην εξάμηνη παραγραφή του άρθρου 52 ν. 5960/1933. Απορρίπτεται ένσταση ότι η απαίτηση προέρχεται από σύμβαση (δάνειο) και τάχα δεν συγχωρείται προσωπική κράτηση (άρθρο 11 ν. 2462/1987).

…….. ο εναγόμενος υποχρεούται να καταβάλει στον ενάγοντα το ισόποσο των παραπάνω επιταγών και με προσωπική του κράτηση, λόγω του ότι συντρέχει απαίτηση από ακάλυπτες επιταγές, που συνιστά αδίκημα, κατά το άρθρο 70 ν. 5960/1933, το οποίο υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 111 στοιχ. 3 του ΠΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 937 ΑΚ, η οποία και δεν είχε συμπληρωθεί κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής (25.5.1999), και όχι στην εξάμηνη παραγραφή του άρθρου 52 ν. 5960/1933, που αβάσιμα διατείνεται ο εναγόμενος, όπως ορθά έκρινε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και ο περί του αντιθέτου σχετικός λόγος του εφετηρίου είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

Απορριπτέος επίσης είναι και ο τελευταίος λόγος του εφετηρίου ότι εσφαλμένα το πρωτοβάθμιο δικαστήριο διέταξε σε βάρος του εναγομένου προσωπική κράτηση, για την αναγκαστική εκτέλεση της απόφασης, επειδή, δήθεν, πρόκειται περί συμβατικής υποχρέωσης και συγκεκριμένα υποχρέωσης από δάνειο, για την οποία δε συγχωρείται προσωπική κράτηση εναντίον του, ως εμπόρου, σύμφωνα με το άρθρο 11 ν. 2462/1997, αφού, όπως προαναφέρθηκε βάση της ένδικης αγωγής και του αιτήματος για προσωπική κράτηση είναι η αδικοπραγία του άρθρου 70 ν. 5960/1933 και όχι η σύμβαση δανείου, που κατά την εσφαλμένη άποψη του εκάλυπταν οι ένδικες επιταγές.

486/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τζέλα Μελίστα, Χαράλαμπος Μαραγκός**).

Εταιρεία. Λύση της με το θάνατο εταίρου, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος εταίρου υπεισέρχονται στην εταιρεία έστω και αν αυτή βρίσκεται στο στάδιο της εκκαθάρισης υπό εταιρική ιδιότητα, δηλαδή υπεισέρχονται σε

ολόκληρη την εταιρική θέση του θανόντος εταίρου, τόσο στα προσωπικά όσο και στα περιουσιακά εταιρικά δικαιώματα. Παραίτηση από το δικαίωμα άσκησης ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Μεταγενέστερη άσκησή της την καθιστά αβάσιμη και όχι απαράδεκτη.

Από τις διατάξεις των άρθρων 773, 774, 777 και 778 που εφαρμόζονται και στις προσωπικές εταιρείες που έχουν νομική προσωπικότητα, προκύπτει ότι ο θάνατος τινός εταίρου επιφέρει αυτοδικαίως τη λύση της εταιρείας, εκτός εάν συμφωνηθεί ότι η εταιρεία θα εξακολουθήσει συνεχιζόμενη είτε μεταξύ των λοιπών εταίρων, είτε μεταξύ τούτων και των κληρονόμων του αποβιώσαντος εταίρου, οι οποίοι στην περίπτωση αυτή υπεισέρχονται στη θέση του τελευταίου, κατά το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία. Αν δεν υφίσταται τοιαύτη συμφωνία, η εταιρεία λύεται και τίθεται αυτοδικαίως υπό καθεστώς εκκαθαρίσεως (αρθ. 777 ΑΚ), γεγονός που σημαίνει ότι λογίζεται υφισταμένη και μετά τη λύση της εφόσον το απαιτούν οι ανάγκες της εκκαθαρίσεως (ΑΠ 374/97 Δ/νη 381832). Παρά το γεγονός ότι η διάταξη του άρθρου 773 ΑΚ παρουσιάζει κενό, καθόσον δεν ρυθμίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το δικαίωμα του εταίρου στην εταιρεία μεταβιβάζεται αιτία θανάτου στους κληρονόμους του στην περίπτωση της λύσεως της εταιρείας λόγω του θανάτου του εταίρου, εν τούτοις γίνεται δεκτό, κατά την ορθότερα γνώμη, ότι ο κληρονόμος του αποβιώσαντος εταίρου, υπεισέρχεται στην εταιρεία κατά το στάδιο της εκκαθαρίσεως υπό εταιρική ιδιότητα δηλαδή υπεισέρχεται σε ολόκληρη την εταιρική θέση του θανόντος εταίρου, τόσο στα προσωπικά όσο και στα περιουσιακά εταιρικά δικαιώματα αυτού. Στην περίπτωση περισσοτέρων κληρονόμων, η κοινωνία των συγκληρονόμων υπεισέρχεται και ως εταίρος στην εταιρική θέση του θανόντος με πλήρες και αυτοτελές δικαίωμα εταίρου. (ΑΠ 551/95 ΕΕμπΔ 1995 601). Αν ο οφειλέτης παραιτηθεί από το δικαίωμα της ασκήσεως ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής (αρθ. 296 ΚΠολΔ) τότε η μεταγενέστερα άσκηση αρνητικής αγωγής ή ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ δεν θα είναι αυτή απαράδεκτη αλλά αβάσιμη. Και αυτό διότι η παραίτηση αυτή δεν είναι τίποτε άλλο παρά το αντίθετο της αποδοχής που κάνει ο εναγόμενος. Με άλλα λόγια η παραίτηση αυτή του οφειλέτη έχει θέση αποδοχής του ότι είναι αβάσιμες οι ενστάσεις του εναντίον της αξιώσεως του δανειστή, για την οποία έχει εκδοθεί η ανακοπτομένη διαταγή πληρωμής (ΑΠ 516/82 Νοβ 31804, Ε.Πειρ. 1203/99 Δ/νη 41824).

Και η αποδοχή αυτή του οφειλέτη τον δεσμεύει σε κάθε μελλοντική δίκη (Μπέη Πολ.Δικ. αρθ. 632 ΚΠολΔ τόμος 13 σελ. 212 επομ. Σ. Πανταζόπουλος Η ανακοπή κατά δ/νής πληρωμής εκδ.

501/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χριστόφορος Παλιογιώργου, Χάρης Μπουγιούκος, Χρυσάνθη Σπυρούλια**).

Ασφαλιστική σύμβαση εξοπλισμού ιατρού για την άσκηση του επαγγέλματός του. Ορος στο ασφαλιστήριο ότι αρμόδια κατά τόπο για λύση διαφορών από την ασφάλιση είναι μόνο τα δικαστήρια Αθηνών. Ακυρος αυτός ο όρος (άρθρο 2 παρ. 6 ν. 2251/1994). Καλώς, συνεπώς, εισάγεται η αγωγή στο δικαστήριο του τόπου κατάρτισης της δικαιοπραξίας και εκπληρώσεως της παροχής (Αγρίνιο). Περιστατικά και όροι της σύμβασης ασφάλισης.

Με το υπ' αριθμ. 71008254/7112088 ασφαλιστήριο της εναγομένης η τελευταία ασφάλισε τον εξοπλισμό του ιατρείου του ενάγοντος, που είναι ιατρός γαστρεντερολόγος στο Αγρίνιο, για οποιαδήποτε απρόβλεπτη και αιφνίδια φυσική απώλεια ή ζημία από οποιαδήποτε αιτία (εξαιρουμένων των αναφερομένων περιπτώσεων), μεταξύ δε των ασφαλισμένων αντικειμένων του εν λόγω εξοπλισμού περιλαμβάνεται και ένα γαστροσκόπιο εργοστασίου OLYMPUS τύπου GIFE, το οποίο ο ενάγων είχε αγοράσει τον Ιούνιο του έτους 1996. Την 29.6.2000 κατά τη διενέργεια γαστροσκόπησης σε ασθενή στο ιατρείο του ενάγοντος εισχώρησε υγρασία στο εσωτερικό του οργάνου (γαστροσκοπίου) με αποτέλεσμα να υποστεί τούτο σημαντική ζημία, η οποία και προκάλεσε την ένδικη διαφορά μεταξύ των διαδίκων. Σύμφωνα με τον υπ' αριθμ. 15 γενικό όρο του ανωτέρω ασφαλιστηρίου (ΓΟΣ) επιφυλασσομένων των διατάξεων περί διαιτησίας που αναφέρονται στον υπ' αριθμ. 7 όρο, τα συμβαλλόμενα μέρη ορίζουν με το ασφαλιστήριο αυτό ως αποκλειστικώς αρμόδια τα δικαστήρια της Αθήνας. Η περιεχόμενη στον ως άνω γενικό όρο των συναλλαγών (ΓΟΣ) ρήτρα με την οποία απονέμεται αρμοδιότητα για όλες τις διαφορές που θα προκύψουν από τη σύμβαση ασφαλίσεως στα δικαστήρια στην έδρα των οποίων έχει την έδρα της η εναγομένη ασφαλιστική εταιρία (Αθήνα) χωρίς τούτο να αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης όπως απαιτείται από το άρθρο 42 του Κ.Πολ.Δ. για την παρέκταση της αρμοδιότητας (Α.Π. 1219/01 Ελλ. Δ. 42.1603, 1615), παρίσταται καταχρηστική και άκυρη κατά το άρθρο 2 § 6 του ν. 2251/94 περί προστασίας των καταναλωτών, το οποίο (όπως και η επόμενη § 7 του ίδιου άρθρου) αποτελεί εξειδίκευση του γενικού κανόνα του άρθρου 281 του Α.Κ. και κατά το οποίο οι γενικοί όροι των συναλλαγών, ήτοι οι όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστον αριθμό μελλοντικών συμβάσεων, απαγορεύονται και είναι άκυροι αν έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών εις βάρος του καταναλωτή, όπως είναι ο ασφαλιζόμενος (Α.Π. 1030/01 Ελλ. Δ. 42.1599), αφού δυσχεραίνεται με την εν λόγω ρήτρα η παράσταση του ενάγοντοςασφαλισμένου στο οριζόμενο ως άνω δικαστήριο, απομακρυσμένο από τον τόπο της κατοικίας του και τον τόπο εκπληρώσεως της παροχής, χωρίς τούτο να ανταποκρίνεται σε εύλογο συμφέρον της εναγομένης, που λειτουργεί υποκατάστημα και στην πόλη του Αγρινίου (τόπος καταρτίσεως της δικαιοπραξίας και εκπληρώσεως της παροχής), και δημιουργείται έτσι, κατ' αντίθεση προς τις αρχές της καλής πίστεως, σημαντική ανισορροπία εις βάρος του ενάγοντος μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων (διαδίκων) που απορρέουν από την ένδικη σύμβαση (βλ. σχετ. Α.Π. 1030/

01 και 1219/01 Ελλ. Δ. 42.1599, 1603). Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε τα ίδια και απέρριψε την ένσταση της αναρμοδιότητας κατά τόπον την οποία πρότεινε η εναγομένη με την επίκληση της προαναφερθείσης ρήτρας περί παρεκτάσεως της αρμοδιότητας στα δικαστήρια των Αθηνών δεν έσφαλε στην κρίση του αυτή, όπως δεν έσφαλε κρίνοντας ορισμένη την αγωγή και απορρίπτοντας την περί αοριστίας της ένσταση της εναγομένης, αφού η αγωγή, περιέχοντας μεταξύ των άλλων και σαφή έκθεση των γεγονότων που τη θεμελιώνουν σύμφωνα με τον νόμο και δικαιολογούν την άσκησή της από τον ενάγοντα κατά της εναγομένης (ασφαλιστική σύμβαση, επέλευση ζημίας και ποσόν αποζημιώσεως λεπτομερώς), είναι πλήρως ορισμένη (αρθρ. 216 § 1 του Κ. Πολ. Δ.).

Η προαναφερθείσα εισροή υγρασίας στο εσωτερικό του γαστροσκοπίου οφείλεται σε απροσεξία ή λάθος χειρισμό του εκ μέρους του ενάγοντος ιατρού κατά την εξέταση του ασθενή (το επικαλούμενο από τον ενάγοντα δάγκωμα του γαστροσκοπίου από τον ασθενή δεν προκύπτει αναμφιβόλως), κίνδυνος ο οποίος ρητώς καλύπτεται από την ένδικη ασφαλιστική σύμβαση (τμήμα 1 υλικές ζημίες), όχι δε στη συνήθη χρήση του οργάνου, η οποία και δεν καλύπτεται ασφαλιστικώς. Στην κρίση του αυτή άγεται το δικαστήριο από τη συνεκτίμηση των ειρημένων αποδεικτικών μέσων, μεταξύ των οποίων και η από 28.8.2000 «γνωμάτευση Βλάβης» της εταιρείας «PROTON» (αντιπροσωπείες ιατρικών ειδών κ.λπ.), την οποία προσκομίζει ο ενάγων, αλλά και η από 1.3.2001 έκθεση της «ΤΕΧΝΟΓΚΡΟΥΠ Ε.Π.Ε.» την οποία προσκομίζει η εναγομένη και η οποία στη σελ. 4 αναφέρει κατηγορηματικά ως οφειλόμενη στη συνήθη χρήση του γαστροσκοπίου μόνον τη ζημία στο προσοφθάλμιο (επαφές και στεγανοποιητικά δακτυλίων) και στα λοιπά αναλώσιμα ανταλλακτικά του οργάνου, συνολικής αξίας 205.000 δραχμών, για την οποία γίνεται λόγος και κατωτέρω, όχι δε και τις λοιπές, όπως αναφέρονται επίσης κατωτέρω, ζημίες του γαστροσκοπίου. Το γαστροσκόπιο άλλωστε αυτό βρισκόταν σε πολύ καλή κατάσταση και οι προβλεπόμενες εργασίες συντηρήσεως του είχαν γίνει την 11.2.2000, η δε ηλικία του (4 ετών) δεν δικαιολογεί τέτοια φθορά από την συνήθη χρήση, που παρατηρείται συνήθως μετά την παρέλευση έξι (6) ετών από την έναρξη της λειτουργίας του.

515/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Μπούνιας, Γιώργος Αμπατζής**).

Ασφαλιστική σύμβαση. Ομαδική ασφάλιση. Εννοια. Ο ασφαλισμένος για την καταβολή της ασφαλιστικής παροχής έχει ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή και όχι κατά του εργοδότη που συνήψε την ομαδική ασφάλιση, για το προσωπικό της επιχείρησης. Αν όμως η ασφάλιση διακόπηκε λόγω μη καταβολής των ασφαλίστρων από τον εργοδότη, τότε αυτός (ο εργοδότης) υποχρεούται να καταβάλει στον εργαζόμενο την αποζημίωση που θα ελάμβανε από την ασφαλιστική εταιρεία, αν συνεχιζόταν η ασφάλιση.

Ομαδική ασφάλιση για την οποία δεν υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη και για την οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 221225 και 189195 του ΕΝ, που ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, είναι η ασφάλιση με την οποία με μία ασφαλιστική σύμβαση ιδρύονται περισσότερες ασφαλιστικές σχέσεις, έτσι ώστε να υπάρχουν απέναντι στον ασφαλιστή ένας αντισυμβαλλόμενος και πολλοί ασφαλισμένοι, οι οποίοι κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις υπόκεινται στους ίδιους κινδύνους. Η ομαδική ασφάλιση, ως ασφάλιση προσωπικών κινδύνων, λειτουργεί ως ασφάλιση ποσού, με την έννοια ότι ο ασφαλιστής υποχρεώνεται να καταβάλει σε περίπτωση πραγματοποιήσεως του ασφαλισμένου κινδύνου ένα ορισμένο χρηματικό ποσό. Από τις παραπάνω διατάξεις και κυρίως εκείνης του άρθρου 225 συνάγεται ότι επί καταρτίσεως ασφαλιστικής συμβάσεως ποσού υπέρ τρίτου δικαιούχου, διαφόρου του προσώπου του αντισυμβαλλομένου, όπως συμβαίνει στην περίπτωση ομαδικής ασφαλίσεως του προσωπικού μιας επιχειρήσεως από τον εργοδότη του προς τον σκοπό εισπράξεως ενός ποσού «εφάπαξ», λόγω μόνιμης ολικής ανικανότητας προς εργασία από ασθένεια, ο δικαιούχος του ασφαλίσματος μισθωτός (τρίτος) έχει άμεσο, ίδιο και αποκλειστικό δικαίωμα να απαιτήσει από τον υποσχεθέντα ασφαλιστή (και όχι από τον αντισυμβαλλόμενο δέκτη της υποσχέσεως εργοδότη του) το συμφωνηθέν ασφάλισμα σε περίπτωση πραγματοποιήσεως του ασφαλισμένου κινδύνου (ασφαλιστική περίπτωση). Αυτή είναι η περίπτωση της γνήσιας ομαδικής ασφαλίσεως, η οποία λειτουργεί ως γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου (άρθρο 411 Α.Κ), κατά την οποία, όταν επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση, ο δικαιούχος τρίτος αποκτά το ασφάλισμα εξ ιδίου δικαίου και δικαιούται να ασκήσει απευθείας αγωγή κατά του υποσχεθέντος (ασφαλιστή) και να απαιτήσει την προς αυτόν καταβολή της υποσχεθείσας παροχής. Με την κατάρτιση της ομαδικής ασφάλισης υπέρ τρίτων, ως γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου δημιουργούνται σχέσεις, εκτός των άλλων, τόσο μεταξύ υποσχεθέντος (ασφαλιστή) και δέκτη της υποσχέσεως (αντισυμβαλλομένου εργοδότη), όσο και μεταξύ δέκτη της υποχρεώσεως και τρίτου (ασφαλισμένου μέλους της ομάδας εργαζομένου). Η πρώτη σχέση προσδιορίζεται από τη σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ των μερών, δηλαδή την ασφαλιστική σύμβαση, και διέπεται από τις διατάξεις του Εμπορικού Νόμου για την ασφαλιστική σύμβαση και τους γενικούς και ειδικούς όρους του ασφαλιστηρίου, η δεύτερη, η οποία αποτελεί τη νομική αιτία, για την επίδοση της ασφαλιστικής παροχής από τον εργοδότη στον εργαζόμενο, προσδιορίζεται από την εργασιακή σύμβαση που υπάρχει μεταξύ εργοδότου αντισυμβαλλόμενου και μισθωτού τρίτου. Έτσι, σε περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της ενοχής στη γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου (άρθρο 411 Α.Κ), αν αυτή οφείλεται σε γεγονότα εξαιτίας του δέκτη της υποσχέσεως, όπως είναι η υπερημερία για την καταβολή των ασφαλίστρων από τον αντισυμβαλλόμενο εργοδότη στον ασφαλιστή, ο υποσχεθείς ασφαλιστής έχει δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση, με αποτέλεσμα ο τρίτος να χάνει το δικαίωμα του έναντι του ασφαλιστή, εξαρτάται δε στη συνέχεια από τη μεταξύ του δέκτη και του τρίτου υφιστάμενη σύμβαση και τους όρους αυτής αν θα μπορεί ο τρίτος να στραφεί κατά του δέκτη της υποσχέσεως, ο οποίος με τη συμπεριφορά του ματαίωσε την καταβολή της παροχής από τον υποσχεθέντα, και να αξιώσει αποζημίωση.

Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 648, 649, 653 Α.Κ. και 1 της 95 Διεθνούς Συμβάσεως «περί προστασίας του ημερομισθίου», συνάγεται ότι ως μισθός στη σύμβαση εργασίας θεωρείται κάθε παροχή, την οποία σύμφωνα με το νόμο ή με βάση τη σύμβαση καταβάλλει ο εργοδότης στον εργαζόμενο ως αντάλλαγμα της εργασίας, δηλαδή όχι μόνο η κυρία παροχή (βασικός μισθός), αλλά και κάθε πρόσθετη παροχή που καταβάλλεται ως αντάλλαγμα της παρεχόμενης εργασίας. Έτσι, στην περίπτωση ομαδικής ασφαλίσεως του προσωπικού μίας επιχειρήσεως από τον εργοδότη, με τη μορφή της γνήσιας συμβάσεως υπέρ τρίτου, ο οποίος αναλαμβάνει αυτός να καλύπτει ολικά ή μερικά το ασφάλιστρο, η ασφάλιση αυτή, αν αποτελέσει όρο της μεταξύ τους συμβάσεως έχει το χαρακτήρα μισθολογικής παροχής, η οποία συνίσταται στο δικαίωμα προσδοκίας, το οποίο έχει ο εργαζόμενος μέχρι να συμπληρωθούν οι τασσόμενες από τη σύμβαση προϋποθέσεις για τη δυνατότητα είσπραξης ενός εφάπαξ ποσού (βλ. Α. Αργυριάδη γνωμ. στην ΕΕμπΔ 1985, σελ. 741, του ίδιου ό.π. σελ. 127, Απ. Γεωργιάδη σε Γεωργιάδη Σταθόπουλου, άρθρο 411 αριθ. 1 και 13, ΑΠ. 445/1995 ΔΕΝ 51.991, ΕΑ 4503/1996 ΔΔΕ 11(1996) σελ. 1101). Αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Την 6.8.1979, ο ενάγων προσλήφθηκε από την εναγομένη ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ελληνική Βιομηχανία Όπλων (ΕΒΟ) Α.Ε.» με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, προκειμένου να εργαστεί, ως ρυθμιστής τρυπανιών, στο εργοστάσιό της που διατηρεί στο Αίγιο. Το έτος 1986, η εναγομένη, θέλοντας να αναπτύξει και να διατηρήσει καλές εργασιακές σχέσεις με το προσωπικό που ήδη απασχολούσε, αλλά και να προσελκύσει έμπειρους εργαζόμενους, αποφάσισε ως πρόσθετη παροχή προς το ως άνω προσωπικό της τη σύναψη υπέρ αυτού ομαδικής ασφαλίσεως, προς κάλυψη των κινδύνων ζωής, ασθένειας και προσωπικών ατυχημάτων. Ο ενάγων, ως εργαζόμενος τότε στο εργοστάσιο της εναγομένης, συμπεριλήφθηκε στο πρόγραμμα ομαδικής ασφάλισης του προσωπικού της, η υπαγωγή του δε αυτή στο εν λόγω πρόγραμμα αποτέλεσε μια επιπλέον πρόσθετη συμβατική παροχή, την οποία αυτός αποδέχτηκε και έτσι κατέστη όρος της συμβάσεως εργασίας του στην εναγομένη. Με το 142014/1.3.1992 ασφαλιστήριο συμβόλαιο ομαδικής ασφάλισης, που καταρτίστηκε μεταξύ της ανωτέρω εργοδότριας εταιρείας και της ασφαλιστικής εταιρείας με την επωνυμία «UNIVERSAL LIFE» (δεύτερης εφεσίβλητης), ισχύος από 1.3.1992 έως 28.2.1995, παρασχέθηκε σε όλους τους εργαζομένους στο άνω εργοστάσιο πρόσθετη ασφάλεια ζωής σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας. Η ασφαλιστική αυτή σύμβαση έληξε την 30.12.1994, λόγω καταγγελίας της από την παραπάνω ασφαλιστική εταιρεία, γιατί η εναγομένη δεν κατέβαλε τα ασφάλιστρα. Ως πρόσθετη παροχή των εργαζομένων στο εργοστάσιο της εναγομένης, που συμπεριλήφθηκε και στο ανωτέρω ασφαλιστήριο και αποτέλεσε όρο της συμβάσεως εργασίας τους, ήταν και η αποζημίωσή τους λόγω μόνιμης ολικής ανικανότητας, ίση με 28 μηνιαίους μισθούς. Ως μόνιμη δε θεωρείται η ολική ανικανότητα, σύμφωνα με το άρθρο 2 περίπτωση γ' του προσαρτήματος ΙΙΜ.Ο.Α 01 στο πιο πάνω ασφαλιστήριο, εάν έχει διαρκέσει έξι (6) τουλάχιστον συνεχείς μήνες από την εκδήλωση της ασθένειας. Το μήνα Αύγουστο του έτους 1994, ο ενάγων, ο οποίος εξακολουθούσε να

εργάζεται στο ως άνω εργοστάσιο της εναγομένης, ασθένησε από Ca ορθού και κρίθηκε από τα αρμόδια όργανα του ΙΚΑ ότι είχε περιέλθει σε κατάσταση ολικής ανικανότητας για εργασία από 1.8.1994, η οποία αρχικά χαρακτηρίστηκε ως πρόσκαιρη. Εξαιτίας όμως του αμεταβλήτου της καταστάσεώς του, η ανωτέρω ολική ανικανότητα του χαρακτηρίσθηκε αργότερα ως μόνιμη με την 2989/1996 απόφαση του Διευθυντή του ΙΚΑ Αιγίου και συνταξιοδοτήθηκε με την ίδια απόφαση από 20.7.1996 μέχρι 31.12.1997. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η μόνιμη ολική ανικανότητα του ενάγοντος, ανεξάρτητα του αρχικού χαρακτηρισμού της ως πρόσκαιρη, επήλθε την 1.8.1994 και εξακολούθησε συνεχώς έκτοτε χωρίς καμία μεταβολή και δεν έχει καμία σημασία ο χρόνος έναρξης της συνταξιοδοτήσεως του με την ανωτέρω απόφαση, δοθέντος και ότι είχε επιδοτηθεί για το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, η αξίωση του ενάγοντος για λήψη της ανωτέρω αποζημιώσεως, γεννήθηκε με την πάροδο του εξαμήνου από 1.8.1994, ήτοι την 2.2.1995. Τότε όμως ο ενάγων δεν είχε πλέον αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας (δεύτερης εφεσίβλητης), γιατί η σύμβαση ασφαλίσεως είχε ήδη καταγγελθεί για τον προαναφερόμενο λόγο. Έχει όμως αυτός αξίωση κατά της εναγομένης εταιρείας από την υπάρχουσα μεταξύ τους σύμβαση εργασίας, η οποία (εναγομένη) από υπαιτιότητα της ματαίωσε το υπό αίρεση δικαίωμα του, δηλαδή την είσπραξη 28 μηνιαίων μισθών, ανερχομένων στο ποσό των 7.196.000 δραχμών (257.000 δρχ. χ 28 μ.), που αντιστοιχεί σε 21.118,12 €, το οποίο (ποσό) αποτέλεσε στη συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα., τη συμβατική αυτή πρόσθετη παροχή. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που δέχθηκε την αγωγή και υποχρέωσε την εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα το παραπάνω ποσό, έστω και με ελλιπή αιτιολογία, η οποία συμπληρώνεται με την παρούσα απόφαση (άρθρο 534 Κ.Πολ.Δ), σωστά το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και τις προσαχθείσες αποδείξεις εκτίμησε και ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθούν, ως αβάσιμοι, οι σχετικοί λόγοι της έφεσης με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα.

527/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Βασιλείου, Γεώργιος Φωτόπουλος**).

Εφετείο. Εφαρμόζει το νόμο που ίσχυε όταν δημοσιεύθηκε η πρωτόδικη απόφαση και όχι νεώτερο νόμο που ρυθμίζει την ένδικη έννομη σχέση (533.2 Κ.Πολ.Δ.). Τόκος Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Ρύθμιση με το ν. 2789/2000 που ίσχυσε από 11.2.2000. Λεπτομέρειες εφαρμογής του. Περιστατικά.

Από τη διάταξη του άρθρου 533 § 2 Κ.Πολ.Δ., που ορίζει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο εφαρμόζει το νόμο που ίσχυε όταν δημοσιεύτηκε η πρωτόδικη απόφαση προκύπτει, ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο εφαρμόζει το

νόμο που διέπει την έννομη σχέση ή το δικαίωμα, που αποτελούσε αντικείμενο της δίκης και συνεπώς ήταν εφαρμοστέος όταν δημοσιεύτηκε η πρωτόδικη απόφαση και όχι τον τυχόν ισχύοντα νεότερο νόμο με αντίθετο ή άλλο περιεχόμενο, που όμως δεν έχει αναδρομική δύναμη (Α.Π. 181/2000 ελλ. Δνη 41. 969). Εξάλλου με το άρθρο 30 ν. 2789/2000, που ίσχυσε από 11.2.2000, ορίστηκαν τα εξής: 1. Κατ' εξαίρεση των κειμένων διατάξεων η συνολική οφειλή από τόκους σε καθυστέρηση που παρήχθησαν από κάθε είδους συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων που έχουν συνομολογηθεί με πιστωτικά ιδρύματα δεν δύναται να υπερβεί το πιο κάτω αναφερόμενο πολλαπλάσιο της απαίτησης, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά το χρόνο της καταγγελίας της σύμβασης ή προκειμένου περί αλληλόχρεων λογαριασμών κατά το χρόνο του οριστικού κλεισίματος αυτών, α) Το τετραπλάσιο εάν τα ως άνω περιστατικά συνέβησαν μέχρι 31.12.1985. β) το τριπλάσιο, εάν συνέβησαν μετά την υπό (α) ημερομηνία και μέχρι την 31.12.1990. γ) Το διπλάσιο, εάν συνέβησαν μετά την υπό (β) ημερομηνία και μέχρι την 31.12.1995... 4. Από της ισχύος του παρόντος νόμου τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται α)... β) να μη λογίζουν τόκους για τη συνολική οφειλή, όπως αυτή θα διαμορφωθεί μετά την εφαρμογή των § 1 και 2 μέχρι τις 30 Απριλίου 2000, και να μην αρχίσουν διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης, ούτε να συνεχίσουν διαδικασίες που είχαν αρχίσει μέχρι την 31 Οκτωβρίου 2000. Η παραπάνω παράγραφος τροποποιήθηκε με το άρθρο 47 ν. 2873/2000 και αντί της 31.10.2000 ορίστηκε η 31.3.2001. 8. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν επηρεάζουν όσα είτε κρίθηκαν, οποτεδήποτε τελεσίδικα, εκτός αν εκκρεμούν κατά την ημερομηνία ψήφισης του παρόντος στον Άρειο Πάγο, είτε ρυθμίστηκαν με διάταξη νόμου ή συμβιβασμό... μέχρις τη δημοσίευση του παρόντος και οι σχετικές συμφωνίες εξακολουθούν να δεσμεύουν τα μέρη. Περαιτέρω με το άρθρο 42 ν. 2911/9.5.2000 αντικαταστάθηκε η § 1 του άρθρου 30. ν. 2789/2000 και τροποποιήθηκε η § 4β του ίδιου άρθρου και ορίζονται τα εξής: 1. Κατ' εξαίρεση των κειμένων διατάξεων η υφισταμένη συνολική οφειλή από κάθε είδους συμβάσεις δανείων, που έχουν συνομολογηθεί με πιστωτικά ιδρύματα και οι σχετικές συμβάσεις έχουν καταγγελθεί ή προκειμένου περί αλληλόχρεων λογαριασμών έχουν κλείσει οριστικά... μέχρι 31.12.2000 δεν δύναται να υπερβεί τα παρακάτω πολλαπλάσια ... α)... β)... γ) το διπλάσιο, εάν συνέβησαν από 1.1.1991 και μέχρι 31.12.2000... 4β ... αντί της 31 Μαρτίου 2001, ορίζεται η 31.12.2001. Από τις παραπάνω διατάξεις σαφώς συνάγεται, ότι ο νομοθέτης προς εναρμόνισή τους με τις οποίες του άρθρου 12 ν. 2601/1998, που ρύθμισαν τον ανατοκισμό των καθυστερούμενων τόκων, επεδίωξε να αμβλύνει τις συνέπειες του ανατοκισμού για τους οφειλέτες από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων με πιστωτικά ιδρύματα, θεσπίζοντας ανώτατο όριο (πολλαπλάσιο) των απαιτήσεων των Τραπεζών για τις συμβάσεις των δανείων που είχαν καταγγελθεί ή για αλληλόχρεους λογαριασμούς που έκλεισαν οριστικά μέχρι 31.12.2000. Παράλληλα για να δοθεί η δυνατότητα στις Τράπεζες ν' αναπροσαρμόσουν τις απαιτήσεις τους στα όρια που ορίζονται με τις διατάξεις αυτές και περιληφθούν και ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, λόγω καταγγελίας των συμβάσεων ή

οριστικού κλεισίματος των αλληλόχρεων λογαριασμών μετά τις 15.4.1998, για τις οποίες δεν υπήρξε πρόβλεψη στην αρχική διάταξη του άρθρου 30 § 1 ν.2789/2000, ορίστηκε η αναστολή των διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης αυτοδικαίως μέχρι 31.12.2001. Εξάλλου η αληθινή έννοια της § 8 του άρθρου 30 ν. 2789/2000, είναι ότι ο περιορισμός της διάταξης αυτής αφορά τον υπολογισμό των τόκων για τα χρηματικά ποσά που επιδικάστηκαν τελεσιδίκως, δηλαδή ρυθμίζει την αφετηρία υπολογισμού της οφειλής για τον υπολογισμό των εφεξής τόκων και δεν έχει σχέση με την αναστολή των αναγκαστικών εκτελέσεων, που επήλθε αυτοδικαίως από το νόμο μέχρι 31.12.2001.

Αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Με την 430/12.7.1996 σύμβασης πίστωσης με ανοιχτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό η καθης η ανακοπήεκκαλούσα Τράπεζα χορήγησε στην ανακόπτουσαεφεσίβλητη εταιρεία πίστωση μέχρι του ποσού των 400.000.000 δραχμών υπέρ της οποίας εγγυήθηκαν οι Α.Π., Ο.Π., Ε.Π. και Κ.Π., ως αυτοφειλέτες. Ο λογαριασμός αυτός έκλεισε οριστικά στις 24.2.1999 με χρεωστικό κατάλοιπο σε βάρος της πιστούχου εταιρείας και των εγγυητών 148.217.705 δραχμών. Ακολούθως η καθ 'ης η ανακοπή Τράπεζα εξέδωκε σε βάρος της ανακόπτουσας πιστούχου εταιρείας και των εγγυητών τη 49/1999 διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηλείας, με την οποία υποχρεώθηκαν η πιστούχος εταιρεία και οι εγγυητές να της καταβάλουν το προαναφερθέν ποσό. Κατά της εν λόγω διαταγής πληρωμής η εφεσίβλητη άσκησε ανακοπή, η οποία όμως απορρίφθηκε με την απόφαση 10/2000 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηλείας και έτσι η απαίτηση της εκκαλούσας Τράπεζας κατέστη τελεσίδικη. Στη συνέχεια η εκκαλούσα με τη 1004/21.12.1999 δήλωση συνέχισης πλειστηριασμού της Συμβολαιογράφου Πύργου Μ.Χ. προέβη σε πλειστηριασμό ακινήτων της εφεσίβλητης, τα οποία είχαν κατασχεθεί με τη 1215/19.10.1998 έκθεση του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Ηλείας Δ.Τ. Τα ακίνητα αυτά πλειστηριάστηκαν στις 7.2.2001 και κατακυρώθηκαν υπέρ της καθ' ης ανακοπή εκκαλούσας, δυνάμει της 1974/ 7.2.2001 έκθεσης της προδιαληφθείσας Συμβολαιογράφου, την οποία και προσβάλλει εμπροθέσμως, με την ανακοπή της η εφεσίβλητη, την οποία (ανακοπή) άσκησε στις 13.2.2001. Άρα ο τελευταίος λόγος του εφετηρίου ότι η ένδικη ανακοπή ασκήθηκε εκπρόθεσμα είναι αβάσιμος και απορριπτέος. Η εκκαλούσα με τους πρώτο και δεύτερο λόγους του εφετηρίου ισχυρίζεται ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είχε εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 30 § 4β ν. 2789/2000, καθόσον ο νόμος αυτός ρύθμισε οφειλές συμβάσεων αλληλόχρεων λογαριασμών που έκλεισαν μέχρι 15.4.1998, ενώ ο επίδικος έκλεισε στις 24.2.1999. Οι λόγοι αυτοί είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι, αφού με τη νεότερη διάταξη του άρθρου 42 ν. 2911/ 2001, που έχει αναδρομική δύναμη, περιλήφθηκε και η ένδικη περίπτωση στο όριο της αναστολής μέχρι 31.12.2001. Με τον τρίτο λόγο του εφετηρίου η εκκαλούσα προβάλλει ότι η απαίτηση της έχει κριθεί τελεσίδικα, επειδή είναι εξοπλισμένη με δύναμη δεδικασμένου και εξαιρείται από τη ρύθμιση της αναστολής, κατ' εφαρμογή της § 8 του άρθρου 30 ν. 2789/2000. Και ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτέος, εφόσον κατά την αληθινή της έννοια η παρ. 8 αφορά τον υπολογισμό των εφεξής τόκων μετά την τελεσιδικία της απαίτησης και δεν έχει σχέση με την

αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης. Η εκκαλουμένη, άρα που δέχτηκε την ένδικη ανακοπή και ακύρωσε τη 1974/7.2.2001 έκθεση αναγκαστικού πλειστηριασμού και κατακύρωσης της Συμβολαιογράφου Πύργου Μ. Χ, δεν έσφαλε και συνεπώς πρέπει ν' απορριφθεί η έφεση, ως αβάσιμη κατ' ουσίαν.

673/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Μπεκίρης, Δημήτριος Μπερερής**).

Επιταγή που υπογράφεται από εκπρόσωπο νομικού προσώπου. Ευθύνεται και ο αντιπρόσωπος και υποχρεώνεται προς πληρωμή και με προσωπική κράτηση. Εμφάνιση της επιταγής όχι στην πληρώτρια τράπεζα αλλά σε άλλη, δεν είναι άκυρη σύμφωνα με το άρθρο 88 του ν. 1969/1991. Προϋποθέσεις και περιστατικά.

Ασκώντας ο δικαιούχος κομιστής της επιταγής την αξίωση προς αποζημίωση κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξιών, παρέχεται σ' αυτόν η ευχέρεια, να ζητήσει ταυτόχρονα, κατά την τακτική διαδικασία, και την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως κατά του εναγομένου εκδότη της επιταγής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1047 παρ. 1 Κ. Πολ. Δ. (ΕΑ 6282/2000 ό. π, Ε. Θεσ. 308/1998 ΔΔΕ 1998 σελ. 304, Ε. Πειραιώς 1343/1997 ΔΔΕ 1998 σελ. 305). Εξάλλου, κατά τη σαφή έννοια της διατάξεως του άρθρου 71 ΑΚ, το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις ή τις παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους είχαν ανατεθεί και δημιουργεί υποχρέωση αποζημιώσεως. Στην περίπτωση δε που η πράξη ή η παράλειψη του αρμοδίου οργάνου είναι υπαίτια και παράγει υποχρέωση αποζημιώσεως για τον πράξαντα ή παραλιπόντα, ευθύνεται και αυτό εις ολόκληρον μετά του νομικού προσώπου, δηλαδή το καταστατικό όργανο έχει πρόσθετη μετά του νομικού προσώπου υποχρέωση, ανεξάρτητα αυτής του νομικού προσώπου (ΑΠ 1285/1980 ΝοΒ 29. 554, ΑΠ 217/76 Ε. Εμπ. Δ ΚΗ' 235, ΕΑ 6286/2000 ό. π, ΕΑ 4704/1998 Ελλ. Δικ. 39. 1365). Στη συγκεκριμένη υπόθεση, από τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα, αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο εφεσίβλητος διατηρεί στην Πάτρα κατάστημα τυροκομικών προϊόντων και αλλαντικών. Στα πλαίσια της δραστηριότητας του αυτής, προμήθευσε τον «ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ Π. Ε. Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ ΚΟΝSUM», που εδρεύει στο Αίγιο, διάφορα τέτοια προϊόντα. Σε εξόφληση του τιμήματος αυτών, ο εκκαλών, την 8399, εξέδωκε, υπό την ιδιότητα του ως νομίμου εκπροσώπου του ως άνω συνεταιρισμού, την Α 21777055 τραπεζική επιταγή της Τράπεζας Κρήτης, ποσού 2.412.655 δραχμών. Ό εφεσίβλητος την παραπάνω επιταγή τη μεταβίβασε με οπισθογράφηση, λόγω πληρεξουσιότητας (άρθρο 23 Ν. 5960/1933), στην Τράπεζα Πειραιώς, η οποία στη συνέχεια, την 1531999, ήτοι εμπρόθεσμα, την εμφάνισε προς πληρωμή, πλην όμως δεν πληρώθηκε, γιατί δεν υπήρχαν αντίστοιχα διαθέσιμα

κεφάλαια στην Τράπεζα Κρήτης, όπως τούτο βεβαιώνεται με σχετική σημείωση επί του σώματος της των αρμοδίων υπαλλήλων της πρώτης τράπεζας (Πειραιώς). Την έλλειψη των παραπάνω κεφαλαίων, γνώριζε ο εκκαλών και εν τούτοις εξέδωκε την επίδικη επιταγή, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 79 του ως άνω νόμου 5960/1933 «περί επιταγής, ζημιώσας μ' αυτό τον τρόπο υπαίτια και παράνομα τον εφεσίβλητο, η ζημία του οποίου ανέρχεται στο ανωτέρω ποσό των 2.412.655 δραχμών. Τη ζημία αυτή είναι υποχρεωμένος να την αποκαταστήσει ο εκκαλών, γιατί, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στο τέλος της μείζονος σκέψης, ευθύνεται εις ολόκληρον μετά του μνησθέντος συνεταιρισμού για λογαριασμό του οποίου εξέδωκε την προαναφερόμενη επιταγή. Τα υποστηριζόμενα απ' αυτόν (εκκαλούντα) ότι η εμφάνιση προς πληρωμή της επιταγής και η βεβαίωση μη πληρωμής της, είναι άκυρες, γιατί η εν λόγω επιταγή δεν εμφανίστηκε προς πληρωμή σε κάποιο κατάστημα της πληρώτριας Τράπεζας Κρήτης, αλλά στην Τράπεζα Πειραιώς, είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Κι' αυτό, γιατί μετά το άρθρο 88 του νόμου 1969/1991 «εταιρείας επενδύσεων χαρτοφυλακείου κ.λ.π.» ισχύουν τα εξής: 1) Η βεβαίωση μη πληρωμής επιταγής δύναται να συντάσσεται και από κατάστημα τράπεζας διαφορετικής από την πληρώτρια. 2) Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Εμπορίου καθορίζονται ο χρόνος και οι λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας διατάξεως. 3) Σε εκτέλεση της ως άνω διατάξεως εκδόθηκε η ΥΑ 6617/β/104 της 11 14/2/1992 κοινή απόφαση των παραπάνω Υπουργών που ορίζει ότι η βεβαίωση μη πληρωμής της επιταγής, σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν. 1969/1991, συντάσσεται μετά από σχετικές πληροφορίες και προκειμένου περί διαφορετικών τραπεζών μετά και από εξουσιοδότηση της πληρώτριας τράπεζας, επιτρεπομένης και επικοινωνίας και παροχής εξουσιοδότησης και με ηλεκτρονικούς μηχανογραφικούς τρόπους. 4) Η βεβαίωση γίνεται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 Ν. Δ. 1325/1972 με μνεία της σχετικής εξουσιοδότησης, όπου απαιτείται. Και 5) η εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 88 του ως άνω νόμου αρχίζει από 2021992. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η βεβαίωση περί μη πληρωμής της επιταγής έγινε κατόπιν ρητής εξουσιοδοτήσεως της Τράπεζας Κρήτης, όπου ετηρείτο ο λογαριασμός του εκδότη και είναι απολύτως έγκυρη και ως εκ τούτου παράγει τις προβλεπόμενες από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 79 του ν. 5960/1933 έννομες συνέπειες. Εκτός από την ανωτέρω ζημία, πρέπει να επιδικαστεί στον εφεσίβλητο και το ποσό των 150.000 δραχμών, ως χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, που υπέστη από την τελεσθείσα σε βάρος του αδικοπραξία, λαμβανομένων ιδιαίτερα υπόψη για τον προσδιορισμό της του ύψους της ζημίας του, της υπαιτιότητας του εκκαλούντος, καθώς και της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως και θέσης των διαδίκων. Περαιτέρω, ενόψει της παραπάνω ζημίας του εφεσίβλητου, της κακοπιστίας του εκκαλούντος ως προς την εξόφληση του χρέους του και της αφερεγγυότητας του, πρέπει να διαταχθεί εναντίον του τελευταίου προσωπική κράτηση διάρκειας έξι (6) μηνών, ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως της εκκαλουμένης αποφάσεως, όπως και πρωτοδίκως.

969/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Κωνσταντίνος Καραγεώργος**).

Πτώχευση. Παύση εργασιών. Λεπτομέρειες και περιστατικά.

Κατά της αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, το οποίο δικάζοντας κατά την ειδική διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας που κηρύσσει την παύση των εργασιών της πτωχεύσεως, παραδεκτώς ασκείται έφεση από τον πτωχό και μάλιστα ανεξάρτητα από το αν αυτός παραστάθηκε ή όχι στην πρωτοβάθμια δίκη, αφού η εν λόγω απόφαση θίγει και προσωπική του κατάσταση. Επειδή οι πιστωτές, εφόσον αυτός δεν κηρύχθηκε συγγνωστός, αποκτούν έκτοτε το δικαίωμα ασκήσεως των ατομικών διώξεων κατ' αυτού. Η κατά τα άνω ασκούμενη έφεση δε στρέφεται κατά του συνδίκου της πτωχεύσεως, γιατί όπως προκύπτει από τα άρθρα 534, 637 και 638 του Εμπ. Νόμου, από την κήρυξη της παύσεως των εργασιών της πτωχεύσεως για έλλειψη περιουσίας, εξακολουθεί μεν η πτώχευση, τελεί όμως σε αδράνεια, κατά τη διάρκεια της οποίας (αδράνειας) παύει το λειτούργημα του συνδίκου, του οποίου τα καθήκοντα αναβιώνουν μόνο μετά την τυχόν ανάκληση της αποφάσεως περί παύσεως των εργασιών της πτωχεύσεως (βλ. Ολομ. Α.Π. 395/1980 ΝοΒ 28.1759, Α.Π. 1823/1984 ΝοΒ 33, 1137, Εφ.ΑΘ. 9198/ 2000 Ελ. Δ. 43243 Εφ. Παρ. 238/2002 επισκ. Εμπ. Δικ. 2002 σελ. 1058). Η προαναφερθείσα παύση των εργασιών της πτωχεύσεως κηρύσσεται, κατά το άρθρο 637 του Εμπ. Νόμου, από το Δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως, ύστερα από έκθεση του εισηγητή της πτωχεύσεως και αφού ακουστεί ο σύνδικος, με την ίδια δε απόφαση και μετά από απόφαση του συνδίκου κρίνεται και το αν ο πτωχεύσας είναι συγγνωστός. Η υποχρέωση του δικαστηρίου για την ως άνω ακρόαση του συνδίκου, εκπληρώνεται, με την από μέρους του δικαστηρίου κλήτευση του συνδίκου για να παραστηθεί κατά την ορισθείσα δικάσιμο για συζήτηση της περί παύσεως των εργασιών της πτωχεύσεως, εκθέσεως του εισηγητή της πτωχεύσεως και δεν έχει σημασία για το παραδεκτό της συζητήσεως το αν ο σύνδικος, αν και κλητεύθηκε νομίμως και εμπροθέσμως, δεν εμφανίστηκε κατά την ως άνω δικάσιμο για να ακουστεί. Εν προκειμένω εισάγεται ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου η από 15.3.2004 έφεση της Ι. συζ. Α. Κ. κατά της υπ' αριθμ. 742/2003 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών με την οποία διατάχθηκε η παύση των εργασιών της πτωχεύσεώς της και η ίδια κηρύχθηκε μη συγγνωστή. Η ανωτέρω έφεση η οποία παραδεκτώς δε στρέφεται κατά του συνδίκου της πτωχεύσεως, ασκήθηκε νομίμως και εμπροθέσμως ενώπιον του δικαστηρίου τούτου, το οποίο είναι αρμόδιο να τη δικάσει (αρθρ. 676, 677 του Εμ. Νόμου 511, 5123 και 19 του Κ.Πολ.Δ.). Επομένως πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να εξεταστεί ως προς το παραδεκτό και τη βασιμότητα των λόγων της, οι οποίοι αναφέρονται σε εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων (αρθρ.

978/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Τσάγας, Αντώνιος Πατρινός**).

Επιταγή ακάλυπτη. Χωρεί αγωγή και από την αδικοπραξία (914 Α.Κ.) εκ μέρους του κομιστή που είναι ο ζημιωθείς από την μη πληρωμή της και όχι και του εξ αναγωγής κομιστή που πλήρωσε την επιταγή.

Από τις διατάξεις των άρθρων 79 του ν. 5960/1933, όπως αντικ. με το αρθρ. 1 ΝΔ 1325/72, 914 επ., 297, 298 Α.Κ. προκύπτει ότι εκείνος που εκδίδει επιταγή σε διαταγή εν γνώσει ότι δεν έχει διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια τράπεζα είτε κατά το χρόνο εκδόσεως είτε κατά το χρόνο της πληρωμής, ζημιώνει παρανόμως τον κομιστή από τη μη πληρωμή της επιταγής κατά την εμφάνισή της, δηλαδή παρά την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 79 του ν. 5960/33, η οποία, χαρακτηρίζοντας την πράξη αυτή του εκδότη της επιταγής ποινικό αδίκημα, εισάγει απαγορευτικό κανόνα δικαίου. Επομένως, ο τελευταίος υποχρεούται σε αποζημίωση του κομιστή, αφού η διάταξη αυτή έχει θεσπιστεί για να προστατεύσει όχι μόνο το δημόσιο συμφέρον, αλλά και το συμφέρον του δικαιούχου της επιταγής, το οποίο συνίσταται στη μη διάψευση της εμπιστοσύνης εκείνου στην επιταγή ως όργανο πληρωμής κατά το χρόνο της εμφανίσεώς της προς πληρωμή. Η αξίωση αυτή προς αποζημίωση (ισόποση με την αξία της επιταγής) εκ του άρθρου 914 Α.Κ. συρρέει με την αξίωση από την επιταγή εκ του άρθρου 40 του ν. 5960/33 και απόκειται στον δικαιούχο να ασκήσει αυτήν που προκρίνει. Στοιχεία της αγωγής προς αποζημίωση είναι η ύπαρξη ζημίας του δικαιούχου, η οποία προκαλείται υπαίτια με την έκδοση επιταγής χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμα κεφάλαια κατά το χρόνο της έκδοσης ή της πληρωμής και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ζημίας του κομιστή και της παράνομης ως άνω συμπεριφοράς του εκδότη. Δικαιούχος της αποζημίωσης, ως αμέσως ζημιωθείς, είναι ο νόμιμος κομιστής της επιταγής κατά το χρόνο της εμφανίσεως αυτής και βεβαιώσεως της μη πληρωμής που είναι και ο χρόνος τελέσεως του αδικήματος αφού αυτός είναι εκείνος που ζημιώνεται από την έκδοση της ακάλυπτης επιταγής. Αντανακλαστικές συνέπειες στην περιουσία τρίτου από την αδικοπραξία, εξ αιτίας της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, δεν καθιστούν αυτόν δικαιούχο αποζημιώσεως, αφού αυτός ζημιώνεται εμμέσως. Τούτο συνάγεται αφενός από τη διάταξη του άρθρου 914 Α.Κ. η οποία παρέχει δικαίωμα αποζημίωσης (μόνον) εις τον «άλλον» που ζημιώθηκε παράνομα και υπαίτια και αφετέρου από τις εξαιρέσεις που καθιερώνονται περιοριστικούς με τα άρθρα 928 και 929 Α.Κ. Συνεπώς, δεν είναι δικαιούχος εκ της άνω αδικοπραξίας ο εξ αναγωγής υπόχρεος προς πληρωμή, που έγινε κομιστής της επιταγής κατόπιν εξοφλήσεως της, διότι ναι μεν η εκ της εξοφλήσεως περιουσιακή βλάβη του αιτιοκρατικά ανάγεται στην έλλειψη κεφαλαίων καλύψεως της επιταγής, όμως δεν είναι απότοκος, κατ' αιτιώδη συνάφεια, της από το προαναφερόμενο άρθρο 79 αδικοπραξίας, αλλά της ευθύνης του εξ αναγωγής που προβλέπεται ειδικώς από το νόμο. Έτσι, ο μετά την πραγμάτωση

του αδικήματος κομιστής εξ αναγωγής δεν είναι δικαιούχος αποζημιώσεως κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις, εκτός αν η αξίωση του δικαιούχου από την αδικοπραξία μεταβιβάστηκε στον κομιστή εξ αγωγής με εκχώρηση. Παρανόμως ζημιωθείς από την άνω πράξη, κατά την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ. είναι μόνον ο κομιστής της επιταγής, ως προς τον οποίο και μόνον η έκδοση της ακάλυπτης επιταγής προκαλεί προσβολή εννόμως προστατευομένου συμφέροντος (ολ. ΑΠ 30/2003). Στην προκείμενη περίπτωση με την κρινόμενη αγωγή η ενάγουσα εκθέτει ότι ο εναγόμενος στην Αμαλιάδα στις 30.5.1998 εξέδωσε εις διαταγήν της, την υπ' αριθμ. 33739475 τραπεζική επιταγή της Εθνικής τράπεζας της Ελλάδος ποσού 2.150.000 δραχμών. Ότι την επιταγή αυτή μεταβίβασε δι' οπισθογραφήσεως στην τράπεζα Χίου Α.Ε. η οποία την εμφάνισε νομότυπα και εμπρόθεσμα προς πληρωμή η οποία δεν πληρώθηκε ελλείψει διαθεσίμων κεφαλαίων του εναγομένου. Ότι η παραπάνω κομίστρια της επέστρεψε την επιταγή, την οποία αυτή και εξόφλησε και έτσι έγινε κομίστρια αυτής εξ αναγωγής. Ότι ο εναγόμενος γνώριζε ότι κατά το χρόνο πληρωμής της επιταγής δεν είχε διαθέσιμο κεφάλαιο. Με βάση αυτό το ιστορικό και την επίκληση των στοιχείων του άρθρου 79 ν. 5960/33 και των άρθρων 914 επ. του Α.Κ. ζήτησε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να της καταβάλει το ποσό των 2.150.000 δραχμών με το νόμιμο τόκο και ν' απαγγελθεί εναντίον του προσωπική κράτηση λόγω του αδικήματος που έχει τελέσει. Υπό τα εκτιθέμενα αυτά πραγματικά περιστατικά η αγωγή αυτή δεν είναι νόμιμη, εφόσον ζημιωθείσα από την αδικοπρακτική συμπεριφορά του εναγομένου δεν είναι η ενάγουσα, διότι κατά το χρόνο της εμφάνισης και μη πληρωμής της επιταγής δεν ήταν κομίστρια και άρα ούτε και δικαιούχος της εξ αδικοπραξίας απαίτησης απ' αυτή. Επομένως η αγωγή πρέπει ν' απορριφθεί.

996/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου Ν.Σ.Κ., Δημήτριος Τσαούσογλου, Λεωνίδας Τσαούσης**).

Ελληνικό Δημόσιο. Εγγύησή του για δανειοδότηση εμπόρου από τράπεζα. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναγκαστική εκτέλεση κατά του οφειλέτου και της διεκδίκησης από το Ελληνικό Δημόσιο της εξόφλησης του χρέους λόγω της εγγυήσεώς του.

Από όλα τα διαδικαστικά και λοιπά έγγραφα που προσκομίζουν μετ' επικλήσεως νομίμως οι διάδικοι αποδείχθηκαν τα εξής: Με την 489/28.4.1983 σύμβαση πίστωσης με ανοιχτό λογαριασμό η εμπορική τράπεζα της Ελλάδος (προσθέτως παρεμβάσα) χορήγησε στην εταιρία BIGBOB HAMBURGER Ε.Π.Ε. πίστωση 16.000.000 δραχμών. Την τήρηση των όρων της σύμβασης εγγυήθηκε την ίδια ημέρα ο εφεσίβλητος (ανακόπτων), ο οποίος

και παραιτήθηκε εγγράφως από τις ενστάσεις των άρθρων 862863 Α.Κ. και από κάθε άλλη ένσταση κατά της Τράπεζας. Ακολούθως, μετά από αίτηση της παραπάνω εταιρείας και έγκριση της Υποεπιτροπής Βιοτεχνικών Πιστώσεων Πατρών, η Εμπορική Τράπεζα στις 3.5.1983 χορήγησε στην εταιρία βιοτεχνικό δάνειο 14.500.000 δραχμών διάρκειας επτά ετών με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τους όρους των 67651/2042/28.7.1978 και 197/1978 αποφάσεων των υπουργών Οικονομικών και της Νομισματικής επιτροπής αντίστοιχα, ο δε εφεσίβλητος ανακόπτων εξακολούθησε να ευθύνεται ως εγγυητής, αφού η χρηματοδότηση αυτή έγινε μέσα στα πλαίσια της 489/1983 σύμβασης πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό. Η δανείστρια τράπεζα, επικαλούμενη κατάπτωση της εγγυήσεως του Δημοσίου και ειδικότερα τη συνδρομή ειδικών λόγων για την ταχύτερη έναρξη της διαδικασίας είσπραξης του δανείου επειδή κατασχέθηκαν αναγκαστικά και πλειστηριάσθηκαν κινητά πράγματα της πρωτοφειλέτιδος εταιρίας, ζήτησε από το Ελληνικό Δημόσιο την εξόφληση του δανείου. Ειδικότερα, απέστειλε στο Β' Ταμείο Πατρών βεβαιωτική κατάσταση σε τρία αντίτυπα για τη βεβαίωση σε βάρος της οφειλέτιδος εταιρίας και είσπραξη του ανεξόφλητου υπολοίπου του δανείου (εγγυημένου και μη) για τα ακόλουθα ποσά : α) 11.582.935 δρχ., που αφορά οφειλή του Ελληνικού Δημοσίου προς αυτή λόγω κατάπτωσης της εγγυήσεως του και 2) 2.045.884 δρχ. που δεν καλύπτεται από την εγγύηση του Δημοσίου. Τα ποσά αυτά βεβαιώθηκαν με τις 491 και 492/27.5.1985 ταμειακές βεβαιώσεις του ίδιου δημοσίου ταμείου. Ακολούθως, μετά από παραγγελία του Διευθυντού της Β' Δ.Ο.Υ. Πατρών ο δικαστικός επιμελητής του Πρωτοδικείου Πατρών Δ.Μ. με την 296/1989 έκθεση κατέσχε αναγκαστικώς ακίνητο του ανακόπτοντος, ως εγγυητή της πρωτοφειλέτιδος εταιρείας για το συνολικό ποσό των 23.850.433 δραχμών (13.628.819 δρχ. βασικό ποσό οφειλής συν. 10221.614 δρχ. οι προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής. Κατά τον χρόνο, όμως, υποβολής υπό της δανείστριας Τραπέζης προς το Υπουργείο των Οικονομικών της αιτήσεως για την βεβαίωση και είσπραξη της οφειλής (19.3.1985) και δεδομένου ότι δεν υπήρχε καθυστέρηση στην καταβολή των συμφωνημένων δόσεων του δανείου, δεν είχε προηγηθεί έγκριση της υποεπιτροπής Βιοτεχνικών πιστώσεων για την κατάπτωση της εγγυήσεως περί της συνδρομής ειδικών λόγων για την ταχύτερη έναρξη της διαδικασίας εισπράξεως της οφειλής, η οποία (έγκριση) χορηγήθηκε μεταγενέστερα με την 1042 22.8.1985 απόφασή της. Πλην όμως η προηγούμενη άνω έγκριση της ενάρξεως της διαδικασίας βεβαιώσεως της οφειλής ήταν ουσιώδης όρος για την εγκυρότητα της γενομένης βεβαιώσεως και της εν συνεχεία επιβολής της ανωτέρω αναγκαστικής κατασχέσεως. Εφόσον δεν συνέτρεχε περίπτωση καθυστερήσεως στην εξυπηρέτηση του ανωτέρω χρέους, η επίσπευση της διαδικασίας βεβαιώσεως και εισπράξεως προϋπέθετε την έκδοση αποφάσεως της ανωτέρω υποεπιτροπής Βιοτεχνικών πιστώσεων περί της συνδρομής της υπάρξεως των εξαιρετικών όρων που υπαγόρευαν την ανωτέρω επίσπευση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις υπ' αριθμ. 67651/2042/28.7.78 και 197/1978 αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και της Νομισματικής Επιτροπής αντίστοιχα. Η μεταγενέστερη έκδοση της ανωτέρω αποφάσεως δεν ισχυροποιεί

αναδρομικώς την γενομένη βεβαίωση της ανωτέρω οφειλής. Την ακυρότητα δε της γενομένης βεβαιώσεως εκ της ανωτέρω αιτίας μπορεί να την προβάλει και ο καθού η εκτέλεση, ως έχων άμεσο έννομο συμφέρον τα ανωτέρω περί της ακυρότητας της γενομένης βεβαιώσεως του χρέους για το οποίο επεβλήθη η αναγκαστική κατάσχεση και της μη σχετικότητας της εκ της ανωτέρω ελλείψεως παραγόμενης ακυρότητας, δυναμένης να προβληθεί και από τον καθού η εκτέλεση, εκρίθησαν με την προαναφερόμενη απόφαση του Αρείου Πάγου και ως προς το επιλυθέν νομικό τούτο ζήτημα υπάρχει δέσμευση του παρόντος δικαστηρίου (αρ. 580 § 4 Κ.Πολ.Δ.).Το πρωτόδικο δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφασή του, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου ανακοπής του εφεσίβλητου, ακύρωσε την επιβληθείσα ως άνω αναγκαστική κατάσχεση, με το σκεπτικό ότι η βεβαίωση του ανωτέρω χρέους έγινε κατά παράβαση του προαναφερομένου ουσιώδους τύπου, συνεπαγόμενη ακυρότητα του αναγκαστικού τίτλου, εντεύθεν δε και ακυρότητα της κατασχέσεως. Με την κρίση του αυτή δεν έσφαλε, συναφώς προς τα ανωτέρω, γι' αυτό και η υπό κρίση έφεση, πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμη.

1042/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Γρηγόρης Δανελάτος**).

Καταπιστευτική επιταγή. Εννοια. Τόκοι. Αρχίζουν, όταν πρόκειται για αδικοπρακτική ευθύνη, όχι από την ημέρα της εμφάνισης στην τράπεζα, αλλά από τη ρητή (δικαστική ή εξώδικη) όχληση του οφειλέτου. Περιστατικά.

Με τον όρο καταπιστευτική τραπεζική επιταγή, νοούνται οι περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες προσπορίζεται μεν η νομική θέση δικαιούχου του πιο πάνω πιστωτικού τίτλου, συγχρόνως όμως συνομολογείται ένα είδος pactum fiduciale, σύμφωνα με το οποίο ο δικαιούχος του τίτλου με ορισμένο μόνο τρόπο και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις θα ενασκήσει το από τον τίτλο δικαίωμά του. Στις περιπτώσεις αυτές παρέχεται ένσταση, αναβλητική ή ανατρεπτική κατά τις περιστάσεις, βασιζόμενη στην αιτιώδη (υποκείμενη) σχέση, την οποία ο οφειλέτης, ως ενιστάμενος, οφείλει να αποδείξει. Η ένσταση είναι προσωπική και υπόκειται στον περιορισμό του άρθρου 22 ν. 5960/1933. Στην κατηγορία των πιο πάνω ενστάσεων, υπάγονται εκτός των άλλων και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες συμφωνείται μεταξύ των ενδιαφερομένων ότι ο αντισυμβαλλόμενος θα δικαιούται να εισπράξει τον τίτλο υπό την προϋπόθεση ότι εκπληρώθηκαν ορισμένοι όροι από την αιτιώδη σχέση, ή θα έχει πληρωθεί κάποια άλλη αίρεση (βλ. σχ. Τσιριντάνη Ρόκα, ενστάσεις κατ' απαιτήσεως εκ συναλλαγματικής παρ. 23, Ν. Ρόκα Αξιόγραφα (1992) σελ. 101 σημ. 19 ΑΠ. 1193/1983 ΕΕμπ.Δ. λε',619, Εφ.Αθ. 4911/2001 Ελ.Δνη 44,215, ΕΑ. 9431/1992 ΕΕμπ.Δ. 93,238, ΕΑ. 3346/1979 ΝοΒ 28.293).

….. Με αυτό το περιεχόμενο

και αίτημα η αγωγή αυτή, είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 345, 346, 914 Α.Κ., 79 του ν. 5960/1933 περί επιταγής, 907, 908, 1047 παρ. 1 εδ. Β Κ.Πολ.Δικ. πλην του αιτήματος περί καταβολής τόκων υπερημερίας από την εμφάνιση των επιταγών – αίτημα το οποίο είναι νόμω αβάσιμο, αφού για την περιέλευση σε υπερημερία του εξ επιταγής υπόχρεου και συνακόλουθα για την οφειλή σχετικών τόκων σε περίπτωση αδικοπρακτικής ευθύνης του προς αποζημίωση, δεν αρκεί η εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή, πράγμα που αφετηριάζει την τοκοφορία μόνο επί της αξιογραφικής ευθύνης (άρθρο 45 περ. 2 του Ν. 5960/1993), αλλά απαιτείται ρητή (δικαστική ή εξώδικη) όχληση αυτού (Α.Κ. 340 και 345), η οποία όμως – με συγκεκριμένη εξειδίκευση του τρόπου πραγματοποιήσεώς της – ουδόλως προσδιορίζεται εν προκειμένω από την ενάγουσα (βλ. Εφ. Αθ. 7832/1999 ΔΕΕ 2/2000 (έτος 6ο), 179, Εφ. Πατρ. 160/1997 Αρχ. Νομ. 1998, 457).

Ο εκκαλών (εναγόμενος) επικαλείται ότι δεν οφείλει τα ποσά των επιταγών. Ειδικότερα ισχυρίζεται ότι οι επίδικες επιταγές αντιπροσώπευαν, το τίμημα των ασημένιων κοσμημάτων που είχε προμηθευτεί από την ενάγουσα με την ειδικότερη, συμφωνία να υποχρεούται να εξοφλήσει μόνο στην περίπτωση κατά την οποία μεταπωλούσε το εμπόρευμα, διαφορετικά έχει τη δυνατότητα να επιστρέψει το εμπόρευμα (κοσμήματα) κι αντίστοιχα η ενάγουσα να επιστρέψει τις επιταγές. Προστίθεται ότι ο εναγόμενος μολονότι δήλωσε στους εκπροσώπους της ενάγουσας ότι αδυνατεί να πωλήσει τα εμπορεύματα που είχαν συμφωνήσει και για το λόγο αυτό τους ζήτησε την επιστροφή των επιταγών, εκείνοι κατά παράβαση των συμφωνηθέντων απαίτησαν να πραγματοποιηθεί η συμφωνία έως του ποσού των κοσμημάτων, χωρίς ν' υπολογίζεται η αξία της τιμής εργασίας του τεχνίτη και των λοιπών κοστολογίων και στη συνέχεια σφράγισαν τις ένδικες επιταγές. Με τα άνω εκτιθέμενα πραγματικά περιστατικά και εφόσον η πληρωμή των επιταγών τελούσε υπό την αίρεση της προηγούμενης εκ μέρους του εναγομένου πώλησης εμπορευμάτων, ο ισχυρισμός είναι παραδεκτός και νόμιμος (άρθρο 361 Α.Κ.).

1073/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευστρατία Μπούμπουλα, Γεώργιος Ηλιόκαυτος**).

Σύμβαση ασφάλισης ομαδική. Πρόκειται για γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου. Απαλλαγή ασφαλιστικής εταιρείας αν πρόκειται για σωματικές βλάβες που προκλήθηκαν από τον ασφαλισμένο. Πλειοψηφία και μειοψηφία ως προς την εκτίμηση των συνθηκών. Περιστατικά.

Αποδείχθηκαν κατά την πλειοψηφούσα γνώμη δύο μελών του Δικαστηρίου αυτού, τα ακόλουθα: Με το υπ' αριθ. 2009/1411998 ομαδικό ασφαλιστήριο συμβόλαιο που καταρτίστηκε μεταξύ της εκκαλούσας ασφαλιστικής εταιρίας και της Αχαϊκής Συνεταιριστικής Τράπεζας, η τελευταία ασφάλισε τα μέλη μετόχους της

κατά των κινδύνων ατυχήματος (θανάτου ή μόνιμης, ολικής και μερικής, αναπηρίας από ατύχημα) για το χρονικό διάστημα από 111998 έως 111999, το δε ποσό που θα εδικαιούντο να εισπράξουν οι τρίτοι ασφαλισμένοι (μέλη της Συνεταιριστικής Τράπεζας) σε περίπτωση επελεύσεως του ασφαλιστικού κινδύνου (πρόκειται για γνήσια υπέρ τρίτου σύμβαση, βλ. και ΑΠ 1597/2001 Ελ.Δνη 43, 714), με βάση τον πίνακα καλύψεων και παροχών του ως άνω συμβολαίου, θα ήταν ανάλογο με τον αριθμό των μετοχικών μεριδίων που θα κατείχε καθένας από αυτούς την προηγούμενη του ατυχήματος ημέρα. Σε κάθε μετοχικό μερίδιο αντιστοιχούσε ποσό ασφαλιστικής κάλυψης 1.000.000 δρχ. με ανώτατο όριο κάλυψης κατ' άτομο τα 20.000.000 δρχ., ενώ της ασφάλισης εξαιρέθηκαν τα ατυχήματα που προξενούνται σκόπιμα από τον ασφαλισμένο. Μεταξύ των ασφαλισμένων περιλαμβάνεται και ο κατά τον χρόνο του συμβάντος ηλικίας 18 ετών εφεσίβλητος ο οποίος τότε ήταν κάτοχος 101 μετοχικών μεριδίων της ως άνω Συνεταιριστικής Τράπεζας με ανώτατο κατά τα άνω όριο κάλυψης τα 20.000.000 δρχ. Την 24 Μαΐου 1998 ημέρα Κυριακή και περί ώρα 11.00 ο εφεσίβλητος, ενώ οι γονείς του απουσίαζαν από το σπίτι, προτιθέμενος να αυτοτραυματιστεί, αντιμετωπίζοντας ψυχολογικά προβλήματα, χρησιμοποίησε εν γνώσει του θειικό οξύ με το οποίο περιέλουσε το κεφάλι και το σώμα του στο χώρο του μπάνιου, ενώ ποσότητα του καυστικού αυτού οξέος έλαβε και από το στόμα με αποτέλεσμα να υποστεί εκτεταμένα εγκαύματα σε διάφορα μέρη του σώματός του, στένωση οισοφάγου και πυλωρικού στομίου (εγκαύματα πεπτικού) από την κατάποση της καυστικής ουσίας και να τυφλωθεί από το δεξιό μάτι. Το καυστικό αυτό υγρό το αναζήτησε αρχικώς στο χώρο του μπάνιου και στη συνέχεια της κουζίνας και τελικώς το βρήκε στο πατάρι μέσα σε ένα παλαιό χαρτοκιβώτιο εντός του οποίου υπήρχαν άχρηστα αντικείμενα και διάφορα εργαλεία. Ήταν συσκευασμένο σε φιάλη από πολυαιθυλένιο και έφερε στη συσκευασία του ευδιάκριτες επισημάνσεις για την επικινδυνότητά του, όπως λ.χ. νεκροκεφαλή και κόκαλα χιαστί, την ένδειξη «DANGER» (δηλαδή κίνδυνος), όπως επίσης και την ένδειξη «μόνο για επαγγελματική χρήση». Ο εφεσίβλητος ισχυρίζεται στην αγωγή του, η οποία έγινε δεκτή κατ' ουσίαν με την εκκαλουμένη απόφαση, ότι την ημέρα εκείνη, αναζητώντας σαπούνι σε υγρή μορφή (σαμπουάν) για να κάνει λουτρό καθαριότητος, θεώρησε από πλάνη του ότι τέτοιο υγρό περιείχε η φιάλη που βρήκε στο πατάρι και ότι, επομένως, το περιστατικό αυτό που είχε σαν συνέπεια να καταστεί δια βίου ανάπηρος, αποτελεί ατύχημα, δηλαδή γεγονός βίαιο, εξωτερικό και τυχαίο, ανεξάρτητο από την δική του θέληση. Όμως ο ισχυρισμός του αυτός είναι αβάσιμος, διότι 1) τα υγρά που χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατα του σαπουνιού (σαμπουάν) για τη σωματική καθαριότητα κατά κανόνα τοποθετούνται και αναζητούνται στο χώρο όπου πρόκειται αυτά να χρησιμοποιηθούν, δηλαδή στο χώρο του μπάνιου και όχι στο πατάρι όπου συνήθως είναι χώρος για αποθήκευση άχρηστων οικιακών αντικειμένων ή αντικειμένων όχι καθημερινής χρήσεως, 2) η φιάλη που περιείχε το θειικό οξύ έφερε ευδιάκριτες επισημάνσεις για την επικινδυνότητα του περιεχομένου της, όπως λ.χ. νεκροκεφαλή, κόκαλα χιαστί, κ.λπ., τις οποίες ευχερώς μπορούσε να διαπιστώσει ο εφεσίβλητος, αφού αντίστοιχη συσκευασία για την ατομική του καθαριότητα δεν είχε ποτέ αυτός χρησιμοποιήσει στο παρελθόν και 3) από

τα προσαγόμενα ιατρικά πιστοποιητικά προκύπτει τα εγκαύματα του πεπτικού (οισοφάγου στομάχου) προκλήθηκαν "από κατάποση καυστικής ουσίας", εύρημα που επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό της εκκαλούσας ότι οι σωματικές βλάβες του εφεσιβλήτου οφείλονται σε ηθελημένη ενέργειά του και όχι σε εξωτερική αιτία. Στο πιστοποιητικό νοσηλείας του Νοσοκομείου "Ευαγγελισμός" (τμήμα χειρουργικό) με αριθμό πρωτοκόλλου 03/04/5682/781998 που εκδόθηκε με αίτηση του πατέρα του εφεσιβλήτου για να χρησιμοποιηθεί στη Στρατολογία, υπό την λέξη "Διάγνωση" αναφέρεται "Στένωση οισοφάγου πυλωρικού στομίου στομάχου μετά κατάποση καυστικής ουσίας". Το ίδιο αναφέρεται και στην έκθεση γαστροσκόπησης με ημερομηνία 14 Σεπτεμβρίου 1998 του Π.Γ.Ν.Α "Γιώργος Γεννηματάς" (τμήμα γαστρεντερολογικό) κάτω από τη λέξη "ενδείξεις". Τέλος η εκδοχή ότι ο αυτοτραυματισμός του εφεσιβλήτου οφείλεται στα έντονα ψυχολογικά προβλήματα που αυτός αντιμετώπιζε, ενισχύεται σοβαρώς και από την απόφαση της Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής της Νομαρχίας Αχαΐας με αριθμό 65/1211999 όπου εκτιμάται ότι οι σωματικές βλάβες του εφεσιβλήτου προκλήθηκαν "στα πλαίσια ψυχωσικής συνδρομής". Εν όψει όλων αυτών πρέπει κατά πλειοψηφία η έφεση να γίνει δεκτή και κατ' ουσίαν, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση και στη συνέχεια να απορριφθεί στην ουσία της η από 20 Δεκεμβρίου 2001 αγωγή του εφεσίβλητου, αφού το δικαστήριο τούτο κρατήσει και δικάσει την υπόθεση, καταδικαζομένου του εφεσίβλητου ως ηττηθέντος στα δικαστικά έξοδα της εκκαλούσας και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας (αρθ. 183, 176 Κ.Πολ.Δικ.). Το μέλος της συνθέσεως Βασίλειος Νανόπουλος, Πρόεδρος Εφετών, έχει τη γνώμη ότι η έφεση πρέπει να απορριφθεί στην ουσία της λόγω επέλευσης της ασφαλιστικής περιπτώσεως, όπως ορθώς δέχτηκε και η εκκαλουμένη απόφαση. Την ημέρα του συμβάντος ο εφεσίβλητος κατά τη διάρκεια λουτρού καθαριότητας αντί να χρησιμοποιήσει το κατάλληλο προϊόν, χρησιμοποίησε από λάθος θειϊκό οξύ. Πριν εισέλθει στο λουτρό, αναζήτησε σε διάφορους χώρους της οικίας το κατάλληλο καθαριστικό προϊόν για το σώμα και τα μαλλιά, με αποτέλεσμα να ανεύρει σε αποθηκευτικό χώρο της οικίας αντικείμενο σε μορφή φιάλης σε πλαστική συσκευασία με λαβή, που εξέλαβε πεπλανημένως για σαμπουάν, καθόσον οι ενδείξεις στη συσκευασία ήταν δυσανάγνωστες, αφού είχαν καλυφθεί από σκόνη και άλλους ρύπους. Στη συνέχεια μπήκε στο λουτρό, έκοψε τμήμα της λαβής, διότι δεν μπόρεσε να ανοίξει το στόμιο και περιέλουσε τον εαυτό του από το κεφάλι, αφήνοντας το υγρό να κυλήσει, χωρίς να αντιληφθεί ότι η φιάλη περιείχε θειϊκό οξύ περιεκτικότητας 97% που προορίζετο για επαγγελματική χρήση με αποτέλεσμα να υποστεί βαρύτατα εγκαύματα που τον κατέστησαν δια βίου ανάπηρο σε ποσοστό άνω του 67% κατά τις προσαγόμενες ιατρικές γνωματεύσεις. Το επίμαχο συμβάν οφείλεται σε αιφνιδιαστικό, τυχαίο εξωτερικό γεγονός ανεξάρτητο από τη βούληση του εφεσίβλητου παθόντος. Στις προσαγόμενες από τους διαδίκους φωτογραφίες, όπου φαίνονται τα εγκαύματα που φέρει ο εφεσίβλητος από την κορυφή της κεφαλής περίπου και καθόλο το πρόσωπο και το κεντρικόαριστερό τμήμα του λαιμού και του κορμού, η κάθετη πορεία των εγκαυμάτων καταδεικνύει τη ροή του θειϊκού οξέος μετά τη ρίψη του στο κεφάλι από τον εφεσίβλητο πριν αυτός αντιληφθεί ότι πρόκειται για καυστική ουσία. Από την κίνηση αυτή

κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής δεν μπορεί να συναχθεί πρόθεση αυτοκτονίας, ενώ η πρόκληση των εσωτερικών εγκαυμάτων δεν οφείλεται στην εκούσια κατάποση θειϊκού οξέος, όπως ισχυρίζεται η εκκαλούσα, αλλά σε εκούσια εισπνοή ατμών θειϊκού οξέος, οι οποίοι (ατμοί) προκλήθηκαν από τη χημική αντίδραση του καυστικού υγρού μετά την επίπτωση του στην κεφαλή του παθόντος σε περιβάλλον υγρασίας (λουτρό). Άλλωστε, εάν ο εφεσίβλητος είχε προβεί εκουσίως σε κατάποση θειϊκού οξέος, θα είχε επέλθει μετά βεβαιότητας ο θάνατος του από την άμεση καταστροφή ζωτικών του οργάνων με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής.

1091/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Λαδάς, Γεώργιος Πολυχρονόπουλος**).

Επιταγή. Η ενοχή της είναι αναιτιώδης και ο κομιστής ασκώντας αγωγή πληρωμής δεν έχει υποχρέωση να επικαλεστεί και αποδείξει την αιτία της έκδοσής της. Αντίθετα, ο καλούμενος προς πληρωμή οφειλέτης μπορεί να προβάλει το ανύπαρκτο της απαίτησης αποκαλύπτοντας την αιτιώδη σχέση που αποτέλεσε την αιτία της έκδοσης της επιταγής. Περιστατικά.

Επειδή η ενοχή από επιταγή είναι αναιτιώδης, διότι μεταξύ των κατά το άρθρ. 1 του ν. 5960/1993 αναφερομένων στοιχείων της δεν αριθμείται και η αιτία έκδοσης αυτής, ο δε κομιστής ασκώντας αγωγή προς πληρωμή της δεν έχει υποχρέωση να επικαλεσθεί και αποδείξει την αιτία έκδοσής της. Ο καλούμενος όμως σε πληρωμή οφειλέτης μπορεί να προβάλει κατά του κομιστή, εφόσον διατελεί με αυτόν σε προσωπική σχέση ή αν ο τελευταίος κατά την απόκτηση της επιταγής ενήργησε με γνώση σε βλάβη του, το ανύπαρκτο της απαίτησης αποκαλύπτοντας την αιτιώδη σχέση που αποτέλεσε την αιτία έκδοσης της επιταγής, καθώς κα το ελάττωμα της αιτιώδους αυτής σχέσεως, ως εκ του οποίου η απαίτηση του δανειστή στερείται νόμιμης αιτίας (βλ. ΑΠ 124/2003, ΝοΒ 51, 1634, 1702/2002, Δνη 2003 1605).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά : Με βάση την 3550200 5/512000 Επιταγή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, που είχε εκδοθεί σε διαταγή του εκκαλούντος από την πρώτη των εφεσίβλητων ομόρρυθμη εταιρεία, της οποίας μέλη είναι οι λοιποί εξ αυτών, εκδόθηκε η 193/2000 διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, με την οποία υποχρεώθηκαν οι εφεσίβλητοι να καταβάλουν στον εκκαλούντα το ποσό των 38.400.000 δρχ., με τους νόμιμους τόκους και τα έξοδα. Οι εφεσίβλητοι με την ανακοπή τους επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση ισχυρίσθηκαν ότι η επιταγή δεν ενσωματώνει καμία απολύτως οφειλή. Συγκεκριμένα, ισχυρίσθηκαν ότι η εφεσίβλητη εταιρεία είχε λάβει από τον εκκαλούντα δύο δάνεια ποσού 5.000.000 δρχ. την 16.1.1990

και 1 .500.000 δρχ. την 20.1.1998 και ο τελευταίος απαίτησε και έλαβε από διετίας περίπου την εν λόγω επιταγή ως εγγύηση δήθεν για την αποπληρωμή του δανείου, πράγματι δε για να ασκεί πίεση για την είσπραξη ποσών πλέον των οφειλομένων, δοθέντος ότι κατά το χρονικό διάστημα 19901999 η εφεσίβλητη εταιρεία κατέβαλε προς εξόφληση του δανείου αυτού τα λεπτομερώς αναφερόμενα κατ' έτος ποσά συνολικού ύψους 26.678.000 δρχ., συμπεριλαμβανομένης και της αξίας ενός αυτοκινήτου εργοστασίου HUNDAI εκ δρχ. 6.200.000 που ο εκκαλών προμηθεύθηκε από αυτήν χωρίς να καταβάλει τίμημα, ως εκ τούτου δε κατά τον χρόνο εκδόσεως της διαταγής πληρωμής ουδέν ποσό όφειλε στον εκκαλούντα, ο οποίος αντίθετα είχε εισπράξει κατά τα άνω παρανόμως υπερβολικά μεγάλα ποσά. Από τις προσκομιζόμενες με επίκληση αποδείξεις και τραπεζικές επιταγές, που επικαλούνται και προσκομίζουν οι εφεσίβλητοι και τις οποίες ρητώς συνομολογεί ο εκκαλών (βλ. διευκρινίσεις του ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου), προκύπτει ότι ο τελευταίος έλαβε κατά το παραπάνω χρονικό διάστημα το ποσό των 11.506.000 δρχ., ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι ο ίδιος με τις προτάσεις του ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου αλλά και με τις προτάσεις της παρούσας συζητήσεως δεν αρνήθηκε ειδικώς καμία από τις καταβολές που επικαλούνται οι εφεσίβλητοι, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η αξία του αυτοκινήτου που προμηθεύθηκε χωρίς να καταβάλει τίμημα (βλ. σχετικά και την κατάθεση του μάρτυρα Χ. Τ., διευκρινίζεται δε ότι η εφεσίβλητη εταιρεία ασχολείτο με την εμπορία αυτοκινήτων, δικύκλων και άλλων συναφών ειδών), αλλά ισχυρίσθηκε ότι το έτος 1985 οι εφεσίβλητοι είχαν δανεισθεί το ποσό των 10.000.000 δρχ. γεγονός που απέκρυψαν με την ανακοπή τους. Με την έφεση του γίνεται περισσότερο συγκεκριμένος και αφενός μεν αρνείται ότι συνήφθησαν τα αναφερόμενα στην ανακοπή δάνεια των ετών 1990 και 1998 και αφετέρου εκθέτει ότι οι επικαλούμενες και προσκομιζόμενες αποδείξεις και επιταγές αφορούν την εξόφληση του παλαιού αυτού δανείου. Κατά τη συζήτηση ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου ο εκκαλών κατέθεσε ότι τον Φεβρουάριο του 1999 δάνεισε στην εφεσίβλητη εταιρεία το ποσό των 38.000.000 δρχ., με τόκο 20%, ο επιμέλεια του δε εξετασθείς μάρτυρας Κ. Σ, συγγαμβρός του, κατέθεσε ότι οι εφεσίβλητοι ζήτησαν και έλαβαν από τον εκκαλούντα το ποσό των 38.000.000 δρχ. προκειμένου να το χρησιμοποιήσουν για την ανέγερση οικοδομής «που σχεδίαζαν να φτιάξουν». Ο ίδιος μάρτυρας κατέθεσε ότι όπως πληροφορήθηκε, οι εφεσίβλητοι δεν είχαν ακίνητο για να ανεγείρουν την οικοδομή που σχεδίαζαν. Σημειωτέον ότι δεν προκύπτει η εκταμίευση ενός τόσο σημαντικού ποσού, όπως αυτού που ισχυρίζεται ο εκκαλών ότι δάνεισε στους εφεσιβλήτους και δεν είναι λογική η εξήγηση του ίδιου μάρτυρα ότι, όπως του είχε αποκαλύψει ο εκκαλών, είχε τα χρήματα στο σπίτι του. Από την προσήκουσα εκτίμηση των προαναφερθέντων πραγματικών περιστατικών δεν αποδείχθηκε ότι τον Φεβρουάριο του 1999 συνήφθη δάνειο μεταξύ των διαδίκων ύψους 38.000.000 δρχ., Οι διαλαμβανόμενες στην ανακοπή καταβολές αφορούσαν στα παραπάνω δάνεια συνολικού ποσού 6.500.000 δρχ. και το ποσό της ένδικης επιταγής, η οποία είχε δοθεί κατ' απαίτηση του εκκαλούντος ως εγγύηση και μέσο πιέσεως για την αποπληρωμή αυτών των δανείων και όχι

για το ανύπαρκτο δάνειο των 38.000.000 δρχ., που επικαλείται ο εκκαλών, δεν αντιπροσώπευε πραγματική οφειλή, εφόσον τα δάνεια είχαν εξοφληθεί ολοσχερώς και ως εκ τούτου η απαίτηση για την οποία εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής στερείται νόμιμης αιτίας. Η εκκαλουμένη απόφαση, επομένως, που δέχθηκε τον σχετικό λόγο της ανακοπής και ακύρωσε τη διαταγή πληρωμής, ορθώς εκτίμησε τις αποδείξεις και όσα αντίθετα υποστηρίζει ο εκκαλών με την έφεση του, δεν είναι βάσιμα.

1144/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αναστάσιος Παπαιωάννου, Θεοδώρα Τρομπούκη**).

Σύμβαση ασφάλισης. Καταρτίζεται με απλή συναίνεση και σιωπηρά, με την αποστολή του ασφαλιστηρίου. Καταναλωτής. Προστασία με το Ν. 2251/1994. Καταλαμβάνει και τη ρύθμιση από ασφαλιστικές συμβάσεις που περιέχουν καταχρηστικό όρο και που καταρτίστηκαν πριν την ημερομηνία ισχύος του νόμου (16.11.1994). Ποιοι είναι οι καταχρηστικοί όροι. Ασφάλιση αυτοκινήτου. Απαλλαγή του ασφαλιστή αν το ζημιογόνο αυτοκίνητο οδηγείται από άτομο που δεν έχει τη νόμιμη άδεια οδήγησης. Ισχυρισμός του εναχθέντος ασφαλισμένου σε αναγωγή εναντίον του ότι δεν γνώριζε τον όρο αυτό, είναι αβάσιμος με ορισμένες προϋποθέσεις.

Από το συνδυασμό των άρθρων 185, 189 και 192 ΑΚ, 189 και 192 του ΕμπΝ. (ήδη άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 2496/1997) προκύπτει ότι η ασφαλιστική σύμβαση καταρτίζεται με απλή συναίνεση, συντελείται από το χρόνο της αποδοχής της αίτησης για ασφάλιση από τον ασφαλιστή, η οποία μπορεί να δηλωθεί και σιωπηρώς με την αποστολή του ασφαλιστηρίου στον αιτούντα και αποδεικνύεται με το ασφαλιστήριο, για το κύρος του οποίου αρκεί μόνο η υπογραφή του ασφαλιστή (ΑΠ 1180/1996 ΔΕΕ 1997 σελ. 67), οι δε όροι που περιέχονται στο ασφαλιστήριο είναι δεσμευτικοί για τον ασφαλισμένο ακόμη και αν αυτός δεν το έχει υπογράψει, εφόσον ο τελευταίος επικαλείται τη σύμβαση ασφάλισης και δεν εναντιώνεται σ' αυτήν, στηρίζοντας στο ασφαλιστήριο δικαιώματα κατά του ασφαλιστή σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιζόμενου κινδύνου (πρβλ. και ΑΠ 911/2002 ενθ ανωτ), έτσι ώστε η ως άνω συμπεριφορά του να υποδηλώνει αποδοχή όλων ανεξαιρέτως των όρων του ασφαλιστηρίου (ευμενών και δυσμενών) και όχι μόνο των ευνοϊκών γι' αυτόν συμφωνιών. Τέλος, κατά το άρθρο 2 του Ν. 2251/1994 «περί προστασίας των καταναλωτών», η ισχύς του οποίου άρχισε από 16 Νοεμβρίου 1994 και ο οποίος (Νόμος) καταλαμβάνει υπό τη ρύθμισή του και τις περιέχουσες τον καταχρηστικό όρο ασφαλιστικές συμβάσεις που καταρτίστηκαν πριν από την 16 Νοεμβρίου 1994, αφού κρίσιμος εν προκειμένω χρόνος είναι ο χρόνος που γίνεται η χρήση του ως άνω καταχρηστικού όρου και όχι τότε που αυτός διατυπώνεται στην ασφαλιστική σύμβαση (βλ. ΑΠ 1030/2001 Ελ Δνη 42, σελίδα 1603), οι γενικοί όροι των συναλλαγών (ΓΟΣ), δηλαδή οι όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών

συμβάσεων, όπως είναι και οι ασφαλιστικές συμβάσεις, Α) δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή αν κατά την κατάρτιση της σύμβασης αυτός τους αγνοούσε ανυπαιτίως και ο προμηθευτής δεν του υπέδειξε την ύπαρξη τους ή του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου τους (άρθρο 2 παρ. 1 Ν. 2251/1994) και Β) απαγορεύονται και είναι άκυροι, αν έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών σε βάρος του καταναλωτή όπως είναι ο ασφαλισμένος (άρθρο 2 παρ. 6 του ως άνω Νόμου), καθιερουμένης με την τελευταία αυτή διάταξη (άρθρο 2 παρ. 6) γενικής ρήτρας καταχρηστικότητας (βλ. ΑΠ 1030/2001 ενθ. ανωτ). Εν προκειμένω από τα προσαγόμενα με επίκληση έγγραφα αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Με την 190/1996 οριστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου, η οποία κατέστη τελεσίδικη, αφού με την 824/1997 οριστική απόφαση αυτού του Δικαστηρίου απορρίφθηκε κατ' ουσίαν η έφεση που άσκησαν κατ' αυτής οι διάδικοι με κοινό δικόγραφο, κρίθηκε ότι αποκλειστικά υπαίτιος του τροχαίου ατυχήματος που έγινε την 2 Ιανουαρίου 1994 στο συνοικισμό Τριαντεΐκων Αγρινίου, είναι ο πρώτος των εκκαλούντων Β.Π., οδηγός του υπ' αριθ. ΑΙΑ 5328 Ι.Χ φορτηγού αυτοκινήτου του δεύτερου εκκαλούντος πατέρα του Π.Π. που είχε ασφαλίσει για την έναντι των τρίτων αστική ευθύνη η εφεσίβλητη ασφαλιστική εταιρία και ότι η ζημία του Ι.Π. που είχε ασκήσει κατ' αυτών αγωγή αποζημιώσεως για τις βλάβες του δικού του αυτοκινήτου, ανέρχεται σε 749.508 δραχμές. Την αποζημίωση αυτή η εφεσίβλητη ασφαλιστική εταιρία την κατέβαλε μαζί με τους τόκους και τα έξοδα στον ζημιωθέντα Ι.Π. την 12 Νοεμβρίου 1997, ενώ την 9 Μαρτίου 1998 η καταβαλούσα ως άνω ασφαλιστική εταιρία άσκησε κατά των εκκαλούντων (οδηγού και ιδιοκτήτη του ζημιογόνου αυτοκινήτου) την αγωγή εξ αναγωγής, επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, επειδή ο υπαίτιος οδηγός Β. Π. (πρώτος εκκαλών) δεν είχε κατά το χρόνο του ατυχήματος την απαιτούμενη άδεια οδήγησης, η έλλειψη της οποίας και συνομολογείται από τους εκκαλούντες. Ο δεύτερος των εκκαλούντων Π. Π., ιδιοκτήτης του ζημιογόνου υπ' αριθ. ΑΙΑ 5328 Ι.Χ. φορτηγού αυτοκινήτου, με το προσαγόμενο υπ' αριθ. 19319/139369/451993 ασφαλιστήριο συμβόλαιο ασφάλισε στην εφεσίβλητη ασφαλιστική εταιρία την αστική του ευθύνη έναντι των τρίτων για τις ζημιές που προξενούνται σ' αυτούς από την κυκλοφορία του αυτοκινήτου του. Στα άρθρα 1 και 5 του ως άνω ασφαλιστηρίου ορίζονται τα εξής: α) άρθρο 1 «το παρόν ασφαλιστήριο συμβόλαιο διέπεται από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας, του εγκεκριμένου τιμολογίου ασφαλίστρων αυτοκινήτου, σύμφωνα με το ΝΔ 400/70 και από τους ενιαίους όρους των συμβολαίων αυτοκινήτων, που περιλαμβάνονται στο ΦΕΚ 795/8478 ΤΑΕ και ΕΠΕ» και β) άρθρο 5 «ο ασφαλισμένος γνωρίζει και δέχεται τους ενιαίους όρους ασφάλισης αυτοκινήτων (ΦΕΚ 795/8478 ΤΑΕ και ΕΠΕ) καθώς και τους όρους του εγκεκριμένου τιμολογίου ασφάλισης αυτοκινήτων αντίγραφα των οποίων τέθηκαν στη διάθεσή του». Με τις ως άνω ρυθμίσεις του ασφαλιστηρίου συμβολαίου οι συμβληθέντες σ' αυτό διάδικοι (2ος εκκαλών και η εφεσίβλητη) στα πλαίσια της αυτονομίας της δικαιοπρακτικής τους βουλήσεως περιόρισαν με τη θέσπιση ειδικής απαλλακτικής ρήτρας την ευθύνη της ασφαλιστικής καλύψεως της

εφεσίβλητης στην περίπτωση κατά την οποία ο οδηγός του ασφαλιζόμενου οχήματος δεν είχε κατά το χρόνο του ατυχήματος τη νόμιμη άδεια ικανότητας οδήγησης. Η απαλλακτική αυτή ρήτρα κατά το χρόνο της συνάψεως της ασφαλιστικής συμβάσεως ήταν γνωστή στο συμβληθέντα ασφαλισμένο Π. Π. (2° εκκαλούντα), αφού αυτός 1) είχε ασφάλιση στην ίδια ασφαλιστική εταιρία και άλλα οχήματα του με ρήτρες του ιδίου περιεχομένου και 2) συνέχισε να ασφαλίζει στην εφεσίβλητη εταιρία το ζημιογόνο όχημα του και μετά το ατύχημα με τους ίδιους όρους, έγινε δε αποδεκτή από αυτόν με παραπομπή της σύμβασης ασφάλισης στον αριθμό του ΦΕΚ χωρίς πρόσθετη αναφορά και του αριθμού της Υπουργικής απόφασης που περιλαμβάνει την ως άνω απαλλακτική ρήτρα, αφού μέσω της αναφοράς αυτής είναι δυνατή, όπως προαναφέρθηκε και η γνώση του περιεχομένου της ΥΑ. Περαιτέρω από κανένα στοιχείο δεν προέκυψε ότι η εφεσίβλητη ασφαλιστική εταιρία με την ιδιότητα του προμηθευτή κατά την έννοια του Ν. 2251/1994, που έχει εν προκειμένω εφαρμογή, αφού χρήση του επίμαχου συμβατικού όρου γίνεται υπό την ισχύ του ως άνω Νόμου, παρέλειψε σκοπίμως να υποδείξει στον ασφαλισμένο καταναλωτή (2° εκκαλούντα) την ύπαρξη της απαλλακτικής αυτής ρήτρας ή ότι του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου της, έτσι ώστε να θεωρηθεί ότι η ρήτρα αυτή ως γενικός όρος των συναλλαγών (ΓΟΣ) κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν. 2251/1994 δεν είναι δεσμευτική για τους εκκαλούντες. Είναι αληθές ότι το ασφαλιστήριο συμβόλαιο δεν φέρει την υπογραφή του εκκαλούντος ασφαλισμένου Π. Π. αλλά μόνο αυτήν του εκπροσώπου της εφεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρίας, πλην όμως η έλλειψη αυτή δεν συνεπάγεται, κατά τα προαναφερθέντα, ακυρότητα της ασφαλιστικής συμβάσεως, αφού στη σύμβαση αυτή ο εκκαλών ασφαλισμένος δεν έχει εναντιωθεί καθοιονδήποτε τρόπο μέχρι και σήμερα, δοθέντος ότι το έγκυρο αυτής το επικαλείται και ο ίδιος εμμέσως αλλά σαφώς όταν 1) κατά της αποφάσεως που δέχτηκε την κυρία αγωγή του ζημιωθέντος Ι. Π. άσκησε μαζί με την εφεσίβλητη ασφαλιστική εταιρία έφεση με κοινό δικόγραφο, παραπονούμενος όχι για το έγκυρο της ασφαλιστικής συμβάσεως αλλά για την υπαιτιότητα του οδηγού και την έκταση της ζημίας του παθόντος και 2) την εξ αναγωγής οφειλή του προς την εφεσίβλητη εταιρία ζήτησε με επιστολή του να την εξοφλήσει μειωμένη και σε τριμηνιαίες δόσεις, αρχής γενομένης από 3092001, θεωρώντας έτσι έγκυρο και δεσμευτικό γι' αυτόν τον επίμαχο συμβατικό όρο του ασφαλιστηρίου. Τέλος η συγκεκριμένη απαλλακτική ρήτρα δεν μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική για τον ασφαλισμένο εκκαλούντα Π. Π. με βάση τη γενική ρήτρα καταχρηστικότητας που καθιερώνει η παράγραφος 6 του άρθρου 2 του Ν. 2251/1994, αν συνεκτιμηθούν τα εκατέρωθεν συμφέροντα των συμβαλλομένων, η φύση αλλά και ο σκοπός της ασφαλιστικής συμβάσεως. Από τη συνεκτίμηση αυτή δεν μπορεί, με βάσει τις αρχές της καλής πίστεως, να θεωρηθεί ότι διαταράσσεται σοβαρά σε βάρος του ασφαλισμένου καταναλωτή η συμβατική ισορροπία από τη διατήρηση υπέρ του προμηθευτή ασφαλιστή του συγκεκριμένου απαλλακτικού όρου, αφού αντίθετη εκδοχή, δηλαδή ικανοποίηση του συμφέροντος του καταναλωτή ασφαλισμένου για κατάρτηση του όρου αυτού θα εξέθετε σε σοβαρό κίνδυνο όχι μόνο τη σωστή λειτουργία αλλά αυτήν την ίδια την επιβίωση της ιδιωτικής ασφάλισης.

Με τη διατήρηση του απαλλακτικού αυτού όρου υπέρ του ασφαλιστή ο ως άνω κίνδυνος αποτρέπεται σημαντικά επ' ωφελεία και του συμφέροντος του ασφαλισμένου καταναλωτή, ο οποίος έχει κάθε λόγο να αποβλέπει στην οικονομική ευρωστία της ασφαλιστικής του εταιρίας και στην αντίστοιχη ασφαλιστική του κάλυψη σε περίπτωση συμβατού τροχαίου ατυχήματος και όχι ατυχήματος στο οποίο εμμέσως συνέβαλε συνειδητά και ο ίδιος, αναλαμβάνοντας λ.χ. να οδηγήσει όχημα χωρίς άδεια ικανότητας οδήγησης ή εμπιστευόμενος τούτο σε οικείο του που στερείται νόμιμης άδειας οδήγησης. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που με την εκκαλουμένη απόφαση του δέχτηκε κατ' ουσίαν την αγωγή εξ αναγωγής της εφεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρίας, κατέληξε σε ορθό διατακτικό, παραθέτοντας όμως εσφαλμένες εν μέρει αιτιολογίες.

1154/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Παπανικολάου, Σπυρίδων Γεωργόπουλος**).

Πτώχευση. Πιστωτές από ενοχικές αξιώσεις ή γενικό προνόμιο (όπως απαιτήσεις από εξαρτημένη εργασία) στερούνται του δικαιώματος να επιδιώξουν ατομικά την ικανοποίηση των αξιώσεών τους κατά του πτωχεύσαντος. Αυτοί ακολουθούν τη διαδικασία της εξελέγξεως των πιστώσεων. Άσκηση αγωγής κατά του πτωχεύσαντος καθώς και συνέχιση δίκης που άρχισε πριν την πτώχευση δεν επιτρέπεται έστω και αν η δίκη συνεχίζεται ενώπιον του Εφετείου ή εναντίον του συνδίκου. Πότε αποκτούν οι πιο πάνω πιστωτές το δικαίωμα της συνέχισης της δίκης. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 534 εδ.1, 637, 644 652, 665 και 666 του ΕμπΝ συνάγεται ότι από τη δημοσίευση της αποφάσεως, με την οποία κηρύσσεται σε κατάσταση πτωχεύσεως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οι πτωχευτικοί πιστωτές που δεν είναι ασφαλισμένοι εμπραγμάτως ή με ειδικό προνόμιο, δηλαδή εκείνοι που έχουν ενοχικές αξιώσεις κατά της περιουσίας του πτωχεύσαντος και γενικό προνόμιο, μεταξύ των οποίων είναι και εκείνοι που έχουν απαιτήσεις από παροχή εξαρτημένης εργασίας, στερούνται του δικαιώματος να επιδιώξουν ατομικά την ικανοποίηση των αξιώσεών τους κατά του πτωχεύσαντος. Οι πιστωτές αυτοί, για να μετάσχουν στις εργασίες της πτωχεύσεως και στη διανομή του προϊόντος της εκκαθαρίσεως της πτωχευτικής περιουσίας, πρέπει να ακολουθήσουν τη διαδικασία της εξελέγξεως των πιστώσεων και να υποβάλουν εκεί την απαίτηση τους, σύμφωνα με το άρθρο 582 του Εμπορικού Νόμου. Συνέπεια της αρχής της αναστολής των ατομικών διώξεων είναι ότι δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση αγωγής κατά του πτωχεύσαντος εκ μέρους των πιστωτών αυτών και η δίκη που άρχισε πριν από την κήρυξη της πτωχεύσεως, δεν μπορεί να συνεχισθεί μετά απ' αυτήν, σε οποιοδήποτε στάδιο και αν βρίσκεται, ακόμη και ενώπιον του Εφετείου, ούτε κατά του συνδίκου της πτωχεύσεως. Οι πιο

πάνω διατάξεις είναι αναγκαστικού δικαίου αφορούν τη δημοσία τάξη (ΑΠ 808/1990 Ελλ Δνη 32.538, ΑΠ 498/1986 ΕΕΝ 53.902, Εφ Αθ 13831/1987 Ελλ Δνη 30.116, Εφ Θεσ 1437/2002 Αρμ 57.1136). Οι προαναφερόμενοι πιστωτές αποκτούν τις εναντίον του πτωχεύσαντος ατομικές διώξεις α) μετά την περάτωση της πτωχεύσεως με πτωχευτικό συμβιβασμό, β) μετά την ανάκληση της πτωχεύσεως κατόπιν συναινέσεως των πιστωτών, σύμφωνα με το άρθρο 13 του α.ν. 635/1937 και γ) μετά την παύση των εργασιών της πτωχεύσεως. Στην προκειμένη υπόθεση, ο ενάγων άσκησε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών την από 30.7.2003 αγωγή, με την οποία ζητούσε να υποχρεωθεί η εναγομένη ανώνυμη εταιρεία να του καταβάλει το ποσό των 52.244 ευρώ, το οποίο αντιπροσωπεύει απαιτήσεις του από σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. Μετά την άσκηση της αγωγής η εναγομένη, με την 634/17.9.2003 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πατρών, κηρύχθηκε σε κατάσταση πτωχεύσεως και με την 876/2003 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου διορίστηκε οριστικός σύνδικος της πτωχεύσεως ο δικηγόρος Πατρών Σ. Α. Επί της ανωτέρω αγωγής εκδόθηκε η 165/2004 οριστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, η οποία δέχθηκε εν μέρει την αγωγή για ποσό 2.216,36 ευρώ. Κατά της αποφάσεως αυτής ο ενάγων άσκησε την κρινόμενη από 26.3.2004 έφεση, η οποία φέρεται προς συζήτηση με πρωτοβουλία αυτού. Εφόσον, όμως, ο ενάγων εκκαλών κατά τον χρόνο της δημοσιεύσεως της ανωτέρω πτωχευτικής αποφάσεως (17.9.2003) ήταν πτωχευτικός πιστωτής και η απαίτηση του δεν ήταν ασφαλισμένη με υποθήκη ή ειδικό προνόμιο, στερείται, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, του δικαιώματος να επιδιώξει ατομικά την ανωτέρω ενοχική αξίωση του κατά της εναγομένης, την οποία αξίωση έπρεπε να υποβάλει στη διαδικασία εξελέγξεως των πιστώσεων. Επομένως, πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη η συζήτηση της εφέσεως, ενώ δεν εκκαθαρίζονται δικαστικά έξοδα, γιατί η απόφαση δεν είναι οριστική (βλ. Σαμουήλ Η Έφεση παρ.215, Εφ Αθ 13831/1987 Ελλ Δνη 30.116, Εφ Αθ 10350/1984 Ελλ Δνη 26.690).

8. ΔΙΑΤΑΓΕΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

269/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνης Δρακονταειδής, Παναγιώτης Χαλκιόπουλος**).

Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής. Αντικείμενο της δίκης που ανοίγεται είναι το κύρος της διαταγής πληρωμής που ανακόπτεται και όχι η απαίτηση για την οποία εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής. Τι πρέπει να περιέχει το έγγραφο της ανακοπής.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 632 παρ. 1, 633 παρ. 1, 622 παρ. 1 και 2, 628 και 629 Κ.Πολ.Δ. συνάγεται ότι κύριο αντικείμενο της δίκης που ανοίγεται με την ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, είναι το κύρος της ανακοπτομένης διαταγής πληρωμής και όχι η διάγνωση της απαίτησης για την οποία εκδόθηκε η διαταγή. Όταν δε οι λόγοι της ανακοπής είναι διακωλυτικές ή αποσβεστικές της απαιτήσεως ενστάσεις του ανακόπτοντος, η άμυνα του δανειστή κατά του οποίου η ανακοπή, περιορίζεται στην άρνηση των ισχυρισμών τούτων του ανακόπτοντος και την προβολή αντενστάσεων που ενδεχόμενα υπάρχουν (ΑΠ 433/2000 Ελλ.Δικ. 41 1596, ΑΠ 1870/1986, Ελλ.Δικ. 29 281). Εξάλλου κατά το άρθρο 585 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ., που εφαρμόζεται και επί της ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 Κ.Πολ.Δ.) το έγγραφο της ανακοπής πρέπει να περιέχει, εκτός από τα στοιχεία που αναφέρονται στα άρθρα 118 έως 120 και τους λόγους αυτής. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι το δικόγραφο της ανακοπής πρέπει να περιέχει τα στοιχεία κάθε δικογράφου και τους λόγους της ανακοπής που αποτελούν την ιστορική της βάση να προσδιορίζει δηλαδή συγκεκριμένα τις ελλείψεις εκείνες, διαδικαστικές ή ουσιαστικές, που δικαιολογούν την ακύρωση της ανακοπτόμενης διαταγής πληρωμής. Η μη τήρηση των διατάξεων αυτών επάγεται την ακυρότητα του δικογράφου της ανακοπής λόγω αοριστίας (ΑΠ 489/1997 Ελλ.Δικ. 39 103, ΕΑ 4360/1999 Ελλ.Δικ. 41 1387). Η εκκαλούσα με τον τρίτο λόγο της ανακοπής της ισχυρίσθηκε ότι η επίδικη επιταγή δεν ενσωματώνει πραγματική οφειλή της, αλλά αντιθέτως ενσωματώνει, ως προς το όλο ποσό, παράνομους και υπερβάλλοντες τόκους συναφθέντος δανείου. Όπως διατυπώνεται ο λόγος αυτός είναι παντελώς αόριστος και ανεπίδεκτος δικαστικής εκτιμήσεως, διότι δεν αναφέρεται σαφώς η επικαλουμένη έννομη σχέση, ήτοι η σύμβαση δανείου, η οποία αποτελεί την αιτία της εκδόσεως της επιταγής και ειδικότερα ο χρόνος της συνάψεως της συμβάσεως του δανείου, το ύψος του δανείου, η διάρκεια αυτού και το αξιούμενο από τον εφεσίβλητο συνολικό ποσό. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε ως αόριστο τον ανωτέρω λόγο της ανακοπής δεν έσφαλε και επομένως ο τρίτος λόγος της ανακοπής με τον οποίο υποστηρίζεται ότι ο εφεσίβλητος όφειλε, ως έχων το

είναι απορριπτέος ως αλυσιτελής, δεδομένου ότι το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο λόγω της απορρίψεως του ανωτέρω λόγου ως αόριστου, δεν υπεισήλθε στην κατ' ουσίαν έρευνα αυτού, στην περίπτωση της οποίας η εκκαλούσα όφειλε να αποδείξει την ουσιαστική βασιμότητα του ο δε εφεσίβλητος να αμυνθεί δια της αρνήσεως ή δια της προβολής αντενστάσεως.

336/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Καραντζόπουλος, Ντίνος Βγενόπουλος**).

Διαταγή πληρωμής. Απαραίτητοι όροι για την έκδοσή της (χρηματική απαίτηση και έγγραφο). Ιδιωτικό έγγραφο. Έχει αποδεικτική δύναμη, εφόσον έχει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη. Τιμολόγια. Με μόνα τα τιμολόγια εφόσον δεν έχουν υπογραφή του αγοραστή, δεν εκδίδεται διαταγή πληρωμής.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 623 και 624 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει, ότι μεταξύ των ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων, με τη συνδρομή των οποίων μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής είναι αφενός η ύπαρξη χρηματικής απαίτησης του αιτούντος από ορισμένη έννομη σχέση και αφετέρου η απαίτηση αυτή, καθώς και το ποσό της, να αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο. Εάν η απαίτηση ή το ποσό αυτής δεν αποδεικνύεται εγγράφως ή δεν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση της διαταγής πληρωμής, ο δικαστής οφείλει κατ' άρθρο 628 Κ.Πολ.Δ. να μην εκδώσει διαταγή πληρωμής, εάν δεν, παρά την έλλειψη των διαδικαστικών προϋποθέσεων, εκδοθεί διαταγή πληρωμής, τότε αυτή ακυρώνεται ύστερα από ανακοπή του οφειλέτη, κατά τα άρθρα 632 και 633 Κ.Πολ.Δ. Η ακυρότητα της διαταγής πληρωμής για το λόγο αυτό απαγγέλλεται λόγω διαδικαστικού απαραδέκτου ανεξαρτήτως της ύπαρξης και της δυνατότητας απόδειξης της απαίτησης με άλλα αποδεικτικά μέσα (ολ. ΑΠ 10/1997 Ελλ.Δικ. 38 768). Εξάλλου για να έχει αποδεικτική δύναμη ιδιωτικό έγγραφο, σύμφωνα με το άρθρο 443 Κ.Πολ.Δ., πρέπει να έχει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη, δηλαδή εκείνου που αναλαμβάνει υποχρεώσεις από το έγγραφο. Ειδικώς τα τιμολόγια που εκδίδονται στην αγορά κυρίως για φορολογικούς λόγους, δεν μπορούν να έχουν αποδεικτική ισχύ για εκείνον στο όνομα του οποίου εκδόθηκαν από τον πωλητή, αν δεν φέρουν την υπογραφή του φερομένου ως αγοραστή για το νόμιμο της έκδοσής του, ή για την κατάρτιση της συμβάσεως πωλήσεως ή για την παραλαβή των εμπορευμάτων που αναφέρονται σ' αυτά. Έτσι με μόνα τα τιμολόγια του πωλητή δεν είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής, γιατί δεν αποδεικνύεται απ' αυτά η κατάρτιση της συμβάσεως πωλήσεως, που αποτελεί την αιτία της χρηματικής απαίτησης, ούτε η παραλαβή των εμπορευμάτων που αναγράφονται σ' αυτά από τον φερόμενο ως αγοραστή. (ΕΑ 7438/1999 Ελλ.Δικ. 41 1386, ΕΠ 486/1997 Ελλ.Δικ. 39 619, ΕΑ 6428/1995 Ελλ.Δικ. 38 885).

..... Τα ίδια τιμολόγια δεν φέρουν την υπογραφή του νομίμου

της εφεσίβλητης αγοράστριας, ή άλλου εξουσιοδοτουμένου υπαλλήλου της, περί της παραλαβής της ποσότητας αυτής του τσιμέντου, ενώ τα δελτία αποστολής έχουν εκδοθεί από την εταιρία «ΤΙΤΑΝ Α.Ε.» ως πωλήτρια, αγοράστρια την εκκαλούσα, με τόπο προορισμού την επιχείρηση επεξεργασίας μπετόν της εφεσίβλητης στη Ζάκυνθο, η δε παραλαβή φέρεται ότι έγινε από άγνωστο οδηγό της εφεσίβλητης. Επίσης τα δελτία αποστολής που επικαλείται και προσκομίζει η εκκαλούσα αντιστοιχούν με ποσότητα 323,57 κ.μ. τσιμέντου, η οποία δεν ανταποκρίνεται με αυτή που αναγράφεται στα τιμολόγια. Με τα δεδομένα αυτά από τα έγγραφα που προσκομίστηκαν για την έκδοση της διαταγής πληρωμής δεν αποδεικνύονταν η απαίτηση της εκκαλούσας και η εκκαλουμένη απόφαση που κατέληξε στην ίδια κρίση και ακύρωσε τη διαταγή πληρωμής δεν έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων και πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι οι σχετικοί λόγοι της εφέσεως της εκκαλούσας.

419/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Τσινούκας, Επαμεινώνδας Ευσταθιάδης**).

Διαταγή πληρωμής για το κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού που κλείσθηκε και με βάση αποσπάσματα εμπορικών βιβλίων. Λεπτομέρειες.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 623, 624 § 1 και 626 παρ. 2 ΚΠολΔ, δύναται να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής, μετά από σχετική αίτηση, η οποία θα περιέχει τα στοιχεία που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 118 και 119 § 1 ΚΠολΔ, δηλαδή αίτηση για έκδοση αυτής, την απαίτηση και το ακριβές ποσό αυτής, εφόσον η απαίτηση δεν εξαρτάται από αίρεση, προθεσμία, όρο ή αντιπαροχή, και το οφειλόμενο ποσό, το οποίο πρέπει να είναι ορισμένο και να αποδεικνύεται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο. Ενόψει των διατάξεων αυτών, μπορεί να εκδοθεί διαταγή πληρωμής για το χρηματικό κατάλοιπο κλεισθέντος αλληλόχρεου λογαριασμού, το οποίο, όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 112 ΕισΝΑΚ, είναι κατά ποσό ορισμένο και δεν εξαρτάται από αίρεση, προθεσμία, όρο ή αντιπαροχή, εφόσον αποδεικνύεται εγγράφως η σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού, η κίνηση του λογαριασμού τούτου, δηλαδή οι μερικότερες πράξεις των αμοιβαίων χρεοπιστώσεων των συμβαλλομένων μερών, το κλείσιμο αυτού και το ποσό του καταλοίπου που προκύπτει υπέρ του αιτούντος τη διαταγή πληρωμής. Τα παραπάνω ισχύουν και στη σύμβαση δανείου (πιστώσεως) με ανοικτό λογαριασμό, που συνάπτεται μεταξύ της Τράπεζας και του πελάτη της, για την οποία γίνεται μνεία στα άρθρα 47 και 64 έως 67 του από 177/1381923 ν.δ/τος «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών», δεδομένου ότι ο ανοικτός λογαριασμός πιστώσεως από Τράπεζα δεν είναι τίποτα άλλο παρά αλληλόχρεος λογαριασμός κινούμενος με διαδοχικές αναλήψεις του δανείου (πιστώσεως) από τον πελάτη της Τράπεζας και τμηματική αποδόσεων τούτου απ' αυτόν και με τους σχετικούς όρους και προμήθειες, γεγονός το οποίο προκύπτει και από τη διάταξη

της παραγράφου 2 του ως άνω άρθρου 47 του προαναφερθέντος ν. δ/τος, κατά την οποία η πιστώτρια Τράπεζα έχει δικαίωμα να κλείσει το λογαριασμό τούτο οποτεδήποτε θελήσει (ΑΠ 717/1979 ΝοΒ 28. 46, ΑΠ 185/1971 ΝοΒ 19. 720, ΕΑ 6660/1987 Ελ. Δικ. 30. 94). Εξάλλου, η συμφωνία ανάμεσα στον πιστούχο και στην πιστοδότρια Τράπεζα, με την οποία καθορίζεται ότι το ύψος της οφειλής του πρώτου προς τη δεύτερη θα αποδεικνύεται από απόσπασμα εμπορικών βιβλίων της τελευταίας, παρόλο ότι δεν προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 444 § 1 και 448 § 1 ΚΠολΔ ή από άλλη διάταξη και, επομένως, το «απόσπασμα» αυτό δεν έχει, χωρίς αυτήν αποδεικτική δύναμη, δεν προσκρούει κατά το μέρος αυτό, με το οποίο παρέχεται στο «απόσπασμα» των Εμπορικών Βιβλίων της πιστοδότριας Τράπεζας αποδεικτική δύναμη, στη δημόσια τάξη και, συνεπώς, είναι κατά τούτο έγκυρη (ΑΠ 497/1993 Ελλ. Δικ. 35. 1290). Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 585 § 2, 632 και 663 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι οι λόγοι ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής μπορούν να αφορούν είτε την τυπική ακυρότητά της, με την έννοια ότι δεν τηρήθηκαν οι όροι και οι διατυπώσεις που απαιτούνται, σύμφωνα με τα άρθρα 623, 624 626 ΚΠολΔ, για την εγκυρότητα αυτής, είτε την ουσιαστική ακυρότητά της, με την έννοια ότι ο ανακόπτων αμφισβητεί την ύπαρξη της οφειλής του, προβάλλοντας ανατρεπτικές ή διακωλυτικές της γεννήσεως της απαιτήσεως του καθού η ανακοπή ενστάσεις ή ακόμη περιορίζεται σε απλή άρνηση της υπάρξεως (γενέσεως) του χρέους του, αμφισβητώντας τα περιστατικά στα οποία στηρίζεται (ΑΠ 536/1994 Ελλ. Δικ. 38. 1706, ΕΑ 6787/1978 ΝοΒ 27. 1345).

462/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Μπαλής, Φώτιος Ραβαζούλας**).

Διαταγή πληρωμής. Περιεχόμενο αίτησης για την έκδοσή της και της διαταγής πληρωμής. Περιστατικά.

Κατά τα άρθρα 626 παρ. 2γ' και 630 στοιχ. γ' του ΚΠολΔ η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής πρέπει να περιέχει μεταξύ των άλλων στοιχείων και την απαίτηση του αιτούντος, με την έννοια της εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών που εξατομικεύουν την έννομη σχέση, από την οποία αυτή (απαίτηση) απορρέει κατά το αντικείμενο, το είδος και τον τρόπο της γενέσεώς της και χωρίς να είναι αναγκαία η έκθεση του συνόλου των γενεσιουργών περιστατικών της απαίτησης ούτε ο νομικός της χαρακτηρισμός (βλ. ιδίως Νικολόπουλου, Σκοπός κ.λ.π. της διαταγής πληρωμής, 1995, σελ. 3739 και εκεί σημ. 40, ΑΠ 54/1990 ΕλλΔ 32.62), η δε διαταγή πληρωμής την αιτία της πληρωμής, την έννομη δηλαδή σχέση από την οποία απορρέει η αξίωση, συνοπτικά (π.χ. δάνειο, αποδοχή συναλλαγματικής κ.ο.κ.), χωρίς να απαιτείται και λεπτομερής περιγραφή των περιστατικών που συνιστούν την αιτία αυτή (βλ. Μπέη, αρθρ. 630 σελ. 197, Νικολόπουλο σελ. 64, ΑΠ 54/1990 ΕλλΔ 32.62, Εφ.Θεσ.

ΕλλΔ 32.62, Εφ.Θεσ. 2582/90 Αρμ. 44.196).

Αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά. Η ανακοπτόμενη ως άνω διαταγή πληρωμής, ποσού 2.500.000 δραχμών, εκδόθηκε βάσει της νομίμως χαρτοσημασμένης από 631998 συμβάσεως εγγυήσεως με την οποία η ανακόπτουσα εκκαλούσα εγγυήθηκε ως «συνοφειλέτης», με την έννοια του αυτοφειλέτη, την εξόφληση προς την καθ' ης εφεσίβλητη ισόποσης οφειλής του πρωτοφειλέτη Κ.Λ. προς την τελευταία (καθ' ης εφεσίβλητη) που προερχόταν από την μη εξοφληθείσα εν τέλει υπ' αριθμ. 3181/92 διαταγή πληρωμής του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και την οποία (σύμβαση εγγυήσεως) είχε επισυνάψει μεταξύ των άλλων εγγράφων η εφεσίβλητη στην από 1731999 αίτησή της για την έκδοση της διαταγής πληρωμής. Στην αίτηση αυτή αναφέρονται όλα τα ανωτέρω περιστατικά που εξατομικεύουν την έννομη σχέση από την οποία απορρέει η απαίτηση της αιτούσης υπό την προεκτεθείσα έννοια (εγγύηση της ανακόπτουσας ως αυτοφειλέτιδας), τα ίδια δε περιστατικά (μεταξύ των άλλων) αναφέρονται και στην ανακοπτόμενη διαταγή πληρωμής ως αιτία της πληρωμής υπό την επίσης προεκτεθείσα έννοια, χωρίς να απαιτείται να αναφέρεται σ' αυτήν και ότι η ανακόπτουσα καθ' ης η διαταγή πληρωμής δεν έχει την ένσταση της διζήσεως (αρθρ. 855 του ΑΚ) ώστε να υποχρεούται εις άμεση εξόφληση της απαιτήσεως, όπως η ίδια αβάσιμα ισχυρίστηκε, αφού α) η καταδίωξη του οφειλέτη και το ατελέσφορο της δεν αποτελούν στοιχεία της βάσεως της αγωγής του δανειστή κατά του εγγυητή (βλ. Γεωργιάδη Σταθόπουλου, ΑΚ αρθρ. 855 αρ. 6) και πολύ περισσότερο της αίτησης για την έκδοση διαταγής πληρωμής και της ίδιας της διαταγής πληρωμής, εν πάση δε περιπτώσει β) στην ως άνω αίτηση και στην ανακοπτόμενη διαταγή πληρωμής αναφέρεται, όπως προεκτέθηκε, ότι η καθ' ης εγγυήθηκε ως αυτοφειλέτης και κατά συνέπειαν δεν μπορεί να προβάλει την ένσταση της διζήσεως (αρθρ. 857 αρ. 1 του ΑΚ).

490/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευστάθιος Καννής, Γρηγόριος Φίλης, Αχιλλέας Παπουτσάκης**).

Διαταγή πληρωμής. Οι λόγοι ανακοπής προτείνονται με το δικόγραφό της ή με πρόσθετο δικόγραφο. Κάθε άλλος λόγος με οποιοδήποτε μέσο προτεινόμενος (π.χ. με την έφεση ή τις προτάσεις) είναι απαράδεκτος. Πρόσθετοι λόγοι πρέπει να αναφέρονται στα κεφάλαια της απόφασης που έχουν προσβληθεί με την έφεση και εκείνα που αναγκαστικά συνέχονται με τα κεφάλαια αυτά (532 Κ.Πολ.Δ.). Πρόσθετος λόγος εφέσεως με τον οποίο προτείνεται μη νόμιμη χαρτοσήμανση συναλλαγματικής είναι απαράδεκτος.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 585 § 2 και 632 § 1 Κ.Πολ.Δ. συνάγεται ότι εξεταστέος ως λόγος ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής είναι μόνο εκείνος που διαλαμβάνεται στο δικόγραφο της ανακοπής ή στο πρόσθετο δικόγραφο που ασκήθηκε, όπως ορίζει το πρώτο άρθρο 585 § 2 Κ.Πολ.Δ. Κάθε άλλος λόγος ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής που υποβάλλεται με τις προτάσεις του ανακόπτοντος κατά τη συζήτηση της ανακοπής ή με την έφεση

ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος (βλ. Κ. Μπέη Πολ. Δικ. άρθρο 632 σελ. 233., Α.Π. 701/1988 Ελλ. Δικ. 30 312, Α.Π. 671/1983 Ελλ. Δικ. 24 1211). Εξάλλου από το άρθρο 520 § 2 Κ.Πολ.Δ. σαφώς συνάγεται ότι οι πρόσθετοι λόγοι εφέσεως πρέπει να αναφέρονται στα κεφάλαια της απόφασης που έχουν προσβληθεί με την έφεση και εκείνοι που αναγκαστικά συνέχονται με τα κεφάλαια αυτά, άλλως απορρίπτονται και αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο, ως απαράδεκτοι, κατ' εφαρμογή του άρθρου 532 του ίδιου Κώδικα, η οποία εφαρμόζεται και επί των πρόσθετων λόγων για την ταυτότητα του νομικού λόγου (βλ. Α.Π. 1249/1977 NoB 26.1039. Σ. Σαμουήλ, η έφεση εκδ. δ. αριθ. 585). Στην προκειμένη υπόθεση η εκκαλούντες με τον πρώτο πρόσθετο λόγο της εφέσεως ισχυρίζονται για πρώτη φορά ότι η συναλλαγματική βάσει της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 110/1999 διαταγή πληρωμής δεν είχε χαρτοσημανθεί νομίμως. Ο ισχυρισμός αυτός εφόσον δεν προτάθηκε ως λόγος ανακοπής κατά της ανωτέρω διαταγής πληρωμής και επί πλέον δεν αναφέρεται σε κεφάλαια της αποφάσεως που προσβάλλονται με την έφεση, είναι προεχόντως απορριπτέος ως απαράδεκτος.

541/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Παλαιολόγου, Λεωνίδας Τσαούσης**).

Διαταγή πληρωμής. Το απόσπασμα των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων της πιστώτριας τράπεζας σε περίπτωση σύμβασης ανοικτού λογαριασμού δεν συνιστά έγγραφο αποδεικτικό της απαίτησης κατά του πιστούχου επί ορισμένου κλεισίματος του λογαριασμού με χρεωστικό ως προς αυτόν υπόλοιπο. Επιτρέπεται όμως να συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων το αντίθετο οπότε το σχετικό απόσπασμα είναι δεκτικό για έκδοση διαταγής πληρωμής, εφόσον βέβαια έχει επικυρωθεί ή βεβαιωθεί η γνησιότητα από αρμόδια αρχή ή δικηγόρο. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 444 § 1 και 448 § 1 Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι το απόσπασμα των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων της πιστώτριας τράπεζας σε περίπτωση σύμβασης "ανοικτού λογαριασμού" δεν συνιστά έγγραφο, αποδεικτικό της απαιτήσεως κατά του πιστούχου, επί οριστικού κλεισίματος του λογαριασμού με χρεωστικό ως προς αυτόν υπόλοιπο. Τέτοιο έγγραφο, επομένως, δεν αποτελεί το απόσπασμα ούτε για την έκδοση διαταγής πληρωμής του καταλοίπου κατά την έννοια του αρθρ. 623, 626 § 3, 677γ', 628 § 1β Κ.Πολ.Δ. Επιτρέπεται όμως να συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων το αντίθετο, οπότε τα σχετικά αποσπάσματα από τα βιβλία αυτά είναι δεκτά και για την έκδοση διαταγής πληρωμής. Τα αποσπάσματα όμως αυτά είναι είδος αντιγράφου και χρήζουν της προβλεπομένης επικυρώσεως ή βεβαιώσεως του γνησίου αυτών από αρμόδια αρχή ή δικηγόρο (Α.Π. 845/1992 Ελλ. Δνη 35, 354, Α.Π. 558/96 ΔΕΕ 1997, 58).

Αποδείχθηκαν τ' ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η καθ' ης η ανακοπή με την από 6.4.2001 αίτηση της ενώπιον του

του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών ζήτησε την έκδοση διαταγής πληρωμής σε βάρος του καθ' ου και ήδη ανακόπτοντος για ποσό 3.371.702 δρχ., που προερχόταν από το κλείσιμο της υπ' αριθμ. 056/0052/23.12.1996 σύμβασης πίστωσης ανοικτού λογαριασμού, όπως αυξήθηκε με την υπ' αριθμ. 056/0052/ 17.10.1997 όμοια σύμβαση. Προς απόδειξη της αίτησης αυτής επικαλέσθηκε τις αναφερόμενες στην αίτηση συμβάσεις, την αναγνωριστική για καταλοίπου επιστολή του πιστούχου και τη σχετική καρτέλα κίνησης των παραπάνω λογαριασμών. Ο αιτών πράγματι προσκόμισε στο δικαστήριο φωτοτυπημένα αντίγραφα των παραπάνω αναφερομένων συμβάσεων ανοικτού λογαριασμού καθώς και την από 15.3.2000 επιταγή του ανακόπτοντος, τα οποία έγγραφα ήταν νομίμως επικυρωμένα από το δικηγόρο Πατρών Κ.Π. Επίσης προσκόμισε φωτοτυπημένα αντίγραφα της υπ' αριθμ. 3622/21.11.2000 απόδειξης παροχής υπηρεσιών, της υπ' αριθμ. 2687/20.11.2000 επιστολής της προς τον καθ' ου με την οποία του εγνώριζε το κλείσιμο του υπ 'αριθμ. 167624 λογαριασμού και το κατάλοιπον αυτού, της υπ' αριθμ. 3305/21.11.2000 έκθεσης επίδοσης του δικαστικού επιμελητή Πατρών Γ.Χ. και των καρτελών κίνησης του λογαριασμού της παραπάνω σύμβασης ανοικτού λογαριασμού. Όμως τα έγγραφα αυτά μολονότι ήταν φωτοτυπημένα αντίγραφα δεν είχαν επικυρωθεί νομίμως, ούτε είχε βεβαιωθεί το γνήσιο αυτών από αρμόδια αρχή ή δικηγόρο. Επομένως, σύμφωνα και με τη μείζονα σκέψη, το αντίγραφο της καρτέλας κίνησης λογαριασμού δεν ήταν έγγραφο με την έννοια του νόμου και δεν έπρεπε να ληφθεί υπ' όψη υπό του δικαστού που εξέδωσε την ανακοπτομένη διαταγή πληρωμής.

883/2004

Εισηγητής : **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης)
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Ειρήνη Σταυροπούλου**).

Διαταγή πληρωμής. Περιεχόμενο της αίτησης για έκδοση και περιστατικά.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 626 παρ. 2 ΚΠολΔ η αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής πρέπει να περιέχει α) όσα ορίζουν τα άρθρα 118, 117 και 119 παρ. 1 του ΚΠολΔ, β) αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής και γ) την απαίτηση και το ακριβές ποσό των χρημάτων ή των χρεογράφων με τους, τυχόν, οφειλόμενους τόκους, των οποίων ζητείται η καταβολή. Κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου στην αίτηση πρέπει να επισυνάπτονται και όλα τα έγγραφα από τα οποία προκύπτει η απαίτηση και το ποσό της. Με την από 17101995 αίτηση ιστορείται ότι η πρώτη των καθ' ων συνήψε με την αιτούσα Τράπεζα την υπ' αριθμ. 1608/941973 σύμβαση πίστωσης ανοικτού λογαριασμού ύψους 1.000.000 δραχμών με τους εις αυτή λεπτομερώς αναφερομένους όρους. Ότι με τις αναφερόμενες με λεπτομέρεια στην αίτηση μεταγενέστερες αυξητικές συμβάσεις το ποσό το έτος 1985 έφθασε στα 25.000.000 δραχμές. Ότι ο Η.Η. κληρονομούμενος των ανακοπτόντων με την υπ' αριθμ. 1608/5/1971984 αυξητική πράξη, εγγυήθηκε ως πρωτοφειλέτης μέχρι του ποσού των 15.000.000

δραχμών. Ότι ο τηρηθείς για τις παραπάνω συμβάσεις υπ' αριθμ. 1405/1003003 λογαριασμός την 31121988 εμφάνισε υπόλοιπο 23.945.106 δρχ., το οποίο αναγνωρίσθηκε από τους καθ' ων η αίτηση και την 1351991 το ύψος του έφθασε στα 38.055.214 δρχ. και την 29591 έκλεισε ο λογαριασμός αυτός. Ότι οι καθ' ων αναγνώρισαν σιωπηρά το κατάλοιπο, αφού δεν έφεραν αντίρρηση στη γνωστοποίηση του. Ότι οι 4ος και 5ος των καθ' ων είναι κληρονόμοι του αρχικού εγγυητή Η.Η. Με βάση αυτό το ιστορικό και την επίκληση των επισυναπτομένων σ' αυτήν εγγράφων προς απόδειξη της απαίτησης της και του ύψους αυτής, ζήτησε την έκδοση διαταγής πληρωμής με την οποία να υποχρεωθούν, πλην των άλλων, οι 4ος και 5ος των καθ' ων να της καταβάλουν, κατά το λόγο της κληρονομικής τους μερίδας, το ποσό των 7.500.000 δραχμών έκαστος, πλέον τόκων κλπ. Η αίτηση αυτή είναι πλήρως ορισμένη φέρουσα όλα τα απαιτούμενα από τις παραπάνω διατάξεις στοιχεία και τ' αντίθετα που ισχυρίζεται η ανακόπτουσα με τον πρώτο λόγο της ανακοπής είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

9. ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

19/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Καραντζόπουλος, Μαριλένα Λαλιώτη**).

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για αξίωση από άκυρη καταγγελία της σχέσεως εργασίας είναι απαράδεκτη αν δεν κοινοποιηθεί μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριών μηνών. Η αγωγή αυτή δεν ταυτίζεται με την αγωγή με την οποία ζητείται η κήρυξη της καταγγελίας ως άκυρης η οποία δεν υπάγεται στην προθεσμία του τριμήνου. Αν όμως όταν ασκηθεί έχει παρέλθει η προθεσμία αυτή απορρίπτεται για έλλειψη εννόμου συμφέροντος. Πλείονες εργοδότες. Καταγγελία από όλους και επίδοση της αγωγής. Πρέπει να γίνει σε όλους. Αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη αν παρέλθει το τρίμηνο. Περιστατικά.

Το άρθρο 6 παρ. 1 του Ν 3198/1955 ορίζει ότι κάθε αξίωση του μισθωτού που πηγάζει από άκυρη καταγγελία της σχέσεως εργασίας είναι απαράδεκτη αν η σχετική αγωγή δεν κοινοποιηθεί εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριών μηνών. Από τη διάταξη αυτή, στην οποία γίνεται λόγος για αξίωση από άκυρη καταγγελία της σχέσεως εργασίας και σχετική αγωγή, προκύπτει ότι η αγωγή δια της οποίας ασκείται αξίωση από άκυρη καταγγελία της συμβάσεως δεν ταυτίζεται με την αγωγή δια της οποίας ζητείται η κήρυξη της καταγγελίας ως άκυρης. Η ακυρότητα της καταγγελίας επέρχεται αυτοδικαίως και υπάρχει πριν απαγγελθεί με δικαστική απόφαση, η οποία, όταν εκδοθεί, αναγνωρίζει απλώς την υφιστάμενη κατάσταση. Για τον λόγο αυτό, η αγωγή με την οποία διώκεται μόνον αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας, χωρίς να ασκείται αξίωση, δεν υπόκειται καθεαυτή, ως αναγνωριστική, στην πιο πάνω αποκλειστική προθεσμία, όταν όμως, κατά το χρόνο ασκήσεώς της, έχει παρέλθει η άνω προθεσμία για τις αξιώσεις που πρόκειται να προπαρασκευάσει, απορρίπτεται για έλλειψη εννόμου συμφέροντος (ΑΠ 1452/1997, ΑΠ 1435/2002). Εν όψει αυτών, παρέπεται ότι η αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας μπορεί να ζητηθεί παραδεκτώς από το δικαστήριο μόνο μέσα στην τρίμηνη προθεσμία του άρθρου 6 παρ. 1 του Ν 3198/1955 (Ολ ΑΠ 1338/1985).

Εξάλλου η καταγγελία στις συμβάσεις με διαρκή χαρακτήρα αποτελεί διαπλαστικό δικαίωμα που ασκείται με μονομερή δήλωση, την οποία απευθύνει το ένα συμβαλλόμενο μέρος στο άλλο, για να του γνωρίσει την πρόθεσή του να λήξει η μεταξύ τους συμβατική σχέση. Ειδικά στη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας η δήλωση αυτή (καταγγελία) ασκείται με ορισμένες προϋποθέσεις (εγγράφως, καταβολή αποζημιώσεως), χωρίς την τήρηση των οποίων είναι άκυρη και θεωρείται ότι δεν έγινε. Και η άκυρη όμως καταγγελία έχει έννομες συνέπειες και για τα δύο μέρη, όπως την υπερημερία του εργοδότη και χωρίς την προσφορά των υπηρεσιών του εργαζομένου και την υποχρέωση του

τελευταίου να ασκήσει τις αξιώσεις που πηγάζουν από την άκυρη καταγγελία (μισθοί υπερημερίας, επαναπρόσληψη) μέσα στην προαναφερόμενη ανατρεπτική προθεσμία των τριών μηνών (ΑΠ 1435/2002 ενθ. ανωτ.). Τέλος, επί πλειόνων εργοδοτών το δικαίωμα της καταγγελίας της εργασιακής σύμβασης λόγω του διαπλαστικού του χαρακτήρα ασκείται από όλους (για το αντίστοιχο επί των πρόσκαιρων ενοχικών σχέσεων δικαίωμα υπαναχώρησης βλ. ΑΚ 396 εδαφ. α'), εξού και παρέπεται ότι και για την κατ' αυτών (πλειόνων εργοδοτών) μεταγενέστερη για αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας αγωγή του μισθωτού θα πρέπει εφόσον ο νόμος και εν προκειμένω η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 του Ν 3198/1955) την υποβάλλει σε χρονικούς και άλλους συναφείς περιορισμούς (λ.χ. αποσβεστική προθεσμία), οι εν λόγω περιορισμοί να έχουν τηρηθεί ως προς όλους τους εναγόμενους εργοδότες, έτσι ώστε η μη τήρηση αυτών για έναν να συνεπάγεται το απαράδεκτο της αγωγής για όλους (πρβλ και ΑΚ 396 εδαφ. β). Αντίθετη εκδοχή θα διαιώνιζε στο διηνεκές την αβεβαιότητα της ενοχικής σχέσης από την άσκηση του διαπλαστικού δικαιώματος της καταγγελίας, πράγμα που αντιβαίνει στο σκοπό και τη φύση του ως άνω δικαιώματος αλλά και τη ρύθμιση που επιφυλάσσει ο νόμος (ΑΚ 396) για το αντίστοιχο επί των πρόσκαιρων ενοχικών σχέσεων δικαίωμα της υπαναχώρησης. Εξ άλλου και ο σκοπός της θέσπισης της τρίμηνης αποσβεστικής προθεσμίας του άρθρου 6 παρ. 1 Ν 3198/1955 που είναι η ταχεία εκκαθάριση της εκκρεμότητας που δημιουργήθηκε στη σχέση εργοδότη και μι σθωτού από την άκυρη καταγγελία της εργασιακής σχέσης, υπό την ως άνω αντίθετη εκδοχή θα ματαιωνόταν, διότι, ενώ για το παραδεκτό και νόμιμο της καταγγελίας της εργασιακής σχέσης θα αποβλέπαμε στο αντικειμενικό γεγονός της από κοινού ενέργειας των πλειόνων εργοδοτών, για το παραδεκτό της αγωγής του μισθωτού για ακυρότητα (ανατροπή) της ως άνω καταγγελίας θα αποβλέπαμε στο υποκείμενο του εργοδότη και ειδικότερα σε ποιόν από τους πλείονες επιδόθηκε νομίμως η ως άνω αγωγή του μισθωτού και όχι στην ολότητα αυτών, όπως θα έπρεπε με βάση το σκοπό και το πνεύμα της ως άνω διάταξης, η οποία, αναφερόμενη σε μονοπρόσωπη από πλευράς εργοδότη εργασιακή σχέση, έχει υπόψη της το συνήθως συμβαίνον.

…. Με το από 6 Ιουνίου 1998 εξώδικό τους, που επιδόθηκε στον εκκαλούντα την 9 Ιουνίου 1998, οι εφεσίβλητοι κατήγγειλαν την εργασιακή σχέση τους με αυτόν χωρίς όμως και να του καταβάλουν την προβλεπόμενη από το νόμο αποζημίωση απόλυσης, συγχρόνως δε τον καλούσαν να αποχωρήσει από τα αγροκτήματα και να παραδώσει τα κλειδιά τους εντός τριών (3) ημερών από την επίδοση σ' αυτόν του εξωδίκου. Η αγωγή (αναγνωριστική) με την οποία ο εκκαλών ζητεί να αναγνωρισθεί η ακυρότητα της ως άνω καταγγελίας της εργασιακής του σχέσης, επιδόθηκε στους λοιπούς, πλην της πρώτης, εφεσίβλητους την 15 Σεπτεμβρίου 1998, όπως τούτο προκύπτει από την 6091 Α'/ 1591998 έκθεση επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο της Κέρκυρας Π.Ν., ενώ στην πρώτη εφεσίβλητη ανώνυμη εταιρία την 9 Σεπτεμβρίου 1998, όπως τούτο προκύπτει από την υπ' αριθ. 1065 Γ /991998 έκθεση επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή στο

σιακής του σχέσης (9 Ιουνίου 1998), ήτοι το αργότερο μέχρι και την 9 Σεπτεμβρίου 1998, είναι απαράδεκτη ως προς όλους για έλλειψη εννόμου συμφέροντος, διότι κατά το χρόνο της άσκησης αυτής (κοινοποίησης στους λοιπούς, πλην της πρώτης, εφεσίβλητους) είχε παρέλθει η ως άνω τρίμηνη προθεσμία για τις καταψηφιστικές αξιώσεις του εκκαλούντος από την ακυρότητα της καταγγελίας της εργασιακής του σχέσης, τις οποίες αυτή (αναγνωριστική αγωγή) επρόκειτο να προπαρασκευάσει.

29/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Θεοδώρα Μπίρη**).

Εργατικό ατύχημα. Επιδίκαση αποζημίωσης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Λαμβάνεται υπόψη και το συντρέχον πταίσμα του ενάγοντος.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 299, 300, 914 και 932 Α.Κ., 1 και 16 ν. 551/1915 χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος, εφόσον συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Εξάλλου η διάταξη του άρθρου 16 § 4 ν. 551/1915 κατά την οποία επί εργατικού ατυχήματος το συντρέχον πταίσμα του παθόντος (εργαζομένου) αντιτάσσεται νομίμως μόνο εάν αφορά παραβίαση διατάξεων ή κανονισμών που θέτουν όρους ασφαλείας στην εργασία, αναφέρεται στην επιδίκαση αποζημίωσης για περιουσιακή ζημία και όχι χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης. Επομένως για τον καθορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης, το συντρέχον πταίσμα του παθόντος (αρθρ. 300 Α.Κ.) πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο, ανεξαρτήτως της συνδρομής των προϋποθέσεων της παραπάνω διάταξης του άρθρου 16 § 4 ν. 551/1915 (Α.Π. 1667/1999 Ε. Εργ.Δ. 2001 σελ. 137, Α.Π. 1183/98 Δεν 55, 417).

42/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αγγελική Βουτσινά, Αγγελος Αγγελόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή του μισθωτού για αποζημίωση λόγω άκυρης καταγγελίας της σύμβασης εργασίας και κάθε είδους αποδοχές ή αποζημιώσεις (εργασία κατά τις Κυριακές, νυκτερινή εργασία, επιδόματα αδειών, εορτών κ.λ.π.). Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. Ισχυρισμός για σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης. Είναι ένσταση που προτείνεται από τον εργοδότη και δεν είναι αναγκαίο να αναφέρεται στην αγωγή. Σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης. Απαιτείται έγγραφος τύπος. Διατυπώσεις για την εγκυρότητα της συμφωνίας αυτής (ν. 2639/1998).

Από τις διατάξεις των άρθρων 216 Κ.Πολ.Δ., 648, 652, 653 ΑΚ, άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 345/76, 4 της από 26.2.75 ΕΓΣΣΕ η οποία κυρώθηκε με το ν. 133/76, ΥΑ 8900/46 όπως ερμηνεύτηκε με την ΥΑ 25825/51, ΒΔ 748/66 και ΥΑ 18310/46, προκύπτει ότι, για το ορισμένο αγωγής του μισθωτού με την οποία ζητείται αποζημίωση λόγω άκυρης καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας από τον εργοδότη, και κάθε είδους αποδοχών ή αποζημιώσεων που προβλέπεται από την εργατική νομοθεσία για την παροχή εξαρτημένης εργασίας (προσαύξηση για απασχόλησή του σε ημέρες Κυριακής και κατά τη διάρκεια της νύκτας, αποδοχές και επιδόματα αδειών καθώς και επιδόματα εορτών κ.λπ.) αρκεί ο ενάγων μισθωτός να επικαλείται στην αγωγή του την μεταξύ αυτού και του εναγομένου εργοδότη σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, την καταγγελία αυτής ατύπως από τον εργοδότη, το είδος της προσφερόμενης εργασίας του και τη διάρκεια αυτής, καθώς και τις ημέρες και ώρες που παρέσχε την εργασία του κατά Κυριακές και νύκτες. Τα στοιχεία αυτά είναι αναγκαία για τον υπολογισμό των αξιώσεων του ενάγοντος έναντι του εργοδότη. Δεν απαιτείται να αναφέρεται στην αγωγή ο λόγος που απασχολήθηκε κατά Κυριακές ή κατά τη διάρκεια της νύκτας, ή το λόγο της καταγγελίας από τον εργοδότη της σχέσεως εργασίας, διότι τόσο η αποζημίωση απόλυσης, όσο και οι προσαυξήσεις για απασχόληση κατά Κυριακές και νύκτες, καθώς και οι προϋποθέσεις καταβολής και τα ποσά των αποδοχών αδείας και επιδομάτων αδείας και εορτών καθορίζονται από το νόμο (ΑΠ 140/2000 Ελ.Δ. 41.966, ΑΠ 724/99 Ελ.Δ. 41.343). Τα παραπάνω ισχύουν και στην περίπτωση της μερικής απασχόλησης του μισθωτού, δυνάμει εγκύρου συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας μερικής απασχόλησης, διότι οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται και επί μερικής απασχόλησης του μισθωτού. Στον εναγόμενο εργοδότη εναπόκειται να επικαλεσθεί, κατ' ένσταση, και σε περίπτωση αρνήσεως του μισθωτού να αποδείξει ότι η σύμβαση εργασίας του μισθωτού δεν ήταν πλήρους απασχόλησης αλλά μερικής, διότι στην περίπτωση αυτή, κατά παραδοχή της σχετικής ένστασης του εναγομένου εργοδότη απορρίπτεται η αγωγή εν μέρει. Στην προκειμένη περίπτωση, με την αγωγή της η ενάγουσα κατά τρόπο πλήρως ορισμένο επικαλείται τα παραπάνω στοιχεία που είναι θεμελιωτικά των αγωγικών της αξιώσεων έναντι του εναγομένου. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη έκρινε την αγωγή ως αόριστη για το λόγο ότι η ενάγουσα και ήδη εκκαλούσα δεν εξέθετε στην αγωγή της ότι η μεταξύ αυτής και του εναγομένου σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου ήταν σύμβαση μερικής απασχόλησης, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου γι' αυτό και πρέπει, κατά παραδοχή ως βάσιμου της έφεσης να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη.

Από τις διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 1892/90 "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη κ.λ.π." συνάγεται ότι είναι επιτρεπτή, είτε κατά τη σύσταση της σχέσεως εργασίας, είτε κατά τη διάρκειά της η μεταξύ του εργοδότη και του μισθωτού συμφωνία για ημερήσια ή εβδομαδιαία απασχόληση του μισθωτού μικρότερη της κανονικής, με αμοιβή αντίστοιχη στις ώρες ή ημέρες της μερικής απασχόλησης. Για την κατάρτιση της συμφωνίας αυτής, είτε κατά τη σύσταση της σύμβασης (κατάρτισης αυτής) είτε μεταγενεστέρως, απαιτείται

άκυρη η δε ακυρότητα αυτή δεν θεραπεύεται και αν ακόμη εκπληρωθεί η σύμβαση με επίγνωση της έλλειψης του απαιτουμένου τύπου, οπότε ο εργοδότης θεωρείται υπερήμερος ως προς την αποδοχή των υπηρεσιών του μισθωτού υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης και οφείλει σ' αυτόν τον για πλήρη απασχόληση μισθό. Συνεπώς η μεταβολή από τον εργοδότη των ωρών της εργασιακής συμβάσεως, με τη μείωση του χρόνου της κανονικής εργασίας του μισθωτού και αντίστοιχη μείωση του καταβαλλομένου μισθού, έστω και με τη συναίνεση του μισθωτού, χωρίς όμως να τηρηθεί ο έγγραφος τύπος καταρτίσεως της σύμβασης, δεν συνιστά έγκυρη σύμβαση μερικής απασχόλησης και επομένως ο εργοδότης οφείλει το μισθό για πλήρη απασχόληση (παραίτηση από τα ελάχιστα νόμιμα όρια δεν είναι έγκυρη), ακόμη και αν ο μισθωτός αποδέχτηκε μετά ταύτα την άτυπη μεταβολή και συνέχισε την εργασία του υπό τους όρους αυτής (ΑΠ 845/2003 ΔΕΝ 59.1302). Με τις διατάξεις του προαναφερομένου άρθρου 38 του ν. 1892/90, δεν καθορίζονταν το ελάχιστο περιεχόμενο των εγγράφων συμφωνιών μερικής απασχόλησης ούτε επίσης καθιερώνονταν για το κύρος των συμφωνιών αυτών, πέραν του εγγράφου τύπου, γνωστοποίηση αυτών στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας. Επακολούθησε ο ν. 2639/98 (έναρξη ισχύος αυτού 2.9.98) με τις διατάξεις του άρθρου 2 του οποίου, και με σκοπό την αποτροπή καταστρατήγησης των δικαιωμάτων των μισθωτών, κατ' επίκληση συμφωνιών μερικής απασχόλησης, αντικαταστάθηκε το άρθρο 38 του ν. 1892/90 και ρυθμίστηκε λεπτομερέστερα ο θεσμός της μερικής απασχόλησης. Με τις νέες αυτές διατάξεις, εκτός του εγγράφου συστατικού τύπου για την έγκυρη σύμβαση μερικής απασχόλησης (αρχικής ή μεταγενέστερης) ορίζονται, εκτός των άλλων και τα εξής: α) στις έγγραφες συμβάσεις μερικής απασχόλησης πρέπει να αναφέρονται τουλάχιστον, τα στοιχεία ταυτότητας των συμβαλλομένων, ο τόπος παροχής της εργασίας, η έδρα της εταιρίας ή διεύθυνση του εργοστασίου, ο χρόνος της μειωμένης απασχόλησης και ο τρόπος κατανομής αυτής κατά περιόδους εργασίας, ο τρόπος αμοιβής και οι τυχόν συνομολογηθέντες όροι τροποποίησης της σύμβασης, β) για την εγκυρότητα των συμβάσεων αυτών, εκτός του εγγράφου τύπου με το παραπάνω ελάχιστο περιεχόμενο, απαιτείται γνωστοποίηση αυτών στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας, εντός 15 ημερών από την ημέρα που καταρτίστηκαν και αν δεν γίνει η γνωστοποίηση αυτή μέσα στην παραπάνω προθεσμία η σχετική συμφωνία είναι και για το λόγο αυτό άκυρη, τεκμαίρεται δε ότι καλύπτει σχέση εργασίας με πλήρη απασχόληση, γ) ορίστηκε ότι οι έγγραφες ατομικές συμβάσεις μερικής απασχόλησης σε εποχιακές ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις, γίνονται για ημερήσια ή εβδομαδιαία περίοδο εργασίας, δ) με τη μεταβατική διάταξη της παρ. 16 του ιδίου άρθρου ορίστηκε ότι, οι εργοδότες που απασχολούσαν μισθωτούς με συμβάσεις μερικής απασχόλησης οι οποίες είχαν καταρτισθεί πριν την 2.9.98, υποχρεούνται όπως εντός εννέα μηνών από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, ήτοι μέχρι 2 Ιουνίου 1999, υποβάλουν στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας συγκεντρωτική κατάσταση με τις υφιστάμενες συμβάσεις εργασίας μεταξύ αυτών (εργοδοτών) και μισθωτών, που απασχολούσαν με το σύστημα της μερικής απασχόλησης, με τα ονόματα των μερικώς απασχολουμένων και τη χρονολογία που οι συμβάσεις αυτές καταρτίστηκαν. Ρητώς ορίστηκε

τέλος στην προαναφερόμενη διάταξη ότι αν ο εργοδότης δεν υποβάλλει τέτοια συγκεντρωτική κατάσταση μέσα στην προαναφερόμενη προθεσμία, τεκμαίρεται ότι υπάρχει σχέση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι συμβάσεις μερικής απασχόλησης που καταρτίστηκαν πριν την 2.9.98, για να είναι έγκυρες ως τέτοιες, πρέπει αφενός μεν να έχουν καταρτισθεί εγγράφως, αφετέρου δε αν κατά την 2.9.98 εξακολουθούσαν να λειτουργούν ο εργοδότης έπρεπε μέχρι 2.6.99 να υποβάλλει σχετική κατάσταση στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας. Αν τέτοιες συμβάσεις καταρτίστηκαν μετά την 2.9.98 για την εγκυρότητα αυτών, εκτός του εγγράφου τύπου με το παραπάνω ελάχιστο περιεχόμενο, απαιτείται και γνωστοποίηση αυτών στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας, μέσα σε προθεσμία 15 ημερών από της καταρτίσεως του, διαφορετικά τεκμαίρεται ότι υπάρχει σχέση εργασίας πλήρους απασχόλησης και ο μισθωτός δικαιούται ευθέως εκ του νόμου και όχι κατ' επίκληση των διατάξεων περί αδικαιολογήτου πλουτισμού, αποδοχές και επιδόματα αδείας, επιδόματα εορτών, αποζημίωση λόγω καταγγελίας της εργασιακής σχέσεως και προσαύξηση για εργασία σε ημέρες Κυριακής και κατά τη διάρκεια της νύκτας (ΑΠ 983/2000 ΔΕΝ 56.1531, ΑΠ 389/98 Ελ.Δ. 39.1573), υπολογιζόμενων όλων αυτών με βάση τις αποδοχές πλήρους καν όχι μερικής απασχόλησης. Κατά συνέπεια για να είναι ορισμένη ένσταση του εναγομένου εργοδότη, ότι ο ενάγων μισθωτός απασχολήθηκε υπό καθεστώς μερικής και όχι πλήρους απασχόλησης, θα πρέπει ο ενιστάμενος να επικαλείται και να αποδεικνύει ότι η σχετική .σύμβαση εργασίας καταρτίστηκε εγγράφως, αν αυτή καταρτίστηκε πριν ή μετά την 2.9.98 και ότι αυτή περιελήφθη σε σχετική συγκεντρωτική κατάσταση που υπέβαλε στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας, αν η σύμβαση καταρτίστηκε πριν την 2.9.98 ή ότι γνωστοποιήθηκε στην ιδία Επιθεώρηση Εργασίας εντός 15 ημερών από την κατάρτισή της, εφόσον αυτή καταρτίστηκε μετά την ημερομηνία αυτή.

58/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Επαμεινώνδας Παναγιωτόπουλος, Σωτήριος Πολύδωρος**).

Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας στην οποία εφαρμόζεται η εργασιακή νομοθεσία και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Έννοια.

Επειδή από τις διατάξεις των αρθρ. 648 και 652 του ΑΚ και 6 του Ν. 765/1943, που διατηρήθηκε σε ισχύ με το αρθρ. 38 του ΕισΝΑΚ, συνάγεται ότι σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, επί της οποίας έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, υπάρχει όταν ο εργαζόμενος με μισθό, ανεξαρτήτως του τρόπου που αυτός καθορίζεται και καταβάλλεται, παρέχει την εργασία που είναι αντικείμενο της συμβάσεως ευρισκόμενος υπό την εξάρτηση του εργοδότη του και υποκείμενος στο διευθυντικό του δικαίωμα. Η εκδήλωση

αυτών, τα οποία θεμελιώνουν τη νομική εξάρτηση του εργαζομένου έναντι του εργοδότη, γίνεται με τον έλεγχο και την εποπτεία του τελευταίου ως προς τον τρόπο, τον χρόνο και τον τόπο παροχής της εργασίας (που ο προσδιορισμός τους, πάντως, αποτελεί μεν ενδεικτικό στοιχείο της εξάρτησης αλλά όχι όμως και απόλυτο, βλ. ΕφΑθ. 9157/98, Δνη 99, 1143), καθώς και την εν γένει επιμελή παροχή της με βάση τις αναγκαίες εντολές και οδηγίες, οι οποίες είναι δεσμευτικές για τον εργαζόμενο που υποχρεώνεται να συμμορφώνεται προς αυτές. Η σύμβαση αυτή εργασίας, ρυθμιζόμενη από ειδικές εκάστοτε διατάξεις, διακρίνεται από μεν τη σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών, στην οποία δεν εφαρμόζονται οι περί εργατικής νομοθεσίας διατάξεις, διότι σε αυτήν ο εργαζόμενος δεν υποβάλλεται στον έλεγχο και την εποπτεία του εργοδότη (η σύμβαση αυτή καθίσταται έκδηλη όταν ο παρέχων την εργασία διατηρεί ίδια επαγγελματική στέγη και αν εξυπηρετεί περισσότερους πελάτες), από δε τη μίσθωση έργου κυρίως, διότι αυτή αποσκοπεί στην επίτευξη του αποτελέσματος που έχει συμφωνηθεί, η πραγμάτωση του οποίου συνεπάγεται την αυτόματη λύση της μεταξύ των συμβαλλομένων σχέσεως (βλ. ΑΠ 977/99, Δνη 2000, 112). Για τον χαρακτηρισμό της σχέσεως της συμβάσεως εργασίας ερευνώνται οι όροι και οι πραγματικές συνθήκες παροχής της εργασίας και δεν έχει σημασία ο χαρακτηρισμός που προσδίδουν τα μέρη στη μεταξύ τους σχέση, αφού κατά το αρθρ. 173 του ΑΚ αναζητείται η αληθινή βούλησή τους χωρίς προσήλωση στις λέξεις που χρησιμοποιούν οι συμβαλλόμενοι (βλ. ΑΠ 219/2002, Δνη 2003, 158, 125130/98, Δνη 99, 1331). Ο χαρακτήρας δε της συμβάσεως ως εξαρτημένης εργασίας δεν αλλάσσει από το γεγονός ότι ο μισθωτός λόγω της φύσεως της παρεχόμενης εργασίας αναπτύσσει πρωτοβουλία μέσα στα πλαίσια των όρων της συμβάσεως εργασίας ως προς τον τρόπο εκτελέσεως αυτής (βλ. ΕφΑθ. 7633/2000, Δνη 2002, 485).

124/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Μαρία Σωτηροπούλου**).

Οικογενειακό επίδομα. Απαίτηση έναντι του εργοδότη για την καταβολή του έχουν αμφότεροι οι σύζυγοι. Αυτό ισχύει και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Κάθε αντίθετη διάταξη είναι αντισυνταγματική.

Κατά το άρθρο 22 παρ. 1 β του Συντάγματος, που έχει εφαρμογή στους σύμφωνα με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου απασχολούμενους, όλοι οι εργαζόμενοι ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό προς τις διατάξεις των άρθρων 1 στοιχ. α' της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 100/1951, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 46/1975, 119 παρ. 2 της Συνθήκης ΕΟΚ, στην οποία η Ελλάδα προσχώρησε με την, από 28.5.1979, Συνθήκη, που κυρώθηκε με το Ν. 945/1979 1, της Οδηγίας 75/117 της 19.2.1975 του Συμβουλίου της ΕΟΚ και 4 παρ. 2 του Ν. 1414/1984 συνάγεται ότι στην έννοια της αμοιβής περιλαμβάνονται

και τα παρεχόμενα στον εργαζόμενο οικογενειακά επιδόματα (γάμου και παιδιών), τα οποία καταβάλλονται λόγω της εργασιακής σχέσης, ως αντάλλαγμα, για την παροχή της εργασίας και αποτελούν μέρος του μισθού, υπό την έννοια που αναφέρεται στα άρθρα 648, 649, 653 και 655 του ΑΚ. Επομένως, ανεξάρτητα από το ενδοοικογενειακό ζήτημα αν ο ένας ή και οι δύο σύζυγοι οφείλουν να αντιμετωπίζουν τα βάρη του γάμου, την έναντι του εργοδότη απαίτηση για τα οικογενειακά επιδόματα έχουν στο ακέραιο και οι δύο, εφόσον αμφότεροι εργάζονται, βάσει της εργασιακής τους σύμβασης, γιατί τα εν λόγω επιδόματα είναι τμήματα της αμοιβής που δικαιούνται και συνεπώς δεν συγχωρείται ως προς αυτά καμία διάκριση για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας. Εξάλλου η θεμελιώδης διάταξη του άρθρου 119 της Συνθήκης της Ρώμης, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Συντάγματος, έχει αυξημένη τυπική ισχύ εφαρμόζεται όχι μόνο στους μισθωτούς του ιδιωτικού αλλά και του δημόσιου τομέα, όπως δέχτηκε και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στις υποθέσεις με αριθμό 248/1983 και 58/1981. Τέλος, κατά το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. Από τη διάταξη αυτή έπεται ότι ο κοινός νομοθέτης οφείλει να ρυθμίζει τις ουσιωδώς όμοιες σχέσεις, δικαιώματα και καταστάσεις κατά τρόπο ισόνομο. Άνιση νομοθετική μεταχείριση τους είναι αντίθετη προς τη συνταγματική αυτή επιταγή, η παράβαση της οποίας ελέγχεται δικαστικώς. Με το άρθρο 4 του Ν. 1414/1984 «εφαρμογή της αρχής της ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις και άλλες διατάξεις», που έχει εφαρμογή, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού, στους εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ή με σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών και σε όσους ασκούν ελευθέρια επαγγέλματα, ορίζεται ότι δικαιούχος των επιδομάτων γάμου είναι η οικογένεια και των επιδομάτων παιδιών τα παιδιά (παρ. 4) και ότι τα επιδόματα γάμου και παιδιών, που καθιερώνονται για πρώτη φορά ή επαναρυθμίζονται, χορηγούνται στο εξής στο ακέραιο σε κάθε εργαζόμενο σύζυγο ή γονέα ανεξαρτήτως φύλου (παρ. 5). Με τη μεταβατικού χαρακτήρα διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του ίδιου νόμου, η οποία καθορίζει τον τελικό δικαιούχο του επιδόματος μέχρι την υλοποίηση της παραπάνω διάταξης του άρθρου 4, ορίζεται ότι, αν και οι δύο σύζυγοι ή γονείς εργάζονται τα επιδόματα γάμου και παιδιών, που προβλέπονται κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού (2.2.1984), καταβάλλονται σ' εκείνον που υποδεικνύεται με κοινή δήλωση τους προς τον εργοδότη που επιλέγουν και, αν οι σύζυγοι ή γονείς δε συμφωνούν ή αδυνατούν να υποβάλλουν την παραπάνω κοινή δήλωση, ο κάθε εργοδότης καταβάλλει το 50% του προβλεπόμενου επιδόματος γάμου ή παιδιών στο σύζυγο ή γονέα που απασχολεί. Εξάλλου ο Ν. 1505/1984 «αναδιάρθρωση μισθολογίου προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες συναφείς διατάξεις», που εφαρμόζεται, κατά το άρθρο 1 αυτού, στους μόνιμους και δόκιμους πολιτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ., στους εκπαιδευτικούς λειτουργούς καθώς και στο μόνιμο και δόκιμο προσωπικό των Ο.Τ.Α., ορίζει με το άρθρο 11, στη μεν παρ. 1 το ύψος του οικογενειακού επιδόματος, στη δε παρ. 6, όπως αντικαταστάθηκε από την 80013/8592/8.820.9.1985 (ΦΕΚ Β 498) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 52 παρ. 11 εδ. γ' του Ν. 1591/1986, τα ακόλουθα «Στην περίπτωση που και οι δύο σύζυγοι είναι

μόνιμο και δόκιμο προσωπικό των Ο.Τ.Α., ορίζει με το άρθρο 11, στη μεν παρ. 1 το ύψος του οικογενειακού επιδόματος, στη δε παρ. 6, όπως αντικαταστάθηκε από την 80013/8592/8.820.9.1985 (ΦΕΚ Β 498) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 52 παρ. 11 εδ. γ' του Ν. 1591/1986, τα ακόλουθα «Στην περίπτωση που και οι δύο σύζυγοι είναι υπάλληλοι του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. ή Ο.Τ.Α. ή συνταξιούχοι των υπηρεσιών αυτών, ο καθένας θα παίρνει το μισό από το προβλεπόμενο κατά περίπτωση επίδομα στην παρ. 1 του άρθρου αυτού. Αν ο ένας από τους συζύγους είναι υπάλληλος ή συνταξιούχος των Υπηρεσιών του προηγουμένου εδαφίου και ο άλλος υπάλληλος ή συνταξιούχος: α) του υπολοίπου δημοσίου τομέα, όπως αυτό οριοθετήθηκε με τη διάταξη της παρ. 6 άρθρου 1 του ν. 1256/1982, β) των Ν.Π.Ι.Δ. που δεν περιλαμβάνονται στην έννοια του δημοσίου τομέα της προηγουμένης περίπτωσης, πλην όμως λειτουργούν με μορφή οργανισμού κοινής ωφέλειας ή κρατικής επιχείρησης, γ) των ιδιωτικών τραπεζών εν γένει και δ) είναι δικαιούχος επιδόματος οικογενειακών βαρών από τον Διανεμητικό Λογ/σμό Οικογενειακών Επιδομάτων Μισθωτών (Δ.Λ.Ο.Ε.Μ.) του ΟΑΕΔ ως υπάλληλος ή συνταξιούχος οποιασδήποτε από τις παραπάνω υπηρεσίες, τότε το επίδομα καταβάλλεται στον ένα από αυτούς κατ' επιλογή τους». Περαιτέρω με την παρ. 1 του άρθρου 12 του ισχύοντος από 1.1.1997 ν. 2470/1997, που εφαρμόζεται εκτός άλλων στους μόνιμους και δόκιμους πολιτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου, χορηγείται για την ενίσχυση της οικογένειας των υπαλλήλων μηνιαία οικογενειακή παροχή, προσδιοριζόμενη ειδικώς ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση των υπαλλήλων, ενώ με την παρ. 4 ορίζεται ότι «στην περίπτωση που ο ένας από τους δύο συζύγους λαμβάνει οικογενειακό επίδομα από οποιαδήποτε πηγή δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, δεν καταβάλλεται στον έτερο σύζυγο υπάλληλο η ανωτέρω παροχή» και με την παρ. 5 ότι «στην περίπτωση που και οι δύο σύζυγοι είναι υπάλληλοι του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α., η ανωτέρω παροχή καταβάλλεται στον ένα από αυτούς, κατ' επιλογή τους, με κοινή υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 (ΔΕΚ 75 Α), που υποβάλλεται στους εκκαθαριστές αποδοχών και των δύο συζύγων». Όλες όμως οι παραπάνω ρυθμίσεις κατά το μέρος που θέτουν ειδικές προϋποθέσεις για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων στο ακέραιο στους εγγάμους μισθωτούς με σχέση ιδιωτικού δικαίου (μη λήψη των οικογενειακών επιδομάτων από τον έτερο εργαζόμενο σύζυγο) και θεσπίζουν, στην περίπτωση μη συνδρομής των πιο πάνω προϋποθέσεων, τη μερική καταβολή των επιδομάτων αυτών στους δύο εργαζόμενους συζύγους, είναι αντίθετες προς την αρχή της ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία, που καθιερώνεται με το άρθρο 22 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος, αφού, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις αυτές, οι εργαζόμενοι με σχέση ιδιωτικού δικαίου, των οποίων ο σύζυγος ή η σύζυγος δεν εργάζεται, λαμβάνουν χωρίς τη συνδρομή καμμιάς άλλης ειδικής προϋπόθεσης, στο ακέραιο τα οικογενειακά επιδόματα, που, κατά τα προπαρατεθέντα, αποτελούν μέρος της αμοιβής τους (ΑΠ 357/2002, Ολομ. ΑΠ 15/1997). Στην κρινόμενη περίπτωση, από τα με επίκληση προσκομιζόμενα από τους διαδίκους έγγραφα, αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Η ενάγουσαεφεσίβλητη, που είναι έγγαμη με τον Π.Μ., έχει τρία παιδιά, το Χ.Μ., που γεννήθηκε το 1982 και είναι φοιτητής στην Πολυτεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών, το Γ. και τη ΛΜ., που γεννήθηκαν, αντίστοιχα, το 1985 και το 1988, είναι υπάλληλος του εναγομένουεκκαλούντος Δημοσίου στο οποίο υπηρετεί, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, ειδικότερα υπηρετεί στο Δικαστικό Γραφείο Πατρών. Το εναγόμενο δεν της καταβάλει

το οικογενειακό επίδομα, επικαλούμενο ως δικαιολογία ότι δεν το δικαιούται, επειδή το λαμβάνει ο σύζυγος της, ο οποίος είναι μόνιμος υπάλληλος αυτού στο ΥΠΕΧΩΔΕ. Η άρνηση όμως αυτή αντίκειται, σύμφωνα με τα προπαρατεθέντα, στην από το άρθρο 22 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος αρχή ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία και συνεπώς η ενάγουσα με βάση την αρχή αυτή δικαιούται στο ακέραιο το οικογενειακό επίδομα της αγωγικής περιόδου, το ύψος του οποίου και δεν αμφισβητείται ως αντάλλαγμα της παρασχεθείσας, κατά τον ένδικο χρόνο, εργασίας της, και η ένδικη αγωγή είναι βάσιμη.

138/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αναστάσιος Τζουανόπουλος, Βασίλειος Ασπρούλιας**).

Βιβλιάριο υγείας σε εργαζόμενους σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Άκυρη η σύμβαση εργασίας. Τυχόν απαιτήσεις διεκδικούνται με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, εκτός από την αποζημίωση λόγω καταγγελίας, τις αποδοχές και επιδόματα αδείας, εορτών, προσαύξηση νυκτερινής εργασίας και εργασία κατά τις αργίες που διεκδικούνται με αγωγή από τη σχέση εργασίας γιατί οφείλονται ευθέως από το νόμο. Εργασία σε ημέρες αργίας. Προσαύξηση 75%. Δεν συμψηφίζεται με τυχόν ανώτερες αποδοχές, συμψηφίζεται όμως με αυτές η αμοιβή για νυκτερινή εργασία.

Από τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 1 της κανονιστικής απόφασης Αιβ/8577/83 του Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του α.ν. 2520/40 και αντικαταστάθηκε με την υπ' αριθμ. 8405/92 απόφαση του ιδίου Υπουργού, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των 3, 174 και 180 ΑΚ προκύπτει ότι για την εγκυρότητα της συμβάσεως εργασίας με την οποία ο μισθωτός αναλαμβάνει την υποχρέωση να παρέχει την εργασία του σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, που αναφέρονται στην παραπάνω υπουργική απόφαση, απαιτείται όπως ο μισθωτός έχει εφοδιαστεί με το προβλεπόμενο από την απόφαση αυτή βιβλιάριο υγείας, στο οποίο πιστοποιείται, μετά από υποβολή του εργαζομένου σε ιατρικές εξετάσεις, ότι αυτός δεν πάσχει από μεταδοτικά νοσήματα ή μικρόβια τα οποία είναι επικίνδυνα για τους δέκτες των υπηρεσιών ή των προϊόντων με την παρασκευή των οποίων απασχολείται ο μισθωτός κατά την παροχή της εργασίας του (ΑΠ 735/2003 ΔΕΝ 59.1296, ΑΠ 569/92 ΔΕΝ 49.75). Η έλλειψη, λήξη ή μη θεώρηση του βιβλιαρίου αυτού καθιστά τη σύμβαση εργασίας άκυρη και ο μισθωτός δικαιούται τις κατώτατες αποδοχές από τη λειτουργία απλής σχέσεως εργασίας με βάση τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού. Η ακυρότητα όμως αυτή της σύμβασης εργασίας είναι δυνατό να θεραπευθεί αν κατά τη διάρκεια της παροχής της εργασίας ο μισθωτός αποκτήσει βιβλιάριο υγείας και ο εργοδότης του εξακολουθήσει να τον απασχολεί εν γνώσει της απόκτησης του βιβλιαρίου (ΕΑ 347/90 ΔΕΝ 46.775). Όμως την αποζημίωση

εορτών και την προσαύξηση για νυκτερινή εργασία και εργασία σε ημέρες αργίας, δικαιούται ο μισθωτός ευθέως από το νόμο και όχι κατ' επίκληση των διατάξεων περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διότι οι παροχές αυτές οφείλονται επί απλής σχέσεως εργασίας, η οποία, όπως προαναφέρθηκε υφίσταται και όταν ο μισθωτός παρέχει την εργασία του σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος χωρίς να είναι εφοδιασμένος με βιβλιάριο υγείας. (ΑΠ 1788/01 Ελ.Δ. 43.1651, ΑΠ 983/2000 ΔΕΝ 56.1531). Περαιτέρω από τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 18310/46 κοινής απόφασης των υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, όπως συμπληρώθηκε με τις υπουργικές αποφάσεις των ιδίων υπουργών 25825/51 και Φ. 27019/53, σε συνδυασμό και με το άρθρο 7 παρ. 1 του β.δ. 748/66 προκύπτουν τα εξής: α) Η εργασία των απασχολουμένων σε εστιατόρια και ψητοπωλεία πιτσαρίες δεν απαγορεύεται κατά ημέρες Κυριακής και αργίας. Αν ο εργαζόμενος στα καταστήματα αυτά παρέσχε την εργασία του σε ημέρες αργίας δικαιούται προσαύξηση 75% επί του 1/25 του νομίμου (κατωτάτου μισθού), όχι όμως και το 1/25. Το τελευταίο αυτό δικαιούται μόνο αν δεν του χορηγήθηκε αναπληρωματική εβδομαδιαία ημέρα αναπαύσεως (ΑΠ 1207/02 Ελ.Δ. 44.162). Η προσαύξηση αυτή δεν συμψηφίζεται με τυχόν ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές, ενώ μειώνεται αναλόγως στην περίπτωση απασχόλησης μικρότερης του νομίμου. Οι διατάξεις αυτές περί του τρόπου αμοιβής για απασχόληση σε ημέρες αργίας εφαρμόζονται και στην περίπτωση που παρασχέθηκε εργασία σε τέτοιες ημέρες με βάση έγκυρη σύμβαση μερικής απασχόλησης, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 2639/98 (βλ. Κ. Μαρκόπουλος «Κυριακή και εβδομαδιαία ανάπαυση» στο ΔΕΝ 59. σελ. 1059 επ.), β) για την παροχή εργασίας κατά τη διάρκεια της νύκτας, ήτοι από 22.00 μέχρι 06.00 της επομένης καταβάλλεται προσαύξηση 25% που υπολογίζεται στο σύνολο των αποδοχών του μισθωτού (βασικός μισθός και επιδόματα). Η προσαύξηση αυτή καταβάλλεται εφόσον οι καταβαλλόμενες στον εργαζόμενο αποδοχές δεν είναι αυξημένες σε σχέση με τις νόμιμες, τουλάχιστον κατά το παραπάνω ποσοστό. Δεν επιτρέπεται παραίτηση του μισθωτού από την προσαύξηση αυτή διότι οι σχετικές διατάξεις αφορούν τη δημοσία τάξη (ΑΠ 265/99 ΔΕΝ 56.1530).

179/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Νιάρος, Γεώργιος Αμπατζής**).

Αθλητικά σωματεία. Διαφορές οικονομικές μεταξύ αθλητικού σωματείου και αθλητών επαγγελματικών ή αθλητών με αμοιβή ή προπονητών. Ακολουθείται πρώτα μία διαδικασία επίλυσης οικονομικών διαφορών αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη (άρθρο 95 ν. 2725/1999).

Κατά το άρθρο 95 παρ. 9 του νόμου 2725/1999 «περί ερασιτεχνικού και επαγγελματικού αθλητισμού και άλλων διατάξεων», επιτρέπονται προσφυγές στα πολιτικά δικαστήρια, όσον αφορά οικονομικές διαφορές

μεταξύ επαγγελματικών αθλητών ή αθλητών με αμοιβή ή προπονητών και Α.Α.Ε ή σωματείων που διατηρούν Τ.Α.Α., μόνο μετά την περαίωση των διαδικασιών ενώπιον των επιτροπών επίλυσης οικονομικών διαφορών. Αγωγή που ασκείται ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, πριν από την εξάντληση της παραπάνω διαδικασίας, απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

225/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Μπολοβίνης, Φώτιος Λεπίδας**).

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.). Μηχανικοί. Η είσπραξη της αμοιβής τους γίνεται με αγωγή είτε του Τ.Ε.Ε. είτε του ενδιαφερομένου μηχανικού Π.Δ. 48/94. Διαδικασίες για την έγερση της σχετικής αγωγής. Μεταξύ Τ.Ε.Ε και μηχανικού δημιουργείται αναγκαστική παρέμβαση. Άρα η έφεση εκ μέρους του εργοδότη πρέπει να απευθύνεται κατά του Τ.Ε.Ε. και του δικαιούχου μηχανικού. Αλλιώς η έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Με την υπ' αριθμ. 26/1993 απόφαση του ΑΕΔ (Ελ.Δικ. 35.319) κρίθηκε ότι, με την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου μόνου παρ. 4 του ν.δ. 2726/53 παρασχέθηκε εξουσιοδότηση, όπως ορισθούν με κανονιστικό διάταγμα τα παρακρατούμενα από το ΤΕΕ υπέρ αυτού νόμιμα ποσοστά επί των αμοιβών των μελών του και τα της αποδόσεως του υπολοίπου ποσού στο δικαιούχο μηχανικό και ότι δεν υπήρχε εξουσιοδότηση, όπως με το κανονιστικό αυτό διάταγμα ορισθεί ότι μόνος δικαιούμενος προς δικαστική επιδίωξη της οφειλομένης αμοιβής, καθ' υποκατάσταση του δικαιούχου μηχανικού, είναι το ΤΕΕ. Κατ' ακολουθίαν δε κρίθηκε με την παραπάνω απόφαση του ΑΕΔ ότι οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 4 και 5 του από 30/31.5.56 Δ/τος, κατά το μέρος που προβλέπουν την υποκατάσταση του ΤΕΕ στα δικαιώματα του δικαιούχου μηχανικού προς είσπραξη της εκ μελετών αμοιβής αυτού, κατ' αποκλεισμό του δικαιούχου μηχανικού, εκδόθηκαν πέραν της παρασχεθείσης εξουσιοδοτήσεως και κατ' ακολουθίαν είναι ανίσχυρες. Επίσης με την από 27.8.91 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (υπόθεση Φίλης κατά Ελλάδος αριθ. 32/1990/223/285287), το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι οι παραπάνω διατάξεις για την νομιμοποίηση του ΤΕΕ καθ' υποκατάσταση του μηχανικού και αποκλεισμό αυτού, προς δικαστική επιδίωξη είσπραξης της αμοιβής του, είναι αντίθετες προς το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, που εξασφαλίζει στον καθένα που έχει οποιαδήποτε απαίτηση σχετικά με τα πολιτικά του δικαιώματα και υποχρεώσεις, να επιδιώξει αυτός τα δικαιώματά του αυτά ενώπιον δικαστηρίου ή επιτροπής. Προς συμμόρφωση του ελληνικού Κράτους με τις παραπάνω αποφάσεις του ΑΕΔ και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, εκδόθηκε το ΠΔ 48/11.3.94 με τις διατάξεις του οποίου αντικαταστάθηκαν οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 2 του ΒΔ από 30/31.5.56, ως εξής: «Άρθρο 2. 4. Σε περίπτωση άρνησης, δυστροπίας ή καθυστέρησης

έχει δικαίωμα εγέρσεως δικαστικής αγωγής εισπράξεως της οφειλομένης αμοιβής, ο δικαιούχος μηχανικός ή τα δικαιούμενα γραφεία μελετητών με οποιαδήποτε εταιρική μορφή, συμπεριλαμβανομένων και των κοινοπραξιών. Το αυτό δικαίωμα έχει και το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος. Αίτημα της καταψηφιστικής αγωγής θα είναι η καταβολή του οφειλομένου ποσού στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος. Τα ανωτέρω τυγχάνουν αναλόγου εφαρμογής και στην περίπτωση των ασφαλιστικών μέτρων. 5. Όταν η αγωγή εγείρεται από έναν από τους πιο πάνω δικαιούχους ανακοινώνεται εις το έτερον υποχρεωτικώς, όστις έχει και δικαίωμα παρεμβάσεως. Η ανακοίνωση γίνεται με μόνη την κοινοποίηση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου». Επακολούθησε ο νόμος 2.308/95 «Κτηματογράφηση για τη δημιουργία Εθνικού Κτηματολογίου κλπ», με το άρθρο 15 παρ. 3 του οποίου προστέθηκε εδάφιο στο τέλος της παραγράφου 4 του ν. δ/τος 2726/53 ως εξής: «Σε περίπτωση άρνησης, δυστροπίας ή καθυστέρησης κατάθεσης των αμοιβών μελετών ή επιβλέψεων από τον εργοδότη μπορεί και το ΤΕΕ να επιδιώξει δικαστικώς την είσπραξη της οφειλομένης αμοιβής, ύστερα από αίτηση ενδιαφερομένου μέλους του ΤΕΕ ή της εταιρίας εκπονήσεως τεχνικών μελετών ή των εκάστοτε συνιστώμενων γραφείων ή συμπραττόντων γραφείων εκπονήσεως τεχνικών μελετών, στην οποία θα προσδιορίζεται και το σύνολο της δικαιούμενης αμοιβής». Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι την δικαστική είσπραξη της αμοιβής του μηχανικού για την καταρτισθείσα από αυτόν μελέτη, μπορεί να επιδιώξει με αγωγή του κατά του υπόχρεου εργοδότη είτε ο ίδιος δικαιούχος μηχανικός είτε το ΤΕΕ, η ασκούμενη δε από οποιονδήποτε εξ αυτών αγωγή πρέπει να ανακοινώνεται στον άλλο, που δικαιούται να παρέμβη στη σχετική δίκη. Για την άσκηση της αγωγής από το ΤΕΕ καθ' υποκατάσταση του μέλους του μηχανικού απαιτείται σχετική αίτηση του δικαιούχου μηχανικού προς το ΤΕΕ στην οποία πρέπει να προσδιορίζεται από τον δικαιούχο αιτούντα μηχανικό και το σύνολο της αμοιβής του. Περαιτέρω με τις διατάξεις των άρθρων 82, 110 παρ. 2 και 81 παρ. 3 ΚΠολΔ ορίζονται τα εξής: «Όποιος προσθέτως παρεμβαίνει έχει δικαίωμα να ενεργήσει όλες τις διαδικαστικές πράξεις που επιτρέπονται στη δίκη προς το συμφέρον εκείνου για την υποστήριξη του οποίου ασκήθηκε η παρέμβαση και έχει την υποχρέωση να δεχτεί τη δίκη στη θέση που βρίσκεται κατά τον χρόνο της παρέμβασης.... Αποφάσεις και δικόγραφα που επιδίδονται στους κυρίους διαδίκους πρέπει να επιδίδονται και σε εκείνον που άσκησε πρόσθετη παρέμβαση» (άρθρο 82 ΚΠολΔ). «Οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να παρίστανται σε όλες τις συζητήσεις της υπόθεσης και όταν γίνονται κεκλεισμένων των θυρών και πρέπει για το σκοπό αυτό να καλούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου», (άρθρο 110 παρ. 2). «Ο παρεμβαίνων καλείται στις επόμενες διαδικαστικές πράξεις από το διάδικο που επισπεύδει τη δίκη. Σε περίπτωση πρόσθετης παρέμβασης έχει δικαίωμα να προτείνει την έλλειψη κλήτευσης και ο διάδικος για την υποστήριξη του οποίου ασκήθηκε η παρέμβαση» (άρθρο 81 παρ. 3 ΚΠολΔ). Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό και με εκείνες του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 517 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι κατά του προσθέτως απλώς παρεμβάντος στη δίκη, κατά την οποία εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, δεν απευθύνεται η έφεση, πρέπει όμως ο προσθέτως απλώς

παρεμβάς να καλείται στη δίκη από τον επισπεύδοντα τη συζήτηση της έφεσης, διαφορετικά δημιουργείται απαράδεκτο της συζήτησης της έφεσης που εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως (ΑΠ 1347/98 Ελ.Δ. 40.139, Ε.Α. 7504/2001 Ελ.Δ. 43.1490). Στην αυτοτελή όμως πρόσθετη παρέμβαση, η οποία υπάρχει όταν η ισχύς της απόφασης στην κυρία δίκη εκτείνεται και στις έννομες σχέσεις του παρεμβάντος προς το αντίδικο του και ως εκ τούτου δημιουργείται δεσμός αναγκαστικής ομοδικίας μεταξύ του προσθέτως παρεμβάντος και του υπέρ ου η παρέμβαση, η ασκούμενη από τον αντίδικο τους έφεση πρέπει με ποινή απαραδέκτου αυτής να απευθύνεται κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων. (Σαμ. Σαμουήλ «Η Εφεση» έκδ. 4η σελ. 113). Περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας δημιουργείται μεταξύ ΤΕΕ και του δικαιούχου της αμοιβής πολιτικού μηχανικού, όταν στη δίκη που ανοίχτηκε με αγωγή οποιουδήποτε εξ αυτών εναντίον του εργοδότη για την πληρωμή της αμοιβής του μηχανικού παρεμβαίνει προσθέτως ο άλλος, διότι στην περίπτωση αυτή η ισχύς της αποφάσεως που θα εκδοθεί εκτείνεται και στις έννομες σχέσεις του άλλου, αφού το δικαίωμα προς πληρωμή της αμοιβής ανήκει στον δικαιούχο μηχανικό και είναι δυνατή η επιδίωξη του δικαστικώς άπαξ μόνο είτε από τον ίδιο είτε καθ' υποκατάσταση αυτού από το ΤΕΕ που εκ του νόμου ασκεί όχι ίδιο αυτού δικαίωμα αλλά το δικαίωμα του μέλους του μηχανικού. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως αποδεικνύεται από την εκκαλουμένη (βλ. πρώτο στίχο πέμπτης σελίδας), κατά τη συζήτηση της αγωγής του εφεσίβλητου ΤΕΕ στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο παρενέβη προσθέτως υπέρ του ενάγοντος ΤΕΕ ο δικαιούχος της αμοιβής πολιτικός μηχανικός Θ.Φ. το δικαίωμα προς πληρωμή της αμοιβής του οποίου άσκησε καθ' υποκατάστασή του με την αγωγή του το ΤΕΕ, δημιουργηθείσης έτσι μεταξύ ενάγοντος και προσθέτως υπέρ αυτού παρεμβάντος μηχανικού δεσμού αναγκαστικής ομοδικίας. Η κρινόμενη όμως έφεση δεν απευθύνεται και κατά του παρεμβάντος μηχανικού, αναγκαίου ομοδίκου του ενάγοντος και αντιδίκου του εναγομένου και ήδη εκκαλούντος, γι αυτό και σύμφωνα με όσα παραπάνω αναπτύχθηκαν πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

229/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Παναγιώτου, Λεωνίδας Μαργαρίτης**).

Συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Με νεώτερη σ.σ. μπορούν να τροποποιηθούν όροι παλαιότερης σ.σ. έστω και αν είναι οι νεώτεροι όροι επαχθέστεροι προηγουμένων σ.σ. εργασίας.

Από το σύνολο των διατάξεων του Ν. 1876/1990 «Ελεύθερες Συλλογικές Διαπραγματεύσεις και άλλες διατάξεις» συνάγεται ότι οι όροι εργασίας που ρυθμίζει ΣΣΕ ή ΔΑ μπορούν να τροποποιηθούν με νεότερη ΣΣΕ ή ΔΑ. Αυτό συμβαίνει όταν νεότερη χρονικά ΣΣΕ αντικαθιστά προγενέστερη του αυτού είδους και πεδίου ισχύος. Η νεότερη ΣΣΕ μπορεί να τροποποιεί τους όρους εργασίας της παλαιότερης τόσο υπέρ όσο και εις βάρος των εργα

ζομένων, δηλαδή κατά τη διαδοχή ΣΣΕ δεν ισχύει η αρχή της προστασίας ή της εύνοιας υπέρ των μισθωτών αλλά η αρχή της τάξεως (αρχή της διαδοχής των ρυθμίσεων). Έτσι, νεότερη ΣΣΕ καταργεί την προηγούμενη του αυτού είδους και πεδίου ισχύος, έστω και αν περιέχει δυσμενέστερες για τους μισθωτούς διατάξεις και δεν εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 του άνω νόμου, κατά την οποία οι όροι των ατομικών συμβάσεων εργασίας, που αποκλίνουν από τους κανονιστικούς όρους των ΣΣΕ, είναι επικρατέστεροι εφόσον παρέχουν μεγαλύτερη προστασία στους εργαζομένους, εκτός εάν με την ατομική σύμβαση εργασίας έχει γίνει παραπομπή στους κανονιστικούς όρους της ΣΣΕ, οπότε οι όροι αυτοί καθίστανται περιεχόμενο της ατομικής σύμβασης και εφόσον είναι ευνοϊκότεροι για τον μισθωτό δεν μπορούν να μεταβληθούν με μεταγενέστερη ΣΣΕ που περιέχει όρους δυσμενέστερους από τους όρους της προηγούμενης, οι οποίοι με συμφωνία εργοδότη και μισθωτού κατέστησαν όροι της ατομικής συμβάσεως εργασίας.

230/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπήλιος Πουλακίδας, Παναγιώτης Μπεκίρης, Κωνσταντίνος Πετρόπουλος**).

Υπερωρία. Εννοια. Υπερεργασία. Έννοια. Νόμιμο ωράριο. Έννοια. Εργαζόμενοι σε μεταλλουργικές επιχειρήσεις. Συλλογική Σύμβαση που ρυθμίζει τις σχέσεις τους. Ασθένεια του μισθωτού κατά τη διάρκεια της εργασιακής σύμβασης. Συνέπειες οικονομικές για τον εργαζόμενο και δικαιώματα του εργοδότη.

Ως υπερωρία νοείται η απασχόληση του μισθωτού πέραν του νομίμου ωραρίου, ήτοι εκείνου που ρυθμίστηκε με νόμο ή με κανονιστική διοικητική πράξη, εκδοθείσα με νόμιμη εξουσιοδότηση. (Καρακατσάνης, Εργατικόν Δίκαιον τομ. 4, σελ. 147, Ολ.ΑΠ 447/1969, NoB 18.35, ΑΠ 777/1989, ΔΕΝ 46.426). Ως υπερεργασία νοείται η απασχόληση του μισθωτού πέραν του συμβατικού ωραρίου, ήτοι εκείνου που έχει θεσπιστεί με συλλογική ή ατομική σύμβαση εργασίας και μέχρι του νομίμου ωραρίου (Καρακατσάνης ό.π. σελ. 145, ΑΠ 777/1989, ΔΕΝ 46.426). Νόμιμο ωράριο είναι οι οκτώ (8) ώρες ημερησίως και σαράντα οκτώ (8) ώρες εβδομαδιαίως για τους εργαζομένους με το σύστημα των έξι ημερών εβδομαδιαίως (6ημ. Χ 8 ώρ.), ενώ για τους μισθωτούς στους οποίους ισχύει το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας νόμιμο ωράριο είναι εκείνο των εννέα (9) ωρών ημερησίως και σαράντα πέντε (45) εβδομαδιαίως (5 ημ. Χ 9 ώρ.) . Για τους μισθωτούς με πενθήμερο σύστημα εργασίας η πέραν των σαράντα (40) και μέχρι τις σαράντα πέντε (45) ώρες εβδομαδιαίως εργασία συνιστά υπερεργασία και γι' αυτή οφείλεται η εξ 25% προσαύξηση επί του καταβαλλομένου ωρομισθίου, ενώ η εργασία από την τεσσαρακοστή πέμπτη (45η) ώρα και μετά συνιστά υπερωρία (νόμιμη ή παράνομη) (βλ. Λ. Λυμπεροπούλου, Υπερεργασία Υπερωριακή εργασία κ.λ.π. Ε. Εργ. Δ. 49. σελ. 97 επ. ΑΠ. 1267/1983, Ε.Εργ.Δ.

43.432). Για τον καθορισμό των ωρών της υπερωρίας και υπερεργασίας δεν λαμβάνονται υπόψη οι μη εργάσιμες ημέρες, όπως είναι οι Κυριακές και οι ημέρες του Σαββάτου για τους απασχολουμένους με το πενθήμερο σύστημα εργασίας. Δεν επιτρέπεται συναρίθμηση και των ωρών εργασίας κατά την ημέρα του Σαββάτου ή Κυριακής ή άλλης κατά νόμο εξαιρετέας ημέρας (ΑΠ. 119/1997 Ελλ.Δνη 1997.1554, ΑΠ. 1058/1986 Ε.Εργ.Δ. 46.618). Ενώ για την υπερωρία (νόμιμη ή παράνομη) λαμβάνεται υπόψη η ημερησία απασχόληση του μισθωτού, που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις οκτώ (8) ώρες ή τις εννέα (9) ώρες για τους εργαζομένους με το πενθήμερο σύστημα για την υπερεργασία λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της εβδομαδιαίας και όχι της ημερησίας απασχόλησης που δεν πρέπει να υπερβαίνει (η εβδομαδιαία απασχόληση) τις σαράντα πέντε (45) ώρες ή τις σαράντα οκτώ (48) ώρες με τις ανωτέρω διακρίσεις (ΑΠ 1058/1986 ό.π.). Εάν ο μισθωτός για τον οποίο ισχύει το πενθήμερο σύστημα εργασίας, απασχολήθηκε και κατά την ημέρα του Σαββάτου, δικαιούται, πέραν του νομίμου μισθού για τις πέντε εργάσιμες ημέρες, και αμοιβή για την ημέρα του Σαββάτου, ήτοι ένα ημερομίσθιο ή κλάσμα αυτού, αναλόγως των ωρών της απασχολήσεώς του κατά την ημέρα αυτή. Στην περίπτωση δε που υπάρχει υπέρβαση του νομίμου οκταώρου, η πέραν των οκτώ ωρών εργασία συνιστά παράνομη υπερωρία, για την οποία οφείλεται η πρόσθετη αμοιβή κατά τις διατάξεις του ν. 435/1976. Εξάλλου, με την από 11.9.1984 σ.σ.ε., κηρυχθείσα υποχρεωτική και αφορώσα στους εργαζομένους εργατοτεχνίτες και υπαλλήλους των πάσης φύσεως μεταλλουργικών επιχειρήσεων, καθιερώθηκε το πενθήμερο σύστημα εργασίας με 40 ώρες εργασίας την εβδομάδα, χωρίς περικοπή των αποδοχών. Με την ίδια σ.σ.ε. χορηγήθηκε επίδομα 20% επί του βασικού μισθού ή ημερομισθίου για την άνω κατηγορία μισθωτών, επίδομα πολυετούς υπηρεσίας (τριετίας). Οι τρεις πρώτες τριετίες ορίσθηκαν στο 6% οι υπόλοιπες τέσσερις στο 5% και μέχρι επτά τριετίες, καθώς και επίδομα οικογενειακών βαρών εκ 10% επί των μηνιαίων αποδοχών, όπως διαμορφώνονται, προσαυξανόμενες με το επίδομα πολυετούς υπηρεσίας. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 657 και 658 ΑΚ σε συνδυασμό προς εκείνη της παραγράφου 3 του άρθρου 5 ν. 2112/1920, όπως αυτή συμπληρώθηκε με το άρθρο 3 ν. 4558/1930, συνάγεται ότι η αποχή του μισθωτού από την εργασία λόγω ασθενείας δεν λύει την εργασιακή σύμβαση, ενώ ο μισθωτός κατά την διάρκεια της αποχής διατηρεί την αξίωση προς καταβολή των νομίμων αποδοχών του επί ένα μήνα εάν το κώλυμα παροχής της εργασίας λόγω ασθενείας επήλθε ένα τουλάχιστον έτος μετά την έναρξη της συμβάσεως, επί μισό δε μήνα σε κάθε άλλη περίπτωση. Στην περίπτωση δε κατά την οποία ο μισθωτός που ασθένησε και απείχε από την εργασία για το λόγο αυτό, ο εργοδότης μπορεί να αφαιρέσει από τις αποδοχές που αντιστοιχούν στο χρόνο της αποχής κάθε ποσό που έλαβε ο εργαζόμενος στα πλαίσια ασφαλιστικής σχέσεως και εξαιτίας της ασθενείας του, υποχρεωτικής κατά νόμο (άρθρο 657 εδαφ. β' ΑΚ). Την καταβολή τέτοιων ασφαλιστικών παροχών οφείλει να επικαλεσθεί και αποδείξει ο εργοδότης. Στην περίπτωση δε κατά την οποία το κώλυμα λόγω ασθενείας εμφανισθεί περισσότερες φορές κατά την διάρκεια

δοχών του ενός μηνός κάθε χρόνο, εφάπαξ ή τμηματικώς κατά την διάρκεια του οποίου εμφανίζεται το κώλυμα της ασθενείας (βλ. σχετ. Βαμβέτσος Ε.Εργ.Δ. 9 σελ. 589, Καποδίστριας Ερμ. ΑΚ αρθρ. 658 § 8). Τέλος, στην περίπτωση κατά την οποία ο εργαζόμενος ζητεί με την αγωγή την επιδίκαση νομίμων αποδοχών, υλικό αντικείμενο της σχετικής δίκης είναι οι οφειλόμενες ακαθάριστες αποδοχές, χωρίς δηλαδή την αφαίρεση των βαρυνόντων τον εργαζόμενο ασφαλιστικών εισφορών ή των τελών χαρτοσήμου των εξοφλητικών αποδείξεων (ΑΠ. 302/2001 Ε.Εργ.Δ. 61.855). Επομένως, και από πλευράς εργοδότου θα ληφθούν υπόψη τα ποσά των ακαθαρίστων αποδοχών που καταβλήθηκαν, από τα οποία δεν πρέπει να αφαιρεθούν εκείνα που αντιστοιχούν στις βαρύνουσες τον εργαζόμενο ασφαλιστικές εισφορές.

249/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δήμητρα Σγούρα, Ηλία Ζαρναβέλης**).

Σύμβαση εργασίας. Καταγγελία άκυρη. Ο μισθωτός έχει την ευχέρεια είτε να ζητήσει την ακύρωση της καταγγελίας είτε να αξιώσει την οφειλόμενη αποζημίωση με το ίδιο δικόγραφο εφόσον το δεύτερο προβάλλεται ως επικουρικό. Εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης. Δικάζεται η αγωγή.

Από τις διατάξεις των άρθρων 656 ΑΚ, 1, 3 του Ν. 2112/1920, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4558/1930, του ΒΔ 16/18 Ιουλίου 1920 και 5 του Ν. 3198/1955 προκύπτει ότι η καταγγελία της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου είναι άκυρη αν δε γίνει εγγράφως και δεν καταβληθεί η οφειλόμενη αποζημίωση. Η ακυρότητα είναι σχετική υπέρ του εργαζομένου, ο οποίος έχει την ευχέρεια είτε να θεωρήσει άκυρη την καταγγελία και να αξιώσει την καταβολή μισθών υπερημερίας είτε να παραιτηθεί ρητώς ή σιωπηρώς από το δικαίωμα προσβολής του κύρους της και να αξιώσει την καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης. Ο μισθωτός μπορεί να ενώσει στο ίδιο δικόγραφο της αγωγής και τα δύο αιτήματα (αρθρ. 218 ΚΠολΔ), εφόσον το δεύτερο τούτων προβάλλει επικουρικά για την περίπτωση δηλαδή απορρίψεως του πρώτου (αρθρ. 219 ΚΠολΔ). Η προαναφερόμενη προθεσμία είναι αποσβεστική και σ' αυτήν υπόκειται η αξίωση του μισθωτού για αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας και επιδίκαση αποδοχών υπερημερίας, σε οποιαδήποτε αιτία και αν οφείλεται η καταγγελία. Η πάροδος της προθεσμίας έχει ως αποτέλεσμα την απόσβεση του δικαιώματος για επιδίκαση μισθών υπερημερίας γι' αυτό και η σχετική ένσταση του εργοδότη έχει ουσιαστικό και όχι δικονομικό χαρακτήρα. Περαιτέρω κατά τη διάταξη του άρθρου 255 εδ. β ΑΚ, η οποία κατ' αρθρ. 279 ΑΚ εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις των αποσβεστικών προθεσμιών, η παραπάνω προθεσμία αναστέλλεται όταν ο δικαιούχος εμποδίσθηκε να ασκήσει την αξίωσή του από δόλια συμπεριφορά του υπόχρεου. Τέλος από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 522, 535 παρ. 1, 536 παρ. 2 ΚπολΔ προκύπτει ότι το

Εφετείο, στο οποίο με την άσκηση της εφέσεως μεταβιβάζεται η υπόθεση στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και το οποίο, σε σχέση με την αγωγή, έχει την ίδια εξουσία που έχει και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, όταν, κατά παραδοχή λόγου εφέσεως, που έκρινε βάσιμο, εξαφανίζει την πρωτόδικη απόφαση, κρατεί την υπόθεση και δικάζει κατ' ουσίαν. Αν το αίτημα της αγωγής στηρίζεται σε μία κύρια βάση και έκρινε περιττό να εξετάσει την επικουρική, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, που δέχθηκε την έφεση και εξαφάνισε την εκκαλουμένη απόφαση, κατά το μέρος που δέχθηκε τη μια βάση, οφείλει να εξετάσει την επικουρική, που δεν απορρίφθηκε, όπως θα έκανε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, στη θέση του οποίου υπεισέρχεται, μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης και υποκαθιστά τούτο σε όλα, τα δικαιώματα του, δικάζοντας από την αρχή την αγωγή και όχι την έφεση (βλ. σχ. ΑΠ 1185/93 Δνη 95, 360, ΑΠ 1318/1994 Δνη 96, 654, ΑΠ 83/1997 Δνη 38, 1560, ΑΠ 84/1997 Δνη 38, 1560, ΑΠ 12/1998 Δνη 40, 1058, ΑΠ 590/1994 Δνη 95, 162, ΑΠ 694/1998 ΕΕργΔ 1999, 792, Μπακόπουλος Δνη 30, 264).

276/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Βγενόπουλος, Αντώνιος Σκουτέρης**).

Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ανεξαρτήτων υπηρεσιών και μισθώσεως έργου. Περιεχόμενο των συμβάσεων αυτών. Ο χαρακτηρισμός γίνεται από το δικαστήριο, ανεξάρτητα από τον ποιο χαρακτηρισμό δίδουν οι διάδικοι ή τον τρόπο πληρωμής της αμοιβής ή την ασφάλιση του εργαζόμενου σε οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης. Εργοληπτικές επιχειρήσεις. Κατάταξή τους σε κατηγορίες με ειδική διοικητική διαδικασία (ν. 1418/84 και ν.δ. 472/85). Διαδικασία εγγραφής στο Μητρώο εργοληπτικών επιχειρήσεων (,Ε.Ε.Π). Σχέση μελών και επιχείρησης. Δεν είναι αναγκαία σχέση εργασίας. Λύση της σύμβασης ανεξάρτητων υπηρεσιών του μηχανικού προς την εργοληπτική επιχείρηση χωρίς να διαγραφεί ο μηχανικός ως στέλεχός της από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Η σύμβαση λύθηκε ανεξάρτητα από τη διαγραφή και συνεπώς δεν δικαιούται να λάβει αμοιβή για μεταγενέστερο χρόνο.

Από τις διατάξεις των άρθρων 648, 652, 681 επ. ΑΚ και 6 του ν. 765/43, που κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 326/46 ΠΥΣ και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 38 Εισ. Ν.ΑΚ προκύπτει, ότι σχέση εξαρτημένης εργασίας (ορισμένου ή αορίστου χρόνου), επί της οποίας εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, υπάρχει όταν ο μεν εργοδότης αποβλέπει στην παροχή της εργασίας του μισθωτού ο δε τελευταίος αυτός στο συμφωνημένο ή ειθισμένο κατά τις περιστάσεις μισθό, χωρίς ο εργαζόμενος να έχει ευθύνη για την επίτευξη ορισμένου εκ της εργασίας του αποτελέσματος, υποκείμενος όμως κατά την παροχή της στις οδηγίες και εντολές του εργοδότη ως προς τον τόπο, τρόπο και χρόνο παροχής της εργασίας του και υποχρεούμενος να συμμορφώνεται προς αυτές, υποκείμενος στην εποπτεία και έλεγχο του εργοδότη. Αντίθετα, μίσθωση ανεξαρτήτων υπηρεσιών, επί της οποίας κατ' αρχήν δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής

νομοθεσίας, υπάρχει όταν ο εργαζόμενος, έστω και αν τελεί σε χαλαρή εξάρτηση από τον εργοδότη του, αναπτύσσει πρωτοβουλία και δεν υπόκειται στις οδηγίες του εργοδότη και την εποπτεία αυτού ως προς τον τόπο, τρόπο και χρόνο και τις εν γένει συνθήκες παροχής της εργασίας του. Τέλος μίσθωση έργου, κατά την οποία ο εργοδότης αποβλέπει στην εκτέλεση του έργου και ο εργολάβος δικαιούται κατά την παράδοση του έργου τη συμφωνημένη ή ειθισμένη αμοιβή υπάρχει όταν τα μέρη αποβλέπουν στην επίτευξη ορισμένου αποτελέσματος, που είναι η εκτέλεση του έργου και όχι στην παροχή της εργασίας καθ' εαυτής (ΑΠ 704/02 Ελ.Δ. 43.1656, ΑΠ 1291/01 Ελ.Δ. 43.128, ΑΠ 1093/01 Ελ.Δ. 41.452, ΑΠ 219/02 Ελ.Δ. 44.158). Ο νομικός χαρακτηρισμός της σχέσεως γίνεται από το δικαστήριο, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού που δίνουν σ' αυτή οι συμβαλλόμενοι, μετ' εκτίμηση όλων των περιστάσεων και δεν έχει σημασία ο τρόπος αμοιβής (κατά μονάδα, μηνιαίως, κατ' αποκοπή με έκδοση δελτίων παροχής υπηρεσιών κλπ) ούτε αν ο μισθωτός είναι ασφαλισμένος ή όχι σε οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης. Δεν κωλύεται όμως ο νομοθέτης να χαρακτηρίσει ορισμένη σύμβαση ως σύμβαση εργασίας ανεξαρτήτως της συνδρομής των παραπάνω αναφερομένων κριτηρίων (ΑΠ 657/2000 Ελ.Δ. 42.120, ΑΠ 843/2000 Ελ.Δ. 43.159). Σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, που λύεται με την παρέλευση του χρόνου αυτού ή με καταγγελία για σπουδαίο λόγο υπάρχει όταν όχι μόνο ο χρόνος διαρκείας αυτής έχει συμφωνηθεί ρητώς από τους συμβαλλομένους αλλά και όταν, κατά τη βούλησή τους, ο μισθωτός προσλαμβάνεται για να προσφέρει την εργασία του στον εργοδότη για την εκτέλεση ορισμένου έργου αυτού, οπότε αυτή λύεται αυτοδικαίως με την εκτέλεση του έργου (ΑΠ 1204/02 Ελ.Δ. 44.158). Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 15, 16 και 17 του ν. 1418/84 όπως τροποποιήθηκε με το ν. 2229/94 και των σε εκτέλεση αυτού εκδοθέντος υπ' αριθμ. 472/85 Π. Δ/τος όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ υπ' αριθμ. 368/94 προκύπτει ότι, με σκοπό την αξιόπιστη και έντεχνη, σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και επιστήμης, εκτέλεση των δημοσίων έργων και την ομαλή εξέλιξη των εργασιών αυτών, ο νομοθέτης καθιέρωσε ειδική διοικητική διαδικασία αναγνώρισης της ικανότητας των εργοληπτικών επιχειρήσεων να αναλαμβάνουν και εκτελούν δημόσια και λοιπά έργα, κατατάσσοντας τις επιχειρήσεις αυτές σε κατηγορίες και κλάδους έργων, αναλόγως των ιδίων κεφαλαίων αυτών, του εξοπλισμού τους και του εργατοτεχνικού προσωπικού που απασχολούν, εγγραφόμενων των επιχειρήσεων αυτών στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.) που τηρείται στο Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., μετ' αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων και επιβαλλομένων διοικητικών κυρώσεων στις επιχειρήσεις αλλά και τα στελέχη τους, (διαγραφή από το μητρώο, υποβιβασμός της επιχείρησης, πειθαρχική ευθύνη των στελεχών και των διοικούντων την επιχείρηση) όταν η επιχείρηση, καθόλη τη διάρκεια ισχύος της σχετικής αδείας δεν είναι στελεχωμένη (βασική και λοιπή στελέχωση) με το προσωπικό κατά ειδικότητα που απαιτείται από το νόμο και με βάση την οποία στελέχωση χορηγήθηκε η σχετική άδεια, εγκρίθηκε δηλαδή η εγγραφή της επιχείρησης στο Μ.Ε.ΕΠ. Ειδικότερα οι εν λόγω επιχειρήσεις προκειμένου να εγγραφούν στο μητρώο ή να ανανεωθεί η εγγραφή τους, απαιτείται, εκτός των άλλων όπως, καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας τους,

στελεχώνονται με τεχνικό προσωπικό που είναι εγγεγραμμένο στο Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ) και ως εκ τούτου, αναλόγως της κατηγορίας του, τεκμαίρεται ότι έχει τις τεχνικές και επιστημονικές γνώσεις για την παραγωγή δημοσίων και λοιπών έργων με την εκτέλεση των οποίων δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Εκτός όμως των στελεχών αυτών που αποτελεί την κυρία στελέχωση της επιχείρησης, αυτή πρέπει να στελεχώνεται και με το λοιπό τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό. Η απασχόληση των στελεχών αυτών (κυρίων και βοηθητικών) πρέπει να είναι συνεχής και όχι εικονική, οποιαδήποτε δε αλλαγή αυτών πρέπει να προεγκρίνεται από την αρμοδία επιτροπή Μ.Ε.ΕΠ., μετ' αίτηση προς την επιτροπή του στελέχους ή της επιχείρησης. Από το σύνολο των προαναφερομένων διατάξεων προκύπτει, όπως προαναφέρθηκε, ότι με αυτές αποσκοπείται η ομαλή, ασφαλής και έντεχνη κατασκευή και αποπεράτωση των έργων που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις αυτές και όχι ο καθορισμός από το νόμο των συμβάσεων της επιχείρησης με τα στελέχη τους ως ορισμένου χρόνου, οι οποίες (συμβάσεις) μπορεί να λυθούν με αντίθετη συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και χωρίς την τήρηση των διατυπώσεων του νόμου (αίτηση της επιχείρησης ή του στελέχους και προέγκριση της επιτροπής Μ.Ε.ΕΠ) οπότε όμως η επιχείρηση και το στέλεχος που αποχώρησε από αυτή υφίστανται τις διοικητικές και πειθαρχικές κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο. Αν ο νομοθέτης του ν. 1418/84 ήθελε να επέμβει και στις μεταξύ των στελεχών και της επιχείρησης σχέσεις καθορίζοντας το είδος της συμβάσεως και την αναγκαστική διάρκεια αυτής, θα διατύπωνε αυτό ρητώς, που όμως δεν έπραξε, εν όψει του προαναφερομένου σκοπού του. Θα πρέπει δε να τονισθεί ότι η σχέση μεταξύ των στελεχών της επιχείρησης και αυτής δεν είναι αναγκαίως σχέση εργασίας, υποχρεούμενης της επιχείρησης να γνωστοποιεί στην αρμοδία επιτροπή Μ.Ε.ΕΠ και το είδος της σύμβασης με την οποία προσέλαβε και απασχολεί το στέλεχος. Τέλος, από τις διατάξεις των άρθρων 460 462 ΚΠολΔ προκύπτει ότι κατά τη διαδικασία ενώπιον του Ειρηνοδικείου, του Μονομελούς Πρωτοδικείου και του Πολυμελούς Πρωτοδικείου όταν το τελευταίο αυτό δικάζει με την διαδικασία του άρθρου 270 ιδίου κώδικα, αν έγγραφο προσβληθεί ως πλαστό, δεν διατάσσονται προς τούτο αποδείξεις με έκδοση προδικαστικής απόφασης, αλλά αποφαίνεται γι' αυτό με βάση τις προσκομισθείσες αποδείξεις που διεξάγονται στο ακροατήριο (ΑΠ 893/2000 Ελ.Δ. 42.434).

..... με άτυπη προφορική συμφωνία μεταξύ της ενάγουσας και του νομίμου εκπροσώπου της εναγομένης συμφωνήθηκε να παύσει η ενάγουσα να παρέχει τις υπηρεσίες της στην εναγομένη ως στέλεχος αυτής, λυθείσης της μεταξύ τους συμβάσεως και η ενάγουσα έλαβε την υπ' αριθμ. 20496608 μεταχρονολογημένη επιταγή, εκδόσεως της εναγομένης, ποσού 1.030.000 δρχ. πληρωτέα από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος την 10.11.1997. Την ίδια δε ημέρα η ενάγουσα κατ' απαίτηση της εναγομένης υπέγραψε και την παραπάνω αναφερόμενη υπεύθυνη δήλωση με την οποία δηλώνει ότι εξοφλήθηκε πλήρως από την εναγομένη και ουδεμία απαίτηση διατηρεί κατ' αυτής για το μέλλον. Ούτε όμως η ενάγουσα όπως είχε υποχρέωση, ούτε η εναγομένη, ετήρησαν έναντι του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. τις υποχρεώσεις τους

ενάγουσα ως στέλεχος της εναγομένης μέχρι ότου η ίδια με την από 15.7.98 αίτησή της προς το παραπάνω Υπουργείο εζήτησε τη διαγραφή της, χωρίς όμως από 8.8.97 και μετέπειτα η ενάγουσα να προσφέρει πράγματι τις υπηρεσίες της ως στέλεχος της εναγομένης. Από το παραπάνω αποδεικνύεται ότι από 8.8.97 λύθηκε η μεταξύ της ενάγουσας και της εναγομένης σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών με βάση την οποία αυτή εφέρετο ως στέλεχος εκτός Μ.Ε.Ε.Π. της εναγομένης και επομένως, ανεξαρτήτως του ότι τυπικώς διατηρήθηκε η ενάγουσα ως στέλεχος της εναγομένης δεν δικαιούται έκτοτε της συμφωνημένης αμοιβής η δε μη τήρηση των κατά νόμο διατυπώσεων για τη διαγραφή της είτε από την ίδια, είτε από την εναγομένη δεν συνεπάγεται και συνέχιση της λειτουργίας της μεταξύ τους συμβάσεως, ανεξαρτήτως των απειλουμένων από το νόμο διοικητικών και πειθαρχικών κυρώσεων εις βάρος τους για την παράλειψη αυτή.

356/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λευτέρης Σταύρου, Ανδρέας Γούναρης**).

Σύμβαση εργασίας. Καταχρηστική απόλυση του εργαζομένου. Πότε υπάρχει.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648, 669 § 2 του Α.Κ., 1 και 5 § 1 του Ν. 2112/1920, και 5,7 του Ν. 3198/1955 συνάγεται ότι η καταγγελία της σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου, που αποτελεί δικαίωμα του εργοδότη ή του εργαζομένου, είναι μονομερής αναιτιώδης δικαιοπραξία, ώστε ο εργοδότης που τυχόν προβαίνει σ' αυτή, να μη είναι υποχρεωμένος να την αιτιολογήσει επικαλούμενος συγκεκριμένο λόγο που δικαιολογεί αυτήν. Υπόκειται όμως στους περιορισμούς της διατάξεως του άρθρου 281 Α.Κ. και καθίσταται καταχρηστική και συνεπώς άκυρη η καταγγελία και λογίζεται ότι δεν έγινε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 174 και 180 Α,Κ., όταν η άσκηση του σχετικού δικαιώματος του εργοδότη υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος αυτού. Στη περίπτωση αυτή ο εργοδότης ο οποίος καταχρηστικά κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας, μη αποδεχόμενος τις υπηρεσίες του απολυθέντος κατά τέτοιο τρόπο εργαζομένου, καθίσταται υπερήμερος και υποχρεούται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 349, 350 και 656 Α.Κ. στην καταβολή των μισθών υπερημερίας. Η προστασία όμως του εργαζομένου, μέσω των διατάξεων του άρθρου 281 Α.Κ. υπάρχει και όταν η καταγγελία του εργοδότη είναι «αντικειμενικά αδικαιολόγητη» δηλ. δεν στοχεύει στην προστασία των δικαιολογημένων συμφερόντων του τελευταίου και επομένως έχουμε ορθή χρήση του δικαιώματος όταν αυτή δικαιολογείται από το καλώς ευνοούμενο συμφέρον του εργοδότη (π.χ. από αντισυμβατικές ενέργειες του εργαζομένου από τις οποίες επηρεάζεται ο κανονικός ρυθμός εργασίας) ή προβαίνει σ' αυτή ο εργοδότης λόγω της ανικανότητας ή ανεπάρκειας του εργαζομένου, ή γίνεται γιατί εξέλιπε το πνεύμα συνεργασίας με τον εργαζόμενο από υπαιτιότητα του τελευταίου (Α.Π. 805/1995 Ε. Εργ. Δ. 55, 789, Α.Π. 652/1990 Ε.Εργ. Δ 50, 152).

Για την κατάφαση της κατάχρησης δεν απαιτείται μία επιλήψιμη υποκειμενικά στάση από την πλευρά του δικαιούχου της καταγγελίας. Αρκεί η διαπίστωση ότι αντικειμενικά ο δικαιούχος κατά την άσκηση του δικαιώματος υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα από τις διατάξεις του αρθρ. 281 Α.Κ. Από την διάταξη δε αυτή προκύπτει περαιτέρω ότι δεν αρκεί μόνο να υφίστανται λόγοι που έχουν σχέση με το πρόσωπο του εργαζομένου αλλά ελέγχεται και η βαρύτητα των λόγων, δηλ. αν αυτοί καθιστούν πράγματι αναγκαία την απόλυση ή είναι δυνατή η αντιμετώπισή τους με άλλα ηπιότερα μέσα, οπότε η προσφυγή στο επαχθέστερο μέσο της απόλυσης δεν είναι θεμιτή. Ειδικότερα κατά γενική αρχή του δικαίου, της αναλογικότητας, η καταγγελία ασκείται νόμιμα όταν χρησιμοποιείται ως έσχατο μέσο για την επιδίωξη των σκοπών του εργοδότη. Κατά την αρχή αυτή, η λήψη ενός μέτρου κατά την άσκηση του δικαιώματος, την καθιστά καταχρηστική όταν το μέτρο δεν είναι πρόσφορο για τον επιδιωκόμενο σκοπό, επίσης στην περίπτωση που υπάρχουν διάφορα μέσα για να επιδιωχθεί ο σκοπός, η άσκηση του δικαιώματος της καταγγελίας είναι καταχρηστική, όταν δεν επιλέγεται το λιγότερο επαχθές μέσο (βλ. Α.Π. 144/1991 Ε. Εργ. Δ. 51, 636, Α.Π. 496/87 Ε.Εργ.Δ. 47, 116).

364/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Αγγελακόπουλος, Βασίλης Ασπρούλιας**).

Σύμβαση εργασίας. Παροχή εργασίας εκτός έδρας. Ιδιαίτερη αμοιβή για κάθε διανυκτέρευση (Υ.Α. 21091/1946). Δεν πρόκειται περί μισθού αλλά περί αποζημιώσεως. Για την καταβολή της απαιτείται η μετακίνηση να είναι πρόσκαιρη και δεν συμψηφίζεται με τυχόν καταβαλλόμενες μεγαλύτερες από τις νόμιμες αποδοχές εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Συνεπώς δεν εφαρμόζεται η Υ.Α. αν πρόκειται για μετάθεση του μισθωτή ή αλλαγή της έδρας του, έστω και χωρίς τη συγκατάθεσή του. Στοιχεία σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη.

Από τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 21091/1946 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, προκύπτει ότι στο μισθωτό που αποστέλλεται προσκαίρως από τον εργοδότη για παροχή εργασίας, εκτός έδρας, χορηγείται από τον εργοδότη, για κάθε εκτός έδρας διανυκτέρευση του μισθωτού, αποζημίωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην απόφαση αυτή. Η αποζημίωση αυτή αποσκοπεί στον να αντιμετωπίσει ο μισθωτός τις αυξημένες εκτός έδρας δαπάνες του και χορηγείται όπως ρητώς αναφέρεται στην παραπάνω απόφαση, για κάθε διανυκτέρευση του μισθωτού εκτός της έδρας του. Η αποζημίωση αυτή δεν αποτελεί μισθό έναντι της εργασίας του μισθωτού, αλλά αποζημίωση, εκτός αν παρέχεται παγίως, ακόμη και για το χρόνο που ο μισθωτός δεν μετακινείται για παροχή εργασίας εκτός έδρας, οπότε προκύπτει συμφωνία μεταξύ εργοδότου και μισθωτού για την παροχή αυτή ως μισθού (ΑΠ 346/95 ΔΕΝ 51.925). Η αποζημίωση αυτή δεν συμψηφίζεται με τυχόν καταβαλλόμενες μεγαλύτερες των κατωτάτων αποδοχών, εκτός αν υπάρχει αντίθεση περί αυτού

ρητώς αναφέρεται στην παραπάνω υπουργική απόφαση η αποζημίωση για εκτός έδρας διανυκτέρευση παρέχεται όταν η μετακίνηση του μισθωτού εκτός έδρας είναι πρόσκαιρη, με την έννοια ότι μετά το πέρας της εργασίας του εκτός έδρας υποχρεούται να επιστρέφει και να συνεχίσει την εργασία του όπως και πριν (βλ. Χ. Γκούτης «Απασχόληση του μισθωτού εκτός έδρας» στο ΔΕΝ 59.1569 επ.). Δεν οφείλεται επομένως η αποζημίωση αυτή, όταν πρόκειται για μετάθεση του μισθωτή ή αλλαγή της έδρας του, ακόμη και χωρίς την συγκατάθεση του, διότι τότε αυτός μπορεί να προστατευθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις περί μονομερούς βλαπτικής μεταβολής των όρων της εργασιακής συμβάσεως (ΑΠ 807/2001 Ελ.Δ 43.734). Οι ρυθμίσεις της παραπάνω υπουργικής απόφασης, ως προς την αποζημίωση για εκτός έδρας εργασία, εφαρμόζονται εφόσον δεν υπάρχουν για τη συγκεκριμένη κατηγορία μισθωτών ειδικές ρυθμίσεις, ευνοϊκότερες των παραπάνω δημοσίας τάξεως ρυθμίσεων της υπουργικής απόφασης, οι οποίες, ειδικές ρυθμίσεις έχουν θεσπισθεί με νόμο, ΣΣΕ εργασίας Δ.Α. κλπ. Αν υπάρχουν τέτοιες ειδικές ρυθμίσεις εφαρμόζονται οι τελευταίες αυτές. Τέτοιες ειδικές ρυθμίσεις είχαν θεσπισθεί με την υπ' αριθμ. 45/1966 απόφαση του ΠΔΔΔ Αθηνών (ΦΕΚ 662Β/66) για τους ηλεκτροσυγκολλητές Α' και Β' τάξεως, ανεξαρτήτως της επιχείρησης που αυτοί προσέφεραν την εργασία τους, καθώς και για τους εργαζόμενους στις μεταλλουργικές επιχειρήσεις ή τμήματα επεξεργασίας μετάλλου, με την από 20.6.91 ΣΣΕ. Τέλος ως έδρα παροχής της εργασίας ή έδρα επαγγελματικής κατοικίας του μισθωτού, νοείται ο τόπος που συνήθως κατά ρητή ή σιωπηρή συμφωνία των συμβαλλομένων, ο μισθωτός παρέχει την εργασία του, ο τόπος δε αυτός μπορεί να είναι ανεξάρτητος από την έδρα της επιχείρησης του εργοδότη, μπορεί δε να συμφωνηθεί ορισμένη πόλη ή περιφέρεια ή και ολόκληρη η χώρα (ΑΠ 1165/99 ΔΕΝ 56.303). Από τα παραπάνω αναπτυχθέντα σχετικώς με τις προϋποθέσεις και την αποζημίωση για εκτός έδρας απασχόληση του μισθωτού, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του άρθρου 216 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι για το ορισμένο αγωγής του μισθωτού με την οποία ζητείται αποζημίωση εκτός έδρας, απαιτείται, εκτός των άλλων να εκτίθεται στην αγωγή η σύμβαση εργασίας, το είδος της παρεχομένης από τον ενάγοντα εργασίας, το είδος της επιχείρησης του εργοδότη και ο χρόνος απασχόλησης του μισθωτού εκτός έδρας, με καθορισμό της έδρας και του τόπου παροχής της εκτός έδρας εργασίας. Ειδικότερα όσον αφορά το χρόνο απασχόλησης εκτός έδρας, αρκεί είτε ο αριθμητικός καθορισμός των καθ' έκαστο μήνα συνολικώς εκτός έδρας διανυκτερεύσεων, είτε η αναφορά των επί μέρους ημερομηνιών. Αυτά τα στοιχεία είναι αναγκαία, αφ' ενός μεν για να παρέχεται η δυνατότητα στον εναγόμενο να αμυνθεί, αφ' ετέρου δε με βάση τις ρυθμίσεις της παραπάνω υπουργικής απόφασης ή ειδικών ρυθμίσεων να καθορισθεί το ποσό της αποζημίωσης από το δικαστήριο, το οποίο εφαρμόζει αυτεπαγγέλτως τις σχετικές ρυθμίσεις.

374/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Παπαγεωργίου, Πάνος Καραμπούλιας**).

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για ακυρότητα της καταγγελίας. Δέον να κοινοποιηθεί μέσα σε τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία ανεξάρτητα αν είναι αορίστου ή ορισμένου χρόνου η σύμβαση εργασίας. Στην αποσβεστική προθεσμία μπορεί να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που δεν είναι αγωγή.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 § του Ν. 3198/1955 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί καταγγελίας της σχέσεως εργασίας διατάξεων» κάθε αξίωση του μισθωτή που πηγάζει από την άκυρη καταγγελία της εργασιακής σύμβασης, είναι απαράδεκτη εφόσον η σχετική αγωγή δεν κοινοποιήθηκε μέσα σε τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία από τη λύση της εργασιακής σχέσης. Ο σκοπός στον οποίο απέβλεψε ο νομοθέτης με τη θέσπιση της διάταξης αυτής είναι η ανάγκη ταχείας άρσης κάθε αβεβαιότητας σχετικά με το κύρος της καταγγελίας της εργασιακής σύμβασης και της εκκαθάρισης σε σύντομο χρονικό διάσημα των αξιώσεων που πηγάζουν από τυχόν άκυρη καταγγελία, ώστε να μη δημιουργούνται δυσβάσταχτες συνέπειες για τον εργοδότη. Όταν παρέλθει άπρακτη η παραπάνω αποκλειστική προθεσμία, επέρχεται απόσβεση του δικαιώματος προσβολής της καταγγελίας για ακυρότητα. Η προαναφερόμενη διάταξη έχει εφαρμογή σε κάθε καταγγελία της εργασιακής σύμβασης είτε είναι αορίστου είτε ορισμένου χρόνου και από οποιασδήποτε παράβαση και αν προέρχεται η ακυρότητα. Η παραπάνω τρίμηνη προθεσμία είναι αποσβεστική, με την έννοια του άρθρου 279 ΑΚ, κατά το οποίο στην αποσβεστική προθεσμία εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την παραγραφή. Τούτο σημαίνει ότι δεν αποκλείεται να εφαρμοσθούν και στην αποσβεστική προθεσμία οι διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής, καθόσον η εφαρμογή τους δεν προσκρούει στη φύση και την έννοια της ίδιας προθεσμίας. Εξάλλου η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων και η διαδικασία μετά από αυτήν δεν διακόπτει την παραγραφή και πολύ περισσότερο την αποσβεστική προθεσμία, αφού δεν είναι αγωγή, αναγνωριστική ή καταψηφιστική, που εισάγει προς οριστική διάγνωση τη διαφορά, ούτε και αποτελεί κανέναν άλλον από τους τρόπους διακοπής της παραγραφής, που ορίζουν τα άρθρα 262, 264 και 296 ΑΚ. Όπου ο νόμος θέλησε τη διακοπή και με τέτοια αίτηση, το όρισε ρητά, όπως στα άρθρα 555, 693, 1280 ΑΚ. (βλ. σχ Ολ ΑΠ 1338/1985, ΑΠ 1588/1998 Δνη 39, 837, Εφ. Αθ. 3127/87 Δνη 29, 156, Μπαλή: Εμπρ. Δ σελ 68, Τούση: Εμπρ. Δ παρ. 45, Ροϊλός: περί παραγραφής σελ. 239).

417/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Στουραίτης, Γεώργιος Τζογάνης**).

Υπερεργασία. Κριτήριο για την συνδρομή της αποτελεί όχι η ημερησία αλλά η εβδομαδιαία απασχόληση του μισθωτού και μάλιστα εκείνη που πραγματοποιείται κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας υπό την έννοια ότι στο ισχύον σύστημα της πενθήμερης εργασίας υπάρχει υπερεργασία για όσους απασχολούνται 9 ώρες την ημέρα και 45 ώρες την εβδομάδα. Άρα όσοι απασχολούνται πέρα από 40 ώρες εβδομαδιαίως μέχρι 45 ώρες πραγματοποιούν υπερεργασία και λαμβάνουν επί πλέον αμοιβή 25%. Απασχόληση από 45 ώρες μέχρι 48 ώρες. Έχουμε ιδιόρρυθμη υπερωρία και καταβάλλεται το 25%. Για όσους απασχολούνται πέρα από τις 45 ώρες χωρίς άδεια της Αρχής έχουμε παράνομες υπερωρίες που πληρώνονται με προσαύξηση 100%. Για την υπερωριακή εργασία λαμβάνεται υπόψη η ημερήσια εργασία. Λεπτομέρειες.

Κριτήριο για τη συνδρομή υπερεργασίας αποτελεί όχι η ημερήσια αλλά η εβδομαδιαία απασχόληση του μισθωτού και μάλιστα εκείνη που πραγματοποιείται κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας υπό την έννοια ότι υπό το ισχύον σύστημα της πενθήμερης εργασίας υπάρχει υπερεργασία για όσους απασχολούνται 9 ώρες την ημέρα και 45 ώρες την εβδομάδα. Για όσους απασχολούνται επί πενθήμερο, συνεπώς, κάθε απασχόλησή τους πέρα από το συμβατικό ωράριο των 40 ωρών και μέχρι το νόμιμο ωράριο των 45 ωρών χαρακτηρίζεται ως υπερεργασία για την οποία καταβάλλεται επί πλέον προσαύξηση 25% σύμφωνα με το άρθρο 9 § 5 β της 1/82 αποφάσεως του ΔΔΔΔ Αθηνών και κυρώθηκε με το αρθρ. 29 του Ν. 1346/83 και στην οποία παραπέμπει η από 2421984 ΕΓΣΣΕ. Η απασχόληση πέραν των 45 ωρών και μέχρι 48 ωρών την εβδομάδα για τους ίδιους μισθωτούς αποτελεί ιδιόρρυθμη υπερωρία και αμείβεται ομοίως με προσαύξηση 25%, ενώ οι παράνομες υπερωρίες, δηλαδή αυτές που πραγματοποιούνται πέραν από τις 48 ώρες την εβδομάδα χωρίς άδεια της Αρχής πληρώνονται προσαυξημένες κατά 100% (αρθρ. 1 § § 1 και 2 του Ν. 435/78). Κατά τα προεκτεθέντα, ως προς τη συνδρομή της υπερωριακής εργασίας λαμβάνεται υπόψη όχι η εβδομαδιαία αλλά η ημερήσια εργασία όταν ο μισθωτός απασχοληθεί πέραν των 8 ωρών ημερησίως ή πέραν των 9 ωρών ημερησίως για όσους απασχολούνται επί πενθήμερο, έστω και αν με την υπεραπασχόληση αυτή δεν πραγματοποιείται υπέρβαση του οριζόμενου από τον νόμο ανωτάτου ορίου εβδομαδιαίας εργασίας, αφού δεν χωρεί συμψηφισμός της ημερήσιας υπερωρίας με τις ολιγότερες ώρες εργασίας ή με την πραγματοποιηθείσα εργασία σε άλλη εργάσιμη ημέρα της ίδιας εβδομαδιαίας περιόδου. Η υπερεργασία είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί στις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας. Η εργασία του μισθωτού κατά την Κυριακή ή το Σάββατο ως έκτη μέρα υπό το σύστημα της πενθήμερης εργασίας δεν αποτελεί υπερεργασϊα ή υπερωριακή εργασία (αν στην τελευταία περίπτωση δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο ημερήσιας απασχόλησης), αφού οι

ώρες της εργασίας αυτής για την οποία υφίσταται ειδική και αυτοτελής νομοθετική ρύθμιση δεν μπορούν να συναριθμηθούν με τις ώρες των εργάσιμων ημερών της ίδιας εβδομάδας στις οποίες και μόνο αποβλέπει η ρύθμιση της υπερεργασίας. Έτσι, οι απασχολούμενοι το Σάββατο δικαιούνται αμοιβής κατά τις διατάξεις του αρθρ. 904 του ΑΚ που υπολογίζεται με βάση το δικαιούμενο ωρομίσθιο και τις ώρες απασχόλησης, η οποία έχει τον χαρακτήρα αποζημιώσεως (βλ., ΑΠ 119/97, Δνη 97, 1554, 353/94, Δνη 94, Δνη 96, 648, Εφ. Αθ. 6232/2000, Δνη 2001, 475, 1926/99, Δνη 2000, 1399, 9602/98, Δνη 2000, 168, 10470/98, Δνη 2000, 169). Σύμφωνα με όσα έχουν προεκτεθεί η ενάγουσα, 1) εφόσον απασχολείτο 9 ώρες ημερησίως κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος, πραγματοποιούσε 5 ώρες υπερεργασία την εβδομάδα και δικαιούται πρόσθετης αμοιβής ποσοστού 25%, 2) η απασχόληση της κατά τα Σάββατα και τις Κυριακές, κατά το μέρος που δεν υπερβαίνει τα ανώτατο όριο ημερήσιας απασχόλησης δεν αποτελεί υπερεργασία ή υπερωρία και δικαιούται κατά τις αρχές του αδικαιολόγητου πλουτισμού να απαιτήσει την ωφέλεια που αποκόμισε ο εναγόμενος, 3) η ίδια απασχόληση κατά τα Σάββατα και τις Κυριακές, κατά το μέρος που υπερβαίνει το ανώτατο όριο ημερήσιας απασχόλησης, παρέχει σε αυτήν το δικαίωμα να αξιώσει προσαύξηση για υπερεργασία ή παράνομη υπερωριακή απασχόληση.

424/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Λαμπρόπουλος, Γεώργιος Νιάρος**).

Εργατικό ατύχημα. Δικαίωμα για χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Ευθύνη όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Έννοια. Το συντρέχον πταίσμα του εργαζόμενου. Πότε προτείνεται νόμιμα.

Επειδή από τις διατάξεις των αρθρ. 299, 300, 914 και 932 του Α.Κ., 1 και 16 του Ν. 551/1915 προκύπτει ότι χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Τέτοια αδικοπραξία μπορεί να υπάρχει και στην περίπτωση που δεν συντρέχει η ειδική αμέλεια του ανωτέρω αρθρ. 16§1 του Ν. 551/1915, δηλαδή όταν το ατύχημα οφείλεται στη μη τήρηση όρων, οι οποίοι επιβάλλονται από την κοινή αντίληψη, την υποχρέωση προνοίας και την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια και οι οποίοι δεν προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου. Εξάλλου, η διάταξη του αρθρ. 16§4 του Ν. 551/1915, κατά την οποία επί εργατικού ατυχήματος το συντρέχον πταίσμα του παθόντος αντιτάσσεται νομίμως μόνο αν αφορά παραβίαση διατάξεων ή κανονισμών που θέτουν όρους ασφαλείας στην εργασία, αναφέρεται στην επιδίκαση αποζημιώσεως για περιουσιακή ζημία και όχι χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής ή ψυχικής οδύνης. Επομένως, για τον καθορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποιήσεως το συντρέχον πταίσμα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο ανεξαρτήτως της συνδρομής των προϋποθέσεων της παραπάνω διάταξης (βλ. ΑΠ.

1373/2002, Δνη 2003,420, 227/2001, Δνη 2001, 1542). Η εκκαλουμένη απόφαση, επομένως, που δέχθηκε ότι νομίμως αντιτάσσεται στην ένδικη υπόθεση και τυχόν συντρέχον πταίσμα του παθόντος και συνεκτίμησε αυτό με τα λοιπά κατά νόμο στοιχεία για τον καθορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποιήσεως, ορθώς εφάρμοσε τον νόμο και ο πρώτος λόγος της εφέσεως των εναγόντων κατά το πρώτο του σκέλος, με τον οποίο παραπονούνται ότι εσφαλμένα το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο δέχθηκε ότι και επί εργατικού ατυχήματος προτείνεται η ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντος, δεν είναι βάσιμος.

426/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευάγγελος Ματσούκης, Δημήτρης Ρήγας**).

Εργατικό ατύχημα (ν. 551/1915). Έννοια. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ ο παθών. Ο εργοδότης απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του προς καταβολή αποζημιώσεως, εξόδων νοσηλείας και κηδείας, υποχρεούται όμως σε καταβολή χρηματικής ικανοποιήσεως προς αποκατάσταση ηθικής βλάβης. Ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντα. Παραδεκτώς προτείνεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος. Ποσό που επιδικάσθηκε για ηθική βλάβη χωρίς συνυπαιτιότητα του παθόντος. (7.000.000 δρχ.).

Σύμφωνα με το ν. 551/15, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24 Ιουλίου / 25 Αυγούστου 1920 «περί κωδικοποιήσεως των νόμων περί ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων» και εξακολουθεί να ισχύει μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα, κατά το άρθρο 38 Εισ Ν ΑΚ, ατύχημα οφειλόμενο σε βίαιο συμβάν, κατά την εκτέλεση της εργασίας, παρέχει στον παθόντα δικαίωμα αποζημιώσεως, κατά τους όρους του προαναφερόμενου νόμου. Ατύχημα από βίαιο συμβάν, το οποίο επέρχεται σε εργάτη ή υπάλληλο, απασχολούμενο σε οικοδομικά ή άλλα τεχνικά έργα, επιχειρήσεις που διεξάγονται σε κάθε είδους βιομηχανικά και βιοτεχνικά εργοστάσια, εργαστήρια ή άλλους τόπους εργασίας ή συνεργεία, όπου γίνεται χρήση μηχανικών εργαλείων, και λοιπές επιχειρήσεις αναφερόμενες στο άρθρο 2 του ως άνω νόμου, θεωρείται κάθε βλάβη, η οποία είναι αποτέλεσμα βίαιης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, μη αναγομένου αποκλειστικώς σε οργανική ή παθολογική προδιάθεση του παθόντος, το οποίο δεν θα ελάμβανε χώρα χωρίς την εργασία και την εκτέλεσή της κάτω υπό δεδομένες περιστάσεις. Και αν μεν ο εργαζόμενος υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ, ο εργοδότης, κατά το άρθρο 60 παρ. 3 α.ν. 1846/51 «περί κοινωνικών ασφαλίσεων» απαλλάσσεται από τις προβλεπόμενες κατά τις διατάξεις του ν. 551/15 υποχρεώσεις του προς καταβολή αποζημιώσεως, εξόδων νοσηλείας και στην περίπτωση που το ατύχημα είναι θανατηφόρο κηδείας. Σε κάθε όμως περίπτωση που το εργατικό ατύχημα προκλήθηκε από αμέλεια, λόγω μη τηρήσεως των διατάξεων για τους όρους ασφάλειας στους χώρους εργασίας του εργοδότη ή, αν αυτός είναι νομικό πρόσωπο, των φυσικών προσώπων που το διοικούν ή των προσώπων που ο εργοδότης, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, έχει

προστήσει στην υπηρεσία του, σύμφωνα με τις παράλληλες προς τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου 551 ισχύουσες συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 71, 299, 922, 926 και 932 ΑΚ, ο εργαζόμενος ο οποίος έχει υποστεί εργατικό ατύχημα, με την παραπάνω έννοια του εργατικού ατυχήματος, έχει δικαίωμα να απαιτήσει από τον εργοδότη χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που του προκάλεσε το ατύχημα (ολ. ΑΠ 1117/86 ΝοΒ 35.891 Ολ. ΑΠ 1287/86 ΝοΒ 35 1605).

..... Το ανωτέρω ατύχημα οφείλεται αποκλειστικώς στην αμελή συμπεριφορά των εναγομένων, λόγω της μη τηρήσεως των προαναφερόμενων διατάξεων για τους όρους ασφάλειας των εργαζομένων στους χώρους εργασίας τους. Η ένσταση των εναγομένων περί συνυπαιτιότητας και του ενάγοντος στον επελθόντα τραυματισμό του, η οποία παραδεκτώς προτείνεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος (ΑΠ 1373/2002 Ελλ. Δικ. 44.420, ΑΠ 227/2001 Ελλ. Δικ. 42.1542), συνιστάμενη στο ότι από μόνος του ο τελευταίος παρέλειψε να κατασκευάσει επαρκές και ασφαλές δάπεδο εργασίας, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

446/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αριστείδης Μπακόπουλος, Στάθης Φίλης**).

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για μισθούς. Δεν είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι έχει βιβλιάριο υγείας αφού απαιτείται η ειδική άδεια για οδήγηση ταξί.

Για να είναι νόμιμη και ορισμένη η αγωγή που ερείδεται σε σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου και επιδιώκει την πληρωμή οφειλομένων μισθών δεν απαιτείται να αναφέρεται στο δικόγραφο της ότι ο εναγόμενος ήταν λ.χ. εφοδιασμένος με βιβλιάριο υγείας ή επί μισθωτού οδηγού ταξί ή αγοραίου με την ειδική άδεια οδήγησης Ε.Δ.Χ. αυτοκινήτου, διότι το γεγονός αυτό, ενόψει του ότι αποτελεί γενικό όρο του κύρους της εργασιακής συμβάσεως, συνιστά τη βάση ενστάσεως του εναγόμενου εργοδότη (βλ. ΑΠ 1029/1995 Επ.Εργ.Δικ., τόμος 56ος, σελίδα 134135, ΑΠ 914/1998 Ελ.Δνη 1999, σελίδα 314315). Εν προκειμένω ο εκκαλών ισχυρίζετο στην αγωγή του, επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη, ότι την 142000 προσλήφθηκε από τον εφεσίβλητο ιδιοκτήτη ως οδηγός ταξί με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, αιτούμενος, εκτός των άλλων, και την πληρωμή οφειλομένων μισθών (δεδουλευμένων αποδοχών), χωρίς να αναφέρεται στο δικόγραφο ότι αυτός (εκκαλών) ήταν εφοδιασμένος με την ως άνω ειδική άδεια οδήγησης Ε.Δ.Χ. αυτοκινήτου που είναι από το νόμο απαραίτητη για την έγκυρη και νομότυπη παροχή της εργασίας του ως οδηγού ταξί. Με την εκκαλουμένη απόφαση το κονδύλιο των οφειλομένων μισθών απορρίφθηκε ως μη νόμιμο, διότι «ο ενάγων δεν επικαλείτο στην αγωγή του, ούτε στις προτάσεις του ότι κατά το χρόνο της πρόσληψης του ή της παροχής της εργασίας του ήταν εφοδιασμένος με την ως άνω ειδική άδεια οδήγησης και συνεπώς η σύμβαση εργασίας του ήταν άκυρη, υπαρχούσης απλής εργασιακής

σχέσης». Έτσι κρίνοντας το Πρωτόδικο Δικαστήριο, έσφαλε, διότι ο εφεσίβλητος εργοδότης του, όπως προκύπτει από τις πρωτόδικες προτάσεις του, δεν έθεσε θέμα ακυρότητας της συμβάσεως εργασίας του εκκαλούντος λόγω ελλείψεως της ειδικής άδειας οδήγησης, ούτε θεμελίωσε πάνω στην έλλειψη αυτή σχετική ένσταση, πέραν του ότι ο εκκαλών ήταν εφοδιασμένος κατά το χρόνο της πρόσληψής του με την ειδική αυτή άδεια οδήγησης, την οποία και προσκόμισε στα δικαστήριο τούτο.

461/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αριστείδης Μπακόπουλος, Κωνσταντίνος Γιαννάτος**).

Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Περιστατικά.

Αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά. Ο εναγόμενος είναι έμπορος ζαχαρωδών προϊόντων στον Πύργο Ηλείας και για την προώθηση και διάθεση των προϊόντων του ανέθεσε στον ενάγοντα, κατόπιν συμφωνίας τους, να προβαίνει σε πωλήσεις των προϊόντων αυτών σε υφισταμένους ήδη αλλά και σε νέους πελάτες που ο ίδιος (ενάγων) θα ανεύρισκε στους νομούς Αχαΐας και Ηλείας, αντί αμοιβής ανερχομένης σε ποσοστό 5% επί των πραγματοποιούμενων κατά μήνα πωλήσεων (προμήθεια). Βάσει της συμφωνίας αυτής ο ενάγων όφειλε να μεταβαίνει σε διάφορα καταστήματα ζαχαρωδών προϊόντων στην Πάτρα και να δέχεται παραγγελίες από τους πελάτες του εναγομένου, να παραδίδει σε αυτούς τα πωλούμενα εμπορεύματα, να εισπράττει το τίμημα και να αποδίδει στον εναγόμενο τις εισπράξεις, αλλά και να διαθέτει περαιτέρω τα εμπορεύματα του εναγομένου με ανεύρεση και υπόδειξη στον εναγόμενο νέων πελατών, ενεργώντας ως ανεξάρτητος μεσολαβητής και επιλέγοντας τους (νέους) πελάτες ελευθέρως και με δικόν του κίνδυνο και επεκτείνοντας με δική του πρωτοβουλία τη δραστηριότητά του και σε άλλες πόλεις των Νομών Αχαΐας και Ηλείας. Εις εκτέλεση της συμβάσεως αυτής ο ενάγων παρείχε τις υπηρεσίες του στον εναγόμενο από 191997 μέχρι την 2831998, οπότε ο εναγόμενος κατήγγειλε την ένδικη σύμβαση, κατά το διάστημα δε αυτό ο ενάγων μετέβαινε στους ως άνω νομούς, όπου και ανεύρε 61 νέους πελάτες, με δικό του αυτοκίνητο, με το οποίο μετέφερε και τα πωλούμενα εμπορεύματα, επιβαρυνόμενος ο ίδιος με τα σχετικά έξοδα και καθορίζοντας ο ίδιος κατά την ελεύθερη κρίση του τον τόπο και τον χρόνο των πραγματοποιούμενων πωλήσεων χωρίς να τηρεί κανένα ωράριο εργασίας και χωρίς να συμμορφώνεται σε ειδικές και δεσμευτικές γι' αυτόν εντολές και οδηγίες του εναγομένου, τον οποίο απλώς ενημέρωνε για τις σχετικές περιοδείες του και ο οποίος (εναγόμενος) παρείχε στον ενάγοντα μόνον γενικές οδηγίες και υποδείξεις για την αποδοτικότερη λειτουργία της επιχειρήσεώς του. Ενόψει των αποδεικνυομενων αυτών πραγματικών περιστατικών και σύμφωνα με τη μείζονα σκέψη που προηγήθηκε η ένδικη σύμβαση των διαδίκων δεν έχει τον χαρακτήρα της συμβάσεως εξηρτημένης εργασίας, αλλά της συμβάσεως παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, αφού λείπει

από τη σύμβαση αυτή η προαναφερθείσα βασική προϋπόθεση της συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας που είναι η νομική εξάρτηση του εργαζομένου από τον εργοδότη κατά την ανωτέρω έννοια.

478/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Γούναρης, Λευτέρης Σταύρου**).

Καταγγελία συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας άκυρη λόγω αντίθεσής της προς το άρθρο 281 Α.Κ. Σύμφωνα και με την συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας που διέπει όχι μόνο το δημόσιο βίο αλλά και εργατικό δίκαιο, η καταγγελία είναι νόμιμη μόνο αν χρησιμοποιείται ως έσχατο μέσο από τον εργοδότη για την επίτευξη των σκοπών του. Περιστατικά με απόλυση υπαλλήλων καζίνου.

Η κατά το άρθρο 669 ΑΚ καταγγελία συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου είναι μονομερής αναιτιώδης δικαιοπραξία και γι' αυτό δεν είναι απαραίτητο να δικαιολογείται από τον καταγγέλλοντα. Αποτελεί όμως άσκηση δικαιώματος και κατά συνέπεια υπόκειται στους περιορισμούς της ΑΚ 281, δηλαδή δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που επιβάλλονται από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή από τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος, διότι διαφορετικά είναι άκυρη και θεωρείται σαν να μην έγινε (αρθρ. 174, 180 ΑΚ), οπότε ο εργοδότης αρνούμενος τις υπηρεσίες του εργαζομένου καθίσταται υπερήμερος και υποχρεούται στην καταβολή προς αυτόν του μισθού του κατά την ΑΚ 349, 380 ΑΚ. Η καταγγελία είναι καταχρηστική και στην περίπτωση κατά την οποία, λαμβανομένης υπόψη και της βαρύτητας των λόγων που την υπαγόρευσαν, δεν ήταν, με καθαρώς αντικειμενικά κριτήρια, κατά τις αρχές τις καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών, το επιβαλλόμενον μέτρο για την προστασία του καλώς εννοουμένου οικονομικού συμφέροντος του εργοδότου, γιατί αυτό θα μπορούσε να προστατευθεί με άλλα ηπιότερα μέτρα. Σύμφωνα με την και συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητος που διέπει όχι μόνο το Δημόσιο, αλλά και το Εργατικό Δίκαιο, η καταγγελία είναι νόμιμη μόνο αν χρησιμοποιείται ως έσχατο μέσο από τον εργοδότη για την επίτευξη των σκοπών του. (ΑΚ 144/91 ΕΕργΔ. 51. 630, ΑΠ 496/87 ΕργΔ 47. 116). Αναζητείται δηλαδή με καθαρώς αντικειμενικά κριτήρια η αιτιώδης σχέση της καταγγελίας προς το καλώς εννοούμενο συμφέρον της επιχειρήσεως.

….. Η καταγγελία των εργασιακών τους συμβάσεων εν προκειμένω λειτούργησε ως «οιονεί πειθαρχική ποινή» κατά προφανή παράβαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως των εργαζομένων στην επιχείρηση της εναγομένης εφεσίβλητου, αφού σε παρόμοιες με την ανωτέρω περιπτώσεις επιβαλλόταν πολύ ηπιωτέρας μορφής πειθαρχικές κυρώσεις, αλλά και της αρχής της αναλογικότητας, δεδομένου ότι για ένα παράπτωμα που τελέστηκε εξ αμελείας από υπαλλήλους με ικανότητες, υπηρεσιακή επάρκεια και απόδοση, συνηθισμένο στις εργασιακές δραστηριότητες των εργαζομένων της άνω κατηγορίας, επεβλήθη η βαρύτερα «εκ των πειθαρχικών ποινών», τελούσα σε

προφανή δυσαρμονία προς το μέγεθος της ηθικής βαρύτητας του παραπτώματος. Η εν λόγω «ηθική βαρύτητα» ελαχιστοποιείται αν ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι ο εσφαλμένος άνω υπολογισμός του καταβλητέου ποσού του στοιχήματος έγινε και με την σύμφωνη γνώμη («συγκατάβαση» κατά την γλωσσικώς αδόκιμη έκφραση των εναγουσών) της επιθεωρητού των παιγνιδιών Α.Μ., η οποία, σύμφωνα με την κατάθεση του μάρτυρος των εναγουσών εκκαλουσών Δ.Κ, υπαλλήλου του καζίνου, παραδέχτηκε την συμμετοχή της στην εσφαλμένη πληρωμή, χωρίς την οποιαδήποτε πειθαρχική κύρωση εις βάρος της για την εν λόγω πλημμελή συμπεριφορά της. Πρέπει να τονισθεί στο σημείο αυτό ότι η ύπαρξη εσωτερικού κανονισμού εργασίας και η πρόβλεψη σ' αυτόν πειθαρχικών ποινών μετά από προηγούμενη τήρηση κάποιας διαδικασίας (π.χ. κλήσης σε απολογία) δεν αποστερεί το δικαίωμα από την εναγομένη εφεσίβλητη να καταγγείλει την σύμβαση εργασίας ξέχωρα από τον κανονισμό. Πλην όμως η ύπαρξη του και το τι εφαρμόσθηκε στο παρελθόν σε ανάλογες περιπτώσεις από την εναγομένη εφεσίβλητη εκλαμβάνεται υπόψη από το Δικαστήριο ως ουσιώδες πραγματικό επιχείρημα για την θεμελίωση της κρίσεως του περί της καταχρηστικότητος της γενομένης καταγγελίας. 2) Η απόλυση των εναγουσών εκκαλουσών υπό τις προαναφερόμενες συνθήκες καθόλου δεν εξυπηρετούσε το καλώς εννοούμενο συμφέρον της επιχειρήσεως της εναγομένης εφεσίβλητου. Ένας εσφαλμένος μαθηματικός υπολογισμός του ποσού του κερδοφόρου στοιχήματος, εγκαίρως εντοπισθείς, δεν επηρέασε την ομαλή συνέχιση του παιγνιδιού μετά μάλιστα και την χωρίς καμία εναντίωση επιστροφή του επί πλέον αδικαιολογήτως καταβληθέντος ποσού. Και στο παρελθόν είχαν λάβει χώρα τέτοιες εσφαλμένες καταβολές, χωρίς το γεγονός να έχει καμιά δυσμενή επίδραση στην γενικότερη οικονομική δραστηριότητα του ανωτέρω καζίνου, την προσέλευση πελατών και την κερδοφορία.

479/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήριος Βαβαρούτας, Αναστασία Σταυροπούλου Κωστομητσοπούλου**).

Σύμβαση εργασίας. Υπερωρία και υπερεργασία. Διακρίσεις. Αγωγή για υπερωριακή απασχόληση. Στοιχεία της για να μην είναι αόριστη.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 επ. του Ν. 435/76, του άρθρου 3 της από 2621975 Ε.Γ.Σ.Σ.Ε., των διατάξεων της υπ' αριθμ. 1/82 αποφάσεως του Δ.Δ.Δ.Δ. Αθηνών, που κυρώθηκαν, αντίστοιχα, με το Ν. 133/75 και 1346/89 και επομένως επέχουν ισχύ τυπικού νόμου, των διατάξεων της από 14284 Ε.Γ.Σ.Σ.Ε., του άρθρου 2 παρ. 1 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου της 29/30121980 (ΦΕΚ Α' 299), του άρθρου 6 της από 13386 Ε.Γ.Σ.Σ.Ε., του άρθρου 3 Π.Δ. της 27 Ιαν./ 4 Ιουλ. 1932, όπως το τελευταίο αντικ. με το άρθρο 3 παρ. 1 Ν.Δ 4020/59, του άρθρου 8 παρ. 2 Ν.Δ. 4020/59 και του ν. 515/70 συνάγονται τα εξής: 1)

Ως υπερωρία νοείται η απασχόληση του μισθωτού πέραν του νομίμου ωραρίου, ήτοι εκείνου που θεσπίσθηκε με νόμο ή με κανονιστική διοικητική πράξη, εκδοθείσα με νόμιμη εξουσιοδότηση (Καρακατσάνης, Εργατικόν Δίκαιον Τομ. 4, σελ. 147, Ολ.ΑΠ 447/69, ΝοΒ 18.35, ΑΠ 777/89, ΔΕΝ 46.426). 2) Ως υπερεργασία νοείται η απασχόληση του μισθωτού πέραν του συμβατικού ωραρίου, ήτοι εκείνου που έχει θεσπισθεί με συλλογική ή ατομική σύμβαση εργασίας και μέχρι του νόμιμου ωραρίου (Καρακατσάνης ό.π. σελ. 145, ΑΠ 777/89, ΔΕΝ 46.426). 3) Νόμιμο ωράριο είναι οι οκτώ (8) ώρες εργασίας ημερησίως και οι σαράντα οκτώ εβδομαδιαίως για τους μισθωτούς με έξι ημέρες εργασίας (8 ώρες Χ 6) την εβδομάδα και οι εννέα (9) ώρες εργασίας ημερησίως και σαράντα πέντε (45) ώρες εβδομαδιαίως για τους μισθωτούς με πενθήμερο σύστημα εβδομαδιαίας εργασίας (5 ημέρ. Χ 9 ώρες). 4) Επί μισθωτών με πενθήμερο σύστημα εργασίας η 40η μέχρι και η 45η ώρα εργασίας την εβδομάδα συνιστά υπερεργασία και όχι υπερωρία, αμειβόμενοι με το νόμιμο ωρομίσθιο προσαυξημένο κατά 25%, ενώ η εργασία από την 45η και μέχρι την 48η ώρα συνιστά νόμιμη υπερωρία (βλ. Λ. Λυμπεροπούλου, Υπερεργασία Υπερωριακή εργασία κ.λπ. Ε.Εργ.Α. 491 σελ. 97 επ.). 5) Για τον καθορισμό όμως των ωρών υπερωρίας και υπερεργασίας δεν λαμβάνονται υπόψη οι μη εργάσιμες ημέρες, όπως είναι η Κυριακή και το Σάββατο με πενθήμερο σύστημα εργασίας. Ειδικότερα, ενώ για τον καθορισμό των ωρών της υπερεργασίας λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των ωρών της εβδομαδιαίας απασχολήσεως, ως προς τη συνδρομή υπερωριακής εργασίας, στην οποία αφορούν οι παροχές του άρθρου 1 του Ν. 435/76, λαμβάνεται υπόψη όχι η εβδομαδιαία, αλλά η ημερήσια εργασία, υπό την έννοια ότι υφίσταται υπερωριακή εργασία όταν ο μισθωτός απασχοληθεί πέραν των οκτώ ωρών ημερησίως (ή πέραν των εννέα ωρών σε σύστημα πενθήμερης εργασίας), έστω και αν με την υπεραπασχόληση αυτή δεν πραγματοποιείται υπέρβαση του οριζομένου από το νόμο ανωτάτου ορίου εβδομαδιαίας εργασίας, αφού δεν χωρεί συμψηφισμός της ημερήσιας υπερωρίας με τις ολιγότερες ώρες εργασίας ή με την πραγματοποιηθείσα εργασία σε άλλη εργάσιμη ημέρα της ίδιας εβδομαδιαίας περιόδου (Ολ.ΑΠ 387/69, 569/86, ΑΠ 1017/95, ΔΕΝ 51.1364). Από τα ανωτέρω συνάγεται, ότι για να μην πάσχει από αοριστία η αγωγή του εργαζομένου για την πληρωμή σ' αυτόν αξιώσεων από παράνομη υπερωριακή απασχόληση, θα πρέπει αυτός να επικαλεσθεί ότι εργάσθηκε πέραν του νομίμου ωραρίου, εκθέτοντας λεπτομερώς τις ώρες υπέρβασης του ημερήσιου και εβδομαδιαίου ωραρίου, καθώς και τον αριθμό των ωρών που απασχολήθηκε, καθ' υπέρβαση του νομίμου ωραρίου, σε κάθε ένα από τα μερικότερα τμήματα του μεγαλυτέρου χρονικού διαστήματος, στον οποίο αφορά η αγωγή (ΑΠ 60/82 Ε..Εργ.Δ. 41.493, Εφ.Αθ. 8037/89 Ελλ.Δνη 32.626, Εφ.Αθ. 2643/92 Ελλ.Δνη 34.235). Στην υπόθεση που κρίνεται, ο εκκαλών στην παραπάνω αγωγή του, όπως το δικόγραφο αυτής ορθώς εκτιμάται από το δικαστήριο ως διαδικαστικό έγγραφο, ιστορεί, μεταξύ άλλων, ότι την 16.11.1998 προσλήφθηκε από την εναγομένη με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου για να εργασθεί ως υπάλληλος στο πρατήριο καυσίμων που η εταιρεία «SHELL» διατηρεί στην Πάτρα ότι η εργασιακή αυτού σχέση με την εναγομένη διήρκησε μέχρι την 30.11.1999 και ότι κατά το χρονικό

διάστημα από 1.4.1999 μέχρι 30.11.1999 πραγματοποίησε 410 ώρες παράνομης υπερωριακής εργασίας. Επίσης, ο ενάγων εκθέτει στην αγωγή του, ότι κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.1999 μέχρι 30.11.1999 του ανατέθηκε και πρόσθετη εργασία πλυσίματος των αυτοκινήτων, την οποία εκτέλεσε μέσα στο νόμιμο ωράριο εργασίας και επί 113 ημέρες. Συναφώς δε προς τα ανωτέρω περιστατικά ζήτησε με την αγωγή του την επιδίκαση αποζημιώσεως για παράνομη υπερωριακή εργασία και αμοιβή για πρόσθετη εργασία. Υπό το προαναφερόμενο ιστορικό και αιτητικό η αγωγή είναι αόριστη και ως τέτοια πρέπει να απορριφθεί, καθόσον ο ενάγων, αφ' ενός μεν δεν επικαλείται υπέρβαση του ημερήσιου και εβδομαδιαίου νομίμου ωραρίου, με αναφορά στην ημερήσια απασχόληση που έχει έννομη σημασία για να κριθεί αν και σε ποια έκταση υπάρχει υπέρβαση αυτού, επομένως και παράνομη υπερωριακή εργασία, αφ' ετέρου δε δεν προσδιορίζει τις ώρες εκτελέσεως πρόσθετης εργασίας εντός του νομίμου ημερησίου ωραρίου, για να κριθεί αν και σε ποια έκταση εκτελούσε πρόσθετη εργασία. Επομένως, το πρωτόδικο Δικαστήριο που απέρριψε, αν και με διαφορετική εν μέρει αιτιολογία, η οποία αντικαθίσταται με την παρούσα (αρθρ. 534 Κ.Πολ.Δ.), την αγωγή ως αόριστη ως προς τα κονδύλια αμοιβής πρόσθετης εργασίας και παράνομης υπερωριακής απασχόλησης, δεν έσφαλε και τα αντίθετα υποστηριζόμενα με τον πρώτο λόγο της εφέσεως κρίνονται απορριπτέα και ουσιαστικά αβάσιμα.

505/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλης Λίμουρας, Σταύρος Μαρινόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Είναι δικαιολογημένη όταν ο εργαζόμενος προσλαμβάνεται με αντικείμενο εποχιακή εργασία ή όταν η επιχείρηση διακόπτει τη λειτουργία της κατά το θερινό τρίμηνο καθώς και όταν μεταξύ των διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου μεσολαβούν χρονικά διαστήματα κατά τα οποία δεν υπάρχει αντικείμενο εργασίας καθώς και όταν η συνομολόγηση του ορισμένου χρόνου γίνεται προς το συμφέρον των μισθωτών ή όταν προβλέπεται από το νόμο ή εσωτερικό κανονισμό με ισχύ νόμου. Πότε έχουμε συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου προς καταστρατήγηση του ν. 2112/1920. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 648 και 669 ΑΚ προκύπτει ότι σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου είναι αυτή που έχει ορισμένη διάρκεια, η οποία είτε καθορίζεται από τους συμβαλλομένους ρητώς, είτε συνάγεται από το είδος της παρεχόμενης εργασίας και το σκοπό της συμβάσεως (ΑΠ 346/1997 ΔΕΝ 1999, 5). Είναι δικαιολογημένη η σύναψη συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου όταν ο εργαζόμενος προσλαμβάνεται με αντικείμενο εποχιακή εργασία ή όταν η επιχείρηση διακόπτει τη λειτουργία της κατά το θερινό τρίμηνο, καθώς και όταν μεταξύ των διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου μεσολαβούν χρονικά διαστήματα κατά τα οποία δεν υπάρχει αντικείμενο εργασίας, όπως και όταν η συνομολόγηση του ορισμένου χρόνου γίνεται προς το συμφέρον των μισθωτών ή

όταν προβλέπεται από νόμο ή εσωτερικό κανονισμό με ισχύ νόμου (ΑΠ 1891/1997 ΔΕΝ 1989, 72, ΑΠ 1493/1986 ΔΕΝ 1987, 561). Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 1 και 8 του ν. 2112/1920, οι οποίες ορίζουν ότι οι διατάξεις αυτού του νόμου εφαρμόζονται και επί συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, αν ο καθορισμός της διάρκειας αυτών δεν δικαιολογείται από τη φύση των, αλλά έγινε προς καταστρατήγηση των διατάξεων του νόμου περί καταγγελίας των αορίστου χρόνου συμβάσεων εργασίας, σαφώς συνάγεται ότι ο καθορισμός χρονικής διάρκειας στη σύμβαση εργασίας είναι δικαιολογημένος από τη φύση της όταν όχι μόνον η σύμβαση, ως εκ του είδους και του σκοπού της εργασίας, έχει το χαρακτήρα της συμβάσεως ορισμένου χρόνου, αλλά και όταν η διάρκεια αυτής υπαγορεύεται από αποχρώντες λόγους που ανάγονται ειδικότερα στις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας της επιχειρήσεως. Όταν συντρέχουν τέτοιες περιστάσεις η εκάστοτε συμφωνία εργοδότου και μισθωτού ότι η σύμβαση εργασίας θα είναι ορισμένης διάρκειας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έγινε προς καταστρατήγηση των διατάξεων του νόμου περί καταγγελίας των αορίστου χρόνου συμβάσεων εργασίας (Ολ ΑΠ 157/1978 ΝοΒ 27. 34, ΑΠ 169/1991 ΝοΒ 40. 872).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο εναγόμενος Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει ως σκοπό τη διοίκηση και τη ρύθμιση των υδάτων, καθώς και την επιμέλεια και διαχείριση των έργων εγγείων βελτιώσεων για την αύξηση της παραγωγής και την καλύτερη εκμετάλλευση των αγροτικών ακινήτων της περιοχής του (αρθρ. 12 § 1, 13 § 1 και 14 ν. δ 3881/1958). Ο τελευταίος την 1641985 προσέλαβε τον ενάγοντα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ως υδρονομέα για τις ανάγκες του αρδευτικού του δικτύου. Η εν λόγω σύμβαση ήταν ορισμένου χρόνου, έχουσα διάρκεια όση και η αρδευτική περίοδος και έληξε την 31101985. Μετά τη λήξη της συμβάσεως αυτής ο ενάγων εξακολούθησε να απασχολείται από τον εναγόμενο μέχρι την 3091999 με την ως άνω ειδικότητα ή ως εργατοτεχνίτης επισκευαστής βλαβών υπογείων αγωγών με πλήρες ωράριο εργασίας δυνάμει αλλεπαλλήλων συνάψεων νέων συμβάσεων ορισμένου χρόνου που έγιναν με πρωτοβουλία του εναγομένου Οργανισμού. Συγκεκριμένα απασχολήθηκε από 1641985 μέχρι 31101985, 141986 μέχρι 31101986, 2741987 μέχρι 3091987, 1841988 μέχρι 31101988, 341989 μέχρι 31101989, 1741991 μέχρι 31101991, 141992 μέχρι 31101992, 2141993 μέχρι 31101993, 351994 μέχρι 31101994, 451995 μέχρι 31101995, 1641996 μέχρι 15111996, 2141997 μέχρι 31101997, 1641998 μέχρι 3091998 και 351999 μέχρι 3091999 (βλ. κυρίως την 83/1752000 βεβαίωση του εναγομένου). Οι αλλεπάλληλες αυτές συμβάσεις ορισμένου χρόνου δεν αποδείχθηκε από κανένα αποδεικτικό μέσο ότι έγιναν προς καταστρατήγηση του νόμου, ώστε να θεωρηθεί ότι καταρτίσθηκε μεταξύ των διαδίκων ενιαία σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, όπως αβάσιμα υποστηρίζει ο ενάγων. Ούτε αποδείχθηκε ότι καταρτίσθηκαν αδικαιολόγητα και χωρίς αποχρώντα λόγο. Αντιθέτως, αποδείχθηκε ότι εδικαιολογούντο από τη φύση, τον σκοπό και την εποχιακή λειτουργία του αρδευτικού δικτύου του εναγομένου, ο οποίος δεν μπορούσε να δεσμευτεί με σύμβαση αορίστου χρόνου, ώστε να καταβάλει στον ενάγοντα αποδοχές κατά το χρονικό διάστημα από αρχές

το οποίο δεν λειτουργούσε το δίκτυο αρδεύσεως και αυτός δεν εργαζόταν. Άλλωστε ο εναγόμενος, εκτός από έναν ορισμένο αριθμό θέσεων τακτικού προσωπικού (διευθυντή, λογιστή, γραμματέα κλπ), οι οποίες είναι καθορισμένες από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας και κατάστασης προσωπικού αυτού (άρθρο 5) και έχουν πληρωθεί από υπαλλήλους που έχουν ειδικά προσόντα και εργάζονται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, για το υπόλοιπο προσωπικό ακολουθεί πάγια τον ίδιο τρόπο πρόσληψης, ήτοι καταρτίζει συμβάσεις ορισμένης (εποχιακής) διάρκειας που αρχίζουν με τη νέα αρδευτική περίοδο και λήγουν με το τέλος αυτής, πράγμα που εγνώριζε ο ενάγων, αφού επί σειρά ετών συνέβαινε το ίδιο πράγμα, ήτοι προσλαμβανόταν τον Απρίλιο και εργαζόταν μέχρι τον Οκτώβριο κάθε έτους. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχτηκε κατ' ουσίαν την ένδικη αγωγή και αναγνώρισε ότι οι συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ των διαδίκων αποτελούν μία ενιαία σύμβαση αορίστου χρόνου, εσφαλμένα το νόμο εφάρμοσε και εσφαλμένα τις προσκομισθείσες αποδείξεις εκτίμησε, όπως βάσιμα ισχυρίζεται ο εναγόμενος με τον σχετικό πρώτο λόγο εφέσεως που πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος κατ' ουσίαν.

514/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Παπαγεωργίου, Βασίλης Πρέζας**).

Σύμβαση εργασίας. Μισθός. Περιλαμβάνει και τα διάφορα επιδόματα που παρέχονται είτε από τη σύμβαση είτε από το νόμο ή άλλη κανονιστική διάταξη. Οι οικειοθελώς καταβαλλόμενες παροχές δίχως συμβατική υποχρέωση εφόσον ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να τις διακόψει ή να τις συμψηφίσει σε μελλοντικές αυξήσεις του βασικού μισθού δεν θεωρούνται μισθός. Αν όμως καταβάλλονται σταθερά και ομοιόμορφα για μακρό χρονικό διάστημα, μεταβάλλονται σε συμβατικές. Τακτικές και έκτακτες ή πρόσθετες αποδοχές. Εννοια. Περιστατικά.

Ως μισθός χαρακτηρίζονται και τα διάφορα επιδόματα, που παρέχονται είτε από τη σύμβαση (επίδομα παραγωγής, επίδομα τακτικής παρουσίας, επίδομα ενοικίου, επίδομα θέσης), είτε από το νόμο ή άλλη κανονιστική διάταξη, όπως είναι τα επιδόματα συζύγων και τέκνων, ανθυγιεινής εργασίας, υπευθυνότητας, προϋπηρεσίας κ.λ.π. Αντιθέτως, οι οικειοθελώς καταβαλλόμενες παροχές, δίχως συμβατική υποχρέωση, εφόσον ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να τις διακόψει ή να τις συμψηφίσει σε μελλοντικές αυξήσεις του βασικού μισθού, δεν θεωρούνται μισθός, αλλά ως παρεχόμενες από ελευθεριότητα. Αν όμως αυτές (οικειοθελείς παροχές) καταβάλλονται σταθερά και ομοιόμορφα για μακρό χρονικό διάστημα, μεταβάλλονται σε συμβατικές, έστω και αν η καταβολή τους γίνεται με στερεότυπη επιφύλαξη της διακοπής, γιατί αυτή έρχεται σε αντίφαση με τα πράγματα, από την οποία συνάγεται πως η πραγματική αληθινή βούληση των μερών είναι η επαύξηση του αρχικά συμφωνηθέντος ή του νόμιμου μισθού. Περαιτέρω, ο μισθός διακρίνεται σε τακτικές και έκτακτες ή

πρόσθετες αποδοχές. Τακτικές αποδοχές θεωρούνται αυτές που καταβάλλονται σταθερά και μόνιμα και αντιστοιχούν σε εργασία που επαναλαμβάνεται συνήθως σε ορισμένα χρονικά διαστήματα. Η διάκριση αυτή έχει σημασία, προκειμένου να γίνει ο υπολογισμός της αποζημιώσεως για την καταγγελία της εργασιακής σχέσης, των αποδοχών και του επιδόματος της άδειας, των δώρων και της αμοιβής για την υπερεργασία και υπερωριακή απασχόληση (βλ. Λ. Ντάσιο, Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο, τόμ. Α' σελ. 275 και 279, ΑΠ 1318/1984 ΕΕΔ 1985 σελ. 811 επ.).

Την 16.5.1995, ο εφεσίβλητος προσλήφθηκε από την εκκαλούσα κοινοπραξία, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, προκειμένου να εργαστεί ως χειριστής μηχανημάτων στο εκτελούμενο απ' αυτή έργο κατασκευής του φράγματος Ευήνου. Στο ως άνω έργο εργάστηκε μέχρι 28.11.1996, οπότε απολύθηκε. Η εκκαλούσα καθόλο το χρονικό διάστημα της εργασιακής σχέσης του, κατέβαλε σ' αυτόν κάθε μήνα τακτικώς και αδιαλείπτως και ως αντάλλαγμα της παρεχόμενης εργασίας του διάφορα χρηματικά ποσά ως επίδομα καλής απόδοσης, που κυμαινόταν από 25.000 δραχμές έως 62.000 δραχμές το μήνα και ανερχόταν το έτος 1995 σε 30.000 δραχμές το μήνα κατά μέσο όρο και το έτος 1996 σε 42.000 δραχμές το μήνα κατά μέσο όρο, χαρακτηρίζοντας αυτά ως EXTRA ποσά ή ως καταβληθέντα απ' αυτή (εκκαλούσα) για την εξόφληση κατά μήνα του ως άνω επιδόματος. Εφόσον, λοιπόν, το εν λόγω επίδομα καταβαλλόταν κάθε μήνα σε όλο το παραπάνω χρονικό διάστημα τακτικώς και αδιαλείπτως, περιλαμβάνεται, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη, στις τακτικές αποδοχές του εφεσίβλητου, όπως ορθώς έκρινε και η εκκαλουμένη απόφαση και με βάση αυτές (τακτικές αποδοχές) υπολόγισε και το ωρομίσθιο της αμοιβής του για την παρασχεθείσα απ' αυτόν υπερεργασία, παράνομη υπερωριακή εργασία και νυκτερινή εργασία, καθώς και τα δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθούν, ως αβάσιμοι οι σχετικοί λόγοι της έφεσης με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα.

518/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Καλαπόδης, Δημήτρης Κονδύλης**).

Σύμβαση εργασίας. Διευθυντικά στελέχη. Ποια στελέχη χαρακτηρίζονται ως διευθυντικά. Αυτά τα στελέχη εξαιρούνται της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας περί χρονικών ορίων εργασίας, περί εβδομαδιαίας αναπαύσεως, περί αποζημιώσεων ή προσαυξήσεων για την υπερωριακή ή κατά Κυριακές ή γιορτές εργασία. Η θέση τους καθορίζεται με αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστεως και της κοινής πείρας και της λογικής, από τη φύση των παρεχομένων υπηρεσιών που κρίνονται ενιαία κ.λ.π.

Κατά την έννοια του εδαφίου α' του άρθρου 2 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ουασιγκτώνος «περί περιορισμού των ωρών εργασίας εν ταις βιομηχανίαις επιχειρήσεσιν» που κυρώθηκε με το ν. 2269/1920 ως πρόσωπα τα οποία κατέ

χουν θέσεις εποπτείας ή διευθύνσεως ή εμπιστοσύνης, επί των οποίων, κατά την εν λόγω σύμβαση, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις αυτής, θεωρούνται εκείνα στα οποία, ως εκ των εξαιρετικών προσόντων τους ή της ιδιάζουσας εμπιστοσύνης του εργοδότου προς αυτά, ανατίθεται καθήκοντα γενικωτέρας διευθύνσεως όλης της επιχειρήσεως ή σημαντικού τομέα αυτής και εποπτείας του προσωπικού, εις τρόπον ώστε όχι μόνο να επηρεάζουν αποφασιστικά τις κατευθύνσεις και την εξέλιξη της επιχειρήσεως αλλά και να διακρίνονται εμφανώς από τους άλλους υπαλλήλους, λόγω της ασκήσεως των δικαιωμάτων του εργοδότη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η πρόσληψη και απόλυση του προσωπικού, έναντι του οποίου επέχουν θέση εργοδότη, διαθέτουν πρωτοβουλία και επωμίζονται καμμία φορά και ποινικές ευθύνες για την τήρηση των διατάξεων που έχουν θεσπισθεί για το συμφέρον των εργαζομένων, αμειβόμενοι συνήθως με μισθό που υπερβαίνει κατά πολύ τα νόμιμα ελάχιστα όρια και τις καταβαλλόμενες στους λοιπούς υπαλλήλους αποδοχές. Γι' αυτό και τα πρόσωπα αυτά, αν και δεν παύουν να είναι μισθωτοί, εξαιρούνται της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας περί χρονικών ορίων εργασίας, περί εβδομαδιαίας αναπαύσεως, περί αποζημιώσεως ή προσαυξήσεως για την υπερωριακή ή κατά Κυριακάς ή Εορτάς εργασία, οι οποίες είναι ασυμβίβαστες προς την εξέχουσα θέση τους και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που ανέλαβαν με τη σύμβασή τους. Η έννοια δε της διευθυντικής θέσεως, ανεξαρτήτως του αν ο εργαζόμενος έχει ή όχι τον τίτλο του κατόχου αυτής προσδιορίζεται με βάση τα αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστεως και της κοινής πείρας και της λογικής από τη φύση και το είδος των παρεχομένων υπηρεσιών που κρίνονται ενιαίως, καθώς και από την ιδιάζουσα σχέση εκείνου που τις παρέχει τόσο προς τον εργοδότη όσο και προς τους λοιπούς εργαζομένους. (ΑΠ 1123/93 Ε.Ερ.Δ. 531079, ΑΠ 674/91 Ε.Ερ.Δ. 5187, ΕΑ 9176/92 Ε.Ερ.Δ. 53925).

562/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Σκανδάμης, Αλέξανδρος Παπακωνσταντίνου**).

Αλλοδαποί. Ομογενείς αλλοδαποί. Προϋπόθεση παροχής άδειας εργασίας. Σύμβαση εργασίας άκυρη, τραυματισμός του εργαζομένου σε αυτοκινητικό ατύχημα και αδικαιολόγητος πλουτισμός.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 17 § 4, 23 § 1 και 36 του Ν. 1975/1991, η άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος ή η ανάληψη οποιασδήποτε εργασίας από αλλοδαπό απαγορεύεται, εκτός εάν ο ενδιαφερόμενος έχει εφοδιασθεί με σχετική άδεια από τον Υπουργό Εργασίας ή εξουσιοδοτημένη από αυτόν αρχή. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται οι προϋποθέσεις, η διάρκεια και η διαδικασία δικαιώματος εισόδου, διαμονής και εργασίας των ομογενών. Μέχρι να εκδοθούν τα

προεδρικά διατάγματα και οι Υπουργικές αποφάσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι αντίστοιχες σχετικές διατάξεις, που ρυθμίζουν τα συναφή θέματα, εφ' όσον δεν αντίκεινται στον παρόντα νόμο. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι και για τους αλλοδαπούς ομογενείς, εφόσον δεν έχει εκδοθεί υπουργική απόφαση με την οποία καθορίζονται οι προϋποθέσεις διαμονής και εργασίας τους, έχει εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 23 § 1 του παραπάνω νόμου και για την ανάληψη οποιασδήποτε εργασίας στην Ελλάδα πρέπει και αυτός να είναι εφοδιασμένος με σχετική άδεια από τον Υπουργό Εργασίας ή άλλη εξουσιοδοτημένη αρχή, η έλλειψη της οποίας καθιστά άκυρη τη σύμβαση εργασίας κατά τα άρθρα 3, 174 και 180 ΑΚ. Εξάλλου οι 30122/22190 και 32214/6111990 εγκύκλιοι του Υπουργείου Εργασίας κατά τις οποίες οι ομογενείς από την Αλβανία (Βορειοηπειρώτες), όπως οι Έλληνες Πόντιοι από την πρώην Σοβιετική Ένωση δεν απαιτείται να είναι εφοδιασμένοι με άδεια εργασίας αλλοδαπού, επειδή αποτελούν Ελληνικό πληθυσμιακό στοιχείο και δεν εφαρμόζονται γι' αυτούς οι διατάξεις περί αλλοδαπών, δεν έχουν ισχύ νόμου και δεν δεσμεύουν τα δικαστήρια (ΑΠ 927/2001 Δνη 44, 169). Ήδη εκδόθηκε η 4000/3/10λε κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης της 30.5/6.6.2001, με την οποία χορηγείται πλέον Ειδικό Δελτίο ταυτότητας ομογενούς αλλοδαπού, που παρέχει στον κάτοχο το δικαίωμα νόμιμης παραμονής και εργασίας στη χώρα μας (άρθρο 3).

Περαιτέρω όταν η σύμβαση εργασίας είναι άκυρη δημιουργείται ανάμεσα στον εργαζόμενο και τον εργοδότη απλή σχέση εργασίας κατά την οποία ο μισθωτός έχει αξίωση για την απόδοση της ωφέλειας του εργοδότη από την εργασία που του παρείχε με βάση τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού (αρθρ. 904 ΑΚ). Σ' αυτήν την περίπτωση η ωφέλεια την οποία δικαιούται ο αλλοδαπός που απασχολήθηκε με άκυρη σύμβαση εργασίας, είναι το ποσόν, το οποίο θα κατέβαλε ο εργοδότης με έγκυρη σύμβαση, σε άλλο μισθωτό, που θα είχε τα ίδια προσόντα και ικανότητες για την παροχή της ίδιας εργασίας με τις ίδιες περιστάσεις και συνθήκες ανεξάρτητα από τη ζημία του μισθωτού. Συνεπώς ο αλλοδαπός που παρέχει ακύρως εργασία στην Ελλάδα, σε περίπτωση τραυματισμού του και εντεύθεν ανικανότητας για συνέχιση της επαγγελματικής του απασχόλησης και απόκτησης εισοδημάτων δεν μπορεί να ζητήσει αποζημίωση για διαφυγόν κέρδος, που θα αποκόμιζε από μια τέτοια εργασία. Μπορεί όμως στη σχετική αγωγή του να ισχυρισθεί και να αποδείξει ότι ναι μεν κατά το χρόνο του τραυματισμού του, παρείχε εργασία στα πλαίσια άκυρης σύμβασης, όμως κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων η παροχή εργασίας θα συνεχιζόταν με αυτό το άκυρο νομοθετικό καθεστώς, οπότε αφού θα παρείχε εργασία θα είχε αξίωση αδικαιολογήτου πλουτισμού κατά του εργοδότη του, την οποία απώλεσε λόγω του τραυματισμού του. Συνεπώς στην περίπτωση αγωγής αποζημιώσεως κατά του υπευθύνου για το όχημα, η μέλλουσα απώλεια της αξίωσης αδικαιολογήτου πλουτισμού, θα πρέπει να αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της ιστορικής βάσης της αγωγής

563/2004

(Εισηγήτρια: Ελένη Διονυσοπούλου, εφέτης).
(Δικηγόροι: Νικόλαος Ζαφειρόπουλος, Νικόλαος Λέων).

Κατάρτιση συμβάσεων εργασίας από αντιπρόσωπο του εργοδότη. Η ευθύνη για τις υποχρεώσεις από τη σύμβαση αυτή βαρύνει τον εργοδότη και ο αντιπρόσωπος απαλλάσσεται. Η παράνομη συμπεριφορά του εργοδότη από την παράλειψή του να εκπληρώσει τη συμβατική του υποχρέωση ως εργοδότης και να καταβάλει τη νόμιμη αμοιβή του δεν αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας του εργαζομένου και γι' αυτό δεν επιδικάζεται αποζημίωση για ηθική βλάβη.

…… Περαιτέρω η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως προς το δεύτερο των εναγομένων, ο οποίος, όπως ήδη έχει αναφερθεί, στις ένδικες εργασιακές συμβάσεις συμβλήθηκε ως αντιπρόσωπος της πρώτης τούτων και επομένως οι συμβάσεις ενεργούν αμέσως υπέρ και κατά της αντιπροσωπευομένης στο πρόσωπο της οποίας επέρχονται ευθέως οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτές (Α.Π. 454/1990 Δνη 31.997), όσα δε αντίθετα υποστηρίζονται με την έφεση του ενάγοντος πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα. Δεν είναι νόμιμο και πρέπει να απορριφθεί το αίτημα για την χρηματική ικανοποίηση του ενάγοντος για την ηθική βλάβη την οποία υπέστη, λόγω προσβολής της προσωπικότητας του από την αντισυμβατική και παράνομη συμπεριφορά της εναγομένης, καθόσον η παράλειψή της να εκπληρώσει τη συμβατική της υποχρέωση ως εργοδότριας και να καταβάλει την αμοιβή του εργαζόμενου, δε συνιστά αδικοπραξία και μάλιστα υπαίτια προσβολή της προσωπικότητας του τελευταίου, που παράγει υποχρέωση για την αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης. Συνεπώς ορθώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε το σχετικό κεφάλαιο της αγωγής και όσα αντίθετα υποστηρίζονται με την έφεση του ενάγοντος πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

570/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: Δ**ημοσθένης Σπαθής, Θανάσης Βγενόπουλος**).

Αλλοδαπός. Τραυματισμός του σε αυτοκινητικό ατύχημα. Δεν δικαιούται αποζημίωση για τις αποδοχές που απώλεσε αν δεν έχει εφοδιαστεί με άδεια εργασίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 23 του ν. 1975/1991, για την ανάληψη οποιασδήποτε εργασίας από αλλοδαπό πρέπει αυτός να είναι εφοδιασμένος με σχετική άδεια από τον Υπουργό Εργασίας ή άλλη εξουσιοδοτημένη αρχή ή έστω, σύμφωνα με το άρθρο 6 του π.δ. 359/1997, κάρτα παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας (βλ. Κρητικού, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, 1998, παρ. 306, Εφ.Αθ. 6159/2003 Ελλ.Δνη 45.184, Εφ.Θεσ.

2536/2001 Αρμ. 56.418, Εφ.Πατρ. 520/2000 Αχ.Νομ. 2001 σελ. 152), η έλλειψη της οποίας καθιστά άκυρη τη σύμβαση εργασίας κατά τα άρθρα 3, 174 και 180 ΑΚ (ΑΠ 375/2003 ΝοΒ 51.1.858, ΑΠ 927/2001 Ελλ.Δνη 44.169) και κατ' ακολουθίαν δεν υφίσταται αξίωση για καταβολή μισθού, αλλ' ενδεχομένως μόνο της ωφέλειας την οποία κατά τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού απεκόμισε ο εργοδότης (ΑΠ 34/1998 ΕΕΔ 48.255, Εφ.Αθ. 6159/2003 ό.π.). Στην προκειμένη υπόθεση, η δεύτερη ενάγουσα, επικαλούμενη με την υπό κρίση αγωγή ότι εξ αιτίας του τραυματισμού της στο επίδικο τροχαίο ατύχημα κατέστη ανίκανη προς εργασία και ότι εργαζόταν νομίμως στην Ελλάδα, διότι στην κάρτα παραμονής εργασίας του συζύγου της εμφανιζόταν ως προστατευόμενο μέλος, ζήτησε το ποσό του 1.624.500 δραχμών για διαφυγόντα εισοδήματα που θα προέρχονταν από την εργασία την οποία θα παρείχε στην Ελλάδα κατά το χρονικό διάστημα από 3.10.2000 μέχρι 31.10.2001.Το παραπάνω κονδύλιο είναι μη νόμιμο και απορριπτέο, εφόσον η ενάγουσα κατά τον χρόνο του ατυχήματος, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην αγωγή, δεν ήταν εφοδιασμένη η ίδια με άδεια εργασίας στην Ελλάδα, αλλά ο σύζυγος της. Επομένως, η εκκαλουμένη απόφαση που έκρινε νόμιμο και εν μέρει βάσιμο στην ουσία του το ως άνω κεφάλαιο της αγωγής, έσφαλε στην εφαρμογή του νόμου, όπως βάσιμα ισχυρίζεται η εναγομένη με τον τρίτο λόγο (με το σχετικό μέρος αυτού) της εφέσεως της, ο οποίος πρέπει να γίνει δεκτός στην ουσία, αντίστοιχα δε να απορριφθεί ως αβάσιμος στην ουσία ο σχετικός λόγος της εφέσεως της ενάγουσας.

587/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Απόστολος Αυλωνίτης, Πάνος Καραμπούλιας**).

Σύμβαση εργασίας. Πενθήμερη εβδομαδιαία απασχόληση (Δευτέρα ως Παρασκευή). Τρόπος υπολογισμού της υπερωριακής απασχόλησης (υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης). Στην αγωγή πρέπει να αναφέρεται, για να είναι ορισμένη, ο χρόνος της ημερήσιας απασχόλησης κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας (πλην Σαββάτου και Κυριακής) για να διαπιστωθεί αν αθροιζόμενος υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας των 40 ωρών. Εργασία Σαββάτου και Κυριακής, πώς αμείβεται.

Με το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχόλησης (Δευτέρα έως και Παρασκευή) που ισχύει εν προκειμένω για την εργασιακή σχέση του εφεσίβλητου μισθωτού, για την εξεύρεση των ωρών της υπερωριακής του απασχόλησης (υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης) προκειμένου να προσδιοριστεί η πρόσθετη γι' αυτήν αμοιβή του, λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος της ημερησίας κάθε φορά απασχόλησής του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας, ο οποίος και πρέπει να αναφέρεται στο δικόγραφο για κάθε εργάσιμη ημέρα της εβδομάδας (επί πενθημέρου από Δευτέρα έως και Παρασκευή) για να διαπιστωθεί αν, αθροιζόμενος,

ριο εργασίας των 40 ωρών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος απασχόλησης του μισθωτού κατά τις ημέρες του Σαββάτου και της Κυριακής, αφού η εργασία κατά τις ημέρες αυτές δεν συνυπολογίζεται στην εβδομαδιαία εργασία για την εξεύρεση της υπερεργασίας και υπερωρίας του μισθωτού, ρυθμιζόμενη αυτοτελώς (ΑΠ 124/1998 ΕΕΔ τόμος 58 σελίδα 283 284).

Την ως άνω υποχρέωση του μισθωτού να μνημονεύσει στο δικόγραφο τις ώρες της ημερησίας απασχόλησης του και μόνο κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας, δεν μπορεί να υποκαταστήσει η εκ μέρους του αναφορά "των ωρών υπερωριακής του απασχόλησης κάθε μερικότερης εργάσιμης ημέρας", δηλαδή μεμονωμένα και αποσπασματικά χωρίς συσχετισμό με τον καθόλου χρόνο της εβδομαδιαίας εργασίας του, αφού έτσι το Δικαστήριο δεν μπορεί να προσδιορίσει το συνολικό εβδομαδιαίο ωράριο απασχόλησης του μισθωτού, επιδικάζοντας ακολούθως, αν αυτό υπερβαίνει τις 40 ώρες εβδομαδιαίως, αμοιβή για υπερεργασία και εν συνεχεία για υπερωρία. Εν προκειμένω ο εφεσίβλητος μισθωτός, υπαγόμενος στο σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχόλησης με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας τις 40 ώρες, ζητούσε με την αγωγή του 1) για εργασία Σαββάτου αμοιβή πλήρως εξομοιωμένη με την αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση και 2) για τις άλλες εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος αποσπασματικά και μεμονωμένα αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση χωρίς να αναφέρει στο δικόγραφο το χρόνο της ημερήσιας κάθε φορά απασχόλησής του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος για να διαπιστωθεί εν συνεχεία, αθροιζόμενος, αν υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο των 40 ωρών, το δε Δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφαση του και με βάση τις αναφορές αυτές επιδίκασε σ' αυτόν αμοιβή για παράνομη υπερωριακή εργασία τόσο για την εργασία του Σαββάτου, όσο και για την εργασία που αυτός παρείχε τις άλλες εργάσιμες ημέρες. Κρίνοντας όμως έτσι, έσφαλε, αφενός μεν διότι η εργασία του Σαββάτου επί πενθημέρου δεν ισοδυναμεί με υπερωριακή απασχόληση, αλλά αμείβεται αυτοτελώς με βάση τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού, του οποίου η μνεία των όρων στο δικόγραφο είναι απαραίτητη για το ορισμένο της αγωγής, όταν με αυτή διεκδικείται αμοιβή για εργασία Σαββάτου, ισχύοντος του πενθημέρου, αφ' ετέρου δε διότι, προκειμένου να κριθεί αν ο μισθωτός δικαιούται αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση, είναι απαραίτητη η αναφορά στο δικόγραφο των ωρών της ημερήσιας απασχόλησής του κατά τις εργάσιμες ημέρες εκάστης εβδομάδος (από Δευτέρα έως Παρασκευή), αφού μόνο έτσι μπορεί να διαπιστωθεί αν η εβδομαδιαία εργασία του υπερβαίνει ή όχι τις 40 ώρες που είναι το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο πέραν των οποίων γεννάται αξίωση για αμοιβή υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης. Επομένως ο 1ος λόγος εφέσεως είναι βάσιμος και η εκκαλουμένη πρέπει να εξαφανιστεί κατά το μέρος που επιδίκασε στον εφεσίβλητο αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση για την εργασία του Σαββάτου και των λοιπών εργασίμων ημερών. Στο μισθωτό, που αμείβεται με μισθό, για την εργασία των Κυριακών και αργιών δεν οφείλονται αποδοχές αλλά μόνο η προσαύξηση (75%), η οποία υπολογίζεται με βάση όχι τις καταβαλλόμενες αλλά τις νόμιμες αποδοχές, στις οποίες συνυπολογίζονται και τα συνδεόμενα με τη φύση της εργασίας επιδόματα (λ.χ. επίδομα ανθυγιεινής εργασίας), όχι όμως και τα προσωποπαγή

(επίδομα γάμου, πολυετίας κλπ). Εξ άλλου είναι επιτρεπτός όχι ο μονομερής εκ μέρους του εργοδότη αλλά ο συμβατικός συμψηφισμός των προσαυξήσεων για εργασία Κυριακών και αργιών στις καταβαλλόμενες υπέρτερες των νομίμων αποδοχές του μισθωτού, εφόσον υπάρχει ρητή συμφωνία μεταξύ του τελευταίου και του εργοδότη (βλ. Λ. Ντάσιο «Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο» παρ. 411 σελίδα 614 615, Ολ. ΑΠ 87/1971 ΕΕΔ 30, 420, ΑΠ 930/1990 ΕΕΔ 51, 279, ΑΠ . 1204/1990 ΕΕΔ 50, 1033, ΑΠ 225/1990 ΕΕΔ 49, 776).

590/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Γούναρης, Γεώργιος Νιάρος**).

Σύμβαση εργασίας. Βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας. Δεν επάγεται τη λύση της συμβάσεως εργασίας, μπορεί όμως ο εργαζόμενος να την θεωρήσει άτακτη καταγγελία της συμβάσεως, να αποχωρήσει από την εργασία και να απαιτήσει την καταβολή της αποζημίωσης (άρθρο 3 ν. 2112/1920). Πότε υπάρχει βλαπτική μεταβολή. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 57, 200, 288, 648, 651, 662, και 663 Α.Κ. σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 Ν. 2112/1920, 5§3 του Ν. 3198/1955 συνάγεται ότι η από μέρους του εργοδότη μονομερής και βλαπτική για τον εργαζόμενο μεταβολή των όρων εργασίας δεν επάγεται μεν καθεαυτή τη λύση της συμβάσεως εργασίας, μπορεί όμως ο εργαζόμενος να τη θεωρήσει άτακτη καταγγελία της συμβάσεως, να αποχωρήσει από την υπηρεσία και να απαιτήσει την καταβολή της αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 3 του Ν. 2112/1920. Είναι δε βλαπτική για τον εργαζόμενο η μεταβολή των εργασιακών όρων όχι μόνον όταν προκαλεί υλική ζημία, αλλά και όταν επιφέρει ηθική βλάβη, πράγμα που συμβαίνει, ενόψει και του κατ' εξοχήν προσωπικού χαρακτήρα της σχέσεως εργασίας, και στην περίπτωση συμπεριφοράς του εργοδότη (ή του προσώπου που τον αντιπροσωπεύει στη διεύθυνση της επιχειρήσεως του) βάναυσης ή προσβλητικής της προσωπικότητας του εργαζομένου, προς την οποίαν ο εργοδότης οφείλει σεβασμό μεταξύ άλλων και ως εκδήλωση της υποχρεώσεως προνοίας που υπέχει έναντι των μισθωτών του. Η ηθική ζημία του μισθωτού υφίσταται έστω και αν η ανοίκεια συμπεριφορά του εργοδότη δεν εκπορεύεται από δολία προαίρεση του τελευταίου για βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας ή για εξαναγκασμό του εργαζομένου σε αποχώρηση από την υπηρεσία. Αρκεί ότι η συμπεριφορά αυτή δημιούργησε τέτοιες συνθήκες, ώστε, κατ' αντικειμενική κρίση και σύμφωνα με την καλή πίστη, να μην είναι πλέον δυνατή η παροχή της εργασίας του μισθωτού με πνεύμα αμοιβαίας κατανοήσεως και συνεργασίας, ή επέφερε τέτοια ηθική μείωση στην προσωπικότητα του εργαζομένου, ώστε η εξακολούθηση της εργασίας του στο χώρο της επιχειρήσεως του εργοδότη να αποβαίνει αδύνατη ή εκτάκτως δυσχερής (Ολ. ΑΠ. 13/1987 ΝοΒ 3678, ΑΠ 1227/1993 ΕΕργΔ

της εργασίας υπό το νέο βλαπτικό καθεστώς δεν συνιστά (σιωπηρή) αποδοχή της βλαπτικής μεταβολής και εντεύθεν (σιωπηρή) τροποποίηση κατ' άρθρο 361 ΑΚ των όρων της αρχικής συμβάσεως εργασίας, από τον εργαζόμενο διαμαρτυρήθηκε ειδικά για την δυσμενή αυτή μεταβολή, όπως είναι η ρηματική αυτού διαμαρτυρία και στη συνέχεια άσκησε εντός ευλόγου χρόνου τις αξιώσεις του που απορρέουν από τη βλαπτική μεταβολή (ΑΠ 331/1992 ΕΕργΔ 52 459, ΑΠ 582/1979 ΝοΒ 271609). Εξάλλου από τις διατάξεις των άρθρων 57 και 59 ΑΚ προκύπτει ότι μόνο επί υπαιτίου και παρανόμου προσβολής της προσωπικότητας άλλου το δικαστήριο μπορεί να καταδικάσει τον υπαίτιο σε χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης εκείνου που έχει προσβληθεί. Εάν η παραπάνω προσβολή έγινε από τα αντιπροσωπευτικά όργανα του νομικού προσώπου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί σ' αυτά, τότε το νομικό πρόσωπο ευθύνεται κατ' άρθρο 71 ΑΚ για την ηθική βλάβη εκείνου που έχει προσβληθεί, υποχρεούμενο σε καταβολή της προαναφερθείσης χρηματικής ικανοποιήσεως (ΑΠ 191/90 ΕΕργΔ 50249).

Η ενάγουσα εφεσίβλητος ισχυρίζεται ότι εξαναγκάστηκε να αποχωρήσει από την εργασία της στην εναγομένη συνεπεία της ανάρμοστης και προσβλητικής συμπεριφοράς του δευτέρου εναγομένου, διευθύνοντος συμβούλου της πρώτης εναγομένης εταιρείας, ο οποίος στις 25.8.2000 μέσα στο γραφείο του, μαζί με την παράδοση σ' αυτή ενός δώρου (βραχιόλι) την έπιασε από το κεφάλι και την φίλησε στο στόμα της. Ο εναγόμενος εκκαλών αρνείται μετ' επιτάσεως ότι έλαβε χώρα τέτοιο περιστατικό σε βάρος της εναγούσης και ισχυρίζεται περαιτέρω ότι η εφεσίβλητη απεχώρησε οικειοθελώς από την εργασία της μάλιστα μετά πάροδο 45 ημερών από το φερόμενο επεισόδιο. Τα δύο αυτά περιστατικά (συμπεριφορά εκκαλούντος αποχώρηση εφεσίβλητου) που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκταση της κρινόμενης υποθέσεως δεν έχουν πλήρως διευκρινισθεί ούτε και από τις καταθέσεις των μαρτύρων οι οποίοι εξετάστηκαν στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο κ.λ.π. (Διατάσσεται αυτοπρόσωπη εμφάνιση διαδίκων και μαρτύρων).

602/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Κάντας, Παναγιώτης Σταυρόπουλος, Κων/νος Χαββάς**).

Υπερεργασία. Έννοια. Υπερωρία. Έννοια. Στοιχεία της σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. Οδηγοί φορτηγών αυτοκινήτων κάθε φύσεως. Εχει καθιερωθεί πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία και διάρκεια 40 ωρών. Αποδοχές. Παρακράτηση από τον εργοδότη χαρτοσήμου, φόρου μισθωτών υπηρεσιών, Ι.Κ.Α. κ.λ.π. Τις παρακρατεί ο εργοδότης κατά την εκτέλεση της δικαστικής αποφάσεως και τις αποδίδει στους τρίτους δικαιούχους. Εξοφλητική απόδειξη καταβολής μισθού. Περιεχόμενο. Υποχρέωση του εργαζομένου. Εφετείο. Εξετάζει αυτεπάγγελτα την αγωγή αν είναι νόμιμη ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωσή της ή ασκήθηκε απαράδεκτα με τις

διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (322 Κ.Πολ.Δ.) και την αρχή της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα χωρίς αντέφεση του αντιδίκου του.

Υπερεργασία είναι η παρεχόμενη εργασία, πέραν του ωραρίου, που καθορίζεται με ατομική συμφωνία ή με συλλογική σύμβαση εργασίας ή με διαιτητική απόφαση και μέχρι του ανωτάτου ορίου του νομίμου ωραρίου του μισθωτού, ενώ υπερωριακή εργασία ή υπερωρία είναι η απασχόληση του μισθωτού πέραν από το ανώτατο όριο του νομίμου ωραρίου του, υπάρχει δε υπερωρία και όταν δεν γίνεται υπέρβαση του νομίμου εβδομαδιαίου ωραρίου, αλλά μόνο του νομίμου ημερησίου ωραρίου. Ειδικότερα όταν ισχύει το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, τότε με βάση την από 1421984 ΕΓΣΣΕ και τα άρθρα 3 της από 2621975 ΕΓΣΣΕ, που κυρώθηκε με το Ν. 133/1975, 6 § 2 της 6/1979 αποφάσεως του ΔΔΔΔ Αθηνών, που κυρώθηκε με το Ν. 1082/1980 και την 1/1982 απόφαση του ίδιου Διαιτητικού Δικαστήριου, που κυρώθηκε με το Ν. 1346/1983, υπερεργασία είναι η εργασία που παρέχεται εβδομαδιαίως κατά το παραπάνω πενθήμερο, πέραν των σαράντα ωρών και μέχρι την 45η ώρα, ενώ υπερωριακή είναι η εργασία η παρεχόμενη κατά το ίδιο πενθήμερο πέραν των 45 ωρών εβδομαδιαίως ή των εννέα ωρών την ημέρα. Αν ο μισθωτός απασχολήθηκε και πέραν του παραπάνω πενθημέρου η επί πλέον εργασία του αυτή δηλαδή η απασχόλησή του κατά την έκτη ή την έβδομη ημέρα της εβδομάδος, δεν συνυπολογίζεται στην εβδομαδιαία εργασία του, προκειμένου να εξευρεθεί αν πραγματοποίησε υπερεργασία ή υπερωριακή εργασία. Επομένως αφού η υπερεργασία υπολογίζεται μόνο σε εβδομαδιαία βάση, η εργασία που παρέχει ο μισθωτός, υπαγόμενος στο σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχολήσεως, πέραν του πενθημέρου αυτού, δεν συνιστά σε καμμία περίπτωση υπερεργασία και δε συνυπολογίζεται για τον προσδιορισμό των ωρών υπερεργασίας, ενώ δοθέντος ότι η υπερωρία κρίνεται όχι μόνο επί εβδομαδιαίας αλλά και επί ημερήσιας βάσης, μπορεί η παραπάνω εργασία αυτοτελώς λαμβανομένη για κάθε μία από τις λοιπές δύο ημέρες της εβδομάδας (έκτη ή έβδομη) να συνιστά υπερωρία αν υπερβαίνει για κάθε μία από αυτές το γενικό νόμιμο ημερήσιο ωράριο εργασίας δηλαδή το 8ώρο, αφού για την εργασία κατά τις ημέρες αυτές, Σάββατο ή Κυριακή υπάρχει ειδική και αυτοτελής νομοθετική πρόβλεψη. Με βάση τα δεδομένα αυτά για να είναι ορισμένη η αγωγή, (αρθρ. 111 § 2, 118 § 4 216 ΚπολΔ) του μισθωτού, με την οποία ζητείται αμοιβή για υπερεργασία και υπερωριακή απασχόληση σε καθεστώς πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, πρέπει να αναφέρεται η διάρκεια της εργασίας του στις πέντε εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας, ώστε να είναι δυνατή η διαπίστωση της υπέρβασης ή όχι της εργασίας 8 ωρών την ημέρα ή 45 ωρών την εβδομάδα για να κριθεί αν πραγματοποίησε ο ενάγων υπερεργασία ή υπερωρία. Περαιτέρω με την ΔΑ 40/1985, που κηρύχθηκε υποχρεωτική με την ΥΑΙ 533/1111985 καθιερώθηκε πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία για τους οδηγούς φορτηγών αυτοκινήτων κάθε φύσεως, με διάρκεια 40 ωρών. Εξάλλου ο εργοδότης υποχρεούται από το νόμο να παρακρατεί ορισμένα ποσά από το μισθό για την καταβολή τους στους οργανισμούς κύριας ή επικουρικής

εξόφλησης μισθού κλπ. Τα ποσά αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο της δίκης για τις αποδοχές και δεν αφαιρούνται από το δικαστήριο, που επιδικάζει οφειλόμενες στο σύνολο τους ή κατά μέρος αποδοχές, αλλά παρακρατούνται από τον εργοδότη κατά την εκτέλεση της αποφάσεως και αποδίδονται στους τρίτους δικαιούχους. Περαιτέρω ο εργοδότης κατά την πληρμή του μισθού έχει το δικαίωμα να αξιώσει από τον εργαζόμενο να υπογράψει εξφλητική απόδειξη (ΑΚ 424). Η απόδειξη αυτή πρέπει να είναι αναλυτική να αναφέρει δηλαδή τα επί μέρους ποσά που απαρτίζουν τις αποδοχές που καταβλήθηκαν στον εργαζόμενο, καθώς επίσης και τις αιτίες καταβολής τους. Αντίθετα η εξοφλητική απόδειξη, που δεν είναι αναλυτική, δεν καθορίζει δηλαδή τις οφειλόμενες και τις τελικά καταβληθείσες αποδοχές του εργαζομένου είναι αόριστη και δεν λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο. Αλλά και σε μια τέτοια περίπτωση δεν αποκλείεται στον εργοδότη η δυνατότητα να αποδείξει ένσταση εξοφλήσεως των αποδοχών του εργαζομένου με άλλα αποδεικτικά μέσα, αφού στη διαδικασία των εργατικών διαφορών επιτρέπονται και αποδεικτικά μέσα, που δεν πληρούν τους όρους του νόμου (ΚΠολΔ 671 §1). Τέλος από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως κατά το άρθρο 522 ΚΠολΔ, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει ως προς την αγωγή την ίδια εξουσία, την οποία έχει και το πρωτοβάθμιο και μπορεί να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει αν δεν στηρίζεται στο νόμο ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωσή της ή ασκήθηκε απαράδεκτα, με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (αρθρ. 322 ΚΠολΔ) και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (αρθρ. 536 § 1 ΚΠολΔ) εκτός αν έχει ασκήσει αντίθετη έφεση ή αντέφεση ο αντίδικος (βλ. σχ. ΑΠ 24/2000 Δνη 41, 719, ΑΠ 545/00 Δνη 41, 1614, ΑΠ 882/1998 Δνη 40, 605, ΑΠ 1207/2002 Δνη 44, 162, ΑΠ 1253/2002 Δνη 44, 163, ΑΠ 135/2003 Δνη 44, 1320, ΑΠ 679/2001 Δνη 42, 1590, ΑΠ 1103/98 Δνη 40, 3'15, Εφ. Πειρ. 88/98 Δνη 39, 435, Εφ. Θεσ. 1403/94 ΔΕΝ 1994, 1155).

Στην προκειμένη υπόθεση ο ενάγων εκθέτει στην αγωγή, ότι προσλήφθηκε από τον εναγόμενο με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, προκειμένου να εργασθεί ως οδηγός φορτηγού αυτοκινήτου, που ανήκει στην κυριότητα του τελευταίου, με μηνιαίο μισθό. Ότι πράγματι εργάσθηκε με την προαναφερόμενη ειδικότητά του με καθεστώς πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας και ότι κατά το χρονικό διάστημα από 111993 μέχρι 31121997 εργαζόταν πλέον των οκτώ ωρών την ημέρα και των 40 ωρών ή 48 ωρών την εβδομάδα, χωρίς να αμειφθεί για την υπερεργασία και την παράνομη υπερωριακή του απασχόληση. Ακολούθως εκθέτει για το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα «ανά εβδομάδα» τη συνολική του απασχόληση και περαιτέρω την υπερεργασία και την υπερωρία που πραγματοποίησε επίσης συνολικά. Πλην όμως την εβδομαδιαία απασχόληση του υπολογίζει σε έξι ημέρες χωρίς να αναφέρει ειδικότερα τις ημέρες της εβδομάδας, για όλο το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα, ενώ σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, για τη διαπίστωση της συνδρομής υπερεργασίας και υπερωριακής απασχόλησης του μισθωτού, που εργάζεται με το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, κριτήριο αποτελεί η απασχόλησή του

κατά τις εργάσιμες πέντε ημέρες της εβδομάδας. Η τυχόν απασχόλησή του το Σάββατο, πέραν δηλαδή του πενθημέρου, ως έκτη ημέρα, δεν αποτελεί υπερεργασία, ούτε υπερωριακή απασχόληση, καθ' όσον οι ώρες της δεν συναριθμούνται με τις ώρες των εργασίμων ημερών της ίδιας εβδομάδας και για την παραπάνω εργασία υπάρχει ειδική και αυτοτελής νομοθετική πρόβλεψη. Συνεπώς η αγωγή κατά τα κεφάλαια αυτής, περί αμοιβής για υπερεργασία και υπερωριακή απασχόληση, αφού δεν αναφέρεται σ' αυτήν η διάρκεια της εργασίας του ενάγοντος στις πέντε εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας, αλλά αναφέρεται συλλήβδην η διάρκεια αυτής ανά έξη ημέρες, όπως για παράδειγμα χρονικό διάστημα 1111993 μέχρι 16193 (δηλαδή 6 ημέρες). Συνολική απασχόληση 44 ώρ. 40', υπερεργασία 4 ώρ. 40', χρονικό διάστημα 25193 μέχρι 30193 (δηλαδή 6 ημέρες). Συνολική απασχόληση 51 ώρες 15', Υπερεργασία 8 ώρες, Παράνομη υπερωρία 3 ώρες 15' κλπ, είναι αόριστη και πρέπει να απορριφθεί, ως προς αυτά (κεφάλαια) ως απαράδεκτη.

603/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παρασκευή Λενακάκη, Χάρης Μαραγκός, Νίκος Φερμελής**).

Κ.Τ.Ε.Λ. Ρύθμιση της αποζημίωσης του ν. 2112/1920 για τους απολυόμενους οδηγούς με το α.ν. 173/1987. Η ρύθμιση είναι αντισυνταγματική γιατί ρυθμίζει ίδιες σχέσεις με διαφορετικό τρόπο (άρθρο 4 παρ. Ι του Συντάγματος). Περιστατικά.

Με την από 30101998 αγωγή, που άσκησε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, το ήδη εφεσίβλητο ΚΤΕΛ, ισχυρίστηκε ότι ο εναγόμενος και ήδη εκκαλών απέκτησε την κυριότητα λεωφορείου, που έχει ενταχθεί στη δύναμη του και το οποίο οδηγούσε, τρίτο πρόσωπο, που δεν είναι διάδικος, στα πλαίσια σύμβασης εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου που είχε καταρτισθεί μεταξύ τους, κατέλαβε δε έκτοτε τη θέση του οδηγού του αγορασθέντος λεωφορείου ο εναγόμενος ιδιοκτήτης, αφού κατήγγειλε την εργασιακή σύμβαση του μέχρι τότε εργαζόμενου στο ίδιο λεωφορείο οδηγού. Ότι ο εναγόμενος του κατέβαλε για λογαριασμό του τελευταίου (απολυθέντος οδηγού) την περιορισμένη αποζημίωση του ΑΝ 173/1967, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, που ανέρχεται στο ποσό του 1.500.000 δραχμών, αντί την προβλεπόμενη από το Ν. 2112/1920, ποσού 7.366.403 δραχμών. Με βάση τα δεδομένα αυτά ζήτησε να αναγνωρισθεί ότι ο εναγόμενος οφείλει να καταβάλει την αποζημίωση απολύσεως του Ν. 2112/1920 και να υποχρεωθεί να του καταβάλει το ποσό των 5.866.403 δραχμών, που αντιπροσωπεύει τη διαφορά μεταξύ της αποζημίωσης που κατέβαλε και εκείνης που οφείλει να καταβάλει με βάση τις διατάξεις του παραπάνω νόμου. Ο εναγόμενος με ίδιο δικόγραφο προέβη σε ανακοίνωση της δίκης των πωλητών του παραπάνω λεωφορείου και τους προσεπικαλούσε να παρέμβουν σ' αυτήν, σώρευε δε και παρεμπίπτουσα αγωγή αποζημιώσεως, με την οποία ζητούσε να υποχρεωθούν οι τελευταίοι, ως δικονομικοί εγγυητές του, να κα

ταβάλουν οποιοδήποτε ποσόν υποχρεωθεί ο ίδιος να καταβάλει στο ενάγον με την κύρια αγωγή. Το δικαστήριο, που εξέδωσε την εκκαλουμένη απόφαση, δέχτηκε την αγωγή ως νόμιμη και ουσιαστικά βάσιμη και απέρριψε ως απαράδεκτη την παρεμπίπτουσα αγωγή. Ήδη κατά της αποφάσεως αυτής παραπονείται με την ένδικη έφεση ο εναγόμενος για τους λόγους που αναφέρονται σ' αυτήν και ανάγονται σε εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και εκτίμηση των αποδείξεων από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Ζητάει δε να γίνει δεκτή η έφεση και να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η τρίτη, τέταρτος, πέμπτος και έκτη των εφεσίβλητων, κλητεύθηκαν νομότυπα και εμπρόθεσμα για να παραστούν κατά τη συζήτηση της αγωγής στη δικάσιμο της 5122002, που είχε αρχικά οριστεί.

Κατά το άρθρο 4 § 1 του Συντάγματος, οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. Η διάταξη αυτή κατά την παγίως κρατούσα στη νομολογία του Αρείου Πάγου άποψη (Ολ. ΑΠ 30/92, 28/92, 13/91, 19/89, 11/86) καθιερώνει όχι μόνον την ισότητα των Ελλήνων έναντι του νόμου αλλά και την ισότητα του νόμου έναντι αυτών, με την έννοια ότι δεσμεύει και το νομοθέτη και τον υποχρεώνει, όταν πρόκειται να ρυθμίσει ουσιωδώς όμοια πράγματα, σχέσεις ή καταστάσεις και κατηγορίες προσώπων, να μην αντιμετωπίζει κατά τρόπο ανόμοιο τις περιπτώσεις αυτές, εισάγοντας διακρίσεις ή εξαιρέσεις, εκτός αν αυτό επιβάλλεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, τη συνδρομή των οποίων ελέγχουν τα δικαστήρια. Συνεπώς, αν γίνει από το νόμο ειδική ρύθμιση για ορισμένη κατηγορία προσώπων και αποκλεισθεί από τη ρύθμιση αυτή, κατ' αδικαιολόγητη δυσμενή διάκριση, άλλη κατηγορία προσώπων, για την οποία συντρέχει ο ίδιος λόγος που επιβάλλει την ειδική εκείνη μεταχείριση, η διάταξη που εισάγει τη δυσμενή αυτή μεταχείριση είναι ανίσχυρη, ως αντισυνταγματική. Στην περίπτωση αυτή προς αποκατάσταση της συνταγματικής αρχής της ισότητας, πρέπει να εφαρμοσθεί και για εκείνους, σε βάρος των οποίων έγινε η δυσμενής διάκριση, η διάταξη που ισχύει για την κατηγορία υπέρ της οποίας θεσπίσθηκε η ειδική ρύθμιση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παραβιάζεται από την δικαστική εξουσία η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, που θεσπίζεται από τα άρθρα 1, 26, 73 επ και 87 του Συντάγματος. Περαιτέρω με το άρθρο 30 του Ν. 2256/1997, του οποίου η ισχύς άρχισε από τη δημοσίευσή του στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (24121997), ορίσθηκαν τα ακόλουθα: «Οι εργαζόμενοι στα ΚΤΕΛ (Αστικά Υπεραστικά) δικαιούνται από τον εργοδότη τους απολυόμενοι ή αποχωρούντες λόγω συνταξιοδότησης, την αποζημίωση του Ν. 2112/1920, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, χωρίς τους περιορισμούς του Α. Ν. 173/1987. Η παρούσα ρύθμιση καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς ενώπιον οιουδήποτε δικαστηρίου δίκες». Η παραπάνω ειδική ρύθμιση, στην οποία προσδόθηκε αναδρομική ισχύς, ώστε να καταλαμβάνει και τις προ αυτής έννομες σχέσεις, εισάγει αδικαιολόγητα δυσμενή διάκριση για εκείνους τους εργαζομένους στα ΚΤΕΛ που απολύθηκαν μεν ή αποχώρησαν λόγω συνταξιοδότησης πριν από τον παραπάνω χρόνο έναρξης της ισχύος του νόμου αυτού, οι οποίοι όμως μέχρι το χρόνο αυτό, χωρίς να έχει συμπληρωθεί η εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία της αξιώσεώς τους, για την οποία ορίζει το άρθρο 6 § 2 του Ν. 3198/1955, δεν είχαν ασκήσει αγωγή

για τη λήψη της πλήρους αποζημίωσης του Ν. 2112/1920. Η άσκηση όμως ή μη της αγωγής αυτής πριν από την έναρξη ισχύος της παραπάνω διάταξης δεν αποτελεί αντικειμενικό κριτήριο, που να δικαιολογεί διάκριση μεταξύ των εργαζομένων από την προαναφερόμενη διάταξη του όρθρου 30 του Ν. 2556/1997, αλλά συνιστά γεγονός συγκυριακό και τυχαίο. Συνεπώς ο αποκλεισμός της αναδρομικότητας της ευνοϊκής διάταξης για όσους δεν άσκησαν την αγωγή πλήρους αποζημιώσεως μέχρι την έναρξη της ισχύος της, αφού δεν επιβάλλεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος εισάγει αδικαιολόγητη διάκριση και επομένως αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 4 § 1 του Συντάγματός. Επομένως και εκείνοι που δεν είχαν ασκήσει τη σχετική αγωγή, πριν από την έναρξη ισχύος του Ν. 2556/1977 και εφόσον δεν έχει συμπληρωθεί η εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία της αξιώσεως τους, δικαιούνται κατ' επιταγήν της παραπάνω συνταγματικής διάταξης την πλήρη αποζημίωση του Ν. 2112/1920, με βάση την ίδια διάταξη, με την οποία χορηγήθηκε το δικαίωμα αυτό στους λοιπούς εργαζομένους στα ΚΤΕΛ, που είχαν ήδη ασκήσει σχετική αγωγή (Ολ. ΑΠ 9/2004). Στην παρούσα υπόθεση το ενάγον εκθέτει στην αγωγή ότι ο εναγόμενος, ως νέος ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου, το οποίο οδηγούσε, μέχρι το χρόνο της αγοράς του ο Φ.Γ. στα πλαίσια σύμβασης εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, κατήγγειλε τη σύμβαση αυτή την 441997 και κατέβαλε την αποζημίωση του απολυθέντος οδηγού, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΑΝ 173/1967. Μέχρι την έναρξη ισχύος του παραπάνω νόμου 2256/1997 δηλαδή μέχρι την 24121997, δεν είχε ασκηθεί αγωγή, που να αφορά την καταβολή πλήρους αποζημιώσεως στον προαναφερόμενο απολυθέντα οδηγό, από τις διατάξεις του Ν. 2112/1920. Πλην όμως μέχρι τον παραπάνω χρόνο ενάρξεως της ισχύος του Ν. 2256/97, είχε παρέλθει η εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία του άρθρου 6 § 2 του Ν. 3198/1955 για τη συμπλήρωση της αποζημιώσεως απολύσεως κατά τις διατάξεις του Ν. 2112/1920, αφού η καταγγελία της εργασιακής σύμβασης του τελευταίου έγινε κατά τα εκτιθέμενα στην αγωγή την 441997 με σύγχρονη καταβολή και της περιορισμένης αποζημίωσης απολύσεως του ΑΝ 173/1967, οπότε και άρχισε η αποσβεστική προθεσμία. Επομένως, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, η αγωγή δεν είναι νόμιμη και πρέπει να απορριφθεί, γεγονός που ερευνά το δικαστήριο τούτο και αυτεπάγγελτα στα πλαίσια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως κατ' άρθρο 522 ΚΠολΔ, με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (αρθρ. 322 ΚΠολΔ) και την αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα (αρθρ. 536 § 1 ΚΠολΔ). Συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που δέχτηκε ως νόμιμη την αγωγή έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου και πρέπει κατά παραδοχή της εφέσεως, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση και αφού κρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο τούτο για ουσιαστική εκδίκαση (αρθρ. 535 § 1 ΚΠολΔ), να απορριφθεί η αγωγή.

608/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τάσος Αναστασόπουλος, Φωτεινή Γούργουρα**).

ΕΛ.ΤΑ. Υπάλληλοι που έχουν παιδιά με ανάγκη για ειδικές φροντίδες για λόγους βαρειάς ή χρόνιας ασθένειας ή αναπηρίας και εφόσον έχουν την επιμέλεια των παιδιών, έχουν μειωμένο ωράριο εργασίας. Αρκεί ο άλλος σύζυγος να εργάζεται όχι μόνο με σύμβαση εργασίας εξαρτημένης εργασίας αλλά και ανεξάρτητης όπου ο χρόνος καθορίζεται εν πολλοίς από εξωτερικούς και ανεξάρτητους από τη θέληση του εργαζομένου παράγοντες. Περίπτωση υπαλλήλου των ΕΛ.ΤΑ με σύζυγο αγρότισσα. Δικαιούται ο υπάλληλος να εργάζεται με μειωμένο ωράριο. Η επιπλέον εργασία δεν είναι υπερωρία αλλά πρόσθετη εργασία. Περιστατικά.

Ο ενάγων προσλήφθηκε το έτος 1984 ως υπάλληλος στον κλάδο Διανομέων του εναγομένου νομικού προσώπου (ΕΛ.ΤΑ.) με σύμβαση εξηρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου και ήδη υπηρετεί ως διανομέας Δ1 στο κεντρικό κατάστημα του εναγομένου στην Πάτρα έναντι των νομίμων αποδοχών του. Ο υιός του ενάγοντος Ιωάννης πάσχει από βαριάς μορφής νοητική καθυστέρηση με δείκτη νοημοσύνης κάτω του 30, επιληπτικές κρίσεις και παραπληγία με ποσοστό αναπηρίας άνω του 67% ισοβίως, η δε σύζυγός του (ενάγοντος) είναι αγρότισσα, ασχολούμενη ενεργώς με την καλλιέργεια των αγροκτημάτων που διαθέτει στο Βασιλικό του Δήμου Φαρρών Αχαΐας αλλά και στις κοινότητες Κασσάνοι, Νιπιδιτός και Παναγιά του Δήμου Αρκαλοχωρίου Ν. Ηρακλείου όπου έχει στην κυριότητα και στη νομή της ελαιώνες 24,5 στρεμμάτων με σημαντική παραγωγή ελαιολάδου ετησίως, είναι δε εγγεγραμμένη ως αγρότισσα στο μητρώο αγροτών της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Πατρών και ασφαλισμένη στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.). Με τον όρο 14 της από 1231990 Ειδικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΣΣΕ) προσωπικού ΕΛ.ΤΑ, καθορίστηκε μειωμένο ωράριο εργασίας κατά δύο ώρες με αποδοχές για τους υπαλλήλους των ΕΛ.ΤΑ. που δεν έχουν ήδη μειωμένο ωράριο ή έχουν μειωμένο ωράριο μικρότερης διάρκειας και που αποδεδειγμένα, κατά τον οριζόμενο στον ίδιο όρο τρόπο, έχουν παιδιά με ανάγκη από ειδικές φροντίδες για λόγους βαριάς ή χρόνιας ασθένειας ή αναπηρίας και εφόσον έχουν την επιμέλεια των παιδιών, το μειωμένο δε αυτό ωράριο («άδεια») δικαιούται ο ένας από τους δύο εργαζόμενους γονείς εφόσον έχει τη φροντίδα του παιδιού. Τον Δεκέμβριο του έτους 2000 ο ενάγων υπέβαλε αίτηση στο εναγόμενο για να τύχει του προβλεπόμενου ως άνω μειωμένου ωραρίου, το δε εναγόμενο με την υπ' αριθμ. 2212/2873/34 της 1232001 έγγραφη απάντηση του απέρριψε την αίτηση του ενάγοντος με την αιτιολογία ότι η σύζυγος του δεν εργάζεται με σχέση εξηρτημένης εργασίας και συνέχισε να τον απασχολεί με πλήρες ωράριο εργασίας κατά τον επίδικο χρόνο από τον Δεκέμβριο του έτους 2000 έως και τον Μάϊο του έτους 2002. Από το γράμμα αλλά και τον σκοπό του ανωτέρω όρου της υπ' όψιν ΕΣΣΕ, που είναι η διευκόλυνση του μισθωτού στην εξυπηρέτηση των αναφερόμενων

ειδικών αναγκών του ανάπηρου τέκνου του οποίου ο μισθωτός έχει την επιμέλεια και τη φροντίδα, προκύπτει ότι ο μισθωτός αυτός δικαιούται του μειωμένου ωραρίου ανεξαρτήτως της σχέσεως και του τρόπου εργασίας του άλλου γονέα, αρκεί ο τελευταίος, εργαζόμενος εκτός οικίας, να μη μπορεί λόγω της εργασίας του να παρέχει στο τέκνο την απαιτούμενη ειδική φροντίδα, η προϋπόθεση δε αυτή συντρέχει πρωτίστως μεν στην περίπτωση της παροχής εξηρτημένης εργασίας, όπου ο εργοδότης καθορίζει δεσμευτικά τον χρόνο κ.λ.π. της εργασίας, αλλά και στην περίπτωση της ανεξάρτητης εργασίας, όπου ο χρόνος καθορίζεται εν πολλοίς από εξωτερικούς και ανεξάρτητους από τη θέληση του εργαζομένου παράγοντες (βλ. και μελέτη Κ. Μαρκόπουλου, ΔΕΝ 41. 359 επ., σχετικά με την όμοια ρύθμιση (χωρίς αποδοχές) του αρθρ. 8 του ν. 1483/84 περί προστασίας και διευκολύνσεως των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις). Εν προκειμένω την επιμέλεια του ανάπηρου τέκνου του ενάγοντος την ασκούν από κοινού και οι δύο γονείς του, ο ενάγων δηλαδή και η σύζυγός του, που έχουν κατά νόμον τη γονική του μέριμνα, ο δε ενάγων έχει επωμισθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος της την ειδική καθημερινή φροντίδα του τέκνου, που χρειάζεται την παρουσία (βοήθεια) τρίτου προσώπου για τις καθημερινές του ανάγκες (παροχή τροφής, μετακινήσεις, καθαριότητα κ.λ.π., αν ληφθεί μάλιστα υπ' όψιν η ηλικία του τέκνου (17 ετών) και η μεγάλη του σωματική ανάπτυξη ύφος 1,90 μ.) και στην οποία αδυνατεί να ανταποκριθεί η σύζυγος του ενάγοντος λόγω της απασχολήσεώς της στις αγροτικές της εργασίες, για τις οποίες απουσιάζει συχνά από την οικογενειακή τους οικία. Επομένως ο ενάγων δικαιούται να εργάζεται στο εναγόμενο με μειωμένο κατά δύο ώρες ημερησίως ωράριο εργασίας με αποδοχές σύμφωνα με τον προαναφερθέντα υπ' αριθμ. 14 όρο της από 1231990 ΕΣΣΕ του προσωπικού του εναγομένου, όπως ορθά έκρινε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που αναγνώρισε το δικαίωμα αυτό στον ενάγοντα, και είναι αβάσιμα και απορριπτέα τα αντίθετα που το εναγόμενο υποστηρίζει με τους πέντε, συναφείς και αλληλοσυμπληρούμενους λόγους της εφέσεως του. Κατά τον επίδικο ήδη χρόνο από 142001 έως 3152002 (κατά τον οποίο απορρίφθηκε το καταψηφιστικό αίτημα της αγωγής), ο ενάγων πραγματοποίησε στο εναγόμενο τις ακόλουθες κατά μήνα ημέρες εργασίας απασχολούμενος κατά πλήρες ωράριο (38,20 ώρες εβδομαδιαίως και 7,40 ώρες ημερησίως συνομολογούμενο συμβατικό ωράριο για το προσωπικό των ΕΛ.ΤΑ. της κατηγορίας ΚΑΜ 1032 με βαθμό Δ1 στην οποία υπάγεται ο ενάγων) και παρέχοντας έτσι στο εναγόμενο τις αντίστοιχες ως κατωτέρω επιπλέον ώρες εργασίας (δύο ημερησίως) λόγω της ειρημένης αρνήσεως του εναγομένου να του χορηγήσει το μειωμένο ως άνω ωράριο που δικαιούται, ήτοι ημέρες εργασίας 19, 17, 20, 9, 20, 15, 23, 22, 17, 21, 20, 18, 20 και 20 καθ' έκαστον μήνα του ανωτέρω χρονικού διαστήματος, αντίστοιχα, και επιπλέον ώρες εργασίας 38, 34, 40, 18, 40, 30, 46, 44, 34, 42, 40, 36, 40 και 40, αντίστοιχα, οι επιπλέον δε αυτές ώρες εργασίας, που παρασχέθηκαν εντός του συμβατικού ωραρίου και χωρίς υπέρβαση του νομίμου ωραρίου των 8 ωρών την ημέρα και 40 ωρών την εβδομάδα (ΕΓΣΣΕ της 2621975 που κυρώθηκε με τον ν. 133/1975), δεν αποτελούν υπερωρία, όπως ο ενάγων ισχυρίζεται στην αγωγή του, αλλά πρόσθετη εργασία (βλ. αρθρ. 4 του ν. 2874/2000 που ισχύει από 142001 και με τον οποίο καταργήθηκε η υπερεργασία

και καθιερώθηκε για μεν την ιδιόρρυθμη υπερωρία 40 έως 43 ώρες την εβδομάδα αλλά και τη νόμιμη, προσαύξηση 50%, για δε την παράνομη υπερωρία προσαύξηση 250%). Για την πρόσθετη ωριαία εργασία του το προσωπικό του εναγομένου αμείβεται σύμφωνα με την εργασιακή του σύμβαση με το εκάστοτε ωρομίσθιο (τα 6/2 του μηνιαίου μισθού (εβδομαδιαίος μισθός) διαιρούμενα δια του εβδομαδιαίου συμβατικού ωραρίου εργασίας των 38,20 ωρών) προσαυξημένο κατά 30% για εργασία μέχρι και 60 ωρών ετησίως και κατά 50% για εργασία πέραν των ωρών αυτών (υπ' αριθμ. 2222/120/332/24401 βασική εγκύκλιος του εναγομένου), καταβάλλεται δε η αμοιβή αυτή (αποζημίωση), όπως και η αμοιβή για υπερεργασία (μέχρι 3132001) και υπερωρία, στο τέλος του επόμενου μήνα από εκείνον της παροχής της εν λόγω εργασίας (βλ. ιδίως τις προσκομιζόμενες αναλύσεις εκκαθάρισης μισθοδοσίας, γεγονός άλλωστε που δεν αμφισβητείται από το εναγόμενο).

670/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλης Ασπρούλιας, Αγγελος Παπαδόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας με ν.π.δ.δ. (δημόσιο, ΟΤΑ κ.λ.π.) ιδιωτικού δικαίου. Συμπλήρωση προϋποθέσεων λήψης σύνταξης. Η αποζημίωσή τους είναι 40% ή 50% που καθορίζεται από το άρθρο 55 του ν. 993/1979 (ήδη άρθρου 55 του π.δ. 410/1988) ανάλογα αν είναι ο συνταξιοδοτούμενος εργαζόμενος ασφαλισμένος ή όχι επικουρικώς. Η διάταξη αυτή δεν είναι αντισυνταγματική.

Κατά την διάταξη του άρθρου 49 § 4 του Ν. 9937ϊ§79 (ήδη άρθρου 55 § 4 π. δ/τσς 410/1988), το επί συμβάσει εργασίας ιδιωτικού δικαίου προσωπικό του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που δεν υπάγεται για τη χορήγηση σύνταξης στην ασφάλιση του Δημοσίου, συμπληρώνοντας τις προϋποθέσεις για λήψη πλήρους συντάξεως γήρατος, δύναται να αποχωρεί από την υπηρεσία του, λαμβάνοντας το μεν επικουρικώς ασφαλισμένο το 40%, το δε μη ασφαλισμένο επικουρικώς το 50% της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου (55) οριζόμενης αποζημιώσεως. Για την αποζημίωση αυτή το άρθρο 23 § 30 του νόμου 1735/1987 όρισε ειδικώς, προς άρση κάθε αμφιβολίας, ότι το ποσοστό της δεν μπορεί να υπερβαίνει το ανώτατο όριο αποζημιώσεως του άρθρου 2 § 2 του α. ν 173/1967, όπως αυτό κάθε φορά αναπροσαρμόζεται (ΑΠ 1145/2000 Ελλ. Δικ. 42. 1311). Η παραπάνω διάταξη εφαρμόζεται και για το προσωπικό που ασχολείται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε Δημοτικές Επιχειρήσεις που ασκούν κατά νόμο οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοικήσεως (Ολ. ΑΠ 28/1990 ΔΕΝ 46. 897). Με την ανωτέρω διάταξη ο νομοθέτης απέβλεψε προδήλως στον περιορισμό των ως άνω αποζημιώσεων για λόγους γενικότερου συμφέροντος και εντεύθεν ανακούφιση του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως και των ΝΠΔΔ, δεδομένου και ότι οι σχετικές δαπάνες επιβαρύνουν τελικώς

το φορολογούμενο (ΑΠ 1145/2000 όπ. και οι εκεί παραπομπές). Δεν αντίκειται δε η επίμαχη διάταξη προς τη συνταγματική επιταγή της ισόνομης ρύθμισης των ομοίων, γιατί μ' αυτή δεν γίνεται άνιση, δυσμενής μεταχείριση ορισμένης κατηγορίας προσώπων, αλλά ρυθμίζεται ιδιαίτερη κατηγορία έννομων σχέσεων κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό (σχετ. Ολ. ΑΠ 30/1998 Ελλ. Δικ. 39, 1259). Εξάλλου, όπου ο νομοθέτης θέλησε την κατάργηση του περιορισμού της ανωτέρω αποζημιώσεως, προέβη σε νέα ρύθμιση, όπως συνέβη και στην περίπτωση των εργαζομένων στο ΚΤΕΛ, όπου με το άρθρο 30 του Ν. 2556/97 όρισε ότι « οι εν λόγω εργαζόμενοι δικαιούνται από τον εργοδότη τους, απολυόμενοι ή αποχωρούντες, λόγω συνταξιοδοτήσεως, την αποζημίωση του ν. 2112/1920, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, χωρίς τους περιορισμούς του α. ν 173/1967, που προέβλεπε γι αυτούς ως ανώτερο όριο αποζημιώσεως, όπως τελικώς αυξήθηκε με το άρθρο 33 του Ν. 1876/1990, το ποσό του 1.500.000 δραχμών. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ο ενάγων, με την από 1512001 αγωγή του επικαλούμενος σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου μετά του εναγομένου νομικού προσώπου με την επωνυμία «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΤΡΩΝ», δυνάμει της οποίας εργάστηκε σ' αυτό ως μουσικός και επιστάτης, κατά το χρονικό διάστημα από 161958 έως 1972000, οπότε και καταγγέλθηκε η παραπάνω σύμβαση εργασίας του, ζήτησε να υποχρεωθεί το τελευταίο να του καταβάλει το ποσό των 4.825.233 δραχμών, ισχυριζόμενος ότι η αποζημίωση του δεν υπόκεινται στον περιορισμό της προαναφερόμενης διατάξεως του άρθρου 49 § 4 του Ν. 993/1979, σε κάθε δε περίπτωση ότι η διάταξη αυτή είναι αντισυνταγματική (αρθρ. 22 § 4 Συντάγματος) και συνεπώς η εν λόγω αποζημίωση του δεν ανέρχεται μόνο στο ποσό του 1.500.000 δραχμών που καταβλήθηκε σ' αυτόν. Η αγωγή αυτή σύμφωνα με τα εκτιθέμενα, είναι απορριπτέα ως μη νόμιμη και ορθώς απορρίφθηκε ως τέτοια από το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, γιατί ο ενάγων, ενόψει των όσων αναπτύχθηκαν στη μείζονα σκέψη, υπόκειται ως προς το ύψος της οφειλόμενης σ' αυτόν αποζημιώσεως, λόγω απολύσεως του από την εργασία του, στο περιορισμό της προαναφερόμενης διατάξεως, η οποία δεν είναι αντισυνταγματική, και ως εκ τούτου δεν δικαιούται ολόκληρη την προβλεπόμενη από τον ν. 2112/1920 αποζημίωση, αλλά μόνο το ποσό του 1.500.000 δραχμών, και όχι βέβαια το διπλάσιο του ποσού τούτου ένεκα των παραλλήλων απασχολήσεων του (μουσικού επιστάτη), αλλά άπαξ.

682/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κων/νος Αργυρόπουλος, Δημήτριος Σπανόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας άκυρη. Διεκδίκηση αποδοχών με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Αν η σχετική αγωγή δεν έχει επιβοηθητικό χαρακτήρα πρέπει στο δικόγραφο της αγωγής να αναφέρονται τα περιστατικά που συνεπάγονται την ακυρότητα της σύμβασης και

συνιστούν το λόγο για τον οποίο η αιτία της ωφέλειας του εργοδότη δεν είναι νόμιμη. Αυτά δεν ισχύουν αν η αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού έχει επικουρικό χαρακτήρα. Τι δικαιούται να λάβει ο εργαζόμενος με άκυρη σύμβαση εργασίας βάσει του αδικαιολόγητου πλουτισμού και τι με βάση τις διατάξεις του νόμου.

Η αγωγή με την οποία αναζητείται ευθέως από τον ενάγοντα εργαζόμενο ο πλουτισμός (ωφέλεια) του εναγομένου εργοδότη, εξαιτίας της ακυρότητας επί συμβάσεως εργασίας, για να είναι ορισμένη, θα πρέπει να αναφέρονται στο δικόγραφο αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 216 § 1 α του ΚΠολΔ, τα περιστατικά που συνεπάγονται την ακυρότητα της συμβάσεως και συνιστούν το λόγο για τον οποίο η αιτία της ωφέλειας του εργοδότη δεν είναι νόμιμη. Αν όμως η βάση της αγωγής από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό σωρεύεται κατά δικονομική επικουρικότητα (άρθρο 219 ΚΠολΔ), υπό την ενδοδιαδικαστική αίρεση της απορρίψεως τη κυρίας βάσης αυτής από τη σύμβαση εργασίας, αρκεί για την πληρότητα της πιο πάνω επικουρικής βάσεως να γίνεται απλή επίκληση της ακυρότητας της συμβάσεως, χωρίς να απαιτείται να αναφέρονται και οι λόγοι στους οποίους οφείλεται η ακυρότητα. Και τούτο, διότι στην τελευταία περίπτωση η επικουρική βάση της αγωγής θα εξεταστεί μόνο αν η στηριζόμενη έγκυρη σύμβαση εργασίας κυρία βάση της αγωγής απορριφθεί μετά την παραδοχή της ακυρότητας της συμβάσεως για συγκεκριμένο λόγο, ο οποίος είτε κατ' αυτεπάγγελτη έρευνα, είτε κατ' ένσταση του εναγομένου εργοδότη, αποτέλεσε ήδη αντικείμενο της δίκης και πληρούται έτσι ο σκοπός της διατάξεως του άρθρου 216 ΚΠολΔ (Ολ. ΑΠ 23/2003 ΕΕΔ 63, 423).

…..Έτσι η σύμβαση εργασίας του πρώτου από 30/4/1999 18/8/1999 ήταν άκυρη και του δευτέρου από 6/1/1998 18/8/4999 (αρθρ. 17 § 4, 23 § 1, 36 ν. 1975/1991 σχετ. ΑΠ 815/1997 Ελλ. Δικ. 39, 354). Επίσης η σύμβαση εργασίας του πρώτου δεν ήταν έγκυρη καθόλη τη διάρκεια της συμβάσεως, καθόσον αυτός δεν ήταν κάτοχος της απαιτουμένης αδείας ηλεκτροτεχνίτη, κατά τις διατάξεις του Ν. 6422/1934 (ΑΠ 949/1999 ΔΕΝ 57, 895, ΑΠ 21/1984 ΕΕΔ 44 242). Επομένως για τις αξιώσεις τους από τις διαφορές των αποδοχών τους και την αμοιβή της υπερεργασίας δικαιούταν αμοιβή με βάση τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού, ενώ ως προς τις υπόλοιπες αξιώσεις τους για την καταβολή επιδομάτων εορτών, αποδοχών αδείας και επιδόματος, προσαύξησης 75% τις Κυριακές και αποζημίωση απόλυσης δικαιούνταν αμοιβή ευθέως από το νόμο (ΑΠ 983/2000 ΕΕΔ 61, 85, ΑΠ 388/1998 Ελλ. Δικ. 39 1571), η δε ωφέλεια του εναγομένου θα υπολογισθεί σύμφωνα με τον κατώτατο νόμιμο μισθό των εναγόντων, χωρίς τις προσαυξήσεις που οφείλονται σε ιδιαίτερες προσωπικές ιδιότητες αυτών, όπως είναι τα επιδόματα γάμου, τέκνων, πολυετούς υπηρεσίας και προϋπηρεσίας (ΑΠ 813/2002, ΑΠ 1255/2002 ΕΕΔ 63 σελ. 156 και 549).

703/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Φώτης Λεπίδας, Αριστείδης Καρύδης**).

Αλλοδαπός (εκτός χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης). Για τη σύναψη έγκυρης σύμβασης εργασίας απαιτείται να είναι εφοδιασμένος με νομίμως εκδοθείσα άδεια από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές. Το ίδιο ισχύει και για τους ομογενείς αλλοδαπούς υπηκόους αλλά με ευνοϊκότερους όρους. Καταγγελία σύμβασης εργασίας άκυρη. Δικαίωμα εργαζομένου να ζητήσει είτε μισθούς υπερημερίας ή τη νόμιμη αποζημίωση, όχι όμως αθροιστικά και τα δύο, εκτός αν τη μία απαίτηση ζητήσει επικουρικά. Αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη και απορρίπτεται.

Από τις διατάξεις των άρθρων 17 και 23 του ν. 1975/1991 σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 3, 174 και 180 ΑΚ προκύπτει, ότι για την εγκυρότητα σύμβασης εξαρτημένης εργασίας αλλοδαπού (εκτός χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης) υπηκόου απαιτείται όπως αυτός είναι εφοδιασμένος με νομίμως εκδοθείσα από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές άδεια εργασίας. Η άδεια αυτή απαιτείται και για ομογενείς αλλοδαπούς υπηκόους (ΑΠ927/01 Ελ.Δ. 44.169) Ο νομοθέτης όμως του παραπάνω νόμου 1975/91 αποσκοπώντας να αντιμετωπίσει ευνοϊκότερα τους ομογενείς αλλοδαπούς, οι οποίοι για οικονομικούς κυρίως λόγους διαβιούν στο έδαφος της Ελληνικής Επικράτειας, κατά τρόπο ειδικό και κατά παρέκκλιση των ρυθμίσεων για την χορήγηση αδείας εργασίας σε μη ομογενείς αλλοδαπούς, με τη διάταξη του άρθρου 17 παρ. 4 του νόμου αυτού όρισε ότι «με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης, καθορίζονται οι προϋποθέσεις, η διάρκεια και η διαδικασία παροχής δικαιώματος εισόδου, διαμονής και εργασίας των ομογενών», ενώ με τις ρυθμίσεις των άρθρων 21 έως και 23 ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία παροχής αδείας εργασίας στους μη ομογενείς αλλοδαπούς. Κατ' εξουσιοδότηση με την προαναφερομένη διάταξη του άρθρου 17 παρ. 4 εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 4000/3/10/98 κοινή απόφαση των εξουσιοδοτούμενων υπουργών (ΦΕΚ 395Β) «Προϋποθέσεις, διάρκεια και διαδικασία παροχής δικαιώματος παραμονής και εργασίας στους Ελληνικής καταγωγής υπηκόους Αλβανίας (βορειοπηρώτες), με την οποία ορίζονται ότι στα πρόσωπα αυτά χορηγείται Ειδικό Δελτίο ταυτότητας που ισχύει για τρία χρόνια, με δυνατότητα ανανέωσης, και το οποίο κατά τη διάρκεια της ισχύος του παρέχει στον κάτοχο του δικαίωμα νόμιμης παραμονής και εργασίας στην Ελλάδα. Επομένως ο αλβανικής υπηκοότητας ομογενής που έχει εφοδιασθεί με το παραπάνω ειδικό δελτίο ταυτότητας, εγκύρως απασχολείται στην Ελλάδα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, εφαρμοζομένων επί της συμβάσεως αυτής όλων των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, οι οποίες εφαρμόζονται και για τους ημεδαπούς. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την εκκαλουμένη δέχτηκε ότι μεταξύ της πρώτης εναγομένης και του ενάγοντος ομογενούς

εξαρτημένης εργασίας ήταν έγκυρη, διότι ο τελευταίος κατείχε νομίμως εκδοθέν ειδικό δελτίο ταυτότητας ομογενούς, γεγονός που δεν αμφισβητούν οι εκκαλούντες, ορθώς το νόμο ερμήνευσε και εφήρμοσε και κατ' ακολουθίαν ο πρώτος λόγος της έφεσης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Η ακυρότητα της καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας από τον εργοδότη είναι σχετική και τίθεται υπέρ του εργαζομένου ο οποίος μπορεί να παραιτηθεί από τον προσβολή αυτής και κατ' ακολουθίαν των εξ αυτής απορρεόντων δικαιωμάτων του. Η ακυρότητα της καταγγελίας παρέχει στον εργαζόμενο το δικαίωμα είτε να εμμείνει στη σύμβαση και να ζητήσει από τον υπερήμερο εργοδότη αποδοχές υπερημερίας, είτε να θεωρήσει αυτή έγκυρη και να ζητήσει τη νόμιμη αποζημίωση. Αν ο εργαζόμενος με αγωγή του κατά του εργοδότη ζητήσει αποδοχές υπερημερίας δεν μπορεί να ζητήσει αθροιστικώς και αποζημίωση. Μπορεί όμως στην περίπτωση που ζητεί κυρίως αποδοχές υπερημερίας να ζητήσει επικουρικώς την πληρωμή της αποζημίωσης. Όταν και τα δύο αυτά αιτήματα ασκούνται αθροιστικώς η αγωγή είναι απαράδεκτη (βλ. Εφ. θεσ. 286/2002 ΔΕΝ 59.19). Στην προκειμένη περίπτωση με την αγωγή του επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη ο ενάγων και ήδη εφεσίβλητος εκθέτει ότι η πρώτη εναγομένη εργοδότης κατάγγειλε την μεταξύ τους σύμβαση εργασίας ατύπως και χωρίς να του καταβληθεί η αποζημίωση και γι' αυτό ζητεί, εκτός των άλλων, αθροιστικώς τόσο αποδοχές υπερημερίας όσο και αποζημίωση, χωρίς όμως τη δεύτερη αυτή αξίωση του να ασκεί επικουρικώς. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη δέχτηκε την αγωγή και ως προς τα δύο αυτά αιτήματα και επεδίκασε στον ενάγοντα τόσο αποδοχές υπερημερίας όσο και αποζημίωση απόλυσης. Σύμφωνα όμως με όσα παραπάνω αναπτύχθηκαν, η αγωγή ως προς τις ασκούμενες με αυτή αθροιστικώς αξιώσεις για αποδοχές υπερημερίας και αποζημίωση απόλυσης έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη γι' αυτό και πρέπει να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη, στα πλαίσια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της έφεσης, χωρίς λόγο έφεσης για το κεφάλαιο αυτό, ερευνομένου αυτεπαγγέλτως του παραδεκτού της αγωγής, αφού οι εκκαλουντες ζητούν την εξαφάνιση της εκκαλουμένης.

748/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ντίνος Βγενόπουλος, Αλέξανδρος Σούλης**).

Σύμβαση εργασίας. Διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη. Η μονομερής όμως μεταβολή του τομέα της εργασίας απαγορεύεται όταν αυτή συνεπάγεται υλική βλάβη (μείωση αποδοχών) ή ηθική βλάβη. Δικαιώματα εργαζομένου σε μία τέτοια περίπτωση. Περιστατικά.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648, 652 παρ. 1, 656, 349, 351 ΑΚ, 1, 3, 7, 8 του Ν. 2112/1920 και 5 παρ. 3 του Ν. 3198/1955 προκύπτει ότι στον εργοδότη ανήκει, με βάση το διευθυντικό του δικαίωμα, η εξουσία να ρυθμίζει όλα τα θέματα που ανάγονται στην οργάνωση και

λειτουργία της επιχείρησής του και για τη μεγαλύτερη ανάπτυξη των εργασιών της ή την ορθολογικότερη οργάνωση των υπηρεσιών της, ο καθορισμός του τομέα απασχόλησης του κάθε εργαζομένου σ' αυτόν. Η μονομερής όμως αυτή μεταβολή του τομέα εργασίας του εργαζομένου από τον εργοδότη, όταν επιφέρει σ' αυτόν υλική βλάβη, όπως μείωση των αποδοχών του ή ηθική βλάβη, όπως μείωση της προσωπικότητάς του ή επιβάρυνσή του με πρόσθετη εργασία, αντίθετη από αυτήν που συμφωνήθηκε, χωρίς μάλιστα τη συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 659 ΑΚ και χωρίς πρόσθετη αμοιβή, ισοδυναμεί με μονομερή βλαπτική μεταβολή των όρων της σύμβασης εργασίας του, η οποία δε συνεπάγεται μεν λύση της εργασιακής σύμβασης, παρέχει όμως τον εργαζόμενο το δικαίωμα είτε να θεωρήσει τη μεταβολή ως άτακτη καταγγελία της συμβάσεως από τον εργοδότη και να απαιτήσει τη νόμιμη αποζημίωση του είτε να αποκρούσει τη μεταβολή και να συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του με τους ίδιους όρους, που τις πρόσφερε προηγουμένως, αξιώνοντας από τον εργοδότη την τήρηση της συμβάσεως, οπότε ο εργοδότης αποκρούοντας τις προαναφερόμενες υπό τους όρους αυτούς υπηρεσίες του, καθίσταται υπερήμερος και οφείλει κατ' άρθρο 656 ΑΚ μισθούς υπερημερίας. Αν όμως ο μισθωτός παρά τη γνωστή σ' αυτόν τέτοια μεταβολή αποδεχθεί ρητά ή σιωπηρά και χωρίς κατηγορηματική δήλωση ή επιφύλαξη αυτών (βλαπτική μεταβολή) μέσα σε εύλογο χρόνο, τότε θεωρείται ότι καταρτίζεται νέα σύμβαση τροποποιητική της αρχικής (ΑΚ 361), η οποία μη προσκρούοντας σε κανόνες δημόσιας τάξης ή τα χρηστά ήθη, είναι καθόλα έγκυρη και στερεί από το μισθωτό, που τυχόν μεταγενέστερα μεταμελήθηκε, το δικαίωμα να ζητήσει με αγωγή την καταβολή του ποσού κατά το οποίο μειώθηκαν οι αποδοχές του, ή μισθούς υπερημερίας. Ο εναγόμενος εργοδότης προς απόκρουση της σχετικής αγωγής δικαιούται να προτείνει τον παραπάνω ισχυρισμό περί ρητής ή σιωπηράς αποδοχής από το μισθωτό των νέων όρων της σύμβασης, που συνιστά ένσταση (αρθρ. 262 Κ.Πολ.Δ.) καταλυτική των αξιώσεων του τελευταίου (βλ. σχ. ΑΠ 1431/2002 Δνη 44,163, ΑΠ 1299/2001 Δνη 43,130, ΑΠ 1792/2001 Δνη 43,1657, ΑΠ 98/2000 Δνη 41,1009). Ο εναγών προσλήφθηκε από το εναγόμενο το Μάϊο του 1994, προκειμένου να προσφέρει τις υπηρεσίες του σ' αυτό ως εισπράκτορας και ως αποθηκάριος. Ειδικότερα συμφωνήθηκε να εργάζεται ως εισπράκτορας από το Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο κάθε χρόνο και τους λοιπούς μήνες από Νοέμβριο μέχρι Απρίλιο να εργάζεται ως αποθηκάριος. Πράγματι ο ενάγων εργάσθηκε με τις προαναφερόμενες ειδικότητες μέχρι το Μάρτιο του 1999. Τον Απρίλιο του ίδιου έτους συμφώνησε με το εναγόμενο να εργασθεί ως οδηγός σε λεωφορείο, που ανήκει στη συγκυριότητα της συζύγου του. Έτσι μέχρι και τον Ιούλιο του ίδιου έτους εργάσθηκε ως οδηγός στο παραπάνω λεωφορείο, οπότε μετά από θανατηφόρο ατύχημα που προκάλεσε με το λεωφορείο αυτό, συνέχισε να εργάζεται ως οδηγός σε άλλα λεωφορεία, που είχαν ενταχθεί στη δύναμη του εναγόμενου ΚΤΕΛ μέχρι και τον Αύγουστο του 2000. Από τον Απρίλιο του 1999 μέχρι και τον Αύγουστο του 2000, που εργάσθηκε ως οδηγός, ουδέποτε διαμαρτυρήθηκε στον εναγόμενο για τη μεταβολή του τομέα εργασίας του, εγγράφως ή προφορικά ούτε διατήρησε κάποια επιφύλαξη σχετικά με αυτήν τη μεταβολή. Για

πρώτη φορά στις 10102000 επέδωσε εξώδικη δήλωση προς το εναγόμενο, με την οποία διαμαρτύρεται για την «προσπάθειά του να τον υποβιβάσει αυθαίρετα και εκβιαστικά στη θέση του οδηγού». Επίσης ένα χρόνο μετά δηλαδή στις 12112001 επέδωσε νέα εξώδικη δήλωση στο εναγόμενο με την οποία διαμαρτύρεται για τον ίδιο παραπάνω λόγο, ενώ το τελευταίο κατά το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα του ανέθετε υπηρεσία οδηγού, την οποία όμως δεν εκτελούσε, και ζητάει να του καταβάλει τις αποδοχές του από το Σεπτέμβριο του 2000και μετά. Από κανένα αποδεικτικό μέσον αποδείχθηκε ότι ο ενάγων εξαναγκάσθηκε να απασχοληθεί ως οδηγός, αφού χωρίς διαμαρτυρία, όπως προαναφέρθηκε για χρονικό διάστημα δέκα έξι μηνών παρείχε τις υπηρεσίες του ως οδηγού λεωφορείου στο εναγόμενο. Συνεπώς τη μεταβολή των όρων της εργασιακής σύμβασης από εισπράκτορα και αποθηκάριο, που είχε αρχικά προσληφθεί, σε οδηγό λεωφορείου, ο ενάγων την αποδέχθηκε σιωπηρά, αφού από την απασχόληση του για χρονικό διάστημα δέκα έξι μηνών στο νέο τομέα εργασίας δηλαδή ως οδηγού λεωφορείου, αδιαμαρτύρητα, προκύπτει βούληση αποδοχής της μεταβολής αυτής, όπως βάσιμα ενίσταται το εναγόμενο και θεωρείται, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, ότι καταρτίσθηκε νέα σύμβαση, τροποποιητική της αρχικής. Εξάλλου η μεταμέλεια του ενάγοντος, δέκα έξη μήνες μετά τη μεταβολή του τομέα εργασίας του, οπότε επέδωσε στο εναγόμενο την πρώτη εξώδικη διαμαρτυρία του, δεν του παρέχει το δικαίωμα να ζητήσει μισθούς υπερημερίας, θεωρώντας υπερήμερο το εναγόμενο εργοδότη του, να αποδεχθεί τις προσφερόμενες υπηρεσίες του, ως αποθηκάριου ή εισπράκτορα.

770/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θάνος Αμπατζής, Νίκος Ραβαζούλας**).

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό για υπερωρίες. Στοιχεία απαραίτητα της αγωγής για το ορισμένο της. Υπολογισμός της αμοιβής για την υπερωριακή απασχόληση.

Επί παροχής παράνομης υπερωριακής εργασίας οφείλεται στο μισθωτό κατά τις αρχές του αδικαιολογήτου πλουτισμού το ποσό, που ο εργοδότης θα κατέβαλλε ως βασική αμοιβή σε άλλο μισθωτό με τις ικανότητες και τα προσόντα του απασχοληθέντος (χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι λοιπές προσωπικές περιστάσεις του τελευταίου), αφού κατά το ποσό τούτο που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το νόμιμο ωρομίσθιο, καθίσταται χωρίς νόμιμη αιτία πλουσιώτερος ο εργοδότης από την υπερωριακή απασχόληση του μισθωτού. Για το κατ' άρθρο 216 παρ. 1 στοιχ. α και β ορισμένο του αντίστοιχου αγωγικού κονδυλίου πρέπει να αναφέρεται στο δικόγραφο της αγωγής τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά, όχι όμως και οι συλλογικές συμβάσεις,

που καθορίζουν το κατώτατο νόμιμο ημερομίσθιο, διότι στην περίπτωση αυτή δεν αξιώνεται με την αγωγή αμοιβή του ενάγοντος βάσει της οικείας συλλογικής συμβάσεως εργασίας, αλλά βάσει αυτής εξευρίσκεται το ελάχιστο όριο της με την αγωγή αξιούμενης ωφέλειας του εργοδότη από τη μη χρησιμοποίηση άλλου μισθωτού, είναι δε αυτονόητο ότι στην ωφέλεια αυτή δεν περιλαμβάνονται οι με βάση τις προσωπικές περιστάσεις (οικογενειακή κατάσταση κ.λ.π.) παροχές (σχετ. ΑΠ 1224/1999 ΕΕΔ 59.886).

Αποδείχθηκε ότι ο ενάγων όλες τις ημέρες του Σαββάτου εργάζονταν από την 08.00 μέχρι την 19.00 ώρα, πραγματοποιώντας 3 ώρες παράνομης υπερωριακής εργασίας, η οποία αμείβεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 435/1976 και δικαιούται ως αμοιβή την ωφέλεια που αποκόμισε η εναγομένη εργοδότρια χωρίς νόμιμη αιτία, η οποία υπολογίζεται με βάση το ωρομίσθιο επί του νόμιμου μισθού του και όχι του καταβαλλόμενου, ως και πρόσθετη αποζημίωση ίση προς το 100% του καταβαλλομένου ωρομισθίου.

777/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Ζαπάντης, Ιωάννης Γαβριελάτος**).

Απεργία ιδιοκτητών ταξί. Ζημίες σε αυτοκίνητο απεργοσπάστη και τραυματισμός του από τους απεργούς. Καταδίκη τους για την αποκατάσταση των ζημιών, μείωση της αξίας του αυτοκινήτου και ηθική βλάβη.

Απεδείχθησαν τα ακόλουθα. Στις 1592000 και περί ώρα 17.00' ο ενάγων Σ. Μ. οδηγώντας το με αριθμό κυκλοφορίας Τ 0576 25 Δ.Χ.Ε. αυτοκίνητο (ΤΑΧΙ) της κυριότητός του έβαινε στην επαρχιακή οδό Αργοστολίου Πόρου με κατεύθυνση προς το Αργοστόλι. Την ίδια ημέρα και ώρα οι εναγόμενοι και άλλοι συνάδελφοί τους που είναι όλοι μέλη του σωματείου που εδρεύει στο Αργοστόλι Κεφαλληνίας με την επωνυμία «Σωματείο Ιδιοκτητών Ταξί Αργοστολίου Ο Άγιος Γεράσιμος» είχαν συγκεντρωθεί στην περιοχή θέση «Κουτάβου» πλησίον του Αργοστολίου για να ενημερώσουν τους συναδέλφους του κλάδου των σε σχέση με την απεργία που είχε κηρύξει το σωματείο τους για το θέμα του καθορισμού από τον Νομάρχη Κεφαλληνίας ενιαίας έδρας για τα Δ.Χ.Ε. αυτοκίνητα στα όρια του νέου Δήμου Αργοστολίου, και για την οποία απεργία ο ενάγων, που είναι ιδιοκτήτης δύο Ε.Δ.Χ. αυτοκινήτων με έδρες τις πρώην κοινότητες Φαρακλάτων και Διλινάτων, ήταν αντίθετος. Φτάνοντας στην παραπάνω τοποθεσία ο ενάγων, αναγκάστηκε να διακόψει την πορεία του επειδή οι εναγόμενοι κατέλαβαν το οδόστρωμα. Επακολούθησε έντονη διαλογική συζήτηση μεταξύ ενάγοντος και εναγομένων λόγω της αρνήσεως του πρώτου να λάβει μέρος στην απεργία, οι εναγόμενοι τον ανάγκασαν να βγει από το αυτοκίνητο του, του εξέφραζαν τα παράπονα τους ισχυριζόμενοι ότι παράνομα και παρά τις συστάσεις της διοικήσεως του σωματείου τους πραγματοποιούσε μισθώσεις με το ταξί του από διάφορα σημεία της πόλεως του Αργοστολίου καίτοι αυτό απαγορεύεται,

επακολούθησε έντονος διαπληκτισμός που διήρκησε ελάχιστα λεπτά μεταξύ αυτού και των εναγομένων με αποτέλεσμα να προκαλέσουν στον ίδιο σωματικές κακώσεις στο δε όχημα του υλικές ζημίες. Ειδικώτερα του προκάλεσαν οίδημα «αριστερά» άνω χείλους και εκδορά αριστερής λαγώνιας χώρας όπως αυτό προκύπτει από το υπ' αριθμ. πρωτ. 3586/1.12.2000 ιατρικό πιστοποιητικό του γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Κεφαλληνίας, το οποίο προσκομίζει ο ενάγων. Στο ίδιο πιστοποιητικό μνημονεύεται ότι ο παθών ανέφερε χτύπημα στην αριστερή κροταφική χώρα, και αριστερό αγκώνα. Επίσης ότι η κλινική εξέταση του ήταν φυσιολογική η αρτηριακή του πίεση 160/90 και δεν διαπιστώθηκε κάταγμα στο κρανίο, πρόκειται δηλαδή για ελαφρά σωματική βλάβη. Περαιτέρω από τα ίδια αποδεικτικά μέσα απεδείχθη ότι οι εναγόμενοι χρησιμοποιώντας τα πόδια (κλωτσιές) και τα χέρια τους προκάλεσαν στο ταξί του ενάγοντος περιωρισμένης εκτάσεως υλικές φθορές στο εξωτερικό του οχήματος και κυρίως στο εμπρόσθιο καπώ, φτερά, μάσκα, φανάρια, φλας κλπ. για την αποκατάσταση των οποίων ο ενάγων δαπάνησε 317.780 δρχ. για αγορά ανταλλακτικών, 250.000 δρχ. για δαπάνες επισκευής (εργατικά) και συνολικά 567.780 δρχ. Το αυτοκίνητο παρέμεινε στο συνεργείο προς επισκευή για χρονικό διάστημα 12 ημερών. Κατά το διάστημα αυτό και μόνο ο ενάγων στερήθηκε τη χρήση του με αποτέλεσμα να απωλέσει το ποσό των 144.000 δρχ. το οποίο μετά πιθανότητας και κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων θα κέρδιζε (12 ημέρες Χ 12.000 δρχ. καθαρά έσοδα την ημέρα). Το αυτοκίνητο του ενάγοντος εργοστασίου κατασκευής MERCEDES D124 είχε τεθεί το πρώτο σε κυκλοφορία το έτος 1990 και η αξία του (αγοραία) κατά τον επίδικο χρόνο ανήρχετο στο ποσό των 3.000.000 δρχ. Μετά τις ζημίες που υπέστη και οι οποίες δεν αφορούν καίρια και ευπαθή σημεία του αλλά εξωτερικά (προφυλακτήρας, φτερό, φανάρια, φλας) τα οποία αντικαταστάθηκαν με άλλα καινούργια, υπέστη εν τούτοις μείωση της αγοραστικής του αξίας κατά το ποσό των 50.000 δρχ. Τέλος εν όψει των συνθηκών υφ' ας έλαβε χώρα η, σε βάρος του ενάγοντος αδικοπραξία, του είδους των σωματικών κακώσεων αυτού (της γνωστοποιήσεως του επεισοδίου στην μικρή κοινωνία του Αργοστολίου, του βαθμού υπαιτιότητας των εναγομένων, της οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως των διαδίκων μερών, στον υποστάντα ηθική βλάβη ενάγοντα, πρέπει να του επιδικασθεί ως χρηματική ικανοποίηση το ποσό των 150.000 δρχ. το οποίο μετά την στάθμιση των κατά νόμω στοιχείων κρίνεται δίκαιο και εύλογο (αρθ. 932 ΑΚ). Μετά ταύτα το σύνολο των αξιώσεων του ενάγοντος από το ένδικο ατύχημα ανέρχεται στο ποσό των 962.480 δρχ. (567.780 + 50.700 + 144.000 + 50.000 + 150.000) (2.824,59 €).

789/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Αλεβίζος, Γεώργιος Φιλιππόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας. Εξαρτημένη εργασία και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Δημοσιογράφος. Πότε συνδέεται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Από τις διατάξεις των άρθρων 648, 652 ΑΚ και 6 του ν. 765/1943 που κυρώθηκε με την ΠΥΣ 324/1946 και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 38 Εισ ΝΑΚ, συνάγεται ότι σύμβαση εξηρτημένης εργασίας, επί της οποίας έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, υπάρχει όταν ο εργαζόμενος με μισθό, ανεξάρτητα με τον τρόπο που αυτός καθορίζεται και καταβάλλεται, παρέχει την εργασία που είναι αντικείμενο της σύμβασης, ευρισκόμενος υπό την εξάρτηση του εργοδότη του και υποκείμενος στο διευθυντικό του δικαίωμα. Η εκδήλωση των στοιχείων αυτών, τα οποία θεμελιώνουν την νομική εξάρτηση του εργαζομένου έναντι του εργοδότη του, γίνεται με τον έλεγχο και την εποπτεία του τελευταίου ως προς τον τρόπο, τον χρόνο και τον τόπο παροχής της με βάση τις αναγκαίες εντολές και οδηγίες, οι οποίες είναι δεσμευτικές για τον εργαζόμενο που υποχρεούται να συμμορφώνεται προς αυτές. Η σύμβαση αυτή εργασίας, ρυθμιζόμενη από ειδικές εκάστοτε διατάξεις, διακρίνεται από τη σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών, στην οποία δεν εφαρμόζονται οι περί εργατικής νομοθεσίας διατάξεις, διότι σ' αυτή ο εργαζόμενος δεν υποβάλλεται στον έλεγχο και την εποπτεία του εργοδότη. Περαιτέρω, ο χαρακτηρισμός της σχέσης γίνεται από την εκτίμηση όλων των περιστάσεων για να κριθεί σε ποια σχέση βρίσκεται ο μισθωτός έναντι του εργοδότη του, ανεξάρτητα από το νομικό χαρακτήρα που έδωσαν τα συμβαλλόμενα μέρη στη συμβατική τους σχέση (ΑΠ 1291/2001 Ελλ. Δνη 43. 128, ΑΠ 977/1999 Ελλ. Δνη 41. 1006, Εφ. Αθ. 848/2003 Ελλ. Δνη 44. 1655). Στην προκειμένη υπόθεση, από τις καταθέσεις των μαρτύρων των διαδίκων που εξετάσθηκαν ενόρκως κατά τη συζήτηση της αγωγής και περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη απόφαση πρακτικά συνεδριάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, την 6440/1102001 ένορκη βεβαίωση ενώπιον του συμβολαιογράφου Αιγίου Α. Π. που έχει συνταχθεί μετά την προηγούμενη νόμιμη κλήτευση της ενάγουσας (αρθρ. 671 § 1 ΚΠολΔ) και όλα τα έγγραφα που προσκομίζουν νομίμως και επικαλούνται οι διάδικοι, αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με σύμβαση που καταρτίστηκε στις 1561999 μεταξύ των διαδίκων προφορικώς, η ενάγουσα, η οποία είναι κάτοχος διπλώματος επαγγελματικής κατάρτισης του Ο.Ε.Ε.Κ με ειδικότητα δημοσιογραφίας, συντάκτες και ρεπόρτερς από το έτος 1998, προσελήφθη από τον εναγόμενο ως υπάλληλος γραφείου για να προσφέρει τις υπηρεσίες της στην εφημερίδα ποικίλης ύλης με τον τίτλο «ΑΙΓΙΟΧΟΣ» που εκδίδει ο τελευταίος στο Αίγιο, αντί των νομίμων, προβλεπομένων από τις σχετικές ΣΣΕ, αποδοχών. Η διάρκεια της απασχόλησης της ενάγουσας καθορίστηκε για το χρονικό διάστημα από 1561999 μέχρι 2922000, κατά το οποίο η έκδοση της εφημερίδας γινόταν μία φορά κάθε εβδομάδα, σε 3 ημέρες εβδομαδιαίως και 8 ώρες ημερησίως, για δε το χρονικό διάστημα από 132000 μέχρι 2882000, κατά το οποίο η έκδοση της εφημερίδας γινόταν κάθε ημέρα, σε 5 ημέρες την εβδομάδα, ήτοι από Δευτέρα έως και Παρασκευή και 8 ώρες την ημέρα. Με την παραπάνω

ιδιότητά της η ενάγουσα εργάστηκε στην ανωτέρω εφημερίδα μέχρι τις 2882000, οπότε απεχώρησε οικειοθελώς, Σε όλο το χρονικό διάστημα της εργασιακής της σχέσης η ενάγουσα υποβαλόταν σε νομική εξάρτηση από τον ως άνω εργοδότη της, ασκώντας σ' αυτή έλεγχο ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τον τρόπο παροχής της εν λόγω εργασίας της και δίνοντας της οδηγίες και εντολές για την προσήκουσα εκπλήρωση αυτής. Ειδικότερα, ως προς τον χρόνο παροχής της εργασίας της, η ενάγουσα δεν απασχολείτο κατά τη βούληση της, αλλά είχε, όπως προαναφέρθηκε, προσδιορισμένο ωράριο. Επίσης, οι οδηγίες και εντολές που δίνονταν σ' εκείνη (ενάγουσα) από τον εναγόμενο για την προσήκουσα εκπλήρωση της παροχής της ήταν δεσμευτικές και σε περίπτωση ανυπακοής της παρεχόταν στον ως άνω εργοδότη της το δικαίωμα για καταγγελία της συμβάσεως εργασίας της. Με βάση τα περιστατικά αυτά, η συνδέουσα τους διαδίκους σχέση ήταν η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και όχι η σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, δοθέντος ότι τέτοια σύμβαση υπάρχει όταν δεν συντρέχουν οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις (βλ. κυρίως την κατάθεση του μάρτυρα αποδείξεως και τα προσκομιζόμενα φύλλα της επίδικης εφημερίδας, στα οποία αναγράφεται η ιδιότητα της ενάγουσας ως συντάκτριας και στα οποία έχουν δημοσιευθεί άρθρα αυτής). Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, κρίνοντας ότι η συνδέουσα τους διαδίκους σχέση κατά το χρονικό διάστημα από 1561999 μέχρι 2062000 ήταν η σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, εσφαλμένα το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και τις προσκομισθείσες αποδείξεις εκτίμησε ως προς το σημείο αυτό, κατά παραδοχή, ως βάσιμου, του σχετικού λόγου της εφέσεως.

813/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τάκης Ανδρονόπουλος, Βασίλειος Ασπρούλιας**).

Αδικαιολόγητος πλουτισμός με παροχή εργασίας από εργαζόμενο που δεν έχει τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την συγκεκριμένη εργασία ή από παροχή εργασίας από αλλοδαπό που δεν έχει άδεια. Αυτό ισχύει και για τους αρτεργάτες που παρέχουν εργασία πριν από την 5η πρωινή ώρα. Η διεκδικούμενη ωφέλεια που διεκδικεί ο εργαζόμενος σε άκυρη σύμβαση εργασίας συνίσταται στο χρηματικό αντάλλαγμα που θα κατέβαλε ο εργοδότης για την ίδια εργασία σε άλλον εργαζόμενο που διαθέτει τα ίδια επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες. Στον αδικαιολόγητο πλουτισμό περιλαμβάνονται και τα επιδόματα οικογενειακών βαρών, τριετιών κ.λ.π. Καταγγελία σύμβασης εργασίας κατά παράβαση του άρθρου 281 Α.Κ. Είναι άκυρη. Αρτοποιεία. Ώρες εργασίας του προσωπικού. Υπερωριακή απασχόληση και αποδοχές. Περιστατικά.

Από το άρθρο 904 του ΑΚ που ορίζει ότι όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημιά άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια, προκύπτει ότι στοιχείο του πραγματικού κάθε απαιτήσεως αδικαιολογήτου πλουτισμού είναι, εκτός άλλων, και η ανυπαρξία ή η

ελαττωματικότητα της αιτίας, βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση και επήλθε ο πλουτισμός του λήπτη. Τέτοια έλλειψη υπάρχει και όταν η αιτία της παροχής είναι παράνομη εξαιτίας απαγορευτικής διατάξεως νόμου, τούτο δε συμβαίνει και στην περίπτωση της παροχής εργασίας από εργαζόμενο που δεν έχει τα απαιτούμενα κατά νόμο για τη συγκεκριμένη εργασία τυπικά προσόντα ή του οποίου η εργασία απαγορεύεται στη συγκεκριμένη περίπτωση (βλ. Ολομ. ΑΠ 22/2003 Ελ.Δ/νη 44. 12610). Στην πρώτη ως άνω περίπτωση της έλλειψης τυπικών προσόντων εμπίπτει και η παροχή εργασίας από αλλοδαπό, ο οποίος δεν είναι εφοδιασμένος με τη σχετική υπουργική άδεια που προβλέπεται στο άρθρο 23 παρ. 1 του Ν. 1975/1991 και η οποία παράβαση ανάγεται και σε ποινικό αδίκημα, τόσο για τον εργοδότη όσο και για τον εργαζόμενο, σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 7 του ίδιου ως άνω νόμου. Στη δεύτερη περίπτωση της απαγορεύσεως της εργασίας στην συγκεκριμένη περίπτωση, υπάγεται και η παροχή εργασίας από εργαζόμενο αρτοποιείου πριν από την 5η πρωινή ώρα, η οποία εργασία απαγορεύεται από το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 2394/1996 και η οποία παράβαση ανάγεται επίσης σε ποινικό αδίκημα, τόσο για τον εργοδότη όσο και για τον εργαζόμενο, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου ως άνω άρθρου. Οι ανωτέρω απαγορεύσεις και η ποινικοποίηση των σχετικών παραβάσεων, υπαγορεύτηκαν στην πρώτη περίπτωση από την ανάγκη ελέγχου της αγοράς εργασίας των αλλοδαπών και του ελέγχου της δραστηριότητάς τους στη χώρα και στη δεύτερη περίπτωση από την ανάγκη αφενός της προστασίας του εργαζομένου από τις δυσμενείς για την υγεία του επιπτώσεις της νυκτερινής εργασίας και αφετέρου της καταπολέμησης του αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των αρτοποιείων, ώστε όλα να διαθέτουν τα προϊόντα τους προς πώληση την ίδια περίπου ώρα. Όταν συντρέχουν οι ανωτέρω απαγορεύσεις, η σύμβαση για παροχή τέτοιας εργασίας είτε από τον στερούμενο αδείας αλλοδαπό είτε από οποιονδήποτε μισθωτό αρτοποιείου κατά τη συγκεκριμένη ώρα, είναι άκυρη και θεωρείται ότι δεν έγινε (αρθρ. 174, 180 του ΑΚ), ο δε εργαζόμενος δεν δικαιούται να απαιτήσει μισθό, αλλά την ωφέλεια που αποκόμισε ο εργοδότης του από την παροχή της εργασίας του, σύμφωνα με τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Η ωφέλεια αυτή συνίσταται στο χρηματικό αντάλλαγμα, το οποίο θα κατέβαλλε ο εργοδότης για την ίδια εργασία σε άλλον μισθωτό που διαθέτει τα ίδια επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες και θα απασχολούσε με έγκυρη σύμβαση, δηλαδή εν προκειμένω σε αλλοδαπό των ίδιων προσόντων και ικανότητας που θα είχε άδεια ή σε μισθωτό αρτοποιείου των ίδιων προσόντων και ικανότητας που θα εργαζόταν σε επιτρεπόμενη ώρα (βλ. ΑΠ 1331/2001 Ελ.Δικ. 42. 1592, ΑΠ 34/1988 ΕΕΔ 48. 255, ΑΠ 903/1987, ΕΕΔ 47. 896, Εφ.ΑΘ. 4606/2001 Ελ. Δικ. 44.532, Εφ.ΑΘ. 6159/2003 Ελ.Δ/νη 45. 184). Αλλιώς βέβαια θα έχει το πράγμα όταν η παρανομία αφορά τον ίδιο τον πυρήνα της εργασίας, δηλαδή το ίδιο το περιεχόμενο της, οπότε δεν υπάρχει ούτε αξίωση από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, γιατί η εργασία αυτή απαγορεύεται σε οποιονδήποτε και σε οποιαδήποτε περίπτωση, όπως συμβαίνει με τον εργαζόμενο ως «τσιλιαδόρο»

ρω η άποψη ότι στην αποδοτέα ωφέλεια δεν υπολογίζονται τα επιδόματα οικογενειακών βαρών, τριετιών κ.λ.π., επειδή η εργασία με έγκυρη σύμβαση μπορεί να παρασχεθεί και από εργαζόμενο χωρίς οικογενειακά βάρη και προϋπηρεσία, παραβλέπει το γεγονός ότι ο εργοδότης επέλεξε να απασχολήσει ακύρως τον συγκεκριμένο εργαζόμενο με τα συγκεκριμένα προσόντα (οικογενειακά βάρη, τριετίες, πείρα και ικανότητες) και αυτού την αξία της εργασίας ωφελήθηκε και έτσι οφείλει να αποδώσει ίσης αξίας ωφέλεια, την οποία και πράγματι απεκόμισε και όχι μικρότερη αυτής, γιατί τότε δεν αποδίδεται ολόκληρη η ωφέλεια αλλά μέρος αυτής, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 904 του ΑΚ. Μάλιστα με την αποκρουσμένη ως άνω άποψη βλάπτεται αδικαιολογήτως ο εργαζόμενος, ο οποίος για εργασία ίσης αξίας και ποιότητας με αυτήν που θα παρείχε με έγκυρη σύμβαση, αμείβεται με μικρότερο ποσό και ωφελείται αντίστοιχα αδικαιολογήτως ο εργοδότης, ο οποίος έτσι ωθείται εμμέσως να χρησιμοποιεί παρανόμως και ακύρως τις υπηρεσίες του εργαζομένου του, ώστε να τις αμείβει λιγότερο από όσο θα τις άμειβε αν παρέχονταν με έγκυρη σύμβαση.

….. Τον Ιούνιο του έτους 2000, ενόψει της μετατροπής της ατομικής επιχείρησης της εναγομένης σε εταιρία, η τελευταία ζήτησε από τον ενάγοντα να υπογράψει έγγραφο με το οποίο να αναγνωρίζει ότι δεν διατηρούσε καμμία αξίωση από την μέχρι τότε εργασία του. Ο ενάγων, επειδή διατηρούσε αξιώσεις από την εργασία του όπως θα αναφερθεί παρακάτω, αρνήθηκε να υπογράψει τέτοιο έγγραφο και κατόπιν τούτου η εναγομένη τον απέλυσε, κοινοποιώντας του την 572000 την από 372000 καταγγελία συμβάσεως εργασίας και δεν αποδεχόταν έκτοτε τις νομίμως προσφερόμενες υπηρεσίες του ενάγοντος. Η απόλυση του ενάγοντος έγινε για λόγους εκδικήσεως της εναγομένης στην άρνησή του να απεμπολήσει τις αξιώσεις που είχε από την εργασία του και έτσι το διευθυντικό της δικαίωμα για απόλυση του ενάγοντος ασκήθηκε εν προκειμένω καταχρηστικά και καθιστά άκυρη και μη γενόμενη την καταγγελία κατά τα άρθρα 174, 180 του ΑΚ, με αποτέλεσμα την περιέλευση της εναγομένης σε υπερημερία ως προς την αποδοχή της εργασίας του. Κατόπιν τούτου η εναγομένη οφείλει αποδοχές υπερημερίας κατά το άρθρο 656 του ΑΚ και έχει υποχρέωση να αποδέχεται τις υπηρεσίες του ενάγοντος κατά το άρθρο 23 παρ. 2 του Ν. 1264/1982, με απειλή προσωπικής κρατήσεως διαρκείας τριάντα ημερών και χρηματικής ποινής υπέρ του ενάγοντος εκ 300 Ευρώ, κατά το βάσιμο αίτημα του τελευταίου. Κατά το χρονικό διάστημα της εργασίας του στην εναγομένη, ο ενάγων εργαζόταν από την 4η πρωινή ώρα μέχρι την 13.00 ώρα και επί έξη ημέρες την εβδομάδα (από Δευτέρα μέχρι και Σάββατο) και έπαιρνε αποδοχές 400.000 δραχμές μηνιαίως και επίσης έπαιρνε καθημερινά τις παροχές σε είδος που προβλέπουν οι σχετικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας, δηλαδή μία φιάλη γάλακτος και τρία αρτοσκευάσματα της αρεσκείας του, σύμφωνα με το άρθρο 10 της από 261998 και της από 231999 ΣΣΕ «Για τους όρους αμοιβής και εργασίας των αρτοποιών αρτεργατών (πράξη καταθέσεως Υπουργ. Εργασίας αριθ. 49/771998 και αριθ. 7/431999 αντίστοιχα). Σύμφωνα με το άρθρο 12 των ανωτέρω ΣΣΕ η εβδομαδιαία απασχόληση των εργαζομένων στα αρτοποιεία είναι 40 ώρες και η εβδομάδα απασχόλησης

είναι εξαήμερη (σύστημα εξαήμερης εργασίας). Επομένως ο ενάγων, ο οποίος απασχολείτο νομίμως 8 ώρες ημερησίως (από 05.00 μέχρι 13.00) και 48 ώρες εβδομαδιαίως, πραγματοποιούσε 8 ώρες υπερεργασίας την εβδομάδα (4 ώρες υπερεργασία και 4 ώρες ιδιότυπη υπερωρία) και δικαιούται το ωρομίσθιο προσαυξημένο κατά 25%, για την απαίτηση του δε αυτή δεν έλαβε κάποιο ποσό. Για την εργασία του από την 4η πρωινή ώρα μέχρι την 5η πρωινή ώρα, η οποία εργασία είναι παράνομη και η σύμβαση περί παροχής της άκυρη, ο ενάγων δικαιούται κατά τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού την ωφέλεια που αποκόμισε η εναγομένη από την παροχή της εργασίας αυτής, η οποία ωφέλεια είναι ίση με το χρηματικό αντάλλαγμα που θα κατέβαλε η εναγομένη σε εργαζόμενο με τα ίδια προσόντα, πείρα και ικανότητα με τον ενάγοντα, δηλαδή με το ωρομίσθιο που θα έπαιρνε ο ενάγων. Επίσης για την παράνομη αυτή εργασία η οποία συμπίπτει να είναι και νυκτερινή εργασία, δικαιούται ο ενάγων με βάση το νόμο και όχι με τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού, την προσαύξηση 25%, υπολογιζόμενη επί των κατωτάτων ορίων αποδοχών που προβλέπονται από τις οικείες ΣΣΕ. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ανωτέρω παράνομη εργασία της μιας ώρας ημερησίως, δεν συνυπολογίζεται ούτε στην υπόλοιπη ημερήσια εργασία, ώστε η υπέρβαση του οχταώρου ημερησίως στο ισχύον εν προκειμένω σύστημα της εξαήμερης εργασίας να θεωρηθεί ως υπερωρία, ούτε στην εβδομαδιαία εργασία, ώστε η υπέρβαση των 48 ωρών εβδομαδιαίως να θεωρηθεί ως υπερωρία και τούτο γιατί ούτε και η εργασία των Κυριακών συνυπολογίζεται στην ημερήσια και εβδομαδιαία εργασία.

825/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αχιλλέας Παπουτσάκης, Αναστασία Σταυροπούλου Κωστομητσοπούλου**).

Σύμβαση εργασίας. Βιβλιάριο υγείας. Δεν απαιτείται να αναφέρεται στο δικόγραφο της αγωγής ότι ο εργαζόμενος ήταν εφοδιασμένος με αυτό. Βιβλιάριο υγείας στα καταστήματα τροφίμων και ποτών. Ποιοί είναι υποχρεωμένοι να εφοδιαστούν με αυτό.

Για να είναι ορισμένη η αγωγή που ερείδεται σε σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου και επιδιώκει την πληρωμή οφειλομένων μισθών, δεν απαιτείται να αναφέρεται στο δικόγραφό της, ότι ο εργαζόμενος ήταν εφοδιασμένος με βιβλιάριο υγείας, διότι το γεγονός αυτό, ενόψει του ότι αποτελεί γενικό όρο του κύρους της εργασιακής συμβάσεως (αρθρ. 14 παρ. 1 της Αιβ/8577/8.9.1983 αποφάσεως του Υπουργού Υγείας και Προνοίας), αποτελεί τη βάση ενστάσεως του εναγομένου εργοδότη (ΑΠ 914/1998 Ελλ Δνη 40.314, Εφ Αθ 8198/1991 Ελλ Δνη 34.133). Συνεπώς, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που αρκέστηκε για το ορισμένο της κυρίας βάσεως (της συμβάσεως εργασίας) της αγωγής μόνο στα προαναφερόμενα περιστατικά και δέχθηκε ακολούθως τη νομιμότητα της

βάσεως αυτής, δεν έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, γι' αυτό και οι σχετικοί λόγοι της εφέσεως της εναγομένης με τους οποίους παραπονείται, ότι κακώς η εκκαλουμένη δεν απέρριψε την αγωγή ως αόριστη και μη νόμιμη, αφού δεν γίνεται σ' αυτήν αναφορά ότι η ενάγουσα ήταν κάτοχος του κατά νόμο βιβλιαρίου υγείας, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Από το άρθρο 14 παρ. 1 της κανονιστικής αποφάσεως Αιβ/8577/83 του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του Α.Ν. 2520/1940 και αντικαταστάθηκε με την απόφαση 8405/29.10.1992 των Υπουργών Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ 665 Β'/11.11.92), προκύπτει ότι με βιβλιάρια υγείας πρέπει να εφοδιάζονται όχι όλοι όσοι ασκούν εργασία χειριστή τροφίμων ή ποτών ή απασχολούνται σε επιχείρηση υγειονομικού ενδιαφέροντος, αλλά εκείνοι από αυτούς που απασχολούνται με την παρασκευή, συσκευασία και προετοιμασία των τροφίμων ή ποτών για την διάθεση τους στην κατανάλωση ή παρέχουν υπηρεσίες προς το κοινό, οι οποίες προϋποθέτουν ή συνεπάγονται άμεση επαφή με τον καταναλωτή των τροφίμων ή των ποτών ή με τον χρήστη των υπηρεσιών, αφού τότε μόνον υπάρχει κίνδυνος να μεταδοθούν στον τελευταίο τα νοσήματα από τα οποία πάσχουν ή τα μικρόβια, οι ιοί και τα παράσιτα των οποίων είναι φορείς (ΑΠ 465/2001 Ελλ Δνη 43.412).

836/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χάρης Βελαώρας, Ιωάννης Κούτσης**).

Γιατροί του Ε.Σ.Υ. Αγωγή κατά Νοσοκομείου για πρόσθετη αμοιβή για πραγματοποιηθείσες από αυτούς τακτικές εφημερίες ως ιατροί στα πλαίσια της σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Εφόσον η απαίτηση αυτή στηρίζεται στην με αριθμό 203992/3479/0022/14.6.1991 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών, είναι νομικά αβάσιμη γιατί δεν δημοσιεύθηκε η απόφαση αυτή κατά νόμιμο τρόπο. Διοικητικές πράξεις κανονιστικού περιεχομένου. Τρόπος δημοσιεύσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως για να αποκτήσουν ισχύ.

Στην παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 1397/1983 «Εθνικό σύστημα υγείας» (Α' 143) ορίζεται ότι : «....Στους γιατρούς ενεργού εφημερίας καταβάλλεται αποζημίωση για υπερωριακή απασχόληση, που καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τον καθορισμό της υπερωριακής αποζημίωσης....." Εξάλλου, με την παρ. 4 εδ. α' του άρθρου 17 του ν. 1505/1984 «Αναδιάρθρωση μισθολογίου προσωπικού της Δημοσίας Διοίκησης κ.λ.π. (Α'194), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 7 του ν. 1810/1988, ορίσθηκε το καταβαλλόμενο ωρομίσθιο των δημοσίων υπαλλήλων για υπερωριακή απασχόληση, ενώ σύμφωνα με την παρ. 8 του αυτού ως άνω άρθρου : «Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, που δεν δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η ωριαία αμοιβή του πρώτου εδαφίου της παραγράφου

4 του άρθρου αυτού μπορεί να αναπροσαρμόζεται». Περαιτέρω από τα άρθρα 42 παρ. 1 και 35 παρ. 1 του Συντάγματος προκύπτει η βασική αρχή, που ερείδεται και σε άλλες συνταγματικές διατάξεις, ότι για την τελείωση των τυπικών νόμων και των προεδρικών διαταγμάτων, αλλά και των λοιπών κανονιστικού χαρακτήρας διοικητικών πράξεων, απαιτείται η δημοσίευση τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ως συστατικό στοιχείο του κύρους τους. Με την δημοσίευση, η κανονιστική ρύθμιση καθίσταται προσιτή στους πολίτες, δημιουργεί τεκμήριο γνώσεως αυτής και καθίσταται "εφικτός ο έλεγχος της νομιμότητας των κανονιστικών διοικητικών πράξεων από το Συμβούλιο της Επικρατείας και τα λοιπά δικαστήρια. Ειδικά όμως για τις λοιπές, πέραν των προεδρικών διαταγμάτων, κανονιστικού περιεχομένου διοικητικές πράξεις, ο νομοθέτης μπορεί να καθορίσει γενικό ή ειδικούς, κατά περίπτωση, τρόπους δημοσιεσεως με άλλο πρόσφορο μέσο, που προσιδιάζει στο αντικείμενο και το χαρακτήρα της επιχειρούμενης ρύθμισης. Έτσι, σε αρμονία με τη συνταγματική αυτή επιταγή, το άρθρο 1 παρ. 1 εδ. γ' του ν. 301/1976 (Α' 91) ορίζει ότι στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσιεύονται οι κανονιστικού χαρακτήρος πράξεις του υπουργικού συμβουλίου, του πρωθυπουργού και των υπουργών ή υφυπουργών, καθώς και οποιουδήποτε άλλου συλλογικού ή ατομικού οργάνου της Διοικήσεως, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 2 του ίδιου νόμου, στο οποίο προβλέπεται ότι : «1. Δεν δημοσιεύονται δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως : α) Αι κανονιστικού χαρακτήρος πράξεις οιουδήποτε εκ των υπό στοιχ. γ' της παρ. 1 του προηγουμένου άρθρου οργάνων της Διοικήσεως, δια τας οποίας ειδική διάταξις νόμου προβλέπει την δημόσιον γνωστοποίησιν αυτών δι' ετέρου πρόσφορου μέσου. β) ... γ) Αι περί καθιερώσεως υπερωριακής επ' αμοιβή εργασίας κατά υπηρεσίαν ή κλάδον αποφάσεις...». Τέλος, σύμφωνα με το όρθρο 3 παρ. 3 του αυτού νόμου : Αι υπό στοιχ. Γ'.. της παρ. 1 του αρθρ. 2 πράξεις ανακοινούνται εις τας αρμοδίας υπηρεσίας δι' εγκυκλίων και τίθενται υπ' όψιν των ενδιαφερομένων δια τοιχοκολλήσεως εις εμφανές μέρος εντός του χώρου των υπηρεσιών τούτων.». Έτσι, κατά την έννοια των άνω διατάξεων, προκειμένου μια κανονιστικού περιεχομένου διοικητική πράξη, αφορώσα στον καθορισμό της ωριαίας αμοιβής υπαλλήλων του δημοσίου, εκδοθείσα στα πλαίσια παρασχεθείσης με τυπικό νόμο εξουσιοδοτήσεως, να έχει νόμιμη υπόσταση, απαιτείται η τήρηση αμφοτέρων των ανωτέρω διατυπώσεων δημοσιότητας, και ειδικότερα η ανακοίνωσή τους στις αρμόδιες υπηρεσίες με εγκύκλιο και η τοιχοκόλλησή τους σε εμφανές μέρος των υπηρεσιών αυτών, προκύπτουσα (η τοιχοκόλληση) από δημόσιο έγγραφο, ήτοι από σχετική βεβαίωση του αρμοδίου δημοσίου οργάνου που την έκανε. (Ολ. ΑΠ. 4108/99 ΕΔΔΔΔ 2000.109). Αν δεν έχει τηρηθεί ο εν λόγω ουσιώδης τύπος η εκδοθείσα κανονιστική διοικητική πράξη του προμνημονευθέντος περιεχομένου είναι ανυπόστατη, μη παράγουσα κανένα έννομο αποτέλεσμα, το δε πολιτικό δικαστήριο, στα πλαίσια του παρεμπίπτοντος ελέγχου της νομιμότητας των εκτελεστών διοικητικών πράξεων κατά το άρθρο 2 του ΚΠολΔ, μπορεί να εξετάσει το νόμω υποστατό της και αυτεπαγγέλτως. Στην υπόθεση που κρίνεται οι ενάγοντες

έχουν κατά του εναγομένου εκκαλούντος για την καταβολή προς αυτούς πρόσθετης αμοιβής για πραγματοποιηθείσες απ' αυτούς τακτικές εφημερίες ως ιατροί στα πλαίσια της συμβάσεως εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, που τους συνδέει με το εναγόμενο εκκαλούν, στην υπ' αριθμ. 203992/3479/0022/14.6.1991 απόφαση του υπουργού οικονομικών, εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 8 του άρθρου 17 του ν. 1505/1984, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα. Ειδικότερα ισχυρίζονται ότι ενώ με την απόφαση αυτή ορίσθηκε ως ωρομίσθιο για την άνω απασχόληση το 1/65 του βασικού τους μισθού του αντιστοίχου για τον καθένα μισθολογικού κλιμακίου, το εναγόμενο εκκαλούν τους κατέβαλε ως ωρομίσθιο για τακτικές εφημερίες το 1/100 του βασικού τους μισθού. Πλην όμως η ανωτέρω κανονιστικού περιεχομένου διοικητική πράξη δεν απέκτησε νόμιμα υπόσταση, γιατί δεν ετηρήθησαν γι' αυτή οι προαναφερόμενες διατυπώσεις δημοσιότητας. Η μη νόμιμη υπόσταση της ανωτέρω διοικητικής πράξεως λόγω μη τηρήσεως των διατυπώσεων δημοσιότητας, κρίθηκε με την υπ' αριθμ. 748/02 απόφαση του Σ.Τ.Ε. (βλ. και ανωτέρω απόφαση της Ολομελείας του ίδιου δικαστηρίου). Ακολούθως προς τα ανωτέρω οι ένδικες αξιώσεις δεν μπορούν να έχουν ως νομικό έρεισμα την άνω κανονιστική απόφαση, ούτε και σε κάποια άλλη διάταξη ουσιαστικού νόμου. Για το λόγο αυτό η πιο πάνω αγωγή έπρεπε να απορριφθεί ως μη νόμιμη. Επομένως, το πρωτόδικο δικαστήριο που έκρινε αντιθέτως, έσφαλε κατά παραδοχή της εφέσεως ως κατ' ουσίαν βάσιμης.

848/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Απόστολος Αυλωνίτης, Παναγιώτης Καραμπούλιας**).

Υπερωρίες και υπερεργασία. Για τον προσδιορισμό της πρόσθετης αμοιβής πρέπει να αναφέρεται στην αγωγή ο χρόνος της ημερήσιας κάθε φορά απασχόλησης του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας. Οι ώρες εργασίας κατά το Σάββατο και Κυριακή δεν υπολογίζονται. Δικόγραφο που δεν περιέχει τα πιο πάνω στοιχεία είναι αόριστο και απορρίπτεται η αγωγή. Περιστατικά.

Με το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχόλησης (Δευτέρα έως και Παρασκευή) που ισχύει στην προκειμένη περίπτωση για την εργασιακή σχέση του εφεσίβλητου μισθωτού, για την εξαίρεση των ωρών της υπερωριακής του απασχόλησης (υπερεργασίας και υπερωρίας νόμιμης ή παράνομης) προκειμένου να προσδιορισθεί η πρόσθετη γι' αυτήν αμοιβή του, λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος της ημερησίας κάθε φορά απασχόλησής του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας, ο οποίος και πρέπει να αναφέρεται στο δικόγραφο, για κάθε εργάσιμη ημέρα της εβδομάδας (επί πενθημέρου από Δευτέρα έως και Παρασκευή) για να διαπιστωθεί αν, αθροιζόμενος, υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας των 40 ωρών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος απασχόλησης του μισθωτού

κατά τις ημέρες του Σαββάτου και της Κυριακής, αφού η εργασία κατά τις ημέρες αυτές δεν συνυπολογίζεται στην εβδομαδιαία εργασία για την εξεύρεση της υπερεργασίας και υπερωρίας του μισθωτού, ρυθμιζόμενη αυτοτελώς (Α.Π. 124/1998 ΕΕΔ τόμος 58 σελ. 283 284). Την παραπάνω υποχρέωση του μισθωτού να μνημονεύσει στο δικόγραφο τις ώρες της ημερησίας απασχόλησης του και μόνο κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος, δεν μπορεί να υποκαταστήσει η εκ μέρους του αναφορά «των ωρών της υπερωριακής του απασχόλησης κάθε μερικότερης εργάσιμης ημέρας» δηλ. μεμονωμένα και αποσπασματικά χωρίς συσχετισμό με τον καθόλον χρόνο της εβδομαδιαίας εργασίας του, αφού έτσι το δικαστήριο δεν μπορεί να προσδιορίσει το συνολικό εβδομαδιαίο ωράριο απασχόλησης του μισθωτού, επιδικάζοντας ακολούθως, αν αυτό υπερβαίνει τις 40 ώρες εβδομαδιαίως, αμοιβή για υπερεργασία και στη συνέχεια για υπερωρία. Στη προκειμένη περίπτωση ο εργαζόμενος μισθωτός, υπαγόμενος στο σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχόλησης με νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας τις 40 ώρες, ζήτησε με την αγωγή του : 1) για εργασία Σαββάτου αμοιβή πλήρως εξομοιωμένη με την αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση, 2) για τις άλλες εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας αποσπασματικά και μεμονωμένο αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση χωρίς να αναφέρει στο δικόγραφο το χρόνο της ημερήσιας κάθε φορά απασχόλησης του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος για να διαπιστωθεί στη συνέχεια, αθροιζόμενος αν υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο των 40 ωρών, το δε πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφαση του και με βάση τις αναφορές αυτές επεδίκασε σ' αυτόν αμοιβή για παράνομη υπερωριακή εργασία τόσο για την εργασία του Σαββάτου, όσο και για την εργασία που αυτός παρείχε τις άλλες εργάσιμες ημέρες. Κρίνοντας όμως έτσι, έσφαλε, αφενός μεν διότι η εργασία του Σαββάτου δεν ισοδυναμεί με υπερωριακή απασχόληση, αλλά αμείβεται αυτοτελώς με βάση τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού, του οποίου η μνεία των όρων είναι απαραίτητη για το ορισμένο της αγωγής, όταν με αυτή διεκδικείται αμοιβή για εργασία Σαββάτου, ισχύοντος του πενθημέρου, αφετέρου δε διότι, προκειμένου να κριθεί αν ο μισθωτός δικαιούται αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση, είναι απαραίτητη η αναφορά στο δικόγραφο των ωρών της ημερήσιας απασχόλησής του κατά τις εργάσιμες ημέρες εκάστης εβδομάδος (από Δευτέρα έως Παρασκευή) αφού μόνο έτσι μπορεί να διαπιστωθεί αν η εβδομαδιαία εργασία του υπερβαίνει ή όχι τις 40 ώρες που είναι το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο πέραν των οποίων γεννάται αξίωση για αμοιβή υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης. Επομένως ο πρώτος λόγος εφέσεως είναι βάσιμος και η εκκαλουμένη πρέπει να εξαφανισθεί κατά το μέρος που επεδίκασε στον εφεσίβλητο αμοιβή για παράνομη υπερωριακή απασχόληση για την εργασία του Σαββάτου και των λοιπών εργασίμων ημερών.

876/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Κούτσης, Δημήτριος Βολτής**).

Σύμβαση εργασίας. Όταν πρόκειται για παροχή που χορηγείται με νόμο, ο νομοθέτης κατά συνταγματική επιταγή (άρθρ. 4 παρ. ι και 22 παρ. 1 εδ. Β του Συντάγματος) είναι υποχρεωμένος να θεσπίζει ίση αμοιβή ανεξάρτητα από φύλο κ.λ.π. Αν όμως εργαζόμενοι συνδέονται με τον εργοδότη τους με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου επιτρέπεται διαφοροποίηση των αμοιβών. Υπάλληλοι του ΤΑΣ (ΥΠΕΧΩΔΕ) που προσλήφθηκαν για ορισμένο χρόνο. Δεν δικαιούνται να λάβουν πρόσθετη αμοιβή για την ενασχόλησή τους που λαμβάνουν οι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι. Σχετική αγωγή είναι αβάσιμη νομικά. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 4 § 1 και 22 § 1 εδαφ. Β του Συντάγματος, επιβάλλεται στον νομοθέτη όταν πρόκειται για παροχή που χορηγείται με νόμο, να θεσπίζει ίση αμοιβή για τους εργαζόμενους, ανεξαρτήτως φύλου ή άλλης διάκρισης, που ανήκουν στην ίδια κατηγορία και παρέχουν κάτω από τις αυτές συνθήκες και με τα ίδια προσόντα την ίδια ποιοτικώς και ποσοτικώς εργασία. Από τις διατάξεις αυτές δεν δεσμεύεται μόνο ο νομοθέτης αλλά παρέχεται ευθέως το δικαίωμα στον εργαζόμενο να αξιώσει την ίδια παροχή από τον εργοδότη του (Ολομ. Α.Π. 22/1992 Δνη 33, 1437). Όμως η παραπάνω αρχή κάμπτεται όταν η διαφοροποίηση της αμοιβής για ίσης αξίας εργασία επιβάλλεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος (ολομ. Α.Π. 34/1998 Ε. Εργ. Δικ. 58,215, Α.Π. 219/1997 Ε. Εργ. Δικ. 57, 501). Τέτοιος λόγος που δικαιολογεί τον καθορισμό από τον νομοθέτη διαφορετικής αμοιβής μεταξύ μισθωτών, που παρέχουν κάτω από τις ίδιες συνθήκες τις ίδιες υπηρεσίες, συντρέχει και όταν οι μεν παρέχουν την εργασία τους με σχέση δημοσίου δικαίου, ενώ οι άλλοι με σχέση ιδιωτικού δικαίου, ανήκει σε διαφορετική η κάθε ομάδα κατηγορία και που διέπεται (η κάθε μία) από διαφορετικό νομικό καθεστώς, συνεπαγόμενο διαφοροποιημένες ρυθμίσεις, δικαιώματα και υποχρεώσεις (διαφορετικό σύστημα αμοιβής, χορηγήσεως επιδομάτων και προσαυξήσεων, διαφορετική επαγγελματική εξέλιξη ακόμη και διαφορετικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης), αποκλειόμενης έτσι της εφαρμογή μεταξύ των κατηγοριών αυτών εργαζομένων, της συνταγματικής αρχής της ισότητας για τις αμοιβές τους. Η παρέκκλιση αυτή επιβάλλεται από το γενικότερο δημόσιο και κοινωνικό συμφέρον διότι η πλήρης εξομοίωση των αποδοχών των διαφορετικών αυτών κατηγοριών εργαζομένων θα ανέτρεπε τη βασική συναλλακτική αρχή της προσλήψεως στο δημόσιο τομέα του απαραίτητου, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των δημοσίων αναγκών, προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, αφού οι όροι της αυτοί πρέπει να είναι διαφορετικοί από εκείνους που διέπουν τους τακτικούς μονίμους υπαλλήλους του δημοσίου τομέα για την καλύτερη έτσι προσαρμογή των εκάστοτε αναγκών του Δημοσίου προς το γενικότερο δημόσιο και κοινωνικό συμφέρον (Α.Π.

414/1994 ΔΕΝ 51, 815, Α.Π. 140/1993 ΔΕΝ 49, 519). Αλλά πέραν από αυτά η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν επιβάλει την εξίσωση όλων των περιπτώσεων. Αντιθέτως επιτρέπονται αποκλίσεις όταν συντρέχουν ειδικοί, κατ' αντικειμενική κρίση, λόγοι, οι οποίοι καθιστούν την διαφορετικοί μεταχείριση εύλογη και δίκαιη (Α.Π. 192/1990 Ε. Εργ. Δικ. 50, 143, Εφ.ΑΘ. 10464/1998 Δνη 41, 183). Τέτοιοι διαφορετικοί λόγοι είναι τα διαφορετικά προσόντα και οι ευθύνες των εργαζομένων (Ολομ. Α.Π. 788/1989 ΝοΒ 38, 1167), η διαφορετική απόδοσή τους στην εργασία, το διαφορετικό σύστημα αμοιβής, οι διαφορετικές συνθήκες εργασίας, ο διαφορετικός χρόνος προσλήψεως, η διαφορετική αρχαιότητα στο βαθμό (Α.Π. 1222/1988 ΔΕΝ 45, 666, Α.Π. 797/1986 ΔΕΝ 43, 164,Α.Π. 1752/84 ΔΕΝ 42, 1033).

Με την από 12 Δεκεμβρίου 1999 αγωγή τους οι ενάγοντες εκκαλούντες ισχυρίσθησαν στο Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών ότι με συμβάσεις εξηρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου προσελήφθησαν τον Ιανουάριο του έτους 1994 από Υπουργείο ΥΠΕΧΩΔΕ και με αποφάσεις του Υπουργού του ανωτέρω Υπουργείου και του Γραμματέα Δημοσίων Έργων για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Ταμείο Αποκαταστάσεως Σεισμοπλήκτων (ΤΑΣ) Πατρών για διάστημα 8 μηνών. Ότι λόγω των σεισμών στην ευρύτερη περιοχή και της αναγκαιότητος συνεχούς στελεχώσεως των υπηρεσιών του ΤΑΣ Πατρών, ανανεώθηκαν μέχρι την άσκηση της ένδικης αγωγής οι συμβάσεις εργασίας τους. Ότι με το άρθρο 24 του Ν. 2300/1995 στους μονίμους υπαλλήλους του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων του ως άνω Υπουργείου που απασχολούνται με το σχεδιασμό, προγραμματισμό, μελέτες έργα, προστασία του περιβάλλοντος, εξασφαλίζοντας τα συμφέροντα του Δημοσίου, καταβάλλεται πρόσθετη αμοιβή από το σύνολο των πιστώσεων που διατίθενται για την εκπόνηση των μελετών και την κατασκευή των έργων του υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ και τα οποιαδήποτε πρόστιμα επιβάλλονται από τις υπηρεσίες αυτού ως και από το σύνολο των πιστώσεων του Ειδικού Ταμείου Εφαρμογών Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων. Ότι από την καταβολή της πρόσθετης αυτής αμοιβής εξαιρέθηκαν οι ενάγοντες κατά παράβαση της αρχής της ισότητας του άρθρου 4 του Συντάγματος. Με βάση τα παραπάνω ζήτησαν να υποχρεωθεί το εναγόμενο να τους καταβάλει τα λεπτομερώς στην αγωγή αναφερόμενα ποσά με το νόμιμο τόκο από της επιδόσεως της αγωγής μέχρις εξοφλήσεως. Όμως η παραπάνω αγωγή είναι νόμω αβάσιμη και πρέπει ν' απορριφθεί διότι η εξαίρεση των εναγόντων από την χορήγηση της πρόσθετης αμοιβής, κατά το επίδικο χρονικό διάστημα, δεν αντιβαίνει στην συνταγματική αρχή της ισότητας σχετικά με την αμοιβή της παρεχόμενης εργασίας, κατά τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη της αποφάσεως αυτής, αφού οι ενάγοντες ως παρέχοντες την εργασία τους με σχέση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου υπόκεινται σε διαφορετικό νομικό καθεστώς σε σχέση με τους συνδεόμενους με το Δημόσιο, με σχέση δημοσίου δικαίου μονίμους υπαλλήλους του ΥΠΕΧΩΔΕ, λόγω των διαφορετικών συνθηκών (προσλήψεως, υπηρεσιακής εξέλιξης, μονιμότητας, λύσεως της υπηρεσιακής σχέσεως) υπό τις οποίες τελούν αυτοί. Πρέπει να αναφερθεί ότι οι συμβάσεις των προσληφθέντων για ορισμένο χρόνο

την εκτέλεση εργασίας που εξυπηρετεί πάγιες και διαρκείς ανάγκες του Δημοσίου, δεν καθίστανται αορίστου χρόνου, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην αρχή της παρούσας απόφασης.

879/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Γρίνος, Δημήτριος Στουραίτης**).

Ασφαλιστική εταιρεία. Ασφαλιστικός υπάλληλος και ασφαλιστικός σύμβουλος. Δεν είναι νόμιμο να συντρέχουν οι δύο ιδιότητες στο ίδιο πρόσωπο και συνεπώς η σύμβαση εργασίας είναι άκυρη. Σχέση εργασίας. Καταγγελία της σχέσεως. Οφείλεται η αποζημίωση του ν. 2112/1920 απ' ευθείας από το νόμο και όχι από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά άκυρης καταγγελίας σχέσεως εργασίας.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 19 παρ. 3 ν. 1569/1985, όπως αντικ. με άρθρο 14 περ. 1 ν. 2170/1993 και αναριθμήθηκε με άρθρο 36 περ. 29 ν. 2496/1997 «η ιδιότητα του ασφαλιστικού υπαλλήλου είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του ασφαλιστικού συμβούλου». Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 174 Α.Κ. δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, αν δεν συνάγεται κάτι άλλο, είναι άκυρη. Από τις παραπάνω διατάξεις σε συνδυασμό με τη διάταξη του αρθρ. 16 ν. 1569/1985, που ορίζει την έννοια του ασφαλιστικού συμβούλου και τη συνδέουσα αυτόν και την ασφαλιστική επιχείρηση σχέση εργασίας ως σύμβαση έργου και τις παρ. 1 και 2 του αρθρ. 19 του ίδιου νόμου, που ορίζει τις προϋποθέσεις που οι ασφαλιστικοί υπάλληλοι διαμεσολαβούν στη σύναψη συμβολαίων ασφαλίσεων, σαφώς προκύπτει ότι ο νομοθέτης δεν ήθελε οι ασφαλιστικοί υπάλληλοι να είναι συγχρόνως και ασφαλιστικοί σύμβουλοι. Έτσι σε περίπτωση που συντρέχουν και οι δύο ιδιότητες η σύμβαση εργασίας του ασφαλιστικού υπαλλήλου, ως αντιβαίνουσα στον νόμο, είναι άκυρη. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 1§2, 5§3, 6§1, 8 και 9§1 του ν. 3198/55 συνάγεται ότι και σε περίπτωση απλής σχέσης εργασίας από άκυρη σύμβαση ο εργοδότης, όταν θέλει να παύσει να δέχεται την εργασία που του προσφέρεται, πρέπει να καταγγείλει τη σχέση και να καταβάλει την αποζημίωση που προβλέπει για την καταγγελία ο ν. 2112/20 ανάλογα με το χρόνο διάρκειας της σχέσης εργασίας. Η αποζημίωση αυτή οφείλεται στον εργαζόμενο αμέσως από το νόμο και όχι κατά τις διατάξεις από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, γι' αυτό και αρκεί για τη νόμιμη θεμελίωση του σχετικού αιτήματος η επίκληση της σχέσης εργασίας και η διάρκειά της ως και η δια καταγγελίας λύση της χωρίς να είναι κρίσιμο το κύρος της σύμβασης εργασίας (ΑΠ. 331/1999 Ελλ.Δνη 40,1336, ΑΠ. 442/96 Ελλ.Δνη 1999,114). Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με την από Αυγούστου 1989 σύμβαση διορισμού παραγωγού ασφαλίσεων, που υπογράφηκε μεταξύ των διαδίκων, η ενάγουσα έγινε παραγωγός ασφαλίσεων (ασφαλιστικός σύμβουλος) και ανέλαβε την υποχρέωση μεσολάβησης μεταξύ της ασφαλιστικής εταιρείας (εναγομένης) και του κοινού, για τη σύναψη συμβολαίων

ασφάλισης ζωής στην περιφέρεια Αιτωλοακαρνανίας. Η ενάγουσα άρχισε να εργάζεται ως ασφαλιστικός σύμβουλος και διατήρησε την ιδιότητα αυτή μέχρι την άσκηση της κρινόμενης αγωγής. Από τον Ιούλιο όμως του 1990 άρχισε παράλληλα να προσφέρει τις υπηρεσίες της και ως γραμματέας στο Γραφείο Ασφάλισης Αγρινίου της εναγομένης. Ειδικότερα αυτή εργαζόταν με πλήρες ωράριο ως γραμματέας ήτοι από 07.45 έως 15.00 δύο ημέρες την εβδομάδα και από 7.45 έως 13.30 και από 18.00 έως 20.30 τρεις ημέρες την εβδομάδα. Κατά τον χρόνο της εργασίας της υπέκειτο στις οδηγίες και τον έλεγχο του προϊσταμένου του Γραφείου Ασφαλίσεως Αγρινίου της εναγομένης. Ο ισχυρισμός της τελευταίας ότι δεν εργαζόταν ως γραμματέας αλλά πήγαινε στο γραφείο κάποιες ώρες προκειμένου να διεκπεραιώσει προσωπικές της εργασίες από τη σχέση τους ως ασφαλιστικού συμβούλου είναι αβάσιμος. Όπως αποδεικνύεται ιδία …….

Επομένως πλήρως αποδείχθηκε ότι η ενάγουσα κατά τον προαναφερόμενο χρόνο εργαζόταν στην εναγομένη ως ασφαλιστικός υπάλληλος, πλην όμως η σύμβαση αυτή εργασίας, όπως στην αρχή της παρούσας αναφέρεται, ήταν άκυρη και συνεπώς η συνδέουσα αυτή και την εναγομένη σχέση ήταν της απλής εργασίας. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η εναγομένη, μετά την άσκηση από την ενάγουσα της από 23.5.2001 αγωγής της με την οποία ζήτησε ν' αναγνωρισθεί ότι εργαζόταν με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου και να της καταβληθούν διαφορές μισθών και επιδόματα εορτών και άδειας, αφενός κατήγγειλε τη μεταξύ αυτής και της ενάγουσας σύμβαση έργου του ασφαλιστικού συμβούλου, αφετέρου από τις 25.5.2001 της απαγόρευσε να εισέρχεται στα γραφεία της επιχείρησης και να εργάζεται σ' αυτήν και έτσι έπαυσε να δέχεται τις προσφερόμενες από την ενάγουσα υπηρεσίες της, καταγγέλοντας με τον τρόπο αυτό τη σχέση εργασίας, χωρίς όμως να της καταβάλει τη νόμιμη αποζημίωση. Όπως προαναφέρεται η ενάγουσα εργαζόταν στην εναγομένη από τον Ιούλιο του 1990 και συνεπώς δικαιούται ως αποζημίωση το ποσό του 1.477.700 δραχμών (211.100 χ 6 χ 1/6). Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η εναγομένη δεν κατέβαλε στην ενάγουσα το δώρο Πάσχα 2001. Έτσι σύμφωνα με την υπ' αριθ. 19040/1980 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του ν. 1082/1980 εδικαιούτο για δώρο Πάσχα 105.550 δραχμές. Επομένως το συνολικό ποσό που δικαιούται η ενάγουσα ανέρχεται σε 1.583.250 δραχμές ή 4.646,36 ΕΥΡΩ.

923/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Καλαντζής, Δημήτριος Παπαγεωργίου**).

Σύμβαση εργασίας. Μεταβολή των όρων εργασίας. Αντίδραση του εργαζομένου στη μεταβολή των όρων εργασίας και αποχώρηση από την εργασία. Είναι καταγγελία της σύμβασης από τον εργοδότη και όχι του εργαζόμενου και οφείλεται η αποζημίωση του ν. 2112/1920). Περιστατικά.

…… Ο εναγόμενος τον Ιούνιο του 2001 για το λόγο ότι ήθελε να αναθέσει στο γυιό του την οδήγηση του οχήματος, που όπως αναφέρθηκε πιο πάνω συμφωνήθηκε να οδηγεί ο ενάγων, ζήτησε από τον τελευταίο να οδηγεί πλέον άλλο βυτιοφόρο όχημα, που επίσης ανήκει στην κυριότητά του, το οποίο θα χρησιμοποιούσε για την μεταφορά πετρελαίου. Η αλλαγή αυτή θα είχε ως συνέπεια να εργάζεται ο ενάγων επτά ημέρες την εβδομάδα, αντί των πέντε ημερών, που είχε ρητά προσδιορισθεί κατά την κατάρτιση της εργασιακής σύμβασης, που συνέδεε τους διαδίκους και αποτέλεσε συμφωνημένο όρο αυτής, αλλά και με τις ίδιες αποδοχές. Σ' αυτήν την αλλαγή ο ενάγων αντέδρασε και αξίωσε την τήρηση της συμβάσεως, πλην όμως ο εναγόμενος απέκρουσε τις προσφερόμενες υπηρεσίες του τελευταίου με βάση την εργασιακή σύμβαση. Έτσι ο εναγόμενος μετέβαλε μονομερώς, χωρίς να έχει τέτοιο δικαίωμα από την ίδια σύμβαση, τους όρους αυτής και ειδικότερα το συμφωνημένο χρόνο εργασίας και επέβαλε στον ενάγοντα να εργάζεται με δυσμενέστερους όρους. Τη μεταβολή αυτή θεώρησε εύλογα ο τελευταίος ως άτακτη καταγγελία της εργασιακής σύμβασης από τον εργοδότη του και αποχώρησε από την εργασία του (βλ. σχ. ΑΠ 1431/2002 Δνη 44,163, ΑΠ 1299/2001 Δνη 43,130), όπως βάσιμα ισχυρίζεται ο ίδιος. Δεν αποχώρησε οικειοθελώς από την εργασία του, αλλά την αποχή του, προκάλεσε η παραπάνω προηγηθείσα συμπεριφορά του εναγόμενου εργοδότη του και συνεπώς ο σχετικός ισχυρισμός του τελευταίου περί οικειοθελούς αποχώρησης πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος. Επομένως ο ενάγων δικαιούται τη νόμιμη αποζημίωση απολύσεως, που ανέρχεται στο ποσόν των 583.334 δρχ. (2 μην. Χ 250.000 δρχ. + 1/6, αρθρ. 1, 3 του Ν. 2112/1920, 3, 4 του Ν. 3198/1955).

925/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Αγγελόπουλος, Μαρία Μπιρπανάγου**).

Υπερωρία και υπερεργασία. Εννοια των όρων. Εργασία πέραν των πέντε (5) ημερών (όταν ισχύει η πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία). Πώς υπολογίζεται η αμοιβή οφειλομένων για την 6η και 7η ημέρα.

Υπερεργασία είναι η παρεχόμενη εργασία πέραν του ωραρίου, που καθορίζεται με ατομική συμφωνία ή με συλλογική σύμβαση εργασίας ή με διαιτητική απόφαση και μέχρι του ανωτάτου ορίου του νομίμου ωραρίου του μισθωτού ενώ υπερωριακή εργασία ή υπερωρία είναι η απασχόληση του μισθωτού πέραν από το ανώτατο όριο του νομίμου ωραρίου του, υπάρχει δε υπερωρία και όταν δε γίνεται υπέρβαση του νομίμου εβδομαδιαίου ωραρίου, αλλά μόνον του νομίμου ημερησίου ωραρίου. Ειδικότερα όταν ισχύει το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, τότε με βάση την από 14121984 ΕΓΣΣΕ και τα άρθρα 3 της από 2621975 ΕΓΣΣΕ, που κυρώθηκε με το Ν. 133/1975, 6 παρ

2 της 6/1979 αποφάσεως του ΔΔΔΔ Αθηνών, που κυρώθηκε με το Ν. 1082/80 και την 1/1982 απόφαση του ίδιου Διαιτητικού Δικαστηρίου, που κυρώθηκε με το Ν. 1346/1983, υπερεργασία είναι η εργασία που παρέχεται εβδομαδιαίως κατά το παραπάνω πενθήμερο, πέραν των σαράντα ωρών και μέχρι την 45η ώρα, ενώ υπερωριακή είναι η εργασία η παρεχόμενη κατά το ίδιο πενθήμερο πέραν των 45 ωρών εβδομαδιαίως ή των εννέα ωρών την ημέρα. Αν ο μισθωτός απασχολήθηκε και πέραν του παραπάνω πενθημέρου η επί πλέον εργασία του, αυτή δηλαδή η απασχόληση του κατά την έκτη ή την έβδομη ημέρα της εβδομάδας, δε συνυπολογίζεται στην εβδομαδιαία εργασία του, προκειμένου να εξευρεθεί αν πραγματοποίησε υπερεργασία ή υπερωριακή εργασία. Επομένως αφού η υπερεργασία υπολογίζεται μόνο σε εβδομαδιαία βάση, η εργασία που παρέχει ο μισθωτός, υπαγόμενος στο σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχόλησης, πέραν του πενθημέρου αυτού, δε συνιστά σε καμμία περίπτωση υπερεργασία και δε συνυπολογίζεται για τον προσδιορισμό των ωρών υπερεργασίας, ενώ δοθέντος ότι η υπερωρία κρίνεται όχι μόνον επί εβδομαδιαίας, αλλά και επί ημερήσιας βάσης, μπορεί η παραπάνω εργασία, αυτοτελώς λαμβανόμενη για κάθε μια από τις υπόλοιπες δυο ημέρες της εβδομάδας (έκτη ή έβδομη) να συνιστά υπερωρία αν υπερβαίνει για κάθε μία από αυτές το γενικό νόμιμο ημερήσιο ωράριο εργασίας δηλαδή το 8ωρο, αφού για την εργασία κατά τις ημέρες αυτές, Σάββατο ή Κυριακή υπάρχει ειδική και αυτοτελής νομοθετική πρόβλεψη. Περαιτέρω σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 42 παρ 4 του Ν. 1892/1990 καθιερώθηκε πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία και για τους μισθωτούς, που εργάζονται στα super markets, με διάρκεια 40 ώρες (βλ σχ ΑΠ 24/2000 Δνη 41,719, ΑΠ 545/2000 Δνη 41,1614, ΑΠ 1207/02 Δνη 44, 162).

... Με βάση τα εκτιθέμενα στην αγωγή η ενάγουσα δεν έχει πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια της εργασιακής σύμβασης υπερεργασία. Ειδικότερα η ενάγουσα, σε σχέση με το παραπάνω κεφάλαιο, εκθέτει στην αγωγή ότι εργαζόταν έξη ημέρες την εβδομάδα δηλαδή και το Σάββατο επί οκτώ ώρες την ημέρα και συνεπώς η υπέρβαση του εβδομαδιαίου ωραρίου της εργασίας των 40 ωρών και μέχρι τις 48 ώρες αποτελεί υπερεργασία και ζητάει αποζημίωση γι' αυτήν. Πλην όμως την εβδομαδιαία απασχόληση της υπολογίζει σε έξη ημέρες, ενώ σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, για τη διαπίστωση της συνδρομής υπερεργασίας του μισθωτού, που εργάζεται με το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, όπως στην προκειμένη περίπτωση, κριτήριο αποτελεί η απασχόληση του κατά τις εργάσιμες πέντε ημέρες της εβδομάδας. Η απασχόληση της το Σάββατο πέραν δηλαδή του πενθημέρου, ως έκτη ημέρα, δεν αποτελεί υπερεργασία, καθ' όσον οι ώρες της δε συναριθμούνται με τις ώρες των εργασίμων ημερών της ίδιας εβδομάδας, άλλωστε για την παραπάνω εργασία υπάρχει ειδική και αυτοτελής νομοθετική πρόβλεψη. Συνεπώς αφού η ενάγουσα, όπως εκτίθεται στην αγωγή εργάσθηκε οκτώ ώρες την ημέρα και τις πέντε εργάσιμες ημέρες την εβδομάδα, δεν έχει υπερβεί τις σαράντα ώρες την εβδομάδα και το σχετικό κεφάλαιο αυτής πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμο.

966/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Παπασωτηρίου, Βασίλειος Λαδάς**).

Ε.Τ.Β.Α. Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Τέτοια είναι και αυτή που προβλέπεται από Κανονισμό ή οργανισμό λειτουργίας των υπηρεσιών του εργοδότη. Σε περίπτωση λήξεως του χρόνου διάρκειας η έννομη σχέση λύεται αυτοδικαίως χωρίς να απαιτείται άλλη προυπόθεση όπως η διαπλαστικού χαρακτήρα δήλωση βουλήσεως του εργοδότη για τη λύση της σύμβασης. Είναι νόμιμος ο καθορισμός ορίου ηλικίας για την έξοδο χωρίς αυτό να συνδέεται με το δικαίωμα συνταξιοδότησης. Περιστατικά.

Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648, 669, 672 και 673 ΑΚ., σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου υπάρχει και όταν από τον Κανονισμό ή την Οργανισμό λειτουργίας των υπηρεσιών του εργοδότου προβλέπεται η αυτοδίκαιη αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία λόγω συμπληρώσεως του καθορισμένου ορίου ηλικίας. (Ολ ΑΠ 1110/1986). Στην περίπτωση δε λήξεως του χρόνου διαρκείας της συμβάσεως εργασίας η έννομος σχέση λύεται αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται άλλη προϋπόθεση, όπως η διαπλαστικού χαρακτήρος δήλωση βουλήσεως του εργοδότου περί λύσεως της εργασιακής συμβάσεως και η καταβολή της αποζημιώσεως του Ν. 2112/1920 και του Ν. 3198/1955. Τέτοια δήλωση βουλήσεως και καταβολή αποζημιώσεως απαιτείται μόνο επί συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου. Τυχόν δε δήλωση του εργοδότου προς τον εργαζόμενο ότι επί συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου έληξε η σύμβαση αυτή με την πάροδο του χρόνου, έχει απλώς διαπιστωτικό, βεβαιωτικό χαρακτήρα και όχι την έννοια της καταγγελίας. Στην περίπτωση αυτή η σύμβαση εργασίας λύθηκε με την πάροδο του ορισμένου χρόνου και όχι με την βεβαιωτικού χαρακτήρα δήλωση του εργοδότου. Περαιτέρω κατά το άρθρο 18 παρ. 4 του ισχύοντος Κανονισμού υπηρεσίας της εναγομένης, εκδοθέντος κατ' εξουσιοδότηση του ν. 4336/1964 και εγκριθέντος με την από 19.7.1965 κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού, Οικονομικών και Βιομηχανίας, επέχοντος ισχύ νόμου, το μόνιμο προσωπικό απολύεται λόγω συμπληρώσεως του ορίου ηλικίας. Κατά δε το αρθρ. 5 του ίδιου Κανονισμού το όριο αυτό ορίζεται για τους μονίμους υπαλλήλους της εναγομένης από τον δεύτερο μέχρι και τον όγδοο βαθμό στο 61ο έτος και το 60ο έτος για εκείνους που έχουν ενταχθεί στον 9ο και 10ο βαθμό. Κατά τις άνω διατάξεις η λύση της συμβάσεως εργασίας έχει συνδεθεί μόνο με την συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας, προς τον σκοπό της ανανεώσεως του πάσης φύσεως προσωπικού της εναγομένης, και όχι με την συμπλήρωση του προς συνταξιοδότηση χρόνου. Η ανωτέρω δε ρύθμιση περί του ορίου ηλικίας των εργαζομένων στην εναγομένη δεν είναι αντίθετη ούτε στις περί ισότητος διατάξεις του Συντάγματος (αρ. 4 παρ. 1), γιατί έχει γενικό χαρακτήρα για όλους τους εργαζομένους, μη εισάγουσα επιλεκτικώς διάκριση υπέρ μιας κατηγορίας εργαζομένων και εις βάρος άλλης, ούτε

και σε εκείνες περί των μέτρων για την κοινωνική πρόνοια υπέρ των πολιτών (π.χ. παροχή συντάξεως γήρατος), γιατί αυτές έχουν κατευθυντήριο γραμμή για τον κοινό Νομοθέτη, χωρίς αυτός να υποχρεώνεται σε κάθε συγκεκριμένη δικαστική ρύθμιση, όπως είναι και το όριο ηλικίας των εργαζομένων μετά το οποίο λύεται η σύμβαση εργασίας αυτοδικαίως, να εναρμονίζεται απολύτως προς τα ισχύοντα στην νομοθεσία περί κοινωνικών ασφαλίσεων και το όριο ηλικίας για την παροχή συντάξεως, πλήρους ή μειωμένη λόγω γήρατος, (πρ.βλ. Ολ. ΑΠ 3/1998). Στην κρινόμενη υπόθεση από τις καταθέσεις των μαρτύρων που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη απόφαση πρακτικά συνεδριάσεως του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, καθώς και από όλα τα νομίμως προσκομιζόμενα έγγραφα αποδείχθηκαν τα εξής : Με το από 1.5.1987 ιδιωτικό συμφωνητικό και κατόπιν της υπ' αριθμ. 557/3.4.1987 πράξεως Διοικήσεως της εναγομένης ο ενάγων κάτοχος αδείας ηλεκτρολόγου συντηρητού Α' και Β' ειδικοτήτων προσλήφθηκε από αυτή με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου. Κατόπιν την 18.12.1987 με πράξη της Διοικήσεως της εναγομένης εντάχθηκε στο μόνιμο αυτής προσωπικό, καταλαμβάνοντας κενή οργανική θέση. Ύστερα από διαδοχικές υπηρεσιακές μεταβολές την 16.4.99 με σχετική πράξη της Διοικήσεως, μαζί με άλλους εργαζομένους, κατετάγη στον έβδομο βαθμό του κλάδου Σ.Ε. (στοιχειώδης εκπαίδευση). Έκτοτε υπηρέτησε μέχρι την 31.12.2001 στον βαθμό αυτό. Ο ενάγων γεννήθηκε την 15.10.1940 και συμπλήρωνε το 61ο έτος της ηλικίας του την 15.10.2001. Κατ' εφαρμογή του ισχύοντος ως άνω Κανονισμού η εναγομένη με το από 19.3.01 έγγραφο της διοικήσεως ειδοποίησε τον ενάγοντα ότι η σύμβαση εργασίας λήγει την 31.12.2001, προκειμένου να δηλώσει τον χρόνο λήψεως της αδείας, και με το υπ' αριθμ. 902/31.12.2001 έγγραφο της Διοικήσεως του ανακοίνωσε ότι η πιο πάνω σύμβαση εργασίας έληξε λόγω συμπληρώσεως του υπό του ανωτέρω Κανονισμού οριζομένου ορίου ηλικίας. Υπό τα ανωτέρω περιστατικά, συναφώς προς την προεκτεθείσα σκέψη, πρέπει να λεχθούν τα εξής : 1) Η ανωτέρω σύμβαση εργασίας είναι ορισμένου και όχι αορίστου χρόνου, αφού ο χρόνος λήξεως ήταν σαφώς προσδιορισμένος από τον ισχύοντα Κανονισμό προσωπικού της εναγομένης. Επομένως, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 2112/1920 και 3198/1955 περί εγγράφου καταγγελίας και καταβολής αποζημιώσεως. Άλλο το ζήτημα για το εάν ο ενάγων εδικαιούτο να λάβει αποζημίωση λόγω αποχωρήσεως του με την συμπλήρωση του ορίου ηλικίας κατ' εφαρμογή ειδικών ουσιαστικών διατάξεων. Η λήψη ή όχι της αποζημιώσεως αυτής δεν επηρεάζει την λήξη της εργασιακής συμβάσεως. 2) Η πιο πάνω σύμβαση έληξε αυτοδικαίως την 31.12.2001 με την πάροδο του ορισμένου χρόνου (συμπλήρωση ορίου ηλικίας), η δε ανωτέρω ανακοίνωση της εναγομένης προς τον ενάγοντα δεν είχε τον χαρακτήρα καταγγελίας, γενομένη στα πλαίσια της εσωτερικής οργανώσεως και λειτουργίας των υπηρεσιών της και τις σχέσεις της με το εργατοτεχνικό προσωπικό. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει λόγος περί καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος καταγγελίας, αφού δεν υπόκειται περίπτωση ασκήσεως τέτοιου δικαιώματος. Ούτε πάλι η αποχώρηση

αντισυνταγματικής διατάξεως, γιατί αυτός κατά την αυτοδίκαιη λύση της εργασιακής συμβάσεως δεν είχε θεμελιώσει το δικαίωμα για την λήψη πλήρους συντάξεως από το ΙΚΑ, που ήταν ασφαλισμένος, αλλά μειωμένης. Όπως ελέχθη ο άνω Κανονισμός κατ' εφαρμογή του οποίου λύθηκε η σύμβαση εργασίας δεν περιέχει αντισυνταγματική ρύθμιση κατά το μέρος που προβλέπει την αποχώρηση όλου του προσωπικού με την συμπλήρωση του ορίου ηλικίας, χωρίς διακρίσεις. Το πρωτόδικο Δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφαση του έκρινε ότι στην κρινόμενη υπόθεση υπάρχει άκυρη απόλυση λόγω καταχρηστικότητος, γιατί ο ενάγων απολύθηκε πριν συμπληρωθεί ο απαιτούμενος χρόνος για την λήψη πλήρους συντάξεως (61ο έτος της ηλικίας). Με την κρίση του όμως αυτή έσφαλε, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου εφέσεως της εναγομένης.

991/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τάκης Ανδρονόπουλος, Βασίλειος Γκόντας**).

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.). Νομιμοποιείται προς έγερση αγωγής ως διάδικος μη δικαιούχος μόνο για αμοιβές των μηχανικών και όχι και για άλλες εργασίες που μπορούν να εκτελεστούν και από μη μηχανικό.

Από τις διατάξεις του αρ. 2 ΙΙ. IV, V, β.δ. της 30/31.5.1956 «Περί κανονισμού του τρόπου καταβολής της αμοιβής μηχανικών εν γένει», θεμελιώνεται η δυνατότητα ασκήσεως αγωγής εκ μέρους του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος για λογαριασμό του δικαιούχου μηχανικού προς είσπραξη της νομίμου αμοιβής του, προβλεπομένης από τις εκάστοτε ισχύουσες ουσιαστικές διατάξεις, για την υπ' αυτού εκπόνηση μελετών και επιβλέψεις τεχνικών έργων. Κατά τις άνω διατάξεις στις περιπτώσεις αρνήσεως ή καθυστερήσεως καταβολής της νομίμου αμοιβής στον διπλωματούχο μηχανικό για την υπ' αυτού σύνταξη μελετών και επίβλεψη τεχνικών έργων, το ΤΕΕ υποκαθίσταται αυτοδικαίως στο δικαίωμα του μηχανικού να ζητήσει από τον τρίτο (εργοδότη) την καταβολή της άνω αμοιβής εγείροντας την σχετική αγωγή επ' ονόματι και για λογαριασμό του ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου, παρακρατώντας από το ποσό της αμοιβής το 10%, καταβάλλοντος το υπόλοιπο στο δικαιούχο μηχανικό που έκανε την μελέτη ή την επίβλεψη του έργου. Στη δίκη που ανοίγεται από μία τέτοια αγωγή το Τ.Ε.Ε. ενεργεί ως μη δικαιούχος διάδικος, γιατί από τις άνω διατάξεις θεσπίζεται ειδική περίπτωση ασκήσεως αγωγής από κάποιο τρίτο, που δεν είναι φορέας της ασκούμενης αξιώσεως, κατ' εξαίρεση της γενικής δικονομικής αρχής ότι ενεργητικώς νομιμοποιείται προς άσκηση της αγωγής μόνο ο δικαιούχος και όχι τρίτος. Επομένως, η άνω εξαιρετική διάταξη, ρυθμίζουσα αποκλειστική ειδική περίπτωση ενεργητικής νομιμοποιήσεως μη δικαιούχου είναι στενώς ερμηνευτέα, απαγορευομένης της αναλόγου εφαρμογής της και πέραν των περιπτώσεων, για τις οποίες γίνεται η άνω δικονομική και ουσιαστική υποκατάσταση του Τ.Ε.Ε.

στις αξιώσεις του μηχανικού μέλους του για την είσπραξη της αμοιβής του. Το δικαίωμα δε αυτό υποκαταστάσεως περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στην είσπραξη αμοιβής για εκπονηθείσα και παραδοθείσα ή τουλάχιστον, προσφερθείσα μελέτη, προβλεπομένης (της αμοιβής) από τις οικείες διατάξεις (π.δ. 696/74), μη επεκτεινόμενο και στην περίπτωση μη εκπονήσεως τέτοιας μελέτης ή μη επιβλέψεως έργου, αλλά αναζητήσεως από τον μηχανικό, στα πλαίσια κάποιου συμβατικού δεσμού εκ της ελευθερίας των συμβάσεων (Α.Κ. 361) ή και από αδικοπρακτική ευθύνη (αρ. 914 Α.Κ.) αποκαταστάσεως αποθετικής ζημίας (διαφυγόντος κέρδους) από αθέτηση συμβατικής υποχρεώσεως ή \από παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά του τρίτου, έστω και αν για τον προσδιορισμό του ποσού της αποζημιώσεως εκ συμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης λαμβάνονται υπόψη και οι διατάξεις που προβλέπουν την καταβολή αμοιβής για εργασίες που μόνο από μηχανικό μπορούν να γίνουν. Στην περίπτωση αυτή δεν χωρεί η προαναφερόμενη ουσιαστική και δικονομική υποκατάσταση του Τ.Ε.Ε., για το λόγο ότι δεν υπόκειται περίπτωση καταβολής αμοιβής για παρασχεθείσα από τον μηχανικό επιστημονική εργασία, αλλά περί αποζημιώσεως, καθοριζομένης από το Δικαστήριο με τα κριτήρια των αρ. 297, 298 και 914 Α.Κ. Για τον ίδιο λόγο μία αγωγή, δια της οποίας ασκείται η αμέσως ανωτέρω περιεχομένου αξίωση δεν εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 677 επ. Κ.Πολ.Δ. περαιτέρω η άνω αποκατάσταση του Τ.Ε.Ε. στα δικαιώματα του μηχανικού μέλους δεν επεκτείνεται και στις αξιώσεις του τελευταίου προς καταβολή αμοιβών μη προβλεπομένων από το νόμο, αντιστοιχουσών στην εκπόνηση μελετών και επιβλέψεως αλλά σε άλλες εργασίες, η εκτέλεση των οποίων δεν προϋποθέτει την ιδιότητα του διπλωματούχου μηχανικού, δυνάμενες να γίνουν και από κάποιο άλλο, μη διπλωματούχο, έχοντας γενικές γνώσεις και σχετική εμπειρία. Και η κατηγορία αυτή των αξιώσεων εκφεύγει της ειδικής διαδικασίας των άρθρων 677 απ. επ. Κ.Πολ.Δ. (Α.Π. 1163/91 Εργ. Δ. 1993. 738. Εφ.ΑΘ. 3725/1980 ΝοΒ 1980. 1229). Φορέας των δύο κατηγοριών ως άνω απαιτήσεων είναι ο ίδιος c μηχανικός, δικαιούμενος να ζητήσει την καταβολή αποζημιώσεως (υποθετική ζημία) ή την καταβολή συμφωνηθείσης αμοιβής για εργασία που μπορούσε να γίνει και από μη μηχανικό εγείροντας την σχετική αγωγή μόνο ο ίδιος, αποκλειστικά νομιμοποιούμενος, στηρίζοντας αυτή στις γενικές διατάξεις του Α.Κ. (297, 298, 361, 713 κ.λ.π.) η οποία και δεν εκδικάζεται με την ανωτέρω ειδική διαδικασία. Στην κρινόμενη υπόθεση κατά τα ιστορούμενα στην ένδικη αγωγή, σωρεύονται σ' αυτή οι εξής κατηγορίες αξιώσεων: 1) Στην πρώτη κατηγορία υπάγεται : α) η αξίωση για την καταβολή της νομίμου αμοιβής για εκπόνηση τοπογραφικών διαγραμμάτων από τον προσθέτως παρεμβάντα και εντολή της δευτέρας εναγομένη από την οποία και ζητείται η εν λόγω καταβολή, καθώς και β) η καταβολή της νομίμου αμοιβής για εκπόνηση μελετών προς έκδοση οικοδομικής αδείας και ανέγερση της άνω πολυκατοικίας, 2) Στη δεύτερη κατηγορία υπάγονται αξιώσεις κατά της δευτέρας εναγομένης : α) προς καταβολή αμοιβής στον προσθέτως παρεμβάντα για τις πάσης φύσεως ενέργειές του στις διοικητικές αρχές (υποβολή αιτήσεων – ενστάσεων διαβουλεύσεις με όργανα του Δημοσίου και τοπικής

ιδιοκτήτες ομόρων ακινήτων) για τον αποχαρακτηρισμό της ιδιοκτησίας της δευτέρας εναγομένης από χώρο πρασίνου σε οικοδομήσιμο και εκμεταλλεύσιμο. Οι ενέργειες, όμως, αυτές θα μπορούσαν να γίνουν και από κάποιο μη διπλωματούχο μηχανικό (π.χ. Δικηγόρο), ενώ καμιά αμοιβή δεν προβλέπεται γι' αυτές από το Π.Δ. 696/74. Ο προσθέτως παρεμβάς προέβη στις παραπάνω πράξεις στα πλαίσια ιδιαίτερης συμφωνίας με την δεύτερη εναγομένη, προσδοκώντας από τον άνω αποχαρακτηρισμό περιουσιακό όφελος εκ της αναθέσεως σ' αυτόν των άνω μελετών, Ούτε στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται η διάταξη του αρ. 102 του άνω Π.Δ., γιατί η εφαρμογή της προϋποθέτει πάλιν την ανάθεση μελέτης ή εκτέλεση εργασίας, αναγόμενης σε τοπογραφικές εργασίες ή συγκοινωνιακά, υδραυλικά έργα. Δηλαδή η διάταξη αυτή προβλέπει αμοιβή στο μηχανικό που του ανατέθηκε η μελέτη για κάποιο τεχνικό έργο και αυτός για την σύνταξή της υποβάλλεται σε κάποιες δαπάνες (π.χ. έξοδα μεταβάσεως στο τόπο για να γίνουν οι καταμετρήσεις κ.λ.π.) και όχι καταβολή αμοιβών που δεν συναρτώνται προς την εκπόνηση ανατεθείσης μελέτης. Στην άνω δε αγωγή δεν διαλαμβάνεται ισχυρισμός περί εκτελέσεως των εργασιών συναφών προς ανάθεση και εκπόνηση μελέτης, αλλά εργασιών που μπορούσαν να γίνουν από οποιοδήποτε τρίτο και ασχέτων προς την ανάθεση μιας τέτοιας μελέτης, δεδομένου ότι η δευτέρα εναγομένη με το άνω συμφωνητικό δεν του ανέθεσε εκπόνηση μελέτης, αλλά την διαμεσολάβηση για την τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου. β) Προς καταβολή αποζημιώσεως για διαφυγόντα κέρδη εκ της αθετήσεως συμβατικής υποχρεώσεως. Ακολούθως προς τα ανωτέρω το ενάγον Τ.Ε.Ε. δεν νομιμοποιείται, ως μη δικαιούχος να ασκήσει τις υπό στοιχ. 2 ά και β' άνω αξιώσεις, νομιμοποιούμενο μόνο για τις υπόλοιπες. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που έκρινε καταφατικώς περί της υπάρξεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως και για τις ανωτέρω επίδικες αξιώσεις, επιδικάζοντας μέρος αυτών και απορρίπτοντας αυτές κατά το υπόλοιπο μέρος ως κατ' ουσίαν αβάσιμες, έσφαλε. Η ενεργητική δε νομιμοποίηση λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο, ως αφορώσα στην ύπαρξη προϋποθέσεως παραδεκτού της αγωγής, οδηγεί δε σε παραγωγή ευμενέστερου δεδικασμένου για τον ηττηθέντα διάδικο, που σημαίνει ότι και χωρίς ειδικό λόγο εφέσεως μπορεί το Δικαστήριο, εξαφανίζοντας όμως την απόφαση, μη αρκούσης της αντικαταστάσεως της αιτιολογίας κατ' άρθρ. 535 Κ.Πολ.Δ. να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη και όχι ως κατ' ουσίαν αβάσιμη.

997/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης**, εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Νταβανέλλος, Ιωάννης Ατσαλάκης**).

Μηχανικός. Αμοιβή για σύνταξη μελετών προς έκδοση άδειας οικοδομής. Η άδεια δεν εκδίδεται είτε για λόγους που αφορούν τον εντολέα είτε για λόγους που αφορούν την Πολεοδομική αρχή. Αυτή η εξέλιξη δεν συνεπάγεται την ανώμαλη εξέλιξη της ενοχής

από την πλευρά του μηχανικού ο οποίος δικαιούται να λάβει την νόμιμη αμοιβή του για την εκπόνηση των μελετών.

…. Ο εφεσίβλητος εξεπλήρωσε εξ ολοκλήρου την άνω συμβατική του υποχρέωση, ο τελευταίος δεν ανέλαβε την υποχρέωση να εκδόσει οικοδομική άδεια (οι μηχανικοί και εργολάβοι δεν εκδίδουν άδειες), αλλά να εκπονήσει και υποβάλει στην αρμοδία αρχή τις αναγκαίες μελέτες και τα λοιπά στοιχεία προς έκδοση της αδείας. Ο εφεσίβλητος ανταποκρίθηκε πλήρως στην εν λόγω υποχρέωση. Το εάν δε η άδεια που ζητήθηκε δεν εκδόθηκε είτε για λόγους που αφορούν τον ίδιο τον εκκαλούντα είτε για λόγους που αφορούν την πολεοδομική αρχή, είναι κάτι που δεν συνεπάγεται ανώμαλη εξέλιξη της ενοχής από πλευράς εφεσίβλητου, δικαιουμένου να λάβει ό,τι δικαιούται για την εκπόνηση των μελετών, στο ποσό δε της αμοιβής περιλαμβάνεται το καταβληθέν ποσό των 800.000 δραχμών, που ο εκκαλών αναζητεί την απόδοση. Ακολούθως προς όλα τα ανωτέρω, κατ' ορθή εκτίμηση των αποδείξεων το Πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την άνω αγωγή, αν και με διαφορετική αιτιολογία που δεν επηρεάζει την έκταση του δεδικασμένου απορριπτόμενης ως αβασίμου της εφέσεως.

999/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Τζαβάρας**).

Σύμβαση εργασίας. Ομαδικές απολύσεις (ν. 1387/1983). Προϋποθέσεις εφαρμογής και των σχετικών οδηγιών της Ε.Ε. Περιστατικά.

Με τον νόμο 1387 της 18/19.8.83 (Α 110) «έλεγχος ομαδικών απολύσεων και άλλες διατάξεις» εσκοπήθη η προσαρμογή του εσωτερικού δικαίου με την οδηγία 75/129 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 17ης Δεκεμβρίου 1975. Σκοπός της εν λόγω Οδηγίας ήταν η προσέγγιση των νομοθεσιών των Κρατών Μελών που αφορούν στις ομαδικές απολύσεις, ώστε να εξαλειφθούν οι υπάρχουσες διαφορές με τις δυσμενείς επιπτώσεις τους στη λειτουργία της Κοινής Αγοράς, καθώς και η ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων (βλ. Α. Βάγια, Οι ομαδικές απολύσεις κατά το Ελληνικό και το Κοινοτικό Δίκαιο, Ε.Ευρ.Κ. 7/1989, σελ. 144). Όπως συνάγεται από τις διατάξεις των αρθρ. 1 επ. του ανωτέρω νόμου για την εφαρμογή του πρέπει να συντρέχουν οι εξής ουσιαστικές προϋποθέσεις : 1) Να πρόκειται περί επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως. Ο νόμος χρησιμοποιεί δύο όρους, προκειμένου να υποδηλώσει την ιδιότητα του εργοδότου. Τον όρο «επιχείρηση» και τον όρο «εκμετάλλευση». Ως «επιχείρηση» νοείται το σύνολο δικαιωμάτων, υποχρεώσεων, εννόμων σχέσεων, πραγμάτων, άυλων αγαθών ή πραγματικών καταστάσεων που

(φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε οικονομική ενότητα για την επιδίωξη ενός απωτέρου, κατά κανόνα, οικονομικού, κερδοσκοπικού σκοπού, (βλ. Μπακόπουλο, ΕΕργΔ 53.855, Λεβέντη ΔΕΝ 45.1171, ΑΠ 12/1987 ΕΕργΔ 46.768, ΑΠ 650/1982 ΕΕργΔ 41.648). Ως «εκμετάλλευση» νοείται η οργανική ενότητα προσώπων, τεχνικών μέσων ή εγκαταστάσεων, με την οποία επιδιώκεται η υλοποίηση του σκοπού της επιχειρήσεως. Εννοιολογικό στοιχείο της «εκμεταλλεύσεως» είναι η λειτουργική και οργανωτική της ενότητα, αυτονομία και αυτοτέλεια έναντι της επιχειρήσεως, την πραγμάτωση των σκοπών της οποίας και επιδιώκει (Λεβέντης ο.π.). 2) Να πρόκειται περί ομαδικών απολύσεων, Η έννοια του όρου «ομαδικές απολύσεις» δίνεται στο άρθρο 1 του ανωτέρω νόμου. Ομαδικές είναι οι απολύσεις που γίνονται από επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις που απασχολούν περισσότερους από είκοσι (20) εργαζομένους, γίνονται για λόγους που δεν αφορούν το πρόσωπο των απολυομένων και υπερβαίνουν κάθε ημερολογιακό μήνα τα όρια της παρ. 2, όπως αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το αρθρ. 15 Ν. 2736/99. Ο νομοθέτης για τον προσδιορισμό της εννοίας των ομαδικών απολύσεων χρησιμοποιεί το ποσοτικό και το ποιοτικό κριτήριο. Το τελευταίο σημαίνει ότι δεν πρέπει οι απολύσεις να υπαγορεύονται από ατομικά προσωπικά κριτήρια, αλλά πρέπει να έχουν ως αίτιο γενικότερα οικονομικά προβλήματα της εργοδοτικής επιχειρήσεως. Μόνο τότε πρόκειται περί ομαδικών απολύσεων, υποκειμένων, για την προστασία των εργαζομένων, στην ανωτέρω ειδική νομοθετική ρύθμιση, (βλ. για τα δύο αυτά κριτήρια, Μπακόπουλο, Η προστασία των εργαζομένων κ.λ.π. ΕΕργΔ 53.849). 3) Η επιχείρηση ή η εκμετάλλευση, στην οποία γίνονται οι απολύσεις, πρέπει να διατηρείται σε λειτουργία. Η εφαρμογή του ανωτέρω νόμου προϋποθέτει την ύπαρξη της λειτουργίας της επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως, στην οποία γίνονται οι απολύσεις. Αν η επιχείρηση έχει διακόψει ολικώς για οποιοδήποτε λόγο την δραστηριότητα της (π.χ. διάλυση, καταστροφή, αφαίρεση αδείας λειτουργίας κ.ο.κ.), είναι δυνατή η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας των εργαζομένων στην επιχείρηση ή εκμετάλλευση, χωρίς να τηρηθεί η διαδικασία του Ν. 1387/83. Δηλαδή στις περιπτώσεις διακοπής λειτουργίας δεν εφαρμόζεται ο προαναφερόμενος νόμος, αρκεί βεβαίως η διακοπή να είναι μόνιμη και πραγματική, να μην έχει δηλαδή προσωρινό, περιστασιακό χαρακτήρα και να μην είναι φαινομενική, εικονική, γενομένη προς περιγραφή των δικαιωμάτων των εργαζομένων (βλ. σχετ. Εφ. Θεσ/νίκης 13/86 ΝοΒ 34.880, 17/86 ΔΕΝ 42.920 Γ. Λεβέντης ΔΕΝ 48.1217). Ειδικότερα, επί του θέματος αυτού, αν δηλαδή οι άνω προστατευτικές διατάξεις για τους εργαζομένους εφαρμόζονται και σε περίπτωση οριστικής διακοπής της λειτουργίας μιας επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως πρέπει να λεχθούν τα εξής : Στο άρθρο 2 παρ. 1 εδ. γ' του ν. 1387/83 ορίζονται ότι οι διατάξεις του δεν εφαρμόζονται στους εργαζομένους που απολύονται λόγω διακοπής των εργασιών της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης κατόπιν πρωτόδικης δικαστικής απόφασης. Η διάταξη αυτή αποτελεί έκφραση της βασικής αρχής που διαπνέει το όλο νομοθέτημα, διατυπωμένης ρητώς στην Εισηγητική Έκθεση του ανωτέρω νόμου (βλ. Ε.Ε.Δ. 1983 σελ. 274). Στην έκθεση αυτή αναφέρεται ότι «Δεν

θεσπίζεται διάταξη που να προβλέπει εάν στη διαδικασία των ομαδικών απολύσεων υπάγονται και οι απολύσεις που γίνονται λόγω οριστικής διακοπής των εργασιών της επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως συνεπεία διάλυσης ή λύσης της εταιρείας κ.λ.π., γιατί, όπως είναι ευνόητο, η εφαρμογή του νόμου προϋποθέτει την ύπαρξη επιχειρήσεως ή εκμετάλλευσης". Η προαναφερόμενη γενική αρχή που διαπνέει την ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση στηρίζεται, κυρίως, στην αρχή της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της ελευθερίας της οικονομικής δράσεως του φυσικού ή νομικού προσώπου (αρθρ. 5 παρ. 1 ε). Σύμφωνα με την συνταγματικώς κατοχυρωμένη ως άνω αρχή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που είναι φορέας μιας συγκεκριμένης επιχειρηματικής, οικονομικής δραστηριότητος, είναι απολύτως ελεύθερο να αποφασίσει αν κάτω από τις συγκεκριμένες τεχνικόοικονομικές συνθήκες και εκείνες της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού θα συνεχίσει ή όχι την άσκηση της επιχειρηματικής δράσεως ή την οριστική διακοπή της. Θα ήταν παράλογο για ένα επιχειρηματία, που μονομερώς, στα πλαίσια της άνω οικονομικής ελευθερίας, αποφασίζει την οριστική διακοπή λειτουργίας της επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως, να υποχρεώνεται σε διατήρηση του όλου ή μέρους του προσωπικού της υπό διάλυση επιχειρήσεως. Κάτι τέτοιο θα συνιστούσε υπέρμετρη δέσμευση της οικονομικής ελευθερίας του ατόμου και θα ήταν αντίθετο προς την ανωτέρω συνταγματική διάταξη. (Καρακατσάνης, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 1987 σελ. 347, Στυλ. Βλαστός, Ομαδικές Απολύσεις ΕΕργΔ σελ. 1144). Όπως δε προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 3 επ. του ανωτέρω νόμου στις ομαδικές απολύσεις υπάρχει το στάδιο των διαπραγματεύσεων του εργοδότου με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και αν αυτές αποτύχουν ακολουθεί το διοικητικό στάδιο. Το πρώτο όμως στάδιο, κατά τα ανωτέρω εκτιθεμένα, δεν μπορεί να έχει ως αντικείμενο την οριστική διακοπή ή όχι στην λειτουργία της επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως γιατί η σχετική απόφαση ανήκει στην σφαίρα της αποκλειστικής ελευθερίας του επιχειρηματία, μη εξαρτώμενης από την οποιαδήποτε συναίνεση των εργαζομένων. Τυχόν δε αποδοχή της απόψεως ότι και επί οριστικής διακοπής εφαρμόζεται το στάδιο των διαβουλεύσεων επί ποινή ακυρότητας των απολύσεων, θα κατέληγε στο νομικώς άτοπο να υποχρεώνεται ο εργοδότης επιχειρηματίας με την ποινή ακυρότητας των απολύσεων, σε διαβουλεύσεις με τους εργαζομένους χωρίς κανένα αντικείμενο, αφού η εξασφάλιση έστω και μικρού αριθμού θέσεων εργασίας είναι εκ των πραγμάτων αδύνατη, λόγω της οριστικής διακοπής στη λειτουργία της επιχειρήσεως. Περαιτέρω η ερμηνευτική εκδοχή ότι και επί οριστικής διακοπής εφαρμόζεται το στάδιο των διαβουλεύσεων οδηγεί στο νομικώς άτοπο αποτέλεσμα ο εργοδότης που δεν ετήρησε τις διατάξεις περί αυτών να καθίσταται υπερήμερος περί την αποδοχή των υπηρεσιών από τους ακύρως απολυθέντες, την στιγμή κατά την οποία η επιχείρηση ή εκμετάλλευση, (λόγω διαλύσεως) είναι ανύπαρκτη και επομένως είναι νομικώς αλλά και από την φύση του πράγματος αδύνατη η προσφορά υπηρεσιών απ' αυτούς. Τέτοια όμως υπερημερία εργοδότου δεν είναι νοητή κατά τις Α.Κ. 288, 338, 349, 380, 648, 656, 657, 658, 669 και

καλιστικού στελέχους). Υπό την προαναφερόμενη δε διατύπωση της διατάξεως του εδαφίου γ' του άρθρου 2 παρ. 1 ν. 1337/83, έγινε νομολογιακά δεκτό (βλ. Εφ. Θεσ/νίκης 13/86 ο.π.), αλλά και στη θεωρία (βλ. Γεωρ. Λεβέντη και Στυλ. Βλαστό ο.π., Ληξουριώτης, Ομαδικές απολύσεις 6.118) ότι αυτή στο μέτρο που απαιτεί ως προϋπόθεση προηγούμενη έκδοση πρωτόδικης δικαστικής απόφασης για τη βεβαίωση της διάλυσης της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης, είναι ανεφάρμοστη με το σκεπτικό ότι το ελληνικό δίκαιο δεν προβλέπει ειδικώς θεσμοθετημένη διαδικασία δικαστικής διάλυσης ή διακοπής των επιχειρήσεων, όπως συμβαίνει σε άλλα ευρωπαϊκό δίκαια. Έτσι, στα πλαίσια ερμηνείας της διατάξεως του άνω εδαφίου έγινε παγίως δεκτό ότι οι διατάξεις του ανωτέρω νόμου δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση οριστικής και πραγματικής διακοπής λειτουργίας επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως. Με μεταγενέστερη, όμως, νομοθετική τροποποίηση, καταργήθηκε η διάταξη του άνω εδαφίου και συγκεκριμένα με την παρ. 1 αρ. 15 ν. 2736/99, με την οποία προστέθηκε παράγραφος 5 στο άρθρο 5 του ανωτέρω νόμου. Η ίδια, όμως, προστεθείσα παράγραφος αντικαταστάθηκε και πάλι με την παράγραφο 3 του ν. 2874/2000, η οποία ορίζει τα εξής: «5. Σε ομαδικές απολύσεις που προκαλούνται από τη διακοπή της δραστηριότητος της επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως, κατόπιν δικαστικής αποφάσεως δεν εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2, 3 και 4 του παρόντος άρθρου». Οι παράγραφοι δε 2, 3 και 4 του αρ. 5 ν. 1337/83 αφορούν το διοικητικό στάδιο ενώπιον του Νομάρχου στις περιπτώσεις ομαδικών απολύσεων. Έτσι, κατά την νεώτερη αυτή νομοθετική τροποποίηση το εν λόγω διοικητικό στάδιο δεν εφαρμόζεται αν πρόκειται περί ομαδικών απολύσεων λόγω διαλύσεως επιχειρήσεως, «κατόπιν δικαστικής αποφάσεως». Και όσον μεν αφορά τον όρο της δικαστικής αποφάσεως, αυτός εξακολουθεί να παραμένει ανεφάρμοστος για τον προαναφερόμενο νομικό λόγο. Όσον όμως αφορά την υπόλοιπη ρύθμιση που διαλαμβάνεται στην παραπάνω νεώτερη νομοθετική ρύθμιση, πρέπει να γίνει δεκτό, ότι δεν συνάγεται a contrario το ερμηνευτικό επιχείρημα ότι όλες οι υπόλοιπες διατάξεις του ανωτέρω νόμου και συγκεκριμένα εκείνες που θεσπίζουν το στάδιο των διαβουλεύσεων (αρθρ. 3 και 4) εφαρμόζονται και επί οριστικής διακοπής της επιχειρήσεως ή εκμεταλλεύσεως. Με την παραπάνω νομοθετική ρύθμιση ο κοινός νομοθέτης, κατά το τελολογικό νόημα της άνω ρυθμίσεως, δεν θέλησε και μάλιστα σιωπηρώς να καταργήσει την παραπάνω βασική, θεμελιώδη αρχή του όλου νομοθετήματος, ρητώς εκφρασθείσα με το καταργηθέν εδάφιο γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 2. Ο νομοθέτης με την παραπάνω νεώτερη ρύθμιση θέλησε να αποκλείσει την εφαρμογή των παραγράφων 2, 3 και 4 του αρθρ. 5 του νόμου, δηλαδή την εξάρτηση του κύρους των ομαδικών απολύσεων από την προηγούμενη έγκριση του Νομάρχου, γιατί κάτι τέτοιο ήταν σαφώς αντισυνταγματικό. Δεν έγινε όμως αναφορά για το τι ισχύει όσον αφορά τις υπόλοιπες διατάξεις (στάδιο διαβουλεύσεων). Για τις διατάξεις όμως αυτές εξακολουθεί να ισχύει ο προαναφερόμενος κανόνας, γιατί με την αντίθετη (a contrario) ερμηνευτική εκδοχή τα νομικά αποτελέσματα θα ήσαν

αντίθετα προς τις ανωτέρω αρχές του ΑΚ και του ισχύοντος Συντάγματος. Εξ άλλου μεταβίβαση επιχειρήσεως, κατά την έννοια του π.δ. 572/88, που εκδόθηκε προς τον σκοπό της εναρμονήσεως της Ελληνικής νομοθεσίας προς εκείνη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ειδικότερα προς τις διατάξεις της Οδηγίας του Συμβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 1977, υπάρχει σε κάθε περίπτωση που ο νέος φορέας συνεχίζει την άσκηση, όπως και πριν τη μεταβίβαση, επιχειρήσεως ως ενιαίας οικονομικής μονάδος με τον ίδιο ή διαφορετικό τίτλο ή μορφή προς πραγμάτωση του ίδιου εργατοτεχνικού παραγωγικού της σκοπού, διατηρούμενης έτσι της οικονομικής της ταυτότητος με την έννοια της οικονομικής οργανικής αυτής ενότητας. Ως «μεταβίβαση» νοείται οποιαδήποτε περίπτωση υποκαταστάσεως κάποιου νέου προσώπου, φυσικού ή νομικού, στην άσκηση της ίδιας επιχειρήσεως, η οποία (μεταβίβαση) είναι εντελώς ανεξάρτητη από την ύπαρξη και το κύρος της εννόμου σχέσεως που συνδέει τον παλαιό και τον νέο επιχειρηματικό φορέα. Επομένως, σε κάθε περίπτωση που ένα νέο πρόσωπο έχει αναλάβει «εν τοις πράγμασι» την άσκηση της ίδιας επιχειρήσεως ως ενιαίας οικονομικής μονάδος υπάρχει μεταβίβαση επιχειρήσεως ΑΠ 891/92, ΕΕργΔ 52.454, Εφ.ΑΘ. 4719/92 ΕΕργΔ 52.1066 Κουκιάδης Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις 1995 σελ. 317, Λεβέντης ΔΕΝ 45.1170). Υποκατάσταση όμως και επομένως μεταβίβαση επιχειρήσεως δεν υπάρχει αν η προηγούμενη έπαυσε μονίμως να λειτουργεί, η δε νέα επιχείρηση έχει αυτονομία και αυθυπαρξία στην όλη αυτής υλικοτεχνική δομή έναντι της προηγουμένης έχουσα δικό της προσωπικό και δική της οικονομική και λογιστικής οργάνωση. Ο φορέας της δεύτερης επιχείρησης δεν μπορεί να θεωρηθεί στην περίπτωση αυτή ότι συνεχίζει την προηγούμενη επιχείρηση έστω και αν το αντικείμενο οικονομικής δραστηριότητος της δευτέρας επιχειρήσεως είναι το ίδιο με εκείνο της διαλυθείσης.

Αποδείχθηκαν τα εξής : Η εναγομένη Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση, από του έτους 1984 έθεσε σε λειτουργία δύο καταστήματα πωλήσεως τροφίμων στον Πύργο Ηλείας το ένα επί της οδού Τ. Π. 8 και το άλλο επί της οδού Ο. 8, καθώς και άλλα ομοειδούς εμπορικού αντικειμένου στο Πελόπιο, Κρέστενα και Ζαχαρω Ν. Ηλείας. Τα εν λόγω καταστήματα (Super Market) είχαν διοικητική, οργανωτική, λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια έναντι της εναγομένης, αποτελούντα έτσι εκμεταλλεύσεις κατά την έννοια του ανωτέρω νόμου, εξυπηρετούσες τις γενικότερες οικονομικές αυτής (εναγομένης) επιδιώξεις, όπως και άλλες αυτοτελείς μονάδες εκμεταλλεύσεως σε άλλους παραγωγικούς τομείς (π.χ. οινοποιίας κ.λ.π.). Για τις ανάγκες των παραπάνω αυτοτελών μονάδων εκμεταλλεύσεως προσέλαβε τον ενάγοντα το έτος 1984 με σύμβαση εξηρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου με την ειδικότητα του υπαλλήλου χονδρικής και λιανικής πωλήσεως τροφίμων στο άνω κατάστημα επί της οδού. Η πρόσληψη έγινε για το διάστημα από 23.1.84 έως 22.4.84 και μετά την λήξη του συμβατικού χρόνου η σύμβαση εργασίας μετατράπηκε σε αορίστου χρόνου (αρ. 671 ΑΚ), όπως συνομολογείται. Η άνω θέση ούτε κατά την πρόσληψη, ούτε και μεταγενέστερα προβλεπόταν ως οργανική από τον ισχύοντα

δα από την εκμετάλλευση των ως άνω σούπερ μάρκετ άρχισαν να εμφανίζουν κατιούσα πορεία κατά δε την οικονομική χρήση του έτους 2000 υπήρχε ζημία εξ 20.620.764 δραχμών. Υπήρχε δε τάση περαιτέρω διογκώσεως του παθητικού εκ της λειτουργίας των άνω μονάδων εκμεταλλεύσεως, με δυσμενείς επιπτώσεις στην όλη οικονομική κατάσταση της εναγομένης. Προς αντιμετώπιση της άνω αρνητικής πορείας των άνω εκμεταλλεύσεων σούπερ μάρκετ η Γενική Συνέλευση της εναγομένης με τις υπ' αριθμ. 181/10.1.98 και 183/27.11.99 αποφάσεις της αποφάσισε την κατάργηση όλων των θέσεων εργασίας στις ανωτέρω μονάδες εκμεταλλεύσεως, την οριστική διακοπή της λειτουργίας των, ως ζημιογόνες, καθώς και την απόλυση όλου του προσωπικού που υπερέβαινε τα είκοσι πέντε (25) άτομα. Περαιτέρω με την υπ' αριθμ. 1690/19.7.2001 απόφασή του, το Διοικητικό Συμβούλιο της εναγομένης αποφάσισε την οριστική διακοπή της λειτουργίας των εκμεταλλεύσεων, για τους ίδιους πιο πάνω οικονομικούς λόγους. Επίσης όρισε το χρονικό διάστημα από 1.9.2001μέχρι 22.9.2001 για την εκποίηση όλων των αποθεμάτων τροφίμων. Κατόπιν της εν λόγω αποφάσεως ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της εναγομένης, ως νόμιμος αυτής εκπρόσωπος. κατήγγειλε εγγράφως την 24.9.2001 τις συμβάσεις εργασίας όλων των εργαζομένων στις ως άνω εκμεταλλεύσεις προσφέροντας σ' αυτούς την νόμιμη αποζημίωση του ν. 3198/55, την οποία αρνήθηκαν να αποδεχθούν, γι' αυτό και καταβλήθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Περαιτέρω με την υπ' αριθμ. 1693/26.9.2001 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της εναγομένης αποφασίσθηκε η γενική εκποίηση όλων των κινητών πραγμάτων των ως άνω σούπερ μαρκετ με την διενέργεια δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού, η προκήρυξη του οποίου δημοσιεύθηκε και σε τοπική εφημερίδα την 29.9.2001. Επίσης με την ίδια απόφαση του Δ Σ. αποφασίσθηκε και η εκμίσθωση των δύο, καταστημάτων, ιδιοκτησίας της εναγομένης, στα οποία στεγάζονταν τα δύο ανωτέρω σούπερ μαρκετ. Κατά τον γενόμενο ως άνω πλειοδοτικό διαγωνισμό πλειοδότρια αναδείχθηκε η εταιρεία «ΚΑΡΦΟΥΡ ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Α. Ε.», η οποία με το από 29.10.01 ιδιωτικό συμφωνητικό εξεμίσθωσε από την εναγομένη το ανωτέρω κατάστημα επί της οδού Τάκη Πετρόπουλου 8 για δώδεκα (12) χρόνια και με μίσθωμα το ποσό του 1.666.000 δραχμών. Έκτοτε η άνω εταιρεία, ως μισθώτρια, άρχισε να ασκεί εμπορία τροφίμων στο μίσθια κατάστημα με διοικητική και οικονομικοτεχνική αυτονομία και αυθυπαρξία της νέας μονάδος, και με δικό της εργατοτεχνικό και διοικητικό προσωπικό (κανένας από τους εργαζομένους στις άνω εκμεταλλεύσεις της εναγομένης δεν διατηρήθηκε στις επιχειρήσεις της άνω μισθώτριας). Έτσι, η νέα επιχειρηματική μονάδα της ανωτέρω Α.Ε., μισθώτριας, δεν είναι συνέχεια των πρώτων μονάδων εκμεταλλεύσεως της εναγομένης, οι οποίες είχαν διαλυθεί για καθαρά οικονομικούς λόγους και το εργατοτεχνικό προσωπικό είχε απολυθεί. Η άνω μισθώτρια εταιρεία, δεν είναι υποκατάστατο στη λειτουργία των ανωτέρω μονάδων εκμεταλλεύσεως, αφού τέτοιες μονάδες, με την απόλυση όλου του προσωπικού, την εκποίηση του εμπορεύματος και άλλων κινητών πραγμάτων σε δημόσιο πλειοδοτικό διαγωνισμό έπαυσαν να υπάρχουν ως νομικές οργανωμένες οικονομικοτεχνικές οντότητες. Ούτε πάλιν αποδείχθηκε ότι προαναφερομένη διακοπή στη λειτουργία

των μονάδων εκμεταλλεύσεως, δεν ήταν πραγματική, αλλά εικονική, καθώς και ότι υπό την ανωτέρω μισθωτική σχέση καλύπτεται η μεταβίβαση των άνω εκμεταλλεύσεων από την εναγομένη προς την παραπάνω Α.Ε. Αντίθετα από τα άνω αποδεικτικά στοιχεία προέκυψε ότι η διακοπή της λειτουργίας των εκμεταλλεύσεων ήταν πραγματική και μόνιμη, υπαγορευθείσα από καθαρώς οικονομικούς λόγους, η δε μίσθωση του άνω καταστήματος ήταν και αυτή πραγματική, μη υποκρύπτουσα άλλου είδους συναλλαγή και μάλιστα εκείνη της μεταβιβάσεως εκμεταλλεύσεως. Ακολούθως προς τα ανωτέρω κατ' ορθή εκτίμηση των αποδείξεων και εφαρμογή και ερμηνεία των άνω ουσιαστικών διατάξεων το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο απέρριψε ως αβάσιμο τον λόγο ακυρότητας της άνω απολύσεως, δηλ. εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων του ανωτέρω νόμου περί ομαδικών απολύσεων, προβλεπόμενο από το αρθρ. 6 του νόμου αυτού.

Κατά το άρθρο 58 του ισχύοντος Κανονισμού Υπηρεσιακής Κατάστασης του Προσωπικού των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, όπως ισχύει μετά την υπ' αριθμ. 22222/4.9.92 απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας και Εργασίας, η σχέση εργασίας των εργαζομένων στους συνεταιρισμούς που δεν κατέχουν οργανική θέση λύεται οποτεδήποτε κατά τις κοινές διατάξεις του Ν. 2112/1920 και 3190/55. Μόνο η σχέση εργασίας των κατεχόντων οργανική θέση λύεται με τους περιοριστικώς αναφερομένους στο άνω Εργασιακό Κανονισμό τρόπους (θάνατος, παραίτηση .... κατάργηση θέσεως), όχι δε και εκείνη των μη κατεχόντων οργανική θέση. Όπως προαναφέρθηκε ο ενάγων δεν διορίσθηκε σε κενή οργανική θέση (η θέση πωλητού στα σούπερ μάρκετ της εναγομένης δεν προβλέπεται από τον σχετικό Κανονισμό). Επομένως, η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας του δεν υπόκειται στους άνω περιορισμούς. Εκτός αυτού με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως της εναγομένης (αν και ως εκ περισσού) καταργήθηκαν, όπως ελέχθη, όλες οι θέσεις εργασίας στα άνω σούπερ μάρκετ. Επομένως, καταργηθείσης της θέσεως, και αν ακόμη ήταν οργανική, η απόλυση ήταν σύννομη. Ο ενάγων με την υπό κρίση έφεση διατείνεται ότι και αν υποτεθεί ότι δεν κατείχε οργανική θέση με βάση τις αρχές της καλής πίστεως δεν έπρεπε να κριθεί αυτός ως απολυτέος. Με τον ισχυρισμό όμως αυτό γίνεται επίκληση νέου λόγου ακυρότητας της γενομένης καταγγελίας που δεν διαλαμβάνεται στην αγωγή. Ο λόγο όμως αυτός απαραδέκτως προβάλλεται στο Εφετείο προς έρευνα.

1038/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Παναγιώτου, Αγγελος Αγγελόπουλος, Τάκης Παπαδόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας. Απόλυση εγκύου εργαζομένης με σχέση εργασίας ή σχέση έμμισθης εντολής. Έννοια των όρων αυτών. Δικαιώματα της απολυθείσης. Νόμιμα διεκδικούνται αποδοχές υπερημερίας έστω και αν πρόκειται για άκυρη

σύμβαση εργασίας οπότε ο εργαζόμενος δικαιούται να λάβει μόνο τη νόμιμη αποζημίωσή του. Πότε καταγγέλλεται νόμιμα η σύμβαση εργασίας της εγκύου.

Με την ως άνω 892/2003 αναιρετική απόφαση, που εκδόθηκε επί της κρινόμενης υποθέσεως (βλ. αυτή και στη Δνη 2004, 136) έγιναν δεκτά τα ακόλουθα: «Το αρθρ. 15 του Ν. 1483/84 «προστασία και διευκόλυνση των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις. Τροποποιήσεις και βελτιώσεις εργατικών νόμων» ορίζει τα εξής: «1. Απαγορεύεται και είναι απόλυτα άκυρη η καταγγελία της σχέσης εργασίας εργαζομένης από τον εργοδότη της, τόσο κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της, όσο και για χρονικό διάστημα ενός έτους μετά τον τοκετό ή κατά την απουσία της για μεγαλύτερο χρόνο, λόγω ασθένειας που οφείλεται στην κύηση ή τον τοκετό, εκτός αν υπάρχει σπουδαίος λόγος για καταγγελία. Ως σπουδαίος λόγος δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να θεωρηθεί ενδεχομένη μείωση της απόδοσης της εργασίας της εγκύου που οφείλεται στην εγκυμοσύνη, 2. Ο Νόμος 1302/1982 (Φ.Ε.Κ 133, Τ.Α'), Ο Νόμος 1414/1984 (Φ.Ε.Κ. 10, Τ.Α'), όπως και κάθε διάταξη που αναφέρεται στην προστασία της μητρότητας, εφαρμόζεται και στους εργαζόμενους με σχέση έμμισθης εντολής». Οι διατάξεις που προπαρατέθηκαν, όπως σαφώς προκύπτει, τόσο από τη διατύπωσή τους, κατά την οποία χρησιμοποιήθηκαν ενσυνείδητα από το νομοθέτη οι όροι "σχέση εργασίας" και "σχέση έμμισθης εντολής", που περιλαμβάνουν την απασχόληση του μισθωτού και του εντολοδόχου, αντίστοιχα, με βάση έγκυρη ή άκυρη σύμβαση εργασίας ή έμμισθης εντολής ή και χωρίς τη σύναψη τέτοιων συμβάσεων (ο όρος "σχέση εργασίας" είχε χρησιμοποιηθεί και στην προϊσχύσασα αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 25 του ν. 1082/1980) και όχι οι στενότεροι κατά έκταση και συνέπειες όροι "σύμβαση εργασίας" και "σύμβαση έμμισθης εντολής", που περιλαμβάνουν την απασχόληση αυτών μόνο με βάση έγκυρες τέτοιες συμβάσεις, όσο και από το σκοπό αυτών, που είναι η, για μικρό σχετικά διάστημα, αυξημένη προστασία της εγκύου, που παρέχει τις υπηρεσίες της με βάση τις εν λόγω συμβάσεις, σε κάθε περίπτωση, ανεξάρτητα δηλαδή από την ύπαρξη και το κύρος των συμβάσεων αυτών, εφαρμόζονται και στην περίπτωση απασχόλησης της εγκύου εργαζομένης με βάση απλή σχέση εργασίας ή έμμισθης εντολής, εξαιτίας ακυρότητας των αντίστοιχων συμβάσεων που καταρτίστηκαν μεταξύ αυτής και του εργοδότη της. Και αυτό, διότι η εργαζόμενη αυτή έχει, στον ίδιο βαθμό με την έγκυο εργαζόμενη που απασχολείται με βάση έγκυρες τέτοιες συμβάσεις ανάγκη της προστασίας που παρέχουν οι παραπάνω διατάξεις, η οποία, με την απαγόρευση της απόλυσης της, αποβλέπει, κυρίως, στη διατήρηση της θέσης εργασίας της κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και ένα έτος μετά από αυτήν, ώστε αυτή να μπορεί, κατά το εν λόγω κρίσιμο χρονικό διάστημα, να αφοσιωθεί, απερίσπαστη από τον κίνδυνο απόλυσής της, στη γέννηση και ανατροφή του τέκνου της. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τη διατύπωση των διατάξεων των άρθρων 10 και 11 παρ. 1 του μεταγενέστερου π.δ. 176/1997, σκοπός της έκδοσης του οποίου, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, είναι η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις

διατάξεις της Οδηγίας 92/857 ΕΟΚ της 19101992" Σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων". Με τις διατάξεις αυτές, που τέθηκαν κατ' επιταγή των ταυτάριθμων αντίστοιχων άρθρων της παραπάνω Οδηγίας, ορίζεται ότι: Άρθρο 10 : «Προκειμένου να εξασφαλιστεί στις εργαζόμενες γυναίκες, κατά την έννοια του άρθρου 2 (ταυτόσημου κατά περιεχόμενο προς το ταυτάριθμο άρθρο της Οδηγίας), η άσκηση των δικαιωμάτων προστασίας της ασφάλειας και της υγείας τους, τα οποία αναγνωρίζονται στο παρόν άρθρο, προβλέπεται ότι: 1. Απαγορεύεται η καταγγελία της σχέσης εργασίας των εργαζομένων γυναικών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 1483/1984. 2. Σε περίπτωση καταγγελίας της σχέσης εργασίας, εφόσον υπάρχει σπουδαίος λόγος σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 1483/1984, ο εργοδότης οφείλει να αιτιολογήσει δεόντως την καταγγελία γραπτώς και να προβεί σε σχετική κοινοποίηση και προς τις αρμόδιες υπηρεσίες Επιθεώρησης Εργασίας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων «Άρθρο 11: «1. Η προσαρμογή των συνθηκών εργασίας, ή και του χρόνου εργασίας, η μετακίνηση από νυκτερινή εργασία σε θέση εργασίας ημέρας και η αλλαγή θέσης εργασίας, που προβλέπονται στα άρθρα 5, 6, και 7 του παρόντος διατάγματος, σε καμία περίπτωση δεν συνεπάγεται απώλεια των πάσης φύσεως αποδοχών ή άλλων δικαιωμάτων που απορρέουν από τη σύμβαση ή από τη σχέση εργασίας». Ρητά δηλαδή διευκρινίζεται στην τελευταία διάταξη ότι οι προστατευτικές για τις παραπάνω εργαζόμενες διατάξεις, τόσο του ίδιου του π.δ. και της πιο πάνω Οδηγίας ΕΟΚ όσο και του ν. 1483.1984, έχουν εφαρμογή σε περίπτωση απασχόλησης αυτών, όχι μόνο, με βάση έγκυρη σύμβαση εργασίας, αλλά και με βάση απλή σχέση εργασίας, είτε λόγω μη κατάρτισης σύμβασης, είτε λόγω ακυρότητας εκείνης που καταρτίστηκε. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 § 1 του Ν. 1483/1984, κατά την έννοια αυτής που προαναφέρθηκε, η απόλυση και της με βάση απλή σχέση εργασίας απασχολούμενης εγκύου, λεχώνας κλπ. κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της ή μέσα σε ένα έτος από αυτή κλπ είναι άκυρη, αυτή δε, δικαιούται να ζητήσει, τόσο την αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας της σχέσης εργασίας της, όσο και την καταβολή σε αυτήν αποδοχών υπερημερίας (βλ. και την αιτιολογία της παραπάνω Οδηγίας ΕΟΚ, κατά την οποία τα μέτρα προστασίας των εγκύων κλπ δεν θα έχουν πρόσφορα αποτελέσματα αν δεν συνοδεύονται από τη διατήρηση δικαιωμάτων από τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας). Αυτό δε κατ' εξαίρεση της αρχής ότι η καταγγελία της απλής εργασιακής σχέσης (λ.χ. εκείνης που στηρίζεται σε άκυρη σύμβαση εργασίας), και αν ακόμη είναι άκυρη, δεν επιφέρει υπερημερία του εργοδότη, αλλά μόνο την υποχρέωσή του για καταβολή στον απολυόμενο της κατά νόμο αποζημίωσής του (βλ. Ολ. ΑΠ 192/1962). Όμοια εξαίρεση εισάγει ο νόμος και σε άλλες περιπτώσεις, όπως εκείνη του ν. 1387/1983 «Έλεγχος ομαδικών απολύσεων και άλλες διατάξεις», κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του οποίου, οι διατάξεις αυτού εφαρμόζονται στο προσωπικό που απασχολείται με σχέση εργασίας σε όλες τις επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις του ιδιωτικού τομέα,

νισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, που ασκούνται σύμφωνα με τις αρχές της ιδιωτικής οικονομίας. Ως σχέση εργασίας νοείται εκείνη που δημιουργείται από την πραγματική απασχόληση του εργαζόμενου, ανεξάρτητα από το κύρος της σύμβασης εργασίας». Εφαρμόζονται, δηλαδή, κατά ρητή εδώ διευκρίνιση, και στην περίπτωση μισθωτού που απασχολείται με βάση, απλή σχέση εργασίας οι διατάξεις του πιο πάνω νόμου, μεταξύ δε αυτών, επομένως, και η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1, κατά την οποία ομαδικές απολύσεις που γίνονται κατά παράβαση των διατάξεών του είναι άκυρες και, συνεπώς, ο μισθωτός αυτός δικαιούται επίσης να ζητήσει, τόσο την αναγνώριση της ακυρότητας της εν λόγω απόλυσης του, όσο και την καταβολή σε αυτόν αποδοχών υπερημερίας». Περαιτέρω, σπουδαίο λόγο που παρέχει στον εργοδότη το δικαίωμα να καταγγείλει την εργασιακή σχέση της εγκυμονούσας γυναίκας θεωρούνται ένα ή περισσότερα περιστατικά, τα οποία κατ' αντικειμενική κρίση καθιστούν, κατά τη συναλλακτική καλή πίστη, μη ανεκτή από τον εργοδότη την περαιτέρω εξακολούθηση της εργασιακής σχέσης, ανεξαρτήτως από την ύπαρξη πταίσματος της εργαζομένης. Τέτοιο γεγονός συνιστά και η πλημμελής ή μη προσήκουσα εκτέλεση των καθηκόντων της εγκύου εργαζομένης ή η μη συμμόρφωση της σε οδηγίες του εργοδότη υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι η εν λόγω συμπεριφορά της δεν είναι απότοκος της καταστάσεως της εγκυμοσύνης της (βλ. ΑΠ 245/2002, Δνη 2003, 167, 205/99, Δνη 99, 1067, 1177/98, Δνη 99, 1731, 976/98, Δνη 99, 322). Η προστασία αυτή παρέχεται στην εργαζόμενη έγκυο γυναίκα ασχέτως του αν ο εργοδότης γνώριζε ή όχι την εγκυμοσύνη της (βλ. ΑΠ 976/98, ο.π.). Όπως έχει δε προεκτεθεί, μετά το Π.Δ. 176/97 σε περίπτωση καταγγελίας της σχέσεως εργασίας εγκύου για σπουδαίο λόγο ο εργοδότης, προκειμένου να θεμελιώσει εγκύρως τον σχετικό ισχυρισμό του, οφείλει πλέον να αιτιολογήσει γραπτώς την καταγγελία και να προβεί σε σχετική κοινοποίηση προς την αρμόδια υπηρεσία Επιθεώρησης Εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (βλ. ΑΠ 892/03, ο.π., 245/2002, Δνη 2003, 167, Εφ.ΑΘ. 1011/2001, Δνη 2001, 1667, Περλίγκας, ΝοΒ 52, 19).

1041/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαρία Τζόλα, Ιωάννης Βελλόπουλος**).

Σύμβαση εργασίας. Καταγγελία. Δεν απαιτείται αιτιολογία, πρέπει όμως να είναι έγγραφη αν ο εργαζόμενος συμπλήρωνε δύο μήνες απασχόληση και να καταβληθεί η νόμιμη αποζημίωση. Καταχρηστική απόλυση. Πότε υπάρχει. Βλαπτική μεταβολή όρων εργασίας. Πότε υπάρχει. Περιστατικά.

Η κατά το άρθρο 669 Α. Κ. καταγγελία της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου, είναι μονομερής, αναιτιώδης δικαιοπραξία και αποτελεί δικαίωμα του εργοδότη και του μισθωτού (ΑΠ 688/1999 Ελ.Δνη

41,726). Κατά συνέπεια δε χρειάζεται αιτιολογία, για να είναι όμως έγκυρη, και συνακόλουθα να επιφέρει τη λύση της συμβάσεως από την πλευρά του εργοδότη, πρέπει να είναι έγγραφη και, εφόσον η απασχόληση του εργαζομένου έχει υπερβεί τους δύο μήνες να συνοδεύεται από ανάλογη αποζημίωση (ΑΠ 825/1999 Ελ. Δνη 41, 1014). Η άσκηση όμως του δικαιώματος αυτού δεν είναι απεριόριστη και ανέλεγκτη αλλά υπόκειται στον περιορισμό που τίθεται από το άρθρο 281 Α.Κ., να μην υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλονται από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή από τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος, γιατί διαφορετικά η καταγγελία είναι άκυρη κατά το άρθρο 174 Α.Κ. ο δε εργοδότης που δεν αποδέχεται τις υπηρεσίες του απολυθέντος μισθωτού είναι υποχρεωμένος στην καταβολή, κατ' άρθρο 656 Α.Κ. των μισθών υπερημερίας (ΑΠ 1154/1999 Ελ.Δνη 41, 399). Τέτοια υπέρβαση υπάρχει εκτός των άλλων περιπτώσεων και όταν η καταγγελία γίνεται για να ικανοποιηθεί αίσθημα εχθρότητας και εκδίκησης του εργοδότη προς το μισθωτό ή, όταν ο εργοδότης είναι νομικό πρόσωπο, των μελών της διοίκησής του προς το μισθωτό (ΑΠ 1539/2001 Ελ.Δνη 44,1606, ΑΠ 380/2000 Ελ.Δνη 41, 1337, ΑΠ 1228/1999 Ελ.Δνη 42, 409, ΑΠ 1329/1988 Ελ.Δνη 40, 414), λόγω συμπεριφοράς του η οποία δε συνδέεται με την ομαλή και αποδοτική άσκηση της εργασίας του, αλλά απαρέσκει στον εργοδότη, διότι εμφανίζεται αντίθετα με τα συμφέροντά του μη θεμιτά όπως στην περίπτωση που ο μισθωτός; αξιώνει από τον εργοδότη την τήρηση των συμφωνηθέντων όρων εργασίας (ΑΠ 1381/2000 Ελ.Δνη 43, 413). Η καταχρηστικότητα της καταγγελίας αυτής δεν αίρεται από την τυχόν επερχόμενη διαφωνία και τη συνακόλουθη έλλειψη πνεύματος συνεργασίας, εφόσον αυτή οφείλεται στον ίδιο εργοδότη και δε σχετίζεται προς κάποια υπαιτιότητα του μισθωτού (οχ. Εφ. Αθ. 7607/1999 Ελ.Δνη 41, 1401). Αντίθετα δε θεωρείται καταχρηστική η καταγγελία, όταν έχει ως πραγματικό κίνητρο την πλημμελή εκτέλεση των καθηκόντων του απολυομένου ή την παράβαση από πλευράς του των συμβατικών υποχρεώσεων καθώς και όταν οφείλεται σε πραγματική και ηθελημένη ανάρμοστη συμπεριφορά του προς τον εργοδότη ή τους νομίμους εκπροσώπους του ή προς συνάδερφο του εξ αιτίας της οποίας διαταράσσεται η εύρυθμη λειτουργία ή η πειθαρχική έννομη τάξη της εργοδοτικής επιχείρησης. Εξάλλου από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648, 652 παρ. 1, 656, 349, 351 Α.Κ., 1, 3, 7 του ν. 2112/1920 και 5 παρ. 3 του ν. 3198/1955 προκύπτει ότι βλαπτική μεταβολή των όρων της αορίστου χρόνου συμβάσεως εργασίας υπάρχει όταν ο εργοδότης χωρίς δικαίωμα από το νόμο ή τη σύμβαση ή κατά κατάχρηση του δικαιώματος αυτού μεταβάλει μερικώς τους όρους της συμβάσεως με συνέπεια να επέρχεται άμεση ή έμμεση υλική ή ηθική βλάβη στο μισθωτό. Τέτοια βλαπτική μεταβολή αποτελεί και η ανάθεση στον τελευταίο καθηκόντων υποδεέστερης ειδικότητας ή θέσης στην επιχείρηση, από εκείνη που έχει συμφωνηθεί (ΑΠ 1825/1990 ΔΕΝ 48, 425). Παρέχει δε αυτή στο μισθωτό δικαίωμα να την αποκρούσει δηλώνοντας στον εργοδότη ότι δεν την αποδέχεται και ότι προσφέρεται να παρέχει την εργασία, όπως και πριν, οπότε, εφόσον ο εργοδότης καταστεί

καιούται να αξιώσει από τον εργοδότη την παροχή μισθού του χρόνου υπερημερίας, καθώς και να αποδέχεται αυτός πραγματικά την παροχή εργασίας του. Εξάλλου ο εναγόμενος εργοδότης προς απόκρουση της σχετικής αγωγής δικαιούται να προτείνει τον ισχυρισμό ότι ο μισθωτός αποδέχτηκε ρητά ή σιωπηρά τους νέους όρους αποδοχής (ΑΠ 98/2000 Ελ.Δνη 41, 1009, ΑΠ 1212/1989 ΕΕΝ 57, 485, Εφ.ΑΘ. 3985/1992 Ελ. Δνη 34, 154, Δερδελής: Το δίκαιο καταγγελίας, παρ. 952 επ.). Εξάλλου από τη έννοια του άρθρου 652 Α.Κ., συνάγεται ότι ο εργοδότης δικαιούται, κατά την άσκηση του διευθυντικού δικαιώματος, να καθορίζει την έκταση της υποχρέωσης του εργαζομένου προς την εργασία περιορίζοντας μονομερώς ή επεκτείνοντας τον τομέα δράσης αυτού υπό τον όρο ότι η μονομερής αυτή μεταβολή δε θα αποβεί βλαπτική για τον εργαζόμενο (Εφ.ΑΘ. 9597/1988 Ελ.Δνη 41, 171). Τέτοια καταχρηστική άσκηση του διευθυντικού δικαιώματος του εργοδότη συνιστά και η εκ μέρους του ανάθεση στο μισθωτό καθηκόντων υποδεέστερης ειδικότητας ή θέσης απ' αυτή που ήδη κατείχε χωρίς να δικαιολογείται από υπηρεσιακές ανάγκες, κατά τρόπο που συνεπάγεται δυσμενείς υλικές ή ηθικές ως προς το κύρος και την προσωπικότητά του συνέπειες (ΑΠ 501/2000 ΔΕΝ 58, 1204, ΑΠ 98/2000 ΔΕΝ 58, 218, Εφ.ΑΘ. 3210/2003 Ελ. Δνη 45, 226). Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 ν. 3198/1995 όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 19 του ν. 453/1976, η αγωγή με την οποία ζητούνται μισθοί υπερημερίας λόγω ακυρότητας της καταγγελίας πρέπει να κοινοποιηθεί μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη λύση της εργασιακής σχέσης (ΑΠ 21/2004, ΑΠ 98/2004 Ελ.Δνη 45, 760, 461, αντίστοιχα).

Αποδεικνύονται τ' ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με έγκυρη σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου στις 9.6.2000 αρχικά, η οποία μετά τη λήξη της στις 8.10.2000 μετατράπηκε σε αορίστου χρόνου η ενάγουσα προσλήφθηκε από την εναγομένη εταιρεία, η οποία διατηρεί τα εστιατόρια πιτσαρίες με το διεθνώς αναγνωρισμένο σήμα «Pizza Hut». Η ενάγουσα από την 962000, οπότε προσλήφθηκε, αφού μετεκπαιδεύτηκε ως μάγειρας Γ για χρονικό διάστημα δυόμισι περίπου μηνών, τοποθετήθηκε και εργάστηκε με την ειδικότητα αυτή στο υποκατάστημα της εναγομένης επί της οδού Καραϊσκάκη αριθμ. 200 στην Πάτρα. Τρεις μήνες μετά την έναρξη της εργασίας χωρίς δικαιολογία τη μετέθεσαν από την κυρίως εργασία της (Μάγειρας Γ) και την τοποθέτησαν ως λαντζέρα στο πόστο του πλυντηρίου, με αποτέλεσμα να μειωθεί ηθικά, λαμβανομένου υπόψη ότι είχε καταστήσει γνωστό στους εκπροσώπους της εταιρείας ότι είχε τη δυνατότητα να παραδίδει μαθήματα Αγγλικών και εργάζεται εκεί από οικονομική ανάγκη. Η ενάγουσα αμέσως εξέφρασε τα παράπονα της. Όμως η διευθύντρια Σ. Κ. και η υποδιευθύντρια του υποκαταστήματος Μ. Χ. την αποκαλούσαν «αργή και στάσιμη» κι από προσωπική αντιπάθεια ήθελαν να την προσβάλουν και να τη μειώνουν με σκοπό να την εξαναγκάσουν ν' αποχωρήσει οικειοθελώς, αφού η άρνηση της ν' αποδεχτεί τα καθήκοντα της λαντζέρας ερχόταν σε αντίθεση με τα συμφέροντα της εργοδότριας εταιρείας. Ο μάρτυς αποδείξεως, αδερφός της ενάγουσας καταθέτει χαρακτηριστικά «ήταν τρομερός ο υποβιβασμό που της έκαναν». Στις 19.1.2002, όταν επισκέφθηκε για έλεγχο το κατάστημα ο

επόπτης της εταιρείας Η.Μ. η ενάγουσα αφηγήθηκε σ' αυτόν τις ύβρεις της διευθύντριας και της υποδιευθύντριας και τον παρακάλεσε να μεσολαβήσει ούτως ώστε να παύσουν στο μέλλον να την προσβάλουν και να την αφήσουν ήσυχη και απερίσπαστη στην εργασία της. Πλην όμως οι εκπρόσωποι της εναγομένης, μετά την ως άνω συμπεριφορά της και τη διατύπωση των παραπόνων, από λόγους εχθρότητας και εκδικήσεως προέβησαν στις 31.1.2002 στην καταγγελία της συμβάσεως εργασίας, με την καταβολή της νόμιμης αποζημιώσεως. Έκτοτε δε έπαψαν να δέχονται τις υπηρεσίες της. Η εναγομένη ισχυρίζεται ότι σύμφωνα με την οργάνωση και το σύστημα λειτουργίας της επιχείρησης η ειδικότητα του «Λαντζέρη» δεν υπάρχει, διότι δεν είναι απαραίτητη, καθόσον είναι εξοπλισμένη τεχνολογικά πλήρως, δηλ. διαθέτει πλυντήρια πιάτων και ποτηριών και δε χρειάζονται κανένα εργαζόμενο στα εστιατόρια με την ως άνω ειδικότητα και μάλιστα στο συγκεκριμένο εστιατόριο, όπου εργαζόταν η ενάγουσα (βλ. σχ. ενδεικτικό πίνακα εβδομαδιαίας ανάπαυσης και ωρών εργασίας προσωπικού κατά την 10.1.02, 14.1.02, 21.1.02). Ότι κάθε εργοδότης με την ειδικότητα του Μαγείρου Γ είναι υπεύθυνος στην κουζίνα για την προετοιμασία και ετοιμασία φαγητών και μάλιστα πίτσες, μακαρονάδες κ.λπ. ανάλογα με τη βάρδια που εργάζεται και το φόρτο εργασίας που υπάρχει σε κάθε βάρδια. Όμως η εναγομένη εταιρεία παρόλο που ισχυρίζεται ότι έχει πλυντήρια για τα πιάτα και δεν προσλαμβάνει άτομα με την ειδικότητα του λαντζέρη, οι ίδιοι οι μάρτυρες της καταθέτουν ότι υπάρχει πόστο πλυντηρίου σε κάθε βάρδια στην επιχείρηση, οι δε ενάγουσα αντιδρούσε όταν ετοποθετείτο στη θέση αυτή. Παρέμενε όμως στον εργασιακό της χώρο, μη αποδεχόμενη τα καθήκοντα της «λαντζέρας» γιατί είχε οικονομική ανάγκη. Πειστική κρίνεται η κατάθεση του μάρτυρα αποδείξεως ο οποίος καταθέτει με σαφήνεια ότι είδε την ενάγουσα να πλένει «ένα ένα πιάτο», «ότι ήταν στη λάντζα με μία στίβα πιάτα» κι ότι αυτή αντιδρούσε στην ανάθεση των καθηκόντων της λαντζέρας. Συνεπώς η εναγομένη εταιρεία χρειαζόταν εργαζόμενο για να εκτελεί καθήκοντα «λαντζέρη» ουσιαστικά, αφού πάντα κάποιος ετοποθετείτο στο πόστο πλυντηρίου για τον καθαρισμό πιάτων και ταψιών. Πράγματι η εναγομένη ανέθεσε καθήκοντα «λαντζέρη» στην ενάγουσα, διαφορετικά δεν εξηγείται γιατί αυτή αντέδρασε μη αποδεχόμενη την ανάθεση άλλων καθηκόντων, απ' αυτά που είχαν συμφωνηθεί. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν ο πραγματικός λόγος για τον οποίο οι εναγομένη κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας, είναι η επιθυμία της ν' απαλλαγεί από την ενάγουσα η οποία με τη διεκδίκηση των νομίμων δικαιωμάτων της από την εργασιακή σχέση αποτελούσε εμπόδιο στην τακτική της εναγομένης εταιρείας. Με τη συμπεριφορά τους δε η διευθύντρια και υποδιευθύντρια της επιχείρησης προσπάθησαν να την εξαναγκάσουν ν' αποχωρήσει οικειοθελώς, από την εργασία της. Οι ισχυρισμοί της εναγομένης οι οποίοι αποτελούν και τους λόγους έφεσης, ότι η ενάγουσα πλημμελώς ασκούσε τα καθήκοντα της, είχε μειωμένη απόδοση, δε συμμορφωνόταν με τις οδηγίες και τις εντολές της επιχείρησης και των οργάνων της ως προς την εκτέλεση της εργασίας και δε συμπεριφερόταν με πνεύμα συνεργασίας, απορριπτέοι κρίνονται ως

τριας εταιρείας ήταν αποτέλεσμα της διαφωνίας της ως προς την ανάθεση άλλων καθηκόντων απ' αυτά που είχαν συμφωνηθεί. Επομένως η καταγγελία της εργασιακής συμβάσεως της εναγομένης ήταν άκυρη ως καταχρηστική, διότι η άσκηση του δικαιώματός της να την καταγγείλει υπερέβαινε προφανώς τα όρια που επιβάλουν η καλή πίστη και ο κοινωνικοοικονομικός σκοπός του δικαιώματος αυτού, συνακόλουθα δε η εναγομένη με την άρνησή της να δεχτεί, από την άκυρη καταγγελία και μετά, τις νόμιμα προσφερόμενες από την ενάγουσα υπηρεσίες της, είχε περιέλθει σε υπερημερία και της όφειλε τις αποδοχές της για το αναφερόμενο στην αγωγή διάστημα.

1079/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Ασπρούλιας, Αθηνά ΔημαιναΜανίκα, Αθανάσιος Βγενόπουλος**).

ΚΤΕΛ. Τακτικό και έκτακτο προσωπικό. Εννοια κάθε κατηγορίας. Σημασία έχει όχι το είδος της παρεχόμενης εργασίας αλλά το έκτακτο και απρόβλεπτο γεγονός το οποίο κρίνεται από το αρμόδιο για την πρόσληψή του όργανο του ΚΤΕΛ. Περιστατικά.

Με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 6, 7 και 8 του Π. Δ/τος 257/1989 «Γενικός Κανονισμός Προσωπικού Κοινών Ταμείων Εισπράξεων Λεωφορείων ΚΤΕΛ», που εκδόθηκε κατόπιν εξουσιοδοτήσεως των άρθρων 21 παρ. 2 και 29 του Ν. Δ/τος 102/1973 «Περί οργανώσεως των δια λεωφορείων αυτοκινήτων εκτελουμένων δημοσίων επιβατικών συγκοινωνιών», ορίζεται ότι το κάθε κατηγορίας προσωπικό των ΚΤΕΛ διακρίνεται σε τακτικό και έκτακτο». Ως τακτικό θεωρείται το προσωπικό που εξυπηρετεί μόνιμες απαραίτητες λειτουργικά ανάγκες του ΚΤΕΛ, ως έκτακτο δε το προσωπικό που προσλαμβάνεται για εκτέλεση ορισμένης έκτακτης και απρόβλεπτης εργασίας (π.χ. εποχιακή ανάγκη λόγω ηυξημένης κινήσεως ή ασθένειας), η διάρκεια της οποίας δεν πρέπει να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Εξάλλου στο άρθρο 5 παρ. 1 του ιδίου Π. Δ/τος ορίζεται ότι για την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων του ΚΤΕΛ προσλαμβάνεται τακτικό προσωπικό από το διοικητικό συμβούλιο του ΚΤΕΛ κατόπιν διαγωνισμού ο οποίος διενεργείται από το πενταμελές συμβούλιο του άρθρου 6 παρ. 2 του ως άνω κανονισμού, ενώ το έκτακτο προσωπικό προσλαμβάνεται από το Δ.Σ χωρίς διαγωνισμό. Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι δεν επιτρέπεται, πρόσληψη εκτάκτου προσωπικού για αόριστο χρόνο, η δε σύμβασή του ως εκτάκτου υπαλλήλου προσληφθέντος, δεν μπορεί να καταστεί αορίστου χρόνου, αφού στην προκειμένη περίπτωση η σύμβαση ορισμένης διάρκειας καταρτίζεται υποχρεωτικό από το νόμο, ανεξαρτήτως αν ο υπάλληλος χρησιμοποιήθηκε για την εκτέλεση εργασίας που εξυπηρετεί μόνιμες λειτουργικές ανάγκες του ΚΤΕΛ, διότι σημασία έχει όχι το είδος της παρεχομένης εργασίας, αλλά το έκτακτο και απρόβλεπτο αυτής, γεγονός το οποίο κρίνεται από το αρμόδιο για

την πρόσληψη όργανο του ΚΤΕΛ (Α.Π. 1316/1994 Επ. Εργ. Δικ. τόμος 1996 σελ. 82)

Ο ενάγων κατά μήνα Μάιο 1990 προσελήφθη με απόφαση του Προέδρου του εναγομένου ΚΤΕΛ και ανέλαβε καθήκοντα εκδότη εισιτηρίων σε εκτέλεση σύμβασης εξηρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, στο κεντρικό πρακτορείο υπεραστικών λεωφορείων του εναγομένου που ευρίσκεται στην Αθήνα, στην οδό Κηφισσού 100. Από το εναγόμενο χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη θέσης εργασίας τακτικού εκδότη εισιτηρίων, εξυπηρετώντας μόνιμες λειτουργικές ανάγκες του ΚΤΕΛ μέχρι την 31101997. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο ενάγων προσελήφθη ως έκτακτο προσωπικό, σύμφωνα με αυτά που προαναφέρθηκαν. Βάσει του ως άνω Κανονισμού του ΚΤΕΛ, αφού για να προσλαμβάνετο ως τακτικός υπάλληλος και να κατείχε οργανική θέση, όπως ισχυρίζεται στην αγωγή του, έπρεπε να προσληφθεί με διαγωνισμό από το πενταμελές συμβούλιο (αρθρ. 5 παρ. 1 και 6 παρ. 2 του ως άνω Κανονισμού). Το γεγονός δε ότι ο ενάγων χρησιμοποιήθηκε από το εναγόμενο, για να καλύψει μόνιμες λειτουργικές ανάγκες του ΚΤΕΛ, δεν ασκεί έννομη επιρροή για το χαρακτηρισμό της θέσης που κατείχε ως οργανικής, αφού σημασία έχει όχι το είδος της εργασίας, αλλά το έκτακτο αυτής, το οποίο κρίνεται κατά την πρόσληψη από το αρμόδιο όργανο του ΚΤΕΛ. Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι ο ίδιος ο μάρτυς αποδείξεως ρητώς καταθέτει ότι «δεν είχε προκηρυχθεί η θέση, ήταν έκτακτος». Περαιτέρω η σύμβαση εργασίας με την οποία προσελήφθη ο ενάγων, είναι σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, το γεγονός δε προκύπτει και από το ότι κατά την πρόσληψη του δεν καθορίσθηκε ορισμένη χρονική διάρκεια (η διάρκεια της οποίας δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες) ούτε μεταγενέστερα καταρτίσθηκε άλλη σύμβαση ορισμένου χρόνου, εξάλλου δε από το γεγονός ότι ο ενάγων εξακολουθεί να εργάζεται από την πρόσληψή του (Μάιος 1990) μέχρι της συζητήσεως της αγωγής συνάγεται ότι δεν μπορούσε να καθορισθεί από πριν, η χρονική διάρκεια της έκτακτης απασχόλησής του. Ενόψει των παραπάνω και σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη μείζονα σκέψη, της παρούσας απόφασης, η πρόσληψη ως εκτάκτου υπαλλήλου με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου δεν στηρίζεται στον κανονισμό του ΚΤΕΛ (που έχει ισχύ νόμου) αφού από ειδική διάταξή του, επιβάλλεται για το έκτακτο προσωπικό, η σύναψη σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου. Συνεπώς η σύμβαση εργασίας που συνήφθη μεταξύ των διαδίκων για την πρόσληψη του ενάγοντα, είναι άκυρη, υφίσταται δε απλή σχέση εργασίας μεταξύ αυτών.Ακολούθως από τα αυτά ως άνω αποδεικτικό μέσα απεδείχθη ότι το εναγόμενο ΚΤΕΛ, την 1η Νοεμβρίου 1997 έπαψε να απασχολεί τον ενάγοντα για κάλυψη θέσης τακτικού εκδότη εισιτήριων και άρχισε να το απασχολεί από τότε ως έκτακτο εκδότη εισιτήριων, εξυπηρετώντας πλέον ο ενάγων όχι μόνιμες λειτουργικές ανάγκες του ΚΤΕΛ αλλά έκτακτες. Ο ενάγων εκκαλών θεώρησε το γεγονός αυτό ως μονομερή βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας του και άσκησε την αγωγή επί της οποίας εξεδόθη η εκκαλουμένη απόφαση. Όμως σύμφωνα με το ότι η σύμβαση εργασίας είναι άκυρη και υφίσταται απλή σχέση εργασίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει μεταβολή των όρων της

έγινε και συνεπώς δεν υπάρχει σύμβαση ώστε να είναι νοητή η μεταβολή των όρων αυτής. Επίσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το εφεσίβλητο ΚΤΕΛ κατά κατάχρηση δικαιώματος (αρθρ. 281 Α.Κ.) επικαλείται την ακυρότητα της συμβάσεως, αφού η σύναψη συμβάσεως ορισμένου χρόνου για το έκτακτο προσωπικό προβλέπεται από ειδική διάταξη του προαναφερόμενου κανονισμού του ΚΤΕΛ που έχει ισχύ νόμου.

1081/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Χρονόπουλος, Γεώργιος Μπέσκος**).

Εργατικό ατύχημα. Δεν πληρώνεται δικαστικό ένσημο για διεκδικούμενη αποζημίωση αλλά και ηθική ικανοποίηση ή ψυχική οδύνη.

Επειδή η παράλειψη καταβολής του προβλεπόμενου από τον Ν. Γ ΟΗ/1912 τέλους δικαστικού ενσήμου εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο (βλ. ΑΠ. 1104/1997, Δνη 98,107, 961/1991, Δνη 92,823). Εξάλλου, από τη διάταξη του αρθρ. 15§2 του Ν. 551/1915, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ με το αρθρ. 52 αρ. 8 του Εισ. Ν. Κ.Πολ.Δικ., συνάγεται ότι οι αγωγές που διώκουν αποζημίωση από ατύχημα στην εργασία παθόντος εργάτη ή υπαλλήλου, δεν υποβάλλονται σε δικαστικό ένσημο. Για την ταυτότητα δε του νομικού λόγου δεν υπόκεινται σε δικαστικό ένσημο και οι αξιώσεις περί χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, αφού συντρέχει ο αυτός δικαιολογητικός λόγος απαλλαγής από την καταβολή δικαστικού ενσήμου των παθόντων από εργατικό ατύχημα (βλ. Εφ.ΑΘ. 11116/1996, Δνη 99,396, 11534/1991, Δνη 93,178). Επομένως, ορθώς το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο δέχθηκε ότι για το παραδεκτό της ένδικης αγωγής με την οποία ζητείται η επιδίκαση χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ψυχικής οδύνης από τον θάνατο παθόντος σε εργατικό ατύχημα, δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου και ο περί αντιθέτου ισχυρισμός των εναγομένων με την προσθήκη των προτάσεών τους δεν είναι βάσιμος.

1104/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Ντόας, Παύλος Χρονόπουλος, Στάθης Τζεφριός**).

Εργατικό ατύχημα. Ασφάλιση σε ασφαλιστική εταιρεία για τους κινδύνους από την λειτουργία μηχανήματος (γερανοφόρο όχημα). Ευθεία αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας. Αποζημιώνονται μόνο οι «τρίτοι» μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι συγγενείς του εργαζομένου εφόσον όμως ο ασφαλισμένος έχει υποχρέωση αποζημίωσης την οποία καλύπτει η σύμβαση ασφαλίσεως. Αρα αν υπαίτιος του

εργατικού ατυχήματος είναι το ίδιο το θύμα και η θανάτωσή του οφείλεται αποκλειστικά σε δική του υπαιτιότητα δεν ιδρύεται υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας για κάλυψη της ζημίας (π.χ. αποζημίωση για ψυχική οδύνη) Ποίοι θεωρούνται «τρίτοι» (άρθρο 2 παρ. 2 ν. 264/1991). Περιστατικά. «Οικογένεια» (άρθρο 932 Α.Κ.). Αποτελείται από τον ή τη σύζυγο, τα τέκνα και εγγονούςκαθώς και τους συζύγους των τέκνων. Ποίοι δεν περιλαμβάνονται.

Κατά το άρθρο 2 παρ. 2 του Π.Δ. 264/1991, που εκδόθηκε σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της οδηγίας 84/5 ΕΟΚ (Ε.Ε.) για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και αντικατέστησε την παρ. 2 του άρθρου 6 του Π.Δ. 237/1986, «σε ασφαλιστική κάλυψη πρέπει να περιλαμβάνει την έναντι τρίτων αστική ευθύνη εξαιτίας θανάτωσης ή σωματική βλάβης ή ζημιών σε πράγματα, στην οποία περιλαμβάνεται και η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη, καθώς και την αστική ευθύνη λόγω θανάτωσης ή σωματικών βλαβών έναντι των μελών της οικογένειας του ασφαλισμένου, οδηγού ή κάθε άλλου προσώπου, του οποίου η αστική ευθύνη καλύπτεται σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο, ανεξάρτητα από δεσμό συγγενείας». Κατά δε το άρθρο 4 του ίδιου Π.Δ. 264/1991 που τροποποίησε και αντικατέστησε το άρθρο 7 του ΠΔ 237/86, «δεν θεωρούνται τρίτοι κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 παρ, 1 και του άρθρου 6 παρ. 2 : α) Ο οδηγός του αυτοκινήτου που προξένησε τη ζημιά, β) κάθε πρόσωπο του οποίου η ευθύνη καλύπτεται με τη σύμβαση ασφάλισης, γ) Εκείνος ο οποίος έχει καταρτίσει μετά του ασφαλιστή την ασφαλιστική σύμβαση, δ) Οι νόμιμοι εκπρόσωποι νομικού προσώπου που είναι ασφαλισμένο ή εταιρίας που δεν έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα». (8415/ΕΟΚ αριθ. 3). Έτσι θεωρούνται τρίτοι και έχουν ευθεία αξίωση αποζημιώσεως κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και οι συγγενείς του οδηγού του αυτοκινήτου που προξένησε τη ζημία ή του προσώπου του οποίου η ευθύνη καλύπτεται με τη σύμβαση ασφαλίσεως ή έχει καταρτίσει με τον ασφαλιστή την ασφαλιστική σύμβαση (αρθ. 10 παρ. 1 Π.Δ. 237/86). Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι η ως άνω ασφάλιση γίνεται για να καλύψει την αστική ευθύνη των ασφαλισμένων προσώπων έναντι των τρίτων που ζημιώνονται και ότι τα πρόσωπα τα οποία ο νόμος θεωρεί τρίτους έχουν αξίωση αποζημιώσεως κατά του ασφαλιστή, εφόσον όμως έναντι αυτών ο ασφαλισμένος έχει υποχρέωση αποζημιώσεως, την οποία ακριβώς καλύπτει η σύμβαση ασφαλίσεως. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, στην περίπτωση δε θανατώσεως προσώπου ή χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Βασική προϋπόθεση για τη θεμελίωση από την οικογένεια του θύματος αξιώσεως χρηματικής ικανοποιήσεως της λόγω ψυχικής οδύνης είναι η έναντι του τελευταίου (θύματος) τέλεση αδικοπραξίας. Επομένως, η οικογένεια του θύματος μπορεί να αξιώσει από την

ποίηση λόγω ψυχικής οδύνης εφόσον πληρούται το πραγματικό μιας, κατά την παραπάνω έννοια, αδικοπραξίας εις βάρος του θύματος από πρόσωπο του οποίου, κατά τα ανωτέρω έχει ασφαλισθεί η έναντι τρίτων αστική ευθύνη του. Συνεπώς, εάν το τελευταίο αυτό πρόσωπο είναι το ίδιο το θύμα και η θανάτωσή του οφείλεται αποκλειστικώς σε δική του υπαιτιότητα, δεν πληρούται το πραγματικό της αδικοπραξίας σε βάρος του με αποτέλεσμα να μην ιδρύεται δικαίωμα αποζημιώσεως και εντεύθεν υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας για την κάλυψη αυτής. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 του ν. 489/1976, όπως ισχύει και μετά την ως άνω αντικατάστασή της, ο οδηγός του ασφαλισμένου ζημιογόνου αυτοκινήτου, κάθε πρόσωπο του οποίου η ευθύνη καλύπτεται με την σύμβαση ασφαλίσεως, όπως και εκείνος που έχει καταρτίσει με τον ασφαλιστή την ασφαλιστική σύμβαση, δε θεωρούνται τρίτοι, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 2 του ίδιου νόμου, όπως προαναφέρθηκε, ώστε και αυτών να καλύπτεται με την ίδια σύμβαση η ζημία τους. Έτσι, δεν υπάρχει υποχρέωση της ασφαλίζουσας το αυτοκίνητο εταιρείας για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση των συγγενών τους, όπως δεν θα υπήρχε υποχρέωση αποζημιώσεως και σε περίπτωση τραυματισμού τους. Οι συγγενείς δε αυτών θεωρούνται μεν «τρίτοι», με αποτέλεσμα να έχουν ευθεία αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας, αλλά για την ζημία που οι ίδιοι (οι συγγενείς) έχουν υποστεί και μόνο σε περίπτωση θανατώσεως αυτών συνεπεία του αυτοκινητικού ατυχήματος, δικαιούται η οικογένεια τους, να αξιώσει από την ασφαλιστική εταιρεία χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης (βλ. ΑΠ 1114/2000 Ελ.Δνη 41. 1592, ΑΠ 288/1998 ΕλΔνη 39, 1556, Αθ. Κρητικού, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, εκδ. 1998, αριθμ. 1638, 1640). Η προσβαλλόμενη απόφαση απέρριψε ως μη νόμιμη την πιο πάνω αγωγή κατά το μέρος που με αυτήν οι ενάγοντες ζητούν χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης για το θάνατο του οδηγού του ζημιογόνου οχήματος από την ασφαλίζουσα την έναντι τρίτων αστική ευθύνη των θανόντων ασφαλιστική εταιρεία με την αιτιολογία ότι ο θανών δε θεωρείται τρίτος και δεν έχει υποχρέωση αποζημιώσεως η ασφαλίζουσα το αυτοκίνητο εταιρεία έναντι των μελών της οικογένειας του. Επομένως ορθά απορρίφθηκε και πρέπει κατόπιν τούτου να απορριφθεί και ο τέταρτος λόγος της από 7.2.03 έφεσης ως αβάσιμος.

Στην περίπτωση θανάτου του εργαζομένου από το εργατικό ατύχημα, κατά το άρθρο 932 εδ. γ Α.Κ., η χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης δύναται να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος. Στη διάταξη δεν προσδιορίζεται η έννοια της οικογενείας του θύματος, από το σκοπό της όμως συνάγεται ότι ως οικογένεια δε νοείται στενώς η «συλλογική» οικογένεια, αλλά ευρύτερος κύκλος προσώπων με στενούς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας δεσμούς μετά του παθόντος τα οποία εκ του θανάτου του υπέστησαν ψυχικό άλγος. Ως οικογένεια, υπό την έννοια αυτή, νοούνται, έστω και αν δεν συγκατοικούν μετ' αυτού ο ή η σύζυγος του παθόντος, τα τέκνα και οι εγγονοί του, ως και οι σύζυγοι των τέκνων του, ο προσδιορισμός δε του καταβλητέου ποσού λόγω της ψυχικής οδύνης των, που μπορεί να διαφέρει κατά περίπτωση, αφέθη στην ελεύθερη εκτίμηση του

δικαστηρίου (ΑΠ 185/1998 ΕλΔνη 39. 838). Υπό την έννοα αυτή μεταξύ των προσώπων αυτών δεν περιλαμβάνονται, οι θείοι, οι πρώτοι εξάδελφοι, οι σύζυγοι των αδελφών, οι ανεψιοί και τα τέκνα των ανεψιών του θύματος, αδιαφόρως αν υπάρχουν και άλλοι εγγύτεροι συγγενείς ή αν αυτοί είναι οι μόνοι επιζώντες συγγενείς του (Εφ. Αθ. 421/2000 Ελ. Δνη 41. 798). Η προσβαλλόμενη απόφαση απέρριψε ως μη νόμιμη την αγωγή, ως προς τον τέταρτο ενάγοντα, θείο από μητρική γραμμή του θανόντος, καθόσον στην οικογένεια του θύματος δεν περιλαμβάνεται ο ενάγων θείος του. Επομένως ορθά απορρίφθηκε και πρέπει κατόπιν τούτου να απορριφθεί ο σχετικός λόγος της από 30.1.03 έφεσης.

10. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

148/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Μούλιας, Σπύρος Αργυριάδης**).

Εμπορική μίσθωση. Δωδεκαετής διάρκεια. Εξαίρεση για μισθώσεις καταστημάτων εντός περιοχών λιμένος. Έννοια του όρου. Κυλικείο σε χώρο του Οργανισμού Λιμένος Πατρών Α.Ε. Η μίσθωσή του δεν υπάγεται στο Π.Δ. 34/1978 και συνεπώς λήγει με βάση την σύμβαση της μίσθωσης.

Με τις διατάξεις των άρθρων 1,2,3,4 και 5 του ΠΔ 34/1995 «Περί εμπορικών μισθώσεων» όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με το άρθρο 7 του Ν.2741/99 ορίζεται η έννοια της εμπορικής μίσθωσης, ποίες μισθώσεις είναι εμπορικές, ποίες μισθώσεις δεν υπάγονται στις διατάξεις του νόμου αυτού και η αναγκαστική διάρκεια των μισθώσεων αυτών η οποία είναι δωδεκαετής. Ειδικότερα με το άρθρο 1 περ.α΄του προαναφερομένου Π.Δ/τος ορίζεται ότι στις διατάξεις αυτού υπάγονται οι μισθώσεις ακινήτων οι οποίες συνάπτονται για επιχείρηση σ'αυτά εμπορικών πράξεων, με το άρθρο δε 4 παρ.1 περ.δ΄ορίζεται ότι δεν υπάγονται στις διατάξεις αυτού και επομένως δεν ισχύουν αναγκαστικώς επί δωδεκαετία οι μισθώσεις χώρων εντός συνοριακών σταθμών ή περιοχών λιμένων ή αεροδρομίων περιλαμβανομένων και των χώρων εντός σταθμών και λοιπών εγκαταστάσεων των αστικών ηλεκτρικών σιδηροδρόμων. Στην τελευταία αυτή διάταξη δεν ορίζεται η έννοια της «περιοχής λιμένα», είτε ευθέως είτε με παραπομπή σε άλλες σχετικές διατάξεις (περί αιγιαλού ή παραλίας κ.λ.π.).

Ως «περιοχή λιμένα» κατά την έννοια της προαναφερομένης διατάξεως του άρθρου 4 παρ.1περ.δ΄του ΠΔ 34/1995 νοείται ο επηρεαζόμενος αμέσως από την λειτουργία του λιμένα χερσαίος χώρος, δηλαδή ο χώρος μέσω του οποίου διεξάγεται αναγκαστικώς η κίνηση των επιβατών και των δια των πλοίων μεταφερομένων οχημάτων, με αποτέλεσμα η πελατεία των εντός του χώρου αυτού μισθίων να δημιουργείται ανεξαρτήτως της προσπάθειας των μισθωτών αυτών, γεγονός που αποτέλεσε και τον δικαιολογητικό λόγο της εξαίρεσης των χώρων αυτών από την προστασία του νόμου περί εμπορικών μισθώσεων. Από τον λόγο αυτό της εξαίρεσης προκύπτει περαιτέρω ότι ο προσδιορισμός του χώρου λιμένα κατά την έννοια της προδιαληφθείσας διατάξεως δεν μπορεί να γίνει με βάση τις διατάξεις του νόμου περί αιγιαλού και παραλίας, διότι αν ο νομοθέτης ήθελε τον προσδιορισμό του χώρου αυτού με βάση τις εν λόγω διατάξεις, θα εξεφράζετο ρητώς, γεγονός που δεν έπραξε (ΑΠ 870/81 ΝοΒ 30.455).

Αποδεικνύονται τα εξής. Με το από 24.11.1998 συμφωνητικό το τότε Λιμενικό Ταμείο Πατρών, που με το ν.2932/01 μετατράπηκε στην ήδη εφεσίβλητη Α.Ε. στην οποία ανατέθηκε η διοίκηση και εκμετάλλευση των χώρων του λιμένα

Πατρών και η οποία συνεχίζει τις εκκρεμείς δίκες του πρώην Λιμενικού Ταμείου (εικοστό πρώτο παρ.6 περ.β΄του Ν.2932/01), μετά διενέργεια σχετικής πλειοδοτικής δημοπρασίας, εξεμίσθωσε στον ενάγοντα ένα χώρο κυλικείου εμβαδού 49 τ.μ. που βρίσκεται στο κτίριο FERRY CAR της κυριότητας και νομής του τότε εκμισθωτή προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από τον μισθωτή αποκλειστικά ως κυλικείο, για χρονικό διάστημα τριετίας ήτοι από 2.1.99 μέχρι 1.1.2002. Το μίσθιο αυτό βρίσκεται εντός του περιφραγμένου χώρου του λιμένα Πατρών, όπως συνομολογείται και από τον ενάγοντα, μέσω του οποίου αναγκαστικώς διακινούνται τόσο οι επιβάτες όσο και τα οχήματα που μέσω του λιμένα των Πατρών επιβιβάζονται στα πλοία με προορισμό άλλους λιμένες ή επιστρέφουν από αυτούς στον λιμένα Πατρών. Στην σχετική διακήρυξη του εκμισθωτή πριν την διενέργεια του πλειοδοτικού διαγωνισμού, ρητώς αναφέρεται ότι το μίσθιο βρίσκεται εντός του χώρου της περιοχής του λιμένα Πατρών μέσω του οποίου αναγκαστικώς διακινούνται οι επιβάτες και ότι η μίσθωση αυτή δεν απολαμβάνει των προστατευτικών διατάξεων του νόμου περί εμπορικών μισθώσεων. Της διακηρύξεως αυτής έλαβε γνώση ο ενάγων προ της συμμετοχής του στην δημοπρασία και την υπογραφή του παραπάνω συμφωνητικού και την αποδέχθηκε. Εκτός όμως αυτού πράγματι το μίσθιο βρίσκεται στον χώρο του λιμένα Πατρών, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ.1 περ. δ΄του ΠΔ 34/1995. Το γεγονός ότι στον ελεύθερο χερσαίο χώρο διακινούνται ευκαιριακώς και άτομα που δεν έχουν προορισμό να ταξιδέψουν (επισκέπτες και άτομα που συνοδεύουν τους ταξιδεύοντες), δεν αλλάζει την ιδιότητα του όλου χώρου και του μισθίου ως κειμένου στον χώρο λιμένα Πατρών. Σημειωτέον ότι ο χερσαίος χώρος του λιμένα Πατρών, εντός του οποίου βρίσκεται και το μίσθιο είναι περιφραγμένος και με την περίφραξη διαχωρίζεται ο χώρος αυτός του λοιπού ιστού της πόλης των Πατρών. Επομένως η ένδικη μίσθωση δεν υπάγεται στις διατάξεις του νόμου περί εμπορικών μισθώσεων, σύμφωνα με όσα στις νομικές σκέψεις αναπτύχθηκαν, γι'αυτό και η κρινόμενη αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη κατ'ουσίαν.

165/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Τζαβάρας, Δημήτριος Γεωργόπουλος**).

Εμπορική μίσθωση. Εγκατάλειψη του μισθίου χωρίς έγγραφη καταγγελία από τον μισθωτή (άρθρο 43 Π.Δ. 34/1995). Δεν λύεται η μίσθωση και υποχρεούται ο μισθωτής στην καταβολή των μισθωμάτων για την δωδεκαετία, έστω και αν η μίσθωση έχει συναφθεί για μικρότερο χρόνο και πριν από το Ν.2741/1999 που προβλέπει 12ετή διάρκεια της εμπορικής μίσθωσης.

Τα μίσθια το εκκαλούν τα χρησιμοποίησε για τις ανάγκες της εμπορικής του δραστηριότητας μέχρι και το τέλος του έτους 2001 με αρχές του έτους 2002, οπότε και τα εγκατέλειψε, ενεργώντας μονομερώς, χωρίς προηγουμένως να προβεί σε έγγραφη καταγγελία της μισθωτικής

1995. Η αυθαίρετη αυτή εγκατάλειψη του μισθίου μονομερώς από το εκκαλούν χωρίς προηγούμενη έγγραφη καταγγελία του δεν επέφερε την λύση της μισθωτικής σχέσης, δοθέντος ότι η νόμιμη διάρκεια αυτής με την νέα ρύθμιση του άρθρου 7 &6 του Ν.2741/1999 είναι δωδεκαετής, έστω και αν έχει συμφωνηθεί για μικρότερο χρόνο, όπως εν προκειμένω. Η νέα αυτή ρύθμιση κατά το άρθρο 7 &8 του ως άνω νόμου καταλαμβάνει και την ένδικη μισθωτική σχέση, καίτοι αυτή έχει συναφθεί πριν την ισχύ του νόμου αυτού, αφού δεν έχει συμπληρωθεί γι'αυτή συνολικός χρόνος δώδεκα ετών. Επομένως η μίσθωση είναι ενεργός και μετά την μονομερή εγκατάλειψη του μισθίου από το εκκαλούν χωρίς προηγούμενη έγγραφη καταγγελία του και αυτό (εκκαλούν) υποχρεούται στην καταβολή των μισθωμάτων που καθίστανται εφεξής ληξιπρόθεσμα, έστω και αν δεν χρησιμοποιεί το μίσθιο.

178/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπυρίδων Χουλιάρας, Νίκος Κορδόσης**).

Εμπορική μίσθωση με εκμισθωτή Ν.Π.Δ.Δ. Διέπεται από τις διατάξεις του Π.Δ. 34/1995 και όχι του Π.Δ. 715/1979 (άρθρο 37). Συνεπώς χωρεί σιωπηρή αναμίσθωση ή παράταση της μίσθωσης πέραν του αρχικού χρόνου που συμφωνήθηκε. Μίσθωση χώρου Λιμενικού Ταμείου Μεσολογγίου. Δεν υπάγεται στην εξαίρεση του άρθρου 4 παρ.1 εδ.γ. του Π.Δ. 34/95 διότι δεν υπάρχει εμπορική κίνηση.

Επειδή οι διατάξεις του Ν.813/78 «περί εμπορικών και ετέρων τινών κατηγοριών μισθώσεων» (ήδη Π.Δ. 34/1995), όπως ισχύουν, εφαρμόζονται και επί των μισθώσεων ακινήτων, οι οποίες καταρτίζονται με νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ως εκμισθωτή, με την προϋπόθεση ότι οι μισθώσεις αυτές εμπίπτουν στις διατάξεις των άρθρ.1 και 2 αυτού, διότι ο παραπάνω νόμος σε σχέση με τις προστατευόμενες μισθώσεις επαγγελματικής στέγης, περιέχει ειδική ρύθμιση, η οποία ως τέτοια επικρατεί της νομοθεσίας της αναφερομένης στη διαχείριση της περιουσίας των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Ενόψει αυτών, στις υπαγόμενες στις διατάξεις των άρθρ. 1 και 2 του ΠΔ 34/95 μισθώσεις, οι οποίες καταρτίζονται με νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ως εκμισθωτή, με την προϋπόθεση ότι οι μισθώσεις αυτές εμπίπτουν στις διατάξεις των άρθρ.1 και 2 αυτού, διότι ο παραπάνω νόμος σε σχέση με τις προστατευόμενες μισθώσεις επαγγελματικής στέγης, περιέχει ρύθμιση ειδική, η οποία ως τέτοια επικρατεί της νομοθεσίας της αναφερομένης στην διαχείριση της περιουσίας των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Ενόψει αυτών, στις υπαγόμενες στις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ΠΔ 34/95 μισθώσεις, οι οποίες καταρτίζονται με νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δεν έχει εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 37 του ΠΔ 715/79 «περί τρόπου ενεργείας υπό των Ν.Π.Δ.Δ. προμηθειών μισθώσεων και εκμισθώσεων εν γένει, αγορών ή εκποιήσεων ακινήτων, εκποιήσεων κινητών πραγμάτων, ως και εκτελέσεως εργασιών», (που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 43 &4 του ΝΔ 496/1974), με την οποία ορίζεται ότι

δεν επιτρέπεται σιωπηρή αναμίσθωση ή παράταση της μισθώσεως πέραν του δια της συμβάσεως συμφωνηθέντος χρόνου, καθόσον οι διατάξεις του ΠΔ 34/95 ως ειδικές κατισχύουν της διατάξεως αυτής (βλ. ΑΠ 1744/91, Δνη 93,344). Το επίδικο μίσθιο αποτελείται από ένα ξύλινο οικίσκο και τον πέριξ αυτού χώρο εκτάσεως 2300 τ.μ. στην περιοχή λιμένος Μεσολογγίου και ορίζεται γύρωθεν από τις τρεις πλευρές με δρόμο και από την άλλη με υπόλοιπη ιδιοκτησία του εκκαλούντος, απέχει δε 50 μ. περίπου από την ανατολική προκυμαία του Λιμένος και χρησιμοποιείται ως αναψυκτήριο. Όπως όμως δεν αμφισβητείται το λιμάνι του Μεσολογγίου δεν έχει ούτε είχε ποτέ κίνηση επιβατηγών πλοίων και συνεπώς δεν παρουσιάζει διακίνηση επιβατών. Η προσέγγιση μικρών ιδιωτικών σκαφών κατά τους θερινούς μήνες, όπως και η προσέγγιση φορτηγών πλοίων περιορισμένης χωρητικότητος, που γίνεται μάλιστα σε αρκετή απόσταση από το μίσθιο στην βορειοδυτική πλευρά του λιμένος, δεν προσφέρει πελατεία στην εφεσίβλητη. Το κατάστημά της, που λειτουργεί καθόλη την διάρκεια του έτους αλλά εμφανίζει ικανοποιητική κίνηση κυρίως τους θερινούς μήνες, απευθύνεται στους κατοίκους της πόλεως του Μεσολογγίου και της ευρύτερης περιοχής, που αποτελούν την πελατεία της, η οποία έτσι δεν είναι εξασφαλισμένη από την ανύπαρκτη διακίνηση επιβατών αλλά εξαρτάται και οφείλεται αποκλειστικά στις δικές της επιχειρηματικές προσπάθειες. Επομένως, η εν λόγω μίσθωση δεν εμπίπτει στην εξαίρεση που θεσπίζεται με το άρθρο 4 & 1γ΄ του ΠΔ 34/95 και προστατεύεται από τις διατάξεις περί εμπορικών μισθώσεων, όπως εκείνη του άρθρου 5 &1 του άνω ΠΔ, σύμφωνα με την οποία η μίσθωση ισχύει για εννέα (9) έτη ακόμη και αν έχει συμφωνηθεί για βραχύτερο ή αόριστο χρόνο.

346/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευστάθιος Αρβανίτης, Αλέκος Καρώκης**).

Εμπορική μίσθωση. Άυλη εμπορική αξία. Αν ο μισθωτής μετά την λήξη της μίσθωσης επιθυμεί την λύση της είτε γιατί δεν τον συμφέρει είτε για λόγους που αφορούν τον ίδιο, παρά την αντίθετη επιθυμία του εκμισθωτή, τότε δεν δικαιούται να διεκδικήσει αποζημίωση για άυλη εμπορική αξία.

Κατά το άρθρο 5 παρ.6 και 7 του Ν.2041/1992, όπως προστέθηκαν με το άρθρο 2 παρ.4 του Ν.2235/1994 και κωδικοποιήθηκαν με τα άρθρα 60 και 61 του ΠΔ 34/95 υπό τους τίτλους «Αποκατάσταση άυλης εμπορικής αξίας» και «περιορισμός χρήσης μισθίου»: «Σε περίπτωση απόδοσης μισθίου λόγω λήξης της μίσθωσης σύμφωνα με το παρόν άρθρο και σε κάθε περίπτωση λήξης της μίσθωσης λόγω συμπληρώσεως δωδεκαετίας, ο εκμισθωτής οφείλει στον μισθωτή για την αποκατάσταση άυλης εμπορικής αξίας ποσό ίσο με το καταβαλλόμενο κατά το χρόνο λήξης μίσθωμα δώδεκα (12) μηνών. Με αίτηση του μισθωτή το δικαστήριο, εκτιμώντας τις ειδικές συνθήκες, μπορεί να αυξήσει το ποσό αυτό ως το ισόποσο δεκαέξι (16) μηνιαίων

χρεούται να καταβάλει την αποζημίωση της παραγράφου αυτής πριν από την απόδοση του μισθίου, αλλιώς ο μισθωτής δικαιούται να αρνηθεί την απόδοση (παρ.6). Μετά την απόδοση του μισθίου, λόγω λήξης απαγορεύεται στον εκμισθωτή η ιδιόχρηση ή εκμίσθωση του μισθίου για την ίδια δραστηριότητα, που ασκούσε ο μισθωτής στο μίσθιο, επί μία διετία από την απόδοσή του, εκτός αν το μίσθιο είναι ακίνητο ειδικά προορισμένο για την χρήση αυτή. Σε περίπτωση παράβασης της απαγόρευσης αυτής, ο εκμισθωτής οφείλει στον μισθωτή αποζημίωση ίση με το καταβαλλόμενο κατά την απόδοση μίσθωμα είκοσι τεσσάρων (24) μηνών (παρ.7). Κατά δε την παράγραφο 3 του άρθρου 5 του Ν.2041/1992, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ.3 Ν.2235/1994 και κωδικοποιήθηκε με το άρθρο 58 παρ.12 του Π.Δ. 34/1995 υπό τον τίτλο «Αναγκαστικές παρατάσεις της διάρκειας των μισθώσεων»: «Μισθώσεις που κατά την σύμβαση και το άρθρο 5 του παρόντος λήγουν από 1.5.1992 έως 31.8.1997 παρατείνονται αυτοδικαίως μέχρι την ημερομηνία αυτή». Οι ως άνω διατάξεις που αφορούν την λήξη των μισθώσεων που έχουν αναγκαστικά παραταθεί, θεσπίστηκαν ως προς την επερχόμενη από το νόμο λήξη των μακροχρόνιας διάρκειας μισθώσεων τόσο προς το συμφέρον του εκμισθωτή, ο οποίος μη υποκείμενος ως προς τις μισθώσεις αυτές σε καθεστώς αναγκαστικής παράτασης, με την επέλευση του προβλεπομένου χρόνου δικαιούται να επιδιώξει την απόδοση του μισθίου, όσο και ως προς το συμφέρον του μισθωτή, ο οποίος με την επέλευση του ίδιου χρόνου μπορεί, θεωρώντας ως λυθείσα την μίσθωση, να αποχωρήσει από το μίσθιο χωρίς να υποχρεούται σε καταγγελία της μίσθωσης. Η προβλεπόμενη προς το συμφέρον του μισθωτή αποζημίωση σε περίπτωση απόδοσης από αυτόν του μισθίου λόγω λήξης της μίσθωσης με την συμπλήρωση του οριζόμενου χρόνου προϋποθέτει σχετική προς τούτο υποχρέωση του μισθωτή σε αντίστοιχη αξίωση του εκμισθωτή, αφού η αποζημίωση αυτή αποβλέπει αποκατάσταση της βλάβης την οποία υφίσταται ο μισθωτής από την απώλεια ως προς αυτόν της άυλης εμπορικής αξίας που δημιουργήθηκε από την εμπορική δραστηριότητά του στο μίσθιο με την μακροχρόνια χρήση του. Την άυλη αυτή εμπορική αξία καρπώνεται ο εκμισθωτής που επιδιώκει την απόδοση για τον ως άνω λόγο του μισθίου, είτε ζητώντας την από το νέο μισθωτή είτε χρησιμοποιώντας ο ίδιος το μίσθιο. Την αποκατάσταση όμως της βλάβης αυτής ως αποζημίωσης δικαιούται να αξιώσει ο μισθωτής από τον εκμισθωτής μόνο αν ο τελευταίος επιδιώκει την απόδοση του μισθίου λόγω λήξης της μίσθωσης κατά τα ανωτέρω και όχι αν ο μισθωτής, παρά την εμμονή του εκμισθωτή στην συνέχιση της μίσθωσης με τους ίδιους όρους, αποχωρεί οικειοθελώς από το μίσθιο, επικαλούμενος την λύση, λόγω της ως άνω λήξης, της μίσθωσης, την συνέχιση της οποίας και δεν επιθυμεί είτε διότι δεν την θεωρεί συμφέρουσα είτε για λόγους που αφορούν τον ίδιο. Εάν ο μισθωτής μετά την λήξη της μίσθωσης επιθυμεί την για τον ως άνω λόγο λύση αυτής παρά την αντίθετη επιθυμία του εκμισθωτή, τότε θεωρείται ότι δεν υπάρχει για τον μισθωτή άυλη εμπορική αξία και κατ'ακολουθίαν ζημία του για απώλεια αυτής, αφού ο ίδιος δεν θεωρεί συμφέρουσα την συνέχιση της δραστηριότητάς του στο μίσθιο. Επί πλέον αντίκειται στους κανόνες της λογικής ο εκμισθωτής, ο οποίος επιθυμεί την συνέχιση της μίσθωσης αλλά αναγκάζεται

να παραλάβει το μίσθιο που του αποδίδει οικειοθελώς ο μισθωτής, να υποχρεώνεται στην καταβολή της ως άνω αποζημίωσης και συνάμα να δεσμεύεται ως προς το είδος της χρήσης του μισθίου επί μία διετία με περαιτέρω συνέπεια αποζημίωσης του μισθωτή σε περίπτωση παράβασης (ΑΠ 913/2000 Ελλ.Δνη 42.148). Περαιτέρω, στις περιπτώσεις λήξης της μίσθωσης για ένα από τους αναφερόμενους στο άρθρο 58 παρ. 10 –14 λόγους και εφόσον μετά την 31.8.1997 παραμείνει ο μισθωτής στην χρήση του μισθίου, χωρίς εναντίωση του εκμισθωτή, η μίσθωση μετατρέπεται σε τοιαύτη αορίστου χρόνου, της οποίας η λύση επέρχεται με καταγγελία κατά τα άρθρα 608 και 609 ΑΚ (ΑΠ 1590/2001 Ελλ.Δνη 43.757).

362/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Μαράτος, Θωμάς Γεωργάκης, Ελένη Ράπτη**).

Εμπορική μίσθωση. Καταγγελία από τον εκμισθωτή για ιδιόχρηση. Προϋποθέσεις. Παραίτηση του εκμισθωτή από το δικαίωμα αυτό είναι νόμιμη. Περιορισμοί στην καταγγελία από το άρθρο 281 Α.Κ.

Κατά το άρθρο 16 &&1 και 3 του Π.Δ. 34/1995 για την κωδικοποίηση των διατάξεων περί εμπορικών μισθώσεων ο εκμισθωτής μπορεί μετά την λήξη του συμβατικού χρόνου της μίσθωσης και σε κάθε περίπτωση όχι προτού περάσουν τρία έτη από την έναρξή της να καταγγείλει την μίσθωση για την άσκηση στο μίσθιο των αναφερομένων εμπορικών δραστηριοτήτων από τον ίδιο κ.λ.π. (ιδιόχρηση), προϋπόθεση δε της καταγγελίας αυτής είναι η πρόθεση και η δυνατότητα ιδιόχρησης καθώς και η άσκηση επί τριάντα μήνες του επαγγέλματος του εμπόρου ή δραστηριότητος που προστατεύεται από το ίδιο Π.Δ. 34/1995, η οποία όμως (άσκηση εμπορικού επαγγέλματος κ.λ.π.) δεν απαιτείται στην περίπτωση που το μίσθιο ή το οικόπεδο στο οποίο έχει ανεγερθεί αποκτήθηκε από τον εκμισθωτή κ.λ.π. (αγορά) με συνάλλαγμα που εισήχθη από το εξωτερικό και το οποίο αντιστοιχεί στα 2/3 τουλάχιστον της αξίας του (λεπτομερώς Χ.Παπαδάκης, Σύστημα εμπορικών μισθώσεων, 1997, αρ.3227 επ., Ι.Κατράς, Πανδέκτης μισθώσεων κ.λ.π., 2000, &&129 επ.). Παραίτηση από το δικαίωμα της καταγγελίας για ιδιόχρηση είναι δυνατή, κατά την ρητή διάταξη του άρθρου 16 &2 του Π.Δ. 34/1995, και μπορεί να γίνει ρητώς ή και σιωπηρώς, μη υποκείμενη σε τύπο, αρκεί στην τελευταία περίπτωση (σιωπηρή παράταση) να προκύπτει ανενδοιάστως από πράξεις που δηλώνουν παραίτηση (Παπαδάκης, αρ. 3818 επ., Κατράς, &142), ενώ και το δικαίωμα αυτό της καταγγελίας υπόκειται στους περιορισμούς του άρθρου 281 του ΑΚ, κατά το οποίο η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος (Παπαδάκης, &229 αρ.4474 επ.).

11. ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ

3/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Ζαχαρόπουλος, Γεώργιος Τζογάνης, Γεώργιος Γρίνος, Γρηγόριος Αποστόλου, Αλέξανδρος Τσάκνης, Αριστείδης Τζωρτζόπουλος, Λεωνίδας Υφαντής**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Συστατικά του ακινήτου που δεν αναφέρονται στην απόφαση για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης ή στον κτηματολογικό πίνακα. Νομικά κλείται ο προσδιορικούς αποζημείωσης. Ο καθορισμός για την αποζημίωση όμως μπορεί να ζητηθεί μόνο με κυρία αίτηση και όχι με ανταίτηση. Παρέμβαση (πρόσθετη) του Δικηγορικού Συλλόγου Αγρινίου με αίτημα να καθορισθεί η αμοιβή των δικηγόρων με βάση υπουργικές αποφάσεις των ετών 1990 και 1998 σε ποσοστό 10%. Είναι νομικά αβάσιμη.

Κατ' αρχήν παραδεκτώς μπορεί να ζητηθεί ο προσδιορισμός αποζημιώσεως και για συστατικά που δεν περιλαμβάνονται στον προσκομιζόμενο κτηματολογικό πίνακα των απαλλοτριουμένων ακινήτων, εφόσον και αυτά συναπαλλοτριώνονται αυτοδικαίως, κατ'άρθρο 4 του Ν.2882/2001, ανεξάρτητα από την μνεία τους στην απόφαση κηρύξεως της απαλλοτριώσεως ή τον κτηματολογικό πίνακα (βλ. ΑΠ (Ολ) 5/2002, Δνη 2002,376 και Δ33,365). Δεν μπορεί να ζητηθεί όμως με ανταίτηση ο προσδιορισμός αποζημιώσεως για συστατικά για τα οποία δεν ζητήθηκε ο προσδιορισμός της αποζημιώσεως με την κυρία αίτηση, αφού η ανταίτηση που ασκείται κατά τις διατάξεις του προαναφερθέντος άρθρ.19 παρ.4 πρέπει να αναφέρεται στα ίδια κεφάλαια που αφορά η υποβληθείσα για τον οριστικό προσδιορισμό κυρία αίτηση (βλ. ΑΠ 359/98, ΝοΒ 47,1129, 132/96, Δνη 96,1324).

Επειδή ο Δικηγορικός Σύλλογος Αγρινίου με δήλωσή του που καταχωρήθηκε στα πρακτικά άσκησε πρόσθετη παρέμβαση με την οποία ζητεί α) να καθορισθεί η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων των δικαιούχων της αποζημιώσεως σε ποσοστό 10% επί της επιδικασθησομένης αποζημιώσεως, όπως η αμοιβή αυτή έχει καθορισθεί με τις 99350/90 και 15676/98 αποφάσεις του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ Β΄, 722/90 και 215/98 αντίστοιχα) για τα μέλη του σε υποθέσεις αναγκαστικής απαλλοτριώσεως και σύμφωνα με τις οποίες ο παρεμβαίνων Σύλλογος είναι δικαιούχος του ποσοστού της αμοιβής των παραπάνω πληρεξουσίων δικηγόρων, γεγονός που δικαιολογεί και το έννομο συμφέρον του να παρέμβει στην δίκη, β) να επιδικασθεί το ποσοστό αυτό υπέρ του Δικηγορικού Συλλόγου Αγρινίου και να διαταχθεί η απόδοσή του σε αυτόν από τα ΤΠΔ και γ) να καταδικασθεί το Ελληνικό Δημόσιο επί πλέον και στα δικαστικά

έξοδα των δικαιούχων της αποζημιώσεως, που ανέρχονται σε 67,50 Ευρώ για κάθε διάδικο χωριστά, επικουρικά δε για κάθε πληρεξούσιο δικηγόρο. Η παρέμβαση αυτή του Δικηγορικού Συλλόγου Αγρινίου πρέπει να απορριφθεί ως μη νόμιμη, διότι η διάταξη του άρθρου 9 παρ.6 του Ν.1093/1980, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του Ν.1868/89 και η κατ'εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσα 1576/98 υπουργική απόφαση, η οποία καθόρισε την αμοιβή των δικηγόρων του Δικηγορικού Συλλόγου Αγρινίου σε υποθέσεις απαλλοτριώσεως σε ποσοστό 10%, το οποίο είναι πολύ ανώτερο των ελαχίστων ορίων των άρθρων 100 επ. του Κώδ. Περί δικηγόρων και η υποχρεωτική παρακράτησή του για να αποδοθεί απ'ευθείας στον Δικηγορικό Σύλλογο, είναι αντίθετη με το άρθρο 17 παρ.2 και 4 του Συντ., καθώς και με το άρθρο 1 του πρόσθετου πρωτοκόλλου της Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που κυρώθηκε με το ΝΔ 53/74 και δεν έχουν εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, διότι οδηγούν στην μείωση της αποζημιώσεως και έτσι θίγουν την πληρότητά της (βλ. ΑΠ (ολ) 13/2000, Δνη 2000,950, 17/2000, Δνη 2000,958, ΑΠ 592/2001, Δνη 2002,1361).

9/2004

(Εισηγητής: Χρυσόστομος Τσιράκης, εφέτης).
(Δικηγόρος: Άγγελος Παπαδόπουλος).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή δικηγόρων αιτούντων, ανταιτούντων και παρεμβαινόντων με τις προτάσεις.

Οι ανταιτήσεις αυτές οι οποίες ασκήθηκαν παραδεκτώς (άρθρο 20 παρ.5 Ν.2882/2001), είναι νόμιμες στηριζόμενες στις προαναφερόμενες διατάξεις στις οποίες στηρίζονται και οι αιτήσεις, εκτός από τα αιτήματα των ανταιτούντων Ι.Ν., Χ.Β. και Π.Κ. περί προσδιορισμού τιμής μονάδος αποζημιώσεως για επικείμενα που δεν αναφέρονται στην κυρία αίτηση καθώς και ιδιαίτερης αποζημιώσεως για την δαπάνη μεταφοράς της επιχειρήσεως της πρώτης (οικοδομικά υλικά) της οποίας δεν ζητείται ο προσδιορισμός με την κυρία αίτηση, τα οποία πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτα (άρθρ.20 παρ.5 Ν.2882/2001 π.ρ.β.λ. και ΑΠ 82/2002 Ελλ.Δικ. 43.1034, ΑΠ 132/1996 Ελλ.Δικ. 37.1324).

40/2004

(Εισηγητής: Χαράλαμπος Ζώης, εφέτης).
(Δικηγόροι: Γεώργιος Τζογάνης, Ανδρέας Γεωργίου, Γεώργιος Γρίνος, Θανάσης Κιτσάκης).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Τι περιλαμβάνει η αποζημίωση. Δεν περιλαμβάνεται και δεν καταβάλλεται αποζημίωση λόγω της, συνεπεία της απαλλοτριώσεως του

ακινήτου, αδυναμίας του ιδιοκτήτη να ανοικοδομήσει πολυώροφη οικοδομή.

Από τα παραπάνω συνάγεται περαιτέρω ότι στην πλήρη αποζημίωση περιλαμβάνεται μόνο η κατά τα παραπάνω αξία του εδάφους και των συστατικών του, διότι με την αποζημίωση αυτή ο δικαιούχος είναι δυνατό να αντικαταστήσει το απαλλοτριούμενο με άλλο ίσης αξίας, όχι δε και κάθε άλλη ζημία που δεν συνάπτεται με την αξία αυτού, έστω και αν επέρχεται συνεπεία της απαλλοτρίωσης (ΑΠ 192/01 Ελλ.Δ. 42.1550). Κατά συνέπεια δεν συνέχεται με την αξία του απαλλοτριουμένου και δεν καταβάλλεται αποζημίωση λόγω της συνεπεία της απαλλοτριώσεως του ακινήτου αδυναμίας του ιδιοκτήτη να ανοικοδομήσει πολυώροφη οικοδομή, αφού στην περίπτωση αυτή δεν πρόκειται ουδέ καν περί ζημίας καθ' όσον με την πλήρη αποζημίωση ο ιδιοκτήτης επανέρχεται από απόψεως περιουσιακής καταστάσεως στην προ της απαλλοτρίωσης κατάσταση.

41/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Μπουρδανιώτης, Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ.**)

Αναγκαστική απαλλοτρίωση για διάνοιξη εθνικών οδών εκτός σχεδίου πόλεων. Ιδιοκτήτες ακινήτων που αποκτούν πρόσωπο στην υπό διάνοιξη οδό, τεκμαίρεται ότι ωφελούνται από την διάνοιξη και υποχρεώνονται να αποζημιώσουν ζώνη πλάτους 15 μέτρων. Το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό. Εφαρμογή και στις επαρχιακές, δημοτικές και κοινοτικές οδούς. Παρεμπίπτουσα έρευνα από τα πολιτικά δικαστήρια του κύρους και της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων. Προϋποθέσεις για τον έλεγχο.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1 &1 και 5 του Ν.Δ. 797/71 προκύπτει ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση αστικών ή αγροτικών ακινήτων κηρύσσεται πάντοτε για δημόσια ωφέλεια με απόφαση του αρμοδίου κατά περίπτωση υπουργού και του υπουργού των οικονομικών, που δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως, υποκείμενης της αποφάσεως αυτής σε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 1,3,4,5 και 6 του Ν.653/77 «Υποχρεώσεις παροδίων ιδιοκτητών κ.λ.π.» όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν α) με το άρθρο 14 &1 του Ν.1349/83 β) άρθρο 62 του Ν.947/79 και γ) άρθρο 25 παρ.4 του Ν.1418/77, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρων 14 του ΠΔ 929/79 προκύπτουν τα εξής: Για την διάνοιξη εθνικών οδών εκτός σχεδίου πόλεων, πλάτους καταλήψεως μέχρι τριάντα μέτρων οι παρόδιοι ιδιοκτήτες των απαλλοτριουμένων ακινήτων των οποίων τα ακίνητα αποκτούν πρόσωπο στην προς διάνοιξη οδό, τεκμαίρεται ότι ωφελούνται από την διάνοιξη αυτή και υποχρεώνονται να αποζημιώσουν ζώνη πλάτους μέχρι 15 μέτρων. Οι διατάξεις αυτές που επιβάλλουν υποχρεώσεις εις βάρος των παροδίων ως ωφελουμένων από την διάνοιξη ή διαπλάτυνση ή βελτίωση εθνικών και λοιπών οδών δεν αντίκεινται στο Σύνταγμα ούτε στο

άρθρο 6 &1 της ΕΣΔΑ (ΑΠ 1233/01 Ελλ.Δ. 43.103), το τεκμήριο όμως της ωφελείας του παροδίου ιδιοκτήτη είναι μαχητό (ΑΠ 598/01 Ελλ.Δ. 43.1365). Αν οι παρόδιοι ιδιοκτήτες είναι δικαιούχοι και υπόχρεοι πληρωμής αποζημίωσης επέρχεται συμψηφισμός δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ο τρόπος και η διαδικασία καταμερισμού της αποζημίωσης μεταξύ των παροδίων ιδιοκτητών και του Δημοσίου κανονίζεται με διατάγματα που εκδίδονται μετά πρόταση του Υπουργού Δημοσίων Έργων (ήδη ΠΔ 929/79). Οι παραπάνω διατάξεις περί υποχρεώσεων των παροδίων ιδιοκτητών για την διάνοιξη εθνικών οδών εκτός σχεδίων πόλεων εφαρμόζονται και επί επαρχιακών, δημοτικών ή κοινοτικών οδών για το μέχρι 20 μέτρων πλάτος αυτών (άρθρο 62 παρ.10 του Ν.949/79 καθώς και για τις απαλλοτριώσεις που γίνονται για την βελτίωση υφιστάμενων οδών, νέες χαράξεις ή τμήματα αυτών που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων (ήδη ΥΠΕΧΩΔΕ) δημοσιευομένης στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (άρθρο 62 παρ.9 του προαναφερομένου νόμου 947/79) (βλ. Ολ.ΑΠ 14/91 Ελλ.Δ. 32.1486 ΑΠ 672/80 Ελλ.Δ. 32.106 λ.). Τέλος με το άρθρο 62 παρ.6 του ιδίου νόμου 947/79 ορίζεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 3 έως και 6 του Ν.653/77 που καθορίζουν τις υποχρεώσεις των ιδιοκτητών για την διάνοιξη οδών εντός σχεδίου πόλεων, δεν εφαρμόζονται επί αναγνωριζομένων ή χαρακτηριζομένων κατά το νόμο αυτό (947/79) οικιστικών περιοχών. Η εξαίρεση αυτή που θεσπίζεται με την προαναφερομένη διάταξη δικαιολογητικό λόγο έχει ότι στις περιπτώσεις οικιστικών περιοχών, σύμφωνα με το Ν.947/79, οι ιδιοκτήτες των εντασσομένων στις περιοχές αυτές ακινήτων υποχρεούνται σε εισφορά σε γη και χρήμα για την δημιουργία των κοινοχρήστων χώρων των οικιστικών αυτών περιοχών (οδών, πλατειών κ.λ.π.), σύμφωνα με την σχετική μελέτη και το σχέδιο που καταρτίζεται για τις περιοχές αυτές. Τέλος κατά το άρθρο 2 ΚΠολΔ τα πολιτικά δικαστήρια απαγορεύεται να επεμβαίνουν σε διοικητικές υποθέσεις που υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια ή αρχές, όπως επίσης απαγορεύεται στα διοικητικά δικαστήρια και αρχές να επεμβαίνουν σε διαφορές ή υποθέσεις του ιδιωτικού δικαίου. Επιτρέπεται όμως η παρεμπίπτουσα έρευνα από τα πολιτικά δικαστήρια του κύρους και της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, εφόσον αυτό δεν έχει αποκλεισθεί από το νόμο και δεν έχει εκδοθεί περί του κύρους αυτών των πράξεων απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία και δεσμεύει τα πολιτικά δικαστήρια. Κατά την παρεμπίπτουσα αυτή έρευνα του κύρους και της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων τα πολιτικά δικαστήρια περιορίζονται και μόνο να ερευνήσουν, εάν το αρμόδιο διοικητικό όργανο ενήργησε κατά τους διαγραφόμενους από το νόμο όρους και τύπους και μέσα στα πλαίσια της εξουσίας τους, χωρίς να μπορούν να ελέγξουν και την ουσιαστική κρίση αυτών, ως προς την συνδρομή ή μη των πραγματικών προϋποθέσεων (ΑΠ 1452/98 Ελλ.Δ. 39.1613 ΑΠ 40/2001 Ελλ.Δ. 42.941). Από αυτά παρέπεται ότι αν με την νομίμως εκδοθείσα και δημοσιευθείσα υπουργική απόφαση κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση για την διάνοιξη, βελτίωση κ.λ.π. εθνικών και λοιπών οδών κατ'εφαρμογή των διατάξεων του προαναφερομένου Ν. 653/77 και στην συνέχεια σε εκτέλεση της απόφασης αυτής καθορίστηκαν με τον κτηματολογικό πίνακα και διάγραμμα οι υποχρεώσεις των παροδίων ιδιοκτητών και του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα

79 η καθορισθείσα από το αρμόδιο δικαστήριο αποζημίωση καταβάλλεται μετά συμψηφισμό των απαιτήσεων και υποχρεώσεων, σύμφωνα με το περιεχόμενο του κτηματολογικού πίνακα και διαγράμματος, τα πολιτικά δε δικαστήρια δικάζοντας επί διαφοράς μεταξύ των ιδιοκτητών και του Δημοσίου ως προς το ποσό της αποζημίωσης που δικαιούται ο ιδιοκτή της, περιορίζονται μόνο στην έρευνα αν η αποζημίωση αυτή είναι εκείνη που προκύπτει με βάση τον κτηματολογικό πίνακα και δεν μπορούν να ερευνήσουν ούτε παρεμπιπτόντως την νομιμότητα της σχετικής διοικητικής πράξεως (υπουργικής απόφασης με βάση την οποία κηρύχθηκε η απαλλοτρίωση) σχετικώς με την συνδρομή ή όχι των προϋποθέσεων εφαρμογής του Ν.653/77 διότι η περιοχή που βρίσκονται τα απαλλοτριωθέντα ακίνητα έχει αναγνωρισθεί η χαρακτηριστική ως οικιστική σύμφωνα με το Ν.947/79.

…Σημειωτέον δε ότι οι ενάγουσες προς θεμελίωση της ασκουμένης με την αγωγή τους αξίωσης αποζημίωσης, για τα εδαφικά τμήματα που κατά τον κτηματολογικό πίνακα και διάγραμμα υποχρεούνται να αυτοαποζημιωθούν, δεν επικαλούνται ότι ο καθορισμός των τμημάτων αυτών (για τα οποία αυτοαποζημιώνονται και δεν υποχρεούται σε καταβολή αποζημίωσης το εναγόμενο) έγινε κατά παράβαση των διατάξεων του Π.Δ/τος 929/79, οπότε θα υφίστατο παρανομία των αρμοδίων οργάνων του Δημοσίου. Επομένως ο μοναδικός αυτός λόγος της έφεσης των εναγουσών είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος αφού, σύμφωνα με όσα στις νομικές σκέψεις αναπτύχθηκαν, τα πολιτικά δικαστήρια στερούνται δικαιοδοσίας να ερευνήσουν παρεμπιπτόντως την νομιμότητα της διοικητικής πράξεως (υπουργικής απόφασης κήρυξης της απαλλοτρίωσης και των κτηματολογικών διαγραμμάτων) ως προς την συνδρομή ή όχι των ουσιαστικών προϋποθέσεων εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση των διατάξεων του Ν.653/77 και του Π.Δ/τος 929/79, όπως ορίστηκε με την απόφαση κήρυξης της απαλλοτρίωσης και των κτηματολογικών διαγραμμάτων) ως προς την συνδρομή ή όχι των ουσιαστικών προϋποθέσεων εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση των διατάξεων του Ν.653/77 και του Π.Δ/τος 929/79, όπως ορίστηκε με την απόφαση κήρυξης της απαλλοτρίωσης το κύρος της οποίας από απόψεως τύπου δεν αμφισβητούν οι εκκαλούσες.

129/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Πουλάκος, Βασίλειος Μπολοβίνης**).

Πρωτόκολλο αποζημίωσης για παράνομη αμμοληψία από ακίνητο του Ελληνικού Δημοσίου. Περιστατικά.

Κατά τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 115 του από 11/12111929 ΠΔ/τος «περί διοικήσεως δημοσίων κτημάτων» το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 2 του Ν.4266/1929 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 του Ν.5895/1933 όπως περαιτέρω τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τα άρθρα 20 Α.Ν. 1540/1938, 19 Α.Ν. 1919/1939, 2 ΑΝ 1925/1951 και 5 παρ.4 του Α.Ν. 263/1968 σε βάρος

εκείνων που χωρίς συμβατική σχέση καρπώνονται ή κάνουν χρήση δημοσίων κτημάτων βεβαιώνεται αποζημίωση για το χρονικό διάστημα που έκαναν χρήση (παρ.1). Η αποζημίωση ορίζεται κατά την κρίση αγαθού ανδρός με πρωτόκολλο, το οποίο κοινοποιείται σ'αυτόν που καρπώνεται ή χρησιμοποιεί το ακίνητο. Εντός μηνός δικαιούται αυτός να ασκήσει ανακοπή ενώπιον του Ειρηνοδίκου ή του Προέδρου Πρωτοδικών και ήδη από την εισαγωγή του ΚΠολΔ του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αναλόγως του ποσού της αποζημίωσης, οι οποίοι, κρίνοντες εκ των ενόντων ακυρώνουν ή επικυρώνουν το πρωτόκολλο ή περιορίζουν την αποζημίωση. Το πρωτόκολλο, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1 περ.ζ και 9 παρ.1 περ.β. του ΠΔ 551/1988 εκδίδεται από τον αρμόδιο Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου ως αναγόμενο στην διαχείριση και προστασία της περιουσίας του Δημοσίου, χωρίς ν'απαιτείται κατά νόμο (ΑΝ 263/1968) συγκεκριμένο περιεχόμενο του πρωτοκόλλου πλην της αναφοράς σ'αυτό της παράνομης καρπώσεως ή κατοχής δημοσίου ακινήτου, του ποσού της αποζη μιώσεως και της αιτίας της επιβολής της. Περαιτέρω από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει, ότι η διαφορά η οποία δημιουργείται από την επιβολή της ανωτέρω αποζημιώσεως με το πρωτόκολλο και ο προσδιορισμός της αποζημιώσεως αυτής κατά την κρίση αγαθού ανδρός, φέρει τα χαρακτηριστικά ιδιωτικής διαφοράς για την εκδίκαση της ουσίας έχουν δικαιοδοσία κατά τις διατάξεις του άρθρου 94 παρ.2 του Συντάγματος, τα πολιτικά δικαστήρια (βλ. ΑΕΔ 10/1993 Ελλ. Δικ. 35.300). Επομένως, οι υπό στοιχεία Ι, IV, ΙΙΑ, Δ1,2,3 λόγοι της ανακοπής με τους οποίους ο ανακόπτων ισχυρίζεται ότι η κρινόμενη διαφορά αποτελεί διοικητική διαφορά υπαγομένη στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, ότι το ανακοπτόμενο πρωτόκολλο είναι αόριστο και ότι μετά την θέση σε ισχύ του Α.Ν. 1219/1938 δεν είναι πλέον νόμιμη η επιβολή αποζημιώσεως υπέρ του Δημοσίου για διενεργηθείσα αμμοληψία και συνεπώς δεν μπορεί να τηρηθεί η διαδικασία του άρθρου 115 του Π.Δ/τος της 11/12111929, είναι απορριπτέοι ως μη νόμιμοι. Ειδικότερα όσον αφορά τα στοιχεία του ανακοπτόμενου πρωτοκόλλου, πρέπει να σημειωθεί, ότι σ'αυτό αναφέρονται η ποσότητα του απολεφθέντος αμμοχαλίκου, η αυθαίρετη απόληψη αυτού από την κοίτη του ποταμού Σελινούντα στην θέση «ΑΓΡΙΑΚΩΝΑ» στο ύψος της Ιεράς Μονής Ταξιαρχών, το ποσό της αποζημιώσεως και η αιτία αυτής.

200/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Νικολόπουλος, Επαμεινώνδας Αποστολόπουλος Ν.Σ.Κ.**).

ΚΕΔΕ. Νόμιμος τίτλος για την βεβαίωση απαιτήσεων (Ν.Δ. 356/1974). Παροχή εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο υπέρ ημεδαπών τραπεζών για τους πληγέντας από τον σεισμό της 14/7/1983 στο νομό Αχαΐας. Το δημόσιο ex lege υποκαθίσταται στα δικαιώματα της

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 2 παράγρ. 2 και 3 του ΝΔ 356/1974 (ΚΕΔΕ)

«2. Νόμιμος τίτλος είναι: α) Η κατά τους κειμένους νόμους βεβαίωση και ο υπό των αρμοδίων διοικητικών ή ετέρων αρμοδίων κατά νόμων Αρχών προσδιορισμός του εισπρακτέου ποσού, του είδους του εσόδου και της αιτίας δι'ήν οφείλεται.β) Η εξ εγγράφων δημοσίων ή ιδιωτικών αποδεικνυομένη οφειλή γ)…3. Εις τας περιπτώσεις β΄και γ΄της προηγούμενης παραγράφου η εις Δημόσιον Ταμείον βεβαίωσις ενεργείται κατόπιν εγγράφου της κατεχούσης τα έγγραφα Αρχής ή οίκοθεν από του Δημοσίου Ταμείου εφ'όσον ταύτα ευρίσκονται παρ' αυτώ». Εξ άλλου κατά την παράγραφο 7 του άρθρου μόνον του ΑΝ 9/1967 «Επιτρέπεται επί τον Υπουργόν των Οικονομικών όπως μετά σύμφωνον γνώμην του συμφώνως τω παρόντι συνισταμένου Εθνικού Συμβουλίου οικονομικής πολιτικής παρέχει την εγγύησιν του Ελληνικού Δημοσίου πέραν των εν τω ΑΝ 747/1954 αναφερομένων περιπτώσεων και υπέρ …ημεδαπών τραπεζών. Οι αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών περί παροχής της εγγυήσεως δημοσιεύονται εις την εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Σε εκτέλεση και κατ'εξουσιοδότηση της διάταξης αυτής και της αριθμ. πρωτ.οικ. 1099/ΤΣΕΠ 32/5794 κοινής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ περί παροχής πιστωτικών διευκολύνσεων στους πληγέντες από τον σεισμό την 14793 στο Νομό Αχαΐας, εξεδόθη η 2052062/ 9786/0025/2993 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Με την απόφαση αυτή καθώς και την υπ'αριθμ. πρωδ. 2046776/7531/ 0025/29794 ομοία του ιδίου Υπουργού που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 612/94 και έτσι έχει ισχύ νόμου, καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις δανειοδοτήσεως των πληγέντων από τους σεισμούς της 14 Ιουλίου 1993 στο νομό Αχαΐας καθώς και οι προϋποθέσεις παροχής και καταπτώσεως της εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου για τα παρεχόμενα από τις εμπορικές τράπεζες παραπάνω δάνεια. Στο κεφάλαιο 2 της υπουργικής αποφάσεως ορίζεται ότι οι τράπεζες αυτές σε περίπτωση που δεν εξοφλήσουν οι πρωτοφειλέτες τις ληξιπρόθεσμες δόσεις τους ή μέρος αυτών δικαιούνται, αφού περάσει εξάμηνο από την λήξη τους, να ζητήσουν από το Δημόσιο (Γ.Λ.Κ. Δ25Δ΄) την εξόφληση των απαιτήσεών τους, μετά από προηγούμενη βεβαίωσή τους στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. στο λογαριασμό Νο 555 σαν έσοδο λογαριασμού του Δημοσίου «Κεφάλαια Ασφαλίσεως Χρηματοδοτήσεων Κεφαλαίων ή εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου» σύμφωνα με τις διατάξεις του Π/Δτος 16/1989 (ΦΕΚ 6/5189 Τ.Α΄)». Στην ίδια υπουργική απόφαση διαλαμβάνεται «σε περίπτωση κατάπτωσης της παρούσης εγγυήσεως οι δανείστριες τράπεζες πρέπει να υποβάλλουν με σχετικό έγγραφό τους στο Γ.Λ.Κ. (Δ25Δ΄) προκειμένου να εξοφληθούν από το Δημόσιο οι εγγυημένες απαιτήσεις της» πλην των άλλων και «αντίγραφο της τριπλότυπης περιληπτικής κατάστασης που επιστρέφεται θεωρημένο από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.».

Από τις παραπάνω διατάξεις των υπουργικών αποφάσεων, οι οποίες ρυθμίζουν ειδικά και εξαντλητικά το θέμα, προκύπτει ότι το Δημόσιο, αν εγγυήθηκε υπέρ Εμπορικής Τραπέζης την εξόφληση δανείου που αυτή χορήγησε σε βιοτεχνική επιχείρηση, με μόνη την βεβαίωση της απαιτήσεώς του σε κατά της οφειλέτριας επιχειρήσεως υποκαθίσταται ex lege στα δικαιώματα της δανείστριας τραπέζης κατά της πρωτοφειλέτριας και, βεβαίως, και κατά του υπέρ αυτής εγγυητή, επί ολόκληρον με τον πρωτοφειλέτη

ευθυνομένου και όχι αναγωγικώς κατ' άρθρ. 860 και 487 ΑΚ αφού μαζί με την απαίτηση μεταβιβάζεται αυτοδικαίως προς το Δημόσιο και η εγγύηση (άρθρ.458 ΑΚ) χωρίς να απαιτείται ούτε καν λογιστική πληρωμή από το Δημόσιο προς την δανείστρια Τράπεζα ούτε και επίκληση σχέσεως που παρέχει δικαίωμα αναγωγής μεταξύ του Δημοσίου και της πρωτοφειλέτιδας, κατ'απόκλιση των γενικών περί εγγυήσεως διατάξεων του ΑΚ και συγκεκριμένα του 858 ΑΚ (ΑΠ 706/1999 Ε.Εμπ.Δ. 200073).

Από τις παραπάνω διατάξεις συνάγεται ότι τον νόμιμο τίτλο, που επιτρέπει την υπό στενή έννοια ταμειακή βεβαίωση και είσπραξη κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ του οφειλομένου βιοτεχνικού δανείου λόγω καταπτώσεως της εγγυήσεως του Δημοσίου και της ex lege υποκαταστάσεώς του στα δικαιώματα της δανείστριας τράπεζας κατά τον πρωτοφειλέτη και εγγυητή, αποτελεί το έγγραφο της δανείστριας τράπεζας για την κατάπτωση της εγγυήσεως του Δημοσίου που απευθύνεται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Δ25Δ΄) μαζί με το θεωρημένο από την αρμοδία Δ.Ο.Υ. αντίγραφο της τριπλοτύπου καταστάσεως βεβαιώσεως καθώς και την κατάσταση του αναλυτικού υπολογισμού των εγγυημένων απαιτήσεών της στην οποία φαίνονται τα στοιχεία του δανείου (χρονολογία χορηγήσεως, ποσό, χρονολογία λήξεως, δόσεων, ποσά δόσεων κ.λ.π.).

…Από τις με ημερομηνία 6.7.95 η πρώτη και 11.7.95 οι άλλες τέσσερες (4) και συνολικά πέντε (5) πρόσθετες πράξεις, στην 2850/6.7.95 (κυρία) σύμβαση ανοιχτού λογαριασμού, οι οποίες (πράξεις) αποτελούν παράρτημα της κυρίας συμβάσεως και είναι υπογεγραμμένες από τον νυν εφεσίβλητο και στις οποίες γίνεται ρητή αναφορά της ΚΥΠ 1099/ΤΣΕΠ/32/5.7.94 και στην εγγύηση του Δημοσίου, αποδεικνύεται ότι το δάνειο που χορηγήθηκε στην προαναφερθείσα εταιρεία με την 2850/95 σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού εδόθη με την εγγύηση του εκκαλούντος Ελληνικού Δημοσίου κατά 100%. Εφ'όσον λοιπόν, τόσο η πρωτοφειλέτιδα εταιρεία όσο και ο εφεσίβλητος εγγυητής δεν εξόφλησαν τις ληξιπρόθεσμες δόσεις του δανείου, ορθά το εκκαλούν Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο σύμφωνα με τα προεκτεθέντα υποκαταστάθηκε ex lege στα δικαιώματα της δανείστριας τράπεζας, επισπεύδει σε βάρος του εφεσιβλήτου εκτέλεση με κατάσχεση στοιχείων της ακινήτου περιουσίας του. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του διαφορετικά εκτίμησε τις αποδείξεις, έκρινε δηλαδή ότι το δάνειο που χορηγήθηκε στην πρωτοφειλέτιδα εταιρεία δεν είχε δοθεί με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου και στην συνέχεια κάνοντας δεκτή την ανακοπή ακύρωσε την 1150/17.9.94 έκθεση αναγκαστικής κατασχέσεως του υπαλλήλου της Β΄ΔΟΥ Πατρών Δ.Μ., έσφαλε και θα πρέπει, αφού γίνει δεκτός ο σχετικός λόγος της εφέσεως, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση και εξεταζομένη στην ουσία της η ένδικη ανακοπή ν' απορριφθεί ως αβάσιμη.

224/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Ζαχαρόπουλος, Ιωάννης Θεριανός**).

Ελληνικό Δημόσιο. Στέγαση δημοσίων υπηρεσιών. Υπό το καθεστώς του π.δ. της

19/11/1932 περί στεγάσεως δημοσίων υπηρεσιών εφόσον χρησιμοποιείται το μίσθιο από την δημόσια υπηρεσία μετά την λήξη της μίσθωσης υπάρχει σιωπηρή παράτασή της, μόνο εφόσον ο εκμισθωτής παρόλο που γνωρίζει ότι το δημόσιο συνεχίζει να χρησιμοποιεί το μίσθιο δεν εναντιώνεται σ'αυτό. Αν εναντιωθεί ο εκμισθωτής το δημόσιο υποχρεούται να καταβάλλει σ'αυτόν ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και κάθε άλλη αποζημίωση για την ζημία που υφίσταται. Η εναντίωση του εκμισθωτή μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή όπως η άσκηση αγωγής. Πότε δεν υφίσταται υποχρέωση προς αποζημίωση. Περιστατικά.

Από τις διατάξεις των άρθρων 28 (όπως τούτο συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 ΑΝ 1120/38 και έλαβε τον αριθμό αυτό με το άρθρο 25 Α.Ν. 1540/38), 29 (όπως αντικαταστάθηκε και έλαβε τον αριθμό αυτό με το άρθρο 25 του ΑΝ 1540/38) και 30 του Π.Δ. της 19.11.32 «Περί στεγάσεως δημοσίων υπηρεσιών», οι οποίες εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση, συμφώνως με το άρθρο 29 του Ν.3130/2003 με τον οποίο καταργήθηκε το παραπάνω υπ' αριθμ. 19/19.11.32 διάταγμα, προκύπτουν τα εξής: α) Η χρησιμοποίηση για οποιοδήποτε λόγο του μισθίου, που στεγάζεται δημόσια υπηρεσία, μετά την λήξη της σύμβασης, θεωρείται σιωπηρή παράτασή της, μόνο όμως εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 611 Α.Κ., δηλαδή εφόσον ο εκμισθωτής, παρόλο ότι γνωρίζει ότι το Δημόσιο συνεχίζει να χρησιμοποιεί το μίσθιο δεν εναντιώνεται σ'αυτό. Αν ο μισθωτής εναντιώθηκε στην χρήση του μισθίου και μετά την λήξη της σύμβασης, το Δημόσιο οφείλει να καταβάλλει σ'αυτόν ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και κάθε άλλη αποζημίωση για την ζημία που υφίσταται ο μισθωτής από την παρακράτηση μισθίου (ΑΠ 602/2002 Ελλ.Δ. 43.1679, ΑΠ 1691/95 Ελλ.Δ. 39.374). Η εναντίωση του εκμισθωτή μπορεί να γίνει όχι μόνο ρητώς αλλά και σιωπηρώς, να προκύπτει δηλαδή βούληση του εκμισθωτή ότι δεν συναινεί στην εξακολούθηση της χρήσεως του μισθίου, δεν είναι δε απαραίτητο όπως η σχετική περί εναντιώσεως δήλωση να απευθύνεται προς τον Υπουργό των Οικονομικών ή το Νομάρχη (ΑΠ 1691/1995 όπ.παρ. ΑΠ 32/2002). Ως εναντίωση με την παραπάνω έννοια θεωρείται η άσκηση αγωγής προς απόδοση του μισθίου ή προς πληρωμή αποζημίωσης (ΑΠ 1354/1996 Ελλ.Δ. 38.614). Η αποζημίωση του εκμισθωτή συνίσταται στο ποσό που αυτός ζημιώθηκε και το οποίο θα αποκέρδαινε από την εκμίσθωση του ίδιου μισθίου προς τρίτο με πιθανότητα και κατά την συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων, το δε Δημόσιο οφείλει τόκους από την επίδοση καταψηφιστικής αγωγής (ΑΕΔ 4/1999 Ελλ.Δ. 40.551, ΑΠ 5/1997 Ελλ.Δ. 38.1033) β) Δεν υπάρχει όμως υποχρέωση του Δημοσίου προς αποζημίωση του εκμισθωτή, αν η χρήση του μισθίου, μετά την λήξη της σύμβασης γίνεται κατά παράταση του χρόνου διαρκείας αυτής, υπό τις προϋποθέσεις και με την διαδικασία που ορίζεται στο παραπάνω άρθρο 29, διότι τότε εξακολουθεί η μίσθωση και για τον χρόνο που παρατάθηκε. Για την παράταση αυτή, για ορισμένο χρόνο, που δεν μπορεί να υπερβεί τον συμβατικό χρόνο της μίσθωσης, γίνεται με δήλωση του Υπουργού των Οικονομικών (ήδη Νομάρχη) που κοινοποιείται στον εκμισθωτή 15 τουλάχιστον ημέρες πριν την λήξη του συμβατικού χρόνου, μετά πρόταση της Επιτροπής Στέγασης και διενέργεια δύο τουλάχιστον δημοπρασιών για την μίσθωση άλλου ακινήτου, οι οποίες απέβησαν άγονες

ή το αποτέλεσμά τους κρίθηκε ασύμφορο (ΑΠ 32/2002 Ελλ.Δ. 43.758).

Οι εκμισθωτές με την από 18.9.1997 εξώδικη δήλωσή τους προς τον προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας Λευκάδας που κοινοποιήθηκε σ'αυτόν στις 19.9.1997, ρητώς εναντιώθηκαν στην χρήση του μισθίου από την στεγαζόμενη σ'αυτό δημοσία υπηρεσία, μετά την λήξη της μίσθωσης (3.11.1997). Ο εν λόγω προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας με την από 23.10.1997 απόφασή του μετά από σχετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών, κατ'επίκληση των διατάξεων του άρθρου 29 του Π.Δ. της 19.11.1932, παρέτεινε την διάρκεια της μίσθωσης αυτής για ένα έτος από την λήξη της, ήτοι μέχρι 3.11.1998 με μηνιαίο μίσθωμα 550.000 δραχμών. Η απόφαση αυτή, η οποία δεν αποδεικνύεται ότι επιδόθηκε στους εκμισθωτές, εξεδόθη εκπροθέσμως, ήτοι εντός του δεκαπενθημέρου πριν την λήξη της μίσθωσης και ειδικότερα 12 ημέρες πριν την λήξη και επομένως δεν ήταν νόμιμη και δεν παρατάθηκε η μίσθωση μ'αυτή, όπως ισχυρίζεται με την έφεσή του το εκκαλούν Δημόσιο και κατ'ακολουθίαν ο λόγος της έφεσης του Δημοσίου ότι δεν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις προς αποζημίωση των μισθωτών, λόγω μη αυθαίρετης χρήσης του μισθίου, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

270/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Γεωργία Πήττα**).

Διοικητική σύμβαση. Έννοια. Τέτοια είναι αυτή που αναφέρεται σε εκτέλεση δημοσίου έργου. Στις διοικητικές διαφορές περιλαμβάνονται και οι διαφορές από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Άρνηση εξόφλησης της αμοιβής του εργολάβου από αδυναμία ή δυστροπία του κυρίου έργου. Πρόκειται για αστική διαφορά που ιδρύθηκε κατά το άρθρο 361 Α.Κ. με αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους και η σχετική αγωγή υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια.

Σημ. Όμοια και η 271/2004 ΕΠ.

Με το άρθρο 94 παρ.1 του Συντάγματος ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα υφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια … Κατά δε την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται όλες οι ιδιωτικές διαφορές. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 1 παρ.2 του Ν. 1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας που υπάγονται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά, εκτός άλλων και: …1) τις διοικητικές συμβάσεις. Διοικητικές είναι οι συμβάσεις εκείνες στις οποίες ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ., έχουν αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας ή εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό, και, προσθέτως, η κατάρτιση και εκτέλεσή τους διέπεται, έστω και εν μέρει, από κανόνες διοικητικού δικαίου ή περιέχουν

του συμβαλλομένου Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. δυνατότητες μονομερούς επέμβασης ή εξαιρετικά συμβατικό καθεστώς (Ολ.ΑΠ 7/2001 Ελλ.Δνη 42.381). Τέτοιου είδους διοικητική σύμβαση που δημιουργεί διοικητική διαφορά ουσίας, είναι και η κατ'εφαρμογή του ν.δ/τος 1266/1972 (ή του νεότερου Ν.1418/1984) συναπτόμενη από το Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. ή Οργανισμό που ασκεί δημόσια διοίκηση, σύμβαση με τον ανάδοχο εκτέλεσης δημόσιου έργου (εργολήπτη ή εργολάβο), κατά κανόνα μετά από δημόσιο διαγωνισμό και με βάση την συγγραφή υποχρεώσεων που αφορά την σύμβαση για έργο που εκτελείται από τον εργολάβο στα πλαίσια της νομοθετικής ρύθμισης της πιο πάνω ειδικής νομοθεσίας, η οποία περιέχει διατάξεις κανονιστικού περιεχομένου, οι οποίες εκφεύγουν του κοινού δικαίου και δη ως προς την επιστασία, την κατασκευή του έργου, την πιστοποίηση των εργασιών και την πληρωμή του εργολάβου, την υπερημερία, τις προθεσμίες παραδόσεως και την πρόβλεψη ποινικών ρητρών, ως προς την ειδική διοικητική διαδικασία θεραπείας αν υπάρξουν αμφισβητήσεις (ΑΠ 1333/1987 Ελλ.Δνη 28.1446). Στις διοικητικές διαφορές ουσίας περιλαμβάνονται και οι διαφορές από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό όταν η υποκείμενη σχέση που προκάλεσε τον πλουτισμό αυτό είναι σχέση δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 2/1993 Ελλ.Δνη 35.297, Ολ.ΑΠ.5/1995 ΝοΒ 44.168). Στην προκειμένη υπόθεση, ο ενάγων με την από 10.2.2000 αγωγή του ισχυρίσθηκε, ότι δυνάμει συμβάσεως που καταρτίστηκε μεταξύ αυτού και της Κοινότητας Οβρυάς Αχαΐας, στις 22.10.1998, ανέλαβε την εκτέλεση του έργου «Κοινοτική Οδοποιία Οβρυάς» της εν λόγω κοινότητας, έναντι αμοιβής, το ποσό της οποίας κατά την σύμβαση ανέρχεται σε 7.925.080 δραχμές. Ότι σε εκτέλεση της συμφωνίας αυτής εκτέλεσε και παρέδωσε στην ως άνω Κοινότητα το παραπάνω έργο την 22.12.1998 και αυτή το παρέλαβε ανεπιφύλακτα, πλην όμως αρνείται την καταβολή σε αυτόν της συμφωνηθείσας αμοιβής. Ζήτησε δε, να υποχρεωθεί ο εναγόμενος Δήμος, ως καθολικός διάδοχος της πιο πάνω Κοινότητας, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 2 παρ.11 του Ν.2539/1997, να του καταβάλει το προαναφερόμενο ποσό των 7.925.080 δραχμών, νομιμοτόκως, κυρίως μεν κατά τις διατάξεις περί συμβάσεως έργου, επικουρικά δε κατά τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή εισάγει διαφορά από εργολαβική σύμβαση εκτέλεσης δημοσίου έργου που έχει διοικητικό χαρακτήρα, ήτοι διοικητική διαφορά ουσίας. Ειδικότερα, ο διοικητικός χαρακτήρας της ένδικης συμβάσεως έργου προκύπτει από τον συνδυασμό των εξής στοιχείων, όπως αυτά συνάγονται από τα εκτιθέμενα στην αγωγή σε συνδυασμό με τα προσκομιζόμενα από τους διαδίκους έγγραφα: α) η Κοινότητα Οβρυάς που είναι ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη, αποτελεί Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης β) η εκτέλεση του έργου αποβλέπει προφανώς στην εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος (Κοινοτική Οδοποιία), γ) τόσο η σύναψη όσο και εκτέλεση της συμβάσεως διέπεται από ιδιαίτερους κανόνες που δεν έχουν εφαρμογή στις συμβάσεις έργου του αστικού δικαίου, καθώς τόσο η ανάθεση του έργου στον ενάγοντα ως αναδόχου του έργου έγινε κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας για την εκτέλεση δημοσίων έργων (Ν.1418/1984, ΠΔ 609/1985, ΠΔ 171/1987), μετά από σύνταξη τεχνικής έκθεσης και σχετικού προϋπολογισμού, τιμολόγιο και προσμέτρηση εργασιών από την Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αχαΐας, ενώ και για την

εκτέλεση της συμβάσεως προβλέφθηκε με βάση την γενική και ειδική συγγραφή υποχρεώσεων του αναδόχου που την διέπουν, η εφαρμογή των ιδιαίτερων αυτών (διοικητικών) κανόνων και δ) με την σύμβαση αυτή εξασφαλίζεται υπέρ του ΟΤΑ δυνατότητα μονομερούς επέμβασης στον συμβατικό δεσμό, όπως με την επιβολή ποινικής ρήτρας, κατά τους ορισμούς του άρθρου 36 παρ.9 του Π.Δ/τος 609/85 (άρθρο 4 της ειδικής συγγραφής υποχρεώσεων) ή ακόμα και την κήρυξη εκπτώτου του αναδόχου σε περίπτωση μη έγκαιρης περάτωσης του έργου, με την διαδικασία του άρθρου 47 του ΠΔ/τος 609/85 (άρθρο 6δ της γενικής συγγραφής υποχρεώσεων), η οποία του παρέχει υπερέχουσα θέση έναντι του αντισυμβαλλομένου του. Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αγωγή που στηρίζεται σε διοικητική διαφορά, δηλαδή σε διαφορά από διοικητική σύμβαση, υπάγεται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, αυτό δε ισχύει και στην περίπτωση που οι επίδικες αξιώσεις αφορούν αμοιβή για πρόσθετες εργασίες που εκτελέσθηκαν πέραν της εργολαβικής συμβάσεως που είχε καταρτισθεί νομοτύπως, είτε, λόγω ακυρότητας της εργολαβικής συμβάσεως που δεν καταρτίσθηκε σύμφωνα με τους τύπους που προβλέπει η σχετική νομοθεσία, στηρίζονται στις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού (βλ. ακόμη και σε σχέση με την αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων Δ.Εφ.Αθ. 723/1997 Δι.Δικ. 10.1521, 2159/1995 Δι.Δικ. 8.969). Η σύμβαση, με την οποία αναγνωρίζει κάποιος το χρέος που έχει από ορισμένη αιτία, δεν προβλέπεται μεν ρητά από τον ΑΚ, ισχύει όμως με βάση το άρθρο 361 ΑΚ που καθιερώνει την ελευθερία των συμβάσεων. Η σύμβαση αυτή διαφέρει από την σύμβαση αφηρημένης υπόσχεσης ή αναγνώρισης χρέους που ρυθμίζεται από το άρθρο 873 ΑΚ, ιδρύει νέα, αυτοτελή και ανεξάρτητη από την αιτία βάση υποχρεώσεως, με συνέπεια αυτός που αναγνωρίζει την από ορισμένη αιτία οφειλή του να μην μπορεί πλέον να προτείνει τις ενστάσεις που είχε από την κυρία αιτία. Η αιτιώδης αναγνώριση χρέους, κατ' αντίθεση προς την αφηρημένη αναγνώριση χρέους (άρθρο 873 ΑΚ), δεν υπόκειται σε τύπο, εκτός εάν με την σύμβαση αναγνωρίζεται υποχρέωση, για την ανάληψη της οποίας ο νόμος απαιτεί την τήρηση τύπου, οπότε πρέπει να τηρηθεί ο τύπος αυτός και για την σύμβαση αναγνώρισης (ΑΠ 595/1999 Ελλ.Δνη 41.34). Πάντως, δικονομικά η απλή επιβεβαίωση προϋφισταμένης ενοχής δεν αποτελεί νέα βάση ενοχής (ΑΚ Γεωργιάδη – Σταθοπούλου, Εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 873875, αρ.14). Νομολογιακά έχει γίνει δεκτό ότι, όταν δεν υφίσταται αμφισβήτηση της δικαιούμενης από τον ανάδοχο αμοιβής, διότι αυτή (αμοιβή) μετά την περάτωση και παραλαβή του έργου ή την λύση της εργολαβικής σύμβασης αναγνωρίστηκε από τον κύριο του έργου ως οφειλόμενη από την έννομη σχέση της εργολαβικής σύμβασης, πλην όμως η άρνηση εξόφλησης αυτής οφείλεται σε αδυναμία ή δυστροπία του κυρίου του έργου, τότε δεν υφίσταται διαφορά από σύμβαση δημοσίου έργου, αλλά πρόκειται για αστική καθαρά διαφορά που ιδρύθηκε από νέα κατά το άρθρο 361 ΑΚ ενοχική σχέση, την συναφθείσα σύμβαση αναγνώριση χρέους, την καλούμενη αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους, η οποία στηρίζει ίδια, ευθεία και αυτοτελή βάση αγωγής, για την οποία αρμόδια είναι τα πολιτικά δικαστήρια, δικάζοντα κατά την τακτική διαδικασία (ΑΠ 1362/1998

ισχυρίσθηκε επιπλέον τα εξής, επιλέξει: «Επειδή παρά τις συνεχείς οχλήσεις και διαμαρτυρίες μου ο αντίδικος δήμος ουδέν ποσόν κατέβαλε σε μένα ως σήμερα καίτοι αναγνωρίζει ότι μου οφείλει τα παραπάνω ποσά». Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή, της οποίας επιχειρείται θεμελίωση σε αιτιώδη σύμβαση αναγνώρισης χρέους, είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, αφού ο ενάγων δεν εκθέτει στο δικόγραφό της με ποιο όργανο του εναγομένου Δήμου που είχε εξουσία εκπροσώπησης αυτού, κατάρτισε την αιτιώδη αυτή σύμβαση και εάν για την σύναψη αυτής τηρήθηκε ο προβλεπόμενος από τον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα τύπος (έγγραφο – απόφαση δημοτικού συμβουλίου). Επίσης, δεν εκθέτει αν η επικαλούμενη αναγνώριση είχε σκοπό να δημιουργήσει ίδιο και αυτοτελή λόγο γενέσεως ενοχής, αφού δικονομικά η απλή επιβεβαίωση προϋφιστάμενης ενοχής δεν αποτελεί νέα βάση αγωγής. Επομένως, η εκκαλουμένη απόφαση που κατά παραδοχή σχετικής ενστάσεως του εναγομένου, η οποία άλλωστε, εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως, απέρριψε την αγωγή κατά τις βάσεις της από την σύμβαση έργου και τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, για έλλειψη δικαιοδοσίας, κατ'άρθρο 4 του ΚΠολΔ, ορθώς εφάρμοσε το νόμο και όσα αντιθέτως υποστηρίζονται με τους σχετικούς λόγους της εφέσεως είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

286/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Σταυρόπουλος, Λεωνίδας Καρκούλιας**).

Διοικητικές διαφορές ουσίας. Περιλαμβάνεται και η αγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού όταν η υποκείμενη σχέση είναι δημοσίου δικαίου. Περιστατικά.

Στις διοικητικές διαφορές ουσίας περιλαμβάνονται και οι διαφορές από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, όταν η υποκείμενη σχέση που προκάλεσε τον πλουτισμό αυτό είναι σχέση δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 2/1993 Ελλ.Δνη 35,297, Ολ.ΑΠ. 5/1995 ΝοΒ 44,168). Στην προκείμενη περίπτωση με την κρινόμενη αγωγή ο ενάγων εκθέτει ότι με την υπ'αριθμ. 219/1998 σύμβαση που υπεγράφη μεταξύ αυτού και του τότε Προέδρου της Κοινότητας Πλανητέρου Καλαβρύτων ανέλαβε την εκτέλεση του έργου «Διάνοιξη δρόμου – κατασκευή ποτίστρας στην θέση «Βαλυμμέρη» της ίδιας κοινότητας. Ότι το έργο θα εκτελείτο σύμφωνα με το ν.1419/84, τα Π.Δ/τα 609/85, 171/87 και την υπ' αριθμ. 537/1998 μελέτη της ΤΥΔΚ νομού Αχαΐας. Ότι προκειμένου το έργο να γίνει λειτουργικότερο συμφώνησε προφορικά με τον παραπάνω στις αναφερόμενες σ'αυτή με λεπτομέρεια πρόσθετες εργασίες συνολικού ύψους 864,752 δραχμών. Ότι με την υπ'αριθμ. 110/1998 σύμβαση μεταξύ αυτού και του Προέδρου της τότε κοινότητας Άρπουνα Καλαβρύτων, ανέλαβε το έργο «Διάνοιξη δρόμου Σταυρό – Αλμάνοβα» της ίδιας κοινότητας, σύμφωνα με τους ίδιους παραπάνω νόμους και την υπ'αριθμ. 332/1998 μελέτη της ΤΥΔΚ Ν.Αχαΐας. Ότι προκειμένου το έργο να γίνει λειτουργικότερο συμφώνησε προφορικά με τον ίδιο Πρόεδρο της Κοινότητας πρόσθετες εργασίες συνολικού ύψους

1.844.632 δραχμών. Ότι αυτός εκτέλεσε το έργο πλην όμως ο εναγόμενος δήμος, ο οποίος είναι διάδοχος των παραπάνω κοινοτήτων, δεν του καταβάλει την συμφωνηθείσα αμοιβή. Ζήτησε δε να υποχρεωθεί να του καταβάλει το συνολικό ποσό των 2.709.384 δραχμών με το νόμιμο τόκο από την σύμβαση εργολαβίας αλλιώς κατά τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Με τέτοιο περιεχόμενο η αγωγή αυτή σαφώς εισάγει διαφορά από εργολαβική σύμβαση εκτέλεσης δημόσιου έργου που έχει διοικητικό χαρακτήρα, δηλαδή πρόκειται για διοικητική διαφορά ουσίας, για την οποία, σύμφωνα με την μείζονα σκέψη, αρμόδια είναι τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

318/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ευγενία Παπανδρέου, Ελευθερία Χριστοπούλου Ν.Σ.Κ.**).

Προσωπική κράτηση για χρέη προς το Ελληνικό Δημόσιο. Αν ο νόμιμος τίτλος αποδεικνύει απαίτηση δημοσίου χαρακτήρα τότε η αίτηση για προσωπική κράτηση εισάγεται στο Διοικητικό Μονομελές Πρωτοδικείο, αλλιώς στο πολιτικό Μονομελές Πρωτοδικείο. Απαιτήσεις από σύμβαση εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου. Αίτηση για προσωπική κράτηση υπάγεται στο πολιτικό Μονομελές Πρωτοδικείο κατά την τακτική διαδικασία. Εκδίκαση υποθέσεως με άλλη διαδικασία από την νόμιμη. Το Δικαστήριο διατάσσει την εκδίκασή της με την νόμιμη διαδικασία είτε με έκδοση παρεμπίπτουσας αποφάσεως που διατάσσει την παραπομπή είτε κρατεί την υπόθεση και την δικάζει με την προσήκουσα διαδικασία. Περιστατικά. Στοιχεία της αγωγής για προσωπική κράτηση για να είναι ορισμένη.

Επειδή, κατά το νόμο 1867/1989, η αίτηση για προσωρινή κράτηση, ως αναγκαστικό μέτρο προς είσπραξη των δημοσίων εσόδων, δικάζεται, αν ο νόμιμος τίτλος αποδεικνύει απαίτηση δημόσιου χαρακτήρα, από το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο και αν ο νόμιμος τίτλος αποδεικνύει απαίτηση ιδιωτικού χαρακτήρα από Μονομελές πολιτικό δικαστήριο. Το Διοικητικό δικαστήριο δικάζει κατά την διαδικασία που ορίζεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 73 του ΚΕΔΕ και το πολιτικό δικαστήριο κατά την τακτική διαδικασία (άρθρ. 1&2, 3&&1 περ.β΄και 2). Ακόμη, κατά τις διατάξεις του άρθρου 46&1 περ.α΄του Ν.2065/1992, όπως αντικαταστάθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 33 του Ν.2214/1994, για τα ληξιπρόθεσμα προς το Δημόσιο χρέη, που βεβαιώνονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 356/1974, καθώς και για τα ληξιπρόθεσμα προς το ΙΚΑ χρέη, εκτός των φόρων μεταβίβασης, δωρεών, γονικών παροχών και κληρονομιών, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν.1867/1989 με τις εξής παρεκκλίσεις: Η αίτηση του προϊσταμένου της ΔΟΥ Πατρών για τα παραπάνω χρέη εκδικάζεται από τον Πρόεδρο του οικείου Διοικητικού Πρωτοδικείου, σύμφωνα με την διαδικασία περί ασφαλιστικών μέτρων (άρθρα 686 και επόμενα του ΚΠολΔ). Τέλος, το άρθρο 94&1 του Συντάγματος επιβάλλει την υπαγωγή των ιδιωτικών διαφορών στα πολιτικά δικαστήρια και των διοικητικών

Ιδιωτική δε διαφορά είναι και εκείνη που δημιουργείται από την άσκηση της αιτήσεως του προϊσταμένου της αρμόδιας ΔΟΥ για προσωπική κράτηση του οφειλέτη του Δημοσίου για ληξιπρόθεσμα χρέη (που βεβαιώνονται κατά του ΚΕΔΕ) προς αυτό που προέρχεται αποκλειστικά από σύμβαση εγγυήσεως προς εξασφάλιση της πληρωμής συναφθέντος βιοτεχνικού δανείου. Η φύση της εν λόγω διαφοράς ως ιδιωτικής δεν μεταβάλλεται με την παρεμβολή της διοικητικής βεβαιωτικής διαδικασίας από όργανα της διοίκησης και την είσπραξη της απαίτησης από το δημόσιο ταμείο. Επομένως, δικαιοδοσία για την εκδίκαση της άνω ιδιωτικής διαφοράς έχει το Μονομελές πολιτικό δικαστήριο, το οποίο δικάζει, όπως έχει λεχθεί πάντοτε κατά την τακτική διαδικασία. Η επιλογή της τακτικής διαδικασίας για την εκδίκαση της ανωτέρω ιδιωτικής διαφοράς συμπλέει και με την ρητή διάταξη του άρθρου 1047 &1 εδ.γ΄του ΚΠολΔ, παρέχουσα όλες τις εγγυήσεις σε κάθε πρόσωπο που πρόκειται να στερηθεί το αγαθό της προσωπικής του ελευθερίας για μία δίκαιη δίκη, όπως απαιτεί και το άρθρο 6 &1 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία ως κανόνας εσωτερικού δικαίου επέχει επηυξημένη τυπική ισχύ, έναντι των άλλων ουσιαστικών διατάξεων, σύμφωνα με το άρθρο 28 &1 του Συντάγματος. Περαιτέρω κατά την διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 591 του ΚΠολΔ εάν η υπόθεση δεν υπάγεται στην διαδικασία κατά την οποία έχει εισαχθεί, το δικαστήριο δεν απορρίπτει την αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας ως απαράδεκτη, αλλά διατάζει την εκδίκασή της με την διαδικασία με την οποία δικάζεται, είτε με την έκδοση παρεμπιπτούσης αποφάσεως περί παραπομπής της υποθέσεως σε άλλη δικάσιμο κατά την προσήκουσα διαδικασία, είτε με το να κρατήσει την υπόθεση και να την εκδικάσει.

Η παραπάνω διάταξη εφαρμόζεται και στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, όταν αυτό διαπιστώσει ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ήταν μεν καθύλην αρμόδιο, πλην όμως εφάρμοσε εσφαλμένη διαδικασία (ΑΠ 146/95 Ε.Ε.Ν. 1996.154) ακόμη και στην περίπτωση, κατ'ανάλογη εφαρμογή της για την ταυτότητα νομικού λόγου, κατά την οποία εφαρμόσθηκε εσφαλμένα η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (βλ. Κεραμέα – Κονδύλη, ΚΠολΔ υπό το άρθρο 591). Εξάλλου, γίνεται δεκτό ότι το παραδεκτό των ενδίκων μέσων κρίνεται τόσον από την εσφαλμένως τηρηθείσα διαδικασία, όσο και από εκείνη, η οποία έπρεπε να τηρηθεί (Ολ. ΑΠ 1482/77 Δ. 9.289). Ενόψει της ανωτέρω σκέψεως πρέπει να γίνουν δεκτά τα ακόλουθα: 1) Η προαναφερομένη αίτηση του εφεσιβλήτου υπαγόταν στην δικαιοδοσία του Μονομελούς πολιτικού δικαστηρίου . 2) Εσφαλμένως εκδικάσθηκε κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, αφού εφαρμοστέα ήταν η τακτική διαδικασία. 3) Η έφεση αφορά απόφαση, υποκείμενη σε προσβολή με το τακτικό τούτο ένδικο μέσο, αφού λαμβάνεται υπόψη η εφαρμοστέα και όχι η εσφαλμένως εφαρμοσθείσα διαδικασία. 4) Εφόσον η κρινόμενη έφεση ασκήθηκε κατά τέτοιας αποφάσεως νομίμως δε και εμπροθέσμως, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, μη γενομένης άλλωστε και επικλήσεως του αντιθέτου, είναι τυπικά δεκτή. 5) Το παρόν δικαστήριο πρέπει να χωρήσει στην εξαφάνιση της εκκαλουμένης αποφάσεως, αφού αυτή εκδόθηκε ερήμην του εκκαλούντος (άρθρο 528 του ΚΠολΔ) και εν συνεχεία, εφαρμόζοντας τις διατάξεις της τακτικής διαδικασίας, να χωρήσει στην εκδίκαση

της άνω αιτήσεως του εφεσιβλήτου, μη συντρέχοντος κάποιου δικονομικού λόγου εκδόσεως παρεμπιπτούσης αποφάσεως και παραπομπής της υποθέσεως προς εκδίκαση σε άλλη δικάσιμο. Έκδοση τέτοιας αποφάσεως δεν υπαγορεύεται από την αρχή της οικονομίας της δίκης, στην προκειμένη περίπτωση.

Επειδή, με το Ν.2462 της 21/2621997 κυρώθηκε το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα κ.λ.π., η ισχύς του οποίου άρχισε στις 581997. Το άρθρο 11 του Συμφώνου αυτού ορίζει ότι «κανείς δεν φυλακίζεται αποκλειστικά λόγω αδυναμίας του να εκπληρώσει συμβατική υποχρέωση». Κατά την αληθινή έννοια της διατάξεως αυτής, (ταυτόσημης με εκείνη του άρθρου 1 του 4ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), η οποία, ως κανόνας υπέρτερης νομικής ισχύος (άρθρο 28 &1 του Συντάγματος), κατισχύει πάσης άλλης διατάξεως περί προσωπικής κρατήσεως για καταβολή συμβατικού χρέους, όπως εκείνη του άρθρου 1047 &1 του ΚΠολΔ και του άρθρου 2 του Ν.1867/1989, που προβλέπει προσωπική κράτηση κατά οφειλετών του Δημοσίου, συνδυαζομένης και με τις διατάξεις των άρθρων 2 &1, 25&3 του Συντάγματος, 116 ΚΠολΔ και την αρχή της αναλογικότητος, προσωπική κράτηση, ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως κατά οφειλέτου του Δημοσίου για καταβολή συμβατικού χρέους, μπορεί πλέον να διαταχθεί μόνο κατ'εκείνου που έχει την οικονομική δυνατότητα να εκπληρώσει την συμβατική υποχρέωσή του, πλην, όμως, από πρόθεση το αποφεύγει, ιδίως με απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων ή με άλλες ενέργειες που ματαιώνουν την ικανοποίηση του δανειστή. Επομένως, στο δικόγραφο της αγωγής (ή αιτήσεως), με την οποία επιδιώκεται η προσωπική κράτηση για εκπλήρωση συμβατικού χρέους κατ' εμπόρου κατά το άρθρο 1047 &1 ΚΠολΔ ή κατά οφειλέτου του Δημοσίου κατά του ν.1867/1989, εκτός από την συμβατική οφειλή, πρέπει να εκτίθενται και τα ιδιαίτερα περιστατικά που συνιστούν την δόλια συμπεριφορά του οφειλέτου, εξαιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντος. Σ'αυτόν δεν ανήκει και το βάρος της αποδείξεως των στοιχείων εκείνων που συνθέτουν την άνω συμπεριφορά κατά τον κανόνα του άρθρου 338 &1 του ΚΠολΔ. Αν τα στοιχεία αυτά δεν εκτίθενται στο δικόγραφο της αγωγής, αυτή είναι απορριπτέα ως αόριστη (ΑΠ 1645/2001, Ελλ.Δνη 43.728, ΑΠ 1597/00, Ελλ.Δνη 42.1304 και Εφ.Αθ. 6991/99, Ελλ.Δνη 42.780). Συναφώς προς την ανωτέρω σκέψη η περί προσωπικής κρατήσεως της εκκαλούσης αίτηση του εφεσιβλήτου Ελληνικού Δημοσίου για την καταβολή συμβατικού χρέους, προερχομένου εκ συμβάσεως εγγυήσεως, είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, για τον λόγο ότι σ'αυτή δεν εκτίθενται τα στοιχεία που συνθέτουν την δόλια συμπεριφορά της εκκαλούσης, υπό την προεκτεθείσα νομική αυτής έννοια. Ο διαλαμβανόμενος στο ιστορικό της αιτήσεως ισχυρισμό του αιτούντος εφεσιβλήτου ότι «τα λοιπά μέσα διοικητικής (αναγκαστικής) εκτέλεσης… δεν είναι ικανά να οδηγήσουν στην ικανοποίηση της απαίτησης του Δημοσίου, κατά τις ανθρωπίνως και καλοπίστως εφικτές σήμερα προβλέψεις και εκτιμήσεις», δεν μπορεί, καθ'ευατός να οδηγήσει στην απαγγελία προσωπικής κρατήσεως κατά της καθής για την καταβολή του άνω συμβατικού χρέους, αφού η μη εκπλήρωση της άνω συμβατικής υποχρεώσεως δυνατόν να

αντίκειται στις υπερκείμενες πιο πάνω ουσιαστικές διατάξεις περί προσωπικής κρατήσεως, οι οποίες, την απαγορεύουν ως μέσον αναγκαστικής εκτελέσεως για την καταβολή συμβατικών χρεών, εφόσον η μη πληρωμή δεν οφείλεται σε δόλια συμπεριφορά του οφειλέτου.

325/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήρης Πολύδωρος, Αντώνιος Πατρινός**).

Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Στοιχείο του πραγματικού κάθε απαιτήσεως αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι εκτός των άλλων η ανυπαρξία ή η ελαττωματικότητα της αιτίας, βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση. Σύμβαση με Δήμο που δεν τηρήθηκε ο προβλεπόμενος έγγραφος τύπος (άρθρο 41 του Ν.Δ. 496/74). Είναι άκυρη. Διοικητική σύμβαση. Στοιχεία της. Υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια εφόσον προκύπτουν από έγκυρη διοικητική σύμβαση και όχι η αξίωση προς απόδοση της ωφέλειας από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά.

Από το άρθρο 904 ΑΚ που ορίζει ότι όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια, προκύπτει ότι στοιχείο του πραγματικού κάθε απαιτήσεως αδικαιολογήτου πλουτισμού είναι, εκτός των άλλων και η ανυπαρξία ή η ελαττωματικότητα της αιτίας, βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση και επήλθε ο πλουτισμός του λήπτη. Αν λείπει το στοιχείο αυτό, αν δηλαδή η αιτία δεν είναι ανύπαρκτη ή ελαττωματική, δεν στοιχειοθετείται απαίτηση από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Τέτοια έλλειψη υπάρχει και όταν η αιτία της παροχής είναι παράνομη, εξ αιτίας απαγορευτικής διατάξεως νόμου, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση που με σύμβαση με το νομικό πρόσωπο Δήμου δεν τηρήθηκε ο προβλεπόμενος από την διάταξη του άρθρου 41 του ν.δ. 496/74 «περί λογιστικού ν.π.δ.δ.» προβλεπόμενος έγγραφος τύπος (Ολ. ΑΠ 22/2003 Ελλ.Δικ. 44.1261). Εξάλλου διοικητική σύμβαση, οι διαφορές από την οποία υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια είναι η σύμβαση εκείνη στην οποία, συντρέχουν αθροιστικώς τα εξής στοιχεία: α) ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο ή ν.π.δ.δ., β)με την σύναψή της επιδιώκεται η ικανοποίηση σκοπού τον οποίο ο νόμος ανάγει σε δημόσιο σκοπό και γ) το Δημόσιο ή ν.π.δ.δ., είτε βάσει του κανονιστικού καθεστώτος που διέπει την σύμβαση, είτε βάσει ρητρών που προβλέπονται κανονιστικώς και έχουν περιληφθεί στην σύμβαση, αποκλείουν δε από το κοινό δίκαιο, βρίσκονται χάριν του εν λόγω σκοπού, σε υπερέχουσα θέση απέναντι στο συμβαλλόμενο μέρος, ήτοι σε θέση μη προσιδιάζουσα στον δυνάμει των διατάξεων του ιδιωτικού δικαίου συναπτόμενο συμβατικό δεσμό (ΑΠ 1465/2001 Ελλ.Δικ. 44.185). Από αυτά συνάπτεται περαιτέρω ότι στην διαδικασία των διοικητικών δικαστηρίων υπάγονται οι διαφορές που προκύπτουν από εγκύρως συναφθείσα διοικητική σύμβαση, με την παραπάνω έννοια και όχι η αξίωση προς απόδοση της ωφελείας λόγω αδικαιολογήτου πλουτισμού, η οποία είναι ιδιωτική διαφορά και υπάγεται στα αρμόδια τακτικά δικαστήρια.

Με άτυπη σύμβαση που καταρτίσθηκε μεταξύ ενάγοντος και του εναγομένου Δήμου, νομίμως εκπροσωπουμένου από τον Δήμαρχο, χωρίς προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και χωρίς η σύμβαση αυτή να γίνει εγγράφως, ο ενάγων ανέλαβε την υποχρέωση όπως με προωθητήρα – εκσκαφέα της ιδιοκτησίας του προωθεί στον χώρο απορριμάτων του εναγομένου Δήμου τα απορρίμματα (σκουπίδια) που απέθεταν εκεί τα απορριμματοφόρα οχήματα του Δήμου. Η σύμβαση αυτή λόγω μη τηρήσεως του εγγράφου τύπου και χωρίς προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ήταν άκυρη, ως παράνομη.

Επομένως, πρέπει να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη, για κακή εκτίμηση των αποδείξεων και αφού κρατηθεί η υπόθεση και δικασθεί η αγωγή από το δικαστήριο τούτο, πρέπει να γίνει δεκτή εν μέρει, υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλλει στον ενάγοντα κ.λ.π.

367/2004

(Εισηγητής: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Πουλάκος Ν.Σ.Κ., Τρύφων Παναγόπουλος**).

Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες είναι και οι αναφερόμενες κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την είσπραξη των δημοσίων εσόδων (ν.δ. 356/74). Όταν η απαίτηση του δημοσίου προέρχεται από έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου η διένεξη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια καθώς και η σχετική ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Αυτά ισχύουν και για την ανακοπή κατά του πίνακα κατατάξεως. Επίσπευση εκτέλεσης από ιδιώτη και σύνταξη πίνακα κατάταξης. Αναγγελία για φόρους και ανακοπή κατά του πίνακα του Ελληνικού δημοσίου. Υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. Πίνακας κατατάξεως. Σύνταξη δεύτερου πίνακα για διόρθωση του πρώτου απαγορεύεται χωρίς δικαστική απόφαση. Περιστατικά.

Με το άρθρο 1 του Ν.1406/1983 υπήχθησαν στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων οι διοικητικές διαφορές ουσίας, μεταξύ δε των ενδεικτικώς αναφερομένων περιπτώσεων περιλαμβάνονται στην παρ.2 εδ.ια΄του ίδιου άρθρου και οι αναφερόμενες κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την είσπραξη των δημοσίων εσόδων (ν.δ/γμα 356/74). Η χρηματική απαίτηση του Δημοσίου, όμως είναι δυνατόν να προέρχεται από έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου μεταξύ αυτού και του οφειλέτη του. Στην περίπτωση αυτή ο τίτλος του άρθρου 2 παρ.2 του ΚΕΔΕ, που αποτελεί το θεμέλιο της διοικητικής εκτέλεσης αποδεικνύει ιδιωτική απαίτηση του Δημοσίου, η φύση της οποίας δε μεταβάλλεται με την παρεμβολή της διοικητικής εκτελέσεως. Η ανακοπή κατά της εκτελέσεως αυτής και μετά την ισχύ του Ν.1406/1983 υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια, σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη του Συντάγματος. Όταν όμως η χρηματική απαίτηση του Δημοσίου προέρχεται από έννομη σχέση του δημοσίου δικαίου, τότε η ανακοπή υπάγεται στα διοικητικά δικαστήρια σε κάθε περίπτωση, εφ'όσον η αξίωση του Δημοσίου γεννήθηκε και κατέστη δυνατή η δικαστική της επιδίωξη μετά την 11685 (άρθρ.9 παρ.1περ.γ΄του

αποτελεί τμήμα της διαδικασίας της εκτελέσεως, οι διαφορές δε που γεννώνται από την κατάταξη είναι διοικητικές αν η υποκειμενική σχέση, στην οποία στηρίζεται ο τίτλος του άρθρου 2 παρ.2 του ΚΕΔΕ, και που αποτελεί το θεμέλιο της εκτελέσεως, είναι σχέση δημοσίου δικαίου. Στην περίπτωση αυτή και η ανακοπή κατά του πίνακα κατατάξεως υπάγεται στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, κατά την παραπάνω αναφερόμενη χρονική διάκριση. Όταν όμως η αναγκαστική εκτέλεση άρχισε κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ και με βάση τίτλο που αναφέρεται σε χρηματική απαίτηση, που προέρχεται από σχέση ιδιωτικού δικαίου και αναγγέλθηκε το Δημόσιο για χρηματική του απαίτηση, που γεννήθηκε και κατέστη δυνατή η δικαστική της επιδίωξη μετά την 1161985, πηγάζει δε από το δημόσιο δίκαιο και ανέκυψε διαφορά, τότε και η ανακοπή του Δημοσίου κατά του πίνακα κατατάξεως υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (βλ. σχ. ΑΠ 210/96 Δνη 37 1568, ΑΠ 679/1996 Δνη 98,550, ΑΕΔ 18/93 Δνη 35,310). Στην παρούσα υπόθεση το ανακόπτον Ελληνικό Δημόσιο, εξέθετε στην ένδικη ανακοπή, ότι η δεύτερη των καθ'ών ανώνυμη εταιρεία, επέσπευσε αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος τρίτου προσώπου, που δεν είναι διάδικος, οφειλέτη της, για την ικανοποίηση απαιτήσεώς της, που απορρέει από την 64/97 διαταγή πληρωμής του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου. Ότι εκπλειστηριάσθηκε ακίνητο του τελευταίου, συντάχθηκε δε πίνακας κατατάξεως δανειστών για τον λόγο ότι δεν επαρκούσε το πλειστηρίασμα και ότι αναγγέλθηκε στον επί του πλειστηριασμού υπάλληλο και κατατάχθηκε στον παραπάνω πίνακα, για απαιτήσεις του κατά του καθ'ου η εκτέλεση και ειδικότερα για ληξιπρόθεσμους άμεσους φόρους. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην νομική σκέψη που προηγήθηκε, στην ένδικη διαφορά η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης επισπεύδεται από ιδιώτη δανειστή κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ και με βάση τίτλο που αναφέρεται σε χρηματική απαίτηση, που προέρχεται από σχέση ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς η εκδίκαση της ανακοπής υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, αφού πρόκειται για διαφορά ιδιωτικού δικαίου, η οποία δεν αποβάλλει τον χαρακτήρα της από το γεγονός ότι συμμετέχει ως δανειστής το Δημόσιο, για χρηματική του απαίτηση, που προέρχεται από σχέση δημοσίου δικαίου. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που δέχθηκε τα αντίθετα και απέρριψε ως απαράδεκτη για έλλειψη δικαιοδοσίας την ανακοπή, έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου, όπως βάσιμα παραπονείται με την έφεση το εκκαλούν.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 932,971,975 ΚΠολΔ προκύπτει ότι από το πλειστηρίασμα το οποίο επιτεύχθηκε με τον αναγκαστικό πλειστηριασμό ακινήτου, προαφαιρούνται όλες οι δαπάνες, που εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον των δανειστών και ήταν αναγκαίες για την διεξαγωγή του συνόλου της εκτελεστικής διαδικασίας από την λήψη του απογράφου μέχρι την αποπεράτωσή της. Τα έξοδα αυτά προσδιορίζονται από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού, ο οποίος ακολούθως κατατάσσει στο υπόλοιπο του πλειστηριάσματος τις απαιτήσεις των δανειστών του καθ'ού η εκτέλεση. Ο προσδιορισμός των εξόδων γίνεται είτε με ιδιαίτερη πράξη του υπαλλήλου τούτου, είτε στον πίνακα κατατάξεως με εκκαθάρισή τους. Η εκκαθάριση αν και αποτελεί εξώδικη κατ'ουσίαν πράξη, προσβάλλεται με την ανακοπή κατά του πίνακα. Αν ο λόγος της ανακοπής με τον

οποίο επιδιώκεται η μείωση των εξόδων εκτελέσεως γίνει δεκτός και εφόσον ο ανακόπτων έχει υποβάλλει σχετικό αίτημα, τότε το δικαστήριο επαναπροσδιορίζει το προς διανομή υπόλοιπο του πλειστηριάσματος, στο οποίο, όπως προκύπτει από την διάταξη 979 παρ.2 εδ.γ΄ΚΠολΔ κατατάσσεται ο ανακόπτων. Εξάλλου από τις διατάξεις των άρθρων 974,979,980 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος συντάσσει τον πίνακα κατατάξεως και προσκαλεί εγγράφως τον επισπεύδοντα και τον καθ'ού η εκτέλεση και τους αναγγελθέντες δανειστές να λάβουν γνώση αυτού, έτσι ώστε όποιος έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει ανακοπή κατ' αυτού. Μετά την σύνταξη του πίνακα ο προαναφερόμενος επί του πλειστηριασμού υπάλληλος, απεκδύεται πάσης περαιτέρω εξουσίας και δεν μπορεί να τροποποιήσει αυτεπάγγελτα τον πίνακα και να προβεί σε νέα κατάταξη των δανειστών χωρίς την ύπαρξη δικαστικής απόφασης, που εκδόθηκε από το δικαστήριο το οποίο δέχθηκε σχετική ανακοπή (βλ. σχ. ΑΠ 1578/95 Δνη 38,1086 Εφ.Αθ. 638/97 Δνη 38,1627, Εφ.Θεσ. 706/1989 Δνη 30,1013, Μπρίνια – Αναγκαστική εκτέλεση παρ.428).

…Στον επί του πλειστηριασμού υπάλληλο, συμβολαιογράφο Μακρυνείας Ι.Τ., αναγγέλθηκαν νομότυπα και εμπρόθεσμα 1) το Ελληνικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον προϊστάμενος της ΔΟΥ Μεσολογγίου για το ποσόν των 5.621.796 δρχ., που αντιπροσωπεύουν ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις τους σε βάρος του καθ' ού η εκτέλεση από άμεσους φόρους, και 2) η ΑΤΕ Μ., εφεσίβλητη και καθ'ής η ανακοπή, η οποία ζήτησε να καταταχθεί προνομιακά για το ποσόν των 3.560.147 δρχ., ως ενυπόθηκη δανείστρια. Επειδή όμως το πλειστηρίασμα δεν επαρκούσε για την ικανοποίηση της επισπεύδουσας και των λοιπών αναγγελθέντων δανειστών, συντάχθηκε από τον παραπάνω συμβολαιογράφο ο 10809/1211999 πίνακας κατατάξεως δανειστών, με τον οποίο αφού αφαιρέθηκαν τα έξοδα εκτελέσεως, ποσού 936.163 δρχ. του δικαστικού επιμελητή και δρχ. 57.952 για την αμοιβή του, κατατάχθηκε «συμμέτρως 1) η Δ.Ο.Υ. Μεσολογγίου για το ποσόν του 1.432.760 δρχ. και 2) η Δ.Ο.Υ. Αγρινίου για το ποσόν των 83.215 δρχ.». Ακολούθως ο ίδιος παραπάνω συμβολαιογράφος συνέταξε δεύτερο πίνακα τον 10829/15199, με τον οποίο τροποποιούσε τον προηγούμενο, ο οποίος είναι προφανώς εσφαλμένως, καθ'όσον, εφ'όσον συνέτρεχε απαίτηση του Δημοσίου με απαίτηση ενυπόθηκου δανειστή, έπρεπε μετά την αφαίρεση των εξόδων να διαιρεθεί το πλειστηρίασμα σε 1/3 και 2/3 και να ικανοποιηθεί η απαίτηση του Δημοσίου από το 1/3 αυτού (άρθρ.975,976 αρ.2, 977 αρ.1, 1006 παρ.3, 1007 παρ.1 ΚΠολΔ). Με βάση τον δεύτερο πίνακα κατέταξε 1) την Δ.Ο.Υ. Μεσολογγίου για το ποσόν των 477.000 δρχ. 2) την Δ.Ο.Υ. Αγρινίου για το ποσόν των 28.000 δρχ. και 3) την ΑΤΕ για το ποσόν του 1.010.590 δρχ. Σύμφωνα όμως με όσα αναφέρονται στην νομική σκέψη που προηγήθηκε, μετά την σύνταξη του πρώτου πίνακα κατατάξεως και την πρόσκληση των δανειστών που αναγγέλθηκαν προς γνώση τους, ως προς την κατάταξή τους, ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος, δεν έχει εξουσία να τροποποιήσει τον πίνακα, για να διορθώσει τα σφάλματα αυτού, παρά μόνον μετά την έκδοση δικαστικής αποφάσεως, που εκδόθηκε με την εκδίκαση ανακοπής και μεταρρυθμίζει τούτον. Συνεπώς είναι άκυρος ο δεύτερος πίνακας κατάταξης

ουσίαν βάσιμος. Περαιτέρω με την ανακοπή ισχυρίζεται το ανακόπτον ότι είναι αναιτιολόγητη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως και ελέγχου η προαφαίρεση των εξόδων του πρώτου πίνακα κατάταξης, καθ'όσον αναφέρεται σ'αυτόν «τα έξοδα (που πρέπει να αφαιρεθούν) και ανήκουν στον δικαστικό επιμελητή Γ.Χ. (πρώτο των καθ'ών η ανακοπή και εφεσίβλητο), σύμφωνα με τον προσαρτώμενο στην 10749/98 πράξη μου, πίνακά του ανέρχονται στο ποσόν των 963.183 δραχμών». Όπως ήδη έχει αναφερθεί στην νομική σκέψη που προηγήθηκε ο προσδιορισμός των εξόδων μπορεί να γίνει και με ιδιαίτερη πράξη του επί του πλειστηριασμού υπαλλήλου, αν δεν γίνεται στον πίνακα κατατάξεως και σε κάθε περίπτωση πρέπει η εκκαθάρισή τους να είναι αιτιολογημένη. Στην παρούσα υπόθεση από τον ανακοπτόμενο πίνακα προκύπτει ότι ο προσδιορισμός των εξόδων έγινε με ιδιαίτερη πράξη του τελευταίου. Πλην όμως η επικαλούμενη παραπάνω πράξη και αναφερόμενη στον ανακοπτόμενο πίνακα, την οποία προσκομίζει το εκκαλούν, αφορά έκθεση αναγκαστικού πλειστηριασμού και όχι εκκαθάριση εξόδων. Συνεπώς πρέπει να γίνει δεκτός, ως κατ'ουσίαν βάσιμος ο σχετικός λόγος της ανακοπής, αφού δεν αποδείχθηκε αιτιολογημένη εκκαθάριση των εξόδων εκτελέσεως και πρέπει να επαναπροσδιορισθεί το προς διανομή ποσόν και να καταταχθεί το ανακόπτον Ελληνικό Δημόσιο, στο παραπάνω ποσόν των 936.163 δρχ. Με βάση τα δεδομένα αυτά πρέπει να γίνει δεκτή η ανακοπή, ως κατ'ουσίαν βάσιμη και 1) να ακυρωθεί ο 10829/15199 πίνακας κατάταξης δανειστών του συμβολαιογράφου Μακρυνείας Ι.Τ. και 2) να μεταρρυθμιστεί ο 10809/12199 πίνακας αυτού, έτσι ώστε να καταταχθεί το ανακόπτον για το ποσόν των 2.452.048 δρχ. ή 7.196 ευρώ.

387/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Πατηνιώτης, Αθανάσιος Δράκος – Βούλγαρης**).

Πρωτόκολλο αποζημίωσης για χρήση δημοσίων κτημάτων. Η διαφορά που δημιουργείται με την ανακοπή κατά του πρωτοκόλλου είναι ιδιωτική διαφορά και υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια.

Από τις διατάξεις του άρθρου 115 του από 11/12111929 ΠΔ/τος «περί διοικήσεως δημοσίων κτημάτων» προκύπτει, ότι η διαφορά, η οποία δημιουργείται από την επιβολή της αποζημιώσεως με το πρωτόκολλο του Οικονομικού Εφόρου (νυν προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας) και ο προσδιορισμός της αποζημιώσεως κατά την κρίση αγαθού ανδρός, φέρει τον χαρακτήρα ιδιωτικής διαφοράς, που υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, αφού η εν λόγω αποζημίωση έχει τον χαρακτήρα ανταλλάγματος για την ωφέλεια που αποκομίζει αυτός από την χρήση του, ήτοι ανταλλάγματος αναλόγου προς εκείνο που οφείλεται στον εκμισθωτή ιδιωτικού ακινήτου ως μίσθωμα για την όμοια ωφέλεια που αποκομίζει ο μισθωτής από την χρήση ή κάρπωση του μισθίου και ο προσδιορισμός της αποζημιώσεως αυτής

μπορεί να καθορισθεί σε άλλο ύψος, μετά από ανακοπή κατά του πρωτοκόλλου (ΑΕΔ 10/1993 Ελλ.Δικ. 35 300, ΑΕΔ 6/1989 NoB 37 1105).

393/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Ιωάννης Μαράτος**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Στα πολιτικά δικαστήρια εκδικάζονται μόνο οι υποθέσεις που αφορούν καθορισμό της προσωρινής και οριστικής τιμής μονάδος αποζημιώσεως. Κάθε άλλη διαφορά που έχει γενεσιουργό αιτία την εκτελεστή διοικητική πράξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης υπάγεται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Περιπτώσεις και περιστατικά.

Επειδή, στο άρθρο 17 του Συντάγματος 1985, καταλαμβάνοντας την επίδικη έννομη σχέση ως εκ του χρόνου κηρύξεως και συντελέσεως της άνω απαλλοτριώσεως και του χρόνου ασκήσεως της αγωγής, ορίζονται τα εξής: &2 «ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού, ει μη δια δημόσιαν ωφέλειαν… όταν και όπως ο νόμος ορίζει… πάντοτε δε προηγουμένης πλήρους αποζημιώσεως…&4 «Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε υπό των πολιτικών δικαστηρίων…». Κατά δε το άρθρο 94&1 του ίδιου Σ. οι διοικητικές διαφορές ουσίας υπάγονται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, ενώ με το άρθρο 1&1 του Ν.1406/1983, εκδοθέντος προς συμμόρφωση του νομοθέτου στην συνταγματική επιταγή του άρθρου 94&1, επαναλαμβάνον την εν λόγω συνταγματική διάταξη, όλες οι διοικητικές διαφορές ουσίας, υπαγόμενες, μέχρι τότε, προσωρινώς, στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, υπήχθησαν στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Από τις παρατεθείσες διατάξεις, σε συνδυασμό και προς εκείνες των άρθρων του ν.δ. 797/1971 ορίζουσες ότι η προσωρινή και οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως ορίζονται από το Μονομελές Πρωτοδικείο και το Εφετείο αντίστοιχα, συνάγονται τα εξής: Από τις διοικητικές διαφορές ουσίας που αναφύονται μεταξύ του ιδιοκτήτου και του Δημοσίου ή άλλου Ν.Π.Δ.Δ. εξ αφορμής της κηρύξεως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως και της διοικητικής αυτής διαδικασίας, μόνο εκείνες που αφορούν στον καθορισμό της προσωρινής και οριστικής τιμής μονάδος αποζημιώσεως έχουν υπαχθεί, κατά την εξαιρετική, ειδική διάταξη του άρθρου 17&4 Σ. στην δικαιοδοσία των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων, τα οποία στα πλαίσια του καθορισμού της εν λόγω αποζημιώσεως ασκούν κατά ρητή, ειδική και εξαιρετική συνταγματική διάταξη, διοικητική διαδικασία, κατά παρέκκλιση του υπό του άρθρου 94&1 του Σ. τιθεμένου γενικού κανόνος ότι όλες οι διοικητικές διαφορές ουσίας υπάγονται στην δικαιοδοσία των Διοικητικών δικαστηρίων. Έτσι, τα πολιτικά δικαστήρια, κατά τον καθορισμό της τιμής μονάδος αποζημιώσεως, λειτουργούν ως διοικητικά δικαστήρια. Λόγω του ειδικού και εξαιρετικού χαρακτήρος της ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως (lex specialis) αυτή είναι στενώς ερμηνευτέα και δεν χωρεί ανάλογη εφαρμογή της και σε άλλες διοικητικές διαφορές ουσίας που

διοικητική πράξη της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως και την, με βάση αυτήν, ακολουθούμενη διοικητική διαδικασία της απαλλοτριώσεως (π.χ. σύνταξη κτηματολογικών πινάκων κ.λ.π.), καθώς και πράξεις ή παραλείψεις των αρμοδίων διοικητικών οργάνων στα πλαίσια της εν λόγω διαδικασίας (βλ. περί της δικαιοδοσίας προς εκδίκαση των διαφορών εκ της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως υπ' αριθμ. 13/94 και 83/97 αποφάσεις ΑΕΔ σε Δι. Δικ. 1994 σελ.145 και Δι. Δικ. 1998 σελ.886 αντίστοιχα). Αλλά και με τις αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 17 και 94 του αναθεωρηθέντος Σ. του 2001 και εκείνες του μεταγενεστέρου νόμου περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων 2888/2001, η δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων επί των ανωτέρω διαφορών περιορίζεται μόνο στον καθορισμό της προσωρινής και οριστικής τιμής μονάδος αποζημιώσεως. Με την νεώτερη δε συνταγματική ρύθμιση παρασχέθηκε η δυνατότητα στον κοινό νομοθέτη να καθιδρύσει ενιαία δικαιοδοσία για όλες τις διαφορές (διοικητικές και ιδιωτικές) που αναφύονται εκ της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, υπάγοντας και τις διοικητικές διαφορές στα πολιτικά δικαστήρια και αντιστρόφως και τις ιδιωτικές διαφορές στα διοικητικά δικαστήρια. Τέτοιος όμως νόμος και στα πλαίσια του άρθρου 117 του αναθεωρηθέντος Σ. δεν εκδόθηκε, γι' αυτό και υπό το νέο συνταγματικό καθεστώς ισχύει η γενική ρύθμιση του άρθρου 94&1, με το οποίο κάθε διοικητική διαφορά ουσίας, όπως και η ένδικη, υπάγεται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Περαιτέρω διοικητικές διαφορές ουσίας είναι οι διαφορές που πηγάζουν από διοικητικές συμβάσεις ή ενέργειες των διοικητικών οργάνων, οι οποίες δεν συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις και εφόσον, στην δεύτερη αυτή περίπτωση, ο νόμος οργανώνει κατά τέτοιο τρόπο την δικαστική προστασία του πολίτη, ώστε το αίτημά του ενώπιον του δικαστηρίου να είναι η καταψήφιση σε παροχή ή η αναγνώριση δικαιώματος ή εννόμου σχέσεως που αναφέρεται στο δημόσιο δίκαιο (Ολ. ΣτΕ 2754/1994 Δι. Δικ. 7.1351). Υπό την έννοια αυτή διοικητική διαφορά ουσίας υπάρχει και στην περίπτωση κατά την οποία ο πολίτης, επικαλούμενος σφάλματα ή παραλείψεις των αρμοδίων διοικητικών οργάνων κατά την διοικητική διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, εξαιτίας των οποίων δεν του καταβλήθηκε η υπό του Σ. προβλεπόμενη «πλήρη» αποζημίωση, ζητεί από το δικαστήριο την παροχή εννόμου προστασίας υπό την μορφή καταψηφίσεως του Δημοσίου ή άλλου ν.π.δ.δ. να του καταβάλλει την, σε χρήμα, συμπληρωματική αποζημίωση, αντιστοιχούσα σε απαλλοτριωθείσα έκταση, αλλά για την οποία δεν εχώρησε καθορισμός αποζημιώσεως από τα πολιτικά δικαστήρια κατά την άνω συνταγματική διάταξη (άρθρ. 17&4) τις διατάξεις του ν.δ. 797/1971 ή εκείνες του νεωτέρου ν.2888/2001, εξαιτίας των ανωτέρω σφαλμάτων και παραλείψεων. Η του εν λόγω περιεχομένου αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας, ανεξαρτήτως του υπό του διαδίκου προδιδομένου νομικού χαρακτηρισμού, δεν μπορεί να έχει ως νομικό έρεισμα παρά τα άρθρα 105106 Εισ.Ν.Α.Κ., εισάγουσα προς εκδίκαση διοικητική διαφορά ουσίας (βλ. και ΑΠ 459/1980 ΝοΒ 28.1929 Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, β΄ τόμος έκδ.1978, σελ.132), υπαγομένη στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Σε κάθε δε περίπτωση τακτική αγωγή προς καταβολή συμπληρωματικής αποζημιώσεως για απαλλοτριωθείσα έκταση μετά τον

καθορισμό της οριστικής τιμής μονάδος αποζημιώσεως συνιστά διοικητική διαφορά ουσίας, υπό την προαναφερομένη έννοια, υπαγόμενη στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, αφού με τον τελεσίδικο καθορισμό της τιμής μονάδος αποζημιώσεως τα πολιτικά δικαστήρια απεκδύονται κάθε δικαιοδοσίας επί διοικητικών διαφορών ουσίας συναρτωμένων με την αναγκαστική απαλλοτρίωση, της δικαιοδοτικής λειτουργίας των εν λόγω δικαστηρίων περιοριζομένης πλέον κατ' άρθρο 94&3 του Σ. αποκλειστικά σε διαφορές ιδιωτικού δικαίου, που σχετίζονται με την αναγκαστική απαλλοτρίωση, όπως π.χ. είναι η αναγνώριση των δικαιούχων ή η καταψήφιση του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων για την καταβολή στον δικαιούχο της κατατεθείσης σ' αυτό αποζημιώσεως. Συναφώς προς την ανωτέρω σκέψη και το προαναφερόμενο περιεχόμενο της αγωγής, στην εκδικαζομένη υπόθεση υπόκειται περίπτωση διοικητικής διαφοράς ουσίας, υπαγομένης στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Η αναφυείσα ένδικη διαφορά συναρτάται προς ενέργειες των αρμοδίων διοικητικών οργάνων στα πλαίσια της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, εξαιτίας των οποίων και δεν κατέστη δυνατή η είσπραξη πλήρους της αποζημιώσεως από τους ενάγοντες για τα απαλλοτριωθέντα ακίνητά τους. Ακολούθως προς τα ανωτέρω εσφαλμένως το πρωτόδικο δικαστήριο δέχθηκε την ύπαρξη δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων προς εκδίκαση της άνω διαφοράς, γι' αυτό και πρέπει, κατ' αυτεπάγγελτη έρευνα της ελλείψεως δικαιοδοσίας (η έλλειψη της δικαιοδοσίας δεν προβάλλεται με λόγο εφέσεως, αλλά με τις προτάσεις από το εκκαλούν) η έφεση να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη.

394/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Επαμεινώνδας Αποστολόπουλος Ν.Σ.Κ., Γεώργιος Νικολόπουλος**).

Ελληνικό Δημόσιο. ΚΕΔΕ. Νόμιμος τίτλος προς είσπραξη απαιτήσεως. Παροχή εγγυήσεως του δημοσίου στους πληγέντας από τον σεισμό της 14/7/1993 στις περιοχές Ν. Αχαΐας για να δανειοδοτηθούν από τις εμπορικές τράπεζες. Περιστατικά.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 2 &2 και 3 του Ν.Δ. 356/1974 (ΚΕΔΕ) «2. Νόμιμος τίτλος είναι: α) Η κατά τους κειμένους νόμους βεβαίωσις και ο υπό των αρμοδίων Διοικητικών ή ετέρων αρμοδίων κατά νόμον Αρχών προσδιορισμός του εισπρακτέου ποσού, του είδους του εσόδου και της αιτίας δι'ήν οφείλεται. Β) Η εξ εγγράφων δημοσίων ή ιδιωτικών αποδεικνυομένη οφειλή γ) Η εξ εγγράφων…3. Εις τας περιπτώσεις β΄και γ΄της προηγουμένης παραγράφου η εις το Δημόσιον Ταμείον βεβαίωσις ενεργείται κατόπιν εγγράφου της κατεχούσης τα έγγραφα Αρχής ή οίκοθεν υπό του Δημοσίου Ταμείου εφ'όσον ταύτα ευρίσκονται παρ'αυτώ». Εξ άλλου κατά την παράγρ.7 του άρθρου μόνου του ΑΝ 9/1967 «Επιτρέπεται εις τον Υπουργό των Οικονομικών όπως μετά σύμφωνον γνώμην του συμφώνως τω παρόντι συνισταμένου Εθνικού Συμβουλίου οικονομικής πολιτικής, παρέχει την εγγύησιν του Ελληνικού Δημοσίου πέραν

αναφερομένων περιπτώσεων και υπέρ… ημεδαπών τραπεζών. Οι αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών περί παροχής της εγγυήσεως δημοσιεύονται εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Εις εκτέλεση και κατ' εξουσιοδότηση της διατάξεως αυτής και της υπ'αριθμ. πρω.Οικ. 1099/ ΤΣΕΠ 32/5.7.1994 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. περί παροχής πιστωτικών διευκολύνσεων στους πληγέντες από τον σεισμό της 14.7.1993 σε περιοχές του Ν.Αχαΐας, εκδόθηκε η υπ'αριθμ. 2052062/9786/0025/2.9.1993 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Με την απόφαση αυτή καθώς και την υπ'αριθμ. πρωτ. 2046776/7531/0025/ 29.7.1994 όμοια του ίδιου Υπουργού που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 612/Β/8.8.1994 και έτσι έχει ισχύ νόμου, καθορίσθηκαν οι προϋποθέσεις δανειοδοτήσεως των πληγέντων από τους σεισμούς της 14ης Ιουλίου 1993 σε περιοχές του Ν.Αχαΐας καθώς και οι προϋποθέσεις παροχής και καταπτώσεις της εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου για τα παρεχόμενα από τις εμπορικές τράπεζες ανωτέρω δάνεια. Στο κεφάλαιο 2 της Υπουργικής αποφάσεως ορίζεται ότι οι τράπεζες αυτές σε περίπτωση που δεν εξοφλήσουν οι πρωτοφειλέτες τις ληξιπρόθεσμες δόσεις των ή μέρος αυτών δικαιούνται, αφού περάσει εξάμηνο από την λήξη τους, να ζητήσουν από το Δημόσιο (Γ.Λ.Κ. Δ 25Δ) την εξόφληση των απαιτήσεών τους, μετά από προηγούμενη βεβαίωσή τους στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) στον λογαριασμό Νο 555 σαν έσοδο του λογαριασμού του Δημοσίου «Κεφάλαιο Ασφαλίσεως Χρηματοδοτήσεων εκ Κεφαλαίων ή εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου» σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ/τος 16/1989 (ΦΕΚ 6/5.1.1989 Τ.Α.). Στην ίδια Υπουργική απόφαση διαλαμβάνεται ότι «σε περίπτωση κατάπτωσης της παρούσης εγγύησης οι δανείστριες τράπεζες θα πρέπει να υποβάλλουν με σχετικό έγγραφό τους στο Γ.Α.Κ. Δ 25Δ προκειμένου να εξοφληθούν από το Δημόσιο οι εγγυημένες απαιτήσεις τους» πλην των άλλων και «το αντίγραφο της τριπλότυπης περιληπτικής κατάστασης βεβαίωσης που επιστρέφεται θεωρημένο από την αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.)». Από τις ανωτέρω διατάξεις των υπουργικών αποφάσεων, οι οποίες ρυθμίζουν ειδικά και εξαντλητικά το θέμα, συνάγεται ότι το Δημόσιο, αν εγγυήθηκε υπέρ εμπορικής τράπεζας την εξόφληση δανείου που αυτή χορήγησε σε βιοτεχνική επιχείρηση, με μόνη την βεβαίωση της απαιτήσεώς του κατά της οφειλέτιδας επιχειρήσεως υποκαθίσταται ex lege στα δικαιώματα της δανείστριας τράπεζας κατά της πρωτοφειλέτιδας, κατ' απόκλιση των γενικών περί εγγυήσεως διατάξεων του Α.Κ. και συγκεκριμένα του άρθρου 858 Α.Κ. (ΑΠ 706/1999 Ε.Εμπ.Δ. 2000 73). Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται περαιτέρω ότι το νόμιμο τίτλο, που επιτρέπει την υπό στενή έννοια ταμειακή βεβαίωση και είσπραξη κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ του οφειλομένου βιοτεχνικού δανείου λόγω καταπτώσεως της εγγυήσεως του Δημοσίου και της ex lege υποκαταστάσεώς του στα δικαιώματα της δανείστριας τράπεζας κατά του πρωτοφειλέτη και εγγυητή, αποτελεί το έγγραφο της δανείστριας τράπεζας για την κατάπτωση της εγγυήσεως του Δημοσίου που απευθύνεται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Δ 025 Δ) μαζί με το θεωρημένο από την αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) αντίγραφο της τριπλότυπης περιληπτικής κατάστασης βεβαίωσης καθώς και την κατάσταση του αναλυτικού υπολογισμού των εγγυημένων απαιτήσεών της

στην οποία φαίνονται όλα τα στοιχεία του δανείου (χρονολογία χορηγήσεως, ποσό, χρονολογίες λήξεως δόσεων, ποσά δόσεων κ.λ.π.). Εφόσον λοιπόν η πρωτοφειλέτιδα εφεσίβλητη εταιρεία καθώς και οι εγγυητές δεν εξόφλησαν τις ληξιπρόθεσμες δόσεις του δανείου, νομίμως το εκκαλούν Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, υποκαταστάθηκε ex lege στα δικαιώματα της δανείστριας Τράπεζας, επισπεύδει εις βάρος της εφεσίβλητης εκτέλεση με την αναγκαστική κατάσχεση, όπως ειδικότερα αναφέρεται στην προαναφερόμενη έκθεση αναγκαστικής κατασχέσεως, της κατωτέρω περιγραφομένης ακίνητης περιουσίας… Η ως άνω περιγραφή του κατασχεθέντος ακινήτου είναι πλήρης και δεν γεννά καμία αμφιβολία ως προς την ταυτότητα του εν λόγω ακινήτου και την εκτίμηση της αξίας του, όπως αβασίμως ισχυρίζεται η εφεσίβλητη με το δεύτερο και τελευταίο λόγο της ανακοπής. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του έκρινε ότι η χορηγηθείσα στην εφεσίβλητη πίστωση μέχρι του ποσού των 35.000.000 δραχμών δεν αποτελεί δάνειο για κεφάλαια κινήσεως με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου 10% σύμφωνα με την κοινή Υπουργική απόφαση 1099/ΤΣΕΠ 32/ 5.7.1994 και στην συνέχεια δέχθηκε τον πρώτο λόγο της ανακοπής καθώς και την ανακοπή ως κατ' ουσίαν βάσιμη, έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων και επομένως πρέπει να γίνει δεκτός ως κατ' ουσίαν βάσιμος ο σχετικός και μοναδικός λόγος της εφέσεως.

395/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Γεωργίου, Κωνσταντίνος Πετρόπουλος**).

Δ.Ε.Η. Μετατόπιση εγκαταστάσεων λόγω εκτελέσεως έργων από το Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. Η δαπάνη μετατόπισης βαρύνει το δημόσιο ή τον δήμο και όταν τα έργα γίνονται στις περιπτώσεις επεκτάσεως ή τροποποιήσεως του σχεδίου πόλεως. Δημιουργείται ιδιωτική διαφορά και υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. Περιστατικά.

Κατά την διάταξη του άρθρου 12 παρ.1 του Ν.4483/1965, στις περιπτώσεις που λόγω εκτελέσεως έργων, με μέριμνα του Δημοσίου ή Δήμου ή Κοινότητας, παρίσταται ανάγκη μετατοπίσεως εγκαταστάσεων της ΔΕΗ, η δαπάνη της μετατοπίσεως περιλαμβάνεται στην δαπάνη του έργου και προκαταβάλλεται στην ΔΕΗ. Εξάλλου, κατά την παράγραφο 2 (εδ.α΄) του ίδιου άρθρου, σε περίπτωση επεκτάσεως ή τροποποιήσεως σχεδίου πόλεως, κωμοπόλεως ή χωρίου, η δαπάνη μετατοπίσεως βαρύνει το Δήμο ή την Κοινότητα, κατά δε το εδάφ.β΄της ίδιας παραγράφου, το οποίο προστέθηκε σ'αυτή με το άρθρο μόνο του δ/τος 24/ 1973, σε περιπτώσεις μετατοπίσεως ή παραλλαγής δικτύων που απαιτούνται για την εφαρμογή προϋπάρχοντος ρυμοτομικού σχεδίου η τήρηση του οποίου ήταν αδύνατη κατά την αρχική εγκατάσταση του δικτύου λόγω υπάρξεως φυσικού εμποδίου (ρυμοτομουμένων κτισμάτων, προβλεπομένης ρυμοτομικής γραμμής εντός υφισταμένης οδού ή άλλων ανυπερβλήτων εμποδίων), η σχετική

δαπάνη βαρύνει τις πιστώσεις του έργου εφαρμογής του ρυμοτομικού σχεδίου και καταβάλλεται από το Δήμο ή την Κοινότητα στην ΔΕΗ προκαταβολικώς. Με το εκτιθέμενο στην προηγούμενη σκέψη περιεχόμενο η ένδικη αγωγή εισάγει για δικαστική επίλυση ιδιωτική διαφορά, αφού αφορά αποζημίωση από μετατόπιση εγκαταστάσεως δικτύου της ΔΕΗ, η οποία υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (άρθρ.1 ΚΠολΔ). Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, επομένως, που απέρριψε σιωπηρώς την υπό του εναγομένου προταθείσα ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας, δεν έσφαλε και όσα αντίθετα υποστηρίζονται με τον πρώτο λόγο της εφέσεως είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

…Αφού οι αδελφοί Κ. κατεδάφισαν την προαναφερομένη οικία τους, ο εναγόμενος Δήμος προέβη στην διάνοιξη της οδού Παναγοπούλου, κατ' εφαρμογή του σχεδίου πόλεως του έτους 1929, όπως αυτό τροποποιήθηκε αρχικά με το Β.Δ. της 16.8.1966 (ΦΕΚ 140 Δ/ 3.9.1996) και στην συνέχεια με το ΦΕΚ 532 Δ/3.11.1982, με αποτέλεσμα να παρίσταται πλέον ανάγκη μετατόπισης του πιο πάνω δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και του εν λόγω υποσταθμού. Αυτό υποχρέωσε την ενάγουσα, για λόγους ασφαλείας του υποστηριζόμενου από τον υποσταθμό εναέριου δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και καλύτερης εξυπηρέτησης της περιοχής από άποψη φορτίων, να μετατοπίσει το δίκτυο και τον παραπάνω υποσταθμό σε σημείο που βρίσκεται απέναντι από το νέο κτίσμα των αδελφών Κ. στο πεζοδρόμιο της οδού Παναγοπούλου, κοντά στην συμβολή της οδού αυτής με την οδό Καρπενησίου, μολονότι ο εναγόμενος δεν είχε προκαταβάλλει, όπως όφειλε, την δαπάνη μετατόπισης. Το έργο της μετατόπισης περατώθηκε την 27.11.1992 και για την εκτέλεσή του η ενάγουσα δαπάνησε τα ακόλουθα ποσά: α)… και συνολικά για την παραπάνω αιτία το ποσό των 6.685.055 δραχμών μαζί με τον αναλογούντα Φ.Π.Α., το οποίο ο εναγόμενος Δήμος αρνείται να της καταβάλει, παρά τις επανειλημμένες έγγραφες οχλήσεις της. Επομένως, η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε τα ίδια και έκανε δεκτή την αγωγή ως κατ'ουσίαν βάσιμη, δεν έσφαλε, αλλά ορθώς τις αποδείξεις εκτίμησε, όσα δε αντιθέτως υποστηρίζονται με τους

427/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτρης Κανελλής Ν.Σ.Κ., Γιάννης Μαράτος**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αυτοαποζημίωση και συμμετοχή στην δαπάνη της απαλλοτρίωσης με αποζημίωση των παροδίων ιδιοκτησιών (Ν.653/1977). Το αμάχητο τεκμήριο είναι πλέον μαχητό. Περιστατικά. Σημ. Όμοια και η ΕΠ 428/2004.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 1&&1, 3 και 4 του ν.653/1977, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 62 &&9 και 10 του ν.947/1979 αναφορικά με την εφαρμογή αυτών και στις περιπτώσεις των προς βελτίωση των υφισταμένων οδών πραγματοποιουμένων νέων χαράξεων ή διαπλατύνσεων αυτών ή τμημάτων

αυτών, καθώς και επί των επαρχιακών, δημοτικών ή κοινοτικών οδών, οι ωφελούμενοι παρόδιοι ιδιοκτήτες κάθε πλευράς, εκείνοι δηλαδή των οποίων τα ακίνητα αποκτούν πρόσωπο επί των διανοιγομένων οδών, υποχρεούνται σε αποζημίωση δια της συμμετοχής των στις δαπάνες απαλλοτριώσεως των καταλαμβανομένων από τις οδούς αυτές ακινήτων. Το αμάχητο τεκμήριο ωφελείας των παροδίων ιδιοκτητών που εισάγεται με τις παραπάνω διατάξεις αντίκειται στο άρθρο 1 του πρώτου (πρόσθετου) πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως δικαιωμάτων του ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία μετά την επικύρωσή της με το ΝΔ 53/74 αποτελεί εσωτερικό δίκαιο και υπερισχύει από κάθε άλλη διάταξη του ημεδαπού δικαίου, άρα και της πιο πάνω διατάξεως του Ν.653/1977 (άρθρ. 28&1 του Συντ.). Το ως άνω όμως τεκμήριο εξακολουθεί να ισχύει ως μαχητό και συνεπώς, ο ισχυριζόμενος ότι το απομένον τμήμα του ακινήτου του δεν ωφελείται αλλά αντιθέτως ζημιώνεται από την απαλλοτρίωση, μπορεί στα πλαίσια της ποικιλίας των καταστάσεων και των διαφορών που προκύπτουν κυρίως από την φύση των εργασιών και της διαμορφώσεως του τόπου, αποδεικνύοντας το αντίθετο της τεκμαιρόμενης ωφελείας, δηλαδή την επικαλούμενη ζημία του και ανατρέποντας το τεκμήριο να αποζημιωθεί και για την αυτοαποζημιούμενη έκτασή του και να ζητήσει τον καθορισμό αποζημιώσεως και για την έκταση αυτή (βλ. ΑΠ 598/2001 Δνη 2002, 1364). Με την υπ'αριθμ. 1149641/9011/23.12.1993 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ που δημοσιεύθηκε νόμιμα (ΦΕΚ Δ΄αρ.10/14.1.1994) απαλλοτριώθηκαν αναγκαστικά για λόγους δημοσίας ωφέλειας και συγκεκριμένα για την βελτίωση της ευρείας παράκαμψης Πατρών με την κατασκευή του τμήματος ΚΧ1Κ4 (Χάραδρος Διακονιάρης) εκτάσεις συνολικού εμβαδού 494,585 τ.μ., που βρίσκονται στην περιφέρεια Πατρών, όπως αυτή αποτυπώνεται στα οικεία κτηματολογικά διαγράμματα και κτηματολογικούς πίνακες. Με την απαλλοτρίωση αυτή απαλλοτριώθηκαν και ιδιοκτησίες του ενάγοντος, οι οποίες φέρουν τους αριθμούς 82,94 και 115 στον οικείο κτηματολογικό πίνακα. Ειδικότερα αναφορικά με το υπ'αριθμ. Κ.Π. 82 ακίνητο απαλλοτριώθηκε έκταση 1.215 τ.μ. Για την έκταση αυτή ο ενάγων αποζημιώθηκε για έκταση 811 τ.μ. και για 52 τ.μ. θεωρήθηκε ότι αυτός αυτοαποζημιώνεται ενώ για 352 τ.μ. θεωρήθηκε ότι αυτός πρέπει να μετέχει στην δαπάνη της απαλλοτρίωσης με αποζημίωση των παροδίων ιδιοκτησιών. Δηλαδή για συνολική έκταση 404 τ.μ. ο ενάγων δεν αποζημιώθηκε λόγω της ωφελείας που θεωρήθηκε πως απέκτησε το ακίνητό του με την απόκτηση προσώπου στη διανοιγόμενη οδό.

...Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η απομένουσα ιδιοκτησία του ενάγοντος δεν απέκτησε πρόσωπο στη διανοιχθείσα οδό, ούτε ωφελήθηκε ως παρόδιος ιδιοκτήτης και συνεπώς πρέπει ν' αποζημιωθεί και για τις εκτάσεις που θεωρήθηκε ότι αυτοαποζημιώνεται.

474/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπυράγγελος Μουντάκης, Χρήστος Παυλάκος Ν.Σ.Κ.**).

Διοικητικά δικαστήρια και αναγκαστική εκτέλεση κατά του ΚΕΔΕ. Πότε η ανακοπή του οφειλέτη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια.

Επειδή από τις διατάξεις του άρθρου 94 του Συντ., 2 και 61 του ΚΕΔΕ και 1&2 εδ. ια του Ν. 1406/83 συνάγεται ότι σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης για την καθίδρυση δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων επί των ανακοπών που τυχόν θα ασκηθούν κατ'αυτής απαιτείται η σωρευτική συνδρομή δύο προϋποθέσεων : α) ο τίτλος βάσει του οποίου επισπεύδεται η εκτέλεση να είναι από τους αναφερόμενους στο άρθρο 2&2 του ΚΕΔΕ, δηλαδή η εκτέλεση να επισπεύδεται κατά τις διατάξεις του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων και β) η απαίτηση στην οποία αφορά ο τίτλος να προέρχεται από έννομη σχέση δημοσίου δικαίου. Σε περίπτωση που δεν συντρέχουν αθροιστικά και οι δύο αυτές προϋποθέσεις οι σχετικές διαφορές, ανεξάρτητα αν είναι ιδιωτικές ή διοικητικές ουσίας, υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων (βλ. ΑΕΔ 23/99, Δνη 93, 1697, 4 και 8/89, Δνη 89,1148). Έτσι, η διαφορά που δημιουργείται από την άσκηση ανακοπής εκ μέρους του θιγόμενου ιδιώτη κατά νόμιμου τίτλου που θεμελιώνεται σε έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου φέρει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ιδιωτικής διαφοράς, η φύση της οποίας δεν μεταβάλλεται με την παρεμβολή της διοικητικής βεβαιωτικής διαδικασίας από όργανα της Διοικήσεως και την είσπραξή της από τα δημόσια ταμεία (βλ. ΑΕΔ 5/89). Εξάλλου, οι διαφορές που υπάγονται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, κατ'άρθρο 1 &2 εδ.ι΄του Ν.1406/83, πρέπει να προέρχονται από διοικητική σύμβαση, η οποία υπάρχει όταν με την κατάρτισή της επιδιώκεται ικανοποίηση δημοσίου σκοπού, το συμβαλλόμενο δε Δημόσιο ή ΝΠΔΔ ευρίσκεται σε υπερέχουσα θέση έναντι του αντισυμβαλλομένου του. Η υπερέχουσα αυτή θέση του ενός των συμβαλλομένων μερών εξασφαλίζεται με την παροχή της δυνατότητας επιβολής κυρώσεων ή γενικότερα μονομερούς επεμβάσεως προς διαμόρφωση του συμβατικού δεσμού υπέρ των συμφερόντων του ιδίου εκ των συμβαλλομένων μερών, η οποία (δυνατότητα) προβλέπεται είτε από τις διατάξεις της συμβάσεως είτε από τους όρους της σχετικής διακηρύξεως (βλ. ΑΠ (Ολ.) 8/2000, 667).

528/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αχιλλέας Καρακάσης, Χρήστος Μούλιας**).

Γιατρός ειδικευόμενος. Παροχή υπηρεσιών για απόκτηση άλλης ειδικότητας σε άλλο νοσοκομείο και για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από το απαιτούμενο για την

απόκτηση της ειδικότητας. Δικαιούται να λάβει παρά ταύτα τις νόμιμες αποδοχές του. Περιστατικά.

Κατά μεν τη διάταξη της &2 του άρθρου 1 Ν. 123/1975 «Η διάρκεια της συμβάσεως των εις θέσιν ειδικευομένου τοποθετουμένων ιατρών, η οποία ενεργείται, κατά την παρ.1, δια συμβάσεως εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, ορίζεται ίση προς τον απαιτούμενον εν εκάστη περιπτώσει, χρόνου δια την απόκτησιν μιας κυρίας και μόνον ειδικότητος ή δι'όσον χρόνον παρέχει άσκησιν ή κλινική εργαστηρίου, ή το τμήμα νοσηλευτικού ιδρύματος, εις ό ούτος ασκείται και μέχρι συμπληρώσεως του απαιτουμένου δια την απόκτησιν της μιας κυρίας και μόνον ειδικότητος». Κατά δε τη διάταξη της &4 του ίδιου άρθρου, «εις τους καθ'οιονδήποτε τρόπον ειδικευομένους ιατρούς δια την απόκτησιν της μιας και μόνον κυρίας ιατρικής ειδικότητος καταβάλλεται αποζημίωσις ίση προς τας αποδοχάς ειδικευομένου βοηθού και δι'όσον χρόνον μόνον απαιτείται δια την απόκτησιν ταύτης». Στην προκείμενη περίπτωση από την ένορκη κατάθεση του μάρτυρα, που εξετάστηκε στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και περιέχεται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη πρακτικά δημόσιας συνεδρίασης αυτού, και όλα τα έγγραφα, που επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, αποδείχθηκαν τα εξής : Με την Α9γ/10134/7.4.1998 απόφαση του Υπουργού Υγείας Πρόνοιας, ο ενάγων – εφεσίβλητος προσλήφθηκε από το εναγόμενο – εκκαλούν Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Πατρών «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ» με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου και τοποθετήθηκε για μετεκπαίδευση προς απόκτηση κύριας ειδικότητας στη Μαιευτική Κλινική του Νοσοκομείου αυτού, όπου ανέλαβε υπηρεσία, ως βοηθός, στις 27.4.1998 και υπηρέτησε εκεί σε συνεχώς μέχρι 26.4.2000. Επομένως, εφόσον ο ενάγων εργάστηκε στο εναγόμενο και κατά το χρονικό διάστημα από 4.3.1999 – 26.4.2000 δικαιούται να λάβει τη νόμιμη μηνιαία αμοιβή, ανερχόμενη σε 381.120 δραχμές, για το έτος 1999 και σε δραχμές 388.892, για το έτος 2000. Το γεγονός ότι ο ενάγων απασχολήθηκε κατά το προγενέστερο χρονικό διάστημα από 23.2.1990 στο Νοσοκομείο ΝΙΜΙΤΣ για ειδίκευση σε άλλη ειδικότητα στην αναισθησιολογία και από 16.3.199231.8.1993 στο Νοσοκομείο ΕΕΣ για ειδίκευση στη Χειρουργική, ήτοι κατά 5 ½ μήνες περισσότερο από αυτό που απαιτείται στη συγκεκριμένη περίπτωση για απόκτηση της προαναφερθείσας ειδικότητάς του, όπου αμειβόταν κανονικά, δεν καθιστά παράνομη την καταβολή της αμοιβής του, σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις, εφόσον από τις διατάξεις αυτές δεν αποκλείεται η καταβολή μισθού στον ειδικευόμενο ιατρό στην περίπτωση, κατά την οποία ο τελευταίος παρέσχε τις υπηρεσίες του σε άλλο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου για την κτήση ειδικότητας για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του απαιτουμένου (ίδ. η Εφ. Ιωαν. 135/1995 προσκομιζομένη), ούτε προβλέπεται από το Ν. 123/1975 ότι ο ειδικευόμενος δεν δικαιούται αποδοχές στην περίπτωση που αλλάζει ειδικότητα. Στη σχετική, εξάλλου, σύμβαση εργασίας, που καταρτίστηκε μεταξύ των διαδίκων στις 27.4.1998 δεν περιλήφθηκε όρος περί μη καταβολής αποδοχών στον εργαζόμενο ενάγοντα κατά το προδιαληφθέν χρονικό διάστημα. Ούτε προσκρούει η αξίωσή του αυτή στο άρθρο 16&103 του Ν.1405/1983, σύμφωνα με το οποίο αποκλείονται αξιώσεις κατά ν.π.δ.δ. για μισθούς, συντάξεις, επιδόματα κ.λ.π. αν δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη υποχρέωσης

σχετικές διατάξεις, γιατί στην προκείμενη περίπτωση η αξίωση του ενάγοντος προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν.123/1975, με τον οποίο καθορίζονται οι αμοιβές των ιατρών που μετεκπαιδεύονται προς απόκτηση ειδικότητας, η δε μνεία στην προαναφερόμενη υπουργική απόφαση, με την οποία αποφασίστηκε η πρόσληψη ιατρών με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε κενές θέσεις ειδικευομένων βοηθών, ότι ο ενάγων δε θα λάβει αποδοχές για ίσο χρονικό διάστημα με αυτό που υπηρέτησε πέραν του έτους, ως ειδικευόμενος στην αναισθησιολογία στο ΝΙΜΙΤΣ και με εκείνο που υπηρέτησε στον ΕΕΣ, ως ειδικευόμενος στη Χειρουργική, δε συνιστά νομοθετική ρύθμιση (ίδ. η Ε.Πατρ. 711/1989 προσκομιζόμενη). Άρα το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που έκρινε τα ίδια, δεν έσφαλε και ο περί του αντιθέτου πρώτος λόγος του εφετηρίου είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

538/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Πεντζιάς, Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ.**).

Πρωτόκολλο καθορισμού αποζημίωσης εναντίον εκείνου που χρησιμοποίησε ακίνητο του δημοσίου. Διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, χωρούν όμως ένδικα μέσα (έφεσης και αναίρεσης) κατά των αποφάσεων του Ειρηνοδικείου ή Μον. Πρωτοδικείου.

…Περαιτέρω, οι ως άνω διαφορές δεν αποτελούν ασφαλιστικά μέτρα με την έννοια του άρθρου 682 ΚΠολΔ όπως είναι τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 704 –738, ούτε ρυθμιστικά κατάστασης, εξομοιούμενα με αυτά όπως είναι τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 632 &2, 644&2, 912&2, 918&5, 929&3, 938&3, 994, 1019&1 ΚΠολΔ. Απλώς στις διαφορές αυτές το Μονομελές Πρωτοδικείο για την ταχύτερη εκδίκασή τους δικάζει κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και, χωρίς να διατάσσει με την απόφασή του τέτοια μέτρα, τέμνει οριστικώς τις διαφορές αυτές, αφού με την οριστική του κρίση επί της σχετικής ανακοπής καθορίζει οριστικά την υποχρέωση ή μη προς αποζημίωση καθώς και το ποσό αυτής από εκείνον που καρπώθηκε ή έκανε χρήση αυθαίρετα δημόσιου κτήματος. Κατά συνέπεια η παραπομπή για την εκδίκαση των διαφορών αυτών στην διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δεν νοείται και σε εκείνες τις διατάξεις που προσιδιάζουν αποκλειστικώς στα ως άνω ασφαλιστικά μέτρα, όπως είναι και η διάταξη του άρθρου 699 ΚΠολΔ. Το μη επιτρεπτό των ένδικων μέσων που καθιερώνεται με την τελευταία αυτή διάταξη καταλαμβάνει μόνο τις αποφάσεις που δέχονται ή απορρίπτουν αιτήσεις για ασφαλιστικά μέτρα ή αιτήσεις για ανάκληση ή μεταρρύθμιση αποφάσεων περί αυτών, δηλαδή τις περιπτώσεις που η απόφαση έχει πράγματι χαρακτήρα προσωρινού, εξασφαλιστικού ή ρυθμιστικού μέτρου με προσωρινή ισχύ και δεν επηρεάζει την κύρια υπόθεση (άρθρο 695 ΚΠολΔ), οπότε μπορεί να ανακληθεί ή να μεταρρυθμιστεί κατά τα άρθρα 696

και 697 ΚΠολΔ. Δεν καταλαμβάνει όμως η απαγόρευση αυτή και τις αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται μεν κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, χάριν του ανωτέρω σκοπού, πλην όμως με αυτές τέμνεται οριστικώς η διαφορά. Ως εκ τούτου για τις αποφάσεις, που εκδίδονται επί ανακοπών κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημόσιου κτήματος χωρίς συμβατική σχέση δεν ισχύει η απαγόρευση από το άρθρο 699 ΚΠολΔ της άσκησης ένδικων μέσων, αλλ' υπόκεινται αυτές στα προβλεπόμενα από τον ΚΠολΔ ένδικα μέσα της έφεσης και της αναίρεσης (βλ. Ολομ. ΑΠ 2122/2002 Ελλ.Δνη 43.1016, Ολομ. ΑΠ 5/1985 ΝοΒ 33,1174, ΑΠ 1780/2002 Ελλ.Δνη 45.103, ΑΠ 1109/2002 Ελλ.Δνη 45.133, ΑΠ 1148/1998 Ελλ.Δνη 39.1546, Αντιθ. ότι δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα, ΑΠ 1412/1999 Ελλ.Δνη 41.691). Επομένως η έφεση κατά της υπ'αριθμ. 85/2001 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καλαβρύτων επί ανακοπής κατά πρωτοκόλλου αποζημιώσεως χρήσεως δημόσιου κτήματος χωρίς συμβατική σχέση, παραδεκτώς ασκήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, το οποίο είναι αρμόδιο να δικάσει (άρθρ. 511,513,19 του ΚΠολΔ).

555/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Θεόδωρος Γκάτσης**).

Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος. Δικάζονται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αλλά κατά της αποφάσεως χωρούν έφεση και αναίρεση.

Κατά το άρθρο 699 ΚΠολΔ, αποφάσεις που δέχονται ή απορρίπτουν αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων ή αιτήσεις για ανάκληση ή για μεταρρύθμιση των μέτρων αυτών, δεν προσβάλλονται με κανένα ένδικο μέσο, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά. Από τις ως άνω διατάξεις, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 1 εδ.ε΄και στ' και 4 του Εισ. Ν. ΚΠολΔ, κατά τις οποίες καταργούνται όλες οι διατάξεις που αφορούν θέματα που ρυθμίζει ο ΚΠολΔ, εφόσον δεν συμβιβάζονται με τις διατάξεις αυτού ή καθιερώνουν ειδικές διαδικασίες ή ειδικούς κανόνες για ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων προκύπτει ότι από την εισαγωγή του ΚΠολΔ αρμόδιο καθ'ύλην δικαστήριο για την εκδίκαση των ως άνω διαφορών από την βεβαίωση με πρωτόκολλο της αποζημίωσης που οφείλει στο Δημόσιο εκείνος ο οποίος καρπώνεται ή κάνει χρήση αυθαίρετα δημόσιου κτήματος, είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, δικάζοντας κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Η προβλεπόμενη δε από την διάταξη της ως άνω &2 του άρθρου 115 του Δ/τος της 11/12.11.1929 απαγόρευση άσκησης ενδίκων μέσων κατά της αντίστοιχης απόφασης του Ειρηνοδίκου ή του Προέδρου Πρωτοδικών καταργήθηκε κατά το μέρος αυτό, αφού έτσι καθιερωνόταν ειδικός κανόνας για την ορισμένη αυτή υπόθεση, η οποία υπάγεται στα Πολιτικά Δικαστήρια και ρυθμιζόταν θέμα, το οποίο δεν συμβιβάζεται με τις διατάξεις του ΚΠολΔ. Περαιτέρω, οι ως άνω διαφορές δεν αποτελούν ασφα

λιστικά μέτρα με την έννοια του άρθρου 682 ΚΠολΔ, όπως είναι τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 704738, ούτε ρυθμιστικά κατάστασης, εξομοιούμενα με αυτά, όπως είναι τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 632 &2, 644&2, 912&2, 918&5, 929&3, 938&3, 994,1019&1 ΚΠολΔ. Απλώς στις διαφορές αυτές το Μονομελές Πρωτοδικείο για την ταχύτερη εκδίκασή τους δικάζει κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και, χωρίς να διατάσσει με την απόφασή του τέτοια μέτρα, τέμνει οριστικώς τις διαφορές αυτές, αφού με την οριστική του κρίση επί της σχετικής ανακοπής καθορίζει οριστικά την υποχρέωση ή μη προς αποζημίωση, καθώς και το ποσό αυτής από εκείνον που καρπώθηκε ή έκανε χρήση αυθαίρετα δημόσιου κτήματος. Κατά συνέπεια, η παραπομπή για την εκδίκαση των διαφορών αυτών στην διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δεν νοείται και σε εκείνες τις διατάξεις που προσιδιάζουν αποκλειστικώς στα ως άνω ασφαλιστικά μέτρα, όπως είναι η διάταξη του άρθρου 669 ΚΠολΔ, η οποία δεν αφορά την διαδικασία, ήτοι την πορεία της δίκης μέχρι την έκδοση της απόφασης, αλλά τα κατά της τελευταίας ένδικα μέσα. Το μη επιτρεπτό των ένδικων μέσων που καθιερώνεται με την τελευταία αυτή διάταξη καταλαμβάνει μόνο τις αποφάσεις που δέχονται ή απορρίπτουν αιτήσεις για ασφαλιστικά μέτρα ή αιτήσεις για ανάκληση ή μεταρρύθμιση αποφάσεων περί αυτών, δηλαδή τις περιπτώσεις που η απόφαση έχει πράγματι χαρακτήρα προσωρινού, εξασφαλιστικού ή ρυθμιστικού μέτρου με προσωρινή ισχύ και δεν επηρεάζει την κύρια υπόθεση (άρθρο 695 ΚΠολΔ), οπότε μπορεί να ανακληθεί ή να μεταρρυθμιστεί κατά τα άρθρα 696 και 697 ΚΠολΔ. Δεν καταλαμβάνει όμως η απαγόρευση αυτή και τις αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται μεν κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, χάριν του ανωτέρω σκοπού, πλην όμως με αυτές τέμνεται οριστικώς η διαφορά. Ως εκ τούτου για τις αποφάσεις, που εκδίδονται επί ανακοπών κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος χωρίς συμβατική σχέση δεν ισχύει η απαγόρευση από το άρθρο 699 ΚΠολΔ της άσκησης ενδίκων μέσων, αλλ'υπόκεινται αυτές στα προβλεπόμενα από τον ΚΠολΔ ένδικα μέσα της έφεσης (άρθρ.511) και αναίρεσης (άρθρο 552) (Ολ.ΑΠ 38/2002 Ελλ.Δνη 44.116, Ολ.ΑΠ 21/2002 Ελλ.Δνη 43.1016).

Συνακόλουθα, η κρινόμενη έφεση κατά της 305/2000 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αγρινίου που εκδόθηκε κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων επί ανακοπής κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για αυθαίρετη χρήση δημοσίου κτήματος είναι παραδεκτή και πρέπει να εξετασθεί το βάσιμο των λόγων της.

573/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Εξακουστή Σακελλαριάδη, Βασιλική Παπαχρήστου, Δημήτριος Παπαδημητρίου, Θεοφάνης Κυριλής**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Απαλλοτριώνονται αυτόματα και τα συστατικά του ακινήτου (953 ΑΚ) έστω και αν δεν αναφέρονται στην απόφαση κήρυξης της απαλλοτρίωσης ή στο κτηματολογικό διάγραμμα ή στον κτηματολογικό πίνακα. Χωρεί ανταίτηση για τον

προσδιορισμό της αποζημίωσης.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 3&1,4,7,16&1 επ. του ΚΑΑΑ, στην περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου, στο οποίο υπάρχουν κτίσματα, κατασκευές, δένδρα και εν γένει συστατικά κατά την έννοια των άρθρων 953 επ. ΑΚ, τα πράγματα αυτά απαλλοτριώνονται αυτοδικαίως μαζί με την εδαφική έκταση, έστω και αν δεν αναφέρονται στην απόφαση κηρύξεως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ή στο κτηματολογικό διάγραμμα ή στον κτηματολογικό πίνακα, οπότε παραδεκτώς ζητείται να καθοριστεί και η προσωρινή ή οριστική τιμή μονάδας αποζημιώσεως αυτών, έστω και αν στα ανωτέρω έγγραφα δεν σημειώνονται ότι υπάρχουν στο απαλλοτριούμενο κτήμα (σχετ. Ολ.ΑΠ 5/2002 Ελλ.Δνη 43.376). Συνεπώς, το υποβαλλόμενο από τους καθών – ανταιτούντες Χ.Κ., Β.Κ. και Ν.Κ. αίτημα να καθορισθεί οριστική τιμή μονάδας αποζημιώσεως και για τα συστατικά των απαλλοτριωθέντων ακινήτων τους που δεν περιλαμβάνονται στον κτηματολογικό πίνακα, είναι παραδεκτό και νόμιμο.

675/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Γιαννακός, Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου**).

Δημόσιο. Ο αντίδικός του στερούμενος του προνομίου που έχει το Ελληνικό Δημόσιο ως προς την αναστολή των προθεσμιών κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών και μη κάνοντας χρήση αυτού στην δίκη με αντίδικο το δημόσιο βρίσκεται σε σαφώς μειονεκτική έναντι αυτού θέση αφού δεν έχει για την άμυνά του τα ίδια με εκείνο όπλα και ως εκ τούτου παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ. Παραγραφή αξιώσεων αποδοχών εργαζομένων στο δημόσιο. Διετής παραγραφή των άρθρων 90 παρ.3 και 91β του Ν.2362/1995 «περί δημοσίου λογιστικού κ.λ.π. Δεν περιλαμβάνεται το εξάμηνο του άρθρου 263 ΑΚ στο χρονικό διάστημα των δικαστικών διακοπών για το χρόνο της (διετούς) παραγραφής. Πρόσληψη πτυχιούχου νομικής σε θέση εργατοτεχνίτη και απασχόλησή του σε έργα υπαλλήλου. Διεκδικούνται οι διαφορές αποδοχών με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά.

Με το άρθρο 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΣΔΑ), το οποίο ορίζει ότι «κάθε φυσικό πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του εκδικαστεί δίκαια από δικαστήριο το οποίο θα αποφασίσει επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως», θεσπίζεται η αρχή της δίκαιης δίκης αλλά και η ευρύτερη αρχή της ισότητας των όπλων, η οποία συνεπάγεται την υποχρέωση να παρέχεται σε κάθε διάδικο η εύλογη δυνατότητα να αξιολογηθούν τα επιχειρήματά του υπό συνθήκες που δεν τον θέτουν σε μειονεκτική θέση απέναντι στον αντίδικό του. Τούτο, ειδικότερα επί του προνομίου του Ελληνικού Δημοσίου ως προς την αναστολή των διαδικαστικών προθεσμιών κατά την

στικών διακοπών (άρθρο 11 του Κανονιστικού Διατάγματος της 26 Ιουνίου /10 Ιουλίου 1944 «περί Κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου») έχει την έννοια ότι για την ισότητα των όπλων στα πλαίσια της διεξαγωγής της δίκαιης δίκης ο αντίδικος του Ελληνικού Δημοσίου που στερείται του προνομίου αυτού πρέπει να έχει και αυτός το ίδιο πλεονέκτημα και να μπορεί να κάνει χρήση του στα πλαίσια της αντιδικίας του με το Ελληνικό Δημόσιο, όπως θα έκανε και αυτό (Δημόσιο), ευρισκόμενο στην θέση εκείνου, διότι σε αντίθετη περίπτωση ο αντίδικος του Δημοσίου ιδιώτης, στερούμενος του πλεονεκτήματος, τίθεται σε σαφώς μειονεκτική θέση σε σχέση με το Δημόσιο, εμποδιζόμενος δυσανάλογα στην άσκηση του δικαιώματός του να έχει πρόσβαση στο Δικαστήριο χωρίς η συγκεκριμένη υπέρ του Δημοσίου διάκριση να έχει επαρκή και πειστικό δικαιολογητικό λόγο. Επομένως ο αντίδικος του Δημοσίου, στερούμενος του προνομίου που έχει το τελευταίο ως προς την αναστολή των προθεσμιών κατά την διάρκεια των διακοπών και μη κάνοντας χρήση αυτού στην δίκη με αντίδικο τούτο (Δημόσιο), βρίσκεται σε σαφώς μειονεκτική έναντι αυτού θέση, αφού δεν έχει για την άμυνά του τα ίδια με εκείνο όπλα και ως εκ τούτου παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ (βλ. ΑΠ 12/2002 ΝοΒ 2003 σελ. 659660, όπως επίσης και την από 11.1.2001 τμήμα 2ο απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων ΝοΒ 49 σελ. 765 επ., επίσης Ι. Δρυλερράκη ΔΕΕ έτος 3ο 1997, σελίδα 244). Με βάση τα παραπάνω η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε ότι η αξίωση του εκκαλούντος μισθωτού κατά του εφεσιβλήτου Ελληνικού Δημοσίου για καταβολή διαφοράς αποδοχών των ετών 1994,1995 και 1996 με βάση τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού, υπέκυψε στην διετή παραγραφή των άρθρων 90 παρ.3 και 91 εδάφ.β΄του Ν.2362/1995 «Περί δημοσίου λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» και ακολούθως απέρριψε κατ'ουσίαν την ένδικη από 30 Αυγούστου 1999 καταψηφιστική αγωγή του, συνυπολογίζοντας στο εξάμηνο της ΑΚ 263 και το χρονικό διάστημα από 1.7.1999 έως και 15.9.1999 (δικαστικών διακοπών), έσφαλε περί την ορθή εφαρμογή και ερμηνεία των ως άνω διατάξεων κατά παραδοχή του πρώτου λόγου εφέσεως, παραβιάζοντας την αρχή της ισότητας των όπλων που καθιερώνει η ως άνω διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ και πρέπει αυτή να εξαφανιστεί, ακολούθως δε το Δικαστήριο τούτο, κρατώντας και δικάζοντας κατ'ουσίαν την υπόθεση, πρέπει να εξετάσει την ως άνω αγωγή ως προς το νόμω και ουσία βάσιμο αυτής.

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα : Την 11 Ιουλίου 1991 ο ενάγων, πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, προσλήφθηκε από το εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου με την ειδικότητα του ειδικευμένου εργάτη για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην έκτη Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων που έχει την έδρα της στην Πάτρα. Από την αρχή της πρόσληψής του λόγω και των αυξημένων τυπικών του προσόντων εκτελεί όχι εργασία ειδικευμένου εργάτη, όπως είχε συμφωνηθεί κατά την πρόσληψη, αλλά καθήκοντα διοικητικού υπαλλήλου, τα οποία άσκησε και κατά

το επίδικο χρονικό διάστημα, ήτοι κατά τα έτη 1994,1995 και 1996. Ειδικότερα, τηρούσε το πρωτόκολλο, διεκπεραίωνε τα εισερχόμενα και εξερχόμενα έγγραφα, όπως επίσης και τις οικοδομικές άδειες, ασκούσε τον διοικητικό έλεγχο και διεκπεραίωνε θέματα του τοπικού συμβουλίου μνημείων, όπως επίσης και τον έλεγχο των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Φεστιβάλ των Πατρών και άλλων φορέων της περιοχής. Με τον τρόπο όμως αυτό επήλθε τροποποίηση της αρχικής εργασιακής σύμβασης του ενάγοντος, αφού πλέον αυτός δεν παρέχει στο εναγόμενο τις υπηρεσίες του ειδικευμένου εργάτη, όπως αρχικώς είχε συμφωνηθεί με την σύμβαση, αλλά καθήκοντα διοικητικού υπαλλήλου, δηλαδή εργασία διαφορετική από αυτήν για την οποία είχε προσληφθεί. Για την τροποποιητική αυτή σύμβαση δεν τηρήθηκε ο τύπος του ιδιωτικού εγγράφου που προβλέπει επί ποινή απολύτου ακυρότητας της ως άνω συμβάσεως το άρθρο 84 του Ν.Δ. 321/1969 «περί Κώδικος Δημοσίου λογιστικού» και ως εκ τούτου η ως άνω τροποποιητική της αρχικής εργασιακής συμβάσεως συμφωνία είναι άκυρη κατά τα άρθρα 3, 158,164,174 και 180 του ΑΚ (ΑΠ 432/1997 ΝοΒ 1998,σελ. 340341). Άρση δε της ακυρότητας για έλλειψη τύπου της ως άνω τροποποιητικής συμβάσεως δεν επήλθε ούτε με την επακολουθήσασα εκ μέρους του ενάγοντος εργαζομένου εκπλήρωση αυτής, η οποία θεωρείται ότι ενέχει αποδοχή της τροποποιητικής προτάσεως του Δημοσίου (Ολ. ΑΠ 862/1984), διότι κάτι τέτοιο προϋποθέτει έγγραφη τροποποιητική πρόταση εκ μέρους του τελευταίου (Δημοσίου), πράγμα που δεν προκύπτει από κανένα αποδεικτικό στοιχείο (βλ. και ανωτ. ΑΠ 432/1997). Ο ενάγων, ενώ παρέχει, όπως προαναφέρθηκε, υπηρεσίες διοικητικού υπαλλήλου και κατά τα επίδικα έτη (1994,1995,1996), εν τούτοις αμείβεται με το μισθό του εργατοτεχνίτη που προβλέπουν οι ΕΓΣΣΕ, με αποτέλεσμα οι αποδοχές του να είναι μικρότερες από αυτές που αντιστοιχούν στο μισθό του διοικητικού υπαλλήλου. Κατά το ποσό της διαφοράς αυτής, που, αθροιζόμενο ανέρχεται για τον επίδικο χρόνο (1994 έως 1996) σε 1.652.000 δραχμές ή 4.848,13 Ευρώ, το εναγόμενο κατέστη σε βάρος του ενάγοντος πλουσιότερο χωρίς νόμιμη αιτία και υποχρεούται στην συγκεκριμένη περίπτωση (παροχής εργασίας κατόπιν ακύρου περί αυτής συμβάσεως) να αποδώσει στον τελευταίο την ωφέλεια αυτό αποκόμισε από την παρασχεθείσα εργασία του διοικητικού υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στις αποδοχές που θα κατέβαλε για την αυτή εργασία δυνάμει έγκυρης συμβάσεως σε άλλον εργαζόμενο που θα είχε τα ίδια με εκείνον (ενάγοντα) προσόντα και ικανότητες.

694/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Σπηλιόπουλος, Νικόλαος Κορφιάτης**).

Διοικητικά δικαστήρια. Διοικητικές διαφορές ουσίας και διοικητικές συμβάσεις. Έννοια. Δημόσια έργα. Οι διαφορές από αυτά υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια έστω και αν πρόκειται για πρόσθετες εργασίες ή αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά.

Κατά την διάταξη του άρθρου 94 & 1 του ισχύοντος συντάγματος ορίζεται ότι η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Περαιτέρω κατά το άρθρο 1 &2 Ν.1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά και τις διοικητικές συμβάσεις. Διοικητικές συμβάσεις είναι εκείνες στις οποίες ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ., έχουν αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας ή εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό και προσθέτως η κατάρτιση και εκτέλεσή τους διέπεται, έστω και εν μέρει, από κανόνες διοικητικού δικαίου ή περιέχουν νομίμως όρους που εξασφαλίζουν υπέρ του συμβαλλομένου δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. δυνατότητες μονομερούς επέμβασης ή εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς (Ολ.ΑΠ 7/2002 Ελλ.Δνη 42,381). Τέτοιου είδους σύμβαση που δημιουργεί διοικητική διαφορά ουσίας είναι και η κατ' εφαρμογή του Ν.Δ/τος 1266/72 (ή του νεωτέρου Ν.1418/84) συναπτόμενη από το δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. ή οργανισμό που ασκεί δημόσια διοίκηση, σύμβαση με τον ανάδοχο εκτέλεσης δημόσιου έργου, για έργο που εκτελείται από τον εργολάβο στα πλαίσια της πιο πάνω ειδικής νομοθεσίας (ΑΠ 1333/1987 Ελλ. Δνη 28,1446). Στην ίδια κατηγορία (διοικητικές διαφορές ουσίας) υπάγεται και η συμφωνία για πρόσθετες εργασίες που εκτελέστηκαν στο πλαίσιο της ίδιας εργολαβικής σύμβασης. Εξάλλου στις διοικητικές διαφορές ουσίας περιλαμβάνονται και οι διαφορές από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, όταν η υποκείμενη σχέση που προκάλεσε τον πλουτισμό αυτό είναι σχέση δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 2/1993 Ελλ.Δνη 35,297, Ολ.ΑΠ 5/1995 ΝοΒ 44,168). Στην προκείμενη περίπτωση, με την κρινόμενη αγωγή η ενάγουσα εκθέτει ότι τους μήνες Ιούνιο και Σεπτέμβριο του έτους 1994 συμφώνησε με το νόμιμο εκπρόσωπο της εναγομένης κοινότητας και ανέλαβε τα εις αυτή λεπτομερώς αναφερόμενα έργα ανόρυξης υδρογεώτρησης, έργα που θα εξυπηρετούσαν την υδροδότηση των κατοίκων της κοινότητας αυτής. Ότι το έργο θα εκτελείτο σύμφωνα με τους κανόνες και τις αμοιβές της ΤΥΔΚ Λευκάδας και του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ότι αυτός εκτέλεσε το έργο και η εναγομένη το παρέλαβε ανεπιφυλάκτως, πλην όμως δεν του κατέβαλε την αμοιβή του ανερχόμενη στο ποσό των 7.483.560 δραχμών, όπως με λεπτομέρεια εκτίθεται στην αγωγή. Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, εις ολόκληρον έκαστος, να της καταβάλουν του παραπάνω χρηματικό ποσό άλλως κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Με τέτοιο περιεχόμενη η αγωγή αυτή σαφώς εισάγει διαφορά από εργολαβική σύμβαση εκτέλεσης δημόσιου έργου που έχει διοικητικό χαρακτήρα δηλαδή πρόκειται για διοικητική διαφορά ουσίας, για την οποία, σύμφωνα με την μείζονα σκέψη, αρμόδια είναι τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

Επομένως τα πολιτικά δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία να δικάσουν την κρινόμενη αγωγή και συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε την αγωγή ως νόμω και εν μέρει ως ουσία βάσιμη εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τις παραπάνω διατάξεις. Κατ'ακολουθίαν, μολονότι η εκκαλούσα παραπονείται, μόνο για κακή εκτίμηση των αποδείξεων, το Εφετείο εξετάζει αυτεπαγγέλτως την δικαιοδοσία των

πολιτικών δικαστηρίων και το νόμω βάσιμο της αγωγής και πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση ως και κατ'ουσίαν βάσιμη, εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο αυτό και ν'απορριφθεί η κρινόμενη αγωγή για έλλειψη δικαιοδοσίας.

718/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Κώστας Χορομίδης, Βασίλης Αγγελόπουλος, Θωμάς Κουβέλης, Ιωάννης Μπιλιάνης, Δημήτριος Γιαννακός**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Ποία τα στοιχεία προδικασίας για τον οριστικό ή προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης που χωρίς αυτά η αίτηση απορρίπτεται. Μη προσκόμιση της Έκθεσης της αρμόδιας Εκτιμητικής επιτροπής (άρθρο 1.5 ν.δ. 797/71). Η αίτηση απορρίπτεται. Δικηγόρος. Άσκηση αίτησης ή ανταίτησης με τις προτάσεις και όχι με ξεχωριστό δικόγραφο. Η αμοιβή είναι ποσοστό 2% επί του ποσού της αποζημίωσης.

Στην παρ. 2 του αρθρ. 16 του Ν.Δ. 797/71, υπό την ισχύ του οποίου κηρύχθηκε η ένδικη απαλλοτρίωση και ασκήθηκε η αίτηση οριστικού καθορισμού της αποζημιώσεως, ορίζεται ότι η προσκόμιση των πιστοποιητικών που χορηγούνται σύμφωνα με την παρ. 1 του ίδιου άρθρου, μαζί με το σχετικό διάγραμμα του κτηματολογικού πίνακα και την έκθεση της εκτιμητικής επιτροπής του αρθρ. 15 του ίδιου Ν.Δ. καθώς και η κλήτευση των ενδιαφερομένων με φροντίδα αυτού που επισπεύδει τη δίκη, αποτελούν στοιχεία προδικασίας της δίκης για προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημιώσεως και χωρίς αυτά η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη (βλ. την ως άνω αναιρετική απόφαση του ΑΠ. 193/2003 (προσκομ.) επίσης 1565/95, Δνη 97,1054). Στις κατεπείγουσες απαλλοτριώσεις, κατά το αρθρ. 18 Α του ΝΔ 797/1971, που προστέθηκε με το αρθρ. 34 του Ν. 2040/1992, για το παραδεκτό της σχετικής αιτήσεως προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου δεν απαιτείται η προσκόμιση των στοιχείων προδικασίας που αναφέρονται στην παρ. 2 του αρθρ. 16 του Ν.Δ. 797/71 αλλά αρκεί μόνο η προσκόμιση : α) απλού διαγράμματος οριζοντιογραφίας που εικονίζει το είδος και την έκταση του απαλλοτριούμενου χώρου, β) πρόχειρου κτηματολογικού πίνακα ώστε με βάση αυτόν να γίνει με επιμέλεια του επισπεύδοντος η κλήτευση των ενδιαφερομένων, γ) βεβαιώσεως του αρμόδιου φύλακα των μεταγραφών ότι υποβλήθηκε προς καταχώρηση στην οικεία μερίδα αντίγραφο της αποφάσεως κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως μετά του σχετικού ως άνω διαγράμματος και των χρήσιμων για την ανεύρεση της οικείας μερίδας στοιχείων του απαλλοτριουμένου και του ιδιοκτήτη του και δ) εκτίμησης του Οικονομικού Εφόρου της περιφερείας του απαλλοτριουμένου ακινήτου για την αξία του. Εν προκειμένω στην από 20.5.1998 αίτηση του Ελληνικού

Κατά την διάταξη του άρθρου 94 & 1 του ισχύοντος συντάγματος ορίζεται ότι η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Περαιτέρω κατά το άρθρο 1 &2 Ν.1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά και τις διοικητικές συμβάσεις. Διοικητικές συμβάσεις είναι εκείνες στις οποίες ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ., έχουν αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας ή εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό και προσθέτως η κατάρτιση και εκτέλεσή τους διέπεται, έστω και εν μέρει, από κανόνες διοικητικού δικαίου ή περιέχουν νομίμως όρους που εξασφαλίζουν υπέρ του συμβαλλομένου δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. δυνατότητες μονομερούς επέμβασης ή εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς (Ολ.ΑΠ 7/2002 Ελλ.Δνη 42,381). Τέτοιου είδους σύμβαση που δημιουργεί διοικητική διαφορά ουσίας είναι και η κατ' εφαρμογή του Ν.Δ/τος 1266/72 (ή του νεωτέρου Ν.1418/84) συναπτόμενη από το δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. ή οργανισμό που ασκεί δημόσια διοίκηση, σύμβαση με τον ανάδοχο εκτέλεσης δημόσιου έργου, για έργο που εκτελείται από τον εργολάβο στα πλαίσια της πιο πάνω ειδικής νομοθεσίας (ΑΠ 1333/1987 Ελλ. Δνη 28,1446). Στην ίδια κατηγορία (διοικητικές διαφορές ουσίας) υπάγεται και η συμφωνία για πρόσθετες εργασίες που εκτελέστηκαν στο πλαίσιο της ίδιας εργολαβικής σύμβασης. Εξάλλου στις διοικητικές διαφορές ουσίας περιλαμβάνονται και οι διαφορές από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, όταν η υποκείμενη σχέση που προκάλεσε τον πλουτισμό αυτό είναι σχέση δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 2/1993 Ελλ.Δνη 35,297, Ολ.ΑΠ 5/1995 ΝοΒ 44,168). Στην προκείμενη περίπτωση, με την κρινόμενη αγωγή η ενάγουσα εκθέτει ότι τους μήνες Ιούνιο και Σεπτέμβριο του έτους 1994 συμφώνησε με το νόμιμο εκπρόσωπο της εναγομένης κοινότητας και ανέλαβε τα εις αυτή λεπτομερώς αναφερόμενα έργα ανόρυξης υδρογεώτρησης, έργα που θα εξυπηρετούσαν την υδροδότηση των κατοίκων της κοινότητας αυτής. Ότι το έργο θα εκτελείτο σύμφωνα με τους κανόνες και τις αμοιβές της ΤΥΔΚ Λευκάδας και του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ότι αυτός εκτέλεσε το έργο και η εναγομένη το παρέλαβε ανεπιφυλάκτως, πλην όμως δεν του κατέβαλε την αμοιβή του ανερχόμενη στο ποσό των 7.483.560 δραχμών, όπως με λεπτομέρεια εκτίθεται στην αγωγή. Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, εις ολόκληρον έκαστος, να της καταβάλουν του παραπάνω χρηματικό ποσό άλλως κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Με τέτοιο περιεχόμενη η αγωγή αυτή σαφώς εισάγει διαφορά από εργολαβική σύμβαση εκτέλεσης δημόσιου έργου που έχει διοικητικό χαρακτήρα δηλαδή πρόκειται για διοικητική διαφορά ουσίας, για την οποία, σύμφωνα με την μείζονα σκέψη, αρμόδια είναι τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

Επομένως τα πολιτικά δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία να δικάσουν την κρινόμενη αγωγή και συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε την αγωγή ως νόμω και εν μέρει ως ουσία βάσιμη εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τις παραπάνω διατάξεις. Κατ'ακολουθίαν, μολονότι η εκκαλούσα παραπονείται, μόνο για κακή εκτίμηση των αποδείξεων, το Εφετείο εξετάζει αυτεπαγγέλτως την δικαιοδοσία των

πολιτικών δικαστηρίων και το νόμω βάσιμο της αγωγής και πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση ως και κατ'ουσίαν βάσιμη, εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο αυτό και ν'απορριφθεί η κρινόμενη αγωγή για έλλειψη δικαιοδοσίας.

718/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ., Κώστας Χορομίδης, Βασίλης Αγγελόπουλος, Θωμάς Κουβέλης, Ιωάννης Μπιλιάνης, Δημήτριος Γιαννακός**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Ποία τα στοιχεία προδικασίας για τον οριστικό ή προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης που χωρίς αυτά η αίτηση απορρίπτεται. Μη προσκόμιση της Έκθεσης της αρμόδιας Εκτιμητικής επιτροπής (άρθρο 1.5 ν.δ. 797/71). Η αίτηση απορρίπτεται. Δικηγόρος. Άσκηση αίτησης ή ανταίτησης με τις προτάσεις και όχι με ξεχωριστό δικόγραφο. Η αμοιβή είναι ποσοστό 2% επί του ποσού της αποζημίωσης.

Στην παρ. 2 του αρθρ. 16 του Ν.Δ. 797/71, υπό την ισχύ του οποίου κηρύχθηκε η ένδικη απαλλοτρίωση και ασκήθηκε η αίτηση οριστικού καθορισμού της αποζημιώσεως, ορίζεται ότι η προσκόμιση των πιστοποιητικών που χορηγούνται σύμφωνα με την παρ. 1 του ίδιου άρθρου, μαζί με το σχετικό διάγραμμα του κτηματολογικού πίνακα και την έκθεση της εκτιμητικής επιτροπής του αρθρ. 15 του ίδιου Ν.Δ. καθώς και η κλήτευση των ενδιαφερομένων με φροντίδα αυτού που επισπεύδει τη δίκη, αποτελούν στοιχεία προδικασίας της δίκης για προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημιώσεως και χωρίς αυτά η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη (βλ. την ως άνω αναιρετική απόφαση του ΑΠ. 193/2003 (προσκομ.) επίσης 1565/95, Δνη 97,1054). Στις κατεπείγουσες απαλλοτριώσεις, κατά το αρθρ. 18 Α του ΝΔ 797/1971, που προστέθηκε με το αρθρ. 34 του Ν. 2040/1992, για το παραδεκτό της σχετικής αιτήσεως προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου δεν απαιτείται η προσκόμιση των στοιχείων προδικασίας που αναφέρονται στην παρ. 2 του αρθρ. 16 του Ν.Δ. 797/71 αλλά αρκεί μόνο η προσκόμιση : α) απλού διαγράμματος οριζοντιογραφίας που εικονίζει το είδος και την έκταση του απαλλοτριούμενου χώρου, β) πρόχειρου κτηματολογικού πίνακα ώστε με βάση αυτόν να γίνει με επιμέλεια του επισπεύδοντος η κλήτευση των ενδιαφερομένων, γ) βεβαιώσεως του αρμόδιου φύλακα των μεταγραφών ότι υποβλήθηκε προς καταχώρηση στην οικεία μερίδα αντίγραφο της αποφάσεως κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως μετά του σχετικού ως άνω διαγράμματος και των χρήσιμων για την ανεύρεση της οικείας μερίδας στοιχείων του απαλλοτριουμένου και του ιδιοκτήτη του και δ) εκτίμησης του Οικονομικού Εφόρου της περιφερείας του απαλλοτριουμένου ακινήτου για την αξία του. Εν προκειμένω στην από 20.5.1998 αίτηση του Ελληνικού

ή ανταίτηση του ιδιοκτήτη και δεν καθορισθεί αποζημίωση και για τα συστατικά που δεν αναφέρονται στον πίνακα, τότε ο ιδιοκτήτης έχει δικαίωμα αποζημίωσης από το Δημόσιο, σύμφωνα με το άρθρο 105 Εισ. Ν. ΑΚ (Ολ. ΑΠ. 5/2002 , ΑΠ. 459/1980 ό.π. παρ. ΕΑ 311/2001 Ελ.Δ. 42.946, ΑΠ. 965/96 Ελ.Δ. 39.822) η σχετική δε αγωγή, αν ασκείται μετά την έναρξη ισχύος του ν. 1406/83, δικάζεται από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια στη δικαιοδοσία των οποίων υπάγεται (ΑΕΔ 13/1992 Ελ.Δ. 34.300). Στην προκειμένη περίπτωση, οι εφεσίβλητοι και οι κυρίως παρεμβαίνοντες με την από 23.3.1987 αίτηση τους οι πρώτοι κατά του Ελληνικού Δημοσίου και την παρέμβαση τους ενώπιον του δικαστηρίου τούτου οι παρεμβαίνοντες, εκθέτουν ότι με την υπ' αριθμ. Δ. 679/391/20.3.1967 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 39Δ/67) απαλλοτριώθηκε εκτός των άλλων και εδαφική έκταση εμβαδού 500 τ.μ., που αποτυπώνεται στον κτηματολογικό πίνακα και διάγραμμα με αριθμ. 6985, που ανήκει στην ιδιοκτησία αυτών, και ότι με αποφάσεις του έτους 1979 καθορίστηκε η αποζημίωση, χωρίς όμως να καθορισθεί αποζημίωση και για συστατικά του απαλλοτριωθέντος (παλαιά εγκατάσταση ελαιοτριβείου), διότι μετά γενομένη μετρική άρση της απαλλοτρίωσης, τα συστατικά αυτά εφέροντο, κατά τον κτηματολογικό πίνακα και το διάγραμμα, ως κείμενα όχι στην απαλλοτριωθείσα έκταση των 500 τ.μ. αλλά στην υπόλοιπη έκταση που είχε απαλλοτριωθεί αρχικώς και ως προς την οποία ήρθη η απαλλοτρίωση με μεταγενέστερη απόφαση των συναρμοδίων Υπουργών. Για τους λόγους αυτούς, που συνιστούν παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου που συνέταξαν τον πίνακα και το διάγραμμα, να αποτυπώσουν την πραγματική κατάσταση των απαλλοτριωθέντων με αναφορά και των συστατικών αυτών, ζητούν να καθορισθεί οριστική αποζημίωση για τα συστατικά του ακινήτου τους καθώς και περαιτέρω αποζημίωση. Σύμφωνα επομένως με όσα παραπάνω στις νομικές σκέψεις αναπτύχθηκαν η αίτηση των εφεσίβλητων και η κυρία παρέμβαση πρέπει να απορριφθούν, διότι τα πολιτικά δικαστήρια στερούνται δικαιοδοσίας, αφού ουσιαστικώς με αυτές ζητείται αποζημίωση για παρανομία των οργάνων που συνέταξαν τον κτηματολογικό πίνακα και το διάγραμμα, τα οποία, κατά την άσκηση των καθηκόντων που τους ανατέθηκαν για τη σύνταξη των πινάκων αυτών, παρέλειψαν να περιλάβουν και τα συστατικά αυτά που αναγκαστικώς συναπαλλοτριώθηκαν.

783/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αντώνιος Πατρινός, Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου Ν.Σ.Κ.**).

Αγωγή αναγνωριστική. Προϋποθέσεις έγερσης. Αρνητική και θετική αναγνωριστική αγωγή. Διαφέρουν μόνο ως προς το βάρος της αποδείξεως. Δημόσια κτήματα. Πρωτόκολλο οικον. εφόρου για την αποζημίωση. Είναι ιδιωτική διαφορά και δικάζεαι από τα πολιτικά δικαστήρια. Ανακοπή υποχρέου προς αποζημίωση Εισάγεται στο Ειρηνοδικείο ή Μον. Πρωτοδικείο ανάλογα με το ποσό και εκδικάζεται κατά

την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όμως επιτρέπεται άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κατά της αποφάσεως και δεν απαγορεύεται η άσκηση αγωγής κατά την τακτική διαδικασία. Περιστατικά.

Επειδή, κατά την διάταξη του άρθρου 70 του ΚΠολΔ, όποιος έχει έννομο συμφέρον να αναγνωρισθεί η ύπαρξη ή μη ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης μπορεί να ασκήσει σχετική αγωγή. Από την διάταξη αυτή προκύπτει ότι μπορεί να αναγνωρισθεί η ύπαρξη ή η ανυπαρξία έννομης σχέσης του ιδιωτικού δικαίου, η οποία τελεί σε αβεβαιότητα, εφόσον συντρέχει προς τούτο έννομο συμφέρον. Ως έννομη σχέση θεωρείται η βιοτική σχέση ενός προσώπου προς άλλο πρόσωπο ή πράγμα, η οποία ρυθμίζεται από το εξ αντικειμένου δίκαιο (βλ. ΑΠ 155/2002, Δνη 2002, 1346). Απαιτείται επί πλέον έννομο συμφέρον, το οποίο μπορεί να είναι υλικό ή ηθικό, εξαρτάται από τις εκά στοτε περιστάσεις και υπάρχει όταν εξ αιτίας αμφισβήτησης δημιουργείται αβεβαιότητα για την έννομη σχέση του ενάγοντος από την οποία απειλείται σε αυτόν βλάβη, που δεν μπορεί να ανατραπεί διαφορετικά παρά μόνο με την αναγνώριση από το δικαστήριο της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως, αιρομένης έτσι της νομικής αβεβαιότητας και του εξ αυτής προερχομένου κινδύνου (βλ. ΑΠ 941/97, Δνη 99,588, 989/96, Δνη 98,813, Εφ. Αθ. 431/2001, Δνη 2001,1354). Εξ άλλου, η διάκριση μεταξύ θετικής και αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής αρκεί μόνη η γενική άρνηση που αντιτάσσεται από τον ενάγοντα κατά του προβαλλομένου δικαιώματος του εναγομένου, χωρίς να είναι υποχρεωμένος ο ενάγων να επικαλεσθεί και αποδείξει την αναλήθεια των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το προβαλλόμενο δικαίωμα από τον εναγόμενο. Ο τελευταίος αντίθετα έχει το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το προβαλλόμενο δικαίωμά του, ο ενάγων δε αμυνόμενος κατά του δικαιώματος αυτού του εναγομένου, δικαιούται να επικαλεσθεί και αποδείξει τα κρίσιμα εκείνα πραγματικά περιστατικά εξ αιτίας των οποίων έχει αποσβεσθεί το δικαίωμα του εναγομένου ή απαγορεύεται στην συγκεκριμένη περίπτωση η άσκησή του (βλ. ΑΠ 385/99, Δνη 99,1514, 121/93, Δνη 95,1134, 380/89, Δνη 90,530, Εφ.Αθ. 2134/2001, Δνη 2002,507, 2307/98, ΝοΒ 46,1448, 11070/96, Δνη 98, 1654). Περαιτέρω, η διαφορά που δημιουργείται από την επιβολή αποζημιώσεως για αυθαίρετη χρήση δημοσίου κτήματος με το πρωτόκολλο του οικονομικού Εφόρου (ήδη του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου μετά το ΠΔ 551/1988), κατά τις διατάξεις του άρθρου 115 του ΠΔ της 11/12.11.1929 «περί διοικήσεως δημοσίων κτημάτων», όπως τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως και ιδίως ο προσδιορισμός της κατά την κρίση αγαθού ανδρός, φέρει τα χαρακτηριστικά ιδιωτικής διαφοράς και εκδικάζεται από τα πολιτικά δικαστήρια (βλ. ΑΕΔ 10/93, Δνη 94,300, 39/89, Δνη 92, 741 (σε περίληψη), 6/89, ΝοΒ 37, 1105 και Δ 20,747). Κατά του πρωτοκόλλου με το οποίο ορίζεται η αποζημίωση χωρεί ανακοπή ενώπιον του Ειρηνοδικείου ή του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αναλόγως του ποσού της αποζημιώσεως, η οποία εκδικάζεται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όπως

πλέον γίνεται δεκτό, κατά της αποφάσεως που εκδίδεται επί της ανακοπής και η οποία δεν αποτελεί ασφαλιστικό μέτρο με την έννοια του άρθρου 682 του ΚΠολΔ, αφού με αυτή τέμνεται οριστικά η διαφορά και ως εκ τούτου δεν καταλαμβάνεται από την απαγόρευση του άρθρου 699 του ίδιου κώδικα, επιτρέπεται η άσκηση ενδίκων μέσων (βλ. ΑΠ (ολ) 2122/2002, Δνη 2002,1016). Κατά το ίδιο άρθρο 115 του ως άνω ΠΔ, αν με την ανακοπή αμφισβητείται αυτό τούτο το δικαίωμα του Δημοσίου, η απόφαση επί της ανακοπής δεν ασκεί επιρροή στην δίκη για το δικαίωμα που θα κινηθεί ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου. Η απόφαση επί της ανακοπής εκδίδεται μετά από πιθανολόγηση χωρίς πλήρη δικανική πεποίθηση για την συνδρομή των γεγονότων που στηρίζουν την επίδικη έννομη σχέση και δεν εμποδίζει την επιδίωξη των εκατέρωθεν δικαιωμάτων κατά την τακτική διαδικασία, κατά την οποία ανατρέπεται το εξ αυτής απορρέον προσωρινό δεδικασμένο. Εάν μετά την έκδοση αποφάσεως επί της ανακοπής αναζητείται η αναγνώριση της ανυπαρξίας του δικαιώματος του Δημοσίου για επιβολή αποζημιώσεως για οποιοδήποτε λόγο και επιδιώκεται η οριστική επίλυση της διαφοράς ανεξάρτητα από την έκβαση της διοικητικής εκτελέσεως, τότε το σχετικό ένδικο βοήθημα είτε πρόκειται για αναγνωριστική αγωγή είτε για ανακοπή του άρθρου 73 &1 του ΚΕΔΕ, δικάζεται κατά την τακτική διαδικασία, στην οποία για την απόδειξη της έννομης σχέσης απαιτείται ο σχηματισμός πλήρους δικανικής πεποίθησης και όχι απλή πιθανολόγηση (βλ. ΑΠ 612/90, Δνη 91,773, 639/89, ΝοΒ 38,987).

Με το 17/98 πρωτόκολλο καθορισμού αποζημιώσεως αυθαίρετης χρήσης δημόσιας έκτασης του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας Ηλείας καθορίσθηκε στο ποσό των 27.000.000 δρχ., πλέον χαρτοσήμου εκ 3,6% η αποζημίωση που έπρεπε να καταβάλει η ενάγουσα εταιρεία για την αυθαίρετη αμμοχαλικοληψία 27.000 Μ3 που διενήργησε κατά το χρονικό διάστημα από τον Ιούνιο του 1996 και εντεύθεν από την κοίτη του ποταμού Πηνειού στην θέση «ΠΗΓΑΔΙ» της Κοινότητας Τραγανού Ηλείας και ειδικότερα από την έκταση που περιγράφεται στο συνημμένο στο πρωτόκολλο τοπογραφικό διάγραμμα. Κατά του παραπάνω πρωτοκόλλου η ενάγουσα άσκησε ανακοπή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηλείας, το οποίο με την 74/99 απόφασή του μείωσε το ποσό της οφειλόμενης αποζημιώσεως σε 18.900.000 δρχ., η ασκηθείσα δε κατά της αποφάσεως αυτής έφεσης απορρίφθηκε ως απαράδεκτη. Στην συνέχεια η αρμόδια Δ.Ο.Υ. Λεχαινών προέβη στην 338/23.9.99 ταμειακή βεβαίωση οφειλής και την έκδοση ατομικής ειδοποιήσεως με την οποία κάλεσε την ενάγουσα να καταβάλει το συνολικό ποσό των 19.580.000 δρχ. για την άνω αιτία (αποζημίωση χρήσεως 18.900.000 δρχ. + τέλη χαρτοσήμου). Η έκταση όμως από την οποία έγινε η αμμοχαλικοληψία δεν ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, αλλά στο εκ των μελών της ενάγουσας εταιρείας Σ.Μ. δυνάμει του αναφερόμενου στην αγωγή τίτλου ιδιοκτησίας, ο οποίος και την παραχώρησε στην πρώτη για εκμετάλλευση, η ποσότητα δε των 27.000 Μ3 αμμοχάλικου που ανευρέθη στις εγκαταστάσεις της επιχειρήσεώς της δεν είχε ληφθεί από το δημόσιο κτήμα, εκτός από ποσότητα 7.000 Μ3, η οποία εξήχθη όχι αυθαιρέτως αλλά κατόπιν εγκρίσεως του Νομάρχη Ηλείας. Έτσι, δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εκδόσεως του πρωτοκόλλου και ζητείται

να αναγνωρισθεί ότι ουδέποτε κατέλαβε η έκαμε χρήση και μάλιστα αυθαιρέτως της περιγραφομένης στο πρωτόκολλο εκτάσεως και δεν οφείλει το ποσό που καταλογίσθηκε κατά τα άνω εις βάρος της. Με αυτό το περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή έχει τον χαρακτήρα αναγνωριστικής αγωγής και είναι νόμιμη στηριζόμενη στις διατάξεις του άρθρου 70 του ΚΠολΔ. Η εκκαλουμένη απόφαση, επομένως, που έκρινε ότι πρόκειται για ανακοπή του άρθρου 220 του Κ. Διοικ. Δικ., η οποία νομίμως μεν εισήχθη ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων που έχουν δικαιοδοσία, εφόσον η διαφορά προέρχεται από έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου, αλλά έπρεπε να ασκηθεί εντός προθεσμίας 30 ημερών από την επίδοση, άλλως από την πλήρη γνώση της ταμειακής βεβαίωσης και λόγω ασκήσεώς της μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, την απέρριψε ως απαράδεκτη, εσφαλμένα εφάρμοσε τον νόμο κατά την εκτίμηση του δικογράφου της αγωγής. Κατά συνέπεια, η έφεση πρέπει να γίνει δεκτή και ως ουσία βάσιμη, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί δε η υπόθεση και να εξετασθεί κατ'ουσίαν από το Δικαστήριο αυτό, κατ'άρθρ. 535 &1 του ΚΠολΔ, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με τον Ν.2915/2001, που εφαρμόζεται εν προκειμένω ως εκ του χρόνου συζητήσεως της εκκαλουμένης αποφάσεως.

786/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Μαράτος, Δημήτριος Κανελλής Ν.Σ.Κ.**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αποζημίωση για την ωφέλεια που αποκτούν οι παρόδιοι ιδιοκτήτες. Μαχητό τεκμήριο για την τεκμαιρόμενη ωφέλεια. Η αγωγή που αποβλέπει στην ανατροπή του τεκμηρίου υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Το Δικαστήριο που καθορίζει την τιμή μονάδας αποζημίωσης μπορεί να εξετάσει ενιαία την ύπαρξη ή όχι ωφέλειας του ιδιοκτήτη ακινήτου που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό και την υποχρέωση ή μη συμμετοχής του στις δαπάνες απαλλοτρίωσης. Περιστατικά που αποδεικνύουν την ανυπαρξία ωφέλειας του παρόδιου ιδιοκτήτη.

Μεταξύ των απαλλοτριωθέντων περιλαμβάνονταν και τα ΑΚ 106 και 117 αγροτικά ακίνητα του ενάγοντος. Ειδικότερα, από το πρώτο ακίνητο (ΑΚ 106), συνολικού εμβαδού 4.925 τ.μ., απαλλοτριώθηκε έκταση 1.930 τ.μ., δηλαδή ο ενάγων ουδεμία αποζημίωση έλαβε για την απαλλοτριωθείσα έκταση, διότι θεωρήθηκε ότι αυτοαποζημιώθηκε λόγω της ωφέλειας που επήλθε στο εναπομείναν τμήμα της ιδιοκτησίας του εμβαδού 2.995 τ.μ. Πλέον αυτού, λόγω της ωφέλειας αυτής που κρίθηκε ότι επήλθε στο εναπομείναν τμήμα της ιδιοκτησίας του από την απαλλοτρίωση υποχρεώθηκε σε αποζημίωση παροδίων ιδιοκτησιών για 217 τ.μ. (ποσό που κατέβαλε δια του συμψηφισμού (αφαιρέσεως) της υποχρεώσεώς του αυτής προς την αποζημίωση που του επιδικάσθηκε για μείωση της αξίας του εναπομείναντος τμήματος του ακινήτου

καθώς και για την απαλλοτρίωση μέρους του ΑΚ 117 ακινήτου του, περί του οποίου θα γίνει λόγος παρακάτω). Το ακίνητο αυτό του ενάγοντος, χρησιμοποιούμενο ως αγρός, πριν την απαλλοτρίωση ήταν άρτιο και οικοδομήσιμο. Μετά την απαλλοτρίωση απώλεσε κατά πολύ την οικοδομήσιμότητά του λόγω και της απαγόρευσης δομήσεως σε ζώνη 40 μ. από το όριο της απαλλοτριώσεως της εθνικής οδού και για τον λόγο αυτό με την 891/1999 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού, με την οποία έγινε ο καθορισμός της οριστικής τιμής μονάδας αποζημιώσεως, επιδικάσθηκε ιδιαίτερη αποζημίωση, κατ'άρθρ. 13&4 του ΝΔ 797/71, ποσοστού 20% επί της αξίας του απαλλοτριωθέντος λόγω μείωσης της αξίας του εναπομείναντος τμήματος. Πριν από την απαλλοτρίωση είχε επικοινωνία (πρόσβαση) με δημοτική οδό πλάτους 4μ. και μετά την απαλλοτρίωση εξακολουθεί να έχει την ίδια ακριβώς επικοινωνία, δοθέντος ότι ούτε πρόσωπο στην διανοιγόμενη και διαπλατυνόμενη οδό απέκτησε και η προϋφισταμένη δημοτική οδός κατ' ουδείν βελτιώθηκε, αφού λόγω τροποποίησης της αρχικής μελέτης και κατασκευής σήραγγας στο τμήμα εκείνο της οδού δεν έγινε κανένα έργο (βλ. κατάθεση μάρτυρα Δ. Λ., πολιτικού μηχανικού, που εξετάσθηκε με επιμέλεια του Δημοσίου, «αυτό σημαίνει ότι η κατάσταση ήταν όπως και πριν όσο αφορά την πρόσβαση …πριν την απαλλοτρίωση είχε κάποιο δρόμο, αυτόν που υπάρχει και σήμερα»). Υπό τις συνθήκες αυτές ο ενάγων δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ωφελούμενος ως προς την απαλλοτρίωση του ΑΚ 106 ακινήτου του, αφού αποδείχθηκε ότι καμία ωφέλεια δεν προέκυψε για το απομένον τμήμα της ιδιοκτησίας του από την εκτέλεση του συγκεκριμένου έργου για το οποίο έγινε η απαλλοτρίωση. Επομένως, πρέπει να αποζημιωθεί και για το τμήμα της ιδιοκτησίας του που θεωρείται ως αυτοαποζημιούμενος με βάση την καθορισθείσα με την προαναφερθείσα 891/99 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού τιμή των 7.000 δρχ. το τ.μ., δηλαδή 13.510.000 δρχ. (1.930 χ 7.000). Ακόμη, εφόσον δεν έχει ωφεληθεί από το έργο, δεν υποχρεούται να αποζημιώσει τους παροδίους και δικαιούται να λάβει από το Ελληνικό Δημόσιο το ποσό που αυτό αφαίρεσε από την οφειλόμενη αποζημίωσή του λόγω της δήθεν υποχρεώσεώς του προς τις παρόδιες ιδιοκτησίες για 217 τ.μ., δηλαδή 1.519.000 δρχ. (217 χ 7.000).

788/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ηλίας Ζαρναβέλης, Νίκος Παρασκευόπουλος, Ευάγγελος Ματσούκης, Ιωάννης Μαράτος**).

Κυνηγετική οργάνωση (σωματείο). Πρόσληψη σε θέση ιδιωτικού θηροφύλακα. Διατυπώσεις καταγγελίας της σύμβασης εργασίας.

Με τον πρώτο λόγο εφέσεως ο εκκαλών ισχυρίζεται ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο που έκρινε έγκυρη και υποστατή την καταγγελία της συμβάσεως εργασίας του από το εφεσίβλητο Σωματείο (εργοδότη του)

και όχι από την εποπτεύουσα αυτό δασική αρχή, που είναι εν προκειμένω η Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος, έσφαλε περί την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή τόσο του άρθρου 267 παρ. 3 του Ν.Δ. 86/1969 («Περί Δασικού Κώδικα»), όσο και του άρθρου 6 της ΥΑ 60548/894/22.2.1995 που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου 267 παρ. 2 του ΝΔ 86/1969, αφού κατά το άρθρο 6 της ως άνω Υπουργικής απόφασης, η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας και του ιδιωτικού θηροφύλακα που προσλαμβάνεται από κυνηγετικές οργανώσεις, όπως εν προκειμένω, γίνεται με απόφαση της εποπτεύουσας δασικής αρχής ύστερα από σχετική εισήγηση του εργοδότη. Ο εκκαλών, όπως συνομολογεί και ο ίδιος, προσλήφθηκε από την εφεσίβλητη κυνηγετική οργάνωση (σωματείο) με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ως ιδιωτικός φύλακας θήρας σύμφωνα με τις διατυπώσεις του άρθρου 267 παρ.3 του ΝΔ 86/1969. Με την διάταξη αυτή, η οποία αναφέρεται στην πρόσληψη και την κατάσταση των ιδιωτικών θηροφυλάκων που προσλαμβάνονται από κυνηγετικές οργανώσεις ή ιδιοκτήτες ιδιωτικών εκτάσεων, δεν παρέχεται καμία και σε κανένα όργανο του Κράτους (Υπουργό Γεωργίας ή άλλο) εξουσιοδότηση για ρύθμιση θεμάτων προσλήψεως και απολύσεως αυτών (ιδιωτικών θηροφυλάκων) και ως εκ τούτου η ως άνω Υπουργική απόφαση που ρυθμίζει αντίστοιχα θέματα είναι συνταγματικώς ανίσχυρη και δεν μπορεί να εφαρμοστεί ως στηριζόμενη σε ανύπαρκτη νομοθετική εξουσιοδότηση, αφού τέτοια εξουσιοδότηση για να είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα (άρθρο 43 παρ.2 και 4) πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη, δηλαδή να παρέχεται με συγκεκριμένη διάταξη νόμου και για επακριβώς καθοριζόμενα θέματα (ΑΠ 1686/2000 Ελλ. Δνη 42 σελ. 13041305, ΣτΕ 2820/1999 Ελλ. Δνη 41 σελ. 217218). Αντίθετα, νομοθετική εξουσιοδότηση για ρύθμιση τέτοιων θεμάτων με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας παρέχεται με την παρ.2 του άρθρου 267 του ΝΔ 86/1969 για τους θηροφύλακες που προσλαμβάνονται από το Κράτος και αμείβονται από το Κεντρικό Ταμείο Γεωργίας – Κτηνοτροφίας και Δασών, οι οποίοι είναι άσχετοι με τους ιδιωτικούς θηροφύλακες της παρ.3 του άρθρου τούτου που προσλαμβάνουν με δαπάνη τους οι κυνηγετικές οργανώσεις. Τα παραπάνω δεν αναιρούν το γεγονός ότι κατά το νόμο (άρθρο 267 παρ.3 ΝΔ 86/1969) και οι ιδιωτικοί θηροφύλακες πριν από την πρόσληψή τους αναγνωρίζονται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας μετά από πρόταση της αρμόδιας δασικής αρχής ως φύλακες θήρας για να εξομοιωθούν, πλην της αντιμισθίας, ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις με τους δημόσιους θηροφύλακες της παραγράφου 1 του άρθρου 267, διότι η εξομοίωση αυτή, όπως προκύπτει από το σκοπό του νόμου και την γραμματική του διατύπωση, δεν καταλαμβάνει και τις διαφορετικές ρυθμίσεις που θέλει ο νόμος στις έννομες σχέσεις των ως άνω κατηγοριών θηροφυλάκων (ιδιωτικών, δημοσίων) με τους αντισυμβαλλόμενους αυτών τρίτους λ.χ. εργοδότες τους. Επομένως η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε ως έγκυρη την καταγγελία της σύμβασης εργασίας του εκκαλούντος ιδιωτικού θηροφύλακα από την εφεσίβλητη κυνηγετική οργάνωση που ήταν και ο εργοδότης του, δεν έσφαλε και ως εκ τούτου ο πρώτος λόγος εφέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

822/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παύλος Χρονόπουλος, Αλέκος Καρώκης**).

Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες και η κατασκευή δημοσίων έργων. Στις συμβάσεις αυτές απαγορεύεται η «υποκατάσταση τρίτου» και η εκχώρηση του έργου. Τέτοια υποκατάσταση ή εκχώρηση όμως δεν είναι η υπεργολαβία, δηλαδή η ανάθεση από τον εργολάβο σε τρίτο της κατασκευής ορισμένων εργασιών που δεν συνδέεται με τον εργοδότη (Δήμο ή Κοινότητα κ.λ.π.).

Κατά το άρθρο 1 &2 Ν.1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας, οι οποίες δικάζονται από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά και τις διοικητικές συμβάσεις. Διοικητικές συμβάσεις είναι εκείνες στις οποίες ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο ή Ν.ΠΔΔ, έχουν αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας ή εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό και προσθέτως η κατάρτιση και η εκτέλεσή τους διέπεται, έστω και εν μέρει από κανόνες διοικητικού δικαίου ή περιέχουν νομίμους όρους που εξασφαλίζουν υπέρ του συμβαλλομένου δημοσίου ή ΝΠΔΔ δυνατότητες μονομερούς επέμβασης ή εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς (Ολ. ΑΠ 7/2002 Ελλ.Δνη 42,381). Περαιτέρω από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 5 &1, 6 εδ. α΄Ν.1418/84 και άρθρ. 26 &1 εδ.γ΄του ΠΔ 609/85 και άρθρ. 7&1 του ΠΔ 171/1987 προκύπτει ότι με τους όρους «υποκατάσταση τρίτου» και εκχώρηση του έργου» που αναγορεύεται στα δημόσια έργα, νοείται η μεταβίβαση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του εργολάβου από την εργολαβική σύμβαση σε τρίτον, όσον αφορά το όλον ή μέρος του αναληφθέντος έργου κατά τρόπον ώστε να υπεισέρχεται ο τρίτος στην μεταξύ Δήμου ή κοινότητος και εργολάβου σχέση. Συνεπώς ως υποκατάσταση τρίτου ή εκχώρηση του έργου, κατά την έννοια του ως άνω νόμου, δεν νοείται η υπεργολαβία, δηλαδή η σύμβαση με την οποία ο εργολάβος αναθέτει την αμοιβή την εκτέλεση ορισμένων εργασιών σε τρίτον, ο οποίος δεν συνδέεται με νομικό δεσμό με τον άνω εργοδότη (Δήμο ή Κοινότητα) έναντι του οποίου μόνος υπεύθυνος και για τις εκτελούμενες από τον εργολάβο εργασίες παραμένει ο εργολάβος (ΑΠ 1468/2000). Στην προκειμένη περίπτωση ο εκκαλών ισχυρίζεται ότι έσφαλε η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε ότι είχε δικαιοδοσία να δικάσει την υπόθεση αυτή, εφόσον αρμόδια ήταν τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτέος, εφόσον σύμφωνα με όσα ιστορούνται στην αγωγή, πρόκειται για διαφορά μεταξύ ιδιωτών (υπεργολαβική σύμβαση) έστω και αν αφορά στην πραγματοποίηση εργασιών στα πλαίσια εκτέλεσης δημόσιου έργου, η οποία είναι επιτρεπτή σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη και δεν συνδέεται η σύμβαση αυτή (υπερεργολαβίας) με τον εργοδότη Δήμο ή Κοινότητα, ώστε να έχουν δικαιοδοσία τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

858/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Κούτσης, Ανδρέας Νικολετάτος**).

Γιατροί. Διεκδίκηση υπερωριών από νοσοκομείο που εργάζονται. Η αγωγή πρέπει να ασκηθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 και 2 περίπτ. η΄και θ΄, σε συνδυασμό με άρθρ.9 παρ. 1 περίπτ. γ΄και 2 του Ν. 1406/1983, οι διαφορές από ευθύνη των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για αποζημίωση από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία τους (άρθρα 105 και 106 του Εισ.Ν.Α.Κ.), καθώς και οι διαφορές για κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίες ρυθμίζονται από διατάξεις κανονιστικού περιεχομένου, υπάγονται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων από την 1161985. Τέτοια κανονιστικού περιεχομένου πράξη είναι και η προαναφερθείσα υπουργική απόφαση αριθμ. 2039921/3479/0022/1461991 που αναπροσάρμοσε την αμοιβή υπερωριακής απασχόλησης (βλ. ΣτΕ 1039/2003, ΣτΕ 307/2003 προσκομιζόμενες). Επομένως η υπόθεση, λόγω του χρόνου στον οποίο ανάγονται οι αξιώσεις των εναγόντων, υπάγεται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, τόσο κατά την κυρία βάση της αγωγής, όσο και κατά την επικουρική του αδικαιολόγητου πλουτισμού, αφού η αμοιβή που θα έπαιρνε άλλος γιατρός των αυτών προσόντων με τους ενάγοντες απασχολούμενος κατά το ίδιο χρονικό διάστημα στην ίδια εργασία, ρυθμίζεται από τις ίδιες κανονιστικές διατάξεις (βλ. Εφ.Θεσ. 638/1992 Δ. 24.1030, Διοικ.Εφ.Αθ. 272/1997 αδημ.). Συνεπώς η αγωγή έπρεπε να απορριφθεί για έλλειψη δικαιοδοσίας (άρθρ. 4 του ΚΠολΔ) και έτσι το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο το οποίο την απέρριψε για τον ίδιο λόγο, δεν έσφαλε και γι'αυτό ο σχετικός λόγος εφέσεως που υποστηρίζει το αντίθετο είναι αβάσιμος

882/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παύλος Χρονόπουλος, Αλέκος Καρώκης**).

Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες και η κατασκευή δημοσίων έργων. Στις συμβάσεις αυτές απαγορεύεται η «υποκατάσταση τρίτου» και η εκχώρηση του έργου. Τέτοια υποκατάσταση ή εκχώρηση όμως δεν είναι η υπεργολαβία, δηλαδή η ανάθεση από τον εργολάβο σε τρίτο της κατασκευής ορισμένων εργασιών που δεν συνδέεται με τον εργοδότη (Δήμο ή Κοινότητα κ.λ.π.).

Κατά το άρθρο 1 &2 Ν.1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας, οι οποίες δικάζονται από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια περιλαμβάνονται

ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά και τις διοικητικές συμβάσεις. Διοικητικές συμβάσεις είναι εκείνες στις οποίες ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο ή Ν.ΠΔΔ, έχουν αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας ή εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό και προσθέτως η κατάρτιση και η εκτέλεσή τους διέπεται, έστω και εν μέρει από κανόνες διοικητικού δικαίου ή περιέχουν νομίμους όρους που εξασφαλίζουν υπέρ του συμβαλλομένου δημοσίου ή ΝΠΔΔ δυνατότητες μονομερούς επέμβασης ή εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς (Ολ. ΑΠ 7/2002 Ελλ.Δνη 42,381). Περαιτέρω από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 5 &1, 6 εδ. α΄Ν.1418/84 και άρθρ. 26 &1 εδ.γ΄του ΠΔ 609/85 και άρθρ. 7&1 του ΠΔ 171/1987 προκύπτει ότι με τους όρους «υποκατάσταση τρίτου» και εκχώρηση του έργου» που απαγορεύεται στα δημόσια έργα, νοείται η μεταβίβαση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του εργολάβου από την εργολαβική σύμβαση σε τρίτον, όσον αφορά το όλον ή μέρος του αναληφθέντος έργου κατά τρόπον ώστε να υπεισέρχεται ο τρίτος στην μεταξύ Δήμου ή κοινότητος και εργολάβου σχέση. Συνεπώς ως υποκατάσταση τρίτου ή εκχώρηση του έργου, κατά την έννοια του ως άνω νόμου, δεν νοείται η υπεργολαβία, δηλαδή η σύμβαση με την οποία ο εργολάβος αναθέτει με αμοιβή την εκτέλεση ορισμένων εργασιών σε τρίτον, ο οποίος δεν συνδέεται με νομικό δεσμό με τον άνω εργοδότη (Δήμο ή Κοινότητα) έναντι του οποίου μόνος υπεύθυνος και για τις εκτελούμενες από τον νέο εργολάβο εργασίες παραμένει ο εργολάβος (ΑΠ 1468/2000). Στην προκειμένη περίπτωση ο εκκαλών ισχυρίζεται ότι έσφαλε η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε ότι είχε δικαιοδοσία να δικάσει την υπόθεση αυτή, εφόσον αρμόδια ήταν τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτέος, εφόσον σύμφωνα με όσα ιστορούνται στην αγωγή, πρόκειται για διαφορά μεταξύ ιδιωτών (υπεργολαβική σύμβαση) έστω και αν αφορά στην πραγματοποίηση εργασιών στα πλαίσια εκτέλεσης δημόσιου έργου, η οποία είναι επιτρεπτή σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη και δεν συνδέεται η σύμβαση αυτή (υπερεργολαβίας) με τον εργοδότη Δήμο ή Κοινότητα, ώστε να έχουν δικαιοδοσία τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

884/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Μαράτος, Δημήτριος Τσαούσογλου, Βιβή Σφαέλου**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση για την εφαρμογή του σχεδίου της πόλεως του Δήμου Πατρέων. Νόμιμα ζητείται απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της τιμής μονάδος αποζημίωσης αφού προσκομίζονται τα έγγραφα που προβλέπονται από το άρθρο 17 &4 του Ν.2882/2001. Αιτήματα που προβάλλονται το πρώτον με τις προτάσεις απορρίπτονται ως απαράδεκτα.

Με την κρινόμενη αίτηση ζητείται ο οριστικός προσδιορισμός τιμής μονάδος

του απαλλοτριωθέντος ακινήτου σε εφαρμογή του σχεδίου πόλης των Πατρών. Η αίτηση αυτή παραδεκτώς ασκείται απ'ευθείας ενώπιον του δικαστηρίου τούτου (άρθρ. 21 &1, 2 ν. 2882/2001) εφόσον προσκομίζονται τα προβλεπόμενα από την διάταξη του άρθρου 17 παρ.4 του παραπάνω νόμου, προβλεπόμενα έγγραφα. Είναι νόμιμη στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 1, 3, 4, 7,8,9,13,14,15,17,18,19 και του ν. 2882/2001. Η αίτηση όμως αναφορικά με τον τρίτο των καθών Α.Μπ. πρέπει ν' απορριφθεί ως παθητικά ανομιμοποίητη, εφόσον αυτός δεν ενάγεται ως κύριος των ιδιοκτησιών που υποχρεούνται προς καταβολή αποζημίωσης αλλά ως διαχειριστής της πολυκατοικίας.

Η αιτούσα με τις προτάσεις της ζήτησε για πρώτη φορά : 1) ν' αναγνωρισθεί ότι δεν ωφελείται από την απαλλοτρίωση και συνεπώς δεν συντρέχει νόμιμη περίπτωση αυτοαποζημίωσης και πρέπει ν'αποζημιωθεί και για άλλα 14,58 τ.μ. 2) ότι δεν είναι υποχρεωμένη ν'αποζημιώσει τον παρόδιο Ε.Σ. για 8,72 τ.μ. 3) να ορισθεί αποζημίωση και για εις αυτές αναφερόμενα με λεπτομέρεια συστατικά, που δεν αναφέρονται στον κτηματολογικό πίνακα και 4) να αναγνωρισθεί δικαιούχος της αποζημίωσης. Τα παραπάνω αιτήματα, πλην του υπ'αριθμ. 3 για ορισμό αποζημίωσης και σε συστατικά μέρη του απαλλοτριουμένου ακινήτου, απαραδέκτως προβάλλονται το πρώτον με τις προτάσεις της αιτούσας ελλείψει προδικασίας και πρέπει ν'απορριφθούν. Το υπ'αριθμ. 3 αίτημα όμως παραδεκτώς προβάλλεται (βλ. Ολ.ΑΠ 5/2002) και πρέπει να ερευνηθεί στην ουσία του.

886/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χρήστος Λούκας, Ιωάννης Βλασσόπουλος, Δημήτριος Στουραίτης**).

Πώληση εμπορευμάτων σε ν.π.δ.δ. Δεν είναι διοικητική σύμβαση και συνεπώς η σχετική αξίωση υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια και όχι στα διοικητικά.

Με την υπό κρίση αγωγή η ενάγουσα εκθέτει, ότι κατά τους αναφερόμενους σ'αυτή χρόνους, πώλησε και παρέδωσε στην δεύτερη εναγομένη Σχολική Επιτροπή που είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και υπάγεται στην εποπτεία του πρώτου εναγομένου Δήμου, τα αναφερόμενα στην αγωγή κατ' είδος, ποσότητα και αξία εμπορεύματα, αντί συνολικού τιμήματος 14.486.722 δραχμών, το οποίο η εναγομένη αρνείται να καταβάλει. Ζήτησε δε, να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι είναι υποχρεωμένοι να της καταβάλουν, εις ολόκληρον ο καθένας, το παραπάνω τίμημα πωλήσεως (των 14.486.722 δρχ.). Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, η οποία απέρριψε ως κατ'ουσίαν αβάσιμη την αγωγή ως προς τον πρώτο εναγόμενο και δέχθηκε αυτήν ως προς την δεύτερη εναγομένη. Κατά της εν λόγω αποφάσεως παραπονείται με την ένδικη έφεση η εναγομένη για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και πλημμελή εκτίμηση των αποδείξεων

και την απόρριψη της αγωγής.

Με το άρθρο 94 παρ.1 του Συντάγματος ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα υφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Κατά δε την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται όλες οι ιδιωτικές διαφορές ... Περαιτέρω, κατά το άρθρο 1 παρ.2 του Ν.1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας που υπάγονται στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά, εκτός άλλων και ...1) τις διοικητικές συμβάσεις. Διοικητικές είναι οι συμβάσεις εκείνες στις οποίες ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ, έχουν αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας ή εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό και, προσθέτως, η κατάρτιση και εκτέλεσή τους διέπεται, έστω και εν μέρει, από κανόνες διοικητικού δικαίου ή περιέχουν νομίμως όρους που εξασφαλίζουν υπέρ του συμβαλλομένου Δημοσίου ή ΝΠΔΔ δυνατότητες μονομερούς επέμβασης ή εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς (Ολ. ΑΠ 7/2001 Ελλ.Δνη 42.381). Με το εκτιθέμενο στην προηγούμενη σκέψη περιεχόμενο η ένδικη αγωγή εισάγει, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην μείζονα σκέψη, διαφορά ιδιωτικού δικαίου, δεδομένου ότι η σύμβαση πωλήσεως, από την οποία απορρέει η ένδικη διαφορά, ρυθμίζεται από το ιδιωτικό δίκαιο και δεν περιλαμβάνει όρους που επέτρεπαν στην εναγομένη μονομερείς επεμβάσεις σ'αυτήν, ούτε διέπεται από εξαιρετικό υπέρ αυτής νομοθετικό καθεστώς. Επομένως, η διαφορά αυτή υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (άρθρο 1 ΚΠολΔ).

927/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Πατηνιώτης Ν.Σ.Κ.**).

Δημόσιο. Οποιαδήποτε αγωγή ή ανακοπή κατά του Ελληνικού Δημοσίου πρέπει να επιδίδεται στον Υπουργό Οικονομικών έστω και αν στην συγκεκριμένη δίκη εκπροσωπείται από άλλο διοικητικό όργανο (διευθυντή Δ.Ο.Υ. κ.λ.π.). Αλλιώς η αγωγή ή ανακοπή είναι απαράδεκτη και απορρίπτονται.

Στο άρθρο 5 &1 του διατάγματος της 266/10.7.1944 «περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου» ορίζεται ότι «Μόνον αι προς τον Υπουργό των Οικονομικών κατά τις διατάξεις του από 24/28 Μαρτίου 1867 και υπό στοιχεία ΡΛΓ νόμου γενόμεναι κοινοποιήσεις οιουδήποτε δικογράφου επί δικών του Δημοσίου παράγουσι νομίμους συνεπείας», κατά δε την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου «Η διάταξις της προηγουμένης παραγράφου εφαρμόζεται και όταν το Δημόσιο εκπροσωπείται δικαστικώς εκ μέρους άλλου πλην των επί των Οικονομικών Υπουργού». Σύμφωνα με τις παρατεθείσες διατάξεις, με την ποινή του απαραδέκτου, οποιαδήποτε αγωγή ή ανακοπή πρέπει να επιδίδεται και στον Υπουργό επί των Οικονομικών ως εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και αν ακόμα στην συγκεκριμένη δίκη το τελευταίο εκπροσωπείται στα πλαίσια της διοικητικής αποκεντρώσεως από κάποιο

άλλο διοικητικό όργανο, όπως είναι και ο Διευθυντής της Οικονομικής Εφορίας στις δίκες της αναγκαστικής εκτελέσεως (ΑΠ 451/1991 Ελλ. Δνη 33.128). Στην κρινόμενη υπόθεση η ανακοπή επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση δεν επεδόθη στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις. Επομένως, είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη.

935/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Επαμεινώνδας Αποστολόπουλος Ν.Σ.Κ., Βασίλειος Κολοκούρης**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Με την δημοσίευση της τελεσίδικης απόφασης για τον καθορισμό της οριστικής τιμής μονάδος, ο δικαιούχος αυτής μπορεί να εγείρει αγωγή για την διεκδίκηση της αποζημίωσης έστω και αν δεν έχει αναγνωρισθεί κύριος του απαλλοτριωθέντος από το Μονομελές Πρωτοδικείο. Από την κοινοποίηση της καταψηφιστικής αγωγής αρχίζουν και οι τόκοι που παύουν να οφείλονται, από την δημοσίευση της κατάθεσης της αποζημίωσης στο Τ.Π.Δ., στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Κατά την διάταξη του άρθρου 25 του ΑΝ 1731/1939, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 του ΑΝ 162/1967 «1. Ο δικαιούχος του ποσού της προσδιορισθείσης αποζημιώσεως δύναται δι'αγωγής ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων να ζητήσει παρά του υποχρέου προς πληρωμήν αυτής την καταβολή νομίμου τόκου από της επιδόσεως της αγωγής. 2. Με την κατάθεση της αποζημιώσεως στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων παύει ο τόκος που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο από της περί αυτής ανακοινώσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Από την διάταξη αυτή, η οποία δεν καταργήθηκε με το άρθρο 31 του ν.δ. 797/1971 και παραμένει σε ισχύ και μετά την εφαρμογή τούτου, δοθέντος ότι με το ως άνω ν.δ. δεν ρυθμίζεται ειδικώς το θέμα των τόκων της οφειλόμενης από την απαλλοτρίωση αποζημιώσεως, προκύπτει ότι 1) το αποτέλεσμα της παύσεως των τόκων επί του ποσού της αποζημιώσεως επέρχεται από της παρακαταθέσεως ολόκληρου του ποσού της οφειλόμενης αποζημιώσεως, στην οποία περιλαμβάνονται και οι τόκοι από την έγερση της αγωγής, εκτός αν εχώρησε αποδοχή εκ μέρους του δικαιούχου αυτής της μερικής καταβολής ή παρακαταθέσεως (αφού σε τέτοια δεν δικαιούται να προβεί ο οφειλέτης κατ'άρθρο 316 Α.Κ.) και 2) η παύση της οφειλής των τόκων στην περίπτωση της παρακαταθέσεως της αποζημιώσεως επέρχεται μόνον από την δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της σχετικής ειδοποιήσεως περί παρακαταθέσεως ολοκλήρου του οφειλομένου ποσού και των από της εγέρσεως της αγωγής νομίμων τόκων του (ΑΠ 1064/1989 Ελλ.Δνη 31 σελ. 998). Άλλωστε η παύση των τόκων επί δημοσίας παρακατάθεσης της οφειλόμενης από την απαλλοτρίωση αποζημιώσεως και χωρίς την ως άνω ειδική ρύθμιση θα μπορούσε να συναχθεί από τις

λέσματα της δημόσιας κατάθεσης ως λόγου αποσβέσεως της ενοχής, αφού με την δημόσια κατάθεση αποσβήνεται από την κύρια ενοχή του κεφαλαίου και η παρεπόμενη ενοχή του τόκου για το μέλλον, όχι όμως και για το παρελθόν (δηλαδή μέχρι την κατάθεση), αφού οι μέχρι τότε δεδουλευμένοι τόκοι εξακολουθούν να οφείλονται (βλ. και ΑΠ Γεωργιάδη Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, έκδοση 1999, παράγραφοι 9 αριθμός 9 σελίδα 123 και 46 αριθμός 13 σελίδα 473). Εξάλλου από τις διατάξεις των άρθρων 17 &4 του Συντ. 7 & 1, 8, 9 & 3,10,11 &1,26 και 28 του Ν.Δ. 797/1971 προκύπτει ότι 1) με την κήρυξη της απαλλοτρίωσης γεννάται απευθείας από το νόμο ή ενοχή (287 Α.Κ.) από την απαλλοτρίωση μεταξύ του υπερού η απαλλοτρίωση και του καθού, δυνάμει της οποίας ο καθού δανειστής δικαιούται να απαιτήσει από τον οφειλέτη υπερού η απαλλοτρίωση την καταβολή της πλήρους αποζημιώσεώς του, εγείροντας κατ'αυτού, εφόσον υπάρχει τελεσίδικος καθορισμός αυτής (αποζημιώσεως), την σχετική καταψηφιστική αγωγή με αίτημα εκτός από την καταβολή της αποζημιώσεως και την πληρωμή των νομίμων τόκων από την επίδοση της αγωγής (ΑΠ 1476/2003 ΝοΒ 52,σελ. 602).

Η απαίτηση του ιδιοκτήτη του απαλλοτριωθέντος είναι γεννημένη και απαιτητή αμέσως από την δημοσίευση της τελεσίδικης περί καθορισμού της αποζημιώσεως δικαστικής αποφάσεως και δεν τελεί υπό την προθεσμία των 18 μηνών, η οποία αναφέρεται στην μη συντέλεση της απαλλοτριώσεως από την μη καταβολή ή την μη παρακατάθεση της προσωρινώς ή οριστικώς προσδιορισθείσης αποζημιώσεως και την εκ τούτου αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης κατά το άρθρο 17 &4 εδ. γ΄ του Συντάγματος (βλ. ΑΠ 1614/2001 Ελλ.Δνη 43 σελ. 390).

2) την ως άνω καταψηφιστική αγωγή μπορεί να ασκήσει ο δικαιούχος της αποζημίωσης και αν ακόμη δεν έχει προηγηθεί απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που να τον αναγνωρίζει δικαιούχο κατά την προβλεπόμενη από τις ως άνω διατάξεις ειδική διαδικασία, αρκεί στην αγωγή να επικαλείται την ύπαρξη κυριότητας στο απαλλοτριούμενο ακίνητό του, δοθέντος ότι στην αγωγή αυτή (καταψηφιστική) εμπεριέχεται λογικώς και αίτημα αναγνώρισης του ενάγοντος ως δικαιούχου της αποζημιώσεως χωρίς να απαιτείται το αίτημα τούτο να διατυπώνεται με πανηγυρικότητα έκφρασης (πρβλ. ΑΠ 1614/2001 ευθ. Ανωτ. Χορομίδη, η αναγκαστική απαλλοτρίωση 1989 σελ. 935 επ., άλλως ΟλΝΣΚ 225/1993), ενόσω, διαρκούσης της εκκρεμοδικίας, δεν επέρχεται κατά νόμιμο τρόπο απόσβεση της κύριας οφειλής του κεφαλαίου, η οποία να περιλαμβάνει και τους μέχρι τότε (δηλ. μέχρι την απόσβεση) δεδουλευμένους νομίμους τόκους της επιδικίας.

963/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παρασκευή Σφαέλου, Ανδρέας Γούναρης**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Σχέδιο πόλεως. Ρύθμιση σχετικών προβλημάτων από το άρθρο 4 ν. 1772/1988. Υποχρεώσεις Δήμου για τα επικείμενα. Καθορισμός της

αποζημίωσης από την Επιτροπή του ν.δ. 5/1986 και σε περίπτωση διαφωνίας προς την απόφαση της από το αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο με την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Εναντίον της αποφάσεως αυτής χωρεί έφεση και όχι αίτηση καθορισμού οριστικής τιμής αποζημίωσης. Περιστατικά.

Στο άρθρο 12 του Ν. 1337/1983 περί «επέκτασης των πολεοδομικών σχεδίων οικιστικής ανάπτυξης και σχετικές ρυθμίσεις», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του Ν. 1772/1988, ορίζονται οι όροι και η διαδικασία εκδόσεως και κυρώσεως της πράξης εφαρμογής. Ειδικότερα ρυθμίζονται ο τρόπος και οι συνέπειες της μεταγραφής της πράξης εφαρμογής, η κατάληψη των νέων ακινήτων, η τύχη των επικειμένων, ο καθορισμός της αξίας της γης και άλλα σχετικά θέματα. Στο δ' εδάφιο της § 7 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι «δέν δρα, φυτείες, μανδρότοιχοι, συρματοπλέγματα, φρέατα και λοιπές εγκαταστάσεις και κατασκευές νομίμως, υφιστάμενες σε ιδιοκτησίες, που με την πράξη εφαρμογής μεταβάλλουν ιδιοκτήτη, αποζημιώνονται από τον οικείο ΟΤΑ. Το ποσόν της αποζημίωσης καθορίζεται από την επιτροπή του ΝΔ/τος 5/1986 (ΦΕΚ2/Α), όπως ισχύει κάθε φορά και καταβάλλεται στο δικαιούχο. Σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την αξία των ανωτέρω αποφαίνεται, το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο, με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας». Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι ο καθορισμός του ποσού αποζημιώσεως των επικειμένων των ακινήτων που απαλλοτριώνονται και με την πράξη εφαρμογής αλλάζουν ιδιοκτήτη, δεν ανατέθηκε στο δικαστήριο, αλλά στην επιτροπή του ΠΔ/τος 5/1986 και μόνο σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την αξία τους, το υλικά αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 739, 740 Κ.Πολ.Δ., αποφαίνεται προς τούτο κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Στην παρούσα υπόθεση ο αιτών, Δήμος Πατρέων, εκθέτει στην αίτηση ότι για την εφαρμογή του ρυμοτομικού σχεδίου της ίδιας πόλης, εκδόθηκε η 7/1997 πράξη εφαρμογής αυτού, που κυρώθηκε νομότυπα με απόφαση του Νομάρχη Αχαΐας και μεταγράφηκε νόμιμα. Ότι απαλλοτριώθηκε για την προαναφερόμενη αιτία, ακίνητο της καθ' ης, που αποτέλεσε την υποχρεωτική της εισφορά σε γη, στο οποίο υπήρχαν τα αναφερόμενα στην αίτηση επικείμενα και ειδικότερα μια ισόγεια οικοδομή με προαύλιο χώρο και σκεπαστή βεράντα. Ότι η αρμόδια επιτροπή του Π.Δ/τος 5/1986 καθόρισε την αξία των παραπάνω επικειμένων. Ότι με την 137/2003 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, που εκδόθηκε κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, μετά από αίτηση της καθής, που αμφισβήτησε την αξία των επικειμένων, όπως αυτή ορίσθηκε, από την προαναφερόμενη επιτροπή, καθορίσθηκε η αποζημίωση τους. Με βάση τα δεδομένα αυτά ζητάει να καθορισθεί η οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως των παραπάνω επικειμένων. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, το δικαστήριο τούτο δεν έχει υλική αρμοδιότητα για την εκδίκαση της ένδικης αίτησης, σε κάθε περίπτωση δε η υπό κρίσιν αίτηση δεν είναι νόμιμη αφού δεν προβλέπεται από τις παραπάνω διατάξεις οριστικός καθορισμός αποζημίωσης των επικειμένων από

Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών (137/03), που καθόρισε την αποζημίωση των επικειμένων, ως υλικά αρμόδιο κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, ενόψει της αμφισβήτησης της αξίας τους όπως την είχε προσδιορίσει η επιτροπή του ΠΔ/τος 5/1986, μετά από σχετική αίτηση της καθ'ης, αλλά και ανταίτηση του (αιτούντος), μπορούσε να ασκήσει. Συνεπώς πρέπει να απορριφθεί η αίτηση.

987/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λάμπρος Θεοτοκάτος, Νικόλαος Παπαιωάννου**).

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Η σχετική νομοθεσία κατάργησε το φόρο κύκλου εργασιών (Φ.Κ.Ε.) και το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου ως κύριες μορφές έμμεσου φόρου. Μίσθωση έργου. Επιβάλλεται Φ.Π.Α. επί της συνολικής εργολαβικής αμοιβής. Υπόχρεος προς καταβολή είναι ο εργολάβος έναντι του ελληνικού δημοσίου ο οποίος τον εισπράττει από τον εργοδότη για λογαριασμό του και καταβάλλεται από τον εργολάβο κατά την παράδοση του έργου ή την έκδοση του οικείου φορολογικού στοιχείου. Νόμιμη η συμφωνία ο Φ.Π.Α. να επιβαρύνει τον εργολάβο και όχι τον εργοδότη.

Με το νόμο 1642/1986 καταργήθηκαν τόσο ο φόρος κύκλου εργασιών, όσο και το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου, ως μορφές έμμεσης φορολογίας. Ειδικότερα, στα άρθρα 1 παρ. 1, 2 περ. α, 3 παρ. 1, 4, 5 παρ. 1 εδ. α', 6 παρ. 2 περ. β' και 13 παρ. 1 και 2 περ. α του Ν. 1642 της 19/21.8.1986 (ΦΕΚ Τ.Α'. 125) «Για την εφαρμογή του νόμου προστιθέμενης αξίας και άλλες διατάξεις» ορίζονται τα εξής: άρθρο 1 παρ. 1: «Επιβάλλεται φόρος κύκλου εργασιών με την ονομασία «φόρος προστιθέμενης αξίας», σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, άρθρο 2 περ α. «Αντικείμενο του φόρου είναι : η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιούνται από επαχθή αιτία στην ελληνική επικράτεια, από υποκείμενο στο φόρο που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα. Άρθρο 3 παρ. 1: «Στο φόρο υπόκειται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό ή αλλοδαπό, ή ένωση προσώπων, εφόσον ασκεί κατά τρόπο ανεξάρτητο οικονομική δραστηριότητα...» άρθρο 4: «Οικονομική δραστηριότητα, κατά την έννοια της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 3, θεωρείται οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες του παραγωγού, του εμπόρου ή αυτού που παρέχει υπηρεσίες...». Άρθρο 5 παρ. 1 εδ. α': «Παράδοση αγαθών...θεωρείται κάθε πράξη με την οποία μεταβιβάζεται το δικαίωμα να διαθέτει κάποιος ως κύριος ενσώματα κινητά αγαθά, καθώς και τα ακίνητα του άρθρου 6. Άρθρο 6 παρ. 2 περ. β1: «Παράδοση ακινήτων θεωρείται επίσης α)..., β) η εκτέλεση εργασιών στα ακίνητα, με μίσθωση έργου, ανεξάρτητα αν διαθέτει τα υλικά ο εργοδότης ή ο εργολάβος. Εργολαβίες κατά την πιο πάνω έννοια είναι οι εκσκαφές, οι κατεδαφίσεις, η κατασκευή οικοδομών, οδών, γεφυρών, υδραγωγείων, υδραυλικών και

αποχετευτικών έργων, ηλεκτρολογικών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων και τεχνικών γενικά έργων...». Άρθρο 13 παρ. 1: «Η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός από το δημόσιο κατά το χρόνο που πραγματοποιείται η παράδοση των αγαθών και η παροχή των υπηρεσιών», ενώ κατά την παράγραφο 2α του ίδιου άρθρου κατ' εξαίρεση ο φόρος γίνεται απαιτητός κατά το χρόνο έκδοσης του τιμολογίου ή άλλου στοιχείου που επέχει θέση τιμολογίου στις περιπτώσεις που, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων, παρέχεται η ευχέρεια έκδοσης των στοιχείων αυτών σε χρόνο μεταγενέστερο της παράδοσης των αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών». Κατά δε το άρθρο 57 παρ. 1 του ίδιου νόμου «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται οι διατάξεις α)..., β) για την επιβολή τελών χαρτοσήμου στις πράξεις τις οποίες προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 2 του παρόντος νόμου και στα παρεπόμενα τους σύμφωνα Περαιτέρω, με το νόμο 1676 της 23/29.12.1986 (ΦΕΚ Τ.Α'204) ορίσθηκαν οι συντελεστές του οφειλομένου φόρου προστιθεμένης αξίας για τα παρεχόμενα αγαθά και τις υπηρεσίες, ενώ με το άρθρο 15 παρ. 3 περ. α' αυτού που αντικατέστησε το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 1642/1986, ορίσθηκε ότι και οι οφειλόμενοι τόκοι υπερημερίας επί των απαιτήσεων των ανωτέρω φυσικών ή νομικών προσώπων που ασκούν οικονομική δραστηριότητα, υπόκεινται στο φόρο προστιθέμενης αξίας. Τέλος με την Π8499/4941 ΠΟΛ 369 της 28.12.1987/7.3.1988 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών, (κυρωθείσα με το άρθρο 11 παρ. 4 ν. 1839/1989 και έχουσα ισχύ νόμου από τότε που κυρώθηκε) ορίσθηκε ότι από 1.1.1988 ο φόρος προστιθέμενης αξίας επιρρίπτεται υποχρεωτικά από τον κατά νόμο υπόχρεο σε βάρος του αντισυμβαλλομένου. Από τις παρατεθείσες διατάξεις συνάγονται τα εξής: 1) από 1.1.1987 έπαυσε να ισχύει τόσο ο Φ.Κ.Ε. όσο και το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου, ως μορφές έμμεσης φορολογίας, για όλες τις απαιτήσεις, που, κατά το άρθρο 2 του ν. 1642/1986, υπήχθησαν στο ιδιαίτερο φορολογικό καθεστώς του Φ.Π.Α. που αντικατέστησε τις προαναφερόμενες μορφές έμμεσης φορολογίας (πρβ. ΣτΕ. 3529/96, Δι. Δικ. 19971058, Διοικ. Εφ. Αθ. 918/95 Δι.Δικ. 1997979). Για τις απαιτήσεις αυτές, ισχύει μόνο ο Φ.Π.Α., ο οποίος αποδίδεται στο Ελληνικό Δημόσιο από το υποκείμενο στο φόρο αυτό, φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατά την ειδική υπό του νόμου αυτού προβλεπόμενη διαδικασία (υποβολή σχετικών δηλώσεων στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. σε τακτές προθεσμίες). 2) Απαίτηση δε υποκείμενη στο προαναφερόμενο ειδικό φορολογικό καθεστώς είναι και εκείνη του εργολάβου κατά του εργοδότου, επί συμβάσεως μισθώσεως έργου, προς καταβολή της συμφωνηθείσης για την εκτέλεση του συνολικής εργολαβικής αμοιβής, επί της οποίας υπολογίζεται και το ποσοστό του ανωτέρω φόρου. Ο Φ.Π.Α., επί της εργολαβικής συμβάσεως, υπολογίζεται με βάση τον ποσό του συνολικώς οφειλομένου ανταλλάγματος ανεξαρτήτως του ποιος εκ των συμβαλλομένων (εργολάβος ή εργοδότης) είναι ο χορηγών την ύλη για την εκτέλεση του έργου. Τούτο ορίζεται ρητώς στο αρθρ. 6 παρ. 2 περ. Β' του ν. 1642/1986. 3) Κατά νόμο υπόχρεος προς καταβολή του ανωτέρω φόρου έναντι του Ελληνικού Δημοσίου είναι το υποκείμενο αυτού και ειδικότερα, επί

οποίος τον εισπράττει από τον εργοδότη για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου κατά την έκδοση του οικείου παραστατικού κατά τον Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων, και τον αποδίδει εν συνεχεία στο Ελληνικό Δημόσιο κατά την προαναφερόμενη διαδικασία. Αυτό ισχύει στις σχέσεις Ελληνικού Δημοσίου και συμβαλλομένων. Ο Φόρος όμως Προστιθέμενης Αξίας κατ' ειδική νομοθετική ρύθμιση μετά κυλίεται υποχρεωτικώς στον δέκτη των υπηρεσιών, ήτοι τον εργοδότη, ο οποίος και τον καταβάλει, όπως ελέχθη, στον εργολάβο κατά την παράδοση του έργου ή την έκδοση του οικείου φορολογικού στοιχείου. Έτσι, ο Φ.Π.Α. συνιστά επιβάρυνση ex lege της συμφωνηθείσης εργολαβικής αμοιβής, ανεξαρτήτως αν περί της επιβαρύνσεως αυτής υπάρχει και ειδική συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων. Στα πλαίσια, όμως, της ελευθερίας των συμβάσεων (ΑΚ 361) μπορεί μεταξύ τους να συμφωνηθεί ότι στις μεταξύ τους έννομες σχέσεις ο ανωτέρω φόρος θα επιβαρύνει τον εργολάβο και όχι τον εργοδότη. Μια τέτοια όμως ειδική συμφωνία πρέπει να προκύπτει σαφώς εκ του περιεχομένου της εργολαβικής συμβάσεως, αλλιώς ισχύει η άνω ειδική νομοθετική ρύθμιση. Με άλλα λόγια ο Φ.Π.Α. επιβαρύνει το οφειλόμενο εργολαβικό αντάλλαγμα εκ του νόμου, εκτός εάν υπάρχει ειδική αντίθετη συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων (ισχύουσα μόνο μεταξύ τους), οπότε ο εργολάβος καταβάλλοντος τον στο Ελληνικό Δημόσιο, ως υποκείμενο του φόρου, δεν θα μπορεί να τον αναζητήσει από τον αντισυμβαλλόμενο (εργοδότη) ως μέρος (επιβάρυνση) της οφειλόμενης εργολαβικής αμοιβής.

Αποδείχθηκαν τα εξής: Με το από 25.5.2000 ιδιωτικό συμφωνητικό, μεταξύ των διαδίκων καταρτίσθηκε σύμβαση μισθώσεως έργου, με την οποία ο ενάγων (εκκαλών), πολιτικός μηχανικός, έχοντας ως οικονομική δραστηριότητα την επ' ανταλλάγματι ανάληψη και εκτέλεση τεχνικών έργων (οικοδομών κ.λ.π.) ανέλαβε την υποχρέωση έναντι των εναγομένων (εφεσίβλητων) να ανεγείρει με δικές του δαπάνες και εργατοτεχνικό προσωπικό και με δική του επίβλεψη διώροφη οικοδομή επί οικοπέδου τους εμβαδού 1050 τ. μ., ευρισκομένου στον οικισμό Μαυράτων Δήμου ΕλειούΠρόννων Κεφαλληνίας.

..... Ως συνολική εργολαβική αμοιβή για την εκτέλεση του άνω έργου ορίσθηκε, κατ' αποκοπή, το συνολικό ποσό των 33.000.000 δραχμών, ήτοι το ποσό των 30.000.000 δραχμών για τους χώρους της κύριας κατοικίας και το ποσό των 3.000.000 δραχμών για τον χώρο του γκαράζ. Ειδικά για τον Φ. Π. Α., όσον αφορά την καταβολή του, οι διάδικοι παρέπεμψαν απλώς στις οικείες διατάξεις του ουσιαστικού νόμου, χωρίς άλλο επί μέρους προσδιορισμό. Στο άνω ιδιωτικό έγγραφο δηλαδή δεν περιλαμβάνεται καμία ειδικότερη συμφωνία, με την οποία ο ενάγων εργολάβος να αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι των εναγομένων να καταβάλει αυτός εξ ιδίων, το Φ.Π.Α., αναλογούντα στο συμφωνηθέν εργολαβικό αντάλλαγμα παρότι αυτός, κατά νόμο, συνιστά πρόσθετη επιβάρυνση του οφειλομένου (συμφωνημένου) εργολαβικού ανταλλάγματος, επί του οποίου υπολογίζεται και το ποσοστό του Φ.Π.Α, ούτε πάλι στην ίδια σύμβαση περιέχεται όρος περί αγοράς των υλικών και έκδοση τιμολογίων επ' ονόματι των εναγομένων. Οι συμβαλλόμενοι δεν απέβλεψαν στην αγορά των πάσης

φύσεως υλικών από τον ενάγοντα ως αντιπρόσωπο των εναγομένων αλλά στο αποτέλεσμα, καθ' αυτό, (περάτωση οικοδομής), η δε εργολαβική αμοιβή ορίσθηκε κατ' αποκοπή ανεξαρτήτως της τιμής κτήσεως των υλικών και της καταβολής οποιουδήποτε ποσού ως Φ.Π.Α., κατά την αγορά τους. Η αναφορά στις ανωτέρω διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας, όσον αφορά στην καταβολή του Φ.Π.Α., συνιστά επιβεβαίωση από τους διαδίκους των υπό της εν λόγω νομοθεσίας οριζομένων, αναφορικά με την επιβάρυνση των εναγομένων με τον φόρο αυτό, κατά τα στη μείζονα σκέψη αναφερόμενα. Και χωρίς την κατά τα ως άνω ρητή μνεία περί του Φ.Π.Α. στο ιδιωτικό συμφωνητικό οι εναγόμενοι εργοδότες έπρεπε να καταβάλουν στον ενάγοντα, ως πρόσθετη επιβάρυνση, το ποσό του Φ.Π.Α. επί του συμφωνηθέντος εργολαβικού ανταλλάγματος. Έτσι, κανένα κενό ή αμφίβολο σημείο δεν υπάρχει στην ανωτέρω εργολαβική σύμβαση επί του ανωτέρω ζητήματος, ώστε να παρίσταται αναγκαία η εφαρμογή των ερμηνευτικών κανόνων των αρ. 200 και 288 ΑΚ. Η παραδοχή ότι μεταξύ των διαδίκων συμφωνήθηκαν οι προδιαληφθέντες όροι μόνο με ουσιώδη παραμόρφωση του περιεχομένου του ανωτέρω εγγράφου θα μπορούσε να γίνει δεκτή. Τα πρόσθετα δε πιο πάνω σύμφωνα δεν προκύπτουν από κάποιο άλλο έγγραφο (αρ. 393 παρ. 3), ούτε καν και από τις καταθέσεις των μαρτύρων. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο ενάγων εκτέλεσε και παρέδωσε στους εναγομένους αποπε ρατωμένη την ανωτέρω οικία την 10.3.2000 και εξέδωσε στο όνομα τους κατά τον Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων το υπ' αριθμ. 13/2000 τιμολόγιο για το συνολικό ποσό των 38.940.000 δραχμών, εκ του οποίου 33.000.000 δραχμές αντιστοιχούν στην κατ' αποκοπή συμφωνηθείσα εργολαβική αμοιβή και το υπόλοιπο στον Φ.Π.Α. Έναντι του ποσού αυτού οι εναγόμενοι του κατέβαλαν το ποσό των 36.109.000 δραχμών και έτσι εναπέμεινε οφειλόμενο υπόλοιπο εκ 2.831.000 δραχμών. Η καταβολή του άνω ποσού συνομολογείται, ο δε ενάγων δεν επικαλείται ούτε και αποδεικνύει την ύπαρξη και άλλων χρεών των εναγομένων προς αυτόν, στα οποία θα μπορούσε να καταλογισθεί το καταβληθέν πιο πάνω ποσό κατά την ΑΚ 422. Επομένως ο καταλογισμός του καταβληθέντος ως άνω ποσού θα γίνει εξ ολοκλήρου στο επίδικο χρέος, που απορρέει από την εκτέλεση και παράδοση του παραπάνω έργου. Τέλος, αποδείχθηκε ότι την καταβολή της εργολαβικής άνω αμοιβής ανέλαβαν εις ολόκληρον οι εναγόμενοι (βλ. άνω συμφωνητικό), το δε έργο παραδόθηκε την 10.3.2000, γεγονός που δεν αμφισβητείται από τους εναγομένους, συναγόμενης ομολογίας περί αυτού (αρ. 261 Κ.Πολ.Δ.). Επομένως η επίδικη εργολαβική αμοιβή είναι τοκοφόρος από 11.3.2000. Το Πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή κατά το προαναφερόμενο μέρος, ως κατ' ουσίαν αβάσιμη, με την παραδοχή, ερμηνεύοντας την ανωτέρω σύμβαση, ότι στο ποσό των 33.000.000 δραχμών περιλαμβανόταν και ο Φ.Π.Α.. Έτσι, όμως, έσφαλε στην εκτίμηση των αποδείξεων, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου εφέσεως.

1127/2004

(Εισηγήτρια: **Κωνσταντίνα Μαυρικοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Ντίνος Βγενόπουλος**).

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Σχετικές διατάξεις. Ο Φ.Π.Α. επιρρίπτεται υποχρεωτικώς από τον υπόχρεο σε βάρος του αντισυμβαλλομένου.

Ο ν. 1642/1986, που επέβαλε το φόρο προστιθέμενης αξίας και ισχύει από 1.1.1987, ορίζει στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 ότι : «επιβάλλεται φόρος κύκλου εργασιών με την ονομασία «φόρος προστιθεμένης αξίας» σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου», 2 εδ. α ότι: «αντικείμενα του φόρου είναι η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιούνται από επαχθή αιτία στην Ελληνική επικράτεια, από υποκείμενο στο φόρο που ενεργεί με αυτήν την ιδιότητα», 3 γ ότι «στο φόρο υπόκειται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό ή αλλοδαπό ή ένωση προσώπου εφόσον ασκεί, κατά τρόπον ανεξάρτητο, οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από τον τρόπο εγκατάστασης, τον επιδιωκόμενο σκοπό ή το αποτέλεσμα της δραστηριότητος αυτής», 4 ότι ως οικονομική δραστηριότητα θεωρείται οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες του παραγωγού, του εμπόρου ή αυτού που παρέχει τις υπηρεσίες» και 17 ότι: «οι συντελεστές και ο υπολογισμός του φόρου προστιθέμενης αξίας θα οριστούν με νεώτερο νόμο». Επακολούθησε ο νόμος 1676/1986, που ισχύει από 111987, με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 και 2 του οποίου ορίζεται ότι ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας που επιβάλλεται με το ν. 1642/1986 ορίζεται σε δεκαοκτώ τοις εκατόν (18%) επί της φορολογητέας αξίας. Τέλος, με τη με αριθμό Π 8499/4941 Πολ. 369 της 28121987/321988 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών (η οποία εκυρώθηκε με το άρθρο 11 παρ. 4 ν. 1839/1989 και έχει ισχύ νόμου αφ' ότου εξεδόθη), ωρίσθη ότι από 111998 ο φόρος προστιθέμενης αξίας επιρρίπτεται υποχρεωτικώς από τον κατά νόμο υπόχρεο εις βάρος του αντισυμβαλλομένου (ΑΠ 113/1996 αδημ. ΑΠ 302/1992 ΕΕΝ 60. 279).

1167/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νινιός,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Τσινούκας, Δημήτριος Βολτής**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Κτηματολογικός πίνακας. Εσφαλμένος. Χωρεί διόρθωση. Διαδικασία. Περιστατικά.

…… Στον παραπάνω από Ιανουαρίου 2002 κτηματολογικό πίνακα εμφανίζονται όλα τα στοιχεία της ιδιοκτησίας του αιτούντος, η απαλλοτριούμενη έκταση και ο υπόχρεος της αποζημιώσεως. Έτσι σύμφωνα με τον παραπάνω κτηματολογικό πίνακα ο αιτών φέρεται ως ιδιοκτήτης του υπ'

αριθμ. 55 ακινήτου εκτάσεως 3.232 τ. μ. που απαλλοτριώνεται. Όλο το ακίνητο εκτάσεως πέντε περίπου στρεμμάτων περιήλθε στον αιτούντα δυνάμει των υπ' αριθμ. 6524/10121963 και 17707/14121978 συμβολαίων του συμβολαιογράφου Αθηνών Γ.Ζ., που μεταγράφηκαν νόμιμα και γι' αυτό πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη η ένσταση ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως του αιτούντος που προτείνεται από το καθού η αίτηση ως προς την άσκηση της αιτήσεως αυτής. Επίσης στον παραπάνω κτηματολογικό πίνακα αναγράφεται ότι 1) έκταση 2.272 τ.μ. απομένει μετά την απαλλοτρίωση, 2) έκταση 1576 τ. μ. + 32 τ.μ. = 1.608 τ.μ. δεν αποζημιώνεται από το καθού η αίτηση Ελληνικό Δημόσιο λόγω αυτοαποζημιώσεως με βάση το τεκμήριο ωφελείας του ν. 653/1977, 3) έκταση 606 τ.μ. του όμορου ιδιοκτήτη με αριθμ. κτηματολογικού πίνακα 56 αποζημιώνεται από τον αιτούντα και 4) έκταση 1592 τ.μ. + 32 τ.μ. = 1.624 τ.μ. αποζημιώνεται από το καθού η αίτηση Ελληνικό Δημόσιο. Αλλ' όμως ο αιτών ο οποίος είναι κύριος του ακινήτου του που απαλλοτριώθηκε θεώρησε ότι δεν υφίσταται το τεκμήριο ωφελείας γι' αυτόν. Ενόψει αυτού ο αιτών μετά την έκδοση της παραπάνω αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηλείας περί καθορισμού προσωρινής τιμής μονάδας αποζημιώσεως του παραπάνω ακινήτου του που απαλλοτριώθηκε υπέβαλε εντός της ανατρεπτικής προθεσμίας των δύο (2) μηνών την από 562003 αίτηση ζητώντας τη διόρθωση του από Ιανουαρίου 2002 κτηματολογικού πίνακα κηρύξεως της απαλλοτριώσεως αυτής. Η αίτηση αυτή παραπέμφθηκε σε Τριμελή Επιτροπή, της οποίας τα μέλη Δ.Λ., τοπογράφος μηχανικός με βαθμό Α 'της Διευθύνσεως ΕΥΔΕ ΠΑΘΕ του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και υπάλληλος του κλάδου ΔΕ 3 Εργοδηγών Δομικών Έργων της Κτηματικής Υπηρεσίας Ηλείας, ορίστηκαν με την υπ' αριθμ. 1067932/1249/0006Γ/282002 απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ενώ το τρίτο μέλος της ο Ν.Μ., τοπογράφος μηχανικός, ορίστηκε με την υπ' αριθμ. 97/2003 πράξη του Προέδρου Πρωτοδικών Ηλείας. Η Επιτροπή αυτή διενήργησε αυτοψία στο απαλλοτριούμενο ακίνητο του αιτούντος και συνέταξε την από 1092004 έκθεσή της και διαπίστωσε ότι για το υπ' αριθμ. 55 ακίνητο του αιτούντος στον από μηνός Ιανουαρίου 2002 κτηματολογικό πίνακα δεν υπάρχει ωφέλεια σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 33 του ν. 2971/2001, λαμβάνοντας υπόψη την Πολεοδομική Νομοθεσία σύμφωνα με την οποία το ακίνητο του αιτούντος μετά την απαλλοτρίωση δεν οικοδομείται.

Μετά απ' όλα αυτά πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη η αίτηση για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημιώσεως και να γίνει δεκτή η αίτηση για διόρθωση του από Ιανουαρίου 2002 κτηματολογικού πίνακα κηρύξεως της απαλλοτριώσεως ως ουσιαστικά βάσιμη, όπως ορίζεται ειδικότερα στο διατακτικό.

12. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

11/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Ασημακοπούλου, Ειρήνη Ρουσάκου**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Καταβολή δαπάνης για επισκευή μεγαλύτερη από την αξία του αυτοκινήτου. Είναι συντρέχον πταίσμα του ιδιοκτήτη και επιδικάζεται όχι η δαπάνη της επισκευής αλλά η αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου.

Το όχημα του εκκαλούντος ήταν εργοστασίου FORD, τύπου ESCORT, 1100 κ.ε., 8 ίππων, μοντέλο 1977 (το συγκεκριμένο μοντέλο έχει παύσει προ πολλού να διατίθεται στην αγορά). Η αξία του κατά τον χρόνο του ατυχήματος δεν υπερέβαινε τις 300.000 δρχ. (βλ. και την από 1952000 έκθεση πραγματογνωμοσύνης του Ι.Κ. που διενεργήθηκε για λογαριασμό της εφεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρείας). Ο εκκαλών προέβη σε επισκευή του αυτοκινήτου και δαπάνησε το ποσό των 812.060 δρχ. (όπως δε εκθέτει στην αγωγή, η αξία του οχήματος μειώθηκε παρά την επισκευή του κατά ποσοστό 10%). Η επισκευή του αυτοκινήτου ήταν ασύμφορη, αφού η δαπάνη υπερέβαινε κατά πολύ την αξία του κατά τον χρόνο της συγκρούσεως. Έτσι, κατά παραδοχή της οικείας ενστάσεως των εφεσίβλητων περί συντρέχοντος πταίσματος του εκκαλούντος ως εκ του ότι παρέλειψε να περιορίσει την έκταση της ζημίας του, συμβάλλοντας ο ίδιος στη μείωση της περιουσιακής καταστάσεως του ως νόμω (αρθρ. 300 ΑΚ, βλ. Κρητικό, Αποζημίωση από Τροχαία Ατυχήματα 3η έκδ. παρ. 787) και ουσία βάσιμης, πρέπει να επιδικασθεί για την αιτία αυτή μέρος της αιτουμένης αποζημιώσεως εκ δρχ. 300.000.

12/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αναστασία Σταυροπούλου – Κωστομητσοπούλου, Παύλος Αναγνωστόπουλος, Γεώργιος Πασσάς**).

Προσωπική κράτηση σε αυτοκινητικό ατύχημα. Αρκεί η επίκληση απαίτησης από αδικοπραξία. Στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο για την επιβολή της προσωπικής κράτησης. ΙΚΑ. Προτείνεται και κατ' αυτού η ένσταση συνυπαιτιότητας από αυτοκινητικό ατύχημα.

Επειδή για τη θεμελίωση του αιτήματος προσωπικής κρατήσεως για απαίτηση από αδικοπραξία, που εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να τη διατάξει ή όχι, αρκεί η επίκληση στην αγωγή και η

απόδειξη απαίτησης από αδικοπραξία και δεν απαιτείται η επίκληση και άλλων στοιχείων, όπως η αφερεγγυότητα του εναγομένου (βλ. ΑΠ. 867/88, Δνη 90,325). Ως ουσιαστικά κριτήρια απαγγελίας προσωπικής κρατήσεως από αδικοπραξία μπορούν να χρησιμεύσουν το είδος, η βαρύτητα κλπ του ζημιογόνου γεγονότος , το μέγεθος της ζημίας του παθόντος, η καλή ή η κακή πίστη του υπόχρεου, η αφερεγγυότητα και κάθε άλλο συναφές στοιχείο (βλ. Εφ. Αθ. 26/84, Δ 15,534). Εν προκειμένω, εφόσον υφίσταται ασφαλιστική κάλυψη για ποσό που υπερβαίνει την αποζημίωση που επιδικάσθηκε από αξιόχρεη ασφαλιστική εταιρεία, δεν συντρέχει λόγος απαγγελίας προσωπικής κρατήσεως εις βάρος του πρώτου των εκκαλούντων ως μέσον εκτελέσεως της αποφάσεως

Επειδή στην περίπτωση που η κατά τα άνω αξίωση του ασφαλισμένου στο ΙΚΑ προς αποζημίωση μεταβιβάζεται στο τελευταίο για το ποσό που αυτό οφείλει ασφαλιστικές παροχές στον δικαιούχο της αποζημιώσεως, εάν στην επέλευση του ατυχήματος συντρέχει και πταίσμα του παθόντος ασφαλισμένου, το ΙΚΑ υποκαθίσταται στο ποσό των παροχών του μειωμένο κατά το ποσοστό συνυπαιτιότητας του ασφαλισμένου του, υπό την προϋπόθεση της προβολής έναντι αυτού (ΙΚΑ) από τον υπόχρεο κατά τρόπο σύννομο της σχετικής ενστάσεως του αρθρ. 300 του Α.Κ. (βλ. ΑΠ. 292/2001 , Δνη 2001,1559). Στην ένδικη υπόθεση οι εκκαλούντες με τις εμπροθέσμως κατατεθείσες προτάσεις τους ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου πρόβαλαν μεταξύ άλλων έναντι του ενάγοντος ΙΚΑ κατά τη συζήτηση της αγωγής του κατ' αυτών ένσταση συντρέχοντος πταίσματος της ασφαλισμένης σε αυτό παθούσας. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, αν και δέχθηκε ότι η παθούσα συντέλεσε εξ οικείου πταίσματος στην επέλευση του ατυχήματος, κατά την επιδίκαση του αιτουμένου ποσού που η αξίωση της μεταβιβάσθηκε εκ του νόμου στο ΙΚΑ δεν μείωσε αυτό (ποσό) κατά το ποσοστό της συνυπαιτιότητάς της. Έτσι που έκρινε η εκκαλουμένη απόφαση εσφαλμένα εφάρμοσε τον νόμο και ο τελευταίος λόγος της εφέσεως είναι βάσιμος.

73/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Γκάτσης, Μάριος Παπαθεοδώρου, Θεόδωρος Τρομπούκης**).

Κ.Ο.Κ. Προτεραιότητα στην κυκλοφορία οχημάτων.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 26 του ΚΟΚ σαφώς προκύπτει ότι στους κόμβους όπου δεν υφίσταται σήμανση, η προτεραιότητα ανήκει σ' αυτόν που κινείται εκ δεξιών. Κατ' εξαίρεση α) αυτοί που κυκλοφορούν σε αυτοκινητόδρομους, εθνικές οδούς και οδούς ταχείας κυκλοφορίας έχουν προτεραιότητα. β) Αυτοί που εισέρχονται σε οδό από χωματόδρομο, μονοπάτια, παρόδια ιδιοκτησία, χώρο σταθμεύσεως και σταθμούς ανεφοδιασμού, οφείλουν να παραχωρούν προτεραιότητα σε αυτούς που κινούνται ήδη στην οδό. γ) Εκείνοι που εκκινούν ή κινούνται όπισθεν, όπου

οφείλουν να παραχωρούν προτεραιότητα και δ) Τα σιδηροδρομικά και τροχιοδρομικά οχήματα έχουν προτεραιότητα. Στις παραπάνω περιπτώσεις κατά ρητή επιταγή του άρθρου 26 § 5 του ΚΟΚ δεν ισχύει ο κανόνας περί της προτεραιότητας του εκ δεξιού κινουμένου οχήματος. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει επίσης και στην περίπτωση κατά την οποία η μία οδός τέμνει καθέτως (σε σχήμα Τ δηλ. καταλήγει σ' αυτή χωρίς να συνεχίζεται) την άλλη, οπότε το αυτοκίνητο που κινείται επί της τέμνουσας (και στη συμβολή των οδών θα αλλάξει πορεία είτε προς τα δεξιά είτε προς τα αριστερά) δεν έχει προτεραιότητα ως προς το αυτοκίνητο που κινείται επί της άλλης οδού και δεν αλλάζει πορεία, εκτός αν υφίσταται πρόσθετη πινακίδα ΠΡ – 10 (ΕΑ 1487/87 Επιθ. Συγκ. Δικ. σελ. 229). Η περίπτωση αυτή δεν ρυθμίζεται ρητά στον ισχύοντα ΚΟΚ, πλην όμως συνάγεται από το όλο πνεύμα και τη φιλοσοφία των διατάξεων των άρθρων 21 και 23 του ΚΟΚ οι οποίες διαγράφουν τις υποχρεώσεις των οδηγών που πρόκειται να αλλάξουν κατεύθυνση, προς εξασφάλιση εύρυθμης και ασφαλούς οδικής κυκλοφορίας. Στη θέση του οδηγού που πρόκειται να αλλάξει κατεύθυνση, βρίσκεται πάντοτε ο οδηγός που κινείται σε δρόμο που καταλήγει σε άλλο δρόμο «Τ». Η πορεία του διακόπτεται, αφού θα πρέπει να αλλάξει κατεύθυνση και να στρίψει είτε δεξιά είτε αριστερά και επομένως ως προς αυτόν δεν τίθεται θέμα προτεραιότητας, αφού υπόκειται στους περιορισμούς που απορρέουν από τις διατάξεις των άρθρων 21 και 23 του ΚΟΚ. Τα παραπάνω ενισχύονται από τις επιλογές του νομοθέτη σε πινακίδες αναγγελίας κινδύνου Κ 28 α, Κ 28 δ, Κ 29 α, Κ 29 δ που αναφέρονται σε διακλαδώσεις με κάθετη οδό (οι δύο πρώτες) και λοξή οδό (οι άλλες δύο) οι επί των οποίων κινούμενοι οφείλουν να παραχωρούν προτεραιότητα, καθώς και στις πρόσθετες πινακίδες ΠΡ 8 έως ΠΡ 13, που τοποθετούνται σε συνδυασμό πάντοτε με τις κύριες πινακίδες (Βλ. Ο. Ονουφριάδη ο νέος ΚΟΚ. σελ. 384).

95/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Άννα Μαρινάκη, Θεόδωρος Χρονόπουλος, Γιώργος Λαμπρόπουλος**).

Ζώνη ασφαλείας. Επιβάλλεται για ενήλικους οδηγούς και επιβάτες με ύψος άνω του 1,5 μ. και όχι για τους ανήλικους που έχουν ύψος κάτω του 1,5 μ. Κάτοχος αυτοκινήτου. Ποιος θεωρείται. Ιδιοκτήτης αυτοκινήτου και μη οδηγός και κάτοχος ευθύνεται μέχρι της αξίας του αυτοκινήτου. Αγωγή που χαρακτηρίζει τον εναγόμενο μόνο ως ιδιοκτήτη. Δεν αποτελεί ομολογία για περιορισμένη ευθύνη του ιδιοκτήτη. Ο περιορισμός της ευθύνης του ιδιοκτήτη δεν υπάρχει αν η αγωγή έχει βάση τις διατάξεις περί αδικοπραξίας του Α.Κ. (914 κ.λ.π. Α.Κ.).

Η κατά τα ως άνω ένσταση συντρέχοντος πταίσματος εκ του άρθρου 300 Α.Κ. μπορεί να προβληθεί κατά ανηλίκου άνω των 10 ετών και των νομίμων εκπροσώπων γονέων του (ΣτΕ 740/2001 Κρητικός Αποζημίωση κ.λ.π., έκδ. 1998§93 και 94). Συνηθισμένη περίπτωση συντρέχοντος πταίσματος

οδηγού ή επιβάτου Ι.Χ.Ε. αυτοκινήτου είναι η μη χρήση ζώνης ασφαλείας όταν επιβάλλεται από το νόμο όπως είναι η διάταξη του άρθρου 81 §16 Ν. 2094/1992 που ίσχυε κατά τον χρόνο του ενδίκου ατυχήματος. Η άνω διάταξη επιβάλλει όμως τη χρήση ζώνης ασφαλείας μόνο στους ενηλίκους οδηγούς και τους επιβάτες, ύψους άνω του 1,50 μ. Για τους ανηλίκους ηλικίας 11 ετών κατά τα διδάγματα κοινής πείρας που δεν έχουν ύψος άνω του 1,50 και που επιβάλλεται μεν, για λόγους ασφαλούς μεταφοράς των, να κάθονται στο πίσω κάθισμα, δεν υπάρχει τέτοια υποχρέωση, για δε τα παιδιά προβλέπονται άλλες ρυθμίσεις, όπως η χρήση ειδικού καθίσματος τοποθετουμένου στο πίσω κάθισμα (Ε. Λαρ. 658/2002 αδημοσ.).

Εκτός από τον οδηγό του ζημιογόνου αυτοκινήτου άλλο πρόσωπο ευθυνόμενο αντικειμενικά κατά τον Ν.ΓΠΝ/1911 είναι ο κάτοχος του αυτοκινήτου (αρθ. 2§2 και 4). Σύμφωνα με το άρθρο 2§2 Ν.ΓΠΝ/1911 «κάτοχος του αυτοκινήτου θεωρείται πας ο κατά τον χρόνον του ατυχήματος κατέχων το αυτοκίνητον είτε κατά κυριότητα είτε εκ συμβάσεως, εκμεταλλευόμενος αυτό επί ιδίω ονόματι, ως και ο αυτογνωμόνως επιλαμβανόμενος της κατοχής αυτοκινήτου και χρησιμοποιών τούτο καθ' οιονδήποτε τρόπον». Από την διάταξη αυτή προκύπτει ότι τα βασικά στοιχεία του κατόχου είναι η κατοχή του αυτοκινήτου κατά τον χρόνο του ατυχήματος κατά κυριότητα ή δυνάμει συμβάσεως και η εκμετάλλευση του στο δικό του όνομα. Εκμετάλλευση σημαίνει άντληση από την λειτουργία του αυτοκινήτου οικονομικού και επαγγελματικού οφέλους με την μορφή κέρδους (Ολ. ΑΠ. 3/87 ΝοΒ 3671).

Εκτός από τα παραπάνω πρόσωπα ο νόμος (αρθ. 4 Ν. ΓΠΝ/1911) θεμελιώνει ευθύνη σε βάρος του ιδιοκτήτη του αυτοκινήτου που κατά την λειτουργία του προκαλεί ζημία σε τρίτο. Σε περίπτωση που ο ιδιοκτήτης δεν είναι και κάτοχος ούτε οδηγός η ευθύνη του περιορίζεται μέχρι της αξίας του αυτοκινήτου. Η εναγωγή μόνον του ιδιοκτήτη χωρίς αναφορά και της ιδιότητος αυτού ως κατόχου ή οδηγού δεν αποτελεί ομολογία του ενάγοντος για περιορισμένη κατά το άρθρο 4 Ν. ΓΠΝ/1911 ευθύνη του ιδιοκτήτη. Σύμφωνα με τον ως άνω νόμο ο ποσοτικός περιορισμός της ευθύνης του ιδιοκτήτη προϋποθέτει προβολή εκ μέρους του σχετικού ισχυρισμού που έχει ως περιεχόμενο ότι αυτός δεν ήταν κάτοχος ή οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου κατά τον χρόνο του ατυχήματος. Παραλλήλως και ο ισχυρισμός του, με μόνη την ιδιότητα του ιδιοκτήτη, εναγομένου ότι ευθύνεται περιορισμένα κατά το άρθρο 4 του Ν. ΓΠΝ/1911 δεν έχει την απαιτουμένη πληρότητα (ΕΑ. 4244/1991 (αδημοσ.) εφόσον κατά τον νόμο απαιτείται ισχυρισμός ότι ο ιδιοκτήτης κατά τον χρόνο του ατυχήματος δεν ήταν ούτε κάτοχος ούτε οδηγός (Α. Κρητικού Νο 1322 επομ.). Ο εναγόμενος είτε ενάγεται μόνο ως ιδιοκτήτης, είτε ως τοιούτος και κάτοχος για να έχει περιορισμένη ευθύνη πρέπει να ισχυρισθεί και να αποδείξει ότι δεν ήταν κάτοχος ή οδηγός κατά τον χρόνο του ατυχήματος (ΕΑ. 11768/86 Ελ. Δικ. 281338, Ε. Λαρ. 144/79 Ελ. Δικ. 1979608). Τέλος βασική προϋπόθεση του ποσοτικού περιορισμού της ευθύνης του ιδιοκτήτη είναι ότι η αγωγή αποζημιώσεως έχει ως βάση το Ν. ΓΠΝ/1911. Δεν εφαρμόζεται, αν η αγωγή έχει ως βάση τις διατάξεις 914, 922, 923 του Α.Κ. ή άλλη ειδική διάταξη (ΕΑ. 2730/86 ΝοΒ 3537).

115/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Παπαναγιώτου, Γεώργιος Πασσάς**).

ΙΚΑ. Η υποκατάσταση του ΙΚΑ για ζημιές που προξενήθηκαν μετά το ν. 1654/86 επέρχεται εκ του νόμου και ανατρέχει στο χρόνο που γεννήθηκε η ζημία. Αρκεί το γεγονός ότι ο ζημιωθείςασφαλισμένος δικαιούται να λάβει από το ΙΚΑ παροχές, ανεξάρτητα αν τις έλαβε. Το ΙΚΑ είτε ασκεί αυτοτελή αγωγή κατά του ζημιώσαντος είτε παρεμβαίνει κυρίως στην εκκρεμή δίκη. Προσωποκράτηση του οφειλέτη από τροχαίο ατύχημα γίνεται δεκτή. Ο περιορισμός της προσωποκράτησης (άρθρο 2.2 ν. 1867/89) ισχύει μόνο για τις πρωτογενείς απαιτήσεις του ΙΚΑ και όχι από αδίκημα.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 10 § 1 Ν. Δ 4104/1960, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 § 1 Ν. 4476/1965 και 18 ΑΝ 1654/1986, συνάγεται ότι το ΙΚΑ για τις οφειλόμενες ασφαλιστικές παροχές προς τοzυς ασφαλισμένους του οι οποίοι δικαιούνται αποζημίωση για ζημία που προξενήθηκε σ' αυτούς λόγω ασθενείας, αναπηρίας κλπ υποκαθίσταται από το νόμο κατά το ποσό των οφειλομένων στον ζημιωθέντα ασφαλιστικών παροχών, στην αξίωση του τελευταίου κατά του ζημιώσαντος, η υποκατάσταση δε αυτή προκειμένου για απαιτήσεις από αδικοπραξία που τελέστηκαν με την έναρξη ισχύος του Ν. 1654/1986 επέρχεται εκ του νόμου και ανατρέχει στο χρόνο που γεννήθηκε η ζημία. Για την μεταβίβαση αυτή αρκεί το γεγονός ότι ο ασφαλισμένος δικαιούται ασφαλιστικές παροχές (αδιαφόρως αν έχουν καταβληθεί ή όχι) οι οποίες να τελούν σε χρονική και ουσιαστική αντιστοιχία με την αξίωση αποζημιώσεως (βλέπε Κρητικού αποζημίωση αυτοκ. ατυχημάτων εκδ. 1992 Νο 617649 ΑΠ 1322/2000 Ελλ. Δικ. 43391 ΑΠ 739/91 Ελλ. Δικ. 33556, ΑΠ 74/96 Ελλ. 371556 ΕΙΑ 7725/95 Ελλ. Δικ. 38656). Η επιδίωξη των σχετικών αποζημιώσεων του ΙΚΑ μπορεί να γίνει είτε με αυτοτελή αγωγή, είτε με την άσκηση κυρίας παρεμβάσεως στη μεταξύ ασφαλισμένου αρχικού δικαιούχου της απαιτήσεως και υπόχρεου προς αποζημίωση, ανοιγείσα δίκη.

Κατά το άρθρο 11 του Ν. 2462/1997 Κύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα «κανείς δεν φυλακίζεται αποκλειστικά λόγω αδυναμίας του να εκπληρώνει συμβατική υποχρέωση». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι η προσωπική κράτηση ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως για την ικανοποίηση απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί είτε από αδικοπραξία είτε από σύμβαση κατά τους όρους του άρθρου 1047 του ΚΠολΔ δεν έχουν καταργηθεί (ΑΠ 2534/2000 Ελλ. Δικ. 411000 ΑΠ 25/2000 Ελλ. Δικ. 41711 ΕΑ 577/2000 Ελλ. Δικ. 41810, ΕΑ 5276/2000 Ελλ. Δικ. 411682). Εξ άλλου για την δυνατότητα του ΙΚΑ να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξιώσεως που του μεταβιβάστηκε και με προσωπική κράτηση σε βάρος του υπόχρεου ισχύουν τα ακόλουθα: Η δυνατότητα αυτή περιορίστηκε με το άρθρο 2 § 2 του Ν. 1867/1989. Όμως ο περιορισμός αυτός ισχύει μόνο για τις πρωτογενείς απαιτήσεις του ΙΚΑ. Η απαίτηση την οποία το ΙΚΑ αποκτά από τον ασφαλισμένο του διατηρεί και ακολουθεί την νομική της φύση και δεν υπόκειται στη

ρύθμιση των άρθρων 2 § 2 Ν. 1867/1989. Συνεπώς τέτοια δυνατότητα, δηλαδή να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξιώσεως και με προσωπική κράτηση, έχει και το ΙΚΑ με τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 1047 του ΚΠολΔ όπως θα είχε και ο ίδιος ο ασφαλισμένος εάν δεν γινόταν η μεταβίβαση στο ΙΚΑ (Κρητικός ο.π. Νο 757 στην έκδοση 1998, 710 στην έκδοση 1992). Μετά ταύτα και με βάση τα προεκτεθέντα περιστατικά η εκκαλουμένη απόφαση δεν έσφαλε, με το να δεχθεί κατ' ουσία και το περί προσωπικής κρατήσεως εκκαλούντος, σχετικό αίτημα της αγωγής και να διατάξει την προσωπική κράτηση αυτού διαρκείας τεσσάρων (4) μηνών, ως μέσον αναγκαστικής εκτελέσεως της καταψηφιστικής της διατάξεως.

117/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Λάζαρος Γρομιτσάρης, Ιωάννης Μιμής, Ιωάννης Βλασόπουλος, Χρήστος Φούκας**).

Ασφαλιστική σύμβαση. Ορος του συμβολαίου ότι απαλλάσσεται η ασφαλιστική εταιρεία όταν ο οδηγός που ζημίωσε άλλον τελούσε υπό την επήρεια οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών. Η ρήτρα αυτή μπορεί να αναφερθεί στη σύμβαση της ασφάλισης ή με αναφορά στην Κ4/585/1978 Υ.Α. Τότε ο ασφαλιστής πληρώνει τον τρίτο αλλά έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του ζημιώσαντος. Η δέσμευση αυτή υπάρχει και αν ο ασφαλιζόμενος δεν έχει υπογράψει το ασφαλιστήριο. Αρκεί η παραλαβή του και η πληρωμή των ασφαλίστρων.

Κατά το άρθρο 25 περ. 8 της Κ4/585/1978 αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου (ΦΕΚ 795/841978), αποκλείεται από την ασφάλιση ζημία όταν προξενείται από οδηγό που τελούσε υπό την επίδραση οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών κατά την έννοια και τις προϋποθέσεις του ΚΟΚ. Και ναι μεν η διάταξη αυτή είναι ανίσχυρη ως ευρισκομένη εκτός της νομοθετικής εξουσιοδότησης του άρθρου 6 παρ. 5 του Ν. 489/1976, αφού με αυτή δεν καθορίζεται κάποιος γενικός όρος του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, αλλά επιβάλλεται περιορισμός της ευθύνης του ασφαλιστή, όμως τέτοια απαλλακτική ρήτρα υπέρ του ασφαλιστή μπορεί να συμπεριληφθεί ως συμβατικός όρος στην ασφαλιστική σύμβαση (άρθρα 189, 192 Εμπ Ν, 11 παρ. 1 Ν. 489/76), οπότε ο ασφαλιστής δεν απαλλάσσεται μεν από την υποχρέωση να αποζημιώσει τον ζημιωθέντα τρίτο, έχει όμως το δικαίωμα να ζητήσει από τον ασφαλισμένο ό,τι κατέβαλε στον ζημιωθέντα. Η ρήτρα αυτή μπορεί να συμπεριληφθεί στη σύμβαση είτε αυτοτελώς, είτε δ' αναφοράς στην ως άνω υπουργική απόφαση, ενώ ως επαρκής παραπομπή θεωρείται και η απλή αναφορά του αριθμού του ΦΕΚ, αφού μέσω της παραπομπής αυτής στο ΦΕΚ είναι δυνατή η γνώση του περιεχομένου της ΑΥΕ. Εξάλλου, για τη δέσμευση του ασφαλισμένου δεν είναι απαραίτητο να υπογράφεται το ασφαλιστήριο από αυτόν, αλλά αρκεί να καταβάλλει τα ασφάλιστρα και να παραλαμβάνει το ασφαλιστήριο (βλ. ΑΠ 525/2001 Ελλ. Δνη 42.1588).

142/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χριστόφορος Σαράκης, Δημήτρης Ρήγας**).

ΚΤΕΛ. Συνθήκες εκμεταλλεύσεως του λεωφορείου (άρθρο 32 ν. 1959/1991). Καθορισμός δαπανών εκμεταλλεύσεως των λεωφορείων και λειτουργίας των ΚΤΕΛ που είναι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Ο ιδιοκτήτης είναι αποκλειστικά υπόχρεος για τη μισθοδοσία του οδηγού είτε αυτός είναι τρίτος είτε ο ίδιος, άσχετα αν η καταβολή γίνεται από το ΚΤΕΛ που ενεργεί σαν εντολοδόχος των ιδιοκτητών.

Με το άρθρο 32 του ν. 1959/1991 που αντικατέστησε το άρθρο 25 του ν.δ. 102/73 και καταργήθηκε η περίπτωση γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ιδίου ν.δ., ορίστηκε ότι «Με απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών καθορίζεται ο τρόπος του αριθμού των διανυόμενων από τα λεωφορεία των ΚΤΕΛ πραγματικών και πλασματικών χιλιομέτρων, καθώς και γενικά των συνθηκών εκμεταλλεύσεως αυτών, με την καθιέρωση συντελεστών διαφόρων από αυτούς που ισχύουν για τις επί αστικών και υπεραστικών γραμμών εκτελούμενες μεταφορές. Με όμοια απόφαση καθορίζονται τα των δαπανών εκμεταλλεύσεως των λεωφορείων και λειτουργίας των ΚΤΕΛ, καθώς και οι βαρυνόμενοι με τις δαπάνες αυτές». Εξάλλου υπό την ισχύ του ως άνω άρθρου 25 παρ. 1 του ν.δ. 102/73 και κατ' εξουσιοδότηση της διατάξεως αυτής εκδόθηκε η με αριθμό 42000/2030/4/311281 απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, με το άρθρο 17 της οποίας ορίστηκε ο τρόπος κατανομής των εισπράξεων και υποχρεώσεων του ΚΤΕΛ στα εντεταγμένα σ' αυτό λεωφορεία κάθε εκκαθαριστική περίοδο. Ειδικότερα με την παράγραφο 1 ορίστηκε ότι το συνολικό για διανομή μέρισμα εκάστου λεωφορείου αποτελεί η διαφορά του ποσού των συνολικών δαπανών που βαρύνουν το λογαριασμό του ΚΤΕΛ από τις ακαθάριστες εισπράξεις αυτού (από εισιτήρια, αποσκευές, εκδρομές κλπ) και ότι ο λογαριασμός του ΚΤΕΛ χρεώνεται με τις αποδοχές και λοιπές αποζημιώσεις προσωπικού, ήτοι τακτικές αποδοχές όλου του προσωπικού, εκτός από τους οδηγούς και πρόσθετες αποδοχές όλου του προσωπικού που ασχολείται στο ΚΤΕΛ, συμπεριλαμβανομένων και των οδηγών (υπερωρίες, αποζημιώσεις για νυκτερινή εργασία, προσαυξήσεις εξαιρέσιμων ημερών κλπ ....). Περαιτέρω τα ΚΤΕΛ αποτελούν επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας που αφενός επιδιώκουν την οργάνωση της συγκοινωνίας με λεωφορεία τα οποία υποχρεωτικώς εντάσσονται σ' αυτά και την εξυπηρέτηση του κοινού και αφετέρου αποσκοπούν στην διαχείριση των κοινών εισπράξεων και την κατανομή τους στους ιδιοκτήτες μετά την αφαίρεση των δαπανών εκμετάλλευσης κάθε αυτοκινήτου. Μεταξύ των δαπανών αυτών οι οποίες αφαιρούνται για την ανεύρεση των καθαρών κερδών, που αποτελούν τα ωφελήματα του λεωφορείου και αποδίδονται στους ιδιοκτήτες περιλαμβάνονται και οι πάσης φύσεως αποδοχές που καταβάλλονται στον οδηγό του λεωφορείου, είτε αυτός είναι τρίτος είτε ιδιοκτήτης του οχήματος, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο εργοδότης του και ποιος βαρύνεται τελικά με τη δαπάνη για την παροχή της εργασίας του αυτής, η οποία είναι απολύτως αναγκαία για την

χρησιμοποίηση του λεωφορείου (πρβλ ΑΠ 188/95 ΕΕργΔ 56, σελ. 937, Κ. Κρεμαλή γνδ σε ΝοΒ 32, σελ. 262, «Έννομες σχέσεις μεταξύ ΚΤΕΛ, ιδιοκτητών και οδηγών λεωφορείων κλπ»).

Ο ιδιοκτήτης είναι αποκλειστικά υπόχρεος με τη μισθοδοσία του οδηγού του είτε αυτός είναι τρίτος, είτε ο ίδιος, άσχετα αν η καταβολή γίνεται από το ΚΤΕΛ που ενεργεί σαν εντολοδόχος των ιδιοκτητών και δεν πρέπει να καταλογίζει τα σχετικά ποσά στα γενικά του έξοδα. Ούτε κάτι το διαφορετικό εισάγεται με το άρθρο 1 παρ. 2 του ΠΔ 34/98 που ορίζει ότι «οι διατάξεις του Κανονισμού αυτού ισχύουν και για τους ιδιοκτήτες και συνιδιοκτήτες λεωφορείων, εφόσον αυτοί εργάζονται ως οδηγοί στα λεωφορεία τους, που είναι ενταγμένα στο ΚΤΕΛ», εφόσον το ανωτέρω ΠΔ δεν ρυθμίζει τον τρόπο κατανομής των εισπράξεων των ενταγμένων στο ΚΤΕΛ λεωφορείων αλλά τις ώρες εργασίας και αναπαύσεως του προσωπικού του. Τέλος και σε κάθε περίπτωση το ΚΤΕΛ, παρακρατώντας και μη αποδίδοντας στον ιδιοκτήτη οδηγό τις δικαιούμενες εργασιακές του αποδοχές, δεν παραβαίνει τις ενοχικές του υποχρεώσεις από την εργασιακή σύμβαση, αφού αυτό (ΚΤΕΛ) δεν είναι εργοδότης του τελευταίου, αλλ' ενδεχομένως τις υποχρεώσεις του από την εντολή ή την αδικοπραξία (λ.χ. υπεξαίρεση).

205/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπήλιος Πουλακίδας, Γεώργιος Γιαννακόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Πινακίδα STOP. Παραβίασή της από οδηγό. Είναι αποκλειστικός υπεύθυνος της σύγκρουσης. Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια οδήγησης. Χωρίς σημασία αν δεν τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς τη σύγκρουση. Αγωγικό αίτημα για επιδίκαση φιλοδωρημάτων του νοσηλευτικού προσωπικού απορρίπτεται διότι είναι μη νόμιμο. Ολοσχερής καταστροφή μοτοσικλέτας από τροχαίο ατύχημα. Έννοια. Επιδικάζεται μόνο η αξία της μοτοσικλέτας πριν τη σύγκρουση.

Σημ. Όμοια η ΕΠ 209/2004.

Η οδός αυτή διασταυρώνεται με Κοινοτική οδό προς την παραλία Νιφορεΐκων, στην οποία κινούνταν το ΥΟΕ 8362 ΙΧΕ αυτοκίνητο, που οδηγούσε ο πρώτος εναγόμενος ήταν ασφαλισμένο στη δεύτερη εναγομένη ασφαλιστική εταιρία και στην πορεία του υπήρχε ρυθμιστική πινακίδα STOP, η οποία επέβαλε την υποχρέωση στον οδηγό της να διακόψει την πορεία του και να παραχωρήσει προτεραιότητα στα οχήματα που κινούνταν στην Εθνική Οδό. Ο εναγόμενος οδηγός, κατά την οδήγηση του οχήματός του δεν επέδειξε την κατ' αντικειμενική επιμέλεια και προσοχή, που θα επεδείκνυε κάθε άλλος μέσος ευσυνείδητος οδηγός, κάτω από τις ίδιες συνθήκες με βάση τους νομικούς κανόνες και εκείνους της κοινής πείρας και λογικής. Ειδικότερα, έχοντας πρόθεση να στρίψει αριστερά για να εισέλθει στην Εθνική Οδό με κατεύθυνση προς Κάτω Αχαΐα, δεν ήλεγξε την κίνηση, την απόσταση και την ταχύτητα της μοτοσικλέτας, ώστε να

αυτή την προτεραιότητα, όπως είχε υποχρέωση, και κινήθηκε προς την ΕΟ, όταν η μοτοσικλέτα πλησίασε στη διασταύρωση. Έτσι απέκλεισε το ρεύμα της κυκλοφορίας της, με αποτέλεσμα να προκαλέσει τη σύγκρουσή της με το αυτοκίνητό του. Περαιτέρω δεν αποδείχθηκε, ότι συνυπαίτιος του τροχαίου αυτού ατυχήματος είναι και ο ενάγων οδηγός της μοτοσικλέτας επειδή ήταν άπειρος και δεν είχε άδεια ικανότητας οδήγησης, επιπλέον δεν κινούνταν με υπερβολική ταχύτητα και έπεσε στο αυτοκίνητο του εναγομένου, ενώ αυτό είχε λάβει την προς Κάτω Αχαΐα κατεύθυνσή του. Ειδικότερα η ταχύτητα της μοτοσικλέτας δεν υπερέβαινε τα 50 χιλ. την ώρα και η έκθεση αυτοψίας της τροχαίας δεν αποδίδει στον οδηγό της σχετική παράβαση. Επίσης η έλλειψη της άδειας οδήγησης του ενάγοντος δεν τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς την σύγκρουση, η οποία οφείλεται αποκλειστικά στην παράβαση από τον εναγόμενο οδηγό των άρθρων 4 § 3 και 26 § 1 του ΚΟΚ, όπως ορθά έκρινε και η εκκαλουμένη απόφαση.

…… Τα κονδύλια της αγωγής, ποσού 100.000 δραχμών και 200.000 δραχμών για 10 ιατρικές επισκέψεις και φιλοδωρήματα του νοσηλευτικού προσωπικού δεν αποδεικνύονται, επί πλέον δε το δεύτερο είναι και μη νόμιμο, καθόσον δεν περιλαμβάνεται στην αποκαταστέα ζημία του ενάγοντος (ΕΑ 1642/2000 Ελλ. Δικ. 42 173).

……..Κατά το ίδιο ατύχημα έπαθε υλικές ζημίες και η ΑΧΗ 281 δίκυκλη μοτοσικλέτα του ενάγοντος, η οποία ήταν παραγωγής εργοστασίου HONDA τύπου XL 200R, 195 κ. και κυκλοφόρησε την 2751985. Η δαπάνη για την επισκευή της ανερχόταν σε 1.373.700 δραχμές ενώ η αξία της κατά το χρόνο της σύγκρουσης ανερχόταν σε 300.000 δρχ., λαμβανομένης υπόψη της τιμής κτήσεως και της μειώσεως της αξίας της από τη φυσιολογική της φθορά. Έτσι αυτή θεωρείται ότι καταστράφηκε ολοσχερώς με την έννοια ότι η επισκευή της είναι οικονομικά ασύμφορη, αφού η δαπάνη αποκατάστασης των ζημιών της υπερβαίνει σημαντικά το κόστος για την αντικατάσταση της, με άλλη ισάξια μοτοσικλέτα. Επομένως στον ενάγοντα πρέπει να επιδικασθεί η αξία της, η οποία και κατά το χρόνο της συζητήσεως στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου την 132002 ανερχόταν σε 300.000 δραχμές.

252/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελένη Μιχοπούλου – Τσιμπούκη, Θεοδώρα Τρομπούκη**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Ζημίες σε αυτοκίνητο εταιρίας από υπαιτιότητα του άλλου οδηγού. Η εταιρία δεν δικαιούται να λάβει αποζημίωση για ηθική βλάβη. Αδεια ικανότητας οδηγού. Δεν έχει σημασία σε περίπτωση που το ατύχημα θα συνέβαινε έστω και αν ο οδηγός είχε άδεια οδήγησης.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 932 εδ. α' ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Κατά κανόνα ηθική βλάβη παθαίνουν μόνο φυσικά πρόσωπα. Δεν

αποκλείεται όμως και νομικό πρόσωπο. Αυτό όμως δεν μπορεί να συμβεί σε κάθε περίπτωση αδικοπραξίας κατά του νομικού προσώπου (π.χ. εταιρείας), αλλά μόνο σε εκείνη την περίπτωση που από τη φύση του πράγματος νοείται προσβολή του νομικού προσώπου. Το τελευταίο συμβαίνει στην περίπτωση που με την αδικοπραξία προσβάλλεται η εμπορική πίστη ή το εμπορικό μέλλον της εταιρείας (Κρητικός, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. γ', 1998, αρ. 952, Εφ Θεσ 1753/1993 Ελλ Δνη 35.676, Εφ Πατρ 256/1984 ΝοΒ 32.1567). Στην προκειμένη υπόθεση, η αξίωση της ενάγουσας για χρηματική της ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης εξαιτίας της προκλήσεως υλικών ζημιών στο αυτοκίνητό της, είναι μη νόμιμη, εφόσον με το επίδικο τροχαίο συμβάν δεν προσβάλλεται η εμπορική πίστη ή το εμπορικό μέλλον της, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα.

Επίσης πρέπει ν' απορριφθεί και ο ενισχυτικός της συνυπαιτιότητας ισχυρισμός των τελευταίων , κατά τον οποίο ο οδηγός του φορτηγού αυτοκινήτου οδηγούσε χωρίς την απαιτουμένη άδεια ικανότητας οδηγήσεως, καθόσον, υπό τις εκτεθείσες συνθήκες, το ατύχημα δεν θα απεφεύγετο κι αν ο εν λόγω οδηγός είχε επαγγελματική άδεια ικανότητας οδηγού, συνεπώς ελλείπει στην προκειμένη υπόθεση η αιτιώδης συνάφεια της τυχόν παραβάσεως, προς το επελθόν αποτέλεσμα (Εφ Αθ 5086/1992 ΕπΣυγκΔ 1993 σελ. 154, Εφ Πατρ 105/2001 Αχ.Ν. 2002, σελ. 458).

280/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Βασίλειος Λαδάς, Ανδρέας Γάτσος, Βασίλειος Μπαλής, Αναστάσιος Τελώνης**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Αδυναμία αυτοεξυπηρέτησης του τραυματισθέντος και εξυπηρέτηση από την μητέρα του. Διεκδικείται δαπάνη για την αμοιβή άλλης γυναίκας για την εξυπηρέτησή του. Διαφυγόν κέρδος. Πότε διεκδικείται από τον υπαίτιο. Περιστατικά που αποκλείουν το διαφυγόν κέρδος.

Επειδή από τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία αποδείχθηκε ότι ο παθών νοσηλεύθηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Πατρών στο Ρίο μέχρι την 12101998, οπότε εξήλθε και παρέμεινε προς ανάρρωση στην οικία του μέχρι την 22121998. Καθόλο το παραπάνω χρονικό διάστημα λόγω της σοβαρότητας της καταστάσεως του δεν μπορούσε να αυτοεξυπηρετηθεί και τον περιποιόταν και τον φρόντιζε αποκλειστικά η μητέρα του Ι. Έτσι, δικαιούται τη δαπάνη που θα κατέβαλε ως αμοιβή σε αποκλειστική νοσοκόμα ανερχομένη σε 12.000 δραχμές ημερησίως και συνολικά για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών σε 1.080.000 δραχμές (σημειώνεται ότι η αξίωση αποζημιώσεως για την αιτία αυτή δεν αποκλείεται όταν η αναγκαία περιποίηση και παροχή υπηρεσιών έγινε προς τον παθόντα από οικείο πρόσωπο, όπως εν προκειμένω, (βλ ΑΠ 371/2001, Δνη 2003, 419, Εφ. Αθ. 5965/1999, Δνη 2001, 174).

Η αξίωση για το διαφυγόν κέρδος προϋποθέτει επί πλέον την ύπαρξη

χου όσον αφορά το κέρδος. Η πρόσφορη αιτία στην περίπτωση αυτή μεταξύ του ζημιογόνου γεγονότος και του προσδοκώμενου κέρδους, του οποίου η απώλεια αποτελεί τη ζημία, πρέπει να καθιστά πιθανό το αποτέλεσμα. Εάν όμως οι μελλοντικοί παράγοντες που παρεμβάλλονται είναι αβέβαιοι και δεν μπορούν να προσδιορισθούν, η ζημία καθίσταται υποθετική και υπάρχει απλώς ελπίδα ή προσδοκία κέρδους, χωρίς να δημιουργείται αξίωση (βλ. Εφ. Αθ. 12879/88, Δνη 89, 1472).

Μετά το ατύχημα και λόγω της μείωσης της οράσεως στον αριστερό οφθαλμό έχει την ικανότητα λήψεως ερασιτεχνικής αδείας ικανότητας οδηγού αυτοκινήτων και αποκλείεται η άσκηση ορισμένων άλλων επαγγελμάτων που απαιτούν πλήρη ικανότητα οράσεως, όπως εκείνα του πιλότου, καπετάνιου, καθώς και του επαγγελματία οδηγού αυτοκινήτων (βλ. προαναφερθείσες έκθεση πραγματογνωμοσύνης και ιατρική βεβαίωση). Ο πατέρας του παθόντος Σ.Λ, που γεννήθηκε το 1953, ήταν κατά το χρόνο του ατυχήματος συνιδιοκτήτης κατά ποσοστό εξ αδιαιρέτου του ΡΕ 9570 λεωφορείου που ήταν ενταγμένο στο αστικό ΚΤΕΛ Πατρών και συγχρόνως απασχολείτο ως οδηγός του ίδιου λεωφορείου, του οποίου συνιδιοκτήτες κατά τα υπόλοιπα ποσοστά εξ αδιαιρέτου ήταν ο Α.Α. κατά το 50 % και ο Χ.Π κατά 25 %. Ο παθών ισχυρίζεται ότι ο πατέρας του θα συνταξιοδοτείτο από την εργασία του μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1999 και θα του μεταβίβαζε λόγω γονικής παροχής το μερίδιο του επί του λεωφορείου. Μέχρι την άνω ημερομηνία και συγκεκριμένα μέχρι 2391999 ο ίδιος, όπως ισχυρίζεται, θα είχε απολυθεί από το στράτευμα, δοθέντος ότι όντας υπόχρεως εκπλήρωσης δωδεκάμηνης θητείας επροτίθετο να στρατευθεί εθελοντικά την επομένη του ατυχήματος, θα ελάμβανε επαγγελματική άδεια ικανότητας οδήγησης και θα συνήπτε σύμβαση εξαρτημένης εργασίας όμοια με εκείνη του πατέρα του, υποχρεωτική πλέον για το αστικό ΚΤΕΛ Πατρών, όπου θα απασχολείτο τουλάχιστο μέχρι το έτος 2045 και ακόμη αυτός θα παρείχε δευτερευόντως κατά το αυτό ως άνω χρονικό διάστημα εξαρτημένη εργασία ως οδηγός Δ.Χ. επιβατηγού αυτοκινήτου (ταξί) επί εξάωρο ημερησίως, αλλά λόγω του τραυματισμού του και της ανικανότητας του να αποκτήσει επαγγελματική άδεια ικανότητας οδηγού αυτοκινήτου θα στερηθεί τα λεπτομερώς αναφερόμενα στην αγωγή εισοδήματα που με βεβαιότητα κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων άλλως θα αποκέρδαινε, συνολικού ποσού 291.200.002 δραχμών. Ο ισχυρισμός του παθόντος δεν είναι βάσιμος. Συγκεκριμένα, και αν ακόμη ο παθών ελάμβανε επαγγελματική άδεια ικανότητας οδήγησης όταν συμπλήρωνε τη νόμιμη ηλικία, δεν κρίνεται πιθανό ότι ο πατέρας του, ηλικίας τότε 46 ετών, θα παραιτείτο από την εργασία του για να συνταξιοδοτηθεί προκειμένου να του μεταβιβάσει το μερίδιο του στο λεωφορείο. Σε τέτοιες ενέργειες, άλλωστε δεν είχε προβεί μέχρι τότε ούτε για τον άλλο υιό του, που εργαζόταν ως αρτεργάτης. Εκτός αυτού όμως δεν συνέτρεχε και η άλλη προϋπόθεση που απαιτείται από το αρθρ. 2 § 6 γ του ΠΔ 229/94 (Γενικός κανονισμός Προσωπικού ΚΤΕΛ) για να καταλάβει υποχρεωτικά ο ενάγων τη θέση το οδηγού ως τέκνο συνιδιοκτήτη του 40 % τουλάχιστον του λεωφορείου, αφού ο πατέρας του κατείχε μόνο το 25%. Και αν ακόμη ο τελευταίος συνταξιοδοτείτο δεν προέκυψε από κανένα στοιχείο ότι οι λοιποί συνιδιοκτήτες, που είχαν την πλειοψηφία του 75%, θα προσλάμβαναν ως οδηγό

τον παθόντα. Επίσης δεν προέκυψε ότι θα απασχολείτο με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ως οδηγός σε ταξί με μειωμένο ωράριο. Όπως προαναφέρθηκε, κατά τον χρόνο του ατυχήματος απασχολείτο ως μηχανικός μοτοποδηλάτων και παρακολουθούσε μαθήματα για να αποκτήσει την ειδικότητα του μηχανικού αυτοκινήτου, επάγγελμα που δεν εμποδίζεται η άσκηση του και μετά το ατύχημα (βλ. και τις 7497/2001 και 33079/2002 ένορκες βεβαιώσεις περί του ότι ο παθών εξακολουθεί να απασχολείται στο συνεργείο επισκευής service μοτοποδηλ άτων-μοτοσικλετών). Υπό τα περιστατικά αυτά η αξίωση του παθόντος για την επιδιωκόμενη με την αγωγή αναγνώριση της μελλοντικής ζημίας του, δηλαδή για διαφυγόντα εισοδήματα, δεν είναι βάσιμη, διότι δεν εξαρτάται από περιστάσεις που πιθανότατα θα προκύψουν στο μέλλον κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων.

309/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Τσαούσογλου, Δημήτριος Δημακόπουλος, Αλέξανδρος Μονοκρούσος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Ο παθών έχει ευθεία αγωγή κατά του υπαίτιου ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρείας. Αν το ζημιογόνο όχημα είναι ανασφάλιστο κατά το χρόνο του ατυχήματος, τότε καταβάλλει την αποζημίωση το Επικουρικό Κεφάλαιο. Ανασφάλιστο είναι το όχημα και όταν η ασφαλιστική σύμβαση είχε λυθεί ή ακυρωθεί κατά το χρόνο του ατυχήματος. Διατυπώσεις για τη λύση και ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης. Νόμιμη η άσκηση αγωγής του παθόντος κατά του ασφαλιστή και του Επικουρικού Κεφαλαίου.

Από τις διατάξεις των άρθρων 2,6 παρ. 1,10 παρ. 1 και 11 παρ. 1, 16 και 19 του ν. 489/76 προκύπτει, ότι το πρόσωπο στο οποίο προξενήθηκε ζημία από τροχαίο ατύχημα, έχει ευθεία και αυτοτελή αξίωση κατά του υπαιτίου ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρίας. Στην περίπτωση που το ζημιογόνο όχημα είναι ανασφάλιστο κατά το χρόνο του ατυχήματος το Επικουρικό Κεφάλαιο είναι υποχρεωμένο να καταβάλλει στα πρόσωπα που ζημιώθηκαν αποζημίωση λόγω θανάτου, σωματικών βλαβών ή υλικών ζημιών, καθώς και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, εκτεινομένου του ποσού αυτού μέχρι του κατωτάτου ορίου των ποσών της ασφαλιστικής κάλυψης (ολ.ΑΠ 9/1993 Ελ.Δ. 35.332). Η ευθύνη δηλαδή του Επικουρικού Κεφαλαίου έναντι του ζημιωθέντος, πηγάζει ευθέως από το νόμο και δεν είναι εγγυητική της ευθύνης του υπαιτίου και του αντικειμενικώς ευθυνόμενου ιδιοκτήτη, καθιερώθηκε δε από το νόμο, προς αποζημίωση των παθόντων στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει ασφαλιστής ή αυτός δεν ευθύνεται έναντι του ζημιωθέντος. Ως ανασφάλιστο θεωρείται το ζημιογόνο όχημα, εφ' όσον δεν συνήφθη στο παρελθόν γι' αυτό σύμβαση ασφαλίσεως ή όταν αυτή είχε λυθεί ή ακυρωθεί νομίμως κατά το χρόνο του ατυχήματος. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση για να θεωρηθεί ανασφάλιστο το ζη

μιογόνο όχημα και για το λόγο αυτό να υπέχει ευθύνη το Επικουρικό Κεφάλαιο πρέπει η λύση ή ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης, ακόμη και αν η λύση της έγινε με συμφωνία μεταξύ ασφαλισμένου και ασφαλιστή, να έχει γνωστοποιηθεί από τον ασφαλιστή στον ασφαλισμένο εγγράφως και το ζημιογόνο ατύχημα να επισυνέβη μετά παρέλευση (16) ημερών από της γνωστοποιήσεως αυτής. Αν δεν έλαβε χώρα η γνωστοποίηση αυτή της λύσεως ή ακύρωσης της ασφαλιστικής σύμβασης και δεν παρήλθε διάστημα 16 ημερών από αυτή, τότε διατηρείται η ευθύνη του ασφαλιστή έναντι του τρίτου και δεν γεννάται ζήτημα ευθύνης του Επικουρικού Κεφαλαίου (ΑΠ 1606/02 ΕΛΔ 44.717). Από τα παραπάνω, σε συνδυασμό και με το άρθρο 216 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι για την πληρότητα της αγωγής του τρίτου κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου με την οποία ζητείται αποζημίωση διότι το ζημιογόνο όχημα ήταν, κατά το χρόνο του ατυχήματος ανασφάλιστο, αρκεί, εκτός των άλλων, η αναφορά ότι το ζημιογόνο όχημα ήταν ανασφάλιστο (ΑΠ 1283/02 Ελ.Δ. 44.131, ΑΠ 1606/02 οπ.παρ.). Αν το Επικουρικό Κεφάλαιο ανταποδείξει ότι το ζημιογόνο όχημα καλύπτεται από σύμβαση ασφάλισης ο ενάγων πρέπει να επικαλεσθεί με τις προτάσεις του ότι η σύμβαση έληξε, λύθηκε ή ακυρώθηκε και ότι ο ασφαλιστής γνωστοποίησε στον ασφαλισμένο εγγράφως το γεγονός αυτό, το δε ατύχημα συνέβη μετά παρέλευση (16) ημερών από τη γνωστοποίηση (ΑΠ 1606/02 οπ.). Συνήθως όμως ζημιωθείς τρίτος και αν ακόμη το ζημιογόνο όχημα είναι ασφαλισμένο, δεν είναι σε θέση να γνωρίζει την εξέλιξη της μεταξύ ασφαλιστή και αντισυμβαλλομένου ασφαλιστικής σύμβασης και ειδικότερα αν αυτή είχε λυθεί ή ακυρωθεί νομίμως. Για το λόγο αυτό και προς αποφυγή απορρίψεως της αγωγής του κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου, μετ' απόδειξη από το τελευταίο ισχυρισμός του ότι η ασφαλιστική σύμβαση λύθηκε νομίμως, επιτρέπεται στον ζημιωθέντα τρίτο είτε με το δικόγραφο της αγωγής κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου, είτε με χωριστό δικόγραφο, να ασκήσει αγωγή και κατά του ασφαλιστή επικαλούμενος ισχυρά σύμβαση ασφαλίσεως οπότε συνεκδικαζομένων των υποθέσεων αυτών, αν μεν αποδειχθεί η ύπαρξη ασφαλιστικής κάλυψης απορρίπτεται η αγωγή κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου και γίνεται δεκτή η αγωγή κατά του ασφαλιστή, αν δε δεν αποδειχθεί η ασφαλιστική κάλυψη γίνεται δεκτή η αγωγή του κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου και απορρίπτεται εκείνη κατά του ασφαλιστή. Στην περίπτωση αυτή δεν πρόκειται αγωγή υπό αίρεση η άσκηση της οποίας απαγορεύεται από το άρθρο 219 ΑΚ, αλλά για δύο αυτοτελείς αγωγές με διαφορετική ιστορική και νομική αιτία και με διαφορετικούς εναγομένους που μπορούν να εναλλαχθούν (βλ. σχ. ΑΠ 1607/2000 Ελ.Δ. 42.669 και Ε.Α. 7774/93 Ελ.Δ. 36.1592).

Η εναγομένη αυτή ασφαλιστική εταιρεία ισχυρίζεται ότι η παραπάνω μεταξύ αυτής και της ιδιοκτήτριας του ζημιογόνου οχήματος ασφαλιστική σύμβαση λύθηκε με μεταγενέστερη άτυπη από 4.10.97 σύμβαση. Όμως αυτή δεν επικαλείται ότι η συμβατική αυτή λύση της ασφαλιστικής σύμβασης γνωστοποιήθηκε νομίμως με επίδοση σχετικού εγγράφου στην αντισυμβαλλόμενη ασφαλισμένη, ούτε άλλωστε αποδεικνύεται τέτοια γνωστοποίηση. Επομένως, όπως στις νομικές σκέψεις αναπτύχθηκε, η λύση αυτή της ασφαλιστικής σύμβασης, απαραδέκτως προτείνεται κατά του ζημιωθέντος ενάγοντος θεωρουμένου του οχήματος ως ασφαλισμένου και ευθυνόμενης της ασφαλιστικής αυτής εταιρίας.

317/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Παπαθέου, Αντώνιος Γρίβας, Δημήτριος Κωνσταντόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Περιστατικά που συνιστούν συνυπαιτιότητα των δύο οδηγών και συνεπιβάτη γιατί δεν «φορούσε» ζώνη ασφαλείας. Αποζημίωση του συζύγου της γυναίκας που θανατώθηκε. Υπολογισμός της μέχρι να συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας για την εργασία της στο συζυγικό οίκο. Αποζημίωση για ψυχική οδύνη. Δεν δικαιούνται οι νύφες, οι κουνιάδες και η πεθερά, γιατί δεν ανήκουν στην οικογένεια (932 Α.Κ.).

Ειδικότερα οι οδηγοί των άνω οχημάτων είναι συνυπαίτιοι της επιπτώσεως του Ι.Χ.Φ. αυτοκινήτου πάνω στο σταθμευμένο φορτηγό κατά ποσοστό 50% ο καθένας. Συγκεκριμένα: 1) Ο διάδικος οδηγός του Δ.Χ.Φ. αυτοκινήτου ευθύνεται κατά το ανωτέρω ποσοστό γιατί εστάθμευσε το εν λόγω όχημα τη νύχτα σε επαρχιακή οδό, καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος της λωρίδας κυκλοφορίας των ομορρόπως κινουμένων οχημάτων, χωρίς να επιμεληθεί της οποιασδήποτε φωτεινής του οχήματος αυτού επισημάνσεως ώστε να γίνεται ορατό εξ ικανής αποστάσεως από τους χρησιμοποιούντες την ίδια οδό λοιπούς οδηγούς, καίτοι στο σημείο της σταθμεύσεως δεν υπήρχε επαρκής εξωτερικός φωτισμός…

Οι προαναφερόμενοι δύο παράγοντες συνετέλεσαν ώστε το σταθμευμένο αυτοκίνητο να μην γίνει αντιληπτό από τον διάδικο οδηγό του προσκρούσαντος οχήματος από ικανή απόσταση μεγαλύτερη των 50 μέτρων, οπότε θα μπορούσε ασφαλώς να ακινητοποιήσει το όχημα. Έτσι, με την παραπάνω συμπεριφορά του ο οδηγός του σταθμευμένου Δ.Χ.Φ. αυτοκινήτου παραβίασε την διάταξη του άρθρου 35 παρ. 3 και 72 παρ. 1 Κ.Ο.Κ., η παραβίαση δε των εν λόγω διατάξεων τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς την γενομένη σύγκρουση και τον θανατηφόρο τραυματισμό της ανωτέρω. 2) ο διάδικος οδηγός του Ι.Χ.Φ. αυτοκινήτου ευθύνεται κατά το άνω ποσοστό στην πρόσκρουση του πιο πάνω οχήματος, γιατί οδηγούσε χωρίς να έχει τεταμένη την προσοχή του κατά την οδήγηση, επί πλέον δε και με υπερβολική εντός κατοικημένης περιοχής ταχύτητα, υπερβαίνουσα κατά πολύ το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ταχύτητος (50 χιλιόμετρα ωριαίως) την οποία δεν ρύθμισε, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες συνθήκες, ιδίως δε την περιορισμένη ορατότητα λόγω της νύχτας, ώστε να είναι σε θέση να διακόψει την πορεία του άνω οχήματος μπροστά από οποιοδήποτε εμπόδιο που μπορούσε να προβλέψει και το οποίο βρισκόταν στο ορατό απ' αυτόν μπροστινό τμήμα της οδού. Με την εν λόγω συμπεριφορά ο άνω οδηγός παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 12 παρ. 1 και 19 παρ. 1 Κ.Ο.Κ. Η παραβίαση των εν λόγω διατάξεων τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς το επελθόν ζημιογόνο αποτέλεσμα, γιατί με την ταχύτητα κάτω των 50 χιλιομέτρων ωριαίως και έχοντας τεταμένη τη προσοχή του κατά την οδήγηση, ενόψει του ότι έγινε αντιληπτό από τον παραπάνω διάδικο

50 μέτρων, θα ήταν δυνατή η ασφαλής ακινητοποίηση του οχήματος και η αποφυγή της επιπτώσεώς του πάνω στο φορτηγό……..

Η θανούσα είναι και η ιδία συνυπαίτια του θανατηφόρου τραυματισμού της κατά ποσοστό 20%, γιατί δεν εμερίμνησε να προσδεθεί με ζώνη ασφαλείας, μη συμμορφωθείσα προς την διάταξη του άρθρου 12 παρ. 5 του ΚΟΚ. Η μη χρησιμοποίηση της ζώνης ασφαλείας απ' αυτή τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς τον θανατηφόρο τραυματισμό της, ο οποίος θα απεφεύγετο αν είχε συμμορφωθεί προς την παραπάνω διάταξη.

Με δεδομένο ότι ο θάλαμος του Ι.Χ.Φ. αυτοκινήτου δεν ήλθε σε καμία επαφή με το σταθμευμένο φορτηγό (βλ. έκθεση αυτοψίας και φωτογραφίες) και επομένως η θανούσα δεν τραυματίσθηκε στο κεφάλι από τα σίδερα του δευτέρου οχήματος, είναι βέβαιο ότι αν φορούσε ζώνες ασφαλείας δεν θα τραυματιζόταν τουλάχιστον στο βαθμό που επέφερε και τον θάνατο αφού θα έμενε ακινητοποιημένη στη θέση της και δεν θα μετακινείτο το σώμα της προς τα εμπρός όπως συνέβη, εν προκειμένω εξαιτίας του νόμου της αδρανείας, πέφτοντας με δύναμη πάνω στο παρμπρίζ.

… Ενόσω ζούσε η σύζυγος του προσέφερε υπηρεσίες για την λειτουργία του συζυγικού οίκου (παρασκευή φαγητού, καθαριότητα σπιτιού κ.λ.π), αποτιμώμενες στο ποσό των 50.000 δραχμών μηνιαίως, τις οποίες θα εξακολουθούσε να προσφέρει, ενόψει της ηλικίας της (κατά τον χρόνο του θανάτου της 37 ετών) της καταστάσεως της υγείας της και των λοιπών περιστάσεων επί είκοσι τρία (23) έτη από του χρόνου του θανάτου της, που αυτή θα συμπλήρωνε το 60ο έτος της ηλικίας της. Έτσι, κατά το επίδικο χρονικό διάστημα, ήτοι από 14.2.2001 μέχρι 14.2.2024 ο ενάγων σύζυγος της θανούσης θα χρειασθεί να υποβληθεί σε μηνιαία δαπάνη εκ 50.000 δραχμών ή εξ 146,73€ προς αναπλήρωση των υπηρεσιών της στα πλαίσια της λειτουργίας του συζυγικού οίκου. Από το ποσό αυτό είναι επιδικαστέο το ποσό των 20.000 δραχμών (50.000 20% = 40.000 χ 50%) ή των 58,69 €.

…. Όσον αφορά τους λοιπούς ενάγοντες με την ίδια αγωγή (νύφη, κουνιάδοι , πεθερά) της θανούσης, αυτοί δεν ανήκουν στον κύκλο της οικογενείας κατά τον ΑΚ 932, μη δικαιούμενοι χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ψυχικής οδύνης.

329/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλέξανδρος Αρβανίτης, Γεώργιος Μακρυστάθης**).

Ασφαλιστική σύμβαση (αυτοκινήτου). Αγωγή του ζημιωθέντος απευθείας στην ασφαλιστική εταιρεία η οποία δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτού όταν ασκεί την αξίωσή του, ενστάσεις που απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση, ενώ η ακύρωση, η λήξη ή η αναστολή της σύμβασης μπορεί να αντιταχθεί κατά του τρίτου που ζημιώθηκε μόνο εφόσον το ατύχημα συνέβη μετά από 16 ημέρες από τη γνωστοποίηση της ακύρωσης ή λήξης ή αναστολής από τον ασφαλιστή. Η γνωστοποίηση γίνεται με επιστολή του ασφαλιστή στην κατοικία ή διαμονή του ασφαλισμένου. Τα ίδια ισχύουν και αν η λήξη κ.λ.π. της ασφαλιστικής σύμβασης έγινε με συμφωνία μεταξύ των μερών για τη λύση

της σύμβασης.

Από τις διατάξεις των άρθρων 10§1 και 11 του Ν. 489/1976 «περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως της εξ ατυχήματος αστικής ευθύνης» , όπως αυτές ισχύουν μετά την κωδικοποίησή τους με το Π.Δ 237/1986 και την αντικατάστασή τους με το άρθρο 7§3 του Ν. 2170/1993, προκύπτει ότι το πρόσωπο που ζημιώθηκε από αυτοκινητικό ατύχημα έχει από την ασφαλιστική σύμβαση και μέχρι του ποσού αυτής ιδία αξίωση κατά του ασφαλιστή, ο οποίος δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτού, όταν ασκεί την ανωτέρω αξίωση, ενστάσεις που απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση, ενώ η ακύρωση, η λήξη ή η αναστολή της εν λόγω σύμβασης μπορεί να αντιταχθεί κατά του τρίτου που ζημιώθηκε, μόνο εφόσον το ατύχημα συνέβη, μετά από 16 ημέρες από τη γνωστοποίηση της ακύρωσης ή λήξης ή αναστολής από τον ασφαλιστή. Η γνωστοποίηση αυτή γίνεται στην κατοικία ή διαμονή του ασφαλισμένου με επιστολή του ασφαλιστή προς αυτόν. Ο σκοπός της γνωστοποίησης είναι να άρει κάθε αμφισβήτηση ως προς το χρόνο παύσης της ευθύνης του ασφαλιστή και έτσι να αποτρέψει τη δυνατότητα συμπαιγνίας μεταξύ ασφαλισμένου και ασφαλιστή σε βάρος του ζημιωθέντος τρίτου, στην προστασία του οποίου αποβλέπουν οι ανωτέρω διατάξεις. Επομένως για την έναντι του ζημιωθέντος τρίτου απαλλαγή του ασφαλιστή είναι αναγκαία η τήρηση του επιβαλλόμενου από το νόμο τύπου της γνωστοποίησης αυτής και αν ακόμη η ακύρωση ή η λήξη της ασφαλιστικής σύμβασης επήλθε με μεταγενέστερη συμφωνία του ασφαλιστή και του ασφαλισμένου, οπότε ο τελευταίος γνώριζε την ακύρωση που είχε προκληθεί με τη σύμπραξή του. Η ανάγκη της γνωστοποίησης αποβλέπουσα στον πιο πάνω σκοπό προκύπτει από την ίδια τη διατύπωση των διατάξεων που την επιβάλλουν σε κάθε περίπτωση ακύρωσης, λήξης ή αναστολής της ασφαλιστικής σύμβασης και συνεπώς και στην περίπτωση της συμφωνίας των μερών για τη λύση της σύμβασης ασφάλισης (βλ. ΑΠ. 1738/2001 Ελ.Δ/νη 43.391, ΑΠ. 1747/2001 Ελ.Δ/νη 43.1368, ΑΠ. 289/2001 Ελ.Δ/νη 42.1559, ΑΠ. 749/2000 Ελ.Δ/νη 42.94, ΑΠ. 1296/1999 Ελ.Δ/νη 44.716, ΑΠ. 855/1999 . Ελ.Δνη 41.364).

348/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Τζογάνης, Μάριος Παπαθεοδώρου**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Επισκευή αυτοκινήτου παλαιού για τις ζημίες που έπαθε από τη σύγκρουση. Εάν οι επισκευές εκόστισαν ποσό μεγαλύτερο από την αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου, τότε ο ιδιοκτήτης δικαιούται να λάβει από τον υπαίτιο μόνο την (μικρότερη) αξία του αυτοκινήτου και όχι τη δαπάνη του (μεγαλύτερου) ποσού που επλήρωσε για την επισκευή.

…… Ο τελευταίος, δαπάνησε για την αποκατάσταση των υλικών αυτών

μιών, όπως αποδεικνύεται από τα προσκομιζόμενα το συνολικό ποσό των 2.662.532 δραχμών. Η αγοραία και εμπορική αξία όμως του ως άνω αυτοκινήτου, κατά το χρόνο της συγκρούσεως, δεν υπερέβαινε το ποσό του 1.700.000 δραχμών, λόγω της παλαιότητας του, καθόσον τούτο είναι εργοστασίου κατασκευής MERCEDES, τύπου 240 D, που κυκλοφόρησε το πρώτον το έτος 1983. Συνεπώς, ήταν οικονομικά ασύμφορη η επισκευή του και για το λόγο αυτό ο εκκαλών δεν δικαιούται την ανωτέρω δαπάνη, αλλά μόνο την αξία του.

354/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Μπουρδανιώτης, Τάκης Διονυσόπουλος, Αθανάσιος Διαμαντόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Επιβαίνων στο αυτοκίνητο. Με τη σύμβαση της ασφάλισης της εξ αυτοκινήτου αστικής ευθύνης του υπαιτίου οδηγού, καλύπτεται και η αστική ευθύνη του οδηγού για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης έναντι του επιβαίνοντα στο ασφαλισμένο όχημα ο οποίος έχει ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή εφόσον όμως συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Απαραίτητα στοιχεία σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη.

Από τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 και 2 του ΠΔ 237/S&, όπως η παράγραφος 2 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ.2 του ΠΔ 264/91, προς συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας με την οδηγία 84/5/ΕΟΚ, προκύπτει ότι με τη σύμβαση ασφάλισης της εξ αυτοκινήτων αστικής ευθύνης του υπαιτίου οδηγού, καλύπτεται και η αστική ευθύνη του οδηγού, για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, έναντι του επιβαίνοντος στο ασφαλισμένο όχημα, ο οποίος έχει εκ του λόγου αυτού ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή. Από τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 12 του ν. ΓΠΝ/1911, που καθιερώνει τον κανόνα του ανεφάρμοστου των διατάξεων του ειδικού αυτού νόμου σε περίπτωση βλάβης σε πρόσωπα ή πράγματα μεταφερόμενα με το ασφαλισμένο ζημιογόνο όχημα, προκύπτει, ότι ο υπαίτιος οδηγός και η ασφαλιστική εταιρία του ζημιογόνου οχήματος, ευθύνονται έναντι του επιβαίνοντος σε αποζημίωση, μόνο με τη συνδρομή των περί αδικοπραξιών διατάξεων των άρθρων 914, 297, 298 και 932 ΑΚ (υπαίτιος πράξη ή παράλειψη, ζημία και αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ πράξεως και ζημίας) (ΑΠ 96/2003 Ελ. Δ. 44. 429). Γι' αυτό επί αγωγής του επιβαίνοντος στο ζημιογόνο όχημα κατά του οδηγού αυτού και της ασφαλιστικής εταιρίας, για το ορισμένο αυτής ο παθών ενάγων θα πρέπει να επικαλείται σύμφωνα με το άρθρο 216 ΚΠολΔ, εκτός των άλλων, την υπαιτιότητα του εναγομένου οδηγού, ήτοι και αμέλεια αυτού κατά την οδήγηση του ζημιογόνου οχήματος, η οποία είχε ως αναγκαίο αποτέλεσμα, σύμφωνα με τους κανόνας της κοινής πείρας και λογικής, το ζημιογόνο αποτέλεσμα.

371/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Γρίνος, Νικόλαος Νικάκης**).

Ασφαλιστική εταιρεία. Ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Αυτόματα υπεισέρχεται στο σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ασφαλιστή το Επικουρικό Κεφάλαιο που πηγάζουν από τις ασφαλιστικές συμβάσεις του κλάδου αστικής ευθύνης από χερσαία αυτοκινητικά οχήματα. Καλύπτονται επίσης αυτοδίκαια όλες οι ασφαλιστικές συμβάσεις 30 ημέρες μετά την οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Αξιώσεις τρίτου παθόντος από ατύχημα που συμβαίνει πριν από την ανάκληση της άδειας, μετά την ανάκληση ασκούνται κατά του Ε.Κ.

Η ανάκληση της αδείας λειτουργίας του ασφαλιστή αποτελεί αυτοτελή λόγο ευθύνης του Επικουρικού Κεφαλαίου σύμφωνα με το αρθρ. 19 § 1 περ. δ' Ν. 489/1976, όπως ισχύει τροποποιημένος με το Ν. 1569/1985. Από την ημερομηνία που ανακαλείται η άδεια λειτουργίας του ασφαλιστή το Επικουρικό Κεφάλαιο υπεισέρχεται αυτοδικαίως στο σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ασφαλιστή που πηγάζουν από ασφαλιστικές συμβάσεις του κλάδου αστικής ευθύνης από χερσαία αυτοκίνητα οχήματα. Άλλη συνέπεια της ανακλήσεως της αδείας λειτουργίας του ασφαλιστή είναι η αυτοδίκαια διάλυση όλων των ασφαλιστικών συμβάσεων. Έτσι, σύμφωνα με το αρθρ. 3 § 6 του Ν.Δ. 400/1970, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του με το άρθρο 5 του ΠΔ 252/1996, τριάντα (30) ημέρες μετά την οριστική ανάκληση της αδείας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχειρήσεως θεωρούνται αυτοδίκαια λυμένες όλες οι ασφαλιστικές συμβάσεις, εκτός από αυτές των ασφαλίσεων ζωής. Αξιώσεις τρίτου παθόντος από ατύχημα που συμβαίνει πριν από την ανάκληση της αδείας λειτουργίας του ασφαλιστή μετά την ανάκληση ασκούνται πλέον κατά του Ε.Κ., εφόσον αυτό υπεισέρχεται στις υποχρεώσεις του ασφαλιστή (Κρητικός, Αποζημίωση από Τροχαία Αυτοκινητικά Ατυχήματα, έκδ. γ'(1998), αρ. 2242 και 2243, Εφ.ΑΘ. 1818/2002 Επ. Συγκ. Δ. 2002 σελ. 449).

384/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νίκος Τρίγκας, Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος, Αναστασία Σταυροπούλου Κωστομητροπούλου**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Κατάθεση από τον κύριο του ζημιογόνου αυτοκινήτου βεβαίωση ασφαλίσεως ασφαλιστικής εταιρείας που αποτελεί πρότασή της ότι προσφέρεται να ικανοποιήσει τις αξιώσεις του παθόντος εφόσον αυτές δεν υπερβαίνουν το ασφαλιστικό ποσό. Με την άσκηση της αγωγής γίνεται αποδεκτή η πρόταση αυτή και συνεπώς καταρτίζεται σύμβαση σωρευτικής αναγωγής. Σε τέτοια περίπτωση η παραγραφή κατά της ασφαλιστικής εταιρείας είναι πενταετής (957 Α.Κ.) και όχι διετής.

..... Για την απόδειξη της συμβάσεως αυτής επικαλέστηκε και προσκόμισε το 2514/9/5966/25.12.2000 έγγραφο της Τροχαίας Πατρών προς τον Εισαγγελέα Πατρών, περί υποβολής της προανακριτικής δικογραφίας του τροχαίου ατυχήματος και στον κατάλογο των εγγράφων της δικογραφίας περιλαμβάνονται και δυο βεβαιώσεις ασφαλίσεως των εμπλακέντων οχημάτων, στην οποία περιλαμβάνεται και η από 16.5.2000 βεβαίωση ασφάλισης από την οποία προκύπτει ότι το ΑΧΑ 7696 Φ.Ι.Χ ζημιογόνο αυτοκίνητο ήταν ασφαλισμένο στην εναγομένη εταιρεία από 9.5.2000 9.11.2000. Έτσι με την κατάθεση της παραπάνω βεβαίωσης ασφαλίσεως από τον κύριο του ζημιογόνου αυτοκινήτου, η οποία κατά πλάσμα του νόμου αποτελεί πρόταση της εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας, που εξέδωσε τη βεβαίωση, ότι προσφέρεται να ικανοποιήσει τις αξιώσεις του ενάγοντος παθόντος, εφόσον αυτές δεν υπερβαίνουν το ασφαλιστικό ποσό, και με την αποδοχή της προτάσεως αυτής, που έγινε με την άσκηση της αγωγής κατά της ασφαλιστικής εταιρείας, καταρτίστηκε σύμβαση σωρευτικής αναδοχής, που ιδρύει, σύμφωνα με τα άρθρα 361 και 477 ΑΚ άμεση ευθύνη αυτής απέναντι στον ενάγοντα μέχρι το παραπάνω ποσό. Στην περίπτωση αυτή η απαίτηση του ενάγοντος ζημιωθέντος, που στηρίζεται σε αδικοπραξία, υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ (ΑΠ 420/2000 Ελλ.Δικ. 41.1309, ΑΠ. 934/1993 Ελλ.Δικ. 35.1504). Επομένως η αγωγή του ενάγοντος κατά της εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας δεν έχει υποκύψει στην διετή παραγραφή του άρθρου 10§2 του ν. 489/1976, όπως υποστηρίζει η εκκαλούσα και πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο σχετικός λόγος της εφέσεώς της.

397/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Γκουβίτσας, Αριστείδης Μπακόπουλος, Αντώνιος Πατρινός**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα αμφοτέρων των οδηγών των αυτοκινήτων. Περιστατικά.

Αμφότεροι οι οδηγοί δεν είχαν, όπως έπρεπε, με βάση τους νομικούς κανόνες οδηγήσεως και τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής εντεταμένη την προσοχή τους στην αποκλειστική οδήγηση του οχήματός τους και έτσι ο οδηγός του οχήματος του εναγομένου εισήλθε στη διασταύρωση των παραπάνω οδών ανεξέλεγκτα και χωρίς να παραχωρήσει την προτεραιότητα κινήσεως στο όχημα των εναγόντων, το οποίο εκινείτο σε οδό ταχείας κυκλοφορίας. Εξάλλου ο δεύτερος των εναγόντων οδηγός δε ρύθμισε την ταχύτητα του οχήματός του, ενώ διήρχετο από κατοικημένη περιοχή και εκινείτο με ταχύτητα τουλάχιστον 70 χιλ την ώρα, έτσι ώστε παρά την πέδηση, την οποία πραγματοποίησε, δεν μπόρεσε να αποφύγει τη σύγκρουση. Οι προαναφερόμενες αντικανονικές ενέργειες και παραλείψεις των διαδίκων οδηγών (άρθρα 12, 19, 26 ΚΟΚ), συνιστούν υπαιτιότητα με τη μορφή της αμέλειας και θα αποφεύγονταν αν κατέβαλαν την προσοχή του μέσου

συνετού οδηγού, την οποία όφειλαν και μπορούσαν να καταβάλουν, με βάση τις παραπάνω αντικειμενικές περιστάσεις και τις ικανότητες τους. Σύμφωνα με τα δεδομένα αυτά η συνυπαιτιότητα του οδηγού του οχήματος του εναγομένου εκτιμάται σε ποσοστό 70% και του ενάγοντος οδηγού σε ποσοστό 30%, δεκτής καθισταμένης, ως κατ' ουσίαν βάσιμης της ένστασης των εναγομένων περί συνυπαιτιότητας του ενάγοντος οδηγού, στο ένδικο ατύχημα.

398/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Σταυρόπουλος, Ιωάννα Μάντζαρη, Γεωργία Πήττα**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός εγκύου και απώλεια του εμβρύου. Επιδικάζεται χρηματική αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης μόνο στη μητέρα και όχι και στον σύζυγο.

Το δικαστήριο εκτιμώντας τις συνθήκες του ατυχήματος, το μέγεθος της βλάβης, το βαθμό του πταίσματος, την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των διαδίκων, φυσικών προσώπων κρίνει εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης της ενάγουσας, δηλαδή της θλίψης και της ψυχικής ταλαιπωρίας την οποία υπέστη από τον τραυματισμό της και την απώλεια του κυοφορούμενου εμβρύου το ποσόν των 5.500.000 δρχ. Εξάλλου δικαιούχος της απαιτήσεως για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατ' άρθρο 932 Α.Κ. είναι αυτός, που άμεσα υπέστη την ηθική βλάβη από την αδικοπραξία. Η έμμεση ηθική βλάβη δεν αποκαθίσταται. Τέτοια είναι η ηθική βλάβη, που παθαίνει ο σύζυγος από τον τραυματισμό της γυναίκας του. Συνεπώς η αξίωση του δεύτερου των εναγόντων, συζύγου της πρώτης τούτων, περί χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης, από τη διακοπή της κυήσεως λόγω του ενδομήτριου θανάτου του εμβρύου, που κυοφορούσε, δεν είναι νόμιμη και πρέπει να απορριφθεί, καθόσον ο ενάγων είναι έμμεσα ζημιωθείς από τη σωματική βλάβη της συζύγου του (βλ. σχ. Εφ. Αθ. 6810/1998 Δνη 38.867, Εφ.Αθ. 215/1986 Δνη 28.144, Γεωργιάδη Σταθόπουλου: Αστικός Κώδιξ στο άρθρο 932 αρ. 11, Κρητικός: Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα γ' έκδοση αριθμ. 946).

400/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Πάκος, Μαρία Τζεφριού, Ιωάννης Θεριανός**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Θανάτωση προσώπου. Συνυπαιτιότητα σε ποσοστό 20% επειδή δεν έφερε ζώνη ασφαλείας. Επιδικαζόμενα χρηματικά ποσά σε γονείς, αδελφή και γιαγιά για ψυχική οδύνη. Στον κουνιάδο δεν επιδικάζεται αποζημίωση γιατί δεν περιλαμβάνεται στην οικογένεια του θύματος.

Η έλλειψη της ζώνης ασφάλειας συνετέλεσε κατά ποσοστό 20% στο

τέλεσμα του θανάτου του και όχι καθόλου ή σε οποιοδήποτε άλλο μεγαλύτερο ποσοστό, όπως αβασίμως ισχυρίζονται οι διάδικοι, αναλόγως με το συμφέρον τους.

…… Επομένως λαμβανομένων ιδιαίτερα υπόψη του βαθμού του πταίσματος του οδηγού του ζημιογόνου αυτοκινήτου και του θανόντος για τη μη χρησιμοποίηση της ζώνη ασφάλειας, των συνθηκών αιφνίδιας θανατώσεως του ως άνω προσώπου, του νεαρού της ηλικίας του (26 ετών), καθώς και της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως και θέσης των διαδίκων, εκτός της ασφαλιστικής εταιρείας η ευθύνη της οποίας είναι εγγυητική, η εύλογη κατά την κρίση του Δικαστηρίου χρηματική ικανοποίηση, η οποία πρέπει να επιδικαστεί στους παραπάνω ενάγοντες, λόγω της ψυχικής οδύνης τους που υπέστησαν από το θάνατο αυτόν, ανέρχεται ακολούθως: α) για τον πρώτο (πατέρα) απ' αυτούς, στο ποσό των 19.000.000 δραχμών, πέραν εκείνου των 10.000 δραχμών, που επιφυλάχθηκε να το ζητήσει ενώπιον των Ποινικών Δικαστηρίων, β) για τη δεύτερη (μητέρα) απ' αυτούς, στο ποσό των 19.000.000 δραχμών, γ) για την τρίτη (αδελφή) απ' αυτούς, στο ποσό των 9.000.000 δραχμών, και δ) για την πέμπτη (γιαγιά) απ' αυτούς, στο ποσό των 4.000.000 δραχμών. Αντιθέτως, ο τέταρτος ενάγων, που είχε το θανόντα κουνιάδο, δεν δικαιούται χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ψυχικής οδύνης, καθόσον, κατά την έννοια της προαναφερόμενης διατάξεως του άρθρου 932 Α.Κ., αυτός δεν περιλαμβάνεται στην οικογένεια του θύματος (Ολ. ΑΠ. 21/2000 Ελ. Δικ. 42.56).

432/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Διονύσιος Κότσιφας, Ειρήνη Ρουσάκου, Αναστάσιος Τζουανόπουλος, Τρύφωνας Καραντώνης**).

Ασφαλιστική σύμβαση. Παραίτηση του ασφαλισμένου από τα δικαιώματά του. Πρέπει η δήλωση για παραίτηση να γίνει δεκτή από την ασφαλιστική εταιρεία γιατί πρόκειται για σύμβαση αφέσεως χρέους. Αν η ασφαλιστική εταιρεία προτείνει ένσταση παραίτησης στην αγωγή του ασφαλισμένου να της καταβάλει ό,τι αυτή θα πληρώσει στον παθόντα, πρέπει να γίνεται σαφής η επίκληση της αποδοχής της παραίτησης εκ μέρους της.

Από τις διατάξεις των άρθρων 361, 454 Α.Κ. και 10 Ν. 486/1976 συνάγεται ότι μετά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου ο ασφαλισμένος μπορεί να παραιτηθεί από κάθε απαίτηση που έχει κατά της ασφαλιστικής εταιρείας, απορρέουσα εκ της ασφαλιστικής συμβάσεως. Μια τέτοια απαίτηση του ασφαλισμένου του κατά της ασφαλιστικής εταιρείας είναι η προς αυτόν καταβολή του ποσού της αποζημιώσεως που αυτός κατέβαλε προς τον παθόντα τρίτο προς αποκατάσταση ζημίας που προκλήθηκε σ' αυτόν εξαιτίας τροχαίου αυτοκινητικού ατυχήματος. Μια τέτοια παραίτηση από ενοχική αξίωση του ασφαλισμένου έχει έννομη σημασία μόνο εφόσον γίνει αποδεκτή από την ασφαλιστική εταιρεία, οπότε εκλαμβάνει την μορφή της συμβάσεως αφέσεως

χρέους. Για την δικονομική όμως πληρότητα του σχετικού ισχυρισμού της ασφαλιστικής εταιρείας, προβαλλομένου είτε υπό μορφή ενστάσεως, είτε με αγωγή, απαιτείται η ενισταμένη (ή ενάγουσα) να προτείνει όχι απλώς ότι ο ασφαλισμένος της (δανειστής) παραιτήθηκε από το ανωτέρω δικαίωμα του, αλλά και ότι καταρτίσθηκε σύμβαση αφέσεως χρέους με την αποδοχή της παραιτήσεως από την ίδια. Διαφορετικά, αν δηλαδή δεν γίνεται σαφής επίκληση καταρτίσεως συμβάσεως αφέσεως χρέους μεταξύ ασφαλισμένου και ασφαλιστικής εταιρείας, ο σχετικός ισχυρισμός είναι απορριπτέος ως αόριστος (βλ. Πολυζωγόπουλου στον ΑΚ Γεωργιάδη Σταθόπουλου, αρθρ. 454 αρ. 14). Συναφώς προς την σκέψη αυτή η παρεμπίπτουσα αγωγή, υπό το προαναφερόμενο περιεχόμενο είναι προδήλως αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, αφού ούτε το δικαστήριο μπορεί να προβεί σε ορθό υπαγωγικό συλλογισμό, ούτε η εναγομένη εκκαλούσα να αμυνθεί κατά της αγωγής αυτής, προβάλλουσα τις οποιασδήποτε ενστάσεις (π.χ. πλάνης περί την δήλωση της δικαιοπρακτικής της βουλήσεως). Το γεγονός ότι η παρεμπιπτόντως εναγομένη εκκαλούσα «ανεκάλεσε» προηγούμενη αρνητική της δήλωση, δηλαδή περί μη υπάρξεως υπαιτιότητάς της στο άνω τροχαίο ατύχημα, αναλαβούσα «προσωπικά κάθε ευθύνη από την παραπάνω σύγκρουση», όπως κατά λέξη διαλαμβάνεται στο δικόγραφο της αγωγής, είναι άνευ νομικής σημασίας, αφού δεν γίνεται σαφής μνεία περί καταρτίσεως μεταξύ των διαδίκων συμβάσεως αφέσεως χρέους, συναρτωμένης προς την παραπάνω ασφαλιστική σύμβαση. Πρέπει να σημειωθεί ότι η παρεμπιπτόντως ενάγουσα ασφαλιστική εταιρεία ούτε και με τις έγγραφες αυτής προτάσεις ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου επικαλέσθηκε την σύμβαση αφέσεως χρέους. Συναφώς προς τα ανωτέρω το πρωτόδικο δικαστήριο έσφαλε που έκανε δεκτή την παρεμπίπτουσα αγωγή, ενώ αυτή έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω αοριστίας, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου εφέσεως ως κατ' ουσίαν βάσιμου.

441/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλέξανδρος Αρβανίτης, Βασίλειος Σκανδάμης, Ανδρέας Ρούφας**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός ανηλίκου. Ένσταση συνυπαιτιότητας του ανηλίκου και των γονέων του (916 Α.Κ.) Αιτιολογία απόρριψης. Εξυπηρέτηση του ανηλίκου κατά το

Οι εναγόμενοι ισχυρίστηκαν πρωτοδίκως και τον ισχυρισμό τους αυτό τον επαναφέρουν με την έφεση προβάλλοντες κατ' ένσταση συνυπαιτιότητα του ανήλικου στην επέλευση του ατυχήματος. Ο ισχυρισμός τους αυτός, ορθά απερρίφθη με την εκκαλουμένη απόφαση και ο σχετικός λόγος της εφέσεως είναι απορριπτέος, διότι από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 300 και 916 ΑΚ για την παραδοχή πταίσματος του παθόντος ανηλίκου στην επέλευση της ζημίας του απαιτείται και ικανότητα προς καταλογισμό, την οποία όμως δεν έχει ο μη συμπληρώσας το 10° έτος της

παραπομπές στη σχετική νομολογία) και συνακόλουθα αυτός δεν ευθύνεται για ζημία που του προξενήθηκε, στην επέλευση της οποίας συνέβαλε και ο ίδιος με τη δική του ενέργεια ή παράλειψη (ο ανήλικος γεννήθηκε στις 671990, όπως προκύπτει από το προσκομιζόμενο από 22698 πιστοποιητικό της κοινότητας Κουτσόβ της Αλβανικής Δημοκρατίας). Επίσης λόγω της προαναφερόμενης ηλικίας του ανηλίκου (9) ετών απορριπτέος ως μη νόμιμος είναι ο ισχυρισμός (ένσταση) των εναγομένων εκκαλούντων περί συνυπαιτιότητας των εναγόντων γονέων του ανηλίκου λόγω της παραμελήσεως της ασκήσεως της προσηκούσης εποπτείας αυτού. Και αυτό διότι τέτοια ένσταση, εφόσον με την αγωγή ασκούνται αξιώσεις του παθόντος ανηλίκου, δεν μπορεί ν' αντιταχθεί, κατά του ανηλίκου, (ΕΑ 12243/88 Επ. Συγκ. Δ 90 428 ΕΑ 7240/86 ΑρχΝ 1987 548 Κρητικός έκδ. 1992 παρ. 94).

Ο ανήλικος κατά το προαναφερθέν διάστημα της νοσηλείας του στο νοσοκομείο, όπου υπεβλήθη σε χειρουργικές επεμβάσεις καθώς και στη συνέχεια που μετεφέρθη στο σπίτι του και για διάστημα τριών μηνών, μέχρι την επούλωση των τραυμάτων του, δεν μπορούσε να κινηθεί ευχερώς και να εξυπηρετήσει τις βασικές βιοτικές του ανάγκες μόνος του και είχε ανάγκη της περιποιήσεως και της φροντίδας τρίτου προσώπου καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου, υπηρεσίες τις οποίες προσέφεραν οι γονείς του. Το ποσό που ο ανήλικος θα κατέβαλε σε τρίτο πρόσωπο για να τον περιποιείται στο χρονικό διάστημα των τριών μηνών από 106200 έως 1092000 ανέρχεται στο ποσό 1.080.000 δραχμών (90 ημέρες Χ 12.000 δραχμές την ημέρα). Ο ισχυρισμός των εναγομένων τον οποίο επαναφέρουν και ως λόγο εφέσεως ότι δηλαδή οι γονείς του παθόντος ανηλίκου είχαν υποχρέωση και καθήκον να τον περιποιούνται, είναι απορριπτέος διότι με τη διάταξη του άρθρου 930 § 3 ΑΚ, δεν αποκλείεται η αξίωση αποζημιώσεως του παθόντος όταν η αναγκαία περιποίηση και παροχή υπηρεσιών γίνεται από τους οικείους του. Και αυτό διότι στις περιπτώσεις αυτές το κίνητρο αυτών που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους (γονείς) είναι η ανακούφιση του παθόντος και όχι η απαλλαγή εκείνου που προκάλεσε την ζημία.

500/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Νταβανέλλος, Δήμητρα Γεωργούση Ρούσση**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Μεταφορά, ύστερα από συμφωνία με την ασφαλιστική εταιρεία, της ασφάλισης σε νέο αυτοκίνητο που αγόρασε ο ασφαλισμένος ενώ το παλαιό το μεταβίβασε σε τρίτο. Επέλευση ζημίας από το παλαιό αυτοκίνητο. Αν δεν έχουν παρέλθει 16 ημέρες από τη συμφωνία και αν δεν τηρήθηκε η διαδικασία του άρθρου 11 παρ. 2 του ν. 489/1976 (επιστολή συστημένη κ.λ.π.) η ασφαλιστική εταιρεία ευθύνεται έναντι του τρίτου ζημιωθέντα που ζημιώθηκε από την κίνηση του παλαιού ασφαλισμένου αυτοκινήτου.

Το ζημιογόνο αυτοκίνητο ανήκε αρχικά στον δεύτερο εναγόμενο και τώρα μη διάδικο Γ.Κ. και ήταν ασφαλισμένο για τις έναντι τρίτων ζημίες κ.λ.π. στην

τέταρτη εναγομένη και ήδη εφεσίβλητη και εκκαλούσα ασφαλιστική εταιρεία με την επωνυμία «Αργοναυτική Α.Ε.Γ.Α.» δυνάμει του υπ' αριθμ. 2207113 Π Π 88687 ασφαλιστηρίου συμβολαίου της τελευταίας για το χρονικό διάστημα από 25.11.1998 μέχρι 25.11.1999. Την 3.8.1999 ο ανωτέρω Γ.Κ. αντικατέστησε το εν λόγω αυτοκίνητο με το υπ' αριθμ. ΥΠ 8336 ΙΧΕ όμοιο μεταβιβάζοντας την κυριότητα του πρώτου (ζημιογόνου αυτοκινήτου) στον δεύτερο εφεσίβλητο εναγόμενο, έμπορο αυτοκινήτων, Α.Μ., την δε 16.8.1999 κατόπιν συμφωνίας του με την εναγομένη ασφαλιστική εταιρεία ο ίδιος Γ.Κ. (αρχικός κύριος) μετέφερε την ασφαλιστική σχέση από το παλαιό στο νέο ως άνω αυτοκίνητο, ακυρώνοντας από την ημερομηνία αυτή την ασφάλιση του πρώτου (υπ' αριθμ. 88687/2.9.2002 πρόσθετη πράξη της εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας). Από την ανωτέρω ημερομηνία της ακύρωσης της ασφαλιστικής σύμβασης ως προς το ζημιογόνο αυτοκίνητο (16.8.1999) μέχρι την ημέρα του ένδικου ατυχήματος (24.8.1999) δεν παρήλθε χρονικό διάστημα δεκαέξι (16) ημερών με αποτέλεσμα η εναγόμενη ασφαλιστική εταιρεία να μην μπορεί εν πάση περιπτώσει να αντιτάξει κατά των εναγόντων (ζημιωθέντων τρίτων) την εν λόγω ακύρωση σύμφωνα με το άρθρο 11 §§12 του ν. 489/76 (βλ. Κρητικόν, 1998, αρ. 2116 στο τέλος), ανεξαρτήτως δηλαδή του ότι κατά την αληθή έννοια της διάταξης αυτής, όπως παγίως γίνεται πλέον δεκτό στη νομολογία, για την έναντι του ζημιωθέντος τρίτου απαλλαγή του ασφαλιστή απαιτείται, ακόμη και αν η ακύρωση της συμβάσεως ασφαλίσεως επήλθε με μεταγενέστερη κοινή συμφωνία (σύμβαση) του ασφαλιστή και του ασφαλισμένου, η προβλεπόμενη από την ίδια διάταξη (αρθρ. 11 §2 του ν. 489/1976) γνωστοποίηση της ακύρωσης στον ασφαλισμένο και πάροδος έκτοτε δεκαέξι ημερών (βλ. Κρητικόν, Συμπλήρωμα 2002, αρ. 2116α), τέτοια δε γνωστοποίηση δεν έχει γίνει εν προκειμένω. Επομένως ορθώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε ότι η εναγόμενη ασφαλιστική εταιρεία ευθύνεται έναντι των εναγόντων από το ένδικο τροχαίο ατύχημα λόγω της ειρημένης ασφαλιστικής σύμβασης, απορρίπτοντας την περί του αντιθέτου ένσταση της τελευταίας, και είναι αβάσιμα κ.λ.π. απορριπτέα τα παράπονα που προβάλλει η εναγόμενη κατά της παραδοχής αυτής της εκκαλουμένης με τον πρώτο λόγο της εφέσεώς της.

526/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Καραντζόπουλος, Βασίλειος Βλαχογιάννης, Δημήτριος Παπαθέου**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια. Για σύγκρουση της μοτοσικλέτας με άλλη όμοια δεν φέρει ευθύνη, αν και δεν είχε άδεια αφού οδηγούσε με ταχύτητα 20 χλ./ω.

Το ότι, εξάλλου, η Ε.Μ. εστερείτο άδειας ικανότητας οδήγησης δε συντέλεσε στο ατύχημα, εφόσον αυτή εκινείτο με πολύ μικρή ταχύτητα (20 χλμ/ω) στο κέντρο της οδού, με πρόθεση να συνεχίσει ευθεία πορεία και πέραν της οδού Π. Νόβα, η δε έλλειψη αυτή δεν τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το επισυμβάν ατύχημα.

533/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Σταμπολίτης, Ηλίας Ζαρναβέλης, Στάθης Τζεφριός**).

Ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου. Ανανεώνεται σε κάθε λήξη της για ίσο χρονικό διάστημα εκτός αν 30 ημέρες πριν από τη λήξη της καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη ειδοποιήσει το άλλο με συστημένη επιστολή για τα αντίθετα. Για κάθε ανανέωση εκδίδεται νέο ασφαλιστήριο ή βεβαίωση ανανέωσης της ασφαλιστικής σύμβασης. Δικαίωμα καταγγελίας της ασφαλιστικής σύμβασης με έγγραφο συστημένο ή επί αποδείξει οπότε η ακύρωση επέρχεται 20 ημέρες από την κοινοποίηση του εγγράφου της καταγγελίας.

…… Όσον αφορά τον λόγο εφέσεως των ιδίων εκκαλούντων με τον οποίον παραπονούνται ότι εσφαλμένα με την εκκαλουμένη απόφαση απερρίφθη η πλαγιαστική αγωγή που αυτοί άσκησαν κατά της ασφαλιστικής εταιρείας με την επωνυμία « ΕΘΝΙΚΗ ΑΕΓΑ» για λογαριασμό της Μ.Ν. επειδή αυτή αμελούσε στην άσκησή της και επειδή το δικαίωμά τους να ασκήσουν οι ίδιοι αγωγή κατά της ασφαλιστικής εταιρείας είχε παραγραφεί, λεκτέα τα ακόλουθα: Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 της κατ' εξουσιοδότησης του άρθρου 6 § 5 του Ν. 439/1976 εκδοθείσης Κ40585/1973 αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου, η ασφαλιστική σύμβαση ισχύει για την ασφαλιστική περίοδο που καθορίζεται στο ασφαλιστήριο και ανανεώνεται κάθε φορά για ίσο χρονικό διάστημα μετά τη λήξη της ασφαλιστικής περιόδου, καθώς επίσης και των επομένων περιόδων, εκτός εάν 30 ημέρες πριν από το τέλος κάθε ασφαλιστικής περιόδου, καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη ειδοποιήσει το άλλο με συστημένη επιστολή για τα αντίθετα.

Για κάθε δε ανανέωση εκδίδεται νέο ασφαλιστήριο ή βεβαίωση ανανεώσεως της ασφαλιστικής συμβάσεως (ανανεωτήριο). Κατά δε το άρθρο 9 αρ. 1 της ιδίας Υπουργικής αποφάσεως, καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη μπορεί ελευθέρως και σε οποιοδήποτε χρόνο να καταγγείλει την ασφαλιστική σύμβαση με έγγραφο συστημένο ή επί αποδείξει. Η ακύρωση επέρχεται μετά πάροδο 20 ημερών από της κοινοποιήσεως του ως άνω, περί καταγγελίας, εγγράφου. Από τις παραπάνω διατάξεις οι οποίες αναφέρονται στην κατάργηση της ασφαλιστικής συμβάσεως με μονομερή δήλωση βουλήσεως (εναντίωση ή καταγγελία) προκύπτει ότι αυτές δεν υποβάλλουν στον ουσιαστικό τύπο του εγγράφου την αντισυμφωνία των μερών, με την οποία η ασφαλιστική σύμβαση καταργείται οποτεδήποτε κατά τον γενικό κανόνα του άρθρου 361 Α.Κ. (ολ. Α.Π, 24/94 Ελ. Δικ. 36580 Α.Π. 971/99 Ελ. Δικ. 4155). Εξάλλου επειδή στην ανωτέρω αντισυμφωνία συμμετέχει και ο ασφαλισμένος, δεν είναι απαραίτητη η προβλεπόμενη από τις ανωτέρω διατάξεις και τις διατάξεις των άρθρων 10 § 1 και 11 Ν. 489/1973 έγγραφη ειδοποίηση του ασφαλισμένου για τις μεταξύ αυτού και του ασφαλιστή σχέσεις (τέτοια ειδοποίηση είναι απαραίτητη μόνο για την απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας έναντι του ζημιωθέντος τρίτου),

διότι η γνωστοποίηση αυτή δεν θα είχε νόημα αφού ο ασφαλισμένος γνωρίζει την λύση της συμβάσεως η οποία είχε προκληθεί και με την σύμπραξη του. Α.Π. 1120/2000 Ελ.Δικ., 411590, (Α.Π. 749/2000 Ελ. Δικ. 4294, Α.Π. 855/1999 Ελλ. Δικ. 41364, Α.Π. 88/96 Ελ. Δικ. 371555). Στην παραπάνω περίπτωση που δεν απαιτείται έγγραφη ειδοποίηση (περίπτωση αντισυμφωνίας για τις μεταξύ ασφαλισμένου και ασφαλιστικής σχέσεις) η ανωτέρω αντισυμφωνία μπορεί ν' αποδειχθεί και με μάρτυρες, ενώ στις περιπτώσεις που απαιτείται έγγραφη ειδοποίηση η απόδειξη γίνεται με αυτή και όχι με μάρτυρες (Α.Π. 133/90 Ελ. Δικ. 33.320 Ε. Πατρ. 811/2001).

548/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Λαλιώτης, Αθανάσιος Τασσόπουλος**).

Επικουρικό Κεφάλαιο. Πότε ευθύνεται για καταβολή αποζημίωσης. Αν η ασφαλιστική εταιρεία αναδέχθηκε σωρευτικά με τον ασφαλισμένο (Α.Κ. 477) να καταβάλει αποζημίωση, το Ε.Κ. δεν ευθύνεται από τη σωρευτική αναδοχή από την οποία παράγεται πρόσθετη και αυτοτελής ενοχή. Ευθύνεται μόνο για την υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας που εκπηγάζει από την ασφαλιστική σύμβαση. Παραγραφή διετής έναντι του Ε.Κ.

Επειδή στο άρθρο 19 του Ν. 489/76 ορίζονται περιοριστικά οι περιπτώσεις στις οποίες το Επικουρικό Κεφάλαιο υποχρεούται να καταβάλει αποζημίωση στα θύματα των αυτοκινητικών ατυχημάτων, όταν αυτά δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από τον υπόχρεο σε αποζημίωση. Έτσι, κατά την παραγρ. 4 του ιδίου άρθρου υποχρεούται να καταβάλει αποζημίωση στα πρόσωπα που ζημιώθηκαν από αυτοκινητικά ατυχήματα όταν ο ασφαλιστής πτωχεύσει, ή η εις βάρος του εκτέλεση προβεί άκαρπη ή ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας της ασφαλιστικής εταιρείας ένεκα παραβάσεως νόμου. Το Επικουρικό Κεφάλαιο οφείλει να καταβάλει στο ζημιωθέν πρόσωπο ό,τι όφειλε να καταβάλει σ' αυτό η ασφαλιστική εταιρεία (της οποίας ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας) μόνο εκ της συμβάσεως ασφαλίσεως και όχι από άλλο νόμιμο λόγο. Ειδικώτερα, εάν η ασφαλιστική εταιρεία αναδέχθηκε σωρευτικά με τον ασφαλισμένο, κατά την έννοια του άρθρου 477 ΑΚ, να καταβάλει αποζημίωση, το Επικουρικό Κεφάλαιο δεν ευθύνεται από την σωρευτική αναδοχή από την οποία παράγεται πρόσθετη και αυτοτελής ενοχή. Αυτό ευθύνεται μόνο για την εκ του άρθρου 10 παρ. 1 του Ν. 489/76 έναντι του ζημιωθέντος προσώπου ευθύνη της ασφαλιστικής εταιρείας, η οποία πηγάζει από την ασφαλιστική σύμβαση. Συνεπώς εφόσον δεν ευθύνεται εκ της σωρευτικής αναδοχής, η κατ' αυτού αξίωση του ζημιωθέντος υπόκειται στην προβλεπομένη βραχύτερη παραγραφή των δύο (2) ετών από την ημέρα του ατυχήματος που ισχύει για την αξίωση έναντι της ασφαλιστικής εταιρείας και εφαρμόζεται και επί της ευθύνης του Επικουρικού Κεφαλαίου, κατ' άρθρο 10 παρ. 2 και 19 παρ. 2 του Ν. 489/76 όπως ισχύουν μετά τον Ν.

και όχι στην μικρότερη πενταετή παραγραφή που ισχύει για την θεμελιούμενη στη σωρευτική αναδοχή βάση της αγωγής (ΑΠ 901/95 Νοβ 45983, ΕΠατρ. 696/2002, 902/2002 αδημοσ.).

Εν προκειμένω, όπως έγινε δεκτό με την εκκαλουμένη κατά το μη προσβαλλόμενο με την έφεση μέρος της, το ένδικο ατύχημα έλαβε χώρα στις 1121995 η δε αγωγή επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη κατετέθη αρμοδίως στις 3041999 και επεδόθη στο εναγόμενο εκκαλούν στις 751999 όπως άλλως τε προκύπτει από τα προσκομιζόμενα έγγραφα. Συνεπώς και αφού μέχρι την κατά τα ανωτέρω άσκηση της αγωγής, που ολοκληρώνεται με την επίδοση, η οποία και διακόπτει την παραγραφή (αρθ. 261 ΑΚ, 215, 221 ΚΠολΔ, 10 παρ. 2 Ν. 489/76) συμπληρώθηκε, από την επομένη ημέρα του ατυχήματος ο προαναφερθείς χρόνος της διετούς παραγραφής των αξιώσεων του παθόντος τρίτου κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου χωρίς να μεσολαβήσει άλλος νόμιμος λόγος διακοπής ή αναστολής της παραγραφής, η κατά του εκκαλούντος εναγομένου ένδικη αξίωση του ενάγοντος εφεσίβλητου έχει παραγραφεί και η αγωγή του τελευταίου ήταν απορριπτέα κατά παραδοχή της σχετικής ενστάσεως την οποία είχε προβάλει το εναγόμενο Επικουρικό Κεφάλαιο. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου δέχτηκε ότι η ένδικη αξίωση υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του ειρημένου άρθρου 10 του Ν. 2496/97 επειδή η ασφαλιστική εταιρεία αναδέχτηκε σωρευτικά με τον ασφαλισμένο να καταβάλει αποζημίωση, η οποία δεν είχε συμπληρωθεί κατά την έγερση της αγωγής και συνεπεία τούτου δεν απέρριψε την αγωγή, όπως βάσιμα κατά της παραδοχής αυτής της εκκαλουμένης παραπονείται το εκκαλούν με τον δεύτερο λόγο της κρινομένης εφέσεως. Πρέπει συνεπώς και κατά παραδοχή αυτού του λόγου να γίνει δεκτή η έφεση ως και κατ' ουσία βάσιμη, ν' απορριφθεί η αντέφεση, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη κατά το μέρος που αφορά το εκκαλούν Επικουρικό Κεφάλαιο, να κρατηθεί η υπόθεση και να δικασθεί στο δικαστήριο τούτο στην ουσία της (αρθ. 535 παρ. 1 ΚΠολΔ) και εν όψει όλων των προεκτεθέντων που έγιναν δεκτά ν' απορριφθεί η αγωγή, κατά το μέρος που στρέφεται κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου.

565/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παναγιώτης Σαλαμαλίκης, Άγγελος Πίγκας**).

Επικουρικό Κεφάλαιο. Η παραγραφή αξιώσεων εναντίον του είναι διετής. Ένσταση ενάγοντος ότι δεν εχώρησε παραγραφή με βάση το άρθρο 255 Α.Κ. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 19 § 2 Ν. 489/76 η αξίωση του ζημιωθέντος τρίτου κατά του Επικουρικού κεφαλαίου υπόκειται στη παραγραφή του άρθρου 10 παρ. 2 του ίδιου νόμου. Κατά την τελευταία αυτή διάταξη η αξίωση παραγράφεται μετά πάροδο δύο (2) ετών από την ημέρα του ατυχήματος, επιφυλασσομένων των διατάξεων περί αναστολής και διακοπής. Η προαναφερόμενη διάταξη, θεσπίζουσα την διετή παραγραφή των αξιώσεων κατά του επικουρικού κεφαλαίου,

είναι ειδική, η δε ευθύνη του εν λόγω νομικού προσώπου δεν πηγάζει ούτε από σύμβαση, ούτε από αδικοπραξία. Πρόκειται για ιδιόρρυθμη ευθύνη εκ του νόμου (βλ. Ι. Ρόκα, Νομικές μελέτες σελ. 188, Φλούδα, Αστική ευθύνη εξ αυτοκινητικών ατυχημάτων β' έκδ. 1985 σελ. 251). Περαιτέρω κατά την διάταξη του άρθρου 255 § 1 Α.Κ. η παραγραφή αναστέλλεται για όσο χρόνο ο δικαιούχος εμποδίσθηκε από δικαιοστάσιο ή από άλλο λόγο ανώτερης βίας να ασκήσει την αξίωσή του μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της παραγραφής. Ως ανώτερη βία νοείται κάθε τυχερό γεγονός απρόβλεπτο και μη δυνάμενο να αποτραπεί από το δικαιούχο, το οποίο καθιστά ανέφικτη την επιδίωξη της αξιώσεως έστω και με την καταβολή άκρας επιμελείας και συνέσεως. Τέτοιο γεγονός π.χ. μπορεί να είναι η αιφνίδια και απρόβλεπτη νόσος του δικαιούχου ή και του πληρεξουσίου του δικηγόρου. Στην κρινομένη υπόθεση η ανωτέρω αγωγή ασκήθηκε (κατάθεση και επίδοση) τον μήνα Νοέμβριο του έτους 2000, όπως αποδεικνύεται από την έκθεση καταθέσεως της γραμματέως του άνω δικαστηρίου κάτω από το δικόγραφο της αγωγής και την έκθεση επιδόσεως αυτής προς το εκκαλούν εναγόμενο. Το προαναφερόμενο τροχαίο συμβάν και ο θάνατος του Β.Κ., όπως εκατέρωθεν συνομολογείται, έλαβαν χώρα τον μήνα Ιούλιο 1998. Επομένως, μέχρι την άσκηση της επιδίκου αγωγής, παρήλθε ο χρόνος της παραγραφής των δύο (2) ετών, όσον αφορά την επίδικη αξίωση κατά του εκκαλούντος. Οι εναγόμενοι εφεσίβλητοι διατείνονται ότι εκωλύθησαν να ασκήσουν την αξίωσή τους κατά του εκκαλούντος εντός της διετίας, γιατί εντός του τελευταίου εξαμήνου του χρόνου της παραγραφής, εξαιτίας του θανάτου του συζύγου της πρώτης εξ αυτών, πατέρα του δευτέρου και τρίτου και εξ αγχιστείας συγγενούς των λοιπών, επισυμβάνος το έτος 1998 περιήλθαν σε κατάσταση «Ψυχικού κλονισμού» σε βαθμόν που αδυνατούσαν να ασκήσουν την ένδικη αγωγή. Ο εν λόγω ισχυρισμός λειτουργών ως αντένσταση στην ένσταση της διετούς παραγραφής που πρόβαλε το εκκαλούν κρίνεται ως αβάσιμος και απορριπτέος. Ο θάνατος του ανωτέρω συγγενούς των εναγόντων εφεσίβλητων, επελθών το έτος 1998, δεν δημιούργησε σ' αυτούς πέραν του συναισθήματος θλίψεως και στενοχώριας, συνηθισμένου σε παρόμοιες περιπτώσεις, ψυχική κατάσταση τέτοια που να μην μπορούσαν να επιμεληθούν των προσωπικών τους υποθέσεων, όπως π.χ. η παροχή εντολής σε πληρεξούσιο δικηγόρο για την σύνταξη και κατάθεση της αγωγής. Άλλωστε, όπως κατατέθηκε σχετικώς από τον μάρτυρα των εναγόντων εφεσίβλητων Γ.Κ., η πρώτη εξ αυτών από τις αρχές του έτους 1999 εργαζόταν κανονικώς ως μαία σε νοσοκομείο, που σημαίνει πλήρη ικανότητά της προς επιμέλεια των υποθέσεών της, ανεξαρτήτως της προαναφερομένης συναισθηματικής φορτίσεως. Το πρωτόδικο δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε την παραδεκτώς προταθείσα από το εκκαλούν ένσταση της διετούς παραγραφής, με το σκεπτικό ότι η επίδικη αξίωση υπόκειται στην πενταετή παραγραφή, ως πηγάζουσα από αδικοπραξία. Έτσι, όμως, έσφαλε στην ερμηνεία των άνω ουσιαστικών διατάξεων που αφορούν στην παραγραφή των ενδίκων αξιώσεων κατά του εκκαλούντος επικουρικού κεφαλαίου, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου εφέσεως ως κατ' ουσίαν βάσιμου.

577/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Πάκος, Γιάννης Θεριανός**).

Αναπηρία ή παραμόρφωση παθόντος από αυτοκινητικό ατύχημα. Επιδίκαση ποσού (931 Α.Κ.). Περιστατικά που δημιουργούν υπαιτιότητα του οδηγού προς αποζημίωση. Ζώνη ασφάλειας. Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ βλάβης και της έλλειψης ζώνης.

Όπως αποδεικνύεται, ιδίως από την ιατρική πραγματογνωμοσύνη, και μετά την υποβολή της εναγούσης στην άνω θεραπεία και χειρουργική επέμβαση δεν αποκαταστάθηκε πλήρως η υγεία της. Ειδικότερα η ενάγουσα εξαιτίας του άνω τραυματισμού της υπέστη μόνιμα κατάργηση της παθητικής ενεργητικής στροφής και μεγάλου βαθμού περιορισμό κάμψης, έκτασης και πλάγιας κάμψης, ενώ έχει προκληθεί σ' αυτή μεγάλου βαθμού μόνιμος περιορισμός της κάμψης έκτασης πλάγιας κάμψης της αυχενικής μοίρας. Η δε σπονδυλοδεσία που της έγινε, αφορώσα την ανώτερη αυχενική μοίρα της σπονδυλικής στήλης, μειώνει το εύρος των κινήσεων όλης της αυχενικής μοίρας της σπονδυλικής στήλης, περιορίζοντας έτσι την κινητική ελευθερία του αυχένος. Οι άνω σωματικές παραμορφώσεις έχουν μόνιμο χαρακτήρα και κατά την δυναμένη από τώρα να προβλεφθεί μελλοντική εξέλιξη των πραγμάτων θα επιδράσει δυσμενώς στις μελλοντικές κοινωνικές και λοιπές συναναστροφές της και στην εν γένει κοινωνική και επαγγελματική της εξέλιξη, δεδομένης της ηλικίας της κατά τον χρόνο του ατυχήματος και της σωματικής της αρτιμέλειας. Με τα δεδομένα αυτά δικαιούται της αυτοτελούς αποζημιώσεως της ΑΚ 931, κατά το σχετικό αίτημα της αγωγής, η οποία ως προς αυτό είναι πλήρως ορισμένη, πέραν εκείνης που προβλέπεται από τα άρθρα 928, 929 Α.Κ. και την χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης της Α.Κ. 932 (βλ. σχετ. και ΑΠ. 1582/2001 Ελλ.Δνη 43 (2002) 701). Το ποσό αυτό ανέρχεται σε 11.738,816, το οποίο και ορθώς επεδικάσθη πρωτοδίκως, απορριπτόμενου ως αβασίμου του σχετικού λόγου εφέσεως και αντεφέσεως. Με βάση τα ανωτέρω η συνολική ζημία της εναγούσης ανέρχεται στο ποσό των 26.157,266. Ο ισχυρισμός της εκκαλούσης ότι τα νοσήλεια καταβλήθηκαν από ασφαλιστικό φορέα του Δημοσίου, ανεξαρτήτως του ότι δεν αποδεικνύεται, είναι και μη νόμιμος κατά το άρθρο 930§2 Α.Κ. Η εναγομένη διατείνεται ότι συνυπαίτια της ζημίας της είναι και η ενάγουσα, γιατί δεν φορούσε ζώνη ασφαλείας. Η ένσταση αυτή συνυπαιτιότητος είναι απορριπτέα ως κατ' ουσίαν αβάσιμη, όπως ορθώς εκρίθη και πρωτοδίκως. Είναι αληθές ότι η ενάγουσα δεν φορούσε ζώνη ασφαλείας, πλην όμως η παράλειψή της αυτή δεν τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς τον επελθόντα τραυματισμό της, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών του ατυχήματος. Ειδικότερα, όπως ελέχθη, η ενάγουσα καθόταν στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου, το οποίο (αυτοκίνητο) δεν προσέκρουσε με το εμπρόσθιο μέρος του επί σταθερού αντικειμένου ή άλλου κινουμένου οχήματος, οπότε η ζώνη ασφαλείας θα μπορούσε να αποτρέψει την βιαία ώθηση του σώματος

της προς τα εμπρός και τον τραυματισμό της. Το πιο πάνω, όμως, όχημα, μετά τις περιστροφικές κινήσεις επί του οδοστρώματος, προσέκρουσε με δύναμη και με το πίσω μέρος του πάνω σε δένδρο. Εκ της επιπτώσεως αυτής καταστράφηκε όλο το πίσω μέρος του αυτοκινήτου, η δε ενάγουσα τραυματίσθηκε όχι εξαιτίας της ωθήσεως του σώματος της προς τα εμπρός, αλλ' εξαιτίας της ωθήσεως του προς τα πίσω, μετά την αλλαγή πορείας του οχήματος η οποία (ώθηση) δεν θα μπορούσε να αποτραπεί και με την χρήση ζώνης ασφαλείας.

589/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Σωχωρίτης, Σπύρος Κωνσταντάρας, Ελένη Μιχοπούλου Τσιμπούκη**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μεθυσμένος που προκάλεσε τη ζημία. Απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας έστω και αν το ασφαλιστήριο δεν έχει την υπογραφή του ασφαλισμένου ο οποίος όμως αποδέχθηκε σιωπηρά την ασφαλιστική σύμβαση με την παραλαβή του σήματος κ.λ.π.

Αποδείχθηκε ότι κατά το χρόνο του ατυχήματος η εκκαλούσα ασφαλιστική εταιρεία κάλυπτε την έναντι τρίτων αστική ευθύνη από το ζημιογόνο υπ' αριθ. ΑΙΕ 2694 Ι.Χ. επιβατικό αυτοκίνητο του τετάρτου εφεσίβλητου δυνάμει του υπ' αριθ. 1192127182 ασφαλιστηρίου συμβολαίου στο οποίο γίνεται παραπομπή στην υπ' αριθ. Κ4/585/1978 απόφαση του Υπουργού Εμπορίου (ΦΕΚ 795 Τεύχ. Α.Ε. και Ε.Π.Ε) και επομένως σε όλους τους όρους αυτής μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η ρύθμιση του άρθρου 25, στη μεν παρ. 6 του οποίου ορίζεται ότι «αποκλείονται της ασφαλίσεως ζημίαι προξενούμεναι υπό οδηγού μη έχοντος την υπό του Νόμου και για την κατηγορία του οχήματος το οποίο οδηγεί προβλεπομένην άδεια οδηγήσεως», στη δε παρ. 8 αυτού ορίζεται ότι «αποκλείονται της ασφαλίσεως ζημίαι προξενούμεναι καθ' ον χρόνον οδηγός του αυτοκινήτου ετέλει υπό την επίδραση οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών, κατά την έννοιαν και τας προϋποθέσεις του άρθρου 42 του Κ.Ο.Κ». Επομένως οι διατάξεις αυτές αποτέλεσαν περιεχόμενο του ανωτέρω ασφαλιστηρίου συμβολαίου και όρο αυτού ώστε να δεσμεύει τους συμβαλλομένους κατ' άρθρο 361 Α.Κ. έστω και αν λείπει τυπικά η υπογραφή του τετάρτου εφεσίβλητου, καθ' όσον η αποδοχή των όρων της ασφαλιστικής συμβάσεως μπορεί να εκδηλωθεί και σιωπηρώς, όπως με την παραλαβή του ασφαλιστηρίου συμβολαίου από τον ασφαλισμένο, την παραλαβή του ειδικού σήματος και της βεβαιώσεως ασφαλίσεως του αυτοκινήτου που επικολλώνται στον ανεμοθώρακα αυτού, την καταβολή των ασφαλίστρων και τη δήλωση του ατυχήματος στον ασφαλιστή (βλ. ΑΠ. 1650/2001 Ελλ. Δικ. 43.1039). Πράγματι αποδείχθηκε ότι κατά τον προαναφερόμενο τόπο και χρόνο ο τέταρτος εφεσίβλητος οδηγούσε το υπ' αριθ. ΑΙΕ 2694 Ι.Χ. επιβατικό αυτοκίνητο υπό την επίδραση οινοπνεύματος δεδομένου ότι κατά την εξέταση (ALCOTEST) αυτού από

διαπιστώθηκε ποσότητα οινοπνεύματος στο αίμα του σε ποσοστό 1,84%ο η ομιλία του ήταν συγκεχυμένη και βάδιζε με αστάθεια (βλ. ιδιαίτερα από 20.12.2000 δελτίο διερεύνησης μέθης του άνω Τμήματος. Συνεπώς, ο τέταρτος εφεσίβλητος ήταν μεθυσμένος, γεγονός το οποίο επηρέασε τη οδηγητική του ικανότητα και συνετέλεσε στην επέλευση της συγκρούσεως, ενώ αποδείχθηκε ότι ήταν κάτοχος της υπ' αριθ. 1556113 επαγγελματικής άδειας ικανότητας οδηγήσεως Γ' κατηγορίας. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, αποκλείονται της ασφαλίσεως οι προαναφερόμενες ζημίες τις οποίες προξένησε ο τέταρτος εφεσίβλητος οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου καθ' ον χρόνο αυτός τελούσε υπό την επίδραση οινοπνεύματος.

... Περαιτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη κατά την κυρία βάση της η από 14.5.2001 (αριθ. κατ.225/2001) παρεμπίπτουσα αγωγή και να αναγνωρισθεί ότι ο εναγόμενος υποχρεούται να καταβάλει στην ενάγουσα οποιοδήποτε ποσό υποχρεωθεί να καταβάλει αυτή στους ενάγοντες της κύριας αγωγής με τους τόκους και τα έξοδα με το νόμιμο τόκο από της καταβολής των και μέχρι την εξόφληση.

606/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Γρίνος, Ευθύμιος Σιδέρης, Γεώργιος Τζογάνης**).

Αυτοκινητικό ατύχημα που επέφερε στον παθόντα οικοδόμο ανικανότητα προς εργασία σε ποσοστό 41,35%. Συνεπώς είναι ανίκανος να εργαστεί ως οικοδόμος, δύναται όμως να εργαστεί σε άλλη εργασία που είναι συμβατή με το ποσοστό της αναπηρίας (κλητήρας, φύλακας, υπάλληλος επιχειρήσεως) ώστε να συμπληρώσει τα ένσημα 30 ετών για να θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης γήρατος. Σε αυτή την περίπτωση όμως η μόνιμη αναπηρία ή παραμόρφωση είναι βλαπτική για τη ζωή του παθόντος και επιδικάζεται αποζημίωση 1.500.000 δρχ.

Με βάση αυτά, οι παραπάνω πραγματογνώμονες προσδιόρισαν το ποσοστό αναπηρίας του ενάγοντος σε ποσοστό 41,35%. Επίσης, οι πραγματογνώμονες αυτοί γνωμοδοτούν ότι, λόγω των ανωτέρω προβλημάτων της υγείας του, ο ενάγων δεν μπορεί να ασκήσει την παλαιά εργασία του οικοδόμου αμμοκονιαστή και πρέπει να αναζητήσει νέα πολύ ελαφρότερη εργασία. Ο τελευταίος, κατά το χρόνο του ατυχήματος, ήταν 30 ετών και είχε συμπληρώσει μέχρι τότε 1.200 ένσημα στο ΙΚΑ, όπου ήταν ασφαλισμένος. Υποστηρίζει ότι, εάν δεν μεσολαβούσε ο τραυματισμός του, θα εργαζόταν με την ως άνω ειδικότητά του μέχρι το 65ο έτος της ηλικίας του, οπότε θα πραγματοποιούσε τουλάχιστον 4.500 ημερομίσθια και θα θεμελίωνε δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως γήρατος από τον πιο πάνω ασφαλιστικό φορέα, ενώ λόγω του τραυματισμού του δεν μπορεί πλέον να εργαστεί, μ' αποτέλεσμα να απωλέσει το ανωτέρω δικαίωμά του. Όπως αποδείχτηκε, όμως, ιδίως από την προαναφερόμενη έκθεση πραγματογνωμοσύνης, ο ενάγων δεν είναι ανίκανος για κάθε εργασία, αλλά για εκείνη του οικοδόμου αμμοκονιστή. Αντιθέτως, αυτός μπορεί να απασχοληθεί

σε εργασία τέτοια που να είναι συμβατή με το συγκεκριμένο ποσοστό της αναπηρίας του, όπως είναι η εργασία κλητήρα ή φύλακα ή υπαλλήλου επιχειρήσεως, έστω και εποχιακή, η οποία θα του δώσει τη δυνατότητα στα επόμενα τριάντα (30) χρόνια να συμπληρώσει οπωσδήποτε τα παραπάνω ημερομίσθια και να θεμελιώσει δικαίωμα συντάξεως γήρατος από το ΙΚΑ. Συνεπώς, το πρώτο κονδύλιο της αγωγής, με το οποίο ο ενάγων ζητεί αποζημίωση, λόγω απώλειας του ως άνω δικαιώματος του από τον επελθόντα τραυματισμό του, είναι απορριπτέο, ως αβάσιμο κατ' ουσίαν.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 931 Α.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 Ν. 1329/1983, η αναπηρία ή παραμόρφωση που προξενήθηκε στον παθόντα, εφόσον αυτή κατά κανόνα υπολογίζεται κατά τα διδάγματα της επιστήμης ότι θα είναι διαρκής, ή προσωρινή μεν, αλλά σε βαθμό τέτοιο που έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια μιας ευνοϊκής ευκαιρίας, λαμβάνεται υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημιώσεως, αν επιδρά στο μέλλον του. Από τη διάταξη αυτή σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 298, 299, 914, 929 και 932 Α.Κ., προκύπτει ότι η αναπηρία ή παραμόρφωση που προξενείται στον παθόντα από τη βλάβη του σώματος ή της υγείας του που υπέστη από αδικοπραξία, εκτός από την επίδραση που μπορεί ν' ασκήσει τόσο στο ύψος των οποιωνδήποτε δαπανών για νοσήλεια ή χρηματικών ποσών που θα στερείται ο παθών στο μέλλον ή θα ξοδεύει επιπλέον εξαιτίας της αυξήσεως των δαπανών σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας του, ήτοι της κατ' άρθρο 929 Α.Κ. αποζημιώσεως, όσο και στο ύψος της χρηματικής ικανοποιήσεως που θα επιδικαστεί για την ηθική βλάβη, μπορεί να θεμελιωθεί και αυτοτελή, διαφορετική και πέρα από εκείνη του άρθρου 929 Α.Κ. αξίωση προς αποζημίωση, αν επιδρά στο μέλλον του παθόντος. Η πρόσθετη αυτή, κατά άρθρο 931 Α.Κ. αποζημίωση, λόγω της αναπηρίας ή παραμορφώσεως, επιδικάζεται, αν η αναπηρία ή παραμόρφωση, ως μόνιμες, κυρίως, καταστάσεις, επηρεάζουν δυσμενώς την επαγγελματική, οικονομική και κοινωνική του εξέλιξη (ΑΠ. 100/2001 Ελλ.Δικ. 42.672, ΑΠ. 1073/2001 ΝοΒ 50.1835, ΑΠ. 1599/2002 ΝοΒ 51.1206). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η προαναφερόμενη μόνιμη αναπηρία του ενάγοντος, είναι βλαπτική για τη ζωή του και αποτελεί πραγματικό ανυπέρβλητο εμπόδιο στο μέλλον του, ήτοι στην προσωπική του ζωή, αφού είναι δύσκολα πλέον να τελέσει γάμο και μάλιστα με πρόσωπο της αρεσκείας του, αλλά και στην επαγγελματική, οικονομική και κοινωνική του εξέλιξη και αυτοτέλεια, διότι μειώνει την προσωπικότητα του (μειωμένη αισθητική εμφάνιση λόγω της σωματικής του αναπηρίας) και δυσκολεύει τις μελλοντικές, κοινωνικές, οικογενειακές και λοιπές σχέσεις και συναναστροφές του. Περαιτέρω, η αναπηρία του αυτή θα του δημιουργεί ισοβίως δυσμενείς ψυχολογικές επιδράσεις, ήτοι θα μειονεκτεί έναντι των υγιών συνανθρώπων του. Συνεπώς, το δεύτερο κονδύλιο της αγωγής, που είναι απολύτως ορισμένο, αφού περιέχει περιστατικά, πέραν από εκείνα που απαιτούνται για τη θεμελίωση αξιώσεων με βάση τα άρθρα 929 και 932 Α.Κ., τα οποία συνθέτουν την έννοια της αναπηρίας στο μέλλον του παθόντος, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτό για το ποσό των 15.000.000 δραχμών δοθέντος ότι αυτή (αναπηρία) δεν καλύπτεται εντελώς από τις επιδικασθείσες παροχές με βάση τις παραπάνω διατάξεις. Επομένως, το

που δέχθηκε εν μέρει το πρώτο κονδύλιο της αγωγής περί αποζημιώσεως, λόγω απώλειας του δικαιώματος συνταξιοδοτήσεως του ενάγοντος, αντί να απορρίψει τούτο κατ' ουσίαν, και που επιδίκασε στον τελευταίο ως αποζημίωση, με βάση τη διάταξη του μνησθέντος άρθρου 931 Α.Κ., το ποσό των 10.000.000 δραχμών, αντί να επιδικάσει σ' αυτόν το ποσό των 15.000.000 δραχμών, εσφαλμένα τις προσαχθείσες αποδείξεις εκτίμησε και πρέπει να γίνουν δεκτοί, ως βάσιμοι οι σχετικοί λόγοι των εφέσεων κ.λ.π.

622/2004

(Εισηγητής: Δημήτριος Νίττας, εφέτης).
(Δικηγόροι: Νίκος Θεοδώρου, Θεόδωρος Αντωνόπουλος).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Προτεραιότητα σε διασταύρωση οδού έχει το όχημα που έρχεται από δεξιά. Αυτό δεν ισχύει σε περίπτωση που η μία οδός τέμνει κάθετα (σε σχήμα Τ) την άλλη (άρθρο 26 παρ. 5 του ν. 2696/1999 (Κ.Ο.Κ.). Οδήγηση χωρίς άδεια ικανότητας. Δεν λαμβάνεται υπόψη αν λείπει η αιτιώδης συνάφεια της παραβάσεως προς το επελθόν αποτέλεσμα.

Ειδικότερα, η αμέλειά του συνίσταται στο ότι επιχείρησε να εισέλθει στην επαρχιακή οδό Κρεστένων Ολυμπίων από ανώνυμη κοινοτική οδό, όπου εκινείτο (η οποία κοινοτική οδός, όπως προαναφέρθηκε, τέμνει καθέτως την επαρχιακή οδό σε σχήμα «Τ» και δεν συνεχίζει) χωρίς να παραχωρήσει προτεραιότητα στο κινούμενο επί της επαρχιακής οδού μοτοποδήλατο του ενάγοντος, ως όφειλε, καθόσον ο κανόνας της παραγράφου 5 του άρθρου 26 του Ν. 2696/1999 (Κ.Ο.Κ.) περί προτεραιότητας του οχήματος που έρχεται από δεξιά, δεν ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία η μία οδός τέμνει καθέτως (σε σχήμα «Τ», ήτοι καταλήγει σ' αυτήν χωρίς να συνεχίζεται) την άλλη, οπότε το αυτοκίνητο που κινείται επί της τέμνουσας (και στη συμβολή των οδών θα αλλάξει πορεία είτε προς τα δεξιά, είτε προς τα αριστερά) δεν έχει προτεραιότητα σε σχέση προς το αυτοκίνητο που κινείται επί της άλλης οδού και δεν αλλάζει πορεία, εκτός αν υφίσταται η πρόσθετη πινακίδα Πρ 10. Βέβαια η περίπτωση αυτή δεν ρυθμίζεται ρητώς στον ισχύοντα Κ.Ο.Κ., πλην όμως συνάγεται από το όλο πνεύμα των διατάξεων των άρθρων 21 και 23 του Κ.Ο.Κ., οι οποίες διαγράφουν τις υποχρεώσεις των οδηγών που πρόκειται να αλλάξουν κατεύθυνση προς εξασφάλιση εύρυθμης και ασφαλούς οδικής κυκλοφορίας (βλ. σχετ. Εφ.Θεσ. 298/1990 αδημ., Εφ.Θεσ. 2138/1985 αδημ.). Σημειώνεται, ότι με την 2406/2002 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πατρών ο πρώτος εναγόμενος έχει καταδικασθεί σε ποινή φυλακίσεως 5 μηνών για τις προκληθείσες στον ενάγοντα σωματικές βλάβες. Ο ισχυρισμός των εναγομένων, ότι στη σύγκρουση συνετέλεσε και συνυπαιτιότητα του ενάγοντος, ο οποίος εκινείτο με υπερβολική ταχύτητα, από όλες τις προσκομισθείσες αποδείξεις κρίνεται ως αβάσιμος (βλ. ιδίοις το από 26.10.1999 σχεδιάγραμμα του Ανθυπαστυνόμου Χ.Μ. και το απόσπασμα σχεδίου πόλεως). Επίσης, πρέπει να απορριφθεί και ο ενισχυτικός

της συνυπαιτιότητας ισχυρισμός των εναγομένων, κατά τον οποίο ο ενάγων οδηγούσε το μοτοποδήλατο χωρίς την απαιτουμένη άδεια ικανότητας οδηγήσεως, καθόσον, υπό τις εκτεθείσες συνθήκες, το ατύχημα δεν θα απεφεύγετο κι αν ο ενάγων είχε άδεια ικανότητας οδηγού, συνεπώς ελλείπει στην προκειμένη υπόθεση η αιτιώδης συνάφεια της τυχόν παραβάσεως, προς

625/2004

(Εισηγητής: Γεράσιμος Τσούνης, εφέτης).
(Δικηγόροι: Δημήτριος Κρουσσόπουλος, Σοφία Μέρμελα).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Υπεύθυνος θανάτωσης ο οδηγός του λεωφορείου από το οποίο σημειώθηκε διαρροή λαδιών στο οδόστρωμα που έτσι έγινε ολισθηρό και έχασε ο οδηγός άλλου αυτοκινήτου τον έλεγχό του και επέπεσε σε τρίτο αυτοκίνητο με αποτέλεσμα θανάτωση επιβάτη.

Την 11 Ιουλίου 1997 και περί ώρα 08.10 ο εκκαλών, οδηγώντας το υπ΄ αριθ. ΡΤ 1827 δημοσίας χρήσεως λεωφορείο, το οποίο είναι εντεταγμένο στο υπεραστικό ΚΤΕΛ Ν. Αιτωλοακαρνανίας, εκινείτο με αυτό επί της ΝΕΟ Πατρών Αθηνών με κατεύθυνση προς την Αθήνα, εκτελώντας δρομολόγιο μεταφοράς επιβατών από Αγρίνιο προς Αθήνα. Όταν έφθασε στο ύψος του Ψαθόπυργου, το λεωφορείο παρουσίασε μηχανική βλάβη που είχε ως συνέπεια τη διαρροή λαδιών στο οδόστρωμα. Ο εκκαλών, όταν διαπίστωσε τούτο και έχοντας εν τω μεταξύ διανύσει ένα περίπου χιλιόμετρο με διάσπαρτα στο ρεύμα πορείας του τα λάδια, ακινητοποίησε το λεωφορείο εκτός οδοστρώματος δεξιά σε σχέση με την πορεία του, προσπαθώντας να επιδιορθώσει τη βλάβη. Ο Τ.Α. ηλικίας 41 ετών, παιδί των δύο πρώτων εφεσίβλητων και αδελφός των υπολοίπων, οδηγώντας το υπ' αριθ. ΑΧΗ 8434 Ι.Χ. επιβατικό αυτοκίνητο και κινούμενος με αυτό επί της ΝΕΟ Πατρών Αθηνών με κατεύθυνση προς Αθήνα, όταν προσέγγισε με το αυτοκίνητο του και άρχισε να μπαίνει στην ολισθηρή λόγω των λαδιών επιφάνεια του οδοστρώματος της Εθνικής οδού, έχασε εξ αιτίας της ολισθηρότητας τον έλεγχο του αυτοκινήτου και εισήλθε στο αντίθετο από αυτό που εκινείτο ρεύμα πορείας, δηλαδή στο ρεύμα πορείας προς την Πάτρα, με αποτέλεσμα να συγκρουστεί πλαγιομετωπικά με το υπ' αριθ. 128749Β επιβατικό αυτοκίνητο που οδηγούσε ο Ι.Μ. κινούμενος από Αθήνα προς Πάτρα. Από τη σύγκρουση τραυματίσθηκαν θανάσιμα ο Τ.Α., ο Ι.Μ. και η συνεπιβαίνουσα στο αυτοκίνητο του τελευταίου Π.Μ. γυναίκα του. Το τροχαίο ατύχημα, από το οποίο επήλθε ο θάνατος του ως άνω Τ.Α., οφείλεται σε υπαιτιότητα (αμέλεια) του εκκαλούντος οδηγού του λεωφορείου, όπως ορθώς δέχθηκε και η εκκαλουμένη απόφαση, δηλαδή σε έλλειψη της προσοχής και επιμέλειας που όφειλε αυτός να καταβάλει, όπως θα έπραττε υπό ανάλογες συνθήκες ο μέσος συνετός επαγγελματίας οδηγός λεωφορείου. Ειδικότερα η αμέλεια αυτού συνίσταται 1) στο γεγονός ότι ως οδηγός υπεραστικού λεωφορείου ανέλαβε να εκτελέσει δρομολόγιο μεταφοράς

να χωρίς προηγουμένως να ελέγξει επισταμένως τα μηχανικά εξαρτήματα του αυτοκινήτου και ειδικότερα τα φίλτρα των λαδιών της μηχανής, επιδιορθώνοντας και συντηρώντας αυτά αναλόγως προ πάσης ενάρξεως του δρομολογίου προς αποφυγή διαρροής λαδιών στο οδόστρωμα κατά την εκτέλεση της μεταφοράς, καίτοι τα συγκεκριμένα αυτά μέτρα πρόνοιας εντάσσονται στη σφαίρα της δικής του ευθύνης κάθε φορά που καλείται να εκτελέσει υπεραστικό δρομολόγιο σχετικώς μεγάλης χρονικής διάρκειας, 2) στο γεγονός ότι δεν παρατήρησε αμέσως τη σχετική ένδειξη του οργάνου που έδειχνε την απώλεια των λαδιών, ώστε να ακινητοποιήσει εγκαίρως το λεωφορείο και να μη διαρρεύσουν τα λάδια επί του οδοστρώματος σε τόσο μεγάλο μήκος, ελαχιστοποιώντας έτσι τον κίνδυνο ατυχήματος λόγω ολισθηρότητας και 3) στο γεγονός ότι, αντί να λάβει τα αναγκαία μέτρα προειδοποίησης των ακολουθούντων οδηγών, επισημαίνοντας τον κίνδυνο ολισθηρότητας του οδοστρώματος από τη διαρροή των λαδιών, ασχολήθηκε αποκλειστικά και μόνο με την επιδιόρθωση της βλάβης του δικού του αυτοκινήτου, αδιαφορώντας για την ασφάλεια της κυκλοφορίας.

631/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Τάκης Διονυσόπουλος, Παύλος Χρονόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός πεζού από όχημα. Συνυπαιτιότητα πεζού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού (σε ποσοστό 80%). Στοιχεία για την κρίση αυτή του δικαστηρίου.

Ο υπαίτιος οδηγός αν κατέβαλε την προσοχή που υποχρεούται και μπορούσε να καταβάλλει κατά την οδήγηση του οχήματος του, θα αντιλαμβάνονταν τον κινούμενο καθέτως έμπροσθεν του πεζό από ικανή απόσταση, αφού αυτός ευρίσκετο επί αρκετό χρόνο επί του οδοστρώματος και θα ανέκοπτε την ταχύτητα του οχήματος του ή θα ενεργούσε αποφευκτικό προς τα αριστερά ελαφρύ ελιγμό ώστε να δώσει το χρόνο στον πεζό να διέλθει. Όμως αυτός από έλλειψη της προσοχής δεν αντιλήφθηκε τον πεζό με αποτέλεσμα να επιπέσει με το όχημά του βιαίως επ' αυτού και να τον τραυματίσει βαρύτατα. Όμως στην επέλευση του θανατηφόρου αυτού τροχαίου συνετέλεσε και αμέλεια του θανόντος οποίος αν και διέσχιζε καθέτως το οδόστρωμα, εκτός διαβάσεων πεζών που δεν υπήρχαν στην περιοχή, δεν επέδειξε την επιμέλεια που υποχρεούτο και μπορούσε να επιδείξει και ειδικότερα δεν υπελόγισε την ταχύτητα και την απόσταση του οδηγούμενου από τον πρώτο εναγόμενο ζημιογόνου αυτοκινήτου, ώστε σε συνδυασμό και με τις σωματικές του δυνατότητες, είτε να επιταχύνει το βηματισμό του και να διέλθει είτε να αναμείνει τη διέλευση του οχήματος. Λαμβανομένων υπόψη των εκατέρωθεν πράξεων και παραλείψεων στην επέλευση του ζημιογόνου τροχαίου συνετέλεσε συνυπαιτιότητα του εναγομένου οδηγού κατά ποσοστό 80% και του θανόντος σε ποσοστό 20% και όχι 60% και 40% αντιστοίχως μετ' εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων δέχθηκε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με

680/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Δημακόπουλος, Βασίλης Αναστασόπουλος**).

Επικουρικό Κεφάλαιο. Δεν δικαιούται ούτε το ΙΚΑ ούτε άλλος ασφαλιστικός φορέας να απαιτήσουν από το Ε.Κ. όσα κατέβαλαν στον ασφαλιστικά καλυπτόμενο πρόσωπο που τραυματίστηκε στην Ελλάδα από αυτοκινητικό ατύχημα. Χωρίς έννομη σημασία αν αρχικά ενήχθη ο ασφαλιστής που μεταγενέστερα ακυρώθηκε η άδειά του.

Κατά το άρθρο 19 § 1 π. δ 237/1986, όπως ισχύει, το Επικουρικό Κεφάλαιο είναι υποχρεωμένο να καταβάλει στα πρόσωπα που ζημιώθηκαν την κατά την παρ. 2 του άρθρου αυτού αποζημίωση λόγω θανάτωσης ή σωματικών βλαβών ή υλικών ζημιών από αυτοκινητικά ατυχήματα, όταν α)... β)…. γ) …. και δ)…. ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης ένεκα παραβάσεως νόμου. Κατά δε την διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 19 του ΠΔ 237/1986, όπως αντικ. με το άρθρο 5 § 4 πδ 264/1991 «Η αποζημίωση του Επικουρικού Κεφαλαίου περιορίζεται στη συμπλήρωση του ποσού που υποχρεούται να καταβάλει ασφαλιστικό Ταμείο ή άλλος οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης για την αυτή αιτία στο ζημιωθέντα». Από την τελευταία διάταξη, με την οποία τονίζεται επαρκώς ο επικουρικός ή επιβοηθητικός χαρακτήρας της ευθύνης του ΕΚ, σαφώς προκύπτει, ότι ούτε το ΙΚΑ, ούτε αλλοδαπός φορέας κοινωνικής ασφάλισης δικαιούνται να απαιτήσουν από το Επικουρικό Κεφάλαιο, όσα κατέβαλαν στο ασφαλιστικά καλυπτόμενο πρόσωπο που τραυματίστηκε σε ατύχημα, που έλαβε χώρα στην Ελλάδα και οφείλεται σε υπαιτιότητα οδηγού αυτοκινήτου, για την έναντι τρίτων ασφαλιστική κάλυψη του οποίου υπεύθυνο είναι το Ε.Κ. Περαιτέρω η παραπάνω διάταξη του άρθρου 19 § 5 του ΠΔ 237/1986 εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση ευθύνης του ΕΚ. Δεν έχει σημασία το γεγονός ότι αρχικά ενήχθη ο ασφαλιστής, του οποίου μεταγενεστέρως ανακλήθηκε η άδεια, διότι μετά την υπεισέλευση στην θέση του ασφαλιστή του Επικουρικού Κεφαλαίου το τελευταίο αντιμετωπίζεται ωσάν να εναγόταν τούτο από την αρχή και συνεπώς θα είχε τη δυνατότητα ισχυρισμού από το άρθρο 19 § 5 του ΠΔ 237/1986 (ΑΠ 443/2000 Ελλ. Δικ. 41. 1593, ΑΠ 389/2002 Ελλ. Δικ. 44 428).

687/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης)
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Νικάκης, Ε.λένη Μιχαλοπούλου – Τσιμπούκη**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Καταβολή δαπάνης για επισκευή μεγαλύτερη από την αξία του αυτοκινήτου. Είναι συντρέχον πταίσμα του ιδιοκτήτη και επιδικάζεται όχι η δαπάνη της επισκευής αλλά η αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου. Συνυπαιτιότητα πεζού.

.... Όταν ο ανωτέρω οδηγός έφθασε στο δημοτικό διαμέρισμα Παπαδάτων παρέσυρε και τραυμάτισε σοβαρά τον ενάγοντα, ηλικίας 75 ετών, ο οποίος πεζός επεχείρησε να διασχίσει κάθετα το οδόστρωμα της παραπάνω οδού και από αριστερά προς τα δεξιά σε σχέση με την πορεία του αυτοκινήτου για να μεταβεί απέναντι και στο εκεί σταθμευμένο αυτοκίνητό του. Ο πεζός παρασύρθηκε με το εμπρόσθιο αριστερό μέρος του αυτοκινήτου και κατέπεσε στο οδόστρωμα και σε απόσταση 4 μέτρων από το σημείο που άρχισε η παράσυρση του πεζού. Στο σημείο που έγινε το ατύχημα η επιτρεπομένη για τα αυτοκίνητα ταχύτητα είναι 50 χιλιόμετρα ωριαίως, διότι η περιοχή είναι κατοικημένη και η ορατότητα, τόσο για τον οδηγό του αυτοκινήτου, όσο και για τον πεζό δεν περιορίζεται σε απόσταση 100 μέτρων. Κατά τον χρόνο του ατυχήματος το οδόστρωμα ήταν ολισθηρό λόγω προηγηθείσης βροχής. Η παράσυρση του πεζού έγινε όταν αυτός είχε κατέλθει από το πεζοδρόμιο και είχε διανύσει 4,80 μέτρα επί του οδοστρώματος, το οποίο έχει πλάτος 7,50 μέτρα. Το τροχαίο αυτό ατύχημα οφείλεται σε συγκλίνουσα υπαιτιότητα τόσο του εναγομένου οδηγού, όσο και του παθόντος πεζού, επιμεριζόμενη σε ποσοστό 70% και 30%, αντίστοιχα, οι οποίοι δεν επέδειξαν την, κατ' αντικειμενική εκτίμηση, επιμέλεια που θα επεδείκνυε κάθε άλλος μέσος συνετός οδηγός, με βάση τους νομικούς κανόνες για τους οδηγούς και εκείνους της κοινής πείρας και λογικής και κάθε συνετός πεζός, τηρώντας τους κανόνες κυκλοφορίας για τους πεζούς. Ειδικότερα, ο παθών πεζός επεχείρησε να διασχίσει κάθετα την ως άνω οδό, σε σημείο όπου δεν υπήρχε διάβαση πεζών, χωρίς προηγουμένως να βεβαιωθεί ότι δεν θα παρεμποδίσει την κυκλοφορία των οχημάτων (παράβαση αρθρ. 38 παρ. 4 εδ. ε' Κ.Ο.Κ). Επίσης, ο εναγόμενος οδηγός δεν είχε τεταμένη την προσοχή του στην οδήγηση και ενώ αντελήφθηκε από απόσταση τουλάχιστον 20 μέτρων τον ενάγοντα να διασχίζει κάθετα την οδό, δεν ρύθμισε την ταχύτητά του ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες, αφού εκινείτο νύκτα, εντός κατοικημένης περιοχής, επί οδοστρώματος ολισθηρού λόγω βροχής και με την υπερβολική ταχύτητα των 55 χιλιομέτρων περίπου την ώρα και ως εκ τούτου δεν μπόρεσε να ακινητοποιήσει το όχημά του, καίτοι επέδησε και διέγραψε ίχνη επί του οδοστρώματος μήκους 11 μέτρων ή να ενεργήσει κατάλληλο αποφευκτικό ελιγμό, με αποτέλεσμα να παρασύρει τον ενάγοντα τη στιγμή που είχε διανύσει το μεγαλύτερο μέρος του οδοστρώματος (παράβαση άθρ. 12 παρ. 1 και 19 παρ. 2 και 3 Κ.Ο.Κ).

688/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ηλίας Ζαρναβέλης, Κων/νος Αναστασόπουλος, Δημήτριος Αρβανίτης**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Δεν μειώνεται η αξία παλαιού αυτοκινήτου ενόψει επισκευής του με καινούργια ανταλλακτικά.

…. Εν όψει της παλαιότητας του αυτοκινήτου της ενάγουσας και της εν γένει καταστάσεως αυτού προ του ζημιογόνου ατυχήματος, σε συνδυασμό με το ότι αυτό επισκευάστηκε εντέχνως με καινούργια ανταλλακτικά και του ότι δεν είχε υποστεί βλάβες που να δημιουργούν προβλήματα στην ασφαλή οδική του κυκλοφορία, δεν υπέστη αυτό μείωση της αγοραίας του αξίας και επομένως το ζητούμενο κονδύλι για μείωση της αξίας του πρέπει να απορριφθεί.

743/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Χαράλαμπος Μπουγιούκος, Γεώργιος Βλαχαντώνης, Θεόδωρος Αντωνόπουλος**).

Σύμβαση ασφάλισης (αυτοκινήτου). Νόμιμος ο όρος του ασφαλιστηρίου να δικαιούται να εισπράξει ο ασφαλιστής από τον ασφαλισμένο ό,τι θα πληρωθεί στον τρίτο επειδή ο οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου δεν είχε τη νόμιμη άδεια οδηγήσεως ή χρησιμοποιούνταν το ασφαλισμένο αυτοκίνητο για ρυμούλκηση άλλου οχήματος. Περιστατικά.

Από τη διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ που ορίζει, ότι για τη σύσταση ή αλλοίωση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, σε συνδυασμό προς τις διατάξεις των άρθρων 189, 192 του Εμπ. Ν. και 11 του Ν. 489/1976, προκύπτει, ότι μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλισμένου μπορεί εγκύρως να συμφωνηθεί, ότι αποκλείεται η από του ασφαλιστή κάλυψη των ζημιών, που προκαλούνται από την κυκλοφορία του αυτοκινήτου, όταν αυτό ρυμουλκεί άλλο όχημα και ότι αυτές προκαλούνται από οδηγό που δεν έχει την προβλεπόμενη από τον νόμο και την κατηγορία του οχήματος, που οδηγεί, άδεια οδηγήσεως. Η συνομολόγηση αυτών των όρων, η οποία δεν απαλλάσσει μεν τον ασφαλιστή από την υποχρέωση ν' αποζημιώσει τον ζημιωθέντα τρίτο, παρέχει όμως το δικαίωμα σ' αυτόν να εναγάγει τον ασφαλισμένο και να ζητήσει απ' αυτόν ό,τι κατέβαλε στον ζημιωθέντα τρίτο για την αποκατάσταση της ζημίας του, μπορεί να γίνει είτε με την ενσωμάτωση των εν λόγω όρων στη σύμβαση ασφαλίσεως είτε με την παραπομπή της συμβάσεως ασφαλίσεως στους προβλεπόμενους από το άρθρο 25 παρ. 6, 9 και 13 της δημοσιευθείσης στο 795/841970 ΦΕΚ τ. ΑΕ και ΕΠΕ Κ4/585/5.4.1978 αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου. Το άρθρο αυτό ορίζει «αποκλείονται της ασφαλίσεως ζημίες που προξενούνται από οδηγό που δεν έχει την από το νόμο και για την κατηγορία του οχήματος που οδηγεί προβλεπόμενη άδεια οδήγησης». «Αν το όχημα χρησιμοποιείται για άλλη χρήση από αυτή που αναφέρεται στο ασφαλιστήριο και την άδεια κυκλοφορίας του». «Όταν το όχημα ωθεί έτερον όχημα ή ρυμουλκεί έτερο όχημα». Επαρκής όμως παραπομπή είναι και η παραπομπή μόνο στον αριθμό ΦΕΚ χωρίς πρόσθετη αναφορά και του αριθμού της ΑΥΕ, αφού μέσω της αναφοράς αυτής είναι δυνατή και η γνώση του περιεχομένου της Κ4/585/1978 ΑΥΕ. (ΑΠ 911/2002 Τ.Ν. Πληρ., ΑΠ 1596/99 Ε. Συγκ. Δικ. 1999 536, ΕΑ 8944/86 Ε.Συγκ.Δ. 1988 9x2 ΕΠ 1035/99 αδημ. ΕΠ 13/97 αδημ.)

Περαιτέρω απεδείχθη ότι ο εναγόμενος εφεσίβλητος Ν.Μ. κατά τον χρόνο που οδηγούσε το φορτηγό του Α.Κ., από τον οποίον είχε προστηθεί στην οδήγησή του, εστερείτο της κατά νόμο προβλεπομένης αδείας οδηγήσεως αυτοκινήτου, καθόσον αυτός είχε άδεια ικανότητος Γ' κατηγορίας και για την οδήγηση αυτού του αυτοκινήτου (ρυμουλκό με ρυμουλκούμενο) απαιτείτο άδεια Ε' κατηγορίας όπως ρητά μνημονεύεται και στην από 2362000 έκθεση αυτοψίας τροχαίου ατυχήματος που συνέταξε ο ανθυπαστυνόμος Α. Β. Ακόμη αποδεικνύεται ότι ο εφεσίβλητος Α. Κ. είχε ασφαλίσει το ως άνω όχημά του στην εκκαλούσα ασφαλιστική εταιρεία με το υπ' αριθμ. 21421623 ασφαλιστήριο συμβόλαιο, το οποίο συμβόλαιο παραπέμπει στην παραπάνω υπουργική απόφαση ως προς τους όρους της ασφαλίσεως, μεταξύ των οποίων και οι όροι του άρθρου 25 περιπ. 6 και 13 της ως άνω αποφάσεως με τις προαναφερθείσες εξαιρέσεις. Οι εφεσίβλητοι συνομολογούν την κατάρτιση της ως άνω συμβάσεως ασφαλίσεως, πλην όμως ισχυρίζονται, ειδικότερα ο εφεσίβλητος Α.Κ., ότι οι περιλαμβανόμενοι στο ως άνω ασφαλιστήριο συμβόλαιο περιοριστικοί όροι της ασφαλιστικής καλύψεως δεν απέκτησαν συμβατική ισχύ και συνεπώς δεν τους δεσμεύουν, διότι ο πρώτος εξ αυτών δεν υπέγραψε το ασφαλιστήριο συμβόλαιο ούτε αποδέχτηκε ρητά ή σιωπηρά τους όρους αυτούς, τους οποίους δεν γνώριζε. Ο ισχυρισμός αυτός είναι αβάσιμος καθόσον, ναι μεν το ασφαλιστήριο συμβόλαιο δεν φέρει την υπογραφή του ασφαλισμένου, αλλά μόνον την υπογραφή του νομίμου εκπροσώπου της εκκαλούσης, πλην όμως όπως αποδεικνύεται η εκκαλούσα χορήγησε στον πρώτο εφεσίβλητο αντίγραφο του ως άνω ασφαλιστηρίου συμβολαίου και συνεπώς αυτός έλαβε γνώση των αναφερομένων σ' αυτό περιοριστικών όρων της ασφαλιστικής καλύψεως μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και εκείνοι του άρθρου 25 παρ. 6 και 13 της Κ4/585/1978 και εφόσον δεν τους απέκρουσε τους αποδέχτηκε σιωπηρώς και έτσι απέκτησαν συμβατική ισχύ. Αποδεικνύεται λοιπόν ότι είχε εγκύρως συμφωνηθεί ο αποκλεισμός από την ασφαλιστική κάλυψη ζημιών που προκαλούνται από την κυκλοφορία αυτού του οχήματος όταν αυτό ρυμουλκεί άλλο όχημα και όταν ο οδηγός αυτού δεν είχε την προβλεπόμενη από το νόμο και την κατηγορία άδεια οδηγήσεως. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφαση του διαφορετικά εκτίμησε τις αποδείξεις και τον νόμο εφήρμοσε και απέρριψε την (παρεμπίπτουσα) αγωγή της ασφαλιστικής εταιρείας, με την αιτιολογία ότι ο ασφαλισμένος της δεν υπέγραψε το ασφαλιστήριο συμβόλαιο, δεν έλαβε γνώση των όρων της ασφαλίσεως και της υπ' αριθμ. Κ4/585/78 ΑΥΕ και συνεπώς δεν τον δεσμεύει, μολονότι δέχτηκε ότι κατά τον χρόνο του ατυχήματος το ζημιογόνο όχημα ρυμουλκούσε πλατφόρμα πάνω στην οποία ήταν τοποθετημένο μηχάνημα εκσκαφής, έσφαλε και θα πρέπει, αφού γίνει δεκτός ο σχετικός λόγος της εφέσεως, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη, καθ' ό μέρος αφορά την παρεμπίπτουσα αγωγή μόνο, κλπ.

801/2004

(Εισηγητής: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Παυλόπουλος, Γεώργιος Βλαχαντώνης**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Όταν απαιτείται μεγαλύτερο χρηματικό ποσό για επισκευή του αυτοκινήτου από την αξία του, τότε πρόκειται για καθολική καταστροφή του οχήματος.

... Περαιτέρω για την εργασία εξαγωγής των ανταλλακτικών, που καταστράφηκαν και την τοποθέτηση των καινούργιων και την τοπική βαφή του ιδίου οχήματος θα απαιτηθεί δαπάνη 365.000 δραχμές. Εξάλλου αποδείχθηκε ότι το όχημα της ενάγουσας εργοστασίου κατασκευής VOLVO, τύπου 340 GL, κυβισμού 1400 cc, κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1987, η δε αγοραστική του αξία, πριν από τη σύγκρουση, ανήρχετο, στο ποσόν του 1.100.000 δραχμές. Συνεπώς ενόψει του ότι η δαπάνη επισκευής του οχήματος της ενάγουσας, που ανέρχεται συνολικά στο ποσό των 3.193.650 δραχμών δεν υπερβαίνει την εμπορική του αξία, πρόκειται περί καθολικής καταστροφής αυτού από οικονομική άποψη και πρέπει για την αιτία αυτή να επιδικασθεί στην ενάγουσα ως αποζημίωση το ποσόν του 1.100.000 δραχμών, που αντιπροσωπεύει την αξία του οχήματος της πριν από τη σύγκρουση. Από το ποσόν αυτό πρέπει να αφαιρεθούν 100.000 δραχμές, όση και η αξία των ανταλλακτικών του ιδίου οχήματος, που σώζονται, δεκτής καθισταμένης της σχετικής ένστασης των εναγομένων περί συνυπολογισμού ζημίας και οφέλους.

815/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σωτήριος Αμούργης, Δημήτριος Παπαδημητρίου**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαίτιος σε ποσοστό 20% ο πεζός που βάδιζε νύκτα στο δεξιό μέρος της οδού. Ποσά επιδικαζόμενα σε σύζυγο και τέκνα θανατωθέντος.

….. Συνυπαίτιος όμως, σε πολύ μικρότερο βέβαια ποσοστό, είναι και ο πεζός, ο οποίος από αμέλειά του και κατά παράβαση του άρθρου 38 του ΚΟΚ βάδιζε επί του οδοστρώματος και στο δεξιό μέρος αυτού (βέβαια στο άκρο δεξιό αυτού) και έτσι πρόβαλε προς τα φώτα των αυτοκινήτων που κινούνταν ομορρόπως με αυτόν, το σκοτεινό μέρος του σώματος του (τα νώτα του), με αποτέλεσμα να μη γίνεται ευχερώς αντιληπτός από τους οδηγούς των εν λόγω αυτοκινήτων, ενώ όφειλε λόγω και των συνθηκών της οδού (νύκτα χωρίς τεχνητό φωτισμό) να βαδίζει στο αριστερό μέρος της οδού ώστε να προβάλλει προς τα φώτα των αυτοκινήτων το φωτεινό μέρος του σώματος του (πρόσωπο) και στη συγκεκριμένη μάλιστα περίπτωση όφειλε να βαδίζει στο χωμάτινο έρεισμα πλάτους 2,40 μέτρων που υπήρχε στο αριστερό μέρος της οδού, δεδομένου

στο δεξιό μέρος της οδού υπήρχε έρεισμα πλάτους μόνο 25 εκατοστών (βλ. την έκθεση αυτοψίας της Τροχαίας), το οποίο δεν αρκούσε για να βαδίζει σ' αυτό. Το οινόπνευμα σε ποσοστό 30%ο που βρέθηκε στο αίμα του, δεν επηρέαζε την συμπεριφορά του και τον τρόπο κίνησής του στο δρόμο, όπως περί αυτού κατέθεσε προανακριτικά στην Αστυνομία η Α. Π. η οποία λίγο πριν συμβεί το ατύχημα τον είδε που βάδιζε στο δεξιό άκρο του δρόμου με κατεύθυνση προς Ναύπακτο, χωρίς να παρατηρήσει κάτι ιδιαίτερο στην κίνηση του (βλ. την από 1.2.2002 κατάθεσή της). Το ποσοστό υπαιτιότητας του πρώτου εναγομένου, ενόψει των ανωτέρω στοιχείων, εκτιμάται σε 80% και του πεζού σε 20% και κατά το τελευταίο αυτό ποσοστό είναι βάσιμη στην ουσία η ένσταση των εναγομένων περί συνυπαιτιότητας του θανόντος συγγενούς των εναγόντων για το ατύχημα και τα αποτελέσματά του (άρθ.300 του Α.Κ.).

…. Τέλος από τον αιφνίδιο θάνατο του συζύγου και πατέρα τους με τον οποίο συνδέονταν με ισχυρούς δεσμούς αγάπης, υπέστησαν οι ενάγοντες σοβαρή ψυχική οδύνη, η οποία ήταν μεγαλύτερη για τον δεύτερο ενάγοντα που συνοικούσε με τον θανόντα και ο ψυχικός σύνδεσμος με αυτόν ήταν εντονότερος από αυτόν που είχαν τα μη συνοικούντα τέκνα του και ακόμη μεγαλύτερη ψυχική οδύνη δοκίμασε η πρώτη ενάγουσα σύζυγος του θανόντος, επειδή αυτός ήταν το στήριγμα της και ο σύντροφος της ζωής της. Για τη χρηματική αποκατάσταση της ανωτέρω ψυχικής οδύνης των εναγόντων πρέπει να επιδικαστεί στην πρώτη ενάγουσα το ποσό των 12.000.000 δραχμών επιπλέον του ποσού των 10.000 δραχμών για το οποίο επιφυλάχθηκε να το διεκδικήσει από το ποινικό δικαστήριο, στον δεύτερο ενάγοντα το ποσό των 7.000.000 δραχμών επιπλέον του ποσού των 10.000 δραχμών για το οποίο επίσης επιφυλάχθηκε για τον ίδιο λόγο και σε καθένα από τους τρίτο και τέταρτη ενάγοντες το ποσό των 5.000.000 δραχμών.

833/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σοφία Σταυροπούλου, Διονύσιος Κότσιφας, Βασιλική Λάγιου**).

Αυτοκινητικό ατύχημα που προήλθε από επισκευή της οδού χωρίς να ληφθούν τα προσήκοντα μέτρα για την αποσόβηση ατυχημάτων. Ευθύνη του κατασκευαστού της οδού.

Απεδείχθησαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Στις 1652000 και περί ώρα 06.50 η ενάγουσα οδηγώντας το υπ' αριθμ. κυκλοφορίας ΙΧ επιβατικό αυτοκίνητό της εκινείτο επί της δημοτικής οδού Αμαλιάδας Κουρούτας με κατεύθυνση προς Αμαλιάδα. Στο ύψος του 2ου χιλιομέτρου της οδού αυτής το αυτοκίνητο της ενάγουσας κατέπεσε σε όρυγμα μήκους δύο μέτρων και βάθους 15 εκατοστών, στη συνέχεια δε εξετράπη της πορείας του και προσέκρουσε σε υπερυψωμένη διαχωριστική νησίδα ασφαλείας της οδού, με αποτέλεσμα να τραυματισθεί η ενάγουσα και να υποστεί το όχημα

της διάφορες ζημιές. Το ατύχημα αυτό συνέβη διότι στις 1552000 η δεύτερη εναγομένη ανώνυμη τεχνική εταιρεία με την επωνυμία «ΤΕΧΝΗΜΩΝ ΑΤΕ» που είχε αναλάβει την διαμόρφωση των πεζοδρομίων της ως άνω οδού είχε σκάψει, με τους εργάτες της, κατά μήκος του οδοστρώματος προκειμένου κάτωθι αυτού να τοποθετήσει αγωγό ύδρευσης, για την άρδευση του χλοοτάπητα των πεζοδρομίων. Οι εργάτες όμως αυτοί δεν επιχωμάτωσαν καλώς την ανοιγείσα τάφρο, δοθέντος ότι την επομένη το πρωί δηλ. στις 1652000, κατά την οποία επισυνέβη όπως προελέχθη, το ένδικο ατύχημα, η τάφρος αυτή παρουσίαζε δύο ορύγματα (λακκούβες) μήκους 2 μέτρων, πλάτους 60 εκατοστών και βάθους 15 εκατοστών, το δε αμμοχάλικο που είχε χρησιμοποιηθεί για την πρόχειρη επιχωμάτωση είχε διασκορπισθεί. Επιπλέον δε τα μέτρα προφυλάξεως που είχαν λάβει οι προστηθέντες της δεύτερης εναγομένης ήσαν ανεπαρκή και δεν ήσαν σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 9 και 47 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Ειδικότερα ενώ θα έπρεπε να έχουν τοποθετήσει, συμφωνά με τις παραπάνω διατάξεις, σε απόσταση 50 έως 120 μέτρων από το σκάμμα πινακίδα αναγγελίας κινδύνου Κ 20, μετά από την πινακίδα Κ 6 δηλωτικής της επικίνδυνης στένωσης του οδοστρώματος στη δεξιά πλευρά, ακολούθως πινακίδα για την υποχρεωτική διέλευση μόνο από την αριστερή πλευρά του εμποδίου, αυτοί είχαν τοποθετήσει μόνο πινακίδα περιορίζουσα την ταχύτητα σε 30 χιλιόμετρα ανά ώρα και είχαν περιφράξει μέρος του σκάμματος με ερυθρόλευκη ταινία, με αποτέλεσμα να μην επισημαίνεται εγκαίρως ο κίνδυνος από τις εκτελούμενες εργασίες στην οδό. Υπό τα εκτιθέμενα πραγματικά περιστατικά για το ένδικο ατύχημα ευθύνεται αποκλειστικά η δευτέρα εναγομένη τεχνική ανώνυμος εταιρεία.

865/2004

(Εισηγήτρια : **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μάκης Αβραμίδης, Γεώργιος Κουκούλης, Στάθης Τζεφριός, Αριστείδης Καρύδης, Λεωνίδας Τσαούσης, Παρασκευή Λενακάκη, Νίκος Φερμελής**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Βλάβη σε πρόσωπα ή πράγματα που μεταφέρονται με το αυτοκίνητο. Μπορούν να ζητήσουν αποζημίωση από το ατύχημα με βάση τα άρθρα 914 Α.Κ. (για τον οδηγό) και 922 Α.Κ. (για τον ιδιοκτήτη και μη οδηγό) και όχι με τις διατάξεις του ν. ΓΠΝ/1911. Ο εκμισθωτής αυτοκινήτου δεν ευθύνεται με μόνη την ιδιότητα του εκμισθωτή. Αγωγή ζημιωθέντος κατά της ασφαλιστικής εταιρείας, του κυρίου, κατόχου ή οδηγού του ζημιογόνου αυτοκινήτου ως υπόχρεων για διαφυγόντα κέρδη, πρέπει να κοινοποιείται με ποινή απαραδέκτου στην αρμοδία Δ.Ο.Υ.

Η διάταξη του άρθρου 12 του Ν. ΓΠΝ/1911 καθιερώνει τον κανόνα του ανεφάρμοστου των διατάξεων του ειδικού αυτού νόμου σε περίπτωση βλάβης σε πρόσωπα ή πράγματα που μεταφέρονται με το αυτοκίνητο. Έτσι

με το άρθρο αυτό δεν υπάρχει ευθύνη του οδηγού, κατόχου και κυρίου του ζημιογόνου αυτοκινήτου από μόνη την ιδιότητά τους αυτή και αντίστοιχα δεν υπάρχει για τον κύριο του αυτοκινήτου η περιορισμένη ευθύνη του Ν. ΓΠΝ/1911. Ο ζημιούμενος όμως επιβάτης ή σε περίπτωση θανάτωσής του, οι κατά νόμο δικαιούχοι, μπορεί να θεμελιώσουν τις αξιώσεις τους στο άρθρο 914 Α.Κ. για τον οδηγό και στο άρθρο 922 Α.Κ. για τον ιδιοκτήτη και μη οδηγό, ως προστήσαντα. Ειδικότερα απαιτείται ο προστηθείς να υπόκειται στον έλεγχο ή στις γενικές οδηγίες και εντολές του προστήσαντος. Δε θεωρείται ότι υπάρχει σχέση προστήσεως μεταξύ της επιχειρήσεως που εκμισθώνει ιδιωτικής χρήσεως αυτοκίνητα και του μισθωτή. Συνεπώς ο εκμισθωτής με μόνη την ιδιότητα αυτή και χωρίς τη συνδρομή των παραπάνω προϋποθέσεων της προστήσεως, που πρέπει να εκτίθενται στο δικόγραφο της αγωγής, δε θεωρείται προστήσας και για το λόγο αυτό δεν ευθύνεται σε περίπτωση ατυχήματος σε συνεπιβάτη από υπαιτιότητα του οδηγού μισθωτή. Περαιτέρω κατά το άρθρο 7 του Ν. 489/1976 ορίζονται επακριβώς τα πρόσωπα τα οποία δε θεωρούνται τρίτοι κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 1 και του άρθρου 6 παρ. 2 του ίδιου νόμου, όπως αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της από το άρθρο 2 παρ. 2 του ΠΔ/τος 264/1991, που εκδόθηκε σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της οδηγίας 84/5 ΕΟΚ με βάση την οποία με την ασφάλιση καλύπτεται υποχρεωτικά η αστική ευθύνη του ασφαλισμένου, οδηγού, κυρίου, κατόχου του αυτοκινήτου, έναντι των τρίτων μη μελών της οικογένειας του, τόσον από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου, όσον και από ζημίες σε πράγματα, έναντι δε μελών της οικογένειάς του, μόνο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου, στην οποία (αστική ευθύνη) περιλαμβάνεται και η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. Έτσι τρίτοι δε θεωρούνται ο οδηγός του αυτοκινήτου που προκάλεσε τη ζημία, κάθε πρόσωπο του οποίου η ευθύνη καλύπτεται με τη σύμβαση ασφαλίσεως και εκείνος που έχει καταρτίσει με τον ασφαλιστή την ασφαλιστική σύμβαση. Αντίθετα τρίτοι θεωρούνται όλα τα πρόσωπα πλην των παραπάνω αναφερομένων, συνεπώς και όσοι επιβαίνουν στο ασφαλισμένο όχημα. Έτσι εφόσον έχει συνομολογηθεί σύμβαση ασφαλιστικής κάλυψης αυτοκινήτου, αυτή περιλαμβάνει υποχρεωτικά την αστική ευθύνη έναντι των επιβαινόντων, εξαιρουμένων μόνον των προσώπων, τα οποία συγκατέθηκαν να μεταφερθούν με το όχημα τούτο, αν και γνώριζαν ότι αφαιρέθηκε από το νόμιμο κάτοχο με αθέμιτα μέσα ή χρησιμοποιείται προς εκτέλεση εγκληματικής πράξης. Σε περίπτωση εμπλοκής στο ατύχημα και άλλου αυτοκινήτου επίσης ασφαλισμένου και τραυματισμού επιβάτη ενός από τα συγκρουσθέντα αυτοκίνητα δημιουργείται εις ολόκληρον ευθύνη των οδηγών των συγκρουσθέντων αυτοκινήτων και των ασφαλιστικών τους εταιρειών. Όλοι οι υπεύθυνοι, ως εις ολόκληρον υπόχρεοι (ΑΚ. 481 επ.) μπορούν να συνεναχθούν. Δε χρειάζεται να προσδιορισθεί από το δικαστήριο το ποσοστό ευθύνης στο ατύχημα καθενός από τους εις ολόκληρον ευθυνόμενους. Τούτο θα κριθεί με δύναμη δεδικασμένου στη δίκη αναγωγής, που τυχόν θα επακολουθήσει, εφόσον ένας από τους εις ολόκληρον υπόχρεους ικανοποίησε εξολοκλήρου τον παθόντα και επιδιώκει να επιρρίψει στον άλλο υπόχρεο, μέρος της ζημίας του, ανάλογο με το ποσοστό ευθύνης του. Περαιτέρω

ανώτατο όριο της ευθύνης του ασφαλιστή είναι το ασφαλιστικό ποσόν, το οποίο με την Κ3/8492/1995 ΑΥΕ από 1.1.1996 καθορίσθηκε ως κατώτατο όριο καλύψεως για αυτοκίνητα κάθε τύπου και χρήσεως σε 150.000.000 δρχ. επί θανατώσεως και σωματικών κακώσεων σε τρίτους και σε 30.000.000 δρχ.επί υλικών ζημιών. Σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 1 της Κ4/585/1978 ΑΥΕ από το ασφαλιστικό ποσόν το 90% αφορά το ανώτατο όριο ευθύνης του ασφαλιστή για αποζημίωση και το υπόλοιπο 10% για δικαστικά και λοιπά έξοδα. Την παραπάνω απαλλακτική ρήτρα για δαπάνες, που τυχόν υπάρχει στην ασφαλιστική σύμβαση, δεν μπορεί να αντιτάξει ο ασφαλιστής εναντίον του ζημιούμενου τρίτου, που ασκεί την προβλεπόμενη από το άρθρο 10 του Ν. 489/1976 ευθεία αξίωση του κατ' αυτού, καθόσον το άρθρο 11 του ίδιου νόμου αποκλείει την προβολή ενστάσεων, που απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση εναντίον του ζημιούμενου τρίτου προσώπου. Τέλος κατά το άρθρο 10 παρ. 5 του Ν. 489/76, όπως προστέθηκε η παράγραφος 5 με το άρθρο 10 παρ. 5 εδ. η του Ν. 2741/1999 «η συζήτηση της κύριας αγωγής κατά ασφαλιστικής εταιρείας ή άλλου υπόχρεου για απώλεια εισοδήματος λόγω ατυχήματος που προκλήθηκε από αυτοκίνητο, κηρύσσεται απαράδεκτη, αν δεν προσαχθεί βεβαίωση περί προηγούμενης κοινοποίησης αντιγράφου της αγωγής στην αρμόδια Δ.Ο.Υ του ενάγοντος». Από τη διάταξη αυτή, που έχει φορολογικό χαρακτήρα, σαφώς προκύπτει ότι επί αγωγής αναγνωριστικής ή καταψηφιστικής, που στρέφεται κατά ασφαλιστικής εταιρείας, του κυρίου, κατόχου, οδηγού ζημιογόνου αυτοκινήτου, ως υπόχρεων μεταξύ άλλων και για διαφυγόντα κέρδη, λόγω αυτοκινητικού ατυχήματος σε τραυματισθέντα αν κατά τη συζήτηση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και σε κάθε περίπτωση μέχρι τη συζήτηση της εφέσεως στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, δεν προσκομισθεί η παραπάνω βεβαίωση, κηρύσσεται απαράδεκτη κατ' αυτεπάγγελτη έρευνα η συζήτηση της εφέσεως κατά το κεφάλαιο τούτο της αγωγής (βλ. σχ. Ολ. ΑΠ. 13/02 Δνη 43,694, ΑΠ 96/03 Δνη 44,429, ΑΠ. 1569/01 ΕεμπΔ. 2002,97, ΑΠ 327/1988 Δνη 29,1667, ΕφΑΘ. 4655/1996 Δνη 98,665, ΕφΑθ. 2335/92 Δνη 95,646, Κρητικός : Αποζημίωση από Τροχαία Αυτοκινητικά Ατυχήματα έκδ. Γ' παρ. 17831790, 1891, 2083 επ., ο ίδιος Δνη 39,885).

877/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Μιμμής, Δημήτριος Νικάκης**).

Ασφαλιστική σύμβαση. Οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου ανήλικος. Η ασφαλιστική εταιρεία δύναται να διεκδικήσει με αγωγή παν ό,τι θα καταβάλει στον ζημιωθέντα, σύμφωνα με σχετικό όρο του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Περιστατικά.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 6 και 8 της Κ4585/5.4.1978 απόφασης του υπουργού Εμπορείου αποκλείονται της ασφάλισης

οι ζημίες που προξενούνται κατά το χρόνο κατά τον οποίο ο οδηγός αυτοκινήτου δεν κατείχε τη νόμιμη για την κατηγορία του ζημιογόνου αυτοκινήτου άδεια οδήγησης, ή τελούσε υπό την επίδραση οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών, κατά την έννοια και τις προϋποθέσεις, αντιστοίχως των άρθρων 94 και 42 του ν. 2094/1992. Η παραπάνω Υπουργική απόφαση κατά την διάταξή της αυτή, επιβάλλουσα περιορισμό της ασφαλιστικής κάλυψης ευρίσκεται έξω από τη νομοθετικά εξουσιοδότηση που παρασχέθηκε στον υπουργό, με το άρθρο 6 § 6 του Ν. 489/1976 να καθορίζει, με απόφασή του, τους γενικούς όρους του ασφαλιστηρίου συμβολαίου που καλύπτει την αστική ευθύνη από αυτοκινητιστικά ατυχήματα, εφόσον με αυτή δεν καθορίζεται κάποιος τέτοιος όρος, αλλά επιβάλλεται περιορισμός της, κατά το νόμο αυτό, ευθύνης του ασφαλιστή έναντι του ζημιωθέντος. Ο αποκλεισμός όμως της ευθύνης του ασφαλιστή, για το λόγο που αναφέρεται στη διάταξη αυτή ισχύει όχι έναντι του ζημιωθέντος τρίτου αλλά έναντι του ασφαλισμένου, ο οποίος δεν αντιβαίνει σε καμμία συνταγματική επιταγή, αν έχει περιληφθεί στην ασφαλιστική σύμβαση, είτε με την ενσωμάτωσή του σε αυτή, είτε με παραπομπή στην υπουργική αυτή απόφαση, είναι δε δεσμευτικός στις εσωτερικές σχέσεις του ασφαλιστή και του ασφαλισμένου και παρέχει την βάση να αναζητήσει ο πρώτος από τον δεύτερο, τον αντισυμβαλλόμενο και τον οδηγό, αναγωγικά παν ό,τι υποχρεώθηκε να καταβάλει και κατέβαλε στον ζημιωθέντα τρίτο εξαιτίας της ασφαλιστικής κάλυψης (Κρητικός: Αποζημίωση από Αυτοκινητικά ατυχήματα έκδ. 1992 αριθμ. 1821 επ., 1828 επ. Α.Π. 942/1991 Δνη 33, 1591). Μάλιστα ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή δεσμεύεται από την ασφαλιστική σύμβαση, που εμπεριέχει, κατά τα προαναφερόμενα, το άρθρο 25 της Κ4585/5.4.1978 Υπουργικής απόφασης, καίτοι δεν έθεσε την υπογραφή του σ' αυτό, εφόσον η αποδοχή τούτου εκ μέρους του αντισυμβαλλομένου μπορεί να εκδηλώνεται και σιωπηρώς και τούτο μπορεί να συμβεί, όταν ο αντισυμβαλλόμενος χρησιμοποιεί το ειδικό σήμα ασφάλισης και κάνει χρήση της ασφάλισης μετά το ατύχημα, υποβάλλοντος στον ασφαλιστή υπεύθυνη δήλωση για τις συνθήκες του ατυχήματος ή με την καταβολή του ασφαλίστρου και την παραλαβή από τον αντισυμβαλλόμενο του ασφαλιστηρίου συμβολαίου (Αθ. Κρητικός ο.π. αριθμ. 1567, Ε.Α. 846/1988 Επιθ. Συγκ. Δικ. Τόμος 1990 σελ. 158).

Στις 31.5.2000 και περί ώρα 19.15 ο ανήλικος υιός των δύο τελευταίων εναγομένων εκινείτο επί της οδού Αγ. Ιωάννη Ρηγανά στο Αγρίνιο οδηγών το υπ' αριθμ. ΜΜ6906 Ι.Χ. επιβατικό ιδιοκτησίας του πρώτου εναγομένου και από αμέλειά του εξετράπη της πορείας του και εισήλθε εντός αγροκτήματος και ετραυμάτισε τον ενάγοντα της πρώτης αγωγής Ε. Μ., προξενώντας σε αυτόν κάταγμα δύο πλευρών και θλαστικό τραύμα δεξιού αντίχειρα με αξάρθρωμα φάλαγγας. Τέλος, με την εκκαλουμένη απόφαση επεδικάσθη στον ενάγοντα της πρώτης αγωγής ως αποζημίωσή του το ποσό των δρχ. 1.270.000. ακολούθως από τα αυτά ως άνω αποδεικτικά μέσα και ειδικότερα από το προσκομιζόμενο υπ' αριθμ. 19373529/24.2.3000 ασφαλιστήριο συμβόλαιο αποδεικνύεται ότι στους γενικούς όρους ασφάλισης αναφέρεται ότι αποκλείονται της ασφάλισης ζημιές προξενούμενες σε περίπτωση που ο οδηγός του

οχήματος δεν κατέχει την απαιτούμενη άδεια ικανότητος οδηγήσεως, ο δε οδηγός Δ. Τ. εστερείτο αδείας ικανότητος οδηγήσεως (βλ. έκθεση αυτοψίας της Τροχαίας Αγρινίου). Για τη δέσμευση δε του ασφαλισμένου από την παραπάνω σύμβαση ασφάλισης δεν είναι αναγκαίο να έχει τεθεί και η υπογραφή αυτού στο οικείο ασφαλιστήριο συμβόλαιο, εφόσον απεδείχθη ότι ο ασφαλισμένος Ν. Τ. έχει παραλάβει το παραπάνω ασφαλιστήριο και κατέβαλε ανελλιπώς το σχετικό ασφάλιστρο στην ενάγουσα εταιρεία. Επομένως η ένδικη παρεμπίπτουσα αγωγή, είναι δεκτή ως βάσιμη και κατ' ουσία και οι εναγόμενοι πρέπει να καταβάλουν παν ό,τι η παρεμπιπτόντως ενάγουσα υποχρεωθεί να καταβάλει στον ενάγοντα της κυρίας αγωγής, για τόκους, κεφάλαιο και έξοδα.

905/2004

(Εισηγητής: **Παναγιώτης Σπηλιόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Μιμμής, Ανδρέας Ζώης**).

Σύμβαση ασφάλισης. Απαλλαγή ασφαλιστικής εταιρείας και δικαίωμα αναγωγής κατά του ασφαλισμένου σε ορισμένες περιπτώσεις (έλλειψη διπλώματος κ.λ.π.). Ειδικά αποκλείεται η ευθύνη του ασφαλιστού όταν το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικά στο φορτίο χωρίς να συντρέχει και πταίσμα του οδηγού.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 6 και 8 της Κ4585/541978 απόφασης του Υπουργού Εμπορίου αποκλείονται της ασφάλισης οι ζημίες που προξενούνται κατά το χρόνο κατά τον οποίο ο οδηγός αυτοκινήτου δεν κατείχε τη νόμιμη για την κατηγορία του ζημιογόνου αυτοκινήτου άδεια οδήγησης, ή τελούσε υπό την επίδραση οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών, κατά την έννοια και τις προϋποθέσεις, αντιστοίχως των άρθρων 94 και 42 του Ν. 2094/1992. Η παραπάνω Υπουργική απόφαση κατά την διάταξη της αυτή, επιβάλλουσα περιορισμό της ασφαλιστικής κάλυψης ευρίσκεται έξω από τη νομοθετική εξουσιοδότηση που παρασχέθηκε στον Υπουργό, με το άρθρο 6 παρ. 6 του Ν. 489/1976 να καθορίζει, με απόφασή του, τους γενικούς όρους του ασφαλιστηρίου συμβολαίου που καλύπτει την αστική ευθύνη από αυτοκινητιστικά ατυχήματα, εφόσον με αυτή δεν καθορίζεται κάποιος τέτοιος όρος, αλλά επιβάλλεται περιορισμός της, κατά το νόμο αυτό, ευθύνης του ασφαλιστή έναντι του ζημιωθέντος. Ο αποκλεισμός όμως της ευθύνης του ασφαλιστή, για το λόγο που αναφέρεται στη διάταξη αυτή ισχύει όχι έναντι του ζημιωθέντος τρίτου αλλά έναντι του ασφαλισμένου, ο οποίος δεν αντιβαίνει σε καμμία συνταγματική επιταγή, αν έχει περιληφθεί στην ασφαλιστική σύμβαση, είτε με την ενσωμάτωση του σε αυτή, είτε με παραπομπή στην υπουργική αυτή απόφαση, είναι δε δεσμευτικός στις εσωτερικές σχέσεις του ασφαλιστή και του ασφαλισμένου και παρέχει την βάση να αναζητήσει ο πρώτος από τον δεύτερο, τον αντισυμβαλλόμενο και τον οδηγό, αναγωγικά παν ό,τι υποχρεώθηκε να καταβάλει και κατέβαλε στον ζημιωθέντα τρίτο εξαιτίας της ασφαλιστικής κάλυψης (Κρητικός: Αποζημίωση από Αυτοκινητικά

επ., 1828 επ. Α.Π. 942/1991 Δνη 33, 1591). Μάλιστα ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή δεσμεύεται από την ασφαλιστική σύμβαση, που εμπεριέχει, κατά τα προαναφερόμενα, το άρθρο 25 της Κ4585/541978 Υπουργικής απόφασης, καίτοι δεν έθεσε την υπογραφή του σ' αυτό, εφόσον η αποδοχή τούτου εκ μέρους του αντισυμβαλλομένου μπορεί να εκδηλώνεται και σιωπηρώς και τούτο μπορεί να συμβεί, όταν ο αντισυμβαλλόμενος χρησιμοποιεί το ειδικό σήμα ασφάλισης και κάνει χρήση της ασφάλισης μετά το ατύχημα, υποβάλλοντας στον ασφαλιστή υπεύθυνη δήλωση για τις συνθήκες του ατυχήματος ή με την καταβολή του ασφαλίστρου και την παραλαβή από τον αντισυμβαλλόμενο του ασφαλιστηρίου συμβολαίου (Αθ. Κρητικός ό.π. αριθμ. 1567, Ε.Α. 846/1983 Επιθ. Συγκ. Δικ. τόμος 1990 σελ. 158). Ακολούθως η παράγραφος 10 του αρθρ. 25 της υπ' αριθμ. Κ4/585/1978 αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου, ρητώς αναφέρει ότι αποκλείονται της ασφαλίσεως (όσον αφορά τις σχέσεις ασφαλιστού ασφαλισμένου) ζημίες προξενούμενες από το μεταφερόμενο ή επί του μεταφερομένου δια του οχήματος φορτίου. Η σχετική ρύθμιση κείται μεν εκτός νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως (αρθρ. 6 του Ν. 489/1976), όμως επιτρέπεται να καταστεί περιεχόμενο της συμβάσεως και ισχύει μεταξύ των μερών (αρθρ. 361 Α.Κ. Α.Π. 989/1994 Δνη τόμος 1996, 604). Ο αποκλεισμός της ευθύνης του ασφαλιστού επέρχεται αν το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικώς στο φορτίο, αν όμως στο ατύχημα συντρέχει και πταίσμα του οδηγού τότε δεν εφαρμόζεται η διάταξη (Αθ. Κρητικός ό.π. παραγρ. 1943, Α.Π. 1474/1985 ΝοΒ 1986 σελ. 1236, Εφ.ΑΘ. 3921/1994 αδημ.)

Επομένως η ένδικη παρεμπίπτουσα αγωγή έπρεπε να γίνει δεκτή ως νόμω βάσιμη, αφού αναφέρει, σύμφωνα με τα παραπάνω, ότι το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικά στο φορτίο και ότι ο παραπάνω όρος περί αποκλεισμού της ευθύνης του ασφαλιστού στην περίπτωση που το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικά στο φορτίο, συμφωνήθηκε μεταξύ των διαδίκων και υπάρχει στο

915/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Τσεκούρας, Χάρης Μπουγιούκος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Άσκηση δεύτερης αγωγής για αποζημίωση μετά τη συμπλήρωση πενταετίας από το ατύχημα απορρίπτεται γιατί έχει παραγραφεί η αξίωση, αφού μέχρι την άσκηση της δεύτερης αγωγής δεν εκδόθηκε τελεσίδικη απόφαση που θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμήκυνση της παραγραφής σε εικοσαετή (268 Α.Κ.), ενώ τέτοιο αποτέλεσμα δεν έχει η μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής εκδοθείσα σχετική απόφαση του Εφετείου, που έκρινε τελεσίδικα για την πρώτη αγωγή. Περιστατικά.

….. Το ένδικο τροχαίο ατύχημα κατά το οποίο τραυματίστηκε θανάσιμα και απεβίωσε ο Ι. Λ., σύζυγος της ενάγουσας και πατέρας του ανήλικου

τέκνου της, το οποίο αυτή εκπροσωπεί, έλαβε χωράν την 22.7. 1991, η ανωτέρω δε αγωγή της ενάγουσας με την οποία ζητεί μηνιαία αποζημίωση για στέρηση διατροφής για το χρονικό διάστημα από τον μήνα Αύγουστο του 1994 μέχρι την 31 Ιουλίου του 2003 ασκήθηκε τον μήνα Ιούνιο του 2000, ήτοι πολύ μετά τη συμπλήρωση της πενταετούς παραγραφής του άρθρου 937 του Α.Κ. που άρχισε από τον ως άνω χρόνο του ατυχήματος, από τον οποίο η ενάγουσα έμαθε τη ζημία, προβλεπτή κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων και δικαστικώς επιδιώξιμη, και τους υπόχρεους προς αποζημίωση εναγομένους. Η παραγραφή αυτή δεν ανεστάλη ούτε διακόπηκε κατά νόμιμο τρόπο (αρθρ. 255 επ., 260 επ. του Α.Κ.) ούτε επιμηκύνθηκε σε εικοσαετή (αρθρ. 268 του Α.Κ.), αφού με την προηγούμενη από 26.4.1993 αγωγή της ίδιας ενάγουσας κατά των εναγομένων εφεσιβλήτων, με την οποία ζητούσε αποζημίωση για την ίδια αιτία για το χρονικό διάστημα από το ατύχημα μέχρι το μήνα Ιούλιο του 1994, διακόπηκε η παραγραφή της αξίωσης της ενάγουσας μόνο για εκείνο το μέρος της για το οποίο ασκήθηκε η εν λόγω αγωγή, όχι δε και για την ένδικη ήδη αξίωση, που ανάγεται σε μεταγενέστερον χρόνο, κατά τα προεκτεθέντα, επί της αγωγής δε αυτής (πρώτης) μέχρι την άσκηση της παρούσης δεν εκδόθηκε τελεσίδικη απόφαση που θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμήκυνση της παραγραφής σε εικοσαετή κατά την προρρηθείσα διάταξη του άρθρου 268 του Α.Κ., ενώ τέτοιο αποτέλεσμα δεν έχει η μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής εκδοθείσα υπ' αριθμ. 595/2002 απόφαση του Εφετείου Πατρών που έκρινε τελεσιδίκως επί της πρώτης ως άνω αγωγής της ενάγουσας και η οποία δεν επιφέρει αναβίωση της συμπληρωθείσης ήδη προθεσμίας της παραγραφής (βλ. σχετ. Ολομ. Α.Π. 23/1994 Ελλ. Δ. 36. 578, 38/1996 Ελλ.Δ. 38. 41, 44, Κρητικόν, 1998, αρ. 1178 επ., 1192 επ.). Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που με την προσβαλλομένη απόφαση του δέχθηκε τα ίδια και κατά παραδοχήν της ενστάσεως παραγραφής που πρότειναν οι εναγόμενοι απέρριψε την αγωγή της εκκαλούσης δεν έσφαλε στην κρίση του αυτή, είναι δε αβάσιμα και απορριπτέα τα αντίθετα που η ενάγουσα

919/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Μακρυστάθης, Παύλος Τζαγκαρούλης, Θανάσης Βγενόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα οδηγού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού ποιμνίου σε οδό (σε ποσοστό 80%). Ζημία από θανατωθέντα ζώα. Πώς υπολογίζεται.

….. Συνυπαίτιοι για το ατύχημα είναι τόσον ο πρώτος των εναγομένων οδηγός, όσον και ο γυιός του ενάγοντος, στον οποίο είχε αναθέσει ο τελευταίος την οδήγηση του ποιμνίου του (αρθρ. 922 Α.Κ). Ειδικότερα ο οδηγός του ποιμνίου δεν κατέβαλε την προσοχή και επιμέλεια την οποία όφειλε και μπορούσε να καταβάλει ως προς την οδήγηση των ζώων στην παραπάνω

οδό, έτσι ώστε να τα περιορίσει στο άκρο δεξιό του τμήματος αυτής, για να έχει τη δυνατότητα του ελέγχου τους, αλλά και επειδή το ποίμνιο αποτελείτο από μεγάλο αριθμό ζώων, έπρεπε να χρησιμοποιηθεί και άλλος οδηγός, για την αποφυγή κινδύνου στην κυκλοφορία των οχημάτων. Έτσι από την παραπάνω έλλειψη επιμέλειας και προσοχής, τα ζώα κατέλαβαν το οδόστρωμα της παραπάνω οδού σε όλο του σχεδόν το πλάτος. Περαιτέρω ο πρώτος των εναγομένων, οδηγός, δεν είχε όπως έπρεπε με βάση τους νομικούς κανόνες οδηγήσεως και τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, εντεταμένη την προσοχή του στην αποκλειστική οδήγηση του οχήματός του και για το λόγο αυτό ενώ πλησίαζε στο ανωφερικό τμήμα της ίδιας οδού, χωρίς να έχει την απαιτούμενη ορατότητα ως προς το συνεχόμενο κατηφορικό τμήμα αυτής, δε ρύθμισε την ταχύτητά του, η οποία κατά το χρόνο του ατυχήματος ήταν τουλάχιστον 80 χιλιόμετρα την ώρα, με αποτέλεσμα, όταν διήλθε από το ανωφερικό τμήμα, διαπίστωσε σε απόσταση περίπου 50μ. τα ζώα του ενάγοντος, που είχαν καλύψει σχεδόν ολόκληρο το ρεύμα πορείας του και παρά την πέδηση, την οποία πραγματοποίησε δεν μπόρεσε να αποφύγει το ατύχημα. Οι προαναφερόμενες ενέργειες και παραλείψεις τόσον του εναγομένου οδηγού, όσον και του οδηγού του ποιμνίου του ενάγοντος συνιστούν υπαιτιότητα με τη μορφή της αμέλειας και θα αποφευγόταν αν κατέβαλαν την προσοχή του μέσου συνετού οδηγού, την οποία όφειλαν και μπορούσαν να καταβάλουν με βάση τις παραπάνω αντικειμενικές περιστάσεις και τις ικανότητες τους (αρθρ. 19 παρ. 3, 14 παρ. 1, 2, 3 Κ.Ο.Κ). Σύμφωνα με τα δεδομένα αυτά η συνυπαιτιότητα του πρώτου των εναγομένων εκτιμάται σε ποσοστό 20% και του οδηγού του ποιμνίου σε ποσοστό 80%, δεκτής καθισταμένης της σχετικής περί συνυπαιτιότητας, του τελευταίου ένστασης των εναγομένων. Όπως ήδη έχει αναφερθεί από το ατύχημα θανατώθηκαν δέκα τρία πρόβατα του ενάγοντος, θηλυκού γένους γερμανικής ράτσας και ηλικίας 2 ετών, που ανήρχετο η εμπορική αξία του καθενός στο ποσόν των 35.000 δρχ. Έτσι από την αιτία αυτή ζημιώθηκε ο ενάγων συνολικά το ποσόν των 455.000 δρχ. ή 1.335 ευρώ. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι τα θανατωθέντα ζώα με βάσιμη πιθανότητα και κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων θα γεννούσαν για τέσσερα χρόνια, έναν αμνό το καθένα κάθε χρόνο και συνολικά 52 αμνούς για το παραπάνω χρονικό διάστημα, τους οποίους θα εξέτρεψε ο ενάγων μέχρι να αποκτήσουν βάρος 15 κιλά ο καθένας και θα τους πωλούσε αντί τιμής 1.900 δρχ. το κιλό. Έτσι συνολικά θα πωλούσε 780 κιλά κρέατος και θα εισέπραττε το ποσόν του 1.482.000 δρχ. ή 4.349 ευρώ, από το οποίο πρέπει να αφαιρεθεί το ποσόν των 62.400 δρχ., που θα δαπανούσε για τη διατροφή τους με καρπό βρώμης. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι τα θανατωθέντα ζώα μετά τον τοκετό τους και από τον Ιανουάριο του 2002 και μέχρι τον Ιούνιο κάθε χρόνο και για τέσσερα χρόνια, με βάσιμη πιθανότητα και κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, θα παρήγαν δύο κιλά γάλα το καθένα την ημέρα και συνολικά 4.680 κιλά κάθε χρόνο και 18.720 κιλά για το παραπάνω χρονικό διάστημα, το οποίο θα πωλούσε προς 280 δρχ. το κιλό και θα εισέπραττε από την αιτία αυτή το ποσόν των 5,241.000 δρχ. ή 15.383 ευρώ. Αποδείχθηκε ακόμα ότι ο ενάγων

απώλεσε την κρατική επιδότηση για τους 52 αμνούς, που δεν παρήχθησαν, η οποία ανέρχεται στο ποσόν των 12.000 δρχ. για τον καθένα και έτσι από την αιτία, αυτή, απώλεσε το ποσόν των 624.000 δρχ. ή 1.831 ευρώ. Συνεπώς η συνολική απαίτηση του ενάγοντος από τις προαναφερόμενες αιτίες ανέρχεται στο ποσόν των 7.744.700 δρχ. ή 22.728 ευρώ, από το οποίο πρέπει να αφαιρεθούν δρχ. 6.195.760 ή 18.183 ευρώ, που αντιστοιχεί στο ποσοστό συνυπαιτιότητας του παραπάνω οδηγού του ποιμνίου του (7.744.700 80%) δηλαδή ανέρχεται στο ποσόν του 1.548.940 δρχ. ή 4.546 ευρώ.

929/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παντελής Σερέτης, Γιώργος Φαφούτης, Νίκος Λαλιώτη**ς).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Παραγραφή διετής κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και του Επικουρικού Κεφαλαίου από την επόμενη ημέρα του ατυχήματος εφόσον όμως η ζημία είναι προβλεπτή. Περιστατικά. Επιδίκαση ολόκληρης της χρηματικής αποζημίωσης εφάπαξ (930 Α.Κ.). Δεν είναι «σπουδαίος λόγος» για να γίνει το αίτημα δεκτό η οικονομική αδυναμία του ενάγοντος.

Κατά το άρθρο 10 §§ 1 και 2 του ν. 489/1976, όπως κωδικοποιήθηκε με το π.δ. 237/86, «το πρόσωπο που ζημιώθηκε έχει από την ασφαλιστική σύμβαση και μέχρι το ποσό αυτής ιδία αξίωση κατά του ασφαλιστή. Η αξίωση αυτή παραγράφεται μετά πάροδο δύο (2) ετών από την ημέρα του ατυχήματος, επιφυλασσομένων των κειμένων διατάξεων για την αναστολή και τη διακοπή της παραγραφής». Στην ίδια πιο πάνω διετή παραγραφή υπόκειται και η αξίωση του ζημιωθέντος τρίτου κατά του Επικουρικού κεφαλαίου, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 19 § 2 εδ. ά του ν. 489/76, κατά την οποία «η σχετική αξίωση υπόκειται στην κατά το άρθρο 10 § 2 παραγραφή». Η διάταξη του άρθρου 10 ν. 2496/97, κατά την οποία «αξιώσεις που πηγάζουν από την ασφαλιστική σύμβαση παραγράφονται στην ασφάλιση ζημιών μετά από τέσσερα (4) χρόνια και στην ασφάλιση προσώπων μετά από πέντε (5) χρόνια από το τέλος του χρόνου μέσα στο οποίο γεννήθηκαν», αφορά τις αξιώσεις των ασφαλισμένων κατά του ασφαλιστού και όχι του ζημιωθέντος τρίτου κατ' αυτού, για τις οποίες εξακολουθεί να ισχύει η διάταξη του άρθρου 10 παρ. 2 του ν. 489/76. (ΑΠ 988/03 Ελλ. Δνη 44. 1583). Περαιτέρω από την άνω διάταξη του άρθρου 10 παρ. 2 ν. 489/76, ενόψει και της ΑΚ 241, προκύπτει ότι η παραπάνω διετής παραγραφή αρχίζει όχι από την ίδια ημέρα, αλλά από την επομένη ημέρα του ατυχήματος. Μέσα στη διετία αυτή πρέπει να ολοκληρωθεί η άσκηση της αγωγής (ΚπολΔ 215), δηλαδή κατάθεση στη γραμματεία του δικαστηρίου και επίδοση αυτής στον εναγόμενο. Αν η επίδοση γίνει μετά συμπλήρωση της διετίας επιτρεπτά προτείνεται από τον εναγόμενο ασφαλιστή η ένσταση της διετούς παραγραφής. Για την έναρξη της ανωτέρω διετούς παραγραφής δεν

έχει σημασία αν και πότε ο ζημιωθείς έλαβε γνώση της ζημίας. Η Α.Κ. 937 δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω, γιατί αυτή ισχύει στην αξίωση αποζημιώσεως εξ αδικοπραξίας. Η διάταξη των άρθρων 10 § 2 ν. 489/76, ειδικώς ρυθμίζουσα το θέμα της παραγραφής της αξιώσεως του ζημιωθέντος τρίτου κατά του ασφαλιστού, κατισχύει, ως ειδική, της γενικής διατάξεως της Α.Κ. 937. Η παραπάνω, όμως, ειδική διετής παραγραφή, ως προς την αφετηρία της καλύπτει την περίπτωση της προβλεπτής από την αρχή της ζημίας του παθόντος. Δεν εφαρμόζεται αν η ζημία είναι από την αρχή απρόβλεπτη, όπως τούτο δύναται να συμβεί επί απρόβλεπτης, κατά τους κανόνες της ιατρικής επιστήμης, επιδεινώσεως της υγείας του παθόντος, αιτιωδώς συνδεόμενης (της επιδεινώσεως) προς τον τραυματισμό από τροχαίο ατύχημα. Στην περίπτωση αυτή η διετής παραγραφή αρχίζει από τότε που έγινε γνωστή η επιδείνωση και η αναπηρία στον παθόντα ή που μπορούσε κατά τους ιατρικούς κανόνες να την προβλέψει. (ΑΠ 1021/2001. ελλ. Δνη 44495). Εξ απόψεως δικονομικού βάρους αποδείξεως ο ενιστάμενος ασφαλιστής πρέπει να επικαλεσθεί και αποδείξει το προβλεπτό της ζημίας, ενώ ο ενάγων, ανταποδεικτικώς ότι αυτή δεν ήταν προβλεπτή. Εν προκειμένω από τις προμνημονευθείσες αποδείξεις προέκυψε ότι η ενάγουσα δεν μπορούσε να προβλέψει, κατά τους κανόνες της ιατρικής επιστήμης, την μόνιμη αναπηρία της και την ανικανότητα προς εργασία της από το ατύχημα που συνέβη την 27.7.1994, αλλά από του τέλους του έτους 1996, οπότε και θα μπορούσε να εγείρει την ένδικη αγωγή, ζητώντας την επιδίκαση αποζημιώσεως για μέλλουσα ζημία, κατά το επίδικο χρονικό διάστημα. Ειδικότερα, εκ των πρώτων ακτινολογικών ελέγχων που έγιναν στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ρίου μετά το ατύχημα διαγνώσθηκε απλή «κάκωση αυχένος», χωρίς καμιά νευρολογική σημειολογία, γι' αυτό και υποβλήθηκε μόνο σε συντηρητική αγωγή με ακινητοποίηση του αυχένος μέσω σκληρού κηδεμόνας, ενώ ο ιατροδικαστής που την εξήτασε μετά το ατύχημα διεπίστωσε «κακώσεις Α.Μ.Σ. Στήλης και εκδορές άκρων» και γνωμοδότησε ότι έχει ανάγκη αποχής εκ της εργασίας μόνο για είκοσι (20) ημέρες. (βλ. ιατροδικαστική έκθεση Χρήστου Οικονομοπούλου). Μετά όμως από αρκετό χρόνο η ενάγουσα άρχισε να εμφανίζει τα πιο πάνω συμπτώματα (δυσχέρειας βαδίσματος κ.λ.π.). Και πάλιν όμως η μαγνητική τομογραφία εγκεφάλου που της έγινε τον μήνα Ιανουάριο 1995 απέβη αρνητική «για ιδιαίτερα παθολογικά ευρήματα», όπως επισημαίνεται στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης, τα οποία και θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μόνιμη αναπηρία κατά τους ιατρικούς κανόνες. Για πρώτη φορά διαγνώσθηκε σπονδυλολίσθηση στο πρόσωπο της εναγούσης κατά την διάρκεια νοσηλείας της τον μήνα Ιούλιο 1995 στην Νευροχειρουργική κλινική του άνω Νοσοκομείου, οπότε στις 6.7.1995 υποβλήθηκε στην προαναφερομένη χειρουργική επέμβαση (εμπρόσθια αυχενική σπονδυλοδεσία). Και μετά όμως την εν λόγω χειρουργική επέμβαση συνεχίσθηκε η ίδια ως άνω αγωγή, χωρίς ακόμη να είναι προβλεπτή ιατρικώς η μόνιμη αναπηρία, αφού κατά τις γνωματεύσεις των θεραπόντων ιατρών, εντός και εκτός του άνω Νοσοκομείου, μετά την χειρουργική επέμβαση, την υποβολή της εναγούσης σε συστηματική φαρμακευτική αγωγή

και φυσικοθεραπεία θα αποκαθίστατο η ανωτέρω βλάβη στους σπονδύλους. Το αποτέλεσμα όμως αυτό δεν επήλθε για λόγους ιατρικώς μη προβλέψιμους. Για πρώτη φορά από τους θεράποντες ιατρούς του άνω Νοσοκομείου και άλλους που παρακολουθούσαν την εξέλιξη της υγείας της εκτός αυτού, τα τέλη του έτους 1996 της εξέφρασαν (κατά πιθανολόγηση) την εκτίμηση για μόνιμη πλέον αναπηρία και ανικανότητα προς εργασία. Η απρόβλεπτη αυτή εξέλιξη στην υγεία της εναγούσης εκ του ανωτέρω τραυματισμού της ήταν και ο λόγος που τα αρμόδια όργανα του ΙΚΑ μέχρι το έτος 2002 δεν της ενέκριναν παροχή συντάξεως για μόνιμη αναπηρία. Από τα ανωτέρω στοιχεία συνάγεται η ουσιαστική κρίση του Δικαστηρίου ότι η μόνιμη αναπηρία της εναγούσης δεν ήταν αρχικά (από το ατύχημα) προβλεπτή κατά τους ιατρικούς κανόνες. Η μελλοντική αυτή ζημία για το επίδικο χρονικό διάστημα που θεμελιώνεται στη μόνιμη αναπηρία ήταν προβλεπτή από το τέλος του έτους 1996, αφού από τότε διαγνώσθηκε, ιατρικώς έστω και κατά πιθανολόγηση, ότι η κατάσταση της υγείας της ήταν μη ανατάξιμη και εκ του λόγω τούτου υπήρχε το ενδεχόμενο μόνιμης αναπηρίας. Επομένως, η διετής παραγραφή της αξιώσεως της εναγούσης κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου άρχισε να τρέχει από 1.1.1997. Η ένδικη αγωγή (κατάθεση και επίδοση) ασκήθηκε την 2.6.1998 ήτοι εντός της διετίας από τότε που ζημία ήταν προβλεπτή.

Η ενάγουσα ζητεί με την αγωγή της την επιδίκαση της μελλοντικής ζημίας σε κεφάλαιο εφάπαξ. Ως σπουδαίο λόγο για την εν λόγω επιδίκαση επικαλείται την οικονομική της αδυναμία να ανταποκριθεί στα διάφορα οικογενειακά της έξοδα. Η επικαλούμενη όμως από αυτή οικονομική αδυναμία δεν μπορεί να υπαχθεί στη νομική έννοια του σπουδαίου λόγου κατά την ΑΚ 930 εδ. β. Για το λόγο αυτό το σχετικό αγωγικό αίτημα είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

943/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Κωνσταντάρας, Θεοδώρα Τρομπούκη**).

Σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου. Με την ασφάλιση καλύπτεται η αστική ευθύνη του ασφαλισμένου (κυρίου, οδηγού, κατόχου και υπευθύνου του ασφαλισμένου αυτοκινήτου), έναντι των τρίτων μη μελών της οικογένειας τόσο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου όσο και αποζημίωση σε πράγματα. Εναντι των μελών της οικογένειας μόνο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου, οπωσδήποτε πάντως στην αστική ευθύνη περιλαμβάνεται και στις δύο περιπτώσεις η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. Διακοπή ασφάλισης με συμφωνία μεταξύ ασφαλιστού και ασφαλιζομένου. Πάλι πρέπει να τηρηθεί η διαδικασία της γνωστοποίησης (επιστολή κ.λ.π.). Πολλοί παθόντες από ατύχημα. Σύμμετρη διανομή του ασφαλιστικού ποσού σε όλους. Λεπτομέρειες για τη διανομή. Απαραίτητη η ένσταση του ασφαλιστή. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 2 § 2 του ΠΔ 264/91 που αντικατέστησε το άρθρο 6 § 2

του ΠΔ 237/86: «Η ασφαλιστική κάλυψη πρέπει να περιλαμβάνει την έναντι τρίτων αστική ευθύνη εξαιτίας θανάτωσης ή σωματικής βλάβης ή ζημιών σε πράγματα, στην οποία περιλαμβάνεται και η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη, καθώς και την αστική ευθύνη λόγω θανάτωσης ή σωματικών βλαβών έναντι των μελών της οικογένειας του ασφαλισμένου, οδηγού ή κάθε άλλου προσώπου, του οποίου η αστική ευθύνη καλύπτεται σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο, ανεξάρτητα από δεσμό συγγενείας». Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι με την ασφάλιση καλύπτεται υποχρεωτικά η αστική ευθύνη του ασφαλισμένου (ήτοι του οδηγού, κυρίου, κατόχου και του υπευθύνου του ασφαλισμένου αυτοκινήτου), έναντι μεν των τρίτων μη μελών της οικογένειας του, τόσο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου, όσο και από ζημίες σε πράγματα, έναντι δε των μελών της οικογένειάς του (και δη ανεξάρτητα από το δεσμό συγγένειας) μόνο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου. Και στις δύο όμως περιπτώσεις, δηλαδή τόσο στην περίπτωση των βλαπτόμενων τρίτων, όσο και στην περίπτωση των βλαπτόμενων μελών της οικογένειας του ασφαλισμένου, στην αστική ευθύνη τούτου περιλαμβάνεται και η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. Αν ο νομοθέτης ήθελε να μην περιλαμβάνεται αυτή η τελευταία (ήτοι η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη) στην αστική ευθύνη του ασφαλισμένου κατά της δεύτερης περίπτωσης (δηλαδή της θανάτωσης ή των σωματικών βλαβών μελών της οικογένειάς του), θα όριζε τούτο ρητά και όχι σιωπηρά, λέγοντάς το στην πρώτη περίπτωση και μη επαναλαμβάνοντας το στη δεύτερη (Ολ ΑΠ 13/2002 Ελλ. Δνη 43. 694). Σύμφωνα με το εκτιθέμενο στην προηγούμενη σκέψη περιεχόμενο και αίτημα η ένδικη αγωγή είναι νόμιμη, διότι στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 914, 297, 299, 330 εδ. β', 932 Α.Κ., 2, 4, 9, 10 Ν.ΓΠΝ/1911, 6 και 7 Ν. 489/1976 και 70 Κ.Πολ.Δ. Συνεπώς, εφόσον η εκκαλουμένη απόφαση έκρινε την αγωγή νόμιμη, δεν έσφαλε, γι' αυτό τα αντιθέτως υποστηριζόμενα με τον τρίτο λόγο της εφέσεως της εναγομένης κρίνονται απορριπτέα ως κατ' ουσίαν αβάσιμα.

Αβάσιμος επίσης είναι και ο ισχυρισμός της εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας, ότι δεν υπέχει ευθύνη έναντι των τρίτων παθόντων, επειδή δήθεν πριν το ατύχημα με αντίθετη συμφωνία αυτής και του ασφαλισμένου της υπαιτίου οδηγού Ν. Γ. είχε ακυρωθεί η μεταξύ τους ασφαλιστική σύμβαση χωρίς να είναι απαραίτητη η περαιτέρω εκ μέρους της γνωστοποίηση της λύσεως στον ασφαλισμένο της, αφου η ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης επήλθε και με τη σύμπραξη του τελευταίου. Ο σκοπός της γνωστοποιήσεως στον ασφαλισμένο της ακυρώσεως, της λήξεως ή της αναστολής της ασφαλιστικής συμβάσεως είναι η άρση κάθε αμφισβήτησης ως προς τον χρόνο παύσης της ευθύνης του ασφαλιστή και, επομένως, η αποτροπή της δυνατότητας συμπαιγνίας μεταξύ ασφαλισμένου και ασφαλιστή σε βάρος του ζημιωθέντος τρίτου. Επομένως, για την έναντι του ζημιωθέντος τρίτου απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας είναι αναγκαία η τήρησή του από το νόμο επιβαλλόμενου τύπου της ως άνω γνωστοποιήσεως και αν ακόμη η ακύρωση της ασφαλιστικής συμβάσεως επήλθε με μεταγενέστερη συμφωνία του ασφαλιστή και του ασφαλισμένου (αρθρ.

11 § 2 Ν. 489/1976, Α.Π. 27/2004 Ελλ. Δνη 45.724, Α.Π. 560/2003 Ελλ. Δνη 44.1579, Α.Π. 1738/2001 Ελλ. Δνη 43.391, Α.Π. 739/2000 ΝοΒ 49.1289, Κρητικός, Συμπλήρωμα, αρ. 2116α).

Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 189, 210 του ΕμπΝ, 6 § 1α και 10 § 1 και 3 του ν. 489/1976, η υποχρέωση του ασφαλίσαντος το ζημιογόνο αυτοκίνητο για την καταβολή υπ' αυτού των βάσιμων αξιώσεων που έχουν πολλά τρίτα πρόσωπα προερχομένων από το ίδιο ατύχημα μέχρι του ύψους του ασφαλιστικού ποσού επιμερίζεται συμμέτρως μεταξύ των δικαιούχων τούτων όταν το ποσό δεν επαρκεί. Επί χωριστής εκδίκασης των περισσοτέρων αξιώσεων από το αυτό ατύχημα, αν εκδόθηκαν για μερικούς από τους παθόντες τελεσίδικες ή προσωρινώς εκτελεστές αποφάσεις ή αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων που εξαντλούν ή μη το ασφαλιστικό ποσό, οι μετά την τελεσιδικία ή την έκδοση των προσωρινώς εκτελεστών αποφάσεων ή αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων εκδιδόμενες αποφάσεις για άλλους παθόντες από το αυτό ατύχημα, ανεξαρτήτως καταβολής των αποζημιώσεων προς τους προηγουμένους, προβαίνουν, αν εξαντλείται το ασφαλιστικό ποσό, σε καταδίκη μετά από σύμμετρο περιορισμό των αξιώσεων των τελευταίων. Δηλαδή, αφού αθροίσουν το επιδικασθέν με τις τελεσίδικες ή προσωρινώς εκτελεστές κ.λ.π. αποφάσεις ποσό και το από τις ίδιες αποφάσεις αναγνωριζόμενο ως οφειλόμενο, προβαίνουν σε σύμμετρο περιορισμό του τελευταίου ποσού. Στην περίπτωση αυτή, η καταβολή από τον ασφαλιστή σε δικαιούχο ποσού αποζημιώσεως που του επιδίκασε τελεσίδικη ή προσωρινώς εκτελεστή απόφαση ή απόφαση ασφαλιστικών μέτρων σε τέτοια έκταση που να εξαντλεί το ασφαλιστικό ποσό, απαλλάσσει τον ασφαλιστή απέναντι άλλων δικαιούχων που ασκούν ακολούθως αξιώσεις αποζημιώσεως κατά του ασφαλιστή και συνεπώς το επιλαμβανόμενο της υποθέσεως δικαστήριο, μετά τον σύμμετρο ως άνω περιορισμό των αξιώσεων, δεν δύναται να υποχρεώσει τον ασφαλιστή σε καταβολή προς τους τελευταίους ως άνω δικαιούχους οποιουδήποτε ποσού. Αν με τις πιο πάνω καταβολές δεν εξαντλείται το ασφαλιστικό ποσό, ο ασφαλιστής οφείλει προς τους άλλους ως άνω δικαιούχους όσο υπολείπεται προς συμπλήρωση του ασφαλιστικού ποσού, δηλαδή στην περίπτωση αυτή, μετά τον ως άνω σύμμετρο περιορισμό των αξιώσεων το δικαστήριο θα υποχρεώσει τον ασφαλιστή να καταβάλει στους ειρημένους δικαιούχους μόνο το ποσό που υπολείπεται προς συμπλήρωση του ασφαλιστικού ποσού. Βέβαια, οι μη επαρκώς ικανοποιηθέντες από τον ασφαλιστή δανειστές αυτοί δικαιούνται αναγωγικά να στραφούν, σύμφωνα με το άνω άρθρο 10 § 3 εδ. γ' ν. 489/1976, κατά των δικαιούχων εκείνων που εισέπραξαν περισσότερα από όσα δικαιούντο να εισπράξουν βάσει του λογιστικού ή σύμμετρου περιορισμού και να απαιτήσουν το καθ' υπέρβαση ληφθέν. Στο ασφαλιστικό, εξάλλου, ποσό για θανάτωση ή σωματική βλάβη περιλαμβάνονται και οι αξιώσεις των εμμέσως ζημιουμένων προσώπων του άρθρου 928 Α.Κ. για τα έξοδα κηδείας και τα νοσήλια ως και της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης των μελών της οικογένειας του θανατωθέντος τρίτου του άρθρου 932 του ίδιου Κώδικα (Α.Π. 755/2000 ΝοΒ 49.1298, Α.Π.

ό.π., αριθμ. 2047, 2058, 2059, 2060, 2065, 2068 και 2070). Περαιτέρω, ο σύμμετρος περιορισμός των απαιτήσεων των περισσοτέρων ζημιωθέντων προσώπων δεν εφαρμόζεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, αλλά αποτελεί περιεχόμενο σχετικής ενστάσεως εκ μέρους του ασφαλιστή (Α.Π. 24/2002 Χρ Ιδ 2002, 266, Α.Π. 961/1997 Επ. Εμπ. Δ. 1998, 108). Η ένσταση αυτή, για να ληφθεί υπόψη από το δικαστήριο, πρέπει κατά τρόπο ορισμένο να προβληθεί με τις έγγραφες προτάσεις ή να δηλωθεί προφορικά στο ακροατήριο και να καταχωρηθεί στα πρακτικά στην περίπτωση που δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση εγγράφων προτάσεων. Κατ' αρχήν είναι απαράδεκτη η μεταγενέστερη προβολή της είτε στη δεύτερη συζήτηση στον πρώτο βαθμό είτε στο Εφετείο. Τούτο για την προβολή της το πρώτο με το δικόγραφο της εφέσεως. Εξαίρεση ισχύει στην περίπτωση που συντρέχει ένας από τους λόγους που προβλέπονται στο αρθρ. 527 Κ. Πολ. Δ., ιδία η περίπτωση (3) του αρθρ. 527 Κ. Πολ.Δ., δηλαδή όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αρθρ. 269 Κ.Πολ.Δ. Τούτο συμβαίνει όταν αποδεικνύεται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία του αντιδίκου. Η έγγραφη απόδειξη γίνεται συνήθως με την επίκληση και προσκομιδή από τον ασφαλιστή του ασφαλιστηρίου συμβολαίου που περιέχει τον όρο για περιορισμένη ευθύνη του ασφαλιστή μέχρι το οριζόμενο με απόφαση του οικείου Υπουργού χρηματικό ποσό σε συνδυασμό με αναφορά της προβλεπούσης το όριο αυτό υπουργικής αποφάσεως. (Κρητικός, ό.π., αριθμ. 2042 β, 2064 και 2075). Στην προκειμένη υπόθεση, η εναγομένη ασφαλιστική εταιρεία με τον πέμπτο λόγο της εφέσεώς της προβάλλει το αίτημα για σύμμετρο περιορισμό των απαιτήσεων των εναγόντων μέχρι του ασφαλιστικού ποσού των 165.000.000 δραχμών. Από το προσκομιζόμενο 30019019067 ασφαλιστήριο συμβόλαιο αποδεικνύεται, ότι το όριο ευθύνης της εναγομένης για ζημίες από σωματικές βλάβες ή θανατώσεως προσώπων κατά το χρόνο του ατυχήματος (9.11.2000) ανερχόταν μέχρι του ποσού των 165.000.000 δραχμών. Αποδεικνύεται, επίσης, ότι η εναγομένη εις εκτέλεση της 2460/2002 αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που έχει καταστεί τελεσίδικη, κατέβαλε ήδη στους συγγενείς των κατά το ένδικο ατύχημα θανατωθέντων Α. Τ., Τ. Τ. και Κ. Τ. το συνολικό ποσό των 128.927.151 δραχμών και συνεπώς αυτή ευθύνεται για το εναπομείναν ποσό του ασφαλίσματος, ήτοι για το ποσό των 36.072.849 (165.000.000 128.927.151) δραχμών (βλ. κυρίως προσκομιζόμενες ως άνω απόφαση, σχετικές αποδείξεις πληρωμής και από 19.5.2004 βεβαίωση της εναγομένης). Επομένως, κατά παραδοχή ως βάσιμου του παραπάνω λόγου της εφέσεως της εναγομένης, πρέπει να περιοριστεί η εκ δραχμών 41.000.000 απαίτηση των εναγόντων στο ποσό των 7.038.604 δρχ. ή 20.656, 21 ευρώ για τον καθένα από τους πρώτο και δεύτερη εξ αυτών (8.000.000 χ 36.072.849 : 41.000.000) και στο ποσό των 4.399.128 δρχ. ή 12.910,13 ευρώ (5.000.000 χ 36.072.849 :41.000.000) για τον καθένα από τους τρίτη, τέταρτη, πέμπτο, έκτο και έβδομη. Κατ' ακολουθίαν των όσων εκτέθηκαν, πρέπει, αφού απορριφθεί ως αβάσιμη στην ουσία της η από 12.3.2003 έφεση των εναγόντων, να γίνει δεκτή η από 10.4.2003 έφεση της εναγομένης, ως βάσιμη κατ' ουσίαν, να

εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση και αφού κρατηθεί και εκδικαστεί η υπόθεση από το Δικαστήριο τούτο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 535 § 1 Κ. Πολ. Δ., να γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή ως κατ' ουσίαν. βάσιμη και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει στους ενάγοντες τα προαναφερόμενα ποσά, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής έως την εξόφληση.

1013/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Ιωάννης Γεωργιτσόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Έγερση σχετικής αγωγής και άσκηση εφέσεως κατά της αποφάσεως που εκδόθηκε. Συζήτηση στο εφετείο ερήμην του εκκαλούντος. Θεωρείται κατά πλάσμα του νόμου ότι ο εκκαλών παραιτήθηκε από το ασκηθέν ένδικο μέσο.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 674 παρ. 2 εδ. β' ΚΠολΔ, όπως συμπληρώθηκε το εδ. β' αυτής με το άρθρο 9 παρ. 8° του ν. 2145/1993, αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 2298/1995 και ισχύει από τις 4.4.1995 «σε περίπτωση ερημοδικίας του εκκαλούντος η έφεση απορρίπτεται». Από τη διάταξη αυτή, η οποία εφαρμόζεται και κατά την ειδική διαδικασία των διαφορών για ζημίες από αυτοκίνητο (άρθρο 681 Α' ΚΠολΔ), προκύπτει, ότι αν ερημοδικεί ο εκκαλών κατά τη συζήτηση της εφέσεως, η οποία γίνεται με την επιμέλεια του ιδίου ή του εφεσίβλητου, η έφεσή του απορρίπτεται, χωρίς έρευνα του παραδεκτού και βάσιμου των λόγων της, γιατί κατά πλάσμα του νόμου ο εκκαλών θεωρείται ότι παραιτήθηκε από το ασκηθέν ένδικο μέσο της εφέσεως (ΑΠ 176/2003 ΕλλΔνη 44.764).

1044/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Πάνος Παπαχρήστου, Ελένη Μιχοπούλου Τσιμπούκη, Γεώργιος Γρίνος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Βλάβη του σώματος ή της υγείας (929 Α.Κ.). Τι διεκδικείται από τον παθόντα. Απρόβλεπτη χειροτέρευση της υγείας του τραυματισθέντα. Η αγωγή κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου δεν έχει παραγραφεί εντός διετίας από τον τραυματισμό αν η αγωγή ασκηθεί εντός διετίας από τη χειροτέρευση. Περιστατικά.

Κατά το αρθρ. 929 του Α.Κ. σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου η αποζημίωση περιλαμβάνει εκτός άλλων και ο,τιδήποτε ο παθών θα στερείται στο μέλλον. Κατά δε το αρθρ. 928 του Α.Κ. η αποζημίωση περιλαμβάνει και το διαφυγόν κέρδος. Τέτοιο κέρδος λογίζεται εκείνο που προσδοκά κανείς με πιθανότητα σύμφωνα με τη συνηθισμένη πορεία

ή τις ειδικές περιστάσεις και ιδίως τα προπαρασκευαστικά μέτρα που έχουν ληφθεί. Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι αν βλαβεί το σώμα ή η υγεία προσώπου από αδικοπραξία, η αποζημίωση περιλαμβάνει και ο,τιδήποτε ο παθών θα στερείται στο μέλλον, όπως όταν από αδικοπραξία τραυματισθεί ο εργαζόμενος και καταστεί ανίκανος για εργασία. Στην περίπτωση αυτή για να δικαιωθεί ο τραυματισθείς την παραπάνω αποζημίωση, δηλαδή τα διαφυγόντα εισοδήματα, πρέπει να επικαλεσθεί στην αγωγή του και να αποδείξει ότι δεν μπόρεσε στο κρίσιμο χρονικό διάστημα να ασκήσει την επαγγελματική δραστηριότητα που προηγουμένως ασκούσε και ότι με πιθανότητα κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων θα ασκούσε αν δεν τραυματιζόταν κι έτσι ζημιώθηκε ορισμένο ποσό που κέρδιζε προηγουμένως από την ίδια εργασία. Δεν απαιτείται όμως να αναφέρεται στην αγωγή και να αποδεικνύεται το πρόσωπο του εργοδότη, στον οποίο θα εργαζόταν στο μέλλον και αν αυτός έχει τη δυνατότητα να απασχολήσει τον τραυματισθέντα (βλ. την ως άνω 743/2003 αναιρετική απόφαση).

…… Ενώ όμως σύμφωνα με τις γνωματεύσεις των ιατρών αναμενόταν η αποθεραπεία της ενάγουσας μέχρι τέλη του 1996 (βλ. σχετικά τα 2055/6.3.1996, 4773/6.5.1996 και 1502/11.11.1996 πιστοποιητικά του παραπάνω Νοσοκομείου), από τον Μάρτιο του 1998 αυτή παρουσίασε βαριά μετατραυματική αρθρίτιδα της αριστερής ποδοκνημικής (κινητικότητα περιορισμένη και επώδυνη, ραχιαία κάμψη 0° και πελματική κάμψη 20°) με την άρθρωση συνεχώς οιδηματώδη.

….. Έξαλλου, η ένδικη ζημία της ενάγουσας οφείλεται σε αδυναμία της να εργασθεί εξαιτίας της απροσδόκητης επιδείνωσης της υγείας της (μετατραυματική αρθρίτιδα της αριστερής ποδοκνημικής και της βράχυνσης του δεξιού μηριαίου) που προήλθε από το τροχαίο ατύχημα κι έτσι η ζημία αυτή δεν μπορούσε να προβλεφθεί από την αρχή (27.12.1995) σύμφωνα με τη συνήθη πορεία των πραγμάτων ούτε κατά την άσκηση της προηγούμενης από 29.11.1996 αγωγής ούτε ακόμη και μετά την πρώτη εξέτασή της από την οικεία Υγειονομική Επιτροπή. Η παραπάνω απρόβλεπτη επιδείνωση της υγείας της εμφανίσθηκε τους πρώτους μήνες του 1998, εφόσον δε η αγωγή επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση ασκήθηκε την 15.11.1999, η απαίτηση της ενάγουσας ως προς το εναγόμενο Επικουρικό Κεφάλαιο δεν είχε υποπέσει στη διετή παραγραφή του αρθρ. 10§2 του Ν. 489/76.

1056/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Άγγελος Μπαρμπούνης, Παναγιώτης Αλεξόπουλος, Δημήτριος Δημακόπουλος, Δημήτριος Γεωργακόπουλος**).

Σύμβαση ασφαλίσεως αυτοκινήτου. Διακόπτεται με συστημένη επιστολή και την οποία πρέπει να παρέλαβε αυτοπροσώπως ο ενδιαφερόμενος. Δεν αρκεί η ρίξη του ειδοποιητηρίου ή της επιστολής στο γραμματοκιβώτιο.

Κατά το άρθρο 6 παρ. 5 Ν. 489/1976 "εκάτερον των συμβαλλομένων μερών δύναται ελευθέρως και κατά πάντα χρόνον, δι' εγγράφου συστημένου ή επί αποδείξει, να καταγγείλει την ασφαλιστικήν σύμβασιν. Η ακύρωσις επέρχεται μετά πάροδον 20 ημερών από της κοινοποιήσεως του ως άνω περί καταγγελίας εγγράφου». Περαιτέρω, κατά το άρθρο 11 παρ. 2 εδ. και και β' του ανωτέρω νόμου η ακύρωση, η λήξη ή αναβολή της ασφαλιστικής συμβάσεως, μπορεί να αντιταχθεί κατά του τρίτου, που ζημιώθηκε, μόνον αφού το ατύχημα συνέβη μετά πάροδο δεκαέξι (16) ημερών από την εκ μέρους του ασφαλιστή γνωστοποίηση της ακύρωσης ή λήξης ή αναστολής. Η γνωστοποίηση, γίνεται στην κατοικία ή διαμονή του ασφαλισμένου ή του αντισυμβαλλόμενου με επιστολή του ασφαλιστή προς αυτόν (άρθρο 7 παρ. 3 Ν. 2170/1993). Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 167 ΑΚ "η δήλωση της βουλήσεως έχει νομική ενέργεια, μόνο αφότου περιέλθει στο πρόσωπο στο οποίο απαιτείται να απευθυνθεί". Από τις παραπάνω συνδυαζόμενες διατάξεις, προκύπτει ότι η καταγγελία για τη λύση της συμβάσεως ασφαλίσεως είναι μονομερής και ληψιδεής δήλωση της βουλήσεως του συμβαλλόμενου μέρους. Σύμφωνα με τη θεωρία της παραλαβής ή λήψεως, που δέχεται ο ΑΚ, η δήλωση θεωρείται συντελεσθείσα όχι απλώς από την αποτύπωσή της στον εξωτερικό κόσμο (θεωρία της εκδηλώσεως), ούτε από τη γνώση του περιεχομένου της εκ μέρους του παραλήπτη, προς τον οποίο απευθύνεται (θεωρία της γνώσεως), αλλά από την παραλαβή της. Έτσι, για να παραγάγει τα αποτελέσματα της, απαιτείται περιέλευσή της στο νόμιμο παραλήπτη. Ο νομοθέτης για να εξασφαλίσει την περιέλευσή της αυτή, απαιτεί να περιέχεται σε έγγραφο και μάλιστα συστημένο ή επί αποδείξει. Ο τρόπος αυτός κοινοποιήσεως, εξασφαλίζει τη δυνατότητα γνώσεως εκ μέρους του παραλήπτη, προς τον οποίο και μόνον παραδίδεται. Η επιλογή από το νόμο του τρόπου αυτού επιδόσεως, οφείλεται στη σημαντική έννομη συνέπεια που αναφέρεται στη λύση της ασφαλιστικής συμβάσεως και την έκτοτε διακοπή της ασφαλιστικής καλύψεως. Συνεπώς, επί συστημένης επιστολής μέσω των Ελληνικών Ταχυδρομείων (ΕΛΤΑ), δεν αρκεί η εκχείρίση από τον ταχυδρόμο της γραπτής ειδοποιήσεως στον παραλήπτη ή η ρίξη του ειδοποιητηρίου ή της επιστολής στο γραμματοκιβώτιό του, αλλά απαιτείται και η παραλαβή της συστημένης επιστολής αυτοπροσώπως από τον ίδιο (χέρι με χέρι), οπότε εξασφαλίζεται η δυνατότητα γνώσεως απ' αυτόν του περιεχομένου της (ΑΠ 1250/2001 ΕΣΔ 2002 σελ. 135,ΑΠ 1748/2001 ΕΣΔ 2002 σελ. 79). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το φερόμενο ως ζημιογόνο με αριθμό κυκλοφορίας ΥΒΑ 5365 ιδιωτικής χρήσης επιβατηγό αυτοκίνητο, ήταν ασφαλισμένο στην ασφαλιστική εταιρεία με την επωνυμία «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ» για το χρονικό διάστημα από 16.10.1998 έως 19.1.1999, δυνάμει του 92960 ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Την 19.1.1999, η ως άνω ασφαλιστική εταιρεία κατήγγειλε την ασφαλιστική αυτή σύμβαση, λόγω μη καταβολής των ασφαλίστρων, με συστημένη της επιστολή, αποσταλείσα, μέσω των ΕΛΤΑ, προς τον ασφαλισμένο της Θ. Σ. Όμως, από κανένα έγγραφο αποδεικτικό στοιχείο, δεν αποδεικνύεται ότι ο ανωτέρω ασφαλισμένος παρέλαβε ο ίδιος την εν λόγω επιστολή για να

μενη καταγγελία της ασφαλιστικής συμβάσεως δεν επέφερε τα έννομα αποτελέσματά της, δηλαδή την ακύρωση της επίμαχης συμβάσεως, οπότε αυτή εξακολούθησε να ισχύει και κατά το χρόνο του ατυχήματος (25.9.2000). Εφόσον, λοιπόν, το προαναφερόμενο όχημα ήταν ασφαλισμένο, κατά το χρόνο του ατυχήματος, στην παραπάνω ασφαλιστική εταιρεία, οι ενάγοντες δεν νομιμοποιούνται να στραφούν με τις αγωγές τους εναντίον του Επικουρικού κεφαλαίου.

1137/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θεόδωρος Αντωνόπουλος, Γεώργιος Βλαχαντώνης**).

Ψυχική οδύνη. Ποσά που επιδικάστηκαν σε γονείς, αδελφούς, πάππο και μάμμη.

….. Από τον κατά τα ανωτέρω θάνατο του τελευταίου, οι ενάγοντες, που αποτελούν την κατά το άρθρο 532 εδ. γ' του ΑΚ οικογένεια του θύματος, υπέστησαν ψυχική οδύνη, για την οποία δικαιούνται κατά νόμον (αρθρ. 299, 932 εδ. γ' του ΑΚ) εύλογη χρηματική ικανοποίηση. Η ικανοποίηση αυτή, ενόψει των συνθηκών υπό τις οποίες έγινε το ατύχημα, του είδους της προσβολής, του συγγενικού, ψυχικού και συναισθηματικού δεσμού του κάθε ενάγοντος με το θύμα, της υπαιτιότητας του εναγομένου οδηγού, της κοινωνικής και οικονομικής καταστάσεως των διαδίκων φυσικών προσώπων και των δεδομένων της ανθρώπινης εμπειρίας, ανέρχεται κατά τη κρίση του δικαστηρίου στο ποσό των 30.000.000 δραχμών για τον κάθε γονέα, των 15.000.000 δραχμών για τον κάθε αδελφό και στο ποσό των 4.000.000 δραχμών για τον κάθε πάππο και μάμμη του θύματος, που ήταν επιδικαστέα στους ενάγοντες για την ένδικη αιτία.

1156/2004

(Εισηγητής: **Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Άννα Μαρινάκη, Κώστας Βγενόπουλος**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Ζημίες σε αυτοκίνητο και επισκευή του με επιμελή επισκευή και καινούργια υλικά. Παρά ταύτα υπάρχει μείωση της αξίας του η οποία και επιδικάζεται.

…. Το αυτοκίνητο της ενάγουσας, εργοστασίου κατασκευής CITROEN, τύπου SAXO 1360cc, ηλικίας και αξίας κατά το χρόνο της σύγκρουσης 13 μηνών και 3.500.000 δραχμών αντιστοίχως, υπέστη μείωση αυτής (αξίας), ανερχομένη στο ποσό των 350.000 δραχμών ή 1.027 ευρώ, γιατί, παρόλη την επιμελή επισκευή του με καινούργια ανταλλακτικά, θα παραμείνουν σ' αυτό ορισμένα ίχνη από τη σύγκρουση που μπορούν να διαγνωσθούν εύκολα από

ειδικούς (Εφ. Αθ. 15109/88 Αρχ. Ν. ΜΑ 576,Εφ.ΑΘ. 6748/85 Αρχ. Ν ΛΖ 116, Εφ. Πατρ. 256/84 ΝοΒ 321567).

1174/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Πετρόπουλος, Δημήτριος Γεωργόπουλος, Παναγιώτης Παλαμήδης**).

Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα (σε ποσοστό 60%) οδηγού μοτοσικλέτας που οδηγούσε χωρίς άδεια οδηγήσεως και με ταχύτητα 60 χλμ. Και του πεζού (σε ποσοστό 40%) γιατί πέρασε σε οδό χωρίς διαβάσεις πεζών, με μεγάλη κίνηση και χωρίς προσοχή.

Η υπαιτιότητα του πρώτου εναγομένου συνίσταται στο ότι από αμέλειά του, δηλαδή από έλλειψη της προσοχής που όφειλε από τις περιστάσεις και από την ιδιότητά του ως οδηγός και μπορούσε να καταβάλει, οδηγούσε χωρίς να έχει την απαιτούμενη άδεια οδηγήσεως, ούτε σχετική πείρα οδηγήσεως (βλ. κυρίως την από 14.6.2002 προανακριτική του κατάθεση στην Αστυνομία, όπου καταθέτει ότι η μοτοσυκλέτα είναι της ιδιοκτησίας του, αλλά την οδηγεί πάντα ο αδελφός του) και επίσης δεν οδηγούσε με σύνεση και με διαρκώς τεταμένη την προσοχή του και επιπλέον έβαινε με ταχύτητα ανώτερη των 60 χιλιομέτρων την ώρα, η οποία ήταν ανεπίτρεπτη για τις επικρατούσες συνθήκες (οδός με μεγάλη κίνηση και με απότομη στροφή που εμποδίζει την ορατότητα και με χωρίς φως της ημέρας), οι οποίες συνθήκες επέβαλαν ταχύτητα 40 το πολύ χιλιομέτρων την ώρα. Εξαιτίας της ανωτέρω αμελούς συμπεριφοράς του, όταν πρόβαλε από την απότομη στροφή και είδε σε απόσταση 20 περίπου μέτρων τον πεζό να διασχίζει κάθετα το οδόστρωμα στο οποίο και αυτός έβαινε, τροχοπέδησε μεν, αλλά λόγω της απειρίας του περί την οδήγηση και της μεγάλης του ταχύτητας, δεν μπόρεσε να ακινητοποιήσει τη μοτοσυκλέτα πριν φτάσει στον πεζό και κυρίως δεν μπόρεσε να τη συγκρατήσει μέσα στη δεξιά λωρίδα κυκλοφορίας όπου έβαινε, αλλά πλαγιολίσθησε προς τα αριστερά λόγω της δεξιάς στροφής, εισήλθε στην αριστερή λωρίδα κυκλοφορίας της οδού, διάνυσε επ' αυτής πλαγιολισθαίνοντας και σε τροχοπέδηση 14,20 μέτρα και επέπεσε επί του ευρισκόμενου στο αριστερό άκρο της λωρίδας αυτής πεζού, τον οποίο πέταξε πάνω στην νησίδα και στη συνέχεια σύρθηκε στο οδόστρωμα επί μήκους 15,50 μέτρων και ακινητοποιήθηκε. Οι ανωτέρω συνθήκες της συγκρούσεως προκύπτουν κυρίως από την έκθεση αυτοψίας και το πρόχειρο σχεδιάγραμμα της Τροχαίας, ενώ και ο ίδιος ο ενάγων παραδέχεται στην από 15.5.2002 ένορκη προανακριτική του κατάθεση στην Αστυνομία ότι χτυπήθηκε πριν ανέβει στην διαχωριστική νησίδα, δηλαδή επί του οδοστρώματος και όχι επί της νησίδας, όπως ισχυρίζεται στην αγωγή του. Η υπαιτιότητα του ενάγοντος πεζού συνίσταται στο ότι από αμέλειά του, δηλαδή από έλλειψη της προσοχής που όφειλε από τις περιστάσεις και μπορούσε να

καταβάλει, επιχείρησε να διασχίσει το οδόστρωμα οδού με μεγάλη κυκλοφορία οχημάτων και σε σημείο όπου δεν υπήρχαν διαβάσεις πεζών ή σηματοδότες (σηματοδότες υπήρχαν σε απόσταση 100 περίπου μέτρων), και κυρίως δεν υπήρχε ορατότητα λόγω της απότομης στροφής, με αποτέλεσμα να βρεθεί στην πορεία της μοτοσυκλέτας, με τα ανωτέρω αποτελέσματα. Το ποσοστό υπαιτιότητας του οδηγού εκτιμάται σε 60%, γιατί η αμέλεια του ήταν μεγαλύτερης βαρύτητας και γιατί αυτός ήταν επιπλέον υποχρεωμένος σε ιδιαίτερη επιμέλεια και προσοχή και του πεζού σε 40% και κατά τούτο είναι βάσιμη στην ουσία η ένσταση των εναγομένων (αρθ. 300 του Α.Κ) περί συνυπαιτιότητας του ενάγοντος για το ατύχημα και τα αποτελέσματα του.

13. ΔΙΚΑΙΟ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

25/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Λέων, Παναγιώτης Χαλκιόπουλος**).

Πολυκατοικία. Σύμβαση κατασκευής με το σύστημα της αντιπαροχής. Δικαιώματα τρίτου που έχει συμβληθεί με προσύμφωνο και με τους οικοπεδούχους για την αγορά διαμερίσματος.

Η σύμβαση μεταξύ οικοπεδούχου και εργολάβου, με την οποία ο τελευταίος αναλαμβάνει ν'ανεγείρει, κατά το σύστημα της εργολαβικής αντιπαροχής, πολυώροφο οικοδομή επί οικοπέδου του πρώτου, ο οποίος υπόσχεται ότι, ανάλογα με την πρόοδο των οικοδομικών εργασιών, θα μεταβιβάσει κατά κυριότητα ορισμένα ποσοστά εξ αδιαιρέτου προς τον εργολάβο ή τον τρίτο που θα υποδείξει αυτός ως αγοραστή διαιρετού χώρου με προσύμφωνο, είναι μη γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου, σύμφωνα με την οποία ο δέκτης της υποσχέσεως (εργολάβος) δικαιούται να ζητήσει μόνο αυτός από τον υποσχεθέντα (οικοπεδούχο) την εκπλήρωση της παροχής στον τρίτο (αγοραστή του διαμερίσματος). Συνεπώς, ο τρίτος δεν έχει ευθεία απαίτηση κατά του υποσχεθέντος, μπορεί όμως να στραφεί εναντίον του πλαγιαστικώς, όταν ο δέκτης της υποσχέσεως εργολάβος αμελεί να ασκήσει τα δικαιώματά του (Ολ.ΑΠ 850/1982, Ολ.ΑΠ 1237/1982 ΝοΒ 31.812, 1175) και να ζητήσει την καταδίκη του σε δήλωση βουλήσεως, κατ'άρθρο 949 ΚΠολΔ, με την οποία θα μεταβιβάζει στον τελευταίο (εργολάβο) ποσοστά εξ αδιαιρέτου του ακινήτου και τα αντίστοιχα διαμερίσματα (Μπρίνιας τόμ.Β΄238α, Κεραμέας Αστικό Δικονομικό Δίκαιο σελ.112, Γαζής σύμβαση με αντιπαροχή ΝοΒ 30 σελ. 14161417). Όταν όμως ο οικοπεδούχος κηρύξει έκπτωτο τον εργολάβο και υπαναχωρήσει από την σύμβαση για παράβαση όρου του εργολαβικού συμβολαίου, τότε ο αγοραστής έχει ευθεία αξίωση κατά του πρώτου (ΕΑ 980/2000 Ελλ.Δικ. 42.496). Περαιτέρω, η ευθύνη του εργολάβου για την μη εκπλήρωση της συμβάσεως, που κατάρτισε με τον οικοπεδούχο, έχει επίδραση και στην σχέση οικοπεδούχου και τρίτου, διότι αν ο τελευταίος ζητεί την παροχή αποκρούεται από τον οικοπεδούχο με την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος ή την ένσταση της υποχρεώσεως προεκπλήρωσης της παροχής, κατ'άρθρο 414 ΑΚ (Γαζής ό.π. σελ. 1420, Λιτζερόπουλος Ερμ. ΑΚ άρθρο 414 αριθμ. 7, Γεωργιάδη – Σταθόπουλου Ερμ. ΑΚ άρθρο 414 αριθμ.5).

36/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Λιόλιος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Γιαννάτος, Παύλος Τζαγκαρούλης**).

Πολυκατοικία. Δαπάνες αναγκαίες, επωφελείς και πολυτελείς. Υποχρέωση των συνιδιοκτητών να συνεισφέρουν μόνο για τις αναγκαίες δαπάνες.

Κατά το άρθρο 5 εδάφ. β΄και ζ΄ του ιδίου νόμου (3741/1929) κοινά βάρη, στα οποία υποχρεούνται να συνεισφέρουν όλοι οι συνιδιοκτήτες θεωρούνται η συντήρηση και επισκευή των κοινών μερών του ακινήτου που ανήκουν στην συγκυριότητα όλων. Ως δαπάνη συντηρήσεως θεωρείται κάθε δαπάνη αναγκαία κατά την κοινή πείρα προς αποφυγή βλάβης ή χειροτερεύσεως του πράγματος και διατηρήσεώς του καταλλήλου προς εκπλήρωση του σκοπού του, ενώ ως δαπάνη επισκευής κάθε δαπάνη αναγκαία προς διόρθωση βλάβης, φθοράς ή χειροτερεύσεως του πράγματος, συνεπεία της συνήθους χρήσεως ή της παρόδου του χρόνου ή άλλης αιτίας ως λ.χ. του σεισμού (ΕΑ 11364/91 ΕΔΠ 199335 ΕΑ 3170/98 Ελλ.Δικ. 42491, ΕΑ 5736/96 Ελλ.Δικ. 381918). Οι ανωτέρω δαπάνες, στις οποίες ο ιδιοκτήτης κάθε οριζόντιας ιδιοκτησίας είναι υποχρεωμένος να συμβάλλει κατά το ποσοστό της συμμετοχής της ιδιοκτησίας του σ'αυτές μπορούν να γίνουν από ένα ή περισσότερους συνιδιοκτήτες όταν είναι αναγκαίες, για την διατήρηση δηλαδή της κοινής οικοδομής καταλλήλου προς εκπλήρωση του προορισμού της και προς αποτροπή άμεσου κινδύνου καταστροφής ή βλάβης κοινών μερών και εγκαταστάσεων (ΕΑ 11369/91 ένθ. ανωτ.).

Από την διατύπωση του άρθρου 5 εδ.γ΄Ν.3741/29 προκύπτει ότι οι συνιδιοκτήτες βαρύνονται μόνον με τις αναγκαίες δαπάνες, όχι όμως με τις επωφελείς και τις πολυτελείς. Οι επωφελείς δαπάνες αυτές δηλαδή εξ αιτίας των οποίων επήλθε αύξηση της αξίας του πράγματος, δημιουργούν υποχρέωση συμμετοχής των συνιδιοκτητών μόνον αν κριθούν αναγκαίες, για δε τις πολυτελείς, αυτές δηλ. που γίνονται για λόγους ιδιαιτέρας αισθητικής δεν δημιουργείται υποχρέωση συμμετοχής των συνιδιοκτητών (ίδετε και Κων/νου Βασιλείου οριζόντια ιδιοκτησία και κάθετη συνιδιοκτησία, έκδοση 2003 σελ. 389 επόμ.).

92/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Λειβαδάς, Νικόλαος Φερμελής, Γεώργιος Λαμπρόπουλος**).

Πολυκατοικία. Πυλωτή. Καθεστώς που την διέπει. Μόνο δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης μπορεί να συμφωνηθεί με συμβόλαιο που μεταγράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες και εφόσον ο «χρήστης» είναι ιδιοκτήτης ορόφου ή διαμερίσματος. Αν παύσει να είναι ιδιοκτήτης παύει να είναι και δικαιούχος του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης της πυλωτής. Δικαιοπραξία άκυρη που περιέχει στοιχεία άλλης σύμβασης.

Πότε είναι έγκυρη η άλλη σύμβαση (182 ΑΚ).

Από τις διατάξεις του άρθρου 1&2 και 5 εδάφιο τελευταίο του Ν.960/1979 «περί επιβολής υποχρεώσεων προς δημιουργία χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων δια την εξυπηρέτηση κτιρίων», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 &5 εδάφιο 3 του Ν1221/1981, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 174, 1002, 1117 του ΑΚ και 1,2,5 και 13 του Ν.3741/1929, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ με το άρθρο 54 του Εισ.Ν.Α.Κ., προκύπτει ότι αν η οικοδομή ανεγείρεται με άδεια και υπό το πολεοδομικό σύστημα της αφέσεως του ισογείου χώρου ακάλυπτου (πυλωτή), ο ακάλυπτος αυτός χώρος δεν μπορεί να αποτελέσει διαιρεμένες ιδιοκτησίες που να ανήκουν στην αποκλειστική κυριότητα ενός ή περισσοτέρων ιδιοκτητών, είτε αυτοί είναι οροφοκτήτες είτε τρίτοι, αλλά παραμένει κοινόχρηστος χώρος, επί του οποίου αποκτάται αυτοδικαίως συγκυριότητα, εφόσον υφίσταται οριζόντια ιδιοκτησία σε όροφο οικοδομής ή διαμέρισμα ορόφου, των ιδιοκτητών κατ'ανάλογη μερίδα τούτων επί του κοινοχρήστου αυτού χώρου που χρησιμεύει σε κοινή από όλους τους οροφοκτήτες χρήση (βλ. Ολ.ΑΠ 5/1991 Ελλ.Δ/νη 32.750, ΑΠ 1078/2000 Ελλ.Δνη 42.433, ΑΠ 650/1999 Ελλ.Δνη 41.433, ΑΠ 619/1999 Ελλ.Δνη 41.37. Η ανωτέρω ακυρότητα της σχετικής συμφωνίας με την οποία ο ως άνω χώρος αποτελεί διαιρεμένη ιδιοκτησία ανήκουσα σε κάποιον ή κάποιους, προτείνεται από κάθε οροφοκτήτη επειδή είναι απόλυτη, αλλά ακόμη προτείνεται και από τον αντισυμβληθέντα για την μεταβίβαση της κυριότητας του χώρου αυτού (βλ. Ολ.ΑΠ 5/1991 Ελλ.Δνη 32.750, ΑΠ 1078/2000 Ελλ.Δνη 42.233). Με συμφωνία βέβαια όλων των ιδιοκτητών που γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο και υποβάλλεται σε μεταγραφή, μπορεί εγκύρως κατά τα πιο πάνω άρθρα 5 και 13 του Ν.3741/1929, να παραχωρηθεί η χρήση του χώρου της πυλωτής ή τμημάτων αυτού αποκλειστικώς σε ένα ή ορισμένους ιδιοκτήτες ορόφου ή διαμερίσματος, αλλά μόνο της ίδιας οικοδομής στην οποία υπάρχει ο εν λόγω χώρος και όχι σε τρίτους (βλ. Ολ.ΑΠ 23/2000 Ελλ.Δνη 42.58, ΑΠ 551/2003 Ελλ.Δνη 44.981, ΑΠ 1305/2002 Ελλ.Δνη 44.489, ΑΠ 844/2001 Ελλ.Δνη 43.443, ΑΠ 1222/2001 Ελλ.Δνη 43.152). Επομένως προϋπόθεση τόσο για την απόκτηση όσο και για την διατήρηση του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης του χώρου της πυλωτής ή τμήματος αυτής, είναι η ύπαρξη στο πρόσωπο του αποκτώντος, ιδιοκτησίας σε όροφο ή διαμέρισμα της ίδιας οικοδομής στην οποία υπάρχει ο χώρος αυτός και έτσι αν στην συνέχεια ο αποκτήσας το δικαίωμα αυτό, παύσει να είναι ιδιοκτήτης σε όροφο ή διαμέρισμα της ανωτέρω οικοδομής, παύει να είναι και δικαιούχος του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης του εν λόγω χώρου. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 182 του ΑΚ, όταν η άκυρη δικαιοπραξία περιέχει τα στοιχεία άλλης δικαιοπραξίας, η τελευταία ισχύει εφόσον συνάγεται ότι τα μέρη θα την ήθελαν, αν γνώριζαν την ακυρότητα. Από την διάταξη αυτή προκύπτει ότι όταν η άκυρη δικαιοπραξία περιέχει τα στοιχεία άλλης δικαιοπραξίας την οποία τα μέρη δεν πρόβλεψαν ούτε θέλησαν, θα την ήθελαν όμως αν γνώριζαν την ακυρότητα της καταρτισθείσης, τότε ισχύει η τελευταία. Για να χωρήσει όμως η μετατροπή αυτή, απαιτείται να επικαλεστεί αυτήν ένα από τα μέρη που έλαβαν μέρος στην άκυρη δικαιοπραξία και να αποδείξει την συνδρομή των όρων της μετατροπής

(άγνοια της ακυρότητας της πρώτης δικαιοπραξίας και υποθετική βούληση να ισχύσει η δεύτερη αν τα μέρη γνώριζαν την ακυρότητα της πρώτης). Επομένως και η άκυρη κατά τα άνω δικαιοπραξία συστάσεως διαιρεμένης ιδιοκτησίας στον χώρο της πυλωτής, μπορεί, συντρεχόντων και των ανωτέρω όρων, να ισχύσει κατά μετατροπή ως δικαιοπραξία παραχωρήσεως δικαιώματος αποκλειστικής χρήσεως του χώρου αυτού (βλ. ΑΠ 551/2003 Ελλ.Δνη 44.981, ΑΠ 1662/2000 Ελλ.Δνη 42.762, ΑΠ 619/1999 Ελλ.Δνη 41.37).

127/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Καφέζας, Ευγενία Παπανδρέου, Νίκος Ραβαζούλας**).

Πολυκατοικία με πολλές οριζόντιες ιδιοκτησίες χωρίς καθορισμό ποσοστών επί του οικοπέδου και των λοιπών κοινοκτήτων και κοινοχρήστων μερών. Διορίζονται πραγματογνώμονες για να αποφανθούν για την αξία κάθε οριζόντιας ιδιοκτησίας κατά τον χρόνο της σύστασης της οριζόντιας ιδιοκτησίας.

Οι διάδικοι είναι κύριοι αυτοτελούς ιδιοκτησίας μιας πολυκατοικίας, που βρίσκεται στην διασταύρωση των οδών Κανακάρη 100 και Αγ. Νικολάου της Πάτρας και είναι κτισμένη επί οικοπέδου, εμβαδού 208,64 τ.μ. Η οικοδομή αυτή αποτελείται α) από ανώγεια αποθήκη, εμβαδού 99,26 τ.μ., β) ισόγειο κατάστημα, εμβαδού 30,50 τ.μ., γ) άλλο ισόγειο κατάστημα, εμβαδού 62,53 τ.μ., δ) ανώγειο όροφο, εμβαδού 208,43 τ.μ., μετά παταρίου 14,73 τ.μ. και αποθήκης 169,77 τ.μ. και ε) από τον χώρο της εισόδου και του κλιμακοστασίου, που οδηγούν στον ανώγειο όροφο, εμβαδού 34,47 τ.μ. Η οριζόντια ιδιοκτησία επ'αυτής συστήθηκε με το 12246/1951 συμβόλαιο του Συμβολαιογράφου Πατρών Φ.Κ., που νόμιμα έχει μεταγραφεί. Ούτε όμως με το συμβόλαιο αυτό ούτε και με μεταγενέστερα συμβόλαια, με τα οποία μεταβιβάστηκαν στους διαδίκους οι επί μέρους αυτοτελείς ιδιοκτησίες, αναγράφονται τα ποσοστά συνιδιοκτησίας κάθε ιδιοκτησίας επί του εδάφους και επί των λοιπών κοινοχρήστων και κοινοκτήτων μερών της οικοδομής. Για τον προσδιορισμό των εν λόγω ποσοστών, απαιτούνται ειδικές γνώσεις πολιτικού μηχανικού.

Διορίζονται πραγματογνώμονες οι πολιτικοί μηχανικοί Γ.Κ. και Γ.Μ., οι οποίοι θα πρέπει ν'αποφανθούν περί των ποσοστών συνιδιοκτησίας των διαδίκων επί του οικοπέδου και συμμετοχής τους, επί των κοινοχρήστων και κοινοκτήτων μερών, κάθε επί μέρους αυτοτελούς ιδιοκτησίας, όπως αυτή προσδιορίζεται στην αγωγή, με βάση την αξία κάθε ιδιοκτησίας, κατά τον χρόνο της σύστασης της οριζόντιας ιδιοκτησίας (17101951).

130/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόρος: **Χρήστος Μούλια**ς).

Αγωγή διανομής ακινήτου. Πολυκατοικία. Ύπαρξη τεσσάρων οριζοντίων ιδιοκτησιών με βάση συμβολαιογραφική πράξη για την σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας. Δεν είναι νόμιμο οι τέσσερις ιδιοκτησίες να γίνουν έξι με απόφαση του Δικαστηρίου.

Προτείνει ο πραγματογνώμονας την δημιουργία έξι οριζόντιων ιδιοκτησιών στην οικοδομή (δύο καταστήματα στο ισόγειο και από δύο διαμερίσματα στον κάθε όροφο) και την ίδια λύση προτείνει και ο μηχανικός Π.Κ. που διόρισε ο ενάγων, μόνο που αυτός ισχυρίζεται ότι οι μερίδες είναι σχεδόν ισάξιες και δεν πρέπει να καταβληθεί χρηματικό ποσό. Οι ανωτέρω λύσεις δεν επιτρέπεται να γίνουν δεκτές από το Δικαστήριο, γιατί αφού υπάρχει νομίμως μεταγεγραμμένη συμβολαιογραφική πράξη οροφοκτησίας που προβλέπει τέσσερις οριζόντιες ιδιοκτησίες με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στοιχεία η κάθε μία (εμβαδόν κ.λ.π.), δεν επιτρέπεται περαιτέρω κατάτμηση και δημιουργία περισσότερων ιδιοκτησιών, αλλά απαιτείται προς τούτο κοινή συμφωνία των διαδίκων με συμβολαιογραφικό έγγραφο και μεταγραφή και με την προϋπόθεση συμμόρφωσης προς τις πολεοδομικές διατάξεις (βλ. Ολ. ΑΠ 22/2001 Ελλ.Δνη 43.84). Επομένως το Δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να συμμορφωθεί προς την πράξη οροφοκτησίας και με βάση αυτήν να προβεί στην διανομή και την δημιουργία των μερίδων.

247/2004

(Εισηγητής: **Δημήτριος Νίττας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Θανάσης Βγενόπουλος, Κων/νος Τζαβάρας**).

Πολυκατοικία. Οριζόντιες ιδιοκτησίες. Δαπάνες συντηρήσεως και δαπάνες επισκευής. Έννοια. Αν είναι αναγκαίες μπορούν να γίνουν και από έναν ή περισσότερους συνιδιοκτήτες χωρίς απόφαση της γενικής συνέλευσης. Δυσανάλογη δαπανηρή προσθήκη. Έννοια.

Κατά το άρθρο 5 εδ.β΄και γ΄του ν. 3741/1929 «περί ιδιοκτησίας κατ' ορόφους», ο οποίος διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα (άρθρο 54 Εισ.Ν. Α.Κ.), κοινά βάρη, στα οποία υποχρεούνται να συνεισφέρουν όλοι οι συνιδιοκτήτες, θεωρούνται η συντήρηση και επισκευή των κοινών μερών του ακινήτου που ανήκουν στην συγκυριότητα όλων. Ως δαπάνες συντηρήσεως θεωρείται κάθε δαπάνη αναγκαία κατά την κοινή πείρα προς αποφυγή βλάβης ή χειροτερεύσεως του πράγματος και διατηρήσεώς του καταλλήλου προς εκπλήρωση του σκοπού του (βλ. Κωνσταντοπούλου, Οροφοκτησία σελ. 281, Τσετσέκου, Διηρημένη ιδιοκτησία, έκδ. 1972, σελ.

δαπάνη αναγκαία προς διόρθωση βλάβης, φθοράς ή χειροτερεύσεως του πράγματος, συνεπεία της συνήθους χρήσεως ή της παρόδου του χρόνου ή εξ άλλης αιτίας (βλ. Εφ.Αθ. 5736/1996 Ελλ.Δνη 38.1918, Εφ.Αθ.84/1993 Επ. Δ.Πολ. 12.35, Εφ.Αθ. 11364/1991 Επ.Δ.Πολ. 1993,36). Οι ανωτέρω δαπάνες, στις οποίες ο ιδιοκτήτης κάθε οριζόντιας ιδιοκτησίας είναι υποχρεωμένος να συμβάλλει κατά το ποσοστό συμμετοχής της ιδιοκτησίας του σ' αυτές, μπορούν να γίνουν από έναν ή περισσότερους συνιδιοκτήτες και χωρίς ακόμη απόφαση της γενικής συνέλευσης, όταν είναι αναγκαίες για την διατήρηση της κοινής οικοδομής κατάλληλης προς εκπλήρωση του προορισμού της και προς αποτροπή αμέσου κινδύνου καταστροφής ή βλάβης των κοινών μερών και εγκαταστάσεών της (βλ. Εφ.Αθ. 5736/1996 ο.π.). Η αξίωση του συγκυρίου – κοινωνού κατά των λοιπών συγκυρίων να απαιτήσει τις δαπάνες που κατέβαλε για το κοινό πράγμα, εφόσον αυτές έγιναν με τις προϋποθέσεις του άρθρου 788 παρ.2 ΑΚ (επικείμενος κίνδυνος βλάβης του κοινού) θεμελιώνεται στις προαναφερόμενες διατάξεις της οροφοκτησίας και αυτές του άρθρου 794 ΑΚ, το οποίο εφαρμόζεται συμπληρωματικά στην οροφοκτησία (βλ. Π. Κωνσταντοπούλου, ό.π., σελ. 280, Καυκά Ενοχ.Δίκ., άρθρο 794 ΑΚ, Εφ.Αθ. 5736/1996 ό.π., Εφ.Θεσ. 1359/1984 Επ.Δ.Πολ. 1985,88). Εξάλλου, ο κοινωνός, έναντι του οποίου προβάλλεται απαίτηση για δαπάνες, έχει την από το άρθρο 792 παρ.1 ΑΚ ένσταση, ότι οι δαπάνες αυτές έγιναν για δυσανάλογα δαπανηρή προσθήκη στο κοινό αντικείμενο και, εφόσον έγιναν χωρίς την συναίνεσή του, δεν τον βαρύνουν (βλ. ΑΠ 239/2002 Ελλ.Δνη 44, ΑΠ 976/1995 ΝοΒ 45.1115). Δυσανάλογα δαπανηρή προσθήκη είναι η ποσοτική μεταβολή, ήτοι κάθε επαύξηση με προσθήκη, σύμφωνα με την φύση και τον προορισμό του κοινού αντικειμένου, της οποίας όμως το κόστος είναι δυσανάλογο, σε σχέση με την αξία εκείνου. Το δυσανάλογο της προσθήκης, η οποία πάντως δεν πρέπει να μεταβάλει την μορφή, την φύση και τον οικονομικό προορισμό του κοινού αντικειμένου, κρίνεται σε συσχετισμό με την αξία του (βλ. ΑΠ 976/1995 ό.π.).

314/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Λαμπρόπουλος, Γεώργιος Βγενόπουλος**).

Πολυκατοικία. Οριζόντιες ιδιοκτησίες. Διαφορές μεταξύ συνιδιοκτητών για την χρήση αυλής. Υπάγονται στο Μονομελές Πρωτοδικείο (17 παρ.2 ΚΠολΔ) και όχι στο Πολυμελές Πρωτοδικείο. Εξαφάνιση πρωτόδικης απόφασης που δέχθηκε τα αντίθετα και παραπομπή στο Μονομελές Πρωτοδικείο.

Ο εναγόμενος αυθαίρετα από τον Νοέμβριο του έτους 2002 τοποθετεί στον χώρο αυτό τα αυτοκίνητά του καθώς και διάφορα καυσόξυλα με αποτέλεσμα να παρεμποδίζει την χρήση αυτού από την ενάγουσα και τον μισθωτή του καταστήματός της. Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε να ρυθμιστεί η χρήση του παραπάνω ακάλυπτου χώρου της οικοδομής, να απαγορευθεί στον εναγόμενο να τοποθετεί σ'αυτό τα παραπάνω αντικείμενα, με απειλή

χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης για κάθε παράβαση της απόφασης. Αρμόδιο καθ'ύλην δικαστήριο να δικάσει την αγωγή αυτή είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο (άρθρ. 17 &2 ΚΠολΔ) εφόσον πρόκειται για διαφορά από την σχέση οροφοκτησίας, σύμφωνα μ'όσα αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη. Επομένως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε ότι αρμόδιο καθ'ύλην δικαστήριο είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο Πατρών και αφού κήρυξε εαυτό αναρμόδιο, την παρέπεμψε σ'αυτό, εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε την παραπάνω διάταξη και πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη έφεση ως και ουσιαστικά βάσιμη και να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση. Στην συνέχεια πρέπει, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 535 &2 ΚΠολΔ, να παραπεμφθεί η υπόθεση στο αρμόδιο καθ' ύλην Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών, προς εκδίκασή της.

468/2004

(Εισηγητής: **Ελένη Διονυσοπούλου, εισηγήτρια,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιάννης Αποστολόπουλος, Κων/νος Παλαιολόγος**).

Πολυκατοικία. Αγορά θέσης στάθμευσης αυτοκινήτου (στεγασμένου γκαράζ) και συνεχόμενης αποθήκης. Μετατροπή τους σε κατοικία. Είναι παράνομη η μετατροπή και διατάσσεται η επαναφορά τους στην προτέρα κατάσταση.

Οι εναγόμενοι είναι συγκύριο κατά ποσοστό ½ εξ αδιαιρέτου ο καθένας 1) μιας αποθήκης, επιφάνειας 58,74 τ.μ., που βρίσκεται στο υπόγειο της παραπάνω οικοδομής και αναφέρεται στην προαναφερόμενη πράξη οριζόντιας ιδιοκτησίας και κανονισμό με τα στοιχεία ΑΠ1 και 2) μιας θέσης στάθμευσης, στεγασμένου δηλαδή γκαράζ, επίσης στο υπόγειο της ίδιας οικοδομής, που εφάπτεται με την αποθήκη, επιφάνειας 16,86 τ.μ. και αναφέρεται στην ίδια πράξη με τα στοιχεία ΘΑ1. Τη συγκυριότητά τους απέκτησαν με βάση το 6442/2000 συμβόλαιο αγοραπωλησίας της παραπάνω συμβολαιογράφου, που μεταγράφηκε νόμιμα, από τον προηγούμενο αληθή κύριο των ακινήτων τούτων, πωλητή Δ.Σ., που είναι ένας από τους οικοπεδούχους, στο οποίο ανεγέρθηκε η πολυώροφη προαναφερόμενη οικοδομή. Στο αγοραπωλητήριο συμβόλαιο τα μεταβιβαζόμενα ακίνητα περιγράφονται, όπως ήδη έχουν αναφερθεί, δηλαδή αποθήκη και θέση στάθμευσης και γίνεται ρητή αναφορά στην παραπάνω συστάσεως της οροφοκτησίας πράξη και κανονισμό της πολυκατοικίας, καθώς επίσης και στην 1337/970 οικοδομική άδεια αυτής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το νόμο 1221/1981 οι στεγασμένοι χώροι στάθμευσης αποτελούν αυτοτελείς οριζόντιες ιδιοκτησίες. Στο άρθρο 4 του παραπάνω κανονισμού ορίζεται ότι «αντικείμενο κυριότητας κάθε συνιδιοκτήτη στην πολυκατοικία, είναι η οριζόντια ιδιοκτησία του, διαμέρισμα, κατάστημα, γραφείο, θέση στάθμευσης αυτοκινήτου κ.λ.π….Ότι ο ιδιοκτήτης δύο ή περισσοτέρων γειτονικών στον ίδιο όροφο οριζόντιων ιδιοκτησιών δικαιούται να τις χρησιμοποιεί ενιαία ή και να τις ενώνει σε μια οριζόντια καταργώντας τους βοηθητικούς χώρους που δε χρειάζονται… ότι ο κύριος οριζόντιας ιδιοκτησίας, μπορεί να μεταρρυθμίσει εσωτερικά

τευση μηχανικού και μετά την έκδοση άδειας από δημόσια αρχή …». Είναι προφανές, σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο, ότι οι ιδιοκτήτες γειτονικών στον ίδιο όροφο ιδιοκτησιών έχουν το δικαίωμα να τις ενώνουν και να προβαίνουν σε εσωτερικές μεταρρυθμίσεις, χωρίς όμως να μεταβάλουν τη χρήση τους, όπως αυτή προβλέπεται από τη συστατική της οροφοκτησίας πράξη και τον κανονισμό της πολυκατοικίας. Πλην όμως αποδείχθηκε ότι οι οικοπεδούχοι παράνομα και κατά παράβαση του κανονισμού της πολυκατοικίας, αφού ένωσαν τους παραπάνω χώρους σε ενιαίο ακίνητο, μετέβαλαν τη χρήση τους από βοηθητικό χώρο, αποθήκη και γκαράζ, σε χώρο κύριας κατοικίας, όπως προκύπτει και από τις προσκομιζόμενες και επικαλούμενες φωτογραφίες αυτού. Έτσι κατά την αγοραπωλησία οι εναγόμενοι αγόρασαν διαμέρισμα και όχι όπως αναγράφεται στο παραπάνω συμβόλαιο, αποθήκη και γκαράζ, όπου και διέμεναν με την οικογένειά τους. Οι ίδιοι όμως γνώριζαν την συστατική της οροφοκτησίας πράξη και τον κανονισμό της πολυκατοικίας κατά την κατάρτιση της συμβάσεως πωλήσεως, στον οποίο και προσχώρησαν και συνεπώς, ως ειδικοί διάδοχοι του αρχικά συμβληθέντος σ' αυτόν, οικοπεδούχου και πωλητή, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, δεσμεύονται από τις διατάξεις του, αφού διατηρούν τη χρήση του, ως χώρου κυρίας κατοικίας. Συνεπώς ο σχετικός ισχυρισμός τους, περί ελλείψεως παθητικής νομιμοποιήσεως και περί αοριστίας της αγωγής για το λόγο ότι δεν αναφέρονται σ'αυτήν με ποιόν τρόπο μετέτρεψαν τη χρήση της αποθήκης και του γκαράζ σε χώρο κύριας κατοικίας, πρέπει ν'απορριφθούν ως αβάσιμοι, αφού αρκεί για το ορισμένο αυτής ότι ως ειδικοί διάδοχοι προσχώρησαν στον κανονισμό της πολυκατοικίας, στοιχεία τα οποία αναφέρονται σ'αυτήν (αγωγή). Άλλωστε οι εναγόμενοι δεν αρνούνται ότι τα παραπάνω ακίνητα, που αγόρασαν έχουν μετατραπεί σε χώρο κύριας κατοικίας τους, αλλά ότι τις μετατροπές πραγματοποίησε ο οικοπεδούχος πωλητής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι με την παράνομη μετατροπή έχει αυξηθεί η εκμεταλλεύσιμη επιφάνεια της ίδιας πολυκατοικίας για λόγους κύριας χρήσης, καθ' υπέρβαση της οικοδομικής της άδειας. Συνεπώς πρέπει να αναγνωρισθεί η παράνομη μετατροπή των προαναφερόμενων οριζοντίων ιδιοκτησιών από αποθήκη και χώρο στάθμευσης αυτοκινήτου, σε χώρο κύριας κατοικίας και να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να τα επαναφέρουν στην προτέρα κατάσταση, όπως περιγράφονται στην πράξη οροφοκτησίας, όπως ορθά δέχθηκε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και όσα, αντίθετα υποστηρίζονται με την έφεση, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

472/2004

(Εισηγητής: **Αθανάσιος Γεωργόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Παναγούλιας, Παύλος Μαρινάκης**).

Οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία. Οι τρόποι συστάσεώς τους αναγράφονται περιοριστικώς στη νομοθεσία και αποκλείεται κάθε άλλος τρόπος. Ποιοι είναι αυτοί οι τρόποι.

Από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 14 ν. 3741/28, άρθρ. 2 ν.δ.

1024/71, άρθρ. 11 ν.1562/85 και 1002 εδ.1 Α.Κ. και 953 Α.Κ. συνάγεται ότι νόμιμος τρόπος συστάσεως οριζοντίως ή καθέτως διηρημένης ιδιοκτησίας είναι αποκλειστικά και μόνο: α) η σύμβαση μεταξύ των κυρίων του όλου ακινήτου, β) η σύμβαση μεταξύ του κυρίου (ή των συγκυρίων) του όλου ακινήτου και του αποκτώντος διαμέρισμα, γ) η μονομερής εν ζωή δικαιοπραξία του κυρίου του όλου ακινήτου, ε) η δικαστική απόφαση που εκδίδεται σε δίκη διανομής κοινού οικοπέδου, στο οποίο υπάρχει οικοδομή στ) η απόφαση του δικαστηρίου κατόπιν συμφωνίας του 65% των συγκυρίων του οικοπέδου. Οι προαναφερόμενοι τρόποι συστάσεως αυτοτελούς ιδιοκτησίας επί ορόφου ή διαμερίσματος ορόφου πάνω σε ενιαία οικοδομή αναγράφονται περιοριστικώς στη νομοθεσία, αποκλειομένου κάθε άλλου τρόπου συστάσεως οροφοκτησίας, όπως είναι και η χρησικτησία, τακτική ή έκτακτη (ΑΠ 885/85, ΝοΒ 34.839, ΑΠ 1642/83 ΝοΒ 32.1375, ΑΠ 579/82 ΝοΒ 31.366 Μπαλής, Εμπρ.Δίκ. Σ. 121 Βαβούσκος, Εμπρ.Δίκ. Αρ. 283, Μ. Καλλικόπουλος, Ερμ. Α.Κ. 1002 αρ.157). Διαφορετικό είναι το ζήτημα ότι επί νομίμως συσταθείσης οροφοκτησίας χωρεί κτήση κυριότητος με χρησικτησία επί του ορόφου ή διαμερίσματος ορόφου. Στη περίπτωση αυτή μπορεί κάποιος να χρησιδεσπόσει με τα προσόντα της τακτικής ή εκτάκτου χρησικτησίας και να γίνει κύριος του διακεκριμένου τμήματος της οικοδομής. Στην κρινομένη υπόθεση, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της αγωγής, ο ενάγων εκκαλών ισχυρίζεται ότι έγινε κύριος με έκτακτη χρησικτησία διαιρετού (διακεκριμένου) τμήματος ενιαίου οικοδομήματος, που χωρίσθηκε σε δύο ίσα μέρη με άτυπη διανομή των κληρονόμων του αρχικού κυρίου Φ. Π., το οποίο (τμήμα) το νέμεται επί συνεχή εικοσαετία. Με βάση δε τον ισχυρισμό αυτό εζήτησε να αναγνωρισθεί αποκλειστικά κύριος του διαιρετού τμήματος της όλης οικοδομής μετά του (υπό το τμήμα αυτό) οικοπέδου. Το πρωτόδικο δικαστήριο απέρριψε ως μη νόμιμο το αίτημα αυτό. Με την απορριπτική αυτή κρίση του ορθώς εφήρμοσε και ερμήνευσε τις παρατεθείσες ουσιαστικές διατάξεις, απορριπτομένου ως αβασίμου του σχετικού λόγου εφέσεως.

513/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπύρος Αργυριάδης, Σπύρος Ζαφείρης**).

Πολυκατοικία. Ο κάθε συνιδιοκτήτης οριζόντιας ιδιοκτησίας έχει αναγκαστική συγκυριότητα και δικαίωμα συμμετοχής στην χρήση σε όλα τα κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη της οικοδομής εκτός αν έχει συμφωνηθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο που μεταγράφεται διαφορετικός τρόπος χρήσεως και ειδικότερα αν συμφωνήσουν ότι κάποιος ιδιοκτήτης έχει δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως στα μέρη αυτά. Περιστατικά αποκλεισμού χρήσεως του δώματος με εγκατάσταση σκύλου σ'αυτό που εμποδίζει την χρήση στους άλλους συνιδιοκτήτες.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1002 και 1117 ΑΚ, 2 παρ.1,4 παρ.1,5 παρ.1 εδ.α΄ και 13 Ν.3741/1929 «περί της ιδιοκτησίας κατ'ορόφους», ο οποίος διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ κατά το άρθρο 54 του

Εισ.ΝΑΚ, προκύπτει ότι οι ιδιοκτήτες οριζόντιων ιδιοκτησιών οικοδομής έχουν αναγκαστική συγκυριότητα και δικαίωμα συμμετοχής στη χρήση σε όλα τα κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη της οικοδομής και μπορούν, με σύμφωνη απόφασή τους, που πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου και να μεταγραφεί, να ρυθμίσουν κατά διάφορο τρόπο το δικαίωμα χρήσεως καθενός στα κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη και ειδικότερα να συμφωνήσουν ότι κάποιος από τους ιδιοκτήτες έχει δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως στα μέρη αυτά. Αν τούτο δεν γίνει, εάν δηλαδή δεν ορίζεται τίποτα από την προαναφερθείσα δικαιοπραξία, ούτε με ιδιαίτερες συμφωνίες, τότε ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τις ανωτέρω διατάξεις (Ολ. ΑΠ 5/1991 Ελλ.Δικ. 32.750, ΑΠ 223/1996 Ελλ.Δικ. 37.1691).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με το 18957/1961 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του συμ/φου Πατρών Β.Κ., που μεταγράφηκε νόμιμα, οι Θ.Λ. και Π.συζ.Θ. Λ., δικαιοπάροχοι των εφεσιβλήτων, έγιναν συγκύριοι κατ' ισομοιρία ενός οικοπέδου, εκτάσεως 152 τ.μ. περίπου, που βρίσκεται στη θέση «ΧΑΛΚΩΜΑΤΑ» της πόλης των Πατρών και στη διασταύρωση των οδών Π. και Κ. και συνορεύει κ.λ.π. Επί του οικοπέδου αυτού, οι παραπάνω αγοραστές, προέβησαν στην ανέγερση ισόγειας οικοδομής. Ακολούθως, με το 20650/1963 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του ως άνω συμ/φου, που μεταγράφηκε νόμιμα, οι παραπάνω ιδιοκτήτες της ισόγειας οικοδομής, μεταβίβασαν στον Γ.Φ. το δικαίωμα ανεγέρσεως αποκλειστικά και μόνο ενός ορόφου πάνω από το ισόγειο της εν λόγω οικοδομής, με ποσοστό συνιδιοκτησίας επί του οικοπέδου της 50% αδιαίρετα, ενώ οι ίδιοι παρακράτησαν για τον εαυτό τους το δικαίωμα της περαιτέρω καθ' ύψος ανοικοδομήσεως, εφόσον επιτρεπόταν από τις διατάξεις του οικοδομικού κανονισμού. Με το αυτό συμβόλαιο η ανωτέρω οικοδομή υπήχθη στη ρύθμιση των διατάξεων του νόμου 3741/1929 «περί της ιδιοκτησίας κατ'ορόφους» και των άρθρων 1002 και 1117 του Α.Κ. Στην συνέχεια, με το 20/1979 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του ως άνω συμ/φου, που μεταγράφηκε νόμιμα, οι παραπάνω ιδιοκτήτες της ισόγειας οικοδομής, μεταβίβασαν στον Γ.Φ. το δικαίωμα ανεγέρσεως αποκλειστικά και μόνο ενός ορόφου πάνω από το ισόγειο της εν λόγω οικοδομής, με ποσοστό συνιδιοκτησίας επί του οικοπέδου της 50% αδιαίρετα, ενώ οι ίδιοι παρακράτησαν για τον εαυτό τους το δικαίωμα της περαιτέρω καθ' ύψος ανοικοδομήσεως, εφόσον επιτρεπόταν από τις διατάξεις του οικοδομικού κανονισμού. Με το αυτό συμβόλαιο η ανωτέρω οικοδομή υπήχθη στη ρύθμιση των διατάξεων του νόμου 3741/1929 «περί της ιδιοκτησίας κατ'ορόφους» και των άρθρων 1002 και 1117 του ΑΚ. Στη συνέχεια, με το 20/1979 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του γενικού προξένου της Ελλάδος στο Μόντρεαλ Καναδά, που μεταγράφηκε νόμιμα, οι προαναφερόμενοι ιδιοκτήτες της ισόγειας οικοδομής Θ.Λ. και Π. συζ. Θ. Λ., μεταβίβασαν στον εκκαλούντα το δικαίωμα ανεγέρσεως αποκλειστικά και μόνο ενός ορόφου και συγκεκριμένα του δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου της παραπάνω οικοδομής, με ποσοστό συνιδιοκτησίας επί του οικοπέδου 10% αδιαίρετα, ενώ οι ίδιοι παρακράτησαν και πάλι για τον εαυτό τους το δικαίωμα της περαιτέρω καθ'ύψος ανοικοδομήσεως, εφ'όσον επιτρεπόταν από τις διατάξεις του οικοδομικού κανονισμού. Περαιτέρω, με το 9777/1991 συμβόλαιο της συμ/φου Πατρών Η.Ο., που μεταγράφηκε

νόμιμα, όλοι οι ιδιοκτήτες της εν λόγω οικοδομής, δηλαδή οι Θ. και Π.Λ. και οι Γ. και Π.Φ., προέβησαν σε τροποποίηση της συσταθείσας οριζόντιας ιδιοκτησίας και σε ανακατανομή των επί του οικοπέδου εξ αδιαιρέτου ποσοστών, τα οποία καθορίστηκαν σε ποσοστό 40% για το ισόγειο και σε ποσοστό 30% για καθέναν από τους υπόλοιπους δύο ορόφους. Τέλος, με το 28947/1996 αγοραπωλητήριο συμβόλαιο του συμ/φου Πατρών Π.Κ., που μεταγράφηκε νόμιμα, οι συγκύριοι του ισογείου ορόφου της οικοδομής, μεταβίβασαν την ιδιοκτησία τους αυτή στους εφεσιβλήτους. Στο τελευταίο αυτό συμβόλαιο, στο οποίο συμβλήθηκαν, ως τρίτοι, και οι υπόλοιποι ιδιοκτήτες, ήτοι και οι Γ.Φ. και Π.Φ. (εκκαλών), αναφέρεται, μεταξύ των άλλων, και ότι «η ταράτσα (δώμα) της οικοδομής είναι κοινόχρηστη και κοινόκτητη, οι δε αγοραστές (εφεσίβλητοι), επειδή δεν υπάρχει προσπέλαση προς αυτή, υποχρεούνται να κατασκευάσουν με έξοδά τους σιδερένια σκάλα από τον ακάλυπτο χώρο του οικοπέδου». Όντως, οι εφεσίβλητοι, αμέσως μετά την αγορά του ισογείου, κατασκεύασαν την ανωτέρω σκάλα, η οποία αρχίζει από την αυλή του ισόγειου ορόφου και καταλήγει στο κοινόχρηστο δώμα. Ο εκκαλών, όμως, ο οποίος, όπως προαναφέρθηκε, είναι ιδιοκτήτης του δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου της οικοδομής, εγκατέστησε στο ανωτέρω δώμα σκύλο, που κυκλοφορεί ανεπιτήρητος και ελεύθερος και επιτίθεται σε όποιον από τους εφεσιβλήτους επιθυμεί να κάνει χρήση του ως άνω κοινόχρηστου μέρους, παρεμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό το δικαίωμα σύγχρησής τους, που έχουν επ'αυτού (δώματος), το οποίο (δικαίωμα) πηγάζει από την αναγκαστική συγκυριότητά τους, που έχουν ως ιδιοκτήτες οριζόντιας ιδιοκτησίας, σύμφωνα με τις αναφερόμενες στην αρχή μείζονος σκέψεις διατάξεις των άρθρων 1002 και 1117 ΑΚ, 2 παρ.1,4 παρ.1,5 παρ.1 εδ.α΄και 13 Ν.3741/1929 «περί της ιδιοκτησίας κατ'ορόφους». Τα υποστηριζόμενα υπό του εκκαλούντος ότι έχει επί του δώματος δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης, είναι απορριπτέα ως αβάσιμα, καθόσον δεν επικαλείται, ούτε προσκομίζει κανένα έγγραφο, το οποίο να συντάχθηκε νομότυπα και να περιέχει τέτοια συμφωνία μεταξύ των συνιδιοκτητών της ανωτέρω οικοδομής.

558/2004

(Εισηγητής: **Χρυσόστομος Τσιράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Δημήτριος Νικάκης, Βλάσης Σαφαρίκας**).

Πολυκατοικία. Δαπάνες επισκευής και συντήρησης κοινοχρήστων μερών. Καταβάλλονται από τους συνιδιοκτήτες με βάση την αξία του ορόφου ή του διαμερίσματος του οποίου είναι κύριοι. Η αξία προσδιορίζεται με μέτρο την ωφέλεια της ιδιοκτησίας από την χρήση των κοινών. Περιστατικά.

Κατά το άρθρο 5 εδάφ.2 του Ν.3741/1929, η οποία θεσπίζει κανόνα ενδοτικού δικαίου και εφαρμόζεται και στην περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των οροφοκτητών ή κανονισμός ο οποίος να καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους σχετικά με τα κοινόχρηστα πράγματα και εγκαταστάσεις της οικοδομής, κάθε συνιδιοκτήτης δικαιούται να κάνει απόλυτη

χρήση των κοινών πραγμάτων και να προβαίνει στην επισκευή και ανανέωσή τους με τον όρο να μη παραβλάπτει τα δικαιώματα των λοιπών συνιδιοκτητών και να μην μεταβάλλει τον συνήθη προορισμό τους.

Περαιτέρω, κατά τα εδάφια β΄και γ΄ του ίδιου άρθρου κάθε συνιδιοκτήτης είναι υποχρεωμένος να συνεισφέρει εις τα κοινά βάρη, τα οποία θεωρούνται οι δαπάνες για επισκευή και συντήρηση των κοινών μερών της οικοδομής με βάση την αξία του ορόφου ή του διαμερίσματος του οποίου είναι κύριος, της αξίας προσδιοριζομένης με μέτρο την ωφέλεια της ιδιοκτησίας από την χρήση των κοινών (ΑΠ 731/1991 Ελλ.Δικ. 37.583). Ως δαπάνη συντηρήσεως θεωρείται κάθε δαπάνη αναγκαία για την κοινή πείρα, για αποφυγή βλάβης ή χειροτερεύσεως του πράγματος και διατηρήσεως του καταλλήλου για την εκπλήρωση του σκοπού του (Κανέλλος, η οροφοκτησία σελ. 261, Τσετσέκος, Διηρημένη ιδιοκτησία, έκδ. 1972 σελ. 196), ως δαπάνη δε επισκευής κάθε δαπάνη που είναι αναγκαία για διόρθωση βλάβης, φθοράς ή χειροτέρευσης συνεπεία της συνήθους χρήσεως ή της παρόδου του χρόνου ή από άλλη αιτία (ΕΑ 5736/1936 Ελλ.Δικ. 38.1918, ΕΑ 11364/1991 ΕΔΠ 1993.36, ΕΑ 84/1983 ΕΔΠ 1983.35). Εξάλλου, με το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν.3741/1929, καθορίζονται ενδεικτικώς τα κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη της οικοδομής, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται το έδαφος, οι πρωτότοιχοι, η στέγη και κάθε τι που χρησιμεύει για κοινή χρήση των ιδιοκτητών. Οι διάδικοι είναι κύριοι οριζοντίων ιδιοκτησιών μιας ανωγείου κεραμοσκεπούς οικοδομής που βρίσκεται στο διατηρητέο τμήμα της πόλεως Ναυπάκτου και επί της οδού …αρ.40 η οποία διέπεται από τις διατάξεις του Ν.3741/1929 και των άρθρων 1002 και 1117 Α.Κ.

Ειδικότερα, όπως εκατέρωθεν συνομολογείται, η ενάγουσα είναι κυρία διαμερίσματος επιφανείας 90,275 τ.μ. το οποίο καταλαμβάνει ολόκληρο τον ανώγειο όροφο της ανωτέρω οικοδομής με το ανάλογο ποσοστό επί του οικοπέδου καθώς και των κοινοχρήστων και κοινοκτήτων μερών της οικοδομής, η πρώτη εναγομένη κυρία του ενός καταστήματος το οποίο καταλαμβάνει το δυτικό τμήμα του ισογείου ορόφου της οικοδομής, επιφανείας 47 τ.μ. με το αντίστοιχο υπόγειο και το ανάλογο ποσοστό επί του οικοπέδου των κοινοχρήστων και κοινοκτήτων μερών της οικοδομής. Μέχρι σήμερα δεν έχει συνταχθεί για την ανωτέρω οικοδομή κανονισμός που να διέπει τις μεταξύ των συνιδιοκτητών σχέσεις. Η ως άνω οικοδομή κατασκευάσθηκε στις αρχές της δεκαετίας του έτους 1930. Καταστράφηκε κατά το έτος 1944 από πυρκαγιά η οποία κατέστρεψε ολόκληρο το οικοδομικό τετράγωνο.

…Εξαιτίας της παλαιότητας της ανωτέρω ανωγείου οικοδομής της οποίας ο φέρων οργανισμός έχει κατασκευασθεί με ατελή υλικά συνδεδεμένα με ασθενές κονίαμα (βλ. ιδιαίτερα την προαναφερόμενη έκθεση πραγματογνωμοσύνης), της καταπονήσεως αυτής από την πυρκαγιά του έτους 1944, τους αλλεπάλληλους σεισμούς της περιόδου 19651976, την κατεδάφιση της όμορης παλαιάς οικοδομής και την εκσκαφή του οικοπέδου της, και της επί μακρό χρόνο μη συντηρήσεως αυτής, η εν λόγω οικοδομή, πλην των προαναφερομένων βλαβών, εμφάνιζε και τελεία αχρήστευση και αποσάρθρωση των κεράμων της στέγης με αποτέλεσμα την εισροή ομβρίων υδάτων στο εσωτερικό της οικοδομής και τον εμποτισμό των

τοίχων. Επίσης, λόγω της παλαιότητας της οικοδομής υπήρχε κίνδυνος καταρρεύσεως των μπαλκονιών και της μαρκίζας και προκλήσεως ατυχήματος. Προς αποτροπή της ως άνω επικίνδυνης κατάστασης η ενάγουσα, κατ' εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 788 Α.Κ., αλλά και κατόπιν προφορικής συμφωνίας με τους εναγομένους συνιδιοκτήτες, η οποία έγινε παρουσία του συζύγου της που εξετάσθηκε ως μάρτυρας και του εργολάβου Π.Α. τον οποίο υπέδειξε ο εναγόμενος Χ.Δ. για την ανάληψη των εργασιών της οικοδομής, ανέλαβε μαζί με τις εργασίες επισκευής του διαμερίσματός της και τις εργασίες επισκευής των κοινοκτήτων μερών της οικοδομής και συγκεκριμένα της στέγης και του τοίχου της προσόψεως. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η ενάγουσα δαπάνησε για την ανακατασκευή των ανωτέρω κοινοκτήτων μερών της οικοδομής τα εξής ποσά : 1)…2)… κ.λ.π.

Επομένως η ενάγουσα δαπάνησε συνολικά το ποσό των δραχμών 3.177.315 (1.240.000 + 88.715 +35.000) με το οποίο βαρύνονται και οι τρεις διάδικοι συνιδιοκτήτες. Με βάση δε την αξία των οριζοντίων ιδιοκτησιών τους προσδιοριζόμενη, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην μείζονα σκέψη, με μέτρο την ωφέλεια της κάθε ιδιοκτησίας από την χρήση των ως άνω κοινοκτήτων μερών της οικοδομής, η οποία είναι ίση και για τις τρεις ιδιοκτησίες, ο κάθε διάδικος βαρύνεται με το ποσό των δραχμών 1.059.105 (3.177.315 : 3). Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του αν και με συνοπτική και διαφορετική εν μέρει αιτιολογία η οποία συμπληρώνεται με τις αιτιολογίες της παρούσης, δέχθηκε ότι ήταν αναγκαία η επισκευή της στέγης και του τοίχου της προσόψεως της κοινής οικοδομής, δεν έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων και επομένως οι δύο λόγοι της εφέσεως των εναγομένων με τους οποίους υποστηρίζεται ότι δεν έγινε γενική συνέλευση των συνιδιοκτητών προς λήψη σχετικής αποφάσεως για την επισκευή της οικοδομής, ότι οι αναφερόμενες στην αγωγή εργασίες δεν είχαν σχέση με κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη της οικοδομής και στα οποία δεν υπάρχει πρόσβαση των εναγομένων, ότι η οικοδομική άδεια αφορούσε τις εργασίες επισκευής του διαμερίσματος της ενάγουσας και ότι οι εργασίες επισκευής δεν ήταν αναγκαίες εφόσον δεν έγιναν παρεμβάσεις στον φέροντα οργανισμό της οικοδομής, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

614/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Φώτης Λουμίτης, Γιώργος Βλαχαντώνης**).

Κανονισμός πολυκατοικίας. Περιορισμοί και απαγορεύσεις στην χρήση των οριζοντίων ιδιοκτησιών. Δεσμεύουν οι περιορισμοί αυτοί τους συμβληθέντες και τους διαδόχους τους. Έγκυρα συμφωνούνται περιορισμοί και απαγορεύσεις πέραν των αναφερομένων στο Ν. 3741/1929 (άρθρο 3 παρ.2 και 5 στοιχ. α΄). Η απαγόρευση στην ενέργεια μεταβολών ή ορισμένης χρήσεως ισχύει χωρίς να εξετάζονται αν συντρέχουν άλλες

προϋποθέσεις (ασφάλεια των ιδιοκτητών κ.λ.π.). Περιστατικά. Απόρριψη ένστασης του άρθρου 281 Α.Κ.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1,2 παρ.1,3 παρ.1,2,4 παρ.1,5 και 13 παρ.1,3 του νόμου 3741/1929 (που ισχύει και μετά την εισαγωγή του ΑΚ, κατ'άρθρο 54 του Εις. Ν.), προκύπτει ότι οι συνιδιοκτήτες κοινής οικοδομής, υπαγόμενης στο καθεστώς του νόμου αυτού, μπορούν να ρυθμίσουν ελεύθερα με σύμβαση, που καταρτίζεται συμβολαιογραφικώς, με την σύμπραξη όλων και μεταγράφεται, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, τόσο ως προς τα αναγκαστικά αδιαίρετα (κοινά) μέρη της οικοδομής, όσο και ως προς τις χωριστές οριζόντιες ιδιοκτησίες σε ορόφους ή διαμερίσματα και μάλιστα κατά παρέκκλιση από τις ενδοτικού δικαίου διατάξεις του ανωτέρω νόμου και του ΑΚ, οπότε οι κατά τον τρόπο αυτό δημιουργούμενοι περιορισμοί της κυριότητας έχουν το χαρακτήρα δουλείας και δεσμεύουν και τους διαδόχους των εξ αρχής συμβληθέντων ή εκείνων που προσχώρησαν μεταγενεστέρως στον καταρτισθέντα με την σύμβαση κανονισμό. Κατά συνέπεια, με τον κανονισμό έγκυρα καθιερώνονται περιορισμοί και απαγορεύσεις στην χρήση των παραπάνω πραγμάτων και πέραν των αναφερομένων στα άρθρα 3 παρ.2 και 5 στοιχ.α΄του Ν.3741/1929. Από αυτά προκύπτει ότι, αν με κάποιο όρο απαγορεύεται σε συνιδιοκτήτη η ενέργεια μεταβολών σε κάθε περίπτωση ή ορισμένη χρήση των πραγμάτων αυτών, η απαγόρευση ισχύει και όταν από την απαγορευομένη πράξη δεν παραβλάπτεται η χρήση, ούτε θίγονται τα δικαιώματα των άλλων συνιδιοκτητών, ούτε μειώνεται η ασφάλεια των ιδιοκτησιών τους ή του όλου οικοδομήματος, ούτε μεταβάλλεται ο συνήθης προορισμός τους. Έτσι, δεν απαιτείται στην συγκεκριμένη περίπτωση η έρευνα, αν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις του νόμου, για να κριθεί αν έλαβε χώρα ανεπίτρεπτη, ως αντικείμενη στον κανονισμό ενέργεια συνιδιοκτήτη (ΑΠ 1184/86 ΝοΒ 35.899, ΑΠ 732/89 Ελλ.Δικ. 1990 σελ. 341, ΕΑ 2281/97 Ελλ.Δικ. 1997 σελ. 1918). Σε περίπτωση δε παραβάσεως όρου του κανονισμού από συνιδιοκτήτη επιτρέπεται η προσφυγή στο Δικαστήριο από άλλον συνιδιοκτήτη (ΕΑ 3206/93 ΕΔΠ 1994 σελ. 48 επ.). Εξάλλου, η αξίωση, με την οποία επιδιώκεται η συμμόρφωση στις διατάξεις του κανονισμού, αποκρούεται ως καταχρηστική όταν η άσκησή της υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Η υπέρβαση αυτή είναι προφανής όταν προκαλεί την έντονη εντύπωση αδικίας σε σχέση με το όφελος του ασκούμενου δικαιώματος (ΑΠ 599/95 Ελλ.Δικ. 1996 σελ. 347, ΕΑ 2281/97 ό.π.).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά : Οι διάδικοι είναι ιδιοκτήτες οριζόντιων ιδιοκτησιών της πολυκατοικίας που βρίσκεται στον Πύργο και στη συμβολή της Εθνικής οδού Πύργου – Πατρών και ανώνυμης δημοτικής οδού. Συγκεκριμένα, ο μεν εκκαλών είναι ιδιοκτήτης του υπό στοιχείο Ε1 διαμερίσματος του πέμπτου εν εσοχή υπέρ το ισόγειο ορόφου, ο δε εφεσίβλητος των υπό στοιχεία Δ1 και Κ4 οριζόντιων ιδιοκτησιών της ανωτέρω οικοδομής. Η πολυκατοικία αυτή διέπεται από τις διατάξεις του νόμου 3741/1929

και έχει κανονισμό. Η σύσταση της οροφοκτησίας και ο κανονισμός έγιναν με το 13924/1972 συμβόλαιο του συμ/φου Πύργου Ι. Τ., που έχει μεταγραφεί νόμιμα. Περαιτέρω, με την 16183/1974 διορθωτική πράξη του ως άνω συμ/φου, που επίσης έχει μεταγραφεί νόμιμα, καταρτισθείσα μεταξύ των διαδίκων, ως αποκλειστικών συνιδιοκτητών του υπό ανέγερση οικοπέδου, συμφωνήθηκε ότι η εμφαινόμενη υπό τα στοιχεία ΠΡΨΓΒΑΟΞΝΜΑΚΙΘΗΖΧΦΠ βεράντα, στο από μηνός Μαρτίου 1974 σχεδιάγραμμα κατόψεως του πέμπτου εν εσοχή υπέρ το ισόγειο ορόφου και δώματος του πολιτικού μηχανικού Π.Τ., θα είναι της αποκλειστικής χρήσης του υπό στοιχ. Ε1 διαμερίσματος, ιδιοκτησίας του εκκαλούντος. Με τον παραπάνω κανονισμό ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα : 1) «απαγορεύεται απολύτως εις τους κατ'ιδίαν ιδιοκτήτες των διαμερισμάτων της πολυκατοικίας πάσα οιαδήποτε μεταβολή, μεταρρύθμιση, επισκευή ή οιασδήποτε φύσης ενέργεια επί των κοινοχρήστων πραγμάτων και εγκαταστάσεων της πολυκατοικίας» (άρθρο 5). Και 2) «απαγορεύεται πάσα επέμβαση και εν γένει πάσα αλλαγή της εξωτερικής εμφανίσεως ολοκλήρου της οικοδομής» (άρθρο 18). Ο εκκαλών, κατά το χρονικό διάστημα από το έτος 1992 μέχρι και το μήνα Οκτώβριο του έτους 1996, παρά τις διαμαρτυρίες του εφεσιβλήτου, προέβη επί του ως άνω τμήματος της αποκλειστικής χρήσης του δώματος, το οποίο σύμφωνα με το νόμο (άρθρο 2 ν.3741/1929) και τον κανονισμό είναι κοινόκτητος, σε κτίσματα και εγκαταστάσεις, που χαρακτηρίσθηκαν αυθαίρετες από την Πολεοδομία Ηλείας. Ειδικότερα, προέβη στην κατασκευή α) στεγάστρου, διαστάσεων 4,50 μ. Χ 4,10 μ., επιφάνειας 18,45 τ.μ., β) προσθήκης κατ'επέκταση με χρήση κουζίνας και λουτρού από τουβλοδομή και φύλλα αμιάντου, διαστάσεων 5,20 μ. Χ 3,30 μ, εμβαδού 17,16 τ.μ., γ) στεγάστρου από ξυλοκατασκευή και κεραμοσκεπή, διαστάσεων 13,50 μ. Χ 2,80 μ., επιφάνειας 37,80 τ.μ., περικλείστου από αλουμινοκατασκευή και τζαμαρία και δ) συντριβανιού, διαμέτρου 2,5 μ. Οι παραπάνω ενέργειες του εκκαλούντος είναι ανεπίτρεπτες, καθόσον απαγορεύονται βάσει των προαναφερομένων διατάξεων του κανονισμού, η δε προαναφερόμενη συμφωνία περί αποκλειστικής χρήσεως του δώματος απ'αυτόν, δεν του παρέχει και τέτοιο δικαίωμα. Η απαγόρευση αυτή ισχύει, κατά τα εκτιθέμενα στην μείζονα σκέψη, έστω και αν από τις κατασκευές αυτές δεν παραβλέπεται η χρήση, ούτε θίγονται τα δικαιώματα των άλλων συνιδιοκτητών, ούτε μειώνεται η ασφάλεια των ιδιοκτησιών τους ή του όλου οικοδομήματος, καθώς και η καλαίσθητη εμφάνιση της οικοδομής. Στην συγκεκριμένη όμως περίπτωση αλλοιώνεται σημαντικά η εξωτερική εμφάνιση της πολυκατοικίας, ενόψει του μεγέθους των εν λόγω αυθαίρετων κατασκευών που τις καθιστά ευδιάκριτες της δομικής δυσαρμονίας τους με την υπόλοιπη πρόσοψη της οικοδομής. Η αξίωση του εφεσιβλήτου για συμμόρφωση του εκκαλούντος προς τις διατάξεις του νόμου και του κανονισμού, η οποία (αξίωση) νομίμως ασκείται από τον πρώτο, αφού είναι συνιδιοκτήτης της ανωτέρω πολυκατοικίας, δεν είναι καταχρηστική, γιατί η άσκησή της δεν υπερβαίνει προφανώς τα προβλεπόμενα υπό του άρθρου 281 ΑΚ όρια, δοθέντος ότι αυτή δεν προκαλεί την έντονη εντύπωση αδικίας, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος

ενέργειες του εκκαλούντος και δεν δημιούργησε την εύλογη πεποίθηση στον τελευταίο ότι έχει την σιωπηρή του συγκατάθεση γι'αυτές. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, απορρίπτοντας τις ενστάσεις του εκκαλούντος περί ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως και καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος του εφεσιβλήτου, και δεχόμενο την αγωγή, υποχρεώνοντας τον πρώτο (εκκαλούντα) να καθαιρέσει τις ανωτέρω κατασκευές, δεν έσφαλε, αλλά σωστά το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και προσηκόντως τις αποδείξεις εκτίμησε.

723/2004

(Εισηγητής: Χαράλαμπος Ζώης, εφέτης).
(Δικηγόροι: Γεώργιος Νιάρος, Πέτρος Ρηγάτος).

Κάθετη ιδιοκτησία. Ανέγερση μετά την σύστασή της, από τον ένα συμβληθέντα προσθήκης οικοδομής με περισσότερα τετραγωνικά μέτρα από όσα εδικαιούτο και αποστέρησε παράνομα τον άλλο συμβληθέντα να κατασκευάσει αυτός στην δική του χωριστή ιδιοκτησία τα μέτρα οικοδομής που εδικαιούτο να κατασκευάσει με βάση το ποσοστό συνιδιοκτησίας. Αποζημίωση του αδικηθέντος. Τρόπος υπολογισμού της αποζημίωσης. Περιστατικά.

Αποδείχθηκαν τα εξής : Η εναγομένη μολονότι γνώριζε ότι σύμφωνα με την πράξη σύστασης κάθετης ιδιοκτησίας η ίδια είχε δικαίωμα να κατασκευάσει οικοδομή συνολικής επιφανείας 325,80 τ.μ. (επιφάνεια οικοπέδου 415,03 Χ συντελεστή δόμησης 1,6 Χ 490,71/000), αυτή με βάση την παραπάνω αναφερόμενη άδεια οικοδομής του έτους 1988, προέβη, μετά την πράξη σύστασης κάθετης ιδιοκτησίας σε ανέγερση προσθήκης πρώτου και δευτέρου ορόφου, συνολικής επιφάνειας 238,89 τ.μ., λαμβανόμενου δε υπόψη και του προϋπάρχοντος ισογείου εμβαδού 169,65 τ.μ., ανήγηρε τελικώς οικοδομή συνολικού εμβαδού 408,54 τετραγωνικών μέτρων, ήτοι πλέον των όσων εδικαιούτο κατά82,74 τετραγωνικά μέτρα και έτσι αποστέρησε παρανόμως τον ενάγοντα να κατασκευάσει αυτός στην δική του χωριστή κάθετη ιδιοκτησία οικοδομή, μικρότερου εμβαδού εκείνης που εδικαιούτο, σύμφωνα με την συστατική της οροφοκτησίας πράξη, κατά 82,74 τετραγωνικά μέτρα, πλην όμως ο ενάγων ζητεί αποζημίωση για επιφάνεια 54,18 τ.μ. Από την πώληση διαμερίσματος 54,18 τ.μ., την κατασκευή του οποίου στερήθηκε ο ενάγων από υπαιτιότητα της εναγομένης, αυτός ζημιώθηκε κατά το ποσό που θα αποκέρδαινε, μετ'αφαίρεση των εξόδων κατασκευής λαμβανομένων υπόψη της θέσεως του οικοπέδου, ο ενάγων αν κατασκεύαζε οικοδομή (διαμέρισμα) 54,18 τ.μ. κατά τον χρόνο της παράνομης και υπαιτίας ζημιογόνου πράξης της εναγομένης (1989), θα δαπανούσε για υλικά, εργατικά, ασφαλιστικές εισφορές κ.λ.π., το συνολικό ποσό των 100.000 δραχμών ανά τετραγωνικό μέτρο επιφανείας, η δε αγοραία αξία των διαμερισμάτων της περιοχής ανέρχονταν σε 150.000 δρχ. ανά τετραγωνικό μέτρο. Επομένως ο ενάγων ζημιώθηκε κατά το συνολικό ποσό των 2.709.000 δραχμών (54,18 Χ 50.000) και όχι των 5.363.820

δρχ. που μετ'εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων δέχθηκε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη, η οποία πρέπει να εξαφανισθεί κατά παραδοχή της έφεσης και αφού κρατηθεί η υπόθεση και δικασθεί η αγωγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή, υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα το παραπάνω ποσό, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση και με προσωπική της κράτηση διάρκειας πέντε μηνών, λόγω του αδικήματος.

1159/2004

(Εισηγητής: Αργύριος Σταυράκης, εφέτης).
(Δικηγόροι: Αναστάσιος Καλύβας, Μαυροειδής Μυλωνάς).

Οριζόντια ιδιοκτησία. Σύστασή της με διαθήκη χωρίς να απαιτούνται πανηγυρικές εκφράσεις. Μη καθορισμός με τη διαθήκη των κοινόκτητων και κοινόχρηστων χώρων της. Ισχύουν οι διατάξεις του νόμου. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και η αυλή.

Αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά. Ο πατέρας και δικαιοπάροχο των διαδίκων Β.Σ. που πέθανε την 16.12.1979 στην Αμαλιάδα είχε στην κυριότητά του εκτός των άλλων και ένα ακίνητο εμβαδού 268,10 τ.μ. που βρίσκεται στην Αμαλιάδα και επί της οδού Αρχαίας Ηλιδας αρ. 28, μετά της επ' αυτού ανώγειας οικοδομής, εμβαδού 190,45 τ.μ. Με το υπ' αριθμ. 1096/23.8.67 συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Ολυμπίων Φ.Ψ. που μεταγράφηκε νόμιμα, ο ανωτέρω Β.Σ. μεταβίβασε κατά κυριότητα λόγω προικός στην εφεσίβλητη, ενάγουσα και εναγομένη, θυγατέρα του Γ.Γ. το ήμισυ διαιρετώς του ισογείου καταστήματος και του κάτωθι αυτού υπογείου (αποθήκης), κειμένων στη νότια πλευρά της όλης οικοδομής και εμβαδού 79,57 μ. τ. του καθενός από αυτά (ισογείου και υπογείου). Η εν λόγω οικοδομή και το μεταβιβασθέν ως άνω τμήμα της εμφανίζονται υπό τα στοιχεία ΑΒΓΔΕΖΑ και Α'ΒΓΔΑ', αντίστοιχα, στο από Αυγούστου 1967 τοπογραφικό διάγραμμα του μηχανικού Κ.Λ., που συνοδεύει το ειρημένο προικοσυμβόλαιο. Με την από 5101971 ιδιόγραφη διαθήκη του που δημοσιεύτηκε νόμιμα ο ίδιος Β.Σ. άφησε στους εκκαλούντες εναγομένους και εναγόντες τέκνα του, διαιρετώς τα υπόλοιπα μέρη της οικοδομής, και ειδικότερα στον πρώτο από αυτούς τέσσερα δωμάτια στο νότιο τμήμα ταυ ανώγειου και το ήμισυ του ισογείου και του υπογείου στο βόρειο τμήμα της οικοδομής, στον δεύτερο τα λοιπά τρία δωμάτια του ανωγείου στο βόρειο τμήμα της οικοδομής και μία ισόγεια αποθήκη, συνεχόμενη του υπογείου του προηγουμένου, και στον τρίτο τα δύο δωμάτια της πρόσοψης του ανωγείου της οικοδομής, ορίζοντας επιπλέον ο διαθέτης στην ίδια διαθήκη ότι α) αφήνει στην θυγατέρα του Γ.Γ. (εφεσίβλητη) ό,τι της έδωσε ως προίκα την εποχή του γάμου της και ότι β) αφήνει στον γιό του Σ. (τρίτο από τους εκκαλούντες) το οικόπεδο το όπισθεν του οικήματος, στο οποίο (οικόπεδο) αυτός (Σ.) θα αφήνει τρία μέτρα προς ανατολάς και κατόπιν θα προχωρεί μέχρι το ανοικοδόμητο οικόπεδο Π. Με το ως άνω προικοσυμβόλαιο και

την επακολουθήσασα διαθήκη και σύμφωνα με την εκπεφρασμένη σ' αυτά σαφή βούλησή του ο δικαιοπάροχος των διαδίκων συνέστησε στο ακίνητό του τις αντίστοιχες αυτοτελείς οριζόντιες ιδιοκτησίες, χωρίς να απαιτείται προς τούτο η χρήση πανηγυρικών εκφράσεων ή αναγραφή ή παραπομπή στις σχετικές διατάξεις (βλ. Ιω. Κατρά, Πανδέκτης, 2000, παρ. 256 αρ. 2, ΑΠ 306/04 Ελλ.Δ. 45.1426), οι δε διάδικοι απέκτησαν την κυριότητα των οριζόντιων αυτών ιδιοκτησιών, με τη μεταγραφή του προικοσυμβολαίου η εφεσίβλητη και με την αποδοχή της κληρονομίας και τη μεταγραφή της σχετικής συμβολαιογραφικής πράξης οι εκκαλούντες. Στις ανωτέρω συστατικές της οροφοκτησίας πράξεις ο αρχικός κύριος του ακινήτου δεν όρισε τους κοινόκτητους και κοινόχρηστους χώρους της οικοδομής, στους οποίους ιδρύεται κατά νόμον (αρθρ. 1002 και 1117 του ΑΚ, 1, 2 παρ. 1, 4 παρ. 1, 5 και 13 του ν. 3741/1929,. 54. ΕισΝΑΚ, Κατράς, παρ. 256 αρ. 1, ΑΠ 306/04 ΕλλΔ 45.1425) αναγκαστική συγκυριότητα των οροφοκτητών, αποκτώμενη αυτοδικαίως και παρεπομένως των ιδρυομένων χωριστών ιδιοκτησιών και κατ' ανάλογη προς αυτές μερίδα του κάθε ιδιοκτήτη, κατά συνέπειαν δε ισχύει εν προκειμένω η ρύθμιση του νόμου (προμνησθείσες διατάξεις) σύμφωνα με τον οποίο ως κοινόκτητα μέρη του ακινήτου θεωρούνται μεταξύ των άλλων και οι αυλές (Κατράς, παρ. 262 ΣΤ, ΑΠ 306/04 ΕλλΔ. 451425).

14. ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

101/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελευθερία Χριστοπούλου, Ιωάννης Μπαρδάκης**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου σε ποσοστό 4% επί του ποσού της αποζημίωσης ενιαίως για προσωρινό και οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης.

Καταδικάζει τον δεύτερο εκ των καθών στα δικαστικά έξοδα των καθών εκ 293 ευρώ και στην καταβολή της αμοιβής του πληρεξουσίου τους δικηγόρου ενιαίως για τον προσωρινό και οριστικό προσδιορισμό της αποζημιώσεως, την οποία (αμοιβή) ορίζει σε ποσοστό 4% επί του ως άνω ποσού της αποζημιώσεως.

107/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Μαριάνθη Νέγκα, Φαίδων Κουλούρης, Βιβή Σφαέλου**).

Δικηγόρος. Αμοιβή (6%) επί του ποσού οριστικής αποζημίωσης σε δίκες αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

Καταδικάζει τους εκ τους καθών υπόχρεους προς καταβολή της αποζημιώσεως στην πληρωμή της αμοιβής του πληρεξουσίου δικηγόρου της αιτούσας, που καθορίζει σε ποσοστό 6% επί της αποζημιώσεως αυτής, πλέον ποσού εκατόν εξήντα (160) Ευρώ για την παράσταση του ως άνω πληρεξουσίου δικηγόρου.

125/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Καζαντζής, Χρήστος Ζαγγανάς**).

Ανακοπή ερημοδικίας. Αιφνίδια ασθένεια δικηγόρου. Περιστατικά.

Ισχυρίζεται ο ανακόπτων ότι η πληρεξούσια δικηγόρος Κ.Κ., δικηγόρος Αγρινίου, κατά την ημέρα που συζητήθηκε η έφεσή του (6 Μαρτίου 2003) δεν μπόρεσε να τον εκπροσωπήσει στο Δικαστήριο λόγω της αιφνίδιας ασθένειας αυτής, προσκομίζει δε προς τούτο την από 6 Μαρτίου 2003 ιατρική βεβαίωση του Γενικού Νοσοκομείου Αγρινίου, στην οποία αναφέρεται ότι «Η Κ.Κ. προσήλθε εκτάκτως στις 5.30 πρωϊνή της 6 Μαρτίου 2003 με συμπτώματα μηνορραγίας – καταβολής. Συνεστήθη να παραμείνει κλινήρης υπό θεραπευτική αγωγή και

έλεγχος». Όμως πληρεξούσιος δικηγόρος του ανακόπτοντος δεν ήταν η ως άνω δικηγόρος Αγρινίου Κ.Κ., αλλά ο εξάδελφος αυτής δικηγόρος Αγρινίου Ν.Κ., διότι αυτός: 1) εκπροσώπησε τον ανακόπτοντα στο Πρωτόδικο Δικαστήριο (Μονομελές Πρωτοδικείο Αγρινίου) παραστάς και καταθέσας προτάσεις, υπό την ως άνω ιδιότητά του, 2) συνέταξε και κατέθεσε το δικόγραφο της εφέσεως και με επιμέλεια αυτού προσδιορίστηκε η συζήτηση αυτής για την δικάσιμο της 6 Μαρτίου 2003, 3) συνέταξε και κατέθεσε το δικόγραφο της ανακοπής ερημοδικίας, επιμεληθείς ο ίδιος και τον προσδιορισμό της δικασίμου και 4) είχε οριστεί από τον κατηγορούμενο ανακόπτοντα ως πληρεξούσιος δικηγόρος για να τον υπερασπιστεί την 6 Μαρτίου 2003 στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αγρινίου, όπου δικάζονταν για την αξιόποινη πράξη της καταδολίευσης δανειστών. Πέρα όμως και ανεξάρτητα από αυτά και αν ακόμη ήθελε υιοθετηθεί η εκδοχή του ανακόπτοντος ότι πληρεξουσία δικηγόρος αυτού για να τον εκπροσωπήσει στην δίκη της εφέσεως την 6 Μαρτίου 2003 ήταν η ως άνω Κ.Κ., τον ανακόπτοντα θα μπορούσε να εκπροσωπήσει ο άλλος δικηγόρος του Ν.Κ., ο οποίος έλαβε εγκαίρως γνώση του κωλύματος της εξαδέλφης του (βλ. κατάθεση αυτής), ενώ στο πρόσωπο του ιδίου την ημέρα εκείνη δεν συνέτρεξε κάποιος λόγος ανώτερης βίας που τον εμπόδιζε να εκπροσωπήσει τον ανακόπτοντα στην πολιτική δίκη ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου (Εφετείου Πατρών). Ούτε συνιστά τέτοιο λόγο το γεγονός ότι την ίδια ημέρα ο συγκεκριμένος δικηγόρος είχε αναλάβει την υπεράσπιση του ανακόπτοντα, κατηγορουμένου για καταδολίευση δανειστών στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αγρινίου, διότι η απουσία του από την δίκη αυτή, βεβαιούμενη προσηκόντως, αποτελούσε νόμιμο λόγο αναβολής της.

184/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Εξακουστή Σακελλαριάδη Ν.Σ.Κ., Τρύφων Παναγόπουλος**).

Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Ορίζεται σε 5% επί του ποσού της αποζημίωσης εφόσον υπάρχει αυτοτελής αίτηση του καθού και για τους δύο βαθμούς (Μονομελές Πρωτοδικείο και Εφετείο).

Η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου της αιτούσας δικαιούχου της αποζημιώσεως πρέπει να καθορισθεί ενιαίως, δηλαδή τόσο για την διαδικασία ενώπιον του παρόντος δικαστηρίου όσο και για την διαδικασία ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου για τον καθορισμό της προσωρινής τιμής μονάδος αποζημιώσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 18 παρ.4 και 29 παρ.2 του Ν.2882/2001 και υπολογισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 107,110 παρ.1, 111 και 114 παρ.5 του Κώδικος περί Δικηγόρων και επί πλέον στην παράστασή του (Ολ.ΑΠ 17/2000 Ελλ.Δνη 41,953) και ειδικότερα 5%, εφόσον αυτός άσκησε αυτοτελή αίτηση, το ποσοστό δε αυτό θα υπολογισθεί επί του ποσού της αποζημίωσης, όπως αυτό καθορίζεται με την παρούσα απόφαση και πρέπει να παρακατεθεί στο ταμείο του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών (άρθρ.18 παρ.4 Ν.2882/2001 όπως τροπ. με άρθρο 31 του Ν.3130/2003).

434/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Εξακουστή Σακελλαριάδη Ν.Σ.Κ., Ιωάννης Κίτσος**)

Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. 4% επί της αποζημιώσεως για δίκη ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου και Εφετείου.

Η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου πρέπει να καθορισθεί ενιαίως δηλαδή τόσο για την διαδικασία ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου όσο και ενώπιον του δικαστηρίου τούτου σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 18 &4 και 29&2 του ν. 2882/2001 και υπολογισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 107 επ. του κώδικα δικηγόρων και ειδικότερα σε 4%, επί του ποσού της αποζημίωσης, όπως αυτή καθορίζεται με την παρούσα απόφαση.

466/2004

(Εισηγητής: **Σαράντης Δρινέας,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Κωνσταντίνος Πετρόπουλος, Γεώργιος Κονταξής**).

Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Η αμοιβή για την διαδικασία ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου και Εφετείου χωρίς αυτοτελείς αιτήσεις στα δικαστήρια αυτά, ορίζεται σε 4% επί του ποσού της αποζημίωσης που καθορίζει το Εφετείο.

Η υπόχρεη σε καταβολή της αποζημιώσεως ΔΕΗ πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα και την αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου των δικαιούχων, η οποία πρέπει να καθορισθεί ενιαίως, δηλαδή τόσο για την διαδικασία ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου για τον καθορισμό της προσωρινής αποζημιώσεως όσο και ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 107,110&1, 111 και 114&5 του Κώδ. περί Δικηγ. (βλ. ΑΠ (Ολ.) 17/2000, Δνη 2000,953). Ειδικότερα, πρέπει να καθορισθεί σε ποσοστό 4%, εφόσον δεν άσκησαν αυτοτελείς αιτήσεις ούτε ενώπιον του Δικαστηρίου αυτού ούτε στη δίκη προσδιορισμού της προσωρινής αποζημιώσεως, το ποσό αυτό δε θα υπολογισθεί επί του ποσού της αποζημιώσεως, όπως αυτή καθορίζεται με την παρούσα απόφαση.

469/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γεώργιος Ηλιόκαυτος, Λεωνίδας Τσαούσης**).

Δικηγόρος. Άσκηση αγωγής για διεκδίκηση αμοιβών από τράπεζα. Ένσταση της τράπεζας για καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος. Περιεχόμενο και απόρριψή της. Ανάθεση από

τράπεζα σε δικηγόρο για την συλλογή πληροφοριών από τις γραμματείες των δικαστηρίων της Πάτρας σχετικά με τις υποβαλλόμενες αιτήσεις πτωχεύσεων, τις εκδιδόμενες αποφάσεις, τις διαταγές πληρωμής, τις αιτήσεις προσημειώσεων, τις υποθήκες που εγγράφονταν στα οικεία βιβλία και τις αναγκαστικές κατασχέσεις για σύνταξη δελτίων πληροφοριών. Η εργασία αυτή δεν είναι δικηγορική και επιδικάζεται αμοιβή ανάλογα με τις ώρες και ημέρες απασχόλησής του.

Η εναγομένη με τις προτάσεις της, που κατατέθηκαν εμπρόθεσμα και νομότυπα στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατά την πρώτη συζήτηση της αγωγής, ενώπιον του κατά παραπομπήν αρμοδίου καθ'ύλη Πολυμελούς Πρωτοδικείου, πλην των άλλων προέβαλλε την ένσταση καταχρήσεως δικαιώματος (άρθρ. 281 ΑΚ). Ειδικότερα αυτή ιστορούσε ότι «η επίδικη εργασία (του ενάγοντος) πλην του ότι δεν αποτελεί εργασία πέρα από τη συμφωνημένη αλλά παοοχή συμφωνημένη και στα πλαίσια της αμοιβαίας πίστεως και εμπιστοσύνης μεταξύ μας, όπως εγώ από τη μεριά μου του κατέβαλα ατόκως προκαταβολές της αμοιβής και δεν ζητούσα αναλυτικό πίνακα εργασιών για να τον πληρώσω αλλά του κατέβαλα τα αιτούμενα εκάστοτε, ούτω και ο αντίδικος δεν μπορεί να έρχεται με την ένδικη αγωγή και να αποσυνδέσει τις εκ μέρους πράξεις που ενήργησε για να ζητά ξεχωριστά αμοιβή, όταν ουδέποτε ήγειρε τέτοια αξίωση πριν από την άσκηση της κρινομένης και μάλιστα τοιούτου ύψους … Το 1987 αποφάσισα, για λόγους που δεν επιθυμώ να εκθέσω, αλλά όχι πολύ τιμητικούς, την διακοπή της συνεργασίας μου μαζί του. Δια τούτο εχολώθη και όταν οι προσπάθειές του προς ανάκληση της αποφάσεώς μου αυτής απέτυχον, άσκησε την κρινόμενη αγωγή. Το πάθος εναντίον μου εκίνησε τον αντίδικο να προβεί στην άσκησή της υπολογίζοντας με βεβαιότητα ότι δεν θα εκθέσω τους λόγους για τους οποίους σταμάτησα να συνεργάζομαι μαζί του, ελπίζοντας ότι τα δικαστήρια θα λάβουν υπόψη τους την ιδιότητά του ως δικηγόρου». Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε ν'απορριφθεί η αγωγή ως καταχρηστική. Η ένσταση αυτή είναι αβάσιμη και απορριπτέα καθ'όσον τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά και αληθή υποτιθέμενα δεν συνιστούν την εκ του άρθρου 281 Α.Κ. καταλυτική της αγωγής ένσταση, λαμβανομένου υπ'όψη ότι οι επικαλούμενες από τον ενάγοντα στην αγωγή του υπηρεσίες παρέχονται κατά κανόνα επ' αμοιβή και η διεκδίκηση αμοιβής απ'αυτόν, υπό τα προαναφερόμενα πραγματικά περιστατικά δεν καθιστούν την άσκηση του δικαιώματός του καταχρηστική.

…Η εναγομένη Τράπεζα έχει υποκαταστήματα στην πόλη της Πάτρας. Το μήνα Σεπτέμβριο του έτους 1984 άρχισε να έχει συνεργασία με τον ενάγοντα υπό την παραπάνω ιδιότητά του και του ανέθεσε την έρευνα στα οικεία βιβλία μεταγραφών και βαρών της ακίνητης περιουσίας των πελατών που επρόκειτο να δανειοδοτήσει. Η αμοιβή του είχε συμφωνηθεί κατά τα προβλεπόμενα κατώτατα όρια του κώδικα περί Δικηγόρων. Επίσης η εναγομένη, προκειμένου να συντάσσει τα επιβαλλόμενα από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών εβδομαδιαία Δελτία Πληροφοριών ανέθεσε στον ενάγοντα τη συλλογή πληροφοριών από τις γραμματείες των δικαστηρίων της Πάτρας σχετικά με τις υποβαλλόμενες αιτήσεις πτωχεύσεων και τις επ'αυτών εκδιδόμενες αποφάσεις, τις διαταγές

πληρωμής, τις αιτήσεις προσημειώσεων, τις υποθήκες που εγγράφονταν στα οικεία βιβλία και τις αναγκαστικές κατασχέσεις. Την εργασία αυτή ο ενάγων έκανε από τον προαναφερόμενο χρόνο μέχρι και τον Απρίλιο του έτους 1987, χωρίς να του καταβληθεί οποιαδήποτε αμοιβή. Οι πρόσθετες αυτές υπηρεσίες του ενάγοντος προς την εναγομένη προς την εναγομένη δεν συνέχονται με τις υπηρεσίες που αυτός παρείχε στην εναγομένη με την ιδιότητα του δικηγόρου και είναι εντελώς διαφορετική από τον έλεγχο των τίτλων των περιουσιακών στοιχείων των πελατών της εναγομένης, που ανέθεσε σ'αυτόν όπως παραπάνω αναφέρεται. Σημειώνεται ότι η πρόσθετη εργασία για σύνταξη των προαναφερομένων δελτίων πληροφοριών δεν απαιτεί την ιδιότητα του δικηγόρου ούτε ιδιαίτερες γραμματικές γνώσεις εφόσον τα στοιχεία αυτά καταγράφονται από τα οικεία βιβλία των δικαστηρίων και του υποθηκοφυλακείου. Τούτο ενισχύεται από το γεγονός ότι την εργασία αυτή πριν τον ενάγοντα, έκανε κατ'εντολήν της εναγομένης, ένας άλλος υπάλληλος αυτής (Γ. Κ.), ενώ στον Πύργο Ηλείας η εναγομένη είχε αναθέσει την ίδια εργασία στην υπάλληλο του Υποθηκοφυλακείου Πύργου Δ.Γ. Η εναγομένη συνομολογεί ότι είχε αναθέσει στον ενάγοντα την παραπάνω εργασία πλην όμως ισχυρίζεται ότι η αμοιβή του είχε συμφωνηθεί μαζί με την αμοιβή του για την έρευνα των τίτλων των προς διανειοδότηση πελατών της, την οποία κατέβαλε ανελλιπώς και μάλιστα με το ίδιο ποσό μηνιαίως και συνεπώς ουδέν του οφείλει. Προς απόδειξη μάλιστα του ισχυρισμού της αυτού προσκομίζει και επικαλείται ιδία τα κατά μήνα έγγραφα του ενάγοντος όλου, σχεδόν, του επιδίκου χρονικού διαστήματος προς αυτήν, με τα οποία ζητεί την αμοιβή του για τις προαναφερθείσες υπηρεσίες του. Από τα έγγραφα αυτά προκύπτει ότι ο ενάγων ζητούσε από την εναγομένη μέχρι και το μήνα Φεβρουάριο του 1986 το ίδιο ποσό των 35.000 δραχμών «για την εξακρίβωση των περιουσιακών στοιχείων που δήλωσαν οι πελάτες της Τράπεζας ενώ από τον Μάιο του 1986 το ποσό αυτό είναι σταθερό κατά μήνα 50.000 δραχμές. Από τα ίδια παραπάνω έγγραφα προκύπτει ότι τα σταθερά αυτά ποσά καταβάλλονταν κατά μήνα ανεξάρτητα των αριθμών των υποθέσεων που χειριζόταν ο ενάγων κατά μήνα, γεγονός που υποδηλώνει σαφώς ότι υπήρχε άτυπη συμφωνία για πάγια κατά μήνα αμοιβή του. Όμως ούτε από τα παραπάνω έγγραφα ούτε από τα υπόλοιπα προαναφερόμενα αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκαν τα υπό της εναγομένης υποστηριζόμενα ότι δηλαδή στην παραπάνω αμοιβή συμπεριλαμβανόταν και η αμοιβή για την συγκέντρωση των προαναφερομένων στοιχείων προς σύνταξη των δελτίων πληροφοριών. Ειδικότερα σε κανένα από τα παραπάνω έγγραφα αναφέρεται ότι περιλαμβάνεται και η εργασία για τη σύνταξη των δελτίων αυτών. Εάν ήταν αληθές το υποστηριζόμενο από την εναγομένη, οπωσδήποτε θα αναγραφόταν στα παραπάνω έγγραφα ή σε άλλα έγγραφα η αμοιβή του για την εργασία του αυτή, λαμβανομένου υπόψη ότι η εναγομένη είναι μεγάλη κρατική (τότε) Τράπεζα, η οποία διαθέτει άριστο διοικητικό και λογιστικό σύστημα και ειδικό δικαστικό τμήμα τόσο στην Κεντρική υπηρεσία της όσο και στα υποκαταστήματά της στην Πάτρα συγκροτούμενα από έγκριτους δικηγόρους. Άλλωστε γνώριζε ότι η εργασία αυτή (συγκέντρωση στοιχείων

γινόταν ανελλιπώς καθ' εβδομάδα και ήταν ανεξάρτητη από τις λοιπές συνήθεις τραπεζικές εργασίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όπως προκύπτει ιδία από το υπ' αριθμ. 13218/28121987 έγγραφο της Διευθύνσεως Δικαστικού της εναγομένης προς το γραφείο Δικαστικού Πελοποννήσου, η εναγομένη, μετά την διακοπή συνεργασίας της με τον ενάγοντα, επεσήμανε προς το τελευταίο το ίδιο ποσό αμοιβής κατά μήνα του ενάγοντος και τον εντεύθεν κίνδυνο «να δημιουργηθεί η εντύπωση ύπαρξης πάγιας αντιμισθίας». Επομένως εάν είχε συμφωνηθεί η αμοιβή του ενάγοντος για την παραπάνω εργασία να περιέχεται στα παραπάνω κατά μήνα καταβαλλόμενα χρήματα, οπωσδήποτε θα το ανέγραφαν σε κάποιο έγγραφο. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι ο ενάγων τις παραπάνω υπηρεσίες του προσέφερε στην εναγομένη μέχρι τον Απρίλιο του έτους 1987, οπότε διακόπηκε η συνεργασία τους με πρωτοβουλία της εναγομένης.

Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι για την διεκπεραίωση της παραπάνω εργασίας (σύνταξη δελτίων πληροφόρησης) ο ενάγων απασχολείτο μία ημέρα την εβδομάδα επί τρεις ώρες κάθε ημέρα. Ειδικότερα αυτός συνήθως την τελευταία ημέρα κάθε εβδομάδας επισκεπτόταν τα αρμόδια γραφεία των δικαστικών υπηρεσιών της Πάτρας και από τα οικεία δημόσια βιβλία αντέγραφε τα προαναφερόμενα στοιχεία με τα οποία στη συνέχεια συνέτασσε τα δελτία πληροφόρησης. Το ίδιο έκανε στο Υποθηκοφυλακείο Πατρών.

Για την εργασία του αυτή δεν είχε συμφωνηθεί αμοιβή ούτε του καταβλήθηκε από την εναγομένη οποιαδήποτε αμοιβή, όπως προαναφέρεται. Όμως οι υπηρεσίες αυτές κατά τις συνήθεις περιστάσεις παρέχονται μόνο με ανάλογη αμοιβή. Και είναι μεν αληθές ότι ο ενάγων όλο το παραπάνω χρονικό διάστημα δεν ζήτησε την καταβολή αμοιβής, πλην όμως αυτό οφειλόταν σε προσπάθεια του ενάγοντος να διατηρεί καλές σχέσεις με την εναγομένη, προκειμένου η τελευταία να τον προσλάβει με παγία αντιμισθία ως νομικό της σύμβουλο. Πρέπει να σημειωθεί ότι η εναγομένη μετά τη διακοπή της συνεργασίας της με τον ενάγοντα, ανέθεσε την εργασία αυτή στο δικηγόρο Πατρών Α.Σ., με την καταβολή αμοιβής. Περαιτέρω ενόψει του είδους των προαναφερομένων εργασιών, τον βαθμό ευθύνης τους και το χρόνο απασχόλησης του ενάγοντος για την εκτέλεσή τους, η εύλογη συναλλακτική αμοιβή του ενάγοντος ανέρχεται σε 2.000 δραχμές για κάθε εβδομάδα για το έτος 1984, σε 3.000 δραχμές για το έτος 1985, σε 4.000 δραχμές για το έτος 1986 και σε 5.000 δραχμές για το έτος 1987 (μέχρι και τον Απρίλιο). Επομένως το συνολικό ποσό

685/2004

(Εισηγητής: **Αλέξανδρος Νικάκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Παναγόπουλος, Φαίδων Κουλούρης**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου (5% και 4%) επί του ποσού της αποζημίωσης.

ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΙ το υπόχρεο σε αποζημίωση ΤΕΙ Πατρών στην καταβολή της αμοιβής των πληρεξουσίων δικηγόρων των αιτούντων και ανταιτούντων σε ποσοστό 5% για τους αιτούντες με αυτοτελές δικόγραφο και σε 4% για τους ανταιτούντες με το δικόγραφο των προτάσεών τους και επιπλέον για την παράσταση κάθε πληρεξουσίου δικηγόρου σε 150 €.

716/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Παρασκευή Σφαέλου, Ανδρέας Ζήκος**).

Δικηγόρος. Αμοιβή του σε υπόθεση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (ποσοστό 5%).

Καταδικάζει τον αιτούντα Δήμο Πατρέων στην καταβολή της αμοιβής του πληρεξουσίου δικηγόρου των δικαιούχων της αποζημιώσεως, που καθορίζει σε ποσοστό 5% επ'αυτής (αποζημιώσεως), πλέον ποσού εκατόν εβδομήντα (170) € για την παράσταση του ως άνω πληρεξουσίου δικηγόρου.

717/2004

(Εισηγητής: **Παύλος Ζαβαλιάνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου Ν.Σ.Κ., Αλκαίος Βγενόπουλος**).

Δικηγόρος. Αμοιβή του σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (ποσοστό 2%).

Καταδικάζει το υπόχρεο προς καταβολή της αποζημιώσεως στην καταβολή της αμοιβής του πληρεξουσίου δικηγόρου των παρισταμένων δικαιούχων της παραπάνω αποζημιώσεως, που καθορίζει σε ποσοστό 2% επ' αυτής (αποζημιώσεως), πλέον ποσού εκατόν εβδομήντα (170) € για την παράσταση του ως άνω πληρεξουσίου δικηγόρου.

722/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Ζώης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Σπυρίδων Γιαννακόπουλος, Παύλος Αναγνωστόπουλος, Βασίλειος Κυριαζής, Χρήστος Κανελλόπουλος**).

Δικηγόρος. Αναγγελία του για αμοιβές του σε πλειστηριασμό. Ποιες αμοιβές του κατατάσσονται, πριν τον διαχωρισμό σε 1/3 και 2/3 του πλειστηριάσματος, προνομιακώς και ποιες μετά τον διαχωρισμό κατατάσσονται στο 1/3. Περιστατικά.

Ο ανακόπτων δικηγόρος είχε τις εξής απαιτήσεις εις βάρος της υπό εκ

καθάριση συνεταιριστικής οργάνωσης, όπως κρίθηκε και με την προαναφερομένη υπ'αριθμ. 705/2002 απόφαση του δικαστηρίου τούτου : 1) Με βάση την υπ'αριθμ. 279/1988 απόφαση του Εφετείου Ναυπλίου α) δρχ. 371.112 για αποζημίωση λόγω καταγγελίας από την συνεταιριστική οργάνωση της σχέσεως παγίας αντιμισθίας του ανακόπτοντος, νομιμοτόκως από 21.4.1983 μέχρις εξοφλήσεως, β) δρχ. 53.016 μηνιαίως από 11.3.83, μέχρι καταβολής του ποσού της παραπάνω αποζημίωσης, νομιμοτόκως από του τέλους κάθε μηνός, γ) δρχ. 30.000 για επιδικασθείσα δικαστική δαπάνη 2) με βάση την υπ'αριθμ. 315/1987 απόφαση του Αρείου Πάγου δρχ. 75.000 για δικαστική δαπάνη. Τις απαιτήσεις του αυτές ανήγγειλε ο ανακόπτων στην ειδική εκκαθαρίστρια, η οποία με τον ανακοπτόμενο από 12.10.1998 Α πίνακα κατάταξης, κατέταξε τον ανακόπτοντα για ποσό 870.997 στο δε υπόλοιπο κατέταξε την ΑΤΕ ως ενυπόθηκη δανείστρια. Όπως κρίθηκε και με την παραπάνω υπ'αριθμ. 705/02 απόφαση του δικαστηρίου τούτου οι απαιτήσεις του ανακόπτοντος για αποζημίωση λόγω καταγγελίας της συμβάσεώς του με την συνεταιριστική οργάνωση και οι τόκοι αυτής κατατάσσονται προνομικακώς, πριν το διαχωρισμό του διανεμητέου ποσού σε ποσοστά, μετ'αφαίρεση των τόκων που παρεγράφησαν, ήτοι του χρονικού διαστήματος από 18.5.1988 μέχρι 31.12.1992. Προνομιακώς επίσης κατατάσσονται, όπως παραπάνω, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 975, 976 και 977 ΚΠολΔ οι απαιτήσεις του για αποδοχές (περιοδικές παροχές) κατά το άρθρο 94 παρ.1 ν.δ. 3026/54 και τόκων επ'αυτών που γεννήθηκαν εντός της διετίας πριν την 24.4.98. Με βάση αυτά, πριν τον διαχωρισμό του πλειστηριάσματος, κατατάσσονται προνομιακώς οι εξής απαιτήσεις του ανακόπτοντος : α) ποσό δρχ. 371.112 για αποζημίωση, β) τόκοι επί του παραπάνω ποσού των 371.112 των χρονικών διαστημάτων από την επίδοση της αγωγής (21.4.83) μέχρι 18.5.88 που δημοσιεύθηκε η παραπάνω απόφαση του Εφετείου Ναυπλίου και από 1.1.93 μέχρι 24.9.98 εκ δραχμών συνολικώς 1.103.891, γ)ποσό 1.272.384 δρχ. για μηνιαίες περιοδικές παροχές διετίας πριν την 24.4.98, δ) τόκοι επί του παραπάνω ποσού των περιοδικών παροχών δρχ. 339.164. Μετά την αφαίρεση των ποσών αυτών πρέπει να γίνει διαχωρισμός του πλειστηριάσματος σε 1/3 και 2/3 και οι λοιπές απαιτήσεις του ανακόπτοντος πρέπει να καταταγούν στο 1/3 στα δε 2/3 οι εξασφαλισμένες με υποθήκες απαιτήσεις της ΑΤΕ. Οι απαιτήσεις του ανακόπτοντος που κατατάσσονται στο 1/3 είναι οι εξής : α) περιοδικές παροχές εκ δραχμών 53.016 μηνιαίως από 11.3.1983 μέχρι 19.5.88 εκ δραχμών 3.286.992 (μήνες 62 Χ 53.016) και από 24.9.93 μέχρι 24.4.96 εκ δραχμών 1.643.496 (μήνες 31Χ 53.016). Οι τόκοι επί των απαιτήσεων αυτών 4.046.814 δρχ., β) ποσό 75.000 δρχ. νομιμοτόκως από 1.1.93 μέχρι 24.4.98 εκ δρχ. 120.571 και γ) ποσό 30.000 δρχ. Με βάση αυτά προνομιακώς στην τρίτη σειρά του άρθρου 975 ΚΠολΔ και πριν την διανομή του πλειστηριάσματος, μετ'αφαίρεση των εξόδων εκτέλεσης, κατατάσσεται ο ανακόπτων για ποσό 3.086.551 δρχ, οι δε υπόλοιπες απαιτήσεις του εκ δραχμών 9.202.302 κατατάσσονται στο 1/3 του πλειστηριάσματος. Όπως έγινε δεκτό με την υπ'αριθμ. 705/02 απόφαση του δικαστηρίου τούτου τα έξοδα εκτέλεσης που πρέπει να προαφαιρεθούν

ανέρχονται στο ποσό των 6.566.954 δρχ. και επομένως το εναπομένον προς διανομή ποσόν ανέρχεται σε δρχ. 32.636.121. Από το ποσό αυτό πρέπει να αφαιρεθεί ποσό 3.086.551, στο οποίο κατατάσσεται προνομιακώς (άρθρο 975 αρ.3) ο ανακόπτων και το υπόλοιπο εκ δραχμών 29.549.570 πρέπει να διαχωρισθεί σε 1/3 και 2/3 ήτοι 9.849.856 και 16.699.713 και στο μεν ποσό του 1/3 καταταγεί η απαίτηση του ανακόπτοντος εκ δραχμών 9.202.302 στα δε 2/3 η απαίτηση της ΑΤΕ που εξασφαλίζεται με υποθήκη. Μετά από αυτά πρέπει να μεταρρυθμιστεί ο ανακοπτόμενος πίνακας Α, όπως παραπάνω και στο διατακτικό ορίζεται αφού δε η απαίτηση του ανακόπτοντος ικανοποιείται πλήρως με την κατάταξή της στον πίνακα Α, πρέπει να απορριφθεί η ανακοπή αυτού κατά του πίνακα Β, καταδικασθεί δε η καθής οι ανακοπές σε μέρος των δικαστικών εξόδων του ανακόπτοντος (άρθρα 178 και 183 ΚΠολΔ).

745/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελευθερία Χριστοπούλου Ν.Σ.Κ., Ανδρέας Παπαδόπουλος**).

Δικηγόροι. Αμοιβή για δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων (ποσοστό 6% της αποζημίωσης).

Καταδικάζει το αιτούν Ελληνικό Δημόσιο στην δικαστική δαπάνη των παρόντων από τους καθ'ών – ανταιτούντων, την οποία ορίζει στο ποσό των ογδόντα οκτώ (88) ευρώ για την παράσταση του πληρεξουσίου δικηγόρου τους και σε ποσοστά τέσσερα τοις εκατό (4%) επί της καθοριζομένης ως άνω αξίας των απαλλοτριουμένων για την αμοιβή του.

842/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Εξακουστή Σακελλαριάδη Ν.Σ.Κ., Γεώργιος Κοσμόπουλος, Γλυκερία Λάμπρου, Γεράσιμος Παρασκευόπουλος**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου.

Καταδικάζει το Ελληνικό Δημόσιο στα δικαστικά έξοδα των αιτούντων και παρεμβάντων από 150 ευρώ για κάθε ομάδα αυτών που παραστάθηκε με διαφορετικό δικηγόρο και επί πλέον στην αμοιβή του δικηγόρου αυτών σε ποσοστό 3% επί της αποζημιώσεως που συνολικά δικαιούται ο καθένας, μειωμένο όμως κατά το 1/3, τα ως άνω δε ποσά θα παρακατατεθούν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων υπέρ του Δικηγορικού Συλλόγου Ηλείας.

860/2004

(Εισηγητής: **Ιωάννης Παπαδόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ελευθερία Χριστοπούλου Ν.Σ.Κ., Χρήστος Αντωνόπουλος**).

Δικηγόροι. Αμοιβές για έκδοση απογράφου, αντιγραφικά, σύνταξη εντολής προς εκτέλεση και επιταγής προς πληρωμή.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 127,128 και 136 του Κώδικα περί Δικηγόρων και την υπ'αριθμ. 12398/21.2.1989 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης «περί ορισμού συντελεστή υπολογισμού δικηγορικών αμοιβών», σε συνδυασμό και με το απόγραφο της υπ'αριθμ. 1043/1997 διαταγής πληρωμής του Δικαστή του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, οι αμοιβές και δαπάνες του δεύτερου από τους καθ'ών η ανακοπή, οι οποίες καθορίζονται στο νόμο επακριβώς κατά ποσό, ανέρχονται σε 27.518 δραχμές και συγκεκριμένα : α) για απόγραφο 5.600 δραχμές (40 μεταλλικές δραχμές προς 140 δρχ.), β) για τέλη απογράφου 17.858 δραχμές (βλ. το υπ'αριθμ. 819/1998 έγγραφο του γραμματέα του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου), γ) για αντιγραφικά 560 δραχμές (2 φύλλα Χ2 μεταλλ. δρχ. προς 140 δρχ.) και δ) για σύνταξη εντολής προς εκτέλεση 3.500 δραχμές (25 μεταλλ. δρχ. προς 140 δρχ.). Για την σύνταξη επιταγής προς πληρωμή, στην οποία επίσης προέβη ο ανωτέρω καθού η ανακοπή, δεν καθορίζεται στο νόμο συγκεκριμένο ποσό αμοιβής, παρά μόνο το κατώτατο και το ανώτατο όριο αμοιβής. Συγκεκριμένα το κατώτατο όριο αμοιβής, σύμφωνα με το άρθρο 127 του Κώδικα Δικηγόρων, ανέρχεται σε 3.500 δραχμές, ενόψει του είδους του εκτελούμενου τίτλου (25 μεταλλ. Χ 140 δρχ.), ενώ το ανώτατο όριο αμοιβής, σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν.3790/1957,ανέρχεται στο Ό του ποσού της οφειλής για την οποία συντάσσεται η επιταγή, δηλαδή εν προκειμένω σε 2.500.000 δραχμές (10.000.000 Χ Ό). Στην συγκεκριμένη ως άνω περίπτωση η επιταγή προς πληρωμή παρουσίαζε δυσκολία και απαιτούσε χρόνο και πνευματική εργασία για την σύνταξή της και έτσι ο συντάκτης της δικαιούται να λάβει ως αμοιβή ποσό ανάλογο με την εμφανιζόμενη δυσκολία, τον χρόνο και την πνευματική εργασία που αφιέρωσε για την σύνταξή της, τέτοιο δε ποσό κρίνεται αυτό των 400.000 δραχμών συνολικώς για όλες τις προαναφερθείσες αιτίες δηλαδή τόσο για την σύνταξη της επιταγής προς πληρωμή, όσο και για τις λοιπές ως άνω δαπάνες και αμοιβές (αδ) και έτσι το εύλογο ποσό για την σύνταξη της επιταγής προς πληρωμή είναι 372.482 δραχμές. Επομένως από το συνολικό ποσό των 588.000 δραχμών που προαφαίρεσε η συμβολαιογράφος από το πλειστηρίασμα ως έξοδα εκτελέσεως του δικαιούχου ως άνω δεύτερου από τους καθών η ανακοπή, μόνο το ποσό των 400.000 δραχμών αποτελεί έξοδα εκτελέσεως προαφαιρούμενα από το πλειστηρίασμα, ενώ το υπόλοιπο ποσό των 188.000 δραχμών πρέπει να διανεμηθεί στους αναγγελθέντες δανειστές και εν προκειμένω πρέπει για το ποσό αυτό να καταταγεί το ανακόπτον ως μόνος προνομιούχος και ανακόπτων δανειστής. Συνεπώς η

ανακοπή είναι βάσιμη στην ουσία κατά το ανωτέρω ποσό των 188.000 δραχμών και έπρεπε κατά το μέρος αυτό να γίνει δεκτή και να καταταγεί το ανακόπτων στο εν λόγω ποσό. Στην ίδια ως άνω κρίση κατέληξε, όπως προαναφέρθηκε, και το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο μετά από εκτίμηση των αποδείξεων και εφαρμογή των ίδιων διατάξεων του νόμου.

874/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ανδρέας Οικονόμου, Παναγιώτης Κουρής, Τάκης Ανδρονόπουλος, Γεώργιος Πεντζιάς, Παύλος Αναγνωστόπουλος, Αντώνιος Κακογιάννης**).

Δικηγόροι των αιτούντων σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως. Αμοιβή 3% επί του ποσού της αποζημίωσης.

Επιδικάζει την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων των αιτούντων, την οποία προσδιορίζει ενιαίως σε ποσοστό 3% επί του ποσού της αποζημιώσεως που αναλογεί στον κάθε υπόχρεο προς καταβολή της, όπως αυτή ορίσθηκε ανωτέρω και επί πλέον την παράσταση κάθε πληρεξουσίου δικηγόρου των αιτούντων εξ 176 ευρώ.

881/2004

(Εισηγητής: **Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου Ν.Σ.Κ., Θεοφάνης Κατσίνας, Νικόλαος Ραβαζούλας**).

Δικηγόροι. Επιταγή προς πληρωμή. Αν το ποσό της προσδιορίζεται με την επιταγή στο οριζόμενο από το νόμο κατώτατο όριο εισπράττεται με την εκτέλεση του τίτλου για την ανακοπή. Αν όμως η σύνταξη της επιταγής είχε δυσκολία και δικαιολογεί μεγαλύτερο από το νόμιμο ποσό, επιβάλλεται εκκαθάρισή του είτε με ιδιαίτερη αγωγή είτε από το δικαστήριο που δικάζει την ανακοπή κατά του πίνακα.

Κατά το άρθρο 127 του ν.δ. 3026/54 «περί του Κώδικος Δικηγόρων», ο συντάσσων και υπογράφων την επιταγή δικηγόρος δικαιούται αμοιβής η οποία περιλαμβάνεται στα έξοδα εκτέλεσης. Καθορίζεται δε αυτή, κατά το κατώτατο όριο υπό του άνω άρθρου, αναλόγως του είδους του εκτελουμένου τίτλου και ειδικότερα στις αποφάσεις του Μονομελούς Πρωτοδικείου ή Προέδρου σε 25 μεταλλικές δραχμές. Σύμφωνα δε με την απόφαση 12398/89 του Υπουργού Δικαιοσύνης, ο συντελεστής υπολογισμού των δικηγορικών αμοιβών που προβλέπεται από το άρθρο 99 του παραπάνω ν.δ/τος, ορίσθηκε σε 140 μονάδες. Εάν η εν λόγω αμοιβή προσδιορίζεται

από το νόμο κατώτατο όριο εισπράττεται με την εκτέλεση του τίτλου για την απαίτηση. Εάν όμως η σύνταξη της επιταγής έχει δυσκολία και δικαιολογεί ποσό μεγαλύτερο του προσδιοριζομένου από το νόμο ως ελαχίστου ορίου επιβάλλεται εκκαθάρισή της είτε με ιδιαίτερη αγωγή (Εφ.Πειρ. 1226/98 Αρμ. ΝΓ 1751), είτε το επιλαμβανόμενο της σχετικής ανακοπής δικαστήριο μπορεί να ορίσει αυτό το ποσό στο προσήκον μέτρο, λαμβάνον υπόψη ιδίως το ύψος του ποσού της απαίτησης για το οποίο η επιταγή και το βαθμό δυσχέρειας συντάξεώς της (Εφ.Αθ. 186/98 Ελλ.Δνη 39,1654). Στην προκείμενη περίπτωση το ανακόπτον με τον τρίτο λόγο της ανακοπής ισχυρίζεται ότι εσφαλμένα η υπάλληλος του πλειστηριασμού προαφαίρεσε από το πλειστηρίασμα το ποσό των 125.000 δραχμών για αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου για την σύνταξη δύο επιταγών της εκτελουμένης διαταγής πληρωμής σύμφωνα με την από 26199 απόδειξη του πληρεξουσίου δικηγόρου της επισπεύδουσας. Όπως προκύπτει από τον προαναφερόμενο πίνακα κατάταξης με την υπ'αριθμ. 290/1997 διαταγή πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, που είναι ο τίτλος βάσει του οποίου συνεχίστηκε η αναγκαστική εκτέλεση, το κεφάλαιο που επεδικάσθηκε στην αιτούσα και επισπεύδουσα ανερχόταν σε 3.726.760 δραχμές, πλέον τόκων και εξόδων. Πέραν τούτου αποδείχθηκε ότι για την σύνταξη των ενδίκων επιταγών κατεβλήθη υπό του πληρεξουσίου δικηγόρου ιδιαίτερη προσπάθεια και ότι αυτός αφιέρωσε περισσότερο χρόνο από τον συνηθισμένο. Επομένως η αμοιβή του για τις παραπάνω δικηγορικές πράξεις κατά το προσήκον μέτρο δεν υπερβαίνει το συνολικό ποσό των 50.000 δραχμών. Συνεπώς η επί του πλειστηριασμού υπάλληλος έπρεπε ν'αφαιρέσει το παραπάνω ποσό και όχι το ποσό των 125.000 δραχμών και επομένως πρέπει να μειωθούν τα έξοδα αυτά κατά 75.000 δραχμές (125.000 – 50.000) και πρέπει να γίνει δεκτός ο λόγος αυτός ως εν μέρει ουσιαστικά βάσιμος.

945/2004

(Εισηγήτρια: **Ελένη Διονυσοπούλου,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Ιωάννης Παναγόπουλος, Αναστασία Τογιοπούλου, Παρασκευή Σφαέλου**).

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου των δικαιούχων – αιτούντων σε βάρος των υποχρέων προς αποζημίωση (ποσοστό 6%).

Καταδικάζει τους υπόχρεους σε αποζημίωση να καταβάλουν στον δικαιούχο αυτής την αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του, την οποία προσδιορίζει σε ποσοστό 6% επί της αξίας των απαλλοτριωθέντων και επί πλέον για τις παραστάσεις του ίδιου δικηγόρου σε εκατόν ογδόντα (180) ευρώ.

15. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

39/2004

(Εισηγητής: **Αργύριος Σταυράκης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Γιώργος Νικολόπουλος, Παρασκευή Σφαέλου**).

Πολεοδομικό σχέδιο. Π.Δ. της 26/5/1995 για τον υπολογισμό των υποχρεώσεων των ιδιοκτησιών που βρίσκονται εκατέρωθεν του κοινού ορίου περιοχών εντεταγμένων στο σχέδιο πόλεως με διαφορετικό σύστημα υπολογισμού των υποχρεώσεών τους. Ζητήματα για την παράδοση των ακινήτων.

Κατά το άρθρο 3 του Π.Δ. της 2651993 για τον υπολογισμό των υποχρεώσεων των ιδιοκτησιών που ευρίσκονται εκατέρωθεν του κοινού ορίου περιοχών εντεταγμένων σε σχέδιο πόλεως με διαφορετικό σύστημα υπολογισμού των υποχρεώσεών τους, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 12 &11 του Ν.1337/83 για την επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων κ.λ.π. όπως προστέθηκε με το άρθρο 98 &9 του Ν.1892/90 (ΦΕΚ 648 τ.Δ΄/ 14693), όταν εγκεκριμένος κοινόχρηστος χώρος διαχωρίζει περιοχές Α από περιοχές Β, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 του ίδιου Π.Δ. και αναφέρονται αμέσως κατωτέρω, συντάσσεται η πράξη εφαρμογής του άρθρου 1&2 του παρόντος (άρθρ.12 του Ν.1337/ 83) ως εξής, στην περίπτωση που δεν έχουν καταβληθεί αποζημιώσεις λόγω ρυμοτομίας για τον ανωτέρω χώρο, ήτοι 1) για τις ιδιοκτησίες των περιοχών Α: υπολογίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. της 1771923 και του άρθρου 6 του Ν.5269/31, όπως ισχύει, και των εκτελεστικών του διαταγμάτων, και 2) για τις ιδιοκτησίες των περιοχών Β: α) υπολογίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα ως ανωτέρω, β) υπολογίζεται η εισφορά σε γη σύμφωνα με την &4 και επόμενες του άρθρου 8 του Ν.1337/83 και γ) συγκρίνονται οι προκύπτουσες υποχρεώσεις και αναλόγως καθορίζονται οι περαιτέρω υποχρεώσεις της ιδιοκτησίας κατά τα οριζόμενα στην ίδια διάταξη, κατά το άρθρο δε 2 του ίδιου Π.Δ. της 2651993 για την εφαρμογή του παρόντος ορίζονται ως 1. Περιοχές Α, αυτές των οποίων το πολεοδομικό σχέδιο εγκρίθηκε α) με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. της 1771923, β) με βάση τις διατάξεις του Ν. 1337/83 αλλά αποτελούν πυκνοδομημένο τμήμα οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 και δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του ίδιου νόμου, 2. Περιοχές Β, αυτές των οποίων το πολεοδομικό σχέδιο εγκρίθηκε α) με βάση τις διατάξεις των παραγρ.4 και επόμενες του άρθρου 8 του ίδιου νόμου, β) με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. της 1771923 και υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν.1337/83 και γ) με βάση τις διατάξεις του Ν.1337/ 83, αποτελούν δε πυκνοδομημένο τμήμα οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 και υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του ίδιου νόμου. Τέλος, κατά τις διατάξεις του προαναφερθέντος άρθρου 12 του Ν.1337/83 η συντασσόμενη κατά

πράξη εφαρμογής της πολεοδομικής μελέτης αφού κυρωθεί με απόφαση του οικείου Νομάρχη και μεταγραφεί επιφέρει όλες τις μεταβολές στις ιδιοκτησίες που αναφέρονται σ'αυτήν εκτός από εκείνες για τις οποίες οφείλεται αποζημίωση και για την συντέλεση των οποίων πρέπει να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες του Ν.Δ. της 1771923 και του Ν.Δ. 797/71, και ο οικείος Ο.Τ.Α. και κάθε ενδιαφερόμενος μπορούν να καταλάβουν τα νέα ακίνητα που διαμορφώθηκαν με την πράξη εφαρμογής και παρέχονται σ'αυτούς με την προϋπόθεση ότι έχουν καταβληθεί οι προαναφερόμενες αποζημιώσεις, σε περίπτωση δε αρνήσεως του κατόχου ή νομέα να παραδώσει το ακίνητο που του αφαιρείται σύμφωνα με την πράξη εφαρμογής εντός 15 ημερών από την έγγραφη πρόσκλησή του διατάσσεται η αποβολή του με απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που εκδίδεται μετά από αίτηση των ανωτέρω ενδιαφερομένων κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η κατά τα ανωτέρω αποβολή από το αφαιρούμενο για την δημιουργία κοινόχρηστων χώρων με την πράξη εφαρμογής της πολεοδομικής μελέτης ακίνητο που βρίσκεται στο όριο περιοχών με διαφορετικά πολεοδομικά καθεστώτα μπορεί να γίνει υπό την ισχύ των διατάξεων αυτών, όπως εν προκειμένω, στα μεν ακίνητα της προαναφερθείσης περιοχής Β, για τα οποία οφείλεται εισφορά σε γη, μετά την μεταγραφή της πράξεως εφαρμογής, στα δε ακίνητα της περιοχής Α, όπου τηρείται η διαδικασία του Ν.Δ. της 1771923 περί σχεδίου πόλεων, μετά την συντέλεση της απαλλοτριώσεως κατά τις διατάξεις των άρθρων 32 επ. του Ν.Δ. 1771923 και 797/71 (ήδη Ν.2882/01), την σύνταξη δηλ. πράξεως αναλογισμού κ.λ.π., που μπορεί να ενσωματώνεται στην πράξη εφαρμογής και την καταβολή της δικαστικώς καθορισθησομένης αποζημιώσεως (βλ. λεπτομερώς για όλα τα ανωτέρω Δημ. Χριστοφιλόπουλου, πράξη εφαρμογής πολεοδομικής μελέτης, 1997, &8 σελ.162 επ., &2 σελ.53 επ.).

…Οι καθών αν και προσκλήθηκαν νόμιμα και εμπρόθεσμα να παραδώσουν στον αιτούντα το ανωτέρω εδαφικό τμήμα αρνούνται να το πράξουν, βάσει δε του ιστορικού αυτού ο αιτών ζήτησε την αποβολή των καθών από το εν λόγω εδαφικό τμήμα. Με αυτό όμως το περιεχόμενο και το αίτημα η ένδικη αυτή αίτηση είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως και τούτο για τους ακόλουθους λόγους. Η προαναφερθείσα πράξη εφαρμογής υπάγεται όπως συνομολογείται, στις ρυθμίσεις του ανωτέρω Π.Δ. της 2651993 για τον υπολογισμό των υποχρεώσεων των ιδιοκτησιών που βρίσκονται εκατέρωθεν του κοινού ορίου περιοχών εντεταγμένων σε σχέδιο πόλεως με διαφορετικό σύστημα υπολογισμού των υποχρεώσεών τους, ο δε εγκεκριμένος ως άνω κοινόχρηστος χώρος της ιδιοκτησίας των καθών διαχωρίζει την περιοχή Α από την περιοχή Β της οικείας πολεοδομικής μελέτης. Επομένως και εν όψει των προεκτεθεισών νομικών ρυθμίσεων η αίτηση που επιδιώκει την αποβολή των καθών υπό τον υπ'όψιν χώρο (εδαφικό τμήμα της ιδιοκτησίας τους προοριζόμενο για κοινόχρηστο χώρο) πρέπει να αναφέρει, για να είναι ορισμένη (άρθρο 216 &1 του ΚΠολΔ), σε ποια από τις ανωτέρω περιοχές ανήκει το επίδικο τμήμα και ειδικότερα αν ανήκει στην περιοχή Α, οπότε για την αποβολή απαιτείται συντέλεση της απαλλοτριώσεως (ρυμοτομία) κατά τις κοινές διατάξεις που προαναφέρθηκαν (καταβολή αποζημιώσεως), ή αν ανήκει

στην περιοχή Β, οπότε οφείλεται εισφορά σε γη και αρκεί, κατά τα προεκτεθέντα, η μεταγραφή της πράξεως εφαρμογής, με την οποία επέρχονται όλες οι αναφερόμενες στην πράξη μεταβολές στις περιλαμβανόμενες ιδιοκτησίες. Τα στοιχεία αυτά δεν τα αναφέρει η ένδικη αίτηση με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατός ο έλεγχος νομιμότητάς της, επικαλούμενη μόνο την μεταγραφή της πράξεως εφαρμογής, πολλώ δε μάλλον που οι καθών εντόνως υποστηρίζουν ότι το επίδικο ως άνω τμήμα της ιδιοκτησίας τους εμπίπτει στην περίπτωση της περιοχής Α του άρθρου 2 του Π.Δ. της 2651993 (πυκνοδομημένο τμήμα οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 που δεν υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 1337/83 – υπό αναμόρφωση περιοχή) για την ρυμοτόμηση του οποίου απαιτείται πράξη αναλογισμού και καταβολή αποζημιώσεως, κατά τα προεκτεθέντα.

438/2004

(Εισηγητής: **Χαράλαμπος Δημάδης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Νικόλαος Φραγκογιαννόπουλος, Διονύσιος Κότσιφας**).

Κτιριοδομικός Κανονισμός. Ανοίγματα σε μεσοτοίχους και σε εξωτερικούς τοίχους των κτιρίων που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο απαγορεύονται, ακόμα και με δουλεία. Παρέχεται στον κύριο του ακινήτου που έχει κοινό όριο, αυτοτελής αγωγή για κλείσιμο των ανοιγμάτων και χωρίς να δημιουργείται σε βάρος του βλαπτική επενέργεια, στρέφεται δε κατά του κυρίου του γειτονικού ακινήτου, αδιάφορα αν είναι αυτός που κατασκεύασε τα ανοίγματα.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 10 &&9 και 10 της υπ'αριθμ. 3046/304/30.13.2.89 αποφάσεως του ΥΠΕΧΩΔΕ «Κτιριοδομικός κανονισμός», όπως αντικαταστάθηκε από την &5 της υπ' αριθμ. 49977/3068/2730.6.89 αποφάσεως του ΥΠΕΧΩΔΕ, που ίσχυε κατά τη συζήτηση στο Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο της υπό κρίση αγωγής, «στους μεσότοιχους και τους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο των ιδιοκτησιών απαγορεύεται η διάνοιξη ανοιγμάτων. Ανοίγματα που προϋπήρχαν του ν.δ. 8/73 και αντιβαίνουν στην απαγόρευση της προηγουμένης παραγράφου δεν κλείνονται με πράξη της διοίκησης, αλλά ύστερα από δικαστική απόφαση, που εκτελείται σύμφωνα με τις διατάξεις της πολιτικής δικονομίας». Αντίστοιχες διατάξεις υπήρχαν και στους προϊσχύσαντες ΓΟΚ (άρθρα 26 &9 του Ν.Δ. 8/73, 50/3 του ΒΔ της 9.8/30.9.55). Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό με τις διατάξεις περί κυριότητος και περί δουλειών των άρθρων 999 επ., 1108, 1033 επ. και 1118 επ., του Α.Κ. συνάγεται ότι τα ανοίγματα επί οικοδομής σε επαφή με γειτονικό ακίνητο απαγορεύονται, ως αντιβαίνοντα σε δημοσίας τάξεως κανόνες του κτιριοδομικού κανονισμού (Α.Π. 1352/89 ΕΔΠ 1991167), ενώ δικαίωμα τέτοιας κατασκευής δεν μπορεί να αποκτηθεί ούτε και με τις διατάξεις περί πραγματικών δουλειών. Ενόψει αυτών, είναι φανερό ότι από την διάταξη της & 10 του άρθρου 10 του κτιριοδομικού κανονισμού παρέχεται αυτοτελής αγωγή στον κύριο του ακινήτου που έχει κοινό όριο με το κτίριο στον τοίχο του οποίου και σε επαφή με το όριο αυτό κατασκευάσθηκαν ανοίγματα έστω και αν καμία βλαπτική ενέργεια

δεν προκαλείται από τα ανοίγματα αυτά στην ιδιοκτησία του ενάγοντος, στρεφομένη κατά του εκάστοτε κυρίου του παραπάνω οικοδομήματος, αδιάφορα αν είναι αυτός που κατασκεύασε τα ανοίγματα, και το αίτημα περιορίζεται σε ορισμένη θετική πράξη του εναγομένου (κλείσιμο ανοιγμάτων) (βλ. Α.Π. 1084/94 ΕΕΝ 1995 σελ. 644). Δεν αποκλείεται δε στην αγωγή με αίτημα το κλείσιμο των ανοιγμάτων, που είναι ενοχική, στρεφόμενη όμως κατά του εκάστοτε κυρίου του γειτονικού ακινήτου που έγιναν τα ανοίγματα, (aetio in ren scrirta), να σωρευθεί και το αίτημα περί αναγνωρίσεως της κυριότητας του ενάγοντος επί του ακινήτου, σε επαφή του οποίου έγινε το άνοιγμα, η ύπαρξη της οποίας, άλλωστε, ασκεί νομιμοποιητική λειτουργία στην, με την ανωτέρω περιεχομένου αγωγή, ανοιγμένη αστική δίκη. Συναφώς προς την ανωτέρω σκέψη η προαναφερόμενη αγωγή, με το άνω αυτής ιστορικό και αιτητικό, είναι νόμιμη, ερειδομένη στις παρατεθείσες διατάξεις. Το πρωτόδικο Δικαστήριο, κρίνοντας αντιθέτως, με το σκεπτικό ότι δεν γίνεται επίκληση του λόγου για τον οποίο οι ενάγοντες ως ιδιοκτήτες ομόρου ακινήτου βλάπτονται από τα παράνομα ανοίγματα που έχουν κατασκευασθεί στην γειτονική οικοδομή του εναγομένου και σε επαφή με το οικόπεδό τους, εσφαλμένως εφήρμοσε και ερμήνευσε τις παρατεθείσες διατάξεις, αφού μ'αυτές παρέχεται, όπως ελέχθη, αυτοτελής αγωγή για το κλείσιμο των παραθύρων, ανεξαρτήτως της υπάρξεως διαταρακτικής επενέργειας στην όμορη ιδιοκτησία.

586/2004

(Εισηγητής: **Γεράσιμος Τσούνης,** εφέτης).
(Δικηγόροι: **Αχιλλέας Καρακάσης, Γεώργιος Λαμπρόπουλος, Γιάννης Κόττας**).

Ανοίγματα σε μεσότοιχο και στους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο των ιδιοκτησιών, απαγορεύονται. Πότε και πώς διατάσσεται το κλείσιμό τους. Διατάξεις σχετικές του κτιριοδομικού Κανονισμού 1985. Έννοια ανοιγμάτων. Περιστατικά.

Κατά τις διατάξεις των παραγράφων 9 και 10 του άρθρου 10 της υπ' αριθ. 3046/304/30.1.3.2.1989 αποφάσεως του ΥΠΕΧΩΔΕ «Κτιριοδομικός Κανονισμός», όπως αντικαταστάθηκε από την παράγραφο 5 της υπ' αριθ. 49977/3068/2730.6.1989 αποφάσεως του ΥΠΕΧΩΔΕ, που ίσχυε κατά τη συζήτηση της αγωγής στο Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, «στους μεσότοιχους και τους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο των ιδιοκτησιών απαγορεύεται η διάνοιξη ανοιγμάτων. Ανοίγματα που προϋπήρχαν του Ν.Δ 8/1973 και αντιβαίνουν στην απαγόρευση της προηγούμενης παραγράφου δεν κλείνονται με πράξη της διοίκησης, αλλά ύστερα από δικαστική απόφαση, που εκτελείται σύμφωνα με τις διατάξεις της πολιτικής δικονομίας». Αντίστοιχες διατάξεις υπήρχαν και στους προϊσχύσαντες ΓΟΚ (άρθρα 26 παρ. 9 του ΝΔ 8/1973, 50 παρ. 3 του

ΒΔ της 9.8/30.9.1955). Ανοίγματα κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων θεωρούνται γενικώς τα προς φωτισμό, αερισμό και συγκοινωνία διαμερισμάτων αφιέμενα επί των τοίχων ή της στέγης κενά π.χ. πόρτες, παράθυρα, φεγγίτες κ.λ.π (Ολ. ΑΠ. 958/1985 ΝοΒ 33,1403). Με τις διατάξεις αυτές παρέχεται στον κύριο του ακινήτου που έχει κοινό όριο με το κτίριο στον τοίχο του οποίου έγιναν τα ανοίγματα, αυτοτελής ενοχική αξίωση κατά του εκάστοτε κυρίου του γειτονικού οικοδομήματος για κλείσιμο των ανοιγμάτων αυτών χωρίς να είναι απαραίτητο, όπως συμβαίνει στην εμπράγματη αρνητική αγωγή του Α.Κ 1108, αφ' ενός μεν ο εναγόμενος να είναι αυτός που κατασκεύασε τα ανοίγματα, αφ' ετέρου δε από τα ανοίγματα αυτά να προκαλείται κάποια βλαπτική επενέργεια στην ιδιοκτησία του ενάγοντος (ΑΠ. 1084/1994 ΕΕΝ 1995,644, Εφ.Αθ. 9300/1998 Ελ.Δνη 40,1188, Εφ.Πειρ. 57/1997 Ελ.Δνη 38,1617). Τέλος, από τις παραπάνω διατάξεις σε συνδυασμό με αυτές των άρθρων 1118 επ. του ΑΚ συνάγεται ότι δεν μπορεί να αποκτηθεί υπέρ του εκάστοτε κυρίου ενός ακινήτου δικαίωμα δουλείας φωτισμού με παράθυρα που ανοίγονται σε τοίχους που έχουν ανεγερθεί σε επαφή με το κοινό όριο του ακινήτου αυτού με άλλο ακίνητο, ούτε με σύμβαση, ούτε με χρησικτησία, αφού τα ανοίγματα αυτά απαγορεύονται από τις ως άνω δημοσίας τάξεως διατάξεις του Κτιριοδομικού κανονισμού (ΑΠ 1352/1989 Ελ.Δνη 32,771).

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Η εφεσίβλητη είναι κυρία ενός οικοπέδου εμβαδού 60 τ.μ. με την υπάρχουσα σ' αυτό παλιά ισόγεια οικία, που βρίσκεται στη συνοικία «Αρόη» των Πατρών επί της οδού Κωνσταντίου αριθμός 3 και συνορεύει ανατολικά κ.λ.π. και βόρεια με την οικοδομή των εκκαλουσών και νότια με ιδιοκτησία Χ.Ρ. Οι εκκαλούσες, μητέρα και κόρη, είναι κυρίες ξεχωριστών οριζόντιων ιδιοκτησιών, η πρώτη Α.Ι. (μητέρα) του ισόγειου ορόφου, η δε δεύτερη, Σ.Κ. (κόρη), του ανωγείου ορόφου μιας οικοδομής, η οποία έχει κτιστεί σε οικόπεδο επιφάνειας 107,55 τ.μ., συγκυριότητας των εκκαλουσών σε ποσοστό 600/1000 για την πρώτη και 400/1000 για τη δεύτερη. Η οικοδομή αυτή συνορεύει ανατολικά κ.λ.π. Η κυριότητα των διαδίκων επί των ως άνω ακινήτων και των οριζόντιων ιδιοκτησιών συνομολογείται εκατέρωθεν. Στο νότιο εξωτερικό τοίχο της οικοδομής των εκκαλουσών, στο κοινό όριο των ιδιοκτησιών των διαδίκων, έχουν διανοιχθεί και διατηρούνται ανοίγματα και συγκεκριμένα: 1) παράθυρο διαστάσεων 0,70 μ. χ 0,50 μ., 2) φωταγωγός διαστάσεων 2,6 μ. χ 3 μ., ο οποίος χωρίζεται σε δύο τμήματα διαστάσεων 1,30 μ. χ 1,50 μ., το καθένα, έχει δε τοποθετηθεί σ' αυτόν (φωταγωγό) τελλάρο μεταλικό με τζάμι και 3) απορροφητήρας διαμέτρου 0,08 μ. Τα ανοίγματα αυτά συνομολογούνται από τις εκκαλούσες ……

Από αυτά (ανοίγματα), το παράθυρο και ο απορροφητήρας βρίσκονται στο τμήμα του εξωτερικού τοίχου που εκτείνεται στο ισόγειο της οικοδομής των εκκαλουσών, ενώ ο φωταγωγός στο τμήμα του τοίχου του ανωγείου. Το παράθυρο ανοίχτηκε το έτος 1961. Το άνοιγμα του απορροφητήρα στη σημερινή του μορφή διαμορφώθηκε το έτος 1983, ενώ από το έτος 1961 στη θέση του υπήρχε εξαεριστήρας. Ο φωταγωγός ανοίχθηκε μετά το έτος 1967, ενώ το τζάμι τοποθετήθηκε αργότερα (1989

φου της οικοδομής, το παράθυρο για το φωτισμό και τον εξαερισμό της κουζίνας και του μπάνιου του ισογείου και το τρίτο μικρότερο άνοιγμα αποτελεί την απόληξη του απορροφητήρα της ηλεκτρικής κουζίνας του ισογείου, χρησιμεύοντας για τον εξαερισμό αυτής. Όλα τα παραπάνω ανοίγματα, ως ευρισκόμενα στο κοινό όριο των ιδιοκτησιών των διαδίκων, είναι απαγορευμένα και με βάση τις προαναφερθείσες διατάξεις του Κτιριοδομικού Κανονισμού υπόκεινται σε κλείσιμο με δικαστική απόφαση κατόπιν αγωγής του κυρίου του ακινήτου που έχει κοινό όριο με το κτίριο στον τοίχο του οποίου έγιναν αυτά. Αυτό ισχύει και στην περίπτωση ακόμη που τα ανοίγματα αυτά, όταν κατασκευάστηκαν, ήταν νόμιμα, έγιναν δε παράνομα μεταγενέστερα με πράξη λ.χ. του ιδιοκτήτη της οικοδομής, όπως συμβαίνει εν προκειμένω. Μέχρι και το έτος 1963 οι σημερινές όμορες ιδιοκτησίες των διαδίκων αποτελούσαν ενιαία ιδιοκτησία που ανήκε στην εκκαλούσα Α.Ι., η οποία το έτος αυτό (1963) μεταβίβασε με συμβόλαιο το σημερινό ακίνητο της εφεσίβλητης στον Κ.Δ. και ο τελευταίος επίσης με συμβόλαιο του έτους 1966 στην μητέρα της εφεσίβλητης, η οποία πέθανε το έτος 1996, κληρονομηθείσα από αυτήν (εφεσίβλητη κόρη της). Επομένως τα ανοίγματα του παραθύρου και του απορροφητήρα του ισογείου που ήταν νόμιμα μέχρι και το έτος 1963, αφού μέχρι τότε δεν ήταν ανοίγματα στο κοινό όριο χωριστών ιδιοκτησιών, από το έτος αυτό (1963) και εντεύθεν κατέστησαν παράνομα και η διατήρησή τους απαγορευμένη με την ως άνω πράξη της εκκαλούσας Α.Ι. ιδιοκτήτριας της οικοδομής και του οικοπέδου, υποκείμενα πλέον σε κλείσιμο με βάση τις παραπάνω διατάξεις του Κτιριοδομικού Κανονισμού. Περαιτέρω δεν είναι βάσιμος ο ισχυρισμός των εκκαλουσών ότι η αξίωση της εφεσίβλητης για κλείσιμο όλων των επιδίκων ανοιγμάτων είναι καταχρηστική και ως τέτοια απαγορευμένη, αντικείμενη στη διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ., η επίκληση της οποίας από τον υπόχρεο στο κλείσιμο μπορεί να γίνει και όταν ακόμη ασκείται δικαίωμα που απορρέει από κανόνα δημοσίας τάξεως, όπως είναι οι διατάξεις του Κτιριοδομικού κανονισμού και ιδία αυτή του άρθρου 10 παρ. 9 και 10 της ως άνω Υπουργικής απόφασης. Κατ' αρχήν ο διαρρεύσας μεγάλος χρόνος από τότε που κατασκευάστηκαν τα επίδικα ανοίγματα και μέχρι την άσκηση της αγωγής, η ρήτρα στο μεταβιβαστικό συμβόλαιο του έτους 1963 ότι το άνοιγμα του παραθύρου θα διατηρείται και εφεξής, χρησιμεύοντας για τον φωτισμό του ισογείου και τέλος το γεγονός ότι από την ύπαρξη των ανοιγμάτων αυτών δεν υφίσταται καμία βλαπτική επενέργεια το ακίνητο της εφεσίβλητης (ενάγουσας), δεν μπορούν από μόνα τους τα περιστατικά αυτά να θεμελιώσουν και αληθή υποτιθέμενα την ένσταση της ΑΚ 281, διότι : 1) ο διαρρεύσας μεγάλος χρόνος, όπως επίσης και η ρήτρα στο μεταβιβαστικό συμβόλαιο για διατήρηση των ανοιγμάτων στο κοινό όριο δεν μπορούν από το νόμο, με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στη μείζονα νομική σκέψη, να οδηγήσουν σε κτήση εμπράγματου δικαιώματος δουλείας με σύμβαση ή με χρησικτησία και επομένως δεν μπορούν τα ίδια περιστατικά να οδηγήσουν εμμέσως στο αποτέλεσμα αυτό, δηλαδή στη διατήρηση των ανοιγμάτων, ενσωματούμενα στο πραγματικό της ΑΚ 281, αφού έτσι δεν θα εξασφαλιζόταν επαρκώς η ενότητα,

αλλά κυρίως η αποτελεσματικότητα της έννομης τάξης και 2) αν η ανυπαρξία βλαπτικής επενέργειας στο ακίνητο της εφεσίβλητης από τη διατήρηση των ανοιγμάτων αποτελούσε στοιχείο του πραγματικού της ΑΚ 281, τότε η κατάφαση αυτής θα αποτελούσε ουσιαστικά στοιχείο της επίδικης αγωγής, που θα εξομοίωνε αυτήν με την εμπράγματη αρνητική αγωγή. Περαιτέρω από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν προέκυψε ότι με το κλείσιμο των επιδίκων ανοιγμάτων οι συνέπειες για τα ακίνητα των εκκαλουσών θα είναι άκρως δυσμενείς και αφόρητες, αφού έτσι οι ιδιοκτησίες τους θα στερηθούν του απαραίτητου φωτισμού και αερισμού και θα καταστούν μειονεκτικές. Αντιθέτως προέκυψε ότι η δυσμενής νέα κατάσταση για τα ακίνητα των εκκαλουσών που θα προκληθεί από το κλείσιμο των ανοιγμάτων οφείλεται σε δική τους υπαίτια συμπεριφορά, αφού θα μπορούσαν να τα διατηρήσουν, αποφεύγοντας την κατάτμηση της ενιαίας ιδιοκτησίας τους με την εκποίηση μέρους αυτής το έτος 1963 στον απώτερο δικαιοπάροχο της εφεσίβλητης Κ.Δ. Επομένως καταχρηστική δεν είναι η συμπεριφορά της εφεσίβλητης, εγείροντας την ένδικη αγωγή για κλείσιμο των ανοιγμάτων, αλλά η συμπεριφορά των εκκαλουσών, οι οποίες, εκποιώντας τμήμα της ενιαίας ιδιοκτησίας τους, θα έπρεπε να υπολογίζουν στο ενδεχόμενο του κλεισίματος με τις εντεύθεν συνέπειες, μεμφόμενες γι' αυτό τον εαυτό τους και όχι την εφεσίβλητη.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ 2004

(Ο πρώτος αριθμός είναι της αποφάσεως και
ο δεύτερος της σελίδας που δημοσιεύεται η απόφαση).

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

(Ο πρώτος αριθμός είναι της αποφάσεως και
ο δεύτερος της σελίδας που δημοσιεύεται η απόφαση).

Δημήτριος Ζηνόζης

Α

Αγροτικά ακίνητα

Αγροτικά ακίνητα. Μεταβιβάσεις σε τρίτους. Προϋποθέσεις για έγκυρη μεταβίβαση όταν έχουν επιφάνεια μεγαλύτερη από 250 στρέμματα ή ανήκουν στην εκκλησιαστική περιουσία. Ποία είναι τα αγροτικά και ποία τα αστικά ακίνητα. **767/63**

Αγωγή

Μίσθωση. Αγωγή εξώσεως. Απαραίτητη η προσαγωγή του πιστοποιητικού της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι δηλώθηκαν τα μισθώματα. Δυνατόν να προσκομιστεί και μετά τη συζήτηση και ενώπιον του Εφετείου. Δεκτό το πιστοποιητικό που αποδεικνύει ότι η δήλωση έγινε από μερικούς εκμισθωτές αλλά για ολόκληρο το ακίνητο. **24/35**
Μίσθωση. Αγωγή απόδοσης μισθίου. Απαράδεκτη η συζήτηση αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα της τελευταίας διετίας πριν τη συζήτηση. Αυτό μπορεί να προσκομιστεί και ενώπιον του Εφετείου. Χωρεί όμως αντικατάσταση των πιστοποιητικών με προσαγωγή αντιγράφου της φορολογικής δήλωσης από την οποία προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα από τον εκμισθωτή. Καταγγελία για κακή χρήση του μισθίου. Δεν υπόκειται σε τύπο και μπορεί να γίνει και με την αγωγή. **643/80**
Αναγνωριστική αγωγή. Προυποθέσεις για την άσκησή της. **7/214**
Αναγνωριστική αγωγή. Στοιχεία της. Αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων ότι η πλειοψηφία των συνιδιοκτητών ή οι εργολάβοι που κατασκευάζουν πολυκατοικία νομιμοποιούνται να υποβάλουν αίτηση στην Πολεοδομική Αρχή για την αναθεώρηση της οικοδομικής άδειας προς περαίωση του έργου. Δεν είναι νόμιμη και απορρίπτεται. 38/218
Αναγνωριστική αγωγή. Πότε ασκείται. Θετική και αρνητική. Η διάκριση έχει σημασία για το βάρος της απόδειξης. Ελληνικό δημόσιο. **140/226**
Αγωγή για αποζημίωση οικοπεδούχου επειδή ο τελευταίος κατέστη υπερήμερος ως προς την πώληση διαμερίσματος που είχε υπογραφεί προσύμφωνο να πωληθεί στον ενάγοντα. Απόφαση ασφαλιστικών μέτρων επί αιτήσεως του ενάγοντος κατά του οικοπεδούχου προς εξασφάλιση της απαιτήσεώς του. Περιστατικά και στοιχεία για την ανάκληση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων. **404/261**
Αναγνωριστική αγωγή. Απαραίτητο στοιχείο για την έγερσή της είναι το έννομο συμφέρον. **420/264**
Προσεπίκληση και παρεμπίπτουσα αγωγή κατά του δικονομικού εγγυητή. Πότε είναι αόριστη. **731/304**
Αρνητική αγωγή περί κυριότητας. Δικάζεται πάντοτε από το Πολυμελές Πρωτοδικείο. **888/327**
Η επί αναγνωριστικής αγωγής εκδιδόμενη απόφαση, όταν καταστεί τελεσίδικη, αποτελεί δεδικασμένο για την καταψηφιστική αγωγή. **1057/352**

Πτώχευση. Εγγραφή προσημείωσης δανειστή πριν την πτώχευση σε ακίνητο του πτωχεύσαντος. Χωρεί αγωγή του δανειστή κατά του συνδίκου για επιδίκαση της απαίτησης, απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή με σκοπό την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη. Περιστατικά. **355/380**
Αγωγή παροχής διόδου. Ποίο θεωρείται περίκλειστο ακίνητο για να απαιτηθεί δίοδος. Κριτήρια για τη χορήγηση της διόδου και καθορισμού της αποζημίωσης. **1012/66**
Αγωγή διανομής. Ισχυρισμός εναγομένου ότι είναι αποκλειστικός κύριος του ακινήτου. Συνέπειες. **1155/167**
Νόμιμη μοίρα και αγωγή περί κλήρου. Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. Με την αγωγή περί κλήρου μπορεί να ασκηθεί και διεκδικητική αγωγή καθώς και αγωγή για αναγνώριση ακυρότητας διαθήκης. Στοιχεία αοριστίας των αγωγών. **961/203**
Διεκδικητική αγωγή. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει όταν ο ενάγων κατέστη κύριος του διεκδικουμένου ακινήτου από κληρονομία. **141/143**
Αγωγή διανομής κοινού πράγματος. Πρέπει να αναφέρεται η συγκυριότητα χωρίς να είναι αναγκαίο να εκτίθεται και ο τρόπος με τον οποίο ο ενάγων και ο εναγόμενος έγιναν συγκύριοι. Αμφισβήτηση της συγκυριότητας του ενάγοντος από τον εναγόμενο και ισχυρισμός του ότι είναι αυτός αποκλειστικός κύριος του διανεμητέου. Τότε ο ενάγων υποχρεούται να αποδείξει την συγκυριότητά του, όχι όμως και τον τρόπο που έγινε συγκύριος ο εναγόμενος. Στην αγωγή διανομής νόμιμα σωρεύεται και διεκδικητική αγωγή. **233/147**
Πραγματική δουλεία. Αποσβήνεται όταν είναι αδύνατη η άσκησή της καθώς και όταν καταστεί περιττή ή μάταιη. Πότε χωρεί αναγνωριστική αγωγή κατά του δικαιούχου της δουλείας ώστε να θεωρηθεί η πραγματική δουλεία αποσβησμένη. Ως βάση της αγωγής μπορεί να είναι και η διάταξη του άρθρου 281 Α.Κ. Άρθρο 28 ν.1337/93. Έκταση και προϋποθέσεις εφαρμογής σε ιδιωτικούς κοινοχρήστους χώρους (πλατείες, δρόμοι κ.λ.π.). **255/148**
Διεκδικητική αγωγή ακινήτου. Στην αγωγή πρέπει να αναφέρεται ότι ο εναγόμενος κατά τον χρόνο άσκησής της κατέχει ή νέμεται το ακίνητο αδιάφορα με την αιτία της νομής ή κατοχής. Περιστατικά. **306/151**
Διεκδικητική αγωγή. Η παθητική νομιμοποίηση αποδεικνύεται από τον ενάγοντα. Εναγόμενος μπορεί να είναι και ο δυνάμει ατύπου, διαρκούς και ενοχικής συμβάσεως χρησιδανείου που βρίσκεται στην κατοχή του διεκδικουμένου μετά την λήξη της σύμβασης, αντιποιούμενος την νομή του κυρίου. **274/149**
Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. Η αναφορά στην αγωγή των πλευρικών διαστάσεων του ακινήτου ή η παραπομπή σε τοπογραφικά διαγράμματα δεν είναι απαραίτητα στοιχεία της αγωγής αρκεί να μην γεννάται αμφιβολία για την ταυτότητά του. Οικόπεδο που προήλθε από συνένωση περισσοτέρων. Αρκεί η περιγραφή του ενιαίου οικοπέδου και δεν είναι απαραίτητη η περιγραφή κάθε οικοπέδου. Δασικές εκτάσεις και δάση. Κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Συνυπολογισμός και του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του εφόσον έγινε με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα. **507/154**
Αγωγή περί κλήρου. Τι πρέπει να αποδείξει ο εξ αδιαθέτου κληρονόμος. Ένσταση ιδίας κυριότητας του εναγομένου. Πότε αποτελεί αιτιολογημένη άρνηση της βάσεως της αγωγής περί κλήρου. **79/191**

Αγωγή αναγνωριστική. Προϋποθέσεις έγερσης. Αρνητική και θετική αναγνωριστική αγωγή. Διαφέρουν μόνο ως προς το βάρος της αποδείξεως. Δημόσια κτήματα. Πρωτόκολλο οικον. εφόρου για την αποζημίωση. Είναι ιδιωτική διαφορά και δικάζεαι από τα πολιτικά δικαστήρια. Ανακοπή υποχρέου προς αποζημίωση Εισάγεται στο Ειρηνοδικείο ή Μον. Πρωτοδικείο ανάλογα με το ποσό και εκδικάζεται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όμως επιτρέπεται άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κατά της αποφάσεως και δεν απαγορεύεται η άσκηση αγωγής κατά την τακτική διαδικασία. Περιστατικά. **783/574**
Αγωγή διανομής ακινήτου. Πολυκατοικία. Ύπαρξη τεσσάρων οριζοντίων ιδιοκτησιών με βάση συμβολαιογραφική πράξη για την σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας. Δεν είναι νόμιμο οι τέσσερις ιδιοκτησίες να γίνουν έξι με απόφαση του Δικαστηρίου. **130/659**

Άδεια εργασίας

Αλλοδαποί. Ομογενείς αλλοδαποί. Προϋπόθεση παροχής άδειας εργασίας. Σύμβαση εργασίας άκυρη, τραυματισμός του εργαζομένου σε αυτοκινητικό ατύχημα και αδικαιολόγητος πλουτισμός. **562/466**
Αλλοδαπός. Τραυματισμός του σε αυτοκινητικό ατύχημα. Δεν δικαιούται αποζημίωση για τις αποδοχές που απώλεσε αν δεν έχει εφοδιαστεί με άδεια εργασίας. **570/468**

Άδεια οδήγησης

Ασφαλιστική εταιρεία. Δικαίωμα αναγωγής. Προϋποθέσεις. Όρος της ασφαλιστικής σύμβασης για απαλλαγή του ασφαλιστή για ζημία που προξένησε οδηγός που δεν είχε την προβλεπόμενη από το νόμο άδεια οδηγήσεως για την κατηγορία του οχήματος που οδηγούσε. Είναι ισχυρός. Περιστατικά. **1092/356**
Οδηγός χωρίς άδεια οδηγήσεως ασφαλισμένος σε ασφαλιστική εταιρεία για ζημίες τρίτων. Χωρεί παρεμπίπτουσα αγωγή του ασφαλιστή εναντίον του. Περιστατικά και σχετικοί ισχυρισμοί εναγομένου. **1103/359**
Ασφαλιστική σύμβαση. Αναγωγή της ασφαλιστικής κατά του ασφαλισμένου που δεν είχε άδεια οδήγησης του αυτοκινήτου. Ο ασφαλισμένος καταδικάζεται να πληρώσει τον ασφαλιστή όχι μόνο το κεφάλαιο της κυρίας αγωγής, αλλά και τους τόκους και δικαστική δαπάνη που υποχρεώθηκε να πληρώσει ως εναγόμενος στην κύρια αγωγή. **373/383**
Ποιοι είναι οι καταχρηστικοί όροι. Ασφάλιση αυτοκινήτου. Απαλλαγή του ασφαλιστή αν το ζημιογόνο αυτοκίνητο οδηγείται από άτομο που δεν έχει τη νόμιμη άδεια οδήγησης. Ισχυρισμός του εναχθέντος ασφαλισμένου σε αναγωγή εναντίον του ότι δεν γνώριζε τον όρο αυτό, είναι αβάσιμος με ορισμένες προϋποθέσεις. **1144/417**
Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια οδήγησης. Χωρίς σημασία αν δεν τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς τη σύγκρουση. **205/601**
Αδεια ικανότητας οδηγού. Δεν έχει σημασία σε περίπτωση που το ατύχημα θα συνέβαινε έστω και αν ο οδηγός είχε άδεια οδήγησης. **252/602**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια οδηγήσεως. Για σύγκρουση της μοτοσικλέτας με άλλη όμοια δεν φέρει ευθύνη, αν και δεν είχε άδεια αφού οδηγούσε με ταχύτητα 20 χλ./ω. **526/617**
Οδήγηση χωρίς άδεια ικανότητας. Δεν λαμβάνεται υπόψη αν λείπει η αιτιώδης συνάφεια της παραβάσεως προς το επελθόν αποτέλεσμα. **622/636**

Σύμβαση ασφάλισης (αυτοκινήτου). Νόμιμος ο όρος του ασφαλιστηρίου να δικαιούται να εισπράξει από τον ασφαλισμένο ό,τι θα πληρωθεί στον τρίτο επειδή ο οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου δεν είχε τη νόμιμη άδεια οδηγήσεως ή χρησιμοποιούνταν το ασφαλισμένο αυτοκίνητο για ρυμούλκηση άλλου οχήματος. Περιστατικά. **743/631**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα (σε ποσοστό 60%) οδηγού μοτοσικλέτας που οδηγούσε χωρίς άδεια οδηγήσεως και με ταχύτητα 60 χλμ. Και του πεζού (σε ποσοστό 40%) γιατί πέρασε σε οδό χωρίς διαβάσεις πεζών, με μεγάλη κίνηση και χωρίς προσοχή. 1**174/653**

Αδέσποτα ακίνητα

Ακίνητα αδέσποτα ή κοινόχρηστα. Απώλεια της κυριότητας σε ακίνητο μόνο με παραίτηση, η οποία πρέπει να γίνει με συμβόλαιο που μεταγράφεται, αλλιώς δεν θεωρείται ότι απώλεσε την κυριότητα ο κύριος. Ισχυρισμός ότι κατέλαβε ο εναγόμενος το ακίνητο από το έτος 1970 και άρα έγινε νομέας, είναι νομικά αβάσιμος αφού τα αδέσποτα περιέρχονται στο δημόσιο που καθίσταται νομέας έστω και αν έλαβε ή όχι την φυσική εξουσία στο ακίνητο ή αν ενήργησε σ'αυτό πράξεις διακατοχής. **102/141**

Αδικαιολόγητος πλουτισμός

Πώληση. Προκαταβολή τιμήματος. Υπαναχώρηση του πωλητή. Υποχρέωσή του να επιστρέψει την προκαταβολή με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Δεν στοιχειοθετείται όμως το αδίκημα της υπεξαίρεσης και αγωγή που στηρίζεται σ' αυτήν είναι μη νόμιμος. **410/57**
Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Εφαρμόζεται και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΙΚΑ) και για αξιώσεις από σχέση εργασίας. Πρόσληψη υπαλλήλου σε μη νομοθετημένη θέση. Άκυρη η πρόσληψη και δημιουργείται προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 904 Α.Κ. **663/84**
Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Η σχετική αγωγή έχει πάντοτε χαρακτήρα επιβοηθητικό ή επικουρικό και μπορεί να ασκηθεί αν λείπουν οι προυποθέσεις της αγωγής από σύμβαση ή αδικοπραξία. Ένσταση.
Σύμβαση εργασίας άκυρη. Διεκδίκηση αποδοχών με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Αν η σχετική αγωγή δεν έχει επιβοηθητικό χαρακτήρα πρέπει στο δικόγραφο της αγωγής να αναφέρονται τα περιστατικά που συνεπάγονται την ακυρότητα της σύμβασης και συνιστούν το λόγο για τον οποίο η αιτία της ωφέλειας του εργοδότη δεν είναι νόμιμη. Αυτά δεν ισχύουν αν η αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού έχει επικουρικό χαρακτήρα. Τι δικαιούται να λάβει ο εργαζόμενος με άκυρη σύμβαση εργασίας βάσει του αδικαιολόγητου πλουτισμού και τι με βάση τις διατάξεις του νόμου. **682/481**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό για υπερωρίες. Στοιχεία απαραίτητα της αγωγής για το ορισμένο της. Υπολογισμός της αμοιβής για την υπερωριακή απασχόληση. **770/486**
Αδικαιολόγητος πλουτισμός με παροχή εργασίας από εργαζόμενο που δεν έχει τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την συγκεκριμένη εργασία ή από παροχή εργασίας από αλλοδαπό που δεν έχει άδεια. Αυτό ισχύει και για τους αρτεργάτες που παρέχουν εργασία πριν από την 5η πρωινή ώρα. Η διεκδικούμενη ωφέλεια που διεκδικεί ο εργαζόμενος σε άκυρη σύμβαση εργασίας συνίσταται στο χρηματικό αντάλλαγμα που θα κατέβαλε ο εργοδότης για την ίδια εργασία σε άλλον εργαζόμενο που διαθέτει τα ίδια επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες. Στον αδικαιολόγητο πλουτισμό περιλαμβάνονται και τα επιδόματα οικογενειακών βαρών, τριετιών κ.λ.π. **813/490**

Διοικητική σύμβαση. Έννοια. Τέτοια είναι αυτή που αναφέρεται σε εκτέλεση δημοσίου έργου. Στις διοικητικές διαφορές περιλαμβάνονται και οι διαφορές από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Άρνηση εξόφλησης της αμοιβής του εργολάβου από αδυναμία ή δυστροπία του κυρίου έργου. Πρόκειται για αστική διαφορά που ιδρύθηκε κατά το άρθρο 361 Α.Κ. με αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους και η σχετική αγωγή υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. **270/543**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Περιλαμβάνεται και η αγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού όταν η υποκείμενη σχέση είναι δημοσίου δικαίου. Περιστατικά. **286/546**
Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Στοιχείο του πραγματικού κάθε απαιτήσεως αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι εκτός των άλλων η ανυπαρξία ή η ελαττωματικότητα της αιτίας, βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση. Σύμβαση με Δήμο που δεν τηρήθηκε ο προβλεπόμενος έγγραφος τύπος (άρθρο 41 του Ν.Δ. 496/74). Είναι άκυρη. **325/550**

Αδικοπραξία

Αδικοπραξία (914 Α.Κ.). Προυποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για τη θεμελίωση της σχετικής αξίωσης. Έννοια της αμέλειας. Σύμβαση και αδικοπραξία. Πότε η παράβαση της σύμβασης μπορεί να θεμελιώνει αξίωση και από αδικοπραξία. Γενικό καθήκον του να μη ζημιώνει κανείς άλλον υπαιτίως. **171/43**
Αδικοπραξία (αυτοκινητικό ατύχημα), Αποζημίωση για ό,τι θα κέρδιζε στο μέλλον ο τραυματισθείς. Αίτημα της αγωγής να επιδικασθεί ολόκληρο το ποσό της αποζημίωσης επειδή υπάρχει “σπουδαίος λόγος”. Αν όμως κριθεί ότι δεν υπάρχει σπουδαίος λόγος, δεν απορρίπτεται η αγωγή, αλλά επιδικάζεται η αποζημίωση με μηνιαίες δόσεις. **198/44**
Αδικοπραξία. Στοιχεία της. Αδικοπραξία αποτελεί και η χωρίς δικαίωμα ή κατά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος προσβολή της ιδιοκτησίας άλλου με συνέπεια να παρεμποδίζεται ο κύριος του πράγματος να ασκήσει όλες τις από την κυριότητά του επί του πράγματος απορρέουσες εξουσίες. Προσβολή της προσωπικότητας. Στοιχεία. Υπάρχει προσβολή και με εξύβριση και απλή ή συκοφαντική δυσφήμιση. **308/50**
Σύμβαση. Πώληση. Παραβίαση των όρων της σύμβασης από τον ένα συμβαλλόμενο από δόλο ή αμέλεια. Υπάρχει ενδοσυμβατική ευθύνη. Πότε αποτελεί και αδικοπραξία. Προκαταβολή τιμήματος. Υπαναχώρηση του πωλητή. Υποχρέωσή του να επιστρέψει την προκαταβολή με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Δεν στοιχειοθετείται όμως το αδίκημα της υπεξαίρεσης και αγωγή που στηρίζεται σ’ αυτήν είναι μη νόμιμη. **410/57**
Αδικοπραξία. Αγωγή οικείων λόγω απωλεσθέντων ημερομισθίων για την απασχόλησή τους κατά την νοσηλεία του παθόντα, κατά του υπαιτίου δεν είναι νόμιμη αφού βλάπτονται έμμεσα και όχι άμεσα. Αλλά και αγωγή των γονέων για ηθική βλάβη λόγω τραυματισμού του τέκνου τους, είναι επίσης νομικά αβάσιμη. **503/67**
Αδικοπραξία. Οι αξιώσεις από αυτήν παραγράφονται αν παρέλθει πενταετία, με τους όρους του άρθρου 937 Α.Κ. Προυποθέσεις για την εφαρμογή της παρ. 2 του ιδίου άρθρου όταν η αδικοπραξία είναι ποινικώς κολάσιμη πράξη που υπόκειται σε μακρότερη παραγραφή. Προυποθέσεις για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. **620/76**
Παραγραφή άρθρου 695 Α.Κ. Αξιώσεις από αδικοπραξία και σύμβαση έργου του εργοδότη. Κάθε αξίωση έχει τη δική της παραγραφή (πενταετή ή εικοσαετή). Η αθέτηση προυφιστάμενης ενοχής δεν συνιστά αδικοπραξία. Μπορεί όμως μία υπαίτια (από δόλο ή αμέλεια) ζημιογόνος συμπεριφορά με την οποία παραβιάζεται σύμβαση να θεμελιώσει

και αξίωση από την αδικοπραξία. **658/81**
Αδικοπραξία. Καταστροφή πράγματος. Η αποτίμηση που επιδικάζεται ισούται με την αξία του καταστραφέντος πράγματος (αυτοκινήτου) και όχι σύμφωνα με τις δαπάνες που απαιτούνται για την απόκτηση άλλου όμοιου πράγματος. Περιστατικά. **1089/125**
Προσωπική κράτηση για απαίτηση από αδικοπραξία. Αρκεί η επίκληση στην αγωγή και η απόδειξη της απαίτησης από αδικοπραξία και δεν απαιτείται η επίκληση και άλλων στοιχείων, όπως η αφερεγγυότητα του εναγομένου. **522/274**
Εντολή. Ζημία εντολέως από πταίσμα του εντολοδόχου. Υφίσταται υποχρέωση αποζημίωσης του εντολέως από τη σύμβαση και ενδεχομένως και από αδικοπραξία. **279/378**
Επιταγή ακάλυπτη. Αγωγή λόγω αδικοπραξίας. Ο εναγόμενος υπόκειται σε προσωπική κράτηση αφού απαίτηση από ακάλυπτη επιταγή συνιστά αδίκημα και υπόκειται σε πενταετή παραγραφή και όχι στην εξάμηνη παραγραφή του άρθρου 52 ν. **5960/1933.**
Απορρίπτεται ένσταση ότι η απαίτηση προέρχεται από σύμβαση (δάνειο) και τάχα δεν συγχωρείται προσωπική κράτηση (άρθρο 11 ν. 2462/1987). **485/396**
Επιταγή ακάλυπτη. Χωρεί αγωγή και από την αδικοπραξία (914 Α.Κ.) εκ μέρους του κομιστή που είναι ο ζημιωθείς από την μη πληρωμή της και όχι και του εξ αναγωγής κομιστή που πλήρωσε την επιταγή. **978/408**
Διαπραγματεύσεις και αδικοπραξία. **1046/26**
Εργατικό ατύχημα. Δικαίωμα για χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Ευθύνη όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Έννοια. Το συντρέχον πταίσμα του εργαζόμενου. Πότε προτείνεται νόμιμα. **424/455**

Αθέμιτος ανταγωνισμός

Αθέμιτος ανταγωνισμός. Στοιχεία. Περιστατικά. **453/391**

Αλληλόχρεος (ανοικτός) λογαριασμός

Αλληλόχρεος λογαριασμός. Έννοια. **477/271**

Αλλοδαποί

Αλλοδαποί. Ομογενείς αλλοδαποί. Προϋπόθεση παροχής άδειας εργασίας. Σύμβαση εργασίας άκυρη, τραυματισμός του εργαζομένου σε αυτοκινητικό ατύχημα και αδικαιολόγητος πλουτισμός. 562/466
Αλλοδαπός. Τραυματισμός του σε αυτοκινητικό ατύχημα. Δεν δικαιούται αποζημίωση για τις αποδοχές που απώλεσε αν δεν έχει εφοδιαστεί με άδεια εργασίας. 570/468
Αλλοδαπός (εκτός χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης). Για τη σύναψη έγκυρης σύμβασης εργασίας απαιτείται να είναι εφοδιασμένος με νομίμως εκδοθείσα άδεια από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές. Το ίδιο ισχύει και για τους ομογενείς αλλοδαπούς υπηκόους αλλά με ευνοϊκότερους όρους. 703/483
Αδικαιολόγητος πλουτισμός με παροχή εργασίας από εργαζόμενο που δεν έχει τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την συγκεκριμένη εργασία ή από παροχή εργασίας από αλλοδαπό που δεν έχει άδεια. Η διεκδικούμενη ωφέλεια που διεκδικεί ο εργαζόμενος σε άκυρη σύμβαση εργασίας συνίσταται στο χρηματικό αντάλλαγμα που θα κατέβαλλε ο εργοδότης για την ίδια εργασία σε άλλον εργαζόμενο που διαθέτει τα ίδια επαγγελματικά

προσόντα και ικανότητες. Στον αδικαιολόγητο πλουτισμό περιλαμβάνονται και τα επιδόματα οικογενειακών βαρών, τριετιών κ.λ.π. **813/490**

Αμέλεια

Αδικοπραξία (194 Α.Κ.). Προυποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για τη θεμελίωση της σχετικής αξίωσης. Έννοια της αμέλειας. Σύμβαση και αδικοπραξία. Πότε η παράβαση της σύμβασης μπορεί να θεμελιώνει αξίωση και από αδικοπραξία. Γενικό καθήκον του να μη ζημιώνει κανείς άλλον υπαιτίως. **171/43**

Αναγγελία σε πλειστηριασμό

Αναγγελία σε αναγκαστικό πλειστηριασμό. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει. Αναγγελία για απαίτηση από παροχή εξαρτημένης εργασίας. Τι πρέπει να περιέχει. Μη κατάθεση της αναγγελίας και εγγράφων μέσα στην 15νθήμερη προθεσμία από την ημέρα του πλειστηριασμού, επιφέρει έκπτωση του δανειστή (972 και 151 Κ.Πολ.Δ.). Νόμιμα προσάγεται όμως ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως. Κατάταξη απαιτήσεων από εξαρτημένη εργασία (975 Κ.Πολ.Δ.). Λεπτομέρειες. **451/268**
Πίνακας κατάταξης. Τι πρέπει να περιέχει το δικόγραφο της ανακοπής. Αναγγελία στον πλειστηριασμό. Πρέπει να περιέχει περιγραφή της απαίτησης κατά τρόπο που να παρέχεται η δυνατότητα στους λοιπούς δανειστές να απαντήσουν με τις παρατηρήσεις τους (974 Κ.Πολ.Δ.) ή να ασκήσουν ανακοπή κατά του πίνακα. **720/300**

Αναγκαστική εκτέλεση

Αναγκαστική εκτέλεση. Πράξη που μπορεί να εκτελεστεί και από τρίτο πρόσωπο (945 Κ.Πολ.Δ.). Δεν απειλείται χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση αν δεν εκτελεσθεί η πράξη αλλά διατάσσεται η εκτέλεσή της από τον επισπεύδοντα με δαπάνες του καθού. **170/228**
Αναγκαστική εκτέλεση. Ανακοπή (933 Κ.Πολ.Δ.) Προϋποθέσεις για παραδεκτή ένωση στο ίδιο δικόγραφο και ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Μεταξύ άλλων να υπάγονται και οι δύο στο ίδιο είδος διαδικασίας. **246/242**
Αναγκαστική εκτέλεση. Εξοδά της. Δεν αποτελούν έξοδα της αναγκαστικής εκτέλεσης όσα δεν γίνονται προς το κοινό συμφέρον όλων των δανειστών αλλά προς εξυπηρέτηση αποκλειστικά του συμφέροντος του επισπεύδοντος. Εξοδα έκδοσης επαναληπτικών προγραμμάτων είναι έξοδα εκτελέσεως. **449/267**
Αναγκαστική εκτέλεση. Πίνακας κατάταξης σε πλειστηριασμό. Ο ανακόπτων στρέφεται κατά του δανειστή υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεση των εξόδων και όχι κατά του δικαστικού επιμελητή. **1055/350**

Αναγωγή

Αναγωγή σε ευθύνη περισσοτέρων. **259/245**
Στην αναγωγή περιλαμβάνονται και οι τόκοι που πληρώνει ο ασφαλιστής καθώς και τα έξοδα. 1092/356
Ασφαλιστική σύμβαση. Αναγωγή της ασφαλιστικής κατά του ασφαλισμένου που δεν

είχε άδεια οδήγησης του αυτοκινήτου. Ο ασφαλισμένος καταδικάζεται να πληρώσει τον ασφαλιστή όχι μόνο το κεφάλαιο της κυρίας αγωγής, αλλά και τους τόκους και δικαστική δαπάνη που υποχρεώθηκε να πληρώσει ως εναγόμενος στην κύρια αγωγή. **373/383**
Ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου. Δικαίωμα αναγωγής του ασφαλιστή. **422/386**
Ασφαλιστική σύμβαση. Ορος του συμβολαίου ότι απαλλάσσεται η ασφαλιστική εταιρεία όταν ο οδηγός που ζημίωσε άλλον τελούσε υπό την επήρεια οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών. Η ρήτρα αυτή μπορεί να αναφερθεί στη σύμβαση της ασφάλισης ή με αναφορά στην Κ4/585/1978 Υ.Α. Τότε ο ασφαλιστής πληρώνει τον τρίτο αλλά έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του ζημιώσαντος. Η δέσμευση αυτή υπάρχει και αν ο ασφαλιζόμενος δεν έχει υπογράψει το ασφαλιστήριο. Αρκεί η παραλαβή του και η πληρωμή των ασφαλίστρων. 1**17/599**

Αναδασμός

Αναδασμός. Μετά την κύρωση της αναδιανομής (άρθρο 6 Ν. 2258/48) καταργούνται όλα τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα επί των κτημάτων που υπήχθησαν στον αναδασμό και ιδρύονται νέα δικαιώματα στα νέα κτήματα. Μη κύριος του αναδιαμηθέντος κτήματος. Ο αληθινός κύριος δικαιούται να ζητήσει την απόδοση του νέου κτήματος. Πότε ο αληθινός κύριος δικαιούται να ζητήσει μόνο αποζημίωση. **137/142**

Αναίρεση

Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος. Δικάζονται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αλλά κατά της αποφάσεως χωρούν έφεση και αναίρεση. **555/565**

Ανακοπή

α) Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής

Αναγκαστική εκτέλεση. Ανακοπή (933 Κ.Πολ.Δ.) Προϋπόθεση για παραδεκτή ένωση στο ίδιο δικόγραφο και ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Μεταξύ άλλων να υπάγονται και οι δύο στο ίδιο είδος διαδικασίας. **246/242**
Επιταγή και συναλλαγματική. Μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία με απλή υπογραφή είτε του εκδότη (επιταγής) ή αποδέκτη (συναλλαγματικής). Η συμπλήρωσή τους αποτελεί πλαστογραφία όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία περί του τρόπου συμπλήρωσης. Η μη τήρηση της συμφωνίας για τη συμπλήρωση, δεν αποτελεί πλαστογραφία. **269/377,422**
Παραίτηση από το δικαίωμα άσκησης ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Μεταγενέστερη άσκησή της την καθιστά αβάσιμη και όχι απαράδεκτη. **486/396**
Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής. Αντικείμενο της δίκης που ανοίγεται είναι το κύρος της διαταγής πληρωμής που ανακόπτεται και όχι η απαίτηση για την οποία εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής. Τι πρέπει να περιέχει το έγγραφο της ανακοπής. **269/377,422**

β) Ανακοπή ερημοδικίας

Ανακοπή ερημοδικίας. Δεν χωρεί δεύτερη. **408/264**

Ανακοπή ερημοδικίας. Επίδοση της εφέσεως με κλήση προς συζήτηση σε συγγενή του ανακόπτοντος που διαμένει στον ισόγειο όροφο, ενώ ο ίδιος διαμένει στον ανώγειο όροφο. Άκυρη η επίδοση και γι' αυτό είναι δεκτή η ανακοπή ερημοδικίας. **491/272**
Ανακοπή ερημοδικίας. Λόγοι ανακοπής. Αποδεικνύονται προαποδεικτικώς με κάθε στοιχείο που επικαλείται ο ανακόπτων και αρκεί πιθανολόγηση. Δεκτές και οι ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί και χωρίς κλήτευση του αντιδίκου. Ανακοπή για λόγους ανώτερης βίας. Περιστατικά. **802/308**
Ανακοπή ερημοδικίας. Συζήτηση ερήμην του ανακόπτοντος. Προϋποθέσεις για την απόρριψή της. **953/338**
Ανακοπή ερημοδικίας και έφεση. Οι προθεσμίες άσκησής τους συντρέχουν γι' αυτό πρέπει να ασκούνται μέσα στην προθεσμία τους από την επίδοση της απόφασης. Ασκηση ανακοπής ερημοδικίας και έφεσης από τον ίδιο διάδικο. Η έφεση ασκείται επικουρικά, υπό την αίρεση απόρριψης της ανακοπής. Όσο εκκρεμεί η ανακοπή στον πρώτο ή δεύτερο βαθμό η συζήτηση της έφεσης είναι απαράδεκτη. Για την ολοκλήρωση της άσκησης της ανακοπής αρκεί η κατάθεσή της χωρίς να απαιτείται και κοινοποίησή της. **1153/365**
Ανακοπή ερημοδικίας. Αιφνίδια ασθένεια δικηγόρου. Περιστατικά. **125/673**

γ) Ανακοπή κατά έκθεσης πλειστηριασμού – αναγκαστική εκτέλεση

Ανακοπή κατά αναγκαστικής εκτελέσεως. Απόρριψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και άσκηση έφεσης κατά της απορριπτικής απόφασης. Δεν είναι νόμιμη αίτηση αναστολής της εκτελέσεως ενώπιον του εφετείου. **537/275**
Πίνακας κατάταξης. Τι πρέπει να περιέχει το δικόγραφο της ανακοπής. Αναγγελία στον πλειστηριασμό. Πρέπει να περιέχει περιγραφή της απαίτησης κατά τρόπο που να παρέχεται η δυνατότητα στους λοιπούς δανειστές να απαντήσουν με τις παρατηρήσεις τους (974 Κ.Πολ.Δ.) ή να ασκήσουν ανακοπή κατά του πίνακα. **720/300**
Ανακοπή κατά αναγκαστικής εκτέλεσης (933 Κ.Πολ.Δ.). Η προθεσμία για την άσκησή της είναι δικονομική, εξετάζεται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο και η παρέλευσή της συνεπάγεται έκπτωση από το δικαίωμα προσβολής της σχετικής πράξεως. **892/332**
Ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης. Αν προτείνονται περισσότεροι λόγοι ανακοπής πρόκειται για υποχρεωτική αντικειμενική σώρευση περισσοτέρων ανακοπών. Κάθε λόγος ανακοπής συνιστά ίδια και αυτοτελή βάση. **1065/353**
Δικαστική απόφαση. Εσφαλμένη περιγραφή του ακινήτου από το οποίο διατάσσεται η έξωση ως προς την έκταση (αντί 55 στρεμμάτων αναφέρεται στο διατακτικό 5 στρέμματα). Ανακοπή κατά της εκτέλεσης από τον μισθωτή. Απορρίπτεται γιατί από το περιεχόμενο της απόφασης προκύπτει η αληθινή έκταση. **1135/364**

δ) Ανακοπή κατά πίνακα κατατάξεως

Πλειστηριασμός. Έξοδα πλειστηριασμού. Περιλαμβάνει τις δαπάνες όλων των δανειστών που ήταν αναγκαίες για τη διεξαγωγή του συνόλου της εκτελεστικής εξουσίας. Ο υπολογισμός των εξόδων γίνεται με βάση τα έγγραφα που κατατέθηκαν και πρέπει στην πράξη να γίνεται λεπτομερής αναφορά. Η εκκαθάριση των εξόδων προσβάλλεται με ανακοπή κατά του πίνακα. Περιστατικά. **237/240**
Πλειστηριασμός. Αναγγελία του Ελληνικού δημοσίου. Πώς κατατάσσονται οι απαιτήσεις

του Ελληνικού δημοσίου αν συρρέουν και ενυπόθηκες απαιτήσεις. Έννομο συμφέρον για την άσκηση ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως. Η αναμόρφωση του πίνακα σε περίπτωση ευδοκιμήσεως της ανακοπής γίνεται μόνο κατά το μέτρο που έγινε δεκτή και μόνο σε βάρος εκείνου του δανειστή κατά του οποίου στρέφεται η ανακοπή χωρίς να ωφελούνται ή να βλάπτονται οι λοιποί δανειστές. Περιστατικά σε σχέση με απαιτήσεις του δημοσίου, του ΙΚΑ και ενυπόθηκης δανείστριας (Τράπεζας). **368/257**
Αναγγελία σε αναγκαστικό πλειστηριασμό. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει. Αναγγελία για απαίτηση από παροχή εξαρτημένης εργασίας. Τι πρέπει να περιέχει. Μη κατάθεση της αναγγελίας και εγγράφων μέσα στην 15νθήμερη προθεσμία από την ημέρα του πλειστηριασμού, επιφέρει έκπτωση του δανειστή (972 και 151 Κ.Πολ.Δ.). Νόμιμα προσάγεται όμως ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως. Κατάταξη απαιτήσεων από εξαρτημένη εργασία (975 Κ.Πολ.Δ.). Λεπτομέρειες. **451/268**
Πίνακας κατάταξης. Εξοδα εκτέλεσης που προαφαιρούνται. Ποία θεωρούνται. Ανακοπή κατά του πίνακα. Αν γίνει δεκτή η ανακοπή τότε στο αποδεσμευόμενο ποσό θα καταταγεί μόνο ο ανακόπτων χωρίς να ωφελείται άλλος δανειστής. **839/316**

ε) Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης.

Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος. Δικάζονται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αλλά κατά της αποφάσεως χωρούν έφεση και αναίρεση. **555/565**
Πρωτόκολλο οικον. εφόρου για την αποζημίωση. Είναι ιδιωτική διαφορά και δικάζεαι από τα πολιτικά δικαστήρια. Ανακοπή υποχρέου προς αποζημίωση Εισάγεται στο Ειρηνοδικείο ή Μον. Πρωτοδικείο ανάλογα με το ποσό και εκδικάζεται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όμως επιτρέπεται άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κατά της αποφάσεως και δεν απαγορεύεται η άσκηση αγωγής κατά την τακτική διαδικασία. Περιστατικά. **783/574**

στ) Διεκδικητική ανακοπή

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου. Κατάσχεση ποσοστών οικοπέδου εις χείρας του οικοπεδούχου για οφειλή του εργολάβου κατασκευής πολυκατοικίας με το σύστημα της αντιπαροχής. Αρνητική ή μή ειλικρινής δήλωση του τρίτου. Προσβολή με ανακοπή εκ μέρους του δανειστή. Στοιχεία της για να είναι ορισμένη. **254/243**
Ανακοπή του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ.. Αν η έκθεση δεν αναφέρει τα στοιχεία, δεν είναι ανύπαρκτη αλλά απλώς άκυρη και συνεπώς πρέπει για να ακυρωθεί να γίνει επίκληση της ακυρότητας και ότι η εν λόγω ακυρότητα προκάλεσε στο διάδικο που την πρότεινε βλάβη που δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας. Περιστατικά. **806/310**
Ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Για τη διένεξη αν η απαίτηση υπάγεται ή μη στη ρύθμιση του άρθρου 30 του ν. 2789/00 (οφειλές προς τις τράπεζες κ.λ.π.) χωρεί ανακοπή του άρθρου 934 παρ. ιβ και ζ Κ.Πολ.Δ. **985/341**

Αναπηρία ή παραμόρφωση

Αποζημίωση για αναπηρία ή παραμόρφωση (931 Α.Κ.). Επιδικάζεται αν η αναπηρία ή

παραμόρφωση του παθόντος επιδρούν στο οικονομικό μέλλον του. Στοιχεία της αγωγής. **310/**
Αναπηρία ή παραμόρφωση από (αυτοκινητικό) ατύχημα. Εννοια των όρων της διάταξης του άρθρου 931 Α.Κ. Βλάβη που δεν συνιστά αναπηρία ή παραμόρφωση. Δεν χωρεί αγωγή του άρθρου 931 Α.Κ. Περιστατικά. **551/69**
Αναπηρία ή παραμόρφωση. Ιδιαίτερη αποζημίωση (931 Α.Κ.). Περιστατικά που στοιχειοθετούν το δικαίωμα αυτό. **965/118**
Αναπηρία ή παραμόρφωση (931 Α.Κ.). Έννοια των όρων αυτών. Αρκεί απλή δυνατότητα της δυσμενούς αναπηρίας ή παραμόρφωσης και όχι βεβαιότητα. Η επιδίκαση της αποζημίωσης αυτής δεν προϋποθέτει πάντοτε επιδίκαση αποζημίωσης του άρθρου 929 Α.Κ. Στοιχεία της σχετικής αγωγής. Γονείς που διατρέφουν και εξυπηρετούν τον παθόντα. Δικαιούνται να εγείρουν αγωγή κατά του υπευθύνου για τις δαπάνες διατροφής και περιποίησης (930.3 Α.Κ.). Περιστατικά για αναπηρία και παραμόρφωση σε ανήλικο παθόντα. **1110/132**
Αναπηρία ή παραμόρφωση παθόντος από αυτοκινητικό ατύχημα. Επιδίκαση ποσού (931 Α.Κ.). **577/622**
Αυτοκινητικό ατύχημα που επέφερε στον παθόντα οικοδόμο ανικανότητα προς εργασία σε ποσοστό 41,35%. Συνεπώς είναι ανίκανος να εργαστεί ως οικοδόμος, δύναται όμως να εργαστεί σε άλλη εργασία που είναι συμβατή με το ποσοστό της αναπηρίας (κλητήρας, φύλακας, υπάλληλος επιχειρήσεως) ώστε να συμπληρώσει τα ένσημα 30 ετών για να θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης γήρατος. Σε αυτή την περίπτωση όμως η μόνιμη αναπηρία ή παραμόρφωση είναι βλαπτική για τη ζωή του παθόντος και επιδικάζεται αποζημίωση 1.500.000 δρχ. **606/624**

Αναπροσαρμογή

Νόμιμη μοίρα. Πραγματική και πλασματική ομάδα της κληρονομίας. Άρθρο 1833 Α.Κ. όπως ίσχυε πριν την τροποποίηση με το Ν. 1329/83. Καταλογίζονται στη νόμιμη μοίρα η προίκα και οτιδήποτε παραχώρησε ο κληρονομούμενος όταν ζούσε στον μεριδούχο με τον όρο να καταλογισθεί στη νόμιμη μοίρα. Αυτό ισχύει και στην δωρεά προς τον μεριδούχο έστω και αν αυτή έγινε σε χρόνο μεγαλύτερο από την δεκαετία, έστω και αν έγινε για λόγους ευπρέπειας ή ιδιαίτερο ηθικό καθήκον. Ουσιώδης μεταβολή της τρέχουσας αξίας της δραχμής από τον χρόνο της παροχής και τον χρόνο του δανείου. Γίνεται αναπροσαρμογή. Τρόπος υπολογισμού της νόμιμης μοίρας. **260/192**

Αναστροφή πώλησης

Πώληση κινητού (αυτοκινήτου). Αγωγή για αναστροφή της πώλησης ή μείωσης του τιμήματος. Όρος για την παραγραφή της αγωγής. Δικαιοπραξία που αποκλείει την παραγραφή ή καθορίζει βραχύτερο ή μακρότερο χρόνο είναι άκυρη. Μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής είναι έγκυρη η παραίτηση. **413/58**

Ανατοκισμός

Νομισματική Επιτροπή. Ανατοκισμός τόκων των πιστωτικών Ιδρυμάτων. Για τις Τράπεζες και τα πιστωτικά Ιδρύματα δεν ισχύουν οι περιορισμοί των άρθρων 296 Α.Κ. και 110, 111 παρ. 2 Εισ.ΝΑΚ. Πάντως απαιτείται συμφωνία. **61/369**

Αναψηλάφηση

Αναψηλάφηση. Έγγραφα κρίσιμα που στηρίζουν την άσκηση αναψηλάφησης. Ποία είναι. Περιστατικά. **68/224**
Αναψηλάφηση. Λόγος αναψηλάφησης η ύπαρξη νέων κρίσιμων εγγράφων (544 αρ. 7 Κ.Πολ.Δ.). Προυποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής. Έγγραφα που αναφέρονται σε ισχυρισμούς που δεν προτάθηκαν στο δικαστήριο, δεν είναι κρίσιμα και γι' αυτό απορρίπτεται η αναψηλάφηση. Περιστατικά. **347/255**

Ανήλικος

Ένσταση συνυπαιτιότητας κατά ανηλίκου παθόντα που δεν έχει συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας του είναι νομικά αβάσιμη. **503/67**
Ανήλικος. Ενηλικίωση μετά την τελευταία πρωτόδικη συζήτηση. Η έφεση κατά της αποφάσεως που θα εκδοθεί θα ασκηθεί από τον ανήλικο ή κατά του ανηλίκου που ήδη έχει ενηλικιωθεί. Αν ασκηθεί από τον νόμιμο αντιπρόσωπο ή κατά του νομίμου αντιπροσώπου, απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **390/261**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός ανηλίκου. Ένσταση συνυπαιτιότητας του ανηλίκου και των γονέων του (916 Α.Κ.) Αιτιολογία απόρριψης. Εξυπηρέτηση του ανηλίκου κατά το στάδιο της θεραπείας του από τους γονείς του. Επιδικάζεται σχετική αποζημίωση. **441/615**
Ασφαλιστική σύμβαση. Οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου ανήλικος. Η ασφαλιστική εταιρεία δύναται να διεκδικήσει με αγωγή παν ό,τι θα καταβάλει στον ζημιωθέντα, σύμφωνα με σχετικό όρο του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Περιστατικά. **877/637**
Ανήλικος. Θύμα αυτοκινητικού ατυχήματος. Δεν είναι νόμιμος ο συμβιβασμός των γονέων του με την ασφαλιστική εταιρεία χωρίς άδεια του δικαστηρίου. Ένσταση καταχρήσεως ασκήσεως του δικαιώματος. Είναι αβάσιμη. **769/183**
Διαθήκη. Δικαίωμα για ακύρωσή της. Παραγράφεται μετά δύο έτη που αρχίζουν από την δημοσίευσή της χωρίς να απαιτείται γνώση του περιεχομένου της (1788 ΑΚ). Αν όμως ο μεριδούχος είναι ανήλικος αναστέλλεται η παραγραφή μέχρι την ενηλικίωσή του. Έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων και στέρηση της χρήσης του λογικού από πνευματική νόσο. Λόγοι ακύρωσης της διαθήκης. Έννοια των λόγων αυτών που δυνατό να συνυπάρχουν. **281/195**

Ανοίγματα

Ανοίγματα σε μεσότοιχο και στους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο των ιδιοκτησιών, απαγορεύονται. Πότε και πώς διατάσσεται το κλείσιμό τους. Διατάξεις σχετικές του κτιριοδομικού Κανονισμού 1985. Έννοια ανοιγμάτων. Περιστατικά. **586/688**

Ανταγωγή

Συγκυριότητα. Οι απαιτήσεις για επωφελείς δαπάνες διεκδικούνται είτε κατ' ένσταση στην αγωγή διανομής είτε με ανταγωγή. Τρόπος υπολογισμού των δαπανών ιδίως όταν μετεβλήθη η αξία του νομίσματος. Περιστατικά. **758/94**
Ανταγωγή σε δίκες της παρ. 3 του άρθρου 681Β Κ.Πολ.Δ. (δίκες διατροφής και επιμέλειας

τέκνων κ.λ.π.). Ασκείται με δικόγραφο που κοινοποιείται πέντε ημέρες πριν τη δικάσιμο ή με προτάσεις που κατατίθενται πέντε ημέρες πριν τη συζήτηση. **264/246**

Αντέφεση

Εφεση και αντέφεση. Εννοια του όρου "κεφάλαιο" του άρθρου 523 Κ.Πολ.Δ. **44/29**

Αντιπαροχή

Κατάχρηση δικαιώματος. Αντιπαροχή. Άρνηση οικοπεδούχου να συναινέσει στην μεταβίβαση διαμερίσματος που συμφωνήθηκε, με ιδιωτικό συμφωνητικό, μεταξύ αγοραστή και εργολάβου η πώληση του ημιτελούς διαμερίσματος που αποπερατώθηκε στην συνέχεια με δαπάνες του αγοραστή. Περιστατικά που χαρακτηρίζουν την ένσταση του άρθρου 281 ΑΚ ως νόμιμη. Υποχρέωση του αγοραστή να τους αποδείξει χωρίς εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης. Ισχυρισμοί του που είχε απορρίψει την ένσταση ως μη νόμιμη η πρωτόδικη απόφαση. **604/9**

Αντιπρόσωπος

Κατάρτιση συμβάσεων εργασίας από αντιπρόσωπο του εργοδότη. Η ευθύνη για τις υποχρεώσεις από τη σύμβαση αυτή βαρύνει τον εργοδότη και ο αντιπρόσωπος απαλλάσσεται. **563/468**

Ανώτερη βία

Ανακοπή ερημοδικίας. Λόγοι ανακοπής. Αποδεικνύονται προαποδεικτικώς με κάθε στοιχείο που επικαλείται ο ανακόπτων και αρκεί πιθανολόγηση. Δεκτές και οι ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί και χωρίς κλήτευση του αντιδίκου. Ανακοπή για λόγους ανώτερης βίας. Περιστατικά. 802/308

Απάτη

Αποζημίωση. Προυποθέσεις για την ευθύνη προς αποζημίωση. Απάτη (Α.Κ.). Έννοια. Δεν αποκλείεται η ψευδής παράσταση να αναφέρεται σε μελλοντικό γεγονός. Αισχροκερδής σύμβαση μίσθωσης. **6/34**
Απάτη (914 Α.Κ.). Διαβεβαίωση του εργολάβου ότι έχει την οικονομική δυνατότητα να περαιώσει πολυκατοικία ενώ δεν είχε τη δυνατότητα αυτή. Εγείρεται αγωγή με βάση την απάτη. Πρέπει να ζητείται η επιστροφή του καταβληθέντος τιμήματος και όχι αποζημίωση για τις ζημιές που υπέστησαν οι ενάγοντες. **433/62**
Απάτη του ΑΚ (147 ΑΚ). Διαφέρει από την απάτη του ΠΚ (386 ΠΚ) αφού η συμπεριφορά του απατήσαντος μπορεί να αναφέρεται και σε υπόσχεση για την τήρηση στο μέλλον ορισμένης στάσης του προς τον απατηθέντα. Αυτά ισχύουν και σε προσύμφωνο πώλησης. Προκαταβολή τιμήματος και αρραβώνας. Είναι διαφορετικά πράγματα. **57/2**

Απεργία

Απεργία ιδιοκτητών ταξί. Ζημίες σε αυτοκίνητο απεργοσπάστη και τραυματισμός του από

τους απεργούς. Καταδίκη τους για την αποκατάσταση των ζημιών, μείωση της αξίας του αυτοκινήτου και ηθική βλάβη. **777/487**

Απεργοσπάστης

Απεργία ιδιοκτητών ταξί. Ζημίες σε αυτοκίνητο απεργοσπάστη και τραυματισμός του από τους απεργούς. Καταδίκη τους για την αποκατάσταση των ζημιών, μείωση της αξίας του αυτοκινήτου και ηθική βλάβη. **777/487**

Αποδεικτικά μέσα

Απόδειξη. Αποδεικτικά μέσα. Έγγραφο αποδεικτικό μέσο. Πάντοτε οφείλει ο ενδιαφερόμενος διάδικος να το προσκομίζει και να το επικαλείται. Χωρίς επίκληση εφόσον ληφθεί υπόψη δημιουργείται λόγος αναιρέσεως. **477/271**
Εφετείο. Προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Δεκτή πλην κατ' αρχήν μαρτύρων. Αυτό ισχύει και στην διαδικασία των εργατικών διαφορών. Μη λήψη υπόψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εγγράφων επειδή οι έγγραφες προτάσεις που κατέθεσε ο διάδικος δεν έφεραν σχετική επισημείωση του γραμματέα της έδρας. Δεκτή η προσαγωγή στην κατ' έφεση δίκη. Πάντως μόνη η παράλειψη του αρμοδίου γραμματέα να επισημειώσει τις προτάσεις, δεν τις καθιστά απαράδεκτες. **689/291**
Έγγραφα προσκομιζόμενα ως αποδεικτικά μέσα. Δεν αρκεί μόνο η προσαγωγή, αλλά πρέπει να γίνεται και επίκλησή τους. Είναι αναγκαίο να γίνεται ειδική επίκληση κάθε αποδεικτικού μέσου και δεν αρκεί ότι τούτο ήταν συνημμένο στις προτάσεις (προηγούμενης συζήτησης) ούτε η αναφορά ότι προσκομίζονται όλα τα έγγραφα που είχαν προσκομισθεί πρωτοδίκως, ούτε η νόμιμη επαναφορά ισχυρισμών των πρωτόδικων προτάσεων. **1011/345**

Απόδειξη

Αγωγή αναγνωριστική. Προϋποθέσεις έγερσης. Αρνητική και θετική αναγνωριστική αγωγή. Διαφέρουν μόνο ως προς το βάρος της αποδείξεως. **783/579**

Αποδοχή κληρονομιάς

Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. **507/154**

Αποζημίωση

Αποζημίωση. Προυποθέσεις για την ευθύνη προς αποζημίωση. Απάτη (Α.Κ.). **6/34**
Αποζημίωση από ατύχημα. Διεκδίκηση αποζημίωσης για μισθούς κ.λ.π. αν και έλαβε τα ποσά αυτά από το ΝΑΤ γιατί η εξαίρεση για το ΙΚΑ δεν έχει εφαρμογή για τα άλλα Ταμεία. 440/63
Αποζημίωση από πτώση όμορης οικοδομής συνεπεία εργασιών κατεδάφισης άλλης οικοδομής. Στοιχεία της αγωγής απαραίτητα για να είναι ορισμένη. Αγωγικός ισχυρισμός

ότι δεν ελήφθησαν τα προβλεπόμενα και απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας και αντιστήριξης δεν καθιστούν την αγωγή ορισμένη εφόσον δεν εξειδικεύονται. **339/253**

Αποκτήματα

Αποκτήματα. Περιστατικά. **753/182**
Αποκτήματα. Στοιχεία σχετικής αγωγής. Ως αύξηση της περιουσίας νοείται η διαφορά που υπάρχει στην περιουσιακή κατάσταση του υπόχρεου σε δύο διαφορετικά χρονικά σημεία, δηλαδή κατά την τέλεση του γάμου και κατά το χρόνο που γεννιέται η αξίωση για συμμετοχή στα αποκτήματα. **898/84**
Αποκτήματα (1400 ΑΚ). Προϋποθέσεις διεκδίκησής τους. Ποιος ο κρίσιμος χρόνος για τον υπολογισμό της τελικής περιουσίας και της αναγωγής σε χρήμα των περιουσιακών στοιχείων. **216/175**

Αποποίηση

Κληρονομία. Δικαίωμα αποποίησης που είναι μονομερής δικαιοπραξία διαπλαστικού χαρακτήρα μη απευθυντέα σε τρίτο. Πότε αποκλείεται η δήλωση αποποίησης. Συνέπειες αποποίησης. Λεπτομέρειες. Αποποίηση κληρονομίας από διαθήκη και αποδοχή της εξ αδιαθέτου κληρονομίας. Ο αποποιηθείς κληρονόμος θεωρείται έκπτωτος. **968/206**

Απαλλοτρίωση

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Ποία τα στοιχεία προδικασίας για τον οριστικό ή προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης που χωρίς αυτά η αίτηση απορρίπτεται. Μη προσκόμιση της Έκθεσης της αρμόδιας Εκτιμητικής επιτροπής (άρθρο 1.5 ν.δ. 797/71). **718/571**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Υπάρχει πλήρης αποζημίωση όταν περιλαμβάνει και την αξία των αναγκαστικά απαλλοτριωθέντων συστατικών έστω και αν αυτά δεν αναφέρονται ρητώς στον κτηματολογικό πίνακα και την απόφαση για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης. Στις περιπτώσεις αυτές το δικαστήριο έχει την εξουσία να προσδιορίσει αποζημίωση και για τα μη αναφερόμενα στον πίνακα συστατικά, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα με βάση τις προσκομιζόμενες αποδείξεις ή να διατάξει τέτοιες αποδείξεις. Αν δεν υποβληθεί σχετική αίτηση τότε διεκδικείται αποζημίωση από το δημόσιο με βάση το άρθρο 105 Εισ.ΝΑΚ και η σχετική αγωγή, μετά την έναρξη ισχύος του ν. 1406/83 δικάζεται από τα διοικητικά δικαστήρια. **724/573**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Σχέδιο πόλεως. Ρύθμιση σχετικών προβλημάτων από το άρθρο 4 ν. 1772/1988. Υποχρεώσεις Δήμου για τα επικείμενα. Καθορισμός της αποζημίωσης από την Επιτροπή του ν.δ. 5/1986 και σε περίπτωση διαφωνίας προς την απόφαση της από το αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο με την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Εναντίον της αποφάσεως αυτής χωρεί έφεση και όχι αίτηση καθορισμού οριστικής τιμής αποζημίωσης. Περιστατικά. **963/586**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Κτηματολογικός πίνακας. Εσφαλμένος. Χωρεί διόρθωση. Διαδικασία. Περιστατικά. **1167/592**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου (5% και 4%) επί του ποσού της αποζημίωσης. **685/678**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Απαλλοτριώνονται αυτόματα και τα συστατικά του ακινήτου

(953 ΑΚ) έστω και αν δεν αναφέρονται στην απόφαση κήρυξης της απαλλοτρίωσης ή στο κτηματολογικό διάγραμμα ή στον κτηματολογικό πίνακα. Χωρεί ανταίτηση για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης. **573/566**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση για την εφαρμογή του σχεδίου της πόλεως του Δήμου Πατρέων. Νόμιμα ζητείται απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της τιμής μονάδος αποζημίωσης αφού προσκομίζονται τα έγγραφα που προβλέπονται από το άρθρο 17 &4 του Ν.2882/2001. Αιτήματα που προβάλλονται το πρώτον με τις προτάσεις απορρίπτονται ως απαράδεκτα. **884/582**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Με την δημοσίευση της τελεσίδικης απόφασης για τον καθορισμό της οριστικής τιμής μονάδος, ο δικαιούχος αυτής μπορεί να εγείρει αγωγή για την διεκδίκηση της αποζημίωσης έστω και αν δεν έχει αναγνωρισθεί κύριος του απαλλοτριωθέντος από το Μονομελές Πρωτοδικείο. Από την κοινοποίηση της καταψηφιστικής αγωγής αρχίζουν και οι τόκοι που παύουν να οφείλονται, από την δημοσίευση της κατάθεσης της αποζημίωσης στο Τ.Π.Δ., στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως. **935/585**
Δικηγόρος. Αμοιβή του σε υπόθεση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (ποσοστό 5%). **716/679**
Δικηγόρος. Αμοιβή του σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (ποσοστό 2%). **717/679**
Δικηγόροι των αιτούντων σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως. Αμοιβή 3% επί του ποσού της αποζημίωσης. **874/683**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου των δικαιούχων – αιτούντων σε βάρος των υποχρέων προς αποζημίωση (ποσοστό 6%). **945/684**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου. **842/681**
Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. 4% επί της αποζημιώσεως για δίκη ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου και Εφετείου. **434/675**
Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Η αμοιβή για την διαδικασία ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου και Εφετείου χωρίς αυτοτελείς αιτήσεις στα δικαστήρια αυτά, ορίζεται σε 4% επί του ποσού της αποζημίωσης που καθορίζει το Εφετείο. **466/675**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Συστατικά του ακινήτου που δεν αναφέρονται στον κτηματολογικό πίνακα, ανεξάρτητα αν αναφέρονται στην απόφαση για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης ή στον κτηματολογικό πίνακα. Ο καθορισμός για την αποζημίωση όμως μπορεί να ζητηθεί μόνο με κυρία αίτηση και όχι με ανταίτηση. **3/534**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή δικηγόρων αιτούντων, ανταιτούντων και παρεμβαινόντων με τις προτάσεις. **9/535**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Τι περιλαμβάνει η αποζημίωση. Δεν περιλαμβάνεται και δεν καταβάλλεται αποζημίωση λόγω της, συνεπεία της απαλλοτριώσεως του ακινήτου, αδυναμίας του ιδιοκτήτη να ανοικοδομήσει πολυώροφη οικοδομή. **40/535**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση για διάνοιξη εθνικών οδών εκτός σχεδίου πόλεων. Ιδιοκτήτες ακινήτων που αποκτούν πρόσωπο στην υπό διάνοιξη οδό, τεκμαίρεται ότι ωφελούνται από την διάνοιξη και υποχρεώνονται να αποζημιώσουν ζώνη πλάτους 15 μέτρων. Το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό. Εφαρμογή και στις επαρχιακές, δημοτικές και κοινοτικές οδούς. Παρεμπίπτουσα έρευνα από τα πολιτικά δικαστήρια του κύρους και της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων. Προϋποθέσεις για τον έλεγχο. **41/536**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Στα πολιτικά δικαστήρια εκδικάζονται μόνο οι υποθέσεις που αφορούν καθορισμό της προσωρινής και οριστικής τιμής μονάδος αποζημιώσεως. Κάθε άλλη διαφορά που έχει γενεσιουργό αιτία στην εκτελεστή διοικητική πράξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης υπάγεται στην δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών

δικαστηρίων. Περιπτώσεις και περιστατικά. **393/555**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αυτοαποζημίωση και συμμετοχή στην δαπάνη της απαλλοτρίωσης με αποζημίωση των παροδίων ιδιοκτησιών (Ν.653/1977). Το αμάχητο τεκμήριο είναι πλέον μαχητό. Περιστατικά. **427/560**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αποζημίωση για την ωφέλεια που αποκτούν οι παρόδιοι ιδιοκτήτες. Μαχητό τεκμήριο για την τεκμαιρόμενη ωφέλεια. Η αγωγή που αποβλέπει στην ανατροπή του τεκμηρίου υπάγεται στην δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Το Δικαστήριο που καθορίζει την τιμή μονάδας αποζημίωσης μπορεί να εξετάσει ενιαία την ύπαρξη ή όχι ωφέλειας του ιδιοκτήτη ακινήτου που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό και την υποχρέωση ή μη συμμετοχής του στις δαπάνες απαλλοτρίωσης. Περιστατικά που αποδεικνύουν την ανυπαρξία ωφέλειας του παρόδιου ιδιοκτήτη. **786/577**
Δικηγόρος. Αμοιβή (6%) επί του ποσού οριστικής αποζημίωσης σε δίκες αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. **107/673**
Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Ορίζεται σε 5% επί του ποσού της αποζημίωσης εφόσον υπάρχει αυτοτελής αίτηση του καθού και για τους δύο βαθμούς (Μονομελές Πρωτοδικείο και Εφετείο). **184/674**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου σε ποσοστό 4% επί του ποσού της αποζημίωσης ενιαίως για προσωρινό και οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης. **101/673**

Απάτη

Κατά τόπον αρμοδιότητα. Διαφορές από αξιόποινη πράξη. Απάτη του Π.Κ. Ποίο το αρμόδιο δικαστήριο για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης του απατηθέντος. **566/282**

Αποσβεστική προθεσμία

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για ακυρότητα της καταγγελίας. Δέον να κοινοποιηθεί μέσα σε τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία ανεξάρτητα αν είναι αορίστου ή ορισμένου χρόνου η σύμβαση εργασίας. Στην αποσβεστική προθεσμία μπορεί να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που δεν είναι αγωγή. **374/453**

Απόφαση

Προσωρινώς εκτελεστή απόφαση. Καταβολή του ποσού. Αίτημα για την επιστροφή. Μείωση του χρηματικού ποσού που οφείλεται από το εφετείο. Διατάσσεται η επιστροφή του επί πλέον καταβληθέντος εντόκως όχι από την καταβολή, αλλά από την κοινοποίηση της εφετειακής απόφασης. **219/46**
Δικαστική απόφαση. Παράλειψη επιδίκασης τόκων ενώ εζητούντο με την αγωγή. Χωρεί διόρθωση και επιδικάζονται τόκοι. **245/241**
Δικαστική απόφαση. Σφάλματα που δικαιολογούν την διόρθωση της απόφασης. Σε διόρθωση υπόκειται και το προεισαγωγικό τμήμα της απόφασης. **576/283**
Δικαστική απόφαση. Εφεση ασκείται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων. Τέτοια είναι και η απόφαση του Πολ. Πρωτοδικείου που διατάζει την αυτούσια διανομή με κλήρωση, σχηματίζονται τα μέρη και παραπέμπεται η υπόθεση με εντεταλμένο δικαστή, για να γίνει

ενώπιόν του η κλήρωση. **799/308**
Δικαστική απόφαση. Η λήψη της αποφασίζεται από τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη σύνθεση και μόνο από αυτούς, ενώ η δημοσίευση της απόφασης μπορεί να γίνει και με άλλη σύνθεση. **1035/346**
Δικαστική απόφαση. Εσφαλμένη περιγραφή του ακινήτου από το οποίο διατάσσεται η έξωση ως προς την έκταση (αντί 55 στρεμμάτων αναφέρεται στο διατακτικό 5 στρέμματα). Ανακοπή κατά της εκτέλεσης από τον μισθωτή. Απορρίπτεται γιατί από το περιεχόμενο της απόφασης προκύπτει η αληθινή έκταση. **1135/364**

Αρμοδιότητα κατά τόπο

Κατά τόπον αρμοδιότητα. Διαφορές από αξιόποινη πράξη. Απάτη του Π.Κ. Ποίο το αρμόδιο δικαστήριο για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης του απατηθέντος. **566/282**

Αρμοδιότητα καθ' ύλην

Αρμοδιότητα καθ' ύλην. Εξετάζεται αυτεπαγγέλτως και από το εφετείο. **888/327**

Αρραβώνας

Προκαταβολή τιμήματος και αρραβώνας. Είναι διαφορετικά πράγματα. **57/2**

Αρτοποιεία

Αρτοποιεία. Ώρες εργασίας του προσωπικού. Υπερωριακή απασχόληση και αποδοχές. Περιστατικά. **813/490**

Ασθένεια μισθωτού

Ασθένεια του μισθωτού κατά τη διάρκεια της εργασιακής σύμβασης. Συνέπειες οικονομικές για τον εργαζόμενο και δικαιώματα του εργοδότη. **230/444**

Αστικά ακίνητα

Ποία είναι τα αγροτικά και ποία τα αστικά ακίνητα. **767/163**

Ασφαλιστικά μέτρα

Ασφαλιστικά μέτρα. Μεταρρύθμιση ή ανάκληση από το δικαστήριο που δικάζει την κύρια υπόθεση. Αν έχει ασκηθεί έφεση κατά της πρώτης αποφάσεως, τότε αρμοδιότητα προς μεταρρύθμιση ή ανάκληση έχει το Εφετείο με αίτηση που υποβάλλεται κατά τη συζήτηση της κυρίας υποθέσεως είτε και αυτοτελώς. **404/261**
Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος. Δικάζονται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αλλά κατά της αποφάσεως χωρούν έφεση και αναίρεση. **555/565**

Στην αποσβεστική προθεσμία μπορεί να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που δεν είναι αγωγή. **374/453**

Ασφαλιστική εταιρία

Ασφαλιστική εταιρεία. Ατύχημα σε πορθμείο. Απαλλαγή της, όχι όμως έναντι του ζημιωθέντος. Δικαίωμα αναγωγής. **440/63**
Ασφαλιστική εταιρεία. Δικαίωμα αναγωγής. Προϋποθέσεις. Όρος της ασφαλιστικής σύμβασης για απαλλαγή του ασφαλιστή για ζημία που προξένησε οδηγός που δεν είχε την προβλεπόμενη από το νόμο άδεια οδηγήσεως για την κατηγορία του οχήματος που οδηγούσε. Είναι ισχυρός. Περιστατικά. **1092/356**
Ασφαλιστική εταιρεία. Ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Αυτόματα υπεισέρχεται στο σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ασφαλιστή το Επικουρικό Κεφάλαιο. Καλύπτονται επίσης αυτοδίκαια όλες οι ασφαλιστικές συμβάσεις 30 ημέρες μετά την οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Αξιώσεις τρίτου παθόντος που συμβαίνει πριν από την ανάκληση της άδειας. Μετά την ανάκληση ασκούνται κατά του Ε.Κ. **371/611**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Κατάθεση από τον κύριο του ζημιογόνου αυτοκινήτου βεβαίωση ασφαλίσεως ασφαλιστικής εταιρείας που αποτελεί πρότασή της ότι προσφέρεται να ικανοποιήσει τις αξιώσεις του παθόντος εφόσον αυτές δεν υπερβαίνουν το ασφαλιστικό ποσό. Με την άσκηση της αγωγής γίνεται αποδεκτή η πρόταση αυτή και συνεπώς καταρτίζεται σύμβαση σωρευτικής αναγωγής. **384/611**
Ασφαλιστική σύμβαση. Παραίτηση του ασφαλισμένου από τα δικαιώματά του. Πρέπει η δήλωση για παραίτηση να γίνει δεκτή από την ασφαλιστική εταιρεία γιατί πρόκειται για σύμβαση αφέσεως χρέους. Αν η ασφαλιστική εταιρεία προτείνει ένσταση παραίτησης στην αγωγή του ασφαλισμένου να της καταβάλει ό,τι αυτή θα πληρώσει στον παθόντα, πρέπει να γίνεται σαφής η επίκληση της αποδοχής της παραίτησης εκ μέρους της. **432/614**
Επικουρικό Κεφάλαιο. Πότε ευθύνεται για καταβολή αποζημίωσης. Αν η ασφαλιστική εταιρεία αναδέχθηκε σωρευτικά με τον ασφαλισμένο (Α.Κ. 477) να καταβάλει αποζημίωση, το Ε.Κ. δεν ευθύνεται από τη σωρευτική αναδοχή από την οποία παράγεται πρόσθετη και αυτοτελής ενοχή. Ευθύνεται μόνο για την υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας που εκπηγάζει από την ασφαλιστική σύμβαση. Παραγραφή διετής έναντι του Ε.Κ. **548/619**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μεθυσμένος που προκάλεσε τη ζημία. Απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας έστω και αν το ασφαλιστήριο δεν έχει την υπογραφή του ασφαλισμένου ο οποίος όμως αποδέχθηκε σιωπηρά την ασφαλιστική σύμβαση με την παραλαβή του σήματος κ.λ.π. **589/623**
Αγωγή ζημιωθέντος κατά της ασφαλιστικής εταιρείας, του κυρίου, κατόχου ή οδηγού του ζημιογόνου αυτοκινήτου ως υπόχρεων για διαφυγόντα κέρδη, πρέπει να κοινοποιείται με ποινή απαραδέκτου στην αρμοδία Δ.Ο.Υ. **865/635**
Ασφαλιστική σύμβαση. Οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου ανήλικος. Η ασφαλιστική εταιρεία δύναται να διεκδικήσει με αγωγή παν ό,τι θα καταβάλει στον ζημιωθέντα, σύμφωνα με σχετικό όρο του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Περιστατικά. **877/637**
Σύμβαση ασφάλισης. Απαλλαγή ασφαλιστικής εταιρείας και δικαίωμα αναγωγής κατά του ασφαλισμένου σε ορισμένες περιπτώσεις (έλλειψη διπλώματος κ.λ.π.). Ειδικά αποκλείεται η ευθύνη του ασφαλιστού όταν το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικά στο φορτίο χωρίς να

συντρέχει και πταίσμα του οδηγού. **905/639**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Παραγραφή διετής κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και του Επικουρικού Κεφαλαίου από την επόμενη ημέρα του ατυχήματος εφόσον όμως η ζημία είναι προβλεπτή. Περιστατικά. **929/643**
Ασφαλιστική εταιρεία. Ασφαλιστικός υπάλληλος και ασφαλιστικός σύμβουλος. Δεν είναι νόμιμο να συντρέχουν οι δύο ιδιότητες και συνεπώς η σύμβαση εργασίας είναι άκυρη. **879/500**
Εργατικό ατύχημα. Ασφάλιση σε ασφαλιστική εταιρεία για τους κινδύνους από την λειτουργία μηχανήματος (γερανοφόρο όχημα). Ευθεία αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και αποζημιώνονται μόνο οι «τρίτοι» μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι συγγενείς του εργαζομένου εφόσον όμως ο ασφαλισμένος έχει υποχρέωση αποζημίωσης την οποία καλύπτει η σύμβαση ασφαλίσεως. Αρα αν υπαίτιος του εργατικού ατυχήματος είναι το ίδιο το θύμα και η θανάτωσή του οφείλεται αποκλειστικά σε δική του υπαιτιότητα δεν ιδρύεται υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας για κάλυψη της ζημίας (π.χ. αποζημίωση για ψυχική οδύνη) Ποίοι θεωρούνται «τρίτοι» (άρθρο 2 παρ. 2 ν. 264/1991). Περιστατικά. «Οικογένεια» (άρθρο 932 Α.Κ.). Αποτελείται από τον ή την σύζυγο, τα τέκνα και εγγονοί καθώς και οι σύζυγοι των τέκνων. Ποίοι δεν περιλαμβάνονται. **1104/524**

Ασφαλιστική σύμβαση (αυτοκινήτου)

Ασφαλιστική σύμβαση. Τρόπος καταβολής των ασφαλίστρων. Συνέπειες από καθυστέρηση καταβολής. Πάντως οι σχετικές διατάξεις δεν είναι δημοσίας τάξεως και χωρεί διαφορετική συμφωνία. **113/374**
Ασφαλιστική σύμβαση. Αναγωγή της ασφαλιστικής κατά του ασφαλισμένου που δεν είχε άδεια οδήγησης του αυτοκινήτου. Ο ασφαλισμένος καταδικάζεται να πληρώσει τον ασφαλιστή όχι μόνο το κεφάλαιο της κυρίας αγωγής, αλλά και τους τόκους και δικαστική δαπάνη που υποχρεώθηκε να πληρώσει ως εναγόμενος στην κύρια αγωγή. **373/383**
Ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου. Καταρτίζεται εγγράφως με απλή συναίνεση των συμβαλλομένων και λογίζεται καταρτισμένη από τότε που ο ασφαλιστής θα αποδεχθεί την περί ασφαλίσεως πρόταση που μπορεί να γίνει και σιωπηρώς π.χ. με την αποστολή του ασφαλιστηρίου που ισχύει και χωρίς υπογραφή του ασφαλισμένου. Σύμβαση προσωρινής κάλυψης (2 παρ. 2 και 3 της Κ4/5.4.1978 Υ.Α.). Εννοια και ισχύς. Πότε αποκλείεται η ασφάλιση. Δικαίωμα αναγωγής του ασφαλιστή. **422/386**
Ασφαλιστική σύμβαση εξοπλισμού ιατρού για την άσκηση του επαγγέλματός του. Ορος στο ασφαλιστήριο ότι αρμοδιότητα κατά τόπο για λύση διαφορών από την ασφάλιση είναι μόνο τα δικαστήρια Αθηνών. Ακυρος αυτός ο όρος (άρθρο 2 παρ. 6 ν. 2251/1994). Καλώς, συνεπώς, εισάγεται η αγωγή στο δικαστήριο του τόπου κατάρτισης της δικαιοπραξίας και εκπληρώσεως της παροχής (Αγρίνιο). Περιστατικά και όροι της σύμβασης ασφάλισης. **501/397**
Ασφαλιστική σύμβαση. Ομαδική ασφάλιση. Εννοια. Ο ασφαλισμένος για την καταβολή της ασφαλιστικής παροχής έχει ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή και όχι κατά του εργοδότη που συνήψε την ομαδική ασφάλιση, για το προσωπικό της επιχείρησης. Αν όμως η ασφάλιση διακόπηκε λόγω μη καταβολής των ασφαλίστρων από τον εργοδότη, τότε αυτός (ο εργοδότης) υποχρεούται να καταβάλει στον εργαζόμενο την αποζημίωση που θα ελάμβανε από την ασφαλιστική εταιρεία, αν συνεχιζόταν η ασφάλιση. **515/399**
Ασφαλιστική σύμβαση. Ορος του συμβολαίου ότι απαλλάσσεται η ασφαλιστική εταιρεία όταν ο οδηγός που ζημίωσε άλλον τελούσε υπό την επήρεια οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών.

Η ρήτρα αυτή μπορεί να αναφερθεί στη σύμβαση της ασφάλισης ή με αναφορά στην Κ4/585/1978 Υ.Α. Τότε ο ασφαλιστής πληρώνει τον τρίτο αλλά έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του ζημιώσαντος. Η δέσμευση αυτή υπάρχει και αν ο ασφαλιζόμενος δεν έχει υπογράψει το ασφαλιστήριο. Αρκεί η παραλαβή του και η πληρωμή των ασφαλίστρων. **117/599**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Ο παθών έχει ευθεία αγωγή κατά του υπαίτιου ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρείας. Αν το ζημιογόνο όχημα είναι ανασφάλιστο κατά το χρόνο του ατυχήματος, τότε καταβάλλει την αποζημίωση το Επικουρικό Κεφάλαιο. Ανασφάλιστο είναι το όχημα και όταν η ασφαλιστική σύμβαση είχε λυθεί ή ακυρωθεί κατά το χρόνο του ατυχήματος. Διατυπώσεις για τη λύση και ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης. Νόμιμη η άσκηση αγωγής του παθόντος κατά του ασφαλιστή και του Επικουρικού Κεφαλαίου. **309/605**
Ασφαλιστική σύμβαση (αυτοκινήτου). Αγωγή του ζημιωθέντος απευθείας στην ασφαλιστική εταιρεία η οποία δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτού όταν ασκεί την αξίωσή του, ενστάσεις που απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση, ενώ η ακύρωση, η λήξη ή η αναστολή της σύμβασης μπορεί να αντιταχθεί κατά του τρίτου που ζημιώθηκε μόνο εφόσον το ατύχημα συνέβη μετά από 16 ημέρες από τη γνωστοποίηση της ακύρωσης ή λήξης ή αναστολής από τον ασφαλιστή. Η γνωστοποίηση γίνεται με επιστολή του ασφαλιστή στην κατοικία ή διαμονή του ασφαλισμένου. Τα ίδια ισχύουν και αν η λήξη κ.λ.π. της ασφαλιστικής σύμβασης έγινε με συμφωνία μεταξύ των μερών για τη λύση της σύμβασης. **329/608**
Ασφαλιστική σύμβαση. Παραίτηση του ασφαλισμένου από τα δικαιώματά του. Πρέπει η δήλωση για παραίτηση να γίνει δεκτή από την ασφαλιστική εταιρεία γιατί πρόκειται για σύμβαση αφέσεως χρέους. Αν η ασφαλιστική εταιρεία προτείνει ένσταση παραίτησης η αγωγή του ασφαλισμένου να της καταβάλει ό,τι αυτή θα πληρώσει στον παθόντα, πρέπει να γίνεται σαφής η επίκληση της αποδοχής της παραίτησης εκ μέρους της. **432/614**
Ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου. Ανανεώνεται σε κάθε λήξη της για ίσο χρονικό διάστημα εκτός αν 30 ημέρες πριν από τη λήξη της καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη ειδοποιήσει το άλλο με συστημένη επιστολή για τα αντίθετα. Για κάθε ανανέωση εκδίδεται νέο ασφαλιστήριο ή βεβαίωση ανανέωσης της ασφαλιστικής σύμβασης. Δικαίωμα καταγγελίας της ασφαλιστικής σύμβασης με έγγραφο συστημένο ή επί αποδείξει οπότε η ακύρωση επέρχεται 20 ημέρες από την κοινοποίηση του εγγράφου της καταγγελίας. **533/618**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μεθυσμένος που προκάλεσε τη ζημία. Απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας έστω και αν το ασφαλιστήριο δεν έχει την υπογραφή του ασφαλισμένου ο οποίος όμως αποδέχθηκε σιωπηρά την ασφαλιστική σύμβαση με την παραλαβή του σήματος κ.λ.π. **589/623**
Ασφαλιστική σύμβαση. Οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου ανήλικος. Η ασφαλιστική εταιρεία δύναται να διεκδικήσει με αγωγή παν ό,τι θα καταβάλει στον ζημιωθέντα, σύμφωνα με σχετικό όρο του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Περιστατικά. **877/637**
Σύμβαση ασφάλισης. Απαλλαγή ασφαλιστικής εταιρείας και δικαίωμα αναγωγής κατά του ασφαλισμένου σε ορισμένες περιπτώσεις (έλλειψη διπλώματος κ.λ.π.). Ειδικά αποκλείεται η ευθύνη του ασφαλιστού όταν το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικά στο φορτίο χωρίς να συντρέχει και πταίσμα του οδηγού. **905/639**

Ασφαλιστήριο συμβόλαιο

Ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου. Καταρτίζεται εγγράφως με απλή συναίνεση των συμβαλλομένων και λογίζεται καταρτισμένη από τότε που ο ασφαλιστής θα αποδεχθεί την

περί ασφαλίσεως πρόταση που μπορεί να γίνει και σιωπηρώς π.χ. με την αποστολή του ασφαλιστηρίου που ισχύει και χωρίς υπογραφή του ασφαλισμένου. Σύμβαση προσωρινής κάλυψης (2 παρ. 2 και 3 της Κ4/5.4.1978 Υ.Α.). Εννοια και ισχύς. Πότε αποκλείεται η ασφάλιση. Δικαίωμα αναγωγής του ασφαλιστή. **422/386**

Ασφαλιστική σύμβαση. Ορος του συμβολαίου ότι απαλλάσσεται η ασφαλιστική εταιρεία όταν ο οδηγός που ζημίωσε άλλον τελούσε υπό την επήρεια οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών. Η ρήτρα αυτή μπορεί να αναφερθεί στη σύμβαση της ασφάλισης ή με αναφορά στην Κ4/585/1978 Υ.Α. Τότε ο ασφαλιστής πληρώνει τον τρίτο αλλά έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του ζημιώσαντος. Η δέσμευση αυτή υπάρχει και αν ο ασφαλιζόμενος δεν έχει υπογράψει το ασφαλιστήριο. Αρκεί η παραλαβή του και η πληρωμή των ασφαλίστρων. **117/599**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μεθυσμένος που προκάλεσε τη ζημία. Απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας έστω και αν το ασφαλιστήριο δεν έχει την υπογραφή του ασφαλισμένου ο οποίος όμως αποδέχθηκε σιωπηρά την ασφαλιστική σύμβαση με την παραλαβή του σήματος κ.λ.π. **589/623**

Σύμβαση ασφάλισης (αυτοκινήτου). Νόμιμος ο όρος του ασφαλιστηρίου να δικαιούται να εισπράξει από τον ασφαλισμένο ό,τι θα πληρωθεί στον τρίτο επειδή ο οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου δεν είχε τη νόμιμη άδεια οδηγήσεως ή χρησιμοποιούνταν το ασφαλισμένο αυτοκίνητο για ρυμούλκηση άλλου οχήματος. Περιστατικά. **743/631**

Αυλή

Οριζόντια ιδιοκτησία. Σύστασή της με διαθήκη χωρίς να απαιτούνται πανηγυρικές εκφράσεις. Μη καθορισμός με τη διαθήκη των κοινόκτητων και κοινόχρηστων χώρων της. Ισχύουν οι διατάξεις του νόμου. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και η αυλή. **1159/671**

Αυτοκίνητο

Πώληση αυτοκινήτου ελαττωματικού. Το δικαστήριο νόμιμα επιδικάζει μείωση του τιμήματος και όχι αναστροφή της πώλησης αν και ζητήθηκε μόνο η αναστροφή. Κριτήρια για μία τέτοια κρίση. Περιστατικά. **1037/121**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Ευθύνη κυρίου και κατόχου του αυτοκινήτου. Παραχώρηση του ζημιογόνου αυτοκινήτου. Περιστατικά. Ευθύνη κυρίου και κατόχου του αυτοκινήτου. Ευθύνη για τη ζημία και δεν αρκεί η παραχώρηση του αυτοκινήτου από τον κύριο αφού είναι και κάτοχος. **1110/132**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Δεν μειώνεται η αξία παλαιού αυτοκινήτου ενόψει επισκευής του με καινούργια ανταλλακτικά. **688/630**

Σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου. Με την ασφάλιση καλύπτεται η αστική ευθύνη του ασφαλισμένου (κυρίου, οδηγού, κατόχου και υπευθύνου του ασφαλισμένου αυτοκινήτου), έναντι των τρίτων μη μελών της οικογένειας τόσο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου όσο και αποζημίωση σε πράγματα. Εναντι των μελών της οικογένειας μόνο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου, οπωσδήποτε πάντως στην αστική ευθύνη περιλαμβάνεται και στις δύο περιπτώσεις η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. **943/645**

Αυτοκινητικό ατύχημα

Αυτοκινητικό ατύχημα. Ευθύνη κυρίου και κατόχου του αυτοκινήτου. Παραχώρηση του ζημιογόνου αυτοκινήτου. Περιστατικά. Ευθύνη κυρίου και κατόχου του αυτοκινήτου. Ευθύνη για τη ζημία και δεν αρκεί η παραχώρηση του αυτοκινήτου από τον κύριο αφού είναι και κάτοχος. **1110/132**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα οδηγού και πεζού (70% και 30%). **556/280**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Καταβολή δαπάνης για επισκευή μεγαλύτερη από την αξία του αυτοκινήτου. Είναι συντρέχον πταίσμα του ιδιοκτήτη και επιδικάζεται όχι η δαπάνη της επισκευής αλλά η αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου. **11/594**
Προσωπική κράτηση σε αυτοκινητικό ατύχημα. Αρκεί η επίκληση απαίτησης από αδικοπραξία. Στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο για την επιβολή της προσωπικής κράτησης. **12/594**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Πινακίδα STOP. Παραβίασή της από οδηγό. Είναι αποκλειστικός υπεύθυνος της σύγκρουσης. Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια οδήγησης. Χωρίς σημασία αν δεν τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς τη σύγκρουση. **205/601**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Ζημίες σε αυτοκίνητο εταιρίας από υπαιτιότητα του άλλου οδηγού, η εταιρία δεν δικαιούται να λάβει αποζημίωση για ηθική βλάβη. Αδεια ικανότητας οδηγού. Δεν έχει σημασία σε περίπτωση που το ατύχημα θα συνέβαινε έστω και αν ο οδηγός είχε άδεια οδήγησης. **252/602**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Αδυναμία αυτοεξυπηρέτησης του τραυματισθέντος και εξυπηρέτηση από την μητέρα του. Διεκδικείται δαπάνη για την αμοιβή άλλης γυναίκας για την εξυπηρέτησή του. **280/603**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Ο παθών έχει ευθεία αγωγή κατά του υπαίτιου ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρείας. Αν το ζημιογόνο όχημα είναι ανασφάλιστο κατά το χρόνο του ατυχήματος, τότε καταβάλλει την αποζημίωση το Επικουρικό Κεφάλαιο. Ανασφάλιστο είναι το όχημα και όταν η ασφαλιστική σύμβαση είχε λυθεί ή ακυρωθεί κατά το χρόνο του ατυχήματος. Διατυπώσεις για τη λύση και ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης. Νόμιμη η άσκηση αγωγής του παθόντος κατά του ασφαλιστή και του Επικουρικού Κεφαλαίου. **309/605**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Περιστατικά που συνιστούν συνυπαιτιότητα των δύο οδηγών και συνεπιβάτη γιατί δεν «φορούσε» ζώνη ασφαλείας. **317/607**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Επισκευή αυτοκινήτου παλαιού για τις ζημίες που έπαθε από τη σύγκρουση. Εάν οι επισκευές εκόστισαν ποσό μεγαλύτερο από την αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου, τότε ο ιδιοκτήτης δικαιούται να λάβει από τον υπαίτιο μόνο την (μικρότερη) αξία του αυτοκινήτου και όχι τη δαπάνη του (μεγαλύτερου) ποσού που επλήρωσε για την επισκευή. **348/609**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Επιβαίνων στο αυτοκίνητο. Με τη σύμβαση της ασφάλισης της εξ αυτοκινήτου αστικής ευθύνης του υπαιτίου οδηγού, καλύπτεται και η αστική ευθύνη του οδηγού για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης έναντι του επιβαίνοντα στο ασφαλισμένο όχημα ο οποίος έχει ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή εφόσον όμως συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Απαραίτητα στοιχεία σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. **354/610**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Κατάθεση από τον κύριο του ζημιογόνου αυτοκινήτου βεβαίωση ασφαλίσεως ασφαλιστικής εταιρείας που αποτελεί πρότασή της ότι προσφέρεται να ικανοποιήσει τις αξιώσεις του παθόντος εφόσον αυτές δεν υπερβαίνουν το ασφαλιστικό ποσό. Με την άσκηση της αγωγής γίνεται αποδεκτή η πρόταση αυτή και συνεπώς

καταρτίζεται σύμβαση σωρευτικής αναγωγής. **384/611**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα αμφοτέρων των αυτοκινήτων. Περιστατικά **397/612**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός εγκύου και απώλεια του εμβρύου. Επιδικάζεται χρηματική αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης μόνο στη μητέρα και όχι και στον σύζυγο. **398/613**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Θανάτωση προσώπου. Συνυπαιτιότητα σε ποσοστό 20% επειδή δεν έφερε ζώνη ασφαλείας. Επιδικαζόμενα χρηματικά ποσά σε γονείς, αδελφή και γιαγιά για ψυχική οδύνη. Στον κουνιάδο δεν επιδικάζεται αποζημίωση γιατί δεν περιλαμβάνεται στην οικογένεια του θύματος. **400/613**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός ανηλίκου. Ένσταση συνυπαιτιότητας του ανηλίκου και των γονέων του (916 Α.Κ.) Αιτιολογία απόρριψης. Εξυπηρέτηση του ανηλίκου κατά το στάδιο της θεραπείας του από τους γονείς του. Επιδικάζεται σχετική αποζημίωση. **441/615**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Μεταφορά, ύστερα από συμφωνία με την ασφαλιστική εταιρεία, της ασφάλισης σε νέο αυτοκίνητο που αγόρασε ο ασφαλισμένος ενώ το παλαιό το μεταβίβασε σε τρίτο. Επέλευση ζημίας από το παλαιό αυτοκίνητο. Αν δεν έχουν παρέλθει 16 ημέρες από τη συμφωνία και αν δεν τηρήθηκε η διαδικασία του άρθρου 11 παρ. 2 του ν. 489/1976 (επιστολή συστημένη κ.λ.π.) η ασφαλιστική εταιρεία ευθύνεται έναντι του τρίτου ζημιωθέντα που ζημιώθηκε από την κίνηση του παλαιού ασφαλισμένου αυτοκινήτου. **500/616**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια οδηγήσεως. Για σύγκρουση της μοτοσικλέτας με άλλη όμοια δεν φέρει ευθύνη, αν και δεν είχε άδεια αφού οδηγούσε με ταχύτητα 20 χλ./ω. **526/617**
Αναπηρία ή παραμόρφωση παθόντος από αυτοκινητικό ατύχημα. Επιδίκαση ποσού (931 Α.Κ.). Περιστατικά που δημιουργούν υπαιτιότητα του οδηγού προς αποζημίωση. Ζώνη ασφάλειας. Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ βλάβης και της έλλειψης ζώνης. **577/622**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μεθυσμένος που προκάλεσε τη ζημία. Απαλλαγή της ασφαλιστικής εταιρείας έστω και αν το ασφαλιστήριο δεν έχει την υπογραφή του ασφαλισμένου ο οποίος όμως αποδέχθηκε σιωπηρά την ασφαλιστική σύμβαση με την παραλαβή του σήματος κ.λ.π. **589/623**
Αυτοκινητικό ατύχημα που επέφερε στον παθόντα οικοδόμο ανικανότητα προς εργασία σε ποσοστό 41,35%. Συνεπώς είναι ανίκανος να εργαστεί ως οικοδόμος, δύναται όμως να εργαστεί σε άλλη εργασία που είναι συμβατή με το ποσοστό της αναπηρίας (κλητήρας, φύλακας, υπάλληλος επιχειρήσεως) ώστε να συμπληρώσει τα ένσημα 30 ετών για να θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης γήρατος. Σε αυτή την περίπτωση όμως η μόνιμη αναπηρία ή παραμόρφωση είναι βλαπτική για τη ζωή του παθόντος και επιδικάζεται αποζημίωση 1.500.000 δρχ. **606/624**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Προτεραιότητα σε διασταύρωση οδού έχει το όχημα που έρχεται από δεξιά. Αυτό δεν ισχύει σε περίπτωση που η μία οδός τέμνει κάθετα (σε σχήμα Τ) την άλλη (άρθρο 26 παρ. 5 του ν. 2696/1999 (Κ.Ο.Κ.) **622/636**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Υπεύθυνος θανάτωσης ο οδηγός του λεωφορείου από το οποίο σημειώθηκε διαρροή λαδιών στο οδόστρωμα που έτσι έγινε ολισθηρό και έχασε ο οδηγός άλλου αυτοκινήτου τον έλεγχό του και επέπεσε σε τρίτο αυτοκίνητο με αποτέλεσμα θανάτωση επιβάτη. **625/627**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός πεζού από όχημα. Συνυπαιτιότητα πεζού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού (σε ποσοστό 80%). Στοιχεία για την κρίση αυτή του δικαστηρίου. **631/628**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Καταβολή δαπάνης για επισκευή μεγαλύτερη από την αξία του αυτοκινήτου. Είναι συντρέχον πταίσμα του ιδιοκτήτη και επιδικάζεται όχι η δαπάνη της

επισκευής αλλά η αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου. Συνυπαιτιότητα πεζού. **687/629**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Δεν μειώνεται η αξία παλαιού αυτοκινήτου ενόψει επισκευής του με καινούργια ανταλλακτικά. **688/630**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Όταν απαιτείται μεγαλύτερο χρηματικό ποσό για επισκευή του αυτοκινήτου από την αξία του, τότε πρόκειται για καθολική καταστροφή του οχήματος. **801/633**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαίτιος σε ποσοστό 20% ο πεζός που βάδιζε νύκτα στο δεξιό μέρος της οδού. Ποσά επιδικαζόμενα σε σύζυγο και τέκνα θανατωθέντος. **815/633**
Αυτοκινητικό ατύχημα που προήλθε από επισκευή της οδού χωρίς να ληφθούν τα προσήκοντα μέτρα για την αποσόβηση ατυχημάτων. Ευθύνη του κατασκευαστού της οδού. **833/634**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Βλάβη σε πρόσωπα ή πράγματα που μεταφέρονται με το αυτοκίνητο. Μπορούν να ζητήσουν αποζημίωση από το ατύχημα με βάση τα άρθρα 914 Α.Κ. (για τον οδηγό) και 922 Α.Κ. (για τον ιδιοκτήτη και μη οδηγό) και όχι με τις διατάξεις του ν. ΓΠΝ/1911. Ο εκμισθωτής αυτοκινήτου δεν ευθύνεται με μόνη την ιδιότητα του εκμισθωτή. **865/635**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Άσκηση δεύτερης αγωγής για αποζημίωση μετά τη συμπλήρωση πενταετίας από το ατύχημα απορρίπτεται γιατί έχει παραγραφεί η αξίωση, αφού μέχρι την άσκηση της δεύτερης αγωγής δεν εκδόθηκε τελεσίδικη απόφαση που θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμήκυνση της παραγραφής σε εικοσαετή (268 Α.Κ.), ενώ τέτοιο αποτέλεσμα δεν έχει η μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής εκδοθείσα σχετική απόφαση του Εφετείου, που έκρινε τελεσίδικα για την πρώτη αγωγή. Περιστατικά. **915/640**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα οδηγού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού ποιμνίου σε οδό (σε ποσοστό 80%). Ζημία από θανατωθέντα ζώα. Πώς υπολογίζεται. **919/641**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Παραγραφή διετής κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και του Επικουρικού Κεφαλαίου από την επόμενη ημέρα του ατυχήματος εφόσον όμως η ζημία είναι προβλεπτή. Περιστατικά. **929/643**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Έγερση σχετικής αγωγής και άσκηση εφέσεως κατά της αποφάσεως που εκδόθηκε. Συζήτηση στο εφετείο ερήμην του εκκαλούντος. Θεωρείται κατά πλάσμα του νόμου ότι ο εκκαλών παραιτήθηκε από το ασκηθέν ένδικο μέσο. **1013/649**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Βλάβη του σώματος ή της υγείας (929 Α.Κ.). Τι διεκδικείται από τον παθόντα. Απρόβλεπτη χειροτέρευση της υγείας του τραυματισθέντα. Η αγωγή κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου δεν έχει παραγραφεί εντός διετίας από τον τραυματισμό αν η αγωγή ασκηθεί εντός διετίας από τη χειροτέρευση. Περιστατικά. **1044/649**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Ζημίες σε αυτοκίνητο και επισκευή του με επιμελή επισκευή και καινούργια υλικά. Παρά ταύτα υπάρχει μείωση της αξίας του η οποία και επιδικάζεται. **1156/652**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα (σε ποσοστό 60%) οδηγού μοτοσικλέτας που οδηγούσε χωρίς άδεια οδηγήσεως και με ταχύτητα 60 χλμ. Και του πεζού (σε ποσοστό 40%) γιατί πέρασε σε οδό χωρίς διαβάσεις πεζών, με μεγάλη κίνηση και χωρίς προσοχή. **1174/653**
Ανήλικος. Θύμα αυτοκινητικού ατυχήματος. Δεν είναι νόμιμος ο συμβιβασμός των γονέων του με την ασφαλιστική εταιρεία χωρίς άδεια του δικαστηρίου. Ένσταση καταχρήσεως ασκήσεως του δικαιώματος. Είναι αβάσιμη. **769/183**

Άφεση χρέους

Ασφαλιστική σύμβαση. Παραίτηση του ασφαλισμένου από τα δικαιώματά του. Πρέπει η δήλωση για παραίτηση να γίνει δεκτή από την ασφαλιστική εταιρεία γιατί πρόκειται για σύμβαση αφέσεως χρέους. **432/62**

Αχαριστία

Ανάκληση δωρεάς. Έννοια της αχαριστίας. Τρόπος ανάκλησης της δωρεάς. Δωρεές από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή λόγους ευπρέπειας. **840/317**

Β

Βιβλιάριο υγείας

Σύμβαση εργασίας. Βιβλιάριο υγείας. Δεν απαιτείται να αναφέρεται στο δικόγραφο της αγωγής ότι ο εργαζόμενος ήταν εφοδιασμένος με αυτό. Βιβλιάριο υγείας στα καταστήματα τροφίμων και ποτών. Ποιοί είναι υποχρεωμένοι να εφοδιαστούν με αυτό. **825/493**
Βιβλιάριο υγείας σε εργαζόμενους σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Άκυρη η σύμβαση εργασίας. Τυχόν απαιτήσεις διεκδικούνται με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, εκτός από την αποζημίωση λόγω καταγγελίας, τις αποδοχές και επιδόματα αδείας, εορτών, προσαύξηση νυκτερινής εργασίας και εργασία κατά τις αργίες που διεκδικούνται με αγωγή από τη σχέση εργασίας γιατί οφείλονται ευθέως από το νόμο. Εργασία σε ημέρες αργίας. Προσαύξηση 75%. Δεν συμψηφίζεται με τυχόν ανώτερες αποδοχές, συμψηφίζεται όμως με αυτές η αμοιβή για νυκτερινή εργασία. **138/439**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για μισθούς. Δεν είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι έχει βιβλιάριο υγείας αφού απαιτείται η ειδική άδεια για οδήγηση ταξί. **446/457**

Βιβλία διεκδικήσεων

Εγγραφή στα βιβλία διεκδικήσεων. Εσφαλμένη αναγραφή στην αγωγή του πατρωνύμου ορισμένων διαδίκων και διόρθωση με τις προτάσεις. Η εγγραφή στα βιβλία δεν επηρεάζεται. **1/213**

Βιβλία μεταγραφών

Καλή πίστη για την χρησικτησία. Δεν υπάρχει σε εκείνον που απόκτησε ακίνητο παραλείποντας να ελέγξει τα βιβλία μεταγραφών για τα δικαιώματα των δικαιοπαρόχων του μεταβιβάζοντος. **1035/346**

Βλαπτική μεταβολή

Σύμβαση εργασίας. Βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας. Δεν επάγεται καθ' εαυτή τη λύση της συμβάσεως εργασίας, μπορεί όμως ο εργαζόμενος να την θεωρήσει άτακτη καταγγελία της συμβάσεως, να αποχωρήσει από την εργασία και να απαιτήσει την καταβολή της αποζημίωσης (άρθρο 3 ν. 2112/1920). **590/471**

Βοσκοτόπια

Δημόσιο. Κτήση κυριότητας από ιδιώτη σε ακίνητο του δημοσίου. Χωρεί με έκτακτη

χρησικτησία η οποία όμως πρέπει να έχει συμπληρωθεί μέχρι 11.9.1915. Το ίδιο ισχύει και για βοσκοτόπια. Περιστατικά. **916/199**

Γ

Γκαράζ

Πολυκατοικία. Αγορά θέσης στάθμευσης αυτοκινήτου (στεγασμένου γκαράζ) και συνεχόμενης αποθήκης. Μετατροπή τους σε κατοικία. Είναι παράνομη η μετατροπή και διατάσσεται η επαναφορά τους στην προτέρα κατάσταση. **468/661**

Γονείς

Αδικοπραξία. Αγωγή οικείων λόγω απωλεσθέντων ημερομισθίων για την απασχόλησή τους κατά την νοσηλεία του παθόντα, κατά του υπαιτίου δεν είναι νόμιμη αφού βλάπτονται έμμεσα και όχι άμεσα. Αλλά και αγωγή των γονέων για ηθική βλάβη λόγω τραυματισμού του τέκνου τους, είναι επίσης νομικά αβάσιμη. **503/67**

Γονική παροχή

Αγωγή καταδολίευσης δανειστών. Προϋποθέσεις. Στρέφεται κατά του οφειλέτη και του τρίτου που απόκτησε είτε από επαχθή είτε από χαριστική αιτία ή γονική παροχή. Οι εναγόμενοι τελούν σε αναγκαστική ομοδικία. Αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης μετά το ν. 2298/1995. **701/88**

Δ

Δάνειο

Δάνειο. Συμφωνία με ιδιωτικό έγγραφο η εξόφληση να γίνει με μεταβίβαση ακινήτου. Δεν πρόκειται περί συμβιβασμού αφού η συμφωνία δεν υποβλήθηκε στο συμβολαιογραφικό έγγραφο. Άρα οφείλεται το δάνειο. **122/42**

Δαπάνες

Συγκυριότητα. Δαπάνες στο κοινό από τον ένα συγκύριο. Δικαιούται να τις διεκδικήσει από τους άλλους συγκυρίους εφόσον, με τις γενόμενες δαπάνες (όπως η ανέγερση οικοδομής) επήλθε αύξηση της αξίας του πράγματος κατά τον προ της επιδόσεως της αγωγής χρόνο και εφόσον σώζεται η αύξηση της αξίας κατά τον χρόνο της αποδόσεώς του. Οι απαιτήσεις για επωφελείς δαπάνες διεκδικούνται είτε κατ' ένσταση στην αγωγή διανομής είτε με ανταγωγή. Τρόπος υπολογισμού των δαπανών ιδίως όταν μετεβλήθη η αξία του νομίσματος. Περιστατικά. **758/94**
Επωφελείς δαπάνες είναι η ανέγερση οικοδομής σε ακίνητο. Επιδικάζεται η ωφέλεια που συνίσταται στην αξία των υλικών. **233/147**
Νομή. Κτήση της με παράγωγο τρόπο με συμφωνία μεταξύ αποκτώντος και του

προηγούμενου νομέα. Δεν απαιτείται για την συμφωνία αυτή συμβόλαιο και μεταγραφή. Πότε η συμφωνία αυτή είναι αιτιώδης και εξαρτάται από το κύρος και την ύπαρξη της αιτίας. Προσύμφωνο. Αποτελεί τέλεια σύμβαση. Προθεσμία εκπληρώσεως. Φύση της προθεσμίας αυτής. Επωφελείς δαπάνες σε ακίνητο που έχει υπογραφεί προσύμφωνο μεταβίβασης και δικαίωμα επίσχεσης. **306/151**
Πολυκατοικία. Δαπάνες αναγκαίες, επωφελείς και πολυτελείς. Υποχρέωση των συνιδιοκτητών να συνεισφέρουν μόνο για τις αναγκαίες δαπάνες. **36/656**

Δάσος

Έκτακτη χρησικτησία σε δάσος και δασικές εκτάσεις κατά το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο. Στοιχεία της η καλή πίστη, διάνοια κυρίου και νομή επί 30 έτη, εφόσον όμως αυτή είχε συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Τακτική χρησικτησία αποκλείεται. **607/156**
Δασικές εκτάσεις και δάση. Κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Συνυπολογισμός και του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του εφόσον έγινε με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα. **507/154**

Δασικές εκτάσεις

Έκτακτη χρησικτησία σε δάσος και δασικές εκτάσεις κατά το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο. Στοιχεία της η καλή πίστη, διάνοια κυρίου και νομή επί 30 έτη, εφόσον όμως αυτή είχε συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Τακτική χρησικτησία αποκλείεται. **607/156**
Δασικές εκτάσεις και δάση. Κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Συνυπολογισμός και του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του εφόσον έγινε με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα. **507/154**

Δεδικασμένο

Ηθική βλάβη. Νόμιμα το δικαστήριο επιδικάζει πρόσθετη χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη από αυτήν που επιδίκασε προηγούμενη απόφαση. Δεν κωλύεται από το δεδικασμένο της πρώτης απόφασης. Προϋπόθεση η απρόβλεπτη δυσμενής εξέλιξη της υγείας του παθόντος. Θέματα παραγραφής και δεδικασμένου. Περιστατικά. **410/57**
Δεδικασμένο. Δεν γεννιέται δεδικασμένο ως προς άλλες ιστορικές βάσεις που θα ήταν δυνατόν να στηρίζουν το δικαίωμα και το ίδιο αγωγικό αίτημα που δεν είχαν προβληθεί με την αγωγή. Αρα αν απορριφθεί αγωγή με ορισμένη ιστορική αιτία δεν κωλύεται ο ενάγων να στηρίξει με νέα αγωγή του όμοιο αίτημα με διάφορη ιστορική αιτία. Κρίσιμο στοιχείο η αιτιολογία της πρώτης απόφασης όσον αφορά την ιστορική αιτία επί της οποίας έκρινε και ο λόγος της απόρριψης. **543/276**
Η επί αναγνωριστικής αγωγής εκδιδόμενη απόφαση, όταν καταστεί δεδικασμένο, αποτελεί δεδικασμένο για την καταψηφιστική αγωγή. **1057/352**
Δεδικασμένο δημιουργείται και όταν το αντικείμενο της κάθε δίκης που διεξάγεται μεταξύ

των ιδίων προσώπων είναι διαφορετικό από εκείνο που ζητήθηκε στη δίκη εκείνη. Αυτό συμβαίνει όταν στη νέα δίκη πρόκειται να κριθεί η ίδια δικαιολογητική σχέση και το ίδιο νομικό ζήτημα με αυτό που κρίθηκε με την προηγούμενη απόφαση. **1065/353**

Δ.Ε.Η.

Δ.Ε.Η. Μετατόπιση εγκαταστάσεων λόγω εκτελέσεως έργων από το Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. Η δαπάνη μετατόπισης βαρύνει το δημόσιο ή τον δήμο και όταν τα έργα γίνονται στις περιπτώσεις επεκτάσεως ή τροποποιήσεως του σχεδίου πόλεως. Δημιουργείται ιδιωτική διαφορά και υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. Περιστατικά. **395/559**

Δήλωση αποδοχής κληρονομιάς

Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής. **15/140**

Δήλωση φορολογική

Μίσθωση. Αγωγή απόδοσης μισθίου. Απαράδεκτη η συζήτηση αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα της τελευταίας διετίας πριν τη συζήτηση. Αυτό μπορεί να προσκομιστεί και ενώπιον του Εφετείου. Χωρεί όμως αντικατάσταση των πιστοποιητικών με προσαγωγή αντιγράφου της φορολογικής δήλωσης από την οποία προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα από τον εκμισθωτή. Καταγγελία για κακή χρήση του μισθίου. Δεν υπόκειται σε τύπο και μπορεί να γίνει και με την αγωγή. **643/80**

Δήμος

Διοικητικά δικαστήρια. Εναγόμενος Δήμος για εργατικό ατύχημα σε βάρος του εργάτη του από υπαιτιότητα των υπαλλήλων του. Η αγωγή εκδικάζεται από τα διοικητικά δικαστήρια και όχι τα πολιτικά. **771/306**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Σχέδιο πόλεως. Ρύθμιση σχετικών προβλημάτων από το άρθρο 4 ν. 1772/1988. Υποχρεώσεις Δήμου για τα επικείμενα. Καθορισμός της αποζημίωσης από την Επιτροπή του ν.δ. 5/1986 και σε περίπτωση διαφωνίας προς την απόφαση της από το αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο με την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Εναντίον της αποφάσεως αυτής χωρεί έφεση και όχι αίτηση καθορισμού οριστικής τιμής αποζημίωσης. Περιστατικά. **963/586**
Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Στοιχείο του πραγματικού κάθε απαιτήσεως αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι εκτός των άλλων η ανυπαρξία ή η ελαττωματικότητα της αιτίας, βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση. Σύμβαση με Δήμο που δεν τηρήθηκε ο προβλεπόμενος έγγραφος τύπος (άρθρο 41 του Ν.Δ. 496/74). Είναι άκυρη. **325/550**

Δημόσια έργα

Συμβάσεις κατασκευής έργου με Κοινότητα. Υπαγωγή της αξίωσης στα πολιτικά δικαστήρια. Δεν επιδικάζονται όμως τόκοι σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν. 1947/1991 όταν πρόκειται για απαίτηση που προέρχεται από αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους. Τέτοιοι τόκοι επιδικάζονται σε αξιώσεις από εργολαβικές συμβάσεις δημοσίων έργων. **891/328**
Διοικητικά δικαστήρια. Διοικητικές διαφορές ουσίας και διοικητικές συμβάσεις. Έννοια. Δημόσια έργα. Οι διαφορές από αυτά υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια έστω και αν πρόκειται για πρόσθετες εργασίες ή αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά. **694/569**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες και η κατασκευή δημοσίων έργων. Στις συμβάσεις αυτές απαγορεύεται η «υποκατάσταση τρίτου» και η εκχώρηση του έργου. Τέτοια υποκατάσταση ή εκχώρηση όμως δεν είναι υπεργολαβία, δηλαδή η ανάθεση από τον εργολάβο σε τρίτο της κατασκευής ορισμένων εργασιών που δεν συνδέεται με τον εργοδότη (Δήμο ή Κοινότητα κ.λ.π.). **882/581**

Δημόσιο

Προσωπική κράτηση για χρέη προς το δημόσιο. Συμβατική υποχρέωση προς καταβολή χρέους. Η σχετική αγωγή πρέπει να περιέχει και τα ιδιαίτερα περιστατικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη εξαιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντος. Αλλιώς η αγωγή είναι αόριστη και απορρίπτεται. **994/344**
Δημόσιο. Η ανακοπή καθώς και η πρόσκληση υπαλλήλων επί του πλειστηριασμού (979 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) πρέπει να κοινοποιούνται και στον Υπουργό Οικονομικών καθώς και στον διευθυντή του δημοσίου ταμείου. Η προθεσμία ανακοπής από το δημόσιο είναι 30 ημερών και όχι 12 που είναι για τους άλλους δανειστές. **1055/350**
Δημόσιο. Κτήση κυριότητας από ιδιώτη σε ακίνητο του δημοσίου. Χωρεί με έκτακτη χρησικτησία η οποία όμως πρέπει να έχει συμπληρωθεί μέχρι 11.9.1915. Το ίδιο ισχύει και για βοσκοτόπια. Περιστατικά. **916/199**
Δημόσιο. Ο αντίδικός του στερούμενος του προνομίου που έχει το Ελληνικό Δημόσιο ως προς την αναστολή των προθεσμιών κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών και μη κάνοντας χρήση αυτού στην δίκη με αντίδικο το δημόσιο βρίσκεται σε σαφώς μειονεκτική έναντι αυτού θέση αφού δεν έχει για την άμυνά του τα ίδια με εκείνο όπλα και ως εκ τούτου παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ. Παραγραφή αξιώσεων αποδοχών εργαζομένων στο δημόσιο. Διετής παραγραφή των άρθρων 90 παρ.3 και 91β του Ν.2362/1995 «περί δημοσίου λογιστικού κ.λ.π. Δεν περιλαμβάνεται στο εξάμηνο του άρθρου 263 ΑΚ το χρονικό διάστημα των δικαστικών διακοπών για το χρόνο της (διετούς) παραγραφής. **675/567**

Δημόσια Δάση

Ιόνια Νησιά. Σύνταγμα της 13/29 Δεκεμβρίου 1817. Δεν προεβλέποντο δημόσια κτήματα και δημόσια δάση. Άρα δεν περιήλθαν αυτά στο ελληνικό δημόσιο με την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Ελλάδα. Άρα δεν υπάρχει τεκμήριο κυριότητας υπέρ του δημοσίου. **766/162**

Δημοσιογράφος

Σύμβαση εργασίας. Εξαρτημένη εργασία και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Δημοσιογράφος. Πότε συνδέεται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. **789/488**

Δημόσια Κτήματα

Ιόνια Νησιά. Σύνταγμα της 13/29 Δεκεμβρίου 1817. Δεν προεβλέποντο δημόσια κτήματα και δημόσια δάση. Άρα δεν περιήλθαν αυτά στο ελληνικό δημόσιο με την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Ελλάδα. Άρα δεν υπάρχει τεκμήριο κυριότητας υπέρ του δημοσίου. **766/162**
Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος. Δικάζονται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αλλά κατά της αποφάσεως χωρούν έφεση και αναίρεση. **555/565**
Δημόσια κτήματα. Πρωτόκολλο οικον. εφόρου για την αποζημίωση. Είναι ιδιωτική διαφορά και δικάζεαι από τα πολιτικά δικαστήρια. Ανακοπή υποχρέου προς αποζημίωση Εισάγεται στο Ειρηνοδικείο ή Μον. Πρωτοδικείο ανάλογα με το ποσό και εκδικάζεται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όμως επιτρέπεται άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κατά της αποφάσεως και δεν απαγορεύεται η άσκηση αγωγής κατά την τακτική διαδικασία. Περιστατικά. **783/574**

Διαζύγιο

Διαζύγιο για ισχυρό κλονισμό. Προϋποθέσεις. Περιστατικά. **1043/185**
Διαζύγιο για τετραετή διάσταση. Η ένσταση του άρθρου 281 Α.Κ. (κατάχρηση δικαιώματος) χωρεί μόνο αν τα επικαλούμενα περιστατικά κείνται εκτός του συνήθως συμβαίνοντος και καθιστούν σκληρή τη λύση του γάμου για τον άλλο σύζυγο ή τα τέκνα τους. Περιστατικά. **1051/187**
Διαζύγιο. Τετραετής διάσταση. Έννοια. Η τετραετία κρίνεται αναδρομικώς από την συζήτηση της αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Το άρθρο 281 ΑΚ εφαρμόζεται και στο διαζύγιο αυτό αλλά σε πολύ σοβαρές και ακραίες περιπτώσεις. Περιστατικά. **111/17**2
Διαζύγιο λόγω τετραετούς διάστασης έστω και αν μένουν οι διάδικοι σε διαφορετικούς χώρους της ίδιας οικίας. **239/176**
Διατροφή μεταξύ συζύγων που τελούν σε διάσταση. Κριτήρια ύψους της. Λαμβάνεται υπόψιν, με τα άλλα στοιχεία (προσωπική εργασία, εισοδήματα) και η απρόσοδη περιουσία. Συναινετικό διαζύγιο. Δεν μεταβάλλει το λόγο διακοπής της έγγαμης συμβίωσης. Περιστατικά. **480/179**

Διαθήκη

Διαθήκη ιδιόγραφη. Ο τυφλός σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να συντάξει τέτοια διαθήκη αφού δεν μπορεί να διαβάσει το κείμενό της, έστω και αν το κείμενο της διαθήκης είναι γραμμένο στην εδική γραφή Braille. **868/199**
Νόμιμη μοίρα και αγωγή περί κλήρου. Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. Με την αγωγή περί κλήρου μπορεί να ασκηθεί και διεκδικητική αγωγή καθώς και αγωγή για αναγνώριση ακυρότητας διαθήκης. Στοιχεία αοριστίας των αγωγών. **961/203**

Διαθήκη. Δικαίωμα για ακύρωσή της. Παραγράφεται μετά δύο έτη που αρχίζουν από την δημοσίευσή της χωρίς να απαιτείται γνώση του περιεχομένου της (1788 ΑΚ). Αν όμως ο μεριδούχος είναι ανήλικος αναστέλλεται η παραγραφή μέχρι την ενηλικίωσή του. Έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων και στέρηση της χρήσης του λογικού από πνευματική νόσο. Λόγοι ακύρωσης της διαθήκης. Έννοια των λόγων αυτών που δυνατό να συνυπάρχουν. **281/195**
Διαθήκη. Ανικανότητα προς σύνταξη (1719 ΑΚ). Δεν αποκλείεται η συνύπαρξη στο πρόσωπο του διαθέτη της έλλειψης της συνείδησης των πράξεών του (μέθης, ύπνου κ.λ.π.) και της στέρησης της χρήσεως του λογικού λόγω πνευματικής νόσου. Αοριστία σχετικής αγωγής. **322/196**

Διακοπή δίκης

Βίαιη διακοπή της δίκης λόγω θανάτου του εκκαλούντος μετά την άσκηση της εφέσεως. Δήλωση πληρεξουσίου δικηγόρου στο Εφετείο για τον θάνατο. Έχουμε βίαιη διακοπή της δίκης και το Εφετείο μετά τη συζήτηση εκδίδει απόφαση με την οποία απέχει από την εκδίκαση της υπόθεσης. **340/254**
Διακοπή της δίκης. Αναγκαστική ομοδικία. Ο θάνατος ομοδίκου επιφέρει διακοπή της δίκης. Σε απλή ομοδικία όμως διακόπτεται η δίκη μόνο ως προς τον θανόντα διάδικο. **709/288**
Διακοπή της δίκης λόγω θανάτου διάδικου. **983/340**

Διανομή

Δικαστική απόφαση. Εφεση ασκείται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων. Τέτοια είναι και η απόφαση του Πολ. Πρωτοδικείου που διατάζει την αυτούσια διανομή με κλήρωση, σχηματίζονται τα μέρη και παραπέμπεται η υπόθεση με εντεταλμένο δικαστή, για να γίνει ενώπιόν του η κλήρωση. **799/308**

Διανυκτέρευση

Σύμβαση εργασίας. Παροχή εργασίας εκτός έδρας. Ιδιαίτερη αμοιβή για κάθε διανυκτέρευση (Υ.Α. 21091/1946). Δεν πρόκειται περί μισθού αλλά περί αποζημιώσεως. Για την καταβολή της απαιτείται η μετακίνηση να είναι πρόσκαιρη και δεν συμψηφίζεται με τυχόν καταβαλλόμενες μεγαλύτερες από τις νόμιμες αποδοχές εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Συνεπώς δεν εφαρμόζεται η Υ.Α. αν πρόκειται για μετάθεση του μισθωτή ή αλλαγή της έδρας του, έστω και χωρίς τη συγκατάθεσή του. Στοιχεία σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. **364/451**

Διαπραγματεύσεις

Διαπραγματεύσεις προς σύναψη συμβάσεως. Η ευθύνη προς αποζημίωση είναι ιδιότυπη ευθύνη εκ του νόμου και όχι από αδικοπραξία εκτός αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν και οι όροι της αδικοπραξίας. Οι σχετικές αξιώσεις παραγράφονται σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικοπραξίας. Νόμιμη και η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Η αποζημίωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση του αρνητικού διαφέροντος. Περίπτωση διεκδίκησης διαφυγόντος κέρδους που δεν είναι νόμιμη. **988/23**

Διαπραγματεύσεις. Η ευθύνη από αυτές υφίσταται εφόσον υπάρχει στάδιο διαπραγματεύσεων, η υπαίτια παράβαση των αρχών της καλής πίστης κατά το στάδιο αυτό και επέλευση ζημίας στο άλλο μέρος. Η αδικαιολόγητη διακοπή των διαπραγματεύσεων τότε μόνο αντίκειται στις αρχές αυτές όταν οι διαπραγματεύσεις είχαν ουσιαστικώς περατωθεί και υπολειπόταν η κατάρτιση της συμβάσεως. **1046/26**

Διαταγή πληρωμής

Διαταγή πληρωμής απόδοσης χρήσεως μισθίου ακινήτου. Προυποθέσεις και συνέπειες. Ανακοπή κατά της διαταγής. **382/260**
Διαταγή πληρωμής. Αν δεν ασκηθεί η (δεύτερη) ανακοπή ή έχει απορριφθεί, τότε δημιουργείται δεδικασμένο και συνεπώς δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ούτε με ανακοπή του άρθρου 953 Κ.Πολ.Δ. **985/341**
Διαταγή πληρωμής. Απαραίτητος όρος για την έκδοσή της (χρηματική απαίτηση και έγγραφο). Ιδιωτικό έγγραφο. Έχει αποδεικτική δύναμη, εφόσον έχει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη. **336/423**
Διαταγή πληρωμής με βάση το κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού που κλείσθηκε και με βάση αποσπάσματα εμπορικών βιβλίων. Λεπτομέρειες. **419/424**
Διαταγή πληρωμής. Περιεχόμενο αίτησης για την έκδοσή της και της διαταγής πληρωμής. Περιστατικά. **462/425**
Διαταγή πληρωμής. Οι λόγοι ανακοπής προτείνονται με το δικόγραφό της ή με πρόσθετο δικόγραφο. Κάθε άλλος λόγος με οποιοδήποτε μέσο προτεινόμενος (π.χ. με την έφεση ή τις προτάσεις) είναι απαράδεκτος. **490/426**
Διαταγή πληρωμής. Το απόσπασμα των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων της πιστώτριας τράπεζας σε περίπτωση σύμβασης ανοικτού λογαριασμού δεν συνιστά έγγραφο αποδεικτικό της απαίτησης κατά του πιστούχου επί ορισμένου κλεισίματος του λογαριασμού με χρεωστικό ως προς αυτόν υπόλοιπο. Επιτρέπεται όμως να συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων το αντίθετο οπότε το σχετικό απόσπασμα είναι δεκτό για έκδοση διαταγής πληρωμής, εφόσον βέβαια έχει επικυρωθεί ή βεβαιωθεί η γνησιότητα από αρμόδια αρχή ή δικηγόρο. Περιστατικά. **541/427**
Διαταγή πληρωμής. Περιεχόμενο της αίτησής της για έκδοση και περιστατικά. **883/428**

Διατροφή

Διατροφή τέκνων. Δικαιούται το ενήλικο τέκνο που σπουδάζει. Προϋποθέσεις. Η επιβάρυνση αφορά και τους δύο γονείς ανάλογα με τα εισοδήματά τους. Αγωγή τέκνου μόνο κατά του ενός γονέα. Δικαιούται αυτός να προτείνει την ένσταση ότι είναι υπόχρεος προς διατροφή του τέκνου και ο άλλος γονέας. Περιστατικά. **744/180**
Διατροφή συζύγων. Απαραίτητα στοιχεία της σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. Δεν είναι στοιχείο της απαραίτητο η αποτίμηση της συνεισφοράς του κάθε συζύγου, ούτε οι οικονομικές δυνάμεις των διαδίκων συζύγων. **1102/188**
Διατροφή. Υποχρέωση του υπόχρεου να προκαταβάλει τα δικαστικά έξοδα και τέλη του ενάγοντος (173 παρ. 4 Κ.Πολ.Δ.). Η καταβολή πρέπει να γίνει μέχρι την (πρωτόδικη) συζήτηση, αλλιώς δικάζεται ερήμην, οπότε μπορεί να ασκήσει έφεση και να καταβάλει τα έξοδα και τέλη μέχρι τη συζήτηση της έφεσης. Αν και πάλι δεν τα καταβάλει, δικάζεται

ερήμην και η απόφαση που θα εκδοθεί προσβάλλεται μόνο με αιτιολογημένη ανακοπή και όχι αναιτιολόγητη αφού τέτοια δεν συγχωρείται μετά την κατάργηση της με το άρθρο 9 του ν. 2145/1993. Περιστατικά. **1158/188**
Ένσταση του γονέα σε δίκη διατροφής τέκνου ότι κινδυνεύει η δική του διατροφή. Απαραίτητα στοιχεία για να είναι πλήρης. **118/173**
Διατροφή τέκνου. Απόφοιτος πανεπιστημιακής σχολής μη εργαζόμενη. Δικαιούται διατροφής από τους δύο γονείς της. Περιστατικά. **108/171**
Διατροφή. Καθορισμός με δικαστική απόφαση. Μεταβολή των όρων της διατροφής (1494 Α.Κ.). Μεταρρύθμιση με νεώτερη απόφαση. Έννοια της μεταβολής. **174/174**
Διατροφή συζύγου. Στοιχεία για να είναι ορισμένη η αγωγή. **288/177**
Διατροφή μεταξύ συζύγων που τελούν σε διάσταση. Κριτήρια ύψους της. Λαμβάνεται υπόψιν, με τα άλλα στοιχεία (προσωπική εργασία, εισοδήματα) και η απρόσοδη περιουσία. Συναινετικό διαζύγιο. Δεν μεταβάλλει το λόγο διακοπής της έγγαμης συμβίωσης. Περιστατικά. **480/179**

Διαφέρον αρνητικό

Διαπραγματεύσεις προς σύναψη συμβάσεως. Η ευθύνη προς αποζημίωση είναι ιδιότυπη ευθύνη εκ του νόμου και όχι από αδικοπραξία εκτός αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν και οι όροι της αδικοπραξίας. Οι σχετικές αξιώσεις παραγράφονται σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικοπραξίας. Νόμιμη και η επιδίκαση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Η αποζημίωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση του αρνητικού ενδιαφέροντος. Περίπτωση διεκδίκησης διαφυγόντος κέρδους που δεν είναι νόμιμη. **988/23**
Ως αποζημίωση οφείλεται το αρνητικό της συμβάσεως διαφέρον, και όχι το διαφέρον εκπληρώσεως ή το διαφυγόν κέρδος. Περίπτωση ματαίωσης της πώλησης γιατί βρέθηκε άλλος αγοραστής με μεγαλύτερο από το προσυμφωνηθέν τίμημα. Περιστατικά. Διαπραγματεύσεις και αδικοπραξία. **1046/26**

Διαφυγόντα κέρδη

Διαφυγόν κέρδος. Έννοια. **310/51**
Διαφυγόν κέρδος. Πότε διεκδικείται από τον υπαίτιο. Περιστατικά που αποκλείουν το διαφυγόν κέρδος. **280/603**

Διευθυντικό δικαίωμα

Σύμβαση εργασίας. Διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη. Η μονομερής όμως μεταβολή του τομέα της εργασίας απαγορεύεται όταν αυτή συνεπάγεται υλική βλάβη (μείωση αποδοχών) ή ηθική βλάβη. Δικαιώματα εργαζομένου σε μία τέτοια περίπτωση. Περιστατικά. **784/**

Διευθυντικό στέλεχος

Σύμβαση εργασίας. Διευθυντικά στελέχη. Ποια στελέχη χαρακτηρίζονται ως διευθυντικά. Αυτά τα στελέχη εξαιρούνται της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας περί χρονικών ορίων εργασίας, περί εβδομαδιαίας αναπαύσεως, περί αποζημιώσεων ή προσαυξήσεων για την υπερωριακή ή κατά Κυριακές ή γιορτές εργασία. Η θέση τους

καθορίζεται με αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστεως και της κοινής πείρας και της λογικής, από τη φύση των παρεχομένων υπηρεσιών που κρίνονται ενιαία κ.λ.π. **518/465**

Δίζηση

Εγγύηση. Ένσταση διζήσεως. Χωρεί από αυτήν παραίτηση. Η σύμβαση της εγγύησης είναι παρεπόμενη σύμβαση και συνεπώς πρωτοφειλέτης και εγγυητής δεν ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι του δανειστή. Στοιχεία αγωγής και ενστάσεως. Περιστατικά. **1009/120**

Δικαιοδοσία

Δικαιοδοσία ελληνικών δικαστηρίων και συγκεκριμένου αλλοδαπού δικαστηρίου. Νόμιμη η συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων εφόσον η διαφορά έχει περιουσιακό αντικείμενο και καθορίζεται συγκεκριμένο δικαστήριο αλλοδαπής πολιτείας, έστω και αν πρόκειται για διαφορές που πρόκειται να γεννηθούν στο μέλλον και από συγκεκριμένη έννομη σχέση. Στην περίπτωση αυτή όμως πρέπει η συμφωνία να είναι έγγραφη και να αναφέρεται σε ορισμένη έννομη σχέση. **674/289**

Δικαιοπραξία

Πώληση κινητού (αυτοκινήτου). Αγωγή για αναστροφή της πώλησης ή μείωσης του τιμήματος. Όρος για την παραγραφή της αγωγής. Δικαιοπραξία που αποκλείει την παραγραφή ή καθορίζει βραχύτερο ή μακρότερο χρόνο είναι άκυρη. Μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής είναι έγκυρη η παραίτηση. **413/58**
Πολυκατοικία. Πυλωτή. Καθεστώς που την διέπει. Μόνο δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης μπορεί να συμφωνηθεί με συμβόλαιο που μεταγράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες και εφόσον ο «χρήστης» είναι ιδιοκτήτης ορόφου ή διαμερίσματος. Αν παύσει να είναι ιδιοκτήτης μπορεί να είναι και δικαιούχος του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης της πυλωτής. Δικαιοπραξία άκυρη που περιέχει στοιχεία άλλης σύμβασης. Πότε είναι έγκυρη η άλλη σύμβαση (182 ΑΚ). **92/656**

Δικαστικά έξοδα

Δικαστικά έξοδα σε παραίτηση από δικόγραφο προηγούμενης αγωγής. Δικαίωμα του εναγομένου να μην απαντήσει στη νέα αγωγή αν δεν του καταβληθούν τα έξοδα της πρώτης αγωγής (295.2 Κ.Πολ.Δ.) Όμως αυτή η άρνηση προϋποθέτει ότι τα έξοδα έχουν εκκαθαριστεί ή δεν αμφισβητούνται από τον ενάγοντα. Περιστατικά. **213/238**

Δικαστική δαπάνη

Δικαστική δαπάνη. Πότε επιβάλλεται στον ενάγοντα (177 Κ.Πολ.Δ.). Ομολογία μόνο μέρους της αγωγής. Καταδικάζεται ο εναγόμενος στη δικαστική δαπάνη. **7/214**

Δικαστικό ένσημο

Εργατικό ατύχημα. Δεν πληρώνεται δικαστικό ένσημο για διεκδικούμενη αποζημίωση αλλά και ηθική ικανοποίηση ή ψυχική οδύνη. **1081/210**

Δικαστικές διακοπές

Δημόσιο. Ο αντίδικός του στερούμενος του προνομίου που έχει το Ελληνικό Δημόσιο ως προς την αναστολή των προθεσμιών κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών και μη κάνοντας χρήση αυτού στην δίκη με αντίδικο το δημόσιο βρίσκεται σε σαφώς μειονεκτική έναντι αυτού θέση αφού δεν έχει για την άμυνά του τα ίδια με εκείνο όπλα και ως εκ τούτου παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ. Παραγραφή αξιώσεων αποδοχών εργαζομένων στο δημόσιο. Διετής παραγραφή των άρθρων 90 παρ.3 και 91β του Ν.2362/1995 «περί δημοσίου λογιστικού κ.λ.π. Δεν περιλαμβάνεται το εξάμηνο του άρθρου 263 ΑΚ το χρονικό διάστημα των δικαστικών διακοπών για το χρόνο της (διετούς) παραγραφής. **675/567**

Δικηγόροι

Δικηγόρος. Παράσταση στο δικαστήριο (242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ.). Πρέπει η δήλωση να κατατίθεται την προηγούμενη ημέρα της συζήτησης. **709/298**
Δικηγόρος. Άσκηση αίτησης ή ανταίτησης σε αναγκαστική απαλλοτρίωση με τις προτάσεις και όχι με ξεχωριστό δικόγραφο. Η αμοιβή είναι ποσοστό 2% επί του ποσού της αποζημίωσης. **718/571**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου (5% και 4%) επί του ποσού της αποζημίωσης. **685/678**
Δικηγόρος. Αμοιβή του σε υπόθεση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (ποσοστό 5%). **716/679**
Δικηγόρος. Αμοιβή του σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (ποσοστό 2%). **717/679**
Δικηγόρος. Αναγγελία του για αμοιβές του σε πλειστηριασμό. Ποιες αμοιβές του κατατάσσονται, πριν τον διαχωρισμό σε 1/3 και 2/3 του πλειστηριάσματος, προνομιακώς και ποιες μετά τον διαχωρισμό κατατάσσονται στο 1/3. Περιστατικά. **722/679**
Δικηγόροι. Αμοιβές για έκδοση απογράφου, αντιγραφικά, σύνταξη εντολής προς εκτέλεση και επιταγής προς πληρωμή. **860/682**
Δικηγόροι των αιτούντων σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως. Αμοιβή 3% επί του ποσού της αποζημίωσης. **874/683**
Δικηγόροι. Επιταγή προς πληρωμή. Αν το ποσό της προσδιορίζεται με την επιταγή στο οριζόμενο από το νόμο κατώτατο όριο εισπράττεται με την εκτέλεση του τίτλου για την ανακοπή. Αν όμως η σύνταξη της επιταγής είχε δυσκολία και δικαιολογεί μεγαλύτερο από το νόμιμο ποσό, επιβάλλεται εκκαθάρισή του είτε με ιδιαίτερη αγωγή είτε από το δικαστήριο που δικάζει την ανακοπή κατά του πίνακα. **881/683**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου των δικαιούχων – αιτούντων σε βάρος των υποχρέων προς αποζημίωση (ποσοστό 6%). **945/684**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου. **842/681**
Δικηγόρος. Άσκηση αγωγής προς διεκδίκηση αμοιβών από τράπεζα. Ένσταση της τράπεζας για καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος. Περιεχόμενο και απόρριψή της.

Ανάθεση από τράπεζα σε δικηγόρο για την συλλογή πληροφοριών από τις γραμματείες των δικαστηρίων της Πάτρας σχετικά με τις υποβαλλόμενες αιτήσεις πτωχεύσεων, τις εκδιδόμενες αποφάσεις, τις διαταγές πληρωμής, τις αιτήσεις προσημειώσεων, τις υποθήκες που εγγράφονταν στα οικεία βιβλία και τις αναγκαστικές κατασχέσεις για σύνταξη δελτίων πληροφοριών. Η εργασία αυτή δεν είναι δικηγορική και επιδικάζεται αμοιβή ανάλογα με τις ώρες και ημέρες απασχόλησής του. **469/675**
Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. 4% επί της αποζημιώσεως για δίκη ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου και Εφετείου. **434/675**
Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Η αμοιβή για την διαδικασία ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου και Εφετείου χωρίς αυτοτελείς αιτήσεις στα δικαστήρια αυτά, ορίζεται σε 4% επί του ποσού της αποζημίωσης που καθορίζει το Εφετείο. 4**66/675**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή δικηγόρων αιτούντων, ανταιτούντων και παρεμβαινόντων με τις προτάσεις. **9/535**
Δικηγόρος. Αμοιβή (6%) επί του ποσού οριστικής αποζημίωσης σε δίκες αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. **107/673**
Ανακοπή ερημοδικίας. Αιφνίδια ασθένεια δικηγόρου. Περιστατικά. **125/673**
Δικηγόροι. Αμοιβή σε δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Ορίζεται σε 5% επί του ποσού της αποζημίωσης εφόσον υπάρχει αυτοτελής αίτηση του καθού και για τους δύο βαθμούς (Μονομελές Πρωτοδικείο και Εφετείο). **184/674**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αμοιβή του δικηγόρου σε ποσοστό 4% επί του ποσού της αποζημίωσης ενιαίως για προσωρινό και οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης. **101/673**

Δικηγορικός Σύλλογος Αγρινίου

Παρέμβαση (πρόσθετη) του Δικηγορικού Συλλόγου Αγρινίου με αίτημα να καθορισθεί η αμοιβή των δικηγόρων με βάση υπουργικές αποφάσεις των ετών 1990 και 1998 σε ποσοστό 10%. Είναι νομικά αβάσιμη. **3/534**

Δίοδος

Αγωγή παροχής διόδου. Ποίο θεωρείται περίκλειστο ακίνητο για να απαιτηθεί δίοδος. Κριτήρια για τη χορήγηση της διόδου και καθορισμού της αποζημίωσης. **1012/166**

Διοικητικά Δικαστήρια

Διοικητικά δικαστήρια. Εναγόμενος Δήμος για εργατικό ατύχημα σε βάρος του εργάτη του από υπαιτιότητα των υπαλλήλων του. Η αγωγή εκδικάζεται από τα διοικητικά δικαστήρια και όχι τα πολιτικά. **771/306**
Διοικητικά δικαστήρια. Διοικητικές διαφορές ουσίας και διοικητικές συμβάσεις. Έννοια. Δημόσια έργα. Οι διαφορές από αυτά υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια έστω και αν πρόκειται για πρόσθετες εργασίες ή αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά. **694/569**
Γιατροί. Διεκδίκηση υπερωριών από νοσοκομείο που εργάζονται. Η αγωγή πρέπει να ασκηθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. **858/581**
Διοικητικά δικαστήρια και αναγκαστική εκτέλεση κατά του ΚΕΔΕ. Πότε η ανακοπή του οφειλέτη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. **474/562**

Διοικητική διαφορά

Διοικητικά δικαστήρια. Διοικητικές διαφορές ουσίας και διοικητικές συμβάσεις. Έννοια. Δημόσια έργα. Οι διαφορές από αυτά υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια έστω και αν πρόκειται για πρόσθετες εργασίες ή αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά. **694/569**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες και η κατασκευή δημοσίων έργων. Στις συμβάσεις αυτές απαγορεύεται η «υποκατάσταση τρίτου» και η εκχώρηση του έργου. Τέτοια υποκατάσταση ή εκχώρηση όμως δεν είναι υπεργολαβία, δηλαδή η ανάθεση από τον εργολάβο σε τρίτο της κατασκευής ορισμένων εργασιών που δεν συνδέεται με τον εργοδότη (Δήμο ή Κοινότητα κ.λ.π.). **882/581**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Περιλαμβάνεται και η αγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού όταν η υποκείμενη σχέση είναι δημοσίου δικαίου. Περιστατικά. **286/546**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες είναι και οι αναφερόμενες κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την είσπραξη των δημοσίων εσόδων (ν.δ. 356/74). Όταν η απαίτηση του δημοσίου προέρχεται από έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου η διένεξη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια καθώς και η σχετική ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Αυτά ισχύουν και για την ανακοπή κατά του πίνακα κατατάξεως. Επίσπευση εκτέλεσης από ιδιώτη και σύνταξη πίνακα κατάταξης. Αναγγελία για φόρους και ανακοπή κατά του πίνακα του Ελληνικού δημοσίου. Υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. Πίνακας κατατάξεως. Σύνταξη δεύτερου πίνακα για διόρθωση του πρώτου απαγορεύεται χωρίς δικαστική απόφαση. Περιστατικά. **367/551**

Διοικητική πράξη

Αναγκαστική απαλλοτρίωση δια διάνοιξη εθνικών οδών εκτός σχεδίου πόλεων. Ιδιοκτήτες ακινήτων που αποκτούν πρόσωπο στην υπό διάνοιξη οδό, τεκμαίρεται ότι ωφελούνται από την διάνοιξη και υποχρεώνονται να αποζημιώσουν ζώνη πλάτους 15 μέτρων. Το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό. Εφαρμογή και στις επαρχιακές, δημοτικές και κοινοτικές οδούς. Παρεμπίπτουσα έρευνα από τα πολιτικά δικαστήρια του κύρους και της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων. Προϋποθέσεις για τον έλεγχο. **41/536**

Διοικητική σύμβαση

Πώληση εμπορευμάτων σε ν.π.δ.δ. Δεν είναι διοικητική σύμβαση και συνεπώς η σχετική αξίωση υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια και όχι στα διοικητικά. **886/583**
Διοικητική σύμβαση. Έννοια. Τέτοια είναι αυτή που αναφέρεται σε εκτέλεση δημοσίου έργου. Στις διοικητικές διαφορές περιλαμβάνονται και οι διαφορές από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Άρνηση εξόφλησης της αμοιβής του εργολάβου από αδυναμία ή δυστροπία του κυρίου έργου. Πρόκειται για αστική διαφορά που ιδρύθηκε κατά το άρθρο 361 Α.Κ. με αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους και η σχετική αγωγή υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. **270/543**
Διοικητική σύμβαση. Στοιχεία της. Υπάγονται στα διοικητικά δικαστήρια εφόσον προκύπτουν από έγκυρη διοικητική σύμβαση και όχι η αξίωση προς απόδοση της ωφέλειας από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά. **325/550**

Δ.Ο.Υ.

Μίσθωση. Αγωγή εξώσεως. Απαραίτητη η προσαγωγή του πιστοποιητικού της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι δηλώθηκαν τα μισθώματα. Δυνατόν να προσκομιστεί και μετά τη συζήτηση και ενώπιον του Εφετείου. Δεκτό το πιστοποιητικό που αποδεικνύει ότι η δήλωση έγινε από μερικούς εκμισθωτές αλλά για ολόκληρο το ακίνητο. **24/35**
Μίσθωση. Αγωγή απόδοσης μισθίου. Απαράδεκτη η συζήτηση αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα της τελευταίας διετίας πριν τη συζήτηση. Αυτό μπορεί να προσκομιστεί και ενώπιον του Εφετείου. Χωρεί όμως αντικατάσταση των πιστοποιητικών με προσαγωγή αντιγράφου της φορολογικής δήλωσης από την οποία προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα από τον εκμισθωτή. Καταγγελία για κακή χρήση του μισθίου. Δεν υπόκειται σε τύπο και μπορεί να γίνει και με την αγωγή. **643/80**
Κοινοποίηση της πρωτόδικης απόφασης μόνο στον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. και όχι και στον υπουργό. Η προθεσμία της έφεσης δεν τρέχει για το ελληνικό δημόσιο. **671/288**

Δουλεία

Δουλεία. Πραγματική. Κτήση και με χρησικτησία. Δουλεία οδού. Προσβολή της. **1164/168**
Πραγματική δουλεία. Αποσβήνεται όταν είναι αδύνατη η άσκησή της καθώς και όταν καταστεί περιττή ή μάταιη. Πότε χωρεί αναγνωριστική αγωγή κατά του δικαιούχου της δουλείας ώστε να θεωρηθεί η πραγματική δουλεία αποσβησμένη. Ως βάση της αγωγής μπορεί να είναι και η διάταξη του άρθρου 281 Α.Κ. Άρθρο 28 ν.1337/93. Έκταση και προϋποθέσεις εφαρμογής σε ιδιωτικούς κοινοχρήστους χώρους (πλατείες, δρόμοι κ.λ.π.). **255/148**

Δρόμος

Πραγματική δουλεία. Αποσβήνεται όταν είναι αδύνατη η άσκησή της καθώς και όταν καταστεί περιττή ή μάταιη. Πότε χωρεί αναγνωριστική αγωγή κατά του δικαιούχου της δουλείας ώστε να θεωρηθεί η πραγματική δουλεία αποσβησμένη. Ως βάση της αγωγής μπορεί να είναι και η διάταξη του άρθρου 281 Α.Κ. Άρθρο 28 ν.1337/93. Έκταση και προϋποθέσεις εφαρμογής σε ιδιωτικούς κοινοχρήστους χώρους (πλατείες, δρόμοι κ.λ.π.). **255/148**

Δυσφήμιση

Συκοφαντική δυσφήμηση με κατάθεση μάρτυρα ενώπιον δικαστηρίου. Αγωγή του συκοφαντηθέντος για χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη. Περιστατικά. **257/48**
Αδικοπραξία. Στοιχεία της. Αδικοπραξία αποτελεί και η χωρίς δικαίωμα ή κατά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος προσβολή της ιδιοκτησίας άλλου με συνέπεια να παρεμποδίζεται ο κύριος του πράγματος να ασκήσει όλες τις από την κυριότητά του επί του πράγματος απορρέουσες εξουσίες. Προσβολή της προσωπικότητας. Στοιχεία. Υπάρχει προσβολή και με εξύβριση και απλή ή συκοφαντική δυσφήμιση. **308/50**
Προσωπικότητα. Δυσφήμηση δια του τύπου (363 Π.Κ.). Ηθική βλάβη από ψευδή δημοσιεύματα. Καταδίκη σε χρηματικό ποσό γιατί θίχτηκε η τιμή και η υπόληψη των εναγόντων. **857/16**

Δυσφήμιση και εξύβριση. Αίρεται ο άδικος χαρακτήρας, αν οι προσβλητικές της τιμής άλλου, εκδηλώσεις γίνονται προς εκτέλεση νομίμου καθήκοντος ή προς διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε παρόμοιες περιπτώσεις. Η άρση όμως αυτή γίνεται υπό τον απαραίτητο όρο ότι δεν συνιστά η εκδήλωση του δράστη καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος. **619/10**

Δωρεά

Δωρεά αιτία θανάτου αμετάκλητη. Ανακαλείται για βαρύ παράπτωμα του δωρεοδόχου και μάλιστα άτυπα έστω και αν πρόκειται για δωρεά ακινήτου. Διάθεση του αντικειμένου από το δωρητή όσο εκκρεμούσε η αίρεση (της προαποβιώσεως) είναι άκυρη. **215/46**
Ανάκληση δωρεάς. Έννοια της αχαριστίας. Τρόπος ανάκλησης της δωρεάς. Δωρεές από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή λόγους ευπρέπειας. **840/317**
Δωρεά αιτία θανάτου. Τελεί υπό την αναβλητική αίρεση της προαποβιώσεως του δωρητή που μπορεί, όταν είναι εν ζωή να διαθέσει το δωρηθέν σε τρίτο. Η μεταβίβαση όμως αυτή είναι άκυρη για το μέλλον μετά το θάνατο του δωρητή. Περίπτωση δωρεάς ακινήτου που μεταγράφηκε πριν μεταγραφεί η διάθεσή του προς τον τρίτο. Κατισχύει η δωρεά αιτία θανάτου. **531/19**7
Εικονική πώληση. Πραγματική σύμβαση η δωρεά. Τα άρθρα 178 και 179 ΑΚ δεν εφαρμόζονται στην δωρεά. **448/8**

Ε

Έγγραφο

Έγγραφα προσκομιζόμενα ως αποδεικτικά μέσα. Δεν αρκεί μόνο η προσαγωγή, αλλά πρέπει να γίνεται και επίκλησή τους. Είναι αναγκαίο να γίνεται ειδική επίκληση κάθε αποδεικτικού μέσου και δεν αρκεί ότι τούτο ήταν συνημμένο στις προτάσεις (προηγούμενης συζήτησης) ούτε η αναφορά ότι προσκομίζονται όλα τα έγγραφα που είχαν προσκομισθεί πρωτοδίκως, ούτε η νόμιμη επαναφορά ισχυρισμών των πρωτόδικων προτάσεων. **1011/345**
Διαταγή πληρωμής. Απαραίτητος όρος για την έκδοσή της (χρηματική απαίτηση και έγγραφο). Ιδιωτικό έγγραφο. Έχει αποδεικτική δύναμη, εφόσον έχει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη. **336/423**

Εγγύηση

Εγγύηση. Ένσταση διζήσεως. Χωρεί από αυτήν παραίτηση. Η σύμβαση της εγγύησης είναι παρεπόμενη σύμβαση και συνεπώς πρωτοφειλέτης και εγγυητής δεν ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι του δανειστή. Στοιχεία αγωγής και ενστάσεως. Περιστατικά. **1009/120**
Ελληνικό Δημόσιο. Εγγύησή του για δανειοδότηση εμπόρου από τράπεζα. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναγκαστική εκτέλεση κατά του οφειλέτου και της διεκδίκησης από το Ελληνικό Δημόσιο της εξόφλησης του χρέους λόγω της εγγυήσεώς του. **966/504**

Εγγυητής

Μάρτυρες. Εξαιρείται ο δικονομικός εγγυητής του διάδικου (πωλητής). **34/217**

Έγκυος εργαζόμενη

Σύμβαση εργασίας. Απόλυση εγκύου εργαζομένης με σχέση εργασίας ή σχέση έμμισθης εντολής. Έννοια των όρων αυτών. Δικαιώματα της απολυθείσης. Νόμιμα διεκδικούνται αποδοχές υπερημερίας έστω και αν πρόκειται για άκυρη σύμβαση εργασίας οπότε ο εργαζόμενος δικαιούται να λάβει μόνο τη νόμιμη αποζημίωσή του. Πότε καταγγέλλεται νόμιμα η σύμβαση εργασίας της εγκύου. **1038/515**

Εικονικότητα

Εικονικότητα. Προυποθέσεις της ακυρότητας δηλώσεως βουλήσεως λόγω εικονικότητας είναι η ύπαρξη απευθυντέας δηλώσεως βουλήσεως, η συμφωνία αμφοτέρων των μερών και να μην πρόκειται για δικαιοπραξία που είναι ανεπίδεκτη εικονικότητας. Εικονική μπορεί να είναι η σύμβαση της μίσθωσης (573 Α.Κ.) αλλά και η εμπορική μίσθωση (813/1978). **864/21**
Εικονικότητα. Εικονική μεταβίβαση ακινήτου. Η εικονική δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου δεν εμποδίζεται αφού αυτός είναι εντεταλμένος να πιστοποιεί την δήλωση των δικαιοπρακτούντων όπως αυτή εμφανίζεται εξωτερικά και όχι να συμπράττει με την βούλησή του στην δικαιοπραξία. Η πώληση ακινήτου με τίμημα κατώτερο από το πραγματικό δεν συνεπάγεται ακυρότητα της υπόλοιπης σύμβασης αφού ως τίμημα λαμβάνεται εκείνο που δηλώθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου. Προσβολή της εικονικότητας από τρίτο εφόσον υπάρχει έννομο συμφέρον. **369/7**

Εκκαθάριση

Εταιρία υπό εκκαθάριση. Αμοιβή εκκαθαριστή. Τρόπος υπολογισμού της. **841/109**

Ειδικές διαδικασίες

Έφεση σε υπόθεση που εκδόθηκε ερήμην διαδίκων κατά την τακτική ή ειδική διαδικασία. Διαφορές στα αποτελέσματα στις δύο κατηγορίες. **891/328**

Εκκλησιαστικά έργα

Εκκλησιαστικά έργα (ανέγερση Ναού). Εφαρμογή του Κανονισμού 55/1974. Συμφωνία να πληρωθεί ο μηχανικός σύμφωνα με τον Κανονισμό και το π.δ. 696/1974. Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. **275/248**

Εκκλησιαστική περιουσία

Αγροτικά ακίνητα. Μεταβιβάσεις σε τρίτους. Προϋποθέσεις για έγκυρη μεταβίβαση όταν έχουν επιφάνεια μεγαλύτερη από 250 στρέμματα ή ανήκουν στην εκκλησιαστική

περιουσία. Ποία είναι τα αγροτικά και ποία τα αστικά ακίνητα. **767/163**

Εκκρεμοδικία

Εκκρεμοδικία. Προυποθέσεις. Περιστατικά. **146/228**
Εκκρεμοδικία. Απαγορεύεται η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής. Παραδεκτή όμως η μεταβολή όταν αντί του αρχικού αιτηθέντος ζητηθεί με τις προτάσεις της πρώτης συζήτησης, αποζημίωση λόγω μεταγενέστερης αδυναμίας αποδόσεως του διεκδικούμενου πράγματος. **605/284**
Εκκρεμοδικία. Περιστατικά που δεν συνιστούν εκκρεμοδικία. **705/298**
Εκκρεμοδικία. Δεν στερεί τους διάδικους από την εξουσία να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα. Αυτή η μεταβίβαση δεν επιφέρει καμία μεταβολή στη δίκη η οποία συνεχίζεται μεταξύ των αυτών διαδίκων. Ο ειδικός διάδοχος έχει δικαίωμα να ασκήσει πρόσθετη ή κύρια παρέμβαση. Αν ο ειδικός διάδοχος δεν ασκήσει παρέμβαση στην εκκρεμή δίκη δεν μπορεί να εισέλθει σ' αυτή ως κύριος διάδικος και να συνεχίσει τυχόν τη συζήτηση της υποθέσεως. Κύρια παρέμβαση. Πώς ασκείται. Περιστατικά. **726/303**
Εκκρεμοδικία. Αναβιώνει με την άσκηση εφέσεως. **958/339**

Εκτέλεση

Έξοδα εκτέλεσης. Δεν κατατάσσονται στον πίνακα αλλά προαφαιρούνται προκειμένου να γίνει κατάταξη των δανειστών. **511/155**

Ελληνικό Δημόσιο

Ελληνικό Δημόσιο. Εγγύησή του για δανειοδότηση εμπόρου από τράπεζα. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναγκαστική εκτέλεση κατά του οφειλέτου και της διεκδίκησης από το Ελληνικό Δημόσιο της εξόφλησης του χρέους λόγω της εγγυήσεώς του. **966/504**
Δημόσιο. Οποιαδήποτε αγωγή ή ανακοπή κατά του Ελληνικού Δημοσίου πρέπει να επιδίδεται στον Υπουργό Οικονομικών έστω και αν στην συγκεκριμένη δίκη εκπροσωπείται από άλλο διοικητικό όργανο (διευθυντή Δ.Ο.Υ. κ.λ.π.). Αλλιώς η αγωγή ή ανακοπή είναι απαράδεκτη και απορρίπτονται. **927/584**
Πρωτόκολλο αποζημίωσης για παράνομη αμμοληψία από ακίνητο του Ελληνικού Δημοσίου. Περιστατικά. **129/538**
Ελληνικό Δημόσιο. Στέγαση δημοσίων υπηρεσιών. Υπό το καθεστώς του π.δ. της 19/11/1932 περί στεγάσεως δημοσίων υπηρεσιών εφόσον χρησιμοποιείται το μίσθιο από την δημόσια υπηρεσία μετά την λήξη της μίσθωσης υπάρχει σιωπηρή παράτασή της, μόνο εφόσον ο εκμισθωτής παρόλο που γνωρίζει ότι το δημόσιο συνεχίζει να χρησιμοποιεί το μίσθιο δεν εναντιώνεται σ'αυτό. Αν εναντιωθεί ο εκμισθωτής το δημόσιο υποχρεούται να καταβάλλει σ'αυτόν ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και κάθε άλλη αποζημίωση για την ζημία που υφίσταται. Η εναντίωση του εκμισθωτή μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή όπως η άσκηση αγωγής. Πότε δεν υφίσταται υποχρέωση προς αποζημίωση. Περιστατικά. **224/541**
Προσωπική κράτηση για χρέη προς το Ελληνικό Δημόσιο. Αν ο νόμιμος τίτλος αποδεικνύει απαίτηση δημοσίου χαρακτήρα τότε η αίτηση για προσωπική κράτηση εισάγεται στο

Διοικητικό Μονομελές Πρωτοδικείο, αλλιώς στο πολιτικό Μονομελές Πρωτοδικείο. Απαιτήσεις από σύμβαση εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου. Αίτηση για προσωπική κράτηση υπάγεται στο πολιτικό Μονομελές Πρωτοδικείο κατά την τακτική διαδικασία. Εκδίκαση υποθέσεως με άλλη διαδικασία από την νόμιμη. Το Δικαστήριο διατάσσει την εκδίκασή της με την νόμιμη διαδικασία είτε με έκδοση παρεμπίπτουσας αποφάσεως που διατάσσει την παραπομπή είτε κρατεί την υπόθεση και την δικάζει με την προσήκουσα διαδικασία. Περιστατικά. **318/547**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες είναι και οι αναφερόμενες κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την είσπραξη των δημοσίων εσόδων (ν.δ. 356/74). Όταν η απαίτηση του δημοσίου προέρχεται από έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου η διένεξη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια καθώς και η σχετική ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Αυτά ισχύουν και για την ανακοπή κατά του πίνακα κατατάξεως. Επίσπευση εκτέλεσης από ιδιώτη και σύνταξη πίνακα κατάταξης. Αναγγελία για φόρους και ανακοπή κατά του πίνακα του Ελληνικού δημοσίου. Υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. **367/551**
Ελληνικό Δημόσιο. ΚΕΔΕ. Νόμιμος τίτλος προς είσπραξη απαιτήσεως. Παροχή εγγυήσεως του δημοσίου στους πληγέντας από τον σεισμό της 14/7/1993 στις περιοχές Ν. Αχαΐας για να δανειοδοτηθούν από τις εμπορικές τράπεζες. Περιστατικά. **394/557**

ΕΛ.ΤΑ

ΕΛ.ΤΑ. Υπάλληλοι που έχουν παιδιά με ανάγκη για ειδικές φροντίδες για λόγους βαρειάς ή χρόνιας ασθένειας ή αναπηρίας και εφόσον έχουν την επιμέλεια των παιδιών, έχουν μειωμένο ωράριο εργασίας. Αρκεί ο άλλος σύζυγος να εργάζεται όχι μόνο με σύμβαση εργασίας εξαρτημένης εργασίας αλλά και ανεξάρτητης όπου ο χρόνος καθορίζεται εν πολλοίς από εξωτερικούς και ανεξάρτητους από τη θέληση του εργαζομένου παράγοντες. **608/478**

Ενεχύραση

Ενεχύραση τίτλου εις διαταγή. Αρκεί οπισθογράφηση του σε διαταγή του δανειστή χωρίς να απαιτείται άλλη έγγραφη συμφωνία. Μεταξύ των τίτλων αυτών είναι και η επιταγή. Πρόσωπα που ενάγονται ως υπόχρεα από επιταγή. Τι ενστάσεις μπορούν να προτείνουν. **399/384**

Έννομο συμφέρον

Αναγνωριστική αγωγή. Απαραίτητο στοιχείο για την έγερσή της είναι το έννομο συμφέρον. **420/264**
Εννομο συμφέρον. Αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης και η έλλειψή του που εξετάζεται αυτεπάγγελτα, συνεπάγεται την απόρριψη του ένδικου μέσου ως απαράδεκτου. Έφεση κατά ομοδίκου. Πότε επιτρέπεται. **1083/355**

Εντολή

Εντολή. Υποχρεώσεις εντολοδόχου. Τρίτος δεκτικός καταβολής. Σύμβαση υπέρ τρίτου. Έννοια. **760/96**
Εντολή. Δεν υπόκειται σε τύπο έστω και αν πρόκειται να αγοράσει ο εντολοδόχος ακίνητο στο όνομά του αλλά για λογαριασμό του εντολέα. Αποδεικνύεται με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο. Αν ο εντολοδόχος αρνείται την μεταβίβαση του ακινήτου στον εντολέα,

ασκείται η αγωγή του άρθρου 949 Κ.Πολ.Δ. **911/113**
Κοινοπραξία. Αν επιδιώκεται οικονομικός σκοπός και δεν έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις των δημοσιεύσεων του Ε.Ν., εξομοιώνεται με την εν τοις πράγμασι ομόρρυθμη εταιρεία και έχει την ικανότητα να είναι διάδικος. **279/378**

Ένορκες βεβαιώσεις

Ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί σε άλλη δίκη ασφαλιστικών μέτρων με άλλα τρίτα πρόσωπα. Είναι έγγραφα που εκτιμούνται για την συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων και όχι ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο. **798/103**
Ένορκες βεβαιώσεις χωρίς κλήτευση για δίκη ασφαλιστικών μέτρων. Λαμβάνονται υπόψη και σε μεταγενέστερη δίκη περί διατροφής. **315/251**
Ένορκες βεβαιώσεις σε δίκες διατροφής. Λαμβάνονται υπόψη εφόσον έχει κλητευθεί ο αντίδικος εικοσιτέσσερις ώρες πριν την εξέταση. Το ίδιο ισχύει και με τις ένορκες βεβαιώσεις που λαμβάνονται από αλλοδαπή ενώπιον προξένου. **447/266**
Δεκτές και οι ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί και χωρίς κλήτευση του αντιδίκου. Ανακοπή για λόγους ανώτερης βίας. Περιστατικά. **802/308**

Ενοχή

Μεταβίβαση επιχειρήσεως ή περιουσίας (479 Α.Κ.). Παθητική εις ολόκληρον ενοχή μεταξύ εκείνου που μεταβίβασε και εκείνου που απόκτησε την περιουσία ή επιχείρηση. Η ευθύνη υπάρχει έστω και αν η ενοχική σύμβαση είναι άκυρη, ή δεν καταρτίστηκε. Αρκεί για την ευθύνη ότι έλαβε χώρα η εμπράγματη μεταβίβαση της περιουσίας ή επιχείρησης (παράδοση των κινητών, μεταγραφή για τα ακίνητα) και εκχώρηση και αναγγελία για τις απαιτήσεις. Στοιχεία σχετικής αγωγής. **798/103**

Ένσταση

Ένσταση. Στοιχεία της απαραίτητα για να μην είναι αόριστη και απορριπτέα. **564/72**
Συγκυριότητα. Οι απαιτήσεις για επωφελείς δαπάνες διεκδικούνται είτε κατ' ένσταση στην αγωγή διανομής είτε με ανταγωγή. Τρόπος υπολογισμού των δαπανών ιδίως όταν μετεβλήθη η αξία του νομίσματος. Περιστατικά. **758/94**
Ένσταση. Πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένη αίτηση και σαφή έκθεση των γεγονότων που τη θεμελιώνουν αλλιώς απορρίπτεται ως αόριστη. **621/285**

Έξοδα εκτέλεσης

Έξοδα εκτελέσεως. Δεν δικαιολογούνται τα έξοδα για έκδοση αντιγράφων του πίνακα από τον συμβολαιογράφο και κοινοποίησής τους, αφού αρκεί απλό έγγραφο για γνωστοποίηση στους αναγγελθέντες δανειστές κ.λ.π. (972.4 Κ.Πολ.Δ.). **856/322**

Εξοφλητική απόδειξη

Εξοφλητική απόδειξη καταβολής μισθού. Περιεχόμενο. Υποχρέωση του εργαζομένου. **602/472**

Εξόφληση χρέους

Εξόφληση χρέους. Αποδεικνύεται από τον οφειλέτη. Αν υπάρχουν πολλά χρέη τότε οφείλει ο δανειστής να αποδείξει ότι καταλόγισε την καταβολή σε άλλο χρέος και όχι στο επίδικο, κατά τη συμφωνία τους. Περιστατικά. **797/101**

Εξύβριση

Ηθική βλάβη από εξύβριση με εξυβριστικά συνεχή τηλεφωνήματα. Χρηματική ικανοποίηση αυτού που εξυβρίζεται (932 Α.Κ.). **126/42**
Αδικοπραξία. Προσβολή της προσωπικότητας. Στοιχεία. Υπάρχει προσβολή και με εξύβριση και απλή ή συκοφαντική δυσφήμιση. **308/50**

Εξώγαμο τέκνο

Εξώγαμο τέκνο που αναγνωρίσθηκε από τον πατέρα. Έχει δικαίωμα διατροφής όπως και τα νόμιμα τέκνα. **118/173**

Εορτές (επιδόματα εορτών)

Βιβλιάριο υγείας σε εργαζόμενους σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Άκυρη η σύμβαση εργασίας. Τυχόν απαιτήσεις διεκδικούνται με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, εκτός από την αποζημίωση λόγω καταγγελίας, τις αποδοχές και επιδόματα αδείας, εορτών, προσαύξηση νυκτερινής εργασίας και εργασία κατά τις αργίες που διεκδικούνται με αγωγή από τη σχέση εργασίας γιατί οφείλονται ευθέως από το νόμο. **138/439**

Επαναφορά πραγμάτων

Επαναφορά πραγμάτων. Η αίτηση μπορεί να ασκηθεί και με χωριστό δικόγραφο που πρέπει όμως να κατατεθεί στο δικαστήριο και να κοινοποιηθεί στον αντίδικο μέσα στην προθεσμία των τριάντα ημερών. **1132/362**

ΕΠΕ

Εταιρεία Περιωρισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.). Ο εταίρος δεν φέρει ευθύνη για τις εταιρικές υποχρεώσεις έστω και αν συμφωνηθεί το αντίθετο. Πότε κατ' εξαίρεση ευθύνονται οι εταίροι της Ε.Π.Ε.. Ευθύνη διαχειριστών της Ε.Π.Ε. **81/371**

Επίδομα οικογενειακών βαρών

Αδικαιολόγητος πλουτισμός με παροχή εργασίας από εργαζόμενο που δεν έχει τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την συγκεκριμένη εργασία ή από παροχή εργασίας από αλλοδαπό που δεν έχει άδεια. Αυτό ισχύει και για τους αρτεργάτες που παρέχουν εργασία πριν από την 5η πρωινή ώρα. Η διεκδικούμενη ωφέλεια που διεκδικεί ο εργαζόμενος σε άκυρη σύμβαση εργασίας συνίσταται στο χρηματικό αντάλλαγμα που θα κατέβαλε ο

εργοδότης για την ίδια εργασία σε άλλον εργαζόμενο που διαθέτει τα ίδια επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες. Στον αδικαιολόγητο πλουτισμό περιλαμβάνονται και τα επιδόματα οικογενειακών βαρών, τριετιών κ.λ.π. **813/490**

Επίδομα

Σύμβαση εργασίας. Μισθός. Περιλαμβάνει και τα διάφορα επιδόματα που παρέχονται είτε από τη σύμβαση είτε από το νόμο ή άλλη κανονιστική διάταξη. Οι οικειοθελώς καταβαλλόμενες παροχές δίχως συμβατική υποχρέωση εφόσον ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να τις διακόψει ή να τις συμψηφίσει σε μελλοντικές αυξήσεις του βασικού μισθού δεν θεωρούνται μισθός. Αν όμως καταβάλλονται σταθερά και ομοιόμορφα για μακρό χρονικό διάστημα, μεταβάλλονται σε συμβατικές. Τακτικές και έκτακτες ή πρόσθετες αποδοχές. Εννοια. Περιστατικά. **514/464**

Επίδοση δικογράφου

Επίδοση δικογράφου (128 Κ.Πολ.Δ.). Σε ποιους επιδίδεται νόμιμα. Η θυροκόλληση επιτρέπεται όταν υπάρχει άρνηση παραλαβής του δικογράφου. Στην έκθεση επίδοσης πρέπει να αναφέρεται ότι αυτός που αρνήθηκε να παραλάβει το δικόγραφο ήταν σύνοικος του παραλήπτη αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη. **806/310**
Επίδοση σε σύνοικο. Απαιτείται πραγματική συνοίκηση και δεν αρκεί η τυχαία παρουσία κατά το χρόνο της επίδοσης στο διαμέρισμα του παραλήπτη. Η έκθεση είναι δημόσιο έγγραφο, χωρεί όμως ανταπόδειξη για την ιδιότητα του συνοίκου. **1092/356**
Επίδοση δικογράφου σε νομικό πρόσωπο. Πρέπει να δίδεται στο νόμιμο εκπρόσωπό του και να αναφέρεται το ονοματεπώνυμό του, αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη. Περιστατικά. **1129/361**

Επικαρπία

Επικαρπία. Είναι νόμιμη η μεταβίβαση της άσκησής της για το χρόνο που δεν υπερβαίνει τη διάρκειά της. **864/21**

Επικουρικό Κεφάλαιο

Επικουρικό Κεφάλαιο. Διετής η παραγραφή της αγωγής του ζημιωθέντος εναντίον του που αρχίζει από την επομένη ημέρα του ζημιογόνου τροχαίου. Στοιχεία του ισχυρισμού παραγραφής εν επιδικία. Περιστατικά. **44/219**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Ο παθών έχει ευθεία αγωγή κατά του υπαίτιου ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρείας. Αν το ζημιογόνο όχημα είναι ανασφάλιστο κατά το χρόνο του ατυχήματος, τότε καταβάλλει την αποζημίωση το Επικουρικό Κεφάλαιο. Ανασφάλιστο είναι το όχημα και όταν η ασφαλιστική σύμβαση είχε λυθεί ή ακυρωθεί κατά το χρόνο του ατυχήματος. Διατυπώσεις για τη λύση και ακύρωση της ασφαλιστικής σύμβασης. Νόμιμη η άσκηση αγωγής του παθόντος κατά του ασφαλιστή και του Επικουρικού Κεφαλαίου. **309/605**
Ασφαλιστική εταιρεία. Ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Αυτόματα υπεισέρχεται στο σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ασφαλιστή το Επικουρικό Κεφάλαιο που πηγάζουν από τις ασφαλιστικές συμβάσεις του κλάδου αστικής ευθύνης από χερσαία

αυτοκινητικά οχήματα. Καλύπτονται επίσης αυτοδίκαια όλες οι ασφαλιστικές συμβάσεις 30 ημέρες μετά την οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Αξιώσεις τρίτου παθόντος που συμβαίνει πριν από την ανάκληση της άδειας. Μετά την ανάκληση ασκούνται κατά του Ε.Κ. **371/611**

Επικουρικό Κεφάλαιο. Πότε ευθύνεται για καταβολή αποζημίωσης. Αν η ασφαλιστική εταιρεία αναδέχθηκε σωρευτικά με τον ασφαλισμένο (Α.Κ. 477) να καταβάλει αποζημίωση, το Ε.Κ. δεν ευθύνεται από τη σωρευτική αναδοχή από την οποία παράγεται πρόσθετη και αυτοτελής ενοχή. Ευθύνεται μόνο για την υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας που εκπηγάζει από την ασφαλιστική σύμβαση. Παραγραφή διετής έναντι του Ε.Κ. **548/619**

Επικουρικό Κεφάλαιο. Η παραγραφή αξιώσεων εναντίον του είναι διετής. Ένσταση ενάγοντος ότι δεν εχώρησε παραγραφή με βάση το άρθρο 255 Α.Κ. Περιστατικά. **565/620**

Επικουρικό Κεφάλαιο. Δεν δικαιούται ούτε το ΙΚΑ ούτε άλλος ασφαλιστικός φορέας να απαιτήσουν από το Ε.Κ. όσα κατέβαλαν στον ασφαλιστικά καλυπτόμενο πρόσωπο που τραυματίστηκε στην Ελλάδα από αυτοκινητικό ατύχημα. Χωρίς έννομη σημασία αν αρχικά ενήχθη ο ασφαλιστής που μεταγενέστερα ακυρώθηκε η άδειά του. **680/629**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Παραγραφή διετής κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και του Επικουρικού Κεφαλαίου από την επόμενη ημέρα του ατυχήματος εφόσον όμως η ζημία είναι προβλεπτή. Περιστατικά. **929/643**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Βλάβη του σώματος ή της υγείας (929 Α.Κ.). Τι διεκδικείται από τον παθόντα. Απρόβλεπτη χειροτέρευση της υγείας του τραυματισθέντα. Η αγωγή κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου δεν έχει παραγραφεί εντός διετίας από τον τραυματισμό αν η αγωγή ασκηθεί εντός διετίας από τη χειροτέρευση. Περιστατικά. **1044/649**

Επιταγή (ν. 5960/1933)

Εφετείο. Προσβολή εγγράφου (επιταγής) ως πλαστού παραδεκτώς προτείνεται το πρώτο ενώπιον του Εφετείου με την έφεση χωρίς να απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα του δικηγόρου όταν έχει προηγηθεί έγκληση για την πλαστογραφία της επιταγής. **627/288**

Επιταγή και συναλλαγματική. Μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία με απλή υπογραφή είτε του εκδότη (επιταγής) ή αποδέκτη (συναλλαγματικής). Η συμπλήρωσή τους αποτελεί πλαστογραφία όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία περί του τρόπου συμπλήρωσης. Η μη τήρηση της συμφωνίας για τη συμπλήρωση, δεν αποτελεί πλαστογραφία. **269/377,422**

Επιταγή ακάλυπτη. Δικαίωμα του κομιστή να ζητήσει αποζημίωση για την αδικοπραξία που διατάσσεται με την έκδοσή της. Τέτοιο δικαίωμα (αποζημίωσης) δεν έχει ο εξ αναγωγής υπόχρεος προς πληρωμή που έγινε κομιστής της επιταγής. Περιστατικά. **358/381**

Ενεχύραση τίτλου εις διαταγή. Αρκεί οπισθογράφηση του σε διαταγή του δανειστή χωρίς να απαιτείται άλλη έγγραφη συμφωνία. Μεταξύ των τίτλων αυτών είναι και η επιταγή. Πρόσωπα που ενάγονται ως υπόχρεα από επιταγή. Τι ενστάσεις μπορούν να προτείνουν. **399/384**

Επιταγή ακάλυπτη. Αγωγή λόγω αδικοπραξίας. Ο εναγόμενος υπόκειται σε προσωπική κράτηση αφού απαίτηση από ακάλυπτη επιταγή συνιστά αδίκημα και υπόκειται σε πενταετή παραγραφή και όχι στην εξάμηνη παραγραφή του άρθρου 52 ν. 5960/1933. Απορρίπτεται ένσταση ότι η απαίτηση προέρχεται από σύμβαση (δάνειο) και τάχα δεν συγχωρείται προσωπική κράτηση (άρθρο 11 ν. 2462/1987). **485/396**

Επιταγή που υπογράφεται από εκπρόσωπο νομικού προσώπου. Ευθύνεται και ο

αντιπρόσωπος και υποχρεώνεται προς πληρωμή και με προσωπική κράτηση. **673/405**
Επιταγή ακάλυπτη. Χωρεί αγωγή και από την αδικοπραξία (914 Α.Κ.) εκ μέρους του κομιστή που είναι ο ζημιωθείς από την μη πληρωμή της και όχι και από του εξ αναγωγής κομιστή που πλήρωσε την επιταγή. **978/408**
Καταπιστευτική επιταγή. Εννοια. Τόκοι. Αρχίζουν, όταν πρόκειται για αδικοπρακτική ευθύνη, όχι από την ημέρα της εμφάνισης στην τράπεζα, αλλά από τη ρητή (δικαστική ή εξώδικη) όχληση του οφειλέτου. **1042/411**
Επιταγή. Η ενοχή της είναι αναιτιώδης και ο κομιστής ασκώντας αγωγή πληρωμής δεν έχει υποχρέωση να επικαλεστεί και αποδείξει την αιτία της έκδοσής της. Αντίθετα, ο καλούμενος προς πληρωμή οφειλέτης μπορεί να προβάλει το ανύπαρκτο της απαίτησης αποκαλύπτοντας την αιτιώδη σχέση που απετέλεσε την αιτία της έκδοσης της επιταγής. Περιστατικά. **1091/415**

Εργατικό ατύχημα

Διοικητικά δικαστήρια. Εναγόμενος Δήμος για εργατικό ατύχημα σε βάρος του εργάτη του από υπαιτιότητα των υπαλλήλων του. Η αγωγή εκδικάζεται από τα διοικητικά δικαστήρια και όχι τα πολιτικά. **771/306**
Εργατικό ατύχημα. Δεν πληρώνεται δικαστικό ένσημο για διεκδικούμενη αποζημίωση αλλά και ηθική ικανοποίηση ή ψυχική οδύνη. **1081/524**
Εργατικό ατύχημα. Ασφάλιση σε ασφαλιστική εταιρεία για τους κινδύνους από την λειτουργία μηχανήματος (γερανοφόρο όχημα). Ευθεία αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και αποζημιώνονται μόνο οι «τρίτοι» μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι συγγενείς του εργαζομένου εφόσον όμως ο ασφαλισμένος έχει υποχρέωση αποζημίωσης την οποία καλύπτει η σύμβαση ασφαλίσεως. Αρα αν υπαίτιος του εργατικού ατυχήματος είναι το ίδιο το θύμα και η θανάτωσή του οφείλεται αποκλειστικά σε δική του υπαιτιότητα δεν ιδρύεται υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας για κάλυψη της ζημίας (π.χ. αποζημίωση για ψυχική οδύνη) Ποίοι θεωρούνται «τρίτοι» (άρθρο 2 παρ. 2 ν. 264/1991). Περιστατικά. «Οικογένεια» (άρθρο 932 Α.Κ.). Αποτελείται από τον ή την σύζυγο, τα τέκνα και εγγονοί καθώς και οι σύζυγοι των τέκνων. Ποίοι δεν περιλαμβάνονται. **1104/524**
Εργατικό ατύχημα. Επιδίκαση αποζημίωσης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Λαμβάνεται υπόψη και το συντρέχον πταίσμα του ενάγοντος. **29/432**
Εργατικό ατύχημα. Δικαίωμα για χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Ευθύνη όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Έννοια. Το συντρέχον πταίσμα του εργαζόμενου. Πότε προτείνεται νόμιμα. **424/455**
Εργατικό ατύχημα (ν. 551/1915). Έννοια. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ ο παθών. Ο εργοδότης απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του προς καταβολή αποζημιώσεως, έξοδα νοσηλείας και κηδείας, υποχρεούται όμως σε καταβολή χρηματικής ικανοποιήσεως προς αποκατάσταση ηθικής βλάβης. Ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντα. Παραδεκτώς προτείνεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος. Ποσό που επιδικάσθηκε για ηθική βλάβη χωρίς συνυπαιτιότητα του παθόντος. (7.000.000 δρχ.). **426/456**

Εργολάβος

Ευθύνη του επιβλέποντος το έργο μηχανικού και του κατασκευαστή εργολάβου αλλά

και του ιδιοκτήτη του έργου γιατί είναι ο προστήσας τον μηχανικό για την επίβλεψη του έργου. **659/83**

Εργοληπτικές επιχειρήσεις

Εργοληπτικές επιχειρήσεις. Κατάταξή τους σε κατηγορίες με ειδική διοικητική διαδικασία (ν. 1418/84 και ν.δ. 472/85). **276/447**

Ερημοδικία

Ανακοπή ερημοδικίας. Δεν χωρεί δεύτερη. **408/269**

Ε.Σ.Υ.

Γιατροί του Ε.Σ.Υ. Αγωγή κατά Νοσοκομείου για πρόσθετη αμοιβή για πραγματοποιηθείσες από αυτούς τακτικές εφημερίες ως ιατροί στα πλαίσια της σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Εφόσον η απαίτηση αυτή στηρίζεται στην με αριθμό 203992/3479/0022/14.6.1991 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών, είναι νομικά αβάσιμη γιατί δεν δημοσιεύθηκε η απόφαση αυτή κατά νόμιμο τρόπο. **836/494**

Εταιρία

Εταιρία υπό εκκαθάριση. Αμοιβή εκκαθαριστή. Τρόπος υπολογισμού της. **841/109**
Εταιρεία. Λύση της με το θάνατο εταίρου, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος εταίρου υπεισέρχονται στην εταιρεία έστω και αν αυτή βρίσκεται στο στάδιο της εκκαθάρισης υπό εταιρική ιδιότητα, δηλαδή υπεισέρχονται σε ολόκληρη την εταιρική θέση του θανόντος εταίρου, τόσο στα προσωπικά όσο και στα περιουσιακά εταιρικά δικαιώματα. **486/396**

Ε.Τ.Β.Α.

Ε.Τ.Β.Α. Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Τέτοια είναι και αυτή που προβλέπεται από Κανονισμό ή οργανισμό λειτουργίας των υπηρεσιών του εργοδότη. **966/504**

Έφεση

Μίσθωση. Φθορές ή μεταβολές στο μίσθιο. Παραγραφή ύστερα από έξη μήνες από την παραλαβή του μισθίου έστω και αν οι μεταβολές ή φθορές προέρχονται από αδικοπραξία. Παρέλευση εξαμήνου από την δημοσίευση της αποφάσεως μέχρι την άσκηση της εφέσεως. Έχουμε παραγραφή εν επιδικία. **353/54**
Διάδικος. Θάνατός του μετά το πέρας της συζητήσεως. Έφεση. Στρέφεται πλέον κατά των κληρονόμων του αλλιώς η έφεση είναι άκυρη εφόσον ο εκκαλών είχε λάβει γνώση πριν τη συζήτησή της με οποιονδήποτε τρόπο του θανάτου του αντιδίκου του. Περιστατικά. **20/216**
Εφεση και αντέφεση. Εννοια του όρου “κεφάλαιο” του άρθρου 523 Κ.Πολ.Δ. Οψιγενής ένσταση παραγραφής εν επιδικία. **44/219**

Εφεση. Δεν συχωρείται άσκηση δεύτερης έστω και αν αφορά διαφορετικά κεφάλαια ή υπογράφεται από άλλον δικηγόρο. Εκτός αν παραιτηθεί ο εκκαλών από την πρώτη έφεση. **176/232**
Αντίθετες εφέσεις. Συζήτηση της μιας και έκδοση απόφασης. Δημιουργείται δεδικασμένο και συνεπώς η άλλη έφεση που δεν συζητήθηκε απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **195/235**
Έφεση. Αντίθετες εφέσεις κατά της ίδιας απόφασης. Αν η μία είναι εκπρόθεσμη, θεωρείται ως αντέφεση εφόσον αναφέρεται στα ίδια κεφάλαια της έφεσης. **199/236**
Έφεση κατά ερήμην πρωτόδικης απόφασης. Πότε εξαφανίζεται από το εφετείο. Τι ισχύει στις ειδικές διαδικασίες όπου δεν χωρεί σιωπηρή παραίτηση ή ομολογία αλλά ο ερήμην δικαζόμενος δικάζεται σαν να ήταν παρών. **210/237**
Έφεση. Θάνατος αρχικού διαδίκου μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως. Η έφεση ασκείται από τους καθολικούς διαδόχους του. Άσκηση έφεσης λίγες ώρες μετά το θάνατο του εκκαλούντος και εμφάνιση των κληρονόμων του κατά τη συζήτηση της. Απορρίπτεται η έφεση. **223/239**
Έφεση κατά αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην του εκκαλούντος. Εξαφανίζεται η προσβαλλόμενη αλλά μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους. **243/241**
Έφεση επικουρική. Περιστατικά. Προσεπίκληση. Ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι δεν συνδέεται αυτή με την ενάγουσα με συμβατικό δεσμό αλλά μόνο ο προσεπικαλούμενος καθιστά την προσεπίκληση απαράδεκτη. Περιστατικά. **294/250**
Έφεση. Ερήμην πρωτόδικη δικαστική απόφαση. Εξαφανίζεται από το εφετείο με έφεση αυτού που δικάστηκε ερήμην τότε μόνο και τόσο μόνο όσο απαιτείται να θεωρηθούν παραδεκτοί οι ισχυρισμοί του. Αν ζητείται με την έφεση η ανατροπή του τεκμηρίου της σιωπηρής ομολογίας ή παραίτησης, η εκκαλουμένη εξαφανίζεται. Πότε δεν εξαφανίζεται. Ειδικές διαδικασίες (π.χ. μισθωτικές διαφορές). Εξαφανίζεται η εκκαλουμένη αν κάποιος λόγος έφεσης κριθεί παραδεκτός και βάσιμος. **327/53,252**
Έφεση. Είναι απαράδεκτη καθόσον στρέφεται κατά προσώπου το οποίο δεν ήταν διάδικος στην πρωτόδικη δίκη ή εναντίον εκείνου που άσκησε απλή πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του εναγομένου γιατί αυτός δεν είναι κύριος διάδικος. **556/280**
Δικαστική απόφαση. Εφεση ασκείται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων. Τέτοια είναι και η απόφαση του Πολ. Πρωτοδικείου που διατάζει την αυτούσια διανομή με κλήρωση, σχηματίζονται τα μέρη και παραπέμπεται η υπόθεση με εντεταλμένο δικαστή, για να γίνει ενώπιόν του η κλήρωση. **799/308**
Έφεση σε υπόθεση που εκδόθηκε ερήμην διαδίκων κατά την τακτική ή ειδική διαδικασία. Διαφορές στα αποτελέσματα στις δύο κατηγορίες. **891/328**
Έφεση. Κλήση σε συζήτηση. Δικαίωμα του καλούντος να παραιτηθεί με δήλωσή του που καταχωρείται στα πρακτικά ότι παραιτείται από το δικόγραφο της κλήσης και η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη. **946/337**
Έφεση. Γίνεται δεκτός ένας λόγος και κρατεί την υπόθεση προς περαιτέρω συζήτηση από το εφετείο. Τότε εξετάζεται η αγωγή ή ανακοπή και αν υπάρχουν περισσότερες βάσεις, τότε το εφετείο δεν περιορίζεται μόνο στις διατάξεις ης πρωτόδικης απόφασης που έχουν προσβληθεί με την έφεση αλλά εκτείνεται και στις βάσεις της αγωγής ή τους λόγους της ανακοπής που δεν εξετάσθηκαν πρωτόδικα. **985/341**
Εννομο συμφέρον. Αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης και η έλλειψή του που εξετάζεται αυτεπάγγελτα, συνεπάγεται την απόρριψη του ένδικου μέσου ως απαράδεκτου.

Έφεση κατά ομοδίκου. Πότε επιτρέπεται. **1083/355**
Ανακοπή ερημοδικίας και έφεση. Οι προθεσμίες άσκησής τους συντρέχουν γι' αυτό πρέπει να ασκούνται μέσα στην προθεσμία τους από την επίδοση της απόφασης. Ασκηση ανακοπής ερημοδικίας και έφεσης από τον ίδιο διάδικο. Η έφεση ασκείται επικουρικά, υπό την αίρεση απόρριψης της ανακοπής. Όσο εκκρεμεί η ανακοπή στον πρώτο ή δεύτερο βαθμό η συζήτηση της έφεσης είναι απαράδεκτη. Για την ολοκλήρωση της άσκησης της ανακοπής αρκεί η κατάθεσή της χωρίς να απαιτείται και κοινοποίησή της. **1153/365**
Έφεση κατά της οριστικής αποφάσεως. Αν δεν στρέφεται και κατά της προδικαστικής αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκαν κεφάλαια της αγωγής, δεν μπορεί να τα εξετάσει το εφετείο. **1160/367**
Πτώχευση. Ο σύνδικος, ως διάδικος μη δικαιούχος, νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά μόνο για δίκες με δανειστές που έχουν υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο. Αν ασκηθεί έφεση κατά δικαστικής αποφάσεως που εκδόθηκε πριν την πτώχευση σε αγωγή κοινού ή γενικού προνομιούχου δανειστή κατά τη διάρκεια της αναστολής των ατομικών διώξεων απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Αν έχει ασκηθεί έφεση από τον πτωχεύσαντα και πριν τη συζήτηση κηρυχθεί σε πτώχευση εφόσον δεν έχει παύσει η αναστολή των ατομικών διώξεων, η έφεση δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτη αλλά κηρύσσονται απαράδεκτες μόνο οι μετά την κήρυξη της πτώχευσης διαδικαστικές πράξεις (κλήση για συζήτηση). **455/394**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Έγερση σχετικής αγωγής και άσκηση εφέσεως κατά της αποφάσεως που εκδόθηκε. Συζήτηση στο εφετείο ερήμην του εκκαλούντος. Θεωρείται κατά πλάσμα του νόμου ότι ο εκκαλών παραιτήθηκε από το ασκηθέν ένδικο μέσο. **1013/649**
Ανακοπή κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης για κάρπωση ή χρήση δημοσίου κτήματος. Δικάζονται κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αλλά κατά της αποφάσεως χωρούν έφεση και αναίρεση. **555/565**

Εφετείο

Ασφαλιστικά μέτρα. Μεταρρύθμιση ή ανάκληση από το δικαστήριο που δικάζει την κύρια υπόθεση. Αν έχει ασκηθεί έφεση κατά της πρώτης αποφάσεως, τότε αρμοδιότητα προς μεταρρύθμιση ή ανάκληση έχει το Εφετείο με αίτηση που υποβάλλεται κατά τη συζήτηση της κυρίας υποθέσεως είτε και αυτοτελώς. **404/261**
Εφετείο. Προσβολή εγγράφου (επιταγής) ως πλαστού παραδεκτώς προτείνεται το πρώτο ενώπιον του Εφετείου με την έφεση χωρίς να απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα του δικηγόρου όταν έχει προηγηθεί έγκληση για την πλαστογραφία της επιταγής. **627/288**
Εφετείο. Προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Δεκτή πλην κατ' αρχήν μαρτύρων. Αυτό ισχύει και στην διαδικασία των εργατικών διαφορών. Μη λήψη υπόψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εγγράφων επειδή οι έγγραφες προτάσεις που κατέθεσε ο διάδικος δεν έφεραν σχετική επισημείωση του γραμματέα της έδρας. Δεκτή η προσαγωγή στην κατ' έφεση δίκη. Πάντως μόνη η παράλειψη του αρμοδίου γραμματέα να επισημειώσει τις προτάσεις, δεν τις καθιστά απαράδεκτες. **689/291**
Προτάσεις στο Εφετείου. Επί υποθέσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου που δικάζει με την τακτική διαδικασία ή ειδική διαδικασία είτε κατ' αντιμωλία είτε με το διάδικο σαν να ήταν παρών, οι προτάσεις των διαδίκων κατατίθενται στο ακροατήριο και η προσθήκη γίνεται έως τη δωδεκάτη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση (591 παρ. 1β δ Κ.Πολ.Δ.). **796/307**

Εφετείο. Το Εφετείο έχει την εξουσία, όπως και το πρωτοβάθμιο, να εξετάσει αυτεπάγγελτα αν η αγωγή είναι νόμιμη, ορισμένη ή παραδεκτή και να την απορρίψει αν δεν στηρίζεται στο νόμο. Περιστατικά. **823/312**
Παραίτηση από το δικόγραφο και το δικαίωμα που άσκησε με την αγωγή του. Αυτό μπορεί να γίνει και ενώπιον του εφετείου αν ο αντίδικός του δεν αντιλέγει στην παραίτηση. Μετά την παραίτηση καθίσταται ανενεργή η απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου. **958/339**
Έφεση κατά της οριστικής αποφάσεως. Αν δεν στρέφεται και κατά της προδικαστικής αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκαν κεφάλαια της αγωγής, δεν μπορεί να τα εξετάσει το εφετείο. **1160/367**
Εφετείο. Εφαρμόζει το νόμο που ίσχυε όταν δημοσιεύθηκε η πρωτόδικη απόφαση και όχι νεώτερο νόμο που ρυθμίζει την ένδικη έννομη σχέση (533.2 Κ.Πολ.Δ.). **527/402**
Εφετείο. Εξετάζει αυτεπάγγελτα την αγωγή αν είναι νόμιμη ή στερείται των απαραίτητων στοιχείων για τη θεμελίωσή της ή ασκήθηκε απαράδεκτα με τις διακρίσεις που επιβάλλονται από τη λειτουργία του δεδικασμένου (322 Κ.Πολ.Δ.) και την αρχή της έκδοσης επιβλαβέστερης απόφασης για τον εκκαλούντα χωρίς αντέφεση του αντιδίκου του. **602/472**

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Διοικητικές πράξεις κανονιστικού περιεχομένου. Τρόπος δημοσιεύσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως για να αποκτήσουν ισχύ. **836/494**

Εφοπλιστές

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια. **99/373**

Ζ

Ζώνη ασφαλείας

Ζώνη ασφαλείας. Επιβάλλεται για ενήλικους οδηγούς και επιβάτες με ύψος άνω του 1,5 μ. και όχι για τους ανήλικους που έχουν ύψος κάτω του 1,5 μ. **95/596**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Περιστατικά που συνιστούν συνυπαιτιότητα των δύο οδηγών και επιβάτου του ενός αυτοκινήτου και συνεπιβάτη γιατί δεν «φορούσε» ζώνη ασφαλείας. **317/607**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Θανάτωση προσώπου. Συνυπαιτιότητα σε ποσοστό 20% επειδή δεν έφερε ζώνη ασφαλείας. Επιδικαζόμενα χρηματικά ποσά σε γονείς, αδελφή και γιαγιά για ψυχική οδύνη. Στον κουνιάδο δεν επιδικάζεται αποζημίωση γιατί δεν περιλαμβάνεται στην οικογένεια του θύματος. **400/613**
Αναπηρία ή παραμόρφωση παθόντος από αυτοκινητικό ατύχημα. Επιδίκαση ποσού (931 Α.Κ.). Περιστατικά που δημιουργούν υπαιτιότητα του οδηγού προς αποζημίωση. Ζώνη ασφάλειας. Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ βλάβης και της έλλειψης ζώνης. **577/622**

Ζώο

Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα οδηγού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού ποιμνίου σε οδό (σε ποσοστό 80%). Ζημία από θανατωθέντα ζώα. Πώς υπολογίζεται. **919/641**

Η

Ηθική βλάβη

Ηθική βλάβη από εξύβριση με εξυβριστικά συνεχή τηλεφωνήματα. Χρηματική ικανοποίηση αυτού που εξυβρίζεται (932 Α.Κ.). **126/42**
Συκοφαντική δυσφήμηση με κατάθεση μάρτυρα ενώπιον δικαστηρίου. Αγωγή του συκοφαντηθέντος για χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη. Περιστατικά. **257/48**
Ηθική βλάβη. Νόμιμα το δικαστήριο επιδικάζει πρόσθετη χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη από αυτήν που επιδίκασε προηγούμενη απόφαση. Δεν κωλύεται από το δεδικασμένο της πρώτης απόφασης. Προϋπόθεση η απρόβλεπτη δυσμενής εξέλιξη της υγείας του παθόντος. Θέματα παραγραφής και δεδικασμένου. Περιστατικά. **410/57**
Αδικοπραξία. Αγωγή οικείων λόγω απωλεσθέντων ημερομισθίων για την απασχόλησή τους κατά την νοσηλεία του παθόντα, κατά του υπαιτίου δεν είναι νόμιμη αφού βλάπτονται έμμεσα και όχι άμεσα. Αλλά και αγωγή των γονέων για ηθική βλάβη λόγω τραυματισμού του τέκνου τους, είναι επίσης νομικά αβάσιμη. **503/67**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Ζημίες σε αυτοκίνητο εταιρίας από υπαιτιότητα του άλλου οδηγού, η εταιρία δεν δικαιούται να λάβει αποζημίωση για ηθική βλάβη. Αδεια ικανότητας οδηγού. Δεν έχει σημασία σε περίπτωση που το ατύχημα θα συνέβαινε έστω και αν ο οδηγός είχε άδεια οδήγησης. **252/602**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός εγκύου και απώλεια του εμβρύου. Επιδικάζεται χρηματική αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης μόνο στη μητέρα και όχι και στον σύζυγο. **398/613**
Προσωπικότητα. Δυσφήμηση δια του τύπου (363 Π.Κ.). Ηθική βλάβη από ψευδή δημοσιεύματα. Καταδίκη σε χρηματικό ποσό γιατί θίχτηκε η τιμή και η υπόληψη των εναγόντων. **857/16**
Εργατικό ατύχημα. Επιδίκαση αποζημίωσης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Λαμβάνεται υπόψη και το συντρέχον πταίσμα του ενάγοντος. **29/432**
Εργατικό ατύχημα. Δικαίωμα για χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Ευθύνη όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Έννοια. Το συντρέχον πταίσμα του εργαζόμενου. Πότε προτείνεται νόμιμα. **424/455**
Προσωπικότητα. Προσβολή της (άρθρο 59 Α.Κ.). Ικανοποίηση ηθικής βλάβης μόνο εφόσον η προσβολή είναι παράνομη. Αστική ευθύνη του τύπου. Δημοσίευμα που θίγει την προσωπικότητα τρίτου. Ευθύνη του ιδιοκτήτου. Επιδικαζόμενη χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Αρχή της αναλογικότητας. **357/4**

Θ

Θηροφύλακας

Κυνηγετική οργάνωση (σωματείο). Πρόσληψη σε θέση ιδιωτικού θηροφύλακα.

Διατυπώσεις καταγγελίας της σύμβασης εργασίας. **788/578**

Ι

Ιατροί

Γιατρός. Προσφορά υπηρεσιών στο ΙΚΑ και μετά τη συνταξιοδότησή του με προφορική εντολή του διοικητή του. Δικαιούται με βάση το άρθρο 904 Α.Κ. να λάβει τους δεδουλευμένους μισθούς και τα προβλεπόμενα από το νόμο επιδόματα εορτών και αδείας χωρίς τις προσαυξήσεις των οικογενειακών βαρών και του χρονοεπιδόματος. **663/84**
Ασφαλιστική σύμβαση εξοπλισμού ιατρού για την άσκηση του επαγγέλματός του. Ορος στο ασφαλιστήριο ότι αρμοδιότητα κατά τόπο για λύση διαφορών από την ασφάλιση είναι μόνο τα δικαστήρια Αθηνών. Ακυρος αυτός ο όρος (άρθρο 2 παρ. 6 ν. 2251/1994). Καλώς, συνεπώς, εισάγεται η αγωγή στο δικαστήριο του τόπου κατάρτισης της δικαιοπραξίας και εκπληρώσεως της παροχής (Αγρίνιο). Περιστατικά και όροι της σύμβασης ασφάλισης. **501/397**
Γιατροί του Ε.Σ.Υ. Αγωγή κατά Νοσοκομείου για πρόσθετη αμοιβή για πραγματοποιηθείσες από αυτούς τακτικές εφημερίες ως ιατροί στα πλαίσια της σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Εφόσον η απαίτηση αυτή στηρίζεται στην με αριθμό 203992/3479/0022/14.6.1991 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών, είναι νομικά αβάσιμη γιατί δεν δημοσιεύθηκε η απόφαση αυτή κατά νόμιμο τρόπο. **836/494**
Γιατροί. Διεκδίκηση υπερωριών από νοσοκομείο που εργάζονται. Η αγωγή πρέπει να ασκηθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. **858/581**
Γιατρός ειδικευόμενος. Παροχή υπηρεσιών για απόκτηση άλλης ειδικότητας σε άλλο νοσοκομείο και για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από το απαιτούμενο για την απόκτηση της ειδικότητας. Δικαιούται να λάβει παρά ταύτα τις νόμιμες αποδοχές του. Περιστατικά. **528/562**

Ιδιοκτήτης αυτοκινήτου

Κάτοχος αυτοκινήτου. Ποιος θεωρείται. Ιδιοκτήτης αυτοκινήτου και μη οδηγός και κάτοχος ευθύνεται μέχρι της αξίας του αυτοκινήτου. Αγωγή που χαρακτηρίζει τον εναγόμενο μόνο ως ιδιοκτήτη. Δεν αποτελεί ομολογία για περιορισμένη ευθύνη του ιδιοκτήτη. Ο περιορισμός της ευθύνης του ιδιοκτήτη δεν υπάρχει αν η αγωγή έχει βάση τις διατάξεις περί αδικοπραξίας του Α.Κ. (914 κ.λ.π. Α.Κ.) **95/596**

Ι.Κ.Α.

Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Εφαρμόζεται και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΙΚΑ) και για αξιώσεις από σχέση εργασίας. Πρόσληψη υπαλλήλου σε μη νομοθετημένη θέση. Άκυρη η πρόσληψη και δημιουργείται προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 904 Α.Κ. **663/84**
Μίσθωση. Παράνομη παρακράτηση του μισθίου μετά τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης. Ο εκμισθωτής δικαιούται να ζητήσει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και αποζημίωση για κάθε άλλη ζημία του (601 Α.Κ.). Το πταίσμα του μισθωτή τεκμαίρεται από την παράνομη παρακράτηση. Στοιχεία της αγωγής για την περαιτέρω αποζημίωση. Μισθωτής το ΙΚΑ. Ιδιαίτερες διατάξεις που ισχύουν για τις μισθώσεις ακινήτων εκ μέρους του. **924/11**4

ΙΚΑ. Προτείνεται και κατ' αυτού η ένσταση συνυπαιτιότητας από αυτοκινητικό ατύχημα. **12/594**
ΙΚΑ. Η υποκατάσταση του ΙΚΑ για ζημιές που προξενήθηκαν μετά το ν. 1654/86 επέρχεται εκ του νόμου και ανατρέχει στο χρόνο που γεννήθηκε η ζημία. Αρκεί το γεγονός ότι ο ζημιωθείςασφαλισμένος δικαιούται να λάβει από το ΙΚΑ παροχές, ανεξάρτητα αν τις έλαβε. Το ΙΚΑ είτε ασκεί αυτοτελή αγωγή κατά του ζημιώσαντος είτε παρεμβαίνει κυρίως στην εκκρεμή δίκη. **115/598**
Ι.Κ.Α. Πλεόνασμα εργοδοτικής εισφοράς. Το πλεόνασμα αυτό ύστερα από μία τριετία χρησιμοποιείται προς κάλυψη των εξ εργατικής εισφοράς τρεχουσών υποχρεώσεων όλων των μελών του σωματείου και όχι μόνο των μελών του σωματείου που ανήκουν σ' αυτό κατά το χρόνο δημιουργίας του πλεονάσματος κατά αποκλεισμό των νέων μελών. Περιστατικά. **1157/31**
Εργατικό ατύχημα (ν. 551/1915). Έννοια. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ ο παθών. Ο εργοδότης απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του προς καταβολή αποζημιώσεως, έξοδα νοσηλείας και κηδείας, υποχρεούται όμως σε καταβολή χρηματικής ικανοποιήσεως προς αποκατάσταση ηθικής βλάβης. Ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντα. Παραδεκτώς προτείνεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος. Ποσό που επιδικάσθηκε για ηθική βλάβη χωρίς συνυπαιτιότητα του παθόντος. (7.000.000 δρχ.). **426/456**

Ιόνια Νησιά

Ιόνια Νησιά. Σύνταγμα της 13/29 Δεκεμβρίου 1817. Δεν προεβλέποντο δημόσια κτήματα και δημόσια δάση. Άρα δεν περιήλθαν αυτά στο ελληνικό δημόσιο με την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Ελλάδα. Άρα δεν υπάρχει τεκμήριο κυριότητας υπέρ του δημοσίου. **766/162**

Κ

Καζίνο

Περιστατικά με απόλυση υπαλλήλων καζίνου. **478/459**

Κάθετη ιδιοκτησία

Κάθετη ιδιοκτησία. Ανέγερση μετά την σύστασή της, από τον ένα συμβληθέντα προσθήκης οικοδομής με περισσότερα τετραγωνικά μέτρα από όσα εδικαιούτο και αποστέρησε παράνομα τον άλλο συμβληθέντα να κατασκευάσει αυτός στην δική του χωριστή ιδιοκτησία τα μέτρα οικοδομής που εδικαιούτο να κατασκευάσει με βάση το ποσοστό συνιδιοκτησίας. Αποζημίωση του αδικηθέντος. Τρόπος υπολογισμού της αποζημίωσης. Περιστατικά. **723/670**
Οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία. Οι τρόποι συστάσεώς τους αναγράφονται περιοριστικώς στη νομοθεσία και αποκλείεται κάθε άλλος τρόπος. Ποιοι είναι αυτοί οι τρόποι. **472/662**

Καλή πίστη

Καλή πίστη για την χρησικτησία. Δεν υπάρχει σε εκείνον που απόκτησε ακίνητο παραλείποντας να ελέγξει τα βιβλία μεταγραφών για τα δικαιώματα των δικαιοπαρόχων

του μεταβιβάζοντος. **1035/346**
Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα. **507/154**

Κανονισμός πολυκατοικίας

Κανονισμός πολυκατοικίας. Περιορισμοί και απαγορεύσεις στην χρήση των οριζοντίων ιδιοκτησιών. Δεσμεύουν οι περιορισμοί αυτοί τους συμβληθέντες και τους διαδόχους τους. Έγκυρα συμφωνούνται περιορισμοί και απαγορεύσεις πέραν των αναφερομένων στο Ν. 3741/1929 (άρθρο 3 παρ.2 και 5 στοιχ. α΄). Η απαγόρευση στην ενέργεια μεταβολών ή ορισμένης χρήσεως ισχύει χωρίς να εξετάζονται αν συντρέχουν άλλες προϋποθέσεις (ασφάλεια των ιδιοκτητών κ.λ.π.). Περιστατικά. Απόρριψη ένστασης του άρθρου 281 Α.Κ. **614/667**

Κανονισμός Εργασίας

Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Είναι δικαιολογημένη όταν ο εργαζόμενος προσλαμβάνεται με αντικείμενο εποχιακή εργασία ή όταν η επιχείρηση διακόπτει τη λειτουργία της κατά το θερινό τρίμηνο καθώς και όταν μεταξύ των διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου μεσολαβούν χρονικά διαστήματα κατά τα οποία δεν υπάρχει αντικείμενο εργασίας καθώς και όταν η συνομολόγηση του ορισμένου χρόνου γίνεται προς το συμφέρον των μισθωτών ή όταν προβλέπεται από το νόμο ή εσωτερικό κανονισμό με ισχύ νόμου. Πότε έχουμε συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου προς καταστρατήγηση του ν. 2112/1920. **505/462**

Καταγγελία σύμβασης εργασίας

Καταγγελία σύμβασης εργασίας. Δικαίωμα εργαζομένου να ζητήσει είτε μισθούς υπερημερίας ή τη νόμιμη αποζημίωση, όχι όμως αθροιστικά και τα δύο, εκτός αν τη μία απαίτηση ζητήσει επικουρικά. Αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη και απορρίπτεται. **703/483**
Καταγγελία σύμβασης εργασίας κατά παράβαση του άρθρου 281 Α.Κ. Είναι άκυρη. **813/490**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για αξίωση από άκυρη καταγγελία της σχέσεως εργασίας είναι απαράδεκτη αν δεν κοινοποιηθεί μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριών μηνών. Η αγωγή αυτή δεν ταυτίζεται με την αγωγή με την οποία ζητείται η κήρυξη της καταγγελίας ως άκυρης η οποία δεν υπάγεται στην προθεσμία του τριμήνου. Αν όμως όταν ασκηθεί έχει παρέλθει η προθεσμία αυτή απορρίπτεται για έλλειψη εννόμου συμφέροντος. Πλείονες εργοδότες. Καταγγελία από όλους και επίδοση της αγωγής. Πρέπει να γίνει σε όλους. Αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη αν παρέλθει το τρίμηνο. Περιστατικά. **19/430**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή του μισθωτού για αποζημίωση λόγω άκυρης καταγγελίας της σύμβασης εργασίας και κάθε είδους αποδοχών ή αποζημιώσεων (εργασία κατά τις Κυριακές, νυκτερινή εργασία, επιδόματα αδειών, εορτών κ.λ.π.). Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. **42/432**
Σύμβαση εργασίας. Καταγγελία άκυρη. Ο μισθωτός έχει την ευχέρεια είτε να ζητήσει την ακύρωση της καταγγελίας είτε να αξιώσει την οφειλόμενη αποζημίωση με το ίδιο δικόγραφο

εφόσον το δεύτερο προβάλλει ως επικουρικό. Εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης. Δικάζεται η αγωγή. **249/446**
Καταγγελία συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας άκυρη λόγω αντίθεσής της προς το άρθρο 281 Α.Κ. **478/459**

Καταδολίευση δανειστών

Καταδολίευση δανειστών. Για τη διάρρηξη της απαλλοτριωτικής πράξης του οφειλέτη πρέπει να έγινε αυτή με πρόθεση βλάβης του δανειστή ενώ θεωρείται ότι υπάρχει όταν ο οφειλέτης γνωρίζει ότι με την απαλλοτρίωση θα περιέλθει σε τέτοια οικονομική κατάσταση ώστε να μην ικανοποιηθεί ο δανειστής από την υπόλοιπη περιουσία. Η αφερεγγυότητα πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο έγερσης της αγωγής. Μεταγενέστερη του χρόνου έγερσης της αγωγής με εγγραφή προσημείωσης, δεν λαμβάνεται υπόψη. **284/49**
Αγωγή καταδολίευσης δανειστών. Προϋποθέσεις. Στρέφεται κατά του οφειλέτη και του τρίτου που απόκτησε είτε από επαχθή είτε από χαριστική αιτία ή γονική παροχή διάθεση. Οι εναγόμενοι τελούν σε αναγκαστική ομοδικία. Αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης μετά το ν. 2298/1995. **701/88**
Καταδολίευση δανειστών (939 Α.Κ.) μετά την τροποποίηση με το ν. 2298/1995. Ο τρίτος που απόκτησε το δικαίωμα από τον καθού η εκτέλεση με απαλλοτρίωση που διαρρήχθηκε ως καταδολιευτική κατά το άρθρο 939 Α.Κ. δεν μπορεί να αντιτάξει το δικαίωμα αυτό κατά του επισπεύδοντος που πέτυχε τη διάρρηξη ούτε κατά του υπερθεματιστή και των διαδόχων του. Άρα με την τροποποίηση αυτή δεν υπάρχει περιθώριο αναμεταβίβασης του απαλλοτριωθέντος στον οφειλέτη. Συνεπώς η αγωγή αυτή στρέφεται κατά του τρίτου. Αίτημα της σχετικής αγωγής. Περιστατικά. **1107/126**

Καταναλωτής

Καταναλωτής. Προστασία με το Ν. 2251/1994. Καταλαμβάνει και τη ρύθμιση και ασφαλιστικές συμβάσεις που περιέχουν καταχρηστικό όρο και που καταρτίστηκαν πριν την ημερομηνία ισχύος του νόμου (16.11.1994). **1144/417**

Καταπίστευμα

Καταπίστευμα (1923 Α.Κ.). Διάθεση του αντικειμένου χωρίς τις προϋποθέσεις του άρθρου 1937 Α.Κ. (συναίνεση, τακτική διαχείριση κ.λ.π.) πάσχει από σχετική ακυρότητα. Περιστατικά. **1061/210**

Καταστροφή πράγματος

Αδικοπραξία. Καταστροφή πράγματος. Η αποτίμηση που επιδικάζεται ισούται με την αξία του καταστραφέντος πράγματος (αυτοκινήτου) και όχι σύμφωνα με τις δαπάνες που απαιτούνται για την απόκτηση άλλου όμοιου πράγματος. Περιστατικά. **1089/125**

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου. Κατάσχεση ποσοστών οικοπέδου εις χείρας του οικοπεδούχου για οφειλή του εργολάβου κατασκευής πολυκατοικίας με το σύστημα της αντιπαροχής. Αρνητική ή μή ειλικρινή δήλωση του τρίτου. Προσβολή με ανακοπή εκ μέρους του δανειστή. Στοιχεία της για να είναι ορισμένη. **254/243**

Κατάχρηση δικαιώματος

Κατάχρηση δικαιώματος. Δεν χωρεί στην άσκηση δικονομικών δικαιωμάτων π.χ. στην άσκηση εφέσεως. **964/22**
Κατάχρηση δικαιώματος. Η απλή αδράνεια του δικαιούχου, οσοδήποτε μακρυά και αν είναι και όταν ακόμα δημιούργησε την πεποίθηση στον οφειλέτη ότι αυτός δεν θα ασκήσει ποτέ πλέον το δικαίωμά του, δεν καθιστά την μεταγενέστερη άσκησή του καταχρηστική. Περιστατικά. **1019/25**
Ένσταση καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος. Χωρεί και στην αγωγή της διανομής. **1155/167**
Κατάχρηση δικαιώματος. Αντιπαροχή. Άρνηση οικοπεδούχου να συναινέσει στην μεταβίβαση διαμερίσματος που συμφωνήθηκε, με ιδιωτικό συμφωνητικό, μεταξύ αγοραστή και εργολάβου η πώληση του ημιτελούς διαμερίσματος που αποπερατώθηκε στην συνέχεια με δαπάνες του αγοραστή. Περιστατικά που χαρακτηρίζουν την ένσταση του άρθρου 281 ΑΚ ως νόμιμη. Υποχρέωση του αγοραστή να τους αποδείξει χωρίς εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης. Ισχυρισμοί του που είχε απορρίψει την ένσταση ως μη νόμιμη η πρωτόδικη απόφαση. **604/9**

Καταχρηστική απόλυση

Καταχρηστική απόλυση. Πότε υπάρχει. **1041/518**
Σύμβαση εργασίας. Καταχρηστική απόλυση του εργαζομένου. Πότε υπάρχει. **356/450**

Κάτοχος αυτοκινήτου

Κάτοχος αυτοκινήτου. Ποιος θεωρείται. Ιδιοκτήτης αυτοκινήτου και μη οδηγός και κάτοχος ευθύνεται μέχρι της αξίας του αυτοκινήτου. Αγωγή που χαρακτηρίζει τον εναγόμενο μόνο ως ιδιοκτήτη. Δεν αποτελεί ομολογία για περιορισμένη ευθύνη του ιδιοκτήτη. Ο περιορισμός της ευθύνης του ιδιοκτήτη δεν υπάρχει αν η αγωγή έχει βάση τις διατάξεις περί αδικοπραξίας του Α.Κ. (914 κ.λ.π. Α.Κ.) **95/596**

ΚΕΔΕ

ΚΕΔΕ (άρθρο 61). Απαιτήσεις του ελληνικού δημοσίου. Πτώχευση του οφειλέτη. Οι απαιτήσεις (που είναι ληξιπρόθεσμες) του ελληνικού δημοσίου καθίστανται προνομιακές κατά του πτωχεύσαντος οφειλέτη που έγιναν ληξιπρόθεσμες μέχρι τον πλειστηριασμό των στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας. **856/322**
ΚΕΔΕ. Νόμιμος τίτλος για την βεβαίωση απαιτήσεων (Ν.Δ. 356/1974). Παροχή εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο υπέρ ημεδαπών τραπεζών για τους πληγέντας από τον σεισμό

της 14/7/1983 στο νομό Αχαΐας. Το δημόσιο ex lege υποκαθίσταται στα δικαιώματα της δανείστριας τράπεζας της πρωτοφειλέτριας επιχείρησης. Περιστατικά. **200/539**
Ελληνικό Δημόσιο. ΚΕΔΕ. Νόμιμος τίτλος προς είσπραξη απαιτήσεως. Παροχή εγγυήσεως του δημοσίου στους πληγέντας από τον σεισμό της 14/7/1993 στις περιοχές Ν. Αχαΐας για να δανειοδοτηθούν από τις εμπορικές τράπεζες. Περιστατικά. **394/557**
Διοικητικά δικαστήρια και αναγκαστική εκτέλεση κατά του ΚΕΔΕ. Πότε η ανακοπή του οφειλέτη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. **474/562**

Κληρονομητήριο

Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής. **15/140**

Κληρονομιά

Κληρονομία. Κτήση της κατά το προηγούμενο δίκαιο από τους εξωτικούς ή εκούσιους κληρονόμους (εκτός από τους οικείους) γίνεται με μονομερή δήλωση της θελήσεώς τους για αποδοχή της που εφαρμόζεται ρητά ή σιωπηρά, δηλαδή με πράξεις που δηλώνουν την πρόθεσή τους να είναι κληρονόμοι (ανάμειξη στην κληρονομιά). **916/199**
Κληρονομία. Δικαίωμα αποποίησης που είναι μονομερής δικαιοπραξία διαπλαστικού χαρακτήρα μη απευθυντέα σε τρίτο. Πότε αποκλείεται η δήλωση αποποίησης. Συνέπειες αποποίησης. Λεπτομέρειες. Αποποίηση κληρονομίας από διαθήκη και αποδοχή της εξ αδιαθέτου κληρονομίας. Ο αποποιηθείς κληρονόμος θεωρείται έκπτωτος. **968/206**
Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής. **15/140**
Διεκδικητική αγωγή. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει όταν ο ενάγων κατέστη κύριος του διεκδικουμένου ακινήτου από κληρονομία. **141/143**
Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. **507/154**

Κλήση προς συζήτηση

Κλήση προς συζήτηση έφεσης. Παραίτηση από την κλήση προς συζήτηση πριν αρχίσει η προφορική συζήτηση. Έγκυρη η παραίτηση και η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη. Αυτά ισχύουν και επί ανταγωγής, ενδίκων μέσων, κύριας και πρόσθετης παρέμβασης, προσεπικλήσεως, ανακοινώσεως ενδίκων μέσων και οποιασδήποτε άλλης διαδικαστικής πράξης. **14/215**
Ομοδικία αναγκαστική (δίκη διανομής ακινήτου). Η έφεση απευθύνεται κατά όλων των ομοδίκων. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου και το δικόγραφο της κλήσης για τη συζήτηση της εφέσεως μετά από παρεμπίπτουσα απόφαση του δευτεροβάθμιου

δικαστηρίου, πρέπει να απευθύνεται και κατά του αναγκαίου ομοδίκου του εκκαλούντος, αλλιώς η συζήτηση είναι απαράδεκτη. **683/291**
Έφεση. Κλήση σε συζήτηση. Δικαίωμα του καλούντος να παραιτηθεί με δήλωσή του που καταχωρείται στα πρακτικά ότι παραιτείται από το δικόγραφο της κλήσης και η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη. **946/337**

Κοινοπραξία

Κοινοπραξία. Αν επιδιώκεται οικονομικός σκοπός και δεν έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις των δημοσιεύσεων του Ε.Ν., εξομοιώνεται με την εν τοις πράγμασι ομόρρυθμη εταιρεία και έχει την ικανότητα να είναι διάδικος. **279/378**

Κοινότητα

Συμβάσεις κατασκευής έργου με Κοινότητα. Υπαγωγή της αξίωσης στα πολιτικά δικαστήρια. Δεν επιδικάζονται όμως τόκοι σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν. 1947/1991 όταν πρόκειται για απαίτηση που προέρχεται από αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους. Τέτοιοι τόκοι επιδικάζονται σε αξιώσεις από εργολαβικές συμβάσεις δημοσίων έργων. **891/328**

Κοινόχρηστα πράγματα

Κοινόχρηστα πράγματα όπως οι οδοί. Πως δημιουργούνται. Αν κύριος αφήσει ακίνητο για να γίνει κοινόχρηστο πράγμα μπορεί, να προταθεί εναντίον του η ένσταση του άρθρου 281 ΑΚ η οποία όμως δεν προτείνεται νόμιμα από τους κυρίους γειτονικών ακινήτων που δημιούργησαν την οδό για δική τους χρήση. **345/153**

Κοινόχρηστοι ιδιωτικοί χώροι

Κοινόχρηστοι χώροι πολυκατοικίας. Χρησιμοποιούνται από όλους τους ιδιοκτήτες εκτός αν διαφορετικά συμφωνήθηκε με μεταγραμμένο συμβολαιογραφικό έγγραφο. Περιστατικά. **702/294**

Κοινόχρηστα ακίνητα

Ακίνητα αδέσποτα ή κοινόχρηστα. Απώλεια της κυριότητας σε ακίνητο μόνο με παραίτηση, η οποία πρέπει να γίνει με συμβόλαιο που μεταγράφεται, αλλιώς δεν θεωρείται ότι απώλεσε την κυριότητα ο κύριος. Ισχυρισμός ότι κατέλαβε ο εναγόμενος το ακίνητο από το έτος 1970 και άρα έγινε νομέας, είναι νομικά αβάσιμος αφού τα αδέσποτα περιέρχονται στο δημόσιο που καθίσταται νομέας έστω και αν έλαβε ή όχι την φυσική εξουσία στο ακίνητο ή αν ενήργησε σ'αυτό πράξεις διακατοχής. **102/141**

Κοινωνία

Κοινωνία. Ο κοινωνός αν κατέχει ολόκληρο το κοινό θεωρείται ότι κατέχει αυτό και στο όνομα των λοιπών κοινωνών και μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών αποσβεστική ή

κτητική παραγραφή (έκτακτη χρησικτησία) μόνο αν καταστήσει γνωστό στους άλλους κοινωνούς ότι νέμεται το κοινό πράγμα αποκλειστικά στο όνομά του και παρέλθει από τη γνωστοποίηση αυτή η προθεσμία της αποσβεστικής ή κτητικής παραγραφής. Η γνωστοποίηση μπορεί να γίνει σιωπηρά (με πράξεις) ή ρητά ενώ η γνώση των συγκυρίων για την αντιποίηση της νομής μπορεί να προέλθει είτε από σχετική δήλωση εκείνου που αντιποιείται τη νομή είτε από αλλού και έτσι αρκεί η γνώση του συγκυρίου για την αντιποίηση του κατέχοντος το κοινό πράγμα από οπουδήποτε και να προέρχεται. **381/**
Κοινωνία. Βάσεις της αγωγής του κοινωνού για διεκδίκηση της αναλογίας του στους καρπούς. Σημασία στην παραγραφή των απαιτήσεων αν βάση της αγωγής είναι η κοινωνία (250 παρ. 17 Α.Κ.) ή η αδικοπραξία (937 Α.Κ.). **930/116**

Κ.Ο.Κ.

Κ.Ο.Κ. Προτεραιότητα στην κυκλοφορία οχημάτων. **73/595**

Κ.Τ.Ε.Λ.

ΚΤΕΛ. Συνθήκες εκμεταλλεύσεως του λεωφορείου (άρθρο 32 ν. 1959/1991). Καθορισμός δαπανών εκμεταλλεύσεως των λεωφορείων και λειτουργίας των ΚΤΕΛ που είναι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Ο ιδιοκτήτης είναι αποκλειστικά υπόχρεος για τη μισθοδοσία του οδηγού είτε αυτός είναι τρίτος είτε ο ίδιος, άσχετα αν η καταβολή γίνεται από το ΚΤΕΛ που ενεργεί σαν εντολοδόχος των ιδιοκτητών. **142/600**
Κ.Τ.Ε.Λ. Ρύθμιση της αποζημίωσης του ν. 2112/1920 για τους απολυόμενους οδηγούς με το α.ν. 173/1987. Η ρύθμιση είναι αντισυνταγματική γιατί ρυθμίζει ίδιες σχέσεις με διαφορετικό τρόπο (άρθρο 4 παρ. Ι του Συντάγματος). Περιστατικά. **603/475**
ΚΤΕΛ. Τακτικό και έκτακτο προσωπικό. Εννοια κάθε κατηγορίας. Σημασία έχει όχι το είδος της παρεχόμενης εργασίας αλλά το έκτακτο και απρόβλεπτο γεγονός το οποίο κρίνεται από το αρμόδιο για την πρόσληψή του όργανο του ΚΤΕΛ. Περιστατικά. **1079/522**

Κτιριοδομικός Κανονισμός

Ανοίγματα σε μεσότοιχο και στους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο των ιδιοκτησιών, απαγορεύονται. Πότε και πώς διατάσσεται το κλείσιμό τους. Διατάξεις σχετικές του κτιριοδομικού Κανονισμού 1985. Έννοια ανοιγμάτων. Περιστατικά. **586/688**
Κτιριοδομικός Κανονισμός. Ανοίγματα σε μεσοτοίχους και σε εξωτερικούς τοίχους των κτιρίων που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο απαγορεύονται, ακόμα και με δουλεία. Παρέχεται στον κύριο του ακινήτου που έχει κοινό όριο, αυτοτελής αγωγή για κλείσιμο των ανοιγμάτων και χωρίς να δημιουργείται σε βάρος του βλαπτική επενέργεια, στρέφεται δε κατά του κυρίου του γειτονικού ακινήτου, αδιάφορα αν είναι αυτός που κατασκεύασε τα ανοίγματα. **438/687**

Κτίσμα

Κυριότητα. Ευθύνη του κυρίου ή νομέα κτίσματος ή άλλου έργου που συνέχεται με το έδαφος. Προϋποθέσεις. Ανωτέρα βία. Έννοια. Περιστατικά. **67/140**

Κυνηγετική Οργάνωση

Κυνηγετική οργάνωση (σωματείο). Πρόσληψη σε θέση ιδιωτικού θηροφύλακα. Διατυπώσεις καταγγελίας της σύμβασης εργασίας. **788/578**

Κυριότητα

Δημόσιο. Κτήση κυριότητας από ιδιώτη σε ακίνητο του δημοσίου. Χωρεί με έκτακτη χρησικτησία η οποία όμως πρέπει να έχει συμπληρωθεί μέχρι 11.9.1915. Το ίδιο ισχύει και για βοσκοτόπια. Περιστατικά. **916/199**
Κυριότητα. Ευθύνη του κυρίου ή νομέα κτίσματος ή άλλου έργου που συνέχεται με το έδαφος. Προϋποθέσεις. Ανωτέρα βία. Έννοια. Περιστατικά. **67/190**
Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. Η αναφορά στην αγωγή των πλευρικών διαστάσεων του ακινήτου ή η παραπομπή σε τοπογραφικά διαγράμματα δεν είναι απαραίτητα στοιχεία της αγωγής αρκεί να μην γεννάται αμφιβολία για την ταυτότητά του. Οικόπεδο που προήλθε από συνένωση περισσοτέρων. Αρκεί η περιγραφή του ενιαίου οικοπέδου και δεν είναι απαραίτητη η περιγραφή κάθε οικοπέδου. Δασικές εκτάσεις και δάση. Κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Συνυπολογισμός και του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του εφόσον έγινε με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα. **507/154**

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ)

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια. **99/373**

Λ

Λαϊκή κατοικία

Λαϊκή κατοικία (β.δ. 10/1964). Απαγορεύεται και είναι άκυρη η εκποίηση και η εκούσια ή δικαστική διανομή. Μόνο η προίκα επιτρέπεται. **699/162**

Λιμενικό Ταμείο Μεσολογγίου

Εμπορική μίσθωση με εκμισθωτή Ν.Π.Δ.Δ. Διέπεται από τις διατάξεις του Π.Δ. 34/1995 και όχι του Π.Δ. 715/1979 (άρθρο 37). Συνεπώς χωρεί σιωπηρή αναμίσθωση ή παράταση της μίσθωσης πέραν του αρχικού χρόνου που συμφωνήθηκε. Μίσθωση χώρου Λιμενικού Ταμείου Μεσολογγίου. Δεν υπάγεται στην εξαίρεση του άρθρου 4 παρ.1 εδ.γ. του Π.Δ. 34/95 διότι δεν υπάρχει εμπορική κίνηση. **178/530**

Λογαριασμός κοινός

Τίτλοι δημοσίου με λογιστική μορφή. Εφαρμόζονται σ' αυτούς ανάλογα οι διατάξεις του ν. 5638/1932 περί καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό. Η ανάληψη των χρημάτων της κατάθεσης από ένα από τους δικαιούχους γίνεται εξ ιδίου δικαίου και αν αναληφθεί ολόκληρο το ποσό από ένα μόνο δικαιούχο επέρχεται απόσβεση της απαίτησης σε ολόκληρο. Περιστατικά. **159/375**

Μ

Μαγνητοταινία

Μαγνητοταινία. Δεν λαμβάνεται υπόψη γιατί δεν προσκομίζεται στο δικαστήριο η ίδια η μαγνητοταινία αλλά μόνο κατά μεταφορά ο έγγραφος λόγος που υποτίθεται ότι αποτελεί το περιεχόμενο της συνομιλίας αλλά και γιατί αποτελεί προιόν υποκλοπής που έγινε εν αγνοία των εναγομένων. **828/314**

Μάρτυρας

Μάρτυρες. Εξαιρείται ο δικονομικός εγγυητής του διάδικου (πωλητής). **34/217**
Προξενείο Ελλάδος στην αλλοδαπή. Εξέταση μάρτυρος ενώπιόν του, ύστερα από νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήση του αντιδίκου. Έναρξη καταθέσεως στην Ελλάδα και συνέχιση της εξέτασης του μάρτυρα ενώπιον Προξένου ως εντεταλμένου δικαστού καθώς και η μη παράσταση του δικηγόρου κατά την εξέταση αυτή, δεν συνεπάγεται ακυρότητα της κατάθεσης. **493/273**
Εφετείο. Προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Δεκτή πλην κατ' αρχήν μαρτύρων. Αυτό ισχύει και στην διαδικασία των εργατικών διαφορών. **689/291**
Μάρτυρες εξαιρετέοι (400 Κ.Πολ.Δ.). Εξαιρούνται αυτοί που έχουν άμεσο, υλικό ή ηθικό συμφέρον που πρέπει να προσδιορίζεται από τον ενιστάμενο με ακρίβεια γιατί αλλιώς η ένσταση απορρίπτεται ως αόριστη. Άμεσο είναι το συμφέρον όταν το δεδικασμένο ή η εκτελεστότητα ή οι αντανακλαστικές συνέπειες της αποφάσεως επεκτείνονται και στον μάρτυρα, πράγμα που δεν συμβαίνει όταν ο μάρτυρας είναι απλώς συγγενής, σύζυγος ή και αναγκαίος κληρονόμος. Περιστατικά. **840/317**
Μάρτυρες εξαιρετέοι (400 Κ.Πολ.Δ.) Τέτοιοι είναι και οι εκπρόσωποι νομικών προσώπων καθώς και οι εκούσιοι αντιπρόσωποι (όπως π.χ. οι πράκτορες ασφαλίσεων) εφόσον πράττουν ως τοιούτοι. Στη διαδικασία όμως για ζημίες από αυτοκίνητο μπορούν να εξετασθούν ως μάρτυρες αφού λαμβάνονται υπόψη και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου. **1103/359**

Μερική απασχόληση

Σύμβαση εργασίας. Η συμφωνία για μερική απασχόληση πρέπει να είναι έγγραφη και καταρτίζεται είτε κατά την κατάρτισή της είτε κατά τη διάρκειά της. Περιστατικά. **1129/361**
Ισχυρισμός για σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης. Είναι ένσταση που προτείνεται

από τον εργοδότη και δεν είναι αναγκαίο να αναφέρεται στην αγωγή. Σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης. Απαιτείται έγγραφος τύπος. Διατυπώσεις για την εγκυρότητα της συμφωνίας αυτής (ν. 2639/1998). **42/432**

Μεσότοιχος

Ανοίγματα σε μεσότοιχο και στους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο των ιδιοκτησιών, απαγορεύονται. Πότε και πώς διατάσσεται το κλείσιμό τους. Διατάξεις σχετικές του κτιριοδομικού Κανονισμού 1985. Έννοια ανοιγμάτων. Περιστατικά. **586/688**
Κτιριοδομικός Κανονισμός. Ανοίγματα σε μεσοτοίχους και σε εξωτερικούς τοίχους των κτιρίων που ανεγείρονται σε επαφή με το κοινό όριο απαγορεύονται, ακόμα και με δουλεία. Παρέχεται στον κύριο του ακινήτου που έχει κοινό όριο, αυτοτελής αγωγή για κλείσιμο των ανοιγμάτων και χωρίς να δημιουργείται σε βάρος του βλαπτική επενέργεια, στρέφεται δε κατά του κυρίου του γειτονικού ακινήτου, αδιάφορα αν είναι αυτός που κατασκεύασε τα ανοίγματα. **438/687**

Μεταβίβαση επιχείρησης

Μεταβίβαση επιχειρήσεως ή περιουσίας (479 Α.Κ.). Παθητική εξ ολοκλήρου ενοχή μεταξύ εκείνου που μεταβίβασε και εκείνου που απόκτησε την περιουσία ή επιχείρηση. Η ευθύνη υπάρχει έστω και αν η ενοχική σύμβαση είναι άκυρη, ή δεν καταρτίστηκε. Αρκεί για την ευθύνη ότι έλαβε χώρα η εμπράγματη μεταβίβαση της περιουσίας ή επιχείρησης (παράδοση των κινητών, μεταγραφή για τα ακίνητα) και εκχώρηση και αναγγελία για τις απαιτήσεις. Στοιχεία σχετικής αγωγής. **798/103**

Μεταγραφή

Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής. **15/140**

Μητρώο Εργοληπτικών επιχειρήσεων

Διαδικασία εγγραφής στο Μητρώο εργοληπτικών επιχειρήσεων (,Ε.Ε.Π). Σχέση μελών και επιχείρησης. Δεν είναι αναγκαία σχέση εργασία. Λύση της σύμβασης ανεξάρτητων υπηρεσιών του μηχανικού προς την εργοληπτική επιχείρηση χωρίς να διαγραφεί ο μηχανικός ως στέλεχός της από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Η σύμβαση λύθηκε ανεξάρτητα από τη διαγραφή και συνεπώς δεν δικαιούται να λάβει αμοιβή για μεταγενέστερο χρόνο. **276/447**

Μηχανικοί

Μηχανικοί. Τ.Ε.Ε. Αμοιβή για μελέτη. Καθυστέρηση του μηχανικού για τη σύνταξη της μελέτης, έκδοση αδείας κ.λ.π. Δικαιούται ο εργοδότης να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση οπότε η αμοιβή καταργείται και ισχύουν οι διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού για το έργο που εκτέλεσε ο

μηχανικός μέχρι την υπαναχώρηση. Αγωγή από τη σύμβαση έργου απορρίπτεται. **48/39**
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Αμοιβή μηχανικού. Ως παράδοση της μελέτης που συντάχθηκε (694 Α.Κ.) δεν νοείται μόνο η υλική παράδοση των εκπονηθεισών πάσης φύσεως μελετών από τον μηχανικό στον εργοδότη, αλλά και κάθε περίπτωση που ο μεν μηχανικός παραμένει κάτοχος του φακέλου των σχεδίων, πλην όμως ο εργοδότης σε κάθε στιγμή έχει την δυνατότητα προσβάσεως σ' αυτόν και λήψεως κάθε στοιχείου της μελέτης στο πρωτότυπο ή αντίγραφο, αυτοπροσώπως ή δι' άλλου προσώπου. **599/74**
Ευθύνη του επιβλέποντος το έργο μηχανικού και του κατασκευαστή εργολάβου αλλά και του ιδιοκτήτη του έργου γιατί είναι ο προστήσας τον μηχανικό για την επίβλεψη του έργου. **659/83**
Διαδικασία άρθρου 677 Κ.Πολ.Δ. (διαφορές από αμοιβές για την παροχή εργασίας). Δεν εφαρμόζεται για αμοιβές μηχανικού που δεν είναι διπλωματούχος ανωτάτης ή ανωτέρας σχολής, όπως π.χ. επί πτυχιούχου μέσης επαγγελματικής σχολής. **275/248**
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.). Νομιμοποιείται προς έγερση αγωγής ως διάδικος μη δικαιούχος μόνο για αμοιβές των μηχανικών και όχι και για άλλες εργασίες που μπορούν να εκτελεστούν και από μη μηχανικό. **991/506**
Μηχανικός. Αμοιβή για σύνταξη μελετών προς έκδοση άδειας οικοδομής. Η άδεια δεν εκδίδεται είτε για λόγους που αφορούν τον εντολέα είτε για λόγους που αφορούν την Πολεοδομική αρχή. Αυτή η εξέλιξη δεν συνεπάγεται την ανώμαλη εξέλιξη της ενοχής από την πλευρά του μηχανικού ο οποίος δικαιούται να λάβει την νόμιμη αμοιβή του για την εκπόνηση των μελετών. **997/508**
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.). Μηχανικοί. Η είσπραξη της αμοιβής τους γίνεται με αγωγή είτε του Τ.Ε.Ε. είτε του ενδιαφερομένου μηχανικού Π.Δ. 48/94. Διαδικασίες για την έγερση της σχετικής αγωγής. Μεταξύ Τ.Ε.Ε και μηχανικού δημιουργείται αναγκαστική παρέμβαση. Άρα η έφεση εκ μέρους του εργοδότη πρέπει να απευθύνεται κατά του Τ.Ε.Ε. και του δικαιούχου μηχανικού. Αλλιώς η έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **225/441**

Μισθός

Σύμβαση εργασίας. Μισθός. Περιλαμβάνει και τα διάφορα επιδόματα που παρέχονται είτε από τη σύμβαση είτε από το νόμο ή άλλη κανονιστική διάταξη. Οι οικειοθελώς καταβαλλόμενες παροχές δίχως συμβατική υποχρέωση εφόσον ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να τις διακόψει ή να τις συμψηφίσει σε μελλοντικές αυξήσεις του βασικού μισθού δεν θεωρούνται μισθός. Αν όμως καταβάλλονται σταθερά και ομοιόμορφα για μακρό χρονικό διάστημα, μεταβάλλονται σε συμβατικές. Τακτικές και έκτακτες ή πρόσθετες αποδοχές. Εννοια. Περιστατικά. **514/464**

Μίσθωση εμπορική

Εμπορική μίσθωση. Υπογραφή νεώτερου συμφωνητικού. Δεν συμφωνείται νέα μίσθωση, αλλά συνεχίζεται η παλαιά. **420/264**
Εικονικότητα. Εικονική μπορεί να είναι η σύμβαση της μίσθωσης (573 Α.Κ.) αλλά και η εμπορική μίσθωση (813/1978). **864/21**
Εμπορική μίσθωση. Πρόωρη λύση της λόγω καταγγελίας για καθυστέρηση μισθωμάτων. Ο εκμισθωτής έχει κατά του μισθωτή αξίωση αποζημίωσης για το μίσθωμα ολόκληρου του υπόλοιπου χρόνου της μίσθωσης που απώλεσε εξαιτίας της πρόωρης λύσης της. Το

δικαίωμα αυτό του εκμισθωτή υφίσταται (κατά την ορθότερη γνώμη) και στην περίπτωση άσκησης αγωγής κατά το άρθρο 66 Εισ.Ν.ΚΠολΔ προς απόδοση του μισθίου λόγω καθυστερήσεως καταβολής του μισθώματος από δυστροπία. Άμυνα του εναγομένου μισθωτή. Δεν οφείλεται αποζημίωση αν ο εκμισθωτής μετά την παράδοση του μισθίου, διεκδικούσε από υποψήφιους μισθωτές υπερβολικό μίσθωμα. **579/**

Εμπορική μίσθωση. Δωδεκαετής διάρκεια. Εξαίρεση για μισθώσεις καταστημάτων εντός περιοχών λιμένος. Έννοια του όρου. Κυλικείο σε χώρο του Οργανισμού Λιμένος Πατρών Α.Ε. Η μίσθωσή του δεν υπάγεται στο Π.Δ. 34/1978 και συνεπώς λήγει με βάση την σύμβαση της μίσθωσης. **148/528**

Εμπορική μίσθωση. Εγκατάλειψη του μισθίου χωρίς έγγραφη καταγγελία από τον μισθωτή (άρθρο 43 Π.Δ. 34/1995). Δεν λύεται η μίσθωση και υποχρεούται ο μισθωτής στην καταβολή των μισθωμάτων για την δωδεκαετία, έστω και αν η μίσθωση έχει συναφθεί για μικρότερο χρόνο και πριν από το Ν.2741/1999 που προβλέπει 12ετή διάρκεια της εμπορικής μίσθωσης. **165/529**

Εμπορική μίσθωση με εκμισθωτή Ν.Π.Δ.Δ. Διέπεται από τις διατάξεις του Π.Δ. 34/1995 και όχι του Π.Δ. 715/1979 (άρθρο 37). Συνεπώς χωρεί σιωπηρή αναμίσθωση ή παράταση της μίσθωσης πέραν του αρχικού χρόνου που συμφωνήθηκε. Μίσθωση χώρου Λιμενικού Ταμείου Μεσολογγίου. Δεν υπάγεται στην εξαίρεση του άρθρου 4 παρ.1 εδ.γ. του Π.Δ. 34/95 διότι δεν υπάρχει εμπορική κίνηση. **178/530**

Εμπορική μίσθωση. Άυλη εμπορική αξία. Αν ο μισθωτής μετά την λήξη της μίσθωσης επιθυμεί την λύση της είτε γιατί δεν τον συμφέρει είτε για λόγους που αφορούν τον ίδιο, παρά την αντίθετη επιθυμία του εκμισθωτή, τότε δεν δικαιούται να διεκδικήσει αποζημίωση για άυλη εμπορική αξία. **346/531**

Εμπορική μίσθωση. Καταγγελία από τον εκμισθωτή για ιδιόχρηση. Προϋποθέσεις. Παραίτηση του εκμισθωτή από το δικαίωμα αυτό είναι νόμιμη. Περιορισμοί στην καταγγελία από το άρθρο 281 Α.Κ. **362/533**

Μίσθωση

Αισχροκερδής σύμβαση μίσθωσης. **6/34**

Μίσθωση. Αγωγή εξώσεως. Απαραίτητη η προσαγωγή του πιστοποιητικού της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι δηλώθηκαν τα μισθώματα. Δυνατόν να προσκομιστεί και μετά τη συζήτηση και ενώπιον του Εφετείου. Δεκτό το πιστοποιητικό που αποδεικνύει ότι η δήλωση έγινε από μερικούς εκμισθωτές αλλά για ολόκληρο το ακίνητο. **24/35**

Καταγγελία μίσθωσης (αγροτικού ακινήτου) λόγω μη καταβολής του μισθώματος. Προσφορά του μισθώματος μέσα στη δίμηνη προθεσμία (628 Α.Κ.) χωρίς τόκους και έξοδα καταγγελίας. Προσφορά εξόδων και τόκων κατά τη συζήτηση της αγωγής. Χωρίς σημασία. Η καταγγελία είναι νόμιμη. **31/36**

Μίσθωση. Παρακράτηση του μισθίου από τον μισθωτή πέρα από το συμφωνημένο χρόνο. Υποχρεούται να πληρώσει στον εκμισθωτή ως αποζημίωση το καταβαλλόμενο μίσθωμα και κάθε άλλη ζημία. Άρα αν ζητούνται μισθώματα για χρονικό διάστημα που είχε λήξει η μίσθωση, η αγωγή είναι νομικά αβάσιμη. **327/53, 252**

Μίσθωση. Φθορές ή μεταβολές στο μίσθιο. Παραγραφή ύστερα από έξη μήνες από την παραλαβή του μισθίου έστω και αν οι μεταβολές ή φθορές προέρχονται από αδικοπραξία. Παρέλευση εξαμήνου από την δημοσίευση της αποφάσεως μέχρι την άσκηση της

εφέσεως. Έχουμε παραγραφή εν επιδικία. **353/54**
Μίσθωση. Δικαιώματα μισθωτή όταν υπάρχει πραγματικό ελάττωμα στο μίσθιο (άρθρα 577 και 585 Α.Κ.). Πραγματικό ελάττωμα είναι και η περίπτωση που με διάταξη νόμου απαγορεύεται η συμφωνημένη χρήση ή όταν η Αρχή αρνείται να χορηγήσει την άδεια για να λειτουργήσει στο μίσθιο η επιχείρηση για την οποία μισθώθηκε. **516/68**
Μίσθωση. Πραγματικά ελαττώματα του μισθίου ή έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας. Ευθύνη του εκμισθωτή που αίρεται αν υπάρχει γνώση του μισθωτή κατά τη συνομολόγηση της μίσθωσης. Αν όμως ο εκμισθωτής υποσχέθηκε την άρση του πραγματικού ελαττώματος ή της έλλειψης της συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου, τότε ευθύνεται. Περιστατικά. **601/75**
Μίσθωση. Αγωγή απόδοσης μισθίου. Απαράδεκτη η συζήτηση αν δεν προσκομισθεί πιστοποιητικό της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. από το οποίο να προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα της τελευταίας διετίας πριν τη συζήτηση. Αυτό μπορεί να προσκομιστεί και ενώπιον του Εφετείου. Χωρεί όμως αντικατάσταση των πιστοποιητικών με προσαγωγή αντιγράφου της φορολογικής δήλωσης από την οποία προκύπτει ότι έχουν δηλωθεί τα μισθώματα από τον εκμισθωτή. Καταγγελία για κακή χρήση του μισθίου. Δεν υπόκειται σε τύπο και μπορεί να γίνει και με την αγωγή. **643/80**
Μίσθωση. Καταγγελία της μίσθωσης για καθυστέρηση μισθωμάτων. Άρση των συνεπειών αν ο μισθωτής προσφέρει τα οφειλόμενα μισθώματα μέσα σε ένα μήνα από την καταγγελία. Η απόσβεση αυτή της απαίτησης από τα μισθώματα μπορεί να γίνει και με δήλωση συμψηφισμού εφόσον όμως η δήλωση γίνει μέσα στο μήνα του άρθρου 597.2 Α.Κ. **774/98**
Μίσθωση. Καταγγελία της σύμβασης λόγω κακής χρήσης του μισθίου. Τέτοια κακή χρήση είναι και η εγκατάσταση μουσικής στο μίσθιο που ενοχλεί τον εκμισθωτή που κατοικεί στον ανώγειο όροφο. Γι' αυτό διατάσσεται η έξωση. **804/108**
Μίσθωση. Κατάρτιση έγγραφης σύμβασης. Όρος ότι το μίσθωμα θα καταβάλλεται μέχρι την 5η ημέρα του μήνα. Δυνατόν να συμφωνηθεί σιωπηρά και χωρίς έγγραφο η καταβολή να γίνεται μέχρι τις 15 του μήνα. **862/108**
Μίσθωση. Παράνομη παρακράτηση του μισθίου μετά τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης. Ο εκμισθωτής δικαιούται να ζητήσει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και αποζημίωση για κάθε άλλη ζημία του (601 Α.Κ.). Το πταίσμα του μισθωτή τεκμαίρεται από την παράνομη παρακράτηση. Στοιχεία της αγωγής για την περαιτέρω αποζημίωση. Μισθωτής το ΙΚΑ. Ιδιαίτερες διατάξεις που ισχύουν για τις μισθώσεις ακινήτων εκ μέρους του. **924/114**
Μίσθωση. Έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας του μισθίου κατά την κατάρτιση της μίσθωσης ή εμφάνιση ελαττώματος μετά τη συνομολόγηση της μίσθωσης. Ο μισθωτής έχει δικαίωμα να ζητήσει τη μείωση του μισθώματος ή να μην καταβάλει το μίσθωμα ή να ζητήσει αποζημίωση για την μη εκτέλεση της συμβάσεως. Οι αξιώσεις αυτές παρέχονται διαζευκτικώς και επομένως η επιλογή της μιας, που είναι αμετάκλητη, αποκλείει την άσκηση των λοιπών είτε κυρίως είτε επικουρικώς. Περιστατικά. **1047/124**
Μίσθωση. Δυστροπία στην καταβολή του μισθώματος και καταγγελία λόγω καθυστερήσεως καταβολής του. Βάση και των δύο αγωγών είναι η υπηρημερία του μισθωτή (δυστροπία = υπερημερία) η οποία γεννιέται όχι από απλή καθυστέρηση του μισθώματος αλλά από υπαίτια καθυστέρηση. Η οικονομική δυσχέρεια καταβολής του μισθώματος δεν αίρει την υπερημερία. Αγωγή για τη μία ή την άλλη βάση (δυστροπία και καταγγελία). **1112/136**
Μίσθωση. Αν η συμφωνημένη χρήση του μισθίου αφορά άσκηση σ' αυτό επαγγελματικής

δραστηριότητας από τον μισθωτή για την οποία απαιτείται άδεια της αρμοδίας Αρχής, τότε ο εκμισθωτής βαρύνεται με την υποχρέωση να συμπράξει στις αναγκαίες εκ των περιστάσεων πράξεις με τις οποίες πρόκειται να εξασφαλιστεί στο μισθωτή η συμφωνημένη χρήση του μισθίου. Αν αρνηθεί, ο μισθωτής δικαιούται να ζητήσει αντί τη μείωση ή την μείωση του μισθώματος αποζημίωση για την μη εκτέλεση της συμβάσεως. Πραγματικό ελάττωμα του μισθίου είναι όταν με διάταξη νόμου απαγορεύεται η συμφωνημένη χρήση. **1126/138**

Μίσθωση έργου

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Η σχετική νομοθεσία κατήργησε τον φόρο κύκλου εργασιών (Φ.Κ.Ε.) και το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου ως κύριες μορφές έμμεσου φόρου. Μίσθωση έργου. Επιβάλλεται Φ.Π.Α. επί της συνολικής εργολαβικής αμοιβής. Υπόχρεος προς καταβολή είναι ο εργολάβος έναντι του ελληνικού δημοσίου ο οποίος τον εισπράττει από τον εργοδότη για λογαριασμό του και καταβάλλεται από τον εργολάβο κατά την παράδοση του έργου ή την έκδοση του οικείου φορολογικού στοιχείου. Νόμιμη η συμφωνία ο Φ.Π.Α. να επιβαρύνει τον εργολάβο και όχι τον εργοδότη. **987/588**
Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ανεξαρτήτων υπηρεσιών και μισθώσεως έργου. Περιεχόμενο των συμβάσεων αυτών. Ο χαρακτηρισμός γίνεται από το δικαστήριο, ανεξάρτητα από τον ποιο χαρακτηρισμό δίδουν οι διάδικοι ή τον τρόπο πληρωμής της αμοιβής ή της ασφάλισης του εργαζόμενου σε οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης. **276/447**

Μισθωτικές διαφορές

Μισθωτικές διαφορές (647 Κ.Πολ.Δ.). Δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων. Οι διάδικοι υποχρεούνται να προβάλουν όλους τους ισχυρισμούς τους με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά της δίκης. Ισχυρισμοί που δεν προβλήθηκαν με τον τρόπο αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη. Ισχυρισμοί που προβλήθηκαν με τις προτάσεις που κατατέθηκαν μετά τη συζήτηση, δεν λαμβάνονται υπόψη. **702/294**

Μοτοποδήλατο

Αυτοκινητικό ατύχημα. Οδηγός μοτοσικλέτας χωρίς άδεια οδηγήσεως. Για σύγκρουση της μοτοσικλέτας με άλλη όμοια δεν φέρει ευθύνη, αν και δεν είχε άδεια αφού οδηγούσε με ταχύτητα 20 χλ./ω. **526/617**

Ν

Ναυτολόγηση

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια. **99/373**

Νομή

Νομή. Για την απόκτησή της, απαιτούνται η βούληση εξουσίασης με διάνοια κυρίου και η φυσική εξουσίαση επί του πράγματος. Έννοια των στοιχείων αυτών. **661/158**
Νομή. Κτήση της με παράγωγο τρόπο με συμφωνία μεταξύ αποκτώντος και του προηγούμενου νομέα. Δεν απαιτείται για την συμφωνία αυτή συμβόλαιο και μεταγραφή. Πότε η συμφωνία αυτή είναι αιτιώδης και εξαρτάται από το κύρος και την ύπαρξη της αιτίας. **306/153**

Νομικό ελάττωμα

Πώληση. Υποχρεώσεις πωλητή. Νομικό ελάττωμα συνιστά κάθε δικαίωμα τρίτου στο πωληθέν. Έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας συνιστά και η κατ' εμβαδόν έλλειψη του πωληθέντος ακινήτου, ανεξάρτητα από τυχόν δικαιώματα. Δικαιώματα αγοραστή σε περίπτωση νομικού ελαττώματος. Η ζημιά του αγοραστή περιλαμβάνει και το ποσό του τιμήματος που καταβλήθηκε εκτός του συμβολαίου της αγοραπωλησίας του ακινήτου. Περιστατικά. **721/90**

Νομικό πρόσωπο

Μάρτυρες εξαιρετέοι (400 Κ.Πολ.Δ.) Τέτοιοι είναι και οι εκπρόσωποι νομικών προσώπων καθώς και οι εκούσιοι αντιπρόσωποι (όπως π.χ. οι πράκτορες ασφαλίσεων) εφόσον πράττουν ως τοιούτοι. Στη διαδικασία όμως για ζημίες από αυτοκίνητο μπορούν να εξετασθούν ως μάρτυρες αφού λαμβάνονται υπόψη και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου. **1103/359**
Επίδοση δικογράφου σε νομικό πρόσωπο. Πρέπει να δίδεται στο νόμιμο εκπρόσωπό του και να αναφέρεται το ονοματεπώνυμό του, αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη. Περιστατικά. **1129/361**
Σύμβαση εργασίας με ν.π.δ.δ. (δημόσιο, ΟΤΑ κ.λ.π.) ιδιωτικού δικαίου. Συμπλήρωση προϋποθέσεων λήψης σύνταξης. Η αποζημίωσή τους είναι 40% ή 50% που καθορίζεται από το άρθρο 55 του ν. 993/1979 (ήδη άρθρου 55 του π.δ. 410/1988) ανάλογα αν είναι ο συνταξιοδοτούμενος εργαζόμενος ασφαλισμένος ή όχι επικουρικώς. Η διάταξη αυτή δεν είναι αντισυνταγματική. **670/480**
Πώληση εμπορευμάτων σε ν.π.δ.δ. Δεν είναι διοικητική σύμβαση και συνεπώς η σχετική αξίωση υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια και όχι στα διοικητικά. **886/583**

Νόμιμη μοίρα

Νόμιμη μοίρα και αγωγή περί κλήρου. Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. Με την αγωγή περί κλήρου μπορεί να ασκηθεί και διεκδικητική αγωγή καθώς και αγωγή για αναγνώριση ακυρότητας διαθήκης. Στοιχεία αοριστίας των αγωγών. **961/203**
Νόμιμη μοίρα. Πραγματική και πλασματική ομάδα της κληρονομίας. Άρθρο 1833 Α.Κ. όπως ίσχυε πριν την τροποποίηση με το Ν. 1329/83. Καταλογίζονται στη νόμιμη μοίρα η προίκα και οτιδήποτε παραχώρησε ο κληρονομούμενος όταν ζούσε στον μεριδούχο με τον όρο να καταλογισθεί στη νόμιμη μοίρα. Αυτό ισχύει και στην δωρεά προς τον μεριδούχο έστω και αν αυτή έγινε σε χρόνο μεγαλύτερο από την δεκαετία, έστω και αν έγινε για λόγους ευπρέπειας ή ιδιαίτερο ηθικό καθήκον. Ουσιώδης μεταβολή της τρέχουσας αξίας της δραχμής από τον χρόνο της παροχής. Γίνεται αναπροσαρμογή. Τρόπος υπολογισμού

της νόμιμης μοίρας. **260/192**
Νόμιμη μοίρα. Υπολογισμός, συνεισενεκτέες και συνυπολογιστέες παροχές (1834 ΑΚ) και εξεύρεση του ποσοστού της νόμιμης μοίρας. **242/191**

Νόμιμος τίτλος

Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής. **15/140**

Νομισματική Επιτροπή

Νομισματική Επιτροπή. Ανατοκισμός τόκων των πιστωτικών Ιδρυμάτων. Για τις Τράπεζες και τα πιστωτικά Ιδρύματα δεν ισχύουν οι περιορισμοί των άρθρων 296 Α.Κ. και 110, 111 παρ. 2 Εισ.ΝΑΚ. Πάντως απαιτείται συμφωνία. **61/369**

Νοσοκομείο

Γιατροί του Ε.Σ.Υ. Αγωγή κατά Νοσοκομείου για πρόσθετη αμοιβή για πραγματοποιηθείσες από αυτούς τακτικές εφημερίες ως ιατροί στα πλαίσια της σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Εφόσον η απαίτηση αυτή στηρίζεται στην με αριθμό 203992/3479/0022/14.6.1991 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών, είναι νομικά αβάσιμη γιατί δεν δημοσιεύθηκε η απόφαση αυτή κατά νόμιμο τρόπο. **836/494**
Γιατροί. Διεκδίκηση υπερωριών από νοσοκομείο που εργάζονται. Η αγωγή πρέπει να ασκηθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. **858/581**

Νυκτερινή εργασία

Βιβλιάριο υγείας σε εργαζόμενους σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Άκυρη η σύμβαση εργασίας. Τυχόν απαιτήσεις διεκδικούνται με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, εκτός από την αποζημίωση λόγω καταγγελίας, τις αποδοχές και επιδόματα αδείας, εορτών, προσαύξηση νυκτερινής εργασίας και εργασία κατά τις αργίες που διεκδικούνται με αγωγή από τη σχέση εργασίας γιατί οφείλονται ευθέως από το νόμο. Εργασία σε ημέρες αργίας. Προσαύξηση 75%. Δεν συμψηφίζεται με τυχόν ανώτερες αποδοχές, συμψηφίζεται όμως με αυτές η αμοιβή για νυκτερινή εργασία. **138/ 439**

Ο

Οδηγός φορτηγών αυτοκινήτων

Οδηγοί φορτηγών αυτοκινήτων κάθε φύσεως. Εχει καθιερωθεί πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία και διάρκεια 40 ωρών. **602/472**

Οδός

Αυτοκινητικό ατύχημα που προήλθε από επισκευή της οδού χωρίς να ληφθούν τα προσήκοντα μέτρα για την αποσόβηση ατυχημάτων. Ευθύνη του κατασκευαστού της οδού. **833/634**

Οργανισμός Λιμένος Πατρών (Ο.Λ.Π. Α.Ε.)

Εμπορική μίσθωση. Δωδεκαετής διάρκεια. Εξαίρεση για μισθώσεις καταστημάτων εντός περιοχών λιμένος. Έννοια του όρου. Κυλικείο σε χώρο του Οργανισμού Λιμένος Πατρών Α.Ε. Η μίσθωσή του δεν υπάγεται στο Π.Δ. 34/1978 και συνεπώς λήγει με βάση την σύμβαση της μίσθωσης. **148/528**

Οικογένεια

Ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται στην "οικογένεια" του θύματος. Αυτή αποτελείται από τους γονείς, το σύζυγο, τα τέκνα, τα αδέλφια, τον παππού και την γιαγιά καθώς και τους εγγονούς. Ποίοι δεν υπάγονται κατά τη νομολογία. **43/218**
Οικογένεια. Περιλαμβάνει τους γονείς, τα αδέλφια και τον παππού και τη γιαγιά. Συνεπώς μόνο αυτοί δικαιούνται να εισπράξουν αποζημίωση για ψυχική οδύνη και όχι και οι θείοι του θύματος. **51/41**
Ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται στην "οικογένεια" του θύματος. Περιλαμβάνει και τον πεθερό, πεθερά, γαμβρό και νύφη. **423/61**
Οικογένεια (932 Α.Κ.). Ψυχική οδύνη. Δεν δικαιούται γιατί δεν περιλαμβάνονται στην οικογένεια οι πρώτοι εξάδελφοι, οι θείοι και ανεψιοί του θύματος, αδιάφορα αν υπάρχουν άλλοι εγγύτεροι συγγενείς. **902/112**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Θανάτωση προσώπου. Συνυπαιτιότητα σε ποσοστό 20% επειδή δεν έφερε ζώνη ασφαλείας. Επιδικαζόμενα χρηματικά ποσά σε γονείς, αδελφή και γιαγιά για ψυχική οδύνη. Στον κουνιάδο δεν επιδικάζεται αποζημίωση γιατί δεν περιλαμβάνεται στην οικογένεια του θύματος. **400/613**

Οικογενειακή στέγη

Οικογενειακή στέγη (1393 ΑΚ). Έννοια και περιεχόμενο. Δικαίωμα κατοχής ακινήτου ενός συζύγου με σύμβαση χρησιδανείου για οικογενειακή στέγη. Ο άλλος σύζυγος έχει δικαίωμα συγκατοχής του ακινήτου λόγω του γάμου. Αν όμως παύσει να έχει δικαίωμα κατοχής ο πρώτος σύζυγος, τότε εξώνεται και ο δεύτερος σύζυγος. Περίπτωση παραχώρησης κατοικίας με χρησιδάνειο από τον γονέα στον σύζυγο. Διακοπή της συμβίωσης του συζύγου και αγωγή του γονέα προς απόδοση της κατοικίας. Γίνεται δεκτή. **470/177**

Οικογενειακό επίδομα

Οικογενειακό επίδομα. Απαίτηση έναντι του εργοδότη για την καταβολή του έχουν αμφότεροι οι σύζυγοι. Αυτό ισχύει και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Κάθε αντίθετη διάταξη είναι αντισυνταγματική. **124/436**

Ομογενείς

Αλλοδαποί. Ομογενείς αλλοδαποί. Προϋπόθεση παροχής άδειας εργασίας. Σύμβαση εργασίας άκυρη, τραυματισμός του εργαζομένου σε αυτοκινητικό ατύχημα και αδικαιολόγητος πλουτισμός. **562/466**

Ομοδικία

Αγωγή καταδολίευσης δανειστών. Προϋποθέσεις. Στρέφεται κατά του οφειλέτη και του τρίτου που απόκτησε είτε από επαχθή είτε από χαριστική αιτία ή γονική παροχή διάθεση. Οι εναγόμενοι τελούν σε αναγκαστική ομοδικία. Αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης μετά το ν. 2298/1995. **701/88**
Ομοδικία σε διαιρετά δίκαια (όπως η κυριότητα). Η καθ' ύλην αρμοδιότητα ρυθμίζεται από το αίτημα κάθε ενάγοντος ή το ζητούμενο από κάθε εναγόμενο. **1/213**
Ομοδικία αναγκαστική (δίκη διανομής ακινήτου). Η έφεση απευθύνεται κατά όλων των ομοδίκων. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου και το δικόγραφο της κλήσης για τη συζήτηση της εφέσεως μετά από παρεμπίπτουσα απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, πρέπει να απευθύνεται και κατά του αναγκαίου ομοδίκου του εκκαλούντος, αλλιώς η συζήτηση είναι απαράδεκτη. **683/291**
Διακοπή της δίκης. Αναγκαστική ομοδικία. Ο θάνατος ομοδίκου επιφέρει διακοπή της δίκης. Σε απλή ομοδικία όμως διακόπτεται η δίκη μόνο ως προς τον θανόντα διάδικο. **709/298**
Ομοδικία απλή. Υπάρχει και στην συγκυριότητα. Άρα η έφεση ομόδικου δεν είναι απαραίτητο να στρέφεται κατά του ομοδίκου – συγκυρίου ούτε να καλείται στη δίκη ενώπιον του εφετείου. **855/322**
Προσεπίκληση χωρίς άσκηση παρέμβασης από τον προσεπικαλούμενο. Παραμένει τρίτος στη δίκη που ανοίχθηκε με την κύρια αγωγή. Αν όμως ασκηθεί παρέμβαση από τον προσεπικαλούμενο υπέρ του προσεπικαλούντος, τότε οι δύο αυτοί διάδικοι βρίσκονται σε αναγκαστική ομοδικία και δικαιούται ο προσεπικληθείς να ασκήσει έφεση. **869/325**

Ομολογία

Δικαστική ομολογία. Έννοια. **272/247**

Ομόρρυθμη Εταιρεία

Κοινοπραξία. Αν επιδιώκεται οικονομικός σκοπός και δεν έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις των δημοσιεύσεων του Ε.Ν., εξομοιώνεται με την εν τοις πράγμασι ομόρρυθμη εταιρεία και έχει την ικανότητα να είναι διάδικος. **279/378**

Οριζόντια ιδιοκτησία

Οριζόντια ιδιοκτησία. Δεν πραγματώνεται με χρησικτησία. Όμως χωρεί η ένσταση του άρθρου 281 Α.Κ. όταν επί σειρά ετών έχει δημιουργηθεί μία κατάσταση. **828/314**
Οριζόντια ιδιοκτησία. Σύστασή της με διαθήκη χωρίς να απαιτούνται πανηγυρικές εκφράσεις. Μη καθορισμός με τη διαθήκη των κοινόκτητων και κοινόχρηστων χώρων της. Ισχύουν οι

διατάξεις του νόμου. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και η αυλή. **1159/671**
Κανονισμός πολυκατοικίας. Περιορισμοί και απαγορεύσεις στην χρήση των οριζοντίων ιδιοκτησιών. Δεσμεύουν οι περιορισμοί αυτοί τους συμβληθέντες και τους διαδόχους τους. Έγκυρα συμφωνούνται περιορισμοί και απαγορεύσεις πέραν των αναφερομένων στο Ν. 3741/1929 (άρθρο 3 παρ.2 και 5 στοιχ. α΄). Η απαγόρευση στην ενέργεια μεταβολών ή ορισμένης χρήσεως ισχύει χωρίς να εξετάζονται αν συντρέχουν άλλες προϋποθέσεις (ασφάλεια των ιδιοκτητών κ.λ.π.). Περιστατικά. Απόρριψη ένστασης του άρθρου 281 Α.Κ. **614/667**
Οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία. Οι τρόποι συστάσεώς της αναγράφονται περιοριστικώς στη νομοθεσία και αποκλείεται κάθε άλλος τρόπος. Ποιοι είναι αυτοί οι τρόποι. **472/662**

Ο.Τ.Α.

Σύμβαση εργασίας με ν.π.δ.δ. (δημόσιο, ΟΤΑ κ.λ.π.) ιδιωτικού δικαίου. Συμπλήρωση προϋποθέσεων λήψης σύνταξης. Η αποζημίωσή τους είναι 40% ή 50% που καθορίζεται από το άρθρο 55 του ν. 993/1979 (ήδη άρθρου 55 του π.δ. 410/1988) ανάλογα αν είναι ο συνταξιοδοτούμενος εργαζόμενος ασφαλισμένος ή όχι επικουρικώς. Η διάταξη αυτή δεν είναι αντισυνταγματική. **670/480**

Ο.Τ.Ε.

ΟΤΕ. Υπερβολικός λογαριασμός σε βάρος συνδρομητή τηλεφωνικής συσκευής. Απορρίπτεται αγωγή του συνδρομητή για μείωση του ποσού των συνδιαλέξεων γιατί από τους σχετικούς ελέγχους δεν προέκυψε βλάβη ή άλλη αιτία ώστε να καταγραφεί υπερβολικός αριθμός τηλεφωνικών συνδιαλέξεων. **626/78**

Π

Παραίτηση (από δικαίωμα ή δικόγραφο)

Παραίτηση από το δικόγραφο και το δικαίωμα που άσκησε με την αγωγή του. Αυτό μπορεί να γίνει και ενώπιον του εφετείου αν ο αντίδικός του δεν αντιλέγει στην παραίτηση. Μετά την παραίτηση καθίσταται ανενεργή η απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου. **958/339**

Παραγραφή

Μίσθωση. Φθορές ή μεταβολές στο μίσθιο. Παραγραφή ύστερα από έξη μήνες από την παραλαβή του μισθίου έστω και αν οι μεταβολές ή φθορές προέρχονται από αδικοπραξία. Παρέλευση εξαμήνου από την δημοσίευση της αποφάσεως μέχρι την άσκηση της εφέσεως. Έχουμε παραγραφή εν επιδικία. **353/54**
Κοινωνία. Ο κοινωνός αν κατέχει ολόκληρο το κοινό θεωρείται ότι κατέχει αυτό και στο όνομα των λοιπών κοινωνών και μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών αποσβεστική ή κτητική παραγραφή (έκτακτη χρησικτησία) μόνο αν καταστήσει γνωστό στους άλλους κοινωνούς ότι νέμεται το κοινό πράγμα αποκλειστικά στο όνομά του και παρέλθει από τη γνωστοποίηση αυτή η προθεσμία της αποσβεστικής ή κτητικής παραγραφής. Η γνωστοποίηση μπορεί

να γίνει σιωπηρά (με πράξεις) ή ρητά ενώ η γνώση των συγκυρίων για την αντιποίηση της νομής μπορεί να προέλθει είτε από σχετική δήλωση εκείνου που αντιποιείται τη νομή είτε από αλλού και έτσι αρκεί η γνώση του συγκυρίου για την αντιποίηση του κατέχοντος το κοινό πράγμα από οπουδήποτε και να προέρχεται. **381/55**

Ηθική βλάβη. Νόμιμα το δικαστήριο επιδικάζει πρόσθετη χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη από αυτήν που επιδίκασε προηγούμενη απόφαση. Δεν κωλύεται από το δεδικασμένο της πρώτης απόφασης. Προϋπόθεση η απρόβλεπτη δυσμενής εξέλιξη της υγείας του παθόντος. Θέματα παραγραφής και δεδικασμένου. Περιστατικά. **410/57**

Πώληση κινητού (αυτοκινήτου). Αγωγή για αναστροφή της πώλησης ή μείωσης του τιμήματος. Όρος για την παραγραφή της αγωγής. Δικαιοπραξία που αποκλείει την παραγραφή ή καθορίζει βραχύτερο ή μακρότερο χρόνο είναι άκυρη. Μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής είναι έγκυρη η παραίτηση. **413/58**

Σύμβαση έργου. Παραγραφή αξιώσεων από ελλείψεις του έργου. Περιστατικά. **561/71**

Κοινωνία. Βάσεις της αγωγής του κοινωνού για διεκδίκηση της αναλογίας του στους καρπούς. Σημασία στην παραγραφή των απαιτήσεων αν βάση της αγωγής είναι η κοινωνία (250 παρ. 17 Α.Κ.) ή η αδικοπραξία (937 Α.Κ.). **930/116**

Παραγραφή άρθρου 695 Α.Κ. Αξιώσεις από αδικοπραξία και σύμβαση έργου του εργοδότη. Κάθε αξίωση έχει τη δική της παραγραφή (πενταετή ή εικοσαετή). Η αθέτηση προυφιστάμενης ενοχής δεν συνιστά αδικοπραξία. Μπορεί όμως μία υπαίτια (από δόλο ή αμέλεια) ζημιογόνος συμπεριφορά με την οποία παραβιάζεται σύμβαση να θεμελιώσει και αξίωση από την αδικοπραξία. **658/81**

Εφεση και αντέφεση. Εννοια του όρου "κεφάλαιο" του άρθρου 523 Κ.Πολ.Δ. Οψιγενής ένσταση παραγραφής εν επιδικία. Επικουρικό Κεφάλαιο. Διετής η παραγραφή της αγωγής του ζημιωθέντος εναντίον του που αρχίζει από την επομένη ημέρα του ζημιογόνου τροχαίου. Στοιχεία του ισχυρισμού παραγραφής εν επιδικία. Περιστατικά. **44/219**

Τίτλος εκτελεστός είναι και το πρακτικό συμβιβασμού έστω και αν η υπόθεση δικάσθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Σε τέτοια περίπτωση ισχύει η διάταξη του άρθρου 268 Α.Κ. για εικοσαετή παραγραφή. **892/332**

Σε τέτοια περίπτωση η παραγραφή κατά της ασφαλιστικής εταιρείας είναι πενταετής (957 Α.Κ.) και όχι διετής. **384/611**

Επικουρικό Κεφάλαιο. Η παραγραφή αξιώσεων εναντίον του είναι διετής. Ένσταση ενάγοντος ότι δεν εχώρησε παραγραφή με βάση το άρθρο 255 Α.Κ. Περιστατικά. **565/620**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Άσκηση δεύτερης αγωγής για αποζημίωση μετά τη συμπλήρωση πενταετίας από το ατύχημα απορρίπτεται γιατί έχει παραγραφεί η αξίωση, αφού μέχρι την άσκηση της δεύτερης αγωγής δεν εκδόθηκε τελεσίδικη απόφαση που θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμήκυνση της παραγραφής σε εικοσαετή (268 Α.Κ.), ενώ τέτοιο αποτέλεσμα δεν έχει η μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής εκδοθείσα σχετική απόφαση του Εφετείου, που έκρινε τελεσίδικα για την πρώτη αγωγή. Περιστατικά. **915/640**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Παραγραφή διετής κατά της ασφαλιστικής εταιρείας και του Επικουρικού Κεφαλαίου από την επόμενη ημέρα του ατυχήματος εφόσον όμως η ζημία είναι προβλεπτή. Περιστατικά. **929/643**

Παραγραφή. Αρχίζει από τη στιγμή που γεννήθηκε η αξίωση. Εξαίρεση υπάρχει μόνο στην παραγραφή του άρθρου 937 Α.Κ. Εγερση αγωγής και διακοπή της παραγραφής. Επανέγερση μέσα σε έξι μήνες της αγωγής μετά την απόρριψή της χωρεί εφόσον η απόφαση που εκδόθηκε δεν αποφαίνεται επί της ουσίας. **1088/30**

Δημόσιο. Ο αντίδικός του στερούμενος του προνομίου που έχει το Ελληνικό Δημόσιο ως προς την αναστολή των προθεσμιών κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών και μη κάνοντας χρήση αυτού στην δίκη με αντίδικο το δημόσιο βρίσκεται σε σαφώς μειονεκτική έναντι αυτού θέση αφού δεν έχει για την άμυνά του τα ίδια με εκείνο όπλα και ως εκ τούτου παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ. Παραγραφή αξιώσεων αποδοχών εργαζομένων στο δημόσιο. Διετής παραγραφή των άρθρων 90 παρ.3 και 91β του Ν.2362/1995 «περί δημοσίου λογιστικού κ.λ.π. Δεν περιλαμβάνεται στο εξάμηνο του άρθρου 263 ΑΚ το χρονικό διάστημα των δικαστικών διακοπών για το χρόνο της (διετούς) παραγραφής. **675/567**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για ακυρότητα της καταγγελίας. Δέον να κοινοποιηθεί μέσα σε τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία ανεξάρτητα αν είναι αορίστου ή ορισμένου χρόνου η σύμβαση εργασίας. Στην αποσβεστική προθεσμία μπορεί να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που δεν είναι αγωγή. **374/453**

Παρέμβαση

Πρόσθετη παρέμβαση ΤΕΕ υπέρ του ενάγοντος μηχανικού. Υπάρχει αναγκαστική ομοδικία (76 Κ.Πολ.Δ.). **599/74**
Εκκρεμοδικία. Δεν στερεί τους διάδικους από την εξουσία να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα. Αυτή η μεταβίβαση δεν επιφέρει καμία μεταβολή στη δίκη η οποία συνεχίζεται μεταξύ των αυτών διαδίκων. Ο ειδικός διάδοχος έχει δικαίωμα να ασκήσει πρόσθετη ή κύρια παρέμβαση. Αν ο ειδικός διάδοχος δεν ασκήσει παρέμβαση στην εκκρεμή δίκη δεν μπορεί να εισέλθει σ' αυτή ως κύριος διάδικος και να συνεχίσει τυχόν τη συζήτηση της υποθέσεως. Κύρια παρέμβαση. Πώς ασκείται. Περιστατικά. **726/303**
Προσεπίκληση χωρίς άσκηση παρέμβασης από τον προσεπικαλούμενο. Παραμένει τρίτος στη δίκη που ανοίχθηκε με την κύρια αγωγή. Αν όμως ασκηθεί παρέμβαση από τον προσεπικαλούμενο υπέρ του προσεπικαλούντος, τότε οι δύο αυτοί διάδικοι βρίσκονται σε αναγκαστική ομοδικία και δικαιούται ο προσεπικληθείς να ασκήσει έφεση. **869/325**

Πεζός

Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός πεζού από όχημα. Συνυπαιτιότητα πεζού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού (σε ποσοστό 80%). Στοιχεία για την κρίση αυτή του δικαστηρίου. **631/628**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα πεζού. **687/629**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαίτιος σε ποσοστό 20% ο πεζός που βάδιζε νύκτα στο δεξιό μέρος της οδού. Ποσά επιδικαζόμενα σε σύζυγο και τέκνα θανατωθέντος. **815/633**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα (σε ποσοστό 60%) οδηγού μοτοσικλέτας που οδηγούσε χωρίς άδεια οδηγήσεως και με ταχύτητα 60 χλμ. Και του πεζού (σε ποσοστό 40%) γιατί πέρασε σε οδό χωρίς διαβάσεις πεζών, με μεγάλη κίνηση και χωρίς προσοχή. **1174/653**

Πιλοτή

Πολυκατοικία. Πυλωτή. Καθεστώς που την διέπει. Μόνο δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης

μπορεί να συμφωνηθεί με συμβόλαιο που μεταγράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες και εφόσον ο «χρήστης» είναι ιδιοκτήτης ορόφου ή διαμερίσματος. Αν παύσει να είναι ιδιοκτήτης μπορεί να είναι και δικαιούχος του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης της πυλωτής. Δικαιοπραξία άκυρη που περιέχει στοιχεία άλλης σύμβασης. Πότε είναι έγκυρη η άλλη σύμβαση (182 ΑΚ). **92/656**

Πίνακας κατάταξης

Πίνακας κατάταξης. Πρώτα αφαιρούνται από το πλειστηρίασμα τα έξοδα που καθορίζονται αιτιολογημένα από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού. Η σχετική διάταξη προσβάλλεται με ανακοπή που στρέφεται κατά του προσώπου υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεση των εξόδων. Αμφισβήτηση των εξόδων από τον ανακόπτοντα. Το βάρος της απόδειξης έχει ο επισπεύδων. Περιστατικά. **52/221**
Πίνακας κατάταξης δανειστών. **671/228**
Πίνακας κατάταξης. Τι πρέπει να περιέχει το δικόγραφο της ανακοπής. Αναγγελία στον πλειστηριασμό. Πρέπει να περιέχει περιγραφή της απαίτησης κατά τρόπο που να παρέχεται η δυνατότητα στους λοιπούς δανειστές να απαντήσουν με τις παρατηρήσεις τους (974 Κ.Πολ.Δ.) ή να ασκήσουν ανακοπή κατά του πίνακα. **720/300**
Πίνακας κατάταξης. Εξοδα εκτέλεσης που προαφαιρούνται. Ποία θεωρούνται. Ανακοπή κατά του πίνακα. Αν γίνει δεκτή η ανακοπή τότε στο αποδεσμευόμενο ποσό θα καταταγεί μόνο ο ανακόπτων χωρίς να ωφελείται άλλος δανειστής. **839/316**
Αναγκαστική εκτέλεση. Πίνακας κατάταξης σε πλειστηριασμ. Ο ανακόπτων στρέφεται κατά του δανειστή υπέρ του οποίου έγινε η προαφαίρεση των εξόδων και όχι κατά του δικαστικού επιμελητή. **1055/350**
Διοικητικές διαφορές ουσίας. Τέτοιες είναι και οι αναφερόμενες κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την είσπραξη των δημοσίων εσόδων (ν.δ. 356/74). Όταν η απαίτηση του δημοσίου προέρχεται από έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου η διένεξη υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια καθώς και η σχετική ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Αυτά ισχύουν και για την ανακοπή κατά του πίνακα κατατάξεως. Επίσπευση εκτέλεσης από ιδιώτη και σύνταξη πίνακα κατάταξης. Αναγγελία για φόρους και ανακοπή κατά του πίνακα του Ελληνικού δημοσίου. Υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. Πίνακας κατατάξεως. Σύνταξη δεύτερου πίνακα για διόρθωση του πρώτου απαγορεύεται χωρίς δικαστική απόφαση. Περιστατικά. **367/551**

Πιστωτικά Ιδρύματα

Νομισματική Επιτροπή. Ανατοκισμός τόκων των πιστωτικών Ιδρυμάτων. Για τις Τράπεζες και τα πιστωτικά Ιδρύματα δεν ισχύουν οι περιορισμοί των άρθρων 296 Α.Κ. και 110, 111 παρ. 2 Εισ.ΝΑΚ. Πάντως απαιτείται συμφωνία. **61/369**

Πλαστογραφία

Πλαστογραφία. Ένσταση πλαστότητας βεβαίωσης ασφάλισης. Προτείνεται νόμιμα για πρώτη φορά στο Εφετείο αλλά απορρίπτεται για έλλειψη ειδικής πληρεξουσιότητας. Ένσταση γνησιότητας εγγράφου. Έννοια. **341/255**
Εφετείο. Προσβολή εγγράφου (επιταγής) ως πλαστού παραδεκτώς προτείνεται το πρώτο

ενώπιον του Εφετείου με την έφεση χωρίς να απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα του δικηγόρου όταν έχει προηγηθεί έγκληση για την πλαστογραφία της επιταγής. **627/288**
Επιταγή και συναλλαγματική. Μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία με απλή υπογραφή είτε του εκδότη (επιταγής) ή αποδέκτη (συναλλαγματικής). Η συμπλήρωσή τους αποτελεί πλαστογραφία όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία περί του τρόπου συμπλήρωσης. Η μη τήρηση της συμφωνίας για τη συμπλήρωση, δεν αποτελεί πλαστογραφία. **269/377,422**

Πλαστότητα

Πλαστότητα εγγράφου. Απαραίτητη η προσκόμιση των εγγράφων που αποδεικνύουν την πλαστότητα και να αναφέρει ονομαστικά τους μάρτυρες και άλλα αποδεικτικά μέσα (463 Κ.Πολ.Δ). Δηλαδή πρέπει κατά τον ίδιο χρόνο και με το ίδιο μέσο (π.χ. προτάσεις) να γίνεται η προσαγωγή των αποδεικτικών μέσων. **896/336**

Πλατεία

Πραγματική δουλεία. Αποσβήνεται όταν είναι αδύνατη η άσκησή της καθώς και όταν καταστεί περιττή ή μάταιη. Πότε χωρεί αναγνωριστική αγωγή κατά του δικαιούχου της δουλείας ώστε να θεωρηθεί η πραγματική δουλεία αποσβησμένη. Ως βάση της αγωγής μπορεί να είναι και η διάταξη του άρθρου 281 Α.Κ. Άρθρο 28 ν.1337/93. Έκταση και προϋποθέσεις εφαρμογής σε ιδιωτικούς κοινοχρήστους χώρους (πλατείες, δρόμοι κ.λ.π.). **255/148**

Πλειστηριασμός

Εκούσιος πλειστηριασμός. Χωρεί προσβολή του με ανακοπή του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ. Προσβολή του πλειστηριασμού για κατάχρηση δικαιώματος. Είναι δεκτή όταν ο δικαιούχος παραλείψει να ασκήσει το δικαίωμα που ενσωματώνει ο τίτλος για χρονικό διάστημα μεγάλο ώστε να μην αναμένεται ότι θα ασκηθεί το δικαίωμα. Περιστατικά. **175/229**
Τόκοι τραπεζών. Ρύθμιση με τους ν. 2789/2000, 2873/2000 και 2912/2001. Διενέργεια πλειστηριασμού από τράπεζα μέσα στις προθεσμίες που απαγορευόταν ο πλειστηριασμός. Περιστατικά. **190/233**
Πλειστηριασμός. Έξοδα πλειστηριασμού. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες όλων των δανειστών που ήταν αναγκαίες για τη διεξαγωγή του συνόλου της εκτελεστικής διαδικασίας. Ο υπολογισμός των εξόδων γίνεται με βάση τα έγγραφα που κατατέθηκαν και πρέπει στην πράξη να γίνεται λεπτομερής αναφορά. Η εκκαθάριση των εξόδων προσβάλλεται με ανακοπή κατά του πίνακα. Περιστατικά. **237/240**
Πλειστηριασμός. Αναγγελία του Ελληνικού δημοσίου. Πώς κατατάσσονται οι απαιτήσεις του Ελληνικού δημοσίου αν συρρέουν και ενυπόθηκες απαιτήσεις. Έννομο συμφέρον για την άσκηση ανακοπής κατά του πίνακα κατατάξεως. Η αναμόρφωση του πίνακα σε περίπτωση ευδοκιμήσεως της ανακοπής γίνεται μόνο κατά το μέτρο που έγινε δεκτή και μόνο σε βάρος εκείνου του δανειστή κατά του οποίου στρέφεται η ανακοπή χωρίς να ωφελούνται ή να βλάπτονται οι λοιποί δανειστές. Περιστατικά σε σχέση με απαιτήσεις του δημοσίου, του ΙΚΑ και ενυπόθηκης δανείστριας (Τράπεζας). **368/257**
Πλειστηριασμός. Αν κατασχέθηκαν πολλά ακίνητα (π.χ. και διαμερίσματα), τότε ο καθού η εκτέλεση καθορίζει τη σειρά με την οποία θα κατακυρώνονται. Αν δεν γίνει αυτό, τότε

τη σειρά την ορίζει ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος. Άκυρος ο πλειστηριασμός κατά την κρίση του δικαστηρίου αν πλειστηριασθούν περισσότερα ακίνητα από εκείνα που πρέπει για να καλυφθούν οι εκκαθαρισμένες απαιτήσεις (βάσει των εγγράφων που κατατέθηκαν). Περιστατικά. **549/277**
Πτώχευση. Πλειστηριασμός σε πτωχευτικό ακίνητο με επίσπευση ενεγγύου πτωχευτικού δανειστή πριν το στάδιο ένωσης των πιστωτών. Οι δανειστές με γενικό προνόμιο αναγγέλλονται στη διαδικασία της εκτέλεσης μόνο δια του συνδίκου. Ατομικές αναγγελίες εργαζομένων για απαιτήσεις από τη σύμβαση εργασίας με τον πτωχό δεν λαμβάνονται υπόψη. **56/368**
Πλειστηριασμός. Το πρόγραμμά του πρέπει να κοινοποιείται στους δανειστές που έχουν εγγράψει υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης. Αν η ασφαλιζόμενη απαίτηση είναι άκυρη, τότε και η υποθήκη και η προσημείωση είναι άκυρη, ανεξάρτητα αν έχει εξαλειφθεί ή όχι από το βιβλίο υποθηκών. Περιστατικά. **693/159**
Δικηγόρος. Αναγγελία του για αμοιβές του σε πλειστηριασμό. Ποιες αμοιβές του κατατάσσονται, πριν τον διαχωρισμό σε 1/3 και 2/3 του πλειστηριάσματος, προνομιακώς και ποιες μετά τον διαχωρισμό κατατάσσονται στο 1/3. Περιστατικά. **722/679**

Πληρεξουσιότητα

Εφετείο. Προσβολή εγγράφου (επιταγής) ως πλαστού παραδεκτώς προτείνεται το πρώτο ενώπιον του Εφετείου με την έφεση χωρίς να απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα του δικηγόρου όταν έχει προηγηθεί έγκληση για την πλαστογραφία της επιταγής. **627/288**

Πλοία

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια. **99/373**

Πλοίαρχος

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια. **99/373**

Πλοιοκτησία

Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ). Έννοια πλοιοκτησίας, κυριότητας πλοίου και εφοπλιστού. Ευθύνη πλοιοκτήτη από τις δικαιοπραξίες του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (συμβάσεις ναυτολόγησης κ.λ.π.). Ναυτολόγηση. Έννοια. **99/373**

Ποινική ρήτρα

Ποινική ρήτρα. Μείωση στο προσήκον μέτρο (409 Α.Κ.). Στοιχεία της σχετικής ένστασης για να είναι ορισμένη. **738/94**
Ποινική ρήτρα. Ως σύμβαση παρεπόμενη προϋποθέτει έγκυρη κύρια σύμβαση. Τέτοια

προϋπόθεση δεν υπάρχει στη σύμβαση πώλησης ακινήτου με ιδιωτικό έγγραφο και επιστρέφεται το ποσό που καταβλήθηκε. **621/285**

Πολεοδομία

Αναγνωριστική αγωγή. Στοιχεία της. Αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων ότι η πλειοψηφία των συνιδιοκτητών ή οι εργολάβοι που κατασκευάζουν πολυκατοικία νομιμοποιούνται να υποβάλουν αίτηση στην Πολεοδομική Αρχή για την αναθεώρηση της οικοδομικής άδειας προς περαίωση του έργου. Δεν είναι νόμιμη και απορρίπτεται. **38/218**

Πολεοδομικό Σχέδιο

Πολεοδομικό σχέδιο. Π.Δ. της 26/5/1995 για τον υπολογισμό των υποχρεώσεων των ιδιοκτησιών που βρίσκονται εκατέρωθεν του κοινού ορίου περιοχών εντεταγμένων στο σχέδιο πόλεως με διαφορετικό σύστημα υπολογισμού των υποχρεώσεών τους. Ζητήματα για την παράδοση των ακινήτων. **39/1,685**

Πολυκατοικία

Πολυκατοικία. Δαπάνες επισκευής και συντήρησης κοινοχρήστων μερών. Καταβάλλονται από τους συνιδιοκτήτες με βάση την αξία του ορόφου ή του διαμερίσματος του οποίου είναι κύριος. Η αξία προσδιορίζεται με μέτρο την ωφέλεια της ιδιοκτησίας από την χρήση των κοινών. Περιστατικά. **558/665**

Πολυκατοικία. Αγορά θέσης στάθμευσης αυτοκινήτου (στεγασμένου γκαράζ) και συνεχόμενης αποθήκης. Μετατροπή τους σε κατοικία. Είναι παράνομη η μετατροπή και διατάσσεται η επαναφορά τους στην προτέρα κατάσταση. **468/661**

Πολυκατοικία. Ο κάθε συνιδιοκτήτης οριζόντιας ιδιοκτησίας έχει αναγκαστική συγκυριότητα και δικαίωμα συμμετοχής στην χρήση σε όλα τα κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη της οικοδομής εκτός αν έχει συμφωνηθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο που μεταγράφεται διαφορετικός τρόπος χρήσεως και ειδικότερα να έχει συμφωνηθεί ότι κάποιος ιδιοκτήτης έχει δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως στα μέρη αυτά. Περιστατικά αποκλεισμού χρήσεως του δώματος με εγκατάσταση σκύλου σ'αυτό που εμποδίζει την χρήση στους άλλους συνιδιοκτήτες. **513/663**

Πολυκατοικία. Σύμβαση κατασκευής με το σύστημα της αντιπαροχής. Δικαιώματα τρίτου που έχει συμβληθεί με προσύμφωνο και με τους οικοπεδούχους για την αγορά διαμερίσματος. **25/655**

Πολυκατοικία. Δαπάνες αναγκαίες, επωφελείς και πολυτελείς. Υποχρέωση των συνιδιοκτητών να συνεισφέρουν μόνο για τις αναγκαίες δαπάνες. **36/656**

Πολυκατοικία. Πυλωτή. Καθεστώς που την διέπει. Μόνο δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης μπορεί να συμφωνηθεί με συμβόλαιο που μεταγράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες και εφόσον ο «χρήστης» είναι ιδιοκτήτης ορόφου ή διαμερίσματος. Αν παύσει να είναι ιδιοκτήτης δεν μπορεί να είναι και δικαιούχος του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης της πυλωτής. Δικαιοπραξία άκυρη που περιέχει στοιχεία άλλης σύμβασης. Πότε είναι έγκυρη η άλλη σύμβαση (182 ΑΚ). **92/656**

Πολυκατοικία με πολλές οριζόντιες ιδιοκτησίες χωρίς καθορισμό ποσοστών επί

του οικοπέδου και των λοιπών κοινοκτήτων και κοινοχρήστων μερών. Διορίζονται πραγματογνώμονες για να αποφανθούν για την αξία κάθε οριζόντιας ιδιοκτησίας κατά τον χρόνο της σύστασης της οριζόντιας ιδιοκτησίας. **127/658**
Πολυκατοικία. Οριζόντιες ιδιοκτησίες. Δαπάνες συντηρήσεως και δαπάνες επισκευής. Έννοια. Αν είναι αναγκαίες μπορούν να γίνουν και από έναν ή περισσότερους συνιδιοκτήτες χωρίς απόφαση της γενικής συνέλευσης. Δυσανάλογη δαπανηρή προσθήκη. Έννοια. **247/659**
Πολυκατοικία. Οριζόντιες ιδιοκτησίες. Διαφορές μεταξύ συνιδιοκτητών για την χρήση αυλής. Υπάγονται στο Μονομελές Πρωτοδικείο (17 παρ.2 ΚΠολΔ) και όχι στο Πολυμελές Πρωτοδικείο. Εξαφάνιση πρωτόδικης απόφασης που δέχθηκε τα αντίθετα και παραπομπή στο Μονομελές Πρωτοδικείο. **314/660**

Προβληματική επιχείρηση

Προβληματική επιχείρηση. Έννοια. Αν δεν επιτευχθεί η εξασφάλιση της βιωσιμότητας επακολουθεί η εκκαθάριση της επιχείρησης και η εξόφληση των δανειστών από το προϊόν της εκκαθάρισης με βάση πίνακα που συντάσσει ο εκκαθαριστής. Ανάμιξη Ο.Α.Ε. Λεπτομέρειες. Πότε δεν οφείλονται τόκοι. **450/388**

Προξενείο της Ελλάδος

Προξενείο Ελλάδος στην αλλοδαπή. Εξέταση μάρτυρος ενώπιόν του, ύστερα από νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήση του αντιδίκου. Έναρξη καταθέσεως στην Ελλάδα και συνέχιση της εξέτασης του μάρτυρα ενώπιον Προξένου ως εντεταλμένου δικαστού καθώς και η μη παράσταση του δικηγόρου κατά την εξέταση αυτή, δεν συνεπάγεται ακυρότητα της κατάθεσης. **493/273**

Προσεπίκληση δίκης

Έφεση επικουρική. Περιστατικά. Προσεπίκληση. Ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι δεν συνδέεται αυτή με την ενάγουσα με συμβατικό δεσμό αλλά μόνο ο προσεπικαλούμενος καθιστά την προσεπίκληση απαράδεκτη. Περιστατικά. **294/250**
Προσεπίκληση και παρεμπίπτουσα αγωγή κατά του δικονομικού εγγυητή. Πότε είναι αόριστη. **731/304**
Προσεπίκληση χωρίς άσκηση παρέμβασης από τον προσεπικαλούμενο. Παραμένει τρίτος στη δίκη που ανοίχθηκε με την κύρια αγωγή. Αν όμως ασκηθεί παρέμβαση από τον προσεπικαλούμενο υπέρ του προσεπικαλούντος, τότε οι δύο αυτοί διάδικοι βρίσκονται σε αναγκαστική ομοδικία και δικαιούται ο προσεπικληθείς να ασκήσει έφεση. **869/325**

Προσημείωση

Πτώχευση. Εγγραφή προσημείωσης δανειστή πριν την πτώχευση σε ακίνητο του πτωχεύσαντος. Χωρεί αγωγή του δανειστή κατά του συνδίκου για επιδίκαση της απαίτησης, απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή με σκοπό την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη. Περιστατικά. **355/380**
Προσημείωση. Στοιχεία που πρέπει να περιέχει η εγγραφή της. Αν υπάρχει έλλειψη ή εσφαλμένη μνεία οιουδήποτε των απαραίτητων στοιχείων, επέρχεται ακυρότητα της

εγγραφής μόνο αν γεννιέται αβεβαιότητα ως προς αυτά, πράγμα που είναι κάθε φορά ζήτημα πραγματικό. **693/159**

Προσύμφωνο

Απάτη του ΑΚ (147 ΑΚ). Διαφέρει από την απάτη του ΠΚ (386 ΠΚ) αφού η συμπεριφορά του απατήσαντος μπορεί να αναφέρεται και σε υπόσχεση για την τήρηση στο μέλλον ορισμένης στάσης του προς τον απατηθέντα. Αυτά ισχύουν και σε προσύμφωνο πώλησης. Προκαταβολή τιμήματος και αρραβώνας. Είναι διαφορετικά πράγματα. **57/2**
Νομή. Κτήση της με παράγωγο τρόπο με συμφωνία μεταξύ αποκτώντος και του προηγούμενου νομέα. Δεν απαιτείται για την συμφωνία αυτή συμβόλαιο και μεταγραφή. Πότε η συμφωνία αυτή είναι αιτιώδης και εξαρτάται από το κύρος και την ύπαρξη της αιτίας. Προσύμφωνο. Αποτελεί τέλεια σύμβαση. Προθεσμία εκπληρώσεως. Φύση της προθεσμίας αυτής. Επωφελείς δαπάνες σε ακίνητο που έχει υπογραφεί προσύμφωνο μεταβίβασης και δικαίωμα επίσχεσης. **306/151**

Προσωπική κράτηση

Προσωπική κράτηση για εμπορικά χρέη (1047 Κ.Πολ.Δ.). Στη σχετική αγωγή πρέπει να εκτίθενται και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη εξ αιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντα, αλλιώς η αγωγή απορρίπτεται ως αόριστη. **267/246**
Προσωπική κράτηση για απαίτηση από αδικοπραξία. Δεν εξετάζεται η οικονομική αδυναμία του οφειλέτη που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητά του. **316/251**
Προσωπική κράτηση για απαίτηση από αδικοπραξία. Αρκεί η επίκληση στην αγωγή και η απόδειξη της απαίτησης από αδικοπραξία και δεν απαιτείται η επίκληση και άλλων στοιχείων, όπως η αφερεγγυότητα του εναγομένου. **522/274**
Προσωπική κράτηση για αδικοπραξία. Η επίκληση από τον ζημιώσαντα τυχόν αδυναμίας του για καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης δεν τον απαλλάσσει από την απαγγελία της προσωπικής κράτησης όπως συμβαίνει στην περίπτωση της μη εκπλήρωσης συμβατικής υποχρεώσεώς του. **627/288**
Προσωπική κράτηση για χρέη προς το δημόσιο. Συμβατική υποχρέωση προς καταβολή χρέους. Η σχετική αγωγή πρέπει να περιέχει και τα ιδιαίτερα περιστατικά που συνιστούν τη δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη εξαιτίας της οποίας ματαιώνεται η ικανοποίηση του ενάγοντος. Αλλιώς η αγωγή είναι αόριστη και απορρίπτεται. **994/344**
Επιταγή ακάλυπτη. Αγωγή λόγω αδικοπραξίας. Ο εναγόμενος υπόκειται σε προσωπική κράτηση αφού απαίτηση από ακάλυπτη επιταγή συνιστά αδίκημα και υπόκειται σε πενταετή παραγραφή και όχι στην εξάμηνη παραγραφή του άρθρου 52 ν. 5960/1933. Απορρίπτεται ένσταση ότι η απαίτηση προέρχεται από σύμβαση (δάνειο) και τάχα δεν συγχωρείται προσωπική κράτηση (άρθρο 11 ν. 2462/1987). **485/396**
Επιταγή που υπογράφεται από εκπρόσωπο νομικού προσώπου. Ευθύνεται και ο αντιπρόσωπος και υποχρεώνεται προς πληρωμή και με προσωπική κράτηση. **673/405**
Προσωπική κράτηση σε αυτοκινητικό ατύχημα. Αρκεί η επίκληση απαίτησης από αδικοπραξία. Στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο για την επιβολή της προσωπικής κράτησης. **12/594**

Προσωποκράτηση του οφειλέτη από τροχαίο ατύχημα γίνεται δεκτή. Ο περιορισμός της προσωποκράτησης (άρθρο 2.2 ν. 1867/89) ισχύει μόνο για τις πρωτογενείς απαιτήσεις του ΙΚΑ και όχι από αδίκημα. **115/598**
Προσωπική κράτηση για χρέη προς το Ελληνικό Δημόσιο. Αν ο νόμιμος τίτλος αποδεικνύει απαίτηση δημοσίου χαρακτήρα τότε η αίτηση για προσωπική κράτηση εισάγεται στο Διοικητικό Μονομελές Πρωτοδικείο, αλλιώς στο πολιτικό Μονομελές Πρωτοδικείο. Απαιτήσεις από σύμβαση εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου. Αίτηση για προσωρινή κράτηση υπάγεται στο πολιτικό Μονομελές Πρωτοδικείο κατά την τακτική διαδικασία. Εκδίκαση υποθέσεως με άλλη διαδικασία από την νόμιμη. Το Δικαστήριο διατάσσει την εκδίκασή της με την νόμιμη διαδικασία είτε με έκδοση παρεμπιπτούσης αποφάσεως που διατάσσει την παραπομπή είτε κρατεί την υπόθεση και την δικάζει με την προσήκουσα διαδικασία. Περιστατικά. **318/547**

Προσωπικότητα

Αδικοπραξία. Στοιχεία της. Αδικοπραξία αποτελεί και η χωρίς δικαίωμα ή κατά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος προσβολή της ιδιοκτησίας άλλου με συνέπεια να παρεμποδίζεται ο κύριος του πράγματος να ασκήσει όλες τις από την κυριότητά του επί του πράγματος απορρέουσες εξουσίες. Προσβολή της προσωπικότητας. Στοιχεία. Υπάρχει προσβολή και με εξύβριση και απλή ή συκοφαντική δυσφήμιση. **308/50**
Προσωπικότητα. Δυσφήμηση δια του τύπου (363 Π.Κ.). Ηθική βλάβη από ψευδή δημοσιεύματα. Καταδίκη σε χρηματικό ποσό γιατί θίχτηκε η τιμή και η υπόληψη των εναγόντων. **857/16**
Προσωπικότητα. Έννοια. Προϋποθέσεις για άρση της προσβολής της και διεκδίκηση αποζημίωσης. **619/10**
Προσωπικότητα. Έννοια και προσβολή της. **662/11**
Προσωπικότητα. Προσβολή της (άρθρο 59 Α.Κ.). Ικανοποίηση ηθικής βλάβης μόνο εφόσον η προσβολή είναι παράνομη. Αστική ευθύνη του τύπου. Δημοσίευμα που θίγει την προσωπικότητα τρίτου. Ευθύνη του ιδιοκτήτου. Επιδικαζόμενη χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Αρχή της αναλογικότητας. **357/4**

Προτάσεις

Μισθωτικές διαφορές (647 Κ.Πολ.Δ.). Δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων. Οι διάδικοι υποχρεούνται να προβάλουν όλους τους ισχυρισμούς τους με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά της δίκης. Ισχυρισμοί που δεν προβλήθηκαν με τον τρόπο αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη. Ισχυρισμοί που προβλήθηκαν με τις προτάσεις που κατατέθηκαν μετά τη συζήτηση, δεν λαμβάνονται υπόψη. **702/294**
Προτάσεις στο Εφετείου. Επί υποθέσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου που δικάζει με την τακτική διαδικασία ή ειδική διαδικασία είτε κατ' αντιμωλία είτε με το διάδικο σαν να ήταν παρών, οι προτάσεις των διαδίκων κατατίθενται στο ακροατήριο και η προσθήκη γίνεται έως τη δωδεκάτη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση (591 παρ. 1β δ Κ.Πολ.Δ.). **796/307**

Πρωτοδικείο

Προτάσεις στο Εφετείου. Επί υποθέσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου που δικάζει με την τακτική διαδικασία ή ειδική διαδικασία είτε κατ' αντιμωλία είτε με το διάδικο σαν να ήταν παρών, οι προτάσεις των διαδίκων κατατίθενται στο ακροατήριο και η προσθήκη γίνεται έως τη δωδεκάτη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση (591 παρ. 1β δ Κ.Πολ.Δ.). **796/307**

Πρωτόκολλο αποζημίωσης

Πρωτόκολλο αποζημίωσης για παράνομη αμμοληψία από ακίνητο του Ελληνικού Δημοσίου. Περιστατικά. **129/538**
Πρωτόκολλο αποζημίωσης για χρήση δημοσίων κτημάτων. Η διαφορά που δημιουργείται με την ανακοπή κατά του πρωτοκόλλου είναι ιδιωτική διαφορά και υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια. **387/554**
Πρωτόκολλο καθορισμού αποζημίωσης εναντίον εκείνου που χρησιμοποίησε ακίνητο του δημοσίου για καταβολή αποζημίωση χρήσεως. Διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, χωρούν όμως ένδικα μέσα (έφεσης και αναίρεσης) κατά των αποφάσεων του Ειρηνοδικείου ή Μον. Πρωτοδικείου. **538/564**

Πταίσμα

Αυτοκινητικό ατύχημα. Καταβολή δαπάνης για επισκευή μεγαλύτερη από την αξία του αυτοκινήτου. Είναι συντρέχον πταίσμα του ιδιοκτήτη και επιδικάζεται όχι η δαπάνη της επισκευής αλλά η αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου. **11/594**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Καταβολή δαπάνης για επισκευή μεγαλύτερη από την αξία του αυτοκινήτου. Είναι συντρέχον πταίσμα του ιδιοκτήτη και επιδικάζεται όχι η δαπάνη της επισκευής αλλά η αξία του (παλαιού) αυτοκινήτου. Συνυπαιτιότητα πεζού. **687/629**
Εργατικό ατύχημα. Επιδίκαση αποζημίωσης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Λαμβάνεται υπόψη και το συντρέχον πταίσμα του ενάγοντος. **29/432**
Εργατικό ατύχημα. Δικαίωμα για χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Ευθύνη όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Έννοια. Το συντρέχον πταίσμα του εργαζόμενου. Πότε προτείνεται νόμιμα. **424/455**

Πτώχευση

Πτώχευση. Πλειστηριασμός σε πτωχευτικό ακίνητο με επίσπευση ενεγγύου πτωχευτικού δανειστή πριν το στάδιο ένωσης των πιστωτών. Οι δανειστές με γενικό προνόμιο αναγγέλλονται στη διαδικασία της εκτέλεσης μόνο δια του συνδίκου. Ατομικές αναγγελίες εργαζομένων για απαιτήσεις από τη σύμβαση εργασίας με τον πτωχό δεν λαμβάνονται υπόψη. **56/368**
Πτώχευση. Εγγραφή προσημείωσης δανειστή πριν την πτώχευση σε ακίνητο του πτωχεύσαντος. Χωρεί αγωγή του δανειστή κατά του συνδίκου για επιδίκαση της απαίτησης, απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή με σκοπό την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη. Περιστατικά. **355/380**

Πτώχευση. Παύση εργασιών για έλλειψη ενεργητικής περιουσίας. Η πτώχευση εξακολουθεί να υπάρχει, τελεί όμως σε αδράνεια και ο πτωχός αναλαμβάνει τη διαχείριση της πτωχευτικής περιουσίας και δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματά του ενεργητικώς και παθητικώς, καθώς και να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίων χωρίς τη σύμπραξη του συνδίκου. Απόφαση με την οποία διατάσσεται η παύση των εργασιών της πτώχευσης και κηρύσσονται οι πτωχεύσαντες μη συγγνωστοί, νόμιμα προσβάλλεται με έφεση από αυτούς. **402/385**
Πτώχευση. Ο σύνδικος, ως διάδικος μη δικαιούχος, νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά μόνο για δίκες με δανειστές που έχουν υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο. Αν ασκηθεί έφεση κατά δικαστικής αποφάσεως που εκδόθηκε πριν την πτώχευση σε αγωγή κοινού ή γενικού προνομιούχου δανειστή κατά τη διάρκεια της αναστολής των ατομικών διώξεων απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Αν έχει ασκηθεί έφεση από τον πτωχεύσαντα και πριν τη συζήτηση κηρυχθεί σε πτώχευση εφόσον δεν έχει παύσει η αναστολή των ατομικών διώξεων, η έφεση δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτη αλλά κηρύσσει απαράδεκτες μόνο τις μετά την κήρυξη της πτώχευσης διαδικαστικές πράξεις (κλήση για συζήτηση). **455/394**
Πτώχευση. Παύση εργασιών. Λεπτομέρειες και περιστατικά. **969/407**
Πτώχευση. Πιστωτές από ενοχικές αξιώσεις ή γενικό προνόμιο (όπως απαιτήσεις από εξαρτημένη εργασία) στερούνται του δικαιώματος να επιδιώξουν ατομικά την ικανοποίηση των αξιώσεών τους κατά του πτωχεύσαντος. Αυτοί ακολουθούν τη διαδικασία της εξελέγξεως των πιστώσεων. Άσκηση αγωγής κατά του πτωχεύσαντος καθώς και συνέχιση δίκης που άρχισε πριν την πτώχευση δεν επιτρέπεται έστω και αν η δίκη συνεχίζεται ενώπιον του Εφετείου ή εναντίον του συνδίκου. Πότε αποκτούν οι πιο πάνω πιστωτές το δικαίωμα της συνέχισης της δίκης. Περιστατικά. **1154/420**

Πώληση

Πώληση πράγματος κατά γένος ορισμένο. Δικαιώματα του αγοραστή σε περίπτωση έλλειψης ιδιότητας ή ύπαρξης ελαττώματος όταν ο πωλητής το απέκρυψε δόλια. Έννοια πράγματος κατά γένος ορισμένο. **219/46**
Σύμβαση. Πώληση. Παραβίαση των όρων της σύμβασης από τον ένα συμβαλλόμενο από δόλο ή αμέλεια. Υπάρχει ενδοσυμβατική ευθύνη. Πότε αποτελεί και αδικοπραξία. Προκαταβολή τιμήματος. Υπαναχώρηση του πωλητή. Υποχρέωσή του να επιστρέψει την προκαταβολή με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Δεν στοιχειοθετείται όμως το αδίκημα της υπεξαίρεσης και αγωγή που στηρίζεται σ' αυτήν είναι μη νόμιμος. **410/57**
Πώληση. Ελαττώματα ή έλλειψη συμφωνημένων ιδιοτήτων. Δικαιώματα αγοραστή, που μπορούν να προταθούν με ένσταση επί αγωγής του πωλητή για την καταβολή του τιμήματος. Αν με αίτηση του πωλητή εκδοθεί διαταγή πληρωμής για το οφειλόμενο τίμημα, νόμιμα προτείνεται η ίδια ένσταση με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής. Στοιχεία της σχετικής ανακοπής. **414/59**
Πώληση πράγματος κατά γένος ορισμένο. Ύπαρξη πραγματικών ελαττωμάτων ή έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας. Υποχρέωση προς αποζημίωση του αγοραστή. Έννοια της "ιδιότητας". Η αποζημίωση που ζητείται δεν περιλαμβάνει τη ζημία του αγοραστή από την μη εκτέλεση ολοσχερώς της σύμβασης αλλά εκείνη που προκαλείται από την έλλειψη της συμφωνημένης ιδιότητας, δηλαδή της θετικής ζημιάς και το διαφυγόν κέρδος που συνδέεται άμεσα με την έλλειψη της ιδιότητας. Ακόμα και την "περαιτέρω ζημία" Έννοια. Αίτηση προϋφιστάμενης ενοχής και αδικοπραξίας. Εφετείο. Αυτεπάγγελτα εξετάζει σε έφεση του εναγόμενου την αγωγή που μπορεί

να την απορρίψει αν έχει ελλείψεις, αρκεί να ζητείται η απόρριψή της. Περιστατικά. **440/63,66**
Πώληση. Ύπαρξη πραγματικού ελαττώματος στο πωληθέν. Ο αγοραστής δικαιούται να απαιτήσει είτε την αναστροφή της πώλησης είτε μείωση του τιμήματος από τον πωλητή και όχι από τον δικαιοπάροχο του πωλητή. **666/86**
Πώληση. Υποχρεώσεις πωλητή. Νομικό ελάττωμα συνιστά κάθε δικαίωμα τρίτου στο πωληθέν. Έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας συνιστά και η κατ' εμβαδόν έλλειψη του πωληθέντος ακινήτου, ανεξάρτητα από τυχόν δικαιώματα. Δικαιώματα αγοραστή σε περίπτωση νομικού ελαττώματος. Η ζημιά του αγοραστή περιλαμβάνει και το ποσό του τιμήματος που καταβλήθηκε εκτός του συμβολαίου της αγοραπωλησίας του ακινήτου. Περιστατικά. **721/90**
Πώληση. Ελαττώματα ή έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας. Δικαίωμα μειώσεως του τιμήματος. Η μείωση υπολογίζεται βάσει της αναλογίας που υπάρχει κατά το χρόνο μετάστασης του κινδύνου μεταξύ της αγοραίας τιμής (και όχι του αναγραφόμενου στο συμβόλαιο) ελαττωματικού και μη πράγματος. Περιστατικά. **977/118**
Πώληση αυτοκινήτου ελαττωματικού. Το δικαστήριο νόμιμα επιδικάζει μείωση του τιμήματος και όχι αναστροφή της πώλησης αν και ζητήθηκε μόνο η αναστροφή. Κριτήρια για μία τέτοια κρίση. Περιστατικά. **1037/121**
Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος. Προυποθέσεις. Συμφωνία για πώληση ακινήτων με ιδιωτικό έγγραφο και καταβολή χρημάτων έναντι του τιμήματος. Διεκδικούνται από τον αγοραστή με αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού. **621/285**
Πώληση. Δεν είναι υποχρεωτικά εικονική επειδή δεν καταβλήθηκε τίμημα. **1061/210**
Πώληση εμπορευμάτων σε ν.π.δ.δ. Δεν είναι διοικητική σύμβαση και συνεπώς η σχετική αξίωση υπάγεται στα πολιτικά δικαστήρια και όχι στα διοικητικά. **886/583**
Εικονικότητα. Εικονική μεταβίβαση ακινήτου. Η εικονική δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου δεν εμποδίζεται αφού αυτός είναι εντεταλμένος να πιστοποιεί την δήλωση των δικαιοπρακτούντων όπως αυτή εμφανίζεται εξωτερικά και όχι να συμπράττει με την βούλησή του στην δικαιοπραξία. Η πώληση ακινήτου με τίμημα κατώτερο από το πραγματικό δεν συνεπάγεται ακυρότητα της υπόλοιπης σύμβασης αφού ως τίμημα λαμβάνεται εκείνο που δηλώθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου. Προσβολή της εικονικότητας από τρίτο εφόσον υπάρχει έννομο συμφέρον. **369/7**
Εικονική πώληση. Πραγματική σύμβαση η δωρεά. Τα άρθρα 178 και 179 ΑΚ δεν εφαρμόζονται στην δωρεά. **448/8**

Πώληση αυτοκινήτου

Πώληση κινητού (αυτοκινήτου). Αγωγή για αναστροφή της πώλησης ή μείωσης του τιμήματος. Όρος για την παραγραφή της αγωγής. Δικαιοπραξία που αποκλείει την παραγραφή ή καθορίζει βραχύτερο ή μακρότερο χρόνο είναι άκυρη. Μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής είναι έγκυρη η παραίτηση. **413/58**

Σ

Στάθμευση (αυτοκινήτου)

Πολυκατοικία. Αγορά θέσης στάθμευσης αυτοκινήτου (στεγασμένου γκαράζ) και

συνεχόμενης αποθήκης. Μετατροπή τους σε κατοικία. Είναι παράνομη η μετατροπή και διατάσσεται η επαναφορά τους στην προτέρα κατάσταση. **468/661**

Στέγαση Υπηρεσιών του Ελληνικού δημοσίου

Ελληνικό Δημόσιο. Στέγαση δημοσίων υπηρεσιών. Υπό το καθεστώς του π.δ. της 19/11/1932 περί στεγάσεως δημοσίων υπηρεσιών εφόσον χρησιμοποιείται το μίσθιο από την δημόσια υπηρεσία μετά την λήξη της μίσθωσης υπάρχει σιωπηρή παράτασή της, μόνο εφόσον ο εκμισθωτής παρόλο που γνωρίζει ότι το δημόσιο συνεχίζει να χρησιμοποιεί το μίσθιο δεν εναντιώνεται σ'αυτό. Αν εναντιωθεί ο εκμισθωτής το δημόσιο υποχρεούται να καταβάλλει σ'αυτόν ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα και κάθε άλλη αποζημίωση για την ζημία που υφίσταται. Η εναντίωση του εκμισθωτή μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή όπως η άσκηση αγωγής. Πότε δεν υφίσταται υποχρέωση προς αποζημίωση. Περιστατικά. **224/541**

Συγκυριότητα

Συγκυριότητα. Δαπάνες στο κοινό από τον ένα συγκύριο. Δικαιούται να τις διεκδικήσει από τους άλλους συγκυρίους εφόσον, με τις γενόμενες δαπάνες (όπως η ανέγερση οικοδομής) επήλθε αύξηση της αξίας του πράγματος κατά τον προ της επιδόσεως της αγωγής χρόνο και εφόσον σώζεται η αύξηση της αξίας κατά τον χρόνο της αποδόσεώς του. Οι απαιτήσεις για επωφελείς δαπάνες διεκδικούνται είτε κατ' ένσταση στην αγωγή διανομής είτε με ανταγωγή. Τρόπος υπολογισμού των δαπανών ιδίως όταν μετεβλήθη η αξία του νομίσματος. Περιστατικά. **758/94**
Ομοδικία απλή. Υπάρχει και στην συγκυριότητα. Άρα η έφεση ομόδικου δεν είναι απαραίτητο να στρέφεται κατά του ομοδίκου – συγκυρίου ούτε να καλείται στη δίκη ενώπιον του εφετείου. **855/322**

Συλλογική σύμβαση εργασίας

Συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Με νεώτερη σ.σ. μπορούν να τροποποιηθούν όροι παλαιότερης σ.σ. έστω και αν είναι οι νεώτεροι όροι επαχθέστεροι προηγουμένων σ.σ. εργασίας. **229/443**
Υπερωρία. Εννοια. Υπερεργασία. Έννοια. Νόμιμο ωράριο. Έννοια. Εργαζόμενοι σε μεταλλουργικές επιχειρήσεις. Συλλογική Σύμβαση που ρυθμίζει τις σχέσεις τους. Ασθένεια του μισθωτού κατά τη διάρκεια της εργασιακής σύμβασης. Συνέπειες οικονομικές για τον εργαζόμενο και δικαιώματα του εργοδότη. **230/444**

Σύμβαση

Σύμβαση. Καταρτίζεται με οποιοδήποτε περιεχόμενο (361 Α.κ.) αρκεί να μην προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη νόμου. Η σύμβαση όμως υπόκειται σε καταβολή χαρτοσήμου 3% καθώς και η εξόφληση σχετικής προς τη σύμβαση απόδειξη. Μη καταβολή κατά την κατάρτιση και έκδοση σχετικής αποφάσεως. Το χαρτόσημο καταβάλλεται (για κεφάλαιο και τόκους) πριν την έκδοση απογράφου. Όμως η σύμβαση δεν είναι άκυρη επειδή δεν καταβλήθηκε το χαρτόσημο κατά την κατάρτισή της. **894/111**

Σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών

Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας (στην οποία εφαρμόζεται η εργασιακή νομοθεσία και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Έννοια. **58/435**
Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Περιστατικά. **461/458**

Σύμβαση ασφάλισης

Σύμβαση ασφάλισης ομαδική. Πρόκειται για γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου. Απαλλαγή ασφαλιστικής εταιρείας αν πρόκειται για σωματικές βλάβες που προκλήθηκαν από τον ασφαλισμένο. Πλειοψηφία και μειοψηφία ως προς την εκτίμηση των συνθηκών. Περιστατικά. **1073/412**
Σύμβαση ασφάλισης. Καταρτίζεται με απλή συναίνεση και σιωπηρά, με την αποστολή του ασφαλιστηρίου. **1144/417**
Σύμβαση ασφάλισης (αυτοκινήτου). Νόμιμος ο όρος του ασφαλιστηρίου να δικαιούται να εισπράξει από τον ασφαλισμένο ό,τι θα πληρωθεί στον τρίτο επειδή ο οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου δεν είχε τη νόμιμη άδεια οδηγήσεως ή χρησιμοποιούνταν το ασφαλισμένο αυτοκίνητο για ρυμούλκηση άλλου οχήματος. Περιστατικά. **743/631**
Σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου. Με την ασφάλιση καλύπτεται η αστική ευθύνη του ασφαλισμένου (κυρίου, οδηγού, κατόχου και υπευθύνου του ασφαλισμένου αυτοκινήτου), έναντι των τρίτων μη μελών της οικογένειας τόσο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου όσο και αποζημίωση σε πράγματα. Εναντι των μελών της οικογένειας μόνο από θανάτωση ή σωματικές βλάβες προσώπου, οπωσδήποτε πάντως στην αστική ευθύνη περιλαμβάνεται και στις δύο περιπτώσεις η χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. **943/645**
Σύμβαση ασφαλίσεως αυτοκινήτου. Διακόπτεται με συστημένη επιστολή και την οποία πρέπει να παρέλαβε αυτοπροσώπως ο ενδιαφερόμενος. Δεν αρκεί η ρίξη του ειδοποιητηρίου ή της επιστολής στο γραμματοκιβώτιο. **1056/650**

Σύμβαση εργασίας

Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και ανεξάρτητων υπηρεσιών. Έννοια και διαφορές. **689/291**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή του εργαζόμενου για καταβολή διαφοράς μεταξύ αποδοχών που καταβλήθηκαν και των νομίμων υπερωριών καθώς και τις διαφορές μεταξύ δώρων που καταβλήθηκαν, άδειες, επιδόματα αδείας και για εργασία παράνομης υπερωριακής εργασίας και των νομίμων. Στοιχεία που πρέπει να αναφέρονται στην αγωγή για να είναι ορισμένη. **731/304**
Σύμβαση εργασίας. Η συμφωνία για μερική απασχόληση πρέπει να είναι έγγραφη και καταρτίζεται είτε κατά την κατάρτισή της είτε κατά τη διάρκειά της. Περιστατικά. **1129/361**
Αλλοδαποί. Ομογενείς αλλοδαποί. Προϋπόθεση παροχής άδειας εργασίας. Σύμβαση εργασίας άκυρη, τραυματισμός του εργαζομένου σε αυτοκινητικό ατύχημα και αδικαιολόγητος πλουτισμός. **562/466**
Κατάρτιση συμβάσεων εργασίας από αντιπρόσωπο του εργοδότη. Η ευθύνη για τις υποχρεώσεις από τη σύμβαση αυτή βαρύνει τον εργοδότη και ο αντιπρόσωπος

απαλλάσσεται. Η παράνομη συμπεριφορά του εργοδότη από την παράλειψή του να εκπληρώσει τη συμβατική του υποχρέωση ως εργοδότης και να καταβάλει τη νόμιμη αμοιβή του δεν αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας του εργαζομένου και γι' αυτό δεν επιδικάζεται αποζημίωση για ηθική βλάβη. **563/468**

Σύμβαση εργασίας. Πενθήμερη εβδομαδιαία απασχόληση (Δευτέρα ως Παρασκευή). Τρόπος υπολογισμού της υπερωριακής απασχόλησης (υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης). Στην αγωγή πρέπει να αναφέρεται, για να είναι ορισμένη, ο χρόνος της ημερήσιας απασχόλησης κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας (πλην Σαββάτου και Κυριακής) για να διαπιστωθεί αν αθροιζόμενος υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας των 40 ωρών. Εργασία Σαββάτου και Κυριακής, πώς αμείβεται. **587/469**

Σύμβαση εργασίας. Βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας. Δεν επάγεται καθ' εαυτή τη λύση της συμβάσεως εργασίας, μπορεί όμως ο εργαζόμενος να την θεωρήσει άτακτη καταγγελία της συμβάσεως, να αποχωρήσει από την εργασία και να απαιτήσει την καταβολή της αποζημίωσης (άρθρο 3 ν. 2112/1920). **590/471**

Σύμβαση εργασίας με ν.π.δ.δ. (δημόσιο, ΟΤΑ κ.λ.π.) ιδιωτικού δικαίου. Συμπλήρωση προϋποθέσεων λήψης σύνταξης. Η αποζημίωσή τους είναι 40% ή 50% που καθορίζεται από το άρθρο 55 του ν. 993/1979 (ήδη άρθρου 55 του π.δ. 410/1988) ανάλογα αν είναι ο συνταξιοδοτούμενος εργαζόμενος ασφαλισμένος ή όχι επικουρικώς. Η διάταξη αυτή δεν είναι αντισυνταγματική. **670/480**

Σύμβαση εργασίας άκυρη. Διεκδίκηση αποδοχών με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Αν η σχετική αγωγή δεν έχει επιβοηθητικό χαρακτήρα πρέπει στο δικόγραφο της αγωγής να αναφέρονται τα περιστατικά που συνεπάγονται την ακυρότητα της σύμβασης και συνιστούν το λόγο για τον οποίο η αιτία της ωφέλειας του εργοδότη δεν είναι νόμιμη. Αυτά δεν ισχύουν αν η αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού έχει επικουρικό χαρακτήρα. Τι δικαιούται να λάβει ο εργαζόμενος με άκυρη σύμβαση εργασίας βάσει του αδικαιολόγητου πλουτισμού και τι με βάση τις διατάξεις του νόμου. **682/481**

Αλλοδαπός (εκτός χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης). Για τη σύναψη έγκυρης σύμβασης εργασίας απαιτείται να είναι εφοδιασμένος με νομίμως εκδοθείσα άδεια από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές. Το ίδιο ισχύει και για τους ομογενείς αλλοδαπούς υπηκόους αλλά με ευνοϊκότερους όρους. **703/483**

Σύμβαση εργασίας. Διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη. Η μονομερής όμως μεταβολή του τομέα της εργασίας απαγορεύεται όταν αυτή συνεπάγεται υλική βλάβη (μείωση αποδοχών) ή ηθική βλάβη. Δικαιώματα εργαζομένου σε μία τέτοια περίπτωση. Περιστατικά. **784/**

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό για υπερωρίες. Στοιχεία απαραίτητα της αγωγής για το ορισμένο της. Υπολογισμός της αμοιβής για την υπερωριακή απασχόληση. **770/486**

Σύμβαση εργασίας. Εξαρτημένη εργασία και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Δημοσιογράφος. Πότε συνδέεται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. **789/488**

Σύμβαση εργασίας. Βιβλιάριο υγείας. Δεν απαιτείται να αναφέρεται στο δικόγραφο της αγωγής ότι ο εργαζόμενος ήταν εφοδιασμένος με αυτό. Βιβλιάριο υγείας στα καταστήματα τροφίμων και ποτών. Ποιοί είναι υποχρεωμένοι να εφοδιαστούν με αυτό. **825/493**

Σύμβαση εργασίας. Όταν πρόκειται για παροχή που χορηγείται με νόμο, ο νομοθέτης κατά συνταγματική επιταγή (άρθρ. 4 παρ. ι και 22 παρ. 1 εδ. Β του Συντάγματος)

είναι υποχρεωμένος να θεσπίζει ίση αμοιβή ανεξάρτητα από φύλο κ.λ.π. Αν όμως εργαζόμενοι συνδέονται με τον εργοδότη τους με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου επιτρέπεται διαφοροποίηση των αμοιβών. **876/498**
Σύμβαση εργασίας. Μεταβολή των όρων εργασίας. Αντίδραση του εργαζομένου στη μεταβολή των όρων εργασίας και αποχώρηση από την εργασία. Είναι καταγγελία της σύμβασης από τον εργοδότη και όχι του εργαζόμενου και οφείλεται η αποζημίωση του ν. 2112/1920). Περιστατικά. **923/501**
Ε.Τ.Β.Α. Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Τέτοια είναι και αυτή που προβλέπεται από Κανονισμό ή οργανισμό λειτουργίας των υπηρεσιών του εργοδότη. **966/504**
Σύμβαση εργασίας. Ομόδικες απολύσεις (ν. 1387/1983). Προϋποθέσεις εφαρμογής και των σχετικών οδηγιών της Ε.Ε. Περιστατικά. **999/509**
Σύμβαση εργασίας. Απόλυση εγκύου εργαζομένης με σχέση εργασίας ή σχέση έμμισθης εντολής. Έννοια των όρων αυτών. Δικαιώματα της απολυθείσης. Νόμιμα διεκδικούνται αποδοχές υπερημερίας έστω και αν πρόκειται για άκυρη σύμβαση εργασίας οπότε ο εργαζόμενος δικαιούται να λάβει μόνο τη νόμιμη αποζημίωσή του. Πότε καταγγέλλεται νόμιμα η σύμβαση εργασίας της εγκύου. **1038/515**
Σύμβαση εργασίας. Καταγγελία. Δεν απαιτείται αιτιολογία, πρέπει όμως να είναι έγγραφη αν ο εργαζόμενος συμπλήρωνε δύο μήνες απασχόληση και να καταβληθεί η νόμιμη αποζημίωση. **1041/518**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για αξίωση από άκυρη καταγγελία της σχέσεως εργασίας είναι απαράδεκτη αν δεν κοινοποιηθεί μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριών μηνών. Η αγωγή αυτή δεν ταυτίζεται με την αγωγή με την οποία ζητείται η κήρυξη της καταγγελίας ως άκυρης η οποία δεν υπάγεται στην προθεσμία του τριμήνου. Αν όμως όταν ασκηθεί έχει παρέλθει η προθεσμία αυτή απορρίπτεται για έλλειψη εννόμου συμφέροντος. Πλείονες εργοδότες. Καταγγελία από όλους και επίδοση της αγωγής. Πρέπει να γίνει σε όλους. Αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη αν παρέλθει το τρίμηνο. Περιστατικά. **19/430**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή του μισθωτού για αποζημίωση λόγω άκυρης καταγγελίας της σύμβασης εργασίας και κάθε είδους αποδοχών ή αποζημιώσεων (εργασία κατά τις Κυριακές, νυκτερινή εργασία, επιδόματα αδειών, εορτών κ.λ.π.). Στοιχεία της αγωγής για να είναι ορισμένη. **42/432**
Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας (στην οποία εφαρμόζεται η εργασιακή νομοθεσία και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Έννοια. **58/435**
Σύμβαση εργασίας. Καταγγελία άκυρη. Ο μισθωτός έχει την ευχέρεια είτε να ζητήσει την ακύρωση της καταγγελίας είτε να αξιώσει την οφειλόμενη αποζημίωση με το ίδιο δικόγραφο εφόσον το δεύτερο προβάλλει ως επικουρικό. Εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης. Δικάζεται η αγωγή. **249/446**
Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ανεξαρτήτων υπηρεσιών και μισθώσεως έργου. Περιεχόμενο των συμβάσεων αυτών. Ο χαρακτηρισμός γίνεται από το δικαστήριο, ανεξάρτητα από τον ποιο χαρακτηρισμό δίδουν οι διάδικοι ή τον τρόπο πληρωμής της αμοιβής ή της ασφάλισης του εργαζόμενου σε οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης. **276/447**
Σύμβαση εργασίας. Καταχρηστική απόλυση του εργαζομένου. Πότε υπάρχει. **356/450**
Σύμβαση εργασίας. Παροχή εργασίας εκτός έδρας. Ιδιαίτερη αμοιβή για κάθε διανυκτέρευση (Υ.Α. 21091/1946). Δεν πρόκειται περί μισθού αλλά περί αποζημιώσεως. Για την καταβολή της απαιτείται η μετακίνηση να είναι πρόσκαιρη και δεν συμψηφίζεται με τυχόν καταβαλλόμενες μεγαλύτερες από τις νόμιμες αποδοχές εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Συνεπώς δεν

εφαρμόζεται η Υ.Α. αν πρόκειται για μετάθεση του μισθωτή ή αλλαγή της έδρας του, έστω και χωρίς τη συγκατάθεσή του. Στοιχεία σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. **364/451**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για ακυρότητα της καταγγελίας. Δέον να κοινοποιηθεί μέσα σε τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία ανεξάρτητα αν είναι αορίστου ή ορισμένου χρόνου η σύμβαση εργασίας. Στην αποσβεστική προθεσμία μπορεί να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που δεν είναι αγωγή. **374/453**
Εργατικό ατύχημα (ν. 551/1915). Έννοια. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ ο παθών. Ο εργοδότης απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του προς καταβολή αποζημιώσεως, έξοδα νοσηλείας και κηδείας, υποχρεούται όμως σε καταβολή χρηματικής ικανοποιήσεως προς αποκατάσταση ηθικής βλάβης. Ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντα. Παραδεκτώς προτείνεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος. Ποσό που επιδικάσθηκε για ηθική βλάβη χωρίς συνυπαιτιότητα του παθόντος. (7.000.000 δρχ.). **426/456**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή για μισθούς. Δεν είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι έχει βιβλιάριο υγείας αφού απαιτείται η ειδική άδεια για οδήγηση ταξί. **446/457**
Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Περιστατικά. **461/458**
Σύμβαση εργασίας. Υπερωρία και υπερεργασία. Διακρίσεις. Αγωγή για υπερωριακή απασχόληση. Στοιχεία της για να μην είναι αόριστη. **479/460**
Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Είναι δικαιολογημένη όταν ο εργαζόμενος προσλαμβάνεται με αντικείμενο εποχιακή εργασία ή όταν η επιχείρηση διακόπτει τη λειτουργία της κατά το θερινό τρίμηνο καθώς και όταν μεταξύ των διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου μεσολαβούν χρονικά διαστήματα κατά τα οποία δεν υπάρχει αντικείμενο εργασίας καθώς και όταν η συνομολόγηση του ορισμένου χρόνου γίνεται προς το συμφέρον των μισθωτών ή όταν προβλέπεται από το νόμο ή εσωτερικό κανονισμό με ισχύ νόμου. Πότε έχουμε συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου προς καταστρατήγηση του ν. 2112/1920. **505/462**
Σύμβαση εργασίας. Μισθός. Περιλαμβάνει και τα διάφορα επιδόματα που παρέχονται είτε από τη σύμβαση είτε από το νόμο ή άλλη κανονιστική διάταξη. Οι οικειοθελώς καταβαλλόμενες παροχές δίχως συμβατική υποχρέωση εφόσον ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να τις διακόψει ή να τις συμψηφίσει σε μελλοντικές αυξήσεις του βασικού μισθού δεν θεωρούνται μισθός. Αν όμως καταβάλλονται σταθερά και ομοιόμορφα για μακρό χρονικό διάστημα, μεταβάλλονται σε συμβατικές. Τακτικές και έκτακτες ή πρόσθετες αποδοχές. Εννοια. Περιστατικά. **514/464**
Σύμβαση εργασίας. Διευθυντικά στελέχη. Ποια στελέχη χαρακτηρίζονται ως διευθυντικά. Αυτά τα στελέχη εξαιρούνται της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας περί χρονικών ορίων εργασίας, περί εβδομαδιαίας αναπαύσεως, περί αποζημιώσεων ή προσαυξήσεων για την υπερωριακή ή κατά Κυριακές ή γιορτές εργασία. Η θέση τους καθορίζεται με αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστεως και της κοινής πείρας και της λογικής, από τη φύση των παρεχομένων υπηρεσιών που κρίνονται ενιαία κ.λ.π. **518/465**
Σύμβαση. Καταρτίζεται με οποιοδήποτε περιεχόμενο (361 Α.κ.) αρκεί να μην προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη νόμου. Η σύμβαση όμως υπόκειται σε καταβολή χαρτοσήμου 3% καθώς και η εξόφληση σχετικής προς τη σύμβαση απόδειξη. Μη καταβολή κατά την κατάρτιση και έκδοση σχετικής αποφάσεως. Το χαρτόσημο καταβάλλεται (για κεφάλαιο και τόκους) πριν την έκδοση απογράφου. Όμως η σύμβαση δεν είναι άκυρη επειδή δεν καταβλήθηκε το χαρτόσημο κατά την κατάρτισή της. **894/111**

Σύμβαση έργου

Μηχανικοί. Τ.Ε.Ε. Αμοιβή για μελέτη. Καθυστέρηση του μηχανικού για τη σύνταξη της μελέτης, έκδοση αδείας κ.λ.π. Δικαιούται ο εργοδότης να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση οπότε η αμοιβή καταργείται και ισχύουν οι διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού για το έργο που εκτέλεσε ο μηχανικός μέχρι την υπαναχώρηση. Αγωγή από τη σύμβαση έργου απορρίπτεται. **48/39**
Σύμβαση έργου. Παραγραφή αξιώσεων από ελλείψεις του έργου. Περιστατικά. **561/71**
Σύμβαση έργου. Δικαιώματα εργοδότη αν το έργο έχει επουσιώδη ελαττώματα ή ουσιώδη που το καθιστούν άχρηστο. **564/72**
Σύμβαση έργου. Ύπαρξη ελλείψεων στο έργο. Δικαιούται ο εργοδότης να διεκδικήσει αποζημίωση για μη εκτέλεση της συμβάσεως αν οι ελλείψεις οφείλονται σε υπαιτιότητα του εργολάβου (πολ. μηχανικού και κατασκευαστή) την οποία (υπαιτιότητα) δεν υποχρεούται να αποδείξει ο ενάγων εργοδότης αλλά να αποκρούσει ο εναγόμενος εργολάβος επικαλούμενος έλλειψη υπαιτιότητάς του προς απαλλαγή του. **658/81**
Σύμβαση έργου. Ο εργολάβος δεν θεωρείται προστηθείς του εργοδότη εκτός αν διαφύλαξε για τον εαυτό του τη διεύθυνση και επίβλεψη του έργου. Συνεπώς ο εργοδότης δεν ευθύνεται για ζημία του εργολάβου ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων που προξένησαν σε τρίτο ζημία. Μέτρα ασφάλειας στην οικοδόμηση του έργου που λαμβάνονται από τον εργολάβο. Έννοια. **659/83**

Σύμβαση υπέρ τρίτου

Εντολή. Υποχρεώσεις εντολοδόχου. Τρίτος δεκτικός καταβολής. Σύμβαση υπέρ τρίτου. Έννοια. **760/96**

Συμβιβασμός

Συμβιβαστική απόπειρα της διαφοράς (214 Κ.Πολ.Δ). Η παράλειψή της δημιουργεί απαράδεκτο της συζήτησης. Απαιτείται μόνο μία πρόσκληση και δεν απαιτείται και νέα αν ματαιωθεί η συζήτηση της αγωγής και γίνει και κλήση από τον ενάγοντα. **1057/352**
Ανήλικος. Θύμα αυτοκινητικού ατυχήματος. Δεν είναι νόμιμος ο συμβιβασμός των γονέων του με την ασφαλιστική εταιρεία χωρίς άδεια του δικαστηρίου. Ένσταση καταχρήσεως ασκήσεως του δικαιώματος. Είναι αβάσιμη. **769/183**
Συμβιβασμός ενώπιον δικαστηρίου. Δεν παράγει δεδικασμένο που προϋποθέτει τελεσίδικη απόφαση. **118/173**

Συμψηφισμός

Μίσθωση. Καταγγελία της μίσθωσης για καθυστέρηση μισθωμάτων. Άρση των συνεπειών αν ο μισθωτής προσφέρει τα οφειλόμενα μισθώματα μέσα σε ένα μήνα από την καταγγελία. Η απόσβεση αυτή της απαίτησης από τα μισθώματα μπορεί να γίνει και με δήλωση συμψηφισμού εφόσον όμως η δήλωση γίνει μέσα στο μήνα του άρθρου 597.2 Α.Κ. **774/98**
Ένσταση συμψηφισμού. Στοιχεία της για να είναι ορισμένη. Ένσταση συμψηφισμού κατά

ν.π.δ.δ.. Πρέπει η απαίτηση να προκύπτει από τελεσίδικη δικαστική απόφαση. **319/252**

Συναλλαγματική

Επιταγή και συναλλαγματική. Μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία με απλή υπογραφή είτε του εκδότη (επιταγής) ή αποδέκτη (συναλλαγματικής). Η συμπλήρωσή τους αποτελεί πλαστογραφία όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία περί του τρόπου συμπλήρωσης. Η μη τήρηση της συμφωνίας για τη συμπλήρωση, δεν αποτελεί πλαστογραφία. **269/377,422**

Σύνδικος

Πτώχευση. Πλειστηριασμός σε πτωχευτικό ακίνητο με επίσπευση ενεγγύου πτωχευτικού δανειστή πριν το στάδιο ένωσης των πιστωτών. Οι δανειστές με γενικό προνόμιο αναγγέλλονται στη διαδικασία της εκτέλεσης μόνο δια του συνδίκου. Ατομικές αναγγελίες εργαζομένων για απαιτήσεις από τη σύμβαση εργασίας με τον πτωχό δεν λαμβάνονται υπόψη. **56/368**
Πτώχευση. Εγγραφή προσημείωσης δανειστή πριν την πτώχευση σε ακίνητο του πτωχεύσαντος. Χωρεί αγωγή του δανειστή κατά του συνδίκου για επιδίκαση της απαίτησης, απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή με σκοπό την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη. Περιστατικά. **355/380**
Πτώχευση. Παύση εργασιών για έλλειψη ενεργητικής περιουσίας. Η πτώχευση εξακολουθεί να υπάρχει, τελεί όμως σε αδράνεια και ο πτωχός αναλαμβάνει τη διαχείριση της πτωχευτικής περιουσίας και δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματά του ενεργητικώς και παθητικώς, καθώς και να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίων χωρίς τη σύμπραξη του συνδίκου. Απόφαση με την οποία διατάσσεται η παύση των εργασιών της πτώχευσης και κηρύσσονται οι πτωχεύσαντες μη συγγνωστοί, νόμιμα προσβάλλεται με έφεση από αυτούς. **402/385**
Πτώχευση. Ο σύνδικος, ως διάδικος μη δικαιούχος, νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά μόνο για δίκες με δανειστές που έχουν υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο. Αν ασκηθεί έφεση κατά δικαστικής αποφάσεως που εκδόθηκε πριν την πτώχευση σε αγωγή κοινού ή γενικού προνομιούχου δανειστή κατά τη διάρκεια της αναστολής των ατομικών διώξεων απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Αν έχει ασκηθεί έφεση από τον πτωχεύσαντα και πριν τη συζήτηση κηρυχθεί σε πτώχευση εφόσον δεν έχει παύσει η αναστολή των ατομικών διώξεων, η έφεση δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτη αλλά το δικαστήριο κηρύσσει απαράδεκτες μόνο τις μετά την κήρυξη της πτώχευσης διαδικαστικές πράξεις (κλήση για συζήτηση). **455/394**

Συνυπαιτιότητα

Συνυπαιτιότητα πεζού σε ποσοστό 60% αν επιχείρησε να διασχίσει οδό χωρίς διάβαση και χωρίς να βεβαιωθεί ότι δεν παρεμποδίζει την κυκλοφορία των οχημάτων. **423/61**
Ένσταση συνυπαιτιότητας κατά ανηλίκου παθόντα που δεν έχει συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας του είναι νομικά αβάσιμη. **503/67**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Περιστατικά που συνιστούν συνυπαιτιότητα των δύο οδηγών και επιβάτου του ενός αυτοκινήτου και συνεπιβάτη γιατί δεν «φορούσε» ζώνη ασφαλείας. **317/607**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα αμφοτέρων των αυτοκινήτων. Περιστατικά **397/612**

Αυτοκινητικό ατύχημα. Τραυματισμός ανηλίκου. Ένσταση συνυπαιτιότητας του ανηλίκου και των γονέων του (916 Α.Κ.) Αιτιολογία απόρριψης. Εξυπηρέτηση του ανηλίκου κατά το στάδιο της θεραπείας του από τους γονείς του. Επιδικάζεται σχετική αποζημίωση. **441/615**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Συνυπαιτιότητα οδηγού (σε ποσοστό 20%) και οδηγού ποιμνίου σε οδό (σε ποσοστό 80%). Ζημία από θανατωθέντα ζώα. Πώς υπολογίζεται. **919/641**

Σχέδιο πόλης

Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Σχέδιο πόλεως. Ρύθμιση σχετικών προβλημάτων από το άρθρο 4 ν. 1772/1988. Υποχρεώσεις Δήμου για τα επικείμενα. Καθορισμός της αποζημίωσης από την Επιτροπή του ν.δ. 5/1986 και σε περίπτωση διαφωνίας προς την απόφαση της από το αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο με την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Εναντίον της αποφάσεως αυτής χωρεί έφεση και όχι αίτηση καθορισμού οριστικής τιμής αποζημίωσης. Περιστατικά. **963/586**
Αναγκαστική απαλλοτρίωση για την εφαρμογή του σχεδίου της πόλεως του Δήμου Πατρέων. Νόμιμα ζητείται απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της τιμής μονάδος αποζημίωσης αφού προσκομίζονται τα έγγραφα που προβλέπονται από το άρθρο 17 &4 του Ν.2882/2001. Ζητήματα που προβάλλονται το πρώτον με τις προτάσεις απορρίπτονται ως απαράδεκτα. **884/582**

Σχέση εργασίας

Σχέση εργασίας. Καταγγελία της σχέσεως. Οφείλεται η αποζημίωση του ν. 2112/1920 απ' ευθείας από το νόμο και όχι από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Περιστατικά άκυρης καταγγελίας σχέσεως εργασίας. **879/500**

Σωματεία

Σωματεία. Γενική Συνέλευση. Προσβολή της με αγωγή ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου (101 εδ. α Α,Κ.) Ακυρώνεται η απόφαση όταν είναι αντίθετη προς το νόμο. Προσβολή του νόμου υπάρχει όχι μόνο όταν δεν εφαρμόζεται αλλά και όταν γίνεται εσφαλμένη εφαρμογή του. **1157/31**

Σωματεία Αθλητικά

Αθλητικά σωματεία. Διαφορές οικονομικές μεταξύ αθλητικού σωματείου και αθλητών επαγγελματικών ή αθλητών με αμοιβή ή προπονητών. Ακολουθείται πρώτα μία διαδικασία επίλυσης οικονομικών διαφορών αλλιώς η αγωγή είναι απαράδεκτη (άρθρο 95 ν. 2725/1999). **179/440**

Τ

Ταξί

Απεργία ιδιοκτητών ταξί. Ζημίες σε αυτοκίνητο απεργοσπάστη και τραυματισμός του από τους απεργούς. Καταδίκη τους για την αποκατάσταση των ζημιών, μείωση της αξίας του

αυτοκινήτου και ηθική βλάβη. **777/487**

ΤΑΣ

Υπάλληλοι του ΤΑΣ (ΥΠΕΧΩΔΕ) που προσλήφθηκαν για ορισμένο χρόνο. Δεν δικαιούνται να λάβουν πρόσθετη αμοιβή για την ενασχόλησή τους που λαμβάνουν οι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι. Σχετική αγωγή είναι αβάσιμη νομικά. Περιστατικά. **876/498**

Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο

Είσπραξη απαιτήσεως για λογαριασμό του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από σύμβαση / αδικοπραξία του ιδιωτικού δικαίου. Η αίτηση στρέφεται μόνο κατά του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και όχι κατά του δημοσίου και υπάγεται στα ελληνικά δικαστήρια. **140/226**

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.)

Μηχανικοί. Τ.Ε.Ε. Αμοιβή για μελέτη. Καθυστέρηση του μηχανικού για τη σύνταξη της μελέτης, έκδοση αδείας κ.λ.π. Δικαιούται ο εργοδότης να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση οπότε η αμοιβή καταργείται και ισχύουν οι διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού για το έργο που εκτέλεσε ο μηχανικός μέχρι την υπαναχώρηση. Αγωγή από τη σύμβαση έργου απορρίπτεται. **48/39**
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Αμοιβή μηχανικού. Ως παράδοση της μελέτης που συντάχθηκε (694 Α.Κ.) δεν νοείται μόνο η υλική παράδοση των εκπονηθεισών πάσης φύσεως μελετών από τον μηχανικό στον εργοδότη, αλλά και κάθε περίπτωση που ο μεν μηχανικός παραμένει κάτοχος του φακέλου των σχεδίων, πλην όμως ο εργοδότης σε κάθε στιγμή έχει την δυνατότητα προσβάσεως σ' αυτόν και λήψεως κάθε στοιχείου της μελέτης στο πρωτότυπο ή αντίγραφο, αυτοπροσώπως ή δι' άλλου προσώπου. **599/24**
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.). Νομιμοποιείται προς έγερση αγωγής ως διάδικος μη δικαιούχος μόνο για αμοιβές των μηχανικών και όχι και για άλλες εργασίες που μπορούν να εκτελεστούν και από μη μηχανικό. **991/506**
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.). Μηχανικοί. Η είσπραξη της αμοιβής τους γίνεται με αγωγή είτε του Τ.Ε.Ε. είτε του ενδιαφερομένου μηχανικού Π.Δ. 48/94. Διαδικασίες για την έγερση της σχετικής αγωγής. Μεταξύ Τ.Ε.Ε και μηχανικού δημιουργείται αναγκαστική παρέμβαση. Άρα η έφεση εκ μέρους του εργοδότη πρέπει να απευθύνεται κατά του Τ.Ε.Ε. και του δικαιούχου μηχανικού. Αλλιώς η έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **225/441**

Τίμημα

Πώληση. Υποχρεώσεις πωλητή. Νομικό ελάττωμα συνιστά κάθε δικαίωμα τρίτου στο πωληθέν. Έλλειψη συμφωνημένης ιδιότητας συνιστά και η κατ' εμβαδόν έλλειψη του πωληθέντος ακινήτου, ανεξάρτητα από τυχόν δικαιώματα. Δικαιώματα αγοραστή σε περίπτωση νομικού ελαττώματος. Η ζημιά του αγοραστή περιλαμβάνει και το ποσό του τιμήματος που καταβλήθηκε εκτός του συμβολαίου της αγοραπωλησίας του ακινήτου. Περιστατικά. **721/90**

Τίτλος εκτελεστός

Τίτλος εκτελεστός είναι και το πρακτικό συμβιβασμού έστω και αν η υπόθεση δικάσθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Σε τέτοια περίπτωση ισχύει η διάταξη του άρθρου 268 Α.Κ. για εικοσαετή παραγραφή. **892/332**

Τόκοι

Τόκοι για απαίτηση για την οποία έχει εγγραφεί υποθήκη. Ποιοι ασφαλίζονται. **866/110**
Τόκος. Αγωγή για τόκους τόκων. Προϋποθέσεις έγερσης και περιεχόμενο αγωγής. **942/117**
Τόκοι τραπεζών. Ρύθμιση με τους ν. 2789/2000, 2873/2000 και 2912/2001. Διενέργεια πλειστηριασμού από τράπεζα μέσα στις προθεσμίες που απαγορευόταν ο πλειστηριασμός. Περιστατικά. **190/233**
Δικαστική απόφαση. Παράλειψη επιδίκασης τόκων ενώ εζητούντο με την αγωγή. Χωρεί διόρθωση και επιδικάζονται τόκοι. **245/241**
Συμβάσεις κατασκευής έργου με Κοινότητα. Υπαγωγή της αξίωσης στα πολιτικά δικαστήρια. Δεν επιδικάζεται όμως τόκοι σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν. 1947/1991 όταν πρόκειται για απαίτηση που προέρχεται από αιτιώδη αναγνωριστική – επιβεβαιωτική σύμβαση αναγνώρισης χρέους. Τέτοιοι τόκοι επιδικάζονται σε αξιώσεις από εργολαβικές συμβάσεις δημοσίων έργων. **891/328**
Ποιες οφειλές υπάγονται στο νόμο και πώς υπολογίζονται οι τόκοι. **985/341**
Προβληματική επιχείρηση. Έννοια. Αν δεν επιτευχθεί η εξασφάλιση της βιωσιμότητας επακολουθεί η εκκαθάριση της επιχείρησης και η εξόφληση των δανειστών από το προϊόν της εκκαθάρισης με βάση πίνακα που συντάσσει ο εκκαθαριστής. Ανάμιξη Ο.Α.Ε. Λεπτομέρειες. Πότε δεν οφείλονται τόκοι. **450/388**
Τόκος Πιστωτικών Ιδρυμάτων. **527/402**
Καταπιστευτική επιταγή. Εννοια. Τόκοι. Αρχίζουν, όταν πρόκειται για αδικοπρακτική ευθύνη, όχι από την ημέρα της εμφάνισης στην τράπεζα, αλλά από τη ρητή (δικαστική ή εξώδικη) όχληση του οφειλέτου. **1042/411**
Υποθήκη. Τόκοι που εξασφαλίζονται με αυτήν. Περιστατικά. **870/164**
Έξοδα εκτέλεσης. Δεν κατατάσσονται στον πίνακα αλλά προαφαιρούνται προκειμένου να γίνει κατάταξη των δανειστών. **511/155**

Τράπεζα

Τόκοι τραπεζών. Ρύθμιση με τους ν. 2789/2000, 2873/2000 και 2912/2001. Διενέργεια πλειστηριασμού από τράπεζα μέσα στις προθεσμίες που απαγορευόταν ο πλειστηριασμός. Περιστατικά. **190/233**
Ανακοπή κατά της εκτέλεσης. Για τη διένεξη αν η απαίτηση υπάγεται ή μη στη ρύθμιση του άρθρου 30 του ν. 2789/00 (οφειλές προς τις τράπεζες κ.λ.π.) χωρεί ανακοπή του άρθρου 934 παρ. ιβ και ζ Κ.Πολ.Δ. **985/341**

Τριτανακοπή

Τριτανακοπή. Σε ποιο δικαστήριο ασκείται. **59/223**

Τύπος

Προσωπικότητα. Προσβολή της (άρθρο 59 Α.Κ.). Ικανοποίηση ηθικής βλάβης μόνο εφόσον η προσβολή είναι παράνομη. Αστική ευθύνη του τύπου. Δημοσίευμα που θίγει την προσωπικότητα τρίτου. Ευθύνη του ιδιοκτήτου. Επιδικαζόμενη χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Αρχή της αναλογικότητας. **357/4**

Υ

Υπαναχώρηση

Σύμβαση. Πώληση. Παραβίαση των όρων της σύμβασης από τον ένα συμβαλλόμενο από δόλο ή αμέλεια. Υπάρχει ενδοσυμβατική ευθύνη. Πότε αποτελεί και αδικοπραξία. Προκαταβολή τιμήματος. Υπαναχώρηση του πωλητή. Υποχρέωσή του να επιστρέψει την προκαταβολή με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Δεν στοιχειοθετείται όμως το αδίκημα της υπεξαίρεσης και αγωγή που στηρίζεται σ' αυτήν είναι μη νόμιμος. **410/57**

Υπόσχεση αφηρημένη

Αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση χρέους. Για τη σύστασή της απαιτείται έγγραφο. Αν αναφέρεται και η αιτία της αναγνώρισης, τότε υφίσταται κατ' αρχήν αιτιώδης αναγνωριστική σύμβαση χρέους που είναι ισχυρή (361 Α.Κ.) και δεν είναι ανάγκη να γίνει εγγράφως. **253/48**

Υπερεργασία

Σύμβαση εργασίας. Πενθήμερη εβδομαδιαία απασχόληση (Δευτέρα ως Παρασκευή). Τρόπος υπολογισμού της υπερωριακής απασχόλησης (υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης). Στην αγωγή πρέπει να αναφέρεται, για να είναι ορισμένη, ο χρόνος της ημερήσιας απασχόλησης κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας (πλην Σαββάτου και Κυριακής) για να διαπιστωθεί αν αθροιζόμενος υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας των 40 ωρών. Εργασία Σαββάτου και Κυριακής, πώς αμείβεται. **587/469**

Υπερεργασία. Έννοια. Υπερωρία. Έννοια. Στοιχεία της σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. **602/472**

Υπερωρίες και υπερεργασία. Για τον προσδιορισμό της πρόσθετης αμοιβής πρέπει να αναφέρεται στην αγωγή ο χρόνος της ημερήσιας κάθε φορά απασχόλησης του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας. Οι ώρες εργασίας κατά το Σάββατο και Κυριακή δεν υπολογίζονται. Δικόγραφο που δεν περιέχει τα πιο πάνω στοιχεία είναι αόριστο και απορρίπτεται η αγωγή. Περιστατικά. **848/496**

Υπερωρία και υπερεργασία. Εννοια των όρων. Εργασία πέραν των πέντε (5) ημερών (όταν ισχύει η πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία). Πώς υπολογίζεται η αμοιβή οφειλομένων για την 6η και 7η ημέρα. **925/502**

Υπερωρία. Εννοια. Υπερεργασία. Έννοια. Νόμιμο ωράριο. Έννοια. Εργαζόμενοι σε

μεταλλουργικές επιχειρήσεις. Συλλογική Σύμβαση που ρυθμίζει τις σχέσεις τους. Ασθένεια του μισθωτού κατά τη διάρκεια της εργασιακής σύμβασης. Συνέπειες οικονομικές για τον εργαζόμενο και δικαιώματα του εργοδότη. **230/444**
Υπερεργασία. Κριτήριο για την συνδρομή της αποτελεί όχι η ημερησία αλλά η εβδομαδιαία απασχόληση του μισθωτού και μάλιστα εκείνη που πραγματοποιείται κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας υπό την έννοια ότι το ισχύον σύστημα της πενθήμερης εργασίας υπάρχει υπερεργασία για όσους απασχολούνται 9 ώρες την ημέρα και 45 ώρες την εβδομάδα. Άρα όσοι απασχολούνται πέρα από 40 ώρες εβδομαδιαίως μέχρι 45 ώρες πραγματοποιούν υπερεργασία και λαμβάνουν επί πλέον αμοιβή 25%. Απασχόληση από 45 ώρες μέχρι 48 ώρες. Έχουμε ιδιόρρυθμη υπερωρία και καταβάλλεται το 25%. Για όσους απασχολούνται πέρα από τις 45 ώρες χωρίς άδεια της Αρχής έχουμε παράνομες υπερωρίες που πληρώνονται με προσαύξηση 100%. Για την υπερωριακή εργασία λαμβάνεται υπόψη η ημερήσια εργασία. Λεπτομέρειες. **417/454**
Σύμβαση εργασίας. Υπερωρία και υπερεργασία. Διακρίσεις. Αγωγή για υπερωριακή απασχόληση. Στοιχεία της για να μην είναι αόριστη. **479/460**

Υπερημερία

Υπερημερία σε αμφοτεροβαρείς συμβάσεις. Ο μη υπερήμερος συμβαλλόμενος μπορεί να τάξει προθεσμία (383 Α.Κ.) για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του άλλου με τη δήλωση ότι αν παρέλθει η προθεσμία αποκρούει την παροχή. Αυτό το στοιχείο (της προθεσμίας κ.λ.π.) πρέπει να αναφέρεται στην αγωγή, αλλιώς αυτή είναι αόριστη. **214/45**

Υπερωρία

Σύμβαση εργασίας. Αγωγή του εργαζόμενου για καταβολή διαφοράς μεταξύ αποδοχών που καταβλήθηκαν και των νομίμων υπερωριών καθώς και τις διαφορές μεταξύ δώρων που καταβλήθηκαν, άδειες, επιδόματα αδείας και για εργασία παράνομης υπερωριακής εργασίας και των νομίμων. Στοιχεία που πρέπει να αναφέρονται στην αγωγή για να είναι ορισμένη. **731/304**
Σύμβαση εργασίας. Πενθήμερη εβδομαδιαία απασχόληση (Δευτέρα ως Παρασκευή). Τρόπος υπολογισμού της υπερωριακής απασχόλησης (υπερεργασίας και υπερωρίας, νόμιμης ή παράνομης). Στην αγωγή πρέπει να αναφέρεται, για να είναι ορισμένη, ο χρόνος της ημερήσιας απασχόλησης κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας (πλην Σαββάτου και Κυριακής) για να διαπιστωθεί αν αθροιζόμενος υπερβαίνει το νόμιμο εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας των 40 ωρών. Εργασία Σαββάτου και Κυριακής, πώς αμείβεται. **587/469**
Υπερεργασία. Έννοια. Υπερωρία. Έννοια. Στοιχεία της σχετικής αγωγής για να είναι ορισμένη. **602/472**
Σύμβαση εργασίας. Αγωγή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό για υπερωρίες. Στοιχεία απαραίτητα της αγωγής για το ορισμένο της. Υπολογισμός της αμοιβής για την υπερωριακή απασχόληση. **770/486**
Καταγγελία σύμβασης εργασίας κατά παράβαση του άρθρου 281 Α.Κ. Είναι άκυρη. Αρτοποιεία. Ώρες εργασίας του προσωπικού. Υπερωριακή απασχόληση και αποδοχές. Περιστατικά. **813/490**

Υπερωρίες και υπερεργασία. Για τον προσδιορισμό της πρόσθετης αμοιβής πρέπει να αναφέρεται στην αγωγή ο χρόνος της ημερήσιας κάθε φορά απασχόλησης του κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας. Οι ώρες εργασίας κατά το Σάββατο και Κυριακή δεν υπολογίζονται. Δικόγραφο που δεν περιέχει τα πιο πάνω στοιχεία είναι αόριστο και απορρίπτεται η αγωγή. Περιστατικά. **848/496**
Υπερωρία και υπερεργασία. Εννοια των όρων. Εργασία πέραν των πέντε (5) ημερών (όταν ισχύει η πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία). Πώς υπολογίζεται η αμοιβή οφειλομένων για την 6η και 7η ημέρα. **925/502**
Υπερωρία. Εννοια. Υπερεργασία. Έννοια. Νόμιμο ωράριο. Έννοια. **230/444**
Υπερεργασία. Κριτήριο για την συνδρομή της αποτελεί όχι η ημερησία αλλά η εβδομαδιαία απασχόληση του μισθωτού και μάλιστα εκείνη που πραγματοποιείται κατά τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας υπό την έννοια ότι το ισχύον σύστημα της πενθήμερης εργασίας υπάρχει υπερεργασία για όσους απασχολούνται 9 ώρες την ημέρα και 45 ώρες την εβδομάδα. Άρα όσοι απασχολούνται πέρα από 40 ώρες εβδομαδιαίως μέχρι 45 ώρες πραγματοποιούν υπερεργασία και λαμβάνουν επί πλέον αμοιβή 25%. Απασχόληση από 45 ώρες μέχρι 48 ώρες. Έχουμε ιδιόρρυθμη υπερωρία και καταβάλλεται το 25%. Για όσους απασχολούνται πέρα από τις 45 ώρες χωρίς άδεια της Αρχής έχουμε παράνομες υπερωρίες που πληρώνονται με προσαύξηση 100%. Για την υπερωριακή εργασία λαμβάνεται υπόψη η ημερήσια εργασία. Λεπτομέρειες. **417/454**
Σύμβαση εργασίας. Υπερωρία και υπερεργασία. Διακρίσεις. Αγωγή για υπερωριακή απασχόληση. Στοιχεία της για να μην είναι αόριστη. **479/460**

Υποθήκη

Τόκοι για απαίτηση για την οποία έχει εγγραφεί υποθήκη. Ποιοι ασφαλίζονται. **866/110**
Υποθήκη. Εξασφάλιση τόκων (1289 Α.Κ.). Αν κεφάλαιο και τόκος αποδίδουν ποσό μεγαλύτερο από το ποσό της υποθήκης, δεν υπάρχει εξασφάλιση για το μεγαλύτερο ποσό. Εξασφάλιση για τα λοιπά κονδύλια (ασφάλιστρα, φόροι κ.λ.π.). Πότε υπάρχει. **449/267**
Υποθήκη που γράφτηκε ως τοκοφόρος (1289 Α.Κ.). Τι ασφαλίζει. Αοριστία αναγγελίας και δεκτή ανακοπή άλλου δανειστή. Περιστατικά. **720/300**
Υποθήκη. Τόκοι που εξασφαλίζονται με αυτήν. Περιστατικά. **870/164**
Υποθήκη. Ποιες απαιτήσεις ασφαλίζει. Για τους τόκους, πρέπει η απαίτηση να έχει εγγραφεί ως τοκοφόρος, χωρίς να είναι απαραίτητο να αναφέρεται το ποσοστό του τόκου. Αν τόκοι και κεφάλαιο υπερβαίνουν το ποσό της εγγραφής, δεν ασφαλίζεται η απαίτηση για το επί πλέον ποσό. **511/155**

Υπουργός Οικονομικών

Δημόσιο. Η ανακοπή καθώς και η πρόσκληση υπαλλήλων επί του πλειστηριασμού (979 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) πρέπει να κοινοποιούνται και στον Υπουργό Οικονομικών καθώς και στον διευθυντή του δημοσίου ταμείου. Η προθεσμία ανακοπής από το δημόσιο είναι 30 ημερών και όχι 12 που είναι για τους άλλους δανειστές. **1055/350**
Δημόσιο. Οποιαδήποτε αγωγή ή ανακοπή κατά του Ελληνικού Δημοσίου πρέπει να επιδίδεται στον Υπουργό Οικονομικών έστω και αν στην συγκεκριμένη δίκη εκπροσωπείται από άλλο διοικητικό όργανο (διευθυντή Δ.Ο.Υ. κ.λ.π.). Αλλιώς η αγωγή ή ανακοπή είναι

απαράδεκτη και απορρίπτονται. **927/584**

Φ

Φόρος

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Η σχετική νομοθεσία κατήργησε τον φόρο κύκλου εργασιών (Φ.Κ.Ε.) και το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου ως κύριες μορφές έμμεσου φόρου. Μίσθωση έργου. Επιβάλλεται Φ.Π.Α. επί της συνολικής εργολαβικής αμοιβής. Υπόχρεος προς καταβολή είναι ο εργολάβος έναντι του ελληνικού δημοσίου ο οποίος τον εισπράττει από τον εργοδότη για λογαριασμό του και καταβάλλεται από τον εργολάβο κατά την παράδοση του έργου ή την έκδοση του οικείου φορολογικού στοιχείου. Νόμιμη η συμφωνία ο Φ.Π.Α. να επιβαρύνει τον εργολάβο και όχι τον εργοδότη. **987/588**
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Σχετικές διατάξεις. Ο Φ.Π.Α. επιρρίπτεται υποχρεωτικώς από τον υπόχρεο σε βάρος του αντισυμβαλλομένου. **1127/592**

Φορτωτική

Ως έγγραφο θεωρείται και η φορτωτική εφόσον φέρει τις υπογραφές των συμβαλλομένων, του πλοιάρχου που εκδίδει τη φορτωτική (168 εδ. Α ΚΙΝΔ) και του φορτωτή των πραγμάτων ή του παραλήπτη τους. Αλλιώς η συμφωνία είναι άκυρη. **674/289**

Χ

Χαρτόσημο

Σύμβαση. Καταρτίζεται με οποιοδήποτε περιεχόμενο (361 Α.κ.) αρκεί να μην προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη νόμου. Η σύμβαση όμως υπόκειται σε καταβολή χαρτοσήμου 3% καθώς και η εξόφληση σχετικής προς τη σύμβαση απόδειξη. Μη καταβολή κατά την κατάρτιση και έκδοση σχετικής αποδείξεως. Το χαρτόσημο καταβάλλεται (για κεφάλαιο και τόκους) πριν την έκδοση απογράφου. Όμως η σύμβαση δεν είναι άκυρη επειδή δεν καταβλήθηκε το χαρτόσημο κατά την κατάρτισή της. **894/111**
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Η σχετική νομοθεσία κατάργησε τον φόρο κύκλου εργασιών (Φ.Κ.Ε.) και το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου ως κύριες μορφές έμμεσου φόρου. Μίσθωση έργου. Επιβάλλεται Φ.Π.Α. επί της συνολικής εργολαβικής αμοιβής. Υπόχρεος προς καταβολή είναι ο εργολάβος έναντι του ελληνικού δημοσίου ο οποίος τον εισπράττει από τον εργοδότη για λογαριασμό του και καταβάλλεται από τον εργολάβο κατά την παράδοση του έργου ή την έκδοση του οικείου φορολογικού στοιχείου. Νόμιμη η συμφωνία ο Φ.Π.Α. να επιβαρύνει τον εργολάβο και όχι τον εργοδότη. **987/588**

Χρησιδάνειο

Χρησιδάνειο. Η χωρίς αντάλλαγμα παραχώρηση της χρήσης κινητού ή ακινήτου πράγματος είναι ουσιώδης όρος. Ως αντάλλαγμα θεωρείται και η ανάληψη από τον

χρησάμενο υποχρέωσης για επισκευές και γενικά για δαπάνες στο πράγμα. **639/79**
Οικογενειακή στέγη (1393 ΑΚ). Έννοια και περιεχόμενο. Δικαίωμα κατοχής ακινήτου ενός συζύγου με σύμβαση χρησιδανείου για οικογενειακή στέγη. Ο άλλος σύζυγος έχει δικαίωμα συγκατοχής του ακινήτου λόγω του γάμου. Αν όμως παύσει να έχει δικαίωμα κατοχής ο πρώτος σύζυγος, τότε εξώνεται και ο δεύτερος σύζυγος. Περίπτωση παραχώρησης κατοικίας με χρησιδάνειο από τον γονέα στον σύζυγο. Διακοπή της συμβίωσης του συζύγου και αγωγή του γονέα κατά της συζύγου προς απόδοση της κατοικίας. Γίνεται δεκτή. **470/177**

Χρησικτησία

Οριζόντια ιδιοκτησία. Δεν πραγματώνεται με χρησικτησία. Όμως χωρεί η ένσταση του άρθρου 281 Α.Κ. όταν επί σειρά ετών έχει δημιουργηθεί μία κατάσταση. **828/314**
Καλή πίστη για την χρησικτησία. Δεν υπάρχει σε εκείνον που απόκτησε ακίνητο παραλείποντας να ελέγξει τα βιβλία μεταγραφών για τα δικαιώματα των δικαιοπαρόχων του μεταβιβάζοντος. **1035/346**
Δουλεία. Πραγματική. Κτήση και με χρησικτησία. Δουλεία οδού. Προσβολή της. **1164/168**
Δημόσιο. Κτήση κυριότητας από ιδιώτη σε ακίνητο του δημοσίου. Χωρεί με έκτακτη χρησικτησία η οποία όμως πρέπει να έχει συμπληρωθεί μέχρι 11.9.1915. Το ίδιο ισχύει και για βοσκοτόπια. Περιστατικά. **916/199**
Έκτακτη χρησικτησία σε δάσος και δασικές εκτάσεις κατά το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο. Στοιχεία της η καλή πίστη, διάνοια κυρίου και νομή επί 30 έτη, εφόσον όμως αυτή είχε συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Τακτική χρησικτησία αποκλείεται. **607/156**
Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία του νόμιμου τίτλου. Είναι ελαττωματικός στην περίπτωση που ο μεταβιβάζων δεν είναι κύριος του μεταβιβαζομένου ή υπάρχει απαγόρευση εκποίησης. Περιστατικά. **531/197**
Τακτική χρησικτησία. Στοιχεία απαραίτητα για την κτήση κυριότητας σε ακίνητο. Νόμιμος τίτλος είναι και η κληρονομία εφόσον έχει μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής ή το σχετικό κληρονομητήριο. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά και δεν εμποδίζεται η χρησικτησία εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε κατά τον χρόνο της κτήσεως της νομής. **15/140**
Τακτική και έκτακτη χρησικτησία. Στοιχεία που απαιτούνται κατά το β.ρ.δ. και τον Αστικό Κώδικα. Κοινωνία. Για την κτήση κυριότητας με χρησικτησία απαιτείται ρητά ή με σιωπηρές πράξεις να γνωστοποιήσει ο νεμόμενος στον συγκοινωνό ότι νέμεται ολόκληρο το κοινό για τον εαυτό του. **274/149**
Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που αποκτήθηκε από παράγωγο τρόπο (κληρονομία). Στοιχεία απαραίτητα για να μην είναι αόριστη. Απαραίτητα πρέπει να αναφέρεται η αποδοχή της κληρονομίας και τόμος και αριθμός μεταγραφής. Η αναφορά στην αγωγή των πλευρικών διαστάσεων του ακινήτου ή η παραπομπή σε τοπογραφικά διαγράμματα δεν είναι απαραίτητα στοιχεία της αγωγής αρκεί να μην γεννάται αμφιβολία για την ταυτότητά του. Οικόπεδο που προήλθε από συνένωση περισσοτέρων. Αρκεί η περιγραφή του ενιαίου οικοπέδου και δεν είναι απαραίτητη η περιγραφή κάθε οικοπέδου. Δασικές εκτάσεις και δάση. Κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι 11/9/1915. Συνυπολογισμός και του χρόνου χρησικτησίας του δικαιοπαρόχου του εφόσον έγινε με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του. Καλή πίστη. Αποδεικνύεται συμπερασματικά από τα περιστατικά που δέχεται το δικαστήριο ως αποδειχθέντα. **507/154**

Ψ

Ψυχική οδύνη

Ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται στην “οικογένεια” του θύματος. Αυτή αποτελείται από τους γονείς, το σύζυγο, τα τέκνα, τα αδέλφια, τον παππού και την γιαγιά καθώς και τους εγγονούς. Ποίοι δεν υπάγονται κατά τη νομολογία. **43/37**
Οικογένεια. Περιλαμβάνει τους γονείς, τα αδέλφια, τον παππού και τη γιαγιά. Συνεπώς μόνο αυτοί δικαιούνται να εισπράξουν αποζημίωση για ψυχική οδύνη και όχι και οι θείοι του θύματος. **51/41**
Ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται στην “οικογένεια” του θύματος. Περιλαμβάνει και τον πεθερό, πεθερά, γαμβρό και νύφη. **423/61**
Χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη. Επιδικάζεται και στους αγχιστείς πρώτου βαθμού (γαμβρό από κόρη, νύφη από γυιό, πεθερό, πεθερά του θύματος). **484/67**
Οικογένεια (932 Α.Κ.). Ψυχική οδύνη. Δεν δικαιούται γιατί δεν περιλαμβάνονται στην οικογένεια οι πρώτοι εξάδελφοι, οι θείοι και ανεψιοί του θύματος, αδιάφορα αν υπάρχουν άλλοι εγγύτεροι συγγενείς. **902/112**
Αποζημίωση του συζύγου της γυναίκας που θανατώθηκε. Υπολογισμός της μέχρι να συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας για την εργασία της στο συζυγικό οίκο. Αποζημίωση για ψυχική οδύνη. Δεν δικαιούνται οι νύφες, οι κουνιάδες και η πεθερά, γιατί δεν ανήκουν στην οικογένεια (932 Α.Κ.). **317/607**
Αυτοκινητικό ατύχημα. Θανάτωση προσώπου. Συνυπαιτιότητα σε ποσοστό 20% επειδή δεν έφερε ζώνη ασφαλείας. Επιδικαζόμενα χρηματικά ποσά σε γονείς, αδελφή και γιαγιά για ψυχική οδύνη. Στον κουνιάδο δεν επιδικάζεται αποζημίωση γιατί δεν περιλαμβάνεται στην οικογένεια του θύματος. **400/613**
Ψυχική οδύνη. Ποσά που επιδικάστηκαν σε γονείς, αδελφούς και πάππο και μάμμη. 1**137/652**
Εργατικό ατύχημα. Επιδίκαση αποζημίωσης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Λαμβάνεται υπόψη και το συντρέχον πταίσμα του ενάγοντος. **29/432**
Εργατικό ατύχημα. Δικαίωμα για χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Ευθύνη όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Έννοια. Το συντρέχον πταίσμα του εργαζόμενου. Πότε προτείνεται νόμιμα. **424/455**

Ω

Ωράριο

Υπερωρία. Εννοια. Υπερεργασία. Έννοια. Νόμιμο ωράριο. Έννοια. **602/472**